

**Dicționar de împrumuturi lexicale
din limba franceză
DILF**

- I -

**Cuvinte împrumutate din limba franceză
Literale A - O**

**Editura Universitara
Craiova, 2009**

Selecția și ordonarea materialului :

Adriana Costăchescu

Daniela Dincă

Ramona Dragoste

Mihaela Popescu

Gabriela Scurtu

Copyright © 2009 Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Această lucrare este realizată pe baza selecției și reordonării termenilor de origine franceză consemnați în *DEX on line* (realizat, la rândul său, după ediția 1998 a *Dicționarului explicativ al limbii române*), respectând termenii Licenței Publice Generale GNU (inclusiunea notei de copyright și punerea la dispoziția tuturor persoanelor interesate a acestui material, tot sub licența GPL, vezi <http://www.dex-online.ro/license.php>).

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Proiectului CNCSIS *Tipologia împrumuturilor lexicale din limba franceză în limba română. Fundamente teoretice, dinamică și categorizare semantică* (FROMISEM), Cod 383

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BRÂNZEI, DAN

Dicționar de împrumuturi lexicale din limba franceză DILF / Adriana Costăchescu, Daniela Dincă, Ramona Dragoste, ... - Craiova : Universitaria, 2010. – 2 vol.

ISBN 978-606-510-807-3

Vol. 1. - ISBN 978-606-510-808-0

I. Costăchescu, Adriana

II. Dincă, Daniela

III. Dragoste, Ramona

811.133.1

TIPOGRAFIA UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA

Str. Brestei, nr. 156A, Craiova, Dolj, România

Tel.: +40 251 598054

Tipărit în România

PREFAȚĂ

*Dicționarul de împrumuturi lexicale din limba franceză** pe care îl punem la dispoziția cititorilor se adresează în primul rând lingviștilor, dar și tuturor celor care sunt interesați de modul de constituire a vocabularului limbii române contemporane. Această lucrare reprezintă o prima încercare de constituire a unui corpus de împrumuturi lexicale din limba franceză care, fără să fie un dicționar etimologic propriu-zis, are ca unic criteriu de selecție a termenilor originea lor. În al doilea rând, este prima lucrare care înregistrează cuvintele limbii române de origine franceză, preluând în felul acesta totalitatea termenilor înregistrați în *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, ediția din 1998, varianta *DEX on line*. Numărul mare al acestor lexeme arată influența covârșitoare pe care a avut-o limba franceză în constituirea fondului lexical al limbii române, influență ce s-a manifestat, practic, în toate sectoarele vocabularului. Cuvintele de origine franceză se regăsesc atât în vocabularul fundamental (cuvinte uzuale ca *abonament, cabană, dans, magazin, șalupă* etc.) cât și în lexicul diferitelor domenii științifice și tehnice (*medicină, botanică, zoologie, mecanică, sociologie, istorie, psihologie* etc.)

Cuvintele de origine franceză au fost grupate în două mari categorii, fiecare dintre ele constituind o secțiune diferită a lucrării.

Prima secțiune cuprinde o listă a cuvintelor pe care *DEX*-ul le înregistrează ca provenind numai din franceză. Aceste împrumuturi cu etimologie unică prezintă, de cele mai multe ori, puține modificări fonetice sau morfologice față de cuvântul francez de origine. O clasă specială este constituită din cuvinte cu „etimologie unică indirectă”, expresie desemnând acele lexeme de diferite origini, venite pe filieră franceză sau care folosesc un „model” francez, indicat prin sigla *cf.* (de la lat. *confer*). Astfel, cuvântul *fandango* („vechi dans spaniol”) a intrat în română, cu acest sens, prin intermediul francezei. Pe de altă parte, cuvântul *manierat*, deși derivat în română din cuvântul *manieră*, are ca model cuvântul francez *maniéré*, deci conține specificarea „cf. fr. *maniéré*”.

Cea de a doua secțiune conține împrumuturile cu etimologie multiplă, adică acele cuvinte care au pătruns în limba română pe mai multe căi, dintre care una este obligatoriu franceza. Celelalte limbi, cel mai frecvent indicate ca posibile etimologii, sunt latina savantă, neogreaca, italiana, spaniola, engleza, rusa și germana. Remarcăm că marea majoritate a cuvintelor cu etimologie multiplă au indicate ca origine franceza și latina (*alegoric* din fr. *allégorique*, lat. *allegoricus*), cărora, uneori, li se adaugă o altă limbă romanică (*scenic* din fr. *scénique*, it. *scenico*, lat. *scaenicus*). Există și cazuri în care franceza este asociată cu engleza (*sandviș*, din fr., engl. *sandwich*) sau cu germana (*magnetic* din fr. *magnétique*,

* Această lucrare este realizată pe baza selecției și reordonării termenilor de origine franceză consemnați în *DEX on line* (realizat, la rândul său, după ediția 1998 a *Dicționarului explicativ al limbii române*), respectând termenii Licenței Publice Generale GNU (inclusiunea notei de copyright și punerea la dispoziția tuturor persoanelor interesate a acestui material, tot sub licența GPL, vezi <http://www.dex-online.ro/license.php>).

germ. *magnetisch*). Trebuie să remarcăm, în cazul etimologiei multiple, prezența masivă a cuvintelor sau cel puțin a modelelor lexicale din latină și din limbile romanice, fapt ce ilustrează fenomenul de re-romanizare a românei în secolul al XIX-lea, secol în care vocabularul acestei limbi se îmbogățește și se structurează conform necesităților unei societăți moderne. Interesant, din acest punct de vedere, ni se pare cuvântul *salam*, care, în ciuda originii turcești și bulgărești (*salam*), a avut în română și un model romanic (fr. *salami* și it. *salame*).

Fiind conceput ca un instrument de lucru în cercetarea lingvistică, *Dicționarul* acordă un loc important derivării și compunerii cuvintelor. Cuvintele derivate sau compuse figurează după cuvântul-bază, punând astfel în evidență bogăția și importanța familiei fiecărui cuvânt de origine franceză sau cu etimologie multiplă. Astfel, am grupat în jurul cuvântului *aborda* (din fr. *aborder*) următoarele cuvinte: *abordare*, *reaborda*, *reabordare*, *reabordat*, *abordabil*, *neabordabil*. O asemenea ordonare este de natură să releve mai multe fenomene: vitalitatea și perfectă adaptare a mării majorității a cuvintelor de origine franceză la limba română ca și frecvența relativă a diferitelor prefixe, sufixe și elemente de compunere.

Dacă la nivelul foneticii și al morfologiei româna a inovat puțin față de franceză, originalitatea limbii noastre se manifestă din plin dacă urmărim semnificațiile cuvintelor românești în comparație cu etimoanele lor franceze. Există un număr de cuvinte care au păstrat în totalitate sensul din franceză, fenomen ce se manifestă, cum era de așteptat, la cuvintele aparținând nomenclaturilor științifice și tehnice. Putem cita cuvinte ca *cenomanian*, *desherență*, *dol*, *galactic*, *imparisilabic*, *impunitate*, *juxtapoziție*, *macrofotografie*, *necrobioză*, *paleografie*, *postverbal*, *radiolarit*, *spectrograf*, *toxicoză* etc. care „copiază” sensul etimonului francez.

Situația este cu totul diferită în cazul cuvintelor de uz curent, unde întâlnim frecvent divergențe semantice importante. Am putea cita, în acest sens, cuvântul *baterie*, ce provine din substantivul francez *batterie*. Ca derivat al verbului *battre* „a bate”, primele sensuri ale cuvântului francez se referă la „acțiunea de a bate”, la „zgomotul ce rezultă din această acțiune” ca și la „ceartă a căror participanți se iau la bătaie”. Nici unul dintre aceste sensuri nu se regăsește în română, care a preluat, însă, din franceză sensurile de „unitate de artilerie”, „acumulatoare electrice”, „ansamblul instrumentelor de percuție dintr-o orchestră de jaz sau de muzică ușoară” și „ustensile de bucătărie”. În toate aceste sensuri domină, în cele două limbi, ideea de „elemente (identice sau similare) folosite împreună într-un anumit scop”, semnificație pregnantă în expresia *baterie de teste*, ce se regăsește ca atare și în franceză (*batterie de tests*). Pe baza acestui element semantic comun, limba română folosește cuvântul *baterie* și pentru a desemna vasul cu gheață folosit pentru răcirea sticlelor de vin și a sifonului mai ales la restaurant, dar și ansamblul acestor sticle, cum se vede din fraze de tipul *au băut toată noaptea două baterii de vin de Cotnari*, conform trecerii metonimice de la conținător la conținut.

Dacă punem în paralel sensurile cuvintelor prezente în acest dicționar și sensurile pe care lexemele sursă le prezintă în dicționarele limbii franceze, apar

numeroase divergențe semantice, deoarece, în multe cazuri, româna a preluat parțial, a modificat, a inovat, operând extinderi sau restrângeri de sensuri.

Astfel, cuvântul *caserolă* (din fr. *casserole* „cratiță”), de exemplu, deși foarte rar folosit în română și cu această accepție, se folosește frecvent în limba actuală pentru a desemna recipientul din material plastic în care se vând diferite alimente (iaurturi, brânzeturi, semi-preparate, fructe), recipient care este desemnat în franceză de cuvântul *barquette*.

Deosebit de interesante sunt cuvintele împrumutate din franceză care s-au menținut în română, dar au dispărut din franceză. Este vorba mai ales de cuvinte din registrul limbii vorbite, aduse în română de tinerii care au studiat în Franța la mijlocul și în a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Vom cita, în acest sens, cuvântul *șuetă* cu sensul de „conversație ușoară, spirituală și distractivă între prieteni”, sens care nu există în nici una dintre accepțiunile actuale ale cuvântului francez *chouette*. Acest cuvânt desemna în secolul al XIX-lea un joc de societate, în cursul căruia se vorbea, sens din care au derivat, probabil, expresii de tipul *je fais la chouette à trois personnes* „mă găsesc în corespondență cu trei persoane”, sens menționat de dicționarul *Littré* pentru franceza secolului al XIX-lea. Putem presupune o trecere de la sensul de „comunicare scrisă” la cel de „comunicare orală”, accepție pierdută în franceză, dar conservată în română.

Un alt fenomen interesant este oferit de cuvinte preluate din franceză care au dezvoltat în română vorbită sensuri cu totul noi. De exemplu, verbul *a magnetiza* a căpătat sensul suplimentar de „a se îmbăta”, probabil datorită celebrei comedii *De-ale Carnavalului* de Caragiale, unde unul din personaje, Catindatul, încearcă să-și vindece o măsca care îl durea, „magnetizând-o”. O altă evoluție semantică interesantă a cunoscut-o în română cuvântul *mansardă* care, de la sensul fundamental „încăpere situată imediat sub acoperiș” (sens preluat din franceză), a devenit o metaforă pentru capul persoanelor. Astfel, dacă vorbitorul dorește să afirme inteligența și competența cuiva, spune că are „mansarda bine echipată”, iar dacă vrea să exprime dubii privind sănătatea mentală a cuiva, poate spune, familiar, că acesta are „lilieci la mansardă” sau că este „sisi la mansardă”.

Dicționarul ne oferă astfel o imagine globală și completă asupra elementului de origine franceză în limba română, evidențiind importanța acestui element, forța sa derivațională, probleme de etimologie și particularități semantice. El relevă romanitatea profundă, vitalitatea și originalitatea limbii române, care a avut capacitatea integrării perfecte a elementelor străine, asimilate și modificate în așa fel încât să confere vocabularului o fizionomie specifică și originală.

Autorii

Cuvinte împrumutate din limba franceză
Literele A - O

A prep. (Formează numerele distributive). De câte... 3 *saci a 80 de kg.* Din fr. *à*.

A- Element de compunere care indică absența, excluderea etc. *Amoral, anhidru.* [Var.: **an-**] Din fr. *a-*.

AALENIAN, -ă, aalejkgnieni, -e, s.n., adj. 1. S.n. Primul etaj al jurasicului mediu sau ultimul etaj al jurasicului inferior. **2.** Adj. Care aparține aalenianului (1), privitor la aalenian. Din fr. *aalénien*.

ABAJUR, abajururi, s.n. Dispozitiv de metal, de sticlă, de hârtie etc., care se pune la o lampă pentru a feri ochii de lumină și pentru a îndepărta razele într-o anumită direcție. Din fr. **abat-jour**.

ABANDON, abandonuri, s.n. 1. Părăsire împotriva regulilor morale și a obligațiilor materiale a copiilor, familiei etc. **2.** Părăsire a unui bun sau renunțare la un drept. **3.** Renunțare la continuarea participării într-o probă sportivă. Din fr. **abandon**.

ABANDONA, abandonez, vb. I. 1. Tranz. A părăsi pe cineva (lăsându-l fără sprijin sau ajutor); a renunța la ceva. **2.** Tranz. și intranz. A renunța la continuarea participării la o întrecere sportivă. Din fr. **abandonner**.

ABANDONARE, abandonări, s.f. Acțiunea de a *abandona*; părăsire. V. **abandona**.

ABANDONAT, -ă, abandonați, -te, adj. Care a fost părăsit. ♦ Spec. (Despre copii nou-născuți) Lepădat. V. **abandona**.

ABATAJ s. n. 1. loc de extragere a unui minereu, a unei roci dintr-un zăcământ; operația însăși. **2.** doborâre a arborilor în exploatarea forestieră. **3.** sacrificare a animalelor, la abator. **4.** înclinare a unei nave spre a putea fi carenată; carenaj (1) Din fr. **abatage**

PREABATAJ, preabataje, s.n. Galerie subterană într-o mină, executată în vederea începerii abatajului. - **Pre- + abataj**.

ABATIZA, abatize, s.f. (Mil.) Dispozitiv de apărare făcut din copaci tăiați și culcați cu vârful spre înamic sau din crăci înfipte în pământ. Din fr. **abattis**.

ABATOR, abatoare, s.n. Ansamblu alcătuit din clădirile, instalațiile, terenul etc. unde se taie vitele destinate consumului și se prelucurează carnea proaspătă. Din fr. **abattoir**.

ABAZIE s.f. Imposibilitate de a merge, datorită unei tulburări a automatismului actului motor al mersului. Din fr. **abasie**.

ABATUT, -Ă, abătuți, -te, adj. Care este descurajat; trist, deprimat. Din fr. **abattu** (modificat după *abate*).

NEABATUT, -A, neabătuți, -te, adj. 1. Care nu se abate din drumul pe care a apucat. **2.** Care nu se abate de la un principiu, de la o normă; dărz, consecvent, ferm, intransigent. **Ne- + abătut**.

ABCES, abcese, s.n. Colectare de puroi, bine delimitată de țesuturile din jur, formată în urma dezintegrării țesuturilor, de obicei sub acțiunea unor agenți microbieni sau parazitari. Din fr. **abcès**.

ABDOMINAL, -Ă, abdominali, -e, adj. Care aparține abdomenului, privitor la abdomen; ventral. ♦ *Cavitate abdominală* = cavitate cuprinsă între pereții abdomenului (1). Din fr. **abdominal**.

ABDOMINALGIE, abdominalgii, s.f. (Med.) Durere abdominală. Din fr. **abdominalgie**.

ABDUCTOR, abductori, adj. (În sintagma) *Mușchi abductor* = mușchi care îndepărtează un membru de axul median al corpului sau două organe unul de celălalt. Din fr. **abducteur**.

ABDUCTIE s.f. Mișcare efectuată de un mușchi abductor. Din fr. **abduction**.

ABERATIV, -Ă, aberativi, -e, adj. (Livr.) Care este departe de adevăr, care ține de aberație (1). Din fr. **aberratif**.

ABEROSCOPI, aberoscoape, s.n. Instrument care servește la observarea defectului de distorsiune pe care îl prezintă un ochi anormal. Din fr. **aberrroscope**.

ABIETIN s.n. Substanță rășinoasă extrasă din lemnul de brad, care se prezintă sub formă de cristale incolore, solubile în apă și în alcool. Din fr. **abiétin**.

ABIETACEE s.f. pl. Familie de conifere cuprinzând arbori din specia bradului; abietinee, pinacee. Din fr. **abiétacées**.

ABIETINEE s.f. pl. Abietacee. Din fr. **abiétinées**.

ABIOGENEZĂ s.f. Concepție după care originea materiei vii trebuie căutată în materia fără viață. Din fr. **abiogénèse**.

ABIOLOGIE s.f. Disciplină care are ca obiect studiarea elementelor lipsite de viață. Din fr. **abiologie**.

ABIOTIC, -Ă, abiotici, -ce, adj. Lipsit de viață, incompatibil cu viața. Din fr. **abiotique**.

ABIOTROFIE s.f. Scădere a vitalității unui organism sau a unui organ din cauza

unor defecte ereditare de dezvoltare sau a lipsei factorilor nutritivi, fapt care determină slăbirea capacității de adaptare-apărare. Din fr. **abiотrophie**.

ABIOZĂ s.f. 1. Stare lipsită de viață. 2. Procedeu de conservare a produselor alimentare de natură animală și vegetală, bazat pe distrugerea totală a microorganismelor existente în produs prin termo-, foto- sau chimiosterilizare, iar recent și prin iradiieri ionizante. Din fr. **abiose**.

ABISAL, -**Ă**, *abisali*, -e, adj. 1. De abis. ♦ Care se află sau care trăiește la mari adâncimi în mări sau în oceane. *Regiune abisală. Animal abisal*. 2. Care se referă la subconștient, al subconștientului. Din fr. **abyssal**.

ABITAȚIE s.f. (Jur.) Drept de folosință a unei case de locuit care este proprietatea altuia. Din fr. [droit d']**habitation**.

ABLEFARIE, *ablefarii*, s.f. Malformație congenitală caracterizată prin absența parțială sau totală a pleoapelor. Din fr. **ablépharie**.

ABLEPSIE, *ablepsii*, s.f. (Med.) Cecitate. Din fr. **ablépsie**.

ABNEGATIE s.f. Devotament (dus până la sacrificiu); abnegare. ♦ Renunțare; sacrificiu voluntar. Din fr. **abnégation**.

ABOLIȚIONISM s.n. Mișcare politică apărută la sfârșitul secolului al XVIII-lea, care urmărirea desființarea sclaviei negrilor din America; *p. gener.* mișcare politică ce susține desființarea sclaviei. Din fr. **abolitionnisme**.

ABOLIȚIONIST, -**Ă**, *abolitioniști*, -ste, s.m. și f. Adept al abolitionismului. Din fr. **abolitionniste**.

ABONAMENT, *abonamente*, s.n. Convenție prin care, în schimbul unei sume, o persoană obține, pe o anumită perioadă, dreptul de a folosi anumite servicii publice, de a asista la spectacole, de a călători cu mijloace publice de transport, de a primi o revistă, un ziar etc.; (concr.) înscris care atestă această convenție; sumă plătită pentru obținerea acestui drept. *Abonament la radio*. Din fr. **abonnement**.

ABONA, *abonez*, vb. I. Tranz. și refl. (Cu determinări introduse prin prep. "la") A-și face un abonament. ♦ Refl. Fig. (Fam.) A veni în mod regulat undeva, a fi un obișnuit al casei. Din fr. **abonner**.

ABONARE, *abonări*, s.f. Acțiunea de a (se) *abona*. V. **abona**.

ABONAT, -**Ă**, *abonați*, -te, s.m. și f., adj. (Persoană) care beneficiază de un abonament. ♦ Fig. (Fam.) (Persoană)

care vine în mod regulat undeva. V. **abona**.

NEABONAT, -**Ă**, *neabonați*, -te, adj. Care nu beneficiază de un abonament. - **Ne** + **abonat** (după fr. *non - abonné*).

REABONA, *reabonez*, vb. I. Refl. A se abona din nou. - **Re-** + **abona**. Cf. fr. *réabonner*.

REABONARE, *reabonări*, s.f. Acțiunea de a se *reabona* și rezultatul ei. V. **reabona**.

REABONAT, -**Ă**, *reabonați*, -te, adj. (Despre oameni) Care beneficiază din nou de un abonament. V. **reabona**.

ABORDA, *abordez*, vb. I. 1. Intrans. (Despre nave) A acosta la țarm. ♦ A se alătura de o altă navă, bord la bord (pentru a o ataca). 2. Tranz. A începe studiarea unei probleme, a trata o problemă, a începe o discuție. ♦ (Franțuzism) A se apropia de cineva pentru a-i vorbi. Din fr. **aborder**.

ABORDARE, *abordări*, s.f. Acțiunea de a *aborda*. V. **aborda**.

REABORDA, *reabordez*, vb. I. Tranz. A aborda din nou o problemă pentru a o aprofunda, a o lămuri. - **Re-** + **aborda** (după fr. *réaborder*).

REABORDARE, *reabordări*, s.f. Acțiunea de a *reaborda*. V. **reaborda**.

REABORDAT, -**Ă**, *reabordați*, -te, adj. (Despre probleme, situații, teorii) Care a fost abordat din nou (pentru aprofundare). V. **reaborda**.

ABORDABIL, -**Ă**, *abordabili*, -e, adj. Care poate fi abordat; *p.ext.* accesibil. Din fr. **abordable**.

NEABORDABIL, -**Ă**, *neabordabili*, -e, adj. Care nu poate fi abordat; inabordabil; *p. ext.* inaccesibil. - **Ne-** + **abordabil**.

ABORDAJ, *abordaje*, s.n. 1. Asalt, atac al unei nave (de către altă navă). 2. Ciocnire accidentală între nave ori între o navă și un obstacol. Din fr. **abordage**.

ABORIGEN, -**Ă**, *aborigeni*, -e, adj., s.m. și f. (Livr.) Băștinaș, autohton, indigen. Din fr. **aborigène**.

ABRACADABRANT, -**Ă**, *abracadabranți*, -te, adj. (Rar) Cu totul neobișnuit; ciudat, bizar; încălcat. Din fr. **abracadabrant**.

ABREVIATIV, -**Ă**, *abreviativi*, -e, adj. Care indică o prescurtare, care abreviază. Din fr. **abréviatif**.

ABREVIATOR, *abreviatori*, s.m. 1. Funcționar al cancelariei papale. 2. Persoană care prelucrează restrângând sau care rezumă scrierile unui autor. Din fr. **abréviateur**.

ABRUTIZA, *abrutizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să-și piardă sau a-și pierde însușirile morale, specific umane; a deveni sau a face să devină insensibil, asemănător cu un animal, cu o brută; a (se) îndobitoci, a (se) dezumaniza. - După fr. **abrutir**.

ABRUTIZARE, *abrutizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *abrutiza*. V. **abrutiza**.

ABRUTIZAT, -Ă, *abrutizați*, -te, adj. (Care a devenit) insensibil, care și-a pierdut însușirile morale, specific umane; insensibil, brutal. V. **abrutiza**.

ABRUTIZANT, -Ă, *abrutizanți*, -te, adj. Care abrutizează. Din fr. **abrutissant**.

ABSCIZIUNE, *abscizuni*, s.f. (Med.) Tăiere a unei părți sau a unui organ al corpului. Din fr. **abscission**.

ABSENTEISM s.n. 1. Absență îndelungată a deținătorului unei proprietăți funciare, pe care o exploatează printr-un intermediar. 2. *Absenteism parlamentar* = practică folosită mai ales de deputații aflați în opoziție, constând în neparticiparea la sesiunile parlamentului, cu scopul de a întârzia sau de a împiedica adoptarea unor legi. Din fr. **absentisme**.

ABSENTEIST, -Ă, *absenteiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Persoană) care trăiește în străinătate, administrându-și bunurile prin intermediari. Din fr. **absentéiste**.

ABSIDIAL, -Ă, *absidiali*, -e, adj. Care ține de absidă; privitor la absidă. - [Var.: **absidal**, -ă adj.] Din fr. **absidal**.

ABSIDIOLĂ, *absidiole*, s.f. 1. Mică absidă laterală la unele bazine romane. 2. Mică absidă lângă altar la bisericile creștine. Din fr. **absidiole**.

ABSINT, *absinturi*, s.n. Băutură alcoolică tare, de culoare verde, cu gust amar, preparată cu uleiuri eterice de pelin, anason și alte plante aromatice. Din fr. **absinthe**.

ABSOLUTISM s.n. Regim politic propriu monarhiei absolute; putere absolută a unui monarh. ♦ *Absolutism lămurat* = regim politic apărut în sec. XVIII și caracterizat prin atitudinea înțelegătoare a suveranilor față de cerințele progresului, de sfaturile gânditorilor luminați etc. Din fr. **absolutisme**.

ABSOLUTIST, -Ă, *absolutiști*, -ste, adj. Care aparține absolutismului, privitor la absolutism, bazat pe absolutism. Din fr. **absolutiste**.

ABSORBANT, -Ă, *absorbanți*, -te, adj., s.n. 1. Adj., s.n. (Substanță) care absoarbe lichide sau vapori. ♦ (Substanță) care reține o parte din particulele sau din energia radiată de o sursă. 2. Adj. Fig. Care

interesează, care captivează; către care se îndreaptă toate preocupările cuiva. Din fr. **absorbant**.

ABSORBI, *absorb*, vb. IV. Tranz. 1. A suga, a înghiți, a încorpora o substanță etc. ♦ A reține o parte din particulele sau din energia radiantă care cade pe un corp. 2. Fig. A preocupa în mod intens; a captiva. Din fr. **absorber** (după *sorbi*).

ABSORBIRE, *absorbiri*, s.f. Acțiunea de a *absorbi* și rezultatul ei. V. **absorbi**.

ABSORBIT, -Ă, *absorbiți*, -te, adj. 1. Supt, înghițit, încorporat. 2. Fig. Preocupat, captivat. V. **absorbi**.

ABSORBITOR, -OARE, *absorbitori*, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care absoarbe. 2. S.n. Dispozitiv folosit pentru recoltarea prin absorbție a probelor de aer în scop analitic. - **Absorbi** + suf. -tor.

ABSTENȚIONISM s.n. Abținere demonstrativă de la exercitarea dreptului de vot; doctrină care susține această atitudine. Din fr. **abstentionisme**.

ABSTENȚIONIST, -Ă, *abstenționiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține abstentionismului, privitor la abstentionism. 2. S.m. și f. Adept al abstentionismului. Din fr. **abstentionniste**.

ABSTENȚIUNE, *abstențuni*, s.f. (Rar) Abstenență. Din fr. **abstention**.

ABSORBANT, -Ă, *absorbanți*, -te, adj., s.n. 1. Adj., s.n. (Substanță) care absoarbe lichide sau vapori. ♦ (Substanță) care reține o parte din particulele sau din energia radiată de o sursă. 2. Adj. Fig. Care interesează, care captivează; către care se îndreaptă toate preocupările cuiva. Din fr. **absorbant**.

ABSORBI, *absorb*, vb. IV. Tranz. 1. A suga, a înghiți, a încorpora o substanță etc. ♦ A reține o parte din particulele sau din energia radiantă care cade pe un corp. 2. Fig. A preocupa în mod intens; a captiva. Din fr. **absorber** (după *sorbi*).

ABSORBIRE, *absorbiri*, s.f. Acțiunea de a *absorbi* și rezultatul ei. V. **absorbi**.

ABSORBIT, -Ă, *absorbiți*, -te, adj. 1. Supt, înghițit, încorporat. 2. Fig. Preocupat, captivat. V. **absorbi**.

ABSTENȚIONISM s.n. Abținere demonstrativă de la exercitarea dreptului de vot; doctrină care susține această atitudine. Din fr. **abstentionisme**.

ABSTENȚIONIST, -Ă, *abstenționiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține abstentionismului, privitor la abstentionism. 2. S.m. și f. Adept al abstentionismului. Din fr. **abstentionniste**.

ABSTENȚIUNE, *abstențiuni*, s.f. (Rar) Abstenență. Din fr. **abstention**.

ABSTRACTIONISM s.n. Curent în artele plastice europene, a cărui trăsătură o constituie încercarea de a elimina din reprezentarea operei de artă orice referire la realitățile exterioare, ideile și sentimentele fiind relateate prin pete de culoare sau prin figuri geometrice; artă abstractă. Din fr. **abstractionnisme**.

ABSTRACTIONIST, -Ă, *abstracționiști*, -ste, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține abstracționismului, referitor la abstracționism. **2.** S.m. și f. Adept al abstracționismului. Din fr. **abstractionniste**.

ABSTRAGE, *abstrag*, vb. III. Tranz. (Rar) A desprinde o însușire independent de obiectul sau de obiectele cărora le aparține; a judeca izolat, în afara unui context. Din fr. **abstraire** (după *trage*).

ABSTRAGERE, *abstrageri*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *abstrage* și rezultatul ei. V. **abstrage**.

ABSTRUS, -A, *abstruși*, -se, adj. (Rar) Neclar, confuz, încurcat. Din fr. **abstrus**.

ABȚINE, *abțin*, vb. III. Refl. A se stăpâni, a se reține, a se înfrâna (de la...). ♦ A nu se pronunța, a nu-și exprima părerea sau votul; a se ține departe de o activitate. Din fr. (s') **abstenir** (după *ține*).

ABȚINERE, *abțineri*, s.f. Acțiunea de a *se abține* și rezultatul ei. V. **abține**.

ABULIC, -A, *abulici*, -ce, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de abulie. Din fr. **aboulique**.

ABULIE, *abulii*, s.f. Boală psihică caracterizată prin lipsa mai mult sau mai puțin pronunțată a voinței; nehotărâre, inerție. Din fr. **aboulie**.

ABUZA, *abuzez*, vb. I. Intrans. **1.** A uza de ceva în mod exagerat; a face abuz (**1**). **2.** A comite ilegalități, nedreptăți, profitând de o situație, de un titlu sau de putere. Din fr. **abuser**.

ACADEMICIAN, -Ă, *academicieni*, -e, s.m. și f. Membru (de onoare sau titular) al unei academii. Din fr. **academicien**.

ACADEMISM s.n. **1.** Atitudine estetică promovând imitația necondiționată a creațiilor artei antice și a Renașterii. ♦ Trăsătură caracteristică oricărei arte care cultivă un ideal de frumusețe canonică, convențională, manieristă. **2.** Fel de a se comporta academic (**2**), rigid, rece. Din fr. **académisme**.

ACADIAN s.n. A doua perioadă a cambrianului. Din fr. **acadien**.

ACAJU s.m. invar., adj. invar. **1.** S.m. invar. Arbore din regiunea tropicală a Americii, al cărui lemn, de culoare roșiatică, este întrebuințat la confecționarea mobilelor de lux; mahon (*Swietinia mahagoni*). ♦ Lemnul acestui arbore. **2.** Adj. invar. Maro-roșcat, de culoarea lemnului de acaju (**1**). Din fr. **acajou**.

ACALMIE s.f. Potolire sau încetare temporară a mișcării (vântului sau valurilor). ♦ Fig. Răstimp de liniște în cadrul sau după o perioadă frământată. Din fr. **accalmie**.

ACANTACEE s.f. pl. Familie de plante dicotiledonate răspândite mai ales în regiunile calde, cu frunze opuse, flori dispuse în raceme și fructe capsule, al cărui tip este *acanta*. Din fr. **acanthacées**.

ACANTOCEFAL, *acantocefali*, s.m. (La pl.) Clasă de viermi paraziți nematelminti, cu o trompă retractilă înconjurată de cârlige de apărare (*Acanthocephala*); (și la sg.) vierme din această clasă. Din fr. **acanthocéphales**.

ACANTOZA, *acantoze*, s.f. Boală de piele caracterizată prin prezența unor pete pigmentate, îngroșate pe diferite părți ale corpului. Din fr. **acanthose**.

ACAPARA, *acaparez*, vb. I. Tranz. A cumpăra toate mărfurile sau o anumită categorie de mărfuri de pe piață (pentru speculă); a pune stăpânire (în mod silnic, necinstit) pe... ♦ P. ext. A-și însuși totul pentru sine în dauna altora. Din fr. **accaparer**.

ACAPARARE, *acaparări*, s.f. Acțiunea de a *acapara*. V. **acapara**.

ACAPARATOR, -OARE, *acaparatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care acaparează. -

Acapara + suf. -tor.

ACARIAN, *acarieni*, s.m. (La pl.) Arahnide mici, cu capul, toracele și abdomenul de obicei nediferențiate, unele dintre ele fiind purtătoare de germeni ai unor maladii grave; (și la sg.) animal din acest ordin. Din fr. **acarions**.

ACARICID, *acaricide*, s.n., adj. (Substanță) care omoară acarienii. Din fr. **acaricide**.

ACARIOZĂ, *acarioze*, s.f. Nume dat unor boli de piele contagioase, parazitare (la oameni și la animale), provocate de acarieni. Din fr. **acariose**.

ACATAFAZIE, *acatafazii*, s.f. Dispunere greșită a cuvintelor în vorbire. Din fr. **acataphasie**.

ACATAGRAFIE, *acatagrafii*, s.f. Dispunere greșită a cuvintelor în scris. Din fr. **acatagraphe**.

ACATALECTIC, *acatalectice*, adj. (În metrica greco-latină, în sintagma) *Vers acatalectic* (și substantivat n.) = vers căruia nu-i lipsește nici o silabă. Din fr. **acatalectique**.

ACATALEPSIE, *acatalepsii*, s.f. 1. Deficiență a intelectului. 2. Nesiguranță în punerea unui diagnostic la un bolnav. Din fr. **acatalepsie**.

ACAUSTOBOLIOLIT, *acaustobiolite*, s.n. Rocă sedimentară de origine organică, necombustibilă. Din fr. **acaustobiolite**.

ACCEDE, *accede*, vb. III. (Livr.) Intrans. A avea acces (1), a ajunge la ceva, undeva. Din fr. **accéder**.

ACCEDERE, *accederi*, s.f. Faptul de a *accede*. V. **accede**.

ACCELERATOR, -OARE, *acceleratori, -oare*, adj. subst. 1. Adj. Care accelerează. 2. S.n. Mecanism care permite accelerarea turărilor unui motor; pedală care comandă acest mecanism. ♦ Instalație pentru accelerarea microparticulelor. 3. S.m., adj. (Substanță) care se adaugă unor materiale pentru a mări viteza unor reacții chimice sau a unor procese fizico-chimice. Din fr. **accélérateur**.

ACCELEROGRAF, *accelerografe*, s.n. Accelerometru care înregistrează accelerațiile. Din fr. **accélérographe**.

ACCELEROMETRU, *accelerometre*, s.n.

1. Aparat cu care se măsoară accelerațiile, îndeosebi la vehiculele aeriene. 2. Transductor electromecanic de măsurat structurile vibrante. Din fr. **accéléromètre**. **ACCENTUA**, *accentuez*, vb. I. 1. Tranz. A marca prin accent (1). ♦ Fig. A sublinia, a întări, a pune în evidență, a reliefa. 2. Refl. Fig. A se intensifica. Din fr. **accentuer**.

ACCENTUARE, *accentuări*, s.f. Acțiunea de a (se) *accentua*. V. **accentua**.

ACCENTUAT, -Ă, *accentuați, -te*, adj. 1. (Despre vocale, silabe, cuvinte) Care poartă accentul, care este scos în relief. 2. Fig. Intensificat. 3. (Indică modul de executare a unei bucăți muzicale) Puternic, forțat. V. **accentua**.

NEACCENTUAT, -Ă, *neaccentuați, -te*, adj. 1. (Despre vocale, silabe, cuvinte) Care nu poartă accent, care nu este scos în relief. 2. Fig. Lipsit de culoare, de strălucire; șters. - **Ne-** + **accentuat**.

ACCESSIUNE, *accessiuni*, s.f. Mod de dobândire a proprietății, rezultând din

alipirea naturală sau prin intervenția omului a unui bun la alt bun mai important. Din fr. **accession**.

ACCIZ, accize, s.n. 1. Impozit indirect care se percepe în unele țări asupra unor obiecte de consum. 2. (Inv.) Taxă de consumație, de barieră și vamală. Din fr. **accise**.

ACEFAL, -Ă, *acefali, -e*, adj. (Zool.; despre unele animale inferioare) Fără cap. Din fr. **acéphale**.

ACEFALIE s.f. 1. (Zool.) Absență a capului, specifică unor animale inferioare. 2. (Med.) Monstruoasă congenitală (incompatibilă cu viața), care constă în lipsa capului la făt. Din fr. **acéphalie**.

ACERACEE s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase dicotiledonate, cu frunze opuse, cu flori grupate în inflorescențe și cu fructe disamare, folosite în industria lemnului sau ca plante decorative; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **acéracée**.

ACETALDEHIDĂ, *acetaldehyde*, s.f. (Chim.) Aldehidă acetică. Din fr. **acétaldéhyde**.

ACETAMIDĂ, *acetamide*, s.f. (Chim.) Amidă a acidului acetic. Din fr. **acétamide**.

ACETAT, acetați, s.m. 1. Sare a acidului acetic, folosită în industria chimică și farmaceutică. 2. Ester al acidului acetic, întrebuințat în tehnică în special ca dizolvant. ♦ *Acetat de celuloză* = acetat folosit la fabricarea unor materiale plastice. *Acetat de vinil* = acetat care servește la fabricarea unor fibre textile artificiale (a poliacetatului de vinil, a unor copolimeri). Din fr. **acétate**.

POLIACETAT s.m. (În sintagma) *Poliacetat de vinil* = produs macromolecular obținut prin polimerizarea acetatului de vinil. - **Poli-** + **acetat**.

ACETAZOLAMIDĂ, *acetazolamide*, s.f. Medicament cu efecte diuretice, folosit în cazurile de insuficiență cardiacă, de ciroză hepatică etc. Din fr. **acétazolamyde**.

ACETIC, -Ă, *acetici, -ce*, adj. (În sintagmele) *Acid acetic* = acid organic obținut sintetic sau prin oxidarea alcoolului etilic, care se prezintă ca un lichid incolor, cu miros înțepător și este folosit în industria coloranților, farmaceutică, în alimentație etc. *Fermentație acetică* = fermentație care transformă alcoolul etilic în acid acetic, folosită la fabricarea oțetului. *Aldehidă acetică* = lichid incolor cu miros înțepător, folosit la prepararea acidului acetic, a acetatului de etil, în industria chimică de sinteză etc.; acetaldehidă. Din fr. **acétique**.

ACETIFICA, *acetific*, vb. I. Tranz. A transforma alcoolul etilic în acid acetic. - După fr. **acétifier**.

ACETIFICARE s.f. Acțiunea de a *acetifica*. V. **acetifica**.

ACETIL, *acetili*, s.m. Radical organic monovalent, derivat de la acidul acetic. Din fr. **acétyle**.

ACETILARE, *acetilări*, s.f. Proces chimic de introducere a radicalului acetil în molecula unui compus organic. Din **acetil**.

ACETILENĂ s.f. Gaz incolor, cu miros de usturoi, otrăvitor în cantități mai mari, având numeroase folosiri în industrie, la iluminat și la sudură oxiacetilenică. Din fr. **acétylène**.

ACÉTILSALICILIC adj. (În sintagma) *Acid acétilsalicilic* - medicament folosit în stările gripale pentru proprietățile sale febrifuge și analgezice; aspirină. Din fr. **acétylsalicylique**.

ACÉTILURĂ, *acetiluri*, s.f. Derivat al hidrocarburilor acetilenice. Din fr. **acétylure**.

ACETOBUTIRAT, *acetobutirați*, s.m. (În sintagma) *Acetobutirat de celuloză* = ester mixt al celulozei, folosit la fabricarea fibrelor de celuloză, a lacurilor, emailurilor etc. Din fr. **acétobutyrate**.

ACETOFENONĂ, *acetofenone*, s.f. Cetonă mixtă cu miros plăcut, solubilă în apă și în eter, folosită în industria farmaceutică și a parfumurilor. Din fr. **acétophénone**.

ACETONĂ, *acetone*, s.f. Lichid incolor, volatil, inflamabil, folosit ca solvent în industrie. Din fr. **acétone**.

ACETONEMIE s.f. Prezență anormală a acetonei în sânge, mai ales la bolnavii de diabet. Din fr. **acétonémie**.

ACETONURIE s.f. Prezență a acetonei în urină, întâlnită în diabet, în stările de inanție etc. Din fr. **acétonurie**.

ACHENĂ, *achene*, s.f. Tip de fruct indehiscent, a cărui sămânță, acoperită cu un înveliș tare, nu e sudată de acest înveliș. Din fr. **akène**.

MONOACHENĂ, *monoachene*, s.f. Fruct format dintr-o singură achenă. - **Mono-** + **achenă**.

ACHERONTIC, *-Ă, acherontici, -ce*, adj. (Rar) Subpământean. Din fr. **achéronique**.

ACHIESA, *achiesez*, vb. I. Intranz. (Rar) A accepta condițiile dintr-o acțiune juridică. ♦ A renunța la o cale de atac împotriva unei hotărâri judecătorești. Din fr. **acquiescer**.

ACHIESARE, *achiesări*, s.f. (Rar) 1. Recunoașterea de către un acuzat a

pretențiilor dintr-o acțiune de justiție.

2. Renunțare la atacarea unei hotărâri a justiției. V. **achiesa**.

ACHILIE, *achilii*, s.f. Absență sau diminuare a secrețiilor digestive sau a unora dintre componentele lor (acidul clorhidric, pepsina etc.), întâlnită în cancerul gastric și în anemia pernicioasă. Din fr. **achylie**.

ACHINEZIE s.f. Imposibilitate de a executa mișcări, imobilitate și rigiditate a mușchilor, fără ca bolnavul să fie paralizat. Din fr. **akinésie**.

ACHITA, *achlt*, vb. I. 1. Tranz. A declara printr-o hotărâre judecătorească că persoana trimisă în judecată penală este nevinovată.

2. Tranz. și refl. A(-și) plăti, a(-și) îndeplini o obligație materială sau morală. ♦ Expr. (Refl.) *A se achita de ceva* = a duce la bun sfârșit o obligație. 3. Tranz. (Arg.) A omorî, a ucide. Din fr. **acquitter**.

ACHITARE, *achitări*, s.f. Acțiunea de a (se) *achita* și rezultatul ei. V. **achita**.

ACHITAT, *-Ă, achitați, -te*, adj. 1. Care a fost declarat nevinovat prin hotărâre judecătorească. 2. Plătit. V. **achita**.

ACHIU, *achiuri*, s.n. 1. Bilă de încercare la jocul de biliard, care urmează să stabilească persoana care începe partida. 2. Tac. Din fr. **acquit**.

ACIANOPSIE s.f. Defect de vedere care constă în incapacitatea de a distinge culoarea albastră. Din fr. **acyanopsie**.

ACICLIC, *-Ă, aciclici, -ce*, adj. 1. (Despre flori) Ale cărei organe sunt așezate în spirală. 2. (Despre substanțe chimice) Care nu conține atomi legați în ciclu în molecula sa. Din fr. **acyclicque**.

ACICUL, *acicali*, s.m. 1. Spin mic, subțire și drept care se găsește la unele plante. 2. Fir de păr de forma unui ghimpe la unele specii de viermi. Din fr. **acicule**.

ACICULAR, *-Ă, aciculari, -e*, adj. În formă de ac. Din fr. **aciculaire**.

ACIDAMINĂ, *acidamine*, s.f. Produs obținut prin transformarea treptată a albuminoidelor alimentare. Din fr. **acidamine**.

ACIDIMETRIE, *acidimetrii*, s.f. Metodă volumetrică de determinare a concentrației unui acid prin neutralizare cu o bază. Din fr. **acidimétrie**.

ACIDIMETRĂ, *acidimetre*, s.n. Aparat pentru măsurarea concentrației de ioni de hidrogen a unei soluții. Din fr. **acidimètre**.

ACIDOFIL adj. (În sintagma) *Lapte acidofil* = produs lactat dietetic, de culoare albă-gălbui, preparat din lapte de vacă

sterilizat, cu un anumit conținut de bacterii și fermentat. Din fr. **acidophile**.

ACIDOZĂ s.f. Creștere a acidității și reducere a rezervei alcaline din sânge, din cauza unor tulburări funcționale în organism. Din fr. **acidose**.

ACIDULA, *acidulez*, vb. I. Tranz. A adăuga o cantitate de acid; a da unei soluții proprietățile unui acid; a acri ușor. Din fr. **aciduler**.

ACIDULARE, *acidulări*, s.f. Acțiunea de a acidula. V. **acidula**.

ACIDULAT, -**Ă**, *acidulați*, -*te*, adj. Amestecat cu un acid; ușor acrit. V. **acidula**.

ACIL, *acili*, s.m. Radical monovalent al unui acid organic. Din fr. **acil**.

ACILA, *acilez*, vb. I. Tranz. A introduce, pe cale chimică, un radical acil în molecula unui compus organic în scopul obținerii de cetone, esteri și amide. Din fr. **aciler**.

ACIN, *acine*, s.n. Mică dilatație, în formă de boabă de strugure, la capătul terminal al unei glande sau al unei bronhiole. Din fr. **acinus**.

ACINOS, -**OASĂ**, *acinoși*, -*oase*, adj. Care prezintă acine; care are forma unei boabe de strugure. Din fr. **acineux**.

ACLIMATA, *aclimitez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A (se) aclimatiza. Din fr. **acclimater**.

ACLIMATARE s.f. (Rar) Aclimatizare. V. **aclimata**.

ACLINIC, -**Ă**, *aclinici*, -*ce*, adj. (Despre o regiune) Lipsită de câmp magnetic. Din fr. **aclinique**.

ACNEE s.f. Boală de piele caracterizată prin apariția, mai ales pe față, a unor coșuri, puncte negre etc., care adesea supurează. ♦ *Acnee juvenilă* = acnee frecventă mai ales la pubertate. Din fr. **acné**.

ACOLADA, *acolade*, s.f. 1. Semn grafic în formă de arc, orizontal sau vertical, prin care se arată că mai multe cuvinte, formule, portative muzicale etc. sunt legate între ele. 2. Îmbrățișare sau lovitură ușoară care se dădea unui bărbat cu latul spadei ca semn al primirii lui în corpul cavalerilor feudali. Din fr. **acolade**.

ACOLIE s.f. Absență sau diminuare notabilă a secreției biliare. Din fr. **acholie**.

ACOLIT, -**Ă**, *acoliți*, -*te*, subst. 1. S.m. și f. Persoană care urmează, care ajută pe cineva (într-o acțiune, într-un domeniu de activitate). ♦ Părtaș, complice la o uneltire (criminală). 2. S.m. Slujitor de rang inferior din clerul catolic, având atribuții legate de cult. Din fr. **acolyte**.

ACOMODABIL, -**Ă**, *acomodabili*, -*e*, adj. Care se acomodează cu ușurință, cu care te poți deprinde ușor. Din fr. **acommodable**.

ACOMPANIA, *acompaniez*, vb. I. Tranz. 1. A susține o melodie printr-un acompaniament muzical (vocal sau instrumental); a ține isonul. 2. A întovărăși, a însoți pe cineva. Din fr. **accompagner**.

ACOMPANIAMENT, *acompaniamente*, s.n. 1. Însoțire a unei melodii cu altă melodie potrivită. 2. Parte muzicală, instrumentală sau orchestrală, care însoțește și susține un solist sau un ansamblu coral. Din fr. **accompagnement**.

ACOMPANIATOR, -**OARE**, *acompaniatori*, -*oare*, s.m. și f. Persoană care acompaniază (1) pe cineva. Din fr. **accompagnateur**.

ACONDROPLAZIE s.f. Boală congenitală caracterizată prin oprirea creșterii oaselor membrelor, în contrast cu dezvoltarea normală a oaselor capului și ale trunchiului. Din fr. **achondroplasie**.

ACONIT, *aconiți*, s.m. (Bot.) Omag. Din fr. **aconit**.

ACONITINĂ, *aconitine*, s.f. Substanță alcaloidă extrasă dintr-o plantă cu proprietăți toxice, care provoacă inhibiția centrilor nervoși respirator, circulator și vasomotor. Din fr. **aconitine**.

ACORDA, (1, 2) *acOrd*, (3) *acordez*, vb. I. Tranz. 1. A da (cu îngăduință, cu grijă, cu atenție, cu bunăvoință); a oferi; a atribui. 2. A stabili acordul gramatical. 3. A regla frecvența unui aparat, a unui sistem fizic etc., astfel încât să fie egală cu frecvența altui aparat, sistem fizic etc. ♦ A aduce tonurile unui instrument muzical la aceeași înălțime. Din fr. **accorder**.

ACORDARE, *acordări*, s.f. Acțiunea de a *acorda*. ♦ Punere a coardelor unui instrument muzical în situația de a reda tonalitatea specifică a instrumentului. V. **acorda**.

ACORDAT, -**Ă**, *acordați*, -*te*, adj. (Despre unele părți ale propoziției) Pus în același caz, număr, gen sau persoană ca și cuvântul de care este legat printr-un raport de determinare. 2. (Despre instrumente muzicale) Care are tonurile în consonanță. 3. Dat, atribuit; îngăduit, asigurat. V. **acorda**.

NEACORDAT, -**Ă**, *neacordați*, -*te*, adj. 1. (Gram.; despre unele părți de propoziție) Care nu este în același caz, număr, gen și persoană cu termenul determinat. 2. (Despre premii, titluri) Care nu a fost atribuit. 3. (Despre instrumente muzicale) Care nu a fost

supus acordării; care nu mai este acordat; dezacordat, discordat. - **Ne- + acordat.**

REACORDA, (1) *reacord*, (2) *reacordez*, vb. I. Tranz. **1.** A acorda încă o dată îngăduință, favoare, avantaje cuiva. **2.** A acorda din nou un instrument muzical dezacordat. - **Re- + acorda.**

REACORDARE, *reacordări*, s.f. Acțiunea de a *reacorda*. V. **reacorda**.

REACORDAT, -**Ă**, *reacordați*, -*te*, adj. **1.** Care a fost dat, acordat încă o dată. **2.** (Despre instrumente muzicale dezacordate) Acordat din nou. V. **reacorda**.

ACORDAJ, *acordaje*, s.n. Acordare a unui instrument muzical. Din fr. **accordage**.

ACORDOR, *acordori*, s.m. Persoană care se ocupă cu acordarea și repararea unor instrumente muzicale. Din fr. **accordeur**.

ACORIE s.f. Anomalie congenitală care constă în absența pupilei. Din fr. **acorie**.

ACOSTA, *acostez*, vb. I. **1.** Intranz. A apropia o navă de o altă navă, de țarm, de chei etc. **2.** Tranz. Fig. A opri pe cineva din drum și a i se adresa (în mod supărător); a agăța. Din fr. **accoster**.

ACOSTARE, *acostări*, s.f. Acțiunea de a *acosta* și rezultatul ei. V. **acosta**.

ACOSTAMENT, *acostamente*, s.n. Fâșie laterală din platforma unei șosele, cuprinsă între marginea părții carosabile și marginea șoselei. - După fr. **accotement**.

ACOTILEDON, -**Ă**, *acotiledoni*, -*oane*, adj. Acotiledonat. Din fr. **acotylédone**.

ACOTILEDONAT, -**Ă**, *acotiledonați*, -*te*, adj. (Despre plante) Fără cotiledoane; acotiledon. ♦ (Substantivat, f. pl.) Clasă de vegetale care se înmulțesc prin spori; (și la sg.) plantă care face parte din această clasă. Din fr. **acotylédoné**.

ACRANIAT, -**Ă**, *acraniati*, -*te*, s.m. și f. (La pl.) Subîncrengătură de animale primitive lipsite de craniu; (și la sg.) animal care face parte din această subîncrengătură. Din fr. **acraniat**.

ACREDITA, *acreditez*, vb. I. Tranz. **1.** A împuternici pe cineva ca reprezentant al unui stat pe lângă guvernul unui stat străin. **2.** (Fin.) A crea, a deschide, a pune la dispoziția cuiva un acreditiv. **3.** (Rare) A face ca un fapt neconfirmat, o știre etc. să apară demne de crezare, acceptabile, verosimile. Din fr. **accréditer**.

ACREDITARE, *acreditări*, s.f. Acțiunea de a *acredita*. ♦ *Scrisori de acreditare* = documente prin care se

atestă împuternicirea unui reprezentant diplomatic. V. **acredita**.

ACREDITAT, -**Ă**, *acreditați*, -*te*, adj. (Adesea substantivat) Împuternicit ca reprezentant diplomatic al unui stat pe lângă guvernul unui stat străin. V. **acredita**.

ACRESCĂMÂNT, *acrescăminte*, s.n. Creștere a dreptului unei persoane la o succesiune, ca urmare a înlăturării de la această succesiune a altor persoane ori a renunțării lor la drepturile izvorâte din lege ori din testament. - După fr. **accroissement**. **ACRESCENT**, -**Ă**, *acrescenți*, -*te*, adj. (Despre părțile unei plante) Care crește și după fecundare. Din fr. **accrescent**.

ACRIBIE s.f. (Livr.) Exactitate, corectitudine în cercetarea științifică; *p. gener.* seriozitate, conștiinciozitate. Din fr. **acribie**.

ACRIBOLOGIE s.f. Precizie în folosirea cuvintelor; corectitudine în respectarea proprietății termenilor; alegere riguroasă a cuvintelor. ♦ Studiul preciziei maxime în cercetarea științifică. Din fr. **acribologie**.

ACRIDINĂ, *acridine*, s.f. Combinație organică, incoloră, care se găsește în gudroanele cărbunilor de pământ și care este folosită în industria coloranților, farmaceutică etc. Din fr. **acridine**.

ACRILAT, *acriiați*, s.m. Material plastic sintetic folosit în stomatologie pentru confecționarea protezelor, a diverselor aparate și suporturi dentare etc. Din fr. **acrylate**.

ACRINIE s.f. Lipsă de secreție sau de excreție a unei glande. Din fr. **acrinie**.

ACROBAT, -**Ă**, *acrobați*, -*te*, s.m. și f. Gimnast care execută exerciții de echilibristică. ♦ Fig. Persoană

inconsecventă în comportare, în idei etc.; persoană care caută să epateze, să iasă din comun. Din fr. **acrobat**.

ACROBATIC, -**Ă**, *acrobați*, -*ce*, adj. s.f. **1.** Adj. (Ca) de acrobat, privitor la acrobați sau la acrobație. **2.** S.f. Arta de a face acrobații, arta acrobatului; acrobație (2). Din fr. **acrobatique**.

ACROBAȚIE, (1) *acrobații*, s.f. **1.** Exercițiu dificil de echilibristică, de gimnastică etc. ♦ Fig. (La pl.) Sforțări neobișnuite pentru a ieși dintr-o situație grea, dintr-o încurcătură. **2.** Arta sau profesiunea acrobatului. Din fr. **acrobatie**.

ACROCEFAL, -**Ă**, *acrocefali*, -*e*, adj. Cu craniul ascuțit, conic, cu creștetul țuguiaț. Din fr. **acrocéphale**.

ACROCEFALIE s.f. Malformație a craniului, constând în aspectul ascuțit, conic

al cuții craniene; oxicefalie. Din fr. **acrocéphalie**.

ACROCIAÑOZĂ s.f. Sindrom de boală manifestat prin răcirea și prin aspectul vânăt-albăstrui și umed al mâinilor și uneori al picioarelor, din cauza unor tulburări de circulație. Din fr. **acrocyanoze**.

ACROFOBIE s.f. Teamă patologică de locuri înalte. Din fr. **acrophobie**.

ACROLEINĂ, *acroleine*, s.f. Aldehidă nesaturată, care se obține prin distilarea glicerinei cu acid sulfuric și care se prezintă ca un lichid cu miros înecăcios, lacrimogen. Din fr. **acroléine**.

ACROLIT, *acrolite*, s.n. Statuie ale cărei extremități sunt executate din piatră sau din marmură, iar corpul din alte materiale. Din fr. **acrolithe**.

ACROMANIE s.f. (Rar) Grad extrem de nebunie. Din fr. **acromanie**.

ACROMATIC, **-Ă**, *acromatici*, *-ce*, adj. (Despre lentile sau despre un sistem de lentile) Care nu descompune raza de lumină în culorile ei componente, care nu prezintă aberație cromatică. Din fr. **achromatique**.

ACROMATISM s.n. Proprietate a unei lentile sau a unui sistem de lentile de a fi acromatice. Din fr. **achromatisme**.

ACROMATIZA, *acromatizez*, vb. I. Tranz. A corecta sau a înlătura aberația cromatică. Din fr. **achromatiser**.

ACROMATOPSIE s.f. Defect de vedere care constă în incapacitatea de a distinge toate culorile sau numai o parte din ele. Din fr. **achromatopsie**.

ACROMEALIE s.f. Boală endocrină care se manifestă prin dezvoltarea exagerată a capului și a membrelor. Din fr. **acromégalie**.

ACROMICRIE s.f. Stare patologică manifestată prin oprirea din creștere a capului și a membrelor, din cauza unui dereglaj hormonal al hipofizei. Din fr. **acromicrie**.

ACROMIE s.f. Decolorare congenitală a pielii, ca urmare a dispariției pigmentului colorant. Din fr. **achromie**.

ACROMION, *acromioane*, s.n. Apofiză a omoplatului care se articulează cu clavicula. Din fr. **acromion**.

ACRONIC, **-Ă**, *acronici*, *-ce*, adj. Fără legătură cu timpul; atemporal. Din fr. **acronique**.

ACROPARESTEZIE s.f. Tulburare de sensibilitate manifestată la extremitățile corpului. Din fr. **acroparesthésie**.

ACROPOLĂ, *acropole*, s.f. Citadelă în orașele din vechea Grecia, așezată pe o

înălțime și adăpostind principalele edificii publice. Din fr. **acropole**.

ACROSPOR, *acrospori*, s.m. Spor dezvoltat la extremitatea unei celule de reproducere, caracteristic ciupercilor. Din fr. **acrospore**.

ACROSTOL, *acrostoluri*, s.n. Parte înaltă a extremităților unei corăbii. ♦ (La pl.) Ornamentele, sculpturile de la prora unei nave. Din fr. **acrostole**.

ACROȘA, *acroșez*, vb. I. Tranz. **1.** A atârna, a agăța, a prinde. **2.** (Sport) A opri, a intercepta mingea în aer. ♦ A opri, a intercepta pucul la hochei. Din fr. **acrocher**.

ACROȘARE, *acroșări*, s.f. Acțiunea de a *acroșa* și rezultatul ei; acroșaj (**1**). V. **acroșa**.

ACROȘAJ, *acroșaje*, s.n. **1.** Acroșare. **2.** Oprire, interceptare a mingii sau a pucului. Din fr. **acrochage**.

ACROTÉRĂ, *acrotère*, s.f. Mic piedestal așezat în vârful sau la extremitățile unui fronton pentru a susține vase, statueti sau alte ornamente; *p. ext.* statuie, vas sau ornament așezat pe acest piedestal. Din fr. **acrotère**.

ACRU, *acri*, s.m. Unitate de măsură pentru suprafețe de teren cu valori variabile (în jur de 4000 m²). Din fr. **acre**.

ÎNĂCRI, *înăcesc*, vb. IV. Refl. și tranz. (Pop.) A (se) acri; *p. ext. a (se) strica*, a (se) altera; *fig.* (despre oameni) a deveni sau a face pe cineva să devină posac, ursuz. ♦ Expr. (Refl.) *A i se înăcri* (cuiva *sufletul* de cineva sau de ceva) = a-i fi (cuiva) lehamite de cineva sau de ceva; a se plictisi, a se sătura de cineva sau de ceva. - **În + acru**.

ÎNĂCREALĂ s.f. (Pop.) Substanță acră cu care se înăcrește o mâncare; mâncare acră sau înăcrită. - **Înăcri + suf. -eală**.

ÎNĂCRIRE s.f. Acțiunea de a (se) *înăcri* și rezultatul ei. V. **înăcri**.

ÎNĂCRIT, **-Ă**, *înăcriți*, *-te*, adj. Acrit; *p. ext.* stricat, alterat. ♦ Fig. (Despre oameni) Poșac, ursuz. V. **înăcri**.

ACTINIC, **-Ă**, *actinici*, *-ce*, adj. (Despre radiații) Capabil să producă reacții (foto) chimice. Din fr. **actinique**.

ACTINIE, *actinii*, s.f. Animal de mare din încrengătura celenterelor, fixat pe stânci, variat colorat, cu aspect de floare și cu orificiul bucal înconjurat de tentacule; anemonă-de-mare, dedîțel-de-mare (*Actinia*) Din fr. **actinie**.

ACTINIU s.n. Element radioactiv descoperit în minereurile din care s-a extras radiul. Din fr. **actinium**.

ACTINOGRAF, *actinografe*, s.n. Actinometru înregistrator. Din fr. **actinographe**.

ACTINOGRAFIE s.f. Procedeu de pregătire în tipografie a unui clișeu, folosind un negativ obținut cu raze X. ♦ Imagine obținută cu un clișeu astfel pregătit. Din fr. **actinographie**.

ACTINOMETRIC, -*A*, *actinometrici*, -*ce*, adj. Referitor la actinometrie. Din fr. **actinométique**.

ACTINOMETRIE s.f. Capitol al fizicii care se ocupă cu măsurarea și studiul radiațiilor electromagnetice (solare, terestre, atmosferice). Din fr. **actinométrie**.

ACTINOMETRU, *actinometre*, s.n. Aparat care servește la măsurarea intensității radiațiilor electromagnetice din atmosferă. Din fr. **actinomètre**.

ACTINOMICETE s.n. pl. Grup de microorganisme foarte răspândite în natură, înrudite cu ciupercile inferioare, dintre care unele sunt purtătoare de boli pentru om și animale, iar altele produc antibiotice. Din fr. **actinomycètes**.

ACTINOMICOZĂ s.f. 1. Boală infecțioasă (la oameni și la animale) provocată de anumite ciuperci și bacterii, care se manifestă prin apariția unor abcese cronice. 2. (În sintagma) *Actinomicoza cartofului* = boală a cartofului provocată de bacteria *Actynomices scabies*; răia cartofului. Din fr. **actinomycoze**.

ACTINOMORF, -*A*, *actinomorfi*, -*e*, adj. (Despre flori) Cu simetrie radială. Din fr. **actinomorphe**.

ACTINON s.n. Izotop al radonului, obținut prin dezintegrarea actiniului. Din fr. **actinon**.

ACTINOPTERIGIAN, *actinopterigieni*, s.m. Subclasă de pești fosili, osoși, apărută din mezozoic, din care face parte majoritatea peștilor actuali; exemplar din această subclasă. - Cf. fr. **actinoptérigiens**.

ACTINOT s.m. Silicat natural hidratat de calciu, magneziu și fier din grupa amfibolilor, frecvent în șisturile cristaline. Din fr. **actinote**.

ACTINOTERAPIE s.f. Tratament medical în care se folosesc radiații luminoase, ultraviolete sau infraroșii, aplicat în special în rahitism. Din fr. **actinothérapie**.

ACTIVA, *activez* vb. I. 1. Intrans. A desfășura o activitate susținută. 2. Trans. A intensifica, a înviora o activitate, un proces

etc. 3. Refl. A intra în cadrele active ale armatei. Din fr. **activer**.

ACTIVARE, *activări*, s.f. Acțiunea de a (se) activa. ♦ Operație prin care se obține creșterea reactivității unei substanțe. V. **activa**.

ACTIVATOR, -*OARE*, *activatori*, -*oare*, adj., s.n. (Substanță) care realizează o activare; activant. - **Activa** + suf. -*tor*.

ACTIVANT, -*A*, *activanți*, -*te*, adj., s.m. 1. Adj., s.m. Activator. 2. S.m. Reactiv anorganic folosit în flotația minereurilor. Din fr. **activant**.

ACTUALISM s.n. Principiu metodologic de cercetare a istoriei Pământului, bazat pe compararea fenomenelor geologice din trecut cu cele actuale. Din fr. **actualisme**.

ACTUALITATE, *actualități*, s.f. Ceea ce este actual; eveniment, întâmplare curentă, timpul de față, prezent. ♦ Loc. adj. *De actualitate* = care se petrece sau interesează în clipa de față, care corespunde prezentului. ♦ Ceea ce este actual; (la pl.) evenimente curente, la ordinea zilei. Din fr. **actualité**.

RADIOACTUALITATE,

radioactualități, s.f. Emisiune radiofonică în care se transmit actualități. - **Radio** + **actualitate**.

ACTUALIZA, *actualizez*, vb. I. Trans. A face să fie actual, a (re)aduce în prezent; a face să corespundă gusturilor, cerințelor prezentului; *p. ext.* a reînvia ceva. Din fr. **actualiser**.

ACTUALIZARE, *actualizări*, s.f. Acțiunea de a actualiza. V. **actualiza**.

REACTUALIZA, *reactualizez*, vb. I. Trans. A face să fie din nou actual, a readuce în actualitate. V.

re+actualiza.

REACTUALIZARE, *reactualizări*, s.f. Acțiunea de a reactualiza și rezultatul ei. V. **reactualiza**.

DEZACTUALIZA, *dezactualizez*, vb. I. Refl. A-și pierde actualitatea. - **Dez-** + **actualiza**.

DEZACTUALIZARE, *dezactualizări*, s.f. Acțiunea de a se dezactualiza și rezultatul ei. V. **dezactualiza**.

DEZACTUALIZAT, -*Ă*, *dezactualizați*, -*te*, adj. Care și-a pierdut actualitatea. V. **dezactualiza**.

ACTUALMENTE adv. În momentul de față, în prezent; acum. Din fr. **actuellement**.

ACȚIONA, *acționez*, vb. I. 1. Intrans. A întreprinde o acțiune, o faptă etc. ♦ Expr. (Trans.) *A acționa* (pe cineva) *în justiție*

(sau în judecată) = a intenta un proces, a da în judecată. ♦ A exercita o influență asupra cuiva sau a ceva; a avea efect. **2.** Tranz. (Mec.) A pune în mișcare, a face să funcționeze. ♦ A realiza prin comenzi un anumit regim de funcționare a unui sistem tehnic. Din fr. **actionner**.

ACTIONARE, acționări, s.f. Faptul de a acționa. V. **acționa**.

ACTIONAR, -A, acționari, -e, s.m. și f. Persoană care posedă acțiuni (**II**) Din fr. **actionnaire**.

COACȚIONAR, -Ă, coacționari, -e, s.m. și f. Persoană care posedă acțiuni (**II**) împreună cu altcineva. - **Co** + **acționar**.

ACUARELĂ, acuarele, s.f. **1.** Tehnică picturală în care sunt întrebuițate culori diluate cu apă. **2.** Vopsea solidă care se întrebuițează în acuarelă (**1**). **3.** Pictură executată în acuarelă (**1**). Din fr. **aquarelle**.

ACUARELIST, -Ă, acuareliști, -ste, s.m. și f. Pictor specializat în acuarelă (**3**). Din fr. **aquarelliste**.

ACUITATE s.f. **1.** (Livr.) Capacitate a organelor de simț de a percepe excitații oricât de slabe și de a diferenția excitații foarte asemănătoare între ele; ascuțime, agerime. ♦ Loc. adv. *Cu acuitate* = cu necesitate, în mod imperios. **2.** Grad de înălțime pe care îl poate atinge o voce sau un instrument muzical. Din fr. **acuité**.

ACULEIFORM, -Ă, aculeiformi, -e, adj. De forma unui ac. Din fr. **aculéiforme**.

ACULEOL, aculeoli, s.m. Ac mic al unor plante; ghimpe, spin. Din fr. **aculéole**.

ACULTURAȚIE s.f. Preluare de către o comunitate a unor elemente de cultură materială și spirituală sau a întregii culturi a unei comunități aflate pe o treaptă superioară de dezvoltare. Din fr. **acculturation**.

ACUMETRIE s.f. Metodă de examinare medicală care constă în măsurarea acuității auditive cu ajutorul acumetrului. Din fr. **acumétrie**.

ACUMETRU, acumetre, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se măsoară acuitatea auditivă. Din fr. **acumètre**.

ACUMULATOR, acumulatoare, s.n. Aparat sau rezervor care înmagazinează energie electrică. Din fr. **accumulateur**.

ACUPLA, acuplez, vb. I. Tranz. (Tehn.) A cupla. Din fr. **accoupler**.

ACUPLARE s.f. Acțiunea de a *acupla*. V. **acupla**.

ACUPLAJ, acuplaje, s.n. Cuplaj. Din fr. **accouplage**.

ACUPUNCTOR, acupunctori, s.m. Specialist în acupunctură. Din fr. **acupuncteur**.

ACUPUNCTURĂ s.f. Metodă terapeutică originară din China, bazată pe acțiune reflexă, care constă în înțeparea pielii, în anumite puncte ale corpului, cu ace metalice fine. Din fr. **acupuncture**.

ELECTROACUPUNCTURĂ s.f. Metodă de acupunctură în care acul primește impulsuri electrice; electropunctură. - **Electro-** + **acupunctură**.

ELECTRONOPUNCTURĂ s.f. Metodă terapeutică de stimulare a punctelor active ale corpului prin atingerea cu un electrod care primește impulsuri electrice. - **Electron[ică]** + [**acu**] **punctură**.

ACUSTIC, -Ă, acustici, -ce, adj., s.f. **I.** Adj. Care emite, transmite sau recepționează sunete, care aparține acusticii (**II 1**), privitor la acustică. ♦ *Nervi acustici* = a opta pereche de nervi cranieni. *Tub acustic* = tub lung care servește la transmiterea vocii pe nave, în puturi minere etc. *Cornet acustic* = dispozitiv cu ajutorul căruia se recepționează sunete și se înlesnește perceperea lor. **II.** S.f. **1.** Parte a fizicii care se ocupă cu studiul producerii, propagării și recepționării sunetelor. ♦ *Acustică arhitecturală* = ramură a acusticii care studiază fenomenele legate de propagarea undelor acustice în încăperi. **2.** Calitatea de a înlesni o (bună) audição. Din fr. **acoustique**.

INFRAACUSTIC, -Ă, infraacustici, -ce, adj. (Fiz.) despre vibrații acustice) A cărei frecvență se află sub limita inferioară a domeniului de audibilitate. Din fr. **infra-acoustique**.

ULTRAACUSTIC, -Ă, adj., s.f. 1. Parte a acusticii care se ocupă cu studierea ultrasunetelor. **2.** Referitor la ultraacustică, de ultraacustică. - **Ultra-** + **acustică** - Cf. fr. **ultraacoustique**.

ACUSTICIAN, -Ă, acusticieni, -e, s.m. și f. Specialist în acustică. Din fr. **acousticien**.

ACUZATOR, -OARE, acuzatori, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care acuză, care învinuiește. ♦ *Acuzator public* = persoană însărcinată, în împrejurări excepționale, cu urmărirea, trimiterea în judecată și susținerea învinuirii în fața instanței în anumite cauze penale. Din fr. **accusateur**.

ACVAPLAN s.n. Planșă de lemn, remorcată de o ambarcație cu motor, căreia sportivul, ținându-se de o coardă fixată

dinaintea planșei, îi imprimă diferite moduri de alunecare pe apă. Din fr. **acquaplane**.

ACVATIEPIE s.f. Procedeu de tipar de artă care imită pictura în acuarelă. Din fr. **acquatypie**.

ACVATUBULAR, -Ă, *acvatubulari*, -e, adj. (Despre cazane de abur) În care apa circulă prin țevi fierbătoare, încălzite la exterior de agentul de încălzire. Din fr. **acquatubulaire**.

ACVIFER, -Ă, *acviferi*, -e, adj. Care conține apă. *Strat acvifer*. Din fr. **aquifère**.

ACVILIDA, *acvilide*, s.f. (La pl.) Familie de păsări răpitoare, având ca tip principal acvila (1); (și la sg.) pasăre care face parte din această familie. Din fr. **aquilidés**.

ACVITANIAN, -Ă, *acvitanieni*, -e, subst., adj. (Geol.) **1.** Subst. Ultimul etaj al oligocenului, considerat și primul etaj al miocenului. **2.** Adj. Care se referă la vârsta și la formațiile acvitaniului (1), care aparține acvitaniului. Din fr. **aquitanién**.

ADACTILIE s.f. Malformație congenitală care constă în absența tuturor degetelor. Din fr. **adactylie**.

ADAMISM s.n. Doctrina adamitilor. Din fr. **adamisme**.

ADAMIT, -Ă, *adamiți*, -te, s.m. și f. Membru al unei secte gnostice din primele secole ale creștinismului, ai cărei adepți, sub cuvânt că au recâștigat puritatea originară, umblau în pielea goală. Din fr. **adamite**.

ADAMSITĂ s.f. Gaz de luptă lacrimogen, care provoacă strănutul. Din fr. **adamsite**.

ADAPTABIL, -Ă, *adaptabili*, -e, adj. Care se poate adapta sau acomoda (ușor); acomodabil. Din fr. **adaptable**.

ADAPTABILITATE s.f. Însușirea de a fi adaptabil. - **Adaptabil** + suf. *-itate*.

ADAPTAȚIE, *adaptații*, s.f. Adaptare (1). Din fr. **adaptation**.

ADAPTOR, *adaptoare*, s.n. Circuit electric intercalat între un generator sau un transmițător și un receptor pentru a le adapta unul la altul. Din fr. **adapteur**.

ADENITĂ, *adenite*, s.f. Inflamație acută sau cronică a ganglionilor limfatici. Din fr. **adénite**.

ADENOCARCINOM s.n. Tumoare malignă cu punct de plecare într-o glandă. Din fr. **adénocarcinome**.

ADENOFIBROM s.n. Tumoare glandulară benignă. Din fr. **adénofibrome**.

ADENOHIPOFIZĂ, *adenohipofize*, s.f. (Anat.) Hipofiză. Din fr. **adénohypophyse**.

ADENOID, -Ă, *adenoiți*, -de, adj. Care aparține țesutului glandular, privitor la acest țesut. Din fr. **adénoïde**.

ADENOIDITĂ, *adenoidite*, s.f. Afecțiune frecventă mai ales la copii (putând apărea excepțional și la adulți), provocată de o infecție microbiană sau virotică a țesutului glandular din regiunea nazo-faringiană. Din fr. **adénoïdite**.

ADENOM s.n. Tumoare glandulară benignă, constituită din celule epiteliale. Din fr. **adénome**.

ADENOPATIE s.f. Nume dat bolilor glandelor sau ganglionilor limfatici, care se manifestă prin creșterea în volum și inflamarea acestora. Din fr. **adénopathie**.

ADENOTOMIE s.f. Îndepărtare pe cale chirurgicală a unui adenom. Din fr. **adénotomie**.

ADEPT, -Ă, *adepti*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană) care aderă la convingerile cuiva; partizan al unei idei, teorii, doctrine etc. Din fr. **adepte**.

ADERENȚĂ, *aderențe*, s.f. **1.** (Med.) Țesut fibros care se dezvoltă în special în cavitățile seroase, în urma unei infecții sau intervenții chirurgicale, unind organe care în mod normal sunt separate; bridă. **2.** (Tehn.) Forță care menține alăturate două corpuri aflate în contact. *Aderența dintre roțile unui vehicul și șosea*. ♦ Fenomen de legătură între beton și oțel în construcțiile de beton armat. **3.** Aderare, solidarizare conștientă la ceva. Din fr. **adhérence**.

ADERMINĂ s.f. (Med.) Vitamina B₆. Din fr. **adermine**.

ADEZIV, -Ă, *adezivi*, -e, adj., s.m. **1.** Adj. (Despre materiale) Care stă strâns lipit de ceva, care aderă. *Țesut adeziv*. **2.** S.m. Produs care permite încheierea a două suprafețe din același material sau din materiale diferite. Din fr. **adhésif**.

ADEZIVITATE s.f. Însușirea de a fi adeziv. Din fr. **adhésivité**.

ADIABATĂ, *adiabate*, s.f. Curbă care reprezintă grafic o transformare adiabatică. Din fr. **adiabate**.

ADIABATIC, -Ă, *adiabatici*, -ce, adj. (Despre fenomene fizico-chimice) produs în interiorul unui sistem închis, fără a ceda sau a primi căldură din exterior. Din fr. **adiabatique**.

ADIATOR, *adiatoare*, s.n. Aparat simplu pentru efectuarea operațiilor de adunare și de scădere. Din fr. **adiateur**.

ADINAMIE s.f. Scădere accentuată a forței musculare, care apare în cursul unor boli grave. Din fr. **adynamie**.

ADIPIC, -Ă, *adipici*, -ce, adj. (În sintagma) *Acid adipic* = acid bibazic saturat, folosit ca materie primă pentru fabricarea unor fibre sintetice poliamidice. Din fr. **adipique**.

ADIPOS, -OASĂ, *adipoși*, -oase, adj. Care prezintă caracteristicile grăsimii, de grăsimi; gras. ♦ *Țesut adipos* = țesut conjunctiv format din celule pline cu grăsimi. Din fr. **adipeux**.

ADIPOZITATE s.f. Îngrămădire patologică de grăsimi într-un țesut celular subcutanat. Din fr. **adiposité**.

ADIPSIE s.f. Lipsă parțială sau totală a senzației de sete. Din fr. **adipsie**.

ADITIV, -Ă, *aditivi*, -e, adj., s.n. 1. Adj. (Mat.) Referitor la operația de adunare. 2. S.n. Substanță care se adaugă la un ulei mineral pentru a-i ameliora proprietățile sau pentru a obține noi calități. Din fr. **additif**.

ADITIVITATE s.f. Proprietate a unei mărimi, a unei constante, a unei funcții etc. de a fi aditivă. - **Aditiv** + suf. -itate.

ADIȚIONA, *adiționez*, vb. I. Tranz. A aduna, a adăuga. Din fr. **additionner**.

ADIȚIONAT, -Ă, *adiționați*, -te, adj. Adunat, adăugat. V. **adiționa**.

ADIȚIONAL, -Ă, *adiționali*, -e, adj. Care se adaugă sau care trebuie adăugat. *Taxe adiționale*. *Act adițional*. Din fr. **additionnel**.

ADJONCTIUNE, *adjoncțiuni*, s.f. Unire; adăugare. Din fr. **adjonction**.

ADJUDECATAR, -Ă, *adjudecatori*, -e, s.m. și f. Persoană căreia i se adjudecă un bun la o licitație publică. - Cf. fr. *adjudicataire*.

ADJUDECĂTOR, -OARE, *adjudecători*, -oare, s.m. și f. Persoană care face adjudecarea la o licitație publică. Din fr. **adjudicateur**.

ADJUTANT, *adjuțanți*, s.m. 1. Ofițer atașat unui comandant sau unui șef militar într-o unitate militară, îndeplinind atribuții similare unui secretar; ofițer care face parte dintr-un stat-major; aghiotant. 2. (Ieșit din uz) Grad pentru personalul aviatic corespunzător plutonierului; persoană având acest grad ♦ Cel mai mare grad de subofițer; persoană având acest grad. Din fr. **adjudant**.

ADMISIBIL, -Ă, *admisibili*, -e, adj. Care poate fi admis; acceptabil. Din fr. **admissible**.

NEADMISIBIL, -Ă, *neadmisibili*, -e, adj. Care nu poate fi admis, primit, acceptat; inadmisibil. - **Ne-** + **admisibil**.

ADMISIBILITATE s.f. (Rar) Posibilitatea de a fi admis, calitatea a ceea ce este admisibil. Din fr. **admissibilité**.

ADMITANȚĂ, *admitanțe*, s.f. Nume dat fenomenului invers impedenței și definit ca mărime caracteristică unui circuit de curent electric alternativ, egală cu cătăl dintre valoarea efectivă a curentului electric absorbit și valoarea efectivă a tensiunii de alimentare. Din fr. **admittance**.

ADMONEȘTA, *admonestez*, vb. I. A mostra cu severitate (în calitate oficială); a dojeni aspru (pe un subaltern). Din fr. **admonester**.

ADMONEȘTARE, *admonestări*, s.f. Acțiunea de a *admonesta* și rezultatul ei; (concr.) act, adresă oficială care conține o mustrare etc. adresată cuiva; admonestație, admonițiune. V.

admonesta.

ADMONEȘTĂȚIE, *admonestații*, s.f. (Rar) Admonestare. Din fr. **admonestation**.

ADMONITIV, -Ă, *admonitivi*, -e, adj. Care admonestează, care cenzurează. Din fr. **admonitif**.

ADOGMATIC, -Ă, *adogmatici*, -ce, adj., s.m. și f. (Adept) al adogmatismului. Din fr. **adogmatique**.

ADOGMATISM s.n. Sistem de gândire care este împotriva dogmelor. ♦ Sistem religios care nu admite dogmele. Din fr. **adogmatisme**.

ADONIC, *adonice*, adj. (În sintagma) *Vers adonic* = vers format dintr-un dactil și un spondeu sau un troheu, folosit în versificația greacă și latină. Din fr. **adonique**.

ADONIS s.m. invar. Nume care se dă (după un personaj legendar din antichitate) unui tânăr foarte frumos. Din fr. **adonis**.

ADMONEȘTA, *admonestez*, vb. I. A mostra cu severitate (în calitate oficială); a dojeni aspru (pe un subaltern). Din fr. **admonester**.

READMONEȘTA, *readmonestez*, vb. I. Tranz. A admonesta pentru noi abateri. - **Re-** + **admonesta**.

READMONEȘTARE, *readmonestări*, s.f. Acțiunea de a *readmonesta*. V. **readmonesta**.

ADRAGANT s.n. Gumă vegetală secretată de un arbust spinos, folosită în farmacie. Din fr. **adragant**.

ADRENALINĂ s.f. Hormon produs de glandele suprarenale sau fabricat pe cale sintetică, utilizat ca medicament datorită proprietăților vasoconstrictoare și stimulative ale mușchiului cardiac; epinefrină. Din fr. **adrénaline**.

ADRENERGIC, -Ă, *adrenergici*, -ce, adj. Care provoacă secreția de adrenalină. ◇ *Nervi adrenergici* = nervi simpatici a căror terminatie eliberează adrenalina. Din fr. **adrénergique**.

ADRENOCROM s.n. Produs de oxidare a adrenalinei, de culoare cărămizie, cu acțiune hemostatică și tonifiantă asupra pereților vaselor sanguine. Din fr. **adrénochrome**.

ADRESA, *adresez*, vb. I. Refl. și tranz. 1. A (se) îndrepta (cu) vorba către cineva. 2. A (se) îndrepta către o persoană, o instituție etc. (cu) o invitație, o cerere etc.; a face apel la... ♦ Tranz. A scrie adresa pe o scrisoare, pe un pachet etc. Din fr. **adresser**.

ADRESĂ, *adrese*, s.f. 1. Indicație (pe scrisori, pe colet etc.) cuprinzând numele și domiciliul destinatarului. ♦ Date care indică domiciliul unei persoane. ◇ Expr. (*A spune, a vorbi* etc. ceva) *la adresa cuiva* = (a spune, a vorbi etc. ceva) cu privire la cineva. *A greși adresa* = a) a nimeri în alt loc sau la altă persoană decât cea indicată; b) (fam.) a avea o părere greșită despre cineva sau ceva, a se înșela asupra cuiva. 2. Comunicare oficială făcută în scris de o organizație, o instituție etc. 3. (Inform.) Expresie (numerică) pentru localizarea informației în memorie (3). Din fr. **adresse**. **ADSORBANT**, *adsorbanți*, s.m. Corp pe suprafața căruia se fixează o substanță prin adsorbție. Din fr. **adsorbant**.

ADSORBAT, *adsorbați*, s.m. Substanță fixată prin adsorbție pe suprafața unui corp. Din fr. **adsorbat**.

ADSORBI, pers. 3 *adsoArbe*, vb. IV. Refl. (Despre substanțe) A se produce o adsorbție. Din fr. **adsorber** (după *sorbi*).

ADSORBȚIE s.f. Fixare și acumulare a moleculelor unui gaz sau a unui lichid pe suprafața unui corp solid. Din fr. **adsorption**.

ADSTRAT s.n. (Lingv.) Totalitatea elementelor străine care se adaugă unui idiom după constituirea lui. Din fr. **adstrat**.

ADUCT s.n. Amestec cristalin în care o substanță este înglobată în rețeaua cristalină a altei substanțe. Din fr. **adducte**.

ADVECȚIE, *advecții*, s.f. (Livr.) Mișcare a aerului atmosferic în direcție orizontală sau aproape orizontală. Din fr. **advection**.

ADVENTICE s.f. Foiță externă care învelește arterele. Din fr. **adventice**.

ADVENTIV, -Ă, *adventivi*, -e, adj. 1. (Bot.; despre plante) Originar din alte țări sau continente și care s-a răspândit fără a fi cultivat. ♦ (În sintagmele) *Rădăcină adventivă* = rădăcină care se dezvoltă pe

diferite părți ale plantei. *Mugure adventiv* = mugure care se dezvoltă din țesuturi. 2. (Geol.; în sintagma) *Crater adventiv* = crater vulcanic secundar, care are altă deschizătură decât craterul principal. Din fr. **adventif**.

ADVERBIALIZA, *adverbializez*, vb. I. Refl. și tranz. (Gram.) A (se) transforma în adverb. Din fr. **adverbialiser**.

ADVERBIALIZARE, *adverbializări*, s.f. Faptul de a (se) *adverbializa* V. **adverbializa**.

ADVERBIALIZAT, -Ă, *adverbializați*, -te, adj. Transformat în adverb. V. **adverbializa**.

AED, *aezi* s.m. Poet epic recitator și cântăreț în Grecia antică. Din fr. **aède**.

AERA, *aerez*, vb. I. Tranz. 1. A introduce aer¹ (1) în masa unui lichid, a unui material grunjos sau care este în formă de pastă fluidă. 2. A răci materialele dintr-un siloz prin introducerea de aer sub presiune sau prin vânturare cu lopeți. Din fr. **aérer**.

AERARE, *aerări*, s.f. Acțiunea de a *aera*. V. **aera**.

AERAT, -Ă, *aerați*, -e, adj. 1. (Despre lichide, materiale granuloase etc.) Tratat prin introducerea de aer. 2. (Despre cereale) Răcit prin introducerea de aer¹ (1) sub presiune sau prin vânturare cu lopeți. 3. (Livr.) (Despre texte) Care are o structură simplă; clar, limpede. 4. (Despre pagini scrise) Cu literele și rândurile spațiate; cu mult spațiu alb. V. **aera**.

AERAJ s.n. Primire și distribuire a aerului¹ (1) într-o mină, într-o sală de spectacole etc. Din fr. **aérage**.

AERATOR, *aeratoare*, s.n. Afănător. Din fr. **aérateur**.

AERAȚIE, *aerații*, s.f. Ventilație și răcire a cerealelor aflate într-un siloz cu ajutorul aerului. Din fr. **aération**.

AERIAN, -Ă, *aerieni*, -e, adj. Care se află în aer¹ (2), care se întâmplă, se produce în aer. 2. Care se referă la aviație. ◇ *Linie aeriană* = traseu aeronautic și mijloacele materiale aferente. *Alarmă aeriană* = semnul prin care, în timp de război, se anunță apropierea avioanelor inamice. 3. Fig. Transparent, diafan, gingaș, vaporos; aeros. Din fr. **aérien**.

AERIFER, -Ă, *aeriferi*, -e, adj. Care poartă, care conduce aerul. Din fr. **aérifère**.

AERIFORM, -Ă, *aeriformi*, -e, adj. Care are aspectul sau proprietățile fizice ale aerului. Din fr. **aériforme**.

AERO- Element de compunere însemnând "aer", care servește la formarea unor

substantive și a unor adjective. Din fr. **aéro-**

AEROB, -Ă, *aerobi*, -e, adj. (Despre microorganisme) Care nu poate trăi fără oxigen; aerobiotic. - După fr. **aérobe**.

AEROBIC, -Ă, *aerobici*, -ce, adj. (În sintagma) *Gimnastică aerobică* = gimnastică de întreținere executată pe fond muzical. Din fr. **aérobique**.

AEROBIOTIC, -Ă, *aerobiotici*, -ce, adj. Aerob. Din fr. **aérobiotique**.

AEROBIOZĂ, s.f. Formă de viață a unor organisme, care consumă oxigenul molecular liber din aer¹. Din fr. **aérobiose**.

AEROCARTOGRAF, *aerocartografe*, s.n. Aparat automat pentru întocmirea hărților și a planurilor topografice după fotograme aeriene. Din fr. **aérocartographe**.

AEROCARTOGRAFIE s.f. Tehnică de întocmire a hărților și a planurilor topografice cu ajutorul aerocartografului. Din fr. **aérocartographie**.

AEROCLUB, *aerocluburi*, s.n. Organizație sportivă în care sunt încadrați membri care practică sau simpatizează sporturile aeronautice. Din fr. **aéro-club**.

AEROCOLIE s.f. Acumulare de gaze în intestinul gros, care dă senzația de balonare a abdomenului. Din fr. **aérocolie**.

AERODINĂ, *aerodine*, s.f. Vehicul aerian mai greu decât aerul¹. Din fr. **aérodyné**.

AERODINAMIC, -Ă, *aerodinamici*, -ce, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a mecanicii fluidelor care se ocupă cu studiul mișcării aerului¹ și, în general, al gazelor, precum și cu studiul mișcării corpurilor într-un mediu gazos. **2.** Adj. Referitor la aerodinamică (**1**). ♦ (Despre vehicule) Care este astfel construit încât să întâmpine în deplasare, o rezistență minimă din partea aerului. Din fr. **aérodynamique**.

AERODINAM, *aerodinamuri*, s.n. Tren automotor cu formă aerodinamică. Din **aerodinamic** (derivat regresiv).

AERODROM, *aerodromuri*, s.n. Teren special amenajat pentru decolarea, aterizarea și staționarea avioanelor, cuprinzând și instalațiile, asistența tehnică etc. necesare activității de zbor. [Pl. și: *aerodroame*] Din fr. **aérodrome**.

MOTODROM, *motodromuri*, s.n. Tren special amenajat pentru exerciții de conducere auto și curse; autodrom. - **Moto-** + [aero]**drom**.

AEROELASTICITATE s.f. Ramură a fizicii care studiază comportarea sistemelor elastice solide sub acțiunea forțelor aerodinamice. Din fr. **aéroélasticité**.

AEROFAGIE s.f. Act reflex caracterizat prin înghițirea, odată cu saliva sau cu alimente ingerate, a unei cantități mari de aer (ducând la tulburări organice). Din fr. **aérophagie**.

AEROFAR, *aerofaruri*, s.n. Dispozitiv optic de semnalizare la mare distanță, care servește ca punct de reper pentru avioane în zbor. Din fr. **aérophare**.

AEROFOBIE s.f. Fobie față de curenții de aer. Din fr. **aérophobie**.

AEROFOR, *aerofoare*, s.n. Aparat care furnizează aerul¹ necesar scafandrilor în timpul șederii lor sub apă. Din fr. **aérophore**.

AEROFOTOGRAFIE, *aerofotografii*, s.f. Tehnica fotografierii unei zone, a unui obiectiv etc. de la bordul unui avion; fotografie obținută cu ajutorul acestei tehnici. Din fr. **aérophotographie**.

AEROFOTOGRAMMETRIE s.f. Metodă a fotogrammetriei care măsoară, determină metric și reprezintă, grafic și fotografic, porțiuni din suprafața terestră. Din fr. **aérophotogrammétrie**.

AEROGARĂ, *aerogări*, s.f. Gară pentru traficul aerian de pasageri și de mărfuri. Din fr. **aérogare**.

AEROGRAF, *aerografe*, s.n. Pulverizator cu care se acoperă cu straturi de vopsea uniforme suprafețe mari ale unor desene, zugrăveli etc. Din fr. **aérographe**.

AEROGRAFIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studierea aerului¹ și a proprietăților lui. Din fr. **aérogaphie**.

AEROGRAMĂ, *aerograme*, s.f. **1.** Comunicare transmisă prin telegrafie fără fir. **2.** Scrisoare pentru poșta aeriană; imprimat special pentru o astfel de scrisoare. Din fr. **aérogramme**.

AEROLIT, *aeroliți*, s.m. Meteorit format în cea mai mare parte din silicați, cu aspect de piatră, care cade pe pământ. Din fr. **aérolithe**.

AEROLOGIE s.f. Ramură a meteorologiei care se ocupă cu studiul proprietăților atmosferei. Din fr. **aérologie**.

AEROMECHANICĂ s.f. Ramură a mecanicii care studiază mișcarea și echilibrul gazelor; mecanica gazelor. Din fr. **aéromécanique**.

AEROMETRIE s.f. Ramură a fizicii care studiază proprietățile fizice ale aerului¹ și ale gazelor și măsoară efectele lor mecanice. Din fr. **aérométrie**.

AEROMETRU, *aerometre*, s.n. Instrument care servește la măsurarea sau la determinarea densității aerului. Din fr. **aéromètre**.

AEROMOBIL, *aeromobile*, adj., s.n. 1. Adj. (Despre corpuri) Care se mișcă în aer¹. 2. S.n. Corp solid care se poate menține și mișca în aer. Din fr. **aéromobile**.

AEROMODEL, *aeromodele*, s.n. Machetă de avion sau de planor. Din fr. **aéromodèle**.

AEROMODELIST, -**Ă**, *aeromodeliști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu aeromodelismul. - **Aeromodel** + suf. -*ist*.

AEROMODELISM, s.n. Sport aviatic care constă în proiectarea, construirea și lansarea de aeromodele. Din fr. **aéromodélisme**.

AEROMOTOR, *aeromotoare*, s.n. Motor eolian. Din fr. **aéromoteur**.

AERONAUT, -**Ă**, *aeronauți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care conduce un vehicul aerian. - Din fr. **aéronaute**.

AERONAUTIC, -**Ă**, *aeronautici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a tehnicii care se ocupă cu construirea aeronavelor și cu problemele navigației aeriene. 2. Adj. Care aparține aeronauticii, privitor la aeronautică. Din fr. **aéronautique**.

AERONAVAL, -**Ă**, *aeronavali*, -*e*, adj. Care aparține aviației și marinei, privitor la aviație și la marină. Din fr. **aéronaval**.

AEROPLAN, *aeroplane*, s.n. Avion. Din fr. **aéroplane**.

AEROPORT, *aeroporturi*, s.n. Ansamblu constituit din terenul, clădirile și instalațiile necesare decolării, aterizării, manevrării, adăpostirii și întreținerii avioanelor. Din fr. **aéroport**.

AEROPOȘTAL, -**Ă**, *aeropoștali*, -*e*, adj. Care aparține poștei aeriene, privitor la această poștă. *Serviciu aeropoștal*. Din fr. **aéropostal** (după *poștă*).

AEROREACTOR, *aeroreactoare*, s.n. Reactor la care jetul de gaze propulsate este aerul¹ atmosferic precomprimat. Din fr. **aéroréacteur**.

AEROSCOPE, *aerosoape*, s.n. Aparat cu care se colectează praful din aer¹ pentru a putea fi examinat la microscop. Din fr. **aéroscope**.

AEROSOL, *aerosoli*, s.m. (Mai ales la pl.) Sistem prin care se realizează împrăștierea mecanică în aer sau într-un gaz a unor particule solide sau lichide și care este folosit în medicină în tratamentul unor boli, în agricultură la combaterea dăunătorilor etc. Din fr. **aérosol**.

AEROSOLOTERAPIE s.f. Procedeu terapeutic prin care medicamentele sunt introduse, sub formă de aerosoli, pe căile respiratorii cu ajutorul unor pulverizatoare speciale. **Aerosol** + **terapie**.

AEROSTAT, *aerostate*, s.n. Aeronavă umplută cu un gaz mai ușor decât aerul¹. Din fr. **aérostât**.

AEROSTATIC, -**Ă**, *aerostatici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a mecanicii fluidelor care se ocupă cu studiul echilibrului aerului¹ și, în general, al gazelor, precum și cu construirea și cu dirijarea aerostatelor. 2. Adj. Care aparține aerostaticii (1) sau aerostatelor, privitor la aerostatică sau la aerostate. Din fr. **aérostatique**.

AEROSTAȚIE, *aerostații*, s.f. 1. Ramură a aerostaticii care se ocupă cu studiul construcției și zborului aerostatelor. 2. Stație de vehicule aeriene. Din fr. **aérostation**.

AEROTEHNICĂ s.f. Disciplină care se ocupă cu studiul și cu construcția aeronavelor. Din fr. **aérotechnique**.

AEROTERAPIE s.f. Metodă de tratament a unor boli cu ajutorul aerului (de munte). Din fr. **aérothérapie**.

AEROTOPOGRAF, *aerotopografe*, s.n. Aparat fotogrammetric folosit pentru executarea hărților și a planurilor topografice. Din fr. **aérotopographe**.

AEROTRANSPORT, *aerotransporturi*, s.n. Transport executat cu ajutorul avioanelor; transport aerian. Din fr. **aérotransport**.

AFACERIST, -**Ă**, *afaceriști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care practică afacerismul. - **Afacere** + suf. -*ist*.

AFAGIE s.f. Incapacitate de a înghiți. Din fr. **aphagie**.

AFAZIC, -**Ă**, *afazici*, -*ce*, adj. s.m. și f. 1. Adj. De afazie, privitor la afazie. 2. S.m. și f. Persoană care suferă de afazie. Din fr. **aphasique**.

AFAZIE, *afazii*, s.f. Pierdere totală sau parțială a facultății de a vorbi și de a înțelege limbajul articulat. Din fr. **aphasie**.

AFACTA¹, *afectez*, vb. I. Tranz. A destina (o sumă de bani, o cantitate de materiale etc.) unui anumit scop. Din fr. **affecter**.

AFACTARE¹, *afectări*, s.f. Acțiunea de a *afecta*¹. V. **afecta**¹.

AFACTA², *afectez*, vb. I. Tranz. 1. A mârni, a întrista. 2. A simula o anumită stare sufletească. ♦ Intrans. și refl. A se comporta altfel decât este în realitate, a-și da aere; a se scilfosi. 3. A prejudicia, a leza. Din fr. **affecter**.

AFACTARE², *afectări*, s.f. Faptul de a (se) *afecta*². V. **afecta**².

AFACTAT, -**Ă**, *afectați*, -*te*, adj. 1. Mârnit, întristat. 2. (Despre oameni și unele manifestări ale lor; adesea adverbial) Care se arată altfel decât este

în realitate, pentru a face o impresie favorabilă; prefăcut, nenatural, prețios, nefiresc. V. **afectat**.
NEAFECTAT, -**Ă**, *neafecțați*, -*te*, adj. (Despre oameni și unele manifestări ale lor) Care nu este afectat, prefăcut, prețios, nefiresc. - **Ne-** + **afectat**.

AFECTIVITATE s.f. **1.** Totalitatea proceselor afective. **2.** Comportare emotivă; sensibilitate. Din fr. **affektivité**.

AFELIU s.n. Punctul cel mai depărtat de Soare de pe orbita unei planete. Din fr. **aphélie**.

AFERAT, -**Ă**, *aferați*, -*te*, adj. Care este sau care pare că are multe treburi, că este foarte ocupat. Din fr. **affairé**.

AFERENT, -**Ă**, *aferenți*, -*te*, adj. **1.** Care este în legătură cu ceva, care depinde de ceva sau decurge din ceva. **2.** (Jur.) Care se cuvine sau revine cuiva. **3.** (Anat.; în sintagmele) *Vase aferente* = vase care se varsă în altele sau pătrund într-un organ. *Nervi aferenți* = nervi care transmit excitațiile periferice centrilor nervoși. Din fr. **afférent**.

AFERENTATIE s.f. Transmitere a excitației de la neuronii receptori periferici la neuronii centrali. Din fr. **afférentation**.

AFGAN, -**Ă**, *afgani*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte dintr-o populație indo-europeană din Asia-Centrală, formând populația de bază de religie musulmană a Afganistanului. **2.** Adj. Care aparține Afganistanului sau afganilor (**1**), privitor la Afganistan sau la afgani. ♦ *Limba afgană* (și substantivat, f.) = limbă din grupul limbilor iraniene vorbită de afgani. **3.** S.m. Unitate monetară din Afganistan. Din fr. **Afghan**.

AFID, *afide*, s.n. (La pl.) Subordin de insecte homoptere, cuprinzând păduchii de plante mici, cu forme aripate și nearipate (*Aphidinea*); (și la sg.) insectă care face parte din acest subordin. Din fr. **affide**.

AFILIA, *afiliez*, vb., I. Refl. (Despre organizații, instituții etc.) A se alătura altei organizații, instituții etc., stabilind raporturi de subordonare sau de colaborare. Din fr. **affilier**.

AFILIAT, -**Ă**, *afiliați*, -*te*, adj. (Adesea substantivat) Alăturat, subordonat unei organizații, unei instituții, unei societăți. V. **afilia**.

AFILIERE, *afilieri*, s.f. Acțiunea de a se afilia; afiliație. V. **afilia**.

NEAFILIAT, -**Ă**, *neafiliați*, -*te*, adj. Care nu este afiliat unei organizații, instituții etc. - **Ne-** + **afiliat** (după fr. *non-affilié*).

AFILIAȚIE, *afiliații*, s.f. Afiliere. Din fr. **affiliation**.

AFINAJ, *afinaje*, s.n. Afinare. Din fr. **affinage**.

AFINOR, *afinori*, s.m. Muncitor care lucrează la afinare. Din fr. **affineur**.

AFIȘ, *afișe*, s.n. Înștiințare, de obicei imprimată, expusă public, prin care se anunță ceva, prin care se dau informații în legătură cu viața politică și culturală; afișt. ♦ Gen de artă grafică, cu funcție mobilizatoare, de informare, de reclamă, de instructaj etc. Din fr. **affiche**.

AFIȘIER, *afișiere*, s.n. Vitrină, panou sau construcție specială pe care se lipesc sau se fixează diferite anunțuri. - **Afiș** + suf. -*er*.

AFIȘA, *afișez*, vb. I. Tranz. **1.** A expune, a lipi un afiș. **2.** Fig. A manifesta în mod ostentativ o anumită atitudine, a face paradă de... ♦ Refl. (Fam.) A apărea (în societate) în tovarășia cuiva în mod ostentativ. Din fr. **afficher**.

AFIȘARE, *afișări*, s.f. Acțiunea de a (se) afișa. V. **afișa**.

AFIȘAJ, *afișaje*, s.n. **1.** Faptul de a afișa; lipire de afișe. **2.** *Afișaj optic* = afișor (**2**). Din fr. **affichage**.

AFIȘOR, -**OARE**, *afișori*, -*oare*, s.m. și f., s.n. **1.** S.m. și f. Persoană care se ocupă cu lipirea afișelor. **2.** S.n. (Electron.) Dispozitiv pe a cărui suprafață apar caractere alfanumerice comandate electric; afișaj optic. Din fr. **afficheur**.

AFLICTIUNE, *aflicțiuni*, s.f. **1.** Durere mare. **2.** Pedepsă directă. Din fr. **affliction**.

AFLICTIV, -**Ă**, *aflictivi*, -*e*, adj. (Jur.; despre pedepse) Care lovește direct pe criminal (pe corp, în viață etc.) Din fr. **afflictif**.

AFLORIMENT, *aflorimente*, s.n. Loc unde apar la suprafața pământului rocile sau mineralele, datorită eroziunii sau descoperirii lor artificiale; deschidere geologică. - După fr. **affleurement**.

AFOCAL, -**Ă**, *afocli*, -*e*, adj. (Despre sisteme optice) Care este format din două (grupuri de) lentile, așezate astfel încât focarul-imagine al uneia să coincidă cu focarul-obiect al celeilalte. Din fr. **afocal**.

AFON, -**Ă**, *afoni*, -*e*, adj., s.m. și f. **1.** (Persoană) care suferă de afonie. ♦ (Persoană) care nu poate cânta corect, care nu are voce. **2.** (Lingv.; la f.) (Consoană) surdă. Din fr. **aphone**.

AFONIZARE s.f. (Lingv.) Asurzire (a unui sunet). Din **afon**.

AFONIE s.f. Imposibilitate de a vorbi ca urmare a lezării laringelui sau a nervilor acestuia. Din fr. **aphonie**.

AFORISTIC, -**Ă**, *aforistici*, -*ce*, adj. De aforism; în formă de aforism. ♦ Care conține aforisme, alcătuit din aforisme. Din fr. **aphoristique**.

AFRETA, *afretez*, vb. I. Tranz. A închiria o navă pentru transportul de mărfuri; a navlosi. Din fr. **affréter**.

AFRETARE, *afretări*, s.f. (Mar.) Acțiunea de a *afreta*; navlosire. V. **afreta**.

AFRICANIST, -**Ă**, *africaniști*, -*ste*, s.m. și f. (Rar) Africanolog. Din fr. **africaniste**.

AFRICANITATE s.f. 1. Caracter specific (culturii) popoarelor africane. 2. Lumea, civilizația africană. Din fr. **africanité**.

AFRO-ASIATIC, -**Ă**, *afro-asiatici*, -*ce*, adj. Care este comun (din punct de vedere politic) Africii și Asiei, privitor la Asia și la Africa. Din fr. **afro-asiatique**.

AFRODIZIAC, -**Ă**, *afrodiziaci*, -*ce*, adj., s.n. (Substanță) care stimulează impulsurile sexuale. Din fr. **aphrodisiaque**.

AFRONT, *afronturi*, s.n. Insultă, jignire, ofensă, adusă cuiva în public. Din fr. **affront**.

AFRONTA, *afroŃta*, vb. I. Tranz. (Rar) A înfrunta. [Var.: **afrunta** vb. I] Din fr. **affronter** (după *infrunta*).

AFRONTARE s.f. (Med.) Apropiere a marginilor unei plăgi pentru o bună cicatrizare a acesteia. [Var.: **afrontare** s.f.] - Cf. **afronta**.

AFTOASĂ adj. (În sintagma) *Febră aftoasă* = boală contagioasă specifică vitelor cornute, dar transmisibilă și omului, care se manifestă prin stare febrilă și prin erupții (afte) localizate pe mucoasa bucală și uneori pe diverse regiuni cutanate. Din fr. **aphteuse**.

AFTOID, -**Ă**, *aftoizi*, -*de*, adj. (Med.) Cu aspect de aftă, ca o aftă. Din fr. **aphtöide**.

AGALACTIE s.f. Absență a secreției lactate la femeia care a născut. ♦ *Agalactie contagioasă* = boală epizootică a oilor și a caprelor, provocată de un microb, care are drept consecință lipsa laptelui la animalele bolnave; răsfug alb. Din fr. **agalactie**.

AGARICACEE s.f. (La pl.) Familie de ciuperci cu picior și pălărie prevăzută la partea inferioară cu numeroase lamele; (și la sg.) ciupercă din această familie. Din fr. **agaricacées**.

AGASA, *agasez* vb. I. Tranz. A irita, a enerva, a plictisi cu insistențele; a exaspera. Din fr. **agacer**.

AGASARE, *agasări*, s.f. Acțiunea de a *agasa* și rezultatul ei. V. **agasa**.

AGASAT, -**Ă**, *agasați*, -*te*, adj. (Despre oameni) Iritat, enervat. V. **agasa**.

AGASANT, -**Ă**, *agasanți*, -*te*, adj. Enervant; iritant. Din fr. **agaçant**.

AGAT, *agate*, s.n. 1. Varietate cristalină de silice, cu benzi divers colorate, folosită ca piatră semiprețioasă. 2. (În forma *agată*) Literă cu corpul de 5,16 puncte tipografice. Din fr. **agate**.

AGAVA, *agave*, s.f. Nume dat mai multor plante ornamentale, cu frunze lungi până la 2 m, late și groase, cu spini pe margini, originare din America (*Agave*); din fibrele frunzelor uneia dintre specii (*Agave americana*) se fac frânghii și diferite țesături. Din fr. **agave**.

AGESTRU, *agestre*, s.n. Con de dejecție. Din fr. **agestre**.

AGIOTA, *agiotez*, vb. I. Intrans. A face speculă cu valoarea sau cu marfa al cărei preț este variabil. Din fr. **agioter**.

AGIOTAJ, *agiotaje*, s.n. Speculă cu semne monetare sau cu hârtii de valoare în vederea obținerii unui câștig. Din fr. **agiotage**.

AGLOMERANT, *aglomeranți*, s.m. Substanță care are proprietatea de a uni între ele granulele, firele sau fâșiile care compun un material; liant. Din fr. **agglomérant** (influențat semantic de *liant*).

AGLOMERAȚIE, *aglomerații*, s.f. Îngrămădire de oameni; îmbulzeală, înghesuială, aglomerare. ♦ Așezare omenească. Din fr. **agglomération**.

AGLOSIE s.f. Malformație congenitală care constă în lipsa limbii. Din fr. **aglossie**.

AGLUTININA s.f. Substanță specifică de tipul anticorpilor, care apare în serul sanguin în urma administrării de vaccinuri. Din fr. **agglutinine**.

AGLUTINOGEN s.m. Substanță de natură proteică, care introdusă în organism, stimulează producerea aglutininei. Din fr. **agglutinogène**.

AGNATA, *agnate*, s.f. (La pl.) Clasă de vertebrate acvatice lipsite de maxilarul inferior; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. Din fr. **agnathes**.

AGNOSTIC, -**Ă**, *agnostici*, -*ce*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține agnosticismului, privitor la agnosticism. 2. S.m. și f. Adept al agnosticismului. Din fr. **agnostique**.

SEMIAGNOSTIC, -**Ă**, *semiagnostici*, -*ce*, adj. Care are, în parte, caracteristicile agnosticismului. - **Semi-** + **agnostic**.

AGNOSTICISM s.n. Concepție filozofică idealistă care neagă, parțial sau total,

posibilitatea cunoașterii obiective a lumii, a esenței fenomenelor. Din fr. **agnosticisme**.

AGONĂ s.f. Linie de pe suprafața pământului ale cărei puncte nu prezintă declinație magnetică. Din fr. **agone**.

AGONIZANT, -Ă, *agonizantți, -te*, adj. Care agonizează; muribund. Din fr. **agonisant**.

AGORA s.f. Piață publică în orașele Greciei antice, unde se aflau principalele instituții și unde se țineau adunările publice; p. ext. adunare a poporului care se ținea în această piață. Din fr. **agora**.

AGORAFOBIE, *agorafobii*, s.f. Teamă patologică, obsesivă și nemotivată de spațiile largi, de locurile deschise, de piețe etc. Din fr. **agoraphobie**.

AGRAFA, *agrafe*, s.f. 1. Nume dat unor obiecte care servesc să prindă sau să fixeze o haină, părul etc. ♦ Piesă de metal cu care se leagă blocurile de piatră, se fixează zidăria etc. 2. (Med.) Mică piesă metalică cu care se prind și se mențin unite buzele unei plăgi până la cicatrizare; copcă. 3. Ornament în formă de consolă la capătul unui arc. Din fr. **agrafe**.

AGRAFIE s.f. Pierdere sau tulburare a funcțiunii de exprimare a gândurilor prin scris. Din fr. **agraphie**.

AGRANULOCITOZĂ s.f. Sindrom hematologic caracterizat prin lipsa granulocitelor din sânge, datorită unor agenți medicamentoși sau fizici. Din fr. **agranulocytose**.

AGRARIAN, -Ă, *agrarieni, -e*, adj. (Rar) Agrar. Din fr. **agrarien**.

AGRARIANISM s.n. Tendință de a menține agricultura ca principală ramură a economiei; teorie economică opusă industrialismului, care acordă prioritate dezvoltării agriculturii. - **Agrarian** + suf. -ism.

AGREMENT, *agremente*, s.n. 1. Plăcere, distracție. 2. Aprobare dată sau cerută de guvernul unei țări pentru numirea reprezentanților diplomați. Din fr. **agrément**.

AGREMENTA, *agrementez*, vb. I. Tranz. (Rar) A da culoare, relief, a înfrumuseța (prin adăugarea unei podoabe); a împodobi. Din fr. **agrémenter**.

AGRESIV, -Ă, *agresivi, -e*, adj. Care atacă (fără provocare); fig. care caută prilej de ceartă; provocator. ♦ (Despre substanțe) Care atacă chimic corpurile cu care ajunge în contact. Din fr. **agressif**.

NEAGRESIV, -Ă, *neagresivi, -e*, adj. Care nu este agresiv; pașnic, blând. - **Ne-** + **agresiv**.

AGRESIVITATE, *agresivități*, s.f. Însușirea de a fi agresiv, constituind uneori un simptom patologic. ♦ Însușire a unor agenți patogeni de a ataca mai multe plante. Din fr. **agressivité**.

NEAGRESIVITATE, *neagresivități*, s.f. Însușirea de a nu fi agresiv. ♦ (Rar) Neagresiune. - **Ne-** + **agresivitate**.

AGRICOL, -Ă, *agricoli, -e*, adj. 1. Care ține de agricultură, care se referă la agricultură; folosit în agricultură. ♦ *An agricol* = perioadă de timp cuprinsă între începutul muncilor agricole de toamnă, care privesc recolta anului următor, și strângerea recoltei din anul în curs. 2. (Despre oameni) Care se ocupă cu agricultura. 3. (Despre o regiune, o țară) Care își sprijină economia în special pe agricultură; agrar. Din fr. **agricole**.

NEAGRICOL, -Ă, *neagricoli, -e*, adj. 1. (Despre terenuri) Care nu ține de agricultură, care nu se folosește în agricultură. 2. (Despre o regiune, o țară) Care nu își sprijină economia în special pe agricultură. - **Ne-** + **agricol** (după fr. *non-agricole*).

AGRIOTIMIE, *agriotimii*, s.f. Tendință patologică de a comite acte de nebunie furioasă. Din fr. **agriothymie**.

AGRIPNIE, *agripnii*, s.f. (Med.) Insomnie. Din fr. **agrypnie**.

AGRO- Element de compunere însemnând "agricol", "agricultură", care servește la formarea unor substantive sau adjective. Din fr. **agro-**.

AGROCENOZĂ, *agrocenoze*, s.f. (Biol.) Zonă agricolă. Din fr. **agrocénose**.

AGROCHIMIC, -Ă, *agrochimici, -ce*, adj. Privitor la agrochimie, care aparține agrochimiei. Din fr. **agrochimique**.

AGROCHIMIE s.f. Știința care se ocupă cu studiul circuitului substanțelor nutritive în mediul de creștere și de dezvoltare a plantelor agricole, în vederea stabilirii măsurilor de sporire a producției și de îmbunătățire a calității produselor. Din fr. **agrochimie**.

AGROGEOLOGIC, -Ă, *agrogeologici, -ce*, adj. Referitor la agrogeologie, de agrogeologie. Din fr. **agrogéologique**.

AGROGEOLOGIE s.f. Știință agricolă care se ocupă cu studiul rocilor pe care s-au format soluri arabile; vechea denumire a pedologiei. Din fr. **agrogéologie**.

AGROLOGIE s.f. Știință agricolă care se ocupă cu studiul solului ca rezultat al acțiunii factorilor naturali și cu influența pe care o are solul asupra plantelor; vechea denumire a agrotehnicii. Din fr. **agrologie**.

AGRONOM, -Ă, *agronomi*, -e, s.m. și f. Specialist în agronomie. Din fr. **agronome**.
AGRONOMIC, -Ă, *agronomici*, -ce, adj. Care ține de agronomie, privitor la agronomie. Din fr. **agronomique**.
AGRONOMIE s.f. Complex de științe care cuprinde totalitatea cunoștințelor teoretice și practice referitoare la producția agricolă. Din fr. **agronomie**.
AHEEAN, -Ă, *aheeni*, -e, adj. Care aparține aheilor, privitor la ahei. Din fr. **achéen**.
AI s.m. Mic mamifer arboricol cu mișcări lente, din America de Sud și Madagascar (*Danbontonja madagascarensis*). Din fr. **aï**.
AJURIT, -Ă, *ajuriți*, -te, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care are comportări anormale; (om) zăpăcit, trăsniț, zăncănit. 2. Adj. (Despre manifestările oamenilor; adesea adverbial) Care este anormal. Din fr. **ahuri** (apropiat prin etimologie populară de *aiurea*).
AJUR, *ajururi*, s.n. 1. Broderie pe o țesătură obținută prin scoaterea firelor din urzeală sau din bătătură; rărituri cu scop decorativ de-a lungul unei țesături. 2. Tricou cu găurele obținute în timpul tricotării. 3. (Arhit.) Ornamet perforat care permite pătrunderea luminii. Din fr. **ajour**.
AJURA, *ajurez*, vb. I. Tranz. A face ajur. Din fr. **ajourer**.
AJURARE, *ajurări*, s.f. Acțiunea de a *ajura*. V. **ajura**.
AJURAT, -Ă, *ajurați*, -te, adj. Care are ajur, împodobit cu ajur. V. **ajura**.
AJUSTA, *ajustez*, vb. I. Tranz. A adapta, a potrivi o piesă la un ansamblu, un obiect de îmbrăcăminte pe corp etc. Din fr. **ajuster**.
AJUSTABIL, -A, *ajustabili*, -e, adj. Care poate fi ajustat. - **Ajusta** + suf. -*bil*.
AJUSTARE, *ajustări*, s.f. Acțiunea de a *ajusta*. V. **ajusta**.
AJUSTAJ s.n. (Tehn.) Relație între dimensiunile a două piese care se assemblează prin întrepătrundere. Din fr. **ajustage**.
AJUSTOR, -OARE, *ajustori*, -oare, s.m. și f. Muncitor calificat care execută operații de ajustare. Din fr. **ajusteur**.
AJUTAJ, *ajutaje*, s.n. (Tehn.) Tub scurt, executat astfel încât scurgerea fluidelor să se producă în fiecare secțiune la presiunile sau la vitezele dorite; duză (1). Din fr. **ajoutage**.
ALABANDINĂ s.f. Sulfură naturală de mangan, compactă, negricioasă, cu luciu metalic. Din fr. **alabandine**.

ALALIE, *alalii*, s.f. (Med.) Incapacitate de a vorbi sau de a pronunța unele sunete; logoplegie. Din fr. **alalie**.
ALAMBIC, *alambicuri*, s.n. Aparat metalic pentru distilarea lichidelor. Din fr. **alambic**.
ALAMBICA, *alambichez*, vb. I. Tranz. A distila cu ajutorul alambicului. ♦ Fig. A face prea subtil, greu de înțeles, excesiv de rafinat, complicat. Din fr. **alambiquer**.
ALAMBICARE, *alambicări*, s.f. Acțiunea de a *alambica* și rezultatul ei. V. **alambica**.
ALAMBICAT, -Ă, *alambicați*, -te, adj. Prea rafinat, excesiv de subtil, greu de înțeles, complicat. V. **alambica**.
ALANINA, *alanine*, s.f. Aminoacid produs prin hidroliza proteinelor naturale. Din fr. **alanine**.
ALANTOIDĂ, *alantoide*, s.f. Una dintre anexele embrionare la animalele vivipare și ovipare. ♦ (La pl.) Animale vertebate care au această embrionară. Din fr. **allantoïde**.
ALARMA, *alarmez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) neliniști, a (se) îngrijora. ♦ Tranz. A pune în stare de alertă, de pregătiri, a da alarma (la apropierea unei primejdii). Din fr. **alarmer**.
ALARMARE, *alarmări*, s.f. Acțiunea de a (se) *alarma* și rezultatul ei. V. **alarma**.
ALARMAT, -Ă, *alarmăți*, -te, adj. Care a devenit neliniștit, îngrijorat; alertat. V. **alarma**.
ALARMA, *alarme*, s.f. 1. Anunțare a unei primejdii sau calamități care amenință populația; semnal prin care se anunță asemenea primejdii. 2. Neliniște, teamă, spaimă de care este cuprins cineva la apropierea unei primejdii. Din fr. **alarme**.
ALARMANT, -Ă, *alarmăți*, -te, adj. Care alarmează; neliniștitor, îngrijorător. Din fr. **alarmant**.
ALARMIST, -Ă, *alarmiști*, -ste, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f., adj., (Persoană) care împrăștie intenționat știri alarmante, adesea inventate; (persoană) care se alarmează ușor; sperios, timorat, panicard, înfricoșat. 2. Adj. (Despre vorbe, știri etc.) Care provoacă panică, care îngrozește. Din fr. **alarmiste**.
ALBATROS, *albatroși*, s.m. Pasăre marină zburătoare, asemănătoare cu pescărușul, dar mult mai mare decât acesta, de culoare albă, cu aripile lungi, înguste și negre la vârf (*Diomedea exulans*) Din fr. **albatros**.
ALBEDO subst. Mărime care indică fracțiunea din energia luminoasă incidentă

radiată în mod difuz de un corp. Din fr. **albédo**.

ALBESCENTĂ s.f. (Rar) Starea a ceea ce este alb; albiciune. Din fr. **albescence**.

ALBIAN subst., adj. **1.** Subst. Primul etaj (vârstă) al cretacului mijlociu, considerat ultimul etaj al cretacului inferior. **2.** Adj. Care se referă la vârsta și la formațiunile albianului (**1**) Din fr. **albien**.

ALBINISM s.n. Anomalie congenitală care constă în lipsa totală sau parțială de pigmenți în celulele inferioare ale pielii, manifestată prin culoarea albicioasă a pielii și a părului și uneori prin culoarea roșiatică a irisului. ♦ Insuficiență de materii colorante la plante, manifestată prin decolorarea totală sau parțială a frunzelor. Din fr. **albinisme**.

ALBINOS, -OASĂ, *albinoși, -oase*, s.m. și f. Persoană sau animal atinse de albinism. Din fr. **albinos**.

ALBUMINĂ, *albumine*, s.f. Substanță organică din grupul proteinelor, solubilă în apă, coagulabilă prin încălzire și precipitabilă la acțiunea acizilor anorganici, care intră în compoziția albușului de ou, a sângelui și a altor lichide organice. Din fr. **albumine**.

ALBUMINOID, -Ă, *albuminoizi, -de*, adj., s.n. **1.** Adj. De felul albuminei. **2.** S.n. Proteină insolubilă care se găsește în țesuturile de natură cartilaginoasă. Din fr. **albuminoïde**.

ALBUMINOMETRU, *albuminometre*, s.n. Aparat cu care se poate determina cantitatea de albumină dintr-un lichid organic. - După fr. **albuminimètre**.

ALBUMINOS, -OASĂ, *albuminoși, -oase*, adj. Care conține albumină. Din fr. **albumineux**.

ALBUMINURIE s.f. Prezența albuminei în urină (indicând, de obicei, o boală a rinichilor, insuficiență cardiacă etc.). Din fr. **albuminurie**.

ALBUMOZĂ s.f. Derivat neocoagulabil al albuminei. Din fr. **albumose**.

ALCADE, *alcazi*, s.m. Magistrat municipal în Spania; primar în Spania. Din fr. **alcade**.

ALCAIC, -Ă, *alcaici, -ce*, adj. (În sintagmele) *Vers alcaic* = vers antic format din cinci picioare, cu cezura după al doilea picior. *Strofă alcaică* = strofă compusă din patru versuri: două alcaice, unul iambic și unul coriambic. Din fr. **alcaïque**.

ALCALICELULOZĂ s.f. Derivat alcalin al celulozei, folosit la fabricarea mătăsii artificiale prin procedeul viscozei. Din fr. **alcalicellulose**.

ALCALIMETRIE s.f. Capitol al chimiei care se ocupă cu determinarea concentrației unei baze; procedeu de analiză chimică întrebuințat în acest scop. Din fr. **alcalimétrie**.

ALCALIMETRU, *alcalimetre*, s.n. Instrument cu ajutorul căruia se determină gradul de concentrație al alcaliilor. Din fr. **alcalimètre**.

ALCALIN, -Ă, *alcalini, -e*, adj. (Despre substanțe chimice) Care are în soluție o reacție bazică, albăstrind hârtia roșie de turnesol și neutralizând acizii; bazic. ♦ *Metal alcalin* = metal din grupul metalelor monovalente. *Medicament alcalin* = medicament folosit în tratamentul acidității gastrice. Din fr. **alcalin**.

ALCALINITATE s.f. Calitate a unei substanțe de a fi alcalină; grad de saturație cu alcaliu a unei soluții. - După fr. **alcalinité**.

ALCALINIZA, alcalinizez, vb. I. Tranz. A da unei substanțe proprietăți alcaline. Din fr. **alcaliniser**.

ALCALINIZARE, *alcalinizări*, s.f.

Acțiunea de a alcaliniza. V. **alcaliniza**.

ALCALIU, alcalii, s.n. Compus chimic caustic, cu gust leșietic, care, împreună cu un acid, formează o sare. Din fr. **alcali**.

ALCALOID, alcaloizi, s.m. Substanță bazică azotată, de origine vegetală sau obținută sintetic, toxică, folosită în doze mici ca medicament. Din fr. **alcaloïde**.

ALCALOZĂ s.f. Mărire anormală a rezervei alcaline din sânge cauzată de unele tulburări funcționale. Din fr. **alcalose**.

ALCAN, alcani, s.m. Denumire generică dată hidrocarburilor aciclice saturate; hidrocarbură parafinică, parafină. Din fr. **alcane**.

ALCARAZAS, alcarazasuri, s.n. (Rar) Vas poros de pământ, în care se produce răcirea lichidului pe care-l conține, datorită evaporării prin pereții lui. Din fr. **alcarazas**.

ALCHIL, alchili, s.m. (Chim.) Radical organic monovalent obținut dintr-o alchenă și o hidrocarbură aromatică sau parafină. Din fr. **alkyle**.

ALCHILARE, alchilări, s.f. (Chim.) Introducere a unui alchil în molecula unui compus organic. - După fr. **alkylation**.

ALCHIMIC, -Ă, *alchimici, -ce*, adj. Referitor la alchimie, de alchimie. Din fr. **alchimique**.

ALCHIMIST, alchimști, s.m. Persoană care practica alchimia. Din fr. **alchimiste**.

ALCOOL, (1) alcool, (2, 3) alcooluri, s.n. **1.** Derivat obținut prin înlocuirea unui atom de hidrogen din

molecula unei hidrocarburi cu un oxidril. **2.** Lichid incolor, inflamabil, cu miros și gust specific, obținut prin fermentarea zaharurilor din cereale, fructe etc. sau pe cale sintetică și folosit la prepararea băuturilor spirtoase, ca dezinfectant, combustibil, dizolvant etc.; etanol, alcool etilic, spirit. ♦ *Alcool denaturat* = alcool brut sau rafinat cărui i s-au adăugat denaturanți pentru a-l face impropriu consumului alimentar, dar care este folosit în industrie sau ca combustibil menajer. *Alcool rafinat* = alcool brut din care au fost îndepărtate impuritățile prin rectificare. *Alcool sanitar* = alcool colorat cu albastru de metilen și denaturat cu salicilat de metil, întrebuințat ca dezinfectant extern. *Alcool solidificat* = polimer al acetaldehidei, insolubil în apă, greu solubil în alcool și eter, întrebuințat drept combustibil solid. **3.** Băutură alcoolică. Din fr. **alcool**.

ALCOOLMETRU, *alcoholmetre*, s.n. Instrument care servește la măsurarea concentrației de alcool a unei soluții. - **Alcool** + **metru** (după fr. *alcoo(lo)mètre*).

ALCOOLSCOP, *alcoolscoape*, s.n. Instrument pentru determinarea alcoolemiei. Din **alcool**. (după *bronhoscop*, *stetoscop* etc.).

ALCOOLAT s.m. Derivat al alcoolului, obținut prin înlocuirea hidrogenului din grupa hidroxil cu un metal. Din fr. **alcoolate**.

ALCOOLEMIE, *alcoolemii*, s.f. Prezență temporară a alcoolului (**2**, **3**) în sânge; procent de alcool prezent în sânge. Din fr. **alcolemie**.

ALCOOLIC, -**Ă**, *alcoolici*, -*ce*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care conține alcool. **2.** S.m. și f. Persoană care consumă în mod abuziv băuturi alcoolice; bețiv. Din fr. **alcoolique**.

NEALCOOLIC, -**Ă**, *nealcoolici*, -*ce*, adj. **1.** (Despre substanțe, mai ales despre băuturi) Care nu conține alcool (**2**). **2.** (Despre persoane) Care nu consumă băuturi alcoolice. - **Ne** + **alcoolic** (după fr. *non-alcoolisé*).

ALCOOLISM s.n. Abuz permanent de băuturi alcoolice; stare patologică determinată de consumul excesiv de alcool; intoxicație alcoolică cronică; etilism. Din fr. **alcoolisme**.

ALCOOLIZA, *alcooolizez*, vb. I. **1.** Refl. A consuma în mod excesiv și permanent băuturi alcoolice; a deveni alcoolic. **2.** Tranz. A mări concentrația de alcool dintr-o soluție. Din fr. **alcoooliser**.

ALCOOLIZARE s.f. Acțiunea de a se *alcoooliza* și rezultatul ei. V. **alcoooliza**.

ALCOOLIZAT, -**Ă**, *alcooolizați*, -*te*, adj. (Despre lichide) În care s-a introdus alcool. V. **alcoooliza**. Cf. fr. **alcooolisé**.

ALCOOLMETRIE s.f. Totalitatea proceselor întrebuințate pentru determinarea concentrației unei soluții alcoolice. - După fr. **alcoo(lo)métrie**.

ALCOV, *alcovuri*, s.n. Loc mai ridicat decât podeaua sau firidă într-o cameră de dormit, unde se așază patul; *p. ext.* pat. ♦ Dormitor al unei femei. [Var.: (înv.) **alcovă** s.f.] Din fr. **alcôve**.

ALCOXID, *alcoxizi*, s.m. (Chim.) Alcoolat. Din fr. **alcoxid**.

ALDEHIDĂ, *aldehyde*, s.f. Substanță organică obținută prin oxidarea moderată a unor alcooli, folosită în industria farmaceutică. ♦ *Aldehidă formică* = formaldehidă. *Aldehidă benzoică* = benzaldehidă. Din fr. **aldéhyde**.

ALDOL, *aldoli*, s.m. (Chim.) Aldehidă-alcool obținută prin polimerizarea unei aldehide. Din fr. **aldol**.

ALDOSTERON s.m. Hormon cu structură steroidă, asemănătoare corticosteronului, extras din glanda suprarenală. Din fr. **aldostérone**.

ALDOZĂ, *aldoze*, s.f. (Chim.) Monozaharidă având în moleculă gruparea carbonil (**2**) caracteristică aldehidelor. Din fr. **aldose**.

ALEE, *alei*, s.f. Drum într-un parc, într-o grădină etc. așternut cu nisip sau cu prundiș și mărginit de arbori sau de flori. ♦ Stradă plantată cu arbori; stradă îngustă și scurtă; stradă, intrare. ♦ Spațiu de circulație, mărginit pe ambele părți de elemente arhitecturale. Din fr. **allée**.

ALEGORISM s.n. Faptul de a explica în alegorii, de a exprima în imagini; abuz de alegorii. Din fr. **alégorisme**.

ALEGORIZA, *alégorizez*, vb. I. Tranz. A înfățișa ceva prin alegorii. Din fr. **alégoriser**.

ALEGORIZANT, -**Ă**, *alégorizanți*, -*te*, adj. Care alegorizează. - **Alegoriza** + suf. -**ant**.

ALEGORIZARE, *alégorizări*, s.f. Faptul de a *alégoriza*. V. **alégoriza**.

ALEGORIZAT, -**Ă**, *alégorizați*, -*te*, adj. Cu alegorii. V. **alégoriza**.

ALEGREȚE s.f. (Livr.) Vioiciune, sprinteneală (a tonului, a exprimării). Din fr. **allégresse**.

ALEGRU, -**Ă**, *alegri*, -*e*, adj. (Franțuzism; despre o melodie) Vioi, sprinten. Din fr. **allègre**.

ALELĂ, *alele*, s.f. (Biol.) Genă de un anumit tip de pe același cromozom. Din fr. **allèle**.

ALENĂ, *alene*, s.f. Aer cald care iese din plămâni în timpul expirației. Din fr. **haleine**.

ALERGEN, -Ă, *alergeni*, -e, adj., s.n. (Substanță de natură proteică) care provoacă o alergie. Din fr. **allergène**.

ALERGIC, -A, *alergici*, -ce, adj. De alergie, specific alergiei, referitor la alergie. ♦ (Substantivat) Persoană care manifestă o alergie. Din fr. **allergique**.

ALERGIE, *alergii*, s.f. (Med.) Mod special de a reacționa al organismului sub acțiunea unor microbi sau a unor substanțe străine introduse pe căi variate (digestivă, respiratorie, injectii etc.). Din fr. **allergie**.

ALERGOLOGIC, -A, *alergologici*, -ce, adj. Referitor la alergologie, de alergologie. Din fr. **allergologique**.

ALERGOLOGIE s.f. Parte a medicinei care se ocupă cu procesele și cu bolile de natură alergică. Din fr. **allergologie**.

ALERT, -Ă, *alerți*, -te, adj. (Livr.) Sprinten, vioi; iute, prompt. Din fr. **alerte**.

ALERTA, *alertez*, vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A (se) alarma. Din fr. **alerter**.

ALERTĂ, *alerte*, s.f. (Adesea fig.) Alarmă. ♦ Semnal convențional internațional prin care se atrage atenția oamenilor de știință asupra producerii sau iminenței producerii unor fenomene cerești ale căror evoluție și consecințe geofizice trebuie urmărite. Din fr. **alerte**.

ALEURIT s.n. Rocă sedimentară detritică, neconsolidată, formată din fragmente de minerale și de roci cu dimensiunile foarte mici. ♦ Fracțiune din sedimente cu aceeași granulație. Din fr. **aleurite**.

ALEURITIC, -Ă, *aleuritici*, -ce, adj. Care se referă la aleurite, care aparține aleuritelor. Din fr. **aleuritique**.

ALEUROLIT s.n. Rocă sedimentară aleuritică, compact. Din fr. **aleurolite**.

ALEUOMETRU, *aleuometre*, s.n. Aparat pentru determinarea calității glutenului din făinurile de cereale. Din fr. **aleuomètre**.

ALEURONAT s.n. Produs alimentar, bogat în proteine, obținut din gluten, din care se fac preparate culinare dietetice pentru bolnavii de diabet. Din fr. **aleuronate**.

ALEURONĂ s.f. Substanță proteică aflată în celulele stratului aleuronic din fructe, din semințe de cereale sau de leguminoase. Din fr. **aleurone**.

ALEURONIC adj. (În sintagma) *Strat aleuronic* = strat din celule bogate în proteine, care se găsește sub învelișul bobului de cereale. Din fr. **aleuronique**.

ALEVIN, *alevini*, s.m. Larvă de pește, pui de pește. Din fr. **alevin**.

ALEVINAJ s.n. (Rar) Îngrijire și hrănire a puietului de pește. Din fr. **alevinage**.

ALEXANDRINISM s.n. 1. Ansamblu de manifestări ale civilizației elenistice, semigrecești, semiegiptene, cu centrul în orașul Alexandria (sec. III î.Hr. - III d.Hr.). 2. Caracterul operei poezilor alexandrini; p. ext. caracterul rafinat, erudit, subtil, ezoteric al artei și filozofiei în perioadele sale de declin. Din fr. **alexandrinisme**.

ALEXIE s.f. Incapacitate de a citi, cecitate verbală provocată de unele leziuni în centriiervoși. Din fr. **alexie**.

ALEXINĂ, *alexine*, s.f. Specie de anticorp aflată în serul sangvin. Din fr. **alexine**.

ALEZA, *alez*, vb. I. Tranz. A prelucra interiorul unei piese cilindrice, dându-i diametrul cerut. ♦ A calibra exact dimensiunile unui orificiu dintr-o piesă mecanică. Din fr. **alés**.

ALEZARE, *alezări*, s.f. Acțiunea de a aleza; alezaj. V. **alez**.

ALEZAJ, *alezaje*, s.n. 1. Suprafață interioară, cilindrică sau conică, a unei piese. 2. Diametrul interior al cilindrului unui motor. Din fr. **alésage**.

ALEZIE, s.f. Incapacitate de a citi litere, cifre sau note muzicale. Din fr. **alésie**.

ALEZOR, *alezoare*, s.n. Unealtă așchietoare de formă cilindrică sau conică utilizată la alezare. Din fr. **alés**.

ALFA s.m. invar. Plantă graminee originară din Algeria, din care se fac coarde, fibre etc. (*Stipa tenacissima*). ♦ *Hârtie alfa* = hârtie de calitate superioară, fabricată din frunzele acestei plante. Din fr. **alfa**.

ALFABETIC, -Ă, *alfabetici*, -ce, adj. Așezat în ordinea alfabetului. Din fr. **alphabétique**.

ALFANUMERIC, -Ă, *alfanumerici*, -ce, adj. (Tehn.; despre indicații) Care este exprimat prin intermediul literelor și cifrelor. Din fr. **alphanumérique**.

ALFATRON s.n. Vacuummetru care se bazează pe efectul ionizant al radiației alfa emise de o sursă etalonată. Din fr. **alphatrons**.

ALGEBRIC, -Ă, *algebrici*, -ce, adj. De algebră (1), privitor la algebră. Din fr. **algébrique**.

ALGEBRIST, -Ă, *algebristi*, -ste, s.m. și f. Specialist în algebră. Din fr. **algébriste**.

ALGERIAN, -Ă, *algerieni*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Algeriei. **2.** Adj. Care aparține Algeriei sau poporului ei, privitor la Algeria sau la poporul ei. Din fr. **algérien**.

ALGID, -Ă, *algizi*, -de, adj. (Despre o boală) Care este însoțit de senzația de frig. Din fr. **algide**.

ALGIDITATE s.f. Simptom al unei boli caracterizat prin răcirea treptată a corpului. Din fr. **algidité**.

ALGIE s.f. Durere apărută spontan sau în urma excitației patologice a nervilor senzitivi. Din fr. **algie**.

ALGINĂ s.f. Substanță mucilaginoasă extrasă din anumite alge marine și folosită pentru apretare în industria pielăriei. Din fr. **algine**.

ALGOFOBIE, *algofobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de durere. Din fr. **algophobie**.

ALGOGEN, -Ă, *algogeni*, -e, adj. Care este produs de o excitație puternică și care atacă terminațiile nervoase. Din fr. **algogène**.

ALGOLOG, -Ă, *algologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în algologie. Din fr. **algologue**.

ALGOLOGIC, -A, *algologici*, -ce, adj. Referitor la algologie, de algologie. Din fr. **algologique**.

ALGOLOGIE s.f. Ramură a botanicii care se ocupă cu studiul algelor. Din fr. **algologie**.

ALGOMANIE s.f. (Livr.) Căutare a unei plăceri în durere. Din fr. **algotmanie**.

ALGONKIAN, -Ă, *algonkieni*, -e, s.n., adj. **1.** Subst. Eră geologică căreia îi aparțin formațiile dintre arhaic și paleozoic și care conține urme de organisme și de cărbuni. **2.** Adj. Care se referă la vârsta sau la formațiile algonkianului (**1**). Din fr. **algonkien**.

ALGORITM, *algoritme*, s.n. Ansamblu de simboluri folosite în matematică și în logică, permițând găsirea în mod mecanic (prin calcul) a unor rezultate. ♦ P. gener. Succesiune de operații necesare în rezolvarea unei probleme oarecare. [Pl. și: (m.) *algoritmi*] Din fr. **algorithme**.

ALGORITMIC, -Ă, *algoritmici*, -ce, adj. Care se bazează pe algoritmi. ♦ *Logică algoritmică* = logică care utilizează notații algoritmice. Din fr. **algorithmique**.

ALGRAFIE s.f. Procedeu de executare a formelor de imprimare pe plăci de aluminiu, folosit pentru tiparul plan. Din fr. **algraphie**.

ALIA, *aliez*, vb. I. **1.** Refl. A încheia un tratat de alianță. ♦ A se înțelege cu cineva, a se coaliza în vederea unei acțiuni comune. **2.** Tranz. A topi laolaltă anumite metale sau anumite metale cu metaloizi pentru a obține un aliaj. Din fr. **allier**.

MICROALIA *microalie*, vb. I. Tranz. A alia metale (și metaloizi) în cantități extrem de reduse. - **Micro**¹ + **alia**.

MICROALIERE, *microalieri*, s.f. Acțiunea de a *microalia*. V. **microalia**.

ALIAJ, *aliaje*, s.n. Produs metalic obținut prin topirea laolaltă a anumitor metale sau a unor metale cu metaloizi. Din fr. **alliage**.

ALIANȚĂ, *alianțe*, s.f. **1.** Înțelegere politică între două sau mai multe state, pe bază de tratat, prin care statele respective se obligă să acționeze în comun sau să se ajute în anumite împrejurări, în special în caz de război ori al unui atac îndreptat de alte state împotriva unuia dintre statele aliate. ♦ Legătură, înțelegere între două sau mai multe grupuri, în vederea realizării unui obiectiv comun. **2.** (În sintagma) *Rudă prin alianță* = persoană devenită, prin contractarea unei căsătorii, rudă cu rudele soției sau ale soțului. ♦ (Reg.) Inel de logodnă. Din fr. **alliance**.

ALIBI, *alibiuri*, s.n. **1.** Dovadă de nevinovăție rezultată din constatarea că, la data săvârșirii infracțiunii, cel învinuit se afla în altă parte decât la locul săvârșirii ei. **2.** Mijloc de apărare care aduce în sprijin un alibi (**1**). **3.** Fig. Pretext, scuză, justificare. ♦ Expr. *A (nu) avea (nici) un alibi* = a (nu) deține (nici) o probă, a (nu) avea (nici) o motivare. Din fr. **alibi**.

ALICOTĂ, *alicate*, adj.f. (Mat. în sintagma) *Parte alicotă* = parte care se cuprinde exact, de un anumit număr de ori, într-o cantitate dată. Din fr. **aliquote**.

ALICUANTĂ, *alicante*, adj.f. (Mat.; în sintagma) *Parte alicuantă* = parte care nu se cuprinde exact, de un anumit număr de ori, într-o anumită cantitate dată. Din fr. **aliquante**.

ALIENABIL, -Ă, *alienabili*, -e, adj. (Jur.; despre un drept, un lucru) Care poate fi înstrăinat. Din fr. **aliénable**.

ALIENABILITATE s.f. (Jur.) Însușirea de a fi alienabil. Din fr. **aliénabilité**.

ALIENIST, -Ă, *alieniști*, -ste, s.m. și f. Medic specialist în boli mintale. Din fr. **aliéniste**.

ALIGATOR, *aligatori*, s.m. Gen de crocodili cu botul lat, care trăiește în fluviile Americii (*Alligator mississippiensis*) sau ale Chinei (*Alligator*

sinensis), a căror piele este folosită în marochinărie. Din fr. **alligator**.

ALIGOTE subst. Soi de viță de vie originar din Franța, cu boabe mici, rotunde, de culoare albă-verzuie și miez zemos. ♦ P. ext. Vin produs din soiul de viță de vie descris mai sus. Din fr. **aligoté**.

ALIMENTA, *alimentez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A consuma sau a da să consume alimente; a (se) hrăni. 2. Tranz. și refl. A (se) aproviziona. 3. Tranz. A furniza materiale, energie, utilaje etc. unor instituții, întreprinderi etc. pentru asigurarea funcționării sau activității acestora. Din fr. **alimenter**.

REALIMENTA, *realimentez*, vb. I. Tranz. A alimenta din nou, a reînnoi provizia de alimente, de combustibil, de muniții etc. - **Re-** + **alimenta**.

REALIMENTARE, *realimentări*, s.f. Acțiunea de a *realimenta* și rezultatul ei. V. **realimenta**.

ALIMENTAȚIE, *alimentații*, s.f. Alimentare, nutriment. ♦ *Alimentație publică* = rețea de întreprinderi comerciale pentru servirea populației cu mâncăruri și băuturi. ♦ Introducere în organism a substanțelor nutritive. Din fr. **alimentation**.

ALIMENTATOR, *alimentatoare*, s.n. Dispozitiv care servește la alimentarea unei mașini sau a unei instalații cu combustibil sau cu materie primă. Din fr. **alimentateur**. **ALINEAT**, *alineate*, s.n. Rând retras într-un text pentru a marca schimbarea ideii; fragment de text care începe cu un asemenea rând. ♦ Pasaj în articole de legi. [Var.: **aliniat** s.n.] - După fr. **alinéa**.

ALINIAMENT, *aliniamente*, s.n. 1. Linie dreaptă, determinată pe un teren prin poziția mai multor puncte sau obiecte; *p. ext.* poziția mai multor puncte sau obiecte de-a lungul unei linii drepte. ♦ *Aliniament de teren* = linie de teren marcată prin jaloane, țărushi etc. 2. Porțiune dreaptă din traseul unei căi de comunicație, cuprinsă între două curbe consecutive. Din fr. **alignement**.

ALISMATACEE s.f. pl. Familie de plante acvatice, monocotilodenate, cu frunzele bazale dispuse în rozetă, cu canale aerifere în tulpini și frunze. - După fr. **alismacées**.

ALITERATIV, -**Ă**, *aliterativi*, -*e*, adj. (Rar) Cu aliterații. Din fr. **allitératif**.

ALITERAȚIE, *aliterații*, s.f. 1. Procedeu stilistic care constă în repetarea aceluiași sunet sau a unui grup de sunete în cuvinte care se succedă. 2. (Med.) Repetare a unor sunete sau silabe în stări de puternică excitație psihică. Din fr. **allitération**.

ALIZARINĂ s.f. Substanță roșie, extrasă odinioară din rădăcina roabei, azi obținută prin sinteză. Din fr. **alizarine**.

ALIZEU, *alizee*, s.n. Vânt regulat care suflă în tot timpul anului în regiunile tropicale, cu direcție opusă, de la NE spre SV (în emisfera nordică) și de la SE spre NV (în emisfera sudică). Din fr. **alizé**.

ALLEMANDA, *allemande*, s.f. Vechi dans de origine populară germană, la început cu caracter vesel, vioi, ulterior, moderat, grav, în doi timpi; melodie după care se execută acest dans. Din fr. **allemande**.

ALMAGESTE s.f. pl. Culegere de operații astronomice, făcută pentru prima dată de Ptolemeu. Din fr. **almageste**.

ALMANDIN s.n. Aluminosilicat de fier din grupa granatelor, de culoare roșie-brună, ferverent în șisturile cristaline și în aluviuni, folosit uneori ca abraziv sau piatră semiprețioasă. Din fr. **almandine**.

ALMEE s.f. Dansatoare egipteană care își însoțește dansul cu cântece (improvizate). Din fr. **almée**.

ALO interj. Exclamație convențională prin care se cheamă sau se răspunde la telefon. ♦ Exclamație de chemare. Din fr. **allô**.

ALOBROGI s.m. pl. Populație celtică din SE Franței de azi, supusă de Cezar în timpul campaniei din Galia. Din fr. **Allobroges**.

ALOCA, *aloc*, vb. I. Tranz. A prevedea într-un buget pentru un anumit scop o sumă de bani, materiale etc. Din **alocație**.

ALOCAȚIE, *alocații*, s.f. Alocare; (concr.) sumă acordată de stat sau de o instituție pentru un anumit scop. ♦ Indemnizație acordată de stat, în anumite condiții, unei anumite persoane. Din fr. **allocation**.

ALOCA, *aloc*, vb. I. Tranz. A prevedea într-un buget pentru un anumit scop o sumă de bani, materiale etc. Din **alocație**.

ALOCARE, *alocări*, s.f. Acțiunea de a *aloca*; alocăție. V. **aloca**.

ALOCROMATISM s.n. Proprietate a cristalelor de a prezenta culori diferite în funcție de natura substanțelor colorate pe care le conțin. Din fr. **allochromatisme**.

ALODIAL, -**Ă**, *alodiali*, -*e*, adj. Care aparține alodiului, care se referă la alodiu. ♦ *Pământ alodial* = proprietate seniorială în evul mediu. Din fr. **allodial**.

ALOFON, *alofone*, s.n. (Fon.) Variantă pozițională a unui fonem. Din fr. **allophone**.

ALOGAM, -**Ă**, *alogami*, -*e*, s.f., adj. 1. S.f. Plantă a cărei fecundare se face cu polen provenit de la o altă plantă din aceeași

specie. **2.** Adj. Referitor la alogamie, în legătură cu alogamia. Din fr. **alogame**.

ALOGAMIE s.f. Fecundare a unei plante cu polen provenit de la alte plante din aceeași specie. Din fr. **alogamie**.

ALOGEN, -**Ă**, *alogeni*, -*e*, adj. Care se deosebește prin natură și origine de mediul în care se află; alogetic. ♦ (Despre populații) De origine străină, venit din altă parte. Din fr. **alogène**.

ALOGENETIC, -**Ă**, *alogenetici*, -*ce*, adj. Alogen. Din fr. **alogénétique**.

ALOGIC, -**Ă**, *alogici*, -*ce*, adj. Care este lipsit de logică. Din fr. **alogique**.

ALOHTON, -**Ă**, *alohtoni*, -*e*, adj., subst. (Masă de roci) care, sub influența mișcărilor scoarței Pământului, a suferit deplasări față de locul inițial de formare. Din fr. **allochtone**.

ALONJĂ, *alonje*, s.f. **1.** Piesă mobilă sau demontabilă care servește la prelungirea unor obiecte. **2.** (Sport) Mișcare de întindere rapidă a brațelor. ♦ Lungime a brațelor unui sportiv angajat într-o luptă directă cu un adversar. Din fr. **allonge**.

ALOPAT, *alopați*, s.m. Medic care tratează prin alopatie. Din fr. **allopathe**.

ALOPATIC, -**Ă**, *alopatici*, -*ce*, adj. Care aparține alopatiei, care se referă la alopatie. Din fr. **allopathique**.

ALOPATIE s.f. Tratatament medical constând în administrarea unor medicamente în doze care, la omul sănătos, ar declanșa efecte contrare simptomelor caracteristice bolii care trebuie tratată. Din fr. **allopathie**.

ALOPECIE s.f. Cădere temporară a părului în urma unei boli de piele, a unei boli infecțioase etc. Din fr. **alopécie**.

ALOTROPIC, -**Ă**, *alotropici*, -*ce*, adj. De alotropie, care aparține alotropiei, privitor la alotropie. Din fr. **allotropique**.

ALOTROPIE s.f. Proprietate a unui element chimic de a exista în două sau mai multe forme care diferă între ele din punct de vedere fizic, iar, uneori, și din punct de vedere chimic. Din fr. **allotropie**.

ALOZOM, *alozomi*, s.m. Cromozom care are un rol esențial în determinarea sexului; cromozom sexual. Din fr. **alosome**.

ALPESTRU, -**Ă**, *alpeștri*, -*stre*, adj. Alpin; de mare altitudine. Din fr. **alpestre**.

ALPINISM s.n. Ramură sportivă care cuprinde ascensiunile în munți, în special escaladarea părților greu accesibile ale acestora. Din fr. **alpinisme**.

ALPINIST, -**Ă**, *alpinști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care practică alpinismul. Din fr. **alpiniste**.

ALSACIAN, -**Ă**, *alsaciani*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Locuitor al Alsaciei sau originar din această regiune. **2.** Adj. Care aparține Alsaciei sau alsacienilor (**1**), privitor la Alsacia sau la alsacieni. **3.** Adj., s.m. (Și în sintagma) *Lup alsacian* = rasă de câini de pază de talie mare, originară din Franța. Din fr. **alsacien**.

ALTAIC, -**Ă**, *altaici*, -*ce*, adj. Din Altai, caracteristic munților Altai. Din fr. **altaïque**.

ALTERABIL, -**Ă**, *alterabili*, -*e*, adj. (Despre alimente, produse etc.) Care se alterează (**1**) ușor. - După fr. **altérable**.

NEALTERABIL, -**Ă**, *nealterabili*, -*e*, adj. (Despre materii organice) Care nu se alterează, nu se strică; inalterabil. - **Ne- + alterabil**.

ALTERABILITATE s.f. Însușirea a ceea ce este alterabil. Din fr. **altérabilité**.

ALTERNANȚĂ s.f. **1.** Însușirea de a alterna; revenire succesivă. **2.** Schimbare regulată a unui sunet din temă prin altul în flexiune sau în familie lexicală; ablaut. Din fr. **alternance**.

ALTERNATIV, -**Ă**, *alternativi*, -*e*, adj. (Adesea adverbial) Care alternează. ♦ *Curent (electric) alternativ* = curent electric care își schimbă sensul și intensitatea la perioade regulate. Din fr. **alternatif**.

ALTERNATOR, *alternatoare*, s.n. Generator electric care produce tensiuni și curenți alternativi. Din fr. **alternateur**.

ALTIGRAF, *altigrafe*, s.n. Altimetru care înregistrează în timpul zborului înălțimile atinse de avion. Din fr. **altigraphe**.

ALTIMETRIC, -**Ă**, *altimetrici*, -*ce*, adj. De altimetrie. Din fr. **altimétrique**.

ALTIMETRIE s.f. Ramură a topografiei care se ocupă cu stabilirea altitudinilor de pe suprafața terestră față de o suprafață de referință (nivelul mării) în vederea reprezentării reliefului pe hartă. Din fr. **altimétrie**.

ALTIMETRU, *altimetre*, s.n. Instrument cu care se măsoară altitudinea față de un nivel de referință. Din fr. **altimètre**.

ALTITELEMETRU, *altitelemetre*, s.n. Instrument cu care se măsoară altitudinea unui punct inaccesibil. Din fr. **altitélémètre**.

ALTITUDINAL, -**Ă**, *altitudinali*, -*e*, adj. (Aflat) la altitudine. Din fr. **altitudinal**.

ALTOCUMULUS subst. Formație de nori situată la altitudine medie de 6000 m, cu aspect de păтури de culoare albă sau cenușie, constituite din picături mici de apă. Din fr. **altocumulus**.

ALTOGRAVURĂ, *altogravuri*, s.f. Reproducere după originalele de artă prin

folosirea clișeele metalice gravate de mână sau pe bază de acvaforte. Din fr. **altogravure**.

ALTOSTRATUS subst. Formație de nori situată la o altitudine medie de 6000 m, care se prezintă ca un strat dens și uniform, de culoare cenușie sau albăstrui, cu aspect fibros sau ușor striat. Din fr. **altostratus**.

ALTRUISM s.n. Atitudine morală sau dispoziție sufletească a celui care acționează dezinteresat în favoarea altora; doctrină morală care preconizează o asemenea atitudine. Din fr. **altruisme**.

ALTRUIST, -Ă, *altruști*, -ste, adj. (Adesea substantivat) Călăuzit de altruism. Din fr. **altruiste**.

ALUMINĂ s.f. 1. Oxid de aluminiu. 2. (În forma *alumin*) Varietate de caolin, folosită în industria cauciucului. Din fr. **alumine**.

ALUMINIFER, -Ă, *aluminiferi*, -e, adj. (Despre terenuri, roci etc.) Care conține aluminiu sau alumină. Din fr. **aluminifère**.

ALUMINIU s.n. Metal ușor, ductil și maleabil, de culoare argintie, folosit pe scară întinsă în industrie și în tehnică. Din fr. **aluminium**.

ALUMINIZA, *aluminizez*, vb. I. Tranz. A acoperi suprafața unui metal cu un strat protector de aluminiu; (tehn.) a calorigiza. - **Aluminiu** + suf. -iza.

ALUMINIZARE s.f. Acoperire a suprafeței unui obiect cu un strat protector de aluminiu. Din **aluminium**.

ALUMINIZAT, -Ă, *aluminizați*, -te, adj. (Despre metale) Care a fost acoperit cu un strat protector de aluminiu. V. **aluminiza**.

DURALUMINIU s.n. Aliaj al aluminiului cu cupru și cu mici cantități de magneziu, mangan și siliciu, ușor și rezistent, folosit în special la construcția avioanelor. - **Dur** + **aluminiu** (după fr. *duralumin*).

ALUMINOS, -OASĂ, *aluminoși*, -oase, adj. (Despre substanțe) Care conține compuși de aluminiu. ♦ (Despre materiale) Care conține aluminiu. Din fr. **alumineux**.

ALUMINOTERMIE s.f. Producere de temperaturi înalte prin reacția aluminiului în praf asupra unor oxizi metalici (reacție utilizată la sudarea oțelului în bombele incendiare). Din fr. **aluminothermic**.

ALUMOSILICAT, *alumosilicați*, s.m. Sare naturală a acizilor silicici, în a cărei structură cristalină o parte din ionii de siliciu sunt înlocuiți cu cei de aluminiu. Din fr. **alumosilicate**.

ALUNGI, *alungesc*, vb. IV. 1. Refl. A se mări în lungime, a se lungi, a se întinde

(subțindu-se). ♦ A se subția. 2. Tranz. A prelungi, a întinde. - După fr. **allonger**.

ALUNGIRE, *alungiri*, s.f. Acțiunea de a *alungi* și rezultatul ei; prelungire. V. **alungi**.

ALUNIT, *aluniți*, s.m. Sulfat natural hidratat de aluminiu și potasiu, alb-gălbui, sticlos, pământos, utilizat la prepararea unor vopsele, medicamente etc. Din fr. **alunite**.

ALUNIZA, *alunizez*, vb. I. Intrans. A aseleniza. - După fr. **alunir**.

ALUNIZARE s.f. Acțiunea de a *aluniza*; aselenizare. V. **aluniza**.

ALURĂ s.f. 1. Fel de a se mișca; mers, umbleț; (rar) înfățișare. 2. Mod de deplasare a unui animal. 3. Ritm în care se desfășoară o acțiune individuală sau colectivă în întrecerile sportive. 4. Mod în care se desfășoară un eveniment, o întâmplare etc. Din fr. **allure**.

ALUVIAL, -Ă, *aluviale*, -e, adj. Format din aluviune; aluvionar. Din fr. **alluvial**.

ALUVIONAR, -Ă, *aluvionari*, -e, adj. Aluvial. Din fr. **alluvionnaire**.

ALUVIONARE s.f. 1. Formare de aluviuni. 2. Mod de concentrare a minereurilor și a cărbunilor prin depunerea materialelor granulare aduse de un curent de apă într-un jgheab orizontal, în ordinea greutateii lor specifice. - După fr. **alluvionnement**.

ALUZIV, -Ă, *aluzivi*, -e, adj. Cu aluzii. Din fr. **allusif**.

ALVEOLAR, -Ă, *alveolari*, -e, adj. 1. Care aparține alveolelor dentare, referitor la alveole. ♦ *Consoană alveolară* (și substantivat, f.) = consoană articulată cu limba la nivelul alveolelor dinților de sus. 2. Care are alveole (2). Din fr. **alvéolaire**.

ALVEOLĂ, *alveole*, s.f. 1. Fiecare dintre cavitățile sferice de dimensiuni mici, situate în oasele maxilarelor, în care sunt înfipti dinții. 2. Fiecare dintre cavitățile sferice de dimensiuni microscopice situate la extremitatea unei bronhiole. 3. Celulă a fagurelui. 4. (În sintagma) *Alveolă eoliană* = mică excavație în rocile regiunilor de deșert, rezultată din acțiunea vântului. Din fr. **alvéole**.

ALVEOLARE, *alveolări*, s.f. (Geol.) Formare a alveolelor coliene. - De la **alveolă**.

ALVEOLITĂ s.f. Inflamație acută sau cronică a alveolelor (1). Din fr. **alvéolite**.

AMALGAMA, *amalgamez*, vb. I. Tranz. (Rar) A alia mercurul cu un metal; a prepara un amalgam (1). 2. Fig. A amesteca la un loc elemente disparate, eterogene. ♦

(Lingv.) A amesteca sensuri diferite. Din fr. **amalgamer**.

AMALGAMARE, *amalgămări*, s.f. Acțiunea de a *amalgama*. V. **amalgama**.

AMALGAMAT, -Ă, *amalgamați*, -te, adj. (Rar) Amestecat (în mod eterogen). V. **amalgama**.

AMANDINA, *amandine*, s.f. 1. Prăjitură preparată din ciocolată și cremă (de migdale). 2. Bomboană în formă de migdală, umplută cu cremă de ciocolată și tăvălită în cacao. Din fr. **amandine**.

AMARA, *amarez*, vb. I. Tranz. 1. A lega o ambarcație cu un cablu de țarm sau de altă navă. 2. A fixa un obiect pe o ambarcație astfel încât acesta să nu se deplaseze din pricina balansului ambarcației. Din fr. **amarer**.

AMARĂ, *amare*, s.f. Funie, cablu cu care se leagă o ambarcație de țarm sau de o altă navă. Din fr. **amarre**.

AMARANTACEE s.f. pl. Familie de plante erbacee cu frunze întregi, alterne sau opuse, cu flori unisexuate sau hermafrodite, grupate în inflorescențe. Din fr. **amarantacées**.

AMAUROZA s.f. Diminuare sau pierdere a vederii datorită lezării retinei, căilor nervoase optice sau centrilor cerebrali ai vederii. Din fr. **amaurose**.

AMAZOANĂ, *amazoane*, s.f. 1. (Mitol.) Femeie aparținând unui trib războinic legendar, din care erau excluși bărbații. 2. Femeie care practică cu predilecție călăria. Din fr. **amazone**.

AMAZONIT s.n. Varietate verde de feldspat microclin, folosită ca piatră semiprețioasă. Din fr. **amazonite**.

AMBALA, *ambalez*, vb. I. 1. Tranz. A împacheta ceva într-un material protector, în vederea ușurării manipulării lui și a transportului. 2. Tranz. A face ca viteza unui motor să devină mai mare decât viteza lui nominală. 3. Refl. (Despre cai) A începe să fugă tare (fără a putea fi oprit). 4. Refl. Fig. A se lăsa purtat de mânie, de entuziasm, a se avânta într-o discuție aprinsă; a se antrena, a se aprinde. Din fr. **emballer**.

PREAMBALA, *preambalez*, vb. I. Tranz. A ambala mărfuri înainte de vânzarea lor. - **Pre-** + **ambala**.

PREAMBALARE, *preambalări*, s.f. Acțiunea de a *preambala*. V. **preambala**.

PREAMBALAT, -Ă, *preambalați*, -te, adj. (Despre mărfuri) Care este ambalat

înainte de a fi pus în vânzare. V. **preambala**.

REAMBALA, *reambalez*, vb. I. Tranz. A ambala din nou. - **Re-** + **ambala**.

REAMBALARE, *reambalări*, s.f. Acțiunea de a *reambala* și rezultatul ei. V. **reambala**.

AMBALAJ, *ambalaje*, s.n. Ambalare; (concr.) material sau obiect în care se împachetează ceva. Din fr. **emballage**.

AMBALARE, *ambalări*, s.f. Acțiunea de a (se) *ambala*; (în special) împachetare. V. **ambala**.

AMBARCADER, *ambarcadere*, s.n. Punte care înaintează în mare până la înălțimea unui vapor și de unde se îmbarcă mărfurile și călătorii. Din fr. **embarcadère**.

AMBARCAȚII, *ambarcații*, s.f. Vas plutitor de dimensiuni mici, cu vâsle, cu vele sau cu motor. Din fr. **embarcation**.

AMBARDA, *ambardez*, vb. I. Intrans. (Despre mare) A face ambardee. Din fr. **embarder**.

AMBARDEE, *ambardee*, s.f. Îndepărtare bruscă și involuntară a unei nave din drumul urmat, datorită curenților marini sau vântului. Din fr. **embardée**.

AMBASADĂ, *ambasade*, s.f. Reprezentanță diplomatică pe lângă guvernul unei țări străine, condusă de un ambasador. ♦ Clădire în care își are sediul această reprezentanță. Din fr. **ambassade**.

AMBASADOR, *ambasadori*, s.m. Reprezentant diplomatic cu rangul cel mai înalt. ♦ Persoană trimisă cu o misiune specială pe lângă un stat sau un for internațional. Din fr. **ambassadeur**.

AMBETA, *ambetez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A (se) plictisi. Din fr. **embêter**.

AMBETANT, -Ă, *ambetanți*, -te, adj. (Rar) Plicticos, plictisitor. Din fr. **embêtant**.

AMBIANT, -Ă, *ambianți*, -te, adj. Care se găsește în jur, în apropiere, înconjurător. Din fr. **ambiant**.

AMBIANȚĂ, *ambianțe*, s.f. Mediu material, social sau moral în care trăiește cineva sau în care se află ceva; climat (2). Din fr. **ambiance**.

AMBIDEXTRIE s.f. Capacitate de a se folosi cu aceeași ușurință de ambele mâini. Din fr. **ambidextrie**.

AMBIDEXTRU, -Ă, *ambidextru*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care se slujește cu aceeași îndemânare de ambele mâini. Din fr. **ambidextre**.

AMBIELAJ, *ambielaje*, s.n. Ansamblu alcătuit din biebele arborelui cotit al unui motor. Din fr. **embielage**.

AMBIENT, *ambiente*, s.n. (Franțuzism) Ambiență. Din fr. **ambient**.

AMBIENTAL, -**Ă**, *ambientali*, -*e*, adj. (Franțuzism) Ambient. Din fr. **ambiental**.

AMBIOFONIE s.f. Metodă de modificare a acusticii unei săli prin mijloace electroacustice pentru crearea ambianței sonore adecvate unui anumit gen de program. Din fr. **ambiophonie**.

AMBIVALEENT, -**Ă**, *ambivalenți*, -*te*, adj. Cu ambivalență. Din fr. **ambivalent**.

AMBIVALENȚĂ, *ambivalențe*, s.f. Existență concomitentă a două aspecte diferite. Din fr. **ambivalence**.

AMBLIOP, -**OAPĂ**, *ambliopi*, -*oape*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de ambliopie. Din fr. **amblyope**.

AMBLIOPIE s.f. Slăbire a vederii datorată unor leziuni ale mediilor transparente ale globilor oculari, unor excese sau bătrâneții. Din fr. **amblyopie**.

AMBLIPODE subst. pl. Mamifere erbivore fosile, cu picioarele terminate cu cinci degete scurte, având copite la vârf. Din fr. **amblypodes**.

AMBLISTOMA s.f. Gen de amfibieni cu corpul lung de 15 - 25 cm, de culoare cărămizie cu pete mari deschise, răspândiți în America de Nord (*Amblystoma*). Din fr. **amblystome**.

AMBRĂ, *ambre*, s.f. Substanță ceroasă, brună-cenușie, cu miros de mosc, formată în intestinul unei specii de cașalot și care se întrebuințează în parfumerie; chihlimbar cenușiu. ♦ *Ambră galbenă* = chihlimbar. Din fr. **ambre**.

AMBRANȘAMENT, *ambranșamente*, s.n. Ramificație secundară a unei linii ferate, a unei conducte de canalizare etc.; branșament. Din fr. **embranchement**.

AMBRASA, *ambrase*, s.f. (Rar) Cordon care servește pentru a ține strâns mijlocul unei perdele sau al unei draperii. Din fr. **embrasse**.

AMBRAZURĂ, *ambrazuri*, s.f. 1. (Mil.) Deschizătură în pereții unei fortificații, prin care se execută trageri cu tunul, cu mitraliera etc. 2. (Arhit.) Deschizătură lăsată în zid, în vederea montării unei uși sau a unei ferestre. Din fr. **embrasure**.

AMBREIA, *ambreiez*, vb. I. Tranz. A realiza cuplarea a două mecanisme cu ajutorul ambreiajului. Din fr. **embrayer**.

AMBREIERE, *ambreieri*, s.f. Acțiunea de a *ambreia*. [Var.: **ambreiare** s.f.] V. **ambreia**.

DEZAMBREIA, *dezambreiez*, vb. I. Tranz. A scoate din ambreiaj. - **Dez-** + **ambreia**.

DEZAMBREIAT, -**Ă**, *dezambreiați*, -*te*, adj. Care a fost scos din ambreiaj. V. **dezambreia**.

DEZAMBREIERE, *dezambreieri*, s.f. Acțiunea de a *dezambreia*. V. **dezambreia**.

AMBREIAJ, *ambreiaje*, s.n. Dispozitiv prin care se leagă solidar, pe un timp anumit, două mecanisme, permițând cuplarea sau decuplarea în timpul funcționării. Din fr. **embrayage**.

AMBROZIAC, -**Ă**, *ambroziaci*, -*ce*, adj. (Livr.) Cu parfum de ambrozii; p. ext. minunat. Din fr. **ambrosiaque**.

AMBULACRAR, -**Ă**, *ambulacrari*, -*e*, adj. Care aparține unui ambulacru, care se referă la ambulacru. Din fr. **ambulacraire**.

AMBULACRU, *ambulacre*, s.n. Organ în formă de tub subțire, terminat de obicei cu o ventuză, caracteristic echinodermelor și servind la locomoție, respirație și pipăit. Din fr. **ambulacre**.

AMBULANȚĂ, *ambulanțe*, s.f. Instalație sanitară mobilă, în spatele frontului, care dă răniților primele ajutoare. ♦ Vehicul special amenajat pentru transportul la spital al celor accidentați sau grav bolnavi; salvare. Din fr. **ambulance**.

AMBUSCADĂ, *ambuscade*, s.f. 1. Acțiune de luptă în care inamicul este atacat prin surprindere. 2. Loc amenajat și ocupat de o subunitate militară, în scopul executării unui atac prin surprindere asupra dușmanului. Din fr. **embuscade**.

AMBUSCAT, *ambuscați*, adj., s.m. (Franțuzism) (Soldat) dispensat de obligațiile grele ale serviciului militar; (militar) scutit prin diverse aranjamente de a lupta pe front. Din fr. **embusqué**.

AMBUȘURĂ, *ambușuri*, s.f. Parte a unui instrument muzical de suflat prin care se suflă aerul cu gura; muștiuc. Din fr. **embouchure**.

AMBUTEIA, *ambuteiez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A bloca cu vehicule, nave etc. căi rutiere sau de navigație. Din fr. **embouteiller**.

AMBUTEIAT, -**Ă**, *ambuteiați*, -*te*, adj. Care a fost blocat cu vehicule, nave etc. V. **ambuteia**.

AMBUTEIERE s.f. Acțiunea de a *ambuteia* și rezultatul ei. V. **ambuteia**.

AMBUTEIAJ, *ambuteiaje*, s.n. 1. (Franțuzism) Îmbuteiere. 2. Blocare într-un port sau într-un bazin a unor nave din cauza îngrămădirii lor într-un spațiu mic, a aglomărării, a dificultăților de manevrare provocate de aglomerare etc. ♦ Blocare a circulației rutiere, din cauza îngrămădirii (în

dezordine a) unor vehicule. Din fr. **embouteillage**.

AMBUTISA, *ambutisez*, vb. I. Tranz. A prelucra prin deformare plastică, la cald sau la rece, un semifabricat din tablă pentru a obține capace, cutii, farfurii etc. - Cf. fr. **emboutir**.

AMBUTISARE s.f. Acțiunea de a *ambutisa*. V. **ambutisa**.

AMELIORA, *amelioresc*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) îmbunătăți, a (se) îndrepta, a (se) perfecționa. 2. Tranz. A supune ameliorării (2) un animal sau o plantă. Din fr. **améliorer**.

AMELIORARE, *ameliorări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) *ameliora* și rezultatul ei; îmbunătățire, îndreptare, ameliorație. 2. Proces de creare a unei noi rase de animale și noi soiuri de plante de cultură sau de îmbunătățire a celor existente. V. **ameliora**.

AMELIORATOR, -OARE, *amelioratori, -oare*, adj. (Rar) Ameliorant. - **Ameliora** + suf. -*tor*.

HIDROAMELIORARE, *hidroameliorări*, s.f. Totalitatea lucrărilor de îmbunătățiri funciare care au scopul să mențină în sol un raport favorabil între apă și ceilalți factori ai fertilității solului pe terenurile cu exces sau cu deficit de apă; hidroameliorație. - **Hidro-** + **ameliorare** (după fr. *hydroaméloration*).

HIDROAMELIORAȚII s.f. pl. Totalitatea lucrărilor de îmbunătățiri funciare care au scopul să mențină în sol un raport favorabil între apă și ceilalți factori ai fertilității solului pe terenurile cu exces sau cu deficit de apă; hidroameliorare. - **Hidro-** + **ameliorație**.

HIDROAMELIORATIV, -Ă, *hidroameliorativi, -e*, adj. Referitor la ansamblul de lucrări hidrotehnice de ameliorare a solului. - **Hidro-** + **ameliorativ**.

AMELIORABIL, -Ă, *ameliorabili, -e*, adj. (Rar) Care poate fi ameliorat. Din fr. **améliorable**.

AMELIORANT, -Ă, *amelioranți, -te*, adj. Care ameliorează; ameliorator. Din fr. **améliorant**.

AMELORAȚIE, *ameliorații*, s.f. 1. Ameliorare. 2. (La pl.) Îmbunătățiri funciare. [Var.: **ameliorațiune** s.f.] Din fr. **amélioration**.

SILVOAMELORAȚII s.f. pl. Ansamblu de procedee și de lucrări

pentru îmbunătățirea regimului hidrologic, pentru prevenirea și combaterea degradării solurilor pe terenurile patrimoniului forestier. Din **Silvo-** + **ameliorații**.

AMELIORATIV, -Ă, *ameliorativi, -e*, adj. (Livr.) Care ameliorează. O influență *ameliorativă*. Din fr. **amélioratif**.

AMENAJA, *amenajează*, vb. I. Tranz. 1. (Despre case, terenuri, grădini, interioare de locuit etc.) A aranja, a organiza în vederea unei anumite utilizări. 2. A realiza o amenajare (2). Din fr. **aménager**.

AMENAJARE, *amenajări*, s.f. 1. Acțiunea de a *amenaja* și rezultatul ei. 2. Ansamblul de lucrări prin care elementele unui sistem tehnic sunt dispuse și utilizate astfel încât sistemul să corespundă cât mai bine scopului pentru care a fost realizat. ♦ *Amenajare hidrolică* = amenajare pentru prevenirea acțiunilor dăunătoare ale unui curs de apă și pentru valorificarea resurselor lui potențiale. V. **amenaja**.

REAMENAJA, *reamenajează*, vb. I. Tranz. A amenaja într-o formă nouă, îmbunătățită. - **Re-** + **amenaja** (după fr. *réaménager*).

REAMENAJARE, *reamenajări*, s.f. Acțiunea de a *reamenaja* și rezultatul ei. V. **reamenaja**.

REAMENAJAT, -Ă, *reamenajați, -te*, adj. Care a fost amenajat într-o formă nouă. V. **reamenaja**.

AMENAJABIL, -Ă, *amenajabili, -e*, adj. Care se poate amenaja. - După fr. **aménageable**.

AMENAJAMENT, *amenajamente*, s.n. 1. Sistem de măsuri pentru organizarea exploatărilor forestiere, cuprinzând refacerea, ameliorarea, mărirea fondului forestier, protecția și exploatarea lui rațională. 2. Sistem de măsuri privind organizarea, folosirea și îmbunătățirea unei pășuni pentru o anumită perioadă de timp. Din fr. **aménagement**.

AMENDA, *amendez*, vb. I. Tranz. 1. A îmbunătăți, a modifica prin amendamente (1) un text, mai ales o lege. 2. A îmbunătăți unele însușiri ale solului prin încorporarea unor amendamente (2). Din fr. **amender**.

AMENDABIL, -Ă, *amendabili, -e*, adj. Care se poate amenda. ♦ Modificat prin amendamente. Din fr. **amendable**.

AMENDAMENT, *amendamente*, s.n. 1. Îmbunătățire, modificare adusă unui proiect de act normativ sau de tratat. 2. Operație de îmbunătățire a proprietăților fizice ale

solului cultivat, în vederea obținerii unor recolte sporite. ♦ Substanță care se încorporează în sol pentru a schimba unele însușiri nefavorabile ale acestuia, în vederea îmbunătățirii condițiilor de nutriție a plantelor. Din fr. **amendament**.

AMENDĂ, *amenzi*, s.f. Pedepsă în bani. Din fr. **amende**.

AMENDA, *amendez*, vb. I. Tranz. A aplica cuiva o amendă. Din **amendă**.

AMENDARE, *amendări*, s.f. Acțiunea de a *amenda*; aplicare a unei amenzi. V. **amenda**.

AMENOREE s.f. Absență fiziologică a ciclului menstrual, în timpul sarcinii, al alăptării, sau patologică, pricinuită de o insuficiență ovariană sau hipofizară. Din fr. **amenorrhée**.

AMENTACEE, *amentacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase cu inflorescență în formă de amenți; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **amentacées**.

AMERICANISM, *americanisme*, s.n. 1. Fel de a fi, expresie etc. proprie americanilor (1). 2. Tendință de a imita comportarea americanilor (1). Din fr. **américanisme**.

AMERICANIST, -Ă, *americaniști*, -ste, s.m. și f. 1. Specialist în americanistică. 2. Adept al americanismului (2). Din fr. **américanisme**.

AMERICANIZA, *americanizez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) transforma în american. ♦ Refl. A se comporta ca americanii. Din fr. **américaniser**.

AMERICANIZARE, *americanizări*, s.f. Faptul de a (se) *americaniza*. V. **americaniza**.

AMERICIU s.n. Element chimic radioactiv sintetic, care se prezintă ca un metal alb-argintiu, din familia elementelor transurănice. Din fr. **américium**.

AMERINDIAN, -Ă, *amerindieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Populații bășinașe din America, de rasă mongoloidă, numite și piei roșii sau indieni²; (și la sg.) persoană care aparține uneia dintre aceste populații. 2. Adj. Care aparține amerindienilor (1), privitor la amerindieni; indian². Din fr. **amérindien**.

AMERIZA, *amerizez*, vb. I. Intrans. A executa o amerizare. - Cf. fr. *amerrir*.

AMERIZARE, *amerizări*, s.f. Acțiunea de a *ameriza*; evoluție a unui hidroavion prin care acesta coboară și alunecă pe suprafața unei ape până la oprire; ameriza. ♦ Oprește pe apă a unei nave cosmice. V. **ameriza**.

AMERIZOR, *amerizoare*, s.n. Dispozitiv al unui hidroavion care permite manevrarea în timpul decolării și amerizării. - **Ameriza** + suf. -or.

AMERIZAJ, *amerizaje*, s.n. Amerizare. Din fr. **amerrissage**.

AMETABOLĂ, *ametabole*, adj. (Despre insecte) Care se dezvoltă fără metamorfoză. Din fr. **amétabole**.

AMETROP, -Ă, *ametropi*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de ametropie. Din fr. **amétrope**.

AMETROPIE s.f. Tulburare a vederii datorată unui viciu de refracție în mediile transparente ale ochiului. Din fr. **amétropie**.

AMFETAMINĂ s.f. (Farm.) Benzedrină. Din fr. **amphétamine**.

AMFIARTROZĂ s.f. Articulație care permite mișcări limitate; articulație semimobilă. Din fr. **amphiarthrose**.

AMFIBIU, -IE, *amfibii*, adj., s.n. I. Adj. 1. (Despre ființe) Care poate trăi și în apă și pe uscat sau care are o fază de dezvoltare în apă și una pe uscat. 2. Fig. Care are o natură sau un aspect dublu. II. S.n., adj. (Avion, automobil sau tanc) care este special construit, spre a putea fi utilizat atât pe uscat, cât și pe apă. Din fr. **amphibie**.

AUTOAMFIBIU, *autoamfibii*, s.n. Automobil care se poate deplasa atât pe uscat, cât și pe apă. - **Auto** + **amfibiu**.

AMFIBIAN, *amfibieni*, s.m. (Zool.) Batracian. Din fr. **amphibien**.

AMFIBOL, *amfiboli*, s.m. Mineral cristalizat sau grup de minerale constituite din silicați hidratați de magneziu, fier, aluminiu, calciu sau sodiu, foarte răspândite în rocile eruptive și în șisturile cristaline. Din fr. **amphibole**.

AMFIBOLIE s.f. (Livr.) Ambiguitate (2). Din fr. **amphibolie**.

AMFIBOLOGIC, -Ă, *amfibologici*, -ce, adj. (Livr.) Echivoc, ambiguu, obscur. Din fr. **amphibologique**.

AMFIBRAHIC, -Ă, *amfibrahici*, -ce, adj. (Lit.; despre ritm) Care este obținut din amfibrahi. Din fr. **amphibrachique**.

AMFICTION s.m. (În Grecia antică) Membru al unei amficionii. Din fr. **amphictyon**.

AMFICTIONIE s.f. (În Grecia antică) Unitate de triburi sau asociație de orașe-state, grupate în jurul unui sanctuar comun. Din fr. **amphictyonie**.

AMFIDROMIC adj.n. (În sintagma) *Punct amfidromic* = nivelul maxim al mareelor. Din fr. **amphidromique**.

AMFIGONIE s.f. Înmulțire sexuală în care gameții uniți provin de la indivizi deosebiți. Din fr. **amphigonie**.

AMFIGURIC, -Ă, *amfigurici*, -ce, adj. (Franțuzism; despre scriere, vorbire, stil) Obscur, neinteligibil. Din fr. **amphigourique**.

AMFIMACRU, *amfimacri*, s.m. Unitate ritmică formată din trei silabe, dintre care prima și ultima sunt lungi, iar cea din mijloc scurtă. Din fr. **amphimacre**.

AMFIMIXIE s.f. Tip de înmulțire în care zigotul se formează după unirea gameților de sex contrar. Din fr. **amphimixie**.

AMFINEURIAN, *amfineurieni*, s.m. (La pl.) Clasă de moluște marine care au caractere arhaice (un inel nervos de la care pornesc patru cordoane nervoase în jurul esofagului) (*Amphineura*); (și la sg.) animal din această clasă. - Cf. fr. **amphineures**.

AMFIOX, *amfiocși*, s.m. Acraniat cu corpul transparent, lung de 3-7 cm, cu scheletul de susținere format numai din notocordă (*Branchiostoma lanceolatum*). Din fr. **amphioxus**.

AMFIPOD, *amfipode*, s.n. (La pl.) Clasă de crustacee care se caracterizează prin faptul că au două feluri de picioare, unele servindu-le la sărit și altele la înotat; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. Din fr. **amphipode**.

AMFIPROSTIL, *amfiprostiluri*, s.n. Templu care are câte un portic pe fațada anterioară și unul pe cea posterioară. Din fr. **amphiprostyle**.

AMFITERIU subst. Mamifer jurasic din care se presupune că au luat naștere marsupialele și mamiferele placentare. Din fr. **amphithérium**.

AMFITRION, -OANĂ, *amfitrioni*, -oane, s.m. și f. (Livr.) Stăpânul unei case în raport cu oaspeții săi; gazdă. Din fr. **amphitryon**.

AMFOTER, -Ă, *amfoteri*, -e, adj. (Despre unele substanțe) Care are proprietatea de a reacționa ca un acid în prezența unei baze și ca o bază în prezența unui acid. Din fr. **amphotère**.

AMIABIL, -Ă, *amiabili*, -e, adj. (Franțuzism) Înțeleghător, prietenos; binevoitor. ♦ (Adverbial) Prietenește. ♦ (Jur.; despre litigii, conflicte etc.) Rezolvat prin negociere, pe cale diplomatică. Din fr. **amiable**.

AMIAANTĂ, *amiante*, s.f. Varietate de azbest, cu numeroase întrebuințări în tehnică. [Var.: **amiant** s.n.] Din fr. **amiente**.

AMIBĂ, *amibe*, s.f. Animal protozoar (microscopic), cu corpul lipsit de membrană, format dintr-o masă de protoplasmă, cu unul sau mai multe nuclee și care se mișcă cu ajutorul pseudopodelor (*Amoeba*). Din fr. **amibe**.

AMIDAZA, *amidaze*, s.f. Enzimă care desface legătura dintre carbon și azot din diferite substanțe, fixând elementele apei. Din fr. **amidase**.

AMIDĂ, *amide*, s.f. Compus organic obținut prin înlocuirea unui atom de hidrogen al amoniacului cu radicalul unui acid. Din fr. **amide**.

AMIDINĂ, *amidine*, s.f. Substanță organică pe bază de amidă, folosită în medicamentație. Din fr. **amidine**.

AMIDOL s.n. Substanță organică folosită ca dezvoltator în fotografie. Din fr. **amidol**.

AMIDON s.n. Substanță organică ce se găsește în semințele, fructele și tuberculele plantelor și care se folosește în industria alimentară, chimică etc. Din fr. **amidon**.

AMIDOPIRINĂ s.f. Medicament obținut din antipirină, cu acțiune febrifugă și analgezică și care, folosit în mod abuziv, duce la leucemie; piramidon. Din fr. **amidopyrine**.

AMIDURĂ, *amiduri*, s.f. Compus chimic obținut din amoniac prin substituirea unui atom de hidrogen cu un metal. Din fr. **amideure**.

AMIELINIC, -Ă, *amielinici*, -ce, adj. Care este lipsit de mielină. - Cf. fr. a myéline.

AMIEZITĂ s.f. Îmbrăcăminte rutieră permanentă, confecționată din beton asfaltic cu filer de var stins. Din fr. **amiésite**.

AMIGDALĂ, *amigdale*, s.f. (Anat.) Fiecare dintre cele două glande de natură limfatică, situate de o parte și alta a omușorului. Din fr. **amygdale**.

AMIGDALECTOMIE s.f. Îndepărtare a amigdalelor pe cale chirurgicală. Din fr. **amygdalectomie**.

AMIGDALIAN, -Ă, *amigdalieni*, -e, adj. (Anat.) Care ține de amigdale, referitor la amigdale. Din fr. **amygdaalien**.

AMIGDALITĂ s.f. Boală manifestată prin inflamarea (acută sau cronică) a amigdalelor. Din fr. **amygdalite**.

AMIGDALOID, -Ă, *amigdaloidi*, -de, adj. În formă de migdală. Din fr. **amygdaloïde**.

AMIL, *amili*, s.m. Radical organic monovalent, provenit din pentan prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. Din fr. **amyle**.

AMILACEU, -CEE, *amilacei*, -cee, adj. Care conține sau care este constituit din amidon. Din fr. **amylacé**.

AMILAZĂ, *amilaze*, s.f. Substanță produsă de pancreas, care (în timpul digestiei) transformă amidonul în maltoză și glucoză. Din fr. **amylase**.

AMILIC adj. (În sintagma) *Alcool amilic* = alcool aciclic, saturat, derivat din pentan; pentanol. Din fr. **amylique**.

AMIODETRINĂ s.f. Polizaharidă obținută prin hidroliza parțială a amidonului. Din fr. **amyloextrine**.

AMILOGRAF, *amilografe*, s.n. Aparat care măsoară și înregistrează consistența gelului de amidon dintr-o făină pentru a determina capacitatea de panificație a acesteia. Din fr. **amylographe**.

AMILOGRAMĂ, *amilograme*, s.f. (Tehn.) Diagramă înregistrată la amilograf. Din fr. **amylogramme**.

AMILOIDOZĂ s.f. Fenomen patologic care constă în formarea și depozitarea în anumite organe a unei substanțe proteice amorfe. Din fr. **amylodose**.

AMIOPECTINĂ, *amiopectine*, s.f. Component al amidonului care constituie învelișul exterior și insolubil al granulelor de amidon. Din fr. **amylpectine**.

AMILOZĂ, *amiloze*, s.f. Constituent solubil al amidonului. Din fr. **amylose**.

AMIMIE s.f. Stare patologică constând în incapacitatea de exprimare a stărilor afective prin mimică. Din fr. **amimie**.

AMINĂ, *amine*, s.f. Compus organic derivat al amoniacului. Din fr. **amine**.

AMINO s.n. (Chim.) Grupare funcțională monovalentă rezultată prin înlocuirea unui atom de hidrogen din molecula amoniacului. Din fr. **amino**.

AMINOACID, *aminoacizi*, s.m. Substanță specifică materiei vii, care se caracterizează prin prezență în aceeași moleculă a unei funcții acide și a unei funcții bazice și care intră în componența proteinelor. Din fr. **aminoacide**.

AMINOACIDEMIE, *aminoacidemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a aminoacizilor în sânge; cantitate de aminoacizi prezentă în sânge. Din fr. **aminoacidémie**.

AMINOACIDURIE, *aminoacidurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a aminoacizilor în urină; cantitate de aminoacizi prezenta în urină. Din fr. **aminoacidurie**.

AMINOALCOOL, *aminoalcooli*, s.m. (Chim.) Compus organic care conține amină și alcool. Din fr. **aminoalcool**.

AMINO BENZEN s.m. (Chim.) Anilină. Din fr. **aminobenzène**.

AMINO BENZOIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid aminobenzoic* = pulbere cristalină incoloră, solubilă în apă și alcool,

întrebuințată în chimie ca reactiv de determinare a cuprului, mercurului, plumbului etc. și ai cărei derivați sunt folosiți în farmacie, parfumerie; acid antranilic. Din fr. **aminobenzoïque**.

AMINOPLAST, *aminoplaste*, s.n. Rășină sintetică obținută prin reacții de policondensare între formaldehidă și compuși cu grupare amino. Din fr. **aminoplaste**.

AMIRAL, *amirali*, s.m. **I.** Cel mai mare grad în marina militară, corespunzător gradului de general-colonel din armata terestră; persoană care poartă acest grad. **II.** Fluture de zi, mare, foarte frumos colorat, ale cărui larve trăiesc pe urzici (*Vanessa atalanta*). Din fr. **amiral**.

AMIRALITATE, *amiralități*, s.f. Comandament suprem al marinei militare; local, clădire în care își are sediul acest comandament. - **Amiral** + suf. *-itate* (după fr. *amirauté*, it. *amiralita*).

VICEAMIRAL, *viceamirali*, s.m. Grad în marina militară, inferior amiralului și superior contraamiralului, corespunzător generalului-locotenent din armata terestră; persoană care are acest grad. Din fr. **vice-amiral**.

AMITOZĂ s.f. Diviziune directă a celulelor prin strangulare, înmugurire etc., fără apariția cromozomilor. Din fr. **amitose**.

AMNEZIC, *-A, amnezici, -ce*, adj., subst.

1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care a fost atinsă de amnezie. **2.** Adj., s.n. (Substanță) care provoacă amnezie. Din fr. **amnésique**.

AMNEZIE, *amnezii*, s.f. Pierdere totală sau parțială a memoriei. Din fr. **amnésie**.

AMNIOS, *amniosuri*, s.n. Membrană care învelește până la naștere fetusul la mamifere, la păsări și la reptile. Din fr. **amnios**.

AMNIOT, *-Ă, amnioți, -te* adj., s.f. **1.** Adj. Care are amnios și alantoidă. **2.** s.f. (La pl.) Grup de vertebrate al căror embrion are amnios și alantoidă; (și la sg.) animal care face parte din acest grup. Din fr. **amniotes**.

AMNIOTIC, adj.n. (În sintagma) *Lichid amniotic* = lichid care se află în amnios și apără amniosul, eliminându-se înainte de naștere. Din fr. **amniotique**.

AMNISTIA, *amnistiez*, vb. I. Tranz. A acorda amnistie unui infractor; a scoate un delict de sub sancțiunile legii. Din fr. **amnistier**.

AMNISTIERE, *amnistieri*, s.f. Acțiunea de a amnistia și rezultatul ei **V. amnistia**.

AMNISTIABIL, -Ă, *amnistiabili*, -e, adj. Care poate fi amnistiat. Din fr. **amnistiable**.
AMOC, *amocuri*, s.n. Boală mintală tropicală, care se datorează abuzului de stupefiante și care se manifestă prin atitudini periculoase, cu izbucniri spre omucidere. ♦ Furie. Din fr. **amok**.

AMOFOS s.n. Îngrășământ chimic constituit din azot și anhidridă fosforică. Din fr. **amophos**.

AMONIAIC s.n. Gaz incolor, cu miros înțepător, înecăcios, obținut din combinarea hidrogenului cu azotul, întrebuințat la fabricarea acidului azotic, a îngrășămintelor azotoase, a explozivelor etc. Din fr. **ammoniaque**.

AMONIAICAL, -Ă, *amoniacali*, -e, adj. Care conține amoniac. Din fr. **ammoniacal**.

AMONIAT, *amoniați*, s.m. Combinație a amoniacului cu un oxid metalic. Din fr. **ammoniate**.

AMONIFICARE s.f. Descompunere a proteinelor din materia organică a solului sub acțiunea microorganismelor, având ca rezultat formarea amoniacului. Din **amoniac**.

AMONIT, *amoniți*, s.m. (La pl.) Ordin de moluște cefalopode fosile, cu cochilia în formă de spirală împărțită în mai multe compartimente, care au trăit în paleozoic; (și la sg.) moluscă aparținând acestui ordin. Din fr. **ammonite**.

AMONIU s.n. Metal alcalin care se găsește numai în compuși. Din fr. **ammonium**.

AMONIURIE s.f. Eliminare patologică a amoniacului prin urină. Din fr. **ammonurie**.

AMORAL, -Ă, *amoral*, -e, adj. Care nu are noțiunea moralității, indiferent față de morală. Din fr. **amoral**.

AMORALISM s.n. Concepție care preconizează o atitudine indiferentă față de morală; faptul de a nu recunoaște valabilitatea nici unei morale. Din fr. **amoralisme**.

AMORALIST, -Ă, *amoralisti*, -ste, adj., s.m. și f. (Rar) (Adept) al amoralismului. Din fr. **amoraliste**.

AMORALITATE s.f. Atitudinea omului amoral. Din fr. **amoralité**.

AMOREZĂ, *amoreze*, s.f. (Înv.) Iubită (2). - După fr. **amoureuse**.

AMOREZ, *amorezi*, s.m. (Fam.) Adorator, îndrăgostit, iubit (2). ♦ *Prim-amorez* = actor care interpretează pe scenă rolul tânărului îndrăgostit. Din **amoreză**.

AMOREZA, *amorezez*, vb. I. Refl. A se îndrăgosti de cineva; a se înamora. Din **amorez**.

AMORF, -Ă, *amorfi*, -e, adj. 1. (Despre substanțe), Care nu prezintă o structură cristalină, regulată; *p. ext.* fără formă precisă. 2. Fig. Care nu este organizat, structurat etc. Din fr. **amorphe**.

AMORSA, *amorsez*, vb. I. Tranz. A pregăti și provoca un fenomen (explozie, reacție chimică etc.) printr-o acțiune exterioară. Din fr. **amorcer**.

AMORSARE, *amorsări*, s.f. Acțiunea de a **amorsa** și rezultatul ei. V. **amorsa**.

AMORSA, *amorse*, s.f. 1. Dispozitiv pentru aprinderea unei încărcături de exploziv. 2. (În sintagma) *Amorsa drumului* = porțiune din traseul unui drum la intrarea în oraș, care are de obicei o lățime mai mare decât restul traseului. 3. Nadă, momeală (la pescuit). Din fr. **amorce**.

AMORTISMENT, *amortismente*, s.n. Stingere treptată a unei datorii, a unei rente etc. Din fr. **amortissement**.

AMORTIZABIL, -Ă, *amortizabili*, -e, adj. Care se poate amortiza. Din fr. **amortissable**.

AMORTIZOR, *amortizoare*, s.n. Dispozitiv care servește la amortizarea unui șoc, a unui zgomot sau a unui fenomen de oscilație la un sistem tehnic. Din fr. **amortisseur**.

AMOVIBIL, -Ă, *amovibili*, -e, adj. 1. (Despre funcționari) Care poate fi mutat, revocat, concediat. 2. (Despre obiecte, piese, organe de mașini etc.) Care poate fi separat de restul ansamblului fără ca acesta să se defecteze. Din fr. **amovible**.

AMOVIBILITATE s.f. Faptul de a fi amovibil. Din fr. **amovibilité**.

AMPATAMENT, *ampatamente*, s.n. Distanța dintre axele osiilor extreme ale unui vehicul. Din fr. **empattement**.

AMPELIDACEE s.f. Familie de plante dicotiledonate având ca tip vița de vie. Din fr. **ampélidacées**.

AMPELOGRAF, -Ă, *ampelografi*, -e, s.m. și f. Specialist în ampelografie. Din fr. **ampélographe**.

AMPELOGRAFIC, -Ă, *ampelografici*, -ce, adj. De ampelografie. Din fr. **ampélographique**.

AMPELOGRAFIE s.f. Știință care se ocupă cu studiul genurilor, al speciilor și al soiurilor de viță de vie. Din fr. **ampélographie**.

AMPENAJ, *ampenaje*, s.n. Dispozitiv al unui avion dispus în spatele fuzelajului, care servește la stabilitatea, la echilibrul sau

la schimbare direcției avionului respectiv. Din fr. **empennage**.

AMPER, *amperi*, s.m. Unitate de măsură pentru intensitatea curentului electric. ◇ Compus: *amper-oră* = unitate de măsură pentru sarcina electrică egală cu cantitatea de electricitate transportată de un curent electric cu intensitatea de un amper printr-un conductor în timp de o oră, egală cu 3600 coulombi. Din fr. **ampère**.

AMPERAJ, *amperaje*, s.n. Denumire improprie pentru intensitatea curentului electric, exprimată în amperi. Din fr. **ampérage**.

AMPERMETRU, *ampermetre*, s.n. Aparat pentru măsurarea intensității curentului electric. Din fr. **ampèremètre**.

AMPEROMETRU, *amperometre*, s.n. Instrument de măsură a sarcinii electrice care trece printr-un circuit electric de curent continuu. - După fr. **ampèreheuremètre**.

AMPLASAMENT, *amplasamente*, s.n. Loc de așezare a unei instalații, a unui dispozitiv, a unei construcții. Din fr. **emplacement**.

AMPLASA, *amplasez*, vb. I. Tranz. A așeza, a fixa o mașină, o instalație etc. pe un anumit loc. Din **amplasement** (derivat regresiv).

AMPLASARE, *amplasări*, s.f. Faptul de a amplasa. V. **amplasa**.

REAMPLASA, *reamplasez*, vb. I. Tranz. A amplasa din nou în condiții modificate. - **Re** + **amplasa**.

REAMPLASARE, *reamplasări*, s.f. (Acțiunea) de a reamplasa și rezultatul ei. V. **reamplasa**.

REAMPLASAT, -**Ă**, *reamplasați*, -*te*, adj. Care a fost amplasat din nou în condiții modificate. V. **reamplasa**.

AMPECTIV, -**Ă**, *ampectivi*, -*e*, adj. (Bot.; despre părți ale plantei) Care îmbrățișează complet alte organe. Din fr. **amplectif**.

AMPLEXICAUL, -**Ă**, *amplexicauli*, -*e*, adj. (Bot.; despre frunze) Care îmbrățișează tulpina. Din fr. **amplexicaule**.

AMPLEXIFLOR, -**Ă**, *amplexiflori*, -*e*, adj. (Bot.) Care îmbrățișează floarea. Din fr. **amplexiflore**.

AMPLIFICATOR, *amplificatoare*, adj., s.n. 1. Adj. Care are proprietatea de a amplifica. 2. S.n. Aparat sau mașină electrică ce mărește valorile caracteristice ale unui fenomen cu ajutorul energiei luate de la o sursă separată. ◇ *Amplificator de antenă* = amplificator montat în imediata apropiere a unei antene pentru asigurarea unei recepții îmbunătățite a posturilor locale

sau pentru recepția posturilor îndepărtate. *Amplificator de putere* = aparat electronic de amplificare a semnalului furnizat de preamplificator. *Amplificator stereofonic* = ansamblu construit din două sau mai multe amplificatoare, folosit pentru transmisia stereofonică a sunetului. Din fr. **amplificateur**.

PREAMPLIFICATOR,

preamplificatoare, s.f. Amplificator utilizat într-un lanț de transmisie înaintea unui amplificator principal, pentru a ridica nivelul semnalului de intrare al amplificatorului principal și pentru a realiza adaptarea de impedanță necesară. - **Pre** + **amplificator**.

AMPLOARE s.f. Însușirea de a fi amplu. Din fr. **ampleur**.

AMPLOIAT, -**Ă**, *amplioiați*, -*te*, s.m. și f. (Ieșit din uz) Funcionar. [Var.: **amplioaiat**, -**ă** s.m. și f.] Din fr. **employe**.

AMPRENTĂ, *amprente*, s.f. Imagine a unui obiect întipărită prin presare pe o suprafață (plastică). ◇ *Amprente digitale* = urme lăsate de degete pe o suprafață și care servesc la identificarea autorului unei infracțiuni. *Amprentă vocală* = ansamblu al particularităților vocale specifice unui individ. ♦ Fig. Urmă lasată de o idee, de o stare psihică etc. Din fr. **empreinte**.

AMPRENTOLOGIE s.f. Studiul amprentelor digitale. Din fr. **empreintologie**.

AMPRIZĂ, *amprize*, s.f. Lățime a fâșiei de teren pe care urmează să se construiască o șosea, o cale ferată, un dig etc. Din fr. **emprise**.

AMPULĂ, *ampule*, s.f. 1. Organ de mers al echinodermelor. 2. Fiolă, flacon. 3. (Rar) Globul de sticlă al unui bec. Din fr. **ampoule**.

AMULETĂ, *amulete*, s.f. Mic obiect căruia vechi superstiții îi atribuie puterea magică de a aduce noroc; talisman. Din fr. **amulette**.

AMUZA, *amuz*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) distra, a (se) înveseli. Din fr. **amuser**.

AMUZAMENT, *amuzamente*, s.n. Distracție, divertisment; înveselire, recreare. Din fr. **amusement**.

AMUZANT, -**Ă**, *amuzanți*, -*te*, adj. Distractiv, vesel, nostim. Din fr. **amusant**.

ANABAPTISM s.n. Doctrină a unei secte religioase care preconiza botezarea la vârsta adultă. Din fr. **anabaptisme**.

ANABAPTIST, -**Ă**, *anabapțiști*, -*ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al anabaptismului. 2. Adj. Care aparține

anabaptismului, privitor la anabaptism. Din fr. **anabaptiste**.

ANABATIC, -Ă, *anabatici*, -ce, adj. (Med.) Care crește, care se mărește. Din fr. **anabatique**.

ANABIOZĂ s.f. Reducere a activității vitale la unele organisme din pricina condițiilor neprielnice de viață. Din fr. **anabiose**.

ANABOLISM s.n. Fază a metabolismului în care materiile nutritive introduse în organism sunt transformate în substanțe proprii acestuia; asimilație. Din fr. **anabolisme**.

ANACARD, *anacarde*, s.n. Fructul anacardierului. ♦ Anacardier. Din fr. **anacarde**.

ANACARDIER, *anacardieri*, s.m. Arbust tropical din al cărui fruct comestibil se extrage o substanță folosită la lustruirea mobilelor. Din fr. **anacardier**.

ANACICLIC, -Ă, *anaciclici*, -ce, adj. (Despre versuri) Care prezintă totdeauna un sens, fie că le citim de la început, fie că le citim de la sfârșit. Din fr. **anacyclique**.

ANACLORHIDRIE s.f. Absență a acidului clorhidric din sucii gastric, întâlnită în unele forme de anemie, în cancerul gastric etc. Din fr. **anachlorhidrie**.

ANACONDA, *anaconde*, s.f. Șarpe semiacvatic neveninos, din America Centrală și America de Sud, lung de 7 m, care se hrănește cu păsări și cu mamifere (*Eunectes murinus*) Din fr. **anaconda**.

ANACREONTIC, -Ă, *anacreontici*, -ce, adj. 1. Care e compus în maniera poeziei erotice de curte a poetului grec antic Anacreon. 2. (În sintagma) *Vers anacreontic* = vers cu structură metrică des întâlnită în poeziile atribuite lui Anacreon. Din fr. **anacréonthique**.

PSEUDOANACREONTIC, -Ă, *pseudoanacreontici*, -ce, adj. Care este scris în genul anacreontic, cu aparență anacreontică. - **Pseudo-** + **anacreontic**.

ANACRONIC, -Ă, *anacronici*, -ce, adj. Care conține un anacronism; anacronistic. Din fr. **anachronique**.

ANACRONISM, *anacronisme*, s.n. Nepotrivire sau confuzie între fapte, evenimente etc. și epoca în care sunt plasate; introducere în prezentarea unei epoci a unor trăsături din altă epocă. ♦ Fapt, obicei sau opinie perimată. Din fr. **anachronisme**.

ANACRONISTIC, -Ă, *anacronistici*, -ce, adj. (Rar) Anacronic. - **Anacron**[ic] + suf. -istic (după *characteristic*).

ANACRUZĂ, *anacruze*, s.f. 1. Notă sau grup de note care formează o măsură incompletă la începutul unei compoziții muzicale. 2. Prima silabă neaccentuată a unui vers. Din fr. **anacrouse**.

ANACRUZIC, -Ă, *anacruzici*, -ce, adj. (Muz.) Cu anacruză (1), bazat pe anacruză (1). - **Anacruză** + suf. -ic.

ANACUZIE, *anacuzii*, s.f. (Med.) Surditate totală. Din fr. **anacousie**.

ANADIPOZĂ, *anadiploze*, s.f. Figură retorică prin care se începe o frază cu cuvântul sau cu cuvintele de la sfârșitul frazei precedente; repetiție. Din fr. **anadiplose**.

ANADIPSIE s.f. Sete exagerată. Din fr. **anadipsie**.

ANAEROB, -Ă, *anaerobi*, -e, adj. (Despre organisme) Care este capabil să trăiască într-un mediu lipsit de oxigen; anaerobiotic. - După fr. **anaérobie**.

ANAEROBIOTIC, -Ă, *anaerobiotici*, -ce, adj. Anaerob. Din fr. **anaérobiotique**.

ANAEROBIOZĂ s.f. Formă de viață a unor microorganisme anaerobe; anoxibioză. Din fr. **anaérobiose**.

ANAFAZĂ s.f. (Biol.) A treia fază a diviziunii celulare prin mitoză. Din fr. **anaphase**.

ANAFILACTIC, -Ă, *anafilactici*, -ce, adj. Cu caracter de anafilaxie, bazat pe anafilaxie. ♦ *Șoc anafilactic* = reacție violentă a organismului provocată de injectarea sau înghițirea unei anumite substanțe. Din fr. **anaphylactique**.

ANAFILAXIE s.f. (Med.) Sensibilitate crescută a organismului mamiferelor față de administrarea repetată de substanțe străine. Din fr. **anaphylaxie**.

ANAFOREZĂ, *anaforeze*, s.f. Deplasare a particulelor dintr-o soluție coloidală spre anod sub acțiunea unui curent electric. Din fr. **anaphorèse**.

ANAFORIC, -Ă, *anaforici*, -ce, adj. Care reia o noțiune, o idee exprimată anterior, în vederea accentuării ei. Din fr. **anaphorique**.

ANAFRODIZIAC, -Ă, *anafrodisiaci*, -ce, adj., subst. 1. Adj., s.n. (Substanță) care face să înceteze dorințele sexuale. 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care nu are dorințe sexuale, ale cărei organe sexuale sunt atinse de atonie. Din fr. **anafrodisiaque**.

ANAFRODIZIE s.f. Lipsă a dorințelor sexuale. Din fr. **anaphrodisie**.

ANAGENEZĂ s.f. Regenerare a țesuturilor vii distruse accidental. Din fr. **anagenèse**.

ANAGLIFĂ, *anaglîfe*, s.f. 1. Lucrare de sculptură în (baso)relief realizat prin cizelură. 2. Procedeu pe baza căruia se obține imaginea în relief a unui obiect fotografiat. Din fr. **anaglyphe**.

ANAGLIPTIC, -Ă, *anagliptici*, -ce, adj. Imprimat în relief pentru a putea fi urmărit cu degetele de către orbi. Din fr. **anaglyptique**.

ANAGNOST, *anagnoști*, s.m. Sclav însărcinat să facă lectură în timpul mesei sau al băii stăpânilor, să copieze manuscrise etc. în Roma antică. Din fr. **anagnoste**.

ANAGOGIC, -Ă, *anagogici*, -ce, adj. Care ține de anagogie. Din fr. **anagogique**.

ANAGOGIE s.f. Interpretare a Bibliei care se ridică de la sensul literal al textului la cel mistic. Din fr. **anagogie**.

ANAGRAMATIC, -Ă, *anagramatici*, -ce, adj. Care formează o anagramă. Din fr. **anagrammatique**.

ANAGRAMĂ, *anagrama*, s.f. Schimbare a ordinii literelor unui cuvânt sau a unei fraze pentru a obține un alt cuvânt sau o altă frază. ♦ Cuvânt obținut prin această schimbare. ♦ Joc distractiv care folosește acest procedeu. Din fr. **anagramme**.

ANAGRAMA, *anagramez*, vb. I. Tranz. A schimba ordinea literelor unui cuvânt pentru a obține alt cuvânt; a transcrie sub formă de anagramă; a anagramatiza. Din **anagramă**.

ANAGRAMARE, *anagramări*, s.f. Acțiunea de a anagrama. V. **anagrama**.

ANAGRAMATIZA, *anagramatizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A anagrama. - Cf. a *n a g r a m ă*.

ANAHORETIC, -Ă, *anahoretici*, -ce, adj. (Rar) De anahoret; fig. modest, sărăcăcios. Din fr. **anachorétique**.

ANAL, -Ă, *anali*, -e, adj. Care ține de anus, din regiunea anusului. Din fr. **anal**.

ANALEPSIE s.f. Revenire a forțelor după o boală; înzdrăvenire, împluternicire. Din fr. **analepsie**.

ANALEPTIC, -Ă, *analeptici*, -ce, s.n., adj. (Medicament) cu acțiune stimulantă asupra sistemului nervos central, în special asupra centrilor nervoși respiratori și circulatori. Din fr. **analeptique**.

ANALFABET, -Ă, *analfabeți*, -te, s.m. și f., adj. (Persoană) care nu știe să scrie și să citească; neștiutor de carte. ♦ Fig. Ignorant; incult. Din fr. **analphabète**.

SEMIANALFABET, -Ă, *semianalfabeți*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană) care abia știe să scrie și să citească. - **Semi-** + **analfabet**. (fr., lat. **semi-** + fr. **analphabète**).

ANALFABETISM s.n. Situația aceluia sau a celor care nu știu să scrie și să citească; neștiință de carte. Din fr. **analphabétisme**.

ANALGEZIANȚ, -Ă, *analgeziați*, -te, adj. (Rar) Analgezic. Din fr. **analgésiant**.

ANALGEZIC, -Ă, *analgezici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care calmează sau înlătură temporar durerea. Din fr. **analgésique**.

ANALGEZIE s.f. Pierdere a sensibilității la durere, provocată prin introducerea în organism a unei substanțe analgezice. Din fr. **anagésie**.

ANALGEZINĂ, *analgezine*, s.f. (Farm.) Medicament care înlătură (temporar) durerea. Din fr. **analgésine**.

ANALIST¹, *analști*, s.m. Autor de anale. Din fr. **analiste**.

ANALIST², -Ă, *analști*, -ste, s.m. și f. 1. Specialist în analiza matematică sau psihologică. 2. Specialist în informatică. 3. Persoană care dovedește o aptitudine deosebită în cunoașterea, în analiza și în descrierea sufletului omenesc. Din fr. **analyste**.

ANALIZA, *analizez*, vb. I. Tranz. 1. A cerceta un întreg, un fenomen etc., examinând fiecare element în parte. ♦ A examina un text din diferite puncte de vedere. 2. (Chim.) A identifica compoziția unei substanțe. Din fr. **analyser**.

AUTOANALIZA, *autoanalizez*, vb. I. Refl. A-și face autoanaliza. ♦ Spec. A se supune introspecției. - **Auto-** + **analiza**. (fr. **auto-** + fr. **analyser**)

ANALIZARE, *analizări*, s.f. Acțiunea de a analiza și rezultatul ei. V. **analiza**.

REALIZAȚIA, *realizez*, vb. I. Tranz. A analiza din nou pentru a aprofunda o înțelegere sau pentru a corecta o eroare. - **Re-** + **analiza**.

REALIZARE, *reanalizări*, s.f. Acțiunea de a reanaliza și rezultatul ei. V. **reanaliza**.

REALIZAT, -Ă, *reanalizați*, -te, adj. Care a fost analizat din nou pentru a aprofunda o înțelegere sau pentru a corecta o eroare. V. **reanaliza**.

ANALIZATOR, *analizatoare*, s.n. 1. Instrument care servește la determinări analitice. 2. Aparat al organismului animal (format dintr-un organ de simț, din nervi și din celule ale creierului) care culege, transmite, analizează și sintetizează senzațiile. *Analizatorul optic*. - **Analiza** + suf. -tor.

ANALIZA, *analize*, s.f. 1. Metodă științifică de cercetare care se bazează pe studiul sistematic al fiecărui element în

parte; examinarea amănunțită a unei probleme. ◇ Expr. *În ultimă analiză* = în concluzie. **2.** (Chim.) Identificare, determinare a compoziției unei substanțe prin descompunerea ei în elementele constitutive. **3.** (în sintagma) *Analiză matematică* = ramură a matematicii care studiază funcțiile, limitele, derivatele și aplicațiile lor. Din fr. **analyse**.

AUTOANALIZĂ, *autoanalize*, s.f. Analiză a propriei personalități (și conștiințe). ♦ Spec. Introspecție. - **Auto- + analiză**.

ANALIZABIL, -Ă, *analizabili*, -e, adj. Care poate fi analizat. Din fr. **analysable**.

NEANALIZABIL, -Ă, *neanalizabili*, -e, adj. (Despre texte, cuvinte) Care nu poate fi analizat; inanalizabil. - **Ne- + analizabil** (după fr. *non-analysable*).

ANALIZOR, *analizoare*, s.n. Instrument sau aparat cu ajutorul căruia se realizează o analiză. ◇ *Analizor electronic* = aparat electronic pentru analiza armonică experimentală a semnalelor electronice. *Analizor de spectru* = aparat pentru observarea sau înregistrarea unui semnal. Din fr. **analyseur**.

ANALOGISM, *analogisme*, s.n. Analogie. Din fr. **analogisme**.

ANAMNEZA s.f. **1.** Reamintire a ideilor pe care sufletul le-ar fi cunoscut într-o existență anterioară. **2.** Totalitatea datelor pe care medicul le capătă interogând bolnavul cu privire la apariția și evoluția bolii de care suferă, la antecedentele ei etc. Din fr. **anamnèse**.

ANAMNIOTE s.f. pl. Vertebrate al căror embrion nu are amnios și alantoidă. Din fr. **anamniotes**.

ANAMORFOZĂ, *anamorfoze*, s.f. **1.** Imagine deformată, grotescă (dată de o oglindă curbă). **2.** Tip de metamorfoză în care larva are un număr mai mic de segmente față de adult. **3.** (Cin.) Procedeu optic folosit pentru comprimarea imaginii, astfel încât să se poată înregistra pe pelicula cinematografică normală o imagine corespunzătoare ecranului lat. Din fr. **anamorphose**.

ANAMORFOZAT, -Ă, *anamorfozați*, -te, adj. Deformat față de aspectul obișnuit. Din fr. **anamorphosé**.

ANANAS, *ananași*, s.m. **1.** Plantă erbacee perenă originară din țările calde, cu frunze lungi și tulpină scurtă, care poartă în vârf o inflorescență simplă ca un spic (*Ananas sativus*). **2.** Fructul comestibil al acestei plante, cărnos, cu gust dulce-acrișor și foarte aromat. Din fr. **ananas**.

ANAPLASTIC, -Ă, *anaplastici*, -ce, adj. Care este în legătură cu anaplastia. Din fr. **anaplastique**.

ANAPLASTIE, *anaplastii*, s.f. Operație chirurgicală făcută cu scopul de a reda forma normală unei părți mutilate a corpului. Din fr. **anaplastie**.

ANAPTIXĂ s.f. Apariție accidentală a unei vocale între două consoane. Din fr. **anaptyxe**.

ANARHIC, -Ă, *anarhici*, -ce, adj. Care se referă la anarhie, care este propriu anarhiei, care duce la anarhie; care dovedește indisciplină. ♦ Care nu (mai) este organizat, care și-a pierdut organizarea, funcționarea normală; dezorganizat, haotic. Din fr. **anarchique**.

ANARHIE s.f. **1.** Stare de dezorganizare, de dezordine, de haos într-o țară, într-o instituție etc. **2.** Atitudine de nesupunere, de indisciplină a individului față de o colectivitate organizată. Din fr. **anarchie**.

ANASTALTIC, -Ă, *anastaltici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) cu acțiune astringentă puternică. Din fr. **anastaltique**.

ANASTATIC, -Ă, *anastatici*, -ce, adj. Care reproduce o tipăritură prin imprimare sau gravare cu ajutorul anumitor procedee chimice. Din fr. **anastatique**.

ANASTIGMATIC, -Ă, *anastigmatici*, -ce, adj. (Despre un sistem de lentile) Care are proprietatea de a corecta astigmatismul; anastigmat. Din fr. **anastigmatique**.

ANASTIGMATISM s.n. Proprietate a unui sistem optic de a fi lipsit de astigmatism. Din fr. **anastigmatisme**.

ANASTOMOTIC, -Ă, *anastomotici*, -ce, adj. Care ține de anastomoză. Din fr. **anastomotique**.

ANASTOMOZA, *anastomozez*, vb. I. Tranz. A stabili o legătură prin anastomoză. Din fr. **anastomoser**.

ANASTOMOZĂ, *anastomoze*, s.f. Comunicație naturală sau artificială (chirurgicală) între două vase sanguine, între două organe cavitate etc.; p. ext. trecerea fibrelor nervoase de la un nerv la altul. Din fr. **anastomose**.

ANASTOMOZAT, -Ă, *anastomozați*, -te, adj. (Bot.; despre nervuri) Ramificat și iarăși unit. ♦ Care a fost unit prin anastomoză. V. **anastomoză**.

ANATOCISM, *anatocisme*, s.n. Operație financiară prin care dobânda obținută la o sumă dată cu împrumut este transformată în capital. Din fr. **anatocisme**.

ANATOMIST, -Ă, *anatomști*, -ste, s.m. și f. Specialist în anatomie. Din fr. **anatomiste**.

ANTROPOLOGIE s.f. Știință care se ocupă cu studiul originii și evoluției biologice a omului (făcând abstracție de condițiile social-istorice în care se dezvoltă acesta) - Fr. **anthropologie**

ANATOMOPATOLOG, -Ă, *anatomopatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în patologie organelor. Din **anatomopatologie** (derivat regresiv)

ANATOMOPATOLOGIC, -Ă, *anatomopatologici, -ce*, adj. Care se referă la modificările patologice de structură ale organismului. Din fr. **anatomopatologique**.

ANATOXINĂ, *anatoxine*, s.f. Toxină microbiană care se întrebuințează la imunizarea organismului. Din fr. **anatoxine**.

ANCABLURĂ, *ancabluri*, s.f. Unitate de măsură pentru lungime egală cu a zecea parte dintr-o milă marină. Din fr. **encablure**.

ANCADRAMENT, *ancadramente*, s.n. Chenar decorativ în relief care înconjură o ușă, o fereastră etc. Din fr. **encadrement**.

ANCASTRAMENT, *ancastramente*, s.n. Locaș în zidăria unui chei pentru fixarea unei pasarele, a unei schele etc. Din fr. **encastrement**.

ANCESTRAL, -Ă, *ancestrali, -e*, adj. Strămoșesc. Din fr. **ancestral**.

ANCHETA, *anchetez*, vb. I. Tranz. A supune unei cercetări amănunțite; a face o anchetă. Din **anchetă**.

ANCHETĂ, *anchete*, s.f. Cercetare ordonată sau efectuată de o autoritate publică, pentru a clarifica împrejurările în care s-a produs un fapt și pentru a stabili răspunderile. ♦ Cercetare științifică făcută pe teren. Din fr. **enquête**.

ANCHETARE s.f. Acțiunea de a *ancheta*. V. **ancheta**

ANCHETATOR, -OARE, *anchetatori, -oare*, s.m. și f. Persoană care face o anchetă. **Anchetă** + suf. *-tor*.

MICROANCHETĂ, *microanchete*, s.f. Anchetă cu chestionar scurt, limitată la un număr mic de subiecți. - **Micro** + **anchetă**.

TELEANCHETĂ, *teleanchete*, s.f. Anchetă realizată de televiziune. - **Tele-** + **anchetă**.

ANCHILOSTOM, *achilostomi*, s.m. Vierme intestinal care perforază vasele de sânge din intestin (*Ankilostoma duodenale*). Din fr. **ankylostome**.

ANCHILOSTOMIAZĂ, *achilostomiază*, s.f. Boală provocată de achilostom, caracterizată prin inflamarea mucoasei

intestinală și prin pierderea hemoglobinei. Din fr. **ankylostomiase**.

ANCHILOZA, *anchilozez*, vb. I. Tranz. și refl. A produce sau a căpăta o anchiloză. ♦ Refl. Fig. A deveni sclav al rutinei, căpătând deprinderi de lucru mecanice. Din fr. **ankyloser**.

ANCHILOZARE, *anchilozări*, s.f. Faptul de a (se) *anchiloză*. V. **anchiloză**.

ANCHILOZAT, -Ă, *anchilozăți, -te*, adj. (Adesea fig.) Care suferă de anchiloză. V. **anchiloză**.

ANCHILOZĂ, *anchiloză*, s.f. Suprimare parțială sau totală a mișcărilor într-o articulație; înțepenire a unei articulații. Din fr. **ankyloze**.

ANCILAR, -Ă, *ancilari, -e*, adj. (Livr.) De slugă; *p. ext.* subordonat, umil. Din fr. **ancillaire**.

ANCLANȘA, *anclanșez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A angrena un mecanism în vederea declanșării; a transmite o mișcare unei piese. ♦ A închide un circuit electric într-un releu printr-un dispozitiv (electro)mecanic. Din fr. **enclencher**.

ANCLANȘARE, *anclanșări*, s.f. Acțiunea de a *anclanșa* și rezultatul ei. V. **anclanșa**.

ANCLANȘAT, -Ă, *anclanșați, -te*, adj. (Despre mecanisme) Angrenat în vederea declanșării. V. **anclanșa**.

ANCLAVĂ, *anclave*, s.f. Fragment de rocă variată, înglobat în masa unui corp de roci eruptive. Din fr. **enclave**.

ANCOLA, *ancolez*, vb. I. Tranz. (Rar) A înclăia. Din fr. **encoller**.

ANCOLARE, *ancolări*, s.f. (Rar) Înclăiere. V. **ancola**.

ANCOMBRAMENT, *ancombramente*, s.n. Spațiu necesar pentru montarea, așezarea etc. unui utilaj, a unui obiect etc. Din fr. **encombrement**.

ANCOȘĂ s.f. 1. (Cin.) Decupare făcută pe marginea peliculei cinematografice pentru a declanșa anumite operații în procesul de dezvoltare. 2. (Elt.) Canal făcut într-o piesă metalică pentru a introduce în el conductorii electrici ai unei înfășurări. Din fr. **encoche**.

ANCRASA, pers. 3 *ancrasează*, vb. I. Tranz. și refl. (Despre o piesă într-un mecanism, despre un mecanism) A se acoperi de impurități (zgură, ulei, rugină etc.) care împiedică buna funcționare. Din fr. **encrasser**.

ANCRASARE, *ancrasări*, s.f. Depunere de praf și de reziduuri pe anumite piese ale unui sistem tehnic,

care împiedică funcționarea lor normală.

V. ancrașă.

ANDALUZ, -Ă, andaluzi, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană născută și crescută în Andaluzia. 2. Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Andaluzia. Din fr. **andalou, -se.**

ANDALUZIT s.n. Silicat natural de aluminiu, cristalizat, folosit în industria ceramicii. Din fr. **andalousite.**

ANDEZIN s.n. Mineral alcătuit din silicat de sodiu și de calciu, care face parte din familia plagioclazilor. Din fr. **andésine.**

ANDEZIT, andezite, s.n. Rocă vulcanică de culoare închisă, folosită ca piatră de pavaj și de construcție. Din fr. **andésite.**

ANDEZITIC, -Ă, andezitici, -ce, adj. Referitor la andezit, de andezit. Din fr. **andésitique.**

ANDIN, -Ă, andini, -e, adj. Care aparține munților Anzi, care se referă la munții Anzi. Din fr. **andin.**

ANDIVĂ, andive, s.f. Plantă erbacee din ale cărei frunze albe, cărnose, comestibile se pregătesc salate; cicoare-de-grădină (*Cichorium endivia*) Din fr. **endive.**

ANDOSA, andosez, vb. I. Tranz. A indica, pe versoul unui cec, numele persoanei împuternicite să încaseze contravaloarea cecului. Din fr. **endosser.**

ANDOSARE, andosări, s.f. Acțiunea de a *andosă*. **V. andosa.**

ANDOSAT, -Ă, andosați, -te, adj. (Despre cecuri, polițe) Care poartă (pe verso) numele persoanei împuternicite să încaseze contravaloarea. **V. andosa.**

ANDOSANT, -Ă, andosanți, -te, s.m. și f. Persoană care andosează un cec sau o poliță. Din fr. **endossant.**

ANDROCEU, androcee, s.n. Totalitatea staminelor unei flori. Din fr. **androcée.**

ANDROFOBIE s.f. Aversiune față de bărbați. Din fr. **androphobie.**

ANDROGEN, -Ă, androgeni, -e, adj. Care se referă la caracterele sexuale masculine, care provoacă în organism modificări cu caracter masculinizant. Din fr. **androgène.**

ANDROGIN, -Ă, androgini, -e, adj., subst. 1. Adj., s.m. (Bot.) (Floare) care are atât androceu, cât și gineceu. 2. (Zool.) Adj., s.m. Hermafrodit. 3. S.m. și f. Ființă fabuloasă din mitologia greacă, jumătate femeie, jumătate bărbat. Din fr. **androgyné.**

ANDROID, androizi, s.m. (Livr.) Robot cu aspect uman. Din fr. **androïde.**

ANDROLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază fiziologia și patologia organelor sexuale masculine. Din fr. **andrologie.**

ANDROMEDIDĂ, andromedide, s.f. Ploaie periodică de meteoriți, care se produce pe la mijlocul lunii noiembrie din direcția constelației Andromeda. Din fr. **andromédides.**

ANDROPAUZĂ, andropauze s.f. (Fiziol.) Perioadă de involuție a funcției testiculare, însoțită de tulburări neurovegetative. Din fr. **adropause** (după *pauză*).

ANDROSTERON s.m. Hormon sexual masculin prezent în urină, care are o activitate mai slabă decât a testosteronului. [Var.: **androsteronă** s.f.] Din fr. **androstérone.**

ANEANTIZA, aneantizez, vb. I. Tranz. (Livr.) A distruge total, a reduce la nimic. - După fr. **anéantir.**

ANEANTIZARE, aneantizări, s.f. Acțiunea de a *aneantiza* și rezultatul ei.

V. aneantiza.

ANEANTIZAT, -Ă, aneantizați, -te, adj. Care a fost distrus în întregime, care a fost redus la nimic. **V. aneantiza.**

ANECDOTĂ, anecdote, s.f. 1. Istorioară cu poantă hazlie. 2. Întâmplările descrise într-o operă literară; intrigă, scenariu, acțiune epică. Din fr. **anecdote.**

ANECDOTIST, -Ă, anecdotiști, -ste, s.m. și f. (Rar) Autor sau povestitor de anecdote. - **Anecdota** + suf. *-ist*.

ANECDOTIC, -Ă, anecdotici, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Cu caracter de anecdota. 2. S.f. Totalitatea elementelor care formează intriga. Din fr. **anecdotique.**

ANECOID, -Ă, anecoizi, -e, adj. (Despre încăperi, spații etc.) Lipsit de ecou. Din fr. **anéchoïde.**

ANELID, anelide, s.n. (La pl.) Încrângătură de viermi cu corpul cilindric, segmentat în numeroase inele (*Annellides*); (și la sg.) vierme care face parte din această încrângătură. Din fr. **annélides.**

ANEMIA, anemiez, vb. I. Refl și tranz. A ajunge sau a face să ajungă în stare de slăbiciune din cauza anemiei. Din fr. **(s')anémier.**

ANEMIAT, -Ă, anemiați, -te, adj. Slăbit din cauza anemiei, bolnav de anemie. **V. anemie.**

ANEMIERY, anemieri, s.f. Faptul de a *(se) anemiă*. **V. anemie.**

ANEMIC, -Ă, anemici, -ce, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de anemie. 2. Adj. Fig. Fără vlagă, slab; fără valoare. Din fr. **anémique.**

ANEMIE, anemii, s.f. Boală determinată de scăderea cantitativă sau calitativă a globulelor roșii și a hemoglobinei din sânge. Din fr. **anémie.**

ANEMOCOR, -Ă, *anemocori*, -e, s.f., adj. (Plantă) care are fructe sau semințe adaptate pentru a fi răspândite de vânt. Din fr. **anémochore**.

ANEMOCORD, *anemocorde*, s.n. Armoniu cu corzi. Din fr. **anémocorde**.

ANEMOFIL, -A, *anemofili*, -e, s.f., adj. (Plantă) ale cărei flori se polenizează prin intermediul vântului. Din fr. **anémophile**.

ANEMOFILIE s.f. Polenizare făcută prin intermediul vântului. Din fr. **anémophilie**.

ANEMOGRAF, *anemografe*, s.n. Anemometru care înscrie datele înregistrate. Din fr. **anémographe**.

ANEMOGRAFIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studierea vânturilor. Din fr. **anémographie**.

ANEMOGRAMĂ, *anemograme*, s.f. Diagramă de înregistrare a unui anemograf. Din fr. **anémogramme**.

ANEMOMETRIC, -Ă, *anemometrici*, -ce, adj. Care aparține anemometriei, privitor la anemometrie. Din fr. **anémométrique**.

ANEMOMETRIE s.f. Știință a măsurii vitezei gazelor la conducte, a aerului în atmosferă, a unui avion în aer. Din fr. **anémométrie**.

ANEMOMETRU, *anemometre*, s.n. Instrument pentru măsurarea vitezei gazelor în conducte, a aerului în atmosferă, a unui avion în aer. Din fr. **anémomètre**.

ANEMOSCOF, *anamoscoape*, s.n. Instrument care indică direcția vântului; giruetă. Din fr. **anémoscope**.

ANEMOSTAT, *anemostate*, s.n. Aparat folosit pentru difuzarea aerului cald dintr-o instituție de încălzire centrală în încăperi. Din fr. **anémostat**.

ANEMOTROP, *anemotroape*, s.n. Motor eolian. Din fr. **anémotrope**.

ANENCEFALIE s.f. Monstruozitate incompatibilă cu viața, constând în absența creierului. Din fr. **anencéphalie**.

ENERGIE s.f. Lipsă de reacție a organismului la antigeni. Din fr. **nergie**.

ANEROID, *aneroide*, adj. (În sintagma) *Barometru aneroid* (și substantivat, n.) = barometru metalic de măsurare a presiunii atmosferice. Din fr. **anéroïde**.

ANESTEZIA, *anesteziez*, vb. I. Tranz. A provoca cu ajutorul unui anesteziec, o stare de insensibilitate a organismului sau a unei părți a corpului. Din fr. **anesthésier**.

ANESTEZIERE, *anestezieri*, s.f. Acțiunea de a *anestezia*. V. **anestezia**.

ANESTEZIANT, -Ă, *anestezianți*, -te, adj., s.n. (Rar) Anesteziec. Din fr. **anesthésiant**.

ANESTEZIC, -Ă, *anestezici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care provoacă o anestezie; anesteziant. Din fr. **anesthésique**.

ANESTEZIE, *anestezii*, s.f. Procedeu medical (realizat prin agenți fizici sau chimici) de diminuare sau de suprimare a sensibilității la dureri. Din fr. **anesthésie**.

PARANESTEZIE, *paranestezii*, s.f. (Med.) Anestezie generală. - **Para-** + **anestezie**.

ANESTEZIMETRU, *anestezimetre*, s.n. (Med.) Aparat care măsoară cantitatea de anestezic inhalat. Din fr. **anesthésimètre**.

ANESTEZIOLOGIE s.f. Disciplină medicală care se ocupă cu anestezia. Din fr. **anesthésiologie**.

ANESTEZIOLOG, -Ă, *anestezioologi*, -ge, s.m. și f. (Rar) Anestezist. Din **anestezioologie** (derivat regresiv).

ANESTEZIST, -Ă, *anestezisti*, -ste, s.m. și f. Medic specialist în practicarea anesteziei. Din fr. **anesthésiste**.

ANEURIE s.f. Slăbire a funcțiilor nervoase; aneuroză. Din fr. **aneurie**.

ANEURINĂ, *aneurine*, s.f. Vitamina B1. Din fr. **aneurine**.

ANEUROZĂ s.f. Aneurie. Din fr. **aneurose**.

ANEVRISM, *anevrisme*, s.n. Dilatare patologică a pereților unui vas sangvin. Din fr. **anévrisme**.

ANEVRISMAL, -Ă, *anevrismali*, -e, adj. Care se referă la anevrism. Din fr. **anévrismal**.

ANEVRISMATIC, -Ă, *anevrismatici*, -ce, adj. Care se aseamănă cu un anevrism. Din fr. **anévrismatique**.

ANEX, -Ă, *anecși*, -xe, adj. Atașat unui lucru (principal); alăturat. Din fr. **annexe**.

ANEXA, *anexez*, vb. I. Tranz. A alipi, a alătura, a adăuga, a atașa la ceva. ♦ (Cu privire la un stat, un teritoriu) A încorpora prin violență, a face un act de anexiune. Din fr. **annexer**.

ANEXARE, *anexari*, s.f. Acțiunea de a *anexa*; anexiune. V. **anexa**.

ANEXAT, -Ă, *anexați*, -te, adj. Alăturat, alipit, adăugat la ceva. ♦ (Despre teritorii) Încorporat prin violență. V. **anexa**.

NEANEXAT, -Ă, *neanexați*, -te, adj. Care nu este alipit, alăturat, adăugat, atașat la ceva; nealăturat. ♦ (Despre teritorii) Care nu este încorporat (prin violență). - **Ne-** + **anexat**.

ANEXA, *anexe*, s.f. I. Ceea ce este alăturat sau alipit, ca element secundar sau dependent, pe lângă altceva mai important; material suplimentar care dezvoltă sau

lămurește un text. **2.** (Anat.) Tesut, formație sau organ legat structural de alte organe în cadrul unei funcții comune. ◇ *Anexe embrionare* = formații temporare ale embrionului, la reptile, păsări și mamifere, având rol de protecție și de asigurare a nutriției, respirației și excreției. Din fr. **anexe**.

ANEXIONISM s.n. Politică de anexiune. Din fr. **annexionisme**.

ANEXIONIST, -Ă, *anexioniști, -ste*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al anexionismului. **2.** Adj. Care duce o politică de anexiune, care susține anexionismul, specific anexionismului. Din fr. **annexioniste**.

ANEXITĂ, anexite, s.f. Boală constând din inflamația trompelor uterine și a ovarelor, datorită unei infecții; salpingoovărită. Din fr. **annexite**.

ANFILADĂ, anfilade, s.f. Șir de clădiri, de portice sau de colonade care se succedă în linie dreaptă. ◇ *Tragere de anfiladă* = tragere în ținte înșirate perpendicular sau oblic față de frontul de tragere. Din fr. **enfilade**.

ANGAJA, angajez, vb. I. **1.** Tranz. și refl. A lua pe cineva sau a intra în slujbă; a (se) încadra într-un loc de muncă; a (se) tocmi.

♦ Tranz. A primi să efectueze o lucrare, o însărcinare specială etc. în condiții determinate. *A angaja o lucrare de arhitectură*. ♦ Tranz. A lua cu chirie un vehicul. **2.** Refl. A se obliga la ceva, a-și lua un angajament.

♦ Tranz. și refl. A atrage după sine o obligație. *Articolul nu angajează revista*. **3.** Tranz. și refl. A (se) antrena într-o acțiune; a apuca sau a face să apuce într-o anumită direcție.

♦ Refl. A o lua pe un anumit drum. ♦ Tranz. (Mil.) A începe o acțiune etc. *Trupele au angajat lupta*. **4.** Tranz. (La hochei sau la baschet) A pune pucul sau mingea în joc. Din fr. **engager**.

ANGAJAT, -Ă, *angajați, -te*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f., adj. (Persoană) încadrată într-un loc de muncă.

♦ (Militar) care servește pe baza unui angajament voluntar. **2.** Adj. Care servește conștient o cauză. V. **angaja**.

ANGAJANT, -Ă, *angajanti, -te*, adj. Care implică, atrage pe cineva într-o acțiune. - **Angaja** + suf. *ant.* (după fr. *engageant*).

ANGAJARE, angajări, s.f. Acțiunea de a (se) angaja. V. **angaja**.

NEANGAJAT, -Ă, *neangajați, -te*, adj. Care nu este angajat; *spec.* (despre state) care nu face parte din marile blocuri

care domină lumea actuală. - **Ne- + angajat**. Cf. fr. *non-engagé*.

ANGAJAMENT, angajamente, s.n. **1.** Promisiune, făgăduială de a realiza ceva. **2.** Angajare a cuiva într-un loc de muncă; (concr.) contract prin care o persoană își pune serviciile sale la dispoziția unei alte persoane sau a unei instituții și care prevede condițiile de angajare. **3.** (La hochei sau la baschet) Punere a pucului sau a mingii în joc. Din fr. **engagement**.

ANGEITĂ, angeite, s.f. Inflamație a vaselor sanguine. Din fr. **angéite**.

ANGELOLATRIE s.f. Erezie care constă în adorarea îngerilor. Din fr. **angélolâtrie**.

ANGELOLATRU, -Ă, *angelolatri, -e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care practică angelolatria. Din fr. **angélolâtre**.

ANGELOGIE s.f. Parte a dogmaticii care tratează despre îngeri. Din fr. **angélogie**.

ANGIOCOLITĂ s.f. Inflamație a căilor biliare, întâlnită în febra tifoidă, calculoza biliară etc. Din fr. **angiocholite**.

ANGIOFLUOROGRAFIE, angiofluorografii, s.f. (Med.) Studiu radioscopic sau radiografic al vaselor sanguine cu ajutorul fluorului. Din fr. **angiofluorographie**.

ANGIOGENIE s.f. Formarea și dezvoltarea vaselor de sânge. Din fr. **angiogénie**.

ANGIOGRAFIC, -Ă, *angiografici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la angiografie, de angiografie. Din fr. **angiographique**.

ANGIOGRAFIE s.f. Studiu radioscopic sau radiografic al vaselor sanguine după introducerea unor substanțe radioopace. Din fr. **angiographie**.

ANGIOLOGIC, -Ă, *angiologici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la angiologie, de angiologie. Din fr. **angiologique**.

ANGIOLOGIE s.f. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul vaselor sanguine și limfatice. Din fr. **angiologie**.

ANGIOM s.n. Tumoare benignă a vaselor sanguine sau limfatice. Din fr. **angiome**.

ANGIOPATIE, agiopatii, s.f. Denumire dată oricărei boli a vaselor sanguine. Din fr. **angiopathie**.

ANGIOSPASM, angiospasmе, s.n. Contractie spastică a unui vas sanguin, în special a unei artere. Din fr. **angiospasmе**.

ANGIOSPERM, -Ă, *angiospermi, -e*, adj., s.f. **1.** Adj. (Despre plante) Care are semințele închise în fructe. **2.** S.f. (La pl.) Încrângătură de plante cu flori, cu semințe închise în fructe, răspândite pe tot globul pământesc; (și la sg.) plantă care face parte

din această încrengătură. Din fr. **angiosperme**.

ANGLAISE, *anglaise*, s.f. Dans popular de origine engleză, care se execută în grup, într-o mișcare foarte vie, dansatorii schimbându-și neconținut locul prin repetarea aceeași figuri; melodie după care se execută acest dans. Din fr. **anglaise**.

ANGLI s.m. pl. Populație germanică care, în sec. V, a cucerit estul Insulelor Britanice, dând numele ei acestui teritoriu. Din fr. **Angles**.

ANGLICAN, -Ă, *anglicani*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al anglicanismului. 2. Adj. Care ține de anglicanism, care se referă la anglicanism. Din fr. **anglican**.

ANGLICANISM s.n. Religie de stat a Angliei (o formă de protestantism). Din fr. **anglicanisme**.

ANGLICISM, *anglicisme*, s.n. Expresie specifică limbii engleze; cuvânt de origine engleză împrumutat, fără necesitate, de o altă limbă și neintegrat în aceasta. Din fr. **anglicisme**.

ANGLICIST, -Ă, *angliciști*, -ste, s.m. și f. (Rar) Anglist. Din fr. **angliciste**.

ANGLICIZA, *anglicizez*, vb. I. Tranz. A da un aer, un accent englezesc. Din fr. **angliciser**.

ANGLICIZARE, *anglicizări*, s.f.

Acțiunea de a *angliciza*. V. **angliciza**.

ANGLIST, -Ă, *angliști*, -ste, s.m. și f. Specialist în anglistică; (rar) anglicist. Din fr. **angliste**.

ANGLOFIL, -Ă, *anglofili*, -e, adj., s.m. și f. Persoană care aprobă, admiră, iubește tot ce este englezesc sau vine de la englezi. Din fr. **anglophile**.

ANGLOFILIE s.f. Afecțiune pentru englezi și pentru tot ce este englezesc. Din fr. **anglophilie**.

ANGLOFOB, -Ă, *anglofobi*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) stăpânită de anglofobie. Din fr. **anglophobe**.

ANGLOFOBIE s.f. Ură, dușmănie față de englezi și față de obiceiurile lor. Din fr. **anglophobie**.

ANGLOMAN, -Ă, *anglomani*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care are o admirație exagerată față de englezi și față de obiceiurile lor; anglofil. Din fr. **anglomane**.

ANGLOMANIE s.f. Admirație exagerată pentru englezi și mai ales pentru obiceiurile lor. Din fr. **anglomanie**.

ANGLO-SAXON, -Ă, *anglo-saxoni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Populații germanice care au ocupat Insulele Britanice în sec. V-VI; (și la sg.) persoană care face parte din una dintre aceste populații. 2. Adj.

Care aparține anglo-saxonilor (1). ♦ *Limbă anglo-saxonă* = limbă germanică vorbită de anglo-saxoni în secolele VIII-XII; engleza veche. Din fr. **anglo-saxon**.

ANGOASA, *angoasez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A neliniști (profund). Din fr. **angoisser**.

ANGOASARE, *angoasări*, s.f. Faptul de a *angoasa*. V. **angoasa**.

ANGOASANT, -Ă, *angoasanți*, -te, adj. (Livr.) (Profund) neliniștitor. Din fr. **angoissant**.

ANGOASAT, -Ă, *angoasați*, -te, adj. (Livr.) Care este (profund) neliniștit. V. **angoasa**.

ANGOASĂ, *angoase*, s.f. (Livr.) Neliniște, tulburare, îngrijorare, adesea patologică. Din fr. **angoisse**.

ANGOLEZ, -Ă, *angolezi*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană născută și crescută în Angola. 2. Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Angola. Din fr. **angolais**, -e.

ANGRENA, *angrenez*, vb. I. 1. Refl. (Despre dinți unei roți) A intra între dinții altei roți (spre a transmite o mișcare de rotație). 2. Tranz. și refl. Fig. A antrena sau a fi antrenat într-o acțiune. Din fr. **engrener**.

ANGRENARE, *angrenări*, s.f. Acțiunea de a (se) *angrena*. V. **angrena**.

ANGRENAJ, *angrenaje*, s.n. Sistem de roți dințate care se îmbucă una într-alta (cu scopul de a-și transmite mișcarea). Din fr. **engrenage**.

ANGRO adv. În cantitate mare; cu ridicata, cu toptanul. [Scriș și *engros*] Din fr. **en gros**.

ANGROSIST, -Ă, *angrosiști*, -e, s.m. și f., adj. (Persoană, întreprindere) care cumpără și vinde marfă angro. - **Angro** + suf. -ist.

ANGSTROM, *angstromi*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru lungimi de undă egală cu a zecea milioana parte dintr-un milimetru. Din fr. **angström**.

ANHIDRIDĂ, *anhidride*, s.f. 1. Substanță anorganică care, reacționând cu apa, formează un acid. 2. Substanță organică rezultată de obicei prin eliminarea unei molecule de apă dintre două grupări carboxil. ♦ *Anhidridă carbonică* = bioxid de carbon, *Anhidridă acetică* = lichid incolor cu miros înțepător, întrebuințat la fabricarea coloranților, medicamentelor, acetatului de celuloză, etc. Din fr. **anhydride**.

ANHIDRIT, *anhidrite*, s.n. Sulfat natural de calciu, rombic, incolor, alb sau ușor colorat, sticlos, utilizat în industria materialelor de construcție, la

confecționarea unor obiecte de artă etc. Din fr. **anhydrite**.

ANHIDROZĂ s.f. Stare patologică congenitală sau dobândită, caracterizată prin reducerea sau suprimarea secreției sudorale. Din fr. **anhidrose**.

ANHIDRU, -Ă, *anhidri*, -e, adj. (Despre unele săruri) Din care a fost îndepărtată apa; lipsit de apă. Din fr. **anhidre**.

ANILISM s.n. Intoxicație cu anilină. Din fr. **anilisme**.

ANIMALCUL, *animaliculi*, s.m. (Biol.; inv.) Spermatozoid. [Var.: **animalicul** s.m.] Din fr. **animalcule**.

ANIMALCULIST, *animalculiști*, s.m. Biolog preformist (sec. XVII-XVIII) care credea că în spermatozoid se află, miniaturizat, viitorul organism. Din fr. **animalculiste**.

ANIMALIER, -Ă, *animalieri*, -e, adj. 1. Care se referă la animale, de animal. 2. (Despre opere de artă) Care reprezintă animale; (despre artiști) care înfățișează animale în operele lor. Din fr. **animalier**.

ANIMALITATE s.f. Stare, atitudine, comportare ca de animal (1); lipsă de simțire, de omenie. Din fr. **animalité**.

ANIMALIZA, *animalizez*, vb. I. Tranz. și refl. A deveni sau a face să devină animal (2); a (se) degrada, a decădea, a (se) abrutiza. Din fr. **animaliser**.

ANIMATOR, -OARE, *animatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care însușește, inițiază o activitate, o acțiune. ♦ (Persoană) care animă un spectacol de varietăți, creând atmosfera. ♦ (Numai s.f.) Femeie de moravuri ușoare care însoțește pe un bărbat într-un local de consum. Din fr. **animateur**.

ANIMISM s.n. Formă primitivă a religiei, când oamenii credeau în spirite și în existența unor duhuri ale obiectelor (plante, ape etc.); spiritualizare, personificare a forțelor și a fenomenelor naturii. Din fr. **animisme**.

ANIMIST, -Ă, *animiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de animism, care se referă la animism. 2. S.m. și f. Adept al animismului. Din fr. **animisme**.

ANION, *anioni*, s.m. (Chim.) Ion cu sarcină negativă, care este atras de anod. Din fr. **anion**.

ANIONACTIVĂ, *anionactive*, adj. (În sintagma) Rășină anionactivă = anionit. - **Anion** + **activ**.

ANIONIT, *anioniți*, s.m. Substanță schimbătoare de ioni, de obicei rășină naturală sau sintetică, care reține anionii dintr-o soluție; rășină anionactivă. Din fr. **anionite**.

ANISET s.n. Băutură preparată din anason. Din fr. **aniset**.

ANISOL, *anisoli*, s.m. (Chim.) Eter metilic al fenolului. Din fr. **anisol**.

ANIZOCITOZĂ s.f. Tulburare care apare în anemiile grave, caracterizată prin inegalitatea în dimensiuni a globulelor roșii. Din fr. **anisocytose**.

ANIZOGAMIE s.f. Heterogamie. Din fr. **anisogamie**.

ANIZOMETROPIE s.f. Inegalitate a puterii vizuale a celor doi ochi. Din fr. **anisométrie**.

ANIZOTROP, -Ă, *anizotropi*, -e, adj. (Despre un corp) Care nu are aceleași proprietăți fizice în toate direcțiile; care prezintă direcții privilegiate. Din fr. **anisotrope**.

ANIZOTROPIE s.f. Însușire a unui corp de a fi anizotrop. Din fr. **anisotropie**.

ANLUMINURĂ s.f. Pictură de manuscris medieval. Din fr. **enluminure**.

ANOD, *anozi*, s.m. Electrode pozitiv al unei pile electrice, al unui aparat de electroliză etc. Din fr. **anode**.

ANODIC, -Ă, *anodici*, -ce, adj. Care ține de anod, care provine de la anod. Din fr. **anodique**.

ANODIN, -Ă, *anodini*, -e, adj. Fără importanță sau valoare; fără urmări. Din fr. **anodin**.

ANODONTĂ, *anodonte*, s.f. (Zool.) Scoică de lac. Din fr. **anodonte**.

ANOFEL, *anofeli*, adj. (În sintagma) *Țânțar anofel* = gen de țânțari caracterizați prin poziția lor oblică în timpul repausului și ale căror femele înțeapă oamenii și animalele; unele specii propagă malarie (*Anopheles maculipennis*). Din fr. **anophèle**.

ANOFELOGEN, -Ă, *anofelogeni*, -e, adj. (Despre terenuri, bălți etc.) Care constituie un focar de dezvoltare a țânțarilor anofeli. Din fr. **anophelogène**.

ANOFTALMIE s.f. Lipsă congenitală sau accidentală a unui ochi sau a ambilor ochi. ♦ *Anoftalmie ciclopică* = monstrozitate congenitală caracterizată prin unirea ochilor și a orbitelor, rudimentar dezvoltate. Din fr. **anophtalmie**.

ANOMAL, -Ă, *anomali*, -e, adj. Care prezintă o anomalie, referitor la o anomalie. Din fr. **anomal**.

ANOMALIE, *anomalii*, s.f. Ceea ce se abate de la normal, de la regula obișnuită; p. ext. ceea ce constituie un defect. Din fr. **anomalie**.

ANOMIE s.f. (Rar) Dezordine, dezorganizare (într-o societate dată); *p. ext.* haos. Din fr. **anomie**.

ANONIMAT s.n. Starea celui anonim (1). Din fr. **anonymat**.

ANORECTIC, -**Ă**, *anorectici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de anorexie. Din fr. **anorectique**.

ANOREXIE s.f. Lipsă a poftei de mâncare, întâlnită în multe boli febrile, digestive, cronice etc.; inapetență. ♦ *Anorexie mintală* = repulsie față de alimente, însoțită de pierdere totală a poftei de mâncare. Din fr. **anorexie**.

ANORGANIC, -**Ă**, *anorganici, -ce*, adj. (Despre corpuri) în compoziția cărora intră numai substanțe din regnul mineral. ♦ *Chimie anorganică* = chimie a corpurilor minerale; chimie neorganică. Din fr. **anorganique**.

ANORHIDIE s.f. Lipsă congenitală, accidentală sau datorată extirpării chirurgicale, a testiculelor. Din fr. **anorchidie**.

ANOSMIE s.f. (Med.) Diminuare sau lipsă a simțului mirosului. Din fr. **anosmie**.

ANOXEMIE s.f. (Rar) Lipsă a unei bune oxigenări a sângelui. Din fr. **anoxémie**.

ANOXIBIOZA s.f. (Biol.) Anaerobioză. Din fr. **anoxibiose**.

ANOXIE s.f. Tulburare patologică provocată de scăderea, sub valorile normale, a oxigenului din țesuturile organismului, de diminuarea circulației sangvine etc. Din fr. **anoxie**.

ANROBĂ vb. I. tr. (*Liv.*) A acoperi cu un strat protector, a înveli, a îmbrăca (alimente, medicamente etc.) ; a îngloba. Din fr. **enrober**.

ANROBARE s.f. Amestecare a unui material granular cu un liant. - Cf. fr. **enrober**.

ANROCAMENT, *anrocamente*, s.n. Îngrămădire de bolovani, de piatră, de beton etc., care formează platforme de întărire, diguri etc. Din fr. **enrochement** (după *rocă*).

ANSĂ, *anse*, s.f. 1. Toartă curbată în formă de arc la un vas, la un coș etc. 2. Formație anatomică în formă de toartă sau de laț. 3. Fir de platină terminat cu un laț, care servește la înșământări de germeni în diferite medii de cultură. Din fr. **anse**.

ANSAMBLU, *ansambluri*, s.n. 1. Tot unitar rezultat din unirea unor elemente (de același gen); totalitate. ♦ Loc. adj. *De ansamblu* = general, unitar. ♦ Loc. adv. *În ansamblu* = în esență, în general, în linii mari. 2. Colectiv de artiști. 3. Compoziție

muzicală scrisă pentru un ansamblu (2). Din fr. **ensemble**.

ANSERIFORM, -**Ă**, *anseriformi, -e*, adj., s.f. 1. Adj., s.f. (Pasăre) care are formă de gâscă; asemănătoare cu gâsca. 2. S.f. (La pl.) Ordin de păsări înotătoare, cu gâtul lung, cu picioarele scurte, având trei degete unite printr-o membrană; (și la sg.) pasăre din acest ordin. Din fr. **anseriforme**.

ANSILAJ, *ansilaje*, s.n. (Rar) operație de conservare a nutrețurilor verzi prin murare. Din fr. **ensilaje**.

ANȘOA s.n. 1. Pește mic care trăiește în Marea Mediterană și în Oceanul Atlantic. 2. Pastă preparată din carnea acestui pește, care se servește ca aperitiv. Din fr. **anchois**. **ANTALGIC**, -**Ă**, *antalgici, -ce*, adj., s.n. (Medicament, substanță etc.) care calmează durerea. Din fr. **antalgique**.

ANTANACLAZĂ, *antanaclaze*, s.f. Repetiție a unui cuvânt, folosit succesiv cu alte sensuri, din motive stilistice. Din fr. **antanaclase**.

ANTANAGOGĂ, *antanagoge*, s.f. Răspuns la o acuzație; contraargument. Din fr. **antanagoge**.

ANTANTĂ, *antante*, s.f. Denumire dată unor alianțe politice și militare între state. Din fr. **entante**.

ANTĂ, *ante*, s.f. Element de construcție decorativ și de întărire situat la colțurile unui edificiu. Din fr. **ante**.

ANTABLAMENT, *antablamente*, s.n. Element de arhitectură așezat deasupra zidurilor sau coloanelor unei construcții, care susține acoperișul. Din fr. **entablement**.

ANTAGONIC, -**Ă**, *antagonici, -ce*, adj. Antagonist. ♦ *Contradicție antagonică* = contradicție care constituie conținutul procesului de dezvoltare și care nu se rezolvă decât prin distrugerea elementului vechi în favoarea celui nou. Din fr. **antagonique**.

ANTECEDENTĂ, *antecedente*, s.f. 1. Faptul de a fi anterior; anterioritate. 2. Fenomen prin care un râu își păstrează traseul cursului său, indiferent de deformările provocate de fenomenele tectonice. 3. (Rar) Precădere, preferință. Din fr. **antécédence**.

ANTECLIZĂ, *anteclize*, s.f. Platformă caracterizată printr-o ridicare a fundamentului cristalin, care provoacă o boltire a învelișului de roci sedimentare. Din fr. **antéclise**.

ANTEDILUVIAN, -**Ă**, *antediluvieni, -e*, adj., subst. (Timp) care aparține unei epoci străvechi a omenirii, dinainte de glaciația

cuaternară. ♦ Fig. Foarte vechi, străvechi; învechit, perimat. Din fr. **antédiluvien**.

ANTEFIX, *antefixe*, s.n. Ornament (de pământ ars) așezat la marginea inferioară a acoperișului. Din fr. **antéfixe**.

ANTENUPTIAL, -Ă, *antenuptiali*, -e, adj. Anterior nunții. Din fr. **anténuptial**.

ANTERĂ, *antere*, s.f. Mică umflătură în vârful staminelor, în care se află polenul. Din fr. **anthère**.

ANTERIDIE, *anteridii*, s.f. Organ de înmulțire a unor plante (alge, mușchi ș.a.), în care iau naștere celulele sexuale masculine; gametangiu bărbătesc. Din fr. **anthéridie**.

ANTERIORITATE s.f. Însușirea de a fi anterior. Din fr. **antériorité**.

ANTEROPOSTERIOR, -OARĂ, *anteroposteriori*, -oare, adj. Care are direcția din față către spate. Din fr. **antéropostérieur**.

ANTEROZOID, *anterozoizi*, s.m. Celulă sexuală masculină a unor plante formată în anteridie. Din fr. **anthérozoïde**.

ANTESOCLU, *anteslocuri*, s.n. (Arhit.) Bază ieșită în afara soclului unei clădiri. Din fr. **antésocle**.

ANET, *anteturi*, s.n. Indicație tipărită în partea de sus a unei foi de hârtie sau a unui plic, cuprinzând numele, adresa etc. unei instituții sau ale unei persoane. Din fr. **entête**.

ANETITLU, *antetitluri*, s.n. Text care apare înaintea titlului propriu-zis al unei lucrări, cuprinzând numele instituției sub ale cărei auspicii apare cartea, numărul seriei, numele colecției etc. - **Ante-** + **titlu**.

ANTI- Element de compunere însemnând "împotriva", "în contră", "opus", care servește la formarea unor substantive și adjective. Din fr. **anti-**.

ANTIACADEMIC, -Ă, *antiacademici*, -ce, adj. Care respinge principiile academice. Din fr. **antiacadémique**.

ANTIACID, -Ă, *antiacizi*, -de, adj. 1. (Despre medicamente) Care neutralizează aciditatea gastrică. 2. (Despre materiale) Rezistent la acțiunea acizilor. Din fr. **antiacide**.

ANTIAERIAN, -Ă, *antiaerieni*, -e, adj., s.f. 1. Adj. Destinat să lupte sau să apere împotriva atacurilor aviației. 2. S.f. Artilerie antiaeriană. Din fr. **antiérien**.

ANTIALCOOLIC, -Ă, *antialcoolici*, -ce, adj. Care combate alcoolismul; care este împotriva excesului de alcool, care nu consumă alcool. Din fr. **antialcoolique**.

ANTIALCOOLISM s.n. Atitudine împotriva alcoolismului; măsuri luate

împotriva alcoolismului. Din fr. **antialcoolisme**.

ANTIALERGIC, -Ă, *antialergici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care previne sau suprimă alergia. Din fr. **antiallergique**.

ANTIANTICORP, *antianticorpi*, s.m. (Biol.) Substanță formată în organism după injectarea de anticorpi și care neutralizează acțiunea acestora. Din fr. **antianticorps**.

ANTIAPOPLECTIC, -Ă, *antiapoplectici*, -ce, adj. Care se utilizează împotriva apoplexie. Din fr. **antiapoplectique**.

ANTIAPOPLECTIC, -Ă, *antiapoplectici*, -ce, adj. Care se utilizează împotriva apoplexie. Din fr. **antiapoplectique**.

ANTIARISTOCRATIC, -Ă, *antiaristocratici*, -ce, adj. (Despre atitudini, manifestări etc.) Care este împotriva aristocratismului sau aristocrației. Din fr. **antiaristocratique**.

ANTIARTRITIC, -Ă, *antiartritici*, -ce, adj., s.n. (Medicament, tratament etc.) care împiedică sau previne artrita. Din fr. **antiarthritique**.

ANTIASMATIC, -Ă, *antiasmatici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) folosit împotriva asmei. Din fr. **antiasthmatique**.

ANTIATOMIC, -Ă, *antiatomici*, -ce, adj. Care este împotriva războiului sau armelor atomice. Din fr. **antiatomique**.

ANTIBIOGRAMĂ, *antibiograme*, s.f. Determinare, prin diverse procedee de laborator, a gradului de sensibilitate a unui microb la antibiotice. Din fr. **antibiogramme**.

ANTIBIOTERAPIE s.f. Tratament cu antibiotice. Din fr. **antibiothérapie**.

ANTIBIOTIC, -Ă, *antibiotici*, -ce, s.n., adj. 1. S.n. Substanță organică solubilă, produsă de unele microorganisme animale și vegetale, care are capacitatea de a distruge anumiți microbi sau de a le opri dezvoltarea, fapt pentru care se utilizează în tratamentul bolilor infecțioase. 2. Adj. Care ține de un antibiotic (1), care se face cu antibiotice. Din fr. **antibiotique**.

ANTIBIOZĂ, *antibioze*, s.f. Inhibare a înmulțirii unui microorganism prin asociere de germani antagoniști. Din fr. **antibiose**.

ANTICANCEROS, -OASĂ, *anticancerosi*, -oase, adj. Care combate cancerul, care luptă împotriva cancerului. - După fr. **anticancéreux**.

ANTICATALIZĂ, *anticatalize*, s.f. Încetenire a vitezei sau oprire a unei reacții chimice din cauza unor substanțe cu acțiune inhibitoare; cataliză negativă. Din fr. **anticatalyse**.

ANTICATARAL, -Ă, *anticatarali*, -e, adj., s.n. (Medicament) care combate sau care previne catarul. Din fr. **anticatharral**.

ANTICATOD, *anticatozi*, s.m. Placă metalică în interiorul unui tub de raze X, care, lovită de razele catodice, devine izvor de raze X. Din fr. **anticathode**.

ANTICICLON, *anticicloane*, s.n. Centru de presiune atmosferică mai înaltă decât în regiunile învecinate. Din fr. **anticyclone**.

ANTICICLONAL, -Ă, *anticiclonali*, -e, adj. (Rar) Anticiclonic. Din fr. **anticyclonal**.

ANTICICLONIC, -Ă, *anticiclonici*, -ce, adj. (Met.) Referitor la anticiclon, cu caracter de anticiclon; (rar) anticiclonal. Din fr. **anticyclonique**.

ANTICIPATIV, -Ă, *anticipativi*, -e, adj. Care anticipează; anticipator. Din fr. **anticipatif**.

ANTICIPATOR, -OARE, *anticipatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care face anticipări. Din fr. **anticipateur**.

ANTICLERICAL, -Ă, *anticlericali*, -e, adj. Care este împotriva clerului, care aparține anticlericalismului, privitor la anticlericalism. Din fr. **anticlérical**.

ANTICLERICALISM s.n. 1. Atitudine ostilă față de cler; respingere a bisericii ca instituție religioasă; respingere a amestecului clerului în viața publică. 2. Atitudine de ireligiozitate. Din fr. **anticléricalisme**.

ANTICLINAL, *anticlinale*, s.n. Parte a unei cute geologice ridicate în formă de boltă. Din fr. **anticlinal**.

ANTICLOR subst. Substanță care fixează clorul, formând produși netoxici. Din fr. **antichlore**.

ANTICOAGULANT, -Ă, *anticoagulanți*, -te, adj., s.m. (Medicament) care împiedică coagularea. Din fr. **anticoagulant**.

ANTICOLONIALISM s.n. Mișcare îndreptată împotriva colonialismului. Din fr. **anticolonialisme**.

ANTICOLONIALIST, -Ă, *anticolonialiști*, -ste, adj. Care luptă împotriva colonialismului. Din fr. **anticolonialiste**.

ANTICOMUNISM s.n. Politică îndreptată împotriva partidelor comuniste și a concepției marxism-leninismului. Din fr. **anticommunisme**.

ANTICOMUNIST, -Ă, *anticomuniști*, -ste, adj. Împotriva comunismului. Din fr. **anticommuniste**.

ANTICONCEPȚIONAL, -Ă, *anticoncepționali*, -e, adj., s.n. (Substanță)

care împiedică fecundația. Din fr. **anticonceptionnel**.

ANTICONSTITUȚIONAL, -Ă, *anticonstituționali*, -e, adj. Care încalcă constituția sau care este împotriva prevederilor ei. Din fr. **anticonstitutionnel**.

ANTICONVULSIV, -Ă, *anticonvulsivi*, -e, adj., s.n. (Medicament) care calmează convulsiile. Din fr. **anticonvulsif**.

ANTICRIPTOGAMIC, -Ă, *anticriptogamici*, -ce, adj., s.n. (Produs chimic) folosit împotriva bolilor provocate de ciuperci. Din fr. **anticryptogamique**.

ANTICRISTIANISM s.n. (Rar) Atitudine potrivnică creștinismului. Din fr. **antichristianisme**.

ANTIDEFLAGRANT, -Ă, *antideflagranți*, -te, adj. (Despre unele utilaje electrice) Care poate fi folosit fără pericol în spații în care se găsesc materiale explozive. Din fr. **antidéflamant**.

ANTIDEMOCRATIC, -Ă, *antidemocratici*, -ce, adj. Care este împotriva democrației. Din fr. **antidémocratique**.

ANTIDERAPANT, -Ă, *antiderapanți*, -te, adj. Care împiedică deraparea vehiculelor. *Cauciuc antiderapant*. Din fr. **antidérapant**.

ANTIDETONANT, *antidetonante*, s.n. Substanță chimică care se adaugă la un amestec carburant spre a-i micșora detonația. [Pl. și: (m.) *antidetonanți*] Din fr. **antidétonant**.

ANTIDIABETIC, -Ă, *antidiabetici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care este administrat în tratamentul diabetului. Din fr. **antidiabétique**.

ANTIDIFTERIC, -Ă, *antidifterici*, -ce, adj. Care combate difteria. Din fr. **antidiphthérique**.

ANTIDINASTIC, -Ă, *antidinastici*, -ce, adj. Care este împotriva dinastiei. Din fr. **antidynastique**.

ANTIDIURETIC, -Ă, *antidiuretici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care diminuează diureza. Din fr. **antidiurétique**.

ANTIDOGMATISM s.n. Atitudine antidogmatică. Din fr. **antidogmatisme**.

ANTIDROG adj. invar. (Despre măsuri, atitudini, manifestări etc.) Care este împotriva drogurilor. Din fr. **antidrogue**.

ANTIDUMPING s.n. Apărare a unei țări împotriva unui dumping străin, mai ales prin aplicarea unei taxe vamale protecționiste. Din fr. **antidumping**.

ANTIEMETIC, -Ă, *antiemetici*, -ce, adj., s.n. Antivomitiv. Din fr. **antiémétique**.

ANTIENZIMĂ, *antienzyme*, s.f. Anticorp, agent sau enzimă cu acțiune neutralizantă asupra unei enzime. Din fr. **antienzyme**.

ANTIESTETIC, -Ă, *antiestetici*, -ce, adj. Care este împotriva esteticii. Din fr. **antiesthétique**.

ANTIFASCIST, -Ă, *antifasciști*, -ste, adj., s.m. și f. (Persoană) care este împotriva fascismului. Din fr. **antifasciste**.

ANTIFEBRIL, -Ă, *antifebrili*, -e, adj., s.n. Febrifug. Din fr. **antifébrile**.

ANTIFEBRINĂ, *antifebrine*, s.f. Nume generic dat medicamentelor febrifuge și analgezice. Din fr. **antifébrine**.

ANTIFERMENT, *antifermenți*, s.m. Substanță care previne sau oprește acțiunea fermenților. Din fr. **antiferment**.

ANTIFEUDAL, -Ă, *antifeudali*, -e, adj. (Despre atitudini, manifestări) Care este împotriva feudalismului sau a feudalilor. Din fr. **antiféodal**.

ANTILOZOFIC, -Ă, *antifilozofici*, -ce, adj. Împotriva filozofiei; care este nepotrivit cu filozofia. Din fr. **antiphilosophique**.

ANTIFON, *antifoane*, s.n. Mic corp plastic care se introduce în urechi pentru a le apăra de zgomote intense. Din fr. **antiphone**.

ANTIFONIC, -Ă, *antifonici*, -ce, adj. (Despre cântecul unui solist și al unui cor sau despre două părți dintr-un cor) Care se execută alternativ. Din fr. **antiphonique**.

ANTIFONIE s.f. Nume dat în muzica antică modului de a cânta pe mai multe voci alternativ. Din fr. **antiphonie**.

ANTIFORMANT, *antiformanți*, s.m. (Fon.) Zonă de minimă energie, situată între doi formați apropiați. Din fr. **antiformant**.

ANTIFRAZĂ, *antifraze*, s.f. Figură retorică prin care o locuțiune, o frază etc. se întrebuințează cu înțeles contrar celui obișnuit. Din fr. **antiphrase**.

ANTIFRICȚIUNE s.f. (În sintagma) *Aliaj antifricțiune* = aliaj cu coeficient de frecare mic, folosit la căptușirea cuzinețelor. Din fr. **antifriction**.

ANTIGEL s.n. Soluție care coboară punctul de îngheț al apei de răcire din motoarele cu ardere internă. Din fr. **antigel**.

ANTIGEN s.n. Substanță de natură proteică, determinând, la introducerea în organism, apariția unui anticorp. Din fr. **antigène**.

ANTIGENIC, -Ă, *antigenici*, -ce, adj. De antigen. Din fr. **antigénique**.

ANTIGRIPAL, -Ă, *antigripali*, -e, adj. Care preîntâmpină sau combate gripa. Din fr. **antigrippal**.

ANTIGRIZUTOS, -OASĂ, *antigrizutoși*, -oase, adj. (Despre mașini electrice) Care este prevăzut cu dispozitive speciale de protecție ce îi asigură folosirea, fără pericol de explozie, în minele de cărbuni cu emanații de grizu. Din fr. **antigrisouteux**.

ANTIGVERNAMENTAL, -Ă, *antigvernamentali*, -e, adj. Care este împotriva guvernului. Din fr. **antigouvernemental**.

ANTIHALO, s.n. Peliculă de lac sau de gelatină colorată care acoperă un film sau o placă fotografică, împiedicând formarea efectului halo. Din fr. **antihalo**.

ANTIHELMINTIC, -Ă, *antihelmintici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care se folosește pentru combaterea viermilor intestinali. Din fr. **antihelminthique**.

ANTHEMORAGIC, -Ă, *antihemoragici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care oprește sau care combate hemoragiile. Din fr. **antihémorragique**.

ANTIHISTAMINIC, -Ă, *antihistaminici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care se folosește împotriva alergiei. Din fr. **antihistaminique**.

ANTIHOLERIC, -Ă, *antiholerici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care combate sau previne holera. Din fr. **anticholérique**.

ANTIHORMON, *antihormoni*, s.m. Substanță de apărare aflată în serul sanguin și produsă de organism în cazul unui tratament îndelungat cu hormoni. Din fr. **anti-hormone**.

ANTIHREZĂ, *antihreze*, s.f. (Jur.) Contract prin care se dă în folosință creditorului un bun imobil care aparține debitorului. [Var.: **anticrêză** s.f.] Din fr. **anticrêse**.

ANTIINFLAȚIONIST, -Ă, *antiinflaționiști*, -ste, adj. Care previne și combate inflația. Din fr. **anti-inflationniste**.

ANTILOGARITM, *antilogaritmi*, s.m. Numărul corespunzător unui logaritm dat. Din fr. **antilogarithme**.

ANTIOLOGIE, *antilogii*, s.f. Contradicție între două idei sau între două expresii. Din fr. **antilogie**.

ANTILOPĂ, *antilope*, s.f. 1. Nume dat mai multor rumegătoare, cu trupul suplu, cu picioarele lungi și subțiri, care trăiesc prin țările calde. 2. Pielea tăbăcită a antilopei (1) sau material care imită această piele. Din fr. **antilope**.

ANTIMAGNETIC, -Ă, *antimagnetici*, -ce, adj. (Tehn.) Care este insensibil la câmpuri magnetice. Din fr. **antimagnétique**.

ANTIMEFITIC, -Ă, *antimefitici*, -ce, adj., s.n. (Substanță, remediu etc.) întrebuințat(ă) împotriva mirosurilor urâte. Din fr. **antiméphitique**.

ANTIMEMORII s.f. pl. Lucrare literară cu caracter evocator care nu respectă procedeele consacrate ale genului memorialistic. Din fr. **antimémoires**.

ANTIMETABOLA, *antimetabole*, s.f. (Rar) Anagramă. Din fr. **antimétabole**.

ANTIMILITARISM s.n. Mișcare internațională de masă îndreptată împotriva politicii militariste. Din fr. **antimilitarisme**.

ANTIMILITARIST, -Ă, *antimilitariști*, -ste, adj. Care este împotriva militarismului. Din fr. **antimilitariste**.

ANTIMITOTIC, -Ă, *antimitotici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) utilizat în tratamentul unor forme de cancer. Din fr. **antimitotique**.

ANTIMONARHIC, -Ă, *antimonarhici*, -ce, adj. Îndreptat împotriva monarhiei, care se opune monarhiei; antimonarhist. Din fr. **antimonarchique**.

ANTIMONARHIST, -Ă, *antimonarhiști*, -ste, adj. Antimonarhic. Din fr. **antimonarchiste**.

ANTIMONIAT, *antimoniați*, s.m. Sare a acidului antimonic. Din fr. **antimoniates**.

ANTIMONIC, *antimonici*, adj. (În sintagma) *Acid antimonice* = acid al antimonului. Din fr. **antimonique**.

ANTINAȚIONAL, -Ă, *antinaționali*, -e, adj. Îndreptat împotriva intereselor națiunii. Din fr. **antinational**.

ANTINEFRETIC, -Ă, *antinefretici*, -ce, adj. s.n. (Medicament) împotriva colicilor renale. Din fr. **antinéphrétique**.

ANTINEUTRON, *antineutroni*, s.m. (Fiz.) Antiparticulă a neutronului. Din fr. **antineutron**.

ANTINEVRALGIC, -Ă, *antinevralgici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care calmează nevralgiile. Din fr. **antinévralgique**.

ANTINICOTINIC, -Ă, *antinicotinici*, -ce, adj. s.n. (Substanță) care combate sau atenuează efectele nicotinei. Din fr. **antinicotinique**.

ANTINOMIC, -Ă, *antinomici*, -ce, adj. Care se referă la antinomie, care formează o antinomie. Din fr. **antinomique**.

ANTIOXIDANT, *antioxidanti*, s.m. Substanță care împiedică sau întârzie acțiunea de oxidare; antioxigen. [Pl. și: (n.) *antioxidante*] Din fr. **antioxydant**.

ANTIOXIGEN s.n. Antioxidant. Din fr. **antioxygène**.

ANTIPALUDIC, -Ă, *antipaludici*, -ce, adj., s.n. Antimalaric. Din fr. **antipaludique**.

ANTIPAPĂ, *antipapi*, s.m. Papă nerecunoscut de biserica catolică, a cărei alegere nu a fost canonică. Din fr. **antipape**.

ANTIPAPISM s.n. Stare a bisericii catolice în perioada în care este condusă de un antipapă. Din fr. **antipapisme**.

ANTIPARALEL, -Ă, *antiparaleli*, -e, adj. (Despre doi vectori sau două drepte) Care sunt paraleli și cu sensuri opuse. Din fr. **antiparallèle**.

ANTIPARAZIT, -Ă, *antiparaziți*, -te, adj. (Despre antene) Care combate sau reduce perturbațiile atmosferice. Din fr. **antiparasite**.

ANTIPARAZITAR, -Ă, *antiparazitari*, -e, adj., s.n. (Substanță) care previne sau combate paraziții animalii sau vegetali. Din fr. **antiparasitaire**.

ANTIPARTICULĂ, *antiparticule*, s.f. Particulă elementară având aceeași masă și aceeași viață medie cu o altă particulă elementară, de care diferă însă prin semnul sarcinii electrice și prin unele însușiri fizice. Din fr. **antiparticule**.

ANTIPATIC, -Ă, *antipatici*, -ce, adj. Care inspiră antipatie; respingător, nesuferit. Din fr. **antipathique**.

ANTIPATRIOTIC, -Ă, *antipatriotici*, -ce, adj. Îndreptat împotriva patriei; lipsit de patriotism. Din fr. **antipatriotique**.

ANTIPERISTALTIC, -Ă, *antiperistaltici*, -ce, adj. (Despre mișcări ale tubului digestiv) Care contractă stomacul și intestinalele în sens invers celui normal. Din fr. **antipéristaltique**.

ANTIPERISTALTISM s.n. Activitate a tubului digestiv care constă în contracții inverse sensului normal (de la intestinul gros spre stomac). Din fr. **antipéristaltisme**.

ANTIPIESĂ, *antipiese*, s.f. Piesă de teatru care nu respectă procedeele dramatice consacrate și care ilustrează o nouă estetică; (rar) antiteatru. ♦ Piesă fără valoare artistică. Din fr. **antipiece**.

ANTIPIRETIC, -Ă, *antipiretici*, -ce, adj. s.n. (Medicament) care combate febra; febrifug. Din fr. **antipyrétique**.

ANTIPIRINA, *antipirine*, s.f. Medicament folosit împotriva febrei; fenazonă. Din fr. **antipyrine**.

ANTIPOD, *antipozi*, s.m. Loc sau punct de pe suprafața pământului diametral opus altuia; *fig.* lucru, fapt, idee etc. în totală

opoziție cu alt lucru, fapt, idee etc. Din fr. **antipode**.

ANTIPODAL, -Ă, *antipodali*, -e, adj. (Rar) Care se găsește la antipodi. Din fr. **antipodal**.

ANTIPODIC, -Ă, *antipodici*, -ce, adj. Diametral opus. - **Antipod** + suf. -ic.

ANTIPOLIOMIELITIC, -Ă, *antipoliomielitici*, -ce, adj. Care este folosit împotriva poliomielitei. Din fr. **antipoliomyélitique**.

ANTIPOLITIC, -Ă, *antipolitici*, -ce, adj. Contrar politicii. Din fr. **antipolitique**.

ANTIPOETIC, -Ă, *antipoetici*, -ce, adj. Contrar poeziei. Din fr. **antipoétique**.

ANTIPOLIOMIELITIC, -Ă, *antipoliomielitici*, -ce, adj. Care este folosit împotriva poliomielitei. Din fr. **antipoliomyélitique**.

ANTIPOLITIC, -Ă, *antipolitici*, -ce, adj. Contrar politicii. Din fr. **antipolitique**.

ANTIPROTON, *antiprotoni*, s.m. (Fiz.) Antiparticulă a protonului. Din fr. **antiproton**.

ANTI PRURIGINOS, -OASĂ, *antipruriginoși*, -oase, adj., s.n. (Medicament, tratament) folosit în cazuri de prurigo. Din fr. **antiprurigineux**.

ANTIPUTRID, -Ă, *antiputrizi*, -de, adj., s.n. (Medicament) care combate putrefacția. Din fr. **antiputride**.

ANTIRABIC, -Ă, *antirabici*, -ce, adj., s.n. (Vaccin) care combate turbarea. Din fr. **antirabique**.

ANTIRADAR adj. invar. Care perturbă funcționarea radarului. ♦ Care detectează prezența radarului. Din fr. **antiradar**.

ANTIRAHITIC, -Ă, *antirahitici*, -ce, adj. Care preîntâmpină și combate rahitismul. Din fr. **antirachitique**.

ANTIREALISM s.n. Negare a realității obiective, a existenței sale, a legilor ei etc. Din fr. **antiréalisme**.

ANTIREALIST, -Ă, *antirealiști*, -ste, adj. Îndreptat împotriva realismului sau realității. Din fr. **antiréaliste**.

ANTIRELIGIOS, -OASĂ, *antireligioși*, -oase, adj. Care este împotriva religiei. Din fr. **antireligieux**.

ANTIREPUBLICAN, -Ă, *antirepublicani*, -e, adj. (Adesea substantivat) Îndreptat împotriva ideilor republicane. Din fr. **antirépublicain**.

ANTIREUMATISMAL, -Ă, *antireumatismali*, -e, adj., s.n. (Medicament) împotriva reumatismului; antireumatic. - Cf. fr. **antirhumatismal**.

ANTIREVOLUȚIONAR, -Ă, *antirevoluționari*, -e, adj. Contrar revoluției; contrarevoluționar. Din fr. **antirévolutionnaire**.

ANTIROMAN, *antiromane*, s.n. Roman care nu respectă estetica consacrată a romanului și care ilustrează o nouă estetică. ♦ Roman fără valoare artistică. Din fr. **antiroman**.

ANTISCLAVAGIST, -Ă, *antisclavagiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Persoană) care se opune sclavagismului. Din fr. **antiesclavagiste**.

ANTISCORBUTIC, -Ă, *antiscorbutici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) împotriva scorbutului. Din fr. **antiscorbutique**.

ANTISEMIT, -Ă, *antisemiți*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană) care admite sau practică antisemitismul. Din fr. **antisémit**.

ANTISEMITISM s.n. Atitudine (politică, socială etc.) ostilă față de evrei. Din fr. **antisémitisme**.

ANTISEPSIE s.f. Ansamblu de măsuri antisepice. Din fr. **antiseptie**.

ANTISEPTIC, -Ă, *antiseptici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care previne sau înlătură infecțiile microbiene sau care împiedică putrefacția. Din fr. **antiseptique**.

ANTISER, *antiseruri*, s.n. Ser sanguin provenit de la un animal injectat cu un virus și care conține anticorpii formați sub influența directă a acestuia. Din fr. **antisérum**.

ANTISIFILITIC, -Ă, *antisifilitici*, -ce, adj., s.n. Antiluetic. Din fr. **antisiphilitique**.

ANTIȘOC adj. invar. (Despre materiale) Care amortizează șocurile. Din fr. **antichoc**.

ANTISOCIAL, -Ă, *antisociali*, -e, adj. Care se abate de la regulile de bună conviețuire în societate, care constituie o primejdie pentru societate. Din fr. **antisocial**.

ANTISOLAR, -Ă, *antisolari*, -e, adj. Care apără împotriva soarelui. Din fr. **antisolaire**.

ANTISPASMODIC, -Ă, *antispasmodici*, -ce, adj. Care combate spasmele; antispastic. Din fr. **antispasmodique**.

ANTISPASTIC, -Ă, *antispastici*, -ce, adj. Antispasmodic. Din fr. **antispastique**.

ANTISPORTIV, -Ă, *antisportivi*, -e, adj. Care este contrar sportului sau spiritului sportiv. Din fr. **antisportif**.

ANTISTATIC, -Ă, *antistatici*, -ce, adj., s.n. 1. (Substanță) care împiedică electrizarea materialelor plastice. 2. (Substanță) care neutralizează discurile¹ (4) din punct de vedere electric. Din fr. **antistatique**.

ANTISTATIZARE, *antistatizări*, s.f. 1. Acțiunea de a împiedica electrizarea materialelor. 2. Acțiunea de a neutraliza discurile¹ (4) din punct de vedere electric. - De la **antistatic**.

ANTISTROFĂ, *antistrofe*, s.f. 1. A două parte în triada strofă-antistrofă-epodă a unei poezii lirice cântate de cor după strofă și înainte de epodă în teatrul antic grec. 2. Repetare a cuvintelor în ordine inversă în vers, în frază. Din fr. **antistrophe**.

ANTITABAC adj. invar. (Rar) Antitabagic. Din fr. **antitabac**.

ANTITANC adj. invar. Care se folosește împotriva tancurilor; anticar¹. *Armă antitanc*. Din fr. **antitank**.

ANTITEATRU s.n. (Rar) Antipiesă. Din fr. **antithéâtre**.

ANTITERMIC, -Ă, *antitermici*, -ce, adj., s.n. Febrifug. Din fr. **antithermique**.

ANTITETANIC, -Ă, *antitetanici*, -ce, adj. Care combate sau previne tetanosul; antitetanos. Din fr. **antitétanique**.

ANTITETIC, -Ă, *antitetici*, -ce, adj. Care conține o antiteză; care folosește antiteze. Din fr. **antithétique**.

ANTITEZĂ, *antiteze*, s.f. 1. Opoziție dialectică între două fenomene, idei, judecăți etc. ♦ Figură de stil bazată pe opoziția dintre două idei, fenomene, situații, personaje, expresii etc., care se pun reciproc în relief. 2. (Fil.) Momentul al doilea al triadei teză-antiteză-sinteză, care neagă teza. Din fr. **antithèse**.

ANTITIFIC, -Ă, *antitifici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care se folosește împotriva febrei tifoide. Din fr. **antityphique**.

ANTITIROIDIAN, -Ă, *antitiroidieni*, -e, adj., s.n. (Medicament) Care combate hipertiroidia. Din fr. **antithyroïdien**.

ANTITOXIC, -Ă, *antitoxici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care distruge otrăvurile, care anihilează efectele lor. Din fr. **antitoxique**.

ANTITOXINA, *antitoxine*, s.f. Substanță produsă de organism, capabilă să neutralizeze acțiunea toxinelor microbiene. Din fr. **antitoxine**.

ANTITRINITAR, -Ă, *antitrini*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Privitor la antitrinitarism. 2. S.m. și f. Adept al antitrinitarismului. Din fr. **antitrinitaire**.

ANTITRINITARISM s.n. Doctrină religioasă care neagă dogma creștină a unității dintre Dumnezeu, Isus Cristos și Sfântul Duh. Din fr. **antitrinitairisme**.

ANTITUBERCULOS, -OASĂ, *antituberculoși*, -oase, adj., s.n. (Medicament) care combate tuberculoza. Din fr. **antituberculeux**.

ANTITUSIV, -Ă, *antitusivi*, -e, adj., s.n. (Medicament) care calmează tusea. Din fr. **antitussif**.

ANTIVARIOLIC, -Ă, *antivariolici*, -ce, adj., s.n. (Vaccin, ser) care combate variola. Din fr. **antivariolique**.

ANTIVIRUS, *antiviruși*, s.m. Substanță care împiedică dezvoltarea virusilor. Din fr. **antivirus**.

ANTIVITAMINĂ, *antivitamine*, s.f. (Farm.) Substanță care se opune efectelor unei vitamine. Din fr. **antivitamine**.

ANTIZIMIC, -Ă, *antizimici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care împiedică fermentațiile. Din fr. **antizymique**.

ANTOCIAN, *antocieni*, s.m. Pigment din sucul plantelor, care dă florilor, fructelor și frunzelor culoarea roșie, albastră sau violetă. Din fr. **antocian**.

ANTOFITĂ, *antofite*, s.f. (La pl.) Nume dat plantelor cu flori; (și la sg.) plantă din acest grup; spermatofită. Din fr. **anthophytes**.

ANTOFITOZĂ, *antofitoză*, s.f. Boală a plantelor provocată de unele plante parazite sau semiparazite cu flori. Din fr. **anthophytose**.

ANTOLOGIC, -Ă, *antologici*, -ce, adj. De antologie, reprezentativ, indicat să facă parte dintr-o antologie. Din fr. **anthologique**.

ANTOLOGIE, *antologii*, s.f. Culegere de lucrări reprezentative, alese dintr-unul sau din mai mulți autori, dintr-una sau din mai multe opere; florilegiu, crestomație. Din fr. **anthologie**.

ANTOLOGA, *antologhez*, vb. I. Tranz. A include într-o antologie. - De la **antologie**.

ANTOLOGABIL, -Ă, *antologabili*, -e, adj. Care merită să fie închis într-o antologie; *p. ext.* care este demn de reținut. - **Antologa** + suf. *-bil*.

ANTONIM, *antonime*, s.n. Cuvânt care, considerat în raport cu altul, are sens contrar. Din fr. **antonyme**.

ANTONIMIC, -Ă, *antonimici*, -ce, adj. care se află în raport de antonimie, referitor la antonimie. Din fr. **antonymique**.

ANTONIMIE, *antonimii*, s.f. Raport dintre două antonime. Din fr. **antonymie**.

ANTONOMAJ s.n. Operație de strângere și de distrugere a gărgărețelor care trăiesc în florile de măr. Din fr. **anthonomage**.

ANTONOMAZĂ, *antonomaze*, s.f. Figură de stil care constă în folosirea unui nume propriu în locul unui nume comun sau a unui nume comun ori a unei perifraze în

locul unui nume propriu; antonomasie. Din fr. **antonomase**.

ANTOZOAR, *antozoare*, s.n. (La pl.) Clasă de celenterate care cuprinde polipii izolați sau grupați în colonii; coralier (*Anthozoa*); (și la sg.) animal din această clasă. Din fr. **anthozoaires**.

ANTRACEN, *antaceni*, s.m. Substanță cristalizată de culoare albă-gălbuie, cu fluorescență albastră, care se prepară prin distilarea gudronului cărbunilor de pământ și servește îndeosebi în fabricarea unor coloranți. Din fr. **anthracène**.

ANTRACHINONĂ, *antrachinone*, s.f. Substanță organică, derivată din antracen, alcătuită din cristale gălbui, care servește ca materie primă pentru unii coloranți. Din fr. **anthraquinone**.

ANTRACIT, *antracite*, s.n. Cărbune de pământ de calitate superioară, având în compoziția sa mult carbon, puține substanțe volatile și apă, de culoare neagră lucioasă, foarte dens, fiind un prețios combustibil. Din fr. **anthracite**.

ANTRACNOZĂ, *antracnoze*, s.f. Boală a unor plante provocată de ciuperci parazite și care se manifestă prin apariția unor pete brune-roșietice sau galbene-portocalii pe frunze, tulpini și fructe. Din fr. **anthracnose**.

ANTRACOZĂ, *antracoze*, s.f. Boală contractată în urma inhalării prafului de cărbune și infiltrării lui în plămâni. Din fr. **anthracose**.

ANTRACT, *antracte*, s.n. Pauză între două acte sau între două părți ale unei reprezentații. ♦ Piesă muzicală care se execută în această pauză. Din fr. **entracte**.

ANTRANILIC, *-A*, *antranilici*, *-ce*, adj. (În sintagma) *Acid antranilic* = pulbere cristalină, incoloră, solubilă în apă și alcool, întrebuințată, în chimie, ca reactiv de determinare a cuprului, mercurului, plumbului etc. și ai cărui derivați sunt folosiți în parfumerie; acid aminobenzoic. Din fr. **anthranilique**.

ANTRANOL, *antranoli*, s.m. Alcool obținut prin reducerea antrachinonei cu staniu și acid acetic, care se folosește în industria materiilor colorante. Din fr. **anthranol**.

ANTRAX, *antraxe*, s.n. Boală infecțioasă și contagioasă (la animale și la oameni), manifestată prin abcese pulmonare, gastrointestinale și cutanate; dalac, bubă-neagră, cărbune. Din fr. **anthrax**.

ANTREN s.n. Însuflețire, vioiciune, animație, bună dispoziție. Din fr. **entrain**.

ANTRENA, *antrenez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) pregăti prin exerciții metodice (fizice, tactice, tehnice, psihologice și teoretice) pentru a obține cele mai bune rezultate într-o activitate sportivă. 2. Tranz. și refl. A atrage sau a se lăsa atras într-o acțiune, într-o discuție etc.; a (se) înflăcăra. 3. Tranz. A trage după sine, a pune în mișcare, a mișca un organ de mașină sau o mașină. ♦ A deplasa un material (solid, lichid sau gazos) cu ajutorul unui fluid în mișcare. Din fr. **entrainer**.

ANTRENARE, *antrenări*, s.f. Acțiunea de a (se) antreng. V. **antrena**.

ANTRENANT, *-A*, *antrenanți*, *-te*, adj. Care atrage, care stimulează (într-o activitate). ♦ Distractiv, amuzant. ♦ Plin de antren. Din fr. **entraînant**.

ANTRENOR, *-OARE*, *antrenori*, *-oare*, subst. 1. S.m. și f. Persoană calificată care se ocupă cu antrenarea sportivilor. 2. S.n. Utilaj folosit pentru a antrena un organ de mașină sau o mașină. Din fr. **entraîneur**.

ANTREPOZIT, *antrepozite*, s.n. Clădire amenajată pentru depozitarea stocurilor de mărfuri sau de materiale. Din fr. **entrepôt** (după *depozit*).

ANTREPRENOR, *-OARE*, *antreprenori*, *-oare*, s.m. și f. Persoană care conduce o antrepriză. Din fr. **entrepreneur**.

ANTREPRIZĂ, *antreprize* s.f. Întreprindere care execută lucrări industriale, comerciale, de construcții etc.; lucrarea propriu-zisă. ♦ Expr. *A da în antrepriză* = a da o lucrare spre executare unei întreprinderi sau unui antreprenor. *A lua în antrepriză* = a lua conducerea unei lucrări. Din fr. **entreprises**.

ANTRESOL, *antresoluri*, s.n. Mezanin. Din fr. **entresol**.

ANTRETOAZĂ, *antretoaze*, s.f. 1. Fiecare dintre grinzile transversale care leagă grinzile principale ale unui pod. 2. Bară care servește la legarea a două piese dintr-un mecanism și la menținerea lor fixă la oarecare distanță. 3. Piesă metalică, cilindrică, goală în interior, folosită pentru consolidarea pereților unui cazan cu abur. Din fr. **entretoise**.

ANTREU, *antreuri*, s.n. Prima încăpăre (de dimensiuni mici) a unei locuințe, în care se intră venind de afară; vestibul. [Var.: **antret** s.n.] Din fr. **entrée**.

ANTRETEL, *antrețele*, s.n. Diminutiv al lui *antreu*. - **Antret** + suf. *-el*.

ANTRICOT, *antricoate*, s.n. Carne de vacă, de oaie sau de porc provenită din regiunea intercostală; *p. ext* friptură din această carne; cotlet. Din fr. **entrecôte**.

ANTROPIC, *antropice*, adj. (În sintagma) *Fenomen antropic* = fenomen antropogen. Din fr. **anthropique**.

ANTROPO- Element de compunere cu sensul de "referitor la om", care servește la formarea unor adjective și substantive. Din fr. **anthropo-**.

ANTROPOBIOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază specia umană și maimuțele antropoide. Din fr.

anthropobiologie.

ANTROPOCENTRIC, -Ă, *antropocentrici, -ce*, adj. Privitor la antropocentrism, care aparține antropocentrismului. Din fr.

anthropocentrique.

ANTROPOCENTRISM s.n. Concepție filozofică potrivit căreia omul este centrul și scopul universului. Din fr.

anthropocentrisme.

ANTROPOFAGIE s.f. Folosire a cărnii omeneste ca hrană; canibalism. Din fr.

anthropophagie.

TELEFAGIE s.f. Mania de a consacra prea mult timp emisiunilor de televiziune. - **Tele-** + **antropofagie**.

ANTROPOMORFIZA, *antropomorfizez*, vb. I. Tranz. A atribui unui lucru, unui fenomen, unei divinități etc. sentimente și însușiri umane. Din fr.

anthropomorphiser.

ANTROPONIMIC, -Ă, *antroponimici, -ce*, adj., s.n. 1. Adj. Care se referă la antroponimie; antroponomastic (1). 2. S.n. Nume de persoană. Din fr.

anthroponymique.

LINGVONIMIE s.f. 1. Ramură a lingvisticii care studiază numele de persoană; antroponomastică (2). 2. Totalitatea numelor de persoană dintr-o localitate, dintr-o regiune sau dintr-o limbă. Din fr. **anthroponymie**.

ANTROPONOMASTIC, -Ă, *antroponomastici, -ce*, adj., s.f. 1. Adj. Antroponimic. 2. S.f. Antroponimie. Din fr.

anthroponomastique.

ANTROPOPITEC, *antropopiteci*, s.m. Maimuță considerată precursorul omului. Din fr. **anthropopithèque**.

ANTROPOZOFIE s.f. Doctrină religioasă care înlocuiește pe Dumnezeu cu omul conceput ca esență divină, accesibilă numai inițiaților. Din fr. **anthroposophie**.

ANTURAJ s.n. Totalitatea persoanelor care constituie mediul social particular al cuiva, care înconjoară în mod obișnuit pe cineva; mediul, compania, societatea în care trăiește cineva. Din fr. **entourage**.

ANUAR, *anuale*, s.n. Publicație periodică anuală care prezintă activitatea unei instituții, întreprinderi etc. sau care conține studii științifice. ♦ Publicație anuală a unei instituții științifice. Din fr. **annuaire**.

ANUITATE, *anuități*, s.f. Sumă de bani (incluzând o parte din capital și dobânda corespunzătoare) care se plătește periodic (de obicei anual) spre a rambursa un capital sau o datorie. Din fr. **annuité**.

ANULABIL, -Ă, *anulabili, -e*, adj. Care se poate anula. Din fr. **annulable**.

ANULABILITATE s.f. Posibilitate a unui act, document etc. de a fi anulat. Din fr. **annulabilité**.

ANULAR, -Ă, *anulari, -e*, adj. (Rar) De forma unui inel, care se înfățișează ca un inel. Din fr. **annulaire**.

ANULAȚIE, *anulații*, s.f. (Rar) Anulare. Din fr. **annulation**.

ANUNCIATOR, *anunciatoare*, s.n. Aparat care anunță modificări sau abateri în timpul funcționării unui sistem tehnic. Din fr. **annonciateur**.

ANURĂ, *anure*, s.f. (La pl.) Ordin de amfibieni lipsiți de coadă în stadiul de adult, cu membrele adaptate pentru salt; (și la sg.) animal din acest ordin. Din fr. **anures**.

ANURIE s.f. Încetare patologică a urinării, întâlnită în bolile renale. Din fr. **anurie**.

ANVELOPĂ, *envelope*, s.f. 1. Înveliș de protecție a camerei de aer a unui vehicul, confecționat din cauciuc. 2. Supracoperță. 3. (Pict.) Atmosferă difuză care învăluie figurile dintr-un tablou. Din fr. **enveloppe**.

ANVERGURĂ, *anverguri*, s.f. 1. Desfășurare, întindere. ♦ Loc. adj. *De mare anvergură* = pe plan mare; vast, atotcuprinzător. 2. Distanță între extremitățile aripilor unui avion. ♦ Distanță între vârfurile aripilor întinse la păsări, fluturi și liliac. Din fr. **envergure**.

ANXIOS, -OASA, *anxioși, -oase*, adj. Neliniștit, îngrijorat, încordat. Din fr.

anxieux.

ANZERIFORMĂ, *anzeriforme*, s.f. (La pl.) Ordin de păsări înotătoare, cu gâtul lung, cu picioarele scurte având trei degete unite printr-o membrană; (și la sg.) pasăre din acest ordin. Din fr. **anseriformes**.

AORTĂ, *aorte*, s.f. Cea mai mare arteră a corpului la vertebrate, care duce sângele oxigenat de la inimă în tot corpul. ♦ (Adjectival) *Artera aortă*. Din fr. **aorte**.

AORTIC, -Ă, *aortici, -ce*, adj. Care aparține aortei, privitor la aortă. Din fr. **aortique**.

AORTITĂ, *aortite*, s.f. Inflamație cronică a aortei. Din fr. **aortite**.

APAGOGIC, -*Ă*, *apagogici*, -*ce*, adj. (În sintagma) *Raționament apagogic* = raționament indirect prin reducere la absurd. Din fr. **apagogique**.

APANAJ, *apanaje*, s.n. **1.** Parte dintr-un domeniu feudal acordată fiilor din casele domnitoare și din marile familii nobile; proprietate sau venit acordat din averea țării membrilor unei familii domnitoare. **2.** Bun material sau spiritual care se atribuie cuiva sau este acaparat în mod exclusiv de cineva; *fig.* ceea ce este propriu unei persoane sau unui lucru. Din fr. **apanage**.

APARTAMENT, *apartamente*, s.n. Locuință (într-o casă mai mare) compusă din mai multe camere (și dependințe). Din fr. **appartement**.

APARTENENȚĂ, *apartenențe*, s.f. Faptul de a ține, de a fi legat de cineva sau de ceva; proprietatea de a fi un element al unui ansamblu. Din fr. **appartenance**.

APARTEU, *aparteuri*, s.n. Scurt monolog rostit cu glas scăzut de un actor pe scenă, ca pentru sine, în așa fel încât să fie auzit numai de spectatori, nu și de partenerii aflați pe scenă. Din fr. **aparté**.

APARTINE, *apartIn*, vb. III. Intrans. A ține, a depinde de cineva sau de ceva; a fi proprietatea cuiva. ♦ A face parte dintr-o anumită clasă, dintr-o anumită organizație etc. Din fr. **appartenir** (după *ține*).

APAS, *apași*, s.m. **1.** (La pl.) Numele unui trib de indieni din Texas; (și la sg.) indian din acest trib. **2.** (Rar) Derbedeu, haimana; hoț; bandit. Din fr. **apache**.

APATIT s.n. Mineral cristalizat, incolor sau variat colorat, folosit la prepararea îngrășămintelor minerale și la extragerea fosforului. Din fr. **apatite**.

APATRID, -*Ă*, *apatrizi*, -*de*, s.m. și f., adj. (Persoană) care nu are cetățenia nici unui stat. Din fr. **apatride**.

APATRIDIE, *apatridii*, s.f. (Rar) Situație de apatrid. Din fr. **apatridie**.

APEL, *apeluri*, s.n. **1.** Citire cu glas tare a numelor unor persoane dintr-un colectiv, spre a verifica prezența lor într-un anumit loc. **2.** Chemare scrisă sau orală adresată maselor, unei colectivități etc. **3.** Cerere, rugămintă. ♦ Loc. vb. *A face apel la cineva* (sau *la ceva*) = a apela (**1**). **4.** Acțiune făcută la o instanță judecătorească superioară, spre a obține anularea unei sentințe date de o instanță inferioară și judecarea în fond a procesului. ♦ *Curte de apel* = instanță judecătorească, superioară tribunalului, care avea competența de a

judeca recursul cuiva împotriva sentinței tribunalului. **5.** Producerea unui semnal sonor sau luminos prin care se marchează cererea de a stabili o legătură telefonică sau telegrafică. Din fr. **appel**.

APELA, *apelez*, vb. I. Intrans. **1.** A se adresa cuiva cu o rugămintă, cu o cerere, a cere concursul cuiva. **2.** (Jur.; în trecut) A introduce un apel (**4**). Din fr. **appeler**.

APELANT, -*Ă*, *apelanți*, -*te*, s.m. și f. (Jur.; în trecut) Persoană care a introdus un apel (**4**). Din fr. **appelant**.

APENDICITĂ, *apendicite*, s.f. Boală care constă în inflamarea acută sau cronică a apendicelui (**1**) și care se manifestă de obicei prin crize dureroase. Din fr. **appendicite**.

APENDICUL, *apendicule*, s.n. Apendice mic. Din fr. **appendicule**.

APENDICULAR, -*Ă*, *apendiculari*, -*e*, adj. Care formează un apendice, în formă de apendice. Din fr. **appendiculaire**.

APEPSIE, *apepsii*, s.f. Întârziere a procesului de digestie, din cauza secreției gastrice insuficiente. Din fr. **apepsie**.

APERCEPȚIE s.f. Proces mintal care constă în integrarea percepțiilor în experiența individuală anterioară. Din fr. **aperception**.

APERCEPTIV, -*Ă*, *aperceptivi*, -*e*, adj. Care se referă la apersepție, care constituie o apersepție. Din fr. **aperceptif**.

APERIODIC, -*Ă*, *aperiodici*, -*ce*, adj. Care nu variază periodic (în timp). Din fr. **apériodique**.

APETAL, -*Ă*, *apetali*, -*e*, adj. (Despre flori, *p.ext.* despre plante) Care este lipsit de petale. ♦ (Substantivat, f. pl.) Grup de plante dicotiledonate cu florile fără petale. Din fr. **apétale**.

APETENȚĂ s.f. (Livr.) Tendință a cuiva către ceea ce îi poate satisface nevoile, înclinațiile etc. naturale. Din fr. **appétence**.

APETISANT, -*Ă*, *apetisanți*, -*te*, adj. Care trezește, stimulează pofta de mâncare; *p.ext.* care atrage, îmbie, ispitește. Din fr. **appétissant**.

APETIT, *apetituri*, s.n. (Franțuzism) Poftă de mâncare; *p. ext.* dorință nestăpânită de a face ceva. Din fr. **appétit**.

APICAL, -*Ă*, *apicali*, -*e*, adj. **1.** (Anat., Med.) Care este situat la vârful, la extremitatea unui organ. **2.** (Despre consoane) Articulat prin apropierea vârfului limbii de dinți, de alveole, de bolta palatului. Din fr. **apical**.

APICOL, -*Ă*, *apicoli*, -*e*, adj. Provenit din albinărit, de albinărit; care aprține

apiculturii, privitor la apicultură. Din fr. **apicole**.

APICULTOR, -OARE, *apicultori, -oare*, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu apicultura; albinar, prisăcar, stupar. Din fr. **apiculateur**.

APICULTURĂ s.f. (Știință care se ocupă cu) creșterea și îngrijirea rațională a albinelor, în scopul folosirii produselor lor; albinărit, prisăcărit, stupărit. Din fr. **apiculture**.

APIDA, apide, s.f. (La pl.) Familie de insecte himenoptere care cuprinde albinele și bondarii; (și la sg.) insectă care aparține acestei familii. Din fr. **apidés**.

APIOL s.n. (Farm.) Ulei extras din semințele de pătrunjel și care servește la producerea menstruației și ca febrifug. Din fr. **apiol**.

APIRETIC, -Ă, *apiretici, -ce*, adj. Care are temperatura corpului în limite normale; care nu este însoțit de febră; afebril. Din fr. **apyrétique**.

APIREXIE s.f. Lipsă a febrei în cazul unei boli. Din fr. **apyrexie**.

APLANA, aplanez, vb. I. Tranz. A face să dispară o neînțelegere, un conflict etc. Din fr. **aplanir**.

APLANARE s.f. Acțiunea de a *aplană* și rezultatul ei. V. **aplană**.

APLATIZA, aplatizez, vb. I. Tranz. A face plat, a turti prin presare. - După fr. **aplatir**.

APLATIZARE, aplatizări, s.f. Faptul de a *aplatiza*. V. **aplatiza**.

APLATIZAT, -Ă, *aplatizați, -te*, adj. Plat, turtit prin presare. V. **aplatiza**.

APLAZIC, -Ă, *aplazici, -ce*, adj. (Med.; despre țesuturi, organe) Care prezintă aplazie. Din fr. **aplasique**.

APLICĂ, aplice, s.f. 1. Ornament în relief fixat pe suprafața unui obiect, a unui perete etc. 2. Corp de iluminat care se fixează pe perete. Din fr. **applique**.

APLICABIL, -Ă, *aplicabili, -e*, adj. care se poate aplica. Din fr. **applicable**.

NEAPLICABIL, -Ă, *neaplicabili, -e*, adj. Care nu poate fi pus în practică; inaplicabil. - **Ne-** + **aplicabil**.

APLICABILITATE s.f. Posibilitate de a fi pus în practică. Din fr. **applicabilité**.

NEAPLICABILITATE s.f. Lipsă de aplicabilitate sau imposibilitate de a fi pus în practică; inaplicabilitate. - **Ne-** + **aplicabilitate**.

APLICATIV, -Ă, *aplicativi, -ve*, adj. (Despre unele științe, domenii sau metode de cercetare) Care își găsește o aplicație imediată, care este legat nemijlocit de viața practică. Din fr. **applicatif**.

APLICATIVITATE s.f. (Rar) Caracter aplicativ. Din fr. **applicativité**.

APLICAȚIE, aplicații, s.f. 1. Faptul de a aplica (1). ◇ Ceea ce se aplică (1); *p. ext.* obiect, lucru care rezultă din aplicarea aceasta. 2. Faptul de a aplica (2), de a pune în practică. 3. Fig. Aptitudine, talent, înclinație. Din fr. **application**.

APLOMB s.n. 1. (Livr.) Siguranță absolută sau îndrăzneală (adesea nejustificată) manifestate în comportarea cuiva. 2. Poziție și direcție a membrelor unor animale în raport cu pământul și cu planul median al corpului, care servește la alegerea animalelor în vederea selecției. Din fr. **aplomb**.

APNEE s.f. (Med.) Oprire temporară a respirației. Din fr. **apnée**.

APOCALIPTIC, -Ă, *apocaliptici, -ce*, adj. Care aparține apocalipsului, specific apocalipsului; *p.ext* care are aspectul unei catastrofe. Din fr. **apocalyptique**.

APOCINACEE s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee sau lemnoase care secretă un suc lăptos; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **apocynacées**.

APODOZĂ, apodoze, s.f. Partea a doua a unei perioade condiționale, care conține consecința primei părți. Din fr. **apodose**.

APOFONIE, apofonii, s.f. (Lingv.) Alternanță care există între vocalele din tema unui cuvânt. Din fr. **apophonie**.

APOFTEGMĂ, apoftegme, s.f. (Livr.) Maximă, sentință formulată de obicei de o personalitate celebră (din antichitate). Din fr. **apophtegme**.

APOFTEGMATIC, -Ă, *apoftegmatici, -ce*, adj. (Livr.) Care reprezintă o apoftegmă. Din fr. **apophtegmaticque**.

APOGAMIE s.f. Formare a embrionului vegetal dintr-o altă celulă decât oosfera. Din fr. **apogamie**.

APOGEU, apogee, s.n. 1. Punct culminant în dezvoltarea unui fenomen, a unei acțiuni etc. 2. Punctul cel mai depărtat de pământ la care se află un astru pe orbita sa. Din fr. **apogée**.

APOLOGETIC, -Ă, *apologetici, -ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care conține o apologie, care ține de apologie. 2. S.f. Sistem (adesea neîntemeiat) de apărare sau de justificare a unei idei, doctrine etc. 3. S.f. Parte a teologiei care are ca scop apărarea religiei creștine. Din fr. **apologétique**.

APONEVROTIC, -Ă, *aponevrotici, -ce*, adj. Care se referă la aponevroză, care aparține aponevrozei. Din fr. **aponevrotique**.

APONEVROZĂ, *aponevroze*, s.f. (Anat.) Prelungire fibroasă lată care continuă sub mușchi. Din fr. **aponévrose**.

APOPLECTIC, *-A, apoplectici, -ce*, adj. Propriu apoplexiei, de apoplexie. *Criză apoplectică*. ♦ (Adesea substantivat) Predispus la apoplexie. *Persoană apoplectică*. Din fr. **apoplectique**.

APORETIC, *-A, aporetici, -ce*, adj. (Livr.) Care are aspectul unei aporii, de aporie. Din fr. **aporétique**.

APORT¹ interj. Strigăt cu care se îndeamnă un câine să aducă vânatul împușcat sau un obiect aruncat. Din fr. **apporte** (< *apporter*).

APORT², *aporturi*, s.n. Contribuție materială, intelectuală, morală etc. adusă de cineva într-o acțiune comună. Din fr. **apport** (< *apporter*).

APORTA, pers. 3 *aportează*, vb. I. Tranz. (Despre câinii de vânătoare) A aduce vânatul împușcat sau un obiect aruncat. Din fr. **apporter**.

APOSTERIORISM s.n. Concepție filosofică potrivit căreia toate cunoștințele se capătă prin experiență individuală. Din fr. **apostériorisme**.

APOSTILĂ, *apostile*, s.f. Rezoluție scrisă pe o petiție, pe un raport etc.; *p.ext.* semnătură pusă pe un asemenea act. Din fr. **apostille**.

APOSTROFA, *apostrofeze*, vb. I. Tranz. A adresa cuiva o mustrare (violentă), a mustra pe cineva (cu ton aspru). Din fr. **apostropher**.

APOSTROFARE, *apostrofări*, s.f. Acțiunea de a *apostrofa* și rezultatul ei. V. **apostrofa**.

APOTEMĂ, *apoteme*, s.f. Perpendiculară dusă din centrul unei poligon regulat pe mijlocul oricăreia dintre laturile sale. ♦ Dreaptă dusă din vârful unei piramide regulate pe mijlocul oricăreia dintre laturile bazei. Din fr. **apothème**.

APOTEOZA, *apoteozez*, vb. I. Tranz. (În antichitatea greco-romană) A trece un erou sau un împărat în rândul zeilor. ♦ Fig. A aduce laude și onoriuri excepționale, a ridica în slavă (pe cineva sau ceva). Din fr. **apothéoser**.

APOTEOTIC, *-Ă, apoteotici, -ce*, adj. (Rare) De apoteoză, care constituie o apoteoză. - **Apote[oză]** + suf. *-otic* (după *hipnoză - hipnotic*).

APOZIȚIONAL, *-A, apozitionali, -e*, adj. (Gram.) Cu valoare de apozitie; apozitiv. Din fr. **appositionnel**.

APOZITIV, *-Ă, apozitivi, -e*, adj. (Gram.) Apozitional. Din fr. **appositif**.

APRAXIC, *-Ă, apraxici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de apraxie. Din fr. **apraxique**.

APRAXIE, *apraxii*, s.f. (Med.) Lipsă de coordonare în mișcări cauzată de leziuni ale creierului. Din fr. **apraxie**.

APRECIA, *apreciez*, vb. I. Tranz. **1.** A determina prețul, valoarea unui bun; a evalua. ♦ A prețui pe cineva sau ceva (pentru calitățile sale); a aprețui. **2.** A socoti, a considera (că)... Din fr. **apprécier**.

APRECIAT, *-Ă, apreciați, -te*, adj. Care se bucură de prețuire, de stimă (pentru calitățile sale). V. **aprecia**.

APRECIERE, *aprecieri*, s.f. Acțiunea de a *aprecia* și rezultatul ei. ♦ Expr. *A lăsa (ceva) la aprecierea cuiva* = a lăsa pe cineva să chibzuiască și să hotărască singur (într-o problemă). -

V. **aprecia**.

AUTOAPRECIA, *autoapreciez*, vb. I. Refl. A se aprecia singur; a se autoevalua. - **Auto**¹ + **aprecia**. (fr. **auto-** + fr. **apprécier**)

AUTOAPRECIERE, *autoaprecieri*, s.f. Faptul de a se *autoaprecia*; autoevaluare. V. **autoaprecia**.

NEAPRECIAT, *-Ă, neapreciați, -te*, adj. Care nu este apreciat. - **Ne-** + **apreciat**.

APRECIABIL, *-Ă, apreciabili, -e*, adj. (Destul de) mare, (destul de) mult, (destul de) tare. Din fr. **appréciable**.

APRECIATIV, *-A, apreciativi, -e*, adj. Care constituie sau conține o apreciere. Din fr. **appréciatif**.

APRECIATOR, *-OARE, apreciatori, -oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care apreciază. Din fr. **appréciateur**.

APREHENSIV, *-A, apprehensivi, -e*, adj. (Livr.) Care exprimă, trădează apprehensiune; care simte apprehensiune. Din fr. **appréhensif**.

APRET, *apreturi*, s.n. **1.** Substanță cu care se tratează țesăturile sau fibrele textile pentru a le da asprime, rigiditate, luciu, pentru a le face impermeabile, neșfonabile etc.; scrobeală. **2.** Substanță care se aplică pe suprafața pieilor în timpul operației de finisare a tăbăcirii, în vederea formării unui strat de protecție și de lustru. **3.** Faptul de a fi apretat. Din fr. **apprêt**.

APRETA, *apretez*, vb. I. Tranz. A aplica un apret, a trata cu apret; a scrobi. Din fr. **apprêter**.

APRETARE, *apretări*, s.f. Acțiunea de a *apreta* și rezultatul ei; scrobire. V. **apreta**.

APRETAT, -Ă, *apretați*, -te, adj. (Despre țesături, fibre textile sau piei) Supus apretării, tratat cu apret; scrobît. V. **apreta**.

APRETOR, -OARE, *apretori*, -oare, s.m. și f. Muncitor calificat care se ocupă cu apretarea. Din fr. **apprêteur**.

APRIORITATE s.f. Caracter aprioric. Din fr. **apriorité**.

APROFUNDA, *aprofundez*, vb. I. Tranz. A cerceta profund, în amănunt o problemă. - După fr. **approfondir**.

APROFUNDARE, *aprofundări*, s.f. Acțiunea de a *aprofunda*. V. **aprofunda**.

APROFUNDAT, -Ă, *aprofundați*, -te, adj. Cercetat în amănunt; care reprezintă rezultatul unei cercetări profunde. V. **aprofunda**.

APROPO (1) adv., (2) *apropouri*, s.n. 1. Adv. Fiindcă a venit vorba (de asta); bine că mi-am adus aminte. 2. S.n. Aluzie (adesea răutăcioasă) la adresa cuiva; propunere făcută cuiva pe ocolite. [Var.: **apropou** s.n.] Din fr. **à-propos**.

APROVIZIONA, *aprovizionez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) asigura, a(-și) procura (pentru un timp oarecare) hrană, provizii, materiale etc. Din fr. **approvisionner**.

APROVIZIONARE, *aprovizionări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) *aproviziona*. 2. Serviciu dintr- o întreprindere care se ocupă cu aprovizionarea (1). V. **aproviziona**.

AUTOAPROVIZIONA, *autoaprovizionez*, vb. I. Refl. A se aproviziona prin posibilități proprii. - **Auto** - + **aproviziona**. (fr. **auto-** + fr. **approvisionner**)

AUTOAPROVIZIONARE, *autoaprovizionări*, s.f. Acțiunea de a se *autoaproviziona*. V. **autoaproviziona**.

AUTOAPROVIZIONAT s.n. Faptul de a se *autoaproviziona*. V. **autoaproviziona**.

REAPROVIZIONA, *reaprovizionez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) aproviziona din nou. - **Re-** + **aproviziona**.

REAPROVIZIONARE, *reaprovizionări*, s.f. Acțiunea de a (se) *reaproviziona* și rezultatul ei. V. **reaproviziona**.

APROXIMATIV, -Ă, *aproximativi*, -e, adj., adv. 1. Adj. Care este aproape de o mărime dată, aproape adevărat. ♦ (Ir.) Vag, imprecis. *Are cunoștințe aproximative*. 2. Adv. În jur de..., cam, aproape, vreo, circa. Din fr. **approximatif**.

APSIDAL, -Ă, *apsidali*, -e, adj. (Astron.) Referitor la apsidă, de apsidă. Din fr. **apsidal**.

APTER, -Ă, *apteri*, -e, adj. (Despre unele insecte) Lipsit de aripi. Din fr. **aptere**.

APTERIGOTĂ, *apterigote*, s.f. (La pl.) Subclasă de insecte lipsite de aripi; (și la sg.) insectă din această subclasă. Din fr. **apterygotes**.

APȚIAN, -Ă *apțieni*, -e, s.n., adj. (Geol.) 1. S.n. Ultimul etaj al cretaciceului inferior. 2. Adj. Care aparține apțianului (1), privitor la apțian. Din fr. **apptian**.

APUNTAJ, *apuntaje*, s.n. (Rar) Apuntare. Din fr. **apptage**.

APUNTAMENT, *apuntamente*, s.n. Punte (de lemn) de-a lungul malului apei, servind la acostarea unei ambarcații. - Cf. fr. **apptement**.

AR, *ari*, s.m. Unitate de măsură pentru suprafețele de teren, egală cu 100 m². Din fr. **are**.

ARABESC, *arabescuri*, s.n. 1. Ornamet specific decorației arabe, care constă din combinații de linii și de motive geometrice sau din combinații de motive reprezentând plante (stilizate). 2. Ornamet muzical; *p. ext.* scurtă combinație muzicală cu caracter grațios și avântat. 3. Una dintre figurile baletului clasic (inspirată din dansul oriental). Din fr. **arabesque**.

ARABIC, -Ă, *arabici*, -ce, adj. 1. Arab. 2. (În sintagma) *Gumă arabică* = substanță vâscoasă obținută din lichidul secretat de unele specii de salcâm (sau pe cale sintetică) și folosită ca material de lipit pentru hârtie. Din fr. **arabique**.

ARABIZA, *arabizez*, vb. I. Tranz. A face (să devină) arab sau a da caracter (social-cultural) arab. Din fr. **arabiser**.

ARAGONEZĂ, *aragoneze*, s.f. Dans popular de origine spaniolă (din Aragon); melodie după care se execută acest dans. Din fr. **aragonaise**.

ARAGONIT s.n. Mineral alcătuit din carbonat de calciu cristalizat, din care se fac obiecte ornamentale. Din fr. **aragonite**.

ARAHIDĂ, *arahide*, s.f. Alună americană. Din fr. **arachide**.

ARAHNOIDĂ, *arahnoide*, s.f. (Anat.) Membrana mijlocie care învelește creierul și măduva spinării. Din fr. **arachnoïde**.

ARAHNOIDITĂ, *arahnoïdite*, s.f. Boală care constă în inflamarea arahnoidei. Din fr. **arachnoïdite**.

ARALIACEE, *araliacee*, s.f. (La pl.) Familie de arbori și arbuști, rar de plante erbacee, cu frunze adânc lobate sau compuse, cu flori actinomorfe în umbel și

cu fruct bacă sau drupă; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **araliacées**.

ARAMEAN, -**Ă**, *arameeni*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La m. pl.) Populații semitice nomade care au trăit în antichitate în Palestina, Siria și Mesopotamia; (și la sg.) persoană care aparține uneia dintre aceste populații. **2.** Adj. Care aparține arameenilor (**1**), privitor la arameeni. ♦ (Substantivat, f.) Limbă vorbită de arameeni (**1**); arameică. Din fr. **araméen**.

ARAMEIC, -**Ă**, *arameici*, -*ce*, adj. Care aparține limbilor semitice vorbite de arameeni (**1**), privitor la aceste limbi. ♦ (Substantivat, f.) Limba vorbită de arameeni; arameană. - Cf. *aramean*.

ARANJA, *aranjez*, vb. I. **1.** Tranz. A pune ceva în ordine, în rânduială. ♦ Refl. și tranz. A(-și) potrivi ținuta exterioară. ♦ A face ca ceva să funcționeze în bune condiții. ♦ A conveni cu cineva să facă într-un anumit fel. **2.** Tranz. (Fam.) A face cuiva un rău. *Lasă că te aranjez eu!* **3.** Refl. A-și face un rost în viață. **4.** Tranz. A prelucra o bucată muzicală pentru instrumente sau voce. Din fr. **arranger**.

ARANJARE, *aranjări*, s.f. Acțiunea de a (se) *aranja*. V. **aranja**.

ARANJAT, -**Ă**, *aranjați*, -*te*, adj. **1.** Pus în ordine, în rânduială. ♦ (Despre oameni) Cu ținuta exterioară îngrijită. **2.** Care și-a făcut un rost în viață. V. **aranja**.

NEARANJAT, -**Ă**, *nearanjați*, -*te*, adj. **1.** (Despre obiecte) Care nu este pus în ordine. ♦ (Despre oameni) Cu ținuta exterioară neîngrijită. **2.** (Despre oameni) Care nu și-a făcut un rost în viață. - **Ne-** + **aranjat**.

REARANJA, *rearanjez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) *aranja* din nou după alte criterii, în altă ordine, cu altă formă. - **Re-** + **aranja**.

REARANJARE, *rearanjări*, s.f. (Acțiunea) de a (se) *rearanja* și rezultatul ei. V. **rearanja**.

REARANJAT, -**Ă**, *rearanjați*, -*te*, adj. Care este aranjat din nou, după alte criterii, în altă ordine, cu altă formă. V. **rearanja**.

ARANJAMENT, *aranjamente*, s.n. **1.** Faptul de a aranja (într-un anumit fel); felul în care este aranjat ceva. **2.** Acord, înțelegere, învoială. **3.** Prelucrare a unei bucăți muzicale pentru instrumente sau voce. **4.** (Mat.) Fiecare dintre grupele de obiecte luate dintr-un ansamblu și care se

deosebesc între ele prin natura sau prin ordinea obiectelor. Din fr. **arrangement**.

ARANJOR, -**OARE**, *aranjori*, -*oare*, s.m. și f. Persoană care face un aranjament muzical. Din fr. **arrangeur**.

ARAU CAN, -**Ă**, *arau can*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La pl.) Grup de indieni din Chile și Argentina; (și la sg.) persoană aparținând acestui grup. **2.** Adj. Care aparține araucanilor (**1**), privitor la araucani. Din fr. **Araucan**.

ARAU CARIA s.f. invar. Specie de conifer originar din America de Sud și Australia (*Araucaria angustifolia*). Din fr. **araucaria**.

ARBALETA, *arbalete*, s.f. Armă de aruncat săgeți sau proiectile, asemănătoare cu un arc, folosită în trecut. Din fr. **arbalète**.

ARBALETRIER, (**1**) *arbaletrieri*, s.m., (**2**) *arbaletriere*, s.n. **1.** S.m. Ostaș care lupta cu arbaleta. **2.** S.n. Parte a acoperișului care susține învelitoarea propriu-zisă. Din fr. **arbalétrier**.

ARBITRA, *arbitrez*, vb. I. Tranz. **1.** A soluționa un litigiu în calitate de arbitru. **2.** A conduce desfășurarea unei competiții sportive. Din fr. **arbitrer**.

REARBITRA, *rearbitrez*, vb. I. Tranz. (Jur.) A soluționa din nou un litigiu arbitral după desființarea de către organul de control competent, ca netemeinică sau nelegală, a primei hotărâri pronunțate. - **Re-** + **arbitra**.

REARBITRARE, *rearbitrări*, s.f. Acțiunea de a *rearbitra*. V. **rearbitra**.

ARBITRAJ, *arbitraje*, s.n. **1.** Soluționare a unui litigiu de către un arbitru. **2.** Conducere de către un arbitru (**2**) a unei competiții sportive. Din fr. **arbitrage**.

ARBITRAL, -**Ă**, *arbitrali*, -*e*, adj. (Jur.) Hotărât de arbitru. *Sentință arbitrală*. ♦ Alcătuit din arbitri. *Comisie arbitrală*. Din fr. **arbitral**.

ARBITRU, *arbitri*, s.m. **1.** Persoană, organizație instanță aleasă sau desemnată pentru cercetarea și rezolvarea unui litigiu. **2.** Persoană însărcinată să conducă desfășurarea unei competiții sportive. Din fr. **arbitre**.

ARBORA, *arborez* vb. I. Tranz. **1.** A înălța un steag, un pavilion pe o clădire, pe catargul unei nave etc. **2.** A monta catargele unei nave. **3.** Fig. A se comporta sau a se îmbrăca cu ostentație. Din fr. **arborer**.

DEZARBORA, *dezarboréz*, vb. I. Tranz. A demonta arborada unei nave. - **Dez-** + **arbora**[dă].

ARBORESCENȚĂ, *arborescențe*, s.f. (Rar) Formă (ca) a unei plante arborescente. Din fr. **arborescence**.

ARBORICOL, -**Ă**, *arboricoli*, -e, adj. (Despre insecte, animale) Care trăiește pe arbori sau printre arbori. Din fr. **arboricole**.
ARBORICULTOR, *arboricultori*, s.m. Persoană care se ocupă cu arboricultura. Din fr. **arboriculteur**.

ARBORICULTURĂ s.f. Disciplină care studiază cultura arborilor și a arbuștilor. Din fr. **arboriculture**.

ARCADĂ, *arcade*, s.f. **1.** Element arhitectural format din unul sau din mai multe arce și din elementele care le susțin (coloane, stâlpi, ziduri). **2.** Formație anatomică în formă arcuită; (în special) proeminență curbă la baza osului frontal, situată deasupra fiecărei orbite. Din fr. **arcade**.

ARCAN, *arcane*, s.n. (Livr.; mai ales la pl.) Taină, secret. ♦ Loc tainic, ascuns. Din fr. **arcane**.

ARCATURĂ, *arcaturi*, s.f. Element arhitectural alcătuit dintr-o serie de arcade (mici). Din fr. **arcature**.

ARCHEBUZĂ, *archebuze*, s.f. Veche armă de foc, asemănătoare cu pușca. Din fr. **arquebuse**.

ARCHEBUZIER, *archebuzieri*, s.m. Soldat înarmat cu archemuză. Din fr. **arquebusier**.

ARCOSOLIUM s.n. Nișă funerară într-o catacombă. Din fr. **arcosolium**.

ARCOZĂ s.f. Gresie foarte bogată în feldspați. Din fr. **arkose**.

ARDENEZ, -**Ă**, *ardenezi*, -e, subst., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Ardeni. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Ardeni. **3.** S.m. Rasă de cai mari, puternici, de tracțiune. Din fr. **ardennais**.

ARDENT, -**Ă**, *ardenți*, -te, adj. **1.** (Livr.) Înfocat, înflăcărat, aprins, pasionat. **2.** (Despre nave) Care, sub acțiunea vântului, se întoarce cu prora în direcția din care bate vântul. Din fr. **ardent**.

ARDENȚĂ s.f. (Livr.) Ardoare. Din **ardent**.

AREFLEXIE, *areflexii*, s.f. (Med.) Absență a reflexelor. Din fr. **aréflexie**.

AREIC, -**Ă**, *areici*, -ce, adj. (Geol.; despre sol) lipsit de apă, uscat, arid. Din fr. **arétique**.

AREOLĂ, *areole*, s.f. (Anat.) Suprafață de piele diferit colorată de aceea a tegumentelor din jur. Din fr. **aréole**.

AREOLAR, -**Ă**, *areolari*, -e, adj. (Mat.) Care aparține ariei, privitor la arie. Din fr. **aréolaire**.

AREOLOGIE s.f. (Lingv.) Studiu al distribuției ariilor dialectale pe un anumit teritoriu. Din fr. **aréologie**.

AREOMETRIC, -**Ă**, *areometrici*, -ce, adj. Referitor la areometrie, de areometrie. Din fr. **aréométrique**.

AREOMETRIE s.f. Parte a fizicii care studiază măsurarea densității lichidelor (cu areometrul). Din fr. **aréométrie**.

AREOMETRU, *areometre*, s.n. Aparat care servește la determinarea densității unui lichid sau a concentrației unei soluții. Din fr. **aréomètre**.

ARET s.n. (În sintagma) *Câine de aret* = câine de vânătoare dresat să se oprească atunci când simte sau zărește vânatul. Din fr. **arrêt**.

ARETA, pers. 3 *arētā*, vb. I. Intrans. (Despre câini de vânătoare) A rămâne pe loc imediat ce zărește sau simte vânatul. Din fr. **arrêter**.

ARGENTAN s.n. Varietate de alpaca, având culoarea argintului. Din fr. **argentan**.

ARGENTIFER, -**Ă**, *argentiferi*, -e, adj. Care conține (mult) argint; argintos. *Teren argintifer*. Din fr. **argentifère**.

ARGENTIN s.n. Praf de staniu folosit în imprimarea textilă și la fabricarea hârtiei. Din fr. **argentine**.

ARGENTIT s.n. Minereu de argint care cristalizează în sistemul cubic sau rombic, în cristale cenușii. Din fr. **argentite**.

ARGENTOMETRU, *argentometre*, s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea conținutului de argint al unei soluții. Din fr. **argentomètre**.

ARGENTOTIPIE, *argentotipii*, s.f. Procedeu de multiplicare prin fotoreproducere. Din fr. **argentotypie**.

ARGILIFER, -**Ă**, *argiliferi*, -e, adj. Argilos. Din fr. **argilifère**.

ARGILIT s.n. Rocă rezultată din recristalizarea argilei. Din fr. **argilite**.

ARGINAZĂ, s.f., (Biol.) Enzimă solubilă conținută în cantitate mare în ficatul mamiferelor. Din fr. **arginase**.

ARGININĂ s.f. (Biol.) Aminoacid care există în proteine și participă la sinteza ureii în ficat. Din fr. **arginine**.

ARGIRISM s.n. (Med.) Intoxicație cu săruri de argint; argiroză. Din fr. **argyrisme**.

ARGIROZĂ s.f. (Med.) Argirism. Din fr. **argyrose**.

ARGON s.n. Gaz rar, incolor și inodor, care se găsește în atmosferă și care servește la umplerea unor becuri electrice. Din fr. **argon**.

ARGONAUT, *argonauți*, s.m. 1. (Mitol.) Nume dat eroilor antici greci care au călătorit pe corabia Argo spre Colchida. ♦ Fig. Navigator îndrăzneț. 2. Specie de moluscă cefalopodă din apele tropicale (*Argonauta argo*). Din fr. **argonaute**.

ARGOTIC, -**A**, *argotici*, -*ce*, adj. Care aparține argoului, privitor la argou, de argou. Din fr. **argotique**.

ARGUS s.m. Om cu privire ageră, pătrunzătoare; om care păzește ceva cu mare grijă. Din fr. **argus**.

ARHAIC, -**Ă**, *arhaici*, -*ce*, adj., s.n. 1. Adj. Care aparține sau este caracteristic unor vremuri extrem de îndepărtate din trecut. ♦ (Despre cuvinte, expresii, construcții etc.) Foarte vechi, ieșit de mult din uz. 2. S.n. Cea mai veche eră geologică. ♦ (Adjectival) Care aparține arhaicului (2), privitor la arhaic. *Roci arhaice*. Din fr. **archaïque**.

ARHAITATE s.f. (Rar) Stare arhaică. - **Arha**[ic] + suf. -*itate*.

SEMIARHAIC, -**Ă**, *semiarhaici*, -*ce*, adj. Care are caractere, în parte, arhaice. - **Semi**- + **arhaic**.

ARHAISM, *arhaisme*, s.n. Cuvânt, expresie, construcție etc. arhaică. Din fr. **archaïsme**.

ARHAISM, *arhaisme*, s.n. Cuvânt, expresie, construcție etc. arhaică. Din fr. **archaïsme**.

ARHAITATE s.f. (Rar) Stare arhaică. - **Arha**[ic] + suf. -*itate*.

ARHAIZA, *arhaizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A da un aspect arhaic (stilului, limbii etc.). Din **arhaic**.

ARHAIZANT, -**Ă**, *arhaizanți*, -*te*, adj. Cu aspect arhaic, care recurge la mijloace de exprimare de multă vreme ieșite din uz. *Stil arhaizant*. Din fr. **archaïsant**.

ARHAIZARE, *arhaizări*, s.f. Acțiunea de a arhaiza și rezultatul ei. V. **arhaiza**.

ARHEGON, *arhegoane*, s.n. (Bot.) Organ feminin de reproducere, caracteristic pentru mușchi, ferigi și gimnosperme. Din fr. **archégone**.

ARHEOCHIMIE s.f. Chimie specializată pentru arheologie. - **Arheo**[logie] + **chimie**.

ARHEOGRAFIE s.f. Disciplină istorică care se ocupă cu publicarea textelor și a manuscriselor antice. Din fr. **archéographie**.

ARHEOGRAF, *arheografi*, s.m. Specialist în arheografie. Din **arheografie** (derivat regresiv).

ARHEOLOG, -**Ă**, *arheologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în arheologie. Din fr. **archéologue**.

ARHEOLOGIC, -**Ă**, *arheologi*, -*ce*, adj. Care aparține arheologiei, privitor la arheologie. Din fr. **archéologique**.

ARHEOLOGIE s.f. Știință care studiază trecutul istoric al omenirii pe baza interpretării urmelor materiale păstrate. Din fr. **archéologie**.

ARHEOPTERIX s.m. Pasăre fosilă care făcea trecerea de la reptile la păsări. Din fr. **archéoptéryx**.

ARHEOZOIC, -**Ă**, *arheozoici*, -*ce*, s.n., adj. 1. S.n. Perioadă geologică în care au apărut primele semne de viață. 2. Adj. de arheozoic (1). Din fr. **archéozoïque**.

ARHIDIECEZAN, -**Ă**, *arhidiecezani*, -*e*, adj. Care ține de o arhidieceză, privitor la o arhidieceză. - După fr. **archidiocésain**.

ARHIDUCAL, -**Ă**, *arhiducali*, -*e*, adj. Care aparține arhiducelui, referitor la arhiduce. Din fr. **arhiducal**.

ARHIFONEM, *arhifoneme*, s.n. (Fon.) Unitate fonologică superioară fonemului, caracterizată prin îmbinarea unor trăsături distinctive provenind din mai multe foneme înrudite. Din fr. **archiphonème**.

ARHIMILIONAR, -**Ă**, *arhimilionari*, -*e*, s.m. și f. Persoană extrem de bogată. Din fr. **archimillionnaire**.

ARHISTRATEG, *arhistrategi*, s.m. Comandant suprem al armatei la Grecia antică. - După fr. **archistratège**.

ARHITRAVĂ, *arhitrave*, s.f. Element de construcție (caracteristic arhitecturii clasice) care constituie partea inferioară a antablamentului și care se sprijină pe capitelul coloanei sau pe zid. Din fr. **architrave**.

ARHIVĂ, *archive*, s.f. 1. Totalitatea actelor sau documentelor unei instituții, unui oraș etc. care se referă la activitatea lor trecută. 2. Birou, cameră, instituție etc. unde se păstrează asemenea acte. Din fr. **archives**.

ARHIVAR, *arhivari* s.m. Funcționar însărcinat cu păstrarea actelor sau documentelor unei arhive, cu clasarea documentelor și actelor dintr-o arhivă; condicar. - **Arhivă** + suf. -*ar*.

ARHIVIST, -**Ă**, *arhiviști*, -*ste*, s.m. și f. Specialist în arhivistică. Din fr. **archiviste**.

ARHIVISTICĂ s.f. Știință care are ca obiect studiul și organizarea documentelor cu valoare istorică. Din fr. **archivistique**.

ARHIVOLTĂ s.f. Detaliu de arhitectură, de regulă decorat cu mături, așezat deasupra unei arcade la o ușă, la o fereastră, la un portal etc. Din fr. **archivolte**.

ARIAN¹, -**Ă**, *arieni*, -*e*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de arianism, privitor la

arianism. *Erezie ariană*. **2.** S.m. și f. Adept al arianismului. Din fr. **arien**.

ARIAN², -**Ă**, *arieni*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La pl.) Denumire mai veche dată popoarelor indo-europene; denumire actuală pentru popoarele indo-iraniene; (și la sg.) persoană care aparține unuia dintre aceste popoare. ♦ Termen folosit de rasiști spre a denumi populațiile albe în general și pe strămoșii germanilor în special. **2.** Adj. Care aparține arienilor² (**1**), privitor la arieni². Din fr. **aryen**.

ARIANISM s.n. Doctrină creștină formulată de preotul Arie, care nega natura divină a lui Crîstos. Din fr. **arianisme**.

ARIERAT, -**Ă**, *arierați*, -*te*, adj., s.m. și f. (Individ) care este înapoiat mintal, care este insuficient dezvoltat din punct de vedere psihic. Din fr. **arriéré**.

ARIERATE s.f. pl. Datorii bănești aflate în restanță. Din fr. **arriéré**.

ARIERAȚIE s.f. (Med.) Înapoiere mintală. Din fr. **arriération**.

ARIERBEC, *arierbecuri*, s.n. Parte a unei pile de pod situată în aval și care este astfel construită încât să ușureze scurgerea apei. Din fr. **arrière-bec**.

ARIERGARDĂ, *ariergărzi*, s.f. Parte a armatei care se află în urma forțelor principale, pentru a le asigura securitatea. Din fr. **arrière-garde**.

ARIL s.m. (Chim.) Radical organic monovalent rezultat dintr-o hidrocarbură aromatică prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. Din fr. **aryle**.

ARIMA, *arimez*, vb. I. Tranz. A repartiza și a fixa încărcătura la bordul unei nave sau aeronave pentru a obține menținerea echilibrului normal al acestora. Din fr. **arimmer**.

ARIMARE s.f. Acțiunea de a *arima*; arimaj. V. **arima**.

ARIMAJ s.n. Arimare. Din fr. **arrimage**.

ARISTOCRAT, -**Ă**, *aristocrați*, -*te*, s.m. și f. Persoană care aparține aristocrației; *p.ext.* nobil. ♦ (Adjectival) Aristocratic. Din fr. **aristocrate**.

ARISTOCRATISM s.n. Atitudine, concepție aristocratică. - **Aristocrat** + suf. -*ism*.

ARISTOCRATIC, -**Ă**, *aristocratici*, -*ce*, adj. Care aparține aristocrației, propriu aristocrației; aristocrat. Din fr. **aristocratique**.

ARISTOCRAȚIE, *aristocrații*, s.f. Pătură a unei clase sociale sau a unui grup social care se bucură de mari privilegii, datorate originii, bogăției și poziției sale sociale; *p.gener.* (în orânduirea sclavagistă) clasă

socială dominantă, formată din marii posesori de pământ și de sclavi; (în orânduirea feudală) clasă socială dominantă a nobililor. Din fr. **aristocratie**.

ARISTON, *aristoane*, s.n. Aparat muzical care, acționat cu o manivelă, execută mecanic ariile înregistrate pe cilindri sau pe discuri. Din fr. **ariston**.

ARISTOTELIC, -**Ă**, *aristotelici*, -*ce*, adj. Care aparține lui Aristotel, bazat pe ideile lui Aristotel; aristotelian. Din fr. **aristotélique**.

ARISTOTELISM s.n. Ceea ce este specific concepției filozofice a lui Aristotel. Din fr. **aristotélisme**.

ARITENOID s.n. (Anat.) Cartilaj mobil al laringelui care întinde coardele vocale. Din fr. **aryténôide**.

ARITMIC, -**Ă**, *aritmici*, -*ce*, adj. Care este lipsit de ritm (regulat). Din fr. **arythmique**.

ARITMIE s.f. (Med.) Tulburare în activitatea inimii, care se manifestă prin inegalitatea numărului, ritmului și intensității contracțiilor mușchiului cardiac. Din fr. **arythmie**.

ARITMOGRAF, *aritmografe*, s.n. Aparat care efectuează și înregistrează mecanic operații aritmetice. Din fr. **arithmographie**.

ARITMOMETRU, *aritimetre*, s.n. Aparat care efectuează (manual sau mecanic) operații aritmetice. Din fr. **arithmomètre**.

ARIVISM s.n. Comportare de arivist, caracter specific arivistului. Din fr. **arrivisme**.

ARIVIST, -**Ă**, *ariviști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care caută să parvină la o situație în societate prin mijloace necinstite. Din fr. **arriviste**.

ARLECHINADĂ, *arlechinade*, s.f. Farsă a arlechinului; comedie în care apare arlechinul. Din fr. **arlequinade**.

ARMATAN s.n. Vânt fierbinte și uscat, care suflă dinspre Sahara spre Oceanul Atlantic. Din fr. **harmattan**.

ARMISTIȚIU, *armistiții*, s.n. Suspendare temporară a acțiunilor militare în urma unui acord încheiat între părțile beligerante. Din fr. **armistice**.

ARMOARII s.f. pl. (Rar) Arme (**3**); blazon. Din fr. **armoiries**.

ARMONIOS, -**OASĂ**¹, *armonioși*, -*qase*, adj. Care are armonie¹, plin de armonie¹, ale cărui părți componente formează un tot bine încheiat și echilibrat. Din fr. **harmonieux**.

NEARMONIOS, -**OASĂ**¹, *nearmonioși*, -*oase*, adj. Care nu are armonie¹, ale cărui părți componente nu

formează un tot bine încheiat și echilibrat. - **Ne-** + **armonios**.

ARMONIST, -**Ă**, *armoniști, -ste*, s.m. și f. (Rar) **1.** Persoană specializată în teoria armoniei¹. **2.** Persoană care cântă din armonică. Din fr. **harmoniste**.

ARMONIZA, *armonizez*, vb. I. **1.** Tranz. și refl. A pune în armonie sau a deveni armonios, a face să fie sau a fi în concordanță. **2.** Tranz. A compune acompaniamentul la o melodie conform legilor armoniei. Din fr. **harmoniser**.

ARMONIZARE, *armonizări*, s.f. Acțiunea de a (se) armoniza. V. **armoniza**.

ARMONOGRAF, *armonografe*, s.n. Aparat mecanic cu ajutorul căruia se pot obține serii de curbe cu aspect grafic plăcut, armonios, inedit. [Scriș și: *harmonograf*] Din fr. **harmonographe**.

ARMORIAL, -**Ă**, *armoriali, -e*, adj. (Rar) Referitor la blazon, la embleme. Din fr. **armorial**.

ARMURĂ, *armuri*, s.f. **1.** Echipament metalic pentru protecția individuală a unui războinic din antichitate și din evul mediu. **2.** Mod de împletire a firelor de urzeală cu firele de bătătură într-o țesătură. **3.** Înveliș protector al unui cablu electric. **4.** Totalitatea semnelor de alterație așezate la începutul unui portativ, care indică tonalitatea lucrării muzicale respective; armătură. Din fr. **armure**.

ARMURARIE, *armurării*, s.f. (Rar) Loc unde se fabrică, se repară sau se vând arme (de foc). Din fr. **armurerie**.

ARONDA, *arondez*, vb. I. Tranz. **1.** A împărți o suprafață, un teritoriu în zone locale pentru o mai bună administrare. **2.** A repartiza cartiere sau populația unui cartier la un anumit centru de distribuire a unor produse, mărfuri etc. - După fr. **arrondir**.

ARONDARE, *arondări*, s.f. Acțiunea de a aronda și rezultatul ei. V. **aronda**.

ARONDAT, -**Ă**, *arondați, -te*, adj. **1.** Care a fost împărțit în zone pentru o mai bună administrare. **2.** Care a fost repartizat la un anumit centru de distribuire a unor produse, la o școală etc. V. **aronda**.

ARONDISMENT, *arondismente*, s.n. Unitate teritorial-administrativă din Franța, mai mică decât departamentul. Din fr. **arrondissement**.

ARPENTAJ, s.n. **1.** (Metodă de) întocmire a unui plan topografic prin folosirea instrumentelor de măsurat lungimi. **2.** Tehnica măsurării pe teren a parcelelor cadastrale. Din fr. **arpentage**.

ARPENTOR, *arpentori*, s.m. Specialist în arpentaj. Din fr. **arpenteur**.

ARSENAL, *arsenale*, s.n. **1.** Întreprindere sau clădire în care se repară (eventual se și fabrică și se depozitează) armament. **2.** (Adesea fig.) Totalitatea mijloacelor de luptă. ♦ Fig. Totalitatea mijloacelor de care se servește cineva într-o acțiune, în exercitarea unei profesii etc. *Arsenalul cercetătorului*. Din fr. **arsenal**.

ARSENIAT s.n. Sare a acidului arsenic. Din fr. **arséniate**.

ARSENICAL, -**Ă**, *arsenicali, -e*, adj. De arsenic, care conține combinații de arsenic. Din fr. **arsenical**.

ARSENIOS adj. (În sintagma) *Acid arsenios* = acid al arsenicului, stabil numai în soluții apoase. Din fr. **arsénieux**. ****

ARSENIT, *arseniți*, s.m. Sare a acidului arsenios. Din fr. **arsénite**.

ARSENIURĂ, *arseniuri*, s.f. Combinație a arsenicului cu un metal. Din fr. **arséniure**.

ARTEFACT s.n. (Anat.) Falsă imagine care apare în preparatele histologice din cauza unor procedee greșite de fixare sau de colorare (pe lama microscopului). Din fr. **artefact**.

ARTERĂ, *artere*, s.f. **1.** Vas sangvin care asigură circulația sângelui de la inimă la diverse organe și țesuturi. **2.** Cale importantă de comunicație și de transport. ♦ Conductă hidraulică principală de alimentare prin care se transportă apa spre locul de consum. ♦ Linie electrică de alimentare prin care se transportă energie spre locul de consum. Din fr. **artère**.

ARTERIAL, -**Ă**, *arteriali, -e*, adj. Care aparține arterelor, privitor la artere, care circulă prin artere. Din fr. **artériel**.

ARTERIECTOMIE, *arteriectomii*, s.f. (Med.) Taiere a unei artere. Din fr. **artériectomie**.

ARTERIOGRAFIE, *arteriografii*, s.f. (Med.) Radiografie a unei artere. Din fr. **artériographie**.

ARTERIOLĂ, *arteriole*, s.f. (Anat.) Ramificație subțire a unei artere. Din fr. **artériole**.

ARTERIOPATIE, *arteriopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile pereților arteriali. Din fr. **artériopathie**.

ARTERIOSCLEROZĂ s.f. Boală caracterizată prin îngroșarea și sclerozarea pereților arterelor. Din fr. **artériosclérose**.

ARTERIOTOMIE, *arteriotomii*, s.f. (Med.) Secționare pe cale chirurgicală a unei artere. Din fr. **artériotomie**.

ARTERITĂ, *arterite*, s.f. Boală care constă în inflamarea unei artere. Din fr. **artérite**.

ARTEZIAN, *-Ă, arteziene*, adj. (În sintagmele) *Izvor artezian* = izvor care țâșnește (cu presiune) din pământ. *Fântână arteziană* = fântână din care apa țâșnește în sus, realizată prin mijloace artificiale, cu scop decorativ. Din fr. **artésien**.

ARTICULATORIU, *-IE, articulatorii*, adj. Care privește articularea sunetelor, care determină articularea sunetelor. Din fr. **articulateur**.

ARTIFICIALMENTE adv. (Rar) În mod artificial. Din fr. **artificiellement**.

ARTIFICIER, *artificieri*, s.m. **1.** Muncitor sau militar specializat în manipularea explozivelor. **2.** Muncitor specializat în fabricarea artiiciilor (**2**). Din fr. **artificier**.

ARTIMON, *artimonuri*, s.n. Catarg de la pupa unei nave cu pânze care are mai multe catarge. Din fr. **artimon**.

ARTIODACTIL, *-Ă, artiodactili, -e*, s.n., adj. **1.** S.n. (La pl.) Ordin de animale mamifere erbivore care au picioarele cu două degete dezvoltate și cu două degete mici; (și la sg.) animal din acest ordin. **2.** Adj. Care aparține artiodactilelor (**1**), specific artiodactilelor. Din fr. **artiodactyles**.

ARTISTIC, *-Ă, artistici, -ce*, adj. Care aparține artei, privitor la artă, din domeniul artei. ♦ (Adesea adverbial) Executat cu artă, cu talent. Din fr. **artistique**.

ANTIARTISTIC, *-A, antiartistici, -ce*, adj. (Despre opere, creații) Care nu respectă principiile artistice consacrate; lipsit de valoare artistică. - **Anti-** + **artistic**.

ARTISTICEȘTE adv. (Rar) Din punct de vedere artistic, în mod artistic. - **Artistic** + suf. - *este*.

NEARTISTIC, *-A, neartistici, -ce*, adj. Care nu aparține artei. ♦ Care nu corespunde principiilor estetice; lipsit de valoare artistică. - **Ne-** + **artistic**.

ARTIZAN, *artizani*, s.m. Persoană care execută produse de artizanat, meșteșugar care lucrează cu artă. Din fr. **artisan**.

ARTIZANAL, *-Ă, artizanal, -e*, adj. Care aparține artizanilor sau artizanatului, privitor la artizani sau la artizanat. Din fr. **artisanal**.

ARTIZANAT, *artizanate*, s.n. Meșteșug practicat cu artă. ♦ *Produse de artizanat* = produse lucrate artistic de către meșteșugari. ♦ Local, magazin în care se vând produse de artizanat. Din fr. **artisanat**.

SEMIARTIZANAT, *semiartizanate*, s.n. Sistem de muncă industrială bazat în proporție de cincizeci la sută pe meseriași. - **Semi-** + **artizanat**.

ARTRALGIE, *artralgii*, s.f. Durere localizată la articulații. Din fr. **arthralgie**.

ARTRITISM s.n. Predispoziție la unele boli articulare și de nutriție; *p. ext.* boală articulară sau de nutriție provocată de această predispoziție. Din fr. **arthritisme**.

ARTROGRAFIE, *artrografii*, s.f. (Med.) Radiografie a unei articulații. Din fr. **arthrographie**.

ARTROLOGIE s.f. Ramură a anatomiei care studiază articulațiile. Din fr. **arthrologie**.

ARTROPATIE, *artropatii*, s.f. Nume dat mai multor boli articulare, având cauze diverse. Din fr. **arthropathie**.

ARTROPOD, *artropode*, s.n. (La pl.) Încrengătură de animale nevertebrate, cu corpul format din inele articulate, cu membre perechi, simetrice și articulate, și cu schelet extern, chitinos; (și la sg.) animal făcând parte din această încrengătură. ♦ (Adjectival) *Animal artropod*. Din fr. **arthropodes**.

ARTROZA, *artroze*, s.f. Boală articulară cronică de tip deformatant. Din fr. **arthrose**.

ARTROZIC, *-Ă, artrozici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de artroză. Din fr. **arthrosique**.

ASAMBLA, *asamblez*, vb. I. Tranz. A reuni, a fixa, a îmbina două sau mai multe piese, mecanisme etc. ale unui sistem. Din fr. **assembler**.

ASAMBLARE, *asamblări*, s.f. Acțiunea de a *asambla* și rezultatul ei. V. **asambla**.

ASAMBLAJ, *asamblaje*, s.n. Sistem format din două sau mai multe elemente tehnice îmbinate sau articulate. Din fr. **assemblage**.

ASAMBLOR, (**1**) *asamblori*, s.m., (**2**) *asamblare* s.n. **1.** S.m. Muncitor care assemblează. **2.** S.n. (Inform.) Program special utilitar care asigură traducerea limbajului simbolic în limbajul calculatorului. Din fr. **assembleur**.

ASASIN, *-A, asasini, -e*, s.m., s.f. Persoană care omoară premeditat pe cineva; ucigaș. Din fr. **assassin**.

ASASINA, *asasinez*, vb. I. Tranz. A omori pe cineva cu premeditare. ♦ Fig. (Fam.) A plictisi, a enerva, a obosi pe cineva cu insistențele. Din fr. **assassiner**.

ASASINARE, *asasinări*, s.f. Acțiunea de a *asasina*. V. **asasina**.

ASASINAT, *asasinate*, s.n. Omor premeditat. Din fr. **assassinat**.

ASCA, *asce*, s.f. Celulă producătoare și purtătoare de spori interni, specifică unor ciuperci. Din fr. **asque**.

ASCARIDIOZĂ, *ascaridioze*, s.f. Boală parazitară provocată de diferite specii de limbrici. Din fr. **ascaridiose**.

ASCENDENȚĂ, *ascendente*, s.f. Linie ascendentă de rudenie; familie din care se trage cineva, origine a cuiva. Din fr. **ascendance**.

ASCENSIONAL, -Ă, *ascensionali*, -e, adj. Care tinde sau face să suie. *Mișcare ascensională*. Din fr. **ascensionnel**.

ASCENSOR, *ascensoare*, s.n. Cabină sau platformă cu ajutorul căreia se transportă, pe linie verticală, mărfuri sau persoane (în clădirile cu mai multe etaje); lift. Din fr. **ascenseur**.

ASCET, -Ă, *asceți*, -te, s.m. și f. (Livr.) Pustnic, sihastru; *fig.* persoană care duce o viață austeră și retrasă. Din fr. **ascète**.

ASCETIC, -A, *ascetici*, -ce, adj., s.f. **1.** Adj. Care aparține ascetului, ascetismului sau ascezei, privitor la ascet, ascetism sau asceză. **2.** S.f. Ramură a teologiei care se ocupă cu viața și operele unor asceți creștini. Din fr. **ascétique**.

ASCETISM s.n. **1.** Concepție religioasă sau morală care preconizează un mod de viață extrem de auster, restrângerea la maximum a satisfacției trebuințelor materiale etc.; asceză. **2.** Mod de viață preconizat de ascetism (**1**); viață austeră și retrasă pe care o duce cineva. Din fr. **ascétisme**.

ASCEZĂ s.f. Ascetism; *p. ext.* ansamblu de exerciții fizice și spirituale (considerate purificatoare) practicate de unii călugări. Din fr. **ascèse**.

ASCIDIE, *ascidii*, s.f. (La pl.) Clasă de animale marine inferioare, cu corpul în formă de sac; (și la sg.) animal din această clasă. Din fr. **ascidie**.

ASCITĂ s.f. (Med.) Acumulare de lichid, de obicei seros, în peritoneu. Din fr. **ascite**.

ASCITIC, -Ă, *ascitici*, -ce, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține ascitei, care se referă la ascită. **2.** Adj., s.m. și f. (Persoană) care este bolnavă de ascită. Din fr. **ascitique**.

ASCOMICETE s.f. pl. Clasă de ciuperci cu corpul vegetativ format de obicei din filamente, care se înmulțesc cu spori produși de o ască. Din fr. **ascomycètes**.

ASEISMIC, -Ă, *aseismici*, -ce, adj. (Despre zone geografice) Care este lipsit de cutremure. Din fr. **aséismique**.

ASEISMICITATE s.f. Absență a fenomenelor seismice într-o zonă geografică. Din fr. **aséismicité**.

ASEMĂNA, *asémân*, vb. I. **1.** Refl. A avea însușiri, trăsături comune cu cineva sau cu ceva; a semăna. **2.** Tranz. și refl. A (se) socoti la fel cu altul, a (se) așeza pe același plan; a (se) asemui. Din fr. **assimilare**.

ASEMĂNARE, *asemănări*, s.f. Faptul de a (se) asemăna; analogie, similitudine. ♦ Loc. adv. *După chipul și asemănarea cuiva* = întocmai, leit, la fel (cu cineva sau cu ceva). ♦ Loc. adv., adj. *Fără asemănare* = extraordinar, incomparabil. ♦ (Mat.) Corespondență între punctele a două figuri în care raportul lungimilor segmentelor omoloage este constant. V. **asemăna**.

ASEMĂNAT, -Ă, *asemănați*, -te, adj. (Inv.) Asemănător. ♦ (Adverbial) în conformitate cu..., conform cu... V. **asemăna**.

ASEMĂNĂTOR, -OARE, *asemănători*, -oare, adj. Care seamănă cu cineva sau cu ceva; similar, asemenea, analog, asemănat. - **Asemăna** + suf. -ător.

ASENTIMENT, *asentimente*, s.n. Consimțământ, aprobare, încuviințare dată cuiva pentru a face ceva. ♦ Expr. *A fi în asentimentul cuiva* = a proceda în conformitate cu dorința cuiva; a avea aprobarea cuiva într-o acțiune. Din fr. **assentiment**.

ASEPSIE s.f. Metodă de sterilizare a instrumentelor chirurgicale, a locului unde se face operația etc. cu ajutorul căldurii, ultrasunetelor etc.; absență a microbilor în urma aplicării acestei metode. Din fr. **asepsie**.

ASEPTIC, -Ă, *aseptici*, -ce adj. Care este în stare de aepsie; sterilizat. Din fr. **aseptique**.

ASEPTIZA, *aseptizez*, vb. I. Tranz. (Med.) A steriliza. Din fr. **aseptiser**.

ASEPTIZARE, *aseptizări*, s.f. Acțiunea de a *septiza* și rezultatul ei. V. **septiza**.

ASERTIV, -Ă, *asertivi*, -e, adj. (Livr.) Cu caracter de aserțiune; asertoric. Din fr. **assertif**.

ASERTORIC, -Ă, *asertorici*, -ce, adj. (Fil.) Care are caracterul unei aserțiuni, care exprimă o situație de fapt. *Judecată asertorică*. Din fr. **assertorique**.

ASERVI, *aservesc*, vb. IV. Tranz. A supune un grup social, un popor, o țară unor

interese străine sau unei clase dominante.
Din fr. **asservir**.

ASERVIRE s.f. Acțiunea de a *aservi* și rezultatul ei. V. **aservi**.

ASEXUAT, -**Ă**, *asexuați, -te*, adj. (Despre plante și animale) Care nu are caractere de apartenență la unul dintre sexe. ◊ *Reproducere asexuată* = reproducere prin spori sau prin diviziune. Din fr. **asexué**.

ASEZONA, *asezonez*, vb. I. Tranz. A pune ingrediente într-o mâncare. Din fr. **assaisonner**.

ASEZONARE, *asezonări*, s.f. Faptul de a *asezona*. V. **asezona**.

ASEZONAT, -**Ă**, *asezonați, -te*, adj. (Despre mâncăruri) Cu ingrediente. V. **asezona**.

ASFALT, *asfalturi*, s.n. 1. Rocă sedimentară, brună-neagră, formată prin bituminizarea unor substanțe organice sau prin oxidarea și polimerizarea petrolului. 2. Amestec de bitum cu materiale minerale, întrebuințat mai ales la pavarea drumurilor. ♦ Drum, loc asfaltat. Din fr. **asphalte**.

ASFALTIC, -**Ă**, *asfaltici, -ce*, adj. Care conține asfalt, care este impregnat sau acoperit cu asfalt. Din fr. **asphaltique**.

ASFALTOR, *asfaltori*, s.m. Muncitor specializat în lucrări de asfaltare. Din fr. **asphalteur**.

ASFIXIA, *asfixiez*, vb. I. Tranz. și refl. A provoca sau a suferi o asfixie; *p.ext.* a omorâ sau a muri în urma unei asfixii. Din fr. **asphyxier**.

ASFIXIERE, *asfixieri*, s.f. Faptul de a (*se*) *asfixia*. V. **asfixia**.

ASFIXIE, *asfixii*, s.f. Stare de sufocare datorită înecării, strangulării, gazelor toxice, ca simptom al unor boli etc. Din fr. **asphyxie**.

ASIAT, -**Ă**, *asiați, -te*, s.m. și f. (Franțuzism) Asiatic (1). Din fr. **asiate**.

ASIBILA, pers. 3 *asibilează*, vb. I. Tranz. și refl. (Fon.) A face să capete sau a căpăta caracterele unei consoane africte. Din fr. **assibiler**.

ASIBILARE s.f. Fenomen fonetic care constă în transformarea unei consoane ocluzive în consoană africată (sub influența vocalei *e* sau *i* care urmează); *asibilație*. V. **asibila**.

ASIBILATIE, *asibilații* s.f. (Fon.) Asibilare. Din fr. **assibilation**.

ASIETA, *asiete*, s.f. 1. Înclinare longitudinală a unei nave din cauza repartizării neuniforme a încărcăturii. 2. Mod de fixare a impozitelor datorate statului. Din fr. **assiette**.

ASIGNARE s.f. (Rad.) Repartizare a frecvențelor de lucru pentru diferite stații de radiocomunicații. - După fr. **assignation**.

ASIGNAT, *assignate*, s.n. Nume dat în trecut bancnotei în unele țări. Din fr. **assignat**.

ASIMETRIC, -**Ă**, *asimetrici, -ce*, adj. Lipsit de simetrie. Din fr. **asymétrique**.

ASIMETRIE, *asimetrii*, s.f. Lipsă de simetrie. Din fr. **asymétrie**.

ASIMILABIL, -**Ă**, *asimilabili, -e*, adj. Care poate fi asimilat, care se asimilează (ușor). Din fr. **assimilable**.

NEASIMILABIL, -**Ă**, *neasimilabili, -e*, adj. Care nu poate fi asimilat (ușor); inasimilabil. - **Ne-** + **asimilabil**.

ASIMPTOMATIC, -**Ă**, *asimptomatici, -ce*, adj. (Med.; despre boli) Care nu prezintă simptom clinic. Din fr. **asymptomatique**.

ASIMPTOTĂ, *asimptote*, s.f. (Mat.) Linie (dreaptă) de care se apropie o curbă, dar pe care nu o atinge niciodată la o distanță finită. Din fr. **asymptote**.

ASIMPTOTIC, -**Ă**, *asimptotici, -ce*, adj. Care aparține asimptotei, privitor la asimptotă, ca o asimptotă. Din fr. **asymptotique**.

ASINCRON, -**Ă**, *asincroni, -e*, adj. (Despre mașini electrice sau despre modul lor de funcționare) Care are turație motorului diferită de a câmpului magnetic al statorului. Din fr. **asynchrone**.

ASINCRONIC, -**Ă**, *asincronici, -ce*, adj. (Despre mișcări, fenomene etc.) Care nu se suprapune în timp cu altă mișcare, cu alt fenomen etc. Din fr. **asynchrone**.

ASINCRONISM, *asincronisme*, s.n. Lipsă de sincronism; caracter asincronic. Din fr. **asynchronisme**.

ASINERGIE, *asinerгии*, s.f. (Med.) Tulburare a proceselor de coordonare a mișcărilor care stau la baza actelor complexe de mișcare. Din fr. **asynergie**.

ASIRIAN, -**Ă**, *asirieni, -e*, s.m. și f. 1. S.m. și f. (La pl.) Populație semitică care a trăit în statul sclavagist Asiria; (și la sg.) persoană care făcea parte din această populație. 2. Adj. Care aparține Asiriei sau asirienilor (1). Din fr. **assyrien**.

ASIRIOLOG, -**Ă**, *asiriologi, -e*, s.m. și f. Specialist în asiriologie. Din fr. **assyriologue**.

ASIRIOLOGIE s.f. Disciplină care studiază istoria, cultura și limba din Asiria. Din fr. **assyriologie**.

ASISTA, *asist*, vb. I. 1. Intrans. A fi de față, a lua parte (la...). 2. Tranz. A sta lângă cineva pentru a-l ajuta, pentru a-l apăra etc. Din fr. **assister**.

ASISTENȚĂ s.f. 1. Totalitatea persoanelor care asistă la ceva (în special la o conferință sau la un spectacol). 2. Sprijin, ajutor (medical, material etc.) ♦ *Asistență socială* = sistem de ajutorare materială a persoanelor care nu sunt apte de muncă și nu dispun de mijloacele necesare traiului. *Asistență mutuală* = înțelegere politico-militară între două sau mai multe state pentru apărarea comună împotriva unui atac armat. Din fr. **assistance**.

INTERASISTENȚĂ, *interasistențe*, s.f. 1. Asistență reciprocă (în școli, universități). 2. (Rare) Întrajutorare. - **Inter** - + **asistență**.

ASISTOLIC, -**Ă**, *asistolici*, -*ce*, adj. (Med.) Referitor la asistolie, de asistolie. Din fr. **asystolique**.

ASISTOLIE s.f. (Med.) 1. Slăbire a contracțiilor inimii. 2. Impr. Insuficiență cardiacă totală. Din fr. **asystolie**.

ASIZA, *asize*, s.f. Fiecare dintre straturile orizontale de cărămidă, piatră etc., care alcătuiesc zidăria unei construcții. Din fr. **assise**.

ASOCIAȚIONISM s.n. Concepție psihologică ce pune la baza vieții suferințe asociația (4). Din fr. **associationnisme**.

ASOCIATIV, -**Ă**, *asociativi*, -*e*, adj. 1. Care aparține unei asociații (4), privitor la o asociație; (despre memorie) care evocă imagini prin asociație (4). 2. (Despre unele operații matematice) Care duce la același rezultat independent de modul cum au fost grupate elementele unui grup ordonat. Din fr. **associatif**.

ASOCIATIVITATE s.f. Proprietatea unei operații matematice de a fi asociativă (2). Din fr. **associativité**.

ASOCIAȚIE, *asociații*, s.f. 1. Grupare de persoane creată pentru a atinge un scop comun și organizată pe baza unui statut. 2. Grup de plante format din mai multe specii caracteristice unui anumit mediu de viață. 3. Grupare de molecule, de stele etc. cu însușiri comune. *Asociație moleculară*. 4. Proprietate a psihicului de a lega între ele mai multe imagini senzoriale, idei etc., apariția unei reprezentări atrăgând în conștiință o altă reprezentare asemănătoare sau întâlnită anterior; legătură între reprezentări, idei etc. pe baza acestei proprietăți. Din fr. **association**.

ASOLAMENT, *asolamente*, s.n. Tehnică a împărțirii unui teren cultivabil în mai multe loturi (în raport cu numărul de plante care urmează a fi cultivate) și a repartizării prin rotație a fiecărei plante pe un lot anumit. Din fr. **assolement**.

ASONANT, -**Ă**, *asonanți*, -*te*, adj. Care produce o asonanță. Din fr. **assonnant**.

ASONANȚĂ, *asonanțe*, s.f. Rimă imperfectă. Din fr. **assonnance**.

ASORTA, *asortez*, vb. I. Tranz. A așeza laolaltă diverse lucruri pentru a forma un tot armonios. ♦ A aproviziona cu mărfuri variate. ♦ Refl. A se potrivi (ca nuanță, mărime etc.). Din fr. **assortir**.

ASORTARE, *asortări*, s.f. Acțiunea de a (se) sorta. V. **asorta**.

ASORTAT, -**Ă**, *asortați*, -*te*, adj. Care se potrivește, care se armonizează (la culoare, mărime, calitate). ♦ Aprovizionat, înzestrat cu mărfuri variate. *Magazin asortat*. V. **asorta**.

ASORTIMENT, *assortimente*, s.n. Totalitatea mărfurilor sau produselor de aceeași categorie, dar de diferite forme, calități etc. Din fr. **assortiment**.

ASPARAGUS, *asparaguși*, s.m. Plantă ornamentală din familia liliaceelor, cultivată pentru frunzișele ei foarte fine și decorative (*Asparagus silvestris*). Din fr. **asparagus**.

ASPERSARE, *aspersări*, s.f. Stropire cu aspersorul. - După fr. **aspersion**.

ASPIC, *aspicuri*, s.n. Substanță gelatinoasă obținută din suc de oase și de carne, folosită la unele mâncăruri (ca garnitură). Din fr. **aspic**.

ASPIRATOR, -**OARE**, *aspiratori*, -*oare*, adj., s.n. 1. Adj. Care aspiră (1). 2. S.n. Aparat pentru aspirarea fumului, a prafului, a gazelor etc. Din fr. **aspirateur**.

ASPIRAȚIE, *aspirații*, s.f. 1. Aspirare. ♦ Deplasare a unui lichid într-o conductă prin micșorarea presiunii aerului din ea. 2. (Fon.) Zgomot produs prin frecarea aerului în trecerea lui prin laringe în cursul pronunțării unor sunete. 3. Fig. Năzuință, dorință, râvnă. [Var.: (înv.) **aspirațiune** s.f.] Din fr. **aspiration**.

ASTENIC, -**Ă**, *astenici*, -*ce*, adj., s.m. și f. 1. Care aparține asteniei, privitor la astenie, de astenie. 2. Adj., s.m. și f. (Om.) care este bolnav de astenie. Din fr. **asthénique**.

ASTENIE, *asteniei*, s.f. (Med.) Stare de oboseală intensă și prelungită, însoțită de slăbiciune fizică, de scăderea capacității de lucru intelectual etc. Din fr. **asthénie**.

ASTENIZA, *astenizez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) îmbolnăvi de astenie. - **Astenie** + suf. -*iza*.

ASTERIE, *asterii* s.f. (Zool.) Stea-de-mare. Din fr. **astérie**.

ASTERONIM, *asteronime*, s.n. Steluță, grup de steluțe sau litere urmate de steluțe care înlocuiesc într-o operă numele

autorului sau al unui personaj. Din fr. **astéronyme**.

ASTIGMATISM s.n. Aberație a unui sistem optic, care formează o imagine întinsă pentru un obiect. ♦ Defect al lentilelor sau al corneei și cristalinului ochiului omenesc, care constă într-o abatere de la forma sferică, ele având razele de curbură diferite în două plane perpendiculare, ceea ce duce la deformarea imaginilor. Din fr. **astigmatisme**.

ASTIGMATIC, -Ă, *astigmatici, -ce*, adj. s.m. și f. **1.** Adj. (Despre o imagine) Care e deformată datorită astigmatismului. **2.** Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de astigmatism.

Din **astigmatism**.

ASTRALIT s.m. Exploziv detonant de siguranță, folosit în unele mine. [Var.: **astralită** s.f.] Din fr. **astralite**.

ASTRINGENTĂ s.f. Proprietate a unor substanțe de a fi astringente. Din fr. **astringence**.

ASTROBIOLOGIE s.f. Știință care se ocupă cu studiul vieții din alte planete. Din fr. **astrobiologie**.

ASTROBIOLOG, -Ă, *astrobiologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în astrobiologie. Din **astrobiologie** (derivat regresiv).

ASTROCLIMAT, *astroclimate*, s.n. Totalitatea factorilor care contribuie la stabilirea unui loc adecvat pentru observații astronomice cu instrumente optice perfecționate. Din fr. **astroclimat**.

ASTRODROM, *astrodromuri*, s.n. Cosmodrom. Din fr. **astrodrome**.

ASTROFIZICĂ s.f. Ramură a astronomiei care se ocupă cu studiul structurii și compoziției astrilor și a materiei interstelare, cu procesele care se petrec aici etc. Din fr. **astrophysique**.

ASTROFIZICIAN, -Ă, *astrofizicieni, -e*, s.m. și f. Specialist în astrofizică. Din fr. **astrophysicien**.

ASTROFOTOMETRIE s.f. Ramură a astrofizicii practice care se ocupă cu măsurarea strălucirii corpurilor cerești. Din fr. **astrophotométrie**.

ASTROGRAF, *astrografe*, s.n. Lunetă astronomică fotografică, folosită la determinarea poziției astrilor. Din fr. **astrographie**.

ASTROGRAFIE s.f. Ramură a astronomiei care se ocupă cu descrierea stelelor. Din fr. **astrographie**.

ASTROLAB, *astrolabi*, s.m. **1.** Instrument folosit pentru măsurarea poziției astrilor și înălțimii lor deasupra orizontului. **2.** Vechi

instrument pentru măsurarea unghiurilor. Din fr. **astrolabe**.

ASTROLATRIE, *astrolatrii*, s.f. (Rar) Închinare la stele. Din fr. **astrolâtrie**.

ASTROMETRIE s.f. Ramură a astronomiei care se ocupă cu stabilirea poziției stelelor, cu determinarea coordonatelor geografice etc. Din fr. **astrométrie**.

ASTRONAUT, *astronauți*, s.m. Persoană care călătorește în spațiul cosmic cu o astronavă; cosmonaut. Din fr. **astronaute**.

PALEOASTRONAUT,

paleoastronauți, s.m. Ființă despre care unele documente străvechi atestă că ar fi călătorit cu vehicule ce aveau atribute tehnice proprii aeronavelor și

astronavelor. - **Paleo- + astronaut**.

ASTRONAUTIC, -Ă, *astronautici, -ce*, adj., s.f. **1.** Adj. Referitor la astronautică, de astronautică. **2.** S.f. Disciplină care studiază mijloacele și posibilitățile de zbor în spațiul cosmic; cosmonautică. Din fr.

astronautique.

ASTRONAVĂ, *astronave*, s.f. Navă destinată zborului în spațiul cosmic; cosmonavă, navă cosmică. Din fr. **astronef** (după *navă*).

ASTROSCOP, *astroscoape*, s.n. Telescop astronomic folosit pentru examinarea sumară a mișcării astrilor dintr-o anumită zonă. Din fr. **astroscope**.

ATAC, *atacuri*, s.n. **1.** Ofensivă a unor forțe armate care urmărește nimicirea sau prinderea inamicului și distrugerea unor obiective ale acestuia; (în special) moment culminant al acestei ofensive. ♦ (La sg. art.) Semnal de trompetă care anunță începerea atacului. **(1).** **2.** Agresiune împotriva unei persoane, unui stat etc. **3.** Inițiativă într-un joc sportiv. ♦ Linia de înaintași a unei echipe de fotbal, hambal etc. **4.** Acțiune violentă și susținută (prin manifestații, prin scris etc.) împotriva unei situații, unei teorii etc. sau împotriva celor care le susțin. ♦ Mijloc prin care se cere reexaminarea unei hotărâri judecătorești care nu satisface una dintre părți. **5.** Apariție bruscă și puternică a unei boli. ♦ (Pop.) Apoplexie. ♦ (Pop.) Tuberculoză pulmonară. **6.** (Fon.) Mișcare articulatorie a coardelor vocale, care marchează începutul pronunțării unei vocale. Din fr. **attaque**.

ATACA, *atac*, vb. I. **1.** Tranz. (Mil.) A începe sau a duce un atac. **(1).** **2.** A comite o agresiune împotriva unei persoane, unui stat etc. **3.** Intransp. A avea sau a lua inițiativa într-un joc sportiv. **4.** Tranz. Fig. A duce o campanie violentă și susținută împotriva

unei situații, unei teorii etc. sau împotriva celor care le susțin. ♦ A cere justiției să reexamineze o hotărâre care nu satisface una dintre părți. **5.** Tranz. A vătăma; a roade; a arde; a distruge. ♦ Refl. (Pop.) A se îmbolnăvi de tuberculoză pulmonară. ♦ Refl. (Arg.) A se enerva, a se irita, a se înfuria. ♦ ♦ A începe executarea unei bucăți muzicale. Din fr. **attaquer**.

ATACARE, *atacări*, s.f. Acțiunea de a ataca. V. **ataca**.

ATACAT, -*Ă*, *atacați*, -*te*, adj., s.m. și f. (Pop.) (Om) fizic. V. **ataca**.

ATACATOR, -**OARE**, *atacatori*, -*oare*, s.m. și f. (Rar) Persoană care atacă. - **Ataca** + suf. -*tor*. Fig. A începe să studieze o problemă. ♦ A începe executarea unei bucăți muzicale. - Din fr. **attaquer**.

ATACABIL, -*Ă*, *atacabili*, -*e*, adj. Care poate fi atacat. Din fr. **attaquable**.

NEATACABIL, -*Ă*, *neatacabili*, -*e*, adj. Care nu poate fi atacat, contestat; inatacabil. **Ne-** + **atacabil**.

ATACANT, -*Ă*, *atacanți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care atacă. ♦ Jucător care face parte din linia de înaintași a unei echipe sportive. Din fr. **attaquant**.

ATARAXIC, *ataraxice*, s.n. Medicament cu puternică acțiune calmantă a sistemului nervos central. Din fr. **ataraxique**.

ATARAXIE s.f. **1.** (Med.) Stare bolnăvicioasă de pasivitate a unui organ sau a unei funcțiuni. **2.** Concepție filozofică idealistă din antichitate care susținea că omul trebuie să tindă spre o stare de perfectă liniște sufletească prin detașarea de frământările lumii. Din fr. **ataraxie**.

ATAȘ, *atașe*, s.n. Anexă de metal prinsă lateral de o motocicletă, cu care se transportă obiecte sau persoane. [Pl. și: *atașuri*] Din fr. **attache** "legătură".

ATAȘA, *atașez* vb. I. **1.** Tranz. și refl. A (se) alătura (vremelnic) de ceva sau de cineva. **2.** Refl. Fig. A se lega sufletește de cineva sau ceva. Din **attacher**.

ATAȘABIL, -*Ă*, *atașabili*, -*e*, adj. Care poate fi atașat; fig. sociabil. - **Atașa** + suf. -*bil*.

ATAȘARE, *atașări*, s.f. Acțiunea de a (se) atașa. V. **atașa**.

NEATAȘABIL, -*Ă*, *neatașabili*, -*e*, adj. Care nu poate fi atașat. ♦ (Fig.) Nesociabil. - **Ne-** + **atașabil**.

ATAȘAMENT s.n. Afecțiune (puternică și durabilă) față de cineva sau ceva. Din fr. **attachement**.

ATAȘAT, *atașați*, s.m. Cel mai mic în grad dintre membrii unei reprezentanțe diplomatice. -Din fr. **attaché**

ATAVIC, -*Ă*, *atavici*, -*ce*, adj. Transmis prin atavism. Din fr. **atavique**.

ATAVISM s.n. Apariție la un descendent animal sau vegetal a unor particularități (fizice sau psihice) proprii ascendenților îndepărtați. Din fr. **atavisme**.

ATAXIC, -*Ă*, *ataxici*, -*ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de ataxie. Din fr. **ataxique**.

ATAxie s.f. (Med.) Tulburare a coordonării mișcărilor voluntare din cauza lezării unor căi nervoase și centri nervoși. Din fr. **ataxie**.

ATEBRINĂ s.f. Medicament folosit în profilaxie și în tratamentul malariei. Din fr. **atébrine**.

ATEIST, -*Ă*, *ateiști*, -*ste*, adj. (Rar) De ateu, referitor la ateism. Din fr. **athéiste**.

ATELAJ, *atelaje*, s.n. Ansamblu format din animalele de tracțiune și harnașamentul acestor animale; (impr.) animalele împreună cu vehiculul pe care îl trag (sau numai vehiculul). Din fr. **attelage**.

ATELA, *atele*, s.f. Piesă (din lemn, carton sau metal) folosită pentru a imobiliza în mod provizoriu membrele fracturate. Din fr. **attelle**.

ATELIER, *ateliere*, s.n. **1.** Local înzestrat cu unelte sau mașinile necesare, în care se desfășoară o muncă meșteșugărească sau industrială organizată. ♦ Parte dintr-o întreprindere industrială în care se execută aceeași operație sau același produs. ♦ Totalitatea muncitorilor care lucrează într-un atelier (**1**). **2.** Încăpere sau grup de încăperi în care își desfășoară activitatea un pictor sau un sculptor. ♦ Artiștii, elevii sau studenții care lucrează sub îndrumarea celuiiași maestru într-un atelier (**2**). Din fr. **atelier**.

AUTOATELIER, *autoateliere*, s.n. Atelier mobil folosit la depanări și reparații de vehicule. **Auto** + **atelier**.

MINIATELIER, *miniatieliere*, s.n. Atelier mic (în care fac practică elevii). **Mini-** + **atelier**.

ATEMPORAL, -*Ă*, *atemporal*, -*e*, adj. Care nu este determinat sau legat de condiții istorice date. Din fr. **atemporel**.

ATENANSA, *atenanse*, s.f. Corp secundar al unei case, folosit pentru bucătărie, spălătorie etc.; parte secundară a unei locuințe. Din fr. **attenance**.

ATENIAN, -*Ă*, *atenieni*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Locuitor al Atenei. **2.** Adj. Care

aparține atenienilor (1) sau Atenei, privitor la atenieni sau la Atena. Din fr. **athénien**.

ATENTAT, *atentate*, s.n. Acțiune criminală, de obicei contra unui șef de stat sau de guvern. ♦ Fig. Încercare de încălcare a unui drept, de distrugere a unei stări de lucruri, a unei concepții, de răsturnare a ordinii sociale sau politice a unui stat etc. Din fr. **attentat**.

ATENȚIONA, *atenționez*, vb. I. Tranz. 1. A atrage atenția cuiva. 2. (Fam.) A oferi cuiva un dar. ♦ A oferi cuiva flori, obiecte etc. în schimbul unor mici servicii. Din fr. **attentionner**.

ATENȚIONARE, *atenționări*, s.f. Acțiunea de a *atenționa*. V. **atenționa**.

ATENȚIONAT, -*Ă*, *atenționați*, -*te*, adj. 1. Căruia i s-a atras atenția. 2. (Fam.) Care a primit un dar (în schimbul unui serviciu). V. **atenționa**.

ASTERONIM, *asteronime*, s.n. Steluță, grup de steluțe sau litere urmate de steluțe care înlocuiesc într-o operă numele autorului sau al unui personaj. Din fr. **astéronyme**.

ASTIGMATIC, -*Ă*, *astigmatici*, -*ce*, adj. s.m. și f. 1. Adj. (Despre o imagine) Care e deformată datorită astigmatismului. 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de astigmatism. Din **astigmatism**.

ASTIGMATISM s.n. Aberrație a unui sistem optic, care formează o imagine întinsă pentru un obiect. ♦ Defect al lentilelor sau al corneei și cristalinului ochiului omenesc, care constă într-o abatere de la forma sferică, ele având razele de curbură diferite în două plane perpendiculare, ceea ce duce la deformarea imaginilor. Din fr. **astigmatisme**.

ATENUANT, -*Ă*, *atenuanți*, -*te*, adj. Care atenuază. ♦ *Circumstanțe atenuante* = împrejurări care contribuie la micșorarea vinii unui inculpat. Din fr. **atténuant**.

ATENUATOR, *atenuatoare*, s.n. Dispozitiv electric pasiv, destinat să realizeze reducerea nivelului unui semnal. Din fr. **atténuateur**.

ATERIZA, *aterizez*, vb. I. Intrans. (Despre aeronave) A efectua toate operațiile necesare pentru a reveni și a se opri pe sol. ♦ Fig. (Despre oameni) A sosi, a apărea pe neașteptate undeva. - După fr. **atterrir**.

ATERIZARE, *aterizări*, s.f. 1. Acțiunea de a *ateriza*; aterizaj. 2. (Sport) Atingere a solului ca fază finală a unui exercițiu în gimnastică, atletism etc. V. **ateriza**.

RADIOATERIZARE, *radioaterizări*, s.f. Aterizare fără vizibilitate, în cursul

căreia avionul este dirijat cu ajutorul unor radioemitoare situate pe sol. -

Radio - + **aterizare**.

ATERIZAJ, *aterizaje*, s.n. Aterizare. Din fr. **atterrissage**.

ATERIZOR, *aterizoare*, s.n. Dispozitiv al unui avion care servește la alunecarea pe sol în scopul aterizării sau al decolării. Din fr. **atterrisseur**.

ATERMAN, -*Ă*, *atermani*, -*e*, adj. (Fig.) Care nu permite trecerea căldurii. *Mediu aterman*. Din fr. **athermane**.

ATEROM s.n. (Med.) Infiltrare a pereților aortei și a unor artere cu o substanță grasă. V. *arterioscleroză* Din fr. **athérome**.

ATIC, -*Ă*, *atici*, -*ce*, adj., s.n. 1. Adj. Caracteristic Aticiei antice sau locuitorilor ei. ♦ *Frumusețe atică* = frumusețe perfectă. 2. Parte a unei construcții situată deasupra cornișei și menită să mascheze acoperișul. 3. Etaj scund situat imediat sub acoperiș. Din fr. **attique**.

ATIPIE, -*Ă*, *atipici*, -*ce*, adj. Care se abate de la caracteristicile obișnuite, de la tipul comun. Din fr. **atypique**.

ATIPIE, *atipii*, s.f. Însușirea de a fi deosebit de tipul obișnuit. - De la **atipic**.

ATLANT, *atlanți*, s.m. 1. Statuie reprezentând un bărbat într-o atitudine de efort, folosită ca element de susținere în locul unei coloane sau ca pilastru. 2. Locuitor legendar sau fantastic al Atlantidei. Din fr. **atlante**.

ATLANTIC, -*Ă*, *atlantici*, -*ce*, adj. Care aparține Oceanului Atlantic sau țărilor din jurul lui, privitor la Oceanul Atlantic sau la țărilor din jurul lui. *Coasta atlantică*. Din fr. **atlantique**.

ATLAS, *atlase*, s.n. I. (Anat.) Prima vertebră cervicală, care se articulează cu occipitalul și cu axisul. II. Colecție de hărți geografice, sistematizate după anumite criterii. ♦ Colecție de imagini, hărți, grafice etc., folosită ca material documentar ilustrativ într-un domeniu științific. *Atlas lingvistic*. ♦ (În sintagma) *Atlas cultural* = emisiune de radio sau televiziune care cuprinde noutăți culturale, informații culturale etc. [Pl. și: (II) *atlasuri*] Din fr. **atlas**.

ATLETISM s.n. Ramură a sportului care cuprinde diverse probe de alergări și de marș, de sărituri și aruncări, sau probe combinate, la care participă atleții. Din fr. **athlétisme**.

ATMOSFERĂ, (3) *atmosfera*, s.f. 1. Înveliș gazos care înconjoară pământul; aer; *spec. aer pe care îl respiră cineva*. ♦ (Fig.) Mediul social înconjurător; ambianță. ♦

(Fig.) Stare de spirit care se creează în jurul cuiva sau a ceva. **2.** Masă de gaze și de vapori aflată într-un spațiu în care au loc reacții chimice. **3.** Unitate de măsură a presiunii gazelor. Din fr. **atmosphère**.

ATMOSFERIC, -**Ă**, *atmosferici*, -*ce*, adj. Care aparține atmosferei (**1**), privitor la atmosferă, din atmosferă. Din fr. **atmosphérique**.

ATOL, *atoli*, s.m. Insulă în formă de inel, formată în mările calde din schelete de corali. Din fr. **atoll**.

ATOMIC, -**Ă**, *atomici*, -*ce*, adj. Care ține de atomi, privitor la atomi, specific atomilor. ♦ *Energie atomică* = energie nucleară. *Armă* (sau *bombă*) *atomică* = instrument de luptă a cărui putere e bazată pe energie nucleară. *Masă* (sau *greutate*) *atomică* = raportul dintre masa atomului unui element chimic și a 12-a parte din masa atomului de carbon. *Pilă atomică* = reactor nuclear. Din fr. **atomique**.

INTRAATOMIC, -**Ă**, *intraatomici*, -*ce*, adj. Care există, care se petrece în interiorul atomului. Din fr. **intra-atomique**.

ATOMISM s.n. **1.** Concepție materialist-mecanicistă care considera că materia este formată din atomi indivizibili. **2.** Teoria științifică modernă a structurii și proprietăților atomilor. **3.** Cercetare științifică sau concepție care reduce un ansamblu la elementele lui simple. Din fr. **atomisme**.

ATOMIST, -**Ă**, *atomişti*, -*ste*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține atomismului, care se referă la atomism. **2.** Adj., s.m. și f. (Persoană) care admite, propagă, susține atomismul; *spec.* specialist în fizica atomică. Din fr. **atomiste**.

ATOMISTICĂ s.f. Fizică nucleară. Din fr. **atomistique**.

ATOMIZA, *atomizez*, vb. I. Tranz. A transforma un lichid în picături foarte fine. Din fr. **atomiser**.

ATOMIZARE s.f. Acțiunea de a *atomiza*. V. **atomiza**.

ATOMIZATOR, *atomizatoare*, s.n. Mic recipient (cilindric) pentru pulverizarea fină a unui lichid; atomizor. - **Atomiza** + suf. -*tor*.

ATOMIZOR, *atomizoare*, s.n. Atomizator. Din fr. **atomiseur**.

ATOMOELECTRIC, -**Ă**, *atomoelectrici*, -*ce*, adj. Care se bazează pe electricitatea produsă cu ajutorul energiei atomice. *Centrală atomoelectrică*. Din fr. **atomoélectrique**.

ATON, -**Ă**, *atoni*, -*e*, adj. **1.** (Despre țesuturi) Care suferă de atonie; atonic. **2.** (Despre vocale, silabe, cuvinte) Care nu este accentuat. Din fr. **atone**.

ATONAL, -**Ă**, *atonali*, -*e*, adj. (Muz.) Care este compus după principiile atonalismului. Din fr. **atonal**.

ATONALISM s.n. Mod de a crea o compoziție muzicală prin negarea legilor organizării armonice a sunetelor. - **Atonal**[itate] + suf. -*ism*.

ATONALITATE, *atonalițăți*, s.f. Lipsă de tonalitate; metodă de compoziție muzicală care neagă tonalitatea, armonia. Din fr. **atonalité**.

ATONIC, -**Ă**, *atonic*, -*ce*, adj. Aton. Din fr. **atonique**.

ATONIE s.f. Reducere a elasticității unui țesut, în special a mușchilor. ♦ Stare fizică ce se manifestă prin lipsă de putere. Din fr. **atonie**.

ATRIBUTIV, -**Ă**, *atributivi*, -*e*, adj. Care are funcție de atribut (**2**). Din fr. **attributif**.

ATROFIA, pers. 3 *atrofiază*, vb. I. Refl. (Despre țesuturi sau organe) A suferi o atrofie. Din fr. **atrophier**.

ATROFIAT, -**Ă**, *atrofiati*, -*te*, adj. Care a suferit o atrofie. V. **atrofia**.

ATROFIERE, *atrofieri*, s.f. Faptul de a *se atrofia*. V. **atrofia**.

ATROPINĂ s.f. Alcaloid extras din mătrăgună, măselariță, laur etc. și folosit împotriva spasmelor; ca dilatant al pupilei etc. Din fr. **atropine**.

ATU, *atuuri* și (**1**) *atale*, s.n. **1.** Carte (sau culoare) de joc socotită a avea cea mai mare valoare. **2.** Element care, într-o anumită împrejurare, oferă cuiva un avantaj sau o șansă în plus. Din fr. **atout**.

AUDIBILITATE s.f. (Fiz.) Proprietate a unei vibrații sonore de a putea fi auzită. Din fr. **audibilité**.

AUDIOFRECVENȚĂ s.f. (Fiz.) Frecvență a unei unde sonore percepută de auz. Din fr. **audiofréquence**.

AUDIOGRAMĂ, *audiograme*, s.f. Grafic care indică acuitatea auditivă a unei persoane. Din fr. **audiogramme**.

AUDIOMETRIE s.f. Măsurare a acuității auditive a unei persoane (cu ajutorul audiometrului). Din fr. **audiométrie**.

AUDIOMETRU, *audiometre*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se determină acuitatea auditivă a cuiva. Din fr. **audiomètre**.

AUDIOVIZUAL, -**Ă**, *audiovizuali*, -*e*, adj. Care se bazează pe perceperea auditivă și vizuală. Din fr. **audio-visuel**.

AUGMENTATIV, -**Ă**, *augmentativi*, -*e*, adj., s.n. **1.** (Afix) care servește la formarea

unui cuvânt nou denumind un obiect de dimensiuni mai mari decât ale obiectului desemnat prin cuvântul de bază. **2.** (Cuvânt) care este format cu un augmentativ (**1**). Din fr. **augmentatif**.

AUGUR, (**1**) *auguri*, s.m., (**2**) *augure*, s.n. (În antichitatea romană) **1.** S.m. Preot cărui i se atribuia facultatea de a prevesti viitorul sau de a interpreta voința zeilor după zborul și cântecul păsărilor sau după măruntaiele animalelor sacrificate. **2.** S.n. Prevestire făcută de auguri (**1**); auspiciu. ♦ Expr. *A fi de bun (sau de rău) augur* = a fi semn bun (sau rău), a însemna că există premise ca un lucru să (se) sfârșească în mod favorabil (sau nefavorabil). Din fr. **augure**.

AUREOLA, *aureolez*, vb. I. Tranz. **1.** A înconjura cu o aureolă. **2.** Fig. A încununa, a glorifica (pentru calitățile sale). Din fr. **auréoler**.

AUREOMICINĂ s.f. Substanță chimică de origine vegetală, care se prezintă sub formă de pulbere cristalină, gălbuie, cu gust amar, puțin solubilă în apă, folosită ca antibiotic. Din fr. **auréomycine**.

AURICULAR, -Ă, *auriculari*, -e, adj. **1.** Al urechii, privitor la ureche; care seamănă cu urechea. **2.** Al auriculului, privitor la auricul. Din fr. **auriculaire**.

AUSCULTAȚIE, *auscultații*, s.f. Faptul de a ausculta; auscultare. Din fr. **auscultation**.

AUSTENITĂ s.f. Component al aliajelor de fier și carbon. Din fr. **austénite**.

AUSTRALIAN, -Ă, *australieni*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Australiei sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Australiei sau populației ei, privitor la Australia sau la populația ei. - **Australia** (n.pr.) + suf. -*an*. Cf. fr. *australien*.

AUSTRALOID, -Ă, *australoiți*, -de, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La pl.) Populație negroidă din Australia și Oceania; (și la sg.) persoană din această populație. **2.** Adj. Care aparține australoizilor (**1**), privitor la australoiți. Din fr. **australoides**.

AUSTRALOPITEC, *australopiteci*, s.m. Maimuță fosilă cu însușiri apropiate de cele umane, care a trăit în Africa. Din fr. **australopithèque**.

AUTARHIE, (**2**) *autarhii*, s.f. **1.** Politică prin care se tinde spre crearea unei economii naționale închise, izolate de economia altor țări. **2.** (Rar) Stat care practică autarhia (**1**); stare de autoizolare economică a unui stat. Din fr. **autarchie**.

AUTENTICITATE s.f. Faptul sau însușirea de a fi autentic. Din fr. **authenticité**.

AUTENTIFICA, *autentific*, vb. I. Tranz. A face ca un act să devină autentic; a legaliza. - După fr. **authentifier**.

AUTENTIFICARE, *autentificări*, s.f. Acțiunea de a *autentifica*. V. **autentifica**.

AUTENTIFICAT, -Ă, *autentificați*, -te, adj. (Despre acte) Întărit cu formele legale; legalizat. V. **autentifica**.

AUTISM s.n. Stare patologică manifestată prin ruperea legăturilor psihice cu lumea exterioară și intensă trăire a vieții interioare. Din fr. **autisme**.

AUTOACUZA, *autoacuz*, vb. I. Refl. A se acuza singur. Din fr. **autoaccuser**.

AUTOACUZARE, *autoacuzări*, s.f.

Faptul de a se *autoacuz*. V. **autoacuz**.

AUTOACUZĂȚIE, *autoacuzății*, s.f. (Rar) Autoacuzare. Din fr. **auto-accusation**.

AUTO¹ - Element de compunere însemnând "de la sine", "prin mijloace proprii" și care servește la formarea unor substantive, adjective și verbe. Din fr. **auto**-.

AUTO² **1.** S.n. (Fam.) Automobil. **2.** Element de compunere însemnând "automobil", "automat" și care servește la formarea unor substantive. **3.** Adj. invar. Care se efectuează cu ajutorul unui automobil, care privește automobilele. Din fr. **auto**.

AUTOANTICORP, *autoanticorpi*, s.m. (Biol.) Anticorp produs de organism în cazuri patologice împotriva propriilor sale celule sau țesuturi. Din fr. **auto-anticorps**.

AUTOANTIGEN, *autoantigene*, s.n. (Biol.) Antigen propriu organismului, care poate iniția un răspuns imun în cursul unei boli autoimune. Din fr. **auto-antigène**.

AUTOBIOGRAFIC, -Ă, *autobiografici*, -ce, adj. Care conține o autobiografie, (cu caracter) de autobiografie. Din fr. **autobiographique**.

AUTOBIOGRAFIE, *autobiografii*, s.f. Expunere orală sau scrisă a vieții unei persoane făcute de ea însăși. ♦ Operă literară aparținând genului epic, în care autorul își povestește viața. Din fr. **autobiographie**.

AUTOBUZ, *autobuze*, s.n. Automobil cu caroseria închisă sau parțial decapotabilă, folosit la transportul în comun al unui număr mare de persoane. [Var.: **autobus** s.n.] Din fr. **autobus**.

AUTOCAR, *autocare*, s.n. Automobil cu caroserie deschisă sau decapotabilă, folosit de obicei la transportul interurban în comun

(mai ales în excursii) al unui număr mare de persoane. Din fr. **autocar**.

AUTOCATALIZA, *autocatalize*, s.f. Cataliză a unei reacții chimice produsă chiar de elementele care iau parte la reacție. Din fr. **autocatalyse**.

AUTOCEFAL, -Ă, *autocefali*, -e, adj. Care se bucură de autocefalie. Din fr. **autocéphale**.

AUTOCEFALIE s.f. Conducere de sine stătătoare a unei biserici ortodoxe naționale. Din fr. **autocéphalie**.

AUTOCLAVA s. f. 1. recipient metalic închis ermetic, în care au loc procese fizice și chimice sub presiune (la o temperatură ridicată). 2. capac care închide ermetic un recipient, închis prin presiunea din interior. Din fr. **autoclave**

AUTOCLAVIZAT adj. (Despre beton) Fabricat în condiții de autoclavă. - De la **autoclavă**.

AUTOCRAT, *autocrați*, s.m. (Adesea adjectival) Conducător al unui stat, cu puteri absolute; autocrator. Din fr. **autocrate**.

AUTOCRATISM s.n. Concepție, doctrină bazată pe autocrație (1). - **Autocrat** + suf. -ism.

AUTOCRATIC, -Ă, *autocratici*, -ce, adj. Care are caracter de autocrație; care are puteri absolute. Din fr. **autocratique**.

AUTOCRAȚIE, (2) *autocrații*, s.f. 1. Formă de guvernare în care întreaga putere a statului e concentrată în mâna unei singure persoane; tiranie, absolutism. 2. Stat care are forma de guvernare descrisă mai sus. Din fr. **autocratie**.

AUTODAFE, *autodafeuri*, s.n. 1. Ceremonie în cursul căreia cei condamnați de inchiziție pentru erezie erau puși să revină la credința părăsită. 2. Ardere pe rug la care erau condamnați, în timpul inchiziției, cei socotiți eretici; *p. ext.* acțiune care duce la distrugerea prin foc. Din fr. **autodafé**.

AUTODIDACT, -Ă, *autodidacți*, -te, s.m. și f. Persoană care și-a însușit, fără ajutorul unui profesor sau al unei forme de învățământ, cunoștințe științifice și o anumită cultură. Din fr. **autodidacte**.

AUTODINĂ s.f. Montaj special de radiorecepție în care același tub electronic servește ca detector și ca oscilator. Din fr. **autodyne**.

AUTÓDROM, *autodroame*, s.n. (Rar) Teren special amenajat pentru exerciții de conducere a automobilului. Din fr. **autodrome**.

AUTOEXCITAȚIE, *autoexcitații*, s.f. Excitație magnetică a unui generator electric la care curentul este luat de la același generator. Din fr. **auto-excitation**. **AUTOFAGIE**, *autofagii*, s.f. (Med.) Consumare a propriilor țesuturi de către un organism supus inanității. Din fr. **autophagie**.

AUTOFECONDAȚIE, *autofecundații*, s.f. (Biol.) Autofecundare. Din fr. **autofécondation**.

AUTOGAMĂ, *autogame*, s.f., adj. (Plantă) care se caracterizează prin autogamie. Din fr. **autogame**.

AUTOGAMIE s.f. Fecundație a florilor unei plante prin polenul produs în aceeași floare. Din fr. **autogamie**.

AUTOGENĂ, *autogene*, adj. (În sintagma) *Sudură autogenă* = tip de sudură care folosește căldura produsă prin arderea acetilenei în oxigen. Din fr. **autogène**.

AUTOGENEZA s.f. Teorie care absolutizează acțiunea factorilor ereditari în dezvoltarea individului și neagă rolul mediului. Din fr. **autogénèse**.

AUTOGHIDAT, -Ă, *autoghidați*, -te, adj. (Despre mobile) Care își dirijează el însuși mișcarea către țintă. Din fr. **autoguidé**.

AUTOGIR, *autogire*, s.n. Aeronavă prevăzută cu o elice de propulsie antrenată de un motor și cu elice de suspensie care se învârteste în jurul unui ax vertical prin forța realizată de deplasarea aeronavei. Din fr. **autogire**.

AUTOGOL, *autogoluri*, s.n. (Sport) Gol în propria poartă. Din fr. **autogoal**.

AUTOGRAF, -Ă, *autografi*, -e, adj., s.n. (Text, semnătură, document etc.) scris de mâna autorului. Din fr. **autographe**.

AUTOGRAFIE s.f. Procedu prin care se reproduce pe piatră litografică sau pe o hârtie specială un text, un desen etc. (autograf). ♦ (Concr.) Text, desen etc. astfel reproduș. Din fr. **autographie**.

AUTOGREFĂ, *autogrefe*, s.f. (Med.) Autoplastie. Din fr. **autogreffé**.

AUTOHEMOTERAPIE, *autohemoterapii*, s.f. (Med.) Hemoterapie ieșită din uz, efectuată cu sângele pacientului. Din fr. **autohémothérapie**.

AUTOHTON, -Ă, *autohtoni*, -e, adj. (Adesea substantivat) Care s-a format și s-a dezvoltat pe teritoriul unde trăiește (și în prezent), care este originar de aici; bășinaș, aborigin. Din fr. **autochtone**.

AUTOHTONISM s.n. Ansamblu de trăsături autohtone; *p. ext.* exagerare a trăsăturilor specifice unei colectivități naționale. - **Autohton** + suf. -ism.

AUTOHTONIZA, *autohtonizez*, vb. I. Tranz. și refl. A da sau a lua caracter autohton. - **Autohton** + suf. -iza.

AUTOHTONIZARE, *autohtonizari*, s.f. Acțiunea de a se autohtoniza și rezultatul ei. V. **autohtoniza**.

AUTOHTONIZAT, -Ă, *autohtonizați, -te*, adj. Care a capătat caracter autohton. - **Autohton** + suf. -izat.

AUTOINDUCȚIE s.f. (Fiz.) Inducție electromagnetică proprie; selfinducție. Din fr. **auto-induction**.

AUTOLIZA, *autolize*, s.f. (Biol.) Dezintegrare a celulelor și a țesuturilor din plante și din animale sub acțiunea enzimelor proprii. Din fr. **autolyse**.

AUTOMAT, -Ă, *automați, -te*, adj., s.n. 1. Adj. (Despre aparate, mașini etc.) Care este acționat printr-un dispozitiv mecanic; (despre anumite operații; adesea adverbial) care se efectuează prin acțiunea unui dispozitiv mecanic. ♦ *Armă automată* (și substantivat, n.) = armă de foc la care armarea se face fără intervenția omului; *p. restr.* pistol-mitralieră. ♦ (Adesea adverbial) Care se face, se execută de la sine, fără participarea rațiunii sau voinței. *Gest automat*. 2. S.n. Dispozitiv, aparat, mașină care efectuează o anumită operație fără intervenția omului. *Automat de scară* = dispozitiv care asigură iluminarea temporizată a holurilor și scărilor interioare din blocuri. ♦ Fig. Persoană fără voință, fără inițiativă, care face totul mecanic. Din fr. **automate**.

SEMIAUTOMAT, -Ă, *semiautomați, -te*, adj. (Despre sisteme tehnice) Care efectuează automat numai unele dintre mișcările pe care este capabil să le execute, celelalte fiind dirijate prin intervenții din exterior; automatizat numai în parte. - **Semi-** + **automat**.

AUTOMATIC, -Ă, *automatici, -ce*, adj., s.f. 1. Adj. (Adesea adverbial) De automat. 2. S.f. Ramură a științei și a tehnicii care se ocupă cu studiul metodelor și al mijloacelor pentru efectuarea proceselor tehnice fără participarea directă a omului. Din fr. **automatique**.

AUTOMATISM s.n. 1. Caracterul a ceea ce este automat; mișcare (ca) de automat. 2. Înlănțuire de reacții care se desfășoară fără controlul centrilor nervoși superiori; mișcare, gest stereotip la care nu participă conștiința. Din fr. **automatisme**.

AUTOMATIST, -Ă, *automatiști, -ste*, s.m. și f. Specialist în automatică. Din fr. **automatiste**.

AUTOMATIZA, *automatizez*, vb. I. 1. Tranz. A înzestra cu utilaj automat. 2. Refl. (Despre acțiuni, gesturi, mișcări) A căpăta caracter de automatism (2). Din fr. **automatiser**.

AUTOMATIZARE, *automatizări*, s.f. Acțiunea de a (se) automatiza și rezultatul ei; folosire a automatelor în procesul de producție, înzestrare cu automate. V. **automatiza**.

AUTOMEDICAȚIE, *automedicații*, s.f. medicație stabilită de bolnav pentru sine. Din fr. **automédication**.

AUTOMOBIL, -Ă, *automobili, -e*, s.n., adj. 1. S.n. Vehicul cu patru (rar, trei, șase) roți pneumatice, mișcat de un motor cu explozie internă, cu aburi, cu electricitate sau aer comprimat; auto². 2. Adj. (Despre vehicule) care se mișcă cu ajutorul unui motor propriu. Din fr. **automobile**.

MINIAUTOMOBIL, *miniautomobile*, s.n. Automobil de dimensiuni reduse. - **Mini**¹ + **automobil**.

AUTOMOBILISM s.n. Sport practicat cu ajutorul automobilului. Din fr. **automobilisme**.

AUTOMOBILIST, -Ă, *automobilști, -ste*, s.m. și f. Persoană care practică automobilismul. ♦ (Rare) Persoană care conduce un automobil. Din fr. **automobiliste**.

AUTOMODEL s. n. autovehicul în miniatură, cu un sistem de propulsie și de comandă. Din fr. **auto-modèle**.

AUTOMODELISM s.n. Ramură sportivă care se ocupă cu construirea de automodele. - **Automodel** + suf. -ism.

AUTOMODELIST, -Ă, *automodeliști, -ste*, s.m. și f. Constructor de automodele. - **Automodel[ism]** + suf. -ist.

AUTOMOTOR, *automotoare*, s.n. Vehicul de cale ferată, prevăzut cu motor propriu și folosit pentru transportul rapid de călători. ♦ (Adjectival) *Tren automotor*. Din fr. **automoteur**.

AUTONOMIST, -Ă, *autonomiști, -ste*, adj. s.m. și f. (Persoană) care susține autonomia. Din fr. **autonomiste**.

AUTONOMIZA, *autonomizez*, vb. I. Refl. A deveni autonom. Din fr. **autonomiser**.

AUTONOMIZARE, *autonomizări*, s.f. Acțiunea de a se autonomiza și rezultatul ei. V. **autonomiza**.

AUTONOMIZAT, -Ă, *autonomizați, -te*, adj. Care a devenit autonom. V. **autonomiza**.

AUTOPLASTIE, *autoplastii*, s.f. Intervenție chirurgicală prin care se reface o

parte distrusă din țesutul corpului cu ajutorul unei grefe luate din însuși corpul individului respectiv. Din fr. **autoplastie**.

AUTOPOMPA, *autopompe*, s.f. Pompă (de incendiu) montată pe un autocamion și acționată de motorul acestuia. Din fr. **autopompe**.

AUTOPROPULSIE s.f. Propulsie a unui vehicul realizată cu mijloace proprii. Din fr. **autopropulsion**.

AUTOPROPULSOR, *autopropulsoare*, adj., s.n. (Dispozitiv) care asigură autopropulsia. Din fr. **autopropulseur**.

AUTOPSIA, *autopsiez*, vb. I. Tranz. A face autopsie. Din fr. **autopsier**.

AUTOPSIE, *autopsii*, s.f. Disecție a unui cadavru și examinare anatomică a organelor lui interne pentru a stabili cauza morții; necropsie. Din fr. **autopsie**.

AUTOPSIER, *autopsieri*, s.m. Specialist în autopsie. - **Autopsie** + suf. - *ier*.

AUTORECLAMĂ, *autoreclame*, s.f. Reclamă a propriilor realizări. Din fr. **autoréclame**.

AUTOREGLAJ, *autoreglaje*, s.n. Autoreglare. Din fr. **autoréglage**.

AUTORITAR, -**Ă**, *autoritari*, -*e*, adj. Căruia îi place să uzeze (și uneori să abuzeze) de dreptul de a comanda, de a da dispoziții; care găsește satisfacție în faptul de a fi ascultat. *Om autoritar*. ♦ Care impune ascultare, care nu admite replică. *Atitudine autoritară*. Din fr. **autoritaire**.

AUTORITARIST, -**Ă**, *autoritariști*, -*ste*, adj. Care denotă autoritarism. - **Autoritar** + suf. - *ist*.

AUTORITARISM, *autoritarisme*, s.n. 1. Caracter, atitudine autoritară. 2. Sistem politic autoritar. Din fr. **autoritarisme**.

AUTORIZA, *autorizez*, vb. I. Tranz. A împuternici pe cineva sau ceva cu o autoritate (publică). ♦ A da cuiva dreptul de a face, de a spune etc. ceva. Din fr. **autoriser**.

AUTORIZARE, *autorizări*, s.f. Faptul de a autoriza. V. **autoriza**.

AUTORIZAT, -**Ă**, *autorizați*, -*te*, adj. Împuternicit cu autoritate (publică); împuternicit să facă, să spună etc. ceva. ♦ Făcut de o persoană care are autorizație. V. **autoriza**.

NEAUTORIZAT, -**Ă**, *neautorizat*, -*te*, adj. Care nu este autorizat, împuternicit să facă, să spună etc. ceva. - **Ne-** + **autorizat**.

AUTORIZAȚIE, *autorizații*, s.f. Permisune, împuternicire (oficială) de a face ceva. ♦ (Concr.) Document oficial prin

care se dovedește un drept sau o împuternicire a cuiva. Din fr. **autorisation**. **AUTORUTIER**, -**Ă**, *autorutieri*, -*e*, adj. Relativ la transportul auto. Din fr. **autoroutier**.

AUTOȘENILĂ, *autoșenile*, s.f. Autovehicul de transport care are ca organe de rulare șenilele. Din fr. **autochenille**.

AUTOȘENILEȚĂ, *autoșenilete*, s.f. Autovehicul de transport prevăzut cu două șenile în spate și cu roți în față. - Cf. **autoșenilă**.

AUTOSIFON, *autosiffoane*, s.n. Dispozitiv atașat la un recipient metalic pentru prepararea sifonului la domiciliu. Din fr. **autosiphon**.

AUTOSTOP, *autostopuri*, s.n. 1. Instalație de semnalizare luminoasă așezată la întreținerea străzilor pentru reglementarea circulației. ♦ Instalație de oprire automată a unui vehicul feroviar când linia nu este liberă. 2. Procedeu prin care un pieton parcurge itinerarul propus apelând la serviciile (gratuite ale) autobibliștilor ocazionali. Din fr. **auto-stop**.

AUTOSTOPIST, -**Ă**, *autostopiști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care face autostopul. - **Autostop** + suf. -*ist* (după fr. *autostoppeur*).

AUTOSUGESTIE, *autosugestii*, s.f. Influențare a propriei conștiințe sau comportări prin reprezentări sau idei care capătă caracter predominant. Din fr. **autosuggestion**.

AUTOTELIC, -**Ă**, *autotelici*, -*ce*, adj. (Fil.) Care conține în sine scopul; cu finalitate lăuntrică. Din fr. **autotélique**.

AUTOTOMIE s.f. Proces de automutilare specific unor animale care constă în însușirea de a-și detașa în caz de primejdie o parte a corpului (coadă, picior etc.), care ulterior se poate regenera. Din fr. **autotomie**.

AUTOTRACTOR, *autotractoare*, s.n. Autovehicul de tracțiune de mare putere, montat pe roți de cauciuc, de metal sau pe șenile și de care este legată de obicei o remorcă. Din fr. **autotracteur**.

AUTOTRANSFORMATOR, *autotransformatoare*, s.n. Transformator electric în care înfășurările (primară și secundară) sunt cuplate în mod dublu. Din fr. **autotransformateur**.

AUTOTROF, -**Ă**, *autotrofi*, -*e*, adj. (Despre organisme vegetale) Care este capabil să transforme substanțele anorganice în elemente organice necesare hranei. Din fr. **autotrophe**.

AUTOTROFIE s.f. Mod de hrănire specific organismelor autotrofe. Din fr. **autotrophie**.

AUTOVACCIN, *autovaccinuri*, s.n. Vaccin obținut prin cultura și atenuarea germenilor proprii ai bolnavului. Din fr. **autovaccin**.

AUTOVACCINA, *autovaccinez*, vb. I. 1. Tranz. A supune autovaccinării. 2. Refl. A se vaccina spontan, fără intervenție externă. Din fr. **autovacciner**.

AUTOVEHICUL, *autovehicule*, s.n. Vehicul autopropulsat suspendat pe roți, șenile sau tălpi de alunecare, care servește la transportul oamenilor sau al bunurilor. Din fr. **autovéhicule**.

AUXINĂ, *auxine*, s.f. Substanță hormonală vegetală care condiționează creșterea plantelor. Din fr. **auxine**.

AVAL s.n. (În loc. adv.) În *aval* = (în legătură cu situația unui punct de pe cursul unei ape) mai aproape de vărsare (în comparație cu alt punct). Din fr. **aval**.

AVALANȘA, *avalanșe*, s.f. Masă de zăpadă care se desprinde de pe coasta unui munte și se rostogolește la vale (ducând cu sine și pietrele, copacii etc. întâlniți în cale); lavină. ♦ Fig. (Cu determinări) Cantitate mare (de...), năvală (de...). *Avalanșă verbală*. Din fr. **avalanche**.

AVANCRONICA, *avancronici*, s.f. Cronică a unui spectacol înainte de a fi avut loc premiera. Din fr. **avant + chronique**.

AVANGARDA, *avangărzi*, s.f. (Adesea fig.) Subunitate sau unitate militară care se deplasează în fața forțelor principale ca element de siguranță. ♦ Loc. adj. *De avangardă* = a) care merge în frunte, care conduce; b) care luptă împotriva formelor și tradițiilor consacrate (în literatură și artă).

♦ Mișcare literară, artistică etc. care joacă (prin noutățile aduse) rol de precursor. Din fr. **avant-garde**.

AVANGARDISM s.n. 1. Atitudine fals revoluționară prin care se recurge la măsuri premature, care nu țin seama de etapa de dezvoltare respectivă. 2. Curent literar-artistic care luptă împotriva formelor și tradițiilor consacrate, recurgând adesea la formule îndrăznețe sau excentrice (care ar reprezenta arta viitorului). - **Avangardă** + suf. *-ism*.

AVANGARDIST, -**Ă**, *avangardiști, -ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al avangardismului. 2. Care aparține avangardismului, privitor la avangardism. Din fr. **avant-gardiste**.

AVANPORT, *avanporturi*, s.n. Zonă amenajată la intrarea într-un port, pentru o

scurtă staționare a navelor. Din fr. **avant-port**.

AVANPOST, *avanposturi*, s.n. Subunitate militară de siguranță, instalată în fața forțelor principale proprii aflate în staționare sau în apărare; poziție pe care se află o asemenea subunitate. Din fr. **avant-poste**.

AVANPREMIERĂ, *avanpremiere*, s.f. Spectacol dat ca ultimă repetiție în fața unui cerc de specialiști și invitați. Din fr. **avant-première**.

AVANS, *avansuri*, s.n. 1. Plată anticipată a unei părți dintr-o sumă curentă datorată ca retribuție sau salariu, ca acoperire a unei lucrări efectuate în contul unor zile-muncă, la încheierea unui contract etc. 2. (În expr.) *A face (cuiva) avansuri* = a încerca să obțină prietenia sau dragostea cuiva prin lingușiri, concesi (de ordin etic) etc. 3. Interval de timp, distanță etc. cu care cineva sau ceva se află înaintea altuia. Din fr. **avance**.

AVANSA, *avanse*, vb. I. 1. Intrans. A înainta, a merge (pentru a se apropia de o țintă urmărită). ♦ A progresa, a înainta. *Lucrările avansează*. 2. Tranz. și intrans. A promova în muncă, în grad. 3. Tranz. A preda, a acorda cu anticipație o sumă de bani, un bun material etc. Din fr. **avancer**.

AVANSARE, *avansări*, s.f. Acțiunea de a *avansa*. V. **avansa**.

AVANSAT, -**Ă**, *avansați, -te*, adj. Care a ajuns la o treaptă de dezvoltare înaintată, la un stadiu înaintat. V. **avansa**.

AVANSCENĂ, *avanscene*, s.f. 1. Partea de dinainte a scenei, cuprinsă între cortină și rampă. 2. Fiecare dintre cele două loji așezate lângă scenă. Din fr. **avant-scène**.

AVANTAJ, *avantaje*, s.n. 1. Folos mai mare pe care îl obține cineva (în raport cu altul). 2. Favoare, privilegiu de care se bucură cineva sau ceva. 3. Superioritate (a cuiva sau ceva față de altcineva sau altceva) bazată pe o situație, pe o împrejurare favorabilă. Din fr. **avantage**.

AVANTAJA, *avantaje*, vb. I. Tranz. A acorda cuiva un avantaj. ♦ A scoate în relief calitățile fizice ale cuiva. Din fr. **avantager**.

AVANTAJANT, -**Ă**, *avantajați, -te*, adj. (Rar) Avantajos. - **Avantajă** + suf. *-ant*.

AVANTAJARE s.f. (Rar) Acțiunea de a *avantaja*. V. **avantaja**.

AVANTAJOS, -**OASĂ**, *avantajoși, -oase*, adj. Care oferă un avantaj; convenabil. ♦ Care scoate în relief trăsăturile fizice ale

cuiva. *Îmbrăcămintă avantajoasă*. Din fr. **avantageux**.

AVANTBEC, *avantbecuri*, s.n. Parte a unui picior de pod situată către punctul de unde curge apa, amenajată special pentru a-l proteja împotriva presiunii apei și a corpurilor transportate de ea. Din fr. **avantbec**.

AVANTREN, *avantrenuri*, s.n. Partea anterioară a unei mașini agricole cu tracțiune animală, care asigură stabilitatea și direcția mașinii în timpul lucrului. Din fr. **avant-train**.

AVARIA, *avariez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să sufere sau a suferi o avarie; a (se) strica, a (se) deteriora. Din fr. **avarier**.

AVARIAT, **-Ă**, *avariați, -te*, adj. Care a suferit o avarie. V. **avaria**.

AVARIERE, *avarieri*, s.f. Faptul de a (se) avaria. V. **avaria**.

AVARIE, *avarii*, s.f. Stricăciune, deteriorare (însemnată) suferită de o navă, de o mașină, de o construcție etc. Din fr. **avarie**.

AVATAR, *avataruri*, s.n. (În unele concepții religioase) Reîncarnare succesivă a unei ființe. ♦ (Fig.) Transformare neprevăzută (și chinuitoare) care intervine în evoluția unei ființe sau a unui lucru. Din fr. **avatar**.

AVENTURA, *aventurez*, vb. I. Refl. A întreprinde o acțiune riscantă, primejdioasă. Din fr. **aventurer**.

AVENTURA, *aventuri*, s.f. 1. Acțiune îndrăzneată și riscantă; întreprindere dubioasă, necinstită. 2. Legătură amoroasă întâmplătoare (și trecătoare). Din fr. **aventure**.

AVENTURIST, **-Ă**, *aventuriști, -ste*, adj. Privitor la aventură, care ține de aventură, înclinat spre aventură. - **Aventură** + suf. *-ist*.

AVENTURIER, **-A**, *aventurieri, -e*, s.m. și f. Persoană căreia îi plac aventurile. Din fr. **aventurier**.

AVENTURIN s.n. (Geol.) Varietate de cuarț ce conține numeroase foițe de mică galbene sau verzi, care reflectă puternic lumina. Din fr. **aventurine**.

AVENTURISM s.n. (Rar) Spirit de aventură al cuiva. ♦ Înclinație de a acționa în mod pripit, de a lua decizii periculoase din fr. **aventurisme**.

AVENTUROS, **-OASĂ**, *aventuroși, -oase*, adj. Plin de aventuri; care constituie o aventură; (despre oameni) căruia îi plac acțiunile îndrăznețe și riscante. Din fr. **aventureux**.

AVERS s.m. sg. (În opoziție cu *revers*) Fața unei monede sau a unei medalii, înfățișând chipul emițătorului, stema țării etc. Din fr. **avers**.

AVERSĂ, *averse*, s.f. Ploaie torentială de scurtă durată. Din fr. **averse**.

AVERTISMENT, *avertismente*, s.n. 1. Înștiințare prealabilă, prevenire, semnal (asupra unui risc sau a unei primejdii). 2. Sancțiune administrativă aplicată unui angajat pentru o abatere disciplinară și prin care se atrage atenția acestuia că va fi sancționat mai aspru la o nouă abatere. ♦ Expr. *A da cuiva un avertisment* = a atrage atenția cuiva să nu repete o greșeală. ♦ Sancțiune aplicată de arbitru unui sportiv pentru joc neregulamentar și care, la repetarea abaterii, poate fi urmată de eliminarea din joc a sportivului. Din fr. **avertissement**.

AVERTIZA, *avertizez*, vb. I. Tranz. A atrage cuiva atenția, a preveni pe cineva (că va suferi consecințele acțiunii pe care intenționează să o săvârșească). - După fr. **avertir**.

AVERTIZARE, *avertizări*, s.f. Acțiunea de a avertiza. V. **avertiza**.

AVERTIZAT, **-Ă**, *avertizați, -te*, adj. Care a primit un avertisment; somat. V. **avertiza**.

AVERTIZOR, *avertizoare*, s.n. Aparat care semnalează un pericol, o avarie (la un sistem tehnic etc.) Din fr. **avertisseur**.

AVIAȚIE, *aviații*, s.f. 1. Zbor cu ajutorul avioanelor sau al altor aeronave mai grele decât aerul; tehnica acestui zbor. ♦ Ramură a aeronauticii care se ocupa cu construcția și funcționarea acestor aeronave. 2. Totalitatea avioanelor de care dispune o țară, o societate de transport etc. ♦ *Aviație sanitară* = formație sanitară dotată cu avioane în vederea acordării asistenței medicale de urgență; aviasan. ♦ Spec. Forță militară aeriană; diviziune a armatei care cuprinde această forță. Din fr. **aviation**.

AVIATOR, **-OARE**, *aviatori, -oare*, s.m. și f. Persoană care pilotează un avion sau care face parte din echipajul unui avion (ori al altei aeronave mai grele decât aerul). Din fr. **aviateur**.

AVICOL, **-Ă**, *avicoli, -e*, adj. Care aparține aviculturii, care se referă la avicultură. Din fr. **avicole**.

AVICULTOR, **-OARE**, *avicultori, -oare*, s.m. și f. Specialist în avicultură. Din fr. **aviculteur**.

AVICULTURĂ s.f. Știință care se ocupă cu creșterea rațională a păsărilor de curte în

scop economic; profesiune bazată pe această știință. Din fr. **aviculture**.

AVIOFON, *aviofoane*, s.n. Tub acustic prin care comunică în timpul zborului membrii echipajului unei aeronave mai grele decât aerul. Din fr. **aviophone**.

AVION, *avioane*, s.n. Vehicul aerian mai greu decât aerul, care se menține în aer datorită unor aripi și se deplasează cu ajutorul elicei și motoarelor sau al reactoarelor; aeroplan. Din fr. **avion**.

AVIONETA, *avionete*, s.f. Avion mic (pentru sport, școală etc.). Din fr. **avionette**.

AVITAMINOZĂ, *avitaminoze*, s.f. Boală de nutriție provocată de lipsa îndelungată a vitaminelor din organism. Din fr. **avitaminose**.

AVIVA, *avivez*, vb. I. Tranz. A da o nuanță mai vie culorii țesăturilor sau pieilor prin tratarea lor cu anumite substanțe. Din fr. **aviver**.

AVIVARE, *avivări*, s.f. Acțiunea de a *aviva*. V. **aviva**.

AVIZ, *avize*, s.n. 1. Înștiințare scrisă cu caracter oficial. ♦ Expr. (Glumet) *Aviz amatorilor*, se spune pentru a atrage atenția aceluia care pare să aibă un interes în problema în discuție. 2. Părere, apreciere competentă emisă de cineva (din afară) asupra unei probleme aflate în dezbatere; rezoluție a unei autorități competente. Din fr. **avis**.

AVIZA, *avizez*, vb. I. 1. Tranz. A înștiința (printr-un *aviz*); a face cuiva o comunicare oficială. ♦ A atrage cuiva atenția în legătură cu o problemă. 2. Intrans. A-și exprima părerea autorizată într-o chestiune în care a fost solicitat. Din fr. **aviser**.

AVIZARE, *avizari*, s.f. Faptul de a *aviza*. V. **aviza**.

AVIZAT, **-Ă**, *avizați, -te*, adj. (Despre oameni) Care dovedește informare, pregătire, competență (într-un anumit domeniu). Din fr. **avisé**.

NEAVIZAT, **-Ă**, *neavizați, -te*, adj. Care nu este avizat, informat; nepregătit. **Ne- + avizat**.

AVIZO, *avizouri*, s.n. Vas de război de tonaj mic și cu viteză mare. Din fr. **aviso**.

AVORT, *avorturi*, s.n. Întrerupere accidentală sau provocată a gravidității înainte ca fătul să poată trăi în afara organismului matern. Din **avorta** (derivat regresiv).

AVORTA, *avortez*, vb. I. Intrans. A suferi sau a-și provoca un avort. Din fr. **avorter**.

AVORTON, *avortoni*, s.m. Ființă născută înainte de termen; *p. ext.* om degenerat, cu

mari deficiențe. ♦ Fig. Operă (literară, artistică) ratată. Din fr. **avorton**.

AVUABIL, **-Ă**, *avuabili, -e*, adj. (Livr.) Care poate fi măturisit. Din fr. **avouable**.

AXA, *axe*, vb. I. 1. Tranz. A aduce o piesă cilindrică în poziția în care axa ei de simetrie sau de rotație coincide cu o axă dată. 2. Tranz. și refl. Fig. A (se) orienta, a (se) defășura într-un anumit sens, a (se) concentra în jurul a ceva. Din fr. **axer**.

AXĂ, *axe*, s.f. Dreaptă care se consideră orientată într-un anumit sens. ♦ Dreaptă (sau obiect în formă de dreaptă) care ocupă o anumită poziție într-un sistem tehnic. ♦ Dreaptă închipuită în jurul căreia se face mișcarea de rotație a unui corp în jurul lui însuși. ♦ *Axa lumii* = prelungire a dreptei care unește polii pământului până la intersecția cu sfera cerească. Din fr. **axe**.

AXARE, *axari*, s.f. Acțiunea de a (se) *axa*. V. **axa**.

SEMIAXA, *semiaxe*, s.f. 1. Porțiune dintr-o dreaptă mărginită de un punct și formată din toate punctele dreptei care se află într-o parte sau în cealaltă în raport cu originea. 2. Jumătate din lungimea axei unei curbe plane închise sau a unui corp de revoluție generat de o curbă plană închisă, cuprinsă în interiorul curbei sau al corpului respectiv. *Semiaxa sferei*. **Semi- + axă**.

AXIAL, **-Ă**, *axiali, -e*, adj. Care se referă la o axă, care se află pe o axă, în raport cu o axă. Din fr. **axial**.

AXILĂ, *axile*, s.f. 1. (Anat.) Subsuoară. 2. Loc unde se împreună ramura cu trunchiul unei plante sau frunzele cu ramura. Din fr. **axile**.

AXILAR, **-Ă**, *axilari, -e*, adj. care se află la axilă. Din fr. **axillaire**.

AXIOLOGIC, **-Ă**, *axiologici, -ce*, adj. Care aparține axiologiei, privitor la axiologie. Din fr. **axiologique**.

AXIOLOGIE s.f. Disciplină filozofică având drept obiectiv studiul valorilor (morale). Din fr. **axiologie**.

AXOLOT, *axoloți*, s.m. Larvă a unei specii de amblistomă, care se înmulțește în stadiul larvar. Din fr. **axolotl**.

AXIOMĂ, *axiome*, s.f. 1. Adevăr fundamental admis fără demonstrație, fiind evident prin el însuși. 2. Enunț prim, nedemonstrat, din care se deduc, pe baza unor reguli, alte enunțuri. Din fr. **axiome**.

AXIOMATIC, **-Ă**, *axiomatici, -ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care se întemeiază pe o axiomă; care are caracter de axiomă. 2. S.f. Disciplină care studiază înlănțuirea corectă a axiomelor. Din fr. **axiomatique**.

AXIOMATIZA, *axiomatizez*, vb. Tranz. A reduce la un șir de axiome. Din fr. **axiomatiser**.

AXON, *axoni*, s.m. (Anat.) Prelungire a neuronului. Din fr. **axone**.

AXONOMETRIC, -Ă, *axonometrici*, -ce, adj. care aparține axonometriei, privitor la axonometrie. Din fr. **axonométrique**.

AXONOMETRIE s.f. Metodă de reprezentare a obiectelor spațiale pe un plan, astfel ca imaginea obținută să dea impresia realității. Din fr. **axonométrie**.

AZALEE, *azalee*, s.f. Nume dat mai multor arbuști ornamentali exotici cu flori roșii, roz sau albe (*Azalea*). Din fr. **azalée**.

AZBEST s.n. Minereu fibros și mătăsos de culoare albă, din care se fac diferite piese și țesături neinflamabile și izolatoare. Din fr. **asbeste**.

AZBOCIMENT s.n. Material de construcție obținut dintr-un amestec de ciment cu fibre de azbest. - **Azb[est]** + **ciment**.

AZEOTROP, -Ă, *azeotropi*, -e, adj. Care prezintă azeotropism; azeotropic. Din fr. **azéotrope**.

AZEOTROPIC, -Ă, *azotropici*, -ce, adj. Azeotrop. Din fr. **azéotrope**.

AZEOTROPIE s.f. Azeotropism. Din fr. **azéotropie**.

AZEOTROPISM s.n. Proprietate a unui amestec lichid de a fi format din componenți care fierb toți la aceeași temperatură, dând vapori cu aceeași compoziție ca a amestecului lichid din care provin; azeotropie. Din fr. **azéotropisme**.

AZIMUT s.n. Unghi pe care îl face un plan vertical fix, de obicei planul meridian al unui loc, cu un plan vertical care trece prin locul respectiv și printr-un punct dat. Din fr. **azimut**.

AZIMUTAL, -Ă, *azimutali*, -e, adj. Care se referă la azimut. Din fr. **azimutal**.

AZOOSPERMIE s.f. Absența spermatozoizilor din spermă care determină sterilitatea. Din fr. **azoospermie**.

AZOT s.n. Corp gazos simplu, incolor, inodor și insipid, parte componentă a aerului și element esențial al Țesuturilor vegetale și animale; nitrogen. Din fr. **azote**.

AZOTAT¹, *azotați*, s.m. Sare a acidului azotic; nitrat. Din fr. **azotate**.

AZOTAT², -Ă, *azotați*, -te, adj. Care are în compoziția sa azot. Din fr. **azoté**.

AZOTEMIE s.f. 1. Cantitatea de azot care există în sânge (sub formă de uree, acid uric etc.) 2. (Med.) Creștere anormală a cantității de uree din sânge. Din fr. **azotémie**.

AZOTIC adj. (În sintagma) *Acid azotic* = acid oxigenat al azotului, lichid incolor, corosiv, oxidant puternic; acid nitric, apă-tare. Din fr. **azotique**.

AZOTIT, *azotiți*, s.m. Sare a acidului azotos; nitrit. [Var.: **azotită** s.f.] Din fr. **azotite**.

AZOTITĂ s.f. v. **azotit**.

AZOTOBACTER subst. Bacterie aerobă care fixează în sol azotul atmosferic, transformându-l în azot organic. Din fr. **azotobacter**.

AZOTOS adj. (În sintagma) *Acid azotos* = acid oxigenat al azotului, cu însușiri oxidante și reducătoare; acid nitros. Din fr. **azoteux**.

AZOTURĂ, *azoturi*, s.f. Combinație chimică rezultată din amoniac; nitură. Din fr. **azoture**.

AZOTURIE s.f. (Med.) Eliminare prin urină a unor cantități mari de uree și de compuși azotați. Din fr. **azoturie**.

AZTEC, -Ă, *azteci*, -ce, s.m. și f. 1. S.m. și f. Persoana care făcea parte dintr-o uniune de triburi amerindiene care au trăit în Mexic. 2. Adj. Care aparține aztecilor (1), privitor la azteci. Din fr. **Aztèque**.

AZURA, *azurez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A albastri ușor produsele textile albe Din fr. **azurer**.

AZURAT, -Ă, *azurați*, -te, adj. Care a fost ușor albastrit. V. **azura**.

AZURIT, *azuriți*, s.m. Carbonat natural de cupru, cristalizat, de culoare albastră, întrebuințat ca piatră de ornament, ca materie colorantă și ca minereu de cupru. Din fr. **azurite**.

BABEURRE subst. Aliment acrișor, preparat din lapte crud sau fiert, cu scoaterea (parțială) a smântânii și folosit în alimentația sugarului.- Cuv. fr.

BABORD, *baborduri*, s.n. Partea stângă a unei nave după direcția înaintării. ◇ Marginea din stânga a fuzelajului unei nave aeriene (privind în direcția de zbor). Din fr. **bâbord**.

BABUIN, *babuini*, s.m. Maimuță cinocefală cu buze proeminente. Din fr. **babouin**.

BABUVISM s.n. Curent utopic egalitar, creat de Babeuf. Din fr. **babouvisme**.

BAC, *bacuri*, s.n. 1. Ambarcație cu fundul și capetele plate, cu care se fac scurte traversări de râuri sau de lacuri sau care este folosită pentru serviciile auxiliare ale unei nave; brod, brudină, pod umblător. 2. (Sport) Platformă sau ambarcație cu vâsle, fixată pe apă pentru antrenamentul canotorilor, caiaciştilor și canoiştilor. 3. (Tehn.) Recipient, vas cu diverse utilizări industriale. Din fr. **bac**.

BACALAUREAT, -Ă, *bacalaureați*, -te, subst. 1. S.n. Examen general pentru absolvenții liceului, a cărui promovare dă dreptul la înscrierea într-o instituție de învățământ superior. ◇ Titlu obținut în urma acestui examen. 2. S.m. și f. Persoană care a promovat examenul de bacalaureat (1). Din fr. **baccalauréat**.

BACANTĂ, *bacante*, s.f. (La romani) Preoteasă a zeului Bachus; menadă. ◇ Fiecare dintre însoțitoarele zeului Bachus. ◇ Fig. Femeie destrăbălată. Din fr. **bachante**.

BACARA¹ s.f. Cristal de calitate superioară. ◇ Obiect fabricat din acest cristal. Din fr. **baccarat**.

BACARA² s.f. Joc de cărți în care nouarii au valoare, iar decarii, numiți *bacara*, sunt egali cu zero; maca. Din fr. **baccara**.

BACHELITA s.f. Rășină sintetică obținută prin tratarea formolului cu fenol, utilizată ca materie plastică pentru confecționarea unor obiecte tehnice sau de uz casnic. Din fr. **bakélite**.

BACIFER, -Ă, *baciferi*, -e, adj. (Despre plante) Care are ca fruct o bacă. Din fr. **baccifère**.

BACIFORM, -Ă, *baciformi*, -e, adj. În formă de bacă. Din fr. **bacciforme**.

BACILAR, -Ă, *bacilari*, -e, adj. Care este produs de bacili; în formă de bacil; referitor la bacili. Din fr. **bacillaire**.

BACILEMIE, *bacilemii*, s.f. (Med.) Infecție generalizată ca urmare a pătrunderii bacteriilor în vasele de sânge. Din fr. **bacillémie**.

BACILIFORM, -Ă, *baciliformi*, -e, adj. Care are forma unui bacil. Din fr. **bacilliforme**.

BACILOZĂ, *baciloze*, s.f. Boală provocată de bacili; *spec.* Tuberculoză (pulmonară). Din fr. **bacillose**.

BACTERIAN, -Ă, *bacterieni*, -e, adj. De bacterii, privitor la bacterii, produs de bacterii. Din fr. **bactérien**.

ANTIBACTERIAN, -Ă, *antibacterieni*, -e, adj. Care combate acțiunea bacteriilor. - **Anti-** + **bacterian** (după engl. *antibacterial*).

BACTERICID, -Ă, *bactericizi*, -de, adj., s.n. (Preparat, substanță) care omoară bacteriile. Din fr. **bactéricide**.

BACTERIE, *bacterii*, s.f. Organism microscopic unicelular de natură vegetală. Din fr. **bactérie**.

MICROBACTERIE, *microbacterii*, s.f. Bacterie de dimensiuni extrem de mici. - **Micro** + **bacterie**.

BACTERIOFAG, *bacteriofagi*, s.m. Organism microscopic care distruge bacteriile. Din fr. **bactériophage**.

BACTERIOFAGIE s.f. Distrugere a bacteriilor prin bacteriofagi. Din fr. **bactériophagie**.

BACTERIOLOG, -Ă, *bacteriologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în bacteriologie. Din fr. **bactériologue**.

BACTERIOLOGIC, -Ă, *bacteriologici*, -ce, adj. Care se referă la bacterii sau la bacteriologie. Din fr. **bactériologique**.

BACTERIOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază bacteriile. Din fr. **bactériologie**.

BACTERIOSTATIC, -Ă, *bacteriostatici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care poate opri dezvoltarea bacteriilor. Din fr. **bactériostatique**.

BACTERIOZĂ, *bacterioze*, s.f. Boală a plantelor provocată de bacterii. Din fr. **bactérieuse**.

BADIAN, *badiani*, s.m. Arbust din China și Japonia cu frunze, flori, tulpină și fructe plăcut mirositoare, întrebuințate la fabricarea lichiorurilor, în medicină etc. (*Illicium anisatum*); *p. restr.* fructul acestui arbust. Din fr. **badiane**.

BADIJONA, *badijonez*, vb. I. Tranz. și refl. 1. A unge o parte bolnavă a corpului cu o pensulă sau cu un pământuf de vată înmuiate într-un medicament. ◇ Tranz. A unge trunchiul unui pom cu o soluție

specială pentru a distruge insectele și ouăle lor. **2.** Tranz. A unge suprafața unei șosele asfaltate cu o soluție impermeabilă. Din fr. **badigeonner**.

BADIJONAJ, *badijonaje*, s.n. Badijonare. Din fr. **badigeonnage**.

BADIJONARE, *badijonări*, s.f. Acțiunea de a (se) *badijona* și rezultatul ei; badijonaj. V. **badijona**.

BADINERIE, *badinerii*, s.f. (Muz.) Piesă vioaie cu caracter glumeț (din suitele franceze și germane din secolul al XVIII-lea). Din fr. **badinerie**.

BAGAJ, *bagaje*, s.n. **1.** Totalitatea lucrurilor care se iau într-o călătorie. ◇ Expr. *A-și face bagajele* = a se pregăti de plecare; *p.ext.* a pleca. **2.** Fig. (Urmă de determinări) Cantitatea de cunoștințe de care dispune cineva. Din fr. **bagage**.

BAGHETĂ, *baghete*, s.f. **1.** Vărguță de lemn, os, metal etc. cu care dirijorii conduc orchestra sau corul; *fig.* măiestria dirijorului. ◇ Expr. *Sub bagheta* = sub conducerea dirijorului. ◇ Bețișor de lovit instrumentele muzicale de percuție. ◇ Vergeaua de lemn a arcușului. **2.** (Și în sintagma *baghetă magică*) Nuielușă vrăjită cu care se făc minuni în povești; bețișorul scamatorilor. **3.** Piesă tehnică în formă de cilindru subțire din diverse mecanisme sau aparate. **4.** Ajur sau dungă ornamentală la ciorapi. Din fr. **baguette**.

BAIADERĂ, *baiadere*, s.f. Dansatoare indiană. Din fr. **bayadère**.

BAIONETĂ, *baionete*, s.f. Armă albă în formă de sabie scurtă, care se poate fixa la teava puștii militare. ◇ *Atac (sau asalt) la baionetă* = luptă corp la corp. ◇ *Îmbinare în baionetă* = îmbinare demontabilă a două piese care se fixează una într-alta prin împingere și rotire cu un sfert sau cu o jumătate de cerc. Din fr. **baïonnette**.

BAJOAIER, *bajoaiere*, s.n. Perete lateral de eccluză. Din fr. **bajoyer**.

BAL¹, *baluri*, s.n. Petrecere (publică) cu dans, organizată seara sau noaptea. Din fr. **bal**.

BAL², *baluri*, s.n. (Înv.) Balot. Din fr. **balle**.

BALADĂ, *balade*, s.f. **1.** Creație epică în versuri care relatează o acțiune eroică, o legendă, o întâmplare istorică etc. **2.** Bucată muzicală cu caracter narativ. Din fr. **ballade**.

BALADESC, **-ESCĂ**, *baladești*, adj. (Livr.) De baladă; (rar) baladier. - **Baladă** + suf. **-esc**.

BALADIER, **-Ă**, *baladieri*, **-e**, adj. (Rar) Baladesc. - **baladă** + suf. **-ier**.

BALADOR, *baladoare*, s.n. Piesă de angrenaj în formă de ax cu multe roți dințate, cu ajutorul cărora se schimbă viteza de rotație. Din fr. **baladeur**.

BALAFON, *balafone*, s.n. Instrument muzical african de percuție, format din lame de lemn acordate diatonic. Din fr. **balafon**.

BALANS, *balansuri*, s.n. **1.** Mișcare de legănare a unui obiect; pendulare, balansare. **2.** (În sintagmele) *Balans al culorilor* = reglare a semnalelor video ale unui sistem de televiziune în culori, pentru obținerea reproducerii fidele a culorilor. *Balans stereofonic* = reglaj al unui sistem stereofonic pentru a egaliza nivelele sonore ale canalelor. Din **balansa** (derivat regresiv).

BALANSA, *balansez*, vb. **I. 1.** Tranz. și refl. A (se) mișca când într-o parte, când într-alta; a (se) legăna, a (se) hâțâna, a pendula. **2.** Tranz. A face egale, a echilibra părțile unei balanțe (**2**), ale unui cont etc. Din fr. **balancer**.

BALANS, *balansuri*, s.n. **1.** Mișcare de legănare a unui obiect; pendulare, balansare. **2.** (În sintagmele) *Balans al culorilor* = reglare a semnalelor video ale unui sistem de televiziune în culori, pentru obținerea reproducerii fidele a culorilor. *Balans stereofonic* = reglaj al unui sistem stereofonic pentru a egaliza nivelele sonore ale canalelor. Din **balansa** (derivat regresiv).

BALANSARE, *balansări*, s.f. Acțiunea de a (se) *balansa*; legănare, balans, pendulare. V. **balansa**.

BALANȘAT, **-Ă**, *balanșați*, **-te**, adj. **1.** Legănat (**1**). **2.** (Tehn.; despre dispozitive) Care este astfel reglat încât nu depășește limitele de balans (**1**). V. **balansa**.

BALANSOR, *balansoare*, s.n. Balansier (**1**). - **Balansa** + suf. **-or**.

BALANSIER, *balansiere*, s.n. **1.** Piesă care reglează prin oscilațiile ei mișcarea unui mecanism; balansor. *Balansier de ceasornic*. **2.** Bară lungă și subțire utilizată de dansatorii pe sârmă pentru a-și ține echilibrul. **3.** Organ de echilibru pentru zbor la insectele diptere în formă de măciucă, situat pe metatorace. [Var.: (**2**, înv.) **balanțier** s.n.] Din fr. **balancier**.

BALANSINA, *balansine*, s.f. Pară de metal sau de cânepă care susține vergile încrucișate ale catargului unei nave cu pânze sau stâlpii bigelor de încărcare montate pe nave. Din fr. **balancine**.

BALANSOAR, *balansoare*, s.n. Fotoliu care se balansează pe două tălpi curbate. Din fr. **balançoire**.

BALANȚĂ, *balanțe*, s.f. 1. Instrument pentru măsurarea greutateii corpurilor prin echilibrarea lor cu greutateți etalonate. ◇ *Balanță romană* = cântar cu o singură greutate etalonată, care se deplasează pe brațul lung al pârghiei înelate de al cărei punct fix este atârnat un talger pentru obiectele de cântărit. ◇ Expr. *A pune în balanță* = a compara două lucruri sau două fapte, atitudini, idei diferite. ♦ (Sg. art.) Numele unei constelații din emisfera australă. 2. (Fin.) Comparatie, raport între mai mulți indicatori care trebuie echilibrați; (concr.) tabel, situație care conține o asemenea operație etc. ◇ *Balanță de verificare* = operație contabilă de totalizare a cifrelor din debit și a celor din credit; situația conturilor la o anumită dată. *Balanță comercială* (a unei țări) = raportul dintre valoarea generală a importului și cea a exportului. Din fr. **balance**.

BALANȚIER, *balanțiere*, s.n. v. **balansier**.

BALAST, *balasturi*, s.n. 1. Încărcături de saci de nisip, pietriș etc. care reechilibrează o ambarcație sau reglează ridicarea în aer a unui aerostat; lest, savură. ♦ Camera care se umple cu apă sau cu aer pentru a modifica greutatea unui submarin în vederea manevrei de scufundare a lui la suprafață. ♦ Fig. Ceea ce este împovărător, nefolositor. 2. Pietriș, zgură etc., folosite ca așternut pe care se montează traversele șinelor de tren; amestec de pietriș și de nisip întrebuințat la prepararea betonului, la pietruirea șoselelor etc. Din fr. **ballast**.

DEBALASTA, *debalastez*, vb. I. Tranz. A descărca o navă de balast. - **Des-** + **balast**.

BALASTA, *balastez*, vb. 1. Tranz. A acoperi cu balast (2) o șosea, un teren etc. Din fr. **ballaster**.

BALASTARE, *balastări*, s.f. Acțiunea de a balasta. V. **balasta**.

BALASTOR, *balastoare*, s.n. Mașină folosită pentru balastarea liniilor de cale ferată. - **Balasta** + suf. *-or*.

BALASTIERĂ, *balastiere*, s.f. Carieră de nisip sau de pietriș. Din fr. **ballastière**.

BALCANIC, *-Ă, balcanici, -ce*, adj. Din (sau privitor la) Munții Balcani sau din regiunea acestor munți. ◇ (Sport) *Jocuri balcanice* = balcaniadă. Din fr. **balkanique**.

BALCANOLOGIE s.f. Balcanistică. Din fr. **balkanologie**.

BALCON, *balcoane*, s.n. 1. Platformă cu balustradă pe peretele exterior al unei clădiri, comunicând cu interiorul printr-una sau mai multe uși. 2. Parte a unei săli de spectacol, de conferințe etc. așezată deasupra parterului. Din fr. **balcon**.

BALCONAȘ, *balconășe*, s.n. Diminutiv al lui *balcon*. - **Balcon** + suf. *-aș*.

BALDACHIN, *baldachine*, s.n. 1. Acoperământ decorativ, împodobit cu perdele, așezat deasupra unui tron, a unui pat, a unui amvon, a unui catafalc etc.; *p.ext.* lucrare de arhitectură care imită acest acoperământ decorativ. 2. Acoperământ de pânză care se purta deasupra unui demnitar laic sau al bisericii la anumite procesiuni. [Pl. și *baldachinuri*. Var.: (înv.) **baldahin** s.n.] Din fr. **baldaguin**.

BALEIAJ, *baleiaje*, s.n. Eliminarea forțată a gazelor de ardere din cilindrul unui motor cu ardere internă. Din fr. **balayage**.

BALENIERĂ, *baleniere*, s.f. Ambarcație echipată pentru vânătoarea de balene. ♦ Ambarcație ușoară și rapidă (cu motor), care servește pentru transportul persoanelor de pe navele mari la țarm. Din fr. **balenièr**.

BALISTICIAN, *-Ă, balisticieni, -e*, s.m. și f. Specialist în balistică. Din fr. **balisticien**.

BALIVERNA, *baliverne*, s.f. Vorbă lipsită de importanță sau născocită; palavră, vorbă de clacă. Din fr. **baliverne**.

BALIZA, *balizez*, vb. I. Tranz. A fixa o baliză, a marca prin balize diverse puncte de pe teren. Din fr. **baliser**.

BALIZARE, *balizări*, s.f. Acțiunea de a baliza; balizaj. V. **baliza**.

BALIZAJ, *balizaje*, s.n. Semnalizare prin balize; balizare ♦ Delimitare cu ajutorul unor semnale optice, acustice sau de radio a unui spațiu, a unui drum de navigație aeriană sau maritimă. Din fr. **balisage**.

BALIZĂ, *balize*, s.f. Semnal sau instalație de semnalizare care indică poziția unui punct topografic, delimitează zonele navigabile etc. Din fr. **balise**.

BALIZOR, *balizori*, s.m. Persoană care instalează sau supraveghează balize. Din fr. **baliseur**.

BALNEOLOGIC, *-Ă, balneologici, -ce*, adj. De balneologie, privitor la balneologie. Din fr. **balnéologique**.

BALNEOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază acțiunea profilactică și curativă a apelor termale sau minerale și a nămolurilor. Din fr. **balnéologie**.

BALNEOLOG, *-Ă, balneologi, -ge*, s.m. și f. Medic specializat în

balneologie. Din **balneologie** (derivat regresiv).

BALNEOTERAPIE s.f. Tratarea bolilor prin întrebuințarea metodică a apelor termale sau minerale și a nămolurilor. Din fr. **balnéothérapie**.

BALON, *baloane*, s.n. **1.** Aerostat alcătuit dintr-o învelitoare impermeabilă umplută cu un gaz mai ușor decât aerul, căruia i se poate atașa o nacelă. ♦ Expr. (Fam.) *A lua* (pe cineva) *în balon* = a-și bate joc, a ironiza (pe cineva). ♦ Jucărie de cauciuc foarte subțire, mai ales în formă de sferă, umplută cu aer sau cu un gaz ușor. ♦ (Sport) Minge. **2.** (În sintagma) *Balon de săpun* = bășică suflată din clăbuci de săpun; *fig.* vorbă goală, amăgitoare. **3.** Vas sferic de sticlă, întrebuințat în laborator în anumite operații chimice. ♦ (În sintagma) *Balon de oxigen* = rezervor de oxigen prevăzut cu un tub de aspirație și întrebuințat la reanimarea unui bolnav. **4.** Balonzaid (2). Din fr. **ballon**.

BALONAȘ, *balonașe*, s.n. Diminutiv al lui *balon*. - **Balon** + suf. -aș.

BALONA, *balonez*, vb. **I.** Tranz. și refl. A (se) umfla, a (se) rotunji ca un balon. ♦ A i se umfla sau a face să i se umfle cuiva abdomenul din cauza gazelor de fermentație din intestine. Din fr. **ballonner**.

BALONARE, *balonări*, s.f. Faptul de a (se) *balona*. ♦ (Med.) Meteorism. V. **balona**.

BALONAT, -Ă, *balonați*, -te, adj. Umflat (ca un balon). ♦ (Despre abdomen) Umflat de gazele acumulate în intestine; (despre oameni) cu abdomenul umflat. V. **balona**. Cf. fr. **ballonné**.

BALONET, *balonete*, s.n. **1.** Compartiment din interiorul unui balon sau unui dirijabil, umplut cu un gaz mai ușor decât aerul. **2.** Dispozitiv de plutire al aripilor de hidroavion. Din fr. **ballonnet**.

BALOT, *baloturi*, s.n. Pachet mare de mărfuri sau de diferite obiecte; (în special) pachet de bumbac, de lână etc.; legătură mare de haine, de rufe etc; bal. ♦ *Oțel-balot* = bandă de oțel întrebuințată la confecționarea cercurilor de butoaie, a șinelor de roți de căruță etc. Din fr. **ballot**.

BALOTA, *balotez*, vb. **I.** Tranz. A strânge în baloturi. Din **balot**.

BALOTARE s.f. Acțiunea de a *balota*; (rar) balotat. V. **balota**.

DEZBALOTARE, *dezbalotări*, s.f. Desfacere a baloturilor de paie. - **Dez-** + **balotare**.

BALOTAJ, *balotaje*, s.n. Situație în care, la o alegere, nici un candidat nu întrunește majoritatea de voturi cerută de lege. Din fr. **ballottage**.

BALSA subst. invar. Lemn foarte ușor provenit dintr-un arbore tropical și utilizat la confecționarea de machete de avion sau de ambarcații. Din fr. **balsa**. Cf. sp. *balsa*.

BALSAMIC, -Ă, *balsamici*, -ce, adj. De balsam (1), ca de balsam. ♦ Care are însușirile balsamului, care conține un balsam. Din fr. **balsamique**.

BALSAMINĂ, *balsamine*, s.f. Plantă ornamentală originară din India, cu flori albe-roșietice, așezate la subsuoara frunzelor, și cu fructe în formă de capsulă, care se deschid brusc când sunt atinse; canale (*Impatiens balsamina*). Din fr. **balsamine**.

BALTIC, -Ă, *baltici*, -ce, adj. Care aparține regiunilor limitrofe Mării Baltice, privitor la aceste regiuni. Din fr. **baltique**. Cf. fr. *balte*.

BALUSTRADĂ, *balustrade*, s.f. Perete sau gard scund care mărginește o construcție sau un element de construcție (balcon, scară etc.) ♦ Apărătoare dispusă la marginea unei punți de navă, a unei pasarele etc. pentru siguranța călătorilor. Din fr. **balustrade**.

BALUSTRU, *baluștri*, s.m. **1.** Stâlp de balustradă sau de parmaclăc. **2.** Compas special, folosit pentru trasarea cercurilor foarte mici. [Var.: **balustră** s.f.] Din fr. **balustre**.

BANAL, -Ă, *banali*, -e, adj. Lipsit de originalitate; obișnuit, comun. Din fr. **banal**.

BANALITATE, *banalități*, s.f. **1.** (La sg.) Caracterul a ceea ce este banal; fel de fi comun și lipsit de originalitate. **2.** (Concr.) Lucru banal, vorbă banală, idee banală. Din fr. **banalité**.

BANALIZA, *banalizez*, vb. **I.** Refl. și tranz. A deveni sau a face să devină banal. Din fr. **banaliser**.

BANANĂ, *banane*, s.f. **1.** Fruct de banan, având culoarea galbenă, formă lunguiată, miez făinos și aromatic. **2.** Piesă de contact electric formată dintr-un mic cilindru metalic învelit pe jumătate în ebonită, care se montează la capătul unei conducte de curent. Din fr. **banane**.

BANAN, *banani*, s.m. Plantă tropicală arborescentă cu frunze late și lungi, cu fructe comestibile care cresc în ciorchini mari; bananier (1) (*Musa paradisiaca*). Din **banană** (derivat regresiv).

BANANIER, (1) *bananieri*, s.m., (2) *bananiere*, s.n. 1. (Livr.) Banan. 2. Navă care servește la transportul bananelor Din fr. **bananier**.

BANATIT s.n. Rocă eruptivă cu structură granitică, existentă în Banat și în Munții Apuseni, utilizată ca material de construcție. Din fr. **banatite**. Cf. n. pr. Banat

BANC, *bancuri*, s.n. I. 1. Îngrămadire de nisip, de pietriș sau de nămol formată pe fundul mărilor sau al fluviilor, care ajunge uneori până la suprafața apei. 2. Grup mare de scoici sau de pești. II. 1. Masă sau platformă special amenajată pentru efectuarea de lucrări caracteristice unei profesii manuale. *Banc de tâmplărie*. *Banc de ceasornicar*. ♦ *Banc de probă* = instalație pentru controlul calităților tehnice ale unor motoare. 2. Banchetă la ambarcații mici. Din fr. **banc**.

BANCĂ, *bănci*, s.f. Scaun lung pentru două sau mai multe persoane. ♦ Expr. *Banca ministerială* = locurile din parlament rezervate membrilor guvernului. *Banca acuzaților* = locurile dintr-o sală de tribunal ocupate de acuzați. *Banca apărării* = locurile dintr-o sală de tribunal destinate avocaților care apără pe acuzați. ♦ Scaun, de obicei cu pupitrul în față, pentru școlari. ♦ Loc. adv. (*De*) *pe băncile școlii* = (de) la școală, din (sau în) timpul petrecut în școală. ♦ Expr. *A sta (sau a rămâne) în banca sa* = a rămâne la locul său, a sta pasiv față de orice inițiativă, a fi docil. Din fr. **banc**.

BANCUȚĂ, *băncuțe*, s.f. Diminutiv al lui *bancă*. - **Bancuț** + suf. -uță.

BANCHET, *banchete*, s.n. Masă festivă, la care se sărbătorește o persoană sau un eveniment; festin. Din fr. **banquet**.

BANCHETA, *banchete*, s.f. 1. Bancă mică (capitonată) fără spetează; bancă sau canapea montată în vehicule. 2. Porțiune orizontală, în formă de treaptă, într-o lucrare de terasament. 3. (În echitație) Obstacol natural format dintr-o movilă acoperită cu iarbă Din fr. **banquette**.

BANCHIZĂ, *banchize*, s.f. Întindere de gheață formată în regiunile polare, de-a lungul coastelor mării. Din fr. **banquise**.

BANCROTĂ, *bancrute*, s.f. Faliment însoțit de nereguli financiare făcute în dauna creditorilor; crah. Din fr. **banqueroute**.

BANCROTAR, *bancrutari*, s.m. (Rar) Persoană care a suferit o bancrută. - **Bancrută** + suf. -ar (după fr. *banqueroutier*).

BANDAJ, *bandaje*, s.n. 1. Fâșie de pânză sau tifon utilizată la fixarea și protejarea unui pansament sau la imobilizarea unei părți bolnave a corpului. ♦ Cerc de oțel elastic îmbrăcat în pânză și cu o pernă la capăt, care apasă pe locul unei hernii inghinale. ♦ Fâșie de pânză cu care boxerii își înfășoară pumnii și peste care își pun mănușile. 2. Îmbrăcăminte înelară de oțel sau de cauciuc care se montează pe obada unei roți de vehicul pentru a o feri de degradare. ♦ Îmbrăcăminte în forma unei benzi înfășurate pe o țevă, pe o vargă de metal etc. Din fr. **bandage**.

BANDAJA, *bandajezi*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) aplica un bandaj (1). Din **bandaj**.

BANDAJARE, *bandajări*, s.f. Acțiunea de a (se) bandaja. V. **bandaja**.

REBANDAJA, *rebandajezi*, vb. I. Tranz. A înlocui bandajele roților unui vehicul feroviar. - **Re-** + **bandaja**.

REBANDAJARE, *rebandajări*, s.f. Acțiunea de a rebandaja și rezultatul ei. V. **rebandaja**.

BANDĂ, *benzi*, s.f. 1. Fâșie de stofă, hârtie, de piele etc. cu care se înfășoară, se leagă sau se întărește ceva; bantă. ♦ Fâșie cu care se împodobește, de obicei pe margini, un articol de îmbrăcăminte. 2. (În sintagmele) *Bandă de magnetofon* = fâșie magnetizată pe care se imprimă și de pe care se pot reproduce sunete cu ajutorul magnetofonului. *Bandă rulantă (sau de transport, continuă)* = fâșie lată de piele, de cauciuc, de plăci metalice etc., pe care se transportă automat materiale sau piese fabricate sau în curs de fabricație; conveier. *Lucru pe (sau la) bandă (rulantă)* = sistem de lucru constând din operații executate succesiv de un șir de lucrători asupra unui obiect aflat pe o bandă rulantă care trece prin fața fiecăruia dintre ei. *Bandă de imagini* = peliculă cinematografică. *Bandă de circulație* = fâșie lungă delimitată din partea carosabilă a unui drum, pe care pot circula în același sens numai un șir de vehicule. *Bandă de rulment* = partea de cauciuc din anvelopa unei roți de autovehicul care vine în contact cu pământul. 3. Margine elastică a mesei de biliard. ♦ Margine a terenului de popice. 4. Șină care leagă cele două țevi ale unei arme de vânătoare. 5. Grup de frecvențe vecine sau apropiate ale unei radiații electromagnetice sau sonore. 6. (În sintagmele) *Bandă etalon* = bandă magnetică cu înregistrări speciale pentru reglarea sau verificarea parametrilor unui

magnetofon sau magnetoscop. *Bandă de frecvențe* = **a)** interval de frecvență în care un aparat electronic își menține caracteristicile specificate; **b)** ansamblu de frecvențe radioelectrice atribuite diferitelor servicii de radiocomunicații prin reglementări naționale și internaționale. *Bandă X* = bandă de frecvențe cuprinsă în domeniul microundelor. Din fr. **bande**.

BANDAJ, *bandaje*, s.n. **1.** Fâșie de pânză sau tifon utilizată la fixarea și protejarea unui pansament sau la imobilizarea unei părți bolnave a corpului. ♦ Cerc de oțel elastic îmbrăcat în pânză și cu o perniță la capăt, care apasă pe locul unei hernii inghinale. ♦ Fâșie de pânză cu care boxerii își înfășoară pumnii și peste care își pun mânușile. **2.** Îmbrăcăminte inelară de oțel sau de cauciuc care se montează pe obada unei roți de vehicul pentru a o feri de degradare. ♦ Îmbrăcăminte în forma unei benzi înfășurate pe o țevă, pe o vargă de metal etc. Din fr. **bandage**.

BANDERILĂ, *banderile*, s.f. (Rare) Suliță mică împodobită cu fâșii multicolore de pânză, pe care toreadorii o înfig în ceafa taurului ca să-l ațâțe. Din fr. **banderille**.

BANDEROLĂ, *banderole*, s.f. **1.** Fâșie de hârtie lipită în jurul unui ambalaj sau pe locul lui de deschidere, ca mijloc de control al integrității mărții ambalate. ♦ Bandă de hârtie care împiedică deschiderea unui volum recent apărut și pe care se imprimă de obicei reclama editurii. **2.** Brasardă. **3.** Steguleț care servește ca semn distinctiv (prins în vârful unei lănci, al unui catarg etc.). Din fr. **banderole**.

BANDITISM, *banditisme*, s.n. Atitudine, comportare, faptă de bandit; tâlhărie. Din fr. **banditisme**.

BANDULIERĂ, *banduliere*, s.f. Fâșie de piele, stofă etc. trecută de-a curmezișul pieptului, de la umăr la coapsa opusă, spre a susține sabia, pușca etc. ♦ Loc. adv. *În bandulieră* = purtat de-a curmezișul spatelui sau pieptului. Din fr. **bandolière**.

BANIERĂ, *baniere*, s.f. (Franțuzism înv.) Drapel militar feudal. ♦ Unitate militară feudală. Din fr. **bannière**.

BANJO, *banjouri*, s.n. Instrument muzical asemănător cu mandolina, cu cinci până la nouă coarde și cu partea superioară a cutiei de rezonanță formată dintr-o piele întinsă. Din fr. **banjo**.

BANTU s.m. invar., adj. invar. **1.** S.m. invar. Populație africană negroidă, de o mare diversitate antropologică din Africa Ecuatorială și Meridională. **2.** Adj. invar. Referitor la bantu sau la limbile vorbite de

această populație. [Acc. și: *bântu*]. Din fr. **bantous**.

BAOBAB, *baobabi*, s.m. Arbore de dimensiuni uriașe din Africa tropicală, cu tulpina ajungând până la un diametru de 20 m și cu fructe mari, lunguiețe (*Adansonia digitata*). [Var.: **boabab** s.m.] Din fr. **baobab**.

BAPTISM s.n. Doctrină și sectă creștină protestantă care consideră că botezul trebuie să fie acordat numai adulților creștini ce se căiesc de păcatul originar. Din fr. **baptisme**.

BAPTIST, **-Ă**, *baptiști*, **-ste**, s.m. și f., adj. **1.** S. m. și f. Adept al baptismului. **2.** Adj. Care aparține baptismului, privitor la baptism. Din fr. **baptiste**.

BAR¹, *bari*, s.m. Unitate de măsură a presiunii atmosferice egală cu un milion de barii. Din fr. **bar**.

BAR², *baruri*, s.n. **1.** Local în care se vând băuturi alcoolice, cafea etc. și în care consumatorii stau de obicei în picioare sau pe scaune înalte în fața unei tejghele; *p. restr.* tejghea la care se servesc băuturi. ♦ Dulap sau compartiment într-un dulap, în care se țin sticlele cu băuturi alcoolice (fine). **2.** Local de petrecere, cu băuturi, dans, program de varietăți etc.; cabaret. Din fr. **bar**.

BARA, *barez*, vb.I. Tranz. **1.** A opri, a întrerupe, a împiedica o trecere, circulația, a închide accesul pe un drum etc. **2.** A trage una sau mai multe linii peste un text scris, pentru a arăta că este anulat; a anula. Din fr. **barrer**.

BARAT, **-Ă**, *barați*, **-te**, adj. **1.** (Despre un drum, o intrare) Care este închis, a cărui trecere este împiedicată sau interzisă. **2.** (Despre un text, o cifră, o literă etc.) Peste care s-a tras una sau mai multe linii; anulat. V. **bara**. Cf. fr. **barre**.

BARACĂ, *barăci*, s.f. Construcție provizorie de scânduri care poate servi ca locuință, magazie, prăvălie etc. [Pl. și: *bărăci*. Var.: (reg.) **baratcă** s.f.] Din fr. **baraque**.

BARAJ, *baraje*, s.n. **1.** Construcție care oprește cursul unui râu spre a ridica nivelul apei în amonte, a crea o rezervă de apă, o cădere de apă pentru hidrocentrale etc.; stăvilă, zăgaz. **2.** (Mil.) Lucrare de fortificație făcută spre a opri înaintarea inamicului. ♦ *Baraj (de artilerie)* = trageri de artilerie pentru oprirea înaintării inamicului. *Foc de baraj* = tragere calculată spre a acoperi cu o ploaie de proiectile o suprafață de teren, care să devină astfel

inaccesibilă inamicului. ♦ Ceea ce constituie o piedică (în drum). **3.** Întrecere suplimentară între mai mulți concurenți sau între mai multe echipe care au obținut același număr de puncte, pentru a se putea departaja într-un clasament oficial. **4.** [Psih.; în sintagma] *Baraj psihic* = simptom al schizofreniei care constă în oprirea bruscă și nemotivată a unui act (**4**). Din fr. **barrage**.

BARAJIST, *barajisti*, s.m. Persoană care supraveghează și asigură întreținerea unei instalații de captare a apei. Din fr. **barragiste**.

BARĂ, *bare*, s.f. **1.** Bucată lungă de lemn sau de metal căreia i se dau diferite întrebuințări. **2.** Stâlp de poartă la unele jocuri sportive. ♦ *Bară (fixă)* = aparat de gimnastică format dintr-o vergea groasă de metal montată între doi stâlpi. **3.** Barieră care desparte pe judecători de avocați și de împrișinați; *p. ext.* locul din instanță unde pledează avocații. **4.** Linie verticală sau orizontală care separă părți dintr-un text. ♦ (Muz.) Linie verticală care separă măsurile pe portativ. **5.** Prag de nisip situat sub apă, de obicei în fața gurii de vărsare a unui fluviu. **6.** Val de mare care urcă o dată cu fluxul de la gura unui fluviu spre amonte. Din fr. **barre**.

BARBACANĂ, *barbacane*, s.f. **1.** Deschizătură mică lăsată din loc în loc într-un zid de sprijin pentru scurgerea apelor colectate în spatele acestuia. **2.** Deschizătură înaltă și îngustă pentru aerisire și lumină, făcută în zidul unei clădiri cu arhitectură medievală. Din fr. **barbacane**.

BARBIȘA, *barbișe*, s.f. (Rar) Barbișon. Din fr. **barbiche**.

BARBIȘON, *barbișoane*, s.n. Barbă (scurtă) lăsată să crească numai pe vârful bărbiei; cioc, țcălie, barbișă. Din fr. **barbichon**.

BARBITURIC, **-Ă**, *barbiturici*, **-ce**, adj., s.n. **1.** Adj. (În sintagma) *Acid barbituric* = substanță sintetică rezultată prin condensarea ureei, care stă la baza multor medicamente sedative, hipnotice, anestezice etc. **2.** Adj., s.n. (Substanță, medicament) care are o acțiune calmantă, sedativă, anticonvulsivă, anestezică. Din fr. **barbiturique**.

BARBITURISM s.n. Totalitatea tulburărilor care apar în intoxicațiile acute sau cronice cu barbiturice. Din fr. **barbiturisme**.

BARBOTAJ, *barbotaje*, s.n. **1.** (Chim., Fiz.) Trecere forțată a unui gaz printr-un

lichid; barbotare. **2.** (Tehn.) Ungere automată a organelor interne ale unui motor prin scăldarea lor într-un rezervor de ulei special. Din fr. **barbotage**.

BARCANĂ, *barcane*, s.f. Dună de nisip în formă de potcoavă sau de semilună, cu convexitatea în partea de unde bate vântul. Din fr. **barkhane**.

BARDOU s.m. Hibrid obținut prin încrucișarea dintre armăsar și măgăriță (*Equus hinnus*). Din fr. **bardot**.

BAREM, *bareme*, s.n. **1.** Tabel care dă rezultatele unor calcule curente în funcție de elementele luate în considerație. **2.** Minimum de rezultate care trebuie obținute spre a putea trece dintr-o etapă de concurs (sportiv) la etapa imediat următoare. [Pl. și: *baremuri*] Din fr. **barème**.

BARETA¹, *barete* s.f. **1.** Bentiță îngustă de piele cu care se încheie un pantof. **2.** Bucată îngustă de metal fixată transversal pe un obiect tot de metal (tabacheră, decorație etc.). **3.** Panglică de decorație; semn distinctiv al unei decorații care reproduce desenul panglicii și se poartă în locul decorației. Din fr. **barrette**.

BARETA², *barete*, s.f. (Rar) Bonetă de postav sau de catifea, în trei sau patru colțuri, purtată de preoții catolici și, în trecut, de unii soldați din Occident. Din fr. **barrette**.

BARIC, **-Ă**, *barici*, **-ce**, adj. Care se referă la presiunea atmosferică, care ține de presiunea atmosferică. ♦ *Sistem baric* = formă de repartitie a presiunii în atmosferă, în regiuni cu presiune ridicată sau scăzută. Din fr. **barique**.

BARICADĂ, *baricadez*, vb. I. Tranz. A închide printr-o baricadă o intrare, o ieșire, un drum etc.; a bloca. ♦ Refl. A se pune la adăpost (după o baricadă). Din fr. **barricader**.

BARICADĂ, *baricade*, s.f. Întăritură amenajată dintr-o aglomerare de materiale diferite (vehicule, arbori, saci cu nisip, bolovani etc.) pentru întreruperea circulației sau pentru apărare, de obicei în timpul luptelor de stradă. ♦ Expr. *A fi de cealaltă parte a baricadei* = a fi în tabăra opusă. *A muri pe baricade* = a muri luptând pentru o idee. *A fi pe baricadă* = a fi la datorie, a fi combativ. Din fr. **barricade**.

BARICENTRU, *baricentre*, s.n. **1.** Centru de greutate. **2.** Punctul de întâlnire a medianelor unui triunghi. Din fr. **barycentre**.

BARIE, *barii*, s.f. Unitate de măsură pentru presiune, egală cu presiunea unei forțe de o

dină pentru un centimetru pătrat. Din fr. **barye**.

BARIERĂ, *bariere*, s.f. **1.** Bară mobilă care arată că trecerea peste o șosea, peste o linie ferată etc. este oprită temporar; *p. ext.* loc unde se întretaie o șosea cu o linie ferată. ♦ Fig. Obstacol, piedică în calea realizării unui lucru. ♦ *Barieră socială* = situație prin care este denumit în sociologie elementul care face dificil sau chiar imposibil accesul dintr-o grupare socială ierarhic inferioară într-o grupare socială superioară. *Barieră luminoasă* = fascicul luminos folosit pentru comanda unui fotoreleu, în scopul semnalizării prezenței corpurilor străine într-o anumită zonă. **2.** Punct de intrare în oraș, unde se încasau altădată taxele pentru mărfurile aduse spre vânzare; *p. ext.* periferie. Din fr. **barrière**.

SEMIBARIERĂ, *semibariere*, s.f. Barieră care închide numai jumătate din lățimea unei căi de acces peste calea ferată. - **Semi-** + **barieră**.

BARIL, *barili*, s.m. Unitate de măsură pentru capacități, egală cu circa 160 de litri, întrebuințată, în special, în S.U.A. și în Anglia. Din fr. **baril**.

BARIMETRIE, s.f. Determinare aproximativă a greutateii animalelor vii prin calcularea dimensiunilor corpului și organelor lor. Din fr. **barymétrie**.

BARIȘ, *barișe*, s.n. **1.** Broboadă de lână foarte subțire și ușoară. ♦ Expr. (Reg.) *A-și da barișul pe ceafă* = a se face de râs, a pierde rușinea, a încălca regulile bune-cuviințe. **2.** Stofă de lână foarte subțire și fină. [Var.: **barej**, **bariz** s.n.] Din fr. **barège**.

BARISFERĂ s.f. Partea centrală a globului pământesc, cu raza de 3500 km și densitatea foarte mare, care se consideră a fi alcătuită din nichel și fier; nife. centrosferă. Din fr. **barysphère**.

BARITĂ, *barite*, s.f. Hidrat de bariu. Din fr. **baryte**.

BARITINĂ, *baritine*, s.f. Sulfat natural de bariu. Din fr. **barytine**.

BARIU s.n. Element chimic, metal moale, alcalino-pământos, de culoare albă-argintie, ai cărui compuși se întrebuințează la fabricarea vopselelor, a sticlei și în pirotehnie. Din fr. **baryum**.

BAROC, -**Ă**, *baroci*, -*ce*, adj., s.n. (Stil artistic) care este caracterizat prin cultivarea formelor grandioase, prin libertatea formelor și bogăția ornamentației arhitecturale. ♦ (Despre construcții, mobilă, sculptură, pictură etc.) Care este realizat în acest stil. ♦ (Stil literar) caracterizat printr-o

mare libertate și fantezie de exprimare. Din fr. **baroque**.

BAROGRAF, *barografe*, s.n. Barometru care înregistrează în mod automat curba înălțimilor atinse de un avion. Din fr. **barographe**.

BAROGRAMĂ, *barogramme*, s.f. Curbă înregistrată de barograf. Din fr. **barogramme**.

BAROMETRIC, -**Ă**, *barometrici*, -*ce*, adj. Al barometrului, de barometru. Din fr. **barométrique**.

BAROMETRU, *barometre*, s.n. Instrument pentru măsurarea presiunii atmosferice. Din fr. **barometre**.

BARON, *baroni*, s.m. (În prima fază a orânduirii feudale din apusul și centrul Europei) Mare senior; (mai târziu) titlu de noblete intermediar între titlul de cavaler și acela de viconte; persoană care are acest titlu. Din fr. **baron**.

BAROANĂ, *baroane*, s.f. Baroneasă. Din **baron**. Cf. fr. *baronne*.

BARONEASĂ, *baronese*, s.f. (În societatea feudală din apusul și centrul Europei) Femeie care posedă o baronie; soție sau fiică de baron; baroană. - **Baron** + suf. -*eașă*.

BARONET, *baroneți*, s.m. Titlu de noblete dat în Anglia membrilor unui ordin de cavaleri și care se moștenește pe linie bărbătească; persoană care are acest titlu. Din fr. **baronnet**.

BARONIE, *baronii*, s.f. Titlu de baron; domeniul unui baron. Din fr. **baronnie**.

BAROSCOPI, *baroscopes*, s.n. Aparat în formă de balanță, cu ajutorul căruia se demonstrează existența presiunii atmosferice și aplicarea principiului lui Arhimede la gaze. Din fr. **baroscope**.

BAROU, *barouri*, s.n. Corp al avocaților, organizat pe lângă un tribunal sau o curte de apel. Din fr. **barreau**.

BASC, -**Ă**, *basci*, -*ce*, s.m. și f., adj. **1.** S. m. și f. Persoană originară din Țara Bascilor, regiune așezată în Pirinei, în Franța și Spania. **2.** Adj. Care aparține sau este caracteristic bascilor (**1**), privitor la basci. Din fr. **basque**.

BASCA, *băști*, s.f. Beretă cu marginile îndoită înăuntru. [Var.: **basc** s.n.] Din fr. [beret] **basque**.

BASCHET, (**1**) s.n., (**2**) *bascheți*, s.m. **1.** S. n. Baschetbal. **2.** S. m. (Mai ales la pl.) Ghetă de baschetbal. Din fr. **basket**.

MINIBASCHET s.n. Joc de baschet cu durată redusă, adaptat pentru copii și tineret. - **Mini-** + **baschet**.

BASCULA, *basculez*, vb. **1.** Intrans. (Despre un corp) A se roti parțial în jurul unei axe orizontale care nu trece prin centrul de greutate; a se balansa. Din fr. **basculer**.

BASCULARE, *basculări*, s.f. Acțiunea de a *bascula*. V. **bascula**.

BASCULATOR, *basculatoare*, s.n. Dispozitiv care servește la răsturnarea unui vas sau a unui vagonet, cu scopul de a-l goli de conținut; culbutor. -

Bascula + suf. *-tor* (după fr. *basculeur*).

BASCULANT, *-Ă, basculanți, -te*, adj. Care *basculează* sau care poate *bascula*; care *balansează*. ♦ *Autocamion* (sau *camion, vagon*) *basculant* = autocamion (sau camion, vagon) a cărui platformă se ridică pentru a descărca materialele transportate. Din fr. **basculant**.

AUTOBASCULANTĂ, *autobasculante*, s.f. Autocamion prevăzut cu benă *basculantă*. - **Auto** + **basculantă**.

BASCULĂ, *bascule*, s.f. **1.** Aparat care permite cântărirea corpurilor grele cu ajutorul unor greutăți (de o sută de ori) mai mici. **2.** Scândură sau pârghie mobilă așezată în cumpănă pe un suport. **3.** Partea metalică a armelor de vânătoare cu țevi mobile. Din fr. **bascule**.

BASET, *bazeți*, s.m. Câine de vânătoare cu corpul lunguiet, cu labele scurte, cu urechile lungi, cu pete roșietice sau negre pe corp, folosit pentru scoaterea din vizuină a vulpilor și a bursucilor. Din fr. **basset**.

BASIST, *basiști*, s.m. **1.** Bas. **2.** Muzicant care cântă la contrabas sau la un instrument cu timbru de bas. Din fr. **basiste**.

BASTINGAJ, *bastingaje*, s.n. Totalitatea chesoanelor, dulapurilor sau rastelelor în care se păstrează efectele echipajului pe o navă. Din fr. **bastingage**.

BASTION, *bastioane*, s.n. (Adesea fig.) Fortificație cilindrică sau poligonală, construită de obicei la colțurile unei fortărețe. Din fr. **bastion**.

BASTONADĂ, *bastonade*, s.f. (Livr.) Multime de lovituri date cuiva cu bastonul; ciomăgeală. Din fr. **bastonnade**.

BATAJ, *bataje*, s.n. (Text.) Operație constând în lovirea repetată cu bătătoarea a masei de material fibros desfăcut în prealabil în procesul filării. Din fr. **battage**.

BATANT, *-A, batanți, -te*, adj. (Despre uși, ferestre, capace etc.) care se închide singur, printr-o mișcare de du-te-vino în jurul unei axe verticale situate la una dintre margini. Din fr. **battant**.

BATARD, *-Ă, batarzi, -de*, adj. (Despre scriere) Care este intermediar între scrierea rondă și cea cursivă; (despre penițe) care are forma potrivită spre a servi la acest fel de scriere; bastard. ♦ (Substantivat, f.) Literă din această scriere. Din fr. **bâtard**.

BATARDOU, *batardouri*, s.n. Dig, baraj (provizoriu) așezat în amonte de diverse lucrări de fundații, reparații etc. spre a seca terenul pe care se fac aceste lucrări; *p. ext.* spațiul astfel delimitat. Din fr. **batardeau**.

BATAV, *-Ă, batavi, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S. m. și f. (La pl.) Populație germanică ce locuia, în antichitate, pe teritoriul Olandei de azi; (și la sg.) persoană care a aparținut acestei populații. **2.** Adj. Care aparține *batavilor* (**1**), referitor la *batavi*. Din fr. **Bataves**.

BATERIE, *baterii*, s.f. **1.** Subunitate de artilerie compusă din patru, șase sau opt tunuri, cu mijloacele de tracțiune, utilajul și personalul necesar. **2.** Grup de aparate, de dispozitive sau de piese identice asociate în vederea executării unei operații. ♦ *Baterie electrică* = reunire a mai multor butelii de Leyda sau a mai multor elemente voltaice spre a produce electricitate. *Baterie solară* = sursă de energie formată dintr-un grup de generatoare fotoelectrice cu semiconductori, care transformă energia radiației solare în energie electrică. **3.** Ansamblul instrumentelor de percuție (într-o orchestră). **4.** Vas cu gheață în care se află sticle cu băutură. ♦ *P. ext.* Un litru de vin și o sticlă de sifon luate împreună. Din fr. **batterie**.

BATIALĂ adj. (În sintagma) *Regiune* (sau *zonă*) *batială* = regiune în mări și oceane cuprinsă între adâncimea de 200 și 2500 m. Din fr. **bathyale**.

BATIC, *baticuri*, s.n. **1.** Țesătură subțire imprimată în culori. **2.** Basma (subțire și) colorată. Din fr. **batik**.

BATIMETRIE s.f. Ramură a hidrometriei care se ocupă cu măsurarea adâncimii apei în mări, lacuri și râuri. Din fr. **bathymétrie**.

BATIMETRU, *batimetre*, s.n. Aparat care măsoară adâncimea apelor din mări, lacuri, râuri etc. Din fr. **bathymètre**.

BATISCAF, *batiscafuri*, s.n. Aparat de explorare a marilor adâncimi submarine care se poate deplasa prin mijloace proprii. Din fr. **bathyscaphe**.

BATISFERĂ, *batisfere*, s.f. Cabină în formă de sferă în care cercetătorii pot coborî până la mari adâncimi submarine, păstrând legătura prin cablu cu nava-mamă. Din fr. **bathysphère**.

BATIST, *batisturi*, s.n. Țesătură din fire foarte subțiri de bumbac sau de in. Din fr. **batiste**.

BATISTĂ, *batiste*, s.f. Bucată pătrată de pânză întrebuințată la șters nasul, fața, mâinile etc. Din fr. **batiste**.

BATIU, *batiuri*, s.n. Construcție de oțel sau de fontă pe care se montează mecanismele unui sistem tehnic stabil și prin intermediul căreia acesta se poate fixa pe o fundație, pe un teren etc. Din fr. **bâti**.

BATOLIT, *batoliți*, s.m. Rocă în formă de masiv înrădăcinat în adâncul scoarței Pământului. Din fr. **batholite**.

BATON, *batoane*, s.n. Bucată (de vanilie, de ciocolată, de ceară etc.) lunguiată sau în formă de bastonaș. Din fr. **bâton**.

BATOZĂ, *batoze*, s.f. Mașină agricolă care desface boabele din spice, din păștii, din știuleți și le separă de celelalte părți ale plantei; mașină de treierat, treierătoare. Din fr. **batteuse**.

BATOZAR, *batozari*, s.m. (Rar) Muncitor care asigură funcționarea batozei. - **Batoză** + suf. -ar.

BATRACIAN, *batracieni*, s.m. (La pl.) Clasă de vertebrate care cuprinde animale amfibii; (și la sg.) animal care face parte din această clasă; amfibian. Din fr. **batracien**.

BAUXITA, *bauxite*, s.f. Oxid de aluminiu care se găsește în natură ca minereu de diferite cypori. Din fr. **bauxite**.

BAVETA, *bavete*, s.f. Bărbîță (1). [Var.: **babetă** s.f.] Din fr. **bavette**.

BAVETICĂ, *bavetele*, s.f. Diminutiv al lui *bavetă*; bărbîță (1). - **Bavetă** + suf. -ică.

BAVURĂ, *bavuri*, s.f. (Tehn.) Material rămas peste profilul normal pe suprafața pieselor prelucrate sau turnate. Din fr. **bavure**.

DEBAVURA, *debavurez*, vb. I. Tranz. A îndepărta prin ștanțare, dăltuire, polizare etc. bavura de pe piesele matrițate, turnate, laminate etc. - **Des-** + **bavură**.

DEBAVURARE, *debavurări*, s.f. Acțiunea de a *debavura* și rezultatul ei. V. **debavura**.

BAZA, *bazez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) sprijini, a (se) întemeia pe ceva. ♦ Refl. A avea încredere în sprijinul cuiva, a se lăsa în nădejdea cuiva; a se bizui. Din fr. **baser**.

BAZALTIC, -A, *bazaltici*, -ce, adj. Care conține bazalt, de bazalt. Din fr. **basaltique**.

BAZAR, *bazaruri*, s.n. Loc în aer liber sau magazin în care se vând tot felul de obiecte mai ales mărunțișuri. Din fr. **bazar**.

BAZĂ, *baze*, s.f. I. 1. Parte care susține un corp, o clădire sau un element de construcție; temei, temelie. ♦ Latură a unui triunghi sau a unui poligon ori față a unui poliedru (care se reprezintă de obicei în poziție orizontală). ♦ Dreaptă care servește ca linie de pornire pentru construirea unei serii de triunghiuri topografice. 2. Fig. Ceea ce formează temeiul a ceva, elementul fundamental, esențial. □ Loc. adj. *De bază* = fundamental, esențial. *Fără bază* = neîntemeiat, inconsistent. □ Loc. adv. *Pe* (sau *în*) *baza...* sau *pe bază de...* = în conformitate cu..., pe principiul... □ Expr. *A avea (ceva) la bază* = a se întemeia pe ceva (sigur). *A pune bazele a ceva* = a întemeia, a funda. ♦ Elementul principal al unei substanțe chimice sau farmaceutice. 3. (De obicei urmat de determinarea „economică”) Totalitatea relațiilor de producție într-o etapă determinată a dezvoltării sociale. 4. Loc de concentrare a unor rezerve de oameni, de materiale etc., care servește ca punct de plecare pentru o anumită activitate. *Bază de aprovizionare*. *Bază de recepție*. *Bază de atac*. □ *Bază aeriană* = aeroport militar. *Bază navală* = port militar. *Bază sportivă* = complex de instalații sportive. 5. (În sintagma) *Baza craniului* = partea craniului care închide cutia craniană înspre ceafă. II. Corp chimic alcătuit dintr-un atom metalic legat cu unul sau mai mulți hidroxili, care albăstrește hârtia roșie de turnesol, are gust leșietic și, în combinație cu un acid, formează o sare. III. 1. Distanță între difuzoarele (externe) ale unui sistem de redare stereofonică. 2. (Electron.) Electrode corespunzător zonei cuprinse între cele două joncțiuni ale unui tranzistor. 3. (Electron.; în sintagma) *Bază de timp* = unitate funcțională a unor aparate electronice, care generează impulsuri la intervale de timp precise. - Din fr. **base**, (I 3) rus. [ekonomičeskaia] **baza**.

AUTOBAZA, *autobaze*, s.f. Centru de exploatare și de întreținere a unor autovehicule. - **Auto** + **bază**.

BAZEDOV s.n. (Și în sintagma *Boala lui Bazedow*) Boală endocrină manifestată prin creșterea în volum a glandei tiroide, proeminența globilor oculari, palpitații, insomnii, nervozitate etc. Din fr. [maladie de] **Basedow**.

BAZEDOVIAN, -Ă, *bazedovieni*, -e, adj. (Rar) Care prezintă caracteristicile bolii lui Bazedow. ♦ (Substantivat) Persoană bolnavă de boala lui Bazedow. Din fr. **basédowien**.

BAZIC, -Ă, *bazici*, -ce, adj. (Despre substanțe) Care are proprietățile unei baze (II). Din fr. **basique**.

BAZILICA, *bazilici*, s.f. 1. Biserică romano-catolică medievală, în formă de dreptunghi, împărțită în interior în trei părți prin șiruri de coloane; (*azi*) nume dat unei biserici sau unei catedrale impunătoare. 2. (La romani) Edificiu public cu interiorul împărțit, prin șiruri de coloane, în trei sau în cinci părți. Din fr. **basilique**, lat. **basilica**.

BAZIN, *bazine*, s.n. 1. Rezervor deschis, de mari dimensiuni, construit din metal, din piatră, din ciment etc. ♦ Rezervor de apă amenajat pentru înot sau pentru sporturile care se practică în apă. 2. (Și în sintagma *bazin hidrografic*) Regiune din care un râu, un fluviu, un lac sau o mare își adună apele.

♦ Regiune delimitată de albiile tuturor afluenților unui râu sau ai unui fluviu. ♦ *Bazin portuar* = parte a unui port, special amenajată pentru staționarea vaselor (în vederea încărcării și descărcării lor). ♦ Regiune geografică bogată în zăcămintele de minereuri, în special de cărbuni. 3. (Anat.) Cavități situate în partea inferioară a abdomenului și constituite din oasele iliace; pelvis. Din fr. **bassin**.

BAZINET, *bazinete*, s.n. (Anat.) Segment al canalului excretor al rinichiului, în regiunea hilului. Din fr. **bassin**.

BEBE s.m. Copil în primele luni sau în primii ani ai vieții. Din fr. **bébé**.

BEBELUȘ, *bebeluși*, s.m. Copil mic în primele luni de viață. - **Bebe** + suf. -*ăluș*.

BEC, *becuri*, s.n. 1. Sferă sau pară de sticlă în care se află filamentul unei lămpi electrice; *p.ext.* Lampă electrică. ♦ Expr. (Fam.) *A fi* (sau *a cădea*) *pe bec* = A fi sau a ajunge într-o situație fără ieșire; a i se înfunda, a o păți. 2. Sita unei lămpi de gaz. 3. Orificiu prin care țâșnește un lichid vaporizat, un jet de gaz sau un amestec de gaze sub presiune, spre a putea fi aprinse. Din fr. **bec** [de gaz].

BECAR, *becari*, s.m. Semn grafic pe portativ care, anulând un bemol sau un diez anterior, indică revenirea la tonul natural al unei note muzicale. Din fr. **bécarre**.

BECAȚINA, *becaține*, s.f. Becață. Din fr. **bécașine** (după *becață*).

BECHIE, *bechii*, s.f. 1. Dispozitiv așezat la coada fuzelajului unui avion, care servește la rezemarea acestuia pe sol. 2. Piesă de metal care protejează elicea unei ambarcații cu motor ce navighează în ape puțin adânci. Din fr. **béquille** [de queue].

BEDUIN, -Ă, *beduini*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Arab nomad din Peninsula Arabia și din Africa de nord. 2. Adj. Care aparține beduinilor (I), privitor la beduini. Din fr. **bédouin**.

BEGONIE, *begonii*, s.f. Gen de plante ornamentale, cultivate pentru flori și pentru frunzele lor decorative (*Begonia*). Din fr. **bégonia**.

BÊJ adj. invar., subst. invar. 1. Adj. invar. Cafeniu foarte deschis. 2. Subst. invar. Culoare cafeniu-deschis. Din fr. **beige**.

BEL, *beli*, s.m. Unitate de măsură pentru intensitatea sunetelor. Din fr. **bel**.

BELADONĂ, *beladone*, s.f. (Bot.) Mătrăgună. ♦ Medicament făcut din frunzele și rădăcinile acestei plante. Din fr. **belladone**.

BELEMNIT, *belemniti*, s.m. Gen de moluscă fosilă din clasa cefalopodelor. Din fr. **bélemnite**.

BELGI s.m. pl. Uniune de triburi celtice populând, în antichitate, teritoriul dintre Sena și Rin, care au fost supuse de romani în sec. I a.Cr. Din fr. **Belges**.

BELICIST, -Ă, *beliciști*, -ste, adj. (Rar) De război, războinic. Din fr. **belliciste**.

BELIGERANTĂ s.f. Situația în care se află un beligerant; stare de război. Din fr. **belligérance**.

NEBELIGERANȚĂ s.f. Stare a unei națiuni, care, fără a manifesta o strictă neutralitate, se abține de a lua parte efectivă la un conflict armat. - **Ne-** + **beligeranță**. Cf. fr. **non-belligérance**.

BELINOGRAF, *belinografe*, s.n. Aparat de transmis imaginea la distanță pe cale electromagnetică. Din fr. **bélinographe**.

BELINOGRAMĂ, *belinograme*, s.f. Imagine transmisă prin belinograf. Din fr. **bélinogramme**.

BELITĂ s.f. Exploziv de siguranță întrebuințat în minele de cărbuni. Din fr. **bellite**.

BELOTĂ s.f. Numele dat unui joc de cărți care se joacă pe puncte, cu 32 de cărți, între doi, trei sau patru jucători. Din fr. **belote**.

BELVEDERE subst. Construcție așezată pe un loc ridicat, de unde se poate privi departe; *p.ext.* loc, terasă, platformă de unde se vede departe. Din fr. **belvédère**.

BEMBERG subst. Țesătură de mătase artificială, folosită pentru lenjerie. Din fr. **bemberg**.

BEMOLIZA, *bemolizez*, vb. I. Tranz. A pune bemolul înaintea unei note sau a unui șir de note. Din fr. **bémoliser**.

BENĂ, *bene*, s.f. 1. Parte a autocamionului în care se încarcă materialele. 2. Cupă metalică la macarale, elevatoare etc. Din fr. **benne**.

BENDIX, *bendixuri*, s.n. Mecanism care permite angrenarea pinionului demarorului cu coroana dințată de pe volantul motorului, la automobile, avioane etc. Din fr. **bendix**.

BENEDICTIN, -**A**, *benedictini*, -e, subst., adj. 1. S.m. și f. Călugăr (sau călugăriță) din ordinul întemeiat de sf. Benedict de Nursia în secolul VI. 2. Adj. Care aparține benedictinilor (1), privitor la benedictini. ♦ Fig. Laborios, harnic, muncitor. 3. S.f. Băutură spirtoasă, fină, de culoare galbenă, cu gust dulce (preparată la început de benedictini). Din fr. **bénédictin**.

BENEFIC, -**A**, *benefici*, -ce, adj. Favorabil, binefăcător. Din fr. **benefique**.

BENEFICIA, *beneficiez*, vb. I. 1. Intrans. A trage folos; a profita, a avea un câștig de pe urma cuiva sau din ceva. Din fr. **bénéficier**.

BENEFICIERE, *beneficieri*, s.f. Faptul de a beneficia. V. **beneficia**.

BENGAL, *bengale*, adj. (În sintagma) *Foc bengal* = foc de artificii. Din fr. (feu de) **Bengale**.

BENGALIZ, -**Ă**, *bengalezi*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Popor indoeuropean care populează regiunile de pe malurile cursului inferior al Gangelui și al Brahmaputrei; (și la sg.) persoană care face parte din acest popor. 2. Adj. Care aparține bengalezilor (1), privitor la bengalezi. - **Bengal** (n.pr.) + suf. -*ez*.

BENGALI s.m., adj. (Rar) 1. S.m. Nume dat mai multor păsări, înrudite cu vrabia, cu penajul colorat în albastru ori cafeniu, originare din India. 2. Adj. (În sintagma) *Limba bengali* = limba vorbită în Bengal (India). [Acc. și: *bengáli*] Din fr. **bengali**.

BENIGNITATE s.f. Stare ușoară a unei boli. Din fr. **bénignité**.

BENJAMIN s.m. (Rar) Cel mai mic copil al unei familii; cel mai tânăr membru al unui grup. Din fr. **benjamin**.

BENOAR, *benoare*, s.n. Lojă situată la nivelul parterului. Din fr. **baignoire**.

BENTONIC, -**A**, *bentonici*, -ce, adj. Care trăiește pe fundul apelor. Din fr. **benthonique**.

BENTONIT s.n. Rocă sedimentară argilooasă cu proprietăți absorbante, utilizată ca decolorant sau dezodorizant. [Var.: **bentonită** s. f.] Din fr. **bentonite**.

BENTOS s.n. Totalitatea organismelor care trăiesc pe fundul apelor. Din fr. **benthos**.

BENZEN, *benzeni*, s.m. Hidrocarbură lichidă, incoloră, insolubilă în apă, extrasă din gudroanele cărbunilor de pământ sau din petrol, și care se folosește, ca decolorant, ca materie primă la fabricarea unor compuși organici etc. Din fr. **benzène**. **BENZENIC**, -**A**, *benzenici*, -ce, adj. (Despre corpuri sau grupuri moleculare) în a cărui compoziție intră benzenul; care aparține familiei benzenului. Din fr. **benzénique**.

BENZINĂ, *benzine*, s.f. Lichid incolor, ușor inflamabil, cu miros caracteristic, produs petrolier sau de sinteză, folosit mai ales drept combustibil la motoarele cu explozie. Din fr. **benzine**.

BENZOAT, *benzoați*, s.m. Sare sau ester al acidului benzoic. Din fr. **benzoate**.

BENZOE s.f. Produs natural, vegetal, solid, care conține rășini, acid benzoic și un ulei volatil și care este folosit în dermatologie și în parfumerie; smirnă. Din fr. **benzoë**.

BENZOIC, *benzoici*, adj. (În sintagma) *Acid benzoic* = substanță cristalină, albă, extrasă din rășini naturale sau fabricată sintetic și întrebuințată în industria coloranților, a medicamentelor etc. Din fr. **benzoïque**.

BENZOLISM s.n. Totalitatea tulburărilor care apar în intoxicația (profesională) cu benzen. Din fr. **benzolisme**.

BENZONAFOL, *benzonafoli*, s.m. Benzoat de naftol, folosit ca medicament antibiotic în infecțiile intestinale. Din fr. **benzonaphтол**.

BENZOPIRINĂ s.f. Substanță gudronată care se găsește în fumul de țigară. Din fr. **benzopirine**.

BENZOPURPURINĂ s.f. Substanță colorantă care constituie unul dintre cei mai importanți coloranți roșii pentru bumbac. Din fr. **benzopurpurine**.

BERBER, -**A**, *berberi*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Populație hamito-semitică din nordul Africii; (și la sg.) persoană care aparține acestei populații. 2. Adj. Care aparține berberilor, privitor la berberi. Din fr. **berbère**.

BERCEUSE s.f. Piesă instrumentală care are la bază un cântec de leagăn. - Cuv. fr.

BERETA, *berete*, s.f. Șapcă marinărească fără cozoroc; p. ext. bască. [Var.: (rar) **beret** s.m.] Din fr. **béret**.

BERI-BERI s.n. Boală din Extremul Orient datorată lipsei vitaminei B₁ din organism. Din fr. **béribéri**.

BERILIU s.n. Metal alb, ductil și maleabil, foarte dur, întrebuințat la aliaje și ca dezoxidant; gluciniu. Din fr. **beryllium**.

BERJERA, *berjere*, s.f. Fotoliu adânc și larg, având un spătar înalt cu rezemătoare laterale pentru cap. Din fr. **bergère**.

BERNA s.f. (În sintagma) *Pavilion* (sau *drapel*) în *bernă* = pavilion, drapel național coborât pe jumătate în semn de doliu. Din fr. **berne**.

BERNARDIN, -Ă, *bernardini*, -e, s.m. și f. Călugăr sau călugăriță catolică din ordinul care poartă numele sfântului Bernard. Din fr. **bernardin**.

BERSALIER, *bersalieri*, s.m. Soldat italian de infanterie ușoară. Din fr. **bersaglier**.

BERTON, *bertoane*, s.n. Barcă cu vâsle, din pânză cauciucată folosită la bordul submarinelor și al navelor mici. Din fr. **berthon**.

BESTIALITATE, (rar) *bestialități*, s.f. Cruzime feroce, faptă bestială. Din fr. **bestialité**.

BESTIAR, *bestiare*, s.n. Antologie medievală de fabule sau de povestiri alegorice cu animale. Din fr. **bestiaire**.

BETA s.m. 1. A doua literă a alfabetului grecesc, corespunzând sunetului *b*. 2. (Fiz.; în sintagmele) *Particulă beta* = electron negativ sau pozitiv emis de unele substanțe radioactive. *Radiație beta* = radiație constituită din particule beta. Din fr. **bêta**.

BETATRON, *betatroane*, s.n. (Fiz.) Aparat de accelerare a electronilor. Din fr. **bêatron**.

BETON s.n. 1. Amestec de pietriș, nisip, ciment (sau asfalt, var hidrolic etc.) și apă, care se transformă prin uscare într-o masă foarte rezistentă și se folosește în construcții. ♦ *Beton armat* = amestecul descris mai sus, turnat peste o armătură de vergele metalice. (În sintagma) *Beton vibrat* = beton de ciment a cărui compactitate este sporită după turnarea în cofraje prin imprimarea unor oscilații rapide cu ajutorul unor aparate speciale. 2. (Sport) Sistem de apărare folosit în unele jocuri sportive (mai ales în fotbal), constând în utilizarea supranumerică a jucătorilor în linia defensivă. Din fr. **béton**.

BETONIER, *betonieri*, s.m. Betonist. - **Beton** + suf. -*ier*.

BETONIST, -A, *betoniști*, -ste, s.m. și f. Muncitor, tehnician sau inginer specializat în lucrări de beton; betonier. - **Beton** + suf. -*ist*.

BETONA, *betonez*, vb. I. Intrans. și tranz. A turna betonul moale în cofrajele unei

construcții, în săpăturile de fundații etc. Din fr. **bétonner**.

BETONARE, *betonări*, s.f. Acțiunea de a *betona*. V. **betona**.

BETONIERĂ, *betoniere*, s.f. Mașină pentru prepararea betonului. Din fr. **bétonnière**.

AUTOBETONIERĂ, *autobetoniere*, s.f. Autocamion prevăzut cu betonieră. - **Auto** + **betonieră**.

BETULACEE, *betulacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase dicotiledonate, cu flori unisexuate grupate în amentii, care se polenizează prin intermediul vântului; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **bétulacées**.

BEZE, *bezele*, s.f. 1. (Fam.) Sărutare simbolică trimisă cuiva cu vârful degetelor. 2. Prăjitură făcută din albuș de ou bătut cu zahăr. Din fr. **baiser**.

BI- Element de compunere însemnând "de două ori", "dublu", care servește la formarea de adjective și substantive. Din fr. **bi**-

BIACID, *biacizi*, adj. (În sintagma) *Acid biacid* = acid bibazic. Din fr. **biacide**.

BIATOMIC, -Ă, *biatomici*, -ce, adj. (Despre o substanță) A cărei moleculă e formată din doi atomi. Din fr. **biatomique**.

BIBAZIC, *bibazici*, adj. (În sintagma) *Acid bibazic* = acid care conține într-o moleculă doi atomi de hidrogen, care pot fi înlocuiți printr-un metal; acid biacid. Din fr. **bibasique**.

BIBELOU, *bibelouri*, s, n. Mic obiect decorativ. Din fr. **bibelot**.

BIBERON, *biberoane*, s.n. Sticlură prevăzută cu un vârf de cauciuc în formă de sfârș, care servește la alăptarea artificială a sugarilor. ♦ (Impr.) Vârful de cauciuc în formă de mamelon al unui biberon. Din fr. **biberon**.

BIBI subst. invar. (Franțuzism; fam.) Termen de mângâiere pentru cineva drag, iubit. Din fr. **bibi**.

BIBLIC, -Ă, *biblici*, -ce, Care aparține Bibliei, privitor la Biblie; din timpul Bibliei, asemănător cu Biblia. ♦ Străvechi. Din fr. **biblique**.

BIBLIOBUZ, *bibliobuze*, s.n. Automobil amenajat cu o bibliotecă volantă. Din fr. **bibliobus**.

BIBLIOFAG, -Ă, *bibliofagi*, -ge, adj., s.m. și f. (Insectă) care se hrănește cu celuloza din hârtie. Din fr. **bibliophage**.

BIBLIOFIL, -Ă, *bibliofili*, -e, s.m. și f. Iubitor și colecționar de cărți rare și prețioase. ♦ (Adjectival) *Ediție bibliofilă* = carte rară, frumoasă, prețioasă, editată în

condiții grafice deosebite; ediție de lux. Din fr. **bibliophile**.

BIBLIOFILISTIC, -Ă, *bibliofilistici*, -ce, adj., adv. 1. Adj. (Rar) De bibliofil. 2. Adv. Ca bibliofilii. - **Bibliofil** + suf. -istic.

BIBLIOFILIE s.f. Pasiunea de a cunoaște, de a evalua și de a colecționa cărți rare și prețioase. 2. Ramură a bibliofiliei care se ocupă cu studiul cărților rare și al valorii lor artistice. Din fr. **bibliophilie**.

BIBLIOFILM, *bibliofilme*, s.n. Copie a unui text (prețios), executată pe film fotografic. Din fr. **bibliofilm**.

BIBLIOGRAF, *bibliografi*, s.m. Specialist în domeniul bibliografiei (3). Din fr. **bibliographe**.

BIBLIOGRAFIC, -Ă, *bibliografici*, -ce, adj. Care aparține bibliografiei, privitor la bibliografie. Din fr. **bibliographique**.

BIBLIOGRAFIE, *bibliografii*, s.f. 1. Descriere de specialitate a lucrărilor unui autor sau a lucrărilor referitoare la o anumită problemă. 2. Carte care cuprinde o bibliografie (1). 3. Ramură a bibliologiei care se ocupă cu descrierea, aprecierea, sistematizarea și răspândirea publicațiilor. 4. Material informativ asupra unei probleme. Din fr. **bibliographie**.

BIBLIOLOG, -Ă, *bibliologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în bibliologie. Din fr. **bibliologue**.

BIBLIOLOGIC, -Ă, *bibliologici*, -ce, adj. Care aparține bibliologiei, privitor la bibliologie. Din fr. **bibliologique**.

BIBLIOLOGIE s.f. Studiul cărții ca fenomen al vieții sociale, care cuprinde istoria, producția și răspândirea cărții. Din fr. **bibliologie**.

BIBLIOMAN, -Ă, *bibliomani*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care are pasiune excesivă pentru cărți, pentru raritatea, legătura, edițiile lor etc. Din fr. **bibliomane**.

BIBLIOMANIE s.f. Pasiune exagerată pentru cărți. Din fr. **bibliomanie**.

BIBLIOTECAR, -Ă, *bibliotecari*, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu administrarea și cu funcționarea unei biblioteci. Din fr. **bibliothécaire**.

BIBLIOTECONOMIC, -Ă, *biblioteconomici*, -ce, adj. Care aparține biblioteconomei, privitor la biblioteconomie. Din fr.

bibliothéconomique.

BIBLIOTECONOMIE s.f. Ramură a bibliologiei care se ocupă cu formarea, administrarea și organizarea bibliotecilor. Din fr. **bibliothéconomie**.

BIBLIOTEHNICĂ s.f. Tehnica producerii materiale a unei cărți. - După fr. **bibliotechnie**.

BICAMERAL, -Ă, *bicamerale*, -e, adj. (Despre sistemul reprezentativ al unui stat) Care constă din două adunări reprezentative, denumite, uneori, camere. Din fr. **bicaméral**.

BICARBONAT, *bicarbonați*, s.m. Sare a acidului carbonic, în care un atom de hidrogen a fost înlocuit printr-un metal. ◇ *Bicarbonat (de sodiu)* = sare în formă de pulbere albă, folosită în farmacie și în bucătărie. Din fr. **bicarbonate**.

BICARPELAR, -Ă, *bicarpelari*, -e, adj. (Despre gineceu) Format din două carpele. Din fr. **bicarpelaire**.

BICEFAL, -Ă, *bicefali*, -e, adj. (Despre un animal) Cu două capete. Din fr. **bicéphale**.

BICENTENAR, -Ă, *bicentenari*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care durează de două secole, care a împlinit două sute de ani. 2. S.n. Împlinire a două secole de la un eveniment (important); a doua sută aniversare a unui eveniment. Din fr. **bicentenaire**.

BICICLETĂ, *biciclete*, s.f. Vehicul cu două roți pus în mișcare prin două pedale acționate cu picioarele și folosit, de obicei, pentru transportul unei singure persoane. ◇ *Bicicletă-tandem* = bicicletă pentru două persoane, fiecare acționând câte o pereche de pedale. Din fr. **bicyclette**.

HIDROBICICLETĂ, *hidrobiciclete*, s.f. Ambarcație sportivă de agrement construită cu un mecanism propulsat cu pedale, prin intermediul căruia este acționată pentru a înainta pe apă. - **Hydro- + bicicletă**.

BICICLIST, -Ă, *bicicliști*, -ste, s.m. și f. Persoană care umblă pe bicicletă; ciclist (1). Din fr. **bicycliste**.

BICICLU, *bicicle*, s.n. Velociped cu două roți inegale, dintre care prima este roata motoare. Din fr. **bicycle**.

BICOLOR, -Ă, *bicolori*, -e, adj. Care are două culori. Din fr. **bicolore**.

BICONCAV, -Ă, *biconcavi*, -e, adj. Care are două fețe concave opuse. Din fr. **biconcave**.

BICONVEX, -Ă, *biconvecși*, -xe, adj. Care are două fețe convexe opuse. Din fr. **biconvexe**.

BICORN, *bicornuri*, s.n. Pălărie bărbătească (de uniformă) cu două colțuri. Din fr. **bicorne**.

BICROMAT, *bicromați*, s.m. Sare obținută prin tratarea cu acid a cromatului unui metal. ◇ *Bicromat de potasiu* = sare

cristalizată, portocalie, întrebuintată ca oxidant și colorant. Din fr. **bichromate**.

BICUSPID, -**Ă**, *bicuspizi*, -*de*, adj. (Despre unele formații anatomice) cu două vârfuluri. Din fr. **bicuspide**.

BIDEU, *bideuri*, s.n. Vas de toaletă pentru spălături intime. Din fr. **bidet**.

BIDON, *bidoane*, s.n. Vas (de tablă) pentru păstrarea sau transportul lichidelor. ♦ Ploscă de tablă simplă sau emailată (îmbrăcată în postav sau piele), de ținut apă sau altă băutură. Din fr. **bidon**.

BIDONVIL, *bidonviluri*, s.n. Cartier sărăcăcios cu locuințe improvizate, la periferia marilor orașe. [Scris și *bidonville*] Din fr. **bidonville**.

BIE s.n. Linie, direcție oblică. ♦ Loc. adj. și adv. În *bie* = oblic. ♦ (Concr.) Fâșie de material textil tăiată oblic, utilizată în croitorie. Din fr. **biais**.

BIEF s.n. Porțiune de canal sau de râu cuprinsă între două ecluze sau baraje. Din fr. **bief**.

BIELĂ, *biele*, s.f. Organ de mașină în formă de bară articulată, care transformă mișcarea rectilinie în mișcare de rotație și invers. Din fr. **bielle**.

BIELETA, *bielețe*, s.f. Bielă de dimensiuni mai mici, folosită la anumite motoare sau mașini. Din fr. **biellette**.

BIFA, *bifez*, vb. I. Tranz. A pune un mic semn (în formă de "v") la anumite cifre sau cuvinte dintr-un registru, dintr-o listă etc. spre a ști că au fost verificate, controlate etc. Din fr. **biffer**.

BIFARE, *bifări*, s.f. Acțiunea de a *bifa*. V. **bifa**.

BIFAZAT, -**Ă**, *bifazați*, -*te*, adj. (Elt.) Difazat; bifazic. Din fr. **biphasé**.

BIFLOR, -**Ă**, *biflori*, -*e*, adj. (Bot.; despre plante) Cu două flori. Din fr. **biphlor**.

BIFOCAL, -**Ă**, *bifocali*, -*e*, adj. (Despre lentile) Cu două distanțe focale diferite; (despre ochelari) cu lentile bifocale. Din fr. **bifocal**.

BIFTEC, *biftecuri*, s.n. Felie de carne de vacă friptă la grătar sau în tigaie. Din fr. **bifteck**.

BIFURCA, pers. 3 *bifurcă*, vb. I. Refl. A se despărți în două ramuri, în două direcții, în două sensuri. Din fr. **bifurquer**.

BIFURCARE, *bifurcări*, s.f. Faptul de a se *bifurca*; (concr.) loc unde se bifurcă ceva; bifurcație. V. **bifurca**.

BIFURCAȚIE, *bifurcații*, s.f. Bifurcare. Din fr. **bifurcation**.

BIGAMIE, *bigamii*, s.f. Situația unei persoane bigame. Din fr. **bigamie**.

BIGĂ, *bigi*, s.f. Aparat format din două sau trei brațe de sprijin unite printr-o bară prevăzută de scripeti, cu ajutorul căreia se încarcă sau se descarcă mărfurile în porturi. Din fr. **bigue**.

BIGOT, -**Ă**, *bigoți*, -*te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care urmează cu mare severitate toate preceptele rituale ale unei religii; (om) habotnic; bisericos. Din fr. **bigot**.

BIGOTERIE, *bigoterii*, s.f. (Livr.) Bigotism. Din fr. **bigoterie**.

BIGOTISM s.n. Atitudine, comportare de bigot; bigoterie, habotnicie. Din fr. **bigotisme**.

BIGUDIU, *bigudiuri*, s.n. Obiect de toaletă feminină, confecționat din metal, material plastic etc., în jurul căruia se răsuște o șuviță de păr pentru a o ondula. Din fr. **bigoudi**.

BIJUTERIE, *bijuterii*, s.f. Obiect de podoba făcut din metal nobil (și pietre prețioase); giuvaer. ♦ Magazin specializat în confecționarea și vânzarea giuvaerurilor. Din fr. **bijouterie**.

BIJUTIER, *bijutieri*, s.m. Persoană care face sau vinde bijuterii; giuvaeriu. Din fr. **bijoutier**.

BILABIAL, -**Ă**, *bilabiali*, -*e*, adj. (Despre sunete) La articularea cărora participă amândouă buzele. Din fr. **bilabial**.

BILABIAT, -**Ă**, *bilabiați*, -*te*, adj. (Despre corola sau calicul unei flori, *p. ext.* despre flori) care seamănă cu buzele unei guri deschise. Din fr. **bilabié**.

BILATERAL, -**Ă**, *bilaterali*, -*e*, adj. 1. Care are două părți (sau două laturi) opuse, simetrice. 2. Care privește în același timp două laturi sau aspecte (fundamentale) ale unui întreg. 3. (Despre date, contracte, convenții) Care obligă în mod reciproc părțile interesate. Din fr. **bilatéral**.

BILATERALISM s.n. Metodă de politică comercială internațională, care constă în acordul dintre două țări în privința bunurilor și serviciilor pe care le schimbă între ele. - **Bilateral** + suf. - *ism*.

BILĂ, *bile*, s.f. Sferă (de mici dimensiuni) fabricată din diferite materiale și întrebuintată în diverse scopuri (ca rulmenți, la unele jocuri de copii, la jocul de popice, ca modalitate de vot etc.). ♦ *Bilă albă* = expresie a votului pozitiv. *Bilă neagră* = expresie a votului negativ. (La notarea răspunsurilor studenților; în trecut) *Bilă albă* = calificativ între "foarte bine" și "bine". *Bilă roșie* = calificativ între "bine" și "suficient". *Bilă neagră* = calificativul "insuficient". Din fr. **bille**.

BILETĂ, *bilete*, s.f. (Tehn.) Țaglă. Din fr. *billette*.

BILET, *bilete*, s.n. 1. Scrisoare de câteva rânduri. 2. Bucată mică de hârtie sau de carton imprimat care dă dreptul la intrarea (și ocuparea unui loc) într-o sală de spectacol, într-o arenă sportivă etc. ♦ *Bilet de bancă* = hârtie de valoare emisă de o bancă, prin care acesta se obligă să plătească deținătorului, la prezentare, suma înscrisă pe hârtie. *Bilet de ordin* = hârtie prin care o persoană se obligă să plătească altei persoane o anumită sumă de bani la cererea acesteia din urmă; cambie. - Din fr. *billet*. Cf. it. *biglietto*.

BILETEL, *bilețele*, s.n. Diminutiv al lui *bilet*. - *Bilet* + suf. -*el*.

BILIAR, -*Ă*, *biliari*, -*e*, adj. Care se referă la bilă, care formează bilă. Din fr. *biliaire*.

BILINGVISM s.n. Fenomen de utilizare curentă de către aceeași persoană a două limbi diferite. Din fr. *bilinguisme*.

BILION, *bilioane*, s.n. Număr egal cu o mie miliarde sau (în unele țări) cu un miliard. Din fr. *billion*.

BILIRUBINĂ s.f. Pigment biliar, derivat al hemoglobinei, prezent în sânge, în bilă și în calculii biliari. Din fr. *bilirubine*.

BILIVERDINĂ s.f. Pigment de culoare verde, derivat prin oxidare din bilirubină. Din fr. *biliverdine*.

BIMAN, -*Ă*, *bimani*, -*e*, adj. Cu două mâini. Din fr. *bimaîne*.

BIMENSUAL, -*Ă*, *bimensuali*, -*e*, adj. Bilunar. Din fr. *bimensuel*.

BIMETAL, *bimetal*, s.n. 1. Produs tehnic realizat prin unirea a două metale. 2. Organ sensibil alcătuit din două rigle de metale diferite sudate, care, prin deformări datorate dilatației termice, pot acționa un mecanism. Din fr. *bimétal*.

BIMETALIC, -*Ă*, *bimetalici*, -*ce*, adj. 1. Alcătuit din două metale diferite. 2. (Despre un sistem monetar) Bazat pe bimetalism; bimetalist. Din fr. *bimétallique*.

BIMETALISM s.n. Sistem monetar bazat pe valoarea a două metale-etalon, aur și argint. Din fr. *bimétallisme*.

BIMETALIST, -*Ă*, *bimetalisti*, -*ste*, adj. Bimetalic (2). Din fr. *bimétalliste*.

BIMILENAR, -*Ă*, *bimilenari*, -*e*, adj. Care durează sau are o vechime de (circa) două mii de ani. Din fr. *bimillénaire*.

BIMOLECULAR, -*Ă*, *bimoleculari*, -*e*, adj. (Fiz., Chim.) Cu două molecule. Din fr. *bimoléculaire*.

BIMOTOR, -*OARE*, *bimotori*, -*oare*, adj. Cu două motoare. ♦ (Substantivat, n.) Avion cu două motoare. Din fr. *bimoteur*.

BINAR, -*Ă*, *binari*, -*e*, adj. 1. Compus din două unități, din două elemente; care se divide în câte două elemente. 2. (Despre plante) Cu organele dispuse perechi. 3. (Mat.) A cărui bază este numărul doi. ♦ *Relație binară* = relație care are loc între doi termeni. Din fr. *inaire*, lat. *binarius*.

BINARITATE s.f. (Mat.) Însușirea de a se diviza în două unități sau elemente. - *Binar* + suf. -*itate*.

BINOCLU, *binoculi*, s.n. Instrument optic alcătuit din două mici lunete terestre, folosit pentru a vedea obiectele situate la (mare) distanță. Din fr. *binocle*.

BINOCULAR, -*Ă*, *binoculari*, -*e*, adj. Prevăzut cu două oculare. ♦ Care poate fi văzut cu amândoi ochii. Din fr. *binoculaire*.

BINOM, *binoame*, s.n. Expresie algebrică formată din doi termeni (monoame) separați de semnul + sau -. Din fr. *binôme*.

BIO- Element de compunere cu sensul "(referitor la) viață", care servește la formarea de substantive și adjective. Din fr. *bio-*.

BIOAMPLIFICATOR, *bioamplificatoare*, s.n. (Med.) Aparat electronic folosit pentru amplificarea biopotențialelor musculare. Din fr. *bioamplificateur*.

BIOBIBLIOGRAFIE, *biobibliografii*, s.f. Biografia unui autor împreună cu titlurile lucrărilor lui și ale celor privitoare la viața și la activitatea lui. Din fr. *biobibliographie*.

BIOBIBLIOGRAFIC, -*Ă*, *biobibliografici*, -*ce*, adj. Care aparține biobibliografiei, privitor la biobibliografie. - *Bio-* + *bibliografic*.

BIOCENOTIC, -*Ă*, *biocenotici*, -*ce*, adj. (Biol.) De biocenoză. Din fr. *biocénotique*.

BIOCENOZĂ, *biocenoze*, s.f. (Biol.) Asociație biologică de plante care se află într-un echilibru dinamic dependent de mediu. Din fr. *biocénose*.

BIOCHIMIC, -*Ă*, *biochimici*, -*ce*, adj. Care aparține biochimiei, care privește biochimia. Din fr. *biochimique*.

BIOCHIMIE s.f. Știință care studiază compoziția și procesele chimice ale materiei vii; chimie biologică. Din fr. *biochimie*.

BIOCHIMIST, -*Ă*, *biochimisti*, -*te*, s.m. și f. Specialist în biochimie. Din fr. *biochimiste*.

BIOCIBERNETIC, -*Ă*, *biocibernetici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S. f. Domeniu interdisciplinar fundamentat pe transferul de principii teoretice și metodologice între

cibernetică și biologie. **2.** Adj. De biocibernetică (1). Din fr. **biocybernétique**. **BIOCINETIC**, -**Ă**, *biocinetici*, -*ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Studiul mișcării organismelor vii. **2.** De biocinetică (1). Din fr. **biocynétique**. **BIOLIMATIC**, -**Ă**, *bioclimatici*, -*ce*, adj. De bioclimatologie. Din fr. **bioclimatique**. **BIOLIMATOLOG**, -**Ă**, *bioclimatologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în bioclimatologie. Din fr. **bioclimatologue**. **BIOLIMATOLOGIE** s.f. Știință care studiază influența climei asupra ființelor vii. Din fr. **bioclimatologie**. **BIOCOMPATIBIL**, -**Ă**, *biocompatibili*, -*e*, adj. Compatibil cu materia vie. Din fr. **biocompatible**. **BIOCROM** s.n. Pigment de natură vegetală sau animală. Din fr. **biochrome**. **BIODINAMIC**, -**Ă**, *biodinamici*, -*ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Disciplină care studiază dinamica funcțiilor organice. **2.** Adj. De biodinamică. Din fr. **biodynamique**. **BIOELEMENT**, *bioelemente*, s.n. Element chimic din compoziția celulelor vii. Din fr. **bioélément**. **BIOFILTRU**, *biofiltre*, s.n. Filtru biologic pentru curățarea apei poluate a canalelor cu ajutorul bacteriilor aerobe. Din fr. **biofiltre**. **BIOFIZIC**, -**Ă**, *biofizici*, -*ce*, adj. De biofizică. Din fr. **biophysique**. **BIOFIZICIAN**, -**Ă**, *biofizicieni*, -*e*, s.m. și f. Specialist în biofizică. Din fr. **biophysicien**. **BIOGEN**, -**Ă**, *biogeni*, -*e*, adj. **1.** (Despre roci) Care rezultă din țesuturi vii. **2.** (Despre elemente chimice) Care a contribuit la apariția vieții pe Pământ. ♦ (Substantivat, n.) Îngrășământ agricol obținut din culturi de bacterii bogate în azot. Din fr. **biogène**. **BIOGENETIC**, -**Ă**, *biogenetici*, -*ce*, adj. Care se referă la biogeneză, care aparține biogenezei. Din fr. **biogénétique**. **BIOGENEZĂ** s.f. Teorie care susține că orice ființă provine numai din altă ființă (care i-a dat naștere). Din fr. **biogènèse**. **BIOGEOCHIMIC**, -**Ă**, *biogeochimici*, -*ce*, adj. De biogeochimie. Din fr. **Biogéochimie**. **BIOGEOCHIMIE** s.f. Ramură a geochimiei care studiază compoziția chimică a biosferei. Din fr. **biogéochimie**. **BIOGEOGRAF**, -**Ă**, *biogeoграфи*, -*e*, s.m. și f. Specialist în biogeografie. Din fr. **Biogéographe**. **BIOGEOGRAFIC**, -**Ă**, *biogeoграфici*, -*ce*, adj. De biogeografie. Din fr. **biogéographique**.

BIOGEOGRAFIE s.f. Știință care studiază repartiția organismelor animale și vegetale pe suprafața pământului. Din fr. **biogéographie**. **BIOGRAF**, -**Ă**, *biografi*, -*e*, s.m. și f. Autor al unei (sau al unor) biografii. Din fr. **biographe**. **BIOGRAFIC**, -**Ă**, *biografici*, -*ce*, adj. Privitor la biografie, care aparține biografiei. Din fr. **biographique**. **BIOGRAFIE**, *biografii*, s.f. Expunere (scrisă și comentată) a vieții unei persoane. Din fr. **biographie**. **BIOGRAMĂ** s.f. prezentare grafică a unui biosistem. Din fr. **biogramme**. **PSIHOBIOGRAMĂ**, *psihobiograme*, s.f. Examen al dezvoltării personalității în relație cu dezvoltarea biologică; (concr.) buletin care cuprinde rezultatul unui astfel de examen. - **Psiho**[logic] + **biogramă**. **BIOINGINER**, -**Ă**, *bioingineri*, -*e*, s.m. și f. Specialist în bioinginerie. Din **bioinginerie** (după engl. *bioengineer*). **BIOLOGIC**, -**Ă**, *biologici*, -*ce*, adj. **1.** Care aparține biologiei, privitor la biologie. ♦ *Chimie biologică* = biochimie. **2.** Care se prepară dintr-o materie vie. Din fr. **biologique**. **AGROBIOLOGIC**, -**Ă**, *agrobiologici*, -*ce*, adj. De agrobiologie, privitor la agrobiologie. - **Agro-** + **biologic**. (fr. **agro-** + fr. **biologique**.) **BIOLOGIE** s.f. Știință care studiază manifestările vieții din punct de vedere anatomic, fiziologic, zoologic etc. ♦ Știința organismelor vii, animale și vegetale. Din fr. **biologie**. **BIOLOGIZANT**, -**Ă**, *biologizanți*, -*te*, adj. Care extinde principiile teoretice și metodologice ale biologiei în alte domenii. Din **biologie**. **BIOLOGISM** s.n. Doctrină care consideră fenomenele fizice, psihice și sociale drept manifestări biologice. Din fr. **biologisme**. **BIOMATEMATICIAN**, -**Ă**, *biomatematicieni*, -*e*, s.m. și f. Specialist în biomatematică. Din fr. **biomathématicien**. **BIOMECHANICĂ** s.f. Știință care studiază, pe baza mecanicii generale, structura, evoluția și funcțiile aparatului motor al animalelor și al omului. Din fr. **biomécanique**. **BIOMETEOROLOG**, -**Ă**, *biométéorologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în biometeorologie. Din fr. **biométéorologue**. **BIOMETEOROLOGIC**, -**Ă**, *biométéorologici*, -*ce*, adj. De

biometeorologie. Din fr. **biométéorologique**.
BIOMETRIE s.f. Știință care aplică la animalele vii metodele statisticii și ale calculului probabilităților. Din fr. **biométrie**.

TELEBIOMETRIE s.f. (Biol.) Studiu de la distanță al fenomenelor biologice. - **Tele-** + **biometrie**.

TELEBIOMETRIC, -Ă, *telebiometrici*, -ce, adj. (Biol.) Referitor la telebiometrie, de telebiometrie. Din **telebiometrie**.

BIONIC, -Ă, *bionici*, -ce, s.f., adj. **1.** S. f. (În sintagma) *Bionică informațională* = ramură a bionicii care studiază mecanismele de recepție, stocare, prelucrare și transmitere a informației la sistemele biologice în vederea transpunerii lor în tehnica informațională. **2.** Adj. De bionică.
BIONICĂ s.f. Denumire dată preocupărilor privitoare la dispozitivele și mecanismele din sistemele vii, în scopul găsirii unor modele pentru științele tehnice. Din fr. **bionique**.

BIONIST, -Ă, *bioniști*, -ste, s.m. și f. Specialist în bionică. - **Bionică** + suf. -*ist*.

BIOPLASMĂ s.f. (Biol.) Substanță organică vie aflată în constituția organismului oricărei viețuitoare. Din fr. **bioplasme**.

BIOPOLITICĂ s.f. Concepție politică care încearcă să motiveze unele acțiuni agresive de acaparare și de aservire prin argumentul superiorității biologice, îndeosebi al deosebirilor de rasă. Din fr. **biopolitique**.

BIOPSIE, *biopsii*, s.f. Scoatere prin procedee chirurgicale a unui fragment dintr-un țesut viu pentru a fi studiat la microscop. Din fr. **biopsie**.

BIOPSIC, -Ă, *biopsici*, -ce, adj. (Med.) (Care ține) de biopsie. - **Biopsie** + suf. -*ic*.

BIOSFERĂ s.f. Totalitatea ființelor care trăiesc pe pământ, în apă și în partea inferioară a atmosferei. Din fr. **biosphère**.

BIOSISTEM, *biosisteme*, s.n. (Biol.) Grup de indivizi din specii diferite care conviețuiesc. Din fr. **biosystème**.

BIOSOCIOLOGIC, -Ă, *biosociologici*, -ce, adj. De biosociologie. Din fr. **biosociologique**.

BIOSOCIOLOGIE s.f. Concepție care explică viața socială și politică în primul rând prin factori biologici, reduși la noțiunea de rasă. Din fr. **biosociologie**.

BIOSTIMULA, *biostimulez*, vb. I. Tranz. A stimula creșterea și rezistența

organismului prin biostimulatori. Din fr. **biostimuler**.

BIOSTIMULARE, *biostimulări*, s.f. Acțiunea de a *biostimula*. V. **biostimula**.

BIOSTIMULATOR, -OARE, *biostimulatori*, -oare, adj., s.m. (Substanță) care stimulează asimilația, dezvoltarea și sporește imunitatea organismului; biostimulent. Var.: **biostimulatoriu**, -ie adj.] Din fr. **biostimulateur**.

BIOSTIMULENT, -Ă, *biostimulenți*, -te, adj., s.m. Biostimulator. Din fr. **biostimulant**.

BIOT, *bioți*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură tolerată pentru intensitatea curentului electric, egală cu 10 amperi. Din fr. **biot**.

BIOTELEMETRIC, -Ă, *biotelemetrici*, -ce, adj. De biotelemetrie. Din fr. **biotélémetrique**.

BIOTERAPIE s.f. Utilizarea terapeutică a unor produse provenite de la ființe vii. Din fr. **biothérapie**.

BIOTIC, -Ă, *biotici*, -ce, adj. Referitor la viață, de viață. Din fr. **biotique**.

BIOTINĂ s.f. Vitamina H. Din fr. **biotine**.

BIOTIT s.n. Mică de culoare neagră, brună sau verde. Din fr. **biotite**.

BIOXID, *bioxizi*, s.m. Oxid care conține doi atomi de oxigen. Din fr. **bioxyde**.

BIPLAN, *biplane*, s.n. Avion cu două aripi de același tip, așezate paralel una deasupra celeilalte. Din fr. **biplan**.

BIPOLAR, -Ă, *bipolari*, -e, adj. Care are doi poli. ♦ (Despre mașini electrice) Care are doi poli magnetici. Din fr. **bipolaire**.

BIPOLARITATE s.f. Starea unui corp care are doi poli mangetici, electrici etc. Din fr. **bipolarité**.

BIREACTOR, *bireactoare*, adj., s.n. (Avion) cu două reactoare. Din fr. **biréacteur**.

BIREFRINGENT, -Ă, *birefringenți*, -te, adj. (Despre un cristal sau alte medii optice) Care prezintă fenomenul birefringenței. Din fr. **biréfringent**.

BIREFRINGENȚĂ, *birefringente*, s.f. Dublarea prin refracție a unei raze de lumină la pătrunderea în anumite medii. ♦ Însușirea unor cristale de a dubla razele de lumină. Din fr. **biréfringence**.

BIROCRAT, -Ă, *birocrăți*, -te, s.m. și f. Persoană care practică birocrăția. Din fr. **bureaucrate**.

BIROCRATISM s.n. Birocrație; funcționarism. - **Birocrat** + suf. -*ism*. Cf. rus. *biurokratizm*, fr. *bureaucratisme*.

BIROCRATIC, -Ă, *birocratici*, -ce, adj. Care caracterizează birocratismul sau pe birocrati; funcționaresc. Din fr. **bureaucratique**.

BIROCRATIE, *birocratii*, s.f. Interpretare și aplicare a legilor, a dispozițiilor, a regulamentelor etc. numai în litera lor, fără preocuparea de a le înțelege spiritul; birocratism, funcționarism. Din fr. **bureaucratie**.

BIROCRATIZA, *biocratizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) transforma în birocrat; a (se) trata în mod birocratic. Din fr. **bureaucratiser**.

BIROCRATIZARE s.f. Faptul de a deveni birocratic, de a se afla sub influența birocratiei. V. **biocratiza**.

BIROCRATIZAT, -Ă, *biocratizați*, -te, adj. Care s-a transformat într-un birocrat; care a căpătat caracter birocratic. V. **biocratiza**.

BISA, *bisez*, vb. I. Tranz. **1.** A repeta o parte a programului artistic la cererea publicului. **2.** A cere din sală să se execute încă o dată o parte dintr-un program artistic. Din fr. **bisser**.

BISARE, *bisări*, s.f. Faptul de a *bisa*. V. **bisa**.

BISCUIT, *biscuiți*, s.m. **1.** Produs alimentar bine deshidratat prin coacerea unui aluat de prăjitură în diferite forme (cerculețe, pătrățele, litere etc.). **2.** Semifabricat de ceramică neglazurată, ars numai o dată și folosit la fabricarea faianței sau a porțelanului. **3.** Porțelan supus la două arderi succesive, a cărui structură imită marmura. Din fr. **biscuit**.

BISECTOR, -OARE, *bisectoare*, s.f., adj. **1.** S.f. Dreaptă care împarte un unghi în două părți egale. **2.** Adj. (În sintagma) *Plan bisector* = plan care împarte un diedru în două diedre egale. Din fr. **bisecteur**.

BISECULAR, -Ă, *biseculari*, -e, adj. (Rar.) Cu vechime de două secole. Din fr. **biséculaire**.

BISEXUAL, -Ă, *bisexuali*, -e, adj. (Despre plante și animale) Care dispune de organe de reproducere ale ambelor sexe; hermafrodit, bisexual, androgin. Din fr. **bissexuel**.

BISEXUALITATE s.f. Existența simultană la același individ a organelor de reproducere ale ambelor sexe; hermafroditism, androginie. Din fr. **bisexualité**.

BISEXUAT, -Ă, *bisexuați*, -te, adj. (Despre plante și animale) Care are organele de reproducere ale ambelor sexe;

androgin, bisexual, hermafrodit. Din fr. **bissexué**.

BISIMETRIC, -Ă, *bisimetrice*, -ce, adj. Cu două planuri de simetrie. Din fr. **bisymétrique**.

BISMUT s.n. Metal alb cu reflexe roșietice, ale cărui săruri au întrebuințări în medicină. Din fr. **bismuth**.

BISMUTINĂ s.f. Sulfură de bismut naturală. Din fr. **bismuthine**.

BISTROU, *bistroui*, s.n. (Franțuzism) Mic restaurant. [Var.: **bistro** s.n.] Din fr. **bistro**.

BISTURIU, *bisturie*, s.n. Instrument chirurgical în formă de cuțitaș, care servește la incizii. Din fr. **bistouri**.

BISULFAT, *bisulfați*, s.m. Sare a acidului sulfuric în care un atom de hidrogen e înlocuit cu un atom de metal; sulfat acid. Din fr. **bisulfate**.

BISULFIT, *bisulfii*, s.m. Sare a acidului sulfuros în care un atom de hidrogen e înlocuit cu un atom de metal; sulfat acid. Din fr. **bisulfite**.

BITUM s.n. Produs solid, plastic, de culoare neagră, obținut prin oxidarea la cald a reziduurilor de petrol sau prin distilarea huilei. Din fr. **bitume**.

BITUMA, *bitumez*, vb. I. Tranz. **1.** A amesteca cu bitum un material granular. **2.** A face bitumajul unei șosele. ♦ A umple cu o substanță bituminoasă locurile dintre pavelele sau dalele de beton ale unei șosele. Din fr. **bitumer**.

BITUMARE, *bitumări*, s.f. Acțiunea de a *bituma*. V. **bituma**.

BITUMAJ s.n. Așternere de bitum și piatră mărunță pe suprafața unui drum. Din fr. **bitumage**.

BIUNIVOC, -Ă, *biunivoci*, -ce, adj. (Mat.) Care se află într-un raport reciproc și exclusiv de unu la unu. Din fr. **biunivoque**.

BIURETĂ, *biurete*, s.f. Tub de sticlă gradat, de diverse forme, folosit la analizele chimice. Din fr. **burette**.

BIVALENT, -Ă, *bivalenți*, -te, adj. (Despre un element sau un radical chimic) Care are valența doi. Din fr. **bivalent**.

BIVALV, -Ă, *bivalvi*, -e, adj. **1.** (Despre animale) Cu corpul acoperit de două valve. **2.** (Bot.: despre capsule) Compus din două părți. Din fr. **bivalve**.

BIVUAC, *bivuacuri*, s.n. **1.** Staționare temporară a trupelor în afara localităților sau a taberelor; porțiunea de teren pe care se face această staționare. **2.** (Rar) Adăpost al alpiștiștilor sau al turiștilor (mai ales în timpul nopții). Din fr. **bivouac**.

BIVUACA, *bivuachez*, vb. I. Intrans. (Despre unități militare) A staționa în afara

localităților, în corturi sau sub cerul liber. Din fr. **bivouaquer**.

BIZANTINISM, *bizantinisme*, s.n. Mod de a acționa în viața publică și particulară prin intrigă, prin subtilități inutile sau frivole. Din fr. **byzantinisme**.

BIZANTINIST, **-Ă**, *bizantiniști*, *-ste*, s.m. și f. Bizantinolog. Din fr. **byzantiniste**.

BIZANTINOLOG, **-Ă**, *bizantinologi*, *-ge*, s.m. și f. Specialist în bizantinologie; bizantinist. Din **bizantinologie** (derivat regresiv).

BIZANTINOLOGIE s.f. Disciplină care cercetează istoria, literatura, limba (mediegrecă) și arta bizantină; bizantinistică. Din fr. **byzantinologie**.

BIZAR, **-Ă**, *bizari*, *-e*, adj. (Livr.; adesea adverbial) Ciudat, straniu. Din fr. **bizarre**.

BIZARERIE, *bizarerii*, s.f. (Livr.) Ciudățenie, extravagantă. Din fr. **bizarerie**.

BIZOTA, *bizotez*, vb. I. Tranz. A șlefui oblic muchiile unei oglinzi, ale unei pietre prețioase etc. Din fr. **biseauter**.

BIZOTARE, *bizotări*, s.f. Acțiunea de a *bizota* și rezultatul ei. V. **bizota**.

BLAM, *blamuri*, s.n. Dezaprobare, condamnare publică a unei atitudini; exprimare a unei astfel de dezaprobări. Din fr. **blâme**.

BLAMA, *blamez*, vb. I. Tranz. A exprima public dezaprobarea față de o atitudine, un act, un gest etc. considerate reprobabile. ♦ A vorbi de rău, a defăima. Din fr. **blâmer**.

BLAMARE, *blamări*, s.f. Acțiunea de a *blama*. V. **blama**.

BLAMAT, **-Ă**, *blamați*, *-te*, adj. 1. Care a fost dezaprobat în mod public. 2. Defăimat. V. **blama**.

BLAMABIL, **-Ă**, *blamabili*, *-e*, adj. (Livr.) Care merită să fie blamat; reprobabil. Din fr. **blâmable**.

BLANC, *blancuri*, s.n. Spațiu alb care desparte două cuvinte tipărite. Din fr. **blanc**.

BLANȘARE s.f. Operație de sterilizare, prin opărire, a alimentelor, folosită în industria conservelor. - Cf. fr. **blanchir**.

BLASFEMATOR, **-OARE**, *blasfematori*, *-oare*, adj., s.m. și f. (Livr.) (Persoană) care defăimează (cele sfinte). Din fr. **blasphématoire**.

BLASTOMER, *blastomere*, s.n. (Biol.) Celulă formată în urma diviziunii primare a zigotului. Din fr. **blastomère**.

BLASTULĂ, *blastule*, s.f. Stadiu embrionar la metazoare, de formă globulară, cu celulele dispuse într-un singur

strat și cu o cavitate în interior. Din fr. **blastule**.

BLAZA, *blazez*, vb. I. Refl. și tranz. A(-și) toci, a(-și) pierde sau a face să piardă intensitatea simțurilor și a emoțiilor; a (se) dezgusta, a deveni sau a face să devină indiferent. Din fr. **blaser**.

BLAZARE s.f. Faptul de a (se) *blaza*. V. **blaza**.

BLAZAT, **-Ă**, *blazați*, *-te*, adj. Dezgustat, incapabil de emoții și de sentimente, indiferent. V. **blaza**.

BLAZON, *blazoane*, s.n. Ansamblu de elemente convenționale care constituie emblema unui stat, a unei provincii, a unui oraș, a unei familii nobile, a unei bresle etc.; armoarii. Din fr. **blason**.

BLEFARITĂ, *blefarite*, s.f. Inflamație a pleoapelor. Din fr. **blépharite**.

BLÉNORAGIC, **-Ă**, *blenoragici*, *-ce*, adj. Care ține de blenoragie, privitor la blenoragie. Din fr. **blenorragique**.

BLÉNORAGIE, *blenoragii*, s.f. Boală venerică infecțioasă, manifestată prin mâncărime, senzație de usturime, scurgeri purulente etc.; gonoree. Din fr. **blennorrhagie**.

BLEU adj. invar., s.n. Albastru-deschis; azuriu. Din fr. **bleu**.

BLEUMARIN adj. invar., s.n. Albastru-închis. Din fr. **bleu marine**.

BLINDA, *blindez*, vb. I. Tranz. A acoperi cu un blindaj. Din fr. **blinder**.

BLINDARE, *blindări*, s.f. Acțiunea de a *blinda*. V. **blinda**.

BLINDAT, **-Ă**, *blindați*, *-te*, adj. Prevăzut cu un blindaj. ♦ (Substantivat, n.) Vehicul de luptă prevăzut cu un blindaj (1). ♦ (Despre unități militare) Care dispune de mijloace de luptă prevăzute cu blindaje (1). V. **blinda**.

AUTOBLINDAT, *autoblindate*, s.n. Automobil blindat. - **Auto** + **blindat**.

MOTOBLINDAT, *motoblindate*, s.n. Autovehicul blindat care se mișcă pe pneuri sau pe șenile, dotat cu armament și folosit pe câmpul de luptă. - **Moto** + **blindat**.

BLINDAJ, *blindaje*, s.n. 1. Înveliș protector de plăci metalice groase al unui vas de război, al unui tanc etc. ♦ Înveliș metalic al proiectilelor de pușcă și de pistol. 2. Înveliș metalic de izolare a câmpului electromagnetic al unui organ de celelalte organe dintr-un aparat electric. Din fr. **blindage**.

BLOCA, *blochez*, vb. I. Tranz. 1. A izola un oraș, un port sau un stat prin blocadă. 2. A închide o arteră de circulație; a împiedica

circulația vehiculelor sau a persoanelor. **3.** Tranz. și refl. A nu mai funcționa sau a face să nu mai funcționeze (fixându-se sau imobilizându-se) într-o poziție dată. **4.** A interzice în mod legal folosirea unor produse, a unor fonduri etc. **5.** (Sport) A efectua un blocaj (2). Din fr. **bloquer**.

BLOCARE, *blocări*, s.f. Acțiunea de a (se) *bloca* și rezultatul ei; blocaj, blocadă. V. **bloca**.

BLOCAJ, *blocaje*, s.n. **1.** (Rar) Blocare, blocadă. **2.** Tactică de oprire a unei acțiuni adverse sau de apărare strânsă în unele întreceri sportive. **3.** (Tehn.) Fundație din piatră, bolovani de râu etc., la unele șosele și la căi ferate. ♦ Dig rudimentar format prin îngrămădirea de pietre, bolovani, cărămizi etc. Din fr. **blocage**.

BLOCNOTES, *blocnotesuri*, s.n. Carnet pentru însemnări curente; notes. Din fr. **bloc-notes**.

BLOND, -**Ă**, *blonzi*, -*de*, adj. (Despre păr) De culoare deschisă, gălbui, galben, bălai, codalb. ♦ (Despre oameni) Care are păr de culoare deschisă; bălai, blondin. ♦ (Substantivat) Persoană cu păr și cu ten de culoare deschisă; bălan. ◊ *Bere blondă* = bere de culoare deschisă, gălbuie. Din fr. **blond**.

BLONDĂ, *blonde*, s.f. (Înv.) Dantelă albă, ușoară, de mătase. Din fr. **blonde**.

BLONDIN, -**Ă**, *blondini*, -*e*, adj., s.m. și f. Blond. Din fr. **blondin**.

BLONZI, *blonzesc*, vb. IV. Tranz. și refl. (Fam.) A(-și) decolora părul până la blond. Din **blond**.

BLUM, *blumuri*, s.n. Oțel semilaminat în formă de bară, cu secțiune în general pătrată. Din fr. **bloom**.

BLUZĂ, *bluze*, s.f. Îmbrăcăminte pentru partea superioară a corpului, asemănătoare cu o cămașă bărbătească. Din fr. **blouse**.

BLUZAT, -**Ă**, *bluzați*, -*te*, adj. (Despre corsajul unei rochii) Făcut mai lung și mai larg și lăsat să atârne puțin peste cingătoare. - **Bluză** + suf. -*at*.

BLUZA, pers.3 *bluzează*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni bluzat. Din **bluzat** (derivat regresiv).

BLUZITĂ, *bluzițe*, s.f. Bluzuliță. - **Bluză** + suf. -*ită*.

BLUZULITĂ, *bluzulițe*, s.f. Diminutiv al lui *bluză*; bluziță. - **Bluză** + suf. -*uliță*.

BLUZON, *bluzoane*, s.n. Obiect de îmbrăcăminte (de sport), larg și comod, pentru partea superioară a corpului. Din fr. **blouson**.

BOBINA, *bobinez*, vb. I. Tranz. A înfășura, a încolăci, a învârti un fir, un cablu etc. (în jurul unui mosor, al unei bobine). Din fr. **bobiner**.

BOBINARE, *bobinări*, s.f. Acțiunea de a *bobina*; bobinaj (1). V. **bobina**.

BOBINATOR, -**OARE**, *bobinatori*, -*oare*, s.m. și f. Persoană care are profesiunea de a construi și a repara bobine de mașini electrice. - **Bobina** + suf. -*tor* (după fr. *bobineur*).

DEZBOBINA, *dezbobinez*, vb. I. Tranz. A desfășura, a scoate un fir, o sârmă de pe o bobină. - **Dez-** + **bobina**.

DEZBOBINARE, *dezbobinări*, s.f. Acțiunea de a *dezbobina*. V. **dezbobina**.

BOBINAJ, *bobinaje*, s.n. **1.** Bobinare. **2.** (Concr.) Totalitatea bobinelor dintr-o mașină sau dintr-un aparat (electric). Din fr. **bobinage**.

BOBINĂ, *bobine*, s.f. Mosor de diverse forme, pe care se înfășoară ață, sârmă, cablu electric etc.; *p. ext.* mosorul împreună cu spirele înfășurate pe el. ♦ Spec. Ansamblu de spire format prin înfășurarea în serie a unui sau a mai multor conductoare electrice. Din fr. **bobine**.

BOEM, -**Ă**, *boemi*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Artist care duce o viață dezordonată, neconformă conveniențelor sociale. **2.** Adj. Care corespunde firii sau felului de viață caracteristic boemilor (1). **3.** S.f. Mediu în care trăiesc boemii (1); viață dusă de boemi (plină de privațiuni, dezordonată). Din fr. **bohème**.

BOGHIU, *boghiuri*, s.n. Cuplu de patru roți pe care este articulat șasiul locomotivelor și al vagoanelor de cale ferată și care le permite luarea curbelor. - După fr. **bogie**, **boggie**.

BOICOTA, *boicotez*, vb. I. Tranz. A exercita un boicot. Din fr. **boycotter**.

BOICOT, *boicoturi*, s.n. Interdicție declarată împotriva unui individ, a unui grup social, a unui stat etc. prin care se stabilește refuzul de a cumpăra, a vinde sau a întreține orice fel de relații cu cei supuși acestui procedeu. Din **boicota** (derivat regresiv).

BOICOTARE, *boicotări*, s.f. Acțiunea de a *boicota*. V. **boicota**.

BOLARD, *bolarzi*, s.m. Stâlp scurt de metal sau de beton fixat pe chei, de care se leagă parâmele de acostare ale navelor. Din fr. **bollard**.

BOLID, *bolizi*, s.m. Meteorit de dimensiuni relativ mari, care cade pe Pământ cu viteză mare; stea căzătoare foarte strălucitoare. ♦

Fig. Vehicul, automobil de mare viteză. Din fr. **bolide**.

BOLOMETRIC, -Ă, *bolometrici*, -ce, adj. De bolometru; obținut cu ajutorul bolometrului. Din fr. **bolométrique**.

BOLOMETRU, *bolometre*, s.n. Instrument pentru determinarea intensității radiației termice prin măsurarea încălzirii unui element sensibil expus radiației. Din fr. **bolomètre**.

BOMBA, *bombez*, vb. I. Tranz. și refl. A da sau a lua o formă arcuită convexă. Din fr. **bomber**.

BOMBAJ, *bombaje*, s.n. 1. Deformare a unei plăci constând în convexitatea uneia dintre fețe. 2. Deformare a capacelor de tablă la unele cutii sau borcane de conserve cu conținut alterat. - **Bomba** + suf. -aj.

BOMBARE, *bombări*, s.f. Acțiunea de a (se) *bomba*. V. **bomba**.

BOMBAT, -A, *bombați*, -te, adj. De formă convexă; boltit. V. **bomba**.

BOMBAMENT s.n. Parte bombată a unui drum pavat sau asfaltat. Din fr. **bombement**.

BOMBARDA, *bombardez*, vb. I. Tranz. 1. A arunca un proiectil (exploziv) asupra unei ținte, a trage cu tunul într-un obiectiv. 2. A proiecta particule elementare (neutroni, protoni etc.) asupra unor nuclee atomice. Din fr. **bombarder**.

BOMBARDARE, *bombardări*, s.f. Acțiunea de a *bombarda*; bombardament. V. **bombarda**.

BOMBARDĂ, *bombarde*, s.f. Mașină de război cu care, în evul mediu, se aruncau bolovani sau alte proiectile grele asupra fortificațiilor. ♦ Tun de calibru mare; balimez. Din fr. **bombarde**.

BOMBARDIER, (1) *bombardiere*, s.n. (2) *bombardieri*, s.m. 1. S.m. Avion de bombardament. 2. S.m. Aviator care lansează bombe dintr-un avion de bombardament. Din fr. **bombardier**.

BOMBARDON, *bombardoane*, s.n. Contrabas de suflat, de alamă, în forma unei mari trompete cu piston. Din fr. **bombardon**.

BOMBĂ, *bombe*, s.f. 1. Proiectil aerodinamic încărcat cu materie explozivă, incendiară etc., care se aruncă din avion asupra obiectivelor terestre; (rar) proiectil de tun. ♦ *Bombă atomică* (sau *nucleară*) = bombă bazată pe energia nucleară, cu o putere de distrugere extraordinară. 2. (În sintagma) *Bombă vulcanică* = bucată de lavă aruncată în aer din crater și rotunjită prin învârtirea în atmosferă. 3. (În

sintagma) *Bombă calorimetrică* = vas rezistent de metal întrebuințat pentru determinarea căldurii de ardere a unei substanțe. 4. Fig. (Sport) Lovitură de minge trasă puternic spre poartă. 5. Fig. (Arg.) Știre senzațională. 6. Fig. (Arg.) Speluncă. Din fr. **bombe**.

BOMBITĂ, *bombițe*, s.f. (Reg.) Diminutiv al lui *bombă*. - **Bombă** + suf. -iță.

BOMBEU, *bombeuri*, s.n. Vârful bombat al ghetelor, pantofilor, cizmelor etc. Din fr. **bombé**.

BOMBOANĂ, *bomboane*, s.f. Produs de cofetărie, fabricat din sirop de zahăr aromatizat, ciocolată etc., având culori, gust și forme diferite (mici bile, mici bastonașe etc.). Din fr. **bonbon**.

BOMBONERIE, *bombonerie*, s.f. Magazin în care se vând bomboane. Din fr. **bonbonnerie**.

BOMBONIERĂ, *bomboniere*, s.f. Vas, cutie de metal etc. în care se păstrează bomboane. Din fr. **bonbonnière**.

BON, *bonuri*, s.n. 1. Bilet provizoriu pe baza căruia se eliberează o marfă, un bun etc. 2. Hârtie de valoare emisă de stat sau de o instituție financiară recunoscută de stat. ♦ *Bon de tezaur* = obligație emisă de stat pentru sumele împrumutate pe termen scurt și pentru care statul plătește dobândă. Din fr. **bon**.

BONIER, *boniere*, s.n. Carnet de bonuri (1). - **Bon** + suf. -ier.

BONAPARTISM s.n. 1. Formă de dictatură apărută în Franța, în timpul lui Napoleon I. 2. Atașament față de bonapartism (1) sau față de conducerea lui Napoleon Bonaparte. Din fr. **bonapartisme**.

BONAPARTIST, -Ă, *bonapartiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține bonapartismului, referitor la bonapartism. 2. S.m. și f. Adept al bonapartismului. Din fr. **bonapartiste**.

BOND, *bonduri*, s.n. Salt al avionului la o aterizare încercată. Din fr. **bond**.

BONETĂ, *bonete*, s.f. 1. Acoperământ de cap confecționat din pânză sau din stofă, fără boruri sau cozoroc, purtat de femei, de copii, de bucătari, medici, laboranți, militari etc. 2. (În sintagma) *Bonetă frigiană* = un fel de căciuliță de lână cu vârful îndoit înainte, devenită în timpul Revoluției Franceze (1789-1794) simbol al libertății. Din fr. **bonnet**.

BONETICĂ, *bonetele*, s.f. Diminutiv al lui *bonetă* (1). - **Bonetă** + suf. -ică.

BONIFICA, *bonific*, vb. I. Tranz. A scădea dintr-o factură o sumă oarecare (ca despăgubire pentru lipsa la o marfă, pentru o pierdere sau o deteriorare întâmplătoare).

♦ A face rabat. - După fr. **bonifier**.

BONIFICARE, *bonificări*, s.f. Acțiunea de a *bonifica*; (concr.) sumă de bani care compensează o daună sau reprezintă o reducere; bonificație. V. **bonifica**.

BONIFICAȚIE, *bonificații*, s.f. Bonificare. ♦ Avantaj acordat primilor clasați într-o cursă ciclistă pe etape, care constă în scăderea unor secunde sau minute din timpul realizat de aceștia în etapa respectivă. Din fr. **bonification**.

BONJUR interj. (Franțuzism) Cuvânt de salut pentru orice moment al zilei, echivalent cu *bună ziua*. Din fr. **bonjour**.

BONJURISM s.n. Ansamblul concepțiilor și manifestărilor caracteristice bonjuriștilor. - **Bonjur** + suf. *-ism*.

BONJURIST, *bonjuriști*, s.m. Nume dat după 1830-1840 tinerilor români progresiști care studiaseră în Franța. - **Bonjur** + suf. *-ist*.

BONOM, *bonomi*, s.m. (Liv.) Om blând și credul, cu gusturi și purtări simple. Din fr. **bonhomme**.

BONOMIE s.f. (Liv.) Însușire, caracter de bonom. Din fr. **bonhomie**.

BONTON s.n. (Franțuzism) Cod de maniere elegante al înaltei societăți. Din fr. **bonton**.

BONZ *bonzi*, s.m. Preot sau călugăr budist. ♦ (Ir.) Personaj de vază, pretențios, dintr-un partid sau o organizație social-democrată. Din fr. **bonze**.

BOR¹ s.n. Element chimic, semimetal negru-cenușiu, cristalin. Din fr. **bore**.

BOR², *boruri*, s.n. Margine circulară (răsrântă) care înconjură calota pălăriei. Din fr. **bord**.

BORAGINACEE, *boraginacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee, cu tulpinile și frunzele acoperite cu peri, cu flori constituite în inflorescențe și cu fructele formate din patru nucule cu câte o sămânță; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **borraginacées**.

BORAT, *boraiți*, s.m. Sare a acidului boric. Din fr. **borate**.

BORAX, s.n. Borat de sodiu. Din fr. **borax**.

BORD, *borduri*, s.n. Marginea din stânga sau cea din dreapta a punții unei ambarcații (mari). ♦ *Jurnal de bord* = registru în care se înregistrează toate evenimentele

importante petrecute în cursul călătoriei unei ambarcații sau a unui avion. ♦ Loc. adv. *Pe (sau la) bord* = în ambarcație; *p. anal.* în avion. ♦ Expr. *A arunca peste bord* = a renunța la ceva ca nefiind de folos. Din fr. **bold**.

BORDAJ, bordaje, s.n. Înveliș exterior, metalic sau lemnos, al scheletului unei ambarcații. Din fr. **bordage**.

BORDEROU, *borderouri*, s.n. Listă recapitulativă de mărfuri, de sumele unui cont, de acte dintr-un dosar, de materiale dintr-o magazie etc. Din fr. **bordereau**.

BORDO adj. invar., s.n. Roșu-închis. Din fr. **bordeaux**.

BORDURĂ, *borduri*, s.f. Fâșie, panglică sau cusătură la marginea unui obiect textil. 2. Zonă care înconjură marginea unui obiect, cu o structură diferită de a acestuia; *spec.* zonă de la marginea dinspre partea carosabilă a trotuarului. *Bordura de flori a unei peluze*. Din fr. **bordure**.

BORDURA, *bordurez*, vb. I. Tranz. A face operația de răsfrângere a marginilor unui obiect prin tragere și întindere. Din **bordură**.

BORDURARE, *bordurări*, s.f. Acțiunea de a *bordura* și rezultatul ei. V. **bordura**.

BORIC adj. (În sintagma) *Acid boric* = acid al borului, care se prezintă ca o pulbere albă, cristalină, fără miros, solubilă în apă, folosit ca antiseptic slab. Din fr. **borique**.

BORICAT, -Ă, *boricați, -te*, adj. Preparat cu acid boric. ♦ *Apă boricată* = apă în care s-a dizolvat acid boric. *Vaselină boricată* = vaselină preparată cu acid boric. Din fr. **boriqué**.

BORNA, *bornez*, vb. I. Tranz. A pune borne (1). Din fr. **borner**.

BORNARE, *bornări*, s.f. Acțiunea de a *borna* și rezultatul ei; bornaj. V. **borna**.

BORNAT, -Ă, *bornați, -te*, adj. Cu borne. V. **borna**.

BORNAJ, *bornaje*, s.n. Bornare. Din fr. **bornage**.

BORNĂ, borne, s.f. 1. Stâlp fixat pe marginea unui drum pentru indicarea kilometrajului, a distanței până la localitățile de pe șosea etc. ♦ Stâlp implantat la distanțe regulate în marginea unui drum carosabil. 2. Piesă de contact montată la capătul unui conductor electric. Din fr. **borne**.

BORT s.n. Diamant brut cu structură fibroasă și cu luciu, întrebuințat ca abraziv. Din fr. **bort**.

BORURĂ, boruri, s.f. Compus al borului¹ cu metalele. Din fr. **borure**.

BOSĂ, *bose*, s.f. **1.** (Anat.) Proeminență pe suprafața unui organ. **2.** (Franțuzism) Aptitudine. Din fr. **bosse**.

BOSCHET, *boschete*, s.n. Grup de arbuști plantați pentru umbră sau pentru înfrumusețarea unui parc, a unei grădini etc. Din fr. **bosquet**.

BOȘIMAN, -**Ă**, *boșimani*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La pl.) Populație băștinașă negroidă din sudul Africii; (și la sg.) persoană care aparține acestei populații. **2.** Adj. Care aparține boșimanilor (**1**), privitor la boșimani. Din fr. **Boschmans**.

BOSNIAC, -**Ă**, *bosniaci*, -*ce*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Bosniei și Herțegovinei sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Bosniei și Herțegovinei sau populației lor, privitor la Bosnia și Herțegovina sau la populația lor. Din fr. **bosniaque**.

BOSTON s.n. **1.** Vals cu mișcări lente. **2.** Numele unui joc de cărți. Din fr. **boston**.

BOTANIC, -**Ă**, *botanici*, -*ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Știință care se ocupă cu studiul structurii și dezvoltării plantelor, al originii și evoluției lor etc. **2.** Adj. Care aparține botanicii (**1**), care se referă la botanică. ♦ *Grădina botanică* = grădină în care sunt prezentate colecții de plante vii, cultivate în condiții naturale sau de seră. Din fr. **botanique**.

BOTANIST, -**Ă**, *botaniști*, -*ste*, s.m. și f. **1.** Specialist în botanică (**1**). Din fr. **botaniste**. **BOTINĂ**, *botine*, s.f. (Reg.) Gheată (de damă sau de copil). ♦ Cizmuliță. Din fr. **botine**.

BOTRIDIE, *botridii*, s.f. Organ special de fixare, în formă de paletă, franj, fantă, specific unor viermi paraziți. Din fr. **botridies**.

BOTRIOCEFAL, *botriocefali*, s.m. Vierme intestinal din clasa cestodelor în formă de panglică, având o lungime de 8-12 m și prevăzut cu două botridii, care trăiește parazit în intestinul subțire al omului și al unor animale care au mâncat pește infectat cu larvele acestui parazit (*Diphyllbothrium latum*). Din fr. **bothriocéphale**.

BOTRIOCEFALOZĂ, *botriocefaloze*, s.f. Boală provocată prin consumul cărnii de pește infestate de botriocefal, caracterizată prin anemie și tulburări digestive. Din fr. **bothriocéphalose**.

BOTRIOMICOZĂ, *botriomicoze*, s.f. Boală infecțioasă a cailor, caracterizată prin

formarea unor tumori asemănătoare cu fibroamele. Din fr. **bothryomycose**.

BOTULINIC, *botulinici*, adj. (În sintagma) *Bacil botulinic* = bacil care se găsește în carnea sau fructele conservate și în nutrețul însilozat. Din fr. **bothulinique**.

BOTULISM s.n. Toxiinfecție alimentară provocată de toxina bacilului botulinic. Din fr. **bothulisme**.

BOURREE s.n. **1.** Vechi dans popular francez, cu ritm vioi; melodie după care se dansează. **2.** Un fel de fagot. Cuv. fr.

BOVARISM s.n. Tendință prezentă la unele persoane care, nemulțumite de realitatea propriei lor condiții, își făuresc o personalitate fictivă, corespunzătoare aspirațiilor lor. Din fr. **bovarysme**.

BOVIDEU, *bovidee*, s.n. (La pl.) Familie de mamifere rumegătoare artiodactile, cu coarne persistente; (și la sg.) animal care face parte din această familie. [Var.: **bovid** s.n.] Din fr. **bovidés**.

BOX s.n. **1.** Sport în care doi adversari luptă între ei, pe ring, după anumite reguli, cu pumnii îmbrăcați în mănuși speciale; pugilistică, pugilism, pugilat. **2.** Armă albă, alcătuită dintr-o placă de metal cu găuri pentru degete și cu o creastă de sinuozități, cu care se atacă ținând pumnul strâns. Din fr. **boxe**.

BOXA, *boxez*, vb. I. Intrans. A practica boxul, a lupta după regulile boxului. ♦ Trans. (Fam.) A lovi cu pumnii ca la box. Din fr. **boxer**.

BOXĂ, *boxe*, s.f. **1.** Despărțitură, compartiment de dimensiuni reduse, în interiorul unui local, al unei încăperi, al unei case (pentru acuzați la tribunal, pentru o masă separată la restaurant etc.). ♦ Despărțitură într-un grajd, făcută pentru un singur animal. ♦ Compartiment amenajat la malul unei ape, care servește la parcare, ambarcațiilor cu motor. ♦ Ladă care servește la încărcarea și la descărcarea animalelor (de) pe o navă. **2.** (Fam.) Incintă acustică. Din fr. **box**.

BOXER, *boxeri*, s.m. Sportiv care practică boxul; pugilist. Din fr. **boxeur**.

BRAC, *braci*, s.m. Câine de vânatoare cu părul scurt și cu urechile mari și blegi; prepelicar. Din fr. **braque**.

BRACARE s.f. Rotire a părții mobile a unor sisteme tehnice pentru a fi aduse sau orientate într-o anumită poziție sau direcție. - După fr. **braquage**.

BRACONA, *braconez*, vb. I. Intrans. A vâna sau a pescui ilegal. Din fr. **braconner**.

BRACONAJ, *braconaje*, s.n. Faptul de a braconă. ♦ Infraacțiune care constă în

practicarea ilegală a vânatului sau a pescuitului. Din fr. **braconnage**.

BRACONIER, *braconieri*, s.m. 1. Persoană care braconează. Din fr. **braconnier**.

BRACTEAL, -Ă, *bracteali*, -e, adj. (Bot.) De bractee. Din fr. **bractéal**.

BRACTEOLĂ, *bracteole*, s.f. Bractee mică. Din fr. **bractéole**.

BRADIARTRIE, s.f. (Med.) Bradilalie. Din fr. **bradyarthrie**.

BRADICARDIC, -Ă, *bradicardici*, -ce, adj. (Med.) De bradicardie. Din fr. **bradycardique**.

BRADICARDIE s.f. Rărire normală sau patologică (sub 60 de pulsații) a ritmului cardiac. Din fr. **bradycardie**.

BRADICHINEZIE s.f. 1. (Psih.) Încetinire generală a ritmului activității motrice. 2. (Med.) Bradichinezie (1) a astronautilor în timpul zborului cosmic datorită imponderabilității. [Scriș și: *bradikinezie*] Din fr. **bradykinésie**.

BRADIFAZIE s.f. Faptul de a vorbi cu o încetineală anormală. Din fr. **bradyphasie**.

BRADILALIE s.f. Ritm lent de articulare a cuvintelor, care se întâlnește în unele boli nervoase; bradiartrie. Din fr. **bradylalie**.

BRADIPEPSIE, s.f. Digestie încetă. Din fr. **bradypepsie**.

BRADİPSIHIE s.f. Ritm lent de desfășurare a proceselor psihice. Din fr. **bradypsychie**.

BRAHICEFAL, -Ă, *brahicefali*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. Craniu cu diametrele longitudinal și transversal aproape egale. 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care are un craniu brahicefal (1). Din fr. **brachycéphale**.

BRAHICEFALIE s.f. Însușirea de a fi brahicefal. Din fr. **brachycéphalie**.

BRAHILOGIE s.f. Tip de elipsă care constă în evitarea repetării unui element al frazei exprimat anterior. - După fr. **brachylogie**.

BRAHIOPOD, *brahiopode*, s.n. (La pl.) Clasă de nevertebrate marine cu cochilie bivalvă și cu două brațe pe laturile gurii (*Brachiopoda*); (și la sg.) animal din această clasă. Din fr. **brachyopode**.

BRAHMAN, -Ă, *brahmani*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Membru al castei sacerdotale, considerați prima dintre cele patru caste indiene; preot al lui Brahma. 2. Adj. Brahmanic. Din fr. **brahmane**.

BRAHMANIC, -Ă, *brahmanici*, -ce, adj. De brahmani (1), privitor la brahmani sau la brahmanism; brahman (2). Din fr. **brahmaïque**.

BRAHMANISM s.n. Religie antică indiană întemeiată pe Vede, al cărei zeu suprem era Brahma. Din fr. **brahmanisme**. **BRAMA**, *brame*, s.f. Semifabricat obținut prin laminarea lingourilor de oțel, cu secțiunea dreptunghiulară sau pătrată, cu muchii rotunjite și cu suprafața striată sau punctată. Din fr. **brame**.

BRANCARDĂ, *brancarde*, s.f. Targă pentru transportat răniții sau bolnavii, formată de obicei dintr-o pânză întinsă, fixată de două bare de lemn sau de metal. Din fr. **brancard**.

BRANCARDIER, -Ă, *brancardieri*, -e, s.m. și f. Persoană care poartă brancarda; ostaș care ridică și transportă răniții cu brancarda, pe câmpul de luptă. Din fr. **brancardier**.

BRANDENBURG, *brandenburguri*, s.n. Șnur sau găitan care se coase în rânduri paralele, ca podoabă, pe pieptul unor haine (în dreptul butonierelor). Din fr. **brandenbourg**.

BRANHIAL, -Ă, *branhiali*, -e, adj. (Biol.) De branhie. Din fr. **branchial**.

BRANHIPOD, *branchiopode*, s.n. (La pl.) Ordin de crustacee de apă dulce, cu corpul segmentat și cu apendice toracice prevăzute cu o excrescență, care servește la respirație (*Branchiopoda*); (și la sg.) animal din acest ordin. Din fr. **branchiopodes**.

BRANȘA, *branșez*, vb. I. Tranz. A face un branșament sau un racord electric. Din fr. **brancher**.

BRANȘĂ, *branșe*, s.f. Ramură, specialitate, domeniu de activitate (în meserii, negoț etc.). ♦ Loc. adj. *De branșă* = de meserie; specialist. Din fr. **branche**.

BRANȘAMENT, *branșamente*, s.n. Legătură între o conductă principală a unei rețele de distribuție (de energie electrică, de apă, de gaze etc.) și una secundară, care servește la alimentarea unui consumator. Din fr. **branchement**.

BRAS s.n. Stil de înot, în care înotătorul, în poziție ventrală, execută simultan cu mâinile și cu picioarele mișcări largi, simetrice, sub nivelul apei. Din fr. **brasse**.

BRASIST, -Ă, *brasiști*, -ste, s.m. și f. Înotător sportiv specialist în stilul bras. - **Bras** + suf. *-ist*.

BRASAJ s.n. 1. Amestecare cu aer a vaporilor sau a picăturilor unui combustibil lichid înainte de introducerea lui în cilindrul motorului. 2. Amestecare a făinii de malț cu apă caldă pentru a se obține mustul de bere. Din fr. **brassage**.

BRASARDĂ, *brasarde*, s.f. 1. Fâșie de pânză sau de stofă care se trece în jurul

brațului pentru a indica calitatea unei persoane; banderolă. **2.** Parte a armurii care protejează brațul. Din fr. **brassard**.

BRASERIE, *braserii*, s.f. Local în care se servesc preparate culinare, specialități de patiserie și de cofetărie, băuturi alcoolice (fine) și răcoritoare, cafea etc. ♦ Berărie. Din fr. **brasserie**.

BRASIERA, *brasiere*, s.f. Obiect de lenjerie de copil sau de femeie, fără mâneci, care acoperă pieptul. Din fr. **brassière**.

BRAUNIT s.n. Oxid de mangan cu luciu semimetalic, constituind un important minereu de mangan. Din fr. **braunite**.

BRAVA, *bravez*, vb. I. Tranz. A înfrunta bărbătește, vitejește (o primejdie). ♦ A se expune în mod inutil unei primejdii. Din fr. **braver**.

BRAVADĂ, *bravade*, s.f. Acțiune sau vorbă prin care bravezi pe cineva sau ceva; cutezanță, sfidare. Din fr. **bravade**.

BRAVURA, *bravuri*, s.f. **1.** Vitejie, curaj, îndrăzneală, bărbăție. **2.** Faptă vitejească, curajoasă; eroism. Din fr. **bravoure**.

BRAZURA, *brazuri*, s.f. Lipitură făcută cu un aliaj al cărui punct de topire este mai înalt de 400° C. Din fr. **brasure**.

BREGMĂ, *bregme*, s.f. Punct de întâlnire a oaselor parietale cu osul frontal, ocupat la nou-născut de fontanela anterioară. Din fr. **bregma**.

BRELAN, *brelanuri*, s.n. (La anumite jocuri de cărți) Grup de trei cărți de aceeași valoare și de culori diferite. Din fr. **brelan**.

BRELOC, *brelocuri*, s.n. Mică podoabă sau amuletă care se poartă atârnată la gât, la ceas sau la brățară. Din fr. **breloque**.

BREȘĂ, *breșe*, s.f. **1.** Culoar în barajele sau în obstacolele construite de inamic, în scopul trecerii trupelor. ♦ Spărtură în zidul unei fortificații; străpungere făcută în dispozitivul de luptă al inamicului. **2.** Spărtură într-un gard, într-un zid, într-o îndiguire etc. Din fr. **brèche**.

BRETELA, *bretele*, s.f. Sistem de ramificație de cale ferată așezat între două linii paralele, constituit din două linii diagonale încrucișate, care permite trecerea trenului de pe o linie pe alta în ambele sensuri. Din fr. **bretelle**.

BRETEA, *bretele*, s.f. **1.** (La pl.) Obiect de îmbrăcăminte bărbătească confecționat din două fâșii de elastic, pânză, piele etc. care se trec peste umeri, prinzându-se în față și în spate de pantaloni pentru a-i susține. **2.** Fâșie de pânză, mătase, panglică etc. cu care sunt prevăzute unele obiecte de

îmbrăcăminte spre a le susține pe umeri.

- Refăcut din pl. **bretele** (< fr. *bretelles*).

BRETESĂ, *bretese*, s.f. **1.** Lucrare de fortificație medievală care întărea altă fortificație. **2.** Armătură mobilă a coifului care apăra nasul. Din fr. **bretesse**.

BRETON¹, *bretoane*, s.n. Păr lăsat pe frunte și retezat în linie dreaptă. Din fr. [à la] **bretonne**.

BRETON², *-Ă, bretoni, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a peninsulei Bretagne (Franța), descendentă a vechilor celți. **2.** Adj. Care aparține bretonilor² (**1**), privitor la bretoni². **3.** S.f. Limbă celtică vorbită de bretoni² (**1**). Din fr. **breton**.

BREVET, *brevete*, s.n. Document oficial acordat de o autoritate (de stat) prin care se conferă unei persoane o distincție, o calitate în virtutea căreia are anumite drepturi speciale. ♦ *Brevet de invenție* = document pe care organul de stat competent îl eliberează inventatorului sau persoanei căreia acesta i-a transmis drepturile sale și prin care se recunoaște dreptul acestora de a exploata exclusiv invenția un anumit timp; patentă. Din fr. **brevet**.

BREVETA, *brevetez*, vb. I. Tranz. A recunoaște o invenție printr-un brevet; a patentă. Din fr. **breveter**.

BREVETARE, *brevetări*, s.f. Faptul de a breveta. V. **breyeta**.

BREVETAȚI, *-Ă, brevetați, -te*, adj. (Despre invenții) care a fost recunoscut printr-un brevet; patentat (**1**). V. **breyeta**.

BREVILIN, *-Ă, brevilini, -e*, s.m. și f. Tip constituțional, în antropologie, caracterizat prin trup și membre scurte și groase. Din fr. **bréviline**.

BRIA, *briez*, vb. I. Intranz. (Franțuzism) A se face remarcat prin calități excepționale (mai ales inteligență); a străluci, a se deosebi. Din fr. **briller**.

BRIANT, *-Ă, brianți, -te*, adj. (Franțuzism) Strălucitor, scilipitor; strălucit. Din fr. **brillant**.

BRIANȚĂ s.f. (Franțuzism) Strălucire. Din fr. **brillance**.

BRIANTINĂ s.f. Produs cosmetic gras, lichid sau de consistența unei paste, care servește pentru a da strălucire părului. Var.: **brilantină** s.f.] Din fr. **brillantine**.

BRIC¹, *bricuri*, s.n. Navă cu două catarge, cu pânze pătrate și bompres, uneori și cu motor, folosită în trecut în scopuri militare. Din fr. **brick**.

BRIC² adj. invar., s.n. (Franțuzism) 1. Adj. invar. Cărămiziu. 2. S.n. Culoare cărămizie. Din fr. **bricue**.

BRICABRAC, *bricabracuri*, s.n. (Franțuzism) Magazin de vechituri; vechituri, lucruri fără valoare, uzate și demodate. Din fr. **bric-à-brac**.

BRICHETA, *brichetez*, vb. I. Tranz. A face brichete prin aglomerarea sau presarea materialelor mărunte sau pulverulente. Din fr. **briqueter**.

BRICHETARE, *brichetări*, s.f.

Acțiunea de a *bricheta*; brichetaj. V.

bricheta.

BRICHETĂ¹, *brichete*, s.f. Mic aparat (de buzunar) pentru aprins (țigările). Din fr. **briquet**.

BRICHETĂ², *brichete*, s.f. 1. Produs obținut prin brichetarea materialului mărunț sau pulverulent, în forme geometrice regulate (paralelipipedice, ovoidale etc.), în vederea transportului, a folosirii sau a prelucrării lui ulterioare. 2. (În sintagma) *Brichetă furajeră* = furaj combinat, în stare presată, folosit pentru hrana cabalinelor, bovinelor și ovinelor. Din fr. **briquette**.

BRICHETAJ s.n. Brichetare. Din fr. **briquetage**.

BRIDĂ, *bride*, s.f. 1. Gaică prin care se petrece cordonul sau cu care se încheie o copcă. 2. Piesă metalică în formă de "U", care face legătura între arcuri și osii. ♦ Piesă metalică în forma unei coroane circulare, care se aplică pe tuburi, la îmbinarea lor; marginea răsfrantă a capetelor tuburilor, servind la îmbinarea acestora. 3. (Med.) Aderență (1). Din fr. **bride**.

BRIGADIER, *-Ă, brigadier*, *-e*, s.m. și f. 1. Persoană care face parte dintr-o brigadă (2). 2. Tehnician din administrația pădurilor, care conduce o brigadă silvică. 3. (Înv.) General de brigadă. ♦ Caporal de artilerie sau de cavalerie. Din fr. **brigadier**.

BRIGAND, *briganzi*, s.m. (Franțuzism) Tălhar de drumul mare. Din fr. **brigand**.

BRIGANDAJ, *brigandaje*, s.n. (Franțuzism) Tălhărie la drumul mare. Din fr. **brigandage**.

BRIGANTINĂ, *brigantine*, s.f. Navă cu pânze de dimensiuni mici, cu două catarge. ♦ Pânză de corabie de formă trapezoidală, fixată de catargul acestei nave. Din fr. **brigantin(e)**.

BRIOFITA, *briofite*, s.f. (La pl.) Încrângătură de plante cu corpul redus la un tal sau diferențiat în tulpini și frunze, răspândite de obicei în locuri umede; (și la sg.) plantă care face parte din această încrângătură. Din fr. **bryophytea**.

BRIOSĂ, *brioșe*, s.f. Produs de patiserie, preparat prin coacerea în forme mici, rotunde și ondulate, a unui aluat de cozonac. Din fr. **brioche**.

BRIOZOAR, *briozoare*, s.n. (La pl.) Clasă de nevertebrate mici, marine sau de apă dulce, care trăiesc fixate pe fundul apei sau pe obiecte din apă, alcătuind colonii cu aspect de mușchi (*Bryozoa*); (și la sg.) animal din această clasă] Din fr. **bryozoaires**.

BRISTOL, s.n. Hârtie albă, groasă, de calitate foarte bună, din care se fac copertele de cărți și cărțile de vizită; *p. ext.* carte de vizită. Din fr. **bristol**.

BRIZANT, *-Ă, brizanți*, *-te*, adj., s.m. pl. 1. Adj. (Despre explozive) A cărui combustie este atât de rapidă, încât suflul gazelor produse poate distruge corpurile înconjurătoare; (despre bombe) care conține un astfel de exploziv. 2. S.m. pl. Valuri care se sparg producând spumă și care semnalează adâncimea redusă a apei sau prezența unui banc de nisip ori de pietriș. Din fr. **brisant**.

BRIZANTĂ s.f. Proprietate a unui exploziv de a fi brizant. Din fr. **brisance**.

BRIZA, *brize*, s.f. Vânt ușor care suflă regulat la țărmul mării, în timpul zilei de la mare spre uscat, iar în timpul nopții de la uscat spre mare; *p. ext.* adiere, boare. Din fr. **brise**.

BRIZBIZ, *brizbize*, s.n. Perdeluță (transparentă) care acoperă numai partea de jos a ferestrei. ♦ (La pl.) Volănașe, panglicute, dantele și alte artificii vestimentare femeiești. [Pl. și: *brizbizuri*] Din fr. **brise-bise**.

BROCAT, *brocarturi*, s.n. Țesătură de mătase de calitate superioară, înflorată sau ornamentată cu fire de aur ori de argint; frenghie. [Var.: **brocat** s.n.] Din fr. **brocart**.

BRODA, *brodez*, vb. I. Tranz. A coase o broderie pe un material textil. ♦ Fig. A dezvolta o întâmplare, o povestire, adăugând detalii imaginare; a născoci. Din fr. **broder**.

BRODAT¹ s.n. Faptul de a *broda*. V. **broda**.

BRODAT², *-Ă, brodați*, *-te*, adj. (Despre materiale textile) împodobit cu broderii. V. **broda**.

BRODERIE, *broderii*, s.f. Cusătură în relief (reprezentând flori sau alte ornamente), executată pe un material textil. ♦ P. gener. Ornamentație fină. ♦ Notă muzicală de ornament folosită într-o compoziție (depărtată de nota muzicală de

bază cu un ton sau cu un semiton). Din fr. **broderie**.

BRODEZĂ, *brodeze*, s.f. Femeie specializată în coaserea broderiilor. Din fr. **brodeuse**.

BROM s.n. Element chimic lichid, metaloid de culoare roșu-închis, toxic, cu miros neplăcut, pătrunzător, întrebuințat în industria chimică, farmaceutică etc. Din fr. **brome**.

BROMURARE s.f. Reacție chimică prin care se introduc atomi de brom în molecula unui compus organic. Din **brom**.

BROMAT, *bromați*, s.m. Sare a acidului bromic. Din fr. **bromate**.

BROMHIDRIC adj.m. (În sintagma) *Acid bromhidric* = gaz incolor rezultat din combinarea bromului cu hidrogenul. Din fr. **bromhydrique**.

BROMIC adj.m. (În sintagma) *Acid bromic* = lichid incolor, acid oxigenat al bromului, cu proprietăți oxidante. Din fr. **bromique**.

BROMISM s.n. Intoxicație cu brom sau cu săruri de brom. Din fr. **bromisme**.

BROMOFORM s.n. Lichid incolor, volatil, dulceag, preparat pe bază de brom și folosit pentru calmarea tusei, a spasmelor și a convulsiilor. Din fr. **bromoforme**.

BROMURĂ, *bromuri*, s.f. Sare a acidului bromhidric. Din fr. **bromure**.

BRONHIAL, -*Ă*, *bronhiali*, -*e*, adj. Care ține de bronhii, privitor la bronhii; bronhic. Din fr. **bronchial**.

BRONHIC, -*Ă*, *bronhici*, -*ce*, adj. Bronhial. Din fr. **bronchique**.

BRONHIOLĂ, *bronchiole*, s.f. Fiecare dintre ramificațiile bronhiilor care pătrund în profunzimea plămânilor. Din fr. **bronchiole**.

BRONHOFONIE s.f. Rezonanță puternică a vocii și a respirației la bolnavii de pneumonie, bronșită, astmă etc. Din fr. **bronchophonie**.

BRONHOGRAFIE, *bronhografii*, s.f. Radiografie a bronhiilor cu ajutorul unei substanțe de contrast. Din fr. **bronchographie**.

BRONHOPNEUMONIE, *bronhopneumonii*, s.f. Boală care constă în inflamarea bronhiilor, a bronhiolilor și a plămânilor. Din fr. **broncho-pneumonie**.

BRONHOREE s.f. Secreție și expectorație abundente, frecvente în astmul bronșic, în bronșita cronică și în alte afecțiuni respiratorii. Din fr. **bronchorrhée**.

BRONHOSCOPIE, *bronhoscoape*, s.n. Instrument medical care servește la

efectuarea unei bronhoscopii. Din fr. **bronchoscope**.

BRONHOSCOPIE, *bronhoscopii*, s.f. Examinare vizuală a bronhiilor cu ajutorul bronhoscopului. Din fr. **bronhoscopie**.

BRONHOSPASM, *bronhospasme*, s.n. Contractie, spasm al bronhiilor, provocat de tuse, efort etc. Din fr. **bronhospasme**.

BRONHOTOMIE, *bronhotomie*, s.f. Intervenție chirurgicală care constă în tăierea unei bronhii. Din fr. **bronhotomie**.

BRONȘECTAZIE, *bronșectazii*, s.f. Dilatare permanentă a bronhiilor în urma unei scleroze pulmonare. Din fr. **bronhectasie**.

BRONȘITĂ, *bronșite*, s.f. Boală a căilor respiratorii care constă în inflamarea mucoasei bronhiilor și care se manifestă prin tuse. Din fr. **bronchite**.

BRONȘITIC, -*Ă*, *bronșitici*, -*ce*, adj. Care aparține bronșitei, privitor la bronșită; care suferă de bronșită. Din fr. **bronchitique**.

ANTIBRONȘITIC, -*Ă*, *antibronșitici*, -*ce*, adj., s.n. (Medicament) împotriva bronșitei. - **Anti-** + **bronșitic**.

BRONZ, *bronzuri*, s.n. Aliaj de cupru cu staniu, aluminiu, plumb etc., mai dur și mai rezistent decât cuprul, având numeroase întrebuințări tehnice. ♦ *Epoca de bronz* (sau *a bronzului*) = epocă din istoria societății umane care cuprinde, în general, mileniul al II-lea î.Cr. și se caracterizează prin descoperirea metalelor și a bronzului. ♦ Expr. *Caracter de bronz* = caracter ferm, neclintit. ♦ Obiect de artă făcut din aliajul definit mai sus. ♦ Pigment metalic de culoare galbenă, cu care se vopsește un obiect. ♦ Culoare arămie a pielii în urma expunerii la soare sau la vânt. Din fr. **bronce**.

BRONZA, *bronzes*, vb. I. 1. Tranz. A acoperi un obiect cu un strat de bronz sau de vopsea de bronz. 2. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni arămiu, negru la piele, datorită soarelui; a (se) înnegri, a (se) pârlî. Din fr. **bronzer**.

BRONZARE, *bronzări*, s.f. Faptul de a (se) bronza. V. **bronza**.

BRONZAT, -*Ă*, *bronzăți*, -*te*, adj. 1. (Despre obiecte) Acoperit cu un strat de bronz sau de vopsea de bronz. 2. (Despre oameni) Cu pielea înnegrită de soare; pârlit. V. **bronza**. Cf. fr. **bronzé**.

BRONZAJ, *bronzaje*, s.n. (Rar) Bronzare. Din fr. **bronzage**.

BRONZIT s.n. Varietate de piroxen și oxid de fier, având culoarea brună-gălbui,

asemănătoare cu a bronzului. Din fr. **bronzit**.

BROȘA, *broșez*, vb. I. Tranz. **1.** A lega împreună colile sau foile unei broșuri, ale unei cărți, ale unui caiet etc. (punându-le într-o copertă moale). **2.** A prelucra prin așchiere o piesă de metal, găurind-o sau șantund-o. Din fr. **brocher**.

BROȘARE, *broșări*, s.f. Acțiunea de a *broșa*; broșat¹, legat¹. V. **broșa**.

BROȘAT¹, s.n. Broșare. V. **broșa**.

BROȘAT², -**A**, *broșați*, -*te*, adj. (Despre broșuri, cărți, caiete etc.) Cu cojile sau foile așezate și legate împreună (într-o copertă moale). V. **broșa**.

BROȘA, *broșe*, s.f. **1.** Bijuterie feminină prevăzută cu un ac, care se poartă prinsă de rochie, de haină etc. **2.** Unealtă de așchiere cu tășuri multiple, folosită la prelucrarea suprafeței (interioare sau exterioare) a unor piese metalice. Din fr. **broche**.

BROȘURA, *broșuri*, s.f. Lucrare tipărită sub formă de carte, care cuprinde un număr redus de foi; filadă. ♦ (Înv.) Fasciculă. Din fr. **brochure**.

BROȘURICĂ, *broșurele*, s.f. Diminutiv al lui *broșură*. - **Broșură** + suf. -*ică*.

BRUCELOZĂ, *bruceloze*, s.f. Boală infecțioasă și contagioasă (a vitelor și a oamenilor), care se manifestă la om prin febră mare, transpirație, mărirea splinei etc. Din fr. **brucellose**.

BRUCINĂ s.f. Alcaloid foarte toxic, extras din nuca vomică, cu proprietăți și utilizări în medicină și în farmacie. Din fr. **brucine**.

BRUIA, *bruiuez*, vb. I. Tranz. A perturba recepția unor semnale electromagnetice, a unei emisiuni radiofonice. Din fr. **brouiller**.

BRUIAT, -**A**, *bruiati*, -*te*, adj. (Despre posturi de radioemisie) Perturbat prin zgomete. V. **bruia**.

BROMIERE s.f. Acțiunea de a *bruia*. V. **bruia**.

BRUIAJ s.n. Faptul de a *bruia*. Din fr. **brouillage**.

BRUION, *bruiuane*, s.n. (Livr.) Ciornă, concept. Din fr. **bruillon**.

BRUMAR s.m. A doua lună (22 octombrie - 21 noiembrie) din calendarul republican francez (folosit între anii 1793 și 1806). Din fr. **brumaire**.

BRUN, -**A**, *bruni*, -*e*, adj. **1.** Cafeniu-închis. ♦ (Substantivat, n.) Culoare cafeeniu-închis. **2.** (Despre oameni) Care are pielea negricioasă și părul negru; brunet, oacheș. Din fr. **brun**.

BRUNA, *brunez*, vb. I. Tranz. A acoperi pe cale chimică o piesă de oțel sau de cupru cu

un strat de oxizi de culoare închisă pentru a o feri de coroziune. Din fr. **brunir**.

BRUNAJ s.n. Brunare. ♦ (Concr.) Strat protector de oxizi care acoperă unele piese metalice în urma brunării. - **Bruna** + suf. -*aj*.

BRUNARE s.f. Acțiunea de a *bruna* și rezultatul ei; brunaj. V. **bruna**.

BRUNAT, -**A**, *brunați*, -*te*, adj. (Despre piese de oțel sau de cupru) Acoperit prin brunare cu un strat protector de oxizi de culoare închisă. V. **bruna**.

BRUNET, -**A**, *bruneți*, -*te*, adj. (Despre oameni; adesea substantivat) Care are pielea (feței) de culoare negricioasă și părul negru; brun, oacheș. Din fr. **brunet**.

BRUSC, -**A**, *brusti*, -*e*, adj. (Adesea adverbial) Care se produce, se petrece pe neașteptate, subit, dintr-o dată. Din fr. **brusque**.

BRUSCA, *bruschez*, vb. I. Tranz. **1.** A trata pe cineva cu asprime, fără menajamente; a repezi; a bruftui. ♦ A se purta violent cu cineva. **2.** A grăbi, a forța desfășurarea unui proces, a unui eveniment. Din fr. **brusquer**.

BRUSCARE s.f. Acțiunea de a *brusca* și rezultatul ei. V. **brusca**.

BRUTAL, -**A**, *brutali*, -*te*, adj. (Despre oameni și manifestările lor) Lipsit de delicatețe, aspru, dur, violent; grosolan, necioplit. ♦ Care este direct, fără menajamente. *O sinceritate brutală*. Din fr. **brutal**.

BRUTALITATE, *brutalități*, s.f. Fire, purtare, vorbă sau faptă brutală. Din fr. **brutalité**.

BRUTALIZA, *brutalizez*, vb. I. Tranz. A trata pe cineva cu brutalitate; a maltrata. Din fr. **brutaliser**.

BRUTALIZARE, *brutalizări*, s.f. Acțiunea de a *brutaliza*. V. **brutaliza**.

BRUTĂ, *brute*, s.f. Om foarte brutal. Din fr. **brute**.

BUBALINĂ, *bubaline*, s.f. (La pl.) Vite cornute înrudite cu taurinele, cu capul mare, cu coarnele în formă de semilună, cu pielea groasă și cu părul negru; (și la sg.) animal care face parte din această specie. Din fr. **bubalines**.

BUBON, *buboane*, s.n. Inflamare a ganglionilor limfatici din regiunea inghinală, axilară etc., caracteristică ciumei, scarlatinei, bolilor venerice. Din fr. **bubon**.

BUBONICĂ adj.f. (În sintagma) *Ciumă* (sau *pestă*) *bubonică* = ciumă (sau pestă) care se manifestă prin buboane. Din fr. **bubonique**.

BUCAL, -**A**, *bucali*, -*e*, adj. Care ține de gură, privitor la gură, care se face cu gura,

se ia pe gură, oral (1). ♦ Loc. vb. *Pe cale bucală* = (despre medicamente) pe gură, oral. Din fr. **buccal**.

BUCCINATOR, *buccinatori*, S.m. Mușchi facial cu ajutorul căruia poate fi expulzat, cu putere, aerul din plămâni. Din fr. **buccinateur**.

BUCENTAUR, *bucentauri*, s.m. (În mitologie) Centaur care avea corp de taur. Din fr. **bucentaure**.

BUCHET, *buchete*, s.n. 1. Mănunchi de flori aranjate (și legate) împreună. ♦ P. gener. Grup de obiecte de același fel puse împreună; grup de compuneri (literare, muzicale) publicate sau executate laolaltă. 2. Aromă de vin. 3. Mică plantă erbacee cu flori violet-deschis sau albastre-purpuriu (*Geranium pusillum*). Din fr. **bouquet**.

BUCHETEL, *buchetele*, s.n. Diminutiv al lui *buchet* (1). - **Buchet** + suf. *-el*.

BUCHETIERĂ, *buchetiere*, s.f. (Înv.) Florăreasă. Din fr. **bouquetière**.

BUCHINIST, *buchiniști*, s.m. (Franțuzism) Anticar². Din fr. **bouquiniste**.

BUCIARDA, *buciardez*, vb. I. Tranz. A prelucra cu buciarda piatra de construcție. Din fr. **boucharder**.

BUCIARDARE s.f. Acțiunea de a *buciar*. V. **buciar**.

BUCIARDAT, -**Ă**, *buciarțați*, -*te*, adj. (Despre piatra de construcție) Prelucrat cu buciarda. V. **buciar**.

BUCIARDA, *buciarde*, s.f. Ciocan prevăzut pe fețele de izbire cu dinți sau caneluri, folosit, pentru a imprima, prin lovire, puncte sau linii regulate pe fața pietrelor de construcție. Din fr. **boucharde**.

BUCLĂ, *buclez*, vb. I. 1. Tranz. Și refl. A(-și) răsuci părul în bucle; a (se) cârlionța; a (se) ondula. 2. Tranz. A face o buclă firului de țesut pentru a forma un ochi de tricotat. Din fr. **boucler**.

BUCLARE, *buclări*, s.f. Acțiunea de a (se) *bucla*. V. **bucla**.

BUCLAT, -**Ă**, *buclăți*, -*te*, adj. (Despre păr) Cu bucle; cârlionțat, ondulat. V. **bucla**. Cf. fr. **bouclé**.

BUCLAJ, *buclaje*, s.n. Totalitatea buclelor de pe pielea unui miel. ♦ Forma, mărimea și structura buclelor unei pielicele de miel. Din fr. **bouclage**.

BUCLĂ, *bucle*, s.f. I. 1. Șuviță de păr răsucită în spirală; zuluf, cârlionț. 2. Porțiune de fir textil, răsucită în timpul tricotării, în formă de buclă (I 1). II. 1. Curbă dintr-un drum în serpentină. ♦ Cot al unui curs de apă. 2. Piesă metalică pe care se fixează, prin îndoire, capătul unui cablu. 3. (În sintagma) *Buclă digitală* = aparat

electronic folosit pentru redarea infinită a unei secvențe sonore înregistrate. Din fr. **boucle**.

PARABUCLĂ, *parabucle*, s.f. (Mar.) Pară folosită pentru ridicarea unui scodru pe punte. - **Para-** + **buclă**.

BUCLÉ, *bucleuri*, s.n., adj. invar. 1. S.n. Țesătură de bumbac, de lână, de fibră sintetică etc., cu aspect buclat. 2. Adj. invar. (Despre fibre și țesături) Cu firul creț sau cu noduri. 3. S.n. Fir creț. Din fr. **bouclé**.

BUCRANIU, *bucranii*, s.n. (Arhit.) Motiv ornamental reprezentând un cap de bou împodobit cu ghirlande de flori, panglici etc. Din fr. **bucrane**.

BUDA, *budez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A ține la distanță, a-și exprima nemulțumirea (față de cineva) printr-o atitudine indiferentă sau morocnoasă. Din fr. **bouder**.

BUDISM, s.n. Religie apărută în India în sec. V-VI î.Cr. și atribuită lui Buddha, care consideră viața un izvor de suferințe și de iluzii, propovăduind renunțarea la orice plăceri. Din fr. **bouddhisme**.

BUDIST, -**Ă**, *budiști*, -*ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține budismului, privitor la budism. 2. S.m. și f. Adept al budismului. Din fr. **bouddhiste**.

BUDOAR, *budoare*, s.n. Cameră intimă a unei femei. Din fr. **boudoir**.

BUF, -**Ă**, *bufi*, -*e*, adj. (Despre comedii) Cu un caracter comic exagerat. ♦ (Despre opere muzicale) Care este compus în genul liric ușor. ♦ (Despre actori sau cântăreți) Care s-a specializat în interpretarea unor roluri comice de comedie sau de operă muzicală bufă; (despre roluri) specific comediei sau opere muzicale buf. Din fr. **bouffe**.

BUFANT, -**Ă**, *bufanți*, -*te*, adj. (Despre îmbrăcăminte sau despre părți ale ei) Înfoiat, larg, cu bufă. Din fr. **bouffant**.

BUFET, *bufete*, s.n. 1. Dulap de sufragerie sau de bucătărie în care se țin vesela, tacâmurile etc. 2. Local mic sau loc special amenajat unde se servesc mâncăruri (reci), băuturi etc. 3. Mâncăruri care se servesc la un bufet (2). Din fr. **bufet**.

BUFETIER, -**Ă**, *bufetieri*, -*e*, s.m. și f. Persoană care conduce un bufet (2) sau servește la un bufet. Din fr. **buffetier**.

BUFEU, *bufeuri*, s.n. Răbufnire subită, puternică și trecătoare de febră, puls accelerat, palpații, enervare, stare de rău etc., provocate de diverse tulburări organice. ♦ Aer care iese pe gură. ♦ Mișcare bruscă și trecătoare, acces, răbufnire. Din fr. **bouffée**.

BUFON, -**Ă**, *bufoni*, -*e*, s.m., adj. 1. S.m. Personaj comic îmbrăcat în haine grotești,

care întreținea o atmosferă de veselie la curțile suveranilor sau ale seniorilor; măscărici, nebun. ♦ Personaj comic buf într-o piesă de teatru. ♦ (Peior.) Persoană care face pe alții să râdă prin glume, gesturi caraghioase etc., care este obiect de batjocură într-o societate. 2. Adj. (Rar) Comic, caraghios, grotesc. Din fr. **bouffon**. **BUFONA**, *bufonez*, vb. I. Intrans. A spune sau a face bufonerii. Din fr. **bouffonner**. **BUFONERIE**, *bufonerii*, s.f. Vorbă, glumă, gest de un comic grotesc; bufonadă. Din fr. **buffonnerie**.

BUGET, *bugete*, s.n. Bilanț al veniturilor și cheltuielilor unui stat, ale unei întreprinderi etc. pe o perioadă determinată. ♦ Totalitatea prevederilor de venituri și cheltuieli ale unei familii sau ale unei persoane pentru o anumită perioadă. [Var.: (rar) **budget** s.n.] Din fr. **budget**.

BUGETAR, *-Ă, bugetari, -e*, adj. Care aparține bugetului¹, privitor la buget¹, prevăzut în buget, de buget. ♦ *Instituție bugetară* = instituție ale cărei cheltuieli sunt acoperite în întregime sau parțial de la buget. *An (sau exercițiu) bugetar* = perioadă de timp (de un an) pentru care se întocmește și se execută bugetul¹ unui stat. [Var.: (rar) **budgetar, -ă** adj.] Din fr. **budgetaire**.

BUGATIVOR, *-Ă, bugetivori, -e*, adj. (Peior.) Care trăiește în mod parazitant din bugetul¹ statului. Din fr. **budgetaire**.

BUIE, *buiii*, s.f. Piesă prevăzută cu doi electrozi între care se produce scânteia electrică necesară aprinderii amestecului carburant din motoarele cu explozie. Din fr. **bougie**.

BULBAR, *-Ă, bulbari, -e*, adj. 1. (Bot.) Referitor la bulb (1). 2. (Anat.) Referitor la bulbul (2) rahidian. Din fr. **bulbaire**.

BULBIFER, *-Ă, bulbiferi, -e*, adj. (Bot.) Care produce bulbi. Din fr. **bulbifère**.

BULBIFORM, *-A, bulbiformi, -e*, adj. Care este în formă de bulb. Din fr. **bulbiforme**.

BULBIL, *bulbili*, s.m. Lăstar mic cu frunzișoare ca niște solzi, care se formează pe tulpină sau lângă rădăcina unor plante. Din fr. **bulbille**.

BULDOG, *buldogi*, s.m. Rasă de câini cu trupul îndesat, cu cap mare, bot turtit, falca de jos proeminentă și cu labe scurte și groase; mops. Din fr. **bouledogue**.

BULET, *buleți*, s.m. Denumire dată articulației gleznei calului, situată între chișită și osul fluierului. Din fr. **boulet**.

BULETIN, *bulletine*, s.n. 1. (Urmat de determinări) Scurt comunicat, raport, anunț

sau notă oficială care conține informații de actualitate și de interes public. ♦ Adeverință eliberată de o autoritate pentru a atesta ceva. *Buletin de analize medicale*. ♦ Nume dat unei publicații periodice cu scurte dări de seamă, studii și informații de specialitate etc. 2. (Adesea cu determinarea "de identitate") Act oficial care atestă identitatea unei persoane. 3. (În sintagma) *Buletin de vot* = imprimat cuprinzând numele și prenumele candidaților la o alegere, cu ajutorul căruia alegătorii își exercită dreptul de vot. Din fr. **bulletin**.

BULEVARD, *bulevarde*, s.n. Arteră urbană de mare circulație, de obicei plantată pe margini cu arbori. Din fr. **boulevard**.

BULEVARDIER, *-Ă, boulevardieri, -e*, adj., s.m. și f. 1. Adj. De boulevard. ♦ Fig. (Despre opere dramatice) Superficial, ușor, amuzant, de mică valoare. 2. S.m. și f. (Fam.) Boulevardist. Din fr. **boulevardier**.

BULEVARDISM s.n. Atitudine boulevardieră. - **Bulevard** + suf. *-ism*.

BULEVARDIST, *-Ă, boulevardiști, -ste*, s.m. și f. (Fam.) Om plimbăreț, care bate toată ziua bulevardele; derbedeu, haimana; boulevardier (2). - **Bulevard** + suf. *-ist*.

BULIMIC, *-Ă, bulimici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de bulimie. Din fr. **boulimique**.

BULIMIE s.f. Stare patologică manifestată prin foame excesivă, continuă. Din fr. **boulimie**.

BULINĂ, *buline*, s.f. Parâmă pentru manevrarea pânzelor inferioare ale unei nave cu pânze. Din fr. **bouline**.

BULON, *buloane*, s.n. Tijă cilindrică, cu sau fără cap, prevăzută cu filet, la unul sau la ambele capete și care servește la asamblarea a două piese. Din fr. **boulon**.

BULONA, *bulonez*, vb. I. Trans. A îmbina două piese, două organe de mașini etc. cu ajutorul unor buloane. Din fr. **boulonner**.

BULONARE s.f. Acțiunea de a bulona. V. **bulona**.

BULONAT, *-Ă, bulonați, -te*, adj. Cu buloane. V. **bulona**.

BULONAJ, *bulonaje*, s.n. Bulonare. Din fr. **boulonnage**.

BULVERSA, *bulversez*, vb. I. Intrans. (Franțuzism) A răsturna cu totul, a întoarce pe dos, a pune în dezordine; a zăpăci, a tulbura, a dezorienta. Din fr. **bouleverser**.

BULVERSARE, *bulversări*, s.f. (Franțuzism) Acțiunea de a bulversa. V. **bulversa**.

BULVERSAT, *-Ă, bulversați, -te*, adj. (Franțuzism) 2. (Despre lucruri) Care se

afară în dezordine. **2.** (Despre oameni) Zăpăcit, năucit; dezorientat. **V. bulversa.**

BUMERANG, *bumeranguri*, s.n. Armă de lemn îndoit în formă de unghi obtuz, folosită de populația băștinașă a Australiei, care, datorită formeii sale și a felului în care este aruncată, revine la locul de aruncare dacă n-a atins ținta. Din fr. **boumerang**.

BURA, *burez*, vb. **I. Tranz. 1.** A astupa cu un material de buraj (argilă, nisip etc.) spațiul gol, neocupat de explozive, dintr-o gaură de mină sau dintr-o sondă de minare. **2.** A îndesa balastul sub traversele unei linii de cale ferată. Din fr. **bourrer**.

BURARE, *burări*, s.f. Acțiunea de a *bură*²; buraj. ◇ *Burarea căii* = îndesare manuală sau cu mijloace mecanizate a balastului sub traversele unei linii de cale ferată. **V. bura.**

BURAJ s.n. Burare. Din fr. **bourrage**.

BURAT, *burate*, s.n. Aparat format dintr-o sită centrifugă, folosit pentru cernerea făinii de cereale. Din fr. **burat**.

BURBA, *burbe*, s.f. Rămășiță sau drojdie rezultată după limpezirea mustului și constituită din pielețe, bobite sfărâmate, codițe etc. Din fr. **bourbe**.

BURELET, *bureleți*, s.m. Cută a pielii, la extremitatea membrelor animalelor, care are rolul de a forma unghiile sau copitele. Din fr. **bourrelet**.

BURET s.n. **1.** Fir de mătase naturală, gros și neregulat, obținut prin macerarea specială a unor gogoși. **1.** Țesătură de mătase fabricată din acest fir; *p. ext.* țesătură de bumbac cu fir gros, noduros și poros. Din fr. **bourrette**.

BUREZĂ, *bureze*, s.f. Mașină de lucru folosită pentru îndesarea balastului sub traverse (burarea căii). Din fr. **bourreuse**.

BURG, *burguri*, s.n. Castel medieval; cetate, așezare fortificată, cu caracter militar sau administrativ; oraș medieval; *p. ext.* oraș vechi. Din fr. **bourg**.

BURGRAV, *burgravi*, s.m. (În Germania, în evul mediu) Titlu dat conducătorului unui burg; persoană care purta acest titlu. Din fr. **burgrave**.

BURLET, *burleți*, s.m. Șnur gros din bumbac, din cauciuc, din material sintetic, din hârtie gudronată sau din lame metalice, care se pune la uși sau la ferestre pentru a împiedica pătrunderea frigului. Din fr. **bourrelet**.

BURSA¹, *burse*, s.f. Alocație bănească (lunară) acordată de stat, de o instituție etc. unui elev sau unui student, pentru a-și acoperi cheltuielile de întreținere în timpul

studiilor; întreținere gratuită acordată de stat, de o instituție etc. unui elev sau unui student știpendiu. Din fr. **bourse**.

BURSA², *burse*, s.f. Instituție unde se negociază hârtii de valoare și valute străine sau unde se desfășoară tranzacții de mărfuri. ◇ Expr. *A juca la bursă* = a cumpăra și a revinde efecte de bursă², cu scopul de a realiza un venit de pe urma urcării sau scăderii prețului lor. ♦ *Bursă neagră* = comerț clandestin. *Bursa muncii* = instituție care înregistrează cererile de lucru și mijloacele angajărilor. Din fr. **bourse.**

BURSIER¹, -Ă**, *bursieri*, -*e*, s.m. și f. Elev sau student care beneficiază de o bursă¹. Din fr. **boursier**.**

SEMIBURSIER, -**Ă**, *semibursieri*, -*e*, adj., s.m. și f. (Elev sau student) care primește doar o parte din cuantumul unei burse integrale. - **Semi-** + **bursier**.

BURSIER², -Ă**, *bursieri*, -*e*, adj. Care ține de bursă, privitor la bursă. Din fr. **boursier**.**

BURSUFLURĂ, *bursuflure*, s.f. Umflătură pe suprafața unei piese ceramice, datorată gazelor generate de o ardere rapidă. Din fr. **boursoufflure**.

BUSC, *buscuri*, s.n. Prag construit în camera unei porți batante de ecluză, pe care se sprijină poarta, atunci când este închisă. Din fr. **bousque**.

BUSCULA, *busculez*, vb. **I. Refl.** (Franțuzism) A se înghesui; a se învâlmăși. Din fr. **bousculer**.

BUSCULADĂ, *busculade*, s.f. Înghesuială, învâlmășeală. Din fr. **bousculade**.

BUȘEU, *bușeuri*, s.n. Prăjitură cu nuci, cremă, frișcă sau ciocolată. Din fr. **bouchée**.

BUSOLĂ, *busole*, s.f. Instrument alcătuit dintr-un cadran și un ac magnetic mobil care, lăsat liber, se așază pe direcția nord-sud. ◇ Expr. *A-și pierde busola* = a se zăpăci, a-și pierde dreapta judecată, simțul măsurii. ♦ Fig. Călăuză, conducător. Din fr. **boussole**.

TELEBUSOLĂ, *telebusole*, s.f. Busolă ale cărei indicații sunt transmise de la distanță unor instrumente indicatoare de pe bordul unui avion. - **Tele-** + **busolă**.

BUȘON, *bușoane*, s.n. **1.** Dop din plută, cauciuc, lemn etc. prevăzut cu ghivent. **2.** Piesă cilindrică de porțelan, care face parte din dispozitivul de siguranță al unui circuit electric. Din fr. **bouchon**.

BUST, *busturi*, s.n. **1.** Partea superioară a corpului omenesc. **2.** Sculptură sau (impr.) pictură care reprezintă partea superioară a corpului omenesc. Din fr. **buste**.

BUSTROFEDON s.n. Fel de scriere foarte veche în care rândurile mergeau fără discontinuități de la stânga la dreapta și de la dreapta la stânga. Din fr. **boustrophédon**.

BUT, *buturi*, s.n. Fiecare dintre stâlpii porții în jocul de rugbi. ♦ (Rar) Poartă la jocul de fotbal. Din fr. **but**.

BUTADĂ, *butade*, s.f. (Franțuzism) Vorbă de spirit; ironie. Din fr. **boutade**.

BUTADIENĂ, *butadiene*, s.f. Substanță chimică din clasa hidrocarburilor nesaturate, care se prezintă ca un gaz incolor, insolubil în apă și care se utilizează la prepararea cauciucurilor sintetice, a lacurilor etc. Din fr. **butadiène**.

BUTAN, *butani*, s.m. Hidrocarbură saturată, cu patru atomi de carbon în moleculă, care se găsește în gazele de sondă și de cracare sau se obține pe cale industrială. Din fr. **butane**.

BUTANOL, *butanoli*, s.m. Substanță chimică din clasa alcoolilor, folosită ca dizolvant pentru lacuri și intermediar în sinteze organice; alcool butilic. Din fr. **butanol**.

BUTANONĂ, *butanone*, s.f. (Chim.) Lichid inflamabil cu miros de acetună, utilizat în industria chimică și farmaceutică; metilacetună, metiletiletună. Din fr. **butanone**.

BUTARGĂ s.f. Icre de chefal preparate (și conservate prin presare, sărare sau uscare la soare ori prin afumare). Din fr. **boutargue**.

BUTELIE, *butelii*, s.f. 1. Vas de sticlă, de material plastic sau de metal, de diferite forme, folosit pentru depozitarea și transportarea unor materiale fluide, granulare sau pulverulente. ♦ *Butelie de Leyda* = condensator electric în formă de cilindru sau de con, alcătuit dintr-o butelie de sticlă cuprinsă între două armături metalice. 2. Sticlă pentru păstrat sau pentru transportat lichide; butelcă. Din fr. **bouteille**.

BUTENĂ, *butene*, s.f. Substanță chimică obținută prin cracarea produselor petroliere; butilenă. Din fr. **butène**.

BUTEROLĂ, *buterole*, s.f. Instrument folosit pentru turtirea capului liber al niturilor; căpuitor. Din fr. **bouterolle**.

BUTIC, *buticuri*, s.n. (Franțuzism) Magazin mic și luxos, cu mărfuri, în general de serie mică. [Var.: **butică** s.f.] Din fr. **boutique**.

BUTILIC, *-Ă*, *butilici*, *-ce*, adj. (Despre substanțe) Care conține în moleculă un radical obținut prin îndepărtarea unui atom

de hidrogen din molecula butanului. ♦ *Alcool butilic* = butanol. Din fr. **butylique**.

BUTIRAT, *butirați*, s.m. Sare sau ester al acidului butiric, cu miros de flori sau de fructe, întrebuințat în parfumerie, în industria alimentară. Din fr. **butyrate**.

BUTIRIC adj. (În sintagma) *Acid butiric* = acid organic care se găsește în grăsimile animale, mai ales în unt, întrebuințat la prepararea unor esteri, a celulozei etc. Din fr. **butyrique**.

BUTIRINĂ s.f. Ester al glicerinei cu acidul butiric, unul dintre principalii componenți ai grăsimilor. Din fr. **butyrine**.

BUTIROMETRU, *butirometre*, s.n. Instrument în formă de tub gradat pentru determinarea procentului de unt sau de grăsime din lapte. Din fr. **butyromètre**.

BUTISĂ, *butise*, s.f. Pavea de piatră, mai lungă decât pavelele obișnuite, folosită la încheierea pavajelor și la obținerea alternanței regulate a rosturilor. Din fr. **boutisse**.

BUTON, (1) *butoane*, s.n., (2) *butoni*, s.m. 1. S.n. Piesă mică, în formă de disc, care, prin apăsare sau învârtire, asigură un contact electric sau o acțiune mecanică. ♦ Fus legat cu un capăt de corpul unei piese care efectuează o mișcare circulară, situat excentric față de axa de rotație a acesteia. 2. S.m. Un fel de nasture mobil din metal, sifed sau alte materiale cu care se încheie gulerile, manșetele etc. ♦ Capsă (1). Din fr. **bouton**.

BUTONARE s.f. Procedeu de apretare a țesăturilor de lână, prin care fibrele sunt aglomerate sub formă de bobite pe una dintre suprafețe în scopul obținerii unui anumit aspect. Din **bouton**.

BUTONIERĂ, *butoniere*, s.f. Tăietură mică într-o stofă, într-o pânză etc., ale cărei margini sunt bine întărite (și în care se încheie un nasture); *p. ext.* parte a reverului unde se înfige o floare, o insignă etc. Din fr. **boutonnière**.

BUVABIL, *-Ă*, *buvabili*, *-e*, adj. (Franțuzism) Băubil. Din fr. **buvable**.

CABALISTIC, -Ă, *cabalistici*, -ce, adj. Magic, misterios, tainic. ♦ Obscur. Din fr. **cabalistique**.

CABANA, *cabane*, s.f. casă (la munte) construită, de obicei, din lemn, care servește pentru adăpostirea turiștilor și a vânătorilor. Din fr. **cabane**.

CABANIER, -Ă, *cabanieri*, -e, s.m. și f. Persoană însărcinată cu paza și administrarea unei cabane. - **Cabană** + suf. -ier.

CABARET, *cabarete*, s.n. Local de petrecere, cu băuturi, dans, program de varietăți etc.; bar. Din fr. **cabaret**.

CABERNET subst. Soi de viță de vie cu struguri mici de culoare neagră-albăstruie, cultivat pentru producerea vinurilor roșii de calitate superioară. ♦ Vin produs din acest soi. Din fr. **cabernet**.

CABESTAN, *cabestane*, s.n. Trolu cu ax vertical pe care se înfășoară cablul de tracțiune, folosit la deplasarea sarcinilor și a vehiculelor pe distanțe relativ scurte. Din fr. **cabestan**.

CABINĂ, *cabine*, s.f. Încăpere mică, amenajată într-o clădire sau într-un vehicul, pe plajă etc., având diverse destinații. *Cabină telefonică*. *Cabină de protecție*. Din fr. **cabine**.

CABINET, *cabinete*, s.n. **I. 1.** Încăpere dintr-o locuință sau dintr-o instituție, folosită pentru exercitarea unei profesii. ♦ Biroul unei persoane cu muncă de răspundere. *Cabinetul ministrului* ♦ *Șef* (sau *director*) de *cabinet* = funcționar însărcinat cu pregătirea lucrărilor unui conducător de mare instituție. *Lucrări de cabinet* = lucrări auxiliare, de secretariat. (În unele țări) *Cabinet de instrucție* = birou pentru cercetarea și trierea probelor de acuzare condus de un judecător de instrucție. ♦ Încăpere în care sunt expuse obiecte de muzeu, de studiu etc. *Cabinet de numismatică*. **2.** Secție sau serviciu în întreprinderi, în instituții de învățământ etc., destinate unor studii și consultații de specialitate. *Cabinet tehnic*. **3.** (În unele țări) Consiliu de miniștri; guvern. **II.** Mobilă de dimensiuni mici, cu sertare, destinată păstrării obiectelor de preț. Din fr. **cabinet**.

CABINIER, -Ă, *cabinieri*, -e, s.m. și f. Persoană care are în grijă o cabină la teatru, la operă etc. Din fr. **cabinier**.

CABLA, *cablez*. vb. I. Tranz. **1.** A confecționa un cablu prin răsucirea sau

împletirea firelor în mănunchiuri și unirea mănunchiurilor între ele. **2.** A așeza, a instala cabluri de telecomunicații. ♦ A face legătura (unui bloc, unei case etc.) cu un cablu de telecomunicații. Din fr. **câbler**.

CABLAJ s.n. **1.** Mod de răsucire sau de împletire a firelor pentru a forma un cablu. **2.** Totalitatea cablurilor și a firelor izolate care constituie conexiunile unei instalații sau ale unui aparat de telecomunicații. ♦ (Electron.) *Cablaj imprimat* = cablaj prefabricat în care conexiunile dintre piesele componente ale unui aparat electronic sunt realizate sub formă de benzi conductoare înguste, pe un suport izolant; circuit imprimat. Din fr. **cablage**.

CABLARE, *cablări*, s.f. Acțiunea de a *cabla* și rezultatul ei. V. **cabla**.

CABLAT, -Ă, *cablați*, -te, adj. (Despre blocuri, case etc.) Care este conectat la o rețea electrică, telefonică etc. V. **cabla**.

CABLIER, *cabliere*, s.n. Navă care transportă și instalează cablurile submarine. Din fr. **câblrier**.

CABLOGRAMĂ, *cablograme*, s.f. Comunicare transmisă prin cablu submarin. Din fr. **câblogramme**.

CABLOR, *cablori*, s.m. Muncitor care cablează. Din fr. **câbleur**.

CABLU, *cabluri*, s.n. **1.** Funie groasă obținută prin răsucirea unor (grupuri de) fire vegetale sau metalice, folosită la utilajul de transport sau de ridicat. **2.** Conductă electrică formată din mai multe fire izolate (acoperite cu un înveliș vegetal sau metalic). **3.** Unitate de măsură pentru distanțe, egală cu a zecea parte dintr-o milă marină, adică cu 185,2 m; ancabluură. Din fr. **câble**.

CABOȘON, *caboșoane*, s.n. **1.** Piatră prețioasă sau semiprețioasă fără fațete, fixată într-o montură de metal. **2.** (Arhit.) Ornamet mic de piatră încrustat într-o fațadă. Din fr. **cabochon**.

CABOTAJ, *cabotaje*, s.n. Navigație comercială de-a lungul coastei; transport naval de mărfuri între porturi apropiate. Din fr. **cabotage**.

CABOTIER, *cabotiere*, s.n. Navă de tonaj mic sau mijlociu, care navighează între porturile de pe coastă. Din fr. **cabotier**.

CABOTIN, -Ă, *cabotini*, -e, s.m. și f. **1.** (în trecut, în Franța) Actor (sau actriță) ambulant(ă). **2.** Actor (sau actriță) mediocru(ă) care urmărește obținerea de efecte teatrale cu mijloace facile, de prost gust; *p. ext.* persoană care urmărește să

obțină succese ușoare prin mijloace ieftine.
Din fr. **cabotin**.

CABOTINESC, -EASCĂ, *cabotinești*,
adj. De cabotin. - **Cabotin** + suf. -esc.

CABOTINAJ s.n. Cabotinism. Din fr. **cabotinage**.

CABOTINISM s.n. Atitudine, gest, apucătură de cabotin (2); cabotinaj. - **Cabotin** + suf. -ism.

CABRA, *cabrez*. vb. I. Intrans. 1. (Despre unele patrupede, mai ales despre cai) A se ridica pe picioarele dinapoi. 2. A se încorda; a se ridica. 3. (Despre avioane) A se ridica cu partea din față pentru a urca mai repede. Din fr. **cabrer**.

CABRAJ, *cabraje*, s.n. 1. Cabrare. 2. Evoluție pe care o execută un avion când își mărește brusc panta de urcare. Din fr. **cabrage**.

CABRARE, *cabrări*, s.f. Acțiunea de a *cabra* și rezultatul ei; ridicare a unui cal pe picioarele dinapoi; cabraj. V. **cabra**.

CABRIOLĂ, *cabriole*, s.f. Salt al calului prin care acesta se întoarce în loc. Din fr. **cabriole**.

CABRIOLETĂ, *cabriolete*, s.f. Trăsurică ușoară, cu două roți, trasă de obicei de un singur cal; brișcă, șaretă. [Var.: **gabrioleță**, -e s.f.] Din fr. **cabriolet**.

CACAO s.f. Sămânța arborelui de cacao, folosită (sub formă de produs pulverulent) în alimentație, mai ales la fabricarea ciocolatei și a unor băuturi hrănitoare. ♦ *Unt (sau ulei) de cacao* = substanță grasă, de culoare albă-gălbuie, extrasă din pulberea de cacao și folosită la fabricarea ciocolatei, în industria farmaceutică, în cosmetică etc.

♦ Băutură preparată cu pulbere de cacao. Din fr. **cacao**.

CACAOȚIER, *cacaoțieri*, s.m. Arbore de cacao. Din fr. **cacaoțier**.

CACOFONIC, -Ă, *cacofonici*, -ce, adj. Care produce o cacofonie; lipsit de armonie. Din fr. **cacophonique**.

CACOFONIE, *cacofonii*, s.f. Asociație neplăcută de sunete; cacofonism. ♦ (Muz.) Suprapunere de sunete discordante; lipsă de armonie. Din fr. **cacophonie**.

CACOFONISM, *cacofonisme*, s.n. (Rar) Cacofonie. - **Cacofonie** + suf. -ism.

CACOGENEZĂ, *cacogeneze*, s.f. (Med.) Dezvoltare anormală a unui organ. Din fr. **cacogenèse**.

CACOGRAFIE, *cacografii*, s.f. Ortografiere greșită. Din fr. **cacographie**.

CACOLOGIE, *cacologii*, s.f. Construcție, locuțiune greșită. Din fr. **cacologie**.

CACOSMIE, *cacosmii*, s.f. (Med.) Deficiență constând în perceperea exagerată a mirosurilor urâte. Din fr. **cacosmie**.

CACTACEE, *cactacee*, s.f. Cactee. Din fr. **cactacées**.

CACTEE, *cactee*, s.f. (La pl.) Familie de plante exotice adaptate la uscăciune prin tulpinile cărnoase, pline cu suc apos sau lăptos, și prin frunzele reduse sub formă de spini; (și la sg.) plantă care face parte din această familie; cactacee. Din fr. **cactées**.

CACTUS, *cactuși*, s.m. Nume dat mai multor specii de plante din familia cacteeilor, cultivate la noi ca plante ornamentale. Din fr. **cactus**.

CADASTRA, *cadastrez*, vb. I. Tranz. A efectua lucrări de cadastru; a înscrie în cadastru. Din fr. **cadastre**.

CADASTRAL, -Ă, *cadastrali*, -e, adj. Care ține de cadastru, privitor la cadastru. Din fr. **cadastral**.

CADASTRARE, *cadastrări*, s.f. Acțiunea de a *cadastra*. V. **cadastra**.

CADASTRU s.n. 1. Totalitatea lucrărilor tehnice de determinare exactă a unor proprietăți funciare, cu toate caracteristicile lor; p. ext. serviciile care efectuează aceste lucrări. ♦ *Registru de cadastru* = registru în care sunt trecute datele de identificare a proprietăților funciare pe un anumit teritoriu. 2. Știință aplicată care se ocupă cu lucrările de cadastru (1). Din fr. **cadastre**.

CADAVERIC, -Ă, *cadaverici*, -ce, adj. De cadavru; ca de cadavru. Din fr. **cadavérique**.

CADAVRU, *cadavre*, s.n. Corpul unui om sau al unui animal mort; hoit, stârv, leș¹. ♦ Expr. *Cadavru viu* (sau, fam., *ambulant*) = om foarte slab și palid. *A călca* (sau *a trece peste cadavre*) = a fi lipsit de orice scrupule în atingerea unui scop. Din fr. **cadavre**.

CADENȚA, *cadențez*, vb. I. Tranz. (Rar) A imprima cadență sau ritm unei fraze, unei bucăți muzicale, unei mișcări etc.; a ritma. Din fr. **cadencer**.

CADENȚARE, *cadențări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *cadența*. V. **cadența**.

CADENȚAT, -Ă, *cadențați*, -te, adj. (Adesea adverbial) Executat în cadență, în tact; ritmat. V. **cadența**.

CADMIE, *cadmii*, s.f. Depunere de oxid de zinc impur pe pereții cuptoarelor de zinc. Din fr. **cadmie**.

CADMIERE, *cadmieri*, s.f. Acțiunea de a *cadmia* și rezultatul ei. V. **cadmia**.

CADMIFER, -Ă, *cadmișeri*, -e, adj. (Despre roci) Care conține cadmiu. Din fr. **cadmifère**.

CADMIU s.n. Metal moale, alb-argintiu, asemănător cu zincul, folosit, sub formă de aliaje, în medicină, în tehnică etc. Din fr. **cadmium**.

CADOU, *cadouri*, s.n. Ceea ce se primește sau se oferă în dar. Din fr. **cadeau**.

CADRA, pers. 3 *cadrează*, vb. I. Intrans. A se potrivi, a corespunde (înțocmai) cu ceva sau într-o anumită împrejurare. Din fr. **cadrer**.

CADRAJ, *cadraje*, s.n. 1. Delimitare a spațiului util cuprins de obiectivul unei camere de luat vederi sau al unui aparat de filmat. 2. Operație de așezare a culorilor care urmează să fie imprimate pe o țesătură. Din fr. **cadrage**.

CADRAN, *cadrane*, s.n. 1. (La aparate și instrumente de măsurat) Suprafață (de obicei circulară) prevăzută cu anumite diviziuni, pe care se citesc indicațiile acului indicator al unui instrument de măsură, al unui ceasornic etc. ♦ *Cadran solar* = ceas solar. 2. Arc (sau sector) care reprezintă un sfert de cerc. Din fr. **cadran**.

CADRIL, *cadriluri*, s.n. Dans de origine franceză, cu mișcare lentă, constând dintr-un șir de figuri în cursul cărora partenerii se schimbă între ei; melodia după care se execută acest dans. Din fr. **quadrille**.

CADRILAJ, *cadrilaje*, s.n. (Tehn.) Caroiaj. Din fr. **quadrillage**.

CADRILAT, -**Ă**, *cadrilați*, -*te*, adj. (Despre țesături) Cu desene în formă de carouri (de culori diferite). Din fr. **quadrillé**.

CADUCITATE s.f. Faptul sau însușirea de a fi caduc. ♦ Ineficacitatea unui act juridic ca urmare a survenirii unui eveniment ulterior încheierii lui. Din fr. **caducité**.

CAFE-CONCERT s.n. Muzică instrumentală de largă accesibilitate (executată într-un restaurant). Din fr. **café-concert**.

CAFE-FRAPPE s.f. Cafea (2) rece cu înghețată, frișcă (și alcool). - Cuv. fr.

CAFEINĂ s.f. Alcaloid extras din boabe de cafea, din frunze de ceai, nuci de cola etc., întrebuințat în medicină ca tonic al sistemului nervos central, cardiac etc. [Var.: **cofeină** s.f.] Din fr. **caféine**.

CAFEISM s.n. Totalitatea tulburărilor care apar în urma abuzului de cafea, de ceai etc. și care se manifestă prin insomnie, cefalee, aritmie cardiacă etc. Din fr. **caféisme**.

CAFETIERĂ, *cafetiere*, s.f. Aparat pentru preparat și pentru turnat cafeaua; vas pentru păstrarea cafelei. ♦ Serviciu de cafea. Din fr. **cafetière**.

CAFRI s.m. pl. Populație de rasă neagră din sudul Africii. Din fr. **Cafres**.

CAGULĂ, *cagule*, s.f. 1. Mantie cu glugă purtată de călugări; tip de glugă care acoperă tot capul (cu deschizături în dreptul ochilor). 2. Parte de cauciuc a unei măști de gaze. Din fr. **cagoule**.

CAIAC, *caiace*, s.n. 1. Ambarcație de sport ascuțită la ambele capete, cu suprafața de alunecare netedă sau în clinuri și care este condusă cu una sau două padele. 2. Sport nautic care se practică cu caiacul (1). 3. Ambarcație mică, cu înveliș din piele de focă, folosită de eșchimoși. Din fr. **kayak**.

CAIACIST, -**Ă**, *caiaciști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care practică caiacul (2.) -

Caiac+ suf. -*ist*.

CAIMAN, *caimani*, s.m. Specie de crocodil din America Centrală și de Sud care are pe partea ventrală plăci osoase mobile. Din fr. **caïman**.

CALA, *calez*, vb. I. Tranz. A imobiliza intenționat un organ sau o piesă de mașină înainte ca aceasta să intre în funcțiune. 2. A fixa orizontal, cu ajutorul nivelei, suportul unui aparat topografic de vizare. Din fr. **caler**.

CALĂ, *cale*, s.f. 1. Încăpere în fundul unei nave și destinată încărcăturii acesteia; hambar (3). 2. Platformă ușor înclinată pe care se construiesc sau se repară nave. 3. Piesă prismatică din lemn sau din metal care se așează în fața roții unui vehicul spre a-l imobiliza. 4. Piesă în formă de prismă, de cilindru sau paralelipipedică, având o dimensiune foarte precisă, cu care se controlează dimensiunile pieselor în construcția de mașini. Din fr. **cale**.

CALAJ, *calaje*, s.n. Imobilizare a unui organ de mașină. 2. Așezare la orizontală a suportului unui aparat topografic de vizare. 3. Mod de așezare a aripii sau a ampenajului față de fuzelajul unui avion. 4. Adâncime la care se scufundă în apă o navă. 5. Postament de grinzi de pe o cală (2), pe care se fixează navele în timpul construcției sau reparațiilor. Din fr. **calage**.

CALAMBUR, *calambururi*, s.n. Joc de cuvinte bazat pe echivocul rezultat din asemănarea formală a unor cuvinte deosebite ca sens. Din fr. **calembour**.

CALAMBURGIU, -**IE**, *calamburgii*, s.m. și f. (Fam.) Autor de calambururi; (rar) calamburist. - **Calambur** + suf. - *giu*.

CALAMBURIST, -**Ă**, *calambusiști*, -*ste*, s.m. și f. (Rar) Calamburgiu. Din fr. **calambouriste**.

CALAMINĂ, *calamine*, s.f. Reziduu de cărbune provenit din arderea combustibilului într-un motor cu ardere internă, care se depune pe pereți, pe bujii etc., provocând perturbații în funcționarea motorului. Din fr. **calamine**.

CALANDRA, *calandrez*, vb. I. Tranz. A trece un material printr-un calandru în vederea subțierii, aplatizării, netezirii etc. acestuia; a presa cu calandrul. Din fr. **calandrer**.

CALANDRARE, *calandrări*, s.f. Acțiunea de a *calandra* și rezultatul ei. V. **calandra**.

CALANDRAT, -Ă, *calandrați*, -te, adj. Care este supus calandrării. V. **calandra**.

CALANDROR, -OARE, *calandrori*, -oare, s.m. și f. Muncitor care lucrează la calandru. Din fr. **calandreur**.

CALANDRU, *calandre*, s.n. 1. Mașină de finisat sau de apretat țesăturile prin presare la cald. 2. (Tipogr.) Presă pentru imprimarea în relief a matrițelor (de stereotipie) și pentru satinarea hârtiei. Din fr. **calandre**.

CALAO s.m. Pasăre din Asia și Africa, al cărei cioc are un apendice încovoiat (*Buceros rhinoceros*). Din fr. **calao**.

CALC, *calcuri*, s.n. 1. (În sintagma) *Hârtie de calc* = Hârtie translucidă obținută prin măcinarea fină a pastei de hârtie, folosită la executarea desenelor în tuș, pentru a fi apoi copiate pe hârtie heliografică (ozalid). 2. Copia pe hârtie de calc a unui desen; decalc (1). 3. Fenomen lingvistic care constă în atribuirea de sensuri noi, după model străin, cuvintelor existente în limbă ori în formarea unor cuvinte ori expresii noi prin traducerea elementelor componente ale unor cuvinte străine; decalc (2). Din fr. **calque**.

SEMICALC, *semicalcuri*, s.n. (Lingv.) Cuvânt sau expresie în care o parte reprezintă un calc, iar cealaltă parte o formă deja existentă în limbă. - **Semi-** + **calc**.

CALCANTIT s.n. Sulfat natural hidratat de cupru, albastru, sticlos, solubil în apă, frecvent în zona de oxidare a zăcămintelor cuprifere; piatră-vânăță. Din fr. **calcantite**.

CALCEMIE, *calcemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a calciului în sânge; cantitatea de calciu prezentă în sânge. Din fr. **calcémie**.

CALCHIA, *calchiez*, vb. I. Tranz. 1. A reproduce un desen sau o schiță cu ajutorul hârtiei de calc. 2. A forma cuvinte sau expresii noi ori a îmbogăți un cuvânt sau o expresie cu un sens nou cu ajutorul unui calc (3). Din fr. **calquer**.

CALCHIERE, *calchieri*, s.f. Acțiunea de a *calchia* și rezultatul ei. V. **calchia**.

CALCIC, -Ă, *calcici*, -ce, adj. (Geol.) De calciu. *Depozit calcic*. Din fr. **calciue**.

CALCICOL, -Ă, *calcicoli*, -e, adj. (Bot.; despre plante) Care crește pe un sol bogat în calcar; calcifiļ. Din fr. **calcicole**.

CALCIFER, -Ă, *calciferi*, -e, adj. (Despre roci) Care conține calciu. Din fr. **calcifere**.

CALCIFEROL s.n. Numele științific al vitaminei D₂. Din fr. **calciférol**.

CALCIFIL, -Ă, *calcifili*, -e, adj. (Despre plante) Calcicol. Din fr. **calciphile**.

CALCIFUG, -Ă, *calcifugi*, -ge, adj. (Bot.; despre plante) Care nu suportă solul calcaros. Din fr. **calcifuge**.

CALCIMETRU, *calcimetre*, s.n. Aparat de laborator care determină bioxidul de carbon din carburanți. Din fr. **calcimètre**.

CALCINA, *calcinez*, vb. I. Tranz. A transforma o substanță chimică în alta prin încălzirea ei la o temperatură înaltă în scopul eliminării apei, al înlăturării unor compuși volatili, al oxidării etc. Din fr. **calciner**.

CALCINARE, *calcinări*, s.f. Acțiunea de a *calcina*; calcinație. V. **calcina**.

CALCINAT, -Ă, *calcinați*, -te, adj. Care a fost supus unui proces de calcinare. V. **calcina**.

CALCINATOR, -OARE, *calcinatori*, -oare, s.m. și f. Muncitor care lucrează la calcinare. - **Calcina** + suf. -*tor*.

CALCINATOR, *calcinatoare*, s.n. Aparat folosit pentru recuperarea căldurii gazelor de ardere din cuptoarele rotative de ciment. Din fr. **calcinateur**.

CALCINAȚIE, *calcinații*, s.f. Calcinare. Din fr. **calcination**.

CALCINĂ, *calcine*, s.f. Pulbere galbenă obținută din cositor și plumb, folosită la prepararea unor emailuri și ca abraziv. Din fr. **calcin**.

CALCINOZĂ s.f. Boală caracterizată prin depunerea unor cantități mari de săruri de calciu în țesuturi, mușchi, pereții vaselor sangvine etc. Din fr. **calcinose**.

CALCIPENIE, *calcipenii*, s.f. (Med.) Lipsă de calciu în țesuturi sau umori. Din fr. **calcipénie**.

CALCIPEXIE, *calcipexii*, s.f. (Med.) Fixare a calciului în țesuturi. Din fr. **calcipexie**.

CALCIT s.n. Carbonat de calciu natural, cristalizat, transparent, incolor sau divers colorat, care alcătuiește calcarul, marmura etc. Din fr. **calcite**.

CALCIU s.n. 1. Element chimic metalic, alb-argintiu, moale, foarte răspândit în

natură sub formă de compuși. **2.** Săruri ale calciului (**1**), întrebuințate ca medicament în anumite manifestări de decalcifiere a organismului. Din fr. **calcium**.

RADIOCALCIU s.n. Calciu radioactiv.

- **Radio-** + **calciu**.

CALCIURIE, *calciurii*, s.f. (Med.) Prezență anormală a calciului în urină; cantitate de calciu prezentă anormal în urină. Din fr. **calciurie**.

CALCOCLOROZĂ s.f. Fenomen de îngălbenire a frunzelor unei plante din cauza lipsei de fier asimilabil din sol. Din fr. **calcochlorose**.

CALCOGRAF, *calcografi*, s.m. Muncitor specialist în calcografie. Din fr. **chalcographe**.

CALCOGRAFIA, *calcografiez*, vb. I. Tranz. A reproduce prin calcografiere. Din fr. **chalcographier**.

CALCOGRAFIAT, -Ă, *calcografiați*, -e, adj. Care a fost calcografiat. V. **calcografia**.

CALCOGRAFIERE, *calcografieri*, s.f. Acțiunea de a *calcografia* și rezultatul ei. V. **calcografia**.

CALCOGRAFIC, -Ă, *calcografici*, -ce, adj. De calcografie. Din fr. **chalcographique**.

CALCOGRAFIE s.f. **1.** Procedeu de reproducere grafică prin tipar a unor imagini gravate pe clișee de zinc săpate în adâncime; tipar adânc. **2.** Metodă microscopică de studiu a unei secțiuni lustruite a mineralelor metalifere opace cu ajutorul luminii reflectate. Din fr. **chalcographie**.

CALCOPIRITĂ s.f. Sulfură naturală de cupru și fier cristalizată, metalică, compactă, galbenă-verzuie. Din fr. **chalcopyrite**.

CALCOTIPIE, *calcotipii*, s.f. (Poligr.) Procedeu grafic de reproducere de artă a unui desen, asemănător cu acvaforte; stampă obținută prin acest procedeu. Din fr. **chalcotypie**.

CALCŌZINĂ, *calcozine*, s.f. Sulfură naturală de cupru. Din fr. **chalcosine**.

CALCULABIL, -Ă, *calculabili*, -e, adj. Care poate fi calculat. Din fr. **calculable**.

NECALCULABIL, -Ă, *necalculabili*, -e, adj. (Rar) Care nu poate fi calculat; p. ext. imens, enorm, incalculabil. - **Ne-** + **calculabil** (după fr. *incalculable*).

CALCULOS, -OASĂ, *calculoși*, -oase, adj. (Med.) Care are calculi, care este bolnav de calculoză. Din fr. **calculeux**.

CALCULOZĂ, *calculoze*, s.f. Boală care constă în formarea unor calculi într-un organ intern; litiază. Din fr. **calculose**.

CALDEEAN, -A, *caldeenii*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) din Caldeea. Din fr. **Chaldéen**.

CALCEDONIANĂ adj. (În sintagma) *Orogeneza caledoniană* = totalitatea mișcărilor de cutare a scoarței terestre petrecute în timpuri străvechi și care au dat naștere munților din Scoția, Scandinavia etc. Din fr. **calédonienne**.

CALEFACTIE, *calefacții*, s.f. (Fiz.) Vaporizare intensă la suprafața de separație a unui lichid cu un corp solid încins, care le împiedică contactul direct. Din fr. **caléfaction**.

CALEIDOSCOP, *caleidoscoape*, s.n. Aparat optic format dintr-un cilindru opac în interiorul căruia se găsesc mai multe oglinzi, dispuse astfel încât mici piese viu colorate, aflate la capătul opus celui prin care se privește, să formeze, prin rotirea cilindrului, diferite imagini simetrice. ♦ Rubrică într-o publicație periodică, emisiune la radio sau la televiziune etc. cu un conținut extrem de variat. Din fr. **kaléidoscope**.

CALEIDOSCOPIC, -Ă, *caleidoscopici*, -ce, adj. (Despre imagini; adesea fig.) Ca de caleidoscop. - **Caleidoscop** + suf. -ic.

CALFATA, *calfatez*, vb. I. Tranz. (Rar) A călăfătui. Din fr. **calfater**.

CALFATARE, *calfatări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *calfata*. V. **calfata**.

CALIBRA, *calibrez*, vb. I. Tranz. **1.** A prelucra mecanic o piesă, un semifabricat, spre a obține forma și dimensiunile prescrise. **2.** A sorta, după mărime, cereale, fructe, puieți de pom etc. **3.** A restrânge albia variabilă a unui râu prin lucrări hidrotehnice. Din fr. **calibrer**.

CALIBRARE, *calibrări*, s.f. Acțiunea de a *calibra*; calibrăj. V. **calibra**.

RECALIBRA, *recalibrez*, vb. I. Tranz. A calibra din nou (o piesă, o armă, o țevă etc.) - **Re-** + **calibra**. Cf. fr. **recalibrage**.

RECALIBRARE, *recalibrări*, s.f. Acțiunea de a *recalibra* și rezultatul ei; operație prin care se realizează cu precizie piese identice și care se pot schimba între ele, dar cu dimensiuni diferite de cele obținute la calibrarea inițială. V. **recalibra**.

CALIBRAJ, *calibraje*, s.n. Calibrare. Din fr. **calibrage**.

CALIBROR, -OARE, *calibrori, -oare*, adj., s.n. **1.** Adj. (Despre un instrument, o mașină) Care calibrează. **2.** S.n. Instrument pentru măsurarea diametrului puieților. **3.** S.n. Aparat sau mașină pentru sortarea fructelor după mărime. Din fr. **calibreur**.

CALIBRU, *calibre*, s.n. **1.** Diametrul interior al țevii unei guri de foc. **2.** Instrument de precizie cu care se verifică dimensiunile pieselor fabricate. **3.** Fig. Mărime, proporție, calitate; fel, soi, specie. Din fr. **calibre**.

DECALIBRA, pers. 3 *decalibrează*, vb. I. Refl. (Despre țeava armelor de foc) A se lărgi în urma uzurii sau a unui accident de tragere, a-și deforma calibrul. - **Des-** + **calibru**.

DECALIBRARE, *decalibrări*, s.f. Acțiunea de a se *decalibra* și rezultatul ei. V. **decalibra**.

DECALIBRAT, -Ă, *decalibrați, -te*, adj. (Despre țeava armelor de foc) Lărgit în urma uzurii sau a unui accident de tragere. V. **decalibra**.

CALICIFORM, -A, *caliciformi, -e*, adj. (Rare) În formă de caliciu. Din fr. **caliciforme**.

CALIF, califi, s.m. Titlu purtat, după moartea lui Mahomed, de șefii musulmanilor care dețineau puterea politică și pe cea religioasă; persoană având acest titlu. Din fr. **calife**.

CALIFAT, califate, s.n. **1.** Formă de stat feudal-teocratică întemeiat de arabi pe teritoriile stăpânite de ei, după moartea lui Mahomed. **2.** Rangul de calif. **3.** Durata guvernării unui calif. Din fr. **califat**.

CALIFICABIL, -Ă, *calificabili, -e*, adj. Care poate fi calificat. - **Califica** + suf. *-bil*. Cf. fr. *qualifiable*.

CALIFICATIV, -Ă, *calificativi, -e*, adj., s.n. **1.** Adj. Care califică (**3**). **2.** S.n. Termen prin care este caracterizată o persoană sau un lucru. ♦ (În unele țări) Sistem de notare a sânguinței la învățătură și a conduitei elevilor și studenților sau de apreciere a muncii cuiva; fiecare dintre indicațiile "exceptional", "foarte bine", "bine", "suficient" și "insuficient", cuprinse în acest sistem. Din fr. **qualificatif**.

CALIGRAF, -Ă, *caligrafi, -e*, s.m. și f. Persoană care are scrisul frumos. ♦ Persoană care se ocupă cu copierea artistică de cărți și manuscrise (mai ales înainte de răspândirea tiparului). Din fr. **calligraphe**.

CALIGRAFIA, caligrafiez, vb. I. Tranz. A scrie frumos, ordonat, citeț. Din fr. **calligraphier**.

CALIGRAFIC, -Ă, *caligrafici, -ce*, adj. De caligraf; (despre scris) frumos, ordonat, citeț. Din fr. **calligraphique**.

CALIGRAMĂ, caligrame, s.f. Mod special de dispunere a versurilor, care are ca scop reprezentarea grafică a simbolurilor sau sugestiilor dintr-o poezie. Din fr. **calligramme**.

CALIN, -Ă, *calini, -e*, adj. (Rare; despre oameni) Căruia îi place să alinte sau să fie alintat; (despre manifestările oamenilor) dezmierdător, dragăstos. ♦ Măgulitor, lășușor; ipocrit. Din fr. **calin**.

CĂLIMARA, călimări, s.f. Vas mic de sticlă, de metal, de material plastic etc., în care se ține cerneala. [Var.: (înv.) **călămară** s.f.] Din ngr. **kalamári**.

CALM, -A, calmi, -e, adj., s.n. **I.** Adj. **1.** (Despre natură) Care se află în stare de liniște deplină. ♦ *Calm ecuatorial* = zonă îngustă de o parte și de alta a ecuatorului, cu presiune atmosferică scăzută, vânturi slabe și ploi abundente. *Calm tropical* = zonă aflată între zona alizeelor și cea a vânturilor dominante de vest. *Calm plat* = stare a mării în care aceasta nu are undulații. ♦ (Despre procese) Care se desfășoară liniștit. **2.** (Despre oameni, despre manifestările și stările lor sufletești) Care se stăpânește; stăpânit, cumpănit, liniștit; *p. ext.* potolit, domol, așezat, flegmatic, imperturbabil. **II.** S.n. **1.** Stare de liniște deplină a atmosferei. **2.** Stăpânire de sine, sânge rece, tact în acțiuni, în vorbire. ♦ Pace sufletească, lipsă de frământări. Din fr. **calme**.

CALMA, calmez, vb. I. Refl. și tranz. A (se) liniști, a (se) potoli. Din fr. **calmer**.

CALMARE s.f. **1.** Acțiunea de a (se) *calma* și rezultatul ei. **2.** Operație de liniștire a "fierberii" oțelului la turnare în lingotiere sau în forme prin adăugarea unor elemente deoxidante. V. **calma**.

CALMAT, -Ă, *calmați, -te*, adj. (Despre oameni) Care s-a liniștit, relaxat, destins. V. **calma**.

CALMANT, -A, calmați, -te, adj., s.n. (Medicament, tratament etc.) care calmează durerile; sedativ. Din fr. **calmant**.

CALMAR, calmari, s.m. (La pl.) Gen de cefalopode comestibile, cu corpul alungit, cu înțotoarele triunghiulare și cu gura înconjurată de zece tentacule (*Loligo*); (și la sg.) animal din acest gen. Din fr. **calmar**.

CALORIC, -A, calorigi, -ce, adj. De căldură, referitor la căldură. Din fr. **calorique**.

CALORICITATE, *caloricități*, s.f. (Biol.) Proprietate a corpurilor de a genera și păstra căldura. Din fr. **caloricité**.

CALORIE, *calorii*, s.f. Unitate de măsură egală cu cantitatea de căldură care ridică temperatura unui gram de apă distilată de la 19,5 la 20,5 °C; unitate de măsură care indică valoarea energetică a unui aliment. ◇ (Fiz.) *Calorie mare* = kilocalorie. Din fr. **calorie**.

CALORIFER, -Ă, *caloriferi*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care transportă căldură. 2. S.n. Instalație de încălzire producătoare de căldură (cu aburi, apă caldă sau aer cald); *p. restr.* radiator al unei astfel de instalații. Din fr. **calorifère**.

CALORIFERIST, *caloriferiști*, s.m. Muncitor care repară și întreține calorifere. - **Calorifer** + suf. -ist.

CALORIFUG, -Ă, *calorifugi*, -ge, adj., s.n. (Material) rău conducător de căldură; termoizolant. Din fr. **calorifuge**.

CALORIGEN, -Ă, *calorigeni*, -e, adj. Care produce căldură. Din fr. **calorigène**.

CALORIMETRIC, -Ă, *calorimetrice*, -ce, adj. Care aparține calorimetriei, privitor la calorimetrie. Din fr. **calorimétrique**.

CALORIMETRIE s.f. Domeniu al fizicii care se ocupă cu metodele de măsurare a cantităților de căldură. Din fr. **calorimétrie**.

CALORIMETRU, *calorimetre*, s.n. Instrument folosit pentru măsurarea cantităților de căldură produse sau absorbite de corpuri. Din fr. **calorimètre**.

CALORIZA, *calorizez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A aluminiza. Din fr. **caloriser**.

CALORIZATOR, *calorizatoare*, s.n. Schimbător de căldură folosit la încălzirea zemii de difuzie în fabricile de zahăr. Din fr. **calorisateur**.

CALOTĂ, *calote*, s.f. 1. Fiecare dintre cele două părți obținute prin tăierea unei sfere cu un plan. 2. Boltă a cărei suprafață interioară are, în secțiune, forma unui semicerc. 3. Partea de sus a pistonului de la motoarele cu ardere internă; *p. ext.* piesă tehnică asemănătoare cu o calotă sferică. 4. Partea de deasupra a unei pălării, care acoperă capul și este mărginită de boruri. ♦ Tichie care acoperă creștetul capului. 5. (În sintagma) *Calotă craniană* = partea superioară a cutiei craniene. 6. (În sintagma) *Calotă glaciară* = masă de gheață care acoperă porțiuni mari în regiunile polare sau părțile superioare ale munților înalți. Din fr. **calotte**.

CALOZĂ s.f. (Biol.) Substanță care se depune pe plăcile capilarelor sau pe

membranele vaselor liberiene, formând calusul (2). Din fr. **callose**.

CALOZITATE, *calozități*, s.f. Întărire și îngroșare a pielii. Din fr. **callosité**.

CALUS subst. 1. Țesut osos nou care sudează capetele rezultate din fractura unui os. ◇ *Calus vicios* = sudare defectuoasă a unei fracturi. 2. Țesut vegetal care se formează pe rănilor diferitelor organe ale plantei, cicatrizându-le. Din fr. **calus**.

CALVADOS s.n. Rachiu distilat din cidru. Din fr. **calvados**.

CALVINIST, -A, *calviniști*, -ste, adj., s.m. și f. Calvin. Din fr. **calvinisme**.

CAMA, *came*, s.f. Proeminență sau șanț pe suprafața unui disc sau a unui cilindru, care asigură deplasarea periodică a unei tije sprijinite pe ea. Din fr. **came**.

CAMAIEU, *camaieuri*, s.n. 1. (Pict.) Grisai. 2. Gravură (în lemn) realizată pe tonurile aceleiași culori. Din fr. **camaïeu**.

CAMARAD, -A, *camarazi*, -de, s.m. și f. Tovarăș de armă, de clasă, de studii; coleg; *p. ext.* prieten. Din fr. **camarade**.

CAMARADERIE, *camaraderii*, s.f. Legătură prietenească; colegialitate. Din fr. **camaraderie**.

CAMARADERESC, -EASCĂ, *camaraderești*, adj. De camarad, privitor la camarad; *p. ext.* prietenesc. - **Camaraderie** + suf. -esc.

CAMARADEREȘTE adv. În felul camarazilor, colegial; *p. ext.* prietenește, loial. - **Camaraderie** + suf. -ește.

CAMARILĂ, *camarile*, s.f. Curteni din anturajul unui rege sau al unui șef de stat, care influențează politica statului în interesul lor personal. Din fr. **camarilla**.

CAMBODGIAN, -A, *cambodgieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Cambodgiei sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Cambodgiei sau cambodgienilor (1), privitor la Cambodgia sau la cambodgieni. Din fr. **Cambodgien**.

CAMBRA, *cambrez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) curba, a (se) îndoi în formă de arc; a (se) arcuri. Din fr. **cambrer**.

CAMBRARE, *cambrări*, s.f. Acțiunea de a (se) *cambra* și rezultatul ei. V. **cambra**.

CAMBRAT, -Ă, *cambrați*, -te, adj. Îndoit, încovoiat, arcuit. V. **cambra**.

CAMBRE, *cambreuri*, s.n. Exercițiu gimnastic (de balet), lent, cu flexiuni înainte, înapoi și laterale ale corpului. Din fr. **cambré**.

CAMBRIAN, -Ă, *cambrieni*, -e, s.n., adj. 1. Prima perioadă a erei paleozoice (în care

au apărut viețuitoarele). **2.** Adj. Care se referă la cambrian (**1**). Din fr. **cambrien**.

CAMBRURĂ, *cambruri*, s.f. (Rar) Arcuitură, îndoitură. Din fr. **cambrure**.

CAMBUZĂ, *cambuze*, s.f. Magazie de provizii pe bordul unei nave, amplasată de obicei sub punte. Din fr. **cambose**.

CAMEE, *camee*, s.f. **1.** Piatră dură (cu multe straturi divers colorate), sculptată în relief cu o figură sau cu un motiv decorativ, folosită ca podoabă. **2.** Sculptură monocromă imitând o camee (**1**). Din fr. **camée**.

CAMELEON, *cameleoni*, s.m. **1.** Reptilă arboricolă și insectivoră din regiunile tropicale, cu gheare ca un clește, care o ajută să se prindă de copaci, și cu proprietatea de a-și schimba culoarea pielii potrivit mediului înconjurător (*Chamaeleo vulgaris*). **2.** Fig. Persoană care-și schimbă purtarea și convingerile după împrejurări. Din fr. **cameleon**.

CAMELEONIC, -Ă, *cameleonici*, -ce, adj. (Liv.) Care își schimbă culoarea. ♦ (Despre oameni) Versatil. - **Cameleon** + suf. -ic.

CAMELEONISM s.n. **1.** Proprietate a unor reptile de a-și schimba culoarea pielii după culoarea mediului înconjurător. **2.** Fig. Schimbare a purtării și a convingerilor cuiva în funcție de împrejurări. - **Cameleon** + suf. -ism.

CAMELID, *camelide*, s.n. (La pl.) Familie de erbivore rumegetoare cuprinzând cămila, dromaderul și lama; (la sg.) animal din această familie. Din fr. **camélides**.

CAMELIE, *camelii*, s.f. Plantă ornamentală originară din China și din Japonia, cu frunze totdeauna verzi și cu flori mari, albe, sau roșii (*Camelia japonica*) Din fr. **camélia**.

CAMELINĂ, *cameline*, s.f. Plantă din familia cruciferelor cu tulpina dreaptă, cu flori galbene și cu fructe mici, folosită în industrie pentru semințele ei bogate în ulei, mai ales la fabricarea săpunului (*Camelina sativa*). Din fr. **caméline**.

CAMELOTĂ, *camelote*, s.f. (Rar) Lucru de cârpaci; marfă proastă. Din fr. **camelote**. **CAMEMBERT** s.n. Brânză fermentată, moale, grasă, preparată din lapte de vacă. Din fr. **camembert**.

CAMERIER, *camerieri*, s.m. (Ieșit din uz) Om de serviciu care avea grijă de camera de culcare și de îmbrăcăminte a stăpânului; fecior, valet. Din fr. **camérier**.

CAMERISTĂ, *cameriste*, s.f. **1.** (Ieșit din uz) Femeie care se afla în serviciul personal

al unei doamne. **2.** Femeie de serviciu care face curățenie în camerele unui hotel, motel etc. Din fr. **camériste**.

CAMERIST, *cameristi*, s.m. (Ieșit din uz) Om de serviciu care îngrijea camerele dintr-o instituție; odăiaș. Din **cameristă** (derivat regresiv).

CAMERUNEZ, -Ă, *camerunezi*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Camerunului sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Camerunului sau camerunezilor (**1**), privitor la Camerun sau la camerunezi. Din fr. **Camerounais**.

CAMION, *camioane*, s.n. Autocamion. ♦ Vehicul rutier cu tracțiune animală, prevăzut cu o platformă și folosit pentru transport. Din fr. **camion**.

CAMIONAGIU, *camionagii*, s.m. Persoană care se ocupă cu transportul de mărfuri și de obiecte cu ajutorul unui camion; camionar. - **Camion** + suf. -agiu.

CAMIONAR, *camionari*, s.m. Camionagiu. - **Camion** + suf. -ar.

TAXICAMION, *taxicamioane*, s.n. Autocamion care funcționează după sistemul taximetrelor. - **Taxi** + **camion**.

CAMIONAJ, *camionaje*, s.n. **1.** Transport de mărfuri efectuat cu camioane, camionete etc. **2.** Serviciu sau întreprindere de transport cu camioane. Din fr. **camionnage**.

CAMIONETĂ, *camionete*, s.f. Autocamion de dimensiuni reduse; autocamionetă. Din fr. **camionnette**.

AUTOCAMIONETĂ, *autocamionete*, s.f. Automobil mai mic decât autocamionul, folosit pentru transporturi de materiale; camionetă. - **Auto** + **camionetă**.

CAMIZOL, *camizolce*, s.n. (Înv.) Haină de casă scurtă, cu mâneci, pe care o purtau femeile. Din fr. **camisole**.

CAMPA, *campez*, vb. I. Intrans. (Rar; despre militari sau turiști) A sta un timp în corturi. Din fr. **camper**.

CAMPAMENT, *campamente*, s.n. Instalare temporară a unei unități militare sau, p. ext., a unui grup de turiști, de vânzători etc. pe un câmp, în corturi; tabără (**1**); (concr.) locul unde are loc instalarea; obiectele necesare instalării. Din fr. **campement**.

CAMPANULĂ, *campanule*, s.f. (Bot.) Clopoțel. Din fr. **campanule**.

CAMPANULACEE s.f. pl. Familie de plante erbacee din regiunile temperate și subtropicale, caracterizate prin frunze alterne simple și flori hermafrodite,

albastre-violacee sau albe, de forma unui clopoțel. Din fr. **campanulacées**.

CAMUFLA, *camuflez*, vb. I. Tranz. și refl. 1. A (se) ascunde vederii inamicului. ♦ Tranz. A acoperi și a ascunde o sursă de lumină, pentru ca razele ei să nu străbată afară în timpul nopții. 2. Fig. A (se) ascunde, a (se) deghiza, a (se) masca. Din fr. **camoufler**.

CAMUFLARE, *camuflări*, s.f. Acțiunea de a (se) *camufla*; camuflaj. V. **camufla**.

CAMUFLAT, -Ă, *camuflați*, -te, adj. Ascuns vederii inamicului. ♦ (Despre o sursă de lumină) Acoperit (ca să nu străbată razele în timpul nopții). ♦ Fig. Deghizat, mascat. V. **camufla**.

CAMUFLAJ, *camuflaje*, s.n. Camuflare; (concr.) material întrebuințat pentru a camufla. Din fr. **camouflage**.

CANADIAN, -Ă, *canadieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Canadei sau este originară de acolo. 2. Care aparține Canadei sau populației ei, privitor la Canada sau la populația ei. Din fr. **canadien**.

CANADIANĂ, *canadiene*, s.f. Haină scurtă (cu glugă), confecționată dintr-o țesătură deasă, de obicei impermeabilă; vindiac. Din fr. **canadienne**.

CANALICUL, *canalicule*, s.n. Nume dat canalelor mici din țesuturile organismelor. Din fr. **canalicule**.

CANALICULAR, -Ă, *canaliculari*, -e, adj. Referitor la canalicul, de forma unui canalicul, cu canalicule. Din fr. **canalicule**.

CANALIZA, *canalizez*, vb. I. Tranz. 1. A îndrepta cursul unei ape pe un canal (1). ♦ Fig. A dirija o acțiune într-un anumit sens. 2. A dota o localitate, un teren, un sistem tehnic etc. cu canale de scurgere. Din fr. **canaliser**.

CANALIZARE, *canalizări*, s.f. Acțiunea de a *canaliza* și rezultatul ei. ♦ Ansamblu de lucrări tehnice executate pentru colectarea, epurarea și evacuarea apei întrebuințate într-o localitate, într-un sistem tehnic, pe un teren etc., sau a apei de ploaie, în vederea păstrării salubrității solului și a aerului; canalizație. V. **canaliza**.

CANALIZAT, -Ă, *canalizatți*, -te, adj. 1. (Despre cursul unei ape) Îndreptat pe un canal (1). 2. (Despre o localitate sau o cale de comunicație) Prevăzut cu canale (2). V. **canaliza**.

NECANALIZAT, -Ă, *necanalizați*, -te, adj. 1. (Despre cursul unei ape) Care nu este îndreptat pe un canal (1). 2. (Despre

o localitate) Care nu are canalizare. - Ne- + **canalizat**.

CANALIZABIL, -Ă, *canalizabili*, -e, adj. Care poate fi canalizat. Din fr. **canalisable**.

CANALIZAȚIE, *canalizații*, s.f. 1. Instalație aeriană, subterană sau submarină care transportă sau distribuie energie electrică. *Canalizație electrică*. 2. Canalizare. Din fr. **canalisation**.

CANALIZATOR, -OARE, *canalizatori*, -oare, adj. (Adesea fig.) Care canalizează. Din fr. **canalisateur**.

CANAR, *canari*, s.m. Mică pasăre cântătoare cu pene galbene (*Serinus canaria*). Din fr. **canari**.

CÂNARĂȘ, *cânărăși*, s.m. Diminutiv al lui *canar*; cânăruț. - **Canar** + suf. -aș.

CÂNARITĂ, *cânărițe*, s.f. Femela canarului. - **Canar** + suf. -iță.

CÂNARUȚ, *cânăruți*, s.m. (Rar) Cânăraș. - **Canar** + suf. -uț.

CANASTA, *canaste*, s.f. Joc de cărți care constă în realizarea de serii de șapte cărți de aceeași valoare. Din fr. **canasta**.

CANĂ, *cane*, s.f. (Bot.) Belșiță. Din fr. **canne**.

CANCAN¹, *cancanuri*, s.n. (Franțuzism) Vorne răutăcioase răspândite pe seama cuiva; bârfeală. Din fr. **cancan**.

CANCAN², *cancanuri*, s.n. Numele unui dans de cabaret răspândit în Franța, mai ales în a doua jumătate a sec. XIX, executat numai de femei; melodie după care se execută acest dans; french-cancan. Din fr. **cancan**.

CANCANIER, -Ă, *cancanieri*, -e, adj. (Franțuzism) Bârfitor. Din fr. **cancanier**.

CANCERIFORM, -Ă, *canceriformi*, -e, adj. Care are forma unui cancer. Din fr. **cancériforme**.

CANCERIGEN, -Ă, *cancerigeni*, -e, adj., s.n. (Substanță sau factor) care poate provoca apariția cancerului. Din fr. **cancérigène**.

CANCÉRIZA, pers. 3 sg. *cancerizează*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) transforma în cancer. Din fr. **cancériser**.

CANCERIZARE, *cancerizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *canceriza* și rezultatul ei. V. **canceriza**.

CANCERIZAT, -Ă, *cancerizați*, -te, adj. (Despre țesuturi, organe etc.) Afectat de cancer. V. **canceriza**.

CANCEROFOBIE, *cancerofobii*, s.f. (Med.) Teamă morbidă de cancer. Din fr. **cancérophobie**.

CANCEROLOGIC, -Ă, *cancerologici*, -ce, adj. (Med.) Oncologic. Din fr. **cancérologique**.

CANCEROLOGIE s.f. (Med.) Oncologie. Din fr. **cancérologie**.

CANDIDATURĂ, *candidaturi*, s.f. Faptul de a candida²; starea, calitatea de candidat. Din fr. **candidature**.

CANDIDOZĂ, *candidoze*, s.f. (Med.) Infecție a mucoaselor și a pielii provocată de unele ciuperci din genul *Candida*. Din fr. **candidose**.

CANELA, *canelez*, vb. I. Tranz. A face caneluri pe suprafața interioară sau cea exterioară a unei piese, a unei coloane etc. Din fr. **canneler**.

CANELAT, -**Ă**, *canelați*, -te, adj. Cu caneluri. Din fr. **cannelé**.

CANELURĂ, *caneluri*, s.f. 1. Șanț îngust care brăzdează vertical (sau elicoidal) corpul unei coloane, al unui pilastru etc.; șanț pe suprafața pieselor unor mașini, servind la îmbucarea cu alte piese; nut (1). 2. Fiecare dintre adânciturile longitudinale ale trunchiului unui arbore. Din fr. **cannelure**.

CANETĂ, *canete*, s.f. Țeavă pe care se înfășoară firul de bățatură. Din fr. **canette**.

CANEVAS, *canevasuri*, s.n. 1. Schiță sau linii generale ale unui desen. 2. Rețea de meridiene și de paralele trasate în vederea alcătuirii unei hărți. 3. Ansamblul triunghiurilor, liniilor poligonale și punctelor care servesc ca bază măsurătorilor terestre. Din fr. **canevas**.

CANGRENOS, -**OASĂ**, *cangrenoși*, -oase, adj. Cu aspect de cangrenă, ca o cangrenă, de natura cangrenei. [Var.: **gangrenos**, -oasă adj.] Din fr. **gangreneux**.

CANGUR, *canguri*, s.m. Mamifer erbivor din Australia, cu coadă lungă și cu picioarele anterioare scurte, a cărui femelă are sub pânțe o pungă unde își ține puii când sunt mici (*Macropus giganteus*). Din fr. **kangourou**.

CANIBAL, -**Ă**, *canibali*, -e, s.m. și f. Antropofag. ♦ Fig. Om crud, sălbatic, feroce. Din fr. **cannibale**.

CANIBALISM s.n. Antropofagie. ♦ Fig. Cruzime, sălbăcie, ferocitate. Din fr. **cannibalisme**.

CANICULAT, -**Ă**, *caniculați*, -te, adj. (Bot.; despre un organ) Care are șanțuri semicirculare. - Cf. fr. **cannelé**.

CANICULTURĂ s.f. Ramură a zootehniei care se ocupă cu studiul creșterii și dresajului câinilor în scopul folosirii lor la diferite servicii (pază, vânătoare, transporturi etc.) Din fr. **caniculture**.

CANID, *canide*, s.n. (La pl.) Familie de mamifere carnivore digitigrade, cu gheare neretractile și cu patru degete la picioarele

dinainte și cinci la cele din spate, din care fac parte lupul, vulpea, șacalul etc.; (și la sg.) animal din această familie. Din fr. **canidés**.

CANIOTĂ, *caniote*, s.f. Vas cu coșuleț în care se strâng banii de la unele câștiguri (de obicei de la jocurile de cărți), cu scopul de a acoperi unele cheltuieli; sumă strânsă în acest scop. Din fr. **cagnotte**.

CANIȘ s.m. Specie de câini cu părul creț. Din fr. **caniche**.

CANIȘĂ, *canișe*, s.f. Crescătorie de câini. Din fr. **caniche**.

CANOE, *canoe*, s.f. 1. Ambarcație ușoară, fără cârmă, construită simetric, cu prora și pupa ascuțite și înălțate, condusă cu ajutorul pagaielor din poziția în genunchi. ♦ Sport nautic care se practică cu canoe (1). 2. Ambarcație ușoară folosită în trecut de amerindienii din regiunea Marilor Lacuri. Din fr. **canoë**.

CANOIST, -**Ă**, *canoști*, -ste, s.m. și f. Sportiv(ă) care practică sportul cu canoe. - **Canoe** + suf. -ist. Cf. fr. **canoéiste**.

CANONADĂ, *canonade*, s.f. Tragere a unui mare număr de proiectile, cu mai multe guri de foc de artilerie. Din fr. **Canonnade**.

CANONIERĂ, *canoniere*, s.f. Navă mică de război, folosită la patrulare, escortare, servicii de pază etc. a coastelor și a fluviilor. Din fr. **canonnière**.

CANOTA, *canotez*, vb. I. Intrans. (Sport) A vâsli. Din fr. **canoter**.

CANOTAJ s.n. Nume dat sporturilor nautice care se practică în ambarcații puse în mișcare cu ajutorul vâslelor. ♦ *Canotaj academic* = ramură a sporturilor nautice care se practică pe schifuri și pe giguri¹. Din fr. **canotage**.

CANOTIER, -**Ă**, *canotieri*, -e, s.m. și f. (Rar) Canotor. Din fr. **canotier**.

CANOTIERĂ, *canotiere*, s.f. Pălărie tare de paie, cu fundul și borurile drepte. Din fr. [chapeau] **canotier**.

CANOTOR, -**OARE**, *canotori*, -oare, s.m. și f. Sportiv care practică sportul vâslitului; canotier. Din fr. **canoteur**.

CANTABRI s.m. pl. Veche populație din Spania, supusă de romani după o îndelungată rezistență. Din fr. **Cantabres**.

CANTALUP, *cantalupi*, s.m. Varietate de pepene galben, cu fructul turtit și cu coaja groasă, brăzdată în felii, și cu miezul aromat. Din fr. **cantaloup**.

CANTARIDINĂ, *cantaridine*, s.f. (Farm.) Substanță toxică extrasă din cantaridă. Din fr. **cantharidine**.

CANTINĂ, *cantine*, s.f. Local unde se servește masa salariaților dintr-o întreprindere, studenților, elevilor etc. ♦ (leșit din uz) încăpere în interiorul unei unități militare, de unde se puteau cumpăra diferite alimente și obiecte. Din fr. **cantine**.
CANTINIER, -**A**, *cantineri*, -*e*, s.m. și f. Persoană care conduce o cantină. Din fr. **cantinier**.

CANTITATIV, -**Ă**, *cantitativi*, -*e*, adj. Privitor la cantitate, de cantitate. Din fr. **quantitatif**.

CANTON, *cantoane*, s.n. 1. Clădire din imediata vecinătate a unei căi de comunicație, înzestrată cu aparatele necesare pentru supravegherea și întreținerea acestora și care servește și ca locuință pentru cantonier. 2. Cea mai mică unitate în administrația pădurilor; locuința pădurarului. 3. Unitate teritorial-administrativă în unele țări. 4. Fiecare dintre statele care compun Confederația Elvețiană. Din fr. **canton**.

CANTONA, *cantonez*, vb. I. Intrans. 1. A se instala pentru un timp oarecare într-un cantonament. 2. A rămâne pe loc. 3. Refl. (Fig.) A se limita. Din fr. **cantonner**.

CANTONAL, -**A**, *cantonal*, -*e*, adj. Care aparține cantoanelor (3), privitor la cantoane. *Alegeri cantonale*. Din fr. **cantonal**.

CANTONAMENT, *cantonamente*, s.n. 1. Staționare vremelnică (a unor unități militare) într-o localitate, în afara cazarmei; loc unde sunt instalați cei cantonați. 2. Loc de cazare special amenajat și perioada de timp în care o echipă sau un lot de sportivi se pregătesc în comun (în vederea participării la o competiție de amploare). Din fr. **cantonnement**.

CANTONIER, -**Ă**, *cantineri*, -*e*, s.m. și f. Persoană care are sarcina de a supraveghea și întreține o anumită porțiune de șosea sau de cale ferată. Din fr. **cantonier**.

CAOLIN s.n. Rocă argilooasă de culoare albă sau ușor colorată de impurități, insolubilă în apă, alcătuită din caolin, întrebuintată în industria ceramicii, a hârtiei, a sticlei, în medicină etc. ♦ (Med.) Pudră absorbantă, întrebuintată ca emolient. Din fr. **kaolin**.

CAOLINOS, -**OASĂ**, *caolinoși*, -*oase*, adj. Cu (aspect de) caolin. - **Caolin** + suf. -*os*.

CAOLINIT s.n. Silicat de aluminiu hidratat care intră în compoziția caolinului, de culoare albă, mată, uneori ușor colorat. Din fr. **kaolinite**.

CAP, *capuri*, s.n. Parte de uscat care înaintază în mare; promontoriu. Din fr. **cap**.

CAPACIMETRU, *capacimetre*, s.n. Instrument cu care se măsoară capacitatea electrică. Din fr. **capacimètre**.

CAPĂ, *cape*, s.f. 1. Pelerină (scurtă) de blană sau de stofă. ♦ Expr. *De capă și spadă* = (despre filme, opere literare etc.) de aventuri cu multe dueli, înfruntări violente etc. 2. Dispozitiv de protecție aplicat la mașini, ferăstraie etc. pentru a preîntâmpina accidente. 3. (Mar.) Orientare a unei nave pentru a rezista unui timp neprielnic, cu vânt foarte puternic. Din fr. **cape**.

CAPELA, *capelez*, vb. I. Tranz. A lega un cablu sau o parâmă de un catarg. Din fr. **capeler**.

CAPELINĂ, *capeline*, s.f. (Med.) Bonetă sau bandă circulară (elastică sau ghipsată) folosită pentru imobilizarea fracturilor, ancorarea aparatelor și protezelor chirurgicale etc. Din fr. **capeline**.

CAPILARITA, *capilarite*, s.f. (Med.) Inflamație a vase lor capilare. Din fr. **capilarité**.

CAPILARITATE s.f. Proprietate pe care o au lichidele de a se ridica sau de a coborî, fără intervenții din afară, în tuburi foarte subțiri; ansamblu de fenomene care se produc (în tuburile capilare) la suprafața unui lichid. Din fr. **capillarité**.

CAPILAROSCOPIE s.f. Studiul aspectului vaselor capilare. Din fr. **capillaroscopie**.

CAPIȘON, *capisoane*, s.n. Un fel de glugă cu unul sau două colțuri, care atârnă pe spate și care se poate ridica pentru a proteja capul de intemperii. Din fr. **capuchon**.

CAPITAL, -**A**, *capitali*, -*e*, adj. 1. De primă importanță, de frunte; fundamental, esențial. ♦ *Reparație capitală* = refacere a părților esențiale ale unei clădiri, ale unei mașini etc. ♦ Expr. *A (o) lua de capital* = a acorda o importanță exagerată unui fapt, unei afirmații etc. 2. (Despre caractere tipografice; adesea substantivat, f.) De dimensiuni mai mari decât litera obișnuită și cu o formă, de obicei, diferită; (despre litere) majuscul, verzal. 3. (În expr.) *Pedeapsă capitală* = pedeapsă cu moartea. Din fr. **capital**.

CAPITALAȘ s.n. Diminutiv al lui *capital* (3). - **Capital** + suf. -*aș*.

CAPITALĂ, *capitale*, s.f. 1. Oraș de reședință în care își au sediul organele supreme ale puterii de stat. 2. Oraș în care își au sediul organele de conducere ale unei

unități administrative teritoriale. [Var.: (înv.) **capitalie** s.f.] Din fr. **capitale**.

CAPITALISM s.n. Sistem politico-economic care se întemeiază pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și de schimb. Din fr. **capitalisme**.

CAPITALIST, -**Ă**, *capitaliști, -ste*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține capitalismului sau care are trăsăturile capitalismului, privitor la capitalism. **2.** S.m. și f. Persoană care posedă capital Din fr. **capitaliste**.

ANTICAPITALIST, -**Ă**, *anticapitaliști, -ste*, adj. Împotriva capitalismului sau capitaliștilor. Din fr. **anti-capitaliste**

PRECAPITALIST, -**Ă**, *precapitaliști, -ste*, adj. Care este anterior apariției capitalismului, care datează din epoca premergătoare capitalismului. - **Pre-** + **capitalist**.

CAPITALIZA, *capitalizez*, vb. I. Tranz. A transforma ceva în capital¹; a acumula capital¹ ♦ (Impr.) A aduna bani, a strânge avere. Din fr. **capitaliser**.

CAPITALIZABIL, -**Ă**, *capitalizabili, -e*, adj. Care poate fi capitalizat. Din fr. **capitalisable**.

CAPITALIZARE, *capitalizări*, s.f. Acțiunea de a **capitaliza**. V. **capitaliza**.

CAPITALIZAT, -**Ă**, *capilalizați, -te*, adj. (Despre bunuri materiale)

Transformat în capital. V. **capitaliza**.

CAPITAT, -**Ă**, *capitați, -te*, adj. (Bot.; despre un organ) Care se termină cu un fel de măciucă. Din fr. **capité**.

CAPITONA, *capitonez*, vb. I. Tranz. **1.** A căptuși scheletul unei mobile cu lână, câlți, iarbă de mare, material plastic etc. înainte de a fi tapisată; a tapisa. **2.** A acoperi un perete sau o ușă cu un strat de material izolator împotriva zgomotelor. Din fr. **capitonner**.

CAPITONARE, *capitonări*, s.f. Acțiunea de a **capitona**; capitonaj. V. **capitona**.

CAPITONAT, -**Ă**, *capitonați, -te*, adj. **1.** (Despre o mobilă) Tapisat. **2.** (Despre o ușă, un perete) Prevăzut cu un strat de material izolator, care împiedică pătrunderea zgomotelor. V. **capitona**.

CAPITONAJ, *capitonaje*, s.n. Capitonare. Din fr. **capitonage**.

CAPITOS, -**OASA**, *capitoși, -oase*, adj. (Franțuzism înv.; despre o băutură alcoolică) Care amețește. Din fr. **capiteux**.

CAPITULARD, -**Ă**, *capitularzi, -de*, adj. (Rar) Capitulant. Din fr. **capitulard**.

CAPITULARII s.n. pl. Acte legislative emanate de la regi, divizate în capitole. Din fr. **capitulaires**.

CAPITULAȚIE, *capitulații*, s.f. Convenție prin care un stat stabilea un regim de privilegii pentru cetățenii străini aflați pe teritoriul său. [Var.: (înv.) **capitulațiune** s.f.] Din fr. **capitulation**.

CAPNOMANȚIE s.f. (Rar) Pretinsă artă de a ghici după fum. Din fr. **capnomancie**.

CAPON, *capoane*, s.n. Suport mic situat în afara bordajului unei nave, care susține ancora, când lanțul acesteia este folosit pentru legarea navei de o geamandură. Din fr. **capon**.

CAPONA, *caponez*, vb. I. Tranz. A prinde ancora de capon. Din fr. **caponner**.

CAPONIERA, *caponiere*, s.f. Tunel de legătură în lucrările de fortificație. Din fr. **caponnière**.

CAPORAL, *caporali*, s.m. Grad militar imediat inferior celui de sergent; militar care are acest grad; căprar. Din fr. **caporal**.

CAPORALISM s.n. (Rar) Regim politic în care predomină influența militarilor. Din fr. **caporalisme**.

CAPOT¹ adj. (Înv.; în limbajul jucătorilor de cărți; în expr.) *A face* (pe cineva) *capot* = a nu lăsa (pe cineva) să facă o levată la jocul de cărți; *p. ext.* a câștiga un mare avantaj asupra cuiva, a-l da gata. Din fr. **capot**.

CAPOT², *capoate*, s.n. **1.** Îmbrăcăminte femeiască de casă, de obicei lungă până la călcâie; halat. **2.** Înelitoare de pânză care acoperă diferite instrumente și aparate pe puntea unei nave. Din fr. **capot, capote**.

CAPOTA, *capotez*, vb. I. Intranz. (Despre autovehicule) A se răsturna, dându-se peste cap prin ridicarea părții din spate; (despre avioane) a se prăbuși, intrând cu botul în pământ. Din fr. **capoter**.

CAPOTARE s.f. Acțiunea de a **capota** și rezultatul ei. V. **capota**.

CAPOTAJ, *capotaje*, s.n. Accident suferit de un autovehicul sau de un avion care capotează. Din fr. **capotage**.

CAPOTA, *capote*, s.f. **1.** Îmbrăcăminte din tablă sau din alt material cu care se acoperă un sistem tehnic în vederea protejării lui. **2.** Acoperiș pliabil al unui autovehicul. Din fr. **capote**.

CAPRIFOLIACEE, *caprifoliacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate gamopetale, având ca tip caprifoiul; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **caprifoliacées**.

CAPROLACTAMĂ s.f. Substanță organică folosită ca materie primă pentru

fabricarea fibrelor sintetice de melon. Din fr. **caprolactame**.

CAPSULA, *capsulez*, vb. I. Tranz. **1.** A închide ermetic o sticlă cu ajutorul unei capsule. **2.** A închide sau a acoperi anumite părți aflate sub tensiune dintr-un utilaj pentru a proteja personalul de servire. Din fr. **capsuler**.

CAPSULAR, -Ă, *capsulari*, -e, adj. În forma unei capsule. Din fr. **capsulaire**.

CAPSULIFER, -Ă, *capsuliferi*, -e, adj. (Bot.; despre plante) Cu fructul în formă de capsulă. Din fr. **capsulifère**.

CAPTIVA, *captivez*, vb. I. Tranz. **1.** A face captiv. **2.** A preocupa în mod intens; a absorbi. Din fr. **captiver**.

CAPTIVARE s.f. Faptul de a *captiva*. V. **captiva**.

CAPTIVAT, -Ă, *captivați*, -te, adj. Cucerit, fermecat, subjugat. V. **captiva**.

CAPTIVANT, -Ă, *captivanți*, -te, adj. Care captivează. Din fr. **captivant**.

CAPTOR, *captoare*, s.n. Aparat electric sau electromagnetice care servește la transformarea semnalelor sonore sau optice în semnale electrice. Din fr. **capteur**.

CAPTURA, *capturez*, vb. I. Tranz. A prinde unități militare inamice; a lua pe cineva prizonier; a dobândi prin luptă bunuri materiale aparținând inamicului. ♦ A prinde un răufăcător. ♦ A prinde (cu ajutorul capcanelor) un animal sălbatic. Din fr. **capturer**.

CARAB, *carabi*, s.m. Coleopteră cu corpul alungit și picioare lungi, distrugătoare de (larve de) insecte (*Carabus auratus*). Din fr. **carabe**.

CARABIDĂ, *carabide*, s.f. (La pl.) Familie de insecte coleoptere alergătoare, care se hrănesc cu omizi, viermi etc.; (și la sg.) insectă care face parte din această familie. Din fr. **carabides**.

CARABINĂ, *carabine*, s.f. **1.** Pușcă (cu țeava ghintuită) mai scurtă și mai ușoară decât pușca obișnuită. **2.** Cârlig închis prin intermediul unui arc, care se fixează la extremitatea unui lanț sau a unei curele pentru a prinde de el diferite obiecte. **3.** Cârlig pentru cablu fixat cu un dispozitiv care permite rotirea ușoară a cablului. Din fr. **carabine**.

CARABINIER, *carabinieri*, s.m. **1.** (Înv.) Soldat înarmat cu o carabină (**1**). **2.** (În Italia) Membru al jandarmeriei. Din fr. **carabnier**.

CARACTERIAL, -Ă, *caracteriali*, -e, adj. (Livr.) Referitor la caracter, al caracterului. Din fr. **caractériel**.

CARACTERISTIC, -Ă, *caracteristici*, -ce, s.f., adj. **1.** S.f. Însușire specifică predominantă, proprie unei ființe, unui lucru, unui fenomen etc. și care diferențiază o ființă de alta, un lucru de altul. **2.** Adj. Care constituie trăsătura distinctivă a unei ființe, a unui lucru sau a unui fenomen. **3.** S.f. Partea întreagă a unui logaritm. **4.** S.f. Parametru sau dată tehnică utilizată pentru aprecierea comportării în exploatare a unui sistem tehnic sau a unui material. **5.** S.f. Curbă care reprezintă modul cum variază o proprietate a unui sistem sau a unui dispozitiv în funcție de o anumită variabilă. Din fr. **caractéristique**.

CARACTERIZA, *caracterizez*, vb. I. Tranz. **1.** A constitui caracteristica cuiva sau a ceva. *Îl caracterizează modestia*. **2.** A descrie, a înfățișa, a face să reiasă trăsăturile caracteristice ale unei persoane, ale unui lucru sau ale unui fenomen. Din fr. **caractériser**.

CARACTERIZABIL, -Ă, *caracterizabili*, -e, adj. Care poate fi caracterizat. **Caracteriza** + suf. -bil.

CARACTERIZARE, *caracterizări*, s.f. Acțiunea de a *caracteriza* și rezultatul ei; indicare a notei caracteristice a unei ființe, a unui lucru sau a unui fenomen. V. **caracteriza**.

CARACTERIZATOR, -OARE, *caracterizatori*, -oare, adj. Care caracterizează; specific; caracterizant. - **Caracteriza** + suf. -lor.

AUTOCARACTERIZA, *autocaracterizez*, vb. I. Refl. A se caracteriza pe sine. - **Auto-** + **caracteriza**.

AUTOCARACTERIZARE, *autocaracterizări*, s.f. Faptul de a se *autocaracteriza*; (concr.) caracterizare a propriei persoane. V. **autocaracteriza**.

CARACTERIZANT, -Ă, *caracterizanți*, -te, adj. Caracterizator; caracteristic. Din fr. **caractérisant**.

CARACTEROLOGIC, -Ă, *caracterologici*, -ce, adj. Care se referă la caracter; care se referă la caracterologie. Din fr. **caractérologique**.

CARACTEROLOGIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studiul structurii și dezvoltării caracterelor. Din fr. **caractérologie**.

CARACUL, (**1**) s.m., (**2**) s.n. **1.** S.m. Numele unei rase de oi ai căror miei au blana buclată, asemănătoare cu astrahanul. **2.** S.n. Blăniță de miel aparținând acestei rase, din care se fac căciuli, paltoane etc. [Var.: **carachiul** s.m. și n.] Din fr. **caracul**.

CARAGANĂ, *caragane*, s.f. Arbut ornamental din familia leguminoaselor, originar din Asia, cu frunze compuse și cu flori mari, galbene-aurii (*Caragana arborescens*). Din fr. **caragan**.

CARAIBI s.m. pl. Amerindieni care trăiesc în Antilele Mici, Brazilia, Venezuela, Guyana etc. [Var.: **caribi** s.m. pl.] Din fr. **Caraiibes**.

CARAMBOL, *caramboluri*, s.n. (La jocul de biliard) Atingere cu bila proprie a celorlalte două bile (prin care se marchează un punct pentru jucător); punct înscris în acest fel. ♦ Fig. (Fam.) Încurcătură, zăpăceală; ciocnire. Din fr. **carambole**.

CARAMBOLAJ, *carambolaje*, s.n. Faptul de a face carambol. Din fr. **carambolage**.

CAMELIZĂ, *camelizez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) transforma prin încălzire în caramel. ♦ Tranz. A amesteca apă sau alt lichid cu caramel. Din fr. **caraméliser**.

CAMELIZARE s.f. Acțiunea de a (se) *cameliza* și rezultatul ei; spec. proces de descompunere, prin încălzire, a caramelurilor. V. **cameliza**.

CARAT, *carate*, s.n. 1. Indice pentru conținutul relativ în aur al aliajelor acestuia, egal cu a 24-a parte din masa totală. 2. Unitate de măsură a greutateii pietrelor prețioase, egală cu 0,2 grame. [Var.: **carată** s.f.] Din fr. **carat**.

CARAVANĂ, *caravane*, s.f. 1. Convoi de oameni și de animale de povară (de obicei cămile), care transportă mărfuri, bagaje etc. prin pustiuri sau prin stepe. ♦ Convoi de vehicule împreună cu călătorii din ele, care parcurg împreună același drum. ♦ Grup de vehicule care străbat o țară în scopuri culturale, sanitare etc. *Caravană sanitară*. *Caravană cinematografică*. 2. (Reg.) Căruță sau car mare pentru transport. Din fr. **caravane**.

AUTOCARAVANĂ, *autocaravane*, s.f. 1. Autovehicul amenajat ca laborator, pentru proiecția filmelor etc. 2. Caravană de autovehicule. - **Auto** + **caravană**.

CARAVANIER, *caravanieri*, s.m. Conducător al animalelor de povară într-o caravană. Din fr. **caravanier**.

ÇARAVANSERAI, *caravanseraieri*, s.n. (În Orient) Han mare la care poposesc caravanele. Din fr. **caravansérail**.

CARBAMAT, *carbamați*, s.m. (Chim.) Sare a acidului carbamic; uretan. Din fr. **carbamate**.

CARBAMIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid carbamic* = acid instabil, cunoscut sub

formă de săruri sau de esteri. Din fr. **carbamique**.

CARBENĂ, *carbene*, s.f. Compus organic care se găsește în asfalturi; amestec de substanțe de culoare neagră, casante, cu aspect de huiță, care, în cantitate de peste 1% degradează calitățile bitumului. Din fr. **carbènes**.

CARBID s.n. Substanță solidă, formată din calciu și carbon, întrebuințată mai ales la fabricarea acetilenei; carbură de calciu. Din fr. **carbide**.

CARBINOL, *carbinoli*, s.m. Denumire veche a alcoolului metilic. Din fr. **carbinol**.

CARBODIAMIDĂ s.f. (Chim.) Uree. Din fr. **carbodiamide**.

CARBOGEN s.n. Amestec de bioxid de carbon în oxigen, utilizat mai ales în tratamentul asfixiilor. Din fr. **carbogène**.

CARBOHEMOGLOBINĂ s.f. Compus instabil care se formează în sânge, în proporție foarte mică, din bioxid de carbon și hemoglobină. Din fr. **carbohéoglobine**.

CARBOLD, *carboide*, s.n. (Chim.) Nume dat unor compuși organici din asfalturile naturale, din reziduurile de la cracare etc. Din fr. **carboïdes**.

CARBOLIC adj. (În sintagma) *Acid carbolic* = fenol. Din fr. **carbolicque**.

CARBOLINEUM s.n. Lichid de culoare brună obținut prin distilarea cărbunelui de pământ și întrebuințat la impregnarea lemnului și ca funigid. Din fr. **carbolineum**.

CARBOMETRU, *carbometre*, s.n. Aparat pentru detectarea bioxidului de carbon. Din fr. **carbomètre**.

CARBONADO s.n. Diamant impur, negru și foarte dur, folosit la utilajele pentru foraj. Din fr. **carbonado**.

CARBONAT, *carbonați*, s.m. Nume dat sărurilor acidului carbonic. ♦ (Adjectival) Care conține carbon. Din fr. **carbonate**.

CARBONATA, pers. 3 *carbonatează*, vb. I. Tranz. A transforma în carbonat. Din fr. **carbonater**.

CARBONATARE s.f. Reacție chimică la care participă bioxidul de carbon și un hidroxid, din care rezultă un carbonat. - După fr. **carbonation**.

CARBONIC, -**Ă**, *carbonici*, -*ce*, adj. Care conține (mult) carbon. ♦ *Acid carbonic* = acid slab care se obține prin dizolvarea bioxidului de carbon în apă; (impr.) bioxid de carbon. Din fr. **carbonique**.

CARBONIFER, -**Ă**, *carboniferi*, -*e*, adj., s.n. 1. Adj. (Despre roci, terenuri sau regiuni) Care conține zăcămintele de cărbuni. 2. Adj. Care se ocupă cu extracția și cu

prelucrarea cărbunelui; privitor la cărbuni.

3. S.n. A cincea perioadă a erei paleozoice, în cursul căreia s-au format principalele zăcăminte de cărbuni. Din fr. **carbonifère**.

CARBONIL, *carbonili*, s.m. **1.** Combinație a oxidului de carbon cu unele metale grele.

2. (Chim.) Grupare funcțională bivalentă conținută în moleculele aldehydelor și cetonelor. Din fr. **carbonyle**.

CARBONIZA, pers. *3 carbonizează*, vb. I. Refl. (Despre cărbuni) A se descompune termic în lipsa oxigenului din aer sau în prezența unei cantități insuficiente de oxigen; (despre lemne) a se prefăce în cărbuni (prin ardere) în prezența unei cantități mici de aer; (despre alte materii organice) a se descompune (prin ardere). Din fr. **carboniser**.

CARBONIZARE, *carbonizări*, s.f. Acțiunea de a se carboniza și rezultatul ei. V. **carboniza**.

SEMICARBONIZARE,

semicarbonizări, s.f. Proces de descompunere termică a cărbunilor la temperaturi de circa 500°-600°C în absența aerului, prin care se obțin semicocs, gudron și gaze; semicocsificare. - **Semi- + carbonizare**.

CARBORUNDUM s.n. Carbură de siliciu, folosită ca material abraziv. Din fr. **carborundum**.

CARBOXIHEMOGLOBINĂ s.f. Combinație stabilă între oxidul de carbon și hemoglobină, care se formează în timpul intoxicației cu oxid de carbon. Din fr. **carboxyhémoglobine**.

CARBOXIL, *carboxili*, s.m. (Chim.) Grupare funcțională monovalentă, caracteristică acizilor organici. Din fr. **carboxyle**.

CARBOXILAZĂ, *carboxilaze*, s.f. Enzimă care catalizează eliberarea bioxidului de carbon din unii acizi. Din fr. **carboxylase**.

CARBURANT, *carburanți*, s.m. Combustibil lichid folosit la motoarele cu explozie. Din fr. **carburant**.

CARBURAȚIE, *carburatii*, s.f. Proces de amestecare a combustibilului lichid cu aerul în carburator, ♦ *Cameră de carburatie* = parte a carburatorului în care se face carburatia. Din fr. **carburation**.

CARBURATOR, *carburatoare*, s.n. Aparat al unui motor cu ardere internă, cu aprindere electrică, în care se formează amestecul carburant, în proporția dorită, prin difuzarea combustibilului într-un curent de aer. Din fr. **carburateur**.

CARBURĂ, *carburi*, s.f. Substanță rezultată din combinarea carbonului cu un

metal sau cu unele metaloide. ♦ *Carbură de calciu* = carbid. Din fr. **carbure**.

CARBURA, *carburez*, vb. I. Tranz. A introduce carbon în fier sau într-un aliaj feros în stare topită. Din **carbura**.

CARBURARE, *carburaări*, s.f. Acțiunea de a carbura și rezultatul ei. V. **carbura**.

CARCAN, *carcane*, s.n. Guler de fier cu care răufăcătorii erau legați la stâlpul infamiei, în Franța. Din fr. **carcan**.

CARCASĂ, *carcase*, s.f. **1.** Îmbrăcăminte metalică exterioară a unui sistem tehnic, care susține anumite elemente ale acestuia și, eventual, îl protejează împotriva acțiunilor exterioare. **2.** Totalitatea oaselor care alcătuiesc scheletul unui animal. **3.** Scheletul unei mașini, al unei construcții etc. Din fr. **carcasse**.

CARCINOGEN, -**A**, *carcinogeni*, -e, adj. (Med.) Cancerigen. Din fr. **carcinogène**.

CARCINOLOGIC, -**A**, *carcinologici*, -ce, adj. (Med.) De carcinologie. Din fr. **carcinologique**.

CARCINOLOGIE s.f. Ramură a oncologiei care studiază carcinoamele. Din fr. **carcinologie**.

CARCINOM, *carcinoame*, s.n. Tumoare malignă constituită din celule epiteliale; epiteliom. Din fr. **carcinome**.

CARCINOMATOZĂ, *carcinomatoze*, s.f. (Med.) Proces de extindere a carcinoamelor la mai multe organe; carcinoză. Din fr. **carcinomatoze**.

CARCINOTRON, *carcinotroane*, s.n. Tub electronic cu vid înaintat, folosit în domeniul frecvențelor foarte înalte. Din fr. **carcinotron**.

CARCINOZĂ, *carcinoze*, s.f. (Med.) Carcinomatoză. Din fr. **carcinoze**.

CARDA, *cardez*, vb. I. Tranz. A prelucra un material textil fibros la cardă; a scărmăna, a dărăci. Din fr. **carder**.

CARDARE, *cardări*, s.f. Acțiunea de a carda și rezultatul ei. V. **carda**.

CARDAMOM s.m., s.n. **1.** S.m. Plantă tropicală ale cărei semințe au gust piperat (*Eleteria cardamomum*). **2.** S.n. Ulei cu miros plăcut extras din cardamom (**1**). Din fr. **cardamome**.

CARDAN, *cardane*, s.n. Sistem de suspensie sau de articulație, care permite mișcarea în toate sensurile. Din fr. **cardan**.

CARDANIC, -**A**, *cardanici*, -ce, adj. **1.** (Despre un sistem de suspensie) Care permite unui obiect suspendat să-și păstreze poziția orizontală. **2.** (Despre un sistem de articulație a două piese ale unui mecanism) Care permite uneia

dintre piese să-și păstreze poziția favorabilă transmiterii mișcării, indiferent de poziția celeilalte piese. ◇ *Ax cardanic* sau *axă cardanică* = arbore de transmisie (la automobile și la alte mașini) care leagă cutia de viteză cu arborile diferențialului. - **Cardan** + suf. -ic.

CARDĂ, *carde*, s.f. Mașină folosită în filaturi pentru dărăcirea (și prelucrarea) mecanizată a unui material textil. Din fr. **carde**.

CARDIALGIE, *cardialgii*, s.f. Durere acută de stomac sau de inimă. Din fr. **cardialgie**.

CARDIE, *cardii*, s.f. Orificiul superior al stomacului, situat la locul de unire dintre esofag și stomac. Din fr. **cardia**.

CARDIECTAZIE s.f. Dilatare a compartimentelor inimii. Din fr. **cardiectasie**.

CARDIOACCELERATOR, *cardioacceleratori*, adj. (În sintagma) *Nerv cardioaccelerator* = nerv simpatic care are rolul de a accelera ritmul bătăilor inimii atunci când este excitat. Din fr. **cardioaccélérateur**.

CARDIOCEL, *cardiocele*, s.n. (Med.) Hernie congenitală a inimii în abdomen. Din fr. **cardiocèle**.

CARDIOFOBIE, *cardiafobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de a se îmbolnăvi de inimă. Din fr. **cardiophobie**.

CARDIOGRAF, *cardiografe*, s.n. Aparat care înregistrează grafic pulsațiile inimii. Din fr. **cardiographie**.

CARDIOGRAFIC, -**Ă**, *cardiografici*, -ce, adj. Referitor la cardiografie, care aparține cardiografiei. Din fr. **cardiographique**.

CARDIOGRAFIE, *cardiografii*, s.f. Înregistrare a contracțiilor inimii cu ajutorul cardiografului. Din fr. **cardiographie**.

CARDIOGRAMĂ, *cardiogramă*, s.f. Curbă care reprezintă bătăile inimii înregistrate la cardiograf. Din fr. **cardiogramme**.

CARDIOINHIBITOR, *cardioinhibitori*, adj.m. (În sintagma) *Nerv cardioinhibitor* = ramură a nervului vag care are rolul de a răi bătăile inimii atunci când este excitat. Din fr. **cardioinhibiteur**.

CARDIOLOG, -**Ă**, *cardiologi*, -ge, s.m. și f. Medic specialist în boli de inimă. Din fr. **cardiologue**.

CARDIOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul anatomiei, fiziologiei și patologiei inimii și al bolilor de inimă. Din fr. **cardiologie**.

CARDIOMALACIE, *cardiomalacii*, s.f. (Med.) Distrofie a miocardului prin infiltrarea fibrei musculare cu grăsimi. Din fr. **cardiomalacie**.

CARDIOMEGALIE, *cardiomegalii*, s.f. (Med.) Mărire exagerată a volumului inimii. Din fr. **cardiomégalie**.

CARDIOPATIE, *cardiopatii*, s.f. Boală de inimă. Din fr. **cardiopathie**.

CARDIOPLASTIE, *cardioplastii*, s.f. Operație plastică asupra stomacului și esofagului pentru lărgirea cardiei. Din fr. **cardioplastie**.

CARDIOPLEGIE, *cardioplegii*, s.f. (Med.) Paralizie a mușchilor inimii. Din fr. **cardioplégie**.

CARDIOSCLEROZĂ, *cardioscleroze*, s.f. Scleroză a mușchiului cardiac. Din fr. **cardiosclérose**.

CARDIOSCOP, *cardioscoape*, s.n. Aparat cu care se examinează contracțiile inimii. Din fr. **cardioscope**.

CARDIOSCOPIE, *cardioscopii*, s.f. Examinare a bătăilor inimii cu ajutorul cardioscopului. Din fr. **cardioscopie**.

CARDIOSPASM, *cardiospasmă*, s.n. Spasm al inimii. Din fr. **cardiospasmă**.

CARDIOTOMIE, *cardiotomii*, s.f. (Med.) Intervenție chirurgicală pe inimă. Din fr. **cardiotomie**.

CARDIOTONIC, -**Ă**, *cardiotonici*, -ce, adj., s.n. (Medicament) care stimulează inima, întărindu-i forța de contracție și normalizându-i ritmul bătăilor. Din fr. **cardiotonique**.

CARDIOTOXIC, -**Ă**, *cardiotoxici*, -ce, adj. (Despre o substanță sau un agent) Care tulbură activitatea inimii. Din fr. **cardiotoxique**.

CARDIOVASCULAR, -**Ă**, *cardiovasculari*, -e, adj. Privitor la legătura dintre inimă și vasele periferice și viscerele. ◇ *Sistem (sau aparat) cardiovascular* = aparat circulator. Din fr. **cardio-vasculaire**.

CARDITA, *cardite*, s.f. Inflamație a inimii. Din fr. **cardite**.

CARDON s.m. Plantă erbacee legumicolă din familia compozeelor, cultivată la noi pe suprafețe mici pentru petiolul frunzelor și nervura principală, care sunt comestibile (*Cynara cardunculus*). Din fr. **cardon**.

CARENAJ, *carenafe*, s.n. 1. Faptul de a carena. 2. Îmbrăcăminte de tablă sau de placaj aplicată pe un corp pentru a-i micșora rezistența aerodinamică relativă față de un fluid. Din fr. **carénage**.

CARENAL, -**Ă**, *carenali*, -e, adj. Al carenei florilor. Din fr. **carénal**.

CARENTIAL, -Ă, *carențiali*, -e, adj. (Rar) Care este produs de o carență. Din fr. **carentiel**.

CARET, *careți*, s.m. Broască țestoasă comestibilă din mările calde lungă de 60-80 cm, înotoătoare, din a cărei carapace cornoasă se obține bagaua (*Eretmochelys imbricata*). Din fr. **caret**.

CAREU, *careuri*, s.n. 1. Mod de așezare în formă de pătrat a unor persoane sau obiecte. 2. Suprafață a terenului de fotbal, de tenis etc., marcată cu alb, care delimitează anumite zone în câmpul de joc, și în cadrul căreia se aplică unele reguli speciale. 3. Încăpere la bordul unei nave folosită ca sală de mese, de lectură și de recreație pentru ofițeri. 4. (La unele jocuri de cărți) Grup de patru cărți de aceeași valoare. Din fr. **carré**. **CARFOLOGIC**, -A, *carfologici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la carfologie. Din fr. **carphologique**.

CARFOLOGIE s.f. Agitație a degetelor unui bolnav care pare că vrea să pipăie obiecte mici. Din fr. **carphologie**.

CARGABAS, *cargabase*, s.n. (Mar.) Manevră curentă de strângere a unei vele. Din fr. **cargue basse**.

CARGOBOT, *cargoboturi*, s.n. Navă maritimă comercială destinată transportului de mărfuri la mare distanță; cargou. Din fr. **cargo-boat** (< engl.).

CARGOU, *cargouri*, s.n. Cargobot. Din fr. **cargo**.

CARIA, pers. 3 *cariază*, vb. I. Refl. (Despre dinți) A face carii, a se strica. Din fr. **carier**.

CARIAT, -Ă, *cariați*, -te, adj. (Despre dinți) Ros, stricat, găurit de o carie. V. **caria**.

CARIERE s.f. Acțiunea de a se caria și rezultatul ei. V. **caria**.

CARICATURAL, -Ă, *caricaturali*, -e, adj. De caricatură, privitor la caricatură. Din fr. **caricatural**.

CARICATURĂ, *caricaturi*, s.f. 1. Reprezentare, mai ales în desen, a unei persoane sau a unei situații prin exagerarea unor trăsături, îndeosebi negative, cu o intenție satirică sau umoristică. ♦ Înfațișare ridicolă a unei persoane sau a unui obiect; persoană sau obiect cu această înfațișare. 2. Imitație nereușită, care denaturează originalul. Din fr. **caricature**.

CARICATURISM s.n. (Rar) Mod caricatural de prezentare a unei persoane, a unei situații etc. - **Caricatură** + suf. -ism.

CARICATURIZA, *caricaturizez*, vb. I. Tranz. A înfațișa pe cineva sau ceva

printr-o caricatură. - **Caricatură** + suf. -iza. Cf. fr. *caricaturer*.

CARICATURIZARE, *caricaturizări*, s.f. Acțiunea de a caricaturiza. V. **caricaturiza**.

CARICATURIST, -Ă, *caricaturiști*, -ste, s.m. și f. Artist specializat în caricaturi (1). Din fr. **caricaturiste**.

CARICATURISTIC, -Ă, *caricaturistici*, -ce, adj. 1. Care exagerează unele trăsături, îndeosebi negative, ale unei persoane, ale unei situații, cu intenție satirică sau umoristică. 2. Propriu caricaturii. - **Caricaturist** + suf. -ic.

CARIERĂ, *cariere*, s.f. Exploatare minieră de unde se extrag diferite varietăți de substanțe minerale, materiale de construcții etc. și unde toate lucrările se execută sub cerul liber. Din fr. **carrière**.

MICROCARIERĂ, *microcariere*, s.f. Carieră¹ de mici proporții. - **Micro** + **carieră**¹.

CARIERĂ, *cariere*, s.f. Profesie, ocupație; domeniu de activitate; timp cât cineva lucrează într-un anumit domeniu. ♦ Etapă, treaptă în ierarhia socială sau profesională. ♦ Poziție în societate, situație bună. Din fr. **carrière**.

CARIERISM s.n. Tendință de a parveni cu orice preț și prin orice mijloace. - **Carieră**² + suf. -ism. Cf. rus. *kar' erizm*.

CARIERIST, -A, *carieriști*, -ste, adj. (Adesea substantivat) Care luptă pe orice cale pentru a parveni. Din fr. **carriériste**.

CARILON, *carilonuri*, s.n. Instrument muzical la care se pot executa melodii cu ajutorul unor clopote sau al unor lame acordate la anumite tonuri. Din fr. **carillon**.

CARIOCHINEZĂ s.f. Mod de înmulțire a celulelor plantelor și animalelor, caracterizat prin transformări în structura nucleului; mitoză. Var.: **cariocineză** s.f.] Din fr. **kariokinèse**.

CARIOLOGIE s.f. Parte a biologiei care studiază nucleul și celula. Din fr. **caryologie**.

CARIOMETRIE s.f. Măsurare a diametrului nucleelor celulare cu ajutorul microscopului. Din fr. **caryométrie**.

CARIOPSĂ, *cariopse*, s.f. Tip de fruct uscat, indehiscent, cu pericarpul lipit de sămânța unică. Din fr. **caryopse**.

CARITABIL, -A, *caritabili*, -e, adj. Care manifestă caritate; milos, generos. Din fr. **charitable**.

CARLINGĂ, *carlingi*, s.f. 1. Cabină pentru echipajul unui avion, în care stă

pilotul și unde sunt instalate comenzile de zbor, aparatele de bord etc. **2.** Grindă longitudinală din osatura unei nave, care servește la legarea diferitelor părți ale navei. Din fr. **carlingue**.

CARMANIOLĂ, *carmaniole*, s.f. **1.** Cântec și dans francez din timpul Revoluției Franceze din 1789-1794. **2.** Vestă scurtă purtată în timpul Revoluției Franceze. Din fr. **carmagnole**.

CARMELIT, -**Ă**, *carmeliți*, -*te*, s.m. și f. Călugăr(iță) catolic(ă) care aparține unui ordin înființat în Spania în sec. XIII. Din fr. **carmélite**.

CARMINATIV, -**Ă**, *carminativi*, -*e*, adj., s.n. (Medicament) care calmează durerile abdominale și favorizează evacuarea gazelor intestinale. Din fr. **carminatif**.

CARNAJ, *carnaje*, s.n. (Franțuzism) Ucidere în masă; măcel, masacru. Din fr. **carnage**.

CARNALIT s.n. Amestec natural de clorură de potasiu și de magneziu, folosit ca îngrășământ chimic. Din fr. **carnallite**.

CARNASIER, -**Ă**, *carnasieri*, -*e*, adj., s.f. **1.** Adj. (Despre animale) Carnivor. **2.** S.f. Fiecare dintre cele patru măsele mari și tăioase ale unor animale carnivore. Din fr. **carnassier**.

CARNAȚIE, *carnații*, s.f. Coloritul și structura pielii unei persoane. Din fr. **carnation**.

CARNAVAL, *carnavaluri*, s.n. Perioadă care precedă postul în unele țări, când au loc petreceri populare însoțite de deghizări, care alegorice, focuri de artificii etc. ♦ Petrecere populară din această perioadă Din fr. **carnaval**.

CARNAVALESC, -**ESCĂ**, *carnavalesți*, adj. (Rare) Care aparține carnavalului, privitor la carnaval. Din fr. **carnavalesque**.

CARNET, *carnete*, s.n. Caietul de buzunar, uneori cu date și cu rubrici tipărite, pentru diferite însemnări. ♦ Act, document în formă de caietel, care atestă apartenența posesorului la o organizație politică, de masă etc. ♦ *Carnet de muncă* = document (în formă de caietel) care cuprinde date privitoare la activitatea unei persoane (vechime în muncă, locul de muncă) și care servește acesteia pentru anumite drepturi (pensie, retribuire, concediu etc.); carte de muncă. Din fr. **carnet**.

CARNETEȚEL, *carnețele*, s.n. Diminutiv al lui *carnet*. - **Carnet** + suf. -*el*.

CARNOTIT s.n. Mineral de uraniu și vanadiu, puternic radioactiv. Din fr. **carnotite**.

CARO, *carale*, s.n. Una dintre cele două culori roșii la cărțile de joc, însemnată cu romburi. Din fr. **carreau**.

CAROAIA, *caroiez*, vb. I. Tranz. A aplica un caroiă pe o hartă topografică, pe un plan etc. Din fr. **carroyer**.

CAROAIAJ, *caroiaje*, s.n. Rețea de pătrățele înscrisă pe un desen, pe o hartă etc. pentru a servi la reproducerea acestora la o altă scară. Din fr. **carroyage**.

CAROLĂ, *carole*, s.f. Dans medieval francez executat în cerc sau în lanț. Din fr. **carole**.

CAROLINGIAN, -**Ă**, *carolingieni*, -*e*, adj. Care aparține dinastiei lui Carol cel Mare, privitor la această dinastie. Din fr. **carolingien**.

CARONADĂ, *caronade*, s.f. (Mar.) Vechi tun naval scurt, făcut din fontă. Din fr. **caronade**.

CAROSABIL, -**Ă**, *carosabili*, -*e*, adj. (Despre drumuri) Care permite circulația vehiculelor rutiere; (despre partea unui drum) care este rezervată circulației vehiculelor rutiere. Din fr. **carrossable**.

CAROSERIE, *caroserii*, s.f. Parte a unui vehicul așezată deasupra osiilor și a roților, amenajată pentru transportul oamenilor sau al mărfurilor. Din fr. **carrosserie**.

CAROSIER, -**Ă**, *carosieri*, -*e*, adj., s.m. (Rare) **1.** Adj. (Despre cai) Cu mersul elegant, folosit pentru vehicule de lux. **2.** S.m. Fabricant de caroserii. Din fr. **carrossier**.

CAROTA, *carotez*, vb. I. Intrans. (Franțuzism) A înșela, a extorca. ♦ (La biliard) A juca astfel încât să rămână adversarului o lovitură dificilă. Din fr. **carotter**.

CAROTAJ, *carotaje*, s.n. Determinare prin foraj a structurii și compoziției straturilor scoarței terestre, bazată pe analiza probelor carotelor (**2**) sau pe măsurarea mărimilor fizice caracteristice ale rocii străbătute. Din fr. **carottage**.

CAROTĂ, *carote*, s.f. **1.** Varietate de morcovii timpurii, cu rădăcini scurte globuloase, de culoare galbenă-roșiatică. **2.** Probă cilindrică de material luată din betonul de fundație al unei șosele, în vederea verificării proprietăților fizice și mecanice ale acesteia în laborator. **3.** Fig. (Rare) Înșelătorie, șmecherie, trișare, șarlatanie. **4.** (La jocul de biliard) Poziție dificilă lăsată adversarului care urmează să execute lovitura. Din fr. **carotte**.

CAROTIDĂ, *carotide*, s.f. Fiecare dintre cele două artere principale, ramuri ale aortei, situate de o parte și de alta a gâtului,

care transportă sângele de la inimă la cap; arteră cefalică. Din fr. **carotide**.

CAROTIDIAN, -Ă, *carotidieni*, -e, adj. (Anat.) Al carotidei. Din fr. **carotidien**.

CAROTINEMIE, *carotinemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a carotenului în sânge; cantitate de caroten prezentă în sânge. [Var.: **carotenemie** s.f.] Din fr. **carotinémie**.

CAROU, *carouri*, s.n. (De obicei la pl.) Pătrătel imprimat pe (sau țesut în) unele stofe, format din dungi de altă culoare decât fondul. Din fr. **carreau**.

CARPATIC, -Ă, *carpatici*, -ce, adj. Din munții Carpați, al Carpaților, privitor la Carpați; carpatin. Din fr. **karpatique**.

TRANSCARPATIC, -Ă, *transcarpatici*, -ce, adj. Care se află dincolo de munții Carpați (în raport cu Muntenia și cu Moldova); de peste Carpați; transcarpatin. - **Trans-** + **carpatic**.

CARPATIN, -Ă, *carpatini*, e, adj. Carpatin. Din fr. **karpathin**.

TRANSCARPATIN, -Ă, *transcarpatini*, -e, adj. (Rar) Transcarpatin. - **Trans-** + **carpatin**.

CARPELĂ, *carpele*, s.f. Frunzișoară modificată situată în centrul unei flori, care poartă ovulele. Din fr. **carpelle**.

PLURICARPELAR, -Ă, *pluricarpelari*, -e, adj. (Bot.; despre ovare și fructe) Format din mai multe carpele. - **Pluri-** + **carpelă** + suf. *-ar*.

CARPETĂ, *carpete*, s.f. Covoraș. Din fr. **carpette**.

CARPIAN, -Ă, *carpieni*, -e, adj. Al carpiului. Din fr. **carpien**.

CARPICULTURĂ s.f. Ciprinicultură. Din fr. **carpiculture**.

CARPOCAPSĂ, *carpocapse*, s.f. Insectă care trăiește pe arborii fructiferi. Din fr. **carpocapse**.

CARPOFAG, -Ă, *carpofagi*, -ge, adj. (Despre animale) Care se hrănește cu fructe. Din fr. **carpophage**.

CARPOLOGIE s.f. Parte a botanicii care se ocupă cu studiul fructelor. Din fr. **carpologie**.

CARSTIC, -Ă, *carstici*, -ce, adj. Care aparține carstului, privitor la carst, specific carstului. ♦ *Regiune carstică* = regiune cu carst foarte dezvoltat. Din fr. **karstique**.

CART, *carturi*, s.n. 1. Serviciu de patru ore, executat permanent, pe schimburi, pe bordul unei nave, de membrii echipajului. 2. A 32-a parte din roza vânturilor, adică 11¼ grade. Din fr. **quart**.

CARTEZIAN, -Ă, *cartezieni*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține cartezianismului, privitor la cartezianism. 2. S.m. și f. Adept al cartezianismului. 3. Adj. (În sintagma) *Coordonate carteziene* = sistem de numere care definesc poziția unui punct în raport cu două sau trei axe perpendiculare între ele. Din fr. **cartésien**.

CARTEZIANISM s.n. Doctrina filozofului francez Descartes și a adeptilor lui, caracterizată prin metodă, ordine, rigoare. Din fr. **cartésianisme**.

CARTIER, *cartiere*, s.n. 1. Parte a unui oraș deosebită de celelalte prin caracteristici proprii (geografice, istorice etc.) și care formează o unitate organică. ♦ Locuitorii acestei părți a orașului. 2. Parte din comandamentul unei mari unități, compusă din personalul de deservire și din mijloacele de transmisiuni. ♦ *Marele cartier general* = (în timp de război) organul suprem de conducere a armatei în frunte cu comandantul său suprem. ♦ Loc (întărit) unde staționează trupele timp mai îndelungat în vederea efectuării de exerciții practice pe teren, cu efective mari de unități; tabără. 3. Fiecare dintre părțile laterale ale navei de la mijlocul ei spre pupă. Din fr. **quartier**.

CARTILAJ, *cartilaje*, s.n. Țesut animal conjunctiv elastic și rezistent, cu rol de susținere care formează scheletul peștilor cartilagiноși și al embrionului la vertebrate și la om îndeplinind funcția mecanică de susținere; zgârci. [Var.: **cartilagiu** s.n.] Din fr. **cartilage**.

CARTODIAGRAMĂ, *cartodiagramme*, s.f. Cartogramă în care fenomenele sunt reprezentate cu ajutorul diagramelor. Din fr. **cartodiagramme**.

CARTOGRAF, -Ă, *cartografi*, -e, s.m. și f. Specialist în cartografie. Din fr. **cartographe**.

CARTOGRAFIC, -Ă, *cartografici*, -ce, adj. Care aparține cartografiei, privitor la cartografie. Din fr. **cartographique**.

CARTOGRAFIE s.f. Disciplină care studiază tehnica de întocmire a hărților și a planurilor topografice. Din fr. **cartographie**.

CARTOGRAFIA, *cartografiez*, vb. I. Tranz. A executa hărți și planuri topografice. Din **cartografie**.

CARTOGRAFIERE, *cartografieri*, s.f. Acțiunea de a cartografia. V. **cartografia**.

CARTOGRAMĂ, *cartograme*, s.f. Reprezentare grafică pe o hartă a unor mărimi referitoare la răspândirea, la gradul

de intensitate etc. al unor fenomene statistice, prin hașuri, culori etc. Din fr. **cartogramme**.

CARTOMETRIE, *cartometrii*, s.f. (Top.) Studiu al metodelor și instrumentelor cu care se determină precizia unei hărți. Din fr. **cartométrie**.

CARTON, *cartoane*, s.n. 1. Hârtie groasă și compactă cu flexibilitate redusă. ♦ *Carton gudronat* (sau *asfaltat*) = carton impregnat cu gudron sau cu smoală. 2. Schiță inițială a unui tablou sau a diverselor lui detalii; studiu. *Cartoanele lui Leonardo da Vinci*. 3. Tub mic de hârtie groasă la capătul unor țigări, prin care se trage fumul. 4. Tăviță de carton (1) pentru prăjituri, bomboane etc.; *p. ext.* conținutul ei. Din fr. **carton**.

CARTONAȘ, *cartonașe*, s.n. Diminutiv al lui *carton*¹ (1). - **Carton** + suf. -aș.

CARTONA, *cartonez*, vb. I. Tranz. A lega o carte, un caiet etc. în scoarțe de carton (1); a broșa. ♦ A asigura o hartă, o planșă etc. cu un suport protector de carton, sau, *p. ext.*, de pânză, de piele etc. Din fr. **cartonner**.

CARTONARE, *cartonări*, s.f. Acțiunea de a *cartona* și rezultatul ei; cartonaj, broșare. V. **cartona**.

CARTONAT, -**Ă**, *cartonați*, -*te*, adj. (Despre o carte, un caiet etc.) Legat în scoarțe de carton¹ (1) sau, *p. ext.*, de pânză, de piele etc. V. **cartona**.

CARTONAJ, *cartonaje*, s.n. 1. Cartonare. 2. Obiect (cutie, mapă, ambalaj etc.) executat din carton (1) sau din mucava. 3. Atelier unde se lucrează astfel de obiecte. Din fr. **cartonnage**.

CARTONIERA, *cartoniere*, s.f. (Rar) Cartotecă. Din fr. **cartonnier**.

CARTUȘ, *cartușe*, s.n. 1. Tub metalic sau de carton prevăzut cu o capsă, cu material exploziv și cu proiectil sau cu alicie, care servește ca muniție pentru armamentul portativ; patron. ♦ Bucată cilindrică de exploziv folosită la producerea exploziilor în găurile de mină. 2. Ornament sculptat sau gravat (în formă de sul desfăcut parțial) pe care se scriu inscripții, monograme etc. 3. Textul încadrat pe o pagină (pe care se află și texte neîncadrate); ornament care încadrează un text tipărit. 4. Cutie paralelipipedică de carton care conține un anumit număr de pachete de țigări. Din fr. **cartouche**.

CARTUȘIERĂ, *cartușiere*, s.f. Geantă sau cutie mică de metal sau de piele, prinsă la centură, în care se țin cartușele (1); brâu (de

piele, de pânză) cu locașuri tubulare, în care se introduc cartușele. Din fr. **cartouchière**.

CARURĂ, *caruri*, s.f. Formă a umerilor și a spatelui cuiva; *spec.* siluetă. ♦ Fig. Anvergură. Din fr. **carrure**.

CARUSEL, *carusele*, s.n. 1. Călușei (2). 2. Fig. Mișcare, deplasare, circulație continuă a unor mobile. Din fr. **carrousel**.

CASA, *casez*, vb. I. Tranz. 1. A anula (în întregime sau parțial) o hotărâre judecătorească în urma admiterii recursului. 2. A efectua totalitatea operațiilor privind scoaterea definitivă din folosință și din inventar a unui mijloc fix a cărui folosire, reparare sau modernizare nu mai sunt economice; a lichida. 3. (Rar) A sparge. Din fr. **casser**.

CASABIL, -**Ă**, *casabili*, -*e*, adj. 1. Casant. 2. (Despre o hotărâre judecătorească) Care poate fi casat (1). Din fr. **casable**.

CAȘALOT, *cașaloți*, s.m. Mamifer asemănător cu balena, care trăiește în mările calde, caracterizat prin dezvoltarea mare a capului și prin prezența dinților pe falca inferioară (*Physeter catodon*). ♦ *Ulei de cașalot* = amestec de ceruri fluide și solide obținut din capul de cașalot și folosit în medicină, în cosmetică și în componența unor produse industriale; ulei de spermanțet. Din fr. **cachalot**.

CASANT, -**Ă**, *casanți*, -*te*, adj. Care se sparge sau se sfărâmă ușor; fragil, casabil. Din fr. **casant**.

CASAȚIE s.f. Organ judecătorec suprem, care are dreptul, în unele state, să caseze o sentință pronunțată de organele judecătorești de grad inferior. Din fr. **casation**.

CASCADĂ, *cascade*, s.f. 1. Cădere naturală de apă pe cursul unui râu, provocată de o ruptură de pantă în profilul longitudinal al văii; cataractă. ♦ Expr. *Cascadă de râs* = râs zgomotos, sacadat și prelungit. 2. (Tehn.; în sintagma) *Montaj în cascadă* = model de legare a unor aparate sau mașini electrice astfel încât curentul de la intrarea unui element să fie egal eu cel de la ieșirea elementului anterior. Din fr. **cascade**.

CASCADOR, -**OARE**, *cascadori*, -*oare*, s.m. și f. 1. Clown, actriță sau acrobat(ă) la circ care execută salturi primejdioase. 2. Actor de cinematograf care dublează uneori protagonistul în secvențele periculoase. Din fr. **cascadeur**.

CASCADORICESC, -**EASCĂ**, *cascadoricesci*, adj. (Rar) De cascador. **Cascador** + suf. -icesc.

CASCADORIE, *cascadorii*, s.f. 1. Săritură primejdioasă, situație dificilă realizată de cascador. 2. Artă sau meserie a cascadorului. - **Cascador** + suf. *-ie*.

CASCADORISM, *cascadorisme*, s.n. (Rar) Faptă de cascador. - **Cascador** + suf. *-ism*.

CASCA, *caști*, s.f. 1. Acoperământ pentru cap, făcut din metal, din piele sau din cauciuc și folosit de militari, de unii sportivi și de unii muncitori pentru protecția capului. ♦ Dispozitiv metalic în atelierele de coafat, în forma unei căciuli, folosit la uscatul părului. 2. Dispozitiv alcătuit din unul sau din două receptoare fixate pe urechi, care servește la ascultarea transmisiunilor radiofonice, telefonice etc. Din fr. **casque**.

CASCHETA, *caschete*, s.f. Un fel de șapcă de stofă, cu fundul larg și rotund și cu cozoroc, care face parte, de obicei, din uniforma militarilor. ♦ Acoperământ pentru cap din cauciuc sau din material plastic, folosit pentru a feri părul de apă. Din fr. **casquette**.

CAȘECTIC, *-Ă, cașectici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de cașexie. Din fr. **cachectique**.

CAȘERAT, *-Ă, cașerați, -te*, s.n., adj. 1. S.n. (Tipogr.) Lipirea unui strat de hârtie, a unui celuloid etc. pe un carton pentru a-i da aspect mai frumos. 2. Adj. (Despre confecții) Cu un strat de spumă poliuretanică fixat între tricot și căptușeală. - După fr. **cacher**.

CASEROLĂ, *caserole*, s.f. 1. Capsulă de porțelan, cu coadă, folosită în laborator pentru topirea substanțelor vâscoase și puțin volatile. 2. Cratiță adâncă cu coadă și cu fundul plat, folosită în bucătărie. Din fr. **casserole**.

CAȘETĂ, *cașete*, s.f. Cutie mică din substanță amilacee, în care se introduc, spre a fi înghițite, medicamente sub formă de pulbere; bulină (1). Din fr. **cachet**.

CASETOTECĂ, *casetoteci*, s.f. Raft sau dulap special pentru depozitarea casetelor (de casetofon). Din fr. **cassettotheque**.

CAȘEU, *cașeuri*, s.n. (Cin.) Mască folosită în filmarea combinată, pentru a se acoperi partea din cadru care nu trebuie să apară. Din fr. **cachet**.

CASITERIT s.n. Oxid de staniu natural, brun-negru, cu luciu adamantin, care se găsește în filoanele hidrotermale și în aluviuni. Din fr. **cassitérite**.

CASIU, *casiuri*, s.n. Șant sau rigolă pietruită ori pavată, largă, care servește la

scurgerea apei de ploaie pe o suprafață înclinată de teren (traversând o șosea). Din fr. **cassis**.

CAȘMIR, (2) *cașmiruri*, s.n. 1. Rasă de capre crescută în Cașmir și în Tibet pentru părul foarte fin și mătăsos. 2. Țesătură moale și fină confecționată din părul de cașmir (1). Din fr. **cachemire**.

CASOLETĂ, *casolette*, s.f. 1. Vas metalic inoxidabil care servește la sterilizarea și la păstrarea sterilă a pansamentelor și a unor instrumente medicale. 2. (Franțuzism) Vas în care se ard mirodenii. Din fr. **cassolette**.

CASTANIETĂ, *castaniete*, s.f. Instrument muzical de percuție (răspândit în Spania și în America Latină), format din două plăcuțe de lemn sau de fildeș, prinse ca valvele unei scoici, care sunt lovite ritmic una de alta și folosit la acompanierea dansului și a muzicii; geamparale (2). Din fr. **castagnettes**.

CASTĂ, *caste*, s.f. Fiecare dintre grupurile sociale închise și strict delimitate prin originea comună, prin profesiunea și prin privilegiile membrilor lor, în care este împărțită societatea în India și în alte țări orientale; *p. gener.* grup social închis care își păstrează privilegiile și interesele (egoiste). ♦ Expr. *Spirit de castă* = spirit îngust, exclusivist. Din fr. **caste**.

CASTRATIE, *castrații*, s.f. Castrare. Din fr. **castration**.

CATABOLISM s.n. Proces biologic de transformare a unor substanțe complexe, specifice organismului, în alte substanțe mai simple și nespecifice, pe care organismul le elimină; dezasimilație, dezasimilare. Din fr. **catabolisme**.

CATACLASTIC, *-Ă, cataclastici, -ce*, adj. (Despre minerale, roci etc.) Care este zdrobit sub acțiunea forțelor tectonice; (despre procese geologice) care provoacă o cataclază. Din fr. **cataclastique**.

CATADIOPTRU, *catadioptri*, s.m. Ochi-de-pisică (pentru semnalizare la vehicule). Din fr. **catadioptre**.

CATAFAZIE, *catafazii*, s.f. (Med.) Tulburare a vorbirii, constând în repetarea mecanică a acelorași fraze sau cuvinte. Din fr. **cataphasie**.

CATAFOREZĂ s.f. Deplasare spre catod a particulelor dintr-o soluție coloidală sub acțiunea câmpului electric. Din fr. **cataphorèse**.

CATALAN, *-Ă, catalani, -e*, subst., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Populație care se găsește pe teritoriul Cataloniei (Spania) și izolat în Franța, Italia, America Latină etc.; (și la sg.) persoană care aparține acestei populații.

2. Adj. Care aparține Cataloniei sau catalanilor (1). 3. S.f. Limbă romanică vorbită de catalani (1). Din fr. **catalan**.

CATALAZĂ, *catalaze*, s.f. (Chim.) Enzimă care catalizează descompunerea peroxidului de hidrogen în apă și oxigen. Din fr. **catalase**.

CATALECTIC, *catalectice*, adj., s.n. (în metrica greco-latină; în sintagma) *Vers catalectic* = vers care se termină printr-un picior incomplet. Din fr. **catalectique**.

CATALITIC, -**A**, *catalitici*, -*ce*, adj. Care se produce prin cataliză, de cataliză. Din fr. **catalytique**.

CATALIZA, *catalizez*, vb. I. Tranz. A produce o cataliză. Din fr. **catalyser**.

CATALIZARE, *catalizări*, s.f. Acțiunea de a cataliza și rezultatul ei. V. **cataliza**.

CATALIZATOR, *catalizatori*, s.m. Substanță care grăbește sau încetinește o reacție chimică, fără ca ea însăși să fie modificată. - **Cataliza** + suf. -*tor* (după fr. *catalyseur*).

BIOCATALIZATOR, *biocatalizatori*, s.m. Substanță care provoacă sau grăbește o reacție chimică în organismele vii. - **Bio-** + **catalizator** (după fr. *biocatalyseur*).

FOTOCATALIZATOR, -**OARE**, *fotocatalizatori*, -*oare*, adj. Care înlesnește fotocataliza. - **Foto-** + **catalizator**

CATALIZĂ, *catalize*, s.f. Acțiune prin care se grăbește sau se încetinește o reacție chimică, sub influența unor catalizatori. Din fr. **catalyse**.

CATALOGA, *cataloghez*, vb. I. Tranz. A înregistra într-un catalog; *p. ext.* a înșira. ♦ Fig. (Depr.) A socoti, a considera pe cineva drept... Din fr. **cataloguer**.

CATALOGARE, *catalogări*, s.f. Acțiunea de a cataloga și rezultatul ei. V. **cataloga**.

CATALOGRAFIE s.f. Tehnică a alcătuirii cataloagelor de bibliotecă sau de muzeu; ramură a biblioteconomiei care studiază principiile și metodele întocmirii cataloagelor de bibliotecă. Din fr. **catalographie**.

CATALPA, *catalpe*, s.f. Arbore decorativ, originar din America de Nord, înalt până la 15 m, cu frunze mari, ovale și cu flori albe (*Catalpa bignonioides*). Din fr. **catalpa**.

CATAMARAN, *catamarane*, s.n. Ambarcație cu pânze alcătuită din două corpuri de plutire; pirogă cu două flotoare laterale. Din fr. **catamaran**.

CATAMENIAL, -**Ă**, *catameniali*, -*e*, adj. (Med.) Care se produce în timpul sau imediat înaintea menstruației. Din fr. **cataménial**.

CATAMNEZĂ s.f. Urmărire a evoluției unei afecțiuni la un bolnav pe baza informațiilor date de acesta după ieșirea din spital. Din fr. **catamnèse**.

CATAPLEXIE, *cataplexii*, s.f. (Med.) Încetare bruscă și de scurtă durată a oricărei mișcări (fără pierderea conștiinței). Din fr. **cataplexie**.

CATAPULTA, *catapultez*, vb. I. Tranz. A lansa ceva cu o catapultă; a lansa un avion prin catapultă. Din fr. **catapulter**.

CATARAL, -**A**, *catarali*, -*e*, adj. Care este în legătură cu catarul, care se referă la catar, de catar. Din fr. **catarrhal**.

CATARI s.m. pl. Adepți ai unei secte creștine din Europa apuseană în sec. XI-XIV, înrudite cu bogomilismul, care respingeau ierarhia catolică și considerau proprietatea privată ca un păcat. Din fr. **cathare**.

CATARINIAN, *catarinieni*, s.m. (La pl.) Grup de maimuțe superioare, cu nările apropiate și coada de obicei scurtă; (și la sg.) maimuță din acest grup. Din fr. **catarhiniens**.

CATASTROFIC, -**Ă**, *catastrofici*, -*ce*, adj. Catastrofal. Din fr. **catastrophique**.

CATASTROFISM s.n. Teorie potrivit căreia toate schimbările din istoria pământului s-ar datorita unor catastrofe periodice, urmate de noi acte de creație. Din fr. **catastrophisme**.

CATATERMOMETRU, *catatermometre*, s.n. Instrument medical utilizat pentru măsurarea căldurii pierdute de corpul omenesc datorită curenților de aer și transpirației. Din fr. **catathermomètre**.

CATEGOREMĂ, *catégorie*, s.f. (Log.) Noțiune universală, în sistemul lui Aristotel, care servește la stabilirea unor relații între lucruri. Din fr. **catégorie**.

CATEGOREMATIC, -**A**, *catégorématic*, -*ce*, adj. (Log.; despre termeni) Care are o semnificație prin el însuși. Din fr. **catégorématique**.

CATEHUMEN, -**Ă**, *catehumeni*, -*e*, s.m. și f. Persoană adultă pregătită pentru primirea botezului (în creștinismul primitiv). Din fr. **catéchumène**.

CATENARĂ, *catenare*, adj.f. (În sintagma) *Suspensie catenară* = sistem de susținere a firului aerian de contact pentru tracțiunea electrică, prin care acesta este suspendat de un cablu purtător prin

intermediul unor fire verticale sau înclinate. Din fr. **caténaire**.

CATETER, *catetere*, s.n. (Med.) Sondă cu care se execută cateterismul. Din fr. **cathéter**.

CATETERISM s.n. (Med.) Introducere a unui cateter într-un canal normal sau într-o cavitate a organismului, în scopul stabilirii diagnosticului. Din fr. **cathétérisme**.

CATETERIZA, *cateterizez*. vb. I. Tranz. (Med.) A explora cu ajutorul cateterului. Din fr. **cathétériser**.

CATOMETRU, *catometre*, s.n. Instrument pentru măsurarea cu precizie a diferențelor de înălțime. Din fr. **cathétomètre**.

CATGUT s.n. Fir resorbabil preparat din intestinul unor animale (pisică, oaie) și întrebuințat în chirurgie, la cusături, drenaj etc. Din fr. **catgut**.

CATHARSIS s.n. 1. (Lit.) Purificare a spiritului cu ajutorul artei prin participare intensă la fenomenul artistic. 2. (În psihanaliză) Efect terapeutic obținut prin descărcarea unei trăiri refulate. [Scriș și: *catarsis*] Din fr. **catharsis**.

CATHARTIC, -**Ă**, *cathartici*, -*ce*, adj. (Lit.) Purificator. [Scriș și: *catartic*] Din fr. **cathartique**.

CATILINARĂ, *catilinare*, s.f. 1. (La pl.) Titlul celor patru discursuri ale lui Cicero împotriva lui Catilina. 2. Fig. Apostrofă vehementă la adresa cuiva. Din fr. **catilinaire**.

CATION, *cationi*, s.m. Ion încărcat cu sarcină electrică pozitivă, care este atras de catod. Din fr. **cation**.

CATIONIC, -**Ă**, *cationici*, -*ce*, adj. (Chim.) De cation. Din fr. **cationique**.

CATOBLEPAS, *catoblepași* s.m. 1. Animal fabulos despre a cărui privire se credea că omoară pe cei asupra cărora era ațintită. 2. Specie de pește veninos. Din fr. **catoblépas**.

CATOD, *catozi*, s.m. 1. Electrode prin care iese curentul electric continuu de conducție dintr-o baie de electroliză, la polul negativ al sursei. 2. Electrode al unui tub electronic care emite electroni. Din fr. **cathode**.

CATODIC, -**Ă**, *catodici*, -*ce*, adj. Care pornește de la catod; privitor la catod. ♦ *Lampă catodică* = lampă emițătoare de electroni. *Raze catodice* = radiație de electroni emiși de catodul unui tub de descărcare electrică, într-un gaz care se află la presiune foarte joasă. *Radiație catodică* = flux de electroni emiși de catodul unui tub de descărcare electrică vidat. Din fr. **cathodique**.

CATOGENEZĂ, *catogeneze*, s.f. (Geol.) Proces de formare a rocilor sedimentare, ale căror particule s-au deplasat, în faza de depunere, sub acțiunea gravitației. Din fr. **catogène**.

CATOLICISM s.n. Confesiune creștină care recunoaște primatul papei, infailibilitatea lui în materie de dogmă și de morală, purcederea "Sfântului Duh" de la Dumnezeu-Tatăl și de la Dumnezeu-Fiul, existența purgatorului etc. Din fr. **catholicisme**.

CATOMETRU, *catometre*, s.n. Aparat folosit pentru controlul mărimilor caracteristice ale tuburilor electronice. Din fr. **catomètre**.

CATREN, *catrene*, s.n. Strofă (sau poezie) formată din patru versuri. Din fr. **quatrain**.

CAUDAT, *caudate*, s.n. (La pl.) Ordin de amfibieni cu coadă (*Urodela*, *Caudata*); (și la sg.) animal din acest ordin; urodel. Din fr. **caudates**.

CAUDIFER, -**Ă**, *caudiferi*, -*e*, adj. (Rar) Care are coadă, care poartă coadă. Din fr. **caudifère**.

CAULESCENT, -**Ă**, *caulescenți*, -*te*, adj. (Despre plante) Care are tulpină aeriană. Din fr. **caulescent**.

CAULIFLORIE, *cauliflorii*, s.f. (Bot.) Apariție a florilor direct pe tulpină, proprie unor arbori tropicali. Din fr. **cauliflorie**.

CAUZALGIE, *cauzalgii*, s.f. Senzație dureroasă de arsură, localizată, de obicei, la mâini sau la picioare, însoțită de tulburări circulatorii și datorată lezării nervilor simpatici din regiunile respective. Din fr. **causalgie**.

CAUZALISM s.n. Concepție filozofică bazată pe cauzalitate. Din fr. **causalisme**.

CAUZALIST, -**Ă**, *cauzaliști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al cauzalismului. Din fr. **causaliste**.

CAUZALITATE s.f. Raport obiectiv, necesar între cauză și efect. ♦ *Principiul* (sau *legea*) *cauzalității* = principiu potrivit căruia orice fenomen are o cauză. *Cauzalitate inelară* = feedback. Din fr. **causalité**.

CAV, -**Ă**, *cavi*, -*e*, adj. (Despre obiecte) Care are o cavitate. ♦ *Venă cavă* = denumire pentru cele două vene (inferioară și superioară) care transportă sângele la inimă. Din fr. **cave**.

CAVALCADĂ, *cavalcade*, s.f. Plimbare călare făcută în grup; goană, alergare (cu cai). ♦ Grup de persoane care fac împreună o plimbare călare. Din fr. **cavalcade**.

CAVALIER, *cavaliere*, s.n. 1. Terasă înaltă, construită într-o fortificație, pentru

amplasarea tunurilor. **2.** Cordon de pământ sau de alte materiale de-a lungul unui drum, format prin curățarea de-a șanțurilor. Din fr. **cavalier**.

CAVERNICOL, -Ă, *cavernicoli*, -e, adj. Specific peșterii, care ține de peșteră, care trăiește sau care crește în peșteră. Din fr. **cavernicole**.

CAVERNOGRAMĂ, *cavernogramme*, s.f. Diagramă reprezentând variația diametrului unei găuri de sondă de-a lungul acesteia. Din fr. **cavernogramme**.

CAVERNOMETRIE s.f. Operație de măsurare și de înregistrare a diametrului unei găuri de sondă, de-a lungul acesteia. Din fr. **cavernométrie**.

CAVIAR, s.n. Icre negre preparate prin sare. Din fr. **caviar**.

CAVICORN, -Ă, *cavicorni*, -e, adj., s.m. **1.** Adj. (Despre cornute) Cu coarnele goale în interior. **2.** S.m. Animal cavicorn (1). Din fr. **cavicornes**.

CAVITAR, -Ă, *cavitari*, -e, adj. (Despre corpuri) Gol în interior. (2). Din fr. **cavitaire**.

PLURICAVITAR, -Ă, *pluricavitari*, -e, adj. Care are mai multe caverne pulmonare. - **Pluri** - + **cavitar**.

CAVITAȚIE, *cavitații*, s.f. Fenomen de producere, într-un curent de lichid, a unui vid parțial unde se formează bule de vapori sau de gaze care, aglomerându-se, determină vibrații și coroziune mecanică, prezentând pericol de distrugere pentru pereții conductei prin care circulă lichidul, pentru paletetele turbinelor etc. Din fr. **cavitation**.

CAVOU, *cavouri*, s.n. Construcție funerară (într-un cimitir sau în alt loc de înmormântare) cu una sau mai multe cripte. Din fr. **caveau**.

CAZA, *cazez*, vb. I. Tranz. A instala pe cineva temporar într-o locuință. Din fr. **casier**.

CAZARMAMENT s.n. Totalitatea efectelor de pat (saltea, pernă, pătură, cearșaf etc.) pe care le primește un militar sau, p. ext., un muncitor pe șantier. - Probabil contaminare între **cazarmă** și **echipament**. Cf. fr. **casernement**.

CAZEINĂ s.f. Substanță proteică aflată în lapte și care, coagulându-se, formează partea componentă principală a brânzeturilor; cazeinogen. Din fr. **caséine**.

CAZEINAT s.n. (În sintagma) *Cazeinat de sodiu* = produs obținut din lapte smântănit. Din fr. **caséinate**.

CAZEINOGEN s.n. Cazeină. Din fr. **caséinogène**.

CAZEMATĂ, *cazemate*, s.f. Lucrare de apărare, construită din lemn și pământ sau din beton armat, în care sunt instalate diferite mijloace de luptă împotriva artileriei și împotriva bombardamentelor aeriene; buncăr (4). ♦ Încăpere blindată pe nave, unde sunt instalate tunurile de calibru mijlociu. Din fr. **casemate**.

CAZIER, *caziere*, s.n. **1.** Dulap cu mai multe compartimente sau sertare, în care se clasează acte, dosare etc. ♦ (Tipogr.) Dulăpior cu rafturi în care se păstrează literale. **2.** (Jur.; în sintagma) *Cazier judiciar* = fișă de evidență în care organele judiciare consemnează toate condamnările penale ale unei persoane. ♦ Serviciu care ține evidența acestor fișe. Din fr. **casier**.

CAZINOU, *cazinouri*, s.n. Local public în stațiunile balneare și climaterice, cu restaurant, cu săli pentru jocuri (de noroc), de dans, de spectacole etc. [Var.: **cazino** s.n.] Din fr. **casino**.

CAZUALISM s.n. Concepție filozofică conform căreia dezvoltarea lumii, ca și ordinea în care se succedă evenimentele, se datoresc hazardului. Din fr. **casualisme**.

CAZUIST, -Ă, *cazuști*, -ste, s.m. și f. Persoană care aplică metodele cazuisticii, care se servește de argumente ingenioase și logice în aparență, dar false în fond. Din fr. **casuiste**.

CAZUISTIC, -Ă, *cazuistici*, -ce, adj., s.f. **1.** Adj. Bazat pe cazuistică (2), privitor la cazuistică. **2.** S.f. Parte a teologiei scolastice medievale care încearcă să rezolve cazurile de conștiință și să justifice unele practici imorale printr-un sistem de norme etice abstracte și prin subtilități logice, devenite cu vremea pură sofistică; p. ext. argumentare subtilă, abilă, sofistică a unor teze false sau îndoielnice. Din fr. **casuistique**.

CEBOCEFAL, -Ă, *cebocefali*, -e, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care prezintă cebocefalie. Din fr. **cébocéphale**.

CEBOCEFALIE, *cebocefalii*, s.f. (Med.) Malformație congenitală caracterizată prin nas turtit și ochi foarte apropiați. Din fr. **cébocéphalie**.

CECAL, -Ă, *cecali*, -e, adj. Care aparține cecului, privitor la cec. Din fr. **caecal**.

CECIDIE s.f. Excrescență pe diferite organe ale plantelor, provocată de unii paraziți (bacterii, ciuperci sau insecte); gală². Din fr. **cécidie**.

CECOGRAF, *cecografe*, s.n. Instrument de care se servesc orbii pentru a scrie. Din fr. **cécographie**.

CECOGRAFIE s.f. Metodă specială prin care orbii sunt învățați să scrie. Din fr. *cécographie*.

CEDA, *cedez*, vb. I. 1. Tranz. A renunța (gratuit sau prin vânzare) la posesiunea asupra unui bun. ♦ (Despre persoane) A transmite un drept de creanță unei alte persoane. 2. In tranz. A da cuiva dreptate într-o discuție, a nu se mai împotrivi; a se supune; a renunța. ♦ (Sport) A se recunoaște învins (renunțând la luptă); a fi învins. 3. In tranz. (Despre boli) A scădea din intensitate, a se ameliora. 4. In tranz. (Despre lucruri) A nu rezista unei presiuni; a se încovoia; a se deforma; a se rupe. Din fr. *céder*.

CEDARE, *cedări*, s.f. Acțiunea de a *ceda* și rezultatul ei. V. **ceda**.

CEFALALGIC, -*Ă*, *cefalalgici*, -*ce*, adj. (Med.) De cefalalgie. Din fr. *céphalalgique*.

CEFALALGIE, *cefalgii*, s.f. Durere de cap. Din fr. *céphalgie*.

CEFALEE s.f. Durere de cap difuză sau localizată, continuă sau intermitentă. Din fr. *céphalée*.

CEFALINĂ s.f. Substanță care conține acizi grași, acid fosforic, gliceroli și aminoalcooli și care se găsește în țesutul nervos cerebral și în gălbenușul de ou. Din fr. *céphaline*.

CEFALITĂ, *cefalite*, s.f. Inflamație a creierului și a membranelor sale. Din fr. *céphalite*.

CEFALOCORDAT, *cefalocordate*, s.n. (La pl.) Încrengătură de animale marine cu scheletul corpului format din coarda dorsală; (și la sg.) animal din această încrengătură. Din fr. *céphalocordates*.

CEFALOGRAF, *cefalografe*, s.n. Instrument pentru înregistrarea grafică a dimensiunilor capului, folosit în antropometrie. Din fr. *céphalographie*.

CEFALOGRAFIE s.f. 1. Descriere anatomică a capului. 2. Înregistrarea grafică a formei și a dimensiunilor capului. Din fr. *céphalographie*.

CEFALOMETRIC, -*Ă*, *cefalometrici*, -*ce*, adj. (Med.) De cefalometrie. Din fr. *céphalométrique*.

CEFALOMETRIE, *cefalometrii*, s.f. (Med.) Măsurare a dimensiunilor capului. Din fr. *céphalométrie*.

CEFALOMETRU, *cefalometre*, s.n. Instrument pentru măsurarea capului. Din fr. *céphalomètre*.

CEFALOPOD, *cefalopode*, s.n. (La pl.) Clasă de moluște marine cu structură superioară, având în jurul gurii brațe

tentaculare, prevăzute cu ventuze; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. [Var.: **cefalopodă** s.f.] Din fr.

céphalopode.

CEFALORAHIDIAN, -*Ă*, *cefalorahidieni*, -*e*, adj. Care se referă la cap și la coloana vertebrală, care aparține acestora. *Regiunea cefalorahidiană*. ♦ *Lichid cefalorahidian* = lichid incolor care se găsește în ventriculii cerebrali și în canalul rahidian, având rol mecanic și de protecție. Din fr. *céphalo-rachidien*.

CEFALOSCOPIC, -*Ă*, *cefaloscopici*, -*ce*, adj. în legătură cu cefaloscopia, care aparține cefaloscopiei. Din fr.

céphaloscopique.

CEFALOSCOPIE s.f. Examinare a capului. Din fr. **céphaloscopie**.

CEFALOTOMIE, *cefalotomii*, s.f. (Med.) Craniotomie. Din fr. **céphalotomie**.

CEFEIDĂ, *cefeide*, s.f. Stea cu strălucire variabilă. Din fr. **céphéide**.

CELAFIBRĂ, *celafibre*, s.f. Fibră textilă artificială din categoria fibrelor celulozei, puțin higroscopică, permeabilă pentru radiațiile ultraviolete și ușor inflamabilă. Din fr. *celafibre*.

CELENERAT, *celenterate*, s.n. (La pl.) Încrengătură de animale inferioare, de obicei marine, care au corpul cu pereții alcătuiți din două straturi de celule și cu o cavitate digestivă în interior; (și la sg.) animal care face parte din această încrengătură. ♦ (Adjectival) *Meduza și coraliile sunt animale celenterate*. Din fr. **coelentérés**.

CELERIMETRU, *celerimetre*, s.n. (Rar) Tahimetru. Din fr. **célerimetre**.

CELESTA, *celeste*, s.f. Instrument muzical de percuție cu claviatură, ale cărui sunete sunt produse prin lovirea unor plăci de metal. Din fr. **célesta**.

CELESTIN, s.m. Călugăr aparținând unui ordin catolic fondat în anul 1254. Din fr. **célestin**.

CELESTINĂ s.f. Sulfat de stronțiu natural, sticlos-transparent, incolor sau ușor colorat, întrebuințat ca materie primă la prepararea sărurilor de stronțiu. Din fr. **célestine**.

CELIAC, -*Ă*, *celiaci*, -*ce*, adj. (Anat.) Al cavității abdominale. Din fr. **coeliaque**.

CELIBATAR, -*Ă*, *celibatari*, -*e*, s.m. și f. Persoană (în special bărbat) necăsătorită. Din fr. **célibataire**.

CELIOSCOPIE s.f. Metodă de examinare a interiorului cavității abdominale; peritonoscopie. Din fr. **coelioscopie**.

CELIOTOMIE, *celiotomii*, s.f. (Med.) Laparotomie. Din fr. **coeliotomie**.

CELOFAN s.n. Produs chimic obținut din soluție de viscoză sub formă de filme și de foi subțiri transparente, impermeabile, insolubile în apă și în alcool, folosit la ambalaje. Din fr. **cellophane**.

CELOFANA, *celofanez*, vb. I. Tranz. (Rar) A îmbrăca în celofan. Din **celofan**.

CELOFANARE, *celofanări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *celofana* și rezultatul ei. V. **celofana**.

CELOFANAT, -Ă, *celofanați*, -te, adj. (Rar) Care a fost îmbrăcat în celofan. V. **celofana**.

CELOFIBRĂ, *celofibre*, s.f. Fibră textilă artificială obținută din celuloză. Din fr. **cellofibre**.

CELOM s.n. Cavitate în interiorul corpului animalelor metazoare. Din fr. **coelome**.

CELOMAT, *celomate*, s.n. Animal prevăzut cu celom. Din fr. **coelomates**.

CELOMIC, -Ă, *celomici*, -ce, adj. (Anat.) Care aparține celomului, referitor la celom. Din fr. **coelomique**.

CELT, -A, *celți*, -te, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană făcând parte dintr-o veche populație europeană care a locuit în Galia (de unde s-a extins apoi și în alte regiuni); gal. 2. Adj. Celtic. Din fr. **Celtes**.

CELTIC, -Ă, *celtici*, -ce, adj. Care aparține celților (1), privitor la celți; celt (2), galic. ◊ *Limbi celtice* = familie de limbi vorbite în antichitate (de vechii gali) și astăzi (de irlandezi, bretoni etc.), în vestul Europei. Din fr. **celtique**.

CELȚIU s.n. (Chim.) Hafniu. Din fr. **celtium**.

CELULITĂ s.f. Inflamație a țesutului celular subcutanat. Din fr. **cellulite**.

CELULOID s.n. Materie solidă, incoloră, uneori transparentă, lucioasă, flexibilă și plastică, ușor inflamabilă, obținută din nitroceluloză și camfor, folosită la fabricarea filmelor fotografice, a lacurilor și a unor obiecte uzuale. Din fr. **celluloid**.

CELULOZĂ s.f. Substanță organică din care sunt alcătuiți pereții celulari ai plantelor și care are o largă întrebuințare în industria hârtiei, a lacurilor, a fibrelor artificiale, a maselor plastice etc. Din fr. **cellulose**.

CELULOZIC, -Ă, *celulozici*, -ce, adj. Care conține (sau este alcătuit din) celuloză. Din fr. **cellulosique**.

CEMENT, *cementuri*, s.n. 1. Agent pulverulent care servește la cementarea oțelului. 2. (Med.; în sintagma) *Cement dentar* = material folosit în obturația

provizorie a cariilor și la fixarea unor proteze. Din fr. **cément**.

CEMENTA, *cementez*, vb. I. Tranz. 1. A trata termochimic oțelurile moi sau aliate, introducând carbon, crom, azot etc. în stratul lor superficial, pentru a obține un strat dur cu mare rezistență la uzură. 2. (Med.) A obtura canalul unui dinte cu cement. 3. (Med.) A fixa cu cement protezele pe dinți. Din fr. **cémenter**.

CEMENTARE, *cementări*, s.f. Acțiunea de a *cementa*. V. **cementa**.

CEMENTAT, -Ă, *cementați*, -te, adj. Care a suferit procesul de cementare. V. **cementa**.

CEMENTAȚIE, *çementații*, s.f. 1. (Chim.) Cementare. 2. Întărire și pierdere a elasticității suprafeței lemnului. 3. (Geol; în sintagma) *Zonă de cementație* = zonă din scoarța pământului în care se produce îmbogățirea în sulfuri secundare a unui zăcământ de sulfuri primare. Din fr. **cémentation**.

CEMENTITĂ, *cementite*, s.f. Carbură de fier dură, care se găsește în fontă și în oțel. Din fr. **cémentite**.

CEMENTOS, -OASĂ, *cementoși*, -oase, adj. De natura cementului. Din fr. **cémenteux**.

CENESTEZIC, -Ă, *cenestezici*, -ce, adj. (Psih.) De cenestezie. Din fr. **cénesthésique**.

CENESTEZIE s.f. Impresie generală, nediferențiată, care rezultă din totalitatea senzațiilor primite de la organele interne, caracterizându-se printr-o dispoziție plăcută sau neplăcută; sensibilitate care reflectă propria existență fizică. Din fr. **cénesthésie**.

CENOBISM s.n. Situație de cenobit; viață dusă de cenobit. Din fr. **cénobitisme**.

CENOBITIC, -Ă, *cenobitici*, -ce, adj. Al cenobiților, de cenobiți. Din fr. **cénobitique**.

CENOGENETIC, -Ă, *cenogenetici*, -ce, adj. (Biol.; despre caractere) 1. Care dispăre în perioada adultă. 2. De origine recentă. Din fr. **cénogénétique**.

CENOGENEZĂ, *cenogeneze*, s.f. (Biol.) Apariție a unor caractere în cursul dezvoltării, datorită adaptării la condițiile de mediu. Din fr. **cénogénèse**.

CENOMANIAN, -Ă, *cenomaniani*, -e, s.n., adj. 1. S.n. Al doilea etaj al cretaciacului mediu, considerat și primul etaj al cretaciacului superior, caracterizat prin amoniți, lamelibranhiate, echinide etc. 2. Adj. Care aparține cenomanianului (1), care se referă la el. Din fr. **cénomanien**.

CENOTIP, *cenotipuri*, s.n. (Biol.) Tip primitiv din care au derivat alte tipuri. Din fr. *cénotype*.

CENOZOIC subst., adj. (Geol.) Neozoic. Din fr. *cénozoïque*.

CENTEZIMAL, -Ă, *centezimali*, -e, adj. Care reprezintă a suta parte dintr-un întreg. ♦ *Grad centezimal* = unghi egal cu a suta parte dintr-un unghi drept. *Minut centezimal* = a suta parte dintr-un grad centezimal. *Secundă centezimală* = a suta parte dintr-un minut. Din fr. *centésimal*.

CENTIAR, *centiari*, s.m. Unitate subdivizionară de măsură pentru terenuri, egală cu a suta parte dintr-un ar. Din fr. *centiare*.

CENTIGRAM, *centigrame*, s.n. Măsură subdivizionară de greutate care reprezintă a suta parte dintr-un gram. Din fr. *centigramme*.

CENTILĂ, *centile*, s.f. A suta parte dintr-o mulțime de date clasate într-o anumită ordine statistică. [Var.: *centil* s.n.] Din fr. *centile*.

CENTILITRU, *centilitri*, s.m. Măsură subdivizionară de capacitate, care reprezintă a suta parte dintr-un litru. Din fr. *centilitre*.

CENTIMĂ, *centime*, s.f. Valoare bănească care reprezintă a suta parte dintr-un franc, dintr-un leu vechi etc. ♦ Expr. (Fam.) *Nici o centimă* = nici un ban. Din fr. *centime*.

CENTIMETRU, (1) *centimetri*, s.m. (2) *centimetre*, s.n. 1. S.m. Măsură subdivizionară de lungime, care reprezintă a suta parte dintr-un metru. 2. S.n. Panglică îngustă de mușama, de metal etc. lungă de un metru sau mai mult, cu diviziuni zecimale, care servește la măsurat în croitorie, în magazine textile etc. Din fr. *centimètre*.

CENTIRON, *centiroane*, s.n. Centură (militară). Din fr. *ceinturon*.

CENTRA, *centrez*, vb. I. 1. Tranz. A fixa o piesă de prelucrat într-o mașină-unealtă, astfel încât axa de rotație a suprafeței supuse prelucrării să coincidă cu axa de rotație a sculei sau a axului principal al mașinii. 2. Tranz. Fig. A orienta o activitate spre un anumit obiectiv, a grupa elemente disparate în jurul unui nucleu. 3. Tranz. A aduce în poziții corecte două sau mai multe mașini care funcționează cuplate. 4. Intranz și tranz. (La fotbal, polo, handbal, rugbi etc.) A trimite sau a trece mingea de la marginea terenului spre mijlocul lui; *spec.* (la fotbal) a trimite mingea din marginea terenului în careul de la poartă. Din fr. *centrer*.

CENTRARE, *centrări*, s.f. Acțiunea de a *centra*; *centraj*. V. *centra*.

CENTRAT, -Ă, *centrați*, -te, adj. Care este orientat, îndreptat, fixat în (sau pe) centru. V. *centra*.

DESCENTRA, *descentrez*, vb. I. Tranz. (Despre piesele unui aparat) A face să-și piardă poziția simetrică față de centru, a deplasa astfel încât axa piesei să nu mai coincidă cu axa dată. ♦ Refl. *Roata s-a descentrat*. - **Des-** + **centru** (după fr. *décentrer*).

DESCENTRARE, *descentrări*, s.f. Acțiunea de a (se) *descentra*. V. *descentra*.

DESCENTRAT, -Ă, *descentrați*, -te, adj. (Tehn.; despre piesele unui aparat) Care și-a pierdut poziția simetrică față de centru, care s-a deplasat în așa fel încât axa piesei nu mai coincide cu axa dată. V. *descentra*.

CENTRAJ, *centraje*, s.n. Centrare. Din fr. *centrage*.

CENTRALISM s.n. Sistem de organizare administrativă, economică sau politică, potrivit căruia instituțiile locale se află (în orice problemă) în subordinea instituțiilor centrale și lucrează după dispozițiile acestora. ♦ (Ieșit din uz) *Centralism democratic* = principiu de bază propriu organizării și activității partidelor comuniste și muncitorești, care susținea îmbinarea centralismului cu democrația, conducerea centralizată cu participarea membrilor colectivității. - Din fr. *centralisme*. Cf. ruș. *цeнтpaлизм*.

CENTRALIST, -Ă, *centraliști*, -ste, adj. Potrivit centralismului, care aparține centralismului, privitor la centralism. Din fr. *centraliste*.

CENTRALIZA, *centralizez*, vb. I. Tranz. 1. A uni, a concentra într-un singur tot elemente preexistente. 2. A face să depindă de o singură conducere. 3. A înscrie date într-un centralizator (2). Din fr. *centraliser*.

CENTRALIZARE, *centralizări*, s.f. Acțiunea de a *centraliza* și rezultatul ei; centralizație; spec. proces de unire a mai multor unități economice (mai mici) în mari unități economice. ♦ *Centralizarea capitalului* = formarea unor capitaluri mai mari prin unirea unor capitaluri mai mici. V. *centraliza*.

CENTRALIZAT, -Ă, *centralizați*, -te, adj. Care a fost supus centralizării. V. *centraliza*.

CENTRALIZAȚIE, *centralizații*, s.f. (inv.) Centralizare. Din fr. *centralisation*.

CENTRALIZATOR, -OARE,

centralizatori, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care centralizează. 2. S.n. Document în care se centralizează date. Din fr. **centralisateur.**

CENTRIFUG, -Ă, centrifugi, -ge, adj., s.f. 1. Adj. Care tinde să se depărteze de centru; centrifugal. ♦ *Forță centrifugă* = forță care acționează asupra unui corp aflat în mișcare de rotație, tinzând să-l depărteze de axa de rotație. *Mișcare centrifugă* = mișcare a unui corp care se depărtează de centrul lui de rotație. *Pompă centrifugă* = aparat bazat pe efectul forței centrifuge și folosit la pomparea apei. 2. S.f. Aparat pentru separarea componentelor cu densități diferite dintr-un amestec lichid eterogen cu ajutorul forței centrifuge. Din fr. **centrifuge.**

CENTRIFUGA, pers. 3
centrifughează, vb. I. Tranz. A efectua o mișcare centrifugă. Din **centrifug.** Cf. fr. **centrifuger.**

CENTRIFUGARE s.f. Acțiunea de a *centrifuga*; operație de separare prin sedimentare sau prin filtrare, sub acțiunea forței centrifuge, a componentelor cu densități diferite dintr-un lichid eterogen. V. **centrifuga.**

CENTRIOL, centrioli, s.m. (Biol.) Particulă componentă a centrosomului. Din fr. **centriole.**

CENTRIPET, -Ă, centripeti, -te, adj. Care tinde să se apropie de centru; centripetal. ♦ *Forță centripetă* = forță egală și opusă celei centrifuge, care menține un corp rotitor pe traiectoria circulară. Din fr. **centripète.**

CENTROMER, centromere, s.n. (Biol.) Regiune din cromozom unde se inserează brațele cromatidelor. Din fr. **centromère.**

CENTROPLASMĂ, centroplasme, s.f. (Biol.) Matricea fundamentală a cromozomului. Din fr. **centroplasmе.**

CENTROSFERĂ s.f. 1. Partea centrală a globului pământesc, cu raza de 3500 km și densitatea foarte mare, care se consideră a fi alcătuită din nichel și fier; nife. 2. (Biol.) Regiune care înconjură centriolul și are rol activ în diviziunea celulară. Din fr. **centrosphère.**

CENTROSPERMĂ, centrosperme, s.f. (La pl.) Grup mare de plante, cu ovarul superior, cu semințe localizate pe o formație din centrul fructului și cu embrionul curbat, inelat sau spiralat; (și la sg.) plantă din acest grup. Din fr. **centrospermes.**

CENTROZOM, centrozomi, s.m. Constituent citoplasmatic situat lângă

nucleu, servind la reproducerea indirectă a celulei. Din fr. **centrosome.**

CENTUMVIRAT s.n. Demnitatea de centumvir. Din fr. **centumvirat.**

CENTURĂ, centuri, s.f. 1. Curea (lată) de piele, de pânză etc. cu care se încinge talia; cordon, cingătoare. ♦ Expr. *Până, la centură* = (de la umeri) până la talie. ♦ *Centură de campion* = centură, panglică lată etc. cu care se încinge mijlocul câștigătorului unui campionat la box sau la lupte. *Centură de gimnastică* = cingătoare lată, folosită pentru a susține corpul la unele exerciții de gimnastică. *Centură ortopedică* = dispozitiv folosit în unele afecțiuni ale sistemului osos, pentru menținerea corpului în poziție corectă. *Centură de salvare* = echipament individual, de forma unui cordon lat, a unui pieptar etc. făcut din plăci de plută învelite în pânză, care servește la menținerea unui naufregiat la suprafața apei; colac de salvare. *Centură de siguranță* = echipament individual de protecție folosit de muncitorii care lucrează pe stâlpi la înălțime, constituit dintr-o cingătoare lată și o frânghie de susținere. ♦ (Mil.) Curea lată de piele (rar de pânză) care se pune în jurul taliei și de care se agată sabia, baioneta sau tocul pistolului; centiron. ♦ Fâșie lată de pânză, de elastic, de material plastic etc. cu care se încinge abdomenul pentru a-l susține sau pentru a-l menține în poziție corectă. 2. (Anat.) Ansamblu osos prin care extremitățile se leagă de trunchi. ♦ *Centură pelviană* = centură formată din oasele coxale și care leagă membrele inferioare de trunchi. *Centură scapulară* = centură formată din clavicule și omoplați și care leagă membrele superioare de trunchi. 3. (Sport) Linie orizontală, imaginară, la nivelul ombilicului, care marchează limita sub care loviturile la box sunt nepermise de regulament. ♦ (La lupte) Procedeu tehnic de prindere a mijlocului adversarului cu mâinile. 4. (Astron.; în sintagma) *Centură de radiație* = fiecare dintre zonele din jurul Pământului în care radiația corpusculară ionizantă este atât de intensă, încât prezintă nocivitate pentru cosmonauți. 5. (În sintagma) *Centură de fortificații* = linie de lucrări de apărare din beton armat și metal, construită în jurul unei localități. 6. Grindă orizontală rezemată pe toată lungimea ei pe zidurile unei clădiri, în vederea realizării legăturii dintre ziduri. 7. (Constr.) Brâu de beton pe care se fixează planșeul clădirilor. 8. Fâșie continuă de tablă de oțel care formează bordajul unei nave. Din fr. **ceinture.**

CENUR, *cenuri*, s.m. (Med.) Formă larvară a teniei care se dezvoltă parazită în organism. Din fr. **cénure**.

CENUROZĂ, *cenuroze*, s.f. Boală parazită, mai ales la oi, provocată de larva teniei și localizată la creier; capie, căpială, căpiere. Din fr. **cenurose**.

CENZITAR, -**Ă**, *cenzitari*, -e, adj. Care are la bază censul (3), întemeiat pe cens. ♦ *Sistem (electoral) cențitar* = sistem electoral în care recunoașterea dreptului de vot este în funcție de îndeplinirea de către alegători a anumitor condiții, în primul rând în funcție de avere. Din fr. **cenșitaire**.

CENZURA, *cențurez*, vb. I. Tranz. A aplica censură. ♦ Fig. A exercita un control asupra moravurilor. Din fr. **cenșurer**.

CENZURARE, *cențurări*, s.f. Acțiunea de a cențura. V. **cențura**.

CENZURABIL, -**Ă**, *cențurabil*, -e, adj. Care trebuie sau merită să fie cențurat. Din fr. **cenșurable**.

CERAMBICID, *cerambicide*, s.n. (La pl.) Familie de insecte cu antene foarte lungi, cu corpul alungit și viu colorat (*Cerambicidae*); (și la sg.) insectă din această familie. Din fr. **cerambycidés**.

CERAMIC, -**Ă**, *ceramici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Tehnica și arta prelucrării argilelor, pentru a se obține, prin omogenizarea amestecului plastic, modelarea, decorarea, smălțuirea, uscarea și arderea lui, diverse obiecte. ♦ Obiect obținut prin această tehnică. ♦ Material din care se obțin astfel de obiecte. 2. Adj. (Despre obiecte sau materiale) Obținut prin tehnica ceramicii (1); referitor la ceramică, de ceramică. Din fr. **ceramique**.

CERAMIST, -**Ă**, *ceramiști*, -ste, s.m. și f. Specialist în fabricarea obiectelor de ceramică sau în arta ceramicii. Din fr. **ceramiste**.

CERARGIRIT s.n. Clorură de argint naturală, întrebuințată ca minereu de argint. Din fr. **cerargyrite**.

CERCAR, *cercari*, s.m. Larvă a gălbezii, care trăiește în apă și care devine adultă în organismul vitelor cornute, unde pătrunde o dată cu hrana. Din fr. **cercaire**.

CERCI s.m. pl. Pereche de formații filamentoase terminale la unele insecte. Din fr. **cerque**.

CERCOPITEC, *cercopiteci*, s.m. Maimuță africană cu coada lungă (*Cercopithecus*). Din fr. **cercopithèque**.

CERCOPITECID, *cercopitecide*, s.n. (La pl.) Familie de maimuțe din care fac parte cercopitecul, pavianul și magotul; (și la sg.)

maimuță din această familie. Din fr. **cacopithécidés**.

CERCOSPORIOZĂ s.f. Boală a plantelor provocată de ciuperci, care se manifestă prin apariția, pe frunze, a unor pete circulare, brune sau albicioase. Din fr. **cercosporiose**.

CEREALĂ, *cereale*, s.f. (La pl.) Grup de plante din familia gramineelor (grâu, porumb etc.), cu rădăcini fasciculate, tulpini neramificate și fructele cariopse, ale căror semințe servesc ca hrană omului sau animalelor și ca materie primă în industria alimentară; (și la sg.) plantă care face parte din acest grup. Din fr. **céreale**.

CEREALICULTURĂ s.f. Ramură a agriculturii care studiază cultura cerealelor. Din fr. **cérealiculture**.

CEREALIER, -**Ă**, *cerealieri*, -e, adj. Care produce cereale; de cereale. Din fr. **cérealier**.

CEREALIST, *cerealști*, s.m. Negustor de cereale. Din fr. **cérealiste**.

CEREBELOS, -**OASĂ**, *cerebeloși*, -oase, adj. Al cerebelului, care se referă la cerebel. Din fr. **cérebelleux**.

CEREBRAL, -**Ă**, *cerebrali*, -le adj. 1. Care aparține creierului, privitor la creier și la funcțiile lui. 2. Intelectual, rațional, mintal. *Activitate cerebrală*. 3. (Despre oameni; adesea substantivat) Care se conduce (uneori exagerând) numai după criteriile rațiunii. Din fr. **cébral**.

CEREBRALITATE s.f. (Rar) însușirea de a fi cerebral (2, 3). Din fr. **cébralité**.

CEREBROMALACIE, *cerebromalacii*, s.f. (Med.) Ramolisment cerebral. Din fr. **cérebromalacie**.

CEREBROSCLEROZĂ, *cerebroscleroze*, s.f. (Med.) Sclerozare a arterelor cerebrale. Din fr. **célebrosclérose**.

CEREBROSPINAL, -**Ă**, *cerebrospinali*, -e, adj. Care aparține creierului și măduvei spinării, care are legătură cu creierul și cu măduva spinării. Din fr. **cérebro-spinal**.

CEREBROZIDĂ, *cerebrozide*, s.f. Nume dat unor substanțe lipoidice complexe prezente în țesutul nervos cu rol important în metabolismul neuronului. Din fr. **cérebroside**.

CEREMONIOS, -**OASĂ**, *ceremonioși*, -oase, adj. Care se comportă sau se face cu polilitete (exagerată). Din fr. **cerémonieux**.

CEREZINA, *cerazine*, s.f. Produs obținut prin rafinare din ozocherită sau din reziduu de petrol și folosit în diverse industrii. Din fr. **cerésine**.

CERIFER, -**Ă**, *ceriferi*, -e, adj. (Despre glandele albinelor sau despre celulele

vegetale) Care produce ceară. - După fr. **cérifère**.

CERIFICARE, *cerificări*, s.f. Impregnaire cu ceară. - După fr. **cérification**.

CERIT s.n. Mineral care conține pământuri rare, în special oxid de ceriu. Din fr. **cérîte**.

CERIU s.n. Element chimic, metal moale, ductil și strălucitor, folosit, în aliaj cu lantan și fier, la fabricarea pietrelor de brichete, a gloanțelor și a proiectilelor. Din fr. **cérium**.

CEROGRAFIE s.f. Procedeu de pregătire a unei forme de tipar înalt, prin gravarea manuală a imaginii într-un strat de ceară aplicat pe o placă de metal. Din fr. **céographie**.

CEROMETRIE, *cerometrii*, s.f. Metodă de analiză chimică cantitativă. [Var.: **cerimetrie** s.f.] Din fr. **cérométrie**.

CEROPLASTICĂ s.f. Arta de a modela în ceară. Din fr. **céoplastique**.

CERULEU s.n. Substanță minerală albastră, obținută dintr-un amestec de acizi de cobalt și staniu. Din fr. **céruleum**.

CERUMINOS, **-OASĂ**, *ceruminoși, -oase*, adj. (Med.) De natura cerumenului. Din fr. **cérumineux**.

CERUZIT s.n. Carbonat natural de plumb, care se prezintă sub formă de cristale albe cu luciu diamantin. [Var.: **ceruzită** s.f.] Din fr. **cérusite**.

CERVICAL, **-Ă**, *cervicali, -e*, adj. Care ține de partea dindărăt a gâtului; de la ceafă. Din fr. **cervical**.

CERVICITĂ, *cervicite*, s.f. Inflamație acută sau cronică a colului uterin sau a vezicii urinare. Din fr. **cervicite**.

CERVICOTOMIE, *cervicotomii*, s.f. (Med.) Incizie chirurgicală la nivelul colului uterin. Din fr. **cervicotomie**.

CERVID, *cervide*, s.n. (La pl.) Familie de mamifere rumegătoare ai cărei masculi au coarne osoase, ramificate; (și la sg.) animal din această familie. Din fr. **cervidés**.

CERVIN, **-Ă**, *cervini, -e*, adj. (Rar) Asemănător cerbului. Din fr. **cervin**.

CERVIX s.n. Partea inferioară a uterului sau a vezicii urinare; col uterin sau vezical. Din fr. **cervix**.

CESIONAR, **-Ă**, *cesionari, -e*, s.m. și f. Persoană care beneficiază de un contract de cesiune, căreia i se transferă de la altcineva un bun sau un drept. Din fr. **cessionnaire**.

CESIU s.n. Element chimic, metal alcalin monovalent, moale, alb, care se găsește în cantități foarte mici alături de potasiu și se folosește la fabricarea celulelor fotoelectrice. Din fr. **césium**.

CESTOD, *cestode*, s.n. (La pl.) Clasă de viermi platelminți în formă de panglică,

paraziți intestinali; (și la sg.) vierme din această clasă. Din fr. **cestode**.

CETACEU, *cetacee*, s.n. (La pl.) Ordin de mamifere acvatice care cuprinde cele mai mari animale actuale, cu corpul de forma unui pește și cu membrele anterioare transformate în lopeți; (și la sg.) animal care face parte din acest ordin. Din fr. **cétacé**.

CETENĂ, *cetene*, s.f. Substanță chimică obținută prin piroliza acetonei și care se prezintă sub formă de gaz cu miros înecăcios. Din fr. **cétène**.

CETOACIDOZĂ s.f. Stare patologică caracterizată prin scăderea rezervei alcaline a sângelui, datorită acumulării de acetonă, acid acetilacetic etc. Din fr. **cétoacidose**.

CETOGEN, **-Ă**, *cetogeni, -e*, adj. (Despre alimente sau despre regimul de hrană) Care favorizează producerea de cetone în organism. Din fr. **cétogène**.

CETOGENEZA, *cetogeneze*, s.f. (Biochim.) Formarea cetonei în organism. Din fr. **cétogénèse**.

CETONĂ, *cetone*, s.f. Nume generic dat unor compuși organici, care se obțin mai ales prin oxidarea alcoolilor secundari, a hidrocarburilor etc. întrebuințați în sinteza multor substanțe organice. Din fr. **cétone**.

CETONEMIE, *cetonemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a corpiilor cetonici în sânge; cantitate de corpi cetonici prezentă în sânge. Din fr. **cétonémie**.

CETONIC, **-Ă**, *cetonici, -e*, adj. De natura cetonei. ◇ *Corpi cetonici* = produși intermediari ai metabolismului lipidelor, rezultați prin oxidarea acizilor grași. Din fr. **cétonique**.

CETONURIE s.f. Eliminare prin urină a cetonei rezultate din arderea incompletă a grăsimilor. Din fr. **cétonurie**.

CETOZĂ s.f. Monozaharid care conține cetonă. Din fr. **cétose**.

CEVIANA, *ceviane*, s.f. Fiecare dintre cele trei drepte care unesc un punct oarecare cu vârfurile unui triunghi, punctul fiind coplanar cu triunghiul. Din fr. **cévienne**.

CEZARIAN, **-Ă**, *cezarieni, -e*, adj. (Rar) Privitor la cezarii romani, care aparține epocii cezarilor romani. Din fr. **Césarien**.

CEZARIANĂ, *cezariene*, s.f. (Și adjectival) Intervenție chirurgicală în regiunea abdominală, care constă în extragerea fătului viu prin deschiderea uterului, în cazuri de naștere dificilă; cezartomie. Din fr. **Césarienne**.

CEZARISM s.n. Guvernare dictatorială militară instituită de Caius Iulius Cezar în

Roma antică. ♦ Guvernământ despotic, sprijinit de armată. Din fr. **césarisme**.

CEZAROTOMIE, *cezarotomii*, s.f. (Med.) Cezariană. Din fr. **césarotomie**.

CHALON s.n. Substanță produsă de glandele cu secreție internă, care, circulând prin sânge, are acțiune inhibitoare asupra funcțiunii altor organe. - [Pr.: *şa-*] - Cuv. fr.

CHAMOIS s.n. Piele de căprioară, de cerb, de miel sau de oaie, tăbăcită printr-un procedeu special și folosită pentru unele confecții, pentru spălătul obiectelor metalice și ca filtru de benzină. - [Pr.: *şamuă*] - Cuv. fr.

CHARDONNAY s.n. Soi de viță de vie, de origine franceză, cu struguri mici, cilindrici, cu boabe rotunde, albe-verzui, care produce vinuri dulci; *p. ext.* vin din acest soi de viță. - [Pr.: *şardoné*] - Cuv. fr.

CHARTREUSE s.n. Sort de lichior obținut prin macerarea în alcool etilic a unui amestec de plante, care apoi se distilează, se amestecă cu sirop de zahăr, se îmbuteliază și se păstrează mai mult timp pentru desăvârșirea aromei. - [Pr.: *şartröz*] - Cuv. fr.

CHASSE s.n. Pas mare de dans sau gimnastică cu un picior alunecând înainte. - Cuv. fr.

CHATEAUBRIAND s.n. Specialitate culinară, preparată din mușchi (gros) de vacă. - [Pr.: *şa-to-bri-án*] - Cuv. fr.

CHEILITA, s.f. Inflamație a buzelor, apărută în eczeme, micoze, avitaminoze etc. Din fr. **chéilite**.

CHEILOPLASTIE, *cheioplastii*, s.f. (Med.) Reconstituire a buzei prin intervenție chirurgicală. Din fr. **chéioplastie**.

CHEIROMEGALIE, *cheiromegalii*, s.f. (Med.) Hipertrofie a mâinii. [Var.: **chiromegalie** s.f.] Din fr. **chéiromégalie**.

CHEIROPTER, *cheioptere*, s.n. (La pl.) Ordin de mamifere cu aripi membranoase; (și la sg.) animal care face parte din acest ordin. Din fr. **chéioptère**.

CHELICER, *chelicere*, s.n. Fiecare dintre cele două apendice ale animalelor arahnide, care au rolul de a prinde prada. Din fr. **chélicère**.

CHELICERAT, -Ă, *chelicerați*, -te, adj., s.f. 1. Adj. De chelicere. 2. S.f. (La pl.) Subîncrângătură de artropode care au chelicere; (și la sg.) animal din această subîncrângătură. Din fr. **chélicérates**.

CHELIFER, *cheliferi*, s.m. (Zool.) Scorpionul de cârți. Din fr. **chélifère**.

CHELOID, *cheloide*, s.n. Tumoare a pielii, cu aspect fibros, alungit, apărută de obicei pe locul unei cicatrice. Din fr. **chéloïde**.

CHELONIAN, *chelonieni*, s.m. (La pl.) Ordin de reptile al căror corp este închis într-o carapace osoasă; (și la sg.) reptilă care face parte din acest ordin. Din fr. **chélonien**.

CHEMIGRAFIE s.f. Tehnică a gravării clișeele tipografice pe cale chimică. Din fr. **chémiographie**.

CHEMIN DE FER subst. Joc de noroc asemănător cu bacaraua. - [Pr.: *şmen dö fêr*] - Cuv. fr.

CHEMITIPIE, *chemitipii*, s.f. (Poligr.) Chemigrafie. Din fr. **chémitypie**.

CHEMOSORBIȚIE, *chemosorbiții*, s.f. Fixare a unei substanțe pe suprafața unui corp în urma unei combinații chimice între substanță și corpul respectiv. Din fr. **chémosorption**.

CHENOPODIACEE, *chenopodiacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante perene cu flori mici, de obicei verzui, dispuse în inflorescențe dese; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **chénopodiacées**.

CHENZINĂ, *chenzine*, s.f. 1. Salariu pe care cineva îl primește la fiecare jumătate de lună. 2. Perioadă de timp care trece între o chenzină (1) și alta. Din fr. **quinzaine**.

CHENZINAL, -Ă, *chenzinali*, -e, adj. Care are loc la fiecare chenzină.

Chenzină + suf. -al.

CHERATINĂ s.f. Proteină care intră în structura părului, epidermei, unghiilor, coamelor, copitelor etc. Din fr. **kératine**.

CHERATINIZARE s.f. Îngroșare a stratului cornos al pielii, care apare în unele boli de piele. Din **cheratină**.

CHERATINIZAT, -Ă, *cheratinizați*, -te, adj. Cu cheratină; îngroșat cu cheratină. Din fr. **kératinisé**.

CHERATITĂ, *cheratite*, s.f. Inflamație acută sau cronică a corneei. Din fr. **kératite**.

CHERATOCON, *cheratocoane*, s.n. (Med.) Deformare conică a corneei, însoțită de scădere accentuată a vederii. Din fr. **kératocone**.

CHERATOCONJUNCTIVITĂ, *cheratoconjunctivite*, s.f. (Med.) Inflamație simultană a corneei și conjunctivei. Din fr. **kératoconjunctivite**.

CHERATODERMIE, *cheratodermii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru hiperplazii ale stratului cornos. Din fr. **kératodermie**.

CHERATOLITIC, -Ă, *cheratolitici*, -ce, adj., s.n. (Med.) (Substanță) decapantă. Din fr. **kératolytique**.

CHERATOM, *cheratoame*, s.n. (Med.) Denumire generică pentru cheratodermii. Din fr. **keratome**.

CHERATOMETRU, *cheratometre*, s.n. (Med.) Instrument pentru măsurarea curburii corneei. Din fr. **kératomètre**.

CHERATOPLASTIE, *cheratoplastii*, s.f. Operație care constă în înlocuirea unui fragment din corneea bolnavă cu un fragment de cornee normală. Din fr. **kératoplastie**.

CHERATOSCOOP, *cheratoscoape*, s.n. (Med.) Astigmatometru. Din fr. **kératoscope**.

CHERATOZĂ, *cheratoze*, s.f. **1.** Produs al hidrolizei cheratinelor folosit în tăbăcări. **2.** (Med.) Dezvoltare accentuată a stratului cornos al epidermei. Din fr. **kératose**.

CHERMESA, *chermese*, s.f. Petrecere publică (în aer liber), cu muzică și dans. [Var.: **chermeză**] Din fr. **kermesse**.

CHESON, *chesoane*, s.n. **1.** Vehicul de artilerie, tras de cai, format dintr-o ladă de tablă închisă, împărțită în compartimente, destinat pentru transportul muniției. **2.** Fiecare dintre despărțirile cu pereți metalici care se fac la o navă, cu scopul de a evita pătrunderea masivă a apei în caz de avarie. ♦ Dulap pentru păstrarea efectelor pe bordul unei nave. **3.** Construcție de beton, de oțel etc. de forma unei cutii, care servește la executarea fundațiilor sub apă sau în terenurile umede, precum și la repararea unei nave sub linia de plutire. Din fr. **caisson**.

CHESONIER, *chesonieri*, s.m. Muncitor specializat în executarea lucrărilor la cheson (**3**). - **Cheson** + suf. -ier.

CHESTIONA, *chestionez*, vb. I. Tranz. A pune cuiva întrebări în legătură cu o anumită problemă. Din fr. **questionner**.

CHESTIONAR, *chestionare*, s.n. Listă de întrebări alcătuită cu scopul de a obține, pe baza răspunsurilor date, informații asupra unei persoane sau a unei probleme. Din fr. **questionnaire**.

CHIASM, *chiasme*, s.n. Figură de stil care constă în reluarea, în ordine inversă, a două cuvinte sau expresii. Din fr. **chiasme**.

CHIASMATIC, -Ă, *chiasmatici*, -ce, adj. (Lit.) De chiasm. Din fr. **chiasmaticue**.

CHIASMA, *chiasme*, s.f. Formație nervoasă din interiorul craniului, alcătuită din încrucișarea parțială a fibrelor nervilor optici. Din fr. **chiasma**.

CHIETISM s.n. Doctrină mistică care susține că perfecțiunea creștină constă în dragostea față de Dumnezeu și în liniștea inactivă a sufletului. [Var.: **cvietism** s.n.] Din fr. **quiétisme**.

CHIETIST, -Ă, *chietști*, -ste, s.m. și f. Adept al chietismului. [Var.: **cvietist**, -ă s.m. și f.]

CHILA, *chile*, s.f. Element principal de rezistență al osaturii unei nave, așezat pe axa longitudinală a fundului navei. Din fr. **quille**.

CHILIASM s.n. (Fil.) Milenarism. Din fr. **chiliasme**.

CHILIFER, -Ă, *chiliferi*, -e, adj. Care aparține chilului, privitor la chil, prin care circulă chilul. *Vas chililer*. Din fr. **chylifère**.

CHILOT, *chiloți* s.m. (Folosit mai ales la pl.) Obiect de lenjerie sau de sport, care acoperă corpul de la talie până mai sus de genunchi (pe sub pantaloni, rochie, fustă). Din fr. **culotte**.

CHILOTAȘ *chiloțași*, s.m. Chiloțel. - **Chiloți** + suf. -aș.

CHILOTEL, *chilotei*, s.m. Diminutiv al lui *chilot*; chiloțaș. - **Chilot** + suf. -el.

CHIM, *chimuri*, s.n. Masă semilichidă de alimente parțial digerate, care se găsește în timpul digestiei în stomac și în duoden. Din fr. **chyme**.

CHIMIC, -Ă, *chimici*, -ce, adj. Care aparține chimiei, privitor la chimie. ♦ Care utilizează substanțe și metode din domeniul chimiei. ♦ *Curățătorie chimică*. ♦ *Creion chimic* = creion cu mină violetă, fabricată sintetic, a cărui urmă de pe hârtie se șterge greu. Din fr. **chimique**.

ANTICHIMIC, -Ă, *antichimici*, -ce, adj. Destinat protecției împotriva războiului și armelor chimice. - **Anti-** + **chimic**.

MECANO-CHIMIC, -Ă, *mecano-chimici*, -ce, adj. (Rare) Care se referă la un procedeu combinat, folosind mijloace mecanice și reacții chimice. - **Mecano-** + **chimic**.

CHIMILUMINESCENȚĂ s.f. Luminescență produsă în timpul unei reacții chimice. [Var.: **chemoluminescență** s.f.] Din fr. **chimiluminescence**.

CHIMIOPROFILAXIE, *chimioprofilaxii*, s.f. Profilaxia bolilor infecțioase cu substanțe chimioterapice. Din fr. **chimioprophylaxie**.

CHIMIOREZISTENȚĂ, *chimioresistente*, s.f. (Biol.) Rezistență a germenilor microbieni sau a altor organisme parazitare la substanțe

chimioterapice; chemorezistență. Din fr. **chimiorésistance**.

CHIMIOSINTEZĂ, *chimiosinteze*, s.f. (Biol.) Chemosinteză. Din fr. **chimiosynthèse**.

CHIMIOTACTISM, *chimiotactisme*, s.n. (Biol.) Chemotactism. Din fr. **chimiotactisme**.

CHIMIOTAXIE, *chimiotaxii*, s.f. (Biol.) Chemotactism. Din fr. **chimiotaxie**.

CHIMIOTERAPIC, -Ă, *chimioterapici*, -ce, adj. (Med.; despre substanțe de sinteză chimică) Cu acțiune toxică față de organisme parazitare, fără să fie toxică pentru organismul tratat. Din fr. **chimiothérapique**.

CHIMIOTERAPIE s.f. Tratatment al unor boli cu ajutorul substanțelor chimice. Din fr. **chimiothérapie**.

CHIMIOTROPISM, *chimiotropisme*, s.n. (Bot.) Orientare a rădăcinii, grăuncioarelor de polen etc. spre substanțele minerale; chemotropism. Din fr. **chimiotropisme**.

CHIMISM s.n. Totalitatea reacțiilor chimice ale organismului. ◇ *Chimism gastric* = analiză a acidității sucului gastric din organism. Din fr. **chimisme**.

CHIMIST, -Ă, *chimști*, -ste, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu studiul chimiei, specialist în chimie. Din fr. **chimiste**.

AGROCHIMIST, -Ă, *agrochimști*, -ste, s.m. și f. Specialist în agrochimie. - **Agro- + chimist**.

CHIMOGRAF, *chimografe*, s.n. Aparat folosit în fiziologie pentru înregistrarea grafică a mișcărilor unor organe. Din fr. **kimographie**.

CHIMOGRAFIE, *chimografii*, s.f. Înregistrare grafică a unor fenomene fiziologice cu ajutorul chimografului. Din ir. **kimographie**.

CHIMOGRAMĂ, *chimograme*, s.f. Diagramă a oscilațiilor înregistrate la chimograf. Din fr. **kymogramme**.

CHIMONOU, *chimonouri*, s.n. 1. Croială de haină femeiască, cu mâneca dintr-o singură bucată cu restul hainei. ◇ (Adjektiv, invar.) *Bluză chimono*. 2. Îmbrăcăminte japoneză în formă de halat cu mâneci foarte largi sau, *p. ext.*, haină femeiască de casă croită în acest fel. [Var.: **chimono** s.n.] Din fr. **kimono**.

CHIMIZINĂ, *chimozine*, s.f. (Biochim.) Cheag. Din fr. **chymosine**.

CHINCHINĂ, *chinchine*, s.f. Arbore exotic din a cărui scoarță se extrage chinina (*Cinchona*). Din fr. **quinquina**.

CHINESTEZIC, -Ă, *chinestezici*, -ce, adj. Care aparține chinesteziei, care se referă la chinestezie. Din fr. **kinesthésique**.

CHINIDINĂ, *chinidine*, s.f. Alcaloid extras din scoarța arborelui de chinină, folosit în unele afecțiuni cardiace. Din fr. **quinidine**.

CHININĂ, *chinine*, s.f. Alcaloid extras din scoarța arborelui de chinină, sub formă de substanță albă, cristalină, cu gust foarte amar, folosit ca medicament contra malariei și a unor stări febrile; comprimat farmaceutic din această substanță. Din fr. **quinine**.

CHINTAL, *chintale*, s.n. Unitate de măsură pentru greutatea egală cu o sută de kilograme. Din fr. **quintal**.

CHINTESENȚĂ s.f. 1. Ceea ce este esențial, de bază într-un lucru, într-o concepție etc. 2. (În filozofia antică) Substanță considerată drept al cincilea și cel mai subtil element material al lumii, din care ar fi alcătuite corpurile cerești. [Var.: (inv.) **cvintesență** s.f.] Din fr. **quintessence**.

CHIROGRA FAR, -Ă, *chirografari*, -e, adj. (Jur.; și substantivat) (Persoană) care deține un drept personal de creditor pe baza unui act sub semnătură privată. Din fr. **chirographaire**.

CHIROPTER, *chiroptere*, s.n. (La pl.) Ordin de mamifere cu aripi membranoase tegumentare; (și la sg.) animal din acest ordin. Din fr. **chiroptères**.

CHIST, *chisturi*, s.n. 1. Tumoare benignă de forma unei pungi închise, de obicei cu un conținut lichid sau semilichid. 2. Îveliș protector secretat de unele animale inferioare aflate în condiții de mediu nefavorabile. Din fr. **kyste**.

CHISTECTOMIE, *chistectomii*, s.f. (Med.) Extirpare chirurgicală a unui chist. Din fr. **kystectomie**.

CHISTIC, -Ă, *chistici*, -ce, adj. De natura chistului, cu aspect de chist. Din fr. **kystique**.

CHIT adv. (Fam.; în expr.) *A fi chit* (cu cineva) = a nu mai datora nimic (cuiva); a nu mai avea de dat (cuiva) nici o socoteală. *Chit că...* = chiar dacă..., indiferent dacă... Din fr. **quitte**.

CHITANȚĂ, *chitanțe*, s.f. Act scris prin care se face dovada primirii unei sume de bani, a unor bunuri etc. Din fr. **quittance**.

CHITANȚIER, *chitanțiere*, s.n. Carnet sau registru cu foi detașabile pentru întocmirea chitanțelor. - **Chitanță** + suf. -ier.

CHITINĂ s.f. Substanță organică asemănătoare cu celuloza, care formează partea scheletică din tegumentele insectelor. Din fr. **chitine**.

CHITINIZAT, -Ă, *chitinizați, -te*, adj.

Din chitină; cu chitină. Din **chitină**.

CHITINOS, -OASĂ, *chitinoși, -oase*, adj. Care conține chitină, format din chitină. Din fr. **chitineux**.

CHITON, *chitoane*, s.n. Un fel de tunică purtată în antichitate de greci. Din fr. **chiton**.

CHIURETA, *chiuretez*, vb. I. Tranz. A curăța (și a îndepărta) cu chiureta suprafața unei mucoase (bolnave). Din fr. **cureter**.

CHIURETARE, *chiuretări*, s.f.

Chiuretaj. V. **chiureta**.

CHIURETAJ, *chiuretaje*, s.n. Faptul de a chiureta; chiuretare. Din fr. **curetage**.

CHIUVETA, *chiuvete*, s.f. Vas de porțelan, de faianță sau de metal smălțuit prevăzut cu o gură de scurgere, fixat în perete dedesubtul unui robinet de apă și folosit la spălat. Din fr. **cuvette**.

CIANHIDRINĂ, *cianhidrine*, s.f. Compus organic care conține în moleculă un hidroxil și un nitril, folosit la obținerea aminoacizilor și a unor materiale plastice. Din fr. **cyanhydride**.

CIANHIDRIZARE, *cianhidrizări*, s.f. Tratare cu acid cianhidric a răsadurilor sau a puietilor pentru a combate paraziții. Din fr. **cyanhydrisation**.

CIANINĂ s.f. (Fot.) Colorant folosit ca stabilizator fotografic pentru radiațiile infraroșii. Din fr. **cyanine**.

CIANIZARE s.f. Tratament termochimic prin care se introduce carbon și azot la suprafața unei piese din oțel, pentru a se obține un strat superficial dur. Din fr. **cyanisation**.

CIANOFICEE, *cianoficee*, s.f. (La pl.) Clasă de alge albastră, microscopice; (și la sg.) algă din această clasă. Din fr. **cyanophycées**.

CIANOGEN s.n. (Chim.) Cian. Din fr. **cyanogène**.

CIANOPSIE, *cianopsii*, s.f. (Med.) Defect de vedere datorită căruia obiectele apar colorate în albastru. Din fr. **cyanopsie**.

CIANOTIC, -Ă, *cianotici, -ce*, adj. (Despre mucoase, piele) De culoare albastră-vinete; *p.ext.* (Despre oameni) predispus la cianoză; care prezintă cianoză. Din fr. **cyanotique**.

CIANOZA, *cianozez*, vb. I. Refl. și tranz. A deveni sau a face să devină cianotic. Din fr. **cyanoser**.

CIANOZAT, -Ă, *cianozați, -te*, adj. Care a devenit de culoare albastră-vinete; *p.ext.* cianotic. V. **cianoza**.

CIANOZA s.f. (Med.) Colorație albastră-vinete a pielii și a mucoaselor din cauza unei insuficiente oxigenări a sângelui. Din fr. **cyanose**.

CIANURA, *cianurez*, vb. I. Tranz. A supune minereurile operației de cianurare. Din fr. **cyanurer**.

CIANURARE, *cianurări*, s.f. Operație industrială de extragere a metalelor nobile din minereuri sărace cu ajutorul unei soluții de cianură de sodiu. - După fr. **cyanuration**.

CIANURĂ, *cianuri*, s.f. Sare a acidului cianhidric. Din fr. **cyanure**.

CIBERNETIC, -Ă, *cibernetici, -ce*, s.f., adj. 1. S.f. Știință care are ca obiect studiul matematic al legăturilor, comenzilor și controlului în sistemele tehnice și în organisme vii din punctul de vedere al analogiilor lor formale. 2. Adj. Care aparține ciberneticii (1), privitor la cibernetică. Din fr. **cybernétique**.

CIBERNETICIAN, -Ă, *ciberneticieni, -e*, s.m. și f. Specialist în cibernetică. Din fr. **cybernéticien**.

CIBERNETIZA, *cibernetizez*, vb. I. Tranz. A dota cu echipament cibernetic. Din fr. **cybernétiser**.

CIBERNETIZARE, *cibernetizări*, s.f. Acțiunea de a cibernetiza și rezultatul ei. V. **cibernetiza**.

CIBERNETIZAT, -Ă, *cibernetizați, -te*, adj. Care a fost dotat cu echipament cibernetic. V. **cibernetiza**.

CICADEE, *cicadee*, s.f. (La pl.) Familie de plante gimnosperme, cu tulpina fără nervuri și cu frunze foarte mari; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **cycadées**.

CICATRICAL, -Ă, *cicatriciali, -e*, adj. (Rar) De cicatrice. Din fr. **cicatriciel**.

CICATRIZA, pers. 3 *cicatrizează*, vb. I. Refl. (Despre plăgi) A se vindeca, a se închide lăsând o cicatrice. Din fr. **cicatriser**.

CICATRIZARE, *cicatrizări*, s.f. Faptul de a se cicatriza. V. **cicatriza**.

CICATRIZAT, -Ă, *cicatrizați, -te*, adj. (Despre răni) Vindecat, închis. V. **cicatriza**.

NECICATRIZAT, -Ă, *necicatrizați, -te*, adj. Care nu s-a cicatrizat încă. - **Ne- + cicatrizat**.

CICATRIZANT, -Ă, *cicatrizați, -te*, s.n., adj. (Medicament) care favorizează cicatrizarea unei răni. Din fr. **cicatrissant**.

CICERO s.m. invar. (Tipogr.) 1. Corp de literă de 12 puncte tipografice. 2. Albitură având baza un pătrat de un cicero (1). Din fr. **ciéro**.

CICLAMEN s.n., adj. (Culoare) roz-mov (ca a unor ciclamene). Din fr. **cyclamen**.

CICLAN, *ciclani*, s.m. Hidrocarbură ciclică saturată, prezentă în petrol. Din fr. **cyclane**.

CICLIC, -Ă, *ciclici*, -e, adj. 1. Care se desfășoară în cicluri sau aparține unui ciclu; periodic. ♦ (Despre lucrări muzicale, artistice) Care este alcătuit din mai multe părți independente. ♦ (Despre compuse chimice) Care are catenele în formă de ciclu (2). 2. (Bot.; despre flori) La care toate elementele sunt dispuse în verticil. Din fr. **cyclique**.

CICLICITATE, *ciclicități*, s.f. Caracter ciclic. - **Ciclic** + suf. -itate.

BICICLIC, -Ă, *biciclici*, -ce, adj. Cu două cicluri. - **Bi-** + **ciclic**.

CICLISM s.n. Sport practicat cu bicicleta. Din fr. **cyclisme**.

CICLIST, -Ă, *cicliști* -ste, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Sportiv care practică ciclismul; persoană care umblă cu bicicleta; biciclist. 2. Adj. Care aparține ciclismului sau cicliștilor (1), privitor la ciclism sau cicliști. Din fr. **cycliste**.

CICLOALCAN, *cicloalcani*, s.m. (Chim.) Ciclan. Din fr. **cycloalcane**.

CICLOALCHENĂ, *cicloalchene*, s.f. (Chim.) Hidrocarbură ciclică nesaturată cu o dublă legătură în moleculă. Din fr. **cicloalkène**.

CICLOCEFAL, -Ă, *ciclocefali*, -e, s.m. și f. (Med.) (Individ) care prezintă ciclocefalie. Din fr. **cyclocéphale**.

CICLOCEFALIE, *ciclocefalii*, s.f. (Med.) Monstruoziitate constând din lipsa totală sau parțială a nasului și situarea ochilor, uniți, într-o singură orbită. Din fr. **cyclocéphalie**.

CICLOCROS, *ciclocrosuri*, s.n. Probă sportivă combinată de ciclism și cros. Din fr. **cyclo-cross**.

CICLOHEXAN s.m. Hidrocarbură ciclică saturată cu șase atomi în moleculă, care se extrage din petrol și este întrebuințată ca solvent și ca materie primă în industria fibrelor sintetice. Din fr. **cyclohexane**.

CICLOIDĂ, *cicloide*, s.f. Curbă plană descrisă de un punct al unui cerc care se rostogolește fără alunecare pe o dreaptă fixă. Din fr. **cycloïde**.

CICLOIDAL, -Ă, *cicloidali*, -e, adj. Care se referă la cicloidă, care aparține cicloidei. Din fr. **cycloïdal**.

CICLON, *cicloane*, s.n. 1. Vânt puternic cu deplasarea aerului în spirală, însoțit de ploi torențiale și de descărcări electrice, specifice regiunilor tropicale; uragan, taifun. ♦ Regiune a sistemului baric în care presiunea scade de la periferie spre centru, iar masele de aer au o mișcare convergentă. 2. Aparat pentru separarea particulelor materiale dintr-un gaz cu ajutorul forței centrifuge. Din fr. **cyclone**.

CICLONAL, -Ă, *ciclonali*, -e, adj. Ciclonic. Din fr. **cyclonal**.

CICLONIC, -Ă, *ciclonici*, -ce, adj. (Met.) Al ciclului, de ciclon; ciclonal. Din fr. **cyclonique**.

ĆICLOPARAFINĂ, *cicloparafine*, s.f. (Chim.) Ciclan. Din fr. **cycloparafine**.

CICLOPENTAN s.m. Hidrocarbură ciclică saturată cu cinci atomi de carbon în moleculă, întrebuințată ca materie primă în industria chimică. Din fr. **cyclopentane**.

CICLOPIE s.f. (Med.) Monstruoziitate congenitală care constă în dezvoltarea unui singur glob ocular sau în fuzionarea celor două orbite. Din fr. - **cyclopie**.

CICLOPROPAN s.n. Gaz incolor inflamabil și exploziv. Din fr. **cyclopropane**.

CICLORAMĂ, *ciclorame*, s.f. Fundal de scenă curbat, confecționat în general din pânză de culoare neutră; orizont. Din fr. **cyclorama**.

CICLOSTOM, *ciclostomi*, s.m. (La pl.) Clasă de vertebrate acvatice inferioare, cu corpul asemănător cu al peștilor; (și la sg.) animal din această clasă. Din fr. **cyclostome**.

CICLOTIMIC, -Ă, *ciclotimici*, -ce, s.m. și adj. (Med.) (Bolnav) de ciclotimie. Din fr. **cyclothymique**.

CICLOTIMIE, *ciclotimii*, s.f. Stare psihică morbidă în care depresiunea alternează cu buna dispoziție. Din fr. **cyclothymie**.

CICLOTRON, *ciclotroane*, s.n. Accelerator folosit în fizica nucleară pentru a obține transmutări și dezintegrări ale particulelor grele ale atomilor. Din fr. **cyclotron**.

CICLOTURISM s.n. Turism în care deplasarea se face cu bicicleta. Din fr. **cyclotourisme**.

CICLOTURIST, -Ă, *cicloturiști*, -ste, s.m. și f. Persoană care practică cicloturismul. Din fr. **cyclotouriste**.

CICLOTURISTIC, -Ă, *cicloturistici*, -ce, adj. Care aparține cicloturismului, privitor la cicloturism. - **Cicloturist** + suf. -ic.

CICLOZĂ, *cicloze*, s.f. (Biol.) Mișcare a protoplasmei în interiorul celulei. Din fr. *cyclose*.

CICONIIDĂ, *ciconiide*, s.f. (Ornit.) Ciconiiformă. Din fr. *ciconiidés*.

CIDRU s.n. Băutură alcoolică obținută prin fermentarea mustului de mere (sau a altor fructe). Din fr. *cidre*.

CIFOSCOLIOZĂ, *cifoscolioze*, s.f. (Med.) Curbare în sens anteroposterior și lateral a coloanei vertebrale. Din fr. *cyphoscoliose*.

CIFOZĂ, *cifoze*, s.f. (Med.) Deformație a coloanei vertebrale care duce la o proeminență dorsală. V. *cocoașă*. Din fr. *cyphose*.

CIFRA, *cifrez*, vb. I. **1.** Refl. A se evalua (în cifre) la... **2.** Tranz. A aplica unui text un cifru. Din fr. *chiffrer* (refăcut după *cifra*).

CIFRARE s.f. Faptul de a *cifra*; cifraj. V. *cifra*.

CIFRAT, -Ă *cifrați*, -te, adj. (Despre texte) Scris în cifru. V. *cifra*.

DESCIFRA, *descifrez*, vb. I. Tranz. **1.** A desluși un text necitit sau scris într-o limbă străină, cu caractere complicate sau cu semne convenționale. ♦ A interpreta un plan, o hartă etc. ♦ A citi și a interpreta, la prima vedere, o partitură muzicală. **2.** Fig. A înțelege ceva obscur, a-i prinde sensul; a ghici, a desluși. - **Des-** + *cifra* (după fr. *déchiffrer*).

DESCIFRABIL, -Ă, *descifrabili*, -e, adj. Care poate fi (ușor) descifrat. - **Descifra** + suf. *-bil* (după fr. *déchiffable*).

DESCIFRARE, *descifrări*, s.f. Acțiunea de a *descifra* și rezultatul ei. V. *descifra*.

NEDESCIFRABIL, -Ă, *nedescifrabili*, -e, adj. (Despre un text sau despre scrisul cuiva) Care nu se poate descifra; de neînțeles, indescifrabil, necitit, ilizibil. - **Ne-** + *descifrabil*.

CIFRAJ s.n. Cifrare. Din fr. *chiffage*.

CIFRU, *cifuri*, s.n. **1.** Sistem de semne convenționale cu care se transmit comunicări secrete. **2.** Combinație de cifre sau de litere cu ajutorul căreia se pot deschide unele broaște sau lacăte cu închizătoare secretă. Din fr. *chiffre* (refăcut după *cifra*).

ÎNCIFRA, *încifrez*, vb. I. Tranz. A reda o idee, un sentiment etc., în mod indirect, simbolic, metaforic; a exprima o idee, un sentiment etc. într-un limbaj

criptic, care cere o inițiere pentru a fi înțeles. - **În** + *cifru*.

ÎNCIFRARE, *încifrări*, s.f. Faptul de a *încifra*. V. *încifra*.

ÎNCIFRAT, -Ă, *încifrați*, -te, adj. Greu de înțeles. V. *încifra*.

CIL *cili*, s.m. Prelungire protoplasmatică mobilă în formă de fire subțiri, a unor bacterii, a unor infuzori, a unor alge și a unor celule animale, care servește de obicei la locomotie și la deplasarea secrețiilor în organism. Din fr. *cil*.

CILİAR, -Ă, *ciliari*, -re, adj. Care are formă de cili; privitor la cili. Din fr. *ciliaire*.

CILİAT, -Ă, *ciliați*, -te, adj., s.n. **1.** Adj. Care are cili. **2.** S.n. (Zool.) Infuzor¹. Din fr. *cilié*.

CILINDRA, *cilindrez*, vb. I. Tranz. A îndesa și a nivela un strat rutier cu ajutorul unui compresor. Din fr. *cylindrer*.

CILINDRARE, *cilindrări*, s.f. Acțiunea de a *cilindra* și rezultatul ei. V. *cilindra*.

CILINDREE s.f. **1.** Volumul cilindrului unei mașini de forță cu piston, cuprins între cele două poziții opuse ale pistonului. **2.** Cantitate de gaze introdusă în cilindru unui motor cu ardere internă în timpul cursei de admisiune. Din fr. *cylindrée*.

CILINDRIC, -Ă, *cilindrici*, -ce, adj. Care are forma unui cilindru. Din fr. *cylindrique*.

SEMICILINDRIC, -Ă, *semicilindrici*, -ce, adj. Care este în formă de semicilindru. - **Semi-** + *cilindric*. (după fr. *hémicylindrique*).

CILINDRICITATE, *cilindricități*, s.f. (Tehn.) Proprietate a unei porțiuni din trunchiul unui copac de a se apropia de forma cilindrică. Din fr. *cylindricité*.

CILINDROID, -Ă, *cilindroizi*, -de, adj., s.n. (Corp) care are forma unui cilindru. Din fr. *cylindroïde*.

CILINDROM, *cilindroame*, s.n. (Med.) Tumoare benignă a țesuturilor epiteliale cu celule cilindroide. Din fr. *cylindrom*.

CILINDRURIE s.f. (Med.) Prezența în urină a unor elemente microscopice formate din albumină, hematii, celule epiteliale etc., care caracterizează afecțiunile renale. Din fr. *cylindrurie*.

CIMA, *cime*, s.f. Tip de inflorescență în care axul principal poartă în vârf o singură floare. Din fr. *cyme*.

CIMBALIST, -Ă, *cimbaliști*, -ste, s.m. și f. Persoană care acompaniază la cimbălu. Din fr. *cymbaliste*.

CIMBRI s.m. pl. Trib germanic așezat în antichitate la vărsarea Elbei și zdrobit de romani. Din fr. **Cimbres**.

CIMEN s.n. Lichid cu miros aromatic, care se găsește în uleiurile eterice izolate din diferite plante, din rășina coniferelor și din unele petroluri. Din fr. **cymène**.

CIMERIENI s.m. pl. Populație de origine tracă, migrată în antichitate din nordul Mării Negre în Asia Mică. Din fr. **Cimmériens**.

CIMPANZEU, *cimpanzei*, s.m. Specie de maimuță mare, antropomorfă, cu membrele anterioare lungi, cu blana și pielea neagră (*Pan troglodytes*) Din fr. **chimpanzé**.

CINEAST, -**Ă**, *cinestați*, -*ste*, s.m. și f. Specialist în tehnica sau în arta cinematografică, persoană care realizează filme. Din fr. **cinéaste**.

CINECLUB, *cincluburi*, s.n. Colectiv constituit (în cadrul unor instituții sau întreprinderi) cu scopul de a face cunoscute problemele și realizările artei cinematografice. Din fr. **ciné-club**.

CINECLUBIST, -**Ă**, *cinclubiști*, -*ste*, s.m. și f. Membru al unui cineclub. - **Cineclub** + suf. -*ist*.

CINEFIL, -**Ă**, *cinefili*, -*e*, s.m. și f. Persoană amator de filme, care frecventează mult spectacolele cinematografice. ◇ (Adjectival) *Public cinefil*. Din fr. **cinéphile**.

CINEFILIE, *cinefilii*, s.f. Pasiune pentru filme de cinema. Din fr. **cinéphilie**.

CINEGETIC, -**Ă**, *cinestetici*, -*ce*, adj., s.f. (Livr.) 1. Adj. De vânatoare, privitor la vânatoare; vânătorească. 2. S.f. Artă vânătorească. Din fr. **cyngétique**.

CINEMA, (rar) *cinemauri*, s.n. Cinematograf. Din fr. **cinéma**.

CINEMASCOP s.n. Procedeu de proiectie a filmelor cinematografice pe un ecran lat, care mărește în mod apreciabil câmpul vizual al spectatorului; film realizat prin acest procedeu. Din fr. **cinémascope**.

CINEMATECĂ, *cinemateci*, s.f. 1. Arhivă în care se păstrează filmele cinematografice. 2. Cinematograf (1) în care sunt proiectate filme reprezentative din istoria cinematografiei. Din fr. **cinémathèque**.

CINEMATIC, -**Ă**, *cinematici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a mecanicii care se ocupă cu studiul mișcării corpurilor, independent de masele lor și de cauzele care produc mișcarea. 2. Adj. Care aparține cinematicii (1), privitor la cinematică. Din fr. **cinématique**.

CINEMATOGRAF, *cinematografe*, s.n. 1. Local de spectacole destinat proiectării filmelor cinematografice în fața publicului spectator; cinema. 2. Cinematografie. Din fr. **cinématographe**.

CINEMATOGRAFIA, *cinematografiez*, vb. I. Tranz. A filma. Din fr. **cinématographier**.

CINEMATOGRAFIERE, *cinematograferi*, s.f. Acțiunea de a *cinematografia* și rezultatul ei; filmare. V. **cinematografia**.

CINEMATOGRAFIC, -**Ă**, *cinematografici*, -*ce*, adj. Care ține de cinematograf, privitor la cinematograf sau la cinematografie. Din fr. **cinématographique**.

ANTICINEMATOGRAFIC, -**Ă**, *anticinematografici*, -*ce*, adj. Care nu corespunde principiilor artei cinematografice. - **Anti-** + **cinematografic**.

CINEMATOGRAFIE, *cinematografii*, s.f. Tehnica și arta înregistrării fotografice a unor scene, a unor peisaje etc. pe un film special și a reproducerii lor prin proiectare luminoasă pe un ecran, astfel încât să dea iluzia mișcării și a vieții; industrie producătoare de filme; cinematograf. Din fr. **cinématographie**.

TELECINEMATOGRAFIE, *telecinematografii*, s.f. (Rar) Producție de filme pentru televiziune. - **Tele-** + **cinematografie**.

TELECINEMATOGRAFIC, -**Ă**, *telecinematografici*, -*ce*, adj. (Rar) De telecinematografie, din telecinematografie. Din **telecinematografie**.

CINERAMĂ s.f. Procedeu de filmare pe trei pelicule și de proiectare sincronizată a imaginilor astfel obținute cu ajutorul a trei aparate de proiectie pe un ecran semicircular. Din fr. **cinérâma**.

CINERIT s.n. Cenușă vulcanică consolidată. Din fr. **cinérite**.

CINESCOP, *cinescoape*, s.n. Tub catodic folosit pentru redarea imaginilor de televiziune. Din fr. **cinescope**.

CINETIC, -**Ă**, *cinetici*, -*ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care ține de mișcare, privitor la mișcare. ◇ *Energie cinetică* = energie dezvoltată de un corp în mișcare, egală cu jumătatea produsului dintre masa corpului și pătratul vitezei lui. 2. S.f. Ramură a mecanicii care studiază legile fenomenelor fizice bazate pe mișcarea materiei. 3. S.f. (În sintagma) *Cinetică chimică* = ramură a chimiei fizice care studiază evoluția reacțiilor chimice și

influența factorilor fizico-chimici asupra desfășurării acestor reacții. Din fr. **cinétique**.

TERMOCINETICĂ s.f. Ramură a fizicii moleculare care studiază transferul de căldură. - **Termo-** + **cinetică**.

CINE-VERITÉ s.n. (Cin.) Gen de cinematografie care acordă mare importanță improvizației și își propune să surprindă realitatea în toată spontaneitatea ei. - [Pr.: *sineverité*] - Cuv. fr.

CIOCOLATIER, *ciocolatieri*, s.m. Muncitor într-o fabrică de ciocolată. - După fr. **chocolatier**.

CIPERACEE, *ciperacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee cu rizom, cu tulpină în trei muchii, cu flori mici și fructe achene; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **cypéracées**.

CIPRINICULTURĂ s.f. Ramură a pisciculturii care se ocupă cu creșterea crapului; carpicultură. Din fr. **cypriiculture**.

CIPRINID, *ciprinide*, s.n. (La pl.) Familie de pești de apă dulce, având ca tip principal crapul; (și la sg.) pește din această familie. - După fr. **cyprinidés**.

CIPRIOT, -**Ă**, *ciprioți*, -*te*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Ciprului sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Ciprului sau ciprioților (1), privitor la Cipru sau la ciprioți. Din fr. **Cypriote**.

CIRCADIAN adj. (Med.; în sintagma) *Ritm circadian* = ritm biologic intern pe o durată de aproximativ 24 de ore al unui organism (aflat în imposibilitatea de a sesiza alternanța dintre zi și noapte). Din fr. **circadien**.

CIRCULANT, -**Ă**, *circulanți*, -*te*, adj. Care circulă; pus, aflat în circulație. ♦ *Capital circulant* = parte a capitalului productiv (materii prime și auxiliare, combustibil etc.) a cărei valoare se transmite în întregime asupra mărfurilor produse (în decursul fiecărui proces de producție). Din fr. **circulant**.

CIRCULAR, -**Ă**, *circulari*, -*e*, adj., s.f. 1. Adj. În formă de cerc; care descrie un cerc. ♦ *Ferăstrău circular* (și substantivat, n.) = ferăstrău mecanic cu pânza în forma unui disc dîntat, care taie învîrtindu-se în jurul propriului ax. ♦ (Adverbial) De jur împrejur. 2. Adj., s.f. (Dispoziție, directivă, ordin de serviciu) care a fost trimis în scris, pentru a fi aplicat de cei în subordine. Din fr. **circulaire**.

CIRCUMDUCTIE, *circumducții*, s.f. (Med.) Mișcare circulară a membrului sau a globilor oculari. Din fr. **circumduction**.

CIRCUMORAL, -**Ă**, *circumorali*, -*e*, adj. (Anat.) Care este situat în jurul gurii; perioral. Din fr. **circumoral**.

CIRCUMORBITAL, -**Ă**, *circumorbitali*, -*e*, adj. (Astron.) Care se află sau se petrece pe o orbită. Din fr. **circumorbital**.

CIRCUMPOLAR, -**Ă**, *circumpolari*, -*e*, adj. Care se află în jurul sau în vecinătatea polilor. Din fr. **circumpolaire**.

CIRCUMSTANȚIAL, -**Ă**, *circumstanțiale*, adj. (În sintagmele) *Complement circumstanțial* = complement care arată în ce împrejurări se petrece o acțiune sau cum se prezintă o însușire sau o acțiune. *Propoziție circumstanțială* = propoziție secundară care îndeplinește în frază rolul complementului circumstanțial din propoziție. Din fr. **circonstanciel**.

CIRCUMTERESTRU, -**Ă**, *circumtereștri*, -*stre*, adj. Care se află în jurul Pământului, care înconjură Pământul. Din fr. **circumterrestre**.

CIRCUMVOLUT, -**Ă**, *circumvoluți*, -*te*, adj. Cu circumvoluții. Din fr. **circumvolut**.

CIRCUMVOLUȚIE, *circumvoluții*, s.f. 1. Fiecare dintre cutele (alungite și sinuoase) de pe suprafața exterioară a creierului, mărginite de șanțuri. 2. (Rar) Ocol circular sau în spirală în jurul unui punct sau al unui ax central. [Var.: **circumvoluțiune** s.f.] Din fr. **circonvolution**.

CIRENAIC, -**Ă**, *cirenaici*, -*ce*, adj., s.m. 1. Adj. (În sintagma) *Școala cirenaică* = curent filozofic din Grecia antică ce susținea că scopul esențial al vieții ar fi cultivarea rațională a plăcerilor. 2. S.m. Adept al școlii cirenaice. Din fr. **cyrénaïque**.

CIROCUMULUS s.m. Tip de nori în forma unui strat alb, situați între 6000 și 7500 de metri altitudine. Din fr. **cirro-cumulus**.

CIROSTRATUS s.m. Tip de nori denși cu aspect lăptos, alcătuiți din cristale de gheață, situați între 6000 și 7500 de metri altitudine. Din fr. **cirro-stratus**.

CIROTIC, -**Ă**, *cirotici*, -*ce*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține cirozei, privitor la ciroză. 2. S.m. și f., adj. (Om) care este bolnav de ciroză. Din fr. **cirrhétique**.

CIROZĂ, *ciroze*, s.f. Boală cronică a ficatului, caracterizată prin înmulțirea anormală a țesutului conjunctiv și prin distrugerea treptată a celulelor hepatice. Din fr. **cirrhose**.

CIRTOMETRIE, *cirtometrii*, s.f. (Med.) Măsurare a perimetrului toracic. Din fr. **cyrtométrie**.

CÏRTOMETRU, *cirtometre*, s.n. (Med.) Instrument pentru măsurarea perimetrului toracic. Din fr. **cyrtomètre**.

CIRUS s.m. Tip de nori rarefiați și izolați, de culoare albă strălucitoare, alcătuiți din cristale de gheață, situați la circa 10000 de metri altitudine. Din fr. **cirrus**.

CISIDĂ, *cisoide*, s.f. (Geom.) Curbă plană cu un punct de întoarcere, a cărei ecuație este de gradul trei. Din fr. **cissoïde**.

CISTALGIE, *cistalgii*, s.f. (Med.) Tulburare funcțională dureroasă a vezicii urinare. Din fr. **cystalgie**.

CISTECTOMIE, *cistectomii*, s.f. (Med.) Extirpare totală sau parțială a vezicii urinare. Din fr. **cystectomie**.

CISTERCIAN, -**Ă**, *cistercieni*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Călugăr care aparține unei congregații benedictine fondate în Franța. **2.** Adj. Care aparține cistercienilor (**1**), privitor la cistercieni. Din fr. **cistercien**.

CISTIC, -**Ă**, *cistici*, -ce, adj. Care aparține vezicii urinare sau vezicii biliare, privitor la vezica urinară sau la vezica biliară. *Canal biliar* = canal care conduce secreția biliară din vezica biliară m canalul coledoc. Din fr. **cystique**.

CISTICERC, *cisticerci*, s.m. Formă larvară a teniei, având aspectul unei vezicule de mărimea bobului de mazăre, care se fixează în țesuturile mamiferelor, producând cisticercoza. Din fr. **cysticerque**.

CISTICERCOZĂ s.f. Boală parazitară la animale și la oameni, produsă de localizarea în organism a cisticercilor; măzărice. Din fr. **cysticercose**.

CISTICITĂ, *cisticite*, s.f. (Med.) Inflamație a canalului cistic. Din fr. **cysticite**.

CISTITĂ, *cistite*, s.f. Boală caracterizată prin inflamarea vezicii urinare în urma unei infecții. Din fr. **cystite**.

CISTOCEL, *cistocele*, s.n. (Med.) Hernie a vezicii urinare. Din fr. **cystocèle**.

CISTOGRAFIE, *cistografii*, s.f. Radiografie a vezicii urinare. Din fr. **cystographie**.

CISTOPATIE, *cistopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile vezicii urinare. Din fr. **cystopathie**.

CISTOPLEGIE, *cistoplegii*, s.f. (Med.) Paralizie a vezicii urinare. Din fr. **cystoplégie**.

CISTOSARCOM, *cistosarcoame*, s.n. (Med.) Sarcom al vezicii urinare. Din fr. **cystosarcome**.

CISTOSCOPIE, *cistoscoape*, s.n. Aparat format dintr-un tub metalic prevăzut la unul dintre capete cu un bec electric, iar la celălalt cu un dispozitiv optic, întrebuințat la cistoscopie. Din fr. **cystoscope**.

CISTOSCOPIC, -**Ă**, *cistoscopici*, -ce, adj. (Med.) De cistoscopie. Din fr. **cystoscopique**.

CISTOSCOPIE, *cistoscopii*, s.f. (Med.) Examinare a vezicii urinare cu ajutorul cistoscopului. Din fr. **cystoscopie**.

CISTOTOMIE, *cistotomii*, s.f. (Med.) Deschidere operatorie de scurtă durată a vezicii urinare. Din fr. **cystotomie**.

CITABIL, -**Ă**, *citabili*, -e, adj. Care poate fi citat, vrednic de menționat. Din fr. **citabile**.

CITOBIOLOGIC, -**Ă**, *citobiologici*, -ce, adj. De citobiologie. Din fr. **cytobiologique**.

CITOBIOLOGIE s.f. Biologie celulară. Din fr. **cytobiologie**.

CITOBLAST, *citoblaste*, s.n. (Biol.) Nucleul unei celule. Din fr. **cytoblaste**.

CITOCHIMIC, -**Ă**, *citochimici*, -ce, adj. De citochimie. Din fr. **cytochimie**.

CITOCHIMIE s.f. Studiul constituției chimice a celulelor și al proceselor biochimice din ele. Din fr. **cytochimie**.

CITOCHIMISM s.n. Totalitatea proceselor biochimice din celule. Din fr. **cytochimisme**.

CITOCINEZĂ, *citocineze*, s.f. (Biol.) Diviziune a unei celule care urmează după diviziunea nucleului. Din fr. **cytokinèse**.

CITOCROM, *citocromi*, s.m. (Biol.) Proteină complexă având un rol determinant în realizarea respirației celulare. Din fr. **cytochrome**.

CITOCROMIE, *citocromii*, s.f. Procedeu rapid de tipar în patru culori suprapuse, la care forma parțială de negru servește la redarea efectelor de tonuri închise. Din fr. **cytochromie**.

CITODIAGNOSTIC s.n. (Med.) Diagnosticare bazată pe examinarea microscopică a celulelor extrase din organisme, cistoscopie. Din fr. **cytodiagnostique**.

CITOFIZIOLOGIC, -**Ă**, *citofiziologici*, -ce, adj. De citofiziologie. Din fr. **cytophysiologique**.

CITOFIZIOLOGIE, *citofiziologii*, s.f. Ramură a fiziologiei care studiază funcțiile celulei vii. Din fr. **cytophysiologie**.

CITOGENETIC, -Ă, *citogenetici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a geneticii care studiază componenții celulari ai eredității, precum și consecințele medicale și evolutive ale anomaliilor cromozomiale. 2. Adj. Al citogeneticii (1), de citogenetică. Din fr. **cytogénétique**.

CITOGENETICIAN, -Ă, *citogeneticieni*, -e, s.m. și f. Specialist în citogenetică (1). Din fr. **cytogénéticien**.

CITOGENEZĂ, *citogeneze*, s.f. (Biol.) Proces de formare a celulei. Din fr. **cytogénèse**.

CITOLĂ, *citole*, s.f. Instrument medieval cu coarde de forma migdalei și cu gâtul scurt. Din fr. **citole**.

CITOLITIC, -Ă, *citolitici*, -ce, adj., s.n. (Biol.) (Ser) care distruge celulele. Din fr. **cytolitique**.

CITOLIZĂ, *citolize*, s.f. (Biol.) Proces de distrugere a integrității celulei. Din fr. **cytolyse**.

CITOLOGIC, -Ă, *citologici*, -ce, adj. De citologie; al citologiei. Din fr. **cytologique**.

CITOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază structura, dezvoltarea și funcțiile celulelor. Din fr. **cytologie**.

CITOLOG, -Ă, *citologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în citologie. Din **citologie** (derivat regresiv).

CITOPATOLOGIE s.f. Ramură a patologiei care studiază modificările din interiorul celulei. Din fr. **cytopathologie**.

CITOPLASMA s.f. Element constitutiv fundamental al unei celule animale sau vegetale, format îndeosebi din albumină asociată cu alte substanțe organice. Din fr. **cytoplasme**.

CITOPOIEZĂ s.f. (Biol.) Proces de formare și dezvoltare a celulei. Din fr. **cytopoïèse**.

CITOSCOPIE, *citoscopii*, s.f. (Med.) Citodiagnostic. Din fr. **cytoscopie**.

CITOSTATIC, *citostatice*, s.n. Medicament sau alt agent fizic care oprește sau împiedică înmulțirea celulelor și care este folosit în tratamentul cancerului. ♦ (Adjectival) *Substanțe citostatice*. Din fr. **cytostatique**.

CITOTOXIC, -Ă, *citotoxici*, -ce, s.f. (Despre substanțe) Care are efect toxic asupra celulelor. Din fr. **cytotoxique**.

CITOTOXINĂ, *citotoxine*, s.f. Substanță citotoxică. Din fr. **cytotoxine**.

CITRAT, *citrați*, s.m. Sare a acidului citric. Din fr. **citrate**.

CITRIC, -Ă, *citrici*, -ce, adj. (În sintagmele) *Acid citric* = acid organic care se găsește mai ales în sucul de lămâie.

Plante citrice = familie de arbori și de arbuști fructiferi, având ca tip principal lămâiul. *Fructe citrice* (și substantivat, f.) = nume generic pentru fructele plantelor citrice (lămâi, portocale, mandarine etc.). ♦ Care conține acid citric. Din fr. **citrique**.

CITRIN s.n. Varietate de cuarț de culoare galben. Din fr. **citrine**.

CITRONADĂ, *citronade*, s.f. Băutură răcoritoare preparată din suc (sau coajă) de lămâie, zahăr și apă (sau sifon). Din fr. **citronnade**.

CIVILIST, *civilişti*, s.m. (Rar) Specialist în studiul dreptului civil. Din fr. **civiliste**.

CIVILIZA, *civilizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni civilizat. Din fr. **civiliser**.

CIVILIZARE s.f. Acțiunea de a (se) civiliza. V. **civiliza**.

CIVILIZAT, -Ă, *civilizați*, -te, adj. 1. Care are o cultură și o tehnică înaintată, care a ajuns la un nivel superior de civilizație, la un standard de viață ridicat. 2. Care este manierat, politicos. V. **civiliza**. Cf. fr. *civilisé*.

NECIVILIZAT, -Ă, *necivilizați*, -te, adj. 1. (Despre popoare, societăți etc.) Care se află într-un stadiu primitiv de dezvoltare, civilizație și cultură. 2. (Despre oameni) Care nu este manierat, politicos. - **Ne-** + **civilizat**.

SEMICIVILIZAT, -Ă, *semicivilizați*, -te, adj. Care are un nivel insuficient de civilizație. - **Semi-** + **civilizat**.

CIVILIZAȚIE, *civilizații*, s.f. Nivel de dezvoltare materială și spirituală a societății într-o epocă dată, a unui popor, a unui stat etc., cultură (materială sau spirituală); *p. ext.* nivel înalt de dezvoltare a unei societăți. Din fr. **civilisation**.

PARACIVILIZAȚIE, *paracivilizații*, s.f. (Livr.) Stare inferioară civilizației; manifestare ce mimează civilizația autentică; care se află la marginea civilizației. - **Para-** + **civilizație**.

SEMICIVILIZAȚIE, *semicivilizații*, s.f. Civilizație parțială, insuficientă. - **Semi-** + **civilizație**.

CIVILIZATOR, -OARE, *civilizator*, -oare, adj. (Adesea substantivat) Care civilizează, care răspândește civilizația. Din fr. **civilisateur**.

ANTICIVILIZATOR, -OARE, *anticivilizatori*, -oare, adj. Care luptă împotriva civilizației, a progresului. - **Anti-** + **civilizator**.

CIVISM s.n. (Livr.) Atitudine, zel, devotament de care dă dovadă un bun cetățean. Din fr. **civisme**.

CIZELA, *cizelez*, vb. I. 1. Tranz. A prelucra. a finisa sau a ornamenta cu dalta, cu ciocanul etc. diferite obiecte (de metal) pentru a le da forma sau aspectul dorit. 2. Tranz. Fig. A aduce îmbunătățiri (de stil, de exprimare) unei lucrări (literare, științifice); a ciopli. 3. Tranz. și refl. Fig. A face să capete sau a căpăta deprinderi civilizate, cultură etc. Din fr. **ciseler**.

CIZELARE, *cizelări*, s.f. Acțiunea de a (se) *cizela* și rezultatul ei. V. **cizela**.

CIZELAT, -**Ă**, *cizelați*, -*te*, adj. 1. (Despre obiecte metalice) Prelucrat, finisat, ornamentat cu dalta, cu ciocanul etc. 2. Fig. (Despre opere literare, științifice) Care a fost îmbunătățit (din punct de vedere al stilului, al exprimării). 3. Fig. Care și-a însușit deprinderi civilizate, cultură etc. V. **cizela**.

CIZELURĂ, *cizeluri*, s.f. (Rar) Ornament, înfloritură migăloasă și artistică realizată prin cizelare. Din fr. **ciselure**.

CLAC, *clacuri*, s.n. Pălărie cu calota înaltă, cilindrică, ce poate fi turtită și purtată sub braț. Din fr. **claque**.

CLACA, *clachez*, vb. I. Intrans. (Despre sportivi) A suferi o întindere sau o ruptură de tendon ori de ligament la picioare, în urma unui efort. Din fr. **claquer**.

CLACARE, *clacări*, s.f. Acțiunea de a *claca*. V. **claca**.

CLACAJ, *clacaje*, s.n. Faptul de a claca; întindere, ruptură sau leziune a tendoanelor ori a ligamentelor de la picioare, apărute în urma unui efort fizic. Din fr. **claquage**.

CLACHETA, *clachete*, s.f. Dispozitiv de semnalare folosit în filmările sincronice, care indică locul ocupat de scena respectivă în ansamblul filmului. Din fr. **claquette**.

CLADOCER, *cladoceri*, s.m. (La pl.) Ordin de crustacee foarte mici adaptate la înot; (și la sg.) animal din acest ordin. Din fr. **cladocères**.

CLAMA, *clamez*, vb. I. Intrans. (Livr.) A se manifesta, a se exprima în termeni violenți sau cu strigăte; a chema cu voce tare. Din fr. **clamer**.

CLAN, *clanuri*, s.n. 1. Comunitate gentilică caracteristică comunei primitive, formată din oameni legați prin relații de rudenie și de limbă. 2. (Peior.) Clică. Din fr. **clan**.

CLANDESTINITATE s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este clandestin. Din fr. **clandestinité**.

SEMICLANDESTINITATE s.f. (Rar) Situația de semiclandestin. - **Semi-** + **clandestinitate**.

CLAROBSCUR, (2) *clarobscururi*, s.n. 1. Procedeu grafic și pictural cu ajutorul căruia se obține redarea volumelor prin distribuirea gradată a umbrei și a luminii sau prin efecte de contrast puternice. 2. Gravură în lemn realizată în mai multe nuanțe ale aceleiași culori. - După fr. **clair-obscur**.

CLARVĂZĂTOR, -**OARE**, *clarvăzători*, -*oare*, adj. (Despre oameni) Care vede desfășurarea în viitor a unei situații mai clar, mai limpede decât alții; (despre acțiuni) care dovedește perspicacitate, clarviziune. - **Clar** + **văzător** (după fr. *clairvoyant*).

CLARVIZIUNE s.f. Calitatea cuiva de a pătrunde, de a pricepe un fenomen în toate amănuntele lui și de a-i prevedea desfășurarea în viitor mai limpede decât semenii săi. - **Clar** + **viziune** (după fr. *clairvoyance*).

CLASA, *clasez*, vb. I. Tranz. 1. A aranja, a împărți, a rândui ceva (după caractere distinctive) pe clase sau categorii. ♦ A face o triere; a tria. ♦ Refl. A obține un anumit loc în clasamentul unei clase, la un concurs etc. 2. A înceta un proces penal când se constată că există o cauză legală care împiedică pornirea sau continuarea lui. ♦ A scoate din uz (cu forme legale) un material care nu mai poate fi folosit din cauza degradării, a învechirii. Din fr. **classer**.

CLASARE, *clasări*, s.f. Acțiunea de a (se) *clasa*. V. **clasa**.

CLASABIL, -**Ă**, *clasabili*, -*e*, adj. Care poate fi clasat. Din fr. **classable**.

CLASAMENT, *clasamente*, s.n. Ordinea în care sunt clasăți concurenții într-o competiție sportivă, potrivit rezultatelor obținute la ea; tabel care conține această ordine. Din fr. **classement**.

CLASEM, *claseme*, s.n. (Lingv.) Ansamblu al trăsăturilor semantice minimale ale unei unități lexicale. Din fr. **classème**.

CLASICISM s.n. 1. Ansamblu de trăsături proprii culturii antice greco-latine din cel mai înalt stadiu de dezvoltare a ei, caracterizată prin armonie, puritate, sobrietate etc. 2. Curent în arta și literatura europeană, apărut în sec. XVII în Franța, caracterizat prin imitarea modelelor antice greco-latine, prin interesul pentru aspectul moral, prin urmărirea unui ideal, prin disciplinarea imaginației și a sensibilității, prin ordine, echilibru și claritate. 3. Perioadă din istoria culturii universale sau naționale ale cărei creații reprezintă un

maximum de realizare artistică pentru perioada respectivă. Din fr. **classicisme**.

CLASIFICA, *clasific*, vb. I. Tranz. A împărți sistematic, a repartiza pe clase sau într-o anumită ordine. ♦ Refl. și tranz. A ocupa sau a stabili cuiva un anumit loc la un examen, la un concurs etc. pe baza notelor, calificativelor, rezultatelor obținute. - După fr. **classifier**.

CLASIFICARE, *clasificări*, s.f. Acțiunea de a (se) *clasifica* și rezultatul ei; distribuire, repartizare, sistematică pe clase sau într-o anumită ordine; clasificare. V. **clasifica**.

RECLASIFICA, *reclasific*, vb. I. Tranz. A reface o clasificare (după alte criterii). - **Re-** + **clasifica**.

RECLASIFICARE, *reclasificări*, s.f. Acțiunea de a *reclasifica*. V. **reclasifica**.

RECLASIFICAT, -**Ă**, *reclasificați*, -te, adj. Care a fost clasificat din nou (după alte criterii). V. **reclasifica**.

CLASIFICAȚIE, *clasificații*, s.f. (Rar) Clasificare. Din fr. **classification**.

CLASIFICATOR, -**OARE**, *clasificatori*, -oare, subst., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care clasifică. **2.** S.n. Carte, îndrumător, indicator în care se clasifică ceva. **3.** Adj. Care clasifică, care servește la clasificare. Din fr. **classificateur**.

CLASOR, *clasoare*, s.n. Obiect (mapă, album, cutie, dulap etc.) special confecționat pentru păstrarea diferitelor lucruri clasate. Din fr. **classeur**.

CLASTIC, -**Ă**, *clastici*, -ce, adj. (Despre roci) Format din fragmente de minerale și de roci provenite în urma proceselor de dezagregare și de acumulare a materialului unor roci preexistente; detritic. Din fr. **clastique**.

CLASTOMANIE, *clastomanii*, s.f. (Med.) Înclinație morbidă de a distruge sistematic toate obiectele întâlnite. Din fr. **clastomanie**.

CLAUSTRA, *claustrez*, vb. I. Refl. și tranz. (Livr.) A (se) închide într-o mănăstire sau a (se) izola într-un loc retras. Din fr. **claustrer**.

CLAUSTRARE, *claustrări*, s.f. Faptul de a (se) *claustra*. V. **claustra**.

CLAUSTROFOBIE, *claustrofobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de spații închise. Din fr. **claustrophobie**.

CLAUZA, *clauze*, s.f. Dispoziție (specială) prevăzută într-o convenție, într-un tratat, într-un contract etc. Din fr. **clause**.

CLAVECIN, *clavecine*, s.n. Vechi instrument muzical cu claviatură și cu

coarde, asemănător cu pianul; clavicimbal, cembalo. Din fr. **clavecin**.

CLAVECINIST, -**Ă**, *clavecinisti*, -ste, s.m. și f. Persoană care cântă la clavecin. Din fr. **claveciniste**.

CLAXON, *claxoane*, s.n. Dispozitiv de semnalizare sonoră, folosit de obicei la autovehicule. Din fr. **klaxon**.

CLAXONA, *claxonez*, vb. I. Intrans. A semnaliza cu claxonul. Din fr. **klaxonner**.

CLAXONARE, *claxonări*, s.f. Acțiunea de a *claxona*. V. **claxona**.

CLAXONAT s.n. Claxonare. V. **claxona**.

CLEISTOGAM, -**Ă**, *cleistogami*, -e, adj. (Bot.; despre flori) Care prezintă cleistogamie. Din fr. **cléistogamme**.

CLEISTOGAMIE, *cleistogamii*, s.f. (Bot.) Autopolenizare. Din fr. **cléistogamie**.

CLEMATITĂ, *clematite*, s.f. (Bot.) Clopoțel (*Clematis integrifolia*) Din fr. **clématite**.

CLEPTOFOBIE, *cleptofobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de a nu fi victima unui furt sau de a nu comite un furt. Din fr. **cleptophobie**.

CLEPTOMAN, -**Ă**, *cleptomani*, -e, s.m. și f., adj. (Persoană) care suferă de cleptomanie. Din fr. **cleptomane**.

CLEPTOMANIE s.f. Manie caracteristică prin impulsul patologic de a-și însuși prin furt bunuri străine fără a avea nevoie de ele și fără a urmări vreun profit material. Din fr. **cleptomanie**.

CLERICALISM s.n. Curent politic care consideră legitimă dominația bisericii și a clerului asupra vieții politice, sociale și culturale a unei țări. Din fr. **cléricanisme**.

CLICA, *clici*, s.f. Grup de oameni întovărășiți în vederea unui scop reprobabil; clan, bandă, șleahță. Din fr. **clique**.

CLICHET, *clichete*, s.n. Organ de mașină în formă de bară scurtă articulată la un capăt, iar cu celălalt capăt astfel profilat încât să împiedice rotirea într-un anumit sens a unei roți dințate. Din fr. **cliquet**.

CLIMAT, *climate*, s.n. **1.** Climă. **2.** Fig. Mediu social, politic, moral etc.; ambianță. Din fr. **climat**.

CLIMATERIC, -**Ă**, *climaterici*, -ce, adj. Care aparține climei, privitor la climă; cu climă potrivită pentru odihnă sau pentru tratarea unor boli; climatic. *Condiții climaterice. Stațiune climaterică*. Din fr. **climatérique**.

BALNEOCLIMATERIC, -**Ă**, *balneoclimaterici*, -ce, adj. Balnear și climateric; balneoclimatic. - **Balneo-** + **climateric**.

CLIMATIC, -Ă, *climatici*, -ce, adj. Climateric. Din fr. **climatique**.
BALNEOCLIMATIC, -Ă, *balneoclimatici*, -ce, adj. Balneoclimateric. - **Balneo-** + **climatic**.
PEDOCLIMATIC, -Ă, *pedoclimatici*, -ce, adj. Referitor la condițiile de sol și de climă. - **Pedo**[logic] + **climatic**.
CLIMATISM s.n. Totalitatea condițiilor de igienă, terapeutice, urbanistice sociale etc. pe care trebuie să le îndeplinească localitățile climaterice. Din fr. **climatisme**.
CLIMATIZA, *climatizez*, vb. I. Tranz. A asigura climatizarea. Din fr. **climatiser**.
CLIMATIZARE, *climatizări*, s.f. Operație prin care aerul dintr-o încăpere este menținut la o anumită temperatură, umiditate, puritate etc. - După fr. **climatisation**.
CLIMATIZAT, -Ă, *climatizați*, -te, adj. Care a suferit operația de climatizare. -
CLIMATIZATOR, *climatizatoare*, s.n. Climatizor. - **Climatiza** + suf. -*tor*.
CLIMATIZOR, *climatizoare*, s.n. Aparat pentru efectuarea climatizării; climatizator. Din fr. **climatiseur**.
CLIMATOGRAFIC, -Ă, *climatografici*, -ce, adj. De climatografie. Din fr. **climatographique**.
CLIMATOGRAFIE, *climatografii*, s.f. Descriere a climatelor. Din fr. **climatographie**.
CLIMATOLOG, -Ă, *climatologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în climatologie. Din fr. **climatologue**.
CLIMATOLOGIC, -Ă, *climatologici*, -ce, adj. Care aparține climatologiei, privitor la climatologie. Din fr. **climatologique**.
CLIMATOLOGIE s.f. Ramură a meteorologiei care se ocupă cu studierea climei de pe glob și cu importanța ei pentru viața organică. Din fr. **climatologie**.
TOPOCLIMATOLOGIE s.f. Ramură a climatologiei care studiază datele meteorologice din imediata apropiere a solului. - **Topo-** + **climatologie**.
CLIMATOPATOLOGIE, *climatopatologii*, s.f. Studiul acțiunii patogene a climatului asupra organismului. Din fr. **climatopathologie**.
CLIMATOTERAPIC, -Ă, *climatoterapici*, -ce, adj. De climatoterapie. Din fr. **climatothérapie**.
CLIMATOTERAPIE, *climatoterapii*, s.f. Utilizare terapeutică a factorilor climatici. Din fr. **climatothérapie**.
CLIMAX, *climaxuri*, s.n. 1. Fază finală într-o succesiune ecologică, în care există o

relativă stabilitate a biocenozelor și o corespondență a ei cu clima și cu solul 2. Figură de stil care constă în desfășurarea ascendentă a ideilor, acțiunii etc. dintr-o operă. Din fr. **climax**.
CLINIC, -Ă, *clinici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Așezământ spitalicesc sau secție într-un spital în care viitorii medici își fac practica la patul bolnavilor, sub îndrumarea profesorilor 2. S.f. Disciplină medicală al cărei studiu se bazează pe observarea directă a bolnavilor; totalitatea cunoștințelor teoretice și practice obținute prin observarea directă a bolnavilor 3. Adj. Care aparține unei clinici (1), care se face într-o clinică, specific unei clinici. Din fr. **clinique**.
PARACLINIC, -Ă, *paraclinici*, -ce, adj. (Med.) Care depășește domeniul clinic. - **Para-** + **clinic**.
CLINICIAN, -Ă, *clinicieni*, -e, s.m. și f. Medic care lucrează într-o clinică. ◇ (Adjectival) *Medic clinician*. Din fr. **clinicien**.
CLINOGRAF, *clinografe*, s.n. Instrument care servește la măsurarea înclinării pe verticală sau pe orizontală a unui strat de teren. Din fr. **clinographe**.
CLINOMETRU, *clinometre*, s.n. Nume dat mai multor instrumente care servesc la măsurarea unghiurilor în plan vertical față de orizont, a unghiurilor zenitale față de verticala unui loc, a unghiului format de un strat geologic sau de suprafața pământului cu un plan orizontal etc. Din fr. **clinomètre**.
CLINOTERAPIC, -Ă, *clintoterapici*, -ce, adj. De clintoterapie. Din fr. **clintothérapie**.
CLINOTERAPIE, *clintoterapii*, s.f. (Med.) Tratament medical prin repaus la pat. Din fr. **clintothérapie**.
CLIȘA, *clișez*, vb. I. Tranz. (Rar) A executa un clișeu (1) în vederea reproducerii lui tipografice. Din fr. **clicher**.
CLIȘARE, *clișări*, s.f. (Rar) Faptul de a clișa. V. **clișa**.
CLIȘEU, *clișee*, s.n. 1. Imagine fotografică negativă (pe peliculă de film sau pe sticlă) obținută în camera obscură și după care se face reproducerea fotografică; *p. ext.* placă sau film fotografic impresionat, dezvoltat și fixat 2. (Tipogr.) Planșă de metal, de lemn etc. pe care s-a produs sau s-a gravat o imagine, spre a fi imprimată 3. Fig. Formulă stilistică, expresie etc. banalizată din cauza repetării excesive; șablon. Din fr. **cliché**.

CLIȘEIZA, *clișeizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A (se) transforma în șablon. - **Clîșeu** + suf. -*iza*.

CLIȘEIZARE, *clișeizări*, s.f. (Rar) Șablonizare. V. **clișeiza**.

CLIȘEIZAT, -*Ă*, *clișeizați*, -*te*, adj. (Rar) Șablonizat. V. **clișeiza**.

PORTCLIȘEU, *portclișee*, s.n. Casetă de lemn sau metalică în care se introduce placa pe care se fotografiază. - **Port-** + **clișeu**.

CLITORIS s.n. Mic organ anatomic situat în vulvă, lângă canalul urinar. Din fr. **clitoris**.

CLIVA, pers. 3 *clivează*, vb. I. Intrans. (Despre minerale, roci, cristale) A se desface în plăci sau în lame cu suprafețe plane. Din fr. **cliver**.

CLIVARE, *clivări*, s.f. Acțiunea de a *cliva* și rezultatul ei; clivaj. V. **cliva**.

CLIVAJ, *clivaje*, s.n. Clivare; proprietate a unor minerale și roci de a se desface în plăci sau în lame după suprafețe plane. Din fr. **clivage**.

CLOASMĂ s.f. (Med.) Apariția pe fața a unor pete galbene-maronii, în cazuri de sarcină, în hepatită etc. Din fr. **chloasme**.

CLOISONÉ s.n. 1. Tehnică de lucrare a emailului, care constă în turnarea acestuia în mici despărțituri sau compartimente metalice, în funcție de motivul decorativ. 2. Obiect astfel realizat. - [Pr.: *cloa-zo-né*] - Cuv. fr.

CLOR s.n. Element chimic gazos de culoare galbenă-verzuie, cu miros înțepător, sufocant, toxic, cu proprietăți decolorante și dezinfectante, care are numeroase întrebuințări în industrie. Din fr. **chlore**.

CLORAL s.n. Substanță chimică lichidă, uleioasă, iritantă, folosită în farmacie ca antiseptic, calmant și hipnotic. Din fr. **chloral**.

CLORAMFENICOL s.n. Antibiotic puternic, folosit în tratamentul bolilor infecțioase; cloromicetină. Din fr. **chloramphénicol**.

CLORAMINĂ, *cloramine*, s.f. Compus organic cu puternice proprietăți oxidante și antiseptice. Din fr. **cloramine**.

CLORHIDRAT, *clorhidrați*, s.m. Sare care conține în moleculă acid clorhidric. Din fr. **chlorhydrate**.

CLORHIDRIC, adj. (În sintagma) *Acid clorhidric* = gaz, inclor cu miros înțepător, rezultat din combinarea clorului cu hidrogenul sau prin acțiunea acidului sulfuric asupra sării de bucătărie, cu numeroase întrebuințări în industria chimică. Din fr. **chlorhydrique**.

CLORIC adj. (În sintagma) *Acid cloric* = acid oxigenat al clorului, folosit ca oxidant. Din fr. **chlorique**.

CLORIT, *cloriți*, s.m. Silicat natural hidratat de magneziu și fier, de culoare verde. Din fr. **chlorite**.

CLORITOS, -*OASĂ*, *cloritoși*, -*oase*, adj. (Despre roci) Cu clorit. - **Clorit** + suf. -*os*.

CLORMETAN s.n. (Chim.) Gaz incolor, inflamabil, folosit ca agent frigorific, dizolvant, anestezic local etc. Din fr. **chlorméthane**.

CLOROFICEE, *cloroficee*, s.f. (La pl.) Clasă de alge verzi, de obicei acvatice, care conțin clorofilă; (și la sg.) algă din această clasă. Din fr. **chlorophycées**.

CLOROFILĂ s.f. Pigment care se găsește în părțile verzi ale plantelor și care joacă un rol fundamental în fotosinteză. Din fr. **chlorophylle**.

CLOROFILIANĂ, *clorofiliene*, adj. (În sintagma) *Asimilație clorofiliană* = proces fiziologic de asimilație a substanțelor nutritive, care se produce în frunzele plantelor verzi, în prezența clorofilei și sub influența luminii solare, și care constă din combinarea apei, venită din pământ prin rădăcini, cu bioxidul de carbon din aer; fotosinteză. Din fr. **chlorophyllien**.

CLOROFORM s.n. Compus organic al clorului, lichid incolor, volatil, cu miros caracteristic, întrebuințat în medicină ca narcotic, anestezic etc. Din fr. **chloroforme**.

CLOROFORMIZA, *cloroformizez*, vb. I. Tranz. A anestezia, a adormi un bolnav cu ajutorul cloroformului înaintea unei intervenții chirurgicale. - **Cloroform** + suf. -*iza*.

CLOROFORMIZARE, *cloroformizări*, s.f. Acțiunea de a *cloroformiza* și rezultatul ei. V. **cloroformiza**.

CLOROFORMISM s.n. (Med.) Intoxicație cu cloroform. Din fr. **chloroformisme**.

CLOROMICETINĂ s.f. (Farm.) Cloramfenicol. Din fr. **cloromycétine**.

CLOROPENIE, *cloropenii*, s.f. (Med.) Scădere anormală a cantității de clor din sânge; hipocloremie. Din fr. **chloropénie**.

CLOROPICRINĂ s.f. 1. Substanță toxică de luptă cu efect sufocant și lacrimogen. 2. Lichid toxic cu miros înțepător folosit pentru deratizare. Din fr. **chloropicrine**.

CLOROPLAST, *cloroplaste*, s.n. Corpuscul de culoare verde, cu clorofilă, care se găsește în citoplasma plantelor și în

care se produce asimilația clorofiliană. Din fr. **chloroplaste**.

CLOROTIC, -Ă, *clorotici*, -ce, adj., s.m. și f. (Om) bolnav de cloroză; *p. ext.* (om) palid, anemic, bolnăvicios, fără vigoare, firav. Din fr. **chlorotique**.

CLOROZA, *cloroze*, s.f. 1. Formă de anemie caracterizată prin micșorarea considerabilă a cantității de hemoglobină din sânge și printr-o colorație galbenă-verzuie a pielii. 2. Boală a plantelor care se manifestă prin decolorarea frunzelor și a mugurilor. Din fr. **chlorose**.

CLORURA, *clorurez*, vb. I. Tranz. A efectua o clorurare. Din fr. **chlorurer**.

CLORURARE s.f. Reacție chimică prin care se introduc unul sau mai mulți atomi de clor în molecula unui compus organic. V. **clorura**.

CLORURAT, -Ă, *clorurați*, -te, adj. (Despre substanțe) Supus acțiunii de clorurare. V. **clorura**.

CLORURĂȚIE, *clorurații*, s.f. Clorurare. Din fr. **chloruration**.

CLORURĂ, *cloruri*, s.f. Sare a acidului clorhidric; combinație a clorului cu un element chimic sau cu o substanță organică. ♦ *Clorură de sodiu* = sare de bucătărie. *Clorură mercurică* = sublimat corosiv. *Clorura mercurioasă* = calomel. *Clorură de var* = substanță obținută prin introducerea de clor în varul stins și întrebuințată decolorant și dezinfectant. *Clorură de vinil* = compus organic gazos obținut prin clorurarea etilenei. *Clorură de polivinil* = produs macromolecular obținut prin polimerizarea clorurii de vinil, folosit ca material de construcție, la fabricarea pieii artificiale etc.; policlorură de vinil. Din fr. **chlorure**.

CLORURIE, *clorurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a clorului în urină; cantitate de clor prezentă în urină. Din fr. **chlorurie**.

CLOȘ, *cloșuri*, s.n. Croială largă, în formă de clopot, cu falduri ori evazată, cu firele țesăturii așezate oblic. ♦ (Adjectival) *Rochie cloș*. Din fr. **cloche**.

CLU, *churi*, s.n. (Franțuzism) Punct de atracție, de interes al unui spectacol, a unei acțiuni etc. [Scriș și: *clou*] Din fr. **clou**.

CLOVNERIE, *clovnerii*, s.f. Vorbe, glume (ca) de clovn; comicărie, bufonerie. Din fr. **clownerie**.

CNIDOBLAST, *cnidoblaste*, s.n. (Zool.) Celulă urzicătoare în ectodermul unor celenterate. Din fr. **cnidoblaste**.

COABITANT, -Ă, *coabitânți*, -te, adj., s.m. și f. (Jur.) (Persoană) care locuiește

împreună cu alții în aceeași casă. Din fr. **cohabitant**.

COABITAȚIE, *coabitații*, s.f. (Jur.) Coabitare. Din fr. **cohabitation**.

COACERVAT, *coacervate*, s.n. (La pl.) Forme de viață microscopice considerate ca făcând trecerea între substanțele organice și primele organisme; (și la sg.) individ din aceste forme microscopice. Din fr. **coacervat**.

COACERVATIE s.f. (Chim., Fiz.) Stare instabilă a unei soluții coloidale între starea de dizolvare și cea de precipitare. Din fr. **coacervation**.

COAFA, *coafez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) pieptăna cu îngrijire, a(-și) aranja, a(-și) ondula părul (la coafor). Din fr. **coiffer**.

COAFARE, *coafări*, s.f. Acțiunea de a (se) coafa. V. **coafa**.

COAFAT¹ s.n. Faptul de a (se) coafa. V. **coafa**.

COAFAT², -Ă, *coafați*, -te, adj. (Despre oameni) Care are părul pieptănat cu grijă, ondulat; (despre păr) care este pieptănat cu grijă, ondulat. V. **coafa**.

COAFEZĂ, *coafeze*, s.f. Femeie care are meseria de a coafa. Din fr. **coiffeuse**.

COAFOR, *coafori*, s.m. Bărbat care are meseria de a coafa. Din fr. **coiffeur**.

COAFURĂ, *coafuri*, s.f. Fel în care este aranjat sau ondulat părul de pe cap (mai ales la femei). Din fr. **coiffure**.

COAGULABIL, -Ă, *coagulabili*, -e, adj. Care se poate coagula. Din fr. **coagulable**.

COAGULANT, -Ă, *coagulanți*, -te, adj., s.m. (Substanță, agent) care are proprietatea de a produce coagularea. Din fr. **coagulant**.

COAGULOGRAMĂ, *coagulogramme*, s.f. (Med.) Test care permite diagnosticarea unei coagulopatii; (concr.) buletin care cuprinde rezultatul unui astfel de test. Din fr. **coagulogramme**.

COAGULOPATIE, *coagulopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru sindroamele hemoragice datorate tulburărilor de coagulare a sângelui. Din fr. **coagulopathie**.

COALESCENT, -Ă, *coalescenți*, -te, adj. (Chim.) Care prezintă coalescență. Din fr. **coalescent**.

COALESCENȚĂ s.f. (Chim.) Contopirea picăturilor dintr-o emulsie sau a granulelor dintr-o suspensie în picături sau particule mai mari. Din fr. **coalescence**.

COALITIE, *coaliții*, s.f. Alianță între două sau mai multe state, grupări politice, clase sociale etc., încheiată în scopul unei acțiuni comune. Din fr. **coalition**.

COALIZA, *coalizez*, vb. I. Refl. recipr. (Despre state, partide, clase sociale, persoane) A se uni, a se alia împotriva unui dușman comun sau în scopul unei acțiuni comune; a forma o coaliziție. Din fr. **coaliser**.

COALIZARE, *coalizări*, s.f. Acțiunea de a se coaliza și rezultatul ei. V. **coaliza**.

COAPTATIE, *coaptații*, s.f. 1. (Biol.) Stare de interacțiune a organelor unui corp viu. 2. (Med.) Manevră chirurgicală sau ortopedică de a pune la loc fragmentele oaselor fracturate sau oasele luxate. Din fr. **coaptation**.

COAUTOR, **-OARE**, *coautori*, *-oare*, s.m. și f. 1. Persoană care a scris o lucrare, a făcut o invenție etc. împreună cu alta sau cu altele, considerată în raport cu aceasta sau cu acestea. 2. Persoană care a săvârșit o infracțiune împreună cu alta sau cu altele, considerată în raport cu aceasta sau cu acestea. Din fr. **coauteur**.

COAXIAL, **-Ă**, *coaxiali*, *-e*, adj. Care are aceeași axă cu un alt corp. Din fr. **coaxial**.

COBAI, *cobai*, s.m. Mic mamifer rozător, folosit în medicină pentru experiențe de laborator (*Cavia porcellus*). ♦ P. gener. Orice animal care servește pentru experiențe de laborator; fig. subiect de experimentare. Din fr. **cobaye**.

COBALTINĂ s.f. Mineriu de cobalt și arsen, de culoare cenușie-roz, cu un pronunțat luciu metalic. Din fr. **cobaltine**.

COBELIGERANT, **-A**, *cobeligeranți*, *-te*, adj., s.m. și f. (Țară, stat, armată etc.) care se află în război alături de un aliat contra unui inamic comun. Din fr. **cobelligérant**.

COBRA, *cobre*, s.f. Șarpe veninos care trăiește în Africa și în sudul Asiei, caracterizat printr-un gât foarte lățit, cu pete negre mărginite cu alb, semănând cu niște ochelari; șarpe-cu-ochelari (*Naja naja*). Din fr. **cobra**.

COC¹, *coci*, s.m. Bacterie sferică, izolată sau grupată împreună cu altele în formă de lanț, de ciorchine etc. Din fr. **coccus**.

COC², *cocuri*, s.n. Pieptănătură femeiască cu părul strâns sau împletit și răsucit la ceafă sau în creștetul capului; concă. Din fr. **coque** [de cheveux].

COCA s.m. invar. Arbust din America de Sud, din ale cărui frunze se extrage cocaina (*Erythroxylon coca*). Din fr. **coca**.

COCAINĂ s.f. (Farm.) Alcaloid extras din frunzele de coca, întrebuințat ca anestezic local și ca stupefiant. Din fr. **cocaïne**.

PSEUDOCOCAINĂ s.f. (Farm.) Ester obținut alături de cocaină, din frunzele

de coca, întrebuințat ca anestezic local. - **Pseudo- + cocaină**.

COCAINISM s.n. (Med.) Intoxicație acută cu cocaină. Din fr. **cocainisme**.

COCAINOMAN, **-Ă**, *cocainomani*, *-e*, s.m. și f. Persoană care folosește sistematic cocaina ca stupefiant. Din fr. **cocainomane**.

COCAINOMANIE s.f. Obişnuință morbidă de a folosi cocaina ca stupefiant; viciul cocainomanului. Din fr. **cocainomanie**.

COCARDĂ, *cocarde*, s.f. Insignă sau panglică (de obicei în culorile naționale) purtată de militari la chipiu sau de civili la piept în anumite împrejurări solemne. ♦ Emblemă care reprezintă un partid, un curent etc. ♦ Floare artificială pe care o poartă la piept nuntașii. Din fr. **cocarde**.

COCA, *coci*, s.f. 1. Structură a fuzelajului unui avion, formată numai din pereți periferici. 2. Ansamblu format din scheletul unei nave și din învelișul ei exterior. Din fr. **coque**.

COCCIDIE, *coccidii*, s.f. (Zool.; la pl.) Gen de protozoare parazite care trăiesc în celulele epiteliale ale unor animale; (și la sg.) protozoar aparținând acestui gen. Din fr. **coccidie**.

COCCIGIAN, **-Ă**, *coccigieni*, *-e*, adj. (Anat.) De coccis, al coccisului. *Regiune coccigiană*. Din fr. **coccygien**.

COCCIS, *coccisuri*, s.n. Os mic, triunghiular, de la extremitatea inferioară a sacrumului; nădă. Din fr. **coccyx**.

COCHET, **-Ă**, *cocheți*, *-te*, adj. 1. (Despre oameni) Care caută să placă (unei persoane de sex opus) mai ales printr-o îmbrăcăminte îngrijită, căutată, printr-o comportare atrăgătoare; (despre manifestările oamenilor) care exprimă, trădează cochetărie. 2. (Despre obiecte) Drăgălaș, grațios, elegant, agreabil, plăcut. *Interior cochet*. Din fr. **coquet**.

COCHETA, *cochetez*, vb. I. Intrans. A căuta să placă, să atragă atenția, interesul, simpatia unei persoane (de sex opus) printr-un mod de comportare atrăgător; a schimba cu cineva vorbe curtenitoare. Din fr. **coqueter**.

COCHETĂRIE, *cochetării*, s.f. Purtare, atitudine, mod de a se îmbraca (atrăgător) prin care o persoană caută să placă (altei persoane de sex opus). Din fr. **coquetterie**.

COCHILIE, *cochilii*, s.f. 1. Înveliș calcaros sau silicios al unor moluște, foraminifere etc. 2. Tipar metalic folosit la turnarea diferitelor piese de mașini, a lingurilor etc. [Var.: **cochilă** s.f.] Din fr. **coquille**.

COCOTĂ, *cocote*, s.f. Femeie de moravuri ușoare; prostituată. Din fr. **cocotte**.

COCOTIER, *cocotieri*, s.m. Arbore tropical din familia palmierilor, cultivat mai ales pentru fructele sale comestibile (*Cocos nucifera*). Din fr. **cocotier**.

COCTIUNE, *coctiuni*, s.f. (Fam.) Fierbere a frunzelor, florilor etc. ale unor plante medicinale în scopul extragerii principiilor active pe care le conțin; medicament astfel obținut. Din fr. **coction**.

COD, *coduri*, s.n. **1.** Act normativ care cuprinde o culegere sistematică de reguli juridice privitoare la o anumită ramură a dreptului. *Cod penal*. *Codul muncii* ♦ Ansamblu de reguli privind comportarea cuiva. **2.** Sistem de semne sau de semnale convenționale care servește la transmiterea unui mesaj, a unei comunicări. ♦ *Cod poștal* = număr atribuit unei localități sau străzi. *Cod de culori* = sistem de notare prin culori a cifrelor care reprezintă parametrii principali ai rezistorilor și condensatoarelor. **3.** (Biol.; în sintagma) *Cod genetic* = mecanism prin care se înregistrează, se conservă și se transmite informația ereditară. Din fr. **code**.

CODA, *codez*, vb. I. Tranz. A transforma un text scris în limbaj obișnuit în grupe de semne, de litere sau de cifre, potrivit echivalențelor stabilite într-un cod (**2**) Din fr. **coder**.

CODICOLOGIE s.f. Știință specială a istoriei care studiază manuscrisele din punctul de vedere al obiectului în sine și nu al textului. Din fr. **codicologie**.

CODIFICA, *codific*, vb. I. Tranz. A sistematiza și a reuni într-un cod norme juridice care se referă la o anumită ramură a dreptului. - După fr. **codifier**.

CODIFICARE, *codificări*, s.f. Acțiunea de a *codifica*. V. **codifica**.

DECODIFICA, *decodific*, vb. I. Tranz. A decoda. - **De + codifica**.

DECODIFICARE, *decodificări*, s.f. Decodare. V. **decodifica**.

DECODIFICAT, *-Ă, decodificați, -te*, adj. Decodat. V. **decodifica**.

CODIFICATOR, *-OARE, codificatori, -oare*, adj. (Rar) Care codifică. Din fr. **codificateur**.

CODIRECTOR, *codirectori*, s.m. Persoană care conduce împreună cu alta (sau cu altele), în calitate de director, o întreprindere, o instituție, o publicație etc. Din fr. **codirecteur**.

COECHIPIER, *-Ă, coechipieri, -e*, s.m. și f. Membru al unei echipe de muncă sau al unei echipe sportive, considerat în raport cu

ceilalți membri ai echipei. Din fr. **coéquipier**.

COEDUCAȚIE s.f. Educație a băieților la un loc cu fetele în școli mixte. Din fr. **coéducation**.

COEFICIENT, *coeficienți*, s.m. **1.** Element constant într-o expresie matematică, care multiplică o mărime variabilă. **2.** Mărime care indică sau caracterizează o anumită proprietate a unui corp sau a unei substanțe și care este constantă pentru acel corp sau pentru aceea substanță în condiții determinate. **3.** Mărime relativă care exprimă raportul dintre doi indicatori, arătând câte unități din indicatorul raportat revin la o unitate din indicatorul luat ca bază de raportare. Din fr. **coefficient**.

COENZIMĂ, *coenzime*, s.f. (Biochim.) Componentă activă și termostabilă a unei enzime; coferment. Din fr. **coenzyme**.

COERCIBIL, *-Ă, coercibili, -e*, adj. (Despre gaze) Care poate fi comprimat și reținut într-un spațiu oarecare. Din fr. **coercible**.

COERCIȚIE s.f. (Livr.) Măsură de constrângere aplicată cuiva pentru a-l face să-și îndeplinească o obligație. Din fr. **coercition**.

COERCITIV, *-Ă, coercitivi, -e*, adj. (Livr.) Care are puterea, dreptul de a constrânge. Din fr. **coercitif**.

COEXISTA, *coexist*, vb. I. Intrans. A exista în același timp sau împreună cu altceva sau cu altceva. Din fr. **coexister**.

COEXISTENT, *-Ă, coexistenți, -te*, adj. Care există în același timp sau împreună cu altceva sau cu altceva. Din fr. **coexistant**.

COEXISTENȚĂ, *coexistențe*, s.f. Existența simultană a mai multor lucruri, ființe, fenomene. ♦ *Coexistență pașnică* = principiu de bază al relațiilor internaționale dintre state cu sisteme sociale diferite, potrivit căruia aceste state se angajează să trăiască în pace și să rezolve litigiile dintre ele fără a apela la forța armată. Din fr. **coexistence**.

COEZIUNE, *coeziuni*, s.f. **1.** Proprietate a elementelor constitutive ale substanțelor solide, lichide și gazoase de a se menține unite, datorită forțelor care se exercită între atomii sau între moleculele lor. **2.** Fig. Legătură internă strânsă. Din fr. **cohésion**.

CÓFOCHIRURGIE s.f. (Med.) Chirurgie pentru înlăturarea surdității. Din fr. **cophochirurgie**.

COFOZĂ, *cofoze*, s.f. (Med.) Anacuzie. Din fr. **cophose**.

COFRA, *cofrez*, vb. I. Tranz. A turna un material de construcție fluid într-un cofraj. Din fr. **coffrer**.

COFRARE s.f. Acțiunea de a *cofra*. V. **cofra**.

COFRAT, -Ă, *cofrați*, -te, adj. (Despre materiale de construcție fluide) Care a fost turnat într-un cofraj. V. **cofra**.

COFRAJ, *cofraje*, s.n. Tipar (din lemn sau de metal) în care se toarnă un material de construcție în stare fluidă pentru a se întări după forma dorită. Din fr. **coffrage**.

COFRET, *cofrete*, s.n. Un fel de firidă închisă cu o ușă metalică, în care sunt grupate siguranțele unei instalații de curent electric de putere relativ mică. Din fr. **coffret**.

COGNITIV, -Ă, *cognitivi*, -e, adj. (Livr.) Care aparține cunoașterii, privitor la cunoaștere, capabil de a cunoaște. Din fr. **cognitif**.

COGNOSCIBILITATE s.f. (Fil.) Însușirea de a fi cunoscut. Din fr. **cognoscibilité**.

COINCIDENT, -Ă, *coincidenți*, -te, adj. (Rar) Care coincide. Din fr. **coincident**.

COINCIDENȚA, *coincidențe*, s.f. Faptul de a coincide; potrivire (întâmplătoare) a două lucruri, evenimente, fapte etc. Din fr. **coïncidence**.

COINCULPAT, -Ă, *coinculpați*, -te, s.m. și f. Inculpat împreună cu alții în aceeași infracțiune penală. Din fr. **coïnculpé**.

COINTERESAT, -A, *cointeresați*, -te, adj. Care este interesat împreună cu altul (sau cu alții) într-o acțiune comună (din care are ceva de câștigat). Din fr. **coïnteressé**.

COINTERESA, *cointeresez*, vb. I. Tranz. A face ca cineva să fie interesat într-o acțiune comună împreună cu altul (sau cu alții); a stimula interesul cuiva pentru ceva (prin recompense materiale sau morale). Din **coïnteressat** (derivat regresiv). Cf. fr. **coïnteresser**.

COIOT, *coioți*, s.m. Mamifer carnivor din America, asemănător cu lupul și cu șacalul (*Canis latrans*). Din fr. **coyote**.

COL, *coluri*, s.n. (Anat.) Parte mai îngustă, mai strâmtă a unui organ sau a unui os. Din fr. **col**.

COLA, *colez*, vb. I. Tranz. și refl. (Franțuzism) 1. Tranz. și refl. A (se) combina, a (se) asorta. 2. Refl. A trăi în concubinaj. 3. Refl. (Despre îmbrăcăminte) A se lipi de corp. Din fr. **coller**.

COLABORA, *colaborez*, vb. I. Intrans. 1. A participa alături de alții la realizarea unei acțiuni sau a unei opere care se efectuează în comun. 2. A publica o lucrare într-un

periodic sau într-o culegere. Din fr. **collaborer**.

COLABORARE, *colaborări*, s.f. Acțiunea de a *colabora* și rezultatul ei. ◇ Loc. adv. În *colaborare* (cu...) = participând activ, printr-o contribuție efectivă, la o muncă în comun; împreună (cu...). V. **colabora**.

COLABORAȚIONIST, -Ă, *colaboraționiști*, -ste, s.m. și f. Adept, partizan al colaboraționismului. Din fr. **collaborationniste**.

COLABORAȚIONISM s.n. Atitudine sau politică de trădare a intereselor proprii țării, specifică celor care au colaborat cu ocupanții străini. Din **colaboraționist**.

COLABORATOR, -OARE, *coaboratori*, -oare, s.m. și f. Persoană care colaborează (la o acțiune, la o lucrare, la o publicație). Din fr. **collaborateur**.

COLAGEN s.n. (Biol.) Proteină care se găsește în țesutul conjunctiv, osos și cartilaginios și care prin fierbere se transformă în gelatină. ◇ (Adjectival) *Țesut collagen*. Din fr. **collagène**.

COLAGENOZA, *colagenoze*, s.f. Boală caracterizată prin proliferarea collagenului în țesutul conjunctiv. Din fr. **collagénose**.

COLAGOG, -A, *colagogi*, -ge, adj., s.n. (Med.) (Substanță) care favorizează evacuarea bilei în duoden. Din fr. **cholagogue**.

COLAJ, *colaje*, s.n. Procedu artistic care constă în compunerea unui tablou prin lipirea laolaltă a unor elemente eterogene; p. ext. tablou realizat prin acest procedu. Din fr. **collage**.

COLANT, -A, *colanți*, -te, adj., s.m. pl. 1. Adj. (Despre îmbrăcăminte) Strâns lipit de corp. 2. S.m. pl. Dres (1). Din fr. **collant**.

COLAPSOTERAPIE s.f. (Med.) Tratamente al anumitor forme de tuberculoză prin presarea unui plămân pentru a-l pune în repaus. Din fr. **colapsothérapie**.

COLARGOL s.n. (Farm.) Antiseptic preparat dintr-o soluție apoasă de argint coloidal. Din fr. **collargol**.

COLAȚIONA, *colaționez*, vb. I. Tranz. A confrunța un text original cu copia sau cu reproducerea lui pentru a stabili exactitatea acestora sau spre a constata asemănările și deosebirile existente. Din fr. **colationer**.

COLAȚIONARE, *colaționări*, s.f. Acțiunea de a *colaționa* și rezultatul ei. V. **colaționa**.

COLECIST, *colecisturi*, s.n. (Anat.) Veziculă biliară. Din fr. **cholécyste**.

COLECISTECTOMIE, *colecistectomie*, s.f. (Med.) Extirpare chirurgicală a veziculei biliare. Din fr. **cholécystectomie**.
COLECISTITA, *colecistite*, s.f. Inflamație a veziculei biliare. Din fr. **cholécystite**.
COLECISTOGRAFIE, *colecistografii*, s.f. Radiografie a veziculei biliare după introducerea în organism a unei substanțe de contrast. Din fr. **cholécystographie**.
COLECISTOPATIE, *colecistopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile căilor biliare. Din fr. **cholécystopathie**.
COLECTA, *colectez*, vb. I. Tranz. 1. A aduna, a strânge la un loc lucruri, bani etc. pentru un anumit scop. 2. (Ieșit din uz) A strânge în mod organizat de la producători diferite produse. 3. (Despre abcese sau răni) A face puroi; a coace. Din fr. **collecter**.
COLECTARE, *colectări*, s.f. Acțiunea de a colecta. V. **colecta**.
COLECTAZIE, *colectazii*, s.f. (Med.) Dilatare a colonului. Din fr. **colectasie**.
COLECTĂ, *colecte*, s.f. Acțiunea de a aduna bani sau obiecte date prin contribuție benevolă, în scopul ajutorării cuiva. Din fr. **collecte**.
COLECȚIONA, *colecționez*, vb. I. Tranz. A aduna, a strânge obiecte de același fel pentru a face o colecție. Din fr. **collectionner**.
COLECȚIONARE, *colecționări*, s.f. Acțiunea de a colecționa. V. **colecționa**.
COLECȚIONAT, *-Ă, colecționați, -te*, adj. (Despre o scrie de obiecte de același fel sau de aceeași categorie) Care face parte dintr-o colecție (1). V. **colecționa**.
COLECȚIONAR, *-Ă, colecționari, -e*, s.m. și f. Persoană care colecționează obiecte, care face sau are o colecție (1). Din fr. **collectionneur**.
COLECTIVITATE, *colectivități*, s.f. Grup de oameni care trăiesc și muncesc în comun, *p. ext.* societate. Din fr. **collectivité**.
COLECTIVIZA, *colectivizez*, vb. I. Tranz. (Ieșit din uz). 1. A trece mijloacele de producție în proprietate colectivă, prin naționalizare, expropriere etc. 2. A uni principalele mijloace de producție ale țăranimii în cooperative; a cooperativiza. Din fr. **collectiviser**.
COLECTIVIZARE, *colectivizări*, s.f. Acțiunea de a colectiviza și rezultatul ei. V. **colectiviza**.
COLECTOMIE, *colectomii*, s.f. (Med.) Extirpare operatorie (totală) a intestinului gros. Din fr. **colectomie**.
COLECTOR, *-OARE, colector, -oare*, adj., subst. 1. Adj. (Despre vase, tuburi, bazine) În care se adună, se colectează gaze

sau lichide. 2. S.n. Încăpere, recipient sau conductă pentru adunarea și conducerea lichidelor sau a gazelor în diferite sisteme tehnice. 3. S.n. Organ al rotorului unor mașini electrice, care schimbă legăturile dintre înfășurarea rotorului și circuitul exterior. 4. S.m. Persoană care strânge sau achiziționează de la producători mărfuri, produse etc. Din fr. **collecteur**.
COLEDOCITA, *coledocite*, s.f. (Med.) Inflamație a canalului coledoc. Din fr. **cholédocite**.
COLEG, *-Ă, colegi, -ge*, s.m. și f. Persoană care învață, activează, muncește împreună cu altele într-un anumit loc, considerată în raport cu acestea. Din fr. **collègue**.
COLEGATAR, *-Ă, colegatari, -e*, s.m. și f. Fiecare dintre persoanele care moștenesc o avere lăsată prin testament, considerată în raport cu ceilalți moștenitori. Din fr. **colégataire**.
COLEGIAL, *-Ă, colegiali, -e*, adj. De coleg; camaraderesc, tovarășesc. Din fr. **collégial**.
COLEGIAN, *colegieni*, s.m. (Înv.) Elev al unui colegiu (6). Din fr. **collégien**.
COLEMBOLA, *colembol*, s.f. (La pl.) Ordin de insecte primitive, fără aripi (*Collembola*); (și la sg.) insectă din acest ordin. Din fr. **collemboles**.
COLEMIE s.f. Creștere a cantității de bilirubină sau a altor compuși ai bilei în sânge; trecere a bilei în sânge. Din fr. **cholémie**.
COLENCHIM s.n. Țesut de susținere din organele tinere, în curs de creștere, ale plantelor, format din celule vii, cu membranele celulozice puternic și inegal îngroșate. Din fr. **collenchyme**.
COLEOPTER, *coleoptere*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte cu patru aripi dintre care cele două superioare (elitre), întărite, au rol de protecție pentru celelalte două, care sunt subțiri, membranoase și servesc la zbor; (și la sg.) insectă care face parte din acest ordin. Din fr. **coléoptère**.
COLEOPTIL, *coleoptile*, s.n. Prima frunză, în forma de teacă care învelește mugurașul embrionului la graminee. Din fr. **coléoptile**.
COLEORIZĂ, *coleurize*, s.f. Organ membranos, în formă de sac sau de degetar, care acoperă radica embrionului la unele plante monocotiledonate. Din fr. **coléorise**.
COLERETĂ, *colerete*, s.f. Gulerăș din țesătură fină sau din dantelă (încrêtit sau plisat). Din fr. **collerette**.

COLERETIC, -Ă, *coleretici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care stimulează secreția biliară a ficatului. Din fr. **coléretique**.

COLEREZĂ s.f. Proces de elaborare a bilei de către celulele hepatice. Din fr. **cholérese**.

COLERIC, -Ă, *colerici*, -ce, adj., s.m. și f. (Persoană) care se înfurie ușor, care are izbucniri de mânie. Din fr. **colérique**.

COLESTERINĂ s.f. Colesterol. Din fr. **cholestérine**.

COLESTEROL s.m. Substanță care se găsește, liberă sau combinată, în untura de pește, în bilă, sânge, țesut nervos, gălbenuș de ou și care reglementează permeabilitatea față de lichide a membranelor celulare; colesterină. Din fr. **cholestérol**.

ANTICOLESTEROL s.n. Substanță destinată reducerii colesterolului din sânge. - **Anti-** + **cholesterol**.

COLET¹, *colete*, s.n. Pachet relativ mic și ușor de mănuit, expediat de obicei prin poștă. Din fr. **colis** (după *pachet*).

COLETARIE, *coletării*, s.f. Mărfuri expediate în cantități mici și în forme ușor de mănuit; colete. ♦ Expediere de colete; *p. ext.* serviciu ori mijloc special de transport pentru colete. - **Colet** + suf. -*arie*.

COLET² s.n. (Bot.) Zonă de trecere între rădăcina și baza tulpinii. Din fr. **collet**.

COLIBACIL, *colibacili*, s.m. Specie de microorganisme prezente în mod normal în intestinul uman, putând, uneori, să invadeze și alte regiuni ale corpului, devenind patogene. Din fr. **colibacille**.

COLIBACILOZĂ, *colibaciloze*, s.f. Boală infecțioasă provocată de tipuri patogene de colibacili care invadează organismul uman și care se manifestă prin simptome generale (diaree, febră, lipsă de poftă de mâncare etc.) și locale, mai ales renale. Din fr. **colibacillose**.

COLIBRI s.m. invar. Nume dat mai multor specii de păsări foarte mici, cu pene viu colorate, care trăiesc în America tropicală și care zboară foarte repede; pasăre-muscă (*Trochilus*). Din fr. **colibri**.

COLIER, *coliere*, s.n. 1. Șirag, salbă, colan de mărgelă, de pietre scumpe etc. care se poartă în jurul gâtului. ♦ Fig. Cerc, brâu. 2. Element de legătură, de obicei metalic, de forma unui inel sau a unei brățări, folosit pentru prinderea laolaltă a unor piese. Din fr. **collier**.

COLIGATIV, -Ă, *coligativi*, -e, adj. (Fiz.; despre proprietăți ale substanțelor) Care depinde numai de numărul și de natura moleculelor substanței. Din fr. **colligatif**.

COLIMATOR, *colimatori*, s.n. 1. Dispozitiv optic folosit pentru colimarea fasciculelor de raze. 2. Instrument optic pentru determinarea aproximativă a unei direcții. 3. (În expr.) *A lua* (pe cineva) în *colimator* = a urmări, a observa comportamentul cuiva; a persecuta (pe nedrept) pe cineva. Din fr. **collimateur**. **COLINĂ**¹, *coline*, s.f. Formă de relief mai mică decât dealul; colnic, delușor. Din fr. **colline**.

COLINAR, -Ă, *colinari*, -e, adj. Cu coline; caracteristic pentru coline, de coline. *Zonă colinară*. - **Colină** + suf. -*ar*.

COLINĂ², *coline*, s.f. Amină care face parte din complexul vitaminei B, utilizată în tratamentul afecțiunilor hepatice. Din fr. **choline**.

COLMATA, *colmatez*, vb. I. Tranz. A produce o colmatare. Din fr. **colmater**.

COLMATAJ, *colmataje*, s.n. Colmatare. Din fr. **colmatage**.

COLOANĂ, *coloane*, s.f. 1. Stâlp cilindric de marmură, piatră, lemn etc., destinat să susțină o parte dintr-un edificiu sau să-l înfrumusețeze. ♦ (Anat.) *Coloană vertebrală* = totalitatea vertebrelor reunite cap la cap, formând axul de susținere a scheletului la animalele vertebrate; șira spinării. 2. (Fiz.) Masă cilindrică a unui fluid, închisă într-un tub sau țâșnind cu putere dintr-o conductă sau dintr-un rezervor. *Coloană de mercur*. 3. Fiecare dintre secțiunile verticale în care se împarte o pagină tipărită de ziar, revistă etc. și care este despărțită de celelalte printr-o linie neagră verticală sau printr-un spațiu alb; *p. ext.* conținutul unei astfel de despărțituri. ♦

Expr. *A pune* (pe cineva) *pe două coloane* = a demonstra că cineva a plagiat, expunând, în coloane alăturate, textul plagiatorului și originalul folosit de acesta. ♦ Rubrică într-un formular, registru etc. 4. Șir de cifre așezate unele sub altele într-un tabel, într-o matrice etc. pentru a putea fi adunate. 5. Nume dat mai multor aparate folosite în chimie și în industria chimică, alcătuite dintr-o manta cilindrică verticală de metal, de sticlă etc. care conține materiale adsorbante sau talere de formă specială, materiale filtrante etc. 6. Formație realizată prin dispunerea în adâncime a unităților militare în vederea deplasării lor. ♦ (Și în sintagma *coloană de marș*) Grup de oameni, de soldați, de vehicule etc. care se deplasează pe același itinerar în șiruri paralele. 7. (Cin.; în sintagma) *Coloană sonoră* = ansamblu de sunete (cuvinte,

muzică etc.) care însoțesc imaginile unui film; pistă sonoră. Din fr. **colonne**.

AUTOCOLOANĂ, *autocoloane*, s.f. (Rar) Coloană de automobile. - **Auto** + **coloană**.

SEMICOLOANĂ, *semicolioane*, s.f. (Arh.) Coloană care are jumătate din diametru îngropat în zid. - **Semi-** + **coloană** (după fr. *demi-colonne*).

COLOCATAR, -**Ă**, *colocatar*, -*e*, s.m. și f. Persoană care locuiește în aceeași casă cu persoane străine de familia sa, în temeiul unui contract. Din fr. **colocataire**.

COLODIU s.n. Soluție obținută prin dizolvarea nitrocelulozei într-un amestec de eter și alcool și care, prin evaporare, lasă o peliculă aderentă. Din fr. **collodion**.

COLOFON, *colofoane*, s.n. (Rar) Notă, însemnare finală a unei cărți, care reproduce sau completează cele spuse în titlu. Din fr. **colophon**.

COLOGARITM, *cologaritmi*, s.m. Logaritmul inversului unui număr. Din fr. **colarithme**.

COLOGRAFIE s.f. Procedu de tipărire la care clișeu imprimabil este preparat pe o placă de sticlă. Din fr. **colographie**.

COLOID, -**Ă**, *coloizi*, -*de*, adj., s.m. și f. 1. Adj. (Chim.) despre unele substanțe sau materii) Ale cărei particule se află în stare de dispersie și nu difuzează prin membrane. 2. S.m. Substanță cu proprietăți coloide (1), aflată în stare coloidală. Din fr. **colloïde**.

PSEUDOCOLOID, *pseudocoloizi*, s.m. (Chim.) Sistem dispers eterogen format din particule mai mari vizibile și din particule coloide. - **Pseudo-** + **coloid**.

COLOIDAL, -**Ă**, *coloidali*, -*e*, adj. (Chim.) Care are aspectul și proprietățile unui coloid (2). ♦ *Stare coloidală* = stare de diviziune a materiei, în care particulele constitutive au dimensiuni cuprinse între aceea a moleculelor și aceea a suspensiilor. Din fr. **colloïdal**.

COLONADĂ, *colonade*, s.f. Ansamblu de coloane dispuse într-unul sau mai multe șiruri, formând, în cadrul unui edificiu, un peron ori o galerie sau fiind constituit dintr-o unitate independentă cu rol decorativ. Din fr. **colonnade**.

COLONEL, *colonei*, s.m. Grad de ofițer superior, între locotenent-colonel și general-maior; persoană care poartă acest grad. Din fr. **colonel**.

COLONELEASĂ, *colonelese*, s.f. Soție de colonel; colonelă. - **Colonel** + suf. -*eașă*.

COLOANĂ s.f. (Înv.) Coloneleasă. Din fr. **colonelle**.

COLONETĂ, *colonete*, s.f. (Înv.) Diminutiv al lui *coloană* (1); coloană mică și subtilă, folosită mai ales în construcția galeriilor, a porticurilor etc. Din fr. **colonnette**.

COLONIAL, -**Ă**, *coloniali*, -*e*, adj. Care ține de colonii și de colonialism, privitor la colonii; aflat în colonii, provenind din colonii; în stare de colonie. ♦ *Putere colonială* = stat cu una sau mai multe colonii. *Politică colonială* = colonialism. *Război colonial* = război dus de un stat pentru cucerirea de colonii (2) sau pentru menținerea coloniilor cucerite anterior. Din fr. **colonial**.

SEMICOLONIAL, -**Ă**, *semicoloniali*, -*e*, adj. În stare de semicolonie. - **Semi-** + **colonial**.

COLONIALISM s.n. Politică a unor state de cucerire de colonii (2) sau de menținere a coloniilor. Din fr. **colonialisme**.

COLONIALIST, -**Ă**, *colonialiști*, -*ste*, adj. Care ține de colonialism sau de colonii (2), privitor la colonialism sau la colonii. ♦ (Substantivat, m.) Adept al colonialismului. Din fr. **colonialiste**.

COLONIE s.f. (Și în sintagma *apă de colonie*) Lichid parfumat, fabricat din alcool și diverse uleiuri vegetale, folosit în cosmetică. Din fr. [eau de] **Cologne**.

COLONIZATOR, -**OARE**, *colonizatori*, -*oare*, adj., s.m. și f. (Stat, populație etc.) care colonizează un teritoriu. Din fr. **colonisateur**.

COLONTITLU, *colontitluri*, s.n. Rând care se tipărește deasupra textului curent al fiecărei pagini de carte și care cuprinde titlul lucrării sau al capitolului, numele autorului etc. - Cf. fr. **colonne-titre**.

COLOPATIE, *colopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile colonului. Din fr. **colopathie**.

COLORANT, -**Ă**, *coloranți*, -*te*, adj., s.m. 1. Adj. Care are proprietatea de a colora. 2. S.m. Substanță, de obicei organică, cu care se colorează diverse produse (fibre textile, piele, materiale plastice etc.). *Industria coloranților*. Din fr. **colorant**.

COLORAȚIE, *colorații*, s.f. (Rar) Colorit. Din fr. **coloration**.

COLORATURĂ, *coloraturi*, s.f. 1. Manieră de interpretare vocală care dă posibilitatea interpretului să-și afirme virtuozitatea tehnică, executând cadente, triluri etc. ♦ *Soprană de coloratură* = soprană cu extensiune în registrul acut care cântă în această manieră. 2. (Rar) Bogăție de culori; colorit. Din fr. **coloratura**.

COLORIMETRIC, -Ă, *colorimetrici*, -ce, adj. De colorimetrie. Din fr. **colorimétrique**.

COLORIMETRU, *colorimetre*, s.n. Aparat optic întrebuințat la determinarea concentrației soluțiilor colorate. Din fr. **colorimètre**.

COLORIST, -Ă, *coloriști*, -ste, s.m. și f. Pictor care se distinge prin atenția deosebită acordată coloritului tablourilor sale. Din fr. **coloriste**.

COLORISTIC, -Ă, *coloristici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. De culori, al culorilor. 2. S.f. Studiu al culorilor. Din fr. **coloristique**.

COLOSAL, -Ă, *colosali*, -e, adj. Care depășește cu mult mărimea obișnuită; imens, gigantic, uriaș, enorm. ♦ Care depășește cu mult un anumit nivel (de intensitate, calitate etc.). *Succes colosal*. Din fr. **colossal**.

COLPITĂ, *colpите*, s.f. Inflamație a colului uterin. Din fr. **colpite**.

COLPORAFIE, *colporafii*, s.f. (Med.) Sută chirurgicală a vaginului. Din fr. **colporaphie**.

COLPORTA, *colportez*, vb. I. Tranz. A răspândi știri, zvonuri etc. (false). Din fr. **colporter**.

COLPORTAJ, *colportaje*, s.n. 1. Răspândire, distribuire (a cărților, a presei). ♦ *Carte de colportaj* = carte cu preț redus, ilustrată, tipărită în tiraje mari, tratând sumar, la nivel de popularizare, teme foarte variate. 2. (Înv.) Comerț ambulant. Din fr. **colportage**.

COLPORTOR, *colportori*, s.m. 1. Cel care răspândește știri, zvonuri etc. (false). 2. (Înv.) Negustor ambulant. Din fr. **colporteur**.

COLPOSCOP, *colposcoape*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se face colposcopia. Din fr. **colposcope**.

COLPOSCOPIE, *colposcopii*, s.f. Examen medical optic direct al vaginului și al colului uterin cu ajutorul colposcopului. Din fr. **colposcopie**.

COLUMBIFORM, -Ă, *columbiformi*, -e, adj., s. f. 1. Adj. (Despre păsări) Care se aseamănă cu porumbelul. 2. S.f. (la pl.) Ordin de păsări bune zburătoare, care își hrănesc puii, în primele zile, cu un fel de lapte secretat de mucoasa gūșii părinților; (și la sg.) pasăre din acest ordin. Din fr. **columbiforme**.

COLUMBIT s.n. Mineral care conține niobiu. Din fr. **columbite**.

COLUMBIU s.n. (Chim.; rar) Niobiu. Din fr. **columbium**.

CUMBOFIL, -Ă, *cumbofilii*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține porumbeilor, privitor la porumbei. 2. S.m. și f. Crescător de porumbei (călători). Din fr. **columbophile**.

CUMBOFILIE, *cumbofilii*, s.f. Pasiune de a crește porumbei (călători). Din fr. **columbophilie**.

CUMELĂ, *cumele*, s.f. 1. Axă a cochiliei melcilor. 2. (Rare) Coloană funerară mică. Din fr. **columelle**.

CULURIE, *culurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a pigmentilor biliari în urină; cantitate de pigmenti biliari prezentă în urină. Din fr. **cholorie**.

CULUVIAL, -Ă, *coluviali*, -e, adj. (Geol.) De coluvii; care formează coluvii. Din fr. **colluvial**.

CULUVIU s.n. Material detritic acumulat la baza pantelor și provenit din dezagregarea rocilor și din deplasarea fragmentelor lor pe versanții munților sub acțiunea gravitației. Din fr. **colluvium**.

COMA, *come*, s.f. (Fiz.) 1. Aberație a sistemelor optice care constă în apariția unei imagini în formă de cometă. 2. Aberație a lentilelor electronice, caracterizată prin apariția unei estompări spre periferia imaginii. Din fr. **coma**.

COMANDA, *comând*, vb. I. Tranz. 1. (Mil.) A da un ordin sau un semnal pentru executarea unei mișcări, a unei așezări etc.; a avea comanda unei unități armate sau a unei subdiviziuni a armatei. ♦ A porunci, a ordona. 2. A da în lucru (un obiect, o lucrare etc.) la un meșteșugar. 3. A solicita, a cere de mâncare, de băut într-un local de consum. Din fr. **commander**.

COMANDARE s. f. Acțiunea de a comanda și rezultatul ei. V. **comanda**.

COMANDAT, -Ă, *comandați*, -te, adj. 1. (Despre mișcări, acțiuni) Executat printr-o comandă (3). 2. (Despre camerele unei locuințe) Care comunică între ele; (despre apartamente) cu camere care comunică între ele. V. **comanda**.

COMANDAMENT, *comandamente*, s.n. 1. Organ de conducere a unei (mari) unități sau a unei instituții militare. ♦ *Comandament suprem* = cel mai înalt organ de conducere a armatei sau unui stat sau unui grup de state în timp de război. ♦ Loc unde este instalat acest organ. 2. Fig. Precept, poruncă, regulă, normă. 3. (Jur.) Act prin care începe executarea silită imobiliară a unui debitor. Din fr. **commandement**.

COMANDANT, *comandanți*, s.m. Persoană care comandă o unitate militară, un vas, o garnizoană etc. ♦ *Comandant suprem* = a) funcție de comandant al forțelor armate ale unui stat, îndeplinită fie de ministrul forțelor armate, fie de către șeful statului; persoană care îndeplinește această funcție; b) funcție de comandant al forțelor armate ale unui grup de state aliate, mai ales în timp de război; persoană care îndeplinește această funcție. (Înv.) *Comandant al pieței* = ofițer care supraveghea desfășurarea activității într-o garnizoană. Din fr. **commandant**.

COMANDĂ, *comenzi*, s.f. 1. Acțiunea de a comanda; ordin de executare a unei mișcări, a unui exercițiu; poruncă. ♦ *Metodă de comandă* = metodă folosită de un conducător care ia decizii personale și le impune colaboratorilor fără a-i consulta. *Ton de comandă* = ton poruncitor. ♦ Expr. *La comandă* = a) la porunca, la cererea cuiva; b) la momentul dorit sau potrivit; intenționat. *Plânge la comandă*. 2. Funcție de conducere a unei unități militare. ♦ Exercițiu a funcției de comandant. ♦ *Post de comandă* = loc unde stă comandantul trupelor și de unde transmite comanda operațiilor. 3. Operație manuală, semiautomată sau automată, prin care se pune în funcțiune, se reglează sau se oprește un sistem tehnic. ♦ *Post de comandă* = loc unde sunt concentrate organele și aparatele de acționare a unui sistem tehnic. ♦ (Concr.) Ansamblu de aparate a căror acțiune conduce un sistem tehnic. 4. Construcția cea mai înaltă de pe puntea superioară a unei nave, de unde se efectuează conducerea navei. ♦ Frânghie subțire folosită la înfășurarea capătului unei parâme. 5. Cerere prin care o persoană, o întreprindere etc. solicită livrarea unui anumit produs, executarea unei lucrări sau prestarea unui serviciu. ♦ Loc. adj. *De comandă* = care este sau a fost executat după indicațiile date de client. Din fr. **commande**.

PRECOMANDĂ, *precomenzi*, s.f. Comandă făcută pentru o marfă înainte de a fi fabricată sau pusă în vânzare. - **Pre-** + **comandă**.

COMANDITA, *comanditez*, vb. I. Tranz. A participa bănește la o întreprindere comercială sau industrială, cu răspundere față de creditorii pentru eventualele pierderi în limitele părții de capital social investit. Din fr. **commanditer**.

COMANDITAR, *-Ă, comanditari*, -e, s.m. și f. (În economia capitalistă) Persoană care

comanditează sau, *p.ext.*, finanțează. Din fr. **commanditaire**.

COMANDITARE, *comanditări*, s.f. Acțiunea de a comanda. V. **comandita**.

COMANDITAȚ, *-Ă, comanditați*, -te, adj., s.m. și f. (În economia capitalistă) (Persoană sau întreprindere) care se asociază la câștig și la pierdere cu comanditarul și răspunde nelimitat față de creditorii pentru capitalul societății. V. **comandita**.

COMANDITĂ, *comandite*, s.f. Contract de asociație în care una dintre părți, comanditul, răspunde solidar și cu întreaga sa avere pentru obligațiile societății față de creditorii, pe când cealaltă parte, comanditarul, nu răspunde decât în limitele capitalului social investit de el. ♦ *Societate în comandită* = societate alcătuită pe baza unui asemenea contract. Din fr. **commandite**.

COMANDO, *commandouri*, s.n. Corp de trupe organizat și antrenat în mod special pentru acțiuni deosebite, executate independent. Din fr. **commando**.

COMANDOR, *commandori*, s.m. 1. Grad de ofițer în aviație și în marină, corespunzător gradului de colonel din armata terestră; persoană care are acest grad. 2. Rang în ierarhia unor decorații militare și civile. Din fr. **commandeur**.

COMANȘI s.m. pl. Amerindieni din America de Nord, care populau sudul Podișului Preriilor. Din fr. **Commanci**.

COMATOGEN, *-Ă, comatogeni*, -e, adj. (Med.) Care produce comă¹. *Factor comatogen*. Din fr. **comatogène**.

COMATOS, *-OASĂ, comatoși*, -oase, adj., s.m. și f. 1. Adj. De comă¹. *Stare comatoasă*. 2. Adj., s.m. și f. (Bolnav) care este în comă. Din fr. **comateux**.

COMĂ, *come*, s.f. Pierdere totală prelungită a cunoștinței, a sensibilității și motricității, asemănătoare cu un somn adânc, provocată de o ruptură a vaselor creierului, de diabet, de uremie sau de alte boli. ♦ (Impr.) Agonie. ♦ (Arg., loc adj. și adv.) *De comă* = extraordinar, nemaipomenit. Din fr. **coma**.

COMBATANT, *-Ă, combatanți*, -te, adj. (Adesea substantivat) Care ia (este apt să ia) parte la lupte, care aparține unei unități militare de luptă. ♦ Fig. Care luptă activ, care militează pentru triumful unor idei. Din fr. **combattant**.

NECOMBATANT, *-Ă, necombatanți*, -te, adj., s.m. (Persoană, militar) care în timp de război nu participă efectiv la

lupte, îndeplinind misiuni auxiliare în spatele frontului. - **Ne-** + **combatant** (după fr. *non-combattant*).

COMBATE, *combăt*, vb. III. 1. Tranz. A lupta împotriva unor atitudini, unor idei și împotriva persoanelor care le susțin. 2. Tranz. A lua măsuri de stăpînire a unui flagel social, a unei boli etc. 3. Intrans. (Franțuzism, inv.) A lua parte la o luptă, a (se) lupta. Din fr. **combattre** (după *bate*).

COMBATERE, *combateri*, s.f. Acțiunea de a *combate*; luptă. V. **combate**.

COMBATIV, -**Ă**, *combativi*, -e, adj. Care luptă cu dărzenie și cu perseverență pentru susținerea unui punct de vedere, a unei idei, a unei concepții. Din fr. **combatif**.

COMBATIVITATE s.f. Însușirea de a fi combativ. Din fr. **combativité**.

COMBINATORIE, *combinatorii*, adj. (În sintagma) *Analiză combinatorie* = capitol din calculul probabilităților care studiază aranjamentele, permutările și combinările. Din fr. **combinatoire**.

COMBINEZON, *combinezoane*, s.n. 1. Obiect de lenjerie pentru femei, confecționat din pânză, mătase, nailon etc., care acoperă corpul, sub rochie, de la umerii până deasupra genunchilor; furou. 2. Îmbrăcăminte de protecție împotriva murdăririi în timpul lucrului, mai ales pentru muncitorii care execută lucrări de reparații. ♦ Salopetă. Din fr. **combineaison**.

COMBURANT, -**Ă**, *comburanți*, -te, adj., s.m. 1. Adj. Care produce combustie, care întreține arderea. 2. S.m. Substanță care întreține arderea carburantului (în motorul-rachetă). Din fr. **comburent**.

COMBUSTIBIL, -**Ă**, *combustibili*, -e, adj., s.m. 1. Adj. (Despre materiale) Care are însușirea de a arde. 2. S.m. Materie, de obicei organică, care arde, dezvoltând căldură, și care este folosită ca izvor de energie în industrie și în economia casnică. ♦ *Combustibil convențional* = combustibil teoretic cu putere calorică de 7000 kcal/kg, utilizat ca etalon pentru compararea diferiților combustibili reali. *Combustibil nuclear* = material fisionabil întrebuințat pentru a produce energie în reactoarele nucleare. Din fr. **combustible**.

BIOCOMBUSTIBIL, *biocombustibili*, s.m. Combustibil de natură biologică. - **Bio-** + **combustibil**.

NECOMBUSTIBIL, -**Ă**, *necombustibili*, -e, adj. (Despre substanțe, materiale etc.) Care nu poate arde, care nu este combustibil. - **Ne-** +

combustibil (după engl. *non-combustible*)

COMBUSTIBILITATE s.f. Proprietate a unor corpuri de a arde în contact cu aerul. Din fr. **combustibilité**.

COMEDIAN, -**Ă**, *comedieni*, -e, s.m. și f. Actor sau actriță de comedie; comediant. ♦ Fig. Persoană care știe să se prefacă, care adoptă atitudini teatrale în viața de toate zilele. Din fr. **comédien**.

COMEDON, *comedoane*, s.n. Mică formație cilindrică de substanțe sebacee cu extremitatea neagră, care astupă uneori glandele sebacee ale feței. Din fr. **comédon**.

COMEMORATIV, -**Ă**, *comemorativi*, -e, adj. Care evocă amintirea unui eveniment important, a unei personalități etc. Din fr. **commémoratif**.

COMENSURABILITATE s.f. Proprietatea a două mărimi de aceeași natură de a admite o a treia mărime ca măsură comună, care se cuprinde în primele de un număr întreg de ori. Din fr. **commensurabilité**.

COMERAJ s.n. (Franțuzism) Flecăreală; bărfă. Din fr. **commérage**.

COMERCIALIZA, *comercializez*, vb. I. Tranz. A pune o marfă, un bun etc. în comerț, a face să devină obiect de comerț. Din fr. **commercialiser**.

COMERCIALIZARE, *comercializări*, s.f. Acțiunea de a *comercializa* și rezultatul ei. V. **comercializa**.

COMINATORIU, -**IE**, *cominatorii*, adj. (Despre o măsură luată de un organ de justiție) Care constrânge o persoană la comiterea sau la abținerea de la săvârșirea unui fapt. ♦ *Daune cominatorii* = sumă de bani ce urmează a se plăti periodic de către o persoană până la achitarea obligației ce îi revine. Din fr. **comminatoire**.

COMINUTIV, -**Ă**, *cominutivi*, -e, adj. (Med.; despre fracturi) în fragmente mici. Din fr. **comminutif**.

COMISION, *comisioane*, s.n. 1. Însărcinare dată unei persoane de a procura sau de a transmite ceva; serviciu făcut cuiva în urma unei astfel de însărcinări. 2. (Jur.) Contract în baza căruia o persoană tratează afaceri comerciale în nume propriu, dar pe socoteala altei persoane, în schimbul unei remunerații (procentuale). ♦ Remunerație (procentuală) primită de o persoană, de o bancă etc. care a mijlocit o afacere comercială sau care a efectuat un serviciu. Din fr. **comission**.

COMISIONA, *comisionez*, vb. I. Tranz. (Inv.) A procura ceva prin mijlocirea unui comisionar. Din fr. **comissionner**.

COMISIONAR, *comisionari*, s.m. 1. Persoană care tratează afaceri comerciale în numele său, dar pe socoteala altei persoane, în schimbul unui beneficiu. 2. Persoană care se ocupă cu transmiterea de scrisori, pachete etc. pe cale particulară. Din fr. **commissonnaire**.

COMISURAL, -Ă, *comisurali*, -e, adj. (Anat.) Al comisurii, de comisură. Din fr. **commissural**.

COMIS-VOIAJOR, *comis-voiajori*, s.m. Persoană care se ocupă cu mijlocirea vânzărilor de mărfuri, deplasându-se în diverse locuri în căutarea unor beneficiari. Din fr. **commis voyageur**.

COMIȚIAL, -Ă, *comițiali*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care se referă la epilepsie, care aparține epilepsiei. *Criză comițială*. 2. S.m. și f. Bolnav de epilepsie. Din fr. **comitial**.

COMIZERATIE s.f. (Rar) Milă, compătimire. Din fr. **commiseration**.

COMODĂ, *comode*, s.f. Mobilă cu sertare mari, suprapuse, în care se păstrează lenjeria; scrin. Din fr. **commode**.

COMOȚIE, *comoții*, s.f. Zguduire puternică, bruscă a unui organ. ♦ *Comoție cerebrală* = zguduire puternică a creierului, provocată prin cădere, explozie, lovire etc. și manifestată prin tulburări care merg de la amețeală până la pierderea cunoștinței, comă și moarte. Din fr. **commotion**.

COMPACTIBIL, -Ă, *compactibili*, -e, adj. Care poate fi compactat. [Var.: **compactabil**, -ă adj.]. Din fr. **compactible**.

COMPACTIBILITATE s.f. Proprietatea de a putea fi compactat. Din fr. **compactibilité**.

COMPACTOMETRU, *compactometre*, s.n. Aparat pentru măsurarea gradului de îndesare a solului. Din fr. **compactomètre**.

COMPANIE, *companii*, s.f. 1. Tovărășie, însoțire. ♦ *Damă* (sau *doamnă*) de companie = persoană angajată să îngrijească de o persoană bătrână sau bolnavă sau ca să-i țină de urât. 2. Grup mic de persoane care-și petrec vremea împreună; societate. 3. Mare întreprindere constituită sub formă de societăți (industriale, comerciale, de transport). Din fr. **compagnie**.

COMPANION, -OANĂ, *companioni*, -oane, s.m. și f. (Franțuzism). 1. Camarad, tovarăș. 2. Persoană care făcea parte dintr-o societate comercială, artistică etc. Din fr. **compagnon**.

COMPARATISM s.n. Metodă de cercetare (în literatură, muzică etc.) bazată pe identificarea și compararea motivelor (3) comune din culturile diferitelor țări. ♦

(Lingv.) Cercetare bazată pe metoda comparativ-istorică; comparativism. Din fr. **comparatisme**.

COMPARATIST, -Ă, *comparatiști*, -ste, s.m. și f. Specialist în studiul unei discipline comparate. Din fr. **comparatiste**.

COMPARATOR, *comparatoare*, s.n. Instrument de măsură format dintr-un șurub micrometric și două microscopie, care servește la măsurarea distanței dintre două puncte sau dintre două repere. Din fr. **comparateur**.

COMPARTIMENT, *compartimente*, s.n. 1. Despărțitură într-un vagon de cale ferată, într-o încăpere mai mare, într-un dulap, într-o cutie etc. ♦ Diviziune obținută prin împărțirea unei suprafețe plane. 2. Sferă, sector, domeniu (de activitate) într-o întreprindere, într-o instituție etc. Din fr. **compartiment**.

COMPARTIMENTAJ, *compartimentaje*, s.n. (Rar) (Mod de) împărțire în compartimente. Din fr. **compartimentage**.

COMPARTIMENTAL, -Ă, *compartimentali*, -e, adj. Care ține de un compartiment, referitor la un compartiment. Din fr. **compartimental**.

COMPARTIMENTA, *compartimentez*, vb. I. Tranz. A împărți un spațiu în compartimente. – Din fr. **compartimenter**.

COMPARTIMENTARE, *compartimentări*, s.f. Faptul de a compartimenta. V. **compartimenta**.

COMPARTIMENTAT, -Ă, *compartimentați*, -te, adj. Împărțit în compartimente. V. **compartimenta**.

RECOMPARTIMENTA, *recompartimentez*, vb. I. Tranz. A reface o compartimentare (după alte criterii). - **Re- + compartimenta**.

RECOMPARTIMENTARE, *recompartimentări*, s.f. Acțiunea de a recompartimenta. V.

recompartimenta.

RECOMPARTIMENTAT, -Ă, *recompartimentați*, -te, adj. A cărui compartimentare a fost refăcută după alte criterii. V. **recompartimenta**.

COMPAS, *compasuri*, s.n. 1. Instrument de măsură și de trasare a cercurilor sau a arcelor de cerc, formate din două brațe articulate, prevăzute la capete cu un vârf și cu un dispozitiv de desenat (creion, trăgător, cretă etc.). 2. (Rar) Busolă. ♦ Expr. (Fam.) *A-și pierde compasul* = a se încurca, a se zăpăci. Din fr. **compas**.

COMPASIUNE s.f. (Livr.) Milă, compătimire. Din fr. **compassion**.

COMPATIBIL, -Ă, *compatibili*, -e, adj. Care se poate împăca cu altceva, care poate sta împreună sau poate exista simultan cu altceva; corespunzător, potrivit. ♦ (Despre o funcție, o profesiune) Care poate fi exercitat simultan cu altceva. ♦ (Despre un sistem de ecuații) Care admite (aceleași) soluții. Din fr. **compatible**.

NECOMPATIBIL, -Ă, *incompatibili*, -e, adj. (Rar) Incompatibil. - **Ne-** + **compatibil**.

COMPATIBILITATE s.f. 1. Faptul de a fi compatibil; însușirea a tot ce e compatibil; potrivire. 2. (Log.) Raport între două enunțuri care nu se exclud reciproc. 3. (Mat.) Proprietate a unui sistem de relații de a fi compatibil, părțile sale neexcluzându-se una pe cealaltă. 4. (Tel.; în sintagma) *Compatibilitate inversă* = retrocompatibilitate. - Din fr. **compatibilité**.

NECOMPATIBILITATE s.f. 1. Incompatibilitate (1). 2. Incompatibilitate (2). 3. (Mod.) Incompatibilitate (3). - **Ne-** + **compatibilitate** (după fr. *non-compatibilité*).

COMPAREA, *compăr*, vb. II. Intrans. A apărea, a se prezenta sau a fi adus în fața unei instanțe judecătorești (ca inculpat sau ca martor). Din fr. **comparaître** (după *paraître*).

COMPENSABIL, -Ă, *compensabili*, -e, adj. Care poate fi compensat. Din fr. **compensable**.

COMPENSATIV, -Ă, *compensativi*, -e, adj. Care stabilește o compensație, care compensează. Din fr. **compensativ**.

COMPENSATOR, -OARE, *compensatori*, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care compensează; compensatoriu. ♦ (Despre aparate, dispozitive, sau mărimi) Care compensează un anumit efect în vederea menținerii unui anumit regim. 2. S.n. Aparat, dispozitiv sau sistem cu care se efectuează o compensare sau se realizează o echilibrare. Din fr. **compensateur**.

COMPENSATORIU, -IE, *compensatorii*, adj. Care compensează; compensator. ♦ (Jur.) Care duce la repararea unei pagube. ♦ *Daune compensatorii* = sumă de bani ce se plătește de către debitor creditorului pentru a-i acoperi pagubele rezultate din neexecutarea unei obligații. Din fr. **compensatoire**.

COMPERAJ, *comperaje*, s.n. Prezentare a unui spectacol de estradă, de varietăți etc.; text care conține această prezentare. Din fr. **compérage**.

COMPETENT, -Ă, *competenți*, -te, adj. 1. Care este bine informat într-un anumit domeniu; care este capabil, care este în măsură să judece un anumit lucru. 2. Care are atribuția, căderea, autoritatea legală să facă ceva; îndreptățit. [Var.: (înv.) **competinte** adj.] Din fr. **compétent**.

NECOMPETENT, -Ă, *incompetenți*, -te, adj. (Despre oameni) Care nu este competent; care nu are dreptul sau căderea de a face ceva; incompetent. - **Ne-** + **competent**.

COMPETENȚĂ, *competențe*, s.f. Capacitate a cuiva de a se pronunța asupra unui lucru, pe temeiul unei cunoașteri adânci a problemei în discuție; capacitate a unei autorități, a unui funcționar etc. de a exercita anumite atribuții. ♦ Expr. *A fi de competența cuiva* = a intra în atribuțiile cuiva. *A-și declina competența* = a se declara lipsit de autoritate (legală) sau fără pregătirea necesară pentru a judeca o chestiune sau pentru a se pronunța într-o problemă. [Var.: **competință** s.f.] Din fr. **compétence**.

COMPETIȚIE, *competiții*, s.f. Concurs, întrecere. Din fr. **compétition**.

COMPETIȚIONAL, -Ă, *competiționali*, -e, adj. De competiție. *Activitate competițională*. Din fr. **compétitif**.

COMPETITIV, -Ă, *competitivi*, -e, adj. 1. Susceptibil de a suporta concurență. 2. Unde se poate concura, în care concurența este posibilă. Din fr. **compétitif**.

COMPETITIVITATE s.f. Insușirea de a fi competitiv. - **Competitiv** + suf. - *itate*.

COMPLEMENTAR, -Ă, *complementari*, -e, adj. Care complinește, care completează. ♦ *Unghiuri complementare* = unghiuri care, prin însumare, formează un unghi de 90°. *Culori complementare* = culori care, prin suprapunere, dau culoarea albă. [Var.: **complimentar**, -ă adj.] Din fr. **complémentaire**.

COMPLEMENTARIZA, *complementarizéz*, vb. I. Refl. (Rar) A deveni complementar la ceva; a se completa, a se întregi. - **Complementar** + suf. - *iza*.

COMPLEMENTARISM s.n. (Fil.) Teză fundamentală a empirismului logic constând în asocierea empirismului cu logicismul. Din fr. **complémentarisme**.

COMPLEMENTARITATE s.f. Insușirea de a prezenta un caracter complementar, de a fi alcătuit din părți complementare. Din fr. **complémentarité**.

COMPLETA, *completéz*, vb. I. Tranz. A întregi, a adăuga pentru a fi complet. [Var.: **complecta** vb. I] Din fr. **compléter**.

COMPLETARE, *completări*, s.f. Acțiunea de a *completa* și rezultatul ei. ♦ Ceea ce se adaugă pentru a completa; film scurt, secundar, care completează un program cinematografic. [Var.: **completectare** s.f.] V. **completa**.

COMPLETAT, -**Ă**, *completați*, -*te*, adj. Care a devenit complet; întregit. V. **completa**.

COMPLETAȘ, *completași*, s.m. (Înv.) Soldat care, după terminarea serviciului militar, era ținut în evidența armatei o anumită perioadă de timp, înainte de a fi trecut în rezervă. - **Completa** + suf. -*aș*. **DESCOMPLETA**, *descompletez*, vb. I. Tranz. A lua ceva dintr-un tot, lăsându-l incomplet. ♦ Refl. A nu mai fi complet. [Var.: **descompletecta** vb. I] - **Des-** + **completa** (după fr. *décompléter*).

DESCOMPLETARE, *descompleteări*, s.f. Acțiunea de a (se) *descompletea* și rezultatul ei. [Var.: **descompletectare** s.f.] V. **descompletea**.

COMPLETIVITATE s.f. (Rar) Însușirea de a fi completiv. Din fr. **complétivité**.

COMPLEXAT, -**Ă**, *complexați*, -*te*, adj. (Livr.) Stăpânit de complexe. Din fr. **complexé**.

COMPLEXITATE s.f. Faptul de a fi complex, însușirea a ceea ce este complex. Din fr. **complexité**.

COMPLEXIUNE, *complexiuni*, s.f. (Rar) Totalitatea trăsăturilor psihofizice care caracterizează o persoană. Din fr. **complexion**.

COMPLEXUAL, -**Ă**, *complexuali*, -*e*, adj. (Psih.) Referitor la complex, la natura emoțională a acestuia. Din fr. **complexuel**.

COMPLEZENT, -**Ă**, *complezenți*, -*te*, adj. Care este gata de a servi pe cineva, doritor de a face plăcere cuiva; serviabil, amabil. Din fr. **complaisant**.

COMPLEZENȚĂ, *complezențe*, s.f. Faptul de a fi complezent; serviabilitate, amabilitate. Din fr. **complaisance**.

COMPLICA, *complic*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) încurca; a (se) agrava, a (se) înrăutăți. Din fr. **complicquer**.

COMPLICARE, *complicări*, s.f. Acțiunea de a (se) *complica*. V. **complica**.

COMPLICAT, -**Ă**, *complicați*, -*te*, adj. Alcătuit din (prea) multe elemente; greu de descurcat sau de înțeles; încurcat, încălcit. V. **complica**.

COMPLICAȚIE, *complicații*, s.f. Faptul de a (se) complica; stare complicată, greu de descurcat; încurcătură, lucru care complică. ♦ Stare patologică nouă (agravantă) care apare în cursul evoluției unei boli. [Var.: (înv.) **complicațiune** s.f.] Din fr. **complication**.

COMPLICE, *complici*, -*ce*, s.m. și f. Persoană care participă în mod secundar la săvârșirea unei infracțiuni sau, *p. ext.*, care înlesnește, tolerează, ascunde săvârșirea unei fapte reprobabile. Din fr. **complice**.

COMPLICITATE, (rar) *complicități*, s.f. Participare secundară la săvârșirea unei infracțiuni; *p. ext.* tolerarea sau ascunderea unei fapte neîngăduite săvârșite de altul. Din fr. **complicité**.

COMPLIMENT, *complimente*, s.n. 1. Cuvânt de laudă, de măgulire, care exprimă o atitudine prietenească, de stimă, de respect sau de considerație. ♦ Loc. adv. *Fără compliment* = fără exagerare, fără gândul de a măguli; pe față, sincer. 2. (La pl.) Salutări trimise unei persoane prin intermediul cuiva ca expresie a politeții. 3. Înclinare a capului sau a corpului în semn de salut respectuos; plecăciune. Din fr. **compliment**.

COMPLIMENTA, *complimentéz*, vb. I. Tranz. 1. A exprima complimente (1). 2. (Înv.) A saluta. Din fr. **complimenter**.

COMPLIMENTARE, *complimentări*, s.f. Acțiunea de a *complimenta* și rezultatul ei. V. **complimenta**.

COMLOT, *comploturi*, s.n. Înțelegere secretă a câtorva persoane care uneltesc o acțiune împotriva unei persoane, a unui stat etc. Din fr. **complot**.

COMPLOȚAȘ, -**Ă**, *complotași*, -*e*, s.m. și f. (Înv.) Complotist. - **Complot** + suf. -*aș*.

COMLOTISM s.n. (Rar) Tactică de complotist. - **Complot** + suf. -*ism*.

COMLOTIST, -**Ă**, *complotiști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care participă la un complot; complotaș. - **Complot** + suf. -*ist*.

COMPLOTA, *complotéz*, vb. I. Intrans. A urzi un complot. Din fr. **comploter**.

COMPORTA, *compórt*, vb. I. 1. Refl. A avea o anumită conduită. 2. Tranz. A aduce cu sine. ♦ A necesita, a cere. Din fr. **comporter**.

COMPORTARE, *comportări*, s.f. Fel de a se comporta; comportament. V. **comporta**.

COMPORTAMENT, *comportamente*, s.n. 1. Modalitate de a acționa în anumite împrejurări sau situații; conduită, purtare,

comportare. **2.** Asamblul manifestărilor obiective ale animalelor și ale oamenilor prin care se exteriorizează viața psihică. Din fr. **comportement**.

COMPORTAMENTISM s.n. (Livr.) Behaviorism. - **Comportament** + suf. -ism.

COMPORTAMENTIST, -Ă, *comportamentiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al comportamentismului. - De la **comportamentism**, cu schimbarea sufixului.

COMPORTAMENTAL, -Ă, *comportamentali*, -e, adj. De comportament. Din fr. **comportemental**.

COMPOST, *composturi*, s.n. Îngrășământ agricol natural, rezultat în urma fermentării lente a diferitelor resturi vegetale și animale, amestecate cu unele substanțe minerale. Din fr. **compost**.

COMPOSTA, *compostéz* vb. I. Tranz. **1.** A marca data cu compostorul. **2.** A marca cu compostorul biletul de călătorie. Din fr. **composter**.

COMPOSTARE, *compostări*, s.f. Acțiunea de a *composta*. V. **composta**.

COMPOSTAT, -Ă, *compostați*, -te, adj. (Despre bilete de călătorie) Care a fost marcat cu compostorul. V. **composta**.

COMPOSTOR, *compostoare*, s.n. **1.** Aparat mecanic, cu litere și cifre mobile, folosit pentru a imprima data și uneori numărul trenului (sau al altui vehicul) pe un bilet de călătorie. **2.** Aparat pentru perforat biletele în vehiculele de transport în comun cu autotaxare. Din fr. **composteur**.

COMPOT, *compoturi*, s.n. Produs alimentar preparat din fructe, proaspete sau uscate, fierte în apă cu zahăr. Din fr. **compote**.

COMPOTIERĂ, *compotiere*, s.f. Vas în care se toarnă compotul pentru a fi servit la masă. - **Compot** + suf. -ieră. Cf. fr. *compotier*.

COMPOZEE, *compozee*, s.f. Compozită. Din fr. **composées**.

COMPOZITOR, -OARE, *compozitori*, -oare, s.m. și f. Persoană care compune lucrări muzicale. Din fr. **compositeur**.

COMPREHENSIBILITATE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi comprehensibil. Din fr. **compréhensibilité**.

COMPRESĂ, *comprese*, s.f. Bucată împăturită de tifon sau de pânză, udată cu apă sau cu o compoziție medicinală și folosită pentru curățirea și pansarea plăgilor sau pentru aplicarea pe o regiune bolnavă a corpului; prișniț. Din fr. **compresse**.

COMPRESIBIL, -Ă, *compressibili*, -e, adj. (Fiz.; despre corpuri) Care își poate micșora volumul, care se comprimă când crește presiunea exterioară la care este supus; comprimabil. Din fr. **compressible**.

NECOMPRESIBIL, -Ă, *necompressibili*, -e, adj. (Fiz.; despre corpuri) Care nu își poate micșora volumul, care nu poate fi comprimat sub acțiunea unei presiuni exterioare; incompresibil. - **Ne-** + **compressibil**.

COMPRESIBILITATE s.f. (Fiz.) Proprietate a unui corp de a fi comprisibil. Din fr. **compressibilité**.

NECOMPRESIBILITATE sl. (Fiz.) Însușirea unui corp de a fi necompressibil; incompressibilitate. - **Ne-** + **compressibilitate**.

COMPRESOR, -OARE, *compresori*, -oare, adj., s.n. **1.** Adj. Care comprimă. **2.** S.n. Mașină, cu piston și cu rotor, întrebuințată pentru ridicarea presiunii unui gaz. **3.** S.n. Cilindru metalic masiv, cu tracțiune animală sau mecanică, servind la îndesarea terasamentelor, nivelarea șoselelor etc. **4.** S.n. (În sintagma) *Compresor de dinamică* = aparat electronic care realizează compresia dinamicii semnalelor electrice. **5.** S.n. (Med.) Instrument cu care se strânge un vas sanguin în timpul unei operații. Din fr. **compresseur**.

COMPRIȚA, *comprim*, vb. I. Tranz. **1.** A micșora volumul unui corp cu ajutorul unei presiuni exterioare; a presa. ♦ Fig. A împiedica să se manifeste; a înăbuși. **2.** A restrânge, a reduce personalul unei întreprinderi. Din fr. **comprimer**.

COMPRIȚARE, *comprimări*, s.f. Acțiunea de a *comprima*. V. **comprima**.

COMPRIȚAT, -Ă, *comprimați*, -te, adj., s.n. **1.** Adj. Condensat, redus (ca volum) prin presiune, prin presare. ♦ *Aer comprimat* = aer supus unei presiuni mari și având diferite întrebuințări în industrie. **2.** S.n. Medicament de consistență solidă obținut prin reducerea acestuia în stare de pulbere și amestecarea cu un liant; pastilă, tabletă, bulin. V. **comprima**.

PRECOMPRIȚARE, *precomprimări*, s.f. Operație prin care se aplică, inițial, unui element de construcție din beton armat eforturi unitare de comprimare, pentru a-i mări rezistența. - **Pre-** + **comprimare**.

PRECOMPRIȚAT, -Ă, *precomprimați*, -te, adj. (Despre beton armat; adesea substantivat) Care a fost

supus operației de precomprimare. - **Pre- + comprimat.**

RECOMPRIMARE, *recomprimări*, s.f. Ridicare a presiunii gazelor dintr-o conductă de alimentare cu gaze, efectuată din loc în loc pe conductă, pentru a compensa pierderile de energie și a asigura curgerea gazului până la locul de folosire. - **Re- + comprimare** (după fr. *recompression*).

COMPRIMABIL, -**Ă**, *comprimabili*, -*e*, adj. 1. Care poate fi comprimat. 2. (Fiz.) Compresibil. Din fr. **comprimable**.

COMPROMIS¹, *compromisuri*, s.n. Înțelegere, acord bazat pe cedări reciproce; concesiune. ♦ Înțelegere între două sau mai multe persoane sau state de a supune unui arbitru rezolvarea litigiului dintre ele. Din fr. **compromis**.

COMPROMISORIU, -**IE**, *compromisorii*, adj. (Livr.) Care este în legătură cu un compromis. ♦ *Judecată compromisorie* = judecată pronunțată de arbitri. *Clauză compromisorie* = clauză a unui contract prin care se menționează că dificultățile survenite în executarea lui vor fi rezolvate de arbitri. Din fr. **compromissoire**.

COMPUT, *computuri*, s.n. Calcul al timpului, făcut pentru a fixa data Paștilor și pentru a socoti calendarul bisericesc. Din fr. **comput**.

COMPUTA, *computez*, vb. I. Tranz. (Jur.) A scădea prevenția din timpul unei condamnări. Din fr. **computer**.

COMUNARD, -**Ă**, *comunarzi*, -*de*, s.m. și f. Partizan, adept, membru al Comunei din Paris din 1871. Din fr. **communard**.

COMUNĂ, *comune*, s.f. 1. Unitate de bază administrativ-economică, alcătuită din unul sau mai multe sate și condusă de un primar. ♦ (În evul mediu) Așezare urbană în țările din apusul Europei, dezvoltată în cadrul vechilor cetăți așezate pe marile drumuri comerciale și posedând o anumită autonomie. 2. (În sintagma) *Comuna primitivă* = prima treaptă de dezvoltare a societății omenești, caracterizată prin munca în comun și prin împărțirea egală a bunurilor materiale. Din fr. **commune**.

COMUNIANȚ, -**Ă**, *comunianți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care primește comuniunea (2); persoană care face comuniunea. Din fr. **communiant**.

COMUNICA, *comunic*, vb. I. 1. Tranz. A face cunoscut, a da de știre; a informa, a înștiința, a spune. ♦ Intranz. (Despre oameni, comunități sociale etc.) A se pune în legătură, în contact cu...; a vorbi cu... 2. Intranz. A fi în legătură cu..., a duce la...

Cămara comunică cu pivnița. Din fr. **communiquer**.

COMUNICANT, -**Ă**, *comunicanți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care comunică ceva; spec. persoană care dă răspunsul la o anchetă lingvistică. V. **comunica**.

COMUNICARE, *comunicări*, s.f. Acțiunea de a comunica și rezultatul ei. 1. Înștiințare, știre, veste; raport, relație, legătură. 2. Prezentare, într-un cerc de specialiști, a unei contribuții personale într-o problemă științifică. V. **comunica**.

COMUNICABILITATE s.f. Calitatea sau starea a ceea ce este comunicabil. Din fr. **communicabilité**.

COMUNICANT², *comunicante*, adj. n. (Fiz.; în sintagma) *Vase comunicante* = sistem de tuburi sau de vase care comunică între ele, astfel încât un lichid turnat într-unul dintre tuburi trece și în celelalte, ridicându-se în toate la același nivel. Din fr. **communicant**.

COMUNICAT, *comunicate*, s.n. Înștiințare oficială specială, difuzată prin presă, radio etc., asupra unor evenimente importante de actualitate. ♦ Buletin prin care comandamentul suprem al unei armate informează publicul în timp de război asupra operațiilor militare. Din fr. **communiqué**.

COMUNISM s.n. 1. Doctrină socială, politică și economică constituită pe principiul abolirii proprietății private și al instaurării proprietății colective. 2. Ideologia, teoria înfăptuirii societății comuniste. Din fr. **communisme**.

COMUNIST, -**Ă**, *comuniști*, -*ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de comunism, care se bazează pe principiile comunismului sau este caracteristic comunismului; privitor la comunism. 2. S.m. și f. Membru al unui partid comunist. ♦ Persoană cu convingeri comuniste. Din fr. **communiste**.

COMUNITAR, -**Ă**, *comunitari*, -*e*, adj. Care se referă la Comunitatea Economică Europeană (Piața comună), care aparține Comunității Economice Europene. Din fr. **communitaire**.

COMUTABIL, -**Ă**, *comutabili*, -*e*, adj. Care poate fi comutat. Din fr. **commutable**.

COMUTATIV, -**Ă**, *comutativi*, -*e*, adj. Care prezintă comutativitate. Din fr. **commutatif**.

COMUTATIVITATE s.f. Proprietate a unei relații sau a unei operații matematice de a fi independentă de ordinea elementelor pe care le conține. - **Comutativ** + suf. -*itate*.

COMUTATOR, *comutatoare*, s.n. Dispozitiv pentru închiderea sau deschiderea rețelei prin care trece un curent electric sau pentru schimbarea direcției lui; întrerupător, șaltăr. Din fr. **commutateur**.

COMUTAȚIE, *comutații*, s.f. 1. Totalitatea operațiilor, manuale sau automate, de conectare și de deconectare a liniilor în vederea realizării unei legături telefonice. 2. Proces de schimbare rapidă a sensului sau a valorii curentului dintr-o secțiune a înfășurării indusului unei mașini electrice cu colector când lamelele la care este legată trec pe sub perii. Din fr. **commutation**.

CON, *conuri*, s.n. 1. Suprafață descrisă de o dreaptă care se deplasează sprijinindu-se pe o curbă închisă imobilă și pe un punct fix exterior. ♦ Corp geometric mărginit de o asemenea suprafață și de un plan. 2. (Geogr.; în sintagmele) *Con vulcanic* = formă de relief conică cât un munte, constituită în urma erupțiilor vulcanice, din lavă, cenușă etc. *Con de dejecție* = formă de relief în evantai, rezultată din acumularea materialului transportat de torenți acolo unde se micșorează panta; austru. ♦ (Fiz.) *Con de lumină* = mănunchi de raze care pleacă dintr-un punct luminos și cade pe o suprafață. 3. Fructul coniferelor, format dintr-un ax cu numeroși solzi lemnoși, care reprezintă florile mascule sau femele. Din fr. **cône**.

CONCASA, *concassez*, vb. I. Tranz. A sfărâma un material solid în bucăți mici cu ajutorul concasorului. Din fr. **concasser**.

CONCASARE s.f. Acțiunea de a *concasa* și rezultatul ei. V. **concasa**.

CONCASOR, *concasoare*, s.n. Mașină de sfărâmat materiale dure, folosită în industriile extractive sau de prelucrare. Din fr. **concasseur**.

CONCATENAȚIE, *concatenații*, s.f. 1. (Lingv.) Înlănțuire a elementelor vecine, în plan sintagmatic. 2. (Lit.) Înlănțuire retorică de anadiploze succesive; epiplocă. Din fr. **concaténation**.

CONCAVITATE, *concavități*, s.f. Scobitură, adâncitură a unui corp concav. Din fr. **concavité**.

CONCĂ s.f. (Arhit.) Acoperământ în forma unei jumătăți de cupolă. Din fr. **conque**.

CONCEDE, *concéd*, vb. III. Tranz. (Livr.) A îngădui, a încuviința; a ceda un drept, un privilegiu etc. Din fr. **concéder**.

CONCEDIA, *concediez*, vb. I. Tranz. 1. A elibera dintr-o funcție, a îndepărta din serviciu, a da afară. 2. (Rare) A îngădui

cuiva să se retragă; a pofti pe cineva să iasă; a îndepărta. Din fr. **congédier**.

CONCEDIERE, *concedieri*, s.f. Acțiunea de a *concedia* și rezultatul ei; eliberare sau îndepărtare din serviciu. V. **concedia**.

CONCENTRA, *concentrez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) strânge, a (se) acumula într-un singur loc; a (se) îndrepta spre un singur punct. 2. Tranz. A chema vremelnice, sub arme, rezerviști, în timp de pace, pentru instrucție, pentru ca aceștia să-și completeze pregătirea militară sau pentru alte motive. ♦ A strânge mai multe unități militare într-o anumită zonă. 3. Refl. A-și încorda întreaga atenție sau gândire într-o singură direcție; a fi absorbit, preocupat de ceva. 4. Tranz. (Chim.) A mări conținutul procentual al unui component într-o soluție sau într-un amestec. 5. Tranz. A separa dintr-un minereu brut părțile bogate în minereuri utile de părțile sterile. Din fr. **concentrer**.

CONCENTRARE, *concentrări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) *concentra* și rezultatul ei. 2. Însușire a atenției care constă în fixarea prelungită a conștiinței asupra unui obiect, a unei probleme sau a unei activități și sustragerea de la altele. 3. Operație de separare a mineralelor utile de cele sterile, utilizând metoda flotației, gravimetriei, magnetice etc. 4. (Chim.) Operație de mărire a concentrației unui component dintr-un amestec sau dintr-o soluție. 5. (Ec. pol.; în sintagmele) *Concentrarea producției* = comasare și organizare a producției în întreprinderi din ce în ce mai mari. *Concentrarea capitalului* = creșterea capitalului prin acumulare. 6. (În sintagma) *Lagăr de concentrare* = loc izolat în care sunt închise anumite persoane pentru activitatea politică considerată indezirabilă sau din motive rasiale. V. **concentra**.

CONCENTRAT, *-Ă, concentrați, -te*, adj. 1. Care are o concentrație mare. ♦ *Furaje concentrate* = nutrețuri de origine vegetală sau animală cu valoare nutritivă ridicată, bogate în proteine și cu procent redus de apă. 2. (Despre stil, limbaj) Concis. V. **concentra**.

DESCONCENTRA, *desconcentrez*, vb. I. Tranz. A lăsa la vatră un ostaș concentrat. - **Des-** + **concentra**.

DESCONCENTRARE, *desconcentrări*, s.f. Acțiunea de a se *desconcentra* și rezultatul ei. V. **desconcentra**.

DESCONCENTRAT, -Ă, *desconcentrați, -te*, adj. (Despre militari concentrați) Lăsat la vatră. V. **desconcentra**.

CONCENTRAT², *concentrate*, s.n. 1. Produs bogat în minerale utile, obținut prin concentrare (3). 2. Produs alimentar caracterizat prin volum mic și printr-un procent mare de substanțe hrănitoare, care poate fi consumat după ce, în prealabil, a fost încălzit, fiert în apă etc. Din fr. **concentré**.

CONCENTRAȚIE, *concentrații*, s.f. (Chim.) Grad de saturare, de densitate al unui corp; raport între cantitatea de component dizolvată și cantitatea de solvent sau de soluție obținută. Din fr. **concentration**.

CONCENTRAȚIONAR, -Ă, *concentraționari, -e*, adj. Privitor la lagărele de concentrare. Din fr. **concentrationnaire**.

CONCENTRIC, -Ă, *concentrici, -ce*, adj. (Despre două sau mai multe cercuri, linii curbe etc.) Care au același centru. Din fr. **concentrique**.

CONCEPT, *concepte*, s.n. 1. Idee generală care reflectă just realitatea; noțiune. 2. Cionnă, schiță, bruion. Din fr. **concept**.

CONCEPTIBIL, -Ă, *conceptibili, -e*, adj. (Rar) De conceput. - **Concept** + suf. -ibil.

CONCEPTISM s.n. Școală literară spaniolă care se caracterizează prin finețea excesivă a gândirii, cultul pentru alegorie și erudiție scolastică. Din fr. **conceptisme**.

CONCEPTUAL, -Ă, *conceptuali, -e*, adj. Care ține de concept (1); abstract. Din fr. **conceptuel**.

CONCEPTUALISM s.n. Concepție filosofică scolastică, inițiată de Abélard, care recunoaște existența mintală a generalului, a conceptelor. Din fr. **conceptualisme**.

CONCEPTUALIST, -Ă, *conceptualiști, -ste*, s.m. și f., adj. (Adept) al conceptualismului. Din fr. **conceptualiste**.

CONCERTANT, -Ă, *concertanți, -te*, adj. Cu caracter de concert. ♦ *Simfonie concertantă* = simfonie în care două sau mai multe instrumente au, alternativ, un rol dominant în orchestră. *Voce concertantă* = voce principală cu caracter solistic-virtuos într-un ansamblu coral. Din fr. **concertant**.

CONCERTINA, *concertine*, s.f. Instrument muzical asemănător cu acordeonul, cu fetele laterale hexagonale. Din fr. **concertina**.

CONCERTIST, -Ă, *concertiști, -ste*, s.m. și f. Persoană care susține (instrumental sau

vocal) concerte sau recitaluri. Din fr. **concertiste**.

CONCESIONAL, -Ă, *concesionali, -e*, adj. (Jur.) De concesiune, al concesiunii. Din fr. **concessionale**.

CONCESIONAR, *concesionari*, s.m. Persoană (fizică sau juridică) care a obținut o concesiune. Din fr. **concessionnaire**.

CONCHERANT, -Ă, *concheranți, -te*, adj. (Franțuzism) Cuceritor. Din fr. **conquérant**.

CONCHETĂ, *conchete*, s.f. (Franțuzism) Cucerire. Din fr. **conquête**.

CONCHILIOLOGIE s.f. Parte a zoologiei care se ocupă cu studiul scoicilor. Din fr. **conchyliologie**.

CONCHISTADOR, *conchistadori*, s.m. Aventurier spaniol plecat să cucerească teritorii în America, imediat după descoperirea acestui continent. Din fr. **conquistador**.

CONCILIABIL, -Ă adj. Care poate fi conciliat. [cf. fr. *conciliabil*].

NECONCILIABIL, -Ă, *neconciliabili, -e*, adj. (Despre idei, concepții etc.) Care nu poate fi conciliat; de neîmpăcat, ireconciliabil. - **Ne-** + **conciliabil**.

CONCILIANT, -Ă, *concilianți, -te*, adj. Împăciunitor; care se lasă ușor înduplecat. Din fr. **conciliant**.

CONCLAV, *conclave*, s.n. 1. Sală în care matroanele romane își primeau musafirii apropiați. 2. Sfatul cardinalilor adunat pentru alegerea unui nou papă. ♦ (Glumet) Adunare. 3. Sala în care se întrunește conclavul (2). Din fr. **conclave**.

CONCLUSIV, -Ă, *conclusivi, -e*, adj. Care constituie o concluzie, care conchide. ♦ (Gram.) *Propoziție conclusivă* = propoziție care exprimă o concluzie. *Conjunție conclusivă* = conjuncție care introduce o propoziție conclusivă. [Var.: **concluziv**, -ă adj.] Din fr. **conclusif**.

CONCOIDAL, -Ă, *concoidalii, -e*, adj. (Mat.) De concoidă. Din fr. **conchoïde**.

CONCOIDĂ, *concoide*, s.f. Curbă plană obținută dintr-o curbă dată, cu ajutorul unui punct fix și al unei secante care se rotește, sprijinindu-se pe punctul fix. Din fr. **conchoïde**.

CONCOMITENT, -Ă, *concomitenți, -te*, adj. Care se petrece în același timp (cu altceva); simultan. Din fr. **concomitant**.

CONCOMITENȚĂ, *concomitențe*, s.f. Simultaneitate a două sau mai multe lucruri; coexistență. Din fr. **concomitance**.

CONCORDANT, -Ă, *concordanți, -te*, adj. Care concordă (cu...), care coincide, care se suprapune cu... ♦ *Strături* (sau *formații*)

geologice concordante = straturi care s-au depus într-un proces continuu de sedimentare. Din fr. **concordant**.

NECONCORDANT, -Ă, *neconcordanți, -te*, adj. Care nu este în concordanță cu ceva, care nu se potrivește; nepotrivit. - **Ne-** + **concordant**.

CONCORDANȚĂ, *concordanțe*, s.f. Acord, potrivire. ♦ (Gram.) *Concordanța timpurilor* = corespondența timpurilor. Din fr. **concordance**.

CONCORDAT, *concordate*, s.n. 1. Tratat încheiat de papă cu diferite state, pentru stabilirea statutului și privilegiilor bisericii catolice în respectivele state. 2. Contract încheiat sub controlul justiției, între un comerciant insolubil și creditorii lui, prin care se acordă comerciantului reducerea sau amânarea plăților, spre a-i îngădui continuarea comerțului. Din fr. **concordat**.

CONCORDATAR, -Ă, *concordatari, -e*, adj., s.m. și f. 1. Adj. (Rar) De concordat. 2. S.m. și f. Comerciant insolubil care a obținut un concordat (2). Din fr. **concordataire**.

CONCORDISM s.n. Concepție care caută să pună de acord învățătura biblică cu rezultatele științei. Din fr. **concordisme**.

CONCORDIST, -Ă, *concordiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Rar) (Persoană) care practică concordismul. Din fr. **concordiste**.

CONCRESCENT, -Ă, *concreșcenți, -te*, adj. 1. (Bot.) Concreșcut. *Petale concreșcente*. 2. (Med.; despre organe) Afectat de concreșcență; cu concreșcență. Din fr. **concreșcent**.

CONCRET, -Ă, *concreți, -te*, adj. (Adesea substantivat) Care poate fi perceput cu simțurile; real; care exprimă obiecte perceptibile prin simțuri. ♦ *Muzică concretă* = muzică realizată pe baza sunetelor concrete (muzicale sau zgomote) prelucrate cu aparatură electronică. ♦ (Substantivat, n.) Categorie filozofică, opusă *abstractului*, care desemnează latura palpabilă, vizibilă a fenomenelor sau ansamblul desfășurării lor în timp și în spațiu. ♦ Precis, bine determinat. Din fr. **concret**.

CONCRETITUDINE s.f. (Rar) Concretete. - De la **concret**.

CONCREȚIONA, *concreționez*, vb. I. Refl. A suferi procesul de concreționare. Din fr. **concrétionner**.

CONCREȚIONARE s.f. 1. Operație de transformare, printr-un tratament, termic, a unui conglomerat de pulberi de metale, metaloizi etc. într-un corp solid.

2. Formare a concrețiunilor. V. **concreționa**.

CONCREȚIONAR, -Ă, *concreționari, -e*, adj. Care prezintă concrețiuni. Din fr. **concrétionnaire**.

CONCRETIZA, *concretizez*, vb. I. Tranz. A înfățișa în mod concret. ♦ Tranz. și refl. A (se) materializa, a (se) realiza în mod practic. Din fr. **concrétiser**.

CONCRETIZARE, *concretizări*, s.f. Acțiunea de a (se) concretiza și rezultatul ei; înfățișare, prezentare concretă; materializare. ♦ Operație mentală, opusă abstractizării, constând în legarea generalului de experiența senzorială. V. **concretiza**.

CONCRETIZAT, -Ă, *concretizați, -te*, adj. Care este realizat în mod practic; materializat. V. **concretiza**.

CONCUBINAJ, *concubinaje*, s.n. Conviețuire a unui bărbat cu o femeie fără îndeplinirea formelor legale de căsătorie; căsătorie nelegitimă. Din fr. **concubinage**.

CONCURRENT, -Ă, *concurenți, -te*, adj., s.m. și f. I. Adj. 1. Care face concurență altuia, care luptă pentru acapărarea pieței, pentru înlăturarea rivalilor. 2. Care tinde spre același rezultat. *Cauze concurente*. ♦ *Drepte concurente* = drepte care se întâlnesc în același punct. II. S.m. și f. 1. Participant la un concurs sportiv. 2. (În orânduirea capitalistă) Negustor sau producător care luptă să depășească în câștig pe rivali. Din fr. **concurrent**.

CONCURENȚĂ, *concurențe*, s.f. 1. Rivalitate comercială, luptă dusă cu mijloace economice între industriasi, comercianți, monopoluri, țări etc. pentru acapărarea pieței, desfacerea unor produse, pentru clientelă și pentru obținerea unor câștiguri cât mai mari. 2. Întrecere, rivalitate într-un domeniu de activitate. ♦ Expr. *A face concurență cuiva* = a căuta să întrecă pe cineva, ținând spre același scop. 3. (Geom.) Proprietate a dreptelor concurente. ♦ *Punct de concurență* = punct de intersecție a dreptelor concurente. Din fr. **concurrence**.

CONDAMNA, *condamnă*, vb. I. Tranz. 1. A osândi printr-o sentință judecătorească, a pronunța o condamnare. 2. A-și exprima dezaprobarea în legătură cu un fapt sau cu o persoană, a învinui, a blama, a ponegi, a veșteji. 3. A considera un bolnav pierdut, fără nici o speranță de salvare. 4. A astupa, a închide definitiv o fereastră, o ușă etc.; a bloca. Din fr. **condamner**.

CONDAMNARE, *condamnări*, s.f. Faptul de a condamna. 1. Obligație

impusă unei persoane, prin judecată, de a da, de a face sau de a nu face ceva. ♦ Aplicare, prin judecată, a unei sancțiuni penale; osândă la care este supus cineva. **2. Dezaprobare severă; blam. V. condamna.**

CONDAMNAT, -Ă, condamnați, -te, s.m. și f. Persoană osândită printr-o sentință judecătorească. **V. condamna.**

CONDAMNABIL, -Ă, damnabili, -e, adj. Care merită să fie condamnat, dezaprobat; reprobabil. Din fr. **condamnable.**

CONDENSABIL, -Ă, condensabili, -e, adj. Care poate fi condensat. Din fr. **condensable.**

CONDENSATOR, condensatori, s.m. **1.** Aparat care servește la lichefierea unei mase de vapori în vederea recuperării lichidului din care au provenit sau a eliminării unor componenți volatili. **2.** Sistem de două conductoare separate printr-un mediu izolant sau prin vid, servind la acumularea de electricitate statică. ♦ *Condensator variabil* = condensator a cărui capacitate poate fi variată prin deplasarea relativă a armăturilor lui. Din fr. **condensateur.**

CONDENSOR, condensoare, s.n. Dispozitiv al unui instrument optic care servește la concentrarea și dirijarea luminii într-o direcție determinată. Din fr. **condenseur.**

CONDESCENDENT, -Ă, condescendenți, -te, adj. Care are o atitudine plină de respect sau de bunăvoință față de cineva; respectuos, amabil. Din fr. **condescendant.**

CONDESCENDENȚĂ s.f. Purtare plină de considerație și bunăvoință față de cineva; respect, amabilitate, deferență. ♦ (Peior.) Aer de superioritate, infatuare, semeție. Din fr. **condescendance.**

CONDESCINDE, condescind, vb. III. Intrans. (Rar) A consimți de complezență; a ceda, a cădea de acord în mod formal; a catadicsi. Din fr. **condescendre.**

CONDIL, condili, s.m. (Anat.; adesea cu determinări care indică locul de articulare) Proeminență rotundă la extremitatea unor oase. Din fr. **condyle.**

CONDIMENTAR, -Ă, condimentari, -e, adj. (Rar) Folosit drept condiment. Din fr. **condimentaire.**

CONDIȚIE, condiții s.f. **1.** Fapt, împrejurare de care depinde apariția unui fenomen sau care influențează desfășurarea unei acțiuni, putând-o frâna sau stimula. **2.** (La pl.) Împrejurările în care se petrece un fenomen. ♦ *Condiții de mediu* = totalitatea

factorilor de mediu biotici și abiotici în care trăiește o ființă. **3.** Clauză a unei înțelegeri, a unei convenții, a unor negocieri etc. *Condițiile tratatului de pace.* ♦ Loc. adj. adv. *Fără condiții* = fără pretenții. ♦ Loc. conj. *Cu condiția (ca să)...* = numai în cazul că..., cu obligația (ca să)... **4.** (Jur.) Eveniment viitor și nesigur de a cărei îndeplinire atarnă existența unei obligații. ♦ Situație juridică a unei persoane. **5.** Situație socială a cuiva. **6.** (Sport; în sintagma) *Condiție fizică* = situație a unui sportiv din punct de vedere fizic și al pregătirii sale teoretice și practice. Din fr. **condition.**

CONDIȚIONA, condiționez, vb. I. Tranz. **1.** A constitui condiția de care depinde ceva; a fi cauza unui lucru, a provoca ceva. **2.** A limita valabilitatea unui act printr-o condiție, a face să depindă executarea lui de o condiție, a-l supune uneia sau mai multor condiții. ♦ A admite un lucru cu anumite condiții, sub rezerva îndeplinirii unei anumite obligații. Din fr. **conditionner.**

CONDIȚIONARE, condiționări, s.f. Acțiunea de a condiționa. **1.** Stabilire a unui raport de dependență. **2.** Operație prin care un material, un produs etc. se aduc într-o anumită stare de umiditate, de temperatură, de puritate etc. ♦ *Condiționarea aerului* = climatizare. **V. condiționa.**

RECONDIȚIONA, recondiționez, vb. I. Tranz. (Tehn.) A readuce în stare de funcționare (prin reparații, renovări etc.); *p. ext.* a reface, a repara pentru a putea fi utilizat. - **Re- + condiționa.** Cf. fr. **reconditionner.**

RECONDIȚIONARE, recondiționări, s.f. Acțiunea de a recondiționa și rezultatul ei. **V. recondiționa.**

RECONDIȚIONAT, -Ă, recondiționați, -te, adj. Care a fost readus în stare de funcționare (prin reparații, renovări etc.); reparat, refăcut. **V. recondiționa.**

CONDITIONAT, -Ă, condiționați, -te, adj. (În sintagmele) *Aer condiționat* = aer menținut prin instalații speciale în condiții optime de temperatură, umiditate și puritate. (Psih.) *Reflex condiționat* = reacție bazată pe legătura nervoasă temporară formată în scoarța cerebrală între două focare de excitație care coincid în timp. Din fr. **conditionné.**

NECONDIȚIONAT, -Ă, necondiționați, -te, adj. Care se acceptă fără condiții, fără rezerve. - **Ne- + condiționat** (după fr. *inconditionné*).

CONDIȚIONAL, -Ă, *condițional*, -e, adj. Care este supus unei condiții; care cuprinde o condiție. ♦ (Psih.) *Excitant condițional* = excitant care, sincronizat în mai multe repetiții cu un reflex înăscut, sfârșește prin a da naștere singur unui efect (motor, secretor etc.) identic cu al acestui reflex, determinând astfel formarea unui reflex condiționat. (Gram.) *Propoziție condițională* = propoziție subordonată care exprimă o acțiune de a cărei îndeplinire depinde realizarea acțiunii din propoziția regentă. *Mod condiționat* = mod personal care exprimă o acțiune a cărei realizare depinde de îndeplinirea unei condiții. Din fr. **conditionnel**.

CONDIȚIONALISM s.n. (Fil.) Tendință greșită de a identifica și înlocui cauza cu condițiile în care apar sau există fenomenele. Din fr. **conditionnalisme**.

CONDOLEANȚE s.f. pl. Cuvinte prin care se exprimă regretul și participarea la durerea unei persoane căreia i-a murit cineva apropiat. Din fr. **condoléances**.

CONDOMINIU s.n. Regim potrivit căruia un anumit teritoriu este supus autorității politice a două sau mai multor state. Din fr. **condominium**.

CONDOR, *condori*, s.m. Cel mai mare vultur, cu capul și cu gâtul golaș, complet mut, care trăiește în munții Americii de Sud (*Sarcorhamphus gryphus*). Din fr. **condor**.

CONDRIŢĂ, s.f. (Biol.) Substanță fundamentală a țesutului cartilajinos. Din fr. **chondrine**.

CONDRIȚĂ, *condrite*, s.f. Inflamație acută sau cronică a unui cartilaj. Din fr. **condrite**.

CONDROIDE s.n. pl. Substanțe complexe, compuse din proteine în amestec cu polizaharide și care intră în structura cartilajelor. Din fr. **condroïde**.

CONDROM, *condroame*, s.n. Tumoare benignă cartilajinoasă. Din fr. **condrome**.

CONDUCTANȚĂ, *conductanțe*, s.f. Mărime egală cu raportul dintre intensitatea curentului electric continuu care străbate un conductor și tensiunea continuă aflată la capetele sale. Din fr. **conductance**.

CONDUCTIBIL, -Ă, *conductibili*, -e, adj. (Rar) Care poate conduce, transmite ceva. Din fr. **conductible**.

CONDUCTIBILITATE s.f. Proprietate a corpurilor de a transmite căldura, electricitatea etc. ♦ *Conductibilitate electrică* = proprietate a unor corpuri de a putea fi străbătute de curent electric sub acțiunea unei tensiuni electrice. *Conductibilitate termică* = proprietate a

unor corpuri de a putea fi străbătute de un flux de căldură sub acțiunea unei diferențe de căldură. Din fr. **conductibilité**.

CONDUȚIE, *conducții*, s.f. Denumire dată fenomenului de trecere a curentului electric și a celui de transmitere a căldurii prin masa unui corp. Din fr. **conduction**.

TERMOCONDUȚIE, *termoconducții*, s.f. (Fiz.) Conducție termică. - **Termo-** + **conducție**.

CONDUCTIV, -Ă, *conductivi*, -e, adj. Referitor la conductibilitatea electrică. ♦ *Legătură conductivă* = legătură între două elemente de circuit electric, realizată prin intermediul unui conductor electric, al unui aparat de conectare sau al unui conector; legătură galvanică. Din fr. **conductive**.

CONDUCTIVITATE s.f. Valoarea rezistenței specifice electrice a unui conductor. Din fr. **conductivité**.

CONDUCTOMETRIE s.f. Metodă electrochimică de analiză bazată pe modificarea conductivității soluției analizate. - **Conductivitate** + **-metrie**.

CONDUCTOMETRU, *conductometre*, s.n. Dispozitiv folosit pentru determinarea conductivității soluțiilor. Din fr. **conductomètre**.

CONDUITĂ, *conduite*, s.f. 1. Fel de a se purta, comportare; manieră. 2. Comportament. Din fr. **conduite**.

CONDUPLICAT, -Ă, *conduplicați*, -te, adj. (Bot.; despre organe) Îndoit în lungime, în două jumătăți apropiate. Din fr. **condupliqué**.

CONDUPLICAȚIE, *conduplicații*, s.f. 1. (Bot.) Stare a unui organ conduplicat. 2. Repetiție a unui cuvânt la sfârșitul sau la începutul unei fraze. Din fr. **conduplication**.

CONECTOR, -OARE, *conectori*, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care conectează, care leagă. 2. S.n. Piesă cu ajutorul căreia se stabilește o legătură conectivă. 3. S.n. Conectiv (3). Din fr. **connecteur**.

CONETABIL, *conetabili*, s.m. Comandant suprem al armatelor regale din Franța, în timpul feudalismului. Din fr. **connétable**.

CONEXITATE, *conexități*, s.f. Conexiune. ♦ (Jur.) Raport între două sau mai multe pricini care au un obiect înrudit. Din fr. **connexité**.

CONFABULAȚIE, *confabulații* s.f. Simptom în unele boli mintale, care constă în prezentarea inconștientă a unor fapte imaginare; mitomanie. Din fr. **confabulation**.

CONFEȚIONĂ, *confeționez*, vb. I. Tranz. 1. A efectua prelucrarea unui

material sau a unui semifabricat pentru a obține un obiect (unicat sau în serie). **2.** A produce, a lucra, a fabrica încălțăminte sau îmbrăcăminte. Din fr. **confectionner**.

CONFEȚIONARE, *confeționări*, s.f. Acțiunea de a *confeționa*; lucrare, întocmire, alcătuire, fabricare. V. **confeționa**.

CONFEȚIONER, -Ă, *confeționeri*, -e, s.m. și f. Muncitor care lucrează confeții. Din fr. **confectionneur**.

CONFEDERA, *confederez*, vb. I. Refl. (Rar.) A se uni într-o confederație. Din fr. **confédérer**.

CONFEDERAT, -Ă, *confederați*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană) care face parte dintr-o confederație. Din fr. **confédéré**.

CONFEDERATIV, -Ă, *confederativi*, -e, adj. Care aparține unei confederații; care are caracterul unei confederații. Din fr. **confédératif**.

CONFERENȚIAR, -Ă, *conferențieri*, -e, s.m. și f. **1.** Persoană care ține o conferință. **2.** Grad în învățământul superior, intermediar între lector și profesor; persoană care deține acest grad. Din fr. **conférencier**.

CONFESA, *confesez*, vb. I. Refl. A se destăinui, a se spovedi. Din fr. **confesser**.

CONFESIV, -Ă, *confesivi*, -e, adj. (Li vr.) De confesiune. Din **confesa**.

CONFESIONAL, -Ă, *confesionali*, -e, adj. Care este în legătură cu o confesiune religioasă. Din fr. **confessionnel**.

CONFIA, *confiez*, vb. I. (Rar) **1.** Tranz. A încredința cuiva ceva, a lăsa ceva în grija cuiva. **2.** Refl. A se încrede în cineva; a se destăinui. Din fr. **confier**.

CONFIDENȚIAL, -Ă, *confidențiali*, -e, adj. Care se comunică în taină; secret. Din fr. **confidentiel**.

CONFIENT, -Ă, *confienți*, -te, adj. (Franțuzism) Încrezător. Din fr. **confiant**.

CONFIENTĂ, *confiențe*, s.f. (Franțuzism) Încredere în cineva. [Var.: **confianță** s.f.] Din fr. **confiance**.

CONFINAT, -Ă, *confinați*, -te, adj. (Franțuzism; despre aer, atmosfera unei încăperi etc.) Închis; irespirabil, stricat, viciat. - După fr. [air] **confiné**.

CONFIRMATIV, -Ă, *confirmativi*, -e, adj. Care confirmă, întărește, adevărește. Din fr. **confirmatif**.

CONFIRMAȚIE, *confirmații*, s.f. (La catolici) Ritual oficiat, de obicei, de episcop, menit să întărească, la copiii trecuți de șapte ani, harul primit prin botez. Din fr. **confirmation**.

CONFLICTUAL, -Ă, *conflictuali*, -e, adj. Referitor la conflict, al conflictului. Din fr. **conflictuel**.

CONFLUENȚĂ, *confluențe*, s.f. Locul de unire a două sau mai multe cursuri de apă. Din fr. **confluence**.

CONFORM, -Ă, *conformi*, -e, adj. **1.** (Despre acte, copii etc.) Care are același cuprins cu...; identic. **2.** Care este corespunzător; potrivit. ♦ (Adverbial) În conformitate cu..., la fel cu..., după. Din fr. **conforme**.

CONFORMATOR, *conformatoare*, s.n. Instrument folosit de pălărier pentru a lua forma și dimensiunile exacte ale capului. Din fr. **conformateur**.

CONFORMISM s.n. Atitudinea conformistului; acceptare mecanică, necritică și supunere formală, docilă, neprincipială față de orice obiceiuri, idei, hotărâri etc. Din fr. **conformisme**.

ANTICONFORMISM s.n. Respingere a conformismului; nonconformism. -

Anti- + conformism.

NECONFORMISM s.n.

Nonconformism. - **Ne- + conformism** (după fr. *non-conformisme*).

CONFORMIST, -Ă, *conformiști*, -ste, s.m. și f. Persoană care se conformează din oportunism părerilor, convingerilor altora, chiar dacă acestea nu corespund convingerilor sale. Din fr. **conformiste**.

ANTICONFORMIST, -Ă, *anticonformiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Persoană) care se opune conformismului; nonconformist. - **Anti- + conformist**.

NECONFORMIST, -Ă, *neconformiști*, -ste, adj., s.m. și f. Nonconformist. - **Ne- + conformist**.

CONFORMITATE s.f. Raportul dintre două lucruri conforme; potrivire, concordanță. ♦ Expr. *În conformitate cu...* = potrivit cu..., de acord cu... Pentru *conformitate* = formulă prin care se confirmă exactitatea copiei scoase după un act sau după un document. Din fr. **conformité**.

CONFORT s.n. Totalitatea condițiilor materiale care asigură o existență civilizată, plăcută, comodă și igienică. Din fr. **confort**. **CONFORTABIL**, -Ă, *confortabili*, -e, adj. Care oferă confort; comod. Din fr. **confortable**.

NECONFORTABIL, -Ă, *neconfortabili*, -e, adj. Lipsit de confort; incomod; inconfortabil. - **Ne- + confortabil**.

CONFORTANT, -Ă, *confortanți, -te*, adj. (Franțuzism) Întăritor, reconfortant. Din fr. **confortant**.

CONFRATERNITATE, *confraternități*, s.f. (Franțuzism) Confrerie. Din fr. **confraternité**.

CONFRERIE, *confrerii*, s.f. (Franțuzism) Asociație constituită în scopuri religioase sau caritabile; *p.ext.* grupare de oameni cu păreri comune; confrăție, confraternitate. Din fr. **confrérie**.

CONFRUNTA, *confrunt*, vb. I. Tranz. **1.** A pune față în față două sau mai multe persoane pentru a verifica adevărul spuselor lor. **2.** A pune față în față obiecte, opere, fenomene etc., pentru a le verifica sau a le compara. **3.** Refl. A putea face față unei situații, probleme etc. (deosebit de) dificile. Din fr. **confronter**.

CONFRUNTARE, *confruntări*, s.f. Acțiunea de a *confrunta* și rezultatul ei; comparare. V. **confrunta**.

CONFRUNTAȚIE, *confrunțații*, s.f. (Rar) Confruntare. [Var.: **confrunțațiune** s.f.]. Din fr. **confrontation**.

CONFUCIANIST, -Ă, *confucianiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al confucianismului. Din fr. **confucianiste**.

CONFUZIONISM, *confuzionisme*, s.n. (Rar) Tendință de a crea confuzie, dezorientare. Din fr. **confusionnisme**.

CONFUZIONIST, -Ă, *confuzionști, -ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) care creează confuzii. Din fr. **confusionniste**.

CONGA s.f. **1.** Dans cu ritm sincopat, inspirat din folclorul afro-cubanez. **2.** Tobă de formă lungă, subțiată la extremitatea inferioară, acționată cu degetele și cu podul palmei. Din fr. **conga**.

CONGELABIL, -Ă, *congelabili, -e*, adj. (Despre unele alimente, fructe, legume etc.) Care poate fi congelat. Din fr. **congelable**.

CONGELATOR, *congelatoare*, s.n. Aparat care servește la congelarea lichidelor sau a alimentelor; instalație care servește la congelare. Din fr. **congélateur**.

CONGENITAL, -Ă, *congenitali, -e*, adj. Care există în momentul nașterii; din naștere, înăscut. Din fr. **congénital**.

CONGESTIONA, *congestionez*, vb. I. Refl. A avea o congestie. ♦ A se aprinde la față, a se înroși, a se îmbujora. Din fr. **congestionner**.

CONGESTIONARE, *congestionări*, s.f. Acțiunea de a *se congestiona* și rezultatul ei. V. **congestiona**.

CONGESTIONAT, -Ă, *congestionatți, -te*, adj. (Despre oameni) Căruia i s-a urcat sângele la cap; aprins la față,

îmbujorat. ♦ (Despre părți ale corpului) Care are un aflus anormal de sânge. V. **congestiona**.

DESCONGESTIONA, *descongestionez*, vb. I. Tranz. A elibera un organ de un aflus de sânge, a face să se împrăștie sângele îngrămadit; a face să dispară congestia. ♦ Fig. A elibera o regiune sau o localitate de un surplus de populație; a face ca o cale de comunicație să nu mai fie aglomerată. - **Des-** + **congestiona** (după fr. *décongestionner*).

DESCONGESTIONARE, *descongestionări*, s.f. Acțiunea de a *descongestiona* și rezultatul ei; dezaglomera. V. **descongestiona**.

DESCONGESTIONAT, -Ă, *descongestionatți, -te*, adj. Care nu mai este congestionat. V. **descongestiona**.

CONGESTIV, -Ă, *congestivi, -e* adj. Care se referă la o congestie; care provoacă o congestie. Din fr. **congestif**.

CONGLOMERAT, *conglomerate*, s.n. Rocă sedimentară consolidată, formată din sfărâmăturile rotunjite ale unor roci mai vechi, cimentate cu argilă, calcar, silice etc.; conglomeratie. ♦ Fig. adunătură, amestec, îmbinare de elemente eterogene. Din fr. **conglomérat**.

CONGRATULA, *congratulez*, vb. I. Tranz. și refl. recipr. A (se) felicita (reciproc). Din fr. **congratuler**.

CONGRATULARE, *congratulări*, s.f. Acțiunea de a (se) *congratula* și rezultatul ei; congratulație. V. **congratula**.

CONGRATULAȚIE, *congratulații*, s.f. Felicitare. [Var.: **congratulațiune** s.f.] Din fr. **congratulation**.

CONGREGAȚIONIST, -Ă, *congregaționiști, -ste*, s.m. și f. Membru al unei congregații. Din fr. **congrégationniste**. **CONGRESIST**, -Ă, *congresiști, -ste* s.m. și f. Persoană care ia parte la un congres. Din fr. **congressiste**.

CONIAC, *coniacuri*, s.n. **1.** Băutură alcoolică tare, obținută prin distilarea anumitor sorturi de vin și păstrarea produsului respectiv în butoaie de stejar. **2.** (La pl.) Varietăți, sorturi de coniac (1). Din fr. **cognac**.

CONIC, -Ă, *conici, -ce*, adj., s.f. **1.** Adj. Care are forma unui con, privitor la con. **2.** S.f. Curbă rezultată din intersectarea unui con circular cu un plan. Din fr. **conique**.

CONICITATE s.f. Mărimea caracteristică a unui trunchi de con drept, egală cu diferența dintre diametrul mare și diametrul

mic raportată la lungimea acestuia; *p. ext.* formă conică. Din fr. **conicité**.

CONIDIAN, -*Ă*, *conidieni*, -*e*, adj. (Despre ciuperci) Care prezintă conidii. Din fr. **conidien**.

CONIDIE, *conidii*, s.f. Spor imobil care asigură înmulțirea asexuată a ciupercilor mai evolute. Din fr. **conidie**.

CONIMETRIE s.f. Operație de determinare a numărului și a mărimii particulelor de praf din aer cu ajutorul conimetrului. Din fr. **conimétrie**.

CONIMETRU, *conimetre*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se captează praful dintr-un anumit volum de aer și se fixează pe plăci de sticlă spre a fi examinat ulterior la microscop. Din fr. **conimètre**.

CONIOZĂ, *conioze*, s.f. (Med.) Boală provocată de pătrunderea și fixarea pulberilor în organism. Din fr. **coniose**.

CONIROSTRĂ, *conirostre*, s.f. (La pl.) Familie de păsări cu ciocul gros, conic; (și la sg.) pasăre care face parte din această familie. Din fr. **conirostre**.

CONIVENT, -*Ă*, *conivenți*, -*te* adj. (Despre frunze) 1. Îndoit înăuntru. 2. Care tinde să se împreuneze. Din fr. **connivent**.

CONJECTURA, *conjecturez*, vb. I. Tranz. A judeca după aparențe, a face o conjectură. Din fr. **conjecturer**.

CONJECTURARE, *conjecturări*, s.f. Acțiunea de a *conjectura* și rezultatul ei; judecată făcută după aparențe. V. **conjectura**.

CONJECTURAL, -*Ă*, *conjecturali*, -*e*, adj. Întemeiat pe conjecturi, pe aparențe sau pe supoziții; neîntemeiat. Din fr. **conjectural**.

CONJUGABIL, -*Ă*, *conjugabili*, -*e*, adj. Care se poate conjuga. Din fr. **conjugable**.

CONJUGAT, -*Ă*, *conjugati*, -*te*, adj. Unit, legat împreună. ♦ (Biol.) *Nervi conjugați* = nervi care au aceeași funcție. (Fiz.) *Focare conjugate* = focare astfel așezate încât razele de lumină răsfrânte dintr-unul se unesc în celălalt și invers. *Puncte conjugate* = oricare dintre punctele unui obiect și punctul corespunzător de pe imaginea obiectului obținută cu ajutorul unui sistem optic. (Mat.) *Numere conjugate* = două numere complexe care au părțile reale egale, iar părțile imaginare egale și de semne contrare. *Regulă conjugată* = reunirea a două sau mai multor reguli de trei simple. Din fr. **conjugué**.

CONJUNCTIVAL, -*Ă*, *conjunctivali*, -*e*, adj. (Anat.) De conjunctivă, al conjunctivei. Din fr. **conjunctival**.

CONJUNCTIVĂ, *conjunctive*, s.f. Membrană mucoasă care acoperă suprafața internă a pleoapelor și suprafața anterioară a globului ochilor. Din fr. **conjunctive**.

CONJUNCTIVITĂ, *conjunctivite*, s.f. Inflamație a conjunctivei, care se manifestă prin roșeață, mâncărime și secreție abundentă. Din fr. **conjunctivite**.

CONJUNCTOR, *conjunctoare*, s.n. (În sintagma) *Conjuctor-disjunctor* = aparat electric care închide și deschide automat un circuit electric. Din fr. **conjoncteur**.

CONJUNCTURAL, -*Ă*, *conjuncturali*, -*e*, adj. De conjunctură, al conjuncturii. Din fr. **conjuncturel**.

CONJUNCTURĂ, *conjuncturi*, s.f. Totalitatea factorilor de ordin obiectiv și subiectiv, de condiții și de împrejurări care exercită o influență asupra evoluției unui fenomen sau asupra unei situații la un moment dat, într-un anumit sector de activitate; concurs de împrejurări. ♦ Totalitatea trăsăturilor care caracterizează un anumit moment al dezvoltării economice. Din fr. **conjoncture**.

CONJUNCTURALISM s.n. Tendință de a utiliza diverse împrejurări favorabile (pentru satisfacerea unor interese). - **Conjunctură** + suf. -(al)ism.

CONJUNCTURIST, -*Ă*, *conjuncturiști*, -*ste*, adj. (Rar) De conjunctură. Din fr. **conjuncturiste**.

CONJUNCȚIONAL, -*Ă*, *conjuncționali*, -*e*, adj. Cu rol de conjuncție. ♦ *Locuțiune conjuncțională* = locuțiune care poate îndeplini aproape toate funcțiile unei conjuncții. Din fr. **conjonctionnel**.

CONJURAT, -*Ă*, *conjurați*, -*te*, s.m. și f. (Rar) Conspirator. Din fr. **conjuré**.

CONOID, -*Ă*, *conoizi*, -*de*, adj., s.n. (Mat.) 1. Adj. Conoidal. 2. Suprafață generată de o dreaptă care se menține paralelă cu un plan dat și se sprijină pe o dreaptă fixă și pe o curbă fixă. Din fr. **conoïde**.

CONOIDAL, -*Ă* *conoidali*, -*e*, adj. (Mat.) De formă conică; conoid (1). Din fr. **conoïdal**.

CONOTATIV, -*Ă*, *conotativi*, -*e*, adj. (Despre sensul cuvintelor) Suplimentar față de denotația cuvântului; care este rezultat din experiența personală, din context; figurat. ♦ (Despre stil) Care este dominat de conotații. Din fr. **connotatif**.

CONOTAȚIE, *conotații*, s.f. (Lingv.) Sens suplimentar (față de denotație) al unui cuvânt adesea figurat, rezultat din experiența personală, din context. ♦ Semnificație. Din fr. **connotation**.

CONSAKRANT, -Ă, *consecraanți, -te*, adj. (Rar) Care face consecrarea, care consecră. Din fr. **consacrant**.

CONSANGVINITATE s.f. Raport de rudenie între persoane care au aceeași tată, dar nu și aceeași mamă. Din fr. **consanguinité**.

CONSCRIPTIBIL, -Ă, *conscriptibili, -e*, adj. (Rar) Care poate fi recrutat. Din fr. **conscriptible**.

CONSECUTIV, -Ă, *consecutivi, -e*, adj. Care urmează fără întrerupere, în șir; succesiv. ♦ *Propoziție consecutivă* = propoziție circumstanțială care exprimă rezultatul unei acțiuni sau al unei stări din propoziția regentă. *Conjunție consecutivă* = conjuncție care introduce o propoziție consecutivă. Din fr. **consécutif**.

CONSECUTIVITATE s.f. (Rar) Urmare neîntreruptă; cursivitate. Din **consecutiv**.

CONSEMNĂȚIUNE, *consemnațiuni*, s.f. Operație prin care o persoană fizică sau juridică dispune păstrarea unei sume de bani pe numele și la dispoziția altei persoane la o instituție autorizată în acest scop; consemnare. ♦ *Casa de economii și consemnațiuni* = instituție centrală la care oamenii își pot depune economiile pentru păstrare și valorificare. Din fr. **consignation** (refăcut după *semm*).

CONSENSUAL, -Ă, *consensuali, -e*, adj. (În sintagma) *Contract consensual* = contract care se încheie prin simplul acord de voință al părților. Din fr. **consensuel**.

CONSERVATISM s.n. Atitudine, sistem de idei, convingeri politice care acordă importanță instituțiilor tradiționale (religie, familie, proprietate) și susțin dezvoltarea treptată în locul schimbărilor bruște. Din fr. **conservatisme**.

CONSERVATIV, -Ă, *conservativi, e*, adj. 1. (Rar) Conservator². 2. (Fiz.; despre câmpuri de forță) În care se conservă energie. Din fr. **conservatif**.

CONSERVĂ, *conserve*, s.f. Produs alimentar fabricat în așa fel încât, păstrat în ambalaje speciale sau în borcane ermetice închise, își menține multă vreme nealterate calitățile. Din fr. **conserve**.

CONSIDERABIL, -Ă, *considerabili, -e*, adj. Însemnat, remarcabil; (foarte) mare. Din fr. **considérable**.

CONSIDERENT, *considerente*, s.n. 1. Punct de vedere, părere. ♦ Argument logic; motiv. 2. (Jur.; la pl.) Partea dintr-o hotărâre a unui organ de jurisdicție cuprinzând motivarea hotărârii respective. Din fr. **considérant**.

CONSIGNATAR, -Ă, *consignatari, -e*, s.m. și f. Persoană care primește în consignatie. Din fr. **consignataire**.

CONSIGNATOR, -OARE, *consignatori, -oare*, s.m. și f. Persoană care depune spre păstrare sau spre vânzare obiecte la consignatie; depunător. Din fr. **consignateur**.

CONSIGNAȚIE, *consignații*, s.f. Depunere spre păstrare, garanție sau vânzare a unor lucruri la un magazin specializat. ♦ (Concr.) Magazin în care se depun spre vânzare diferite obiecte, aparținând unor persoane particulare. Din fr. **consignation**.

CONSILIER, *consilieri*, s.m. 1. Sfătuitor, sfetnic. 2. Grad în ierarhia unor funcții; persoană care deține acest grad. 3. (Înv.) Membru al unei înalte instanțe de judecată sau de verificare. Din fr. **conseiller** (refăcut după *consiliu* și *consilia*).

CONSIMITUDINE, *consimilitudini*, s.f. (Rar) Asemănare totală, identitate. ♦ Egalitate. Din fr. **consimilitude**.

CONSISTENT, -Ă, *consistenți, -te*, adj. 1. Vărtos, tare. 2. (Despre hrană) Substanțial, sățios. Din fr. **consistant**.

NECONSISTENT, -Ă, *neconsistenți, -te*, adj. Care este lipsit de consistență, de soliditate, inconsistent; fără tărie; slab, moale. - **Ne-** + **consistent**.

CONSISTENȚĂ, *consistențe*, s.f. Grad de densitate, de tărie, de soliditate a unui corp, a unei materii etc.; rezistența opusă de un corp sau de un material la deformare sau la sfărâmare. ♦ Tărie, soliditate, fermitate. Din fr. **consistance**.

CONSISTOMETRU, *consistometre*, s.n. Aparat folosit pentru măsurarea consistenței unui material. Din fr. **consistomètre**.

CONSISTORIAL, -Ă, *consistoriali, -e*, adj. De consistoriu, al consistoriului. Din fr. **consistorial**.

CONSOLABIL, -Ă, *consolabili, -e*, adj. Care poate fi consolată (ușor). Din fr. **consolable**.

NECONSOLABIL, -Ă, *neconsolabili, -e*, adj. Care nu poate fi consolată; nemângâiat. - **Ne-** + **consolabil**.

CONSOLANT, -Ă, *consolanți, -te*, adj. (Rar) Care consolează; consolator. Din fr. **consolant**.

CONSOLATOR, -OARE, *consolatori, -oare*, adj. (Și subst.) Care consolează; consolant. Din fr. **consoleteur**.

CONSOLĂ, *console*, s.f. 1. Mobilă în formă de policioară sau de măsuță rezemată de perete și pe care se așază vase, statuet etc. 2. Element arhitectural (ornamental) de

lemn, de piatră etc., folosit la sprijinirea unei cornișe, a unui balcon etc. **3.** Element de construcție care iese cu unul dintre capete în afara punctului de reazem, având rolul de a suporta o sarcină pe latura orizontală superioară. Din fr. **console**.

CONSOLIDABIL, -Ă, *consolidabili*, -e, adj. Care poate fi consolidat. Din fr. **consolidable**.

CONSOLIDANT, -Ă, *consolidanți*, -te, adj. Consolidator. Din fr. **consolidant**.

CONSOLIDATIE, *consolidații*, s.f. Consolidare. Din fr. **consolidation**.

CONSUMME subst. Supă care se prepară prin fierberea înceată și îndelungată a cărnii de vită pentru a-i extrage toate sucurile. [Var. *consomé s.n.*] - Cuv. fr.

CONSONANTISM s.n. Sistemul sau totalitatea consoanelor unei limbi. Din fr. **consonantisme**.

CONSONANȚĂ, *consonanțe*, s.f. **1.** (Muz.) Unire, combinare armonioasă a două sau a mai multor sunete de înălțimi diferite. **2.** Fig. Potrivire de idei, de păreri; înțelegere, acord. Din fr. **consonance**.

CONSORTIAL, -Ă, *consortiali*, -e, adj. Care aparține unei societăți comerciale, unui consorțiu. Din fr. **consortial**.

CONSPIRATOR, -OARE, *conspiratori*, -oare, s.m. și f. Persoană care ia parte la o conspirație. Din fr. **conspirateur**.

CONSTANTAN s.n. Aliaj de cupru și de nichel, cu coeficient de dilatare mic și rezistență specifică mare, întrebuințat la confecționarea rezistențelor electrice, a reostatelor, a termoelementelor etc. Din fr. **constantan**.

CONSTATA, *constát*, vb. I. Tranz. A stabili situația sau starea unui lucru, existența unui fapt, a unui adevăr etc. Din fr. **constater**.

CONSTATARE, *constatări*, s.f. Acțiunea de a *constata* și rezultatul ei; stabilire, încredințare. V. **constata**.

CONSTATABIL, -Ă, *constatabili*, -e, adj. Ușor de constatat. Din fr. **constatable**.

CONSTATATIV, -Ă, *constatativi*, -e, adj. Care constată, care înregistrează ceva ca atare. Din fr. **constatatif**.

CONSTERNANT, -Ă, *consternanți*, -te, adj. Care provoacă consternare. Din fr. **consternant**.

CONȘTIENT, -Ă, *conștienți*, -te, adj. **1.** (Despre oameni) Care își dă seama de realitatea înconjurătoare, care are conștiință. **2.** Care își dă seama de posibilitățile sale, de rolul care-i revine în societate; ♦ Care realizează scopuri dinainte stabilite; care acționează pe baza cunoașterii legilor

obiective ale vieții sociale și își dă seama de consecințele sociale ale acțiunilor sale. Din fr. **conscient** (după *ști*).

CONȘTIENTIZA, *conștientizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni conștient. - **Conștient** + suf. -izg.

CONȘTIENTIZABIL, -Ă, *conștientizabili*, -e, adj. Care poate fi conștientizat. - **Conștientiza** + suf. -bil.

CONȘTIENTIZARE, *conștientizări*, s.f. Acțiunea de a *conștientiza* și rezultatul ei. V. **conștientiza**.

CONȘTIENTIZAT, -Ă, *conștientizați*, -te, adj. Care a devenit conștient. V. **conștientiza**.

CONȘTIINCIOS, -OASĂ, *conștiincioși*, -oase, adj. (Despre oameni) Care își face datoria; serios, corect, scrupulos. ♦ (Despre acțiuni ale oamenilor) Executat cu seriozitate, cu conștiinciozitate, făcut cu scrupulozitate. Din fr. **consciencieux** (după *ști*).

CONȘTIINCIOZITATE s.f. Însușirea de a fi conștiincios; corectitudine, seriozitate, scrupulozitate. - **Conștiincios** + suf. -itate.

CONSTIPA, *constip*, vb. I. Tranz. și refl. A produce sau a avea, a suferi o constipație; a (se) încuia. Din fr. **constiper**.

CONSTIPAT, -Ă, *constipați*, -te, adj. (Despre oameni) Care nu poate elimina materiile fecale din organism. ♦ Fig. (Fam.) Cu vederi înguste, lipsit de orizont; necomunicativ. V. **constipa**.

CONSTIPANT, -Ă, *constipanți*, -te, adj. (Despre alimente sau medicamente) Care constipă. Din fr. **constipant**.

CONSTIPAȚIE, *constipații*, s.f. Stare a celui constipat; dificultate sau imposibilitate de eliminare a materiilor fecale. Din fr. **constipation**.

CONSTITUANT, -Ă, *constituanți*, -te, adj. Privitor la constituție; constitutiv. ♦ *Adunare constituantă* = adunare formată din reprezentanți aleși de cetățeni, după anumite norme, pentru a vota sau a modifica constituția. Din fr. **constituant**.

CONSTITUENT, -Ă, *constituenți*, -te, adj., s.n. **1.** Adj. Care intră în constituția unui întreg. **2.** S.n. Fiecare dintre substanțele care intră într-un sistem fizico-chimic. Din fr. **constituant**.

CONSTITUȚIONAL, -Ă, *constituționali*, -e, adj. În conformitate cu constituția (**2**) unui stat, prevăzut în constituție, bazat pe constituție. ♦ *Comisie constituțională* = comisie însărcinată cu elaborarea textului unei constituții și cu exercitarea controlului

legilor ce se elaborează. *Drept constituțional* = a) totalitatea normelor fundamentale care reglementează relațiile privitoare la orânduirea social-economică și de stat; b) ramură a dreptului care studiază drepturile și datoriile cetățenilor decurgând din constituție (2). *Monarhie constituțională* = monarhie ale cărei prerogative sunt limitate prin constituție. Din fr. **constitutionnel**.

CONSTITUTIONALIST, -Ă, *constituționaliști, -ste* s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al constituționalismului. 2. Adj. Care aparține constituționalismului; privitor la constituționalism. - **Constituțional** + suf. -ist.

CONSTITUȚIONALISM s.n. Regim de guvernare bazat pe existența unei constituții. Din fr. **constitutionnalisme**.

CONSTITUȚIONALITATE s.f. Însușire a unei legi, a unei acțiuni, a unui act, a unei politici etc. de a fi în conformitate cu constituția (2) ori cu principiile generale ale acesteia. Din fr. **constitutionnalité**.

CONSTITUTIV, -Ă, *constitutivi, -e*, adj. Care intră în compunerea unui lucru, care reprezintă un element esențial din structura lui; alcătuitoare. Din fr. **constitutif**.

CONSTRUCTOR, -OARE, *constrictori, -oare*, adj. Care se restrânge, care se contractă ♦ *Mușchi constrictor* = mușchi care se contractă și închide orificiile naturale din corpul viețuitoarelor. Din fr. **constricteur**.

CONSTRINGENTĂ, *constringențe*, s.f. Mărimă caracteristică sticlelor optice din punctul de vedere al dispersiei luminii. Din fr. **constringence**.

CONSTRUCTIV, -Ă, *constructivi, -e*, adj. Care construiește sau care servește spre a construi ceva. ♦ Care ajută la îmbunătățirea unei activități, a unei opere pozitive și folositoare etc. Din fr. **constructif**.

CONSTRUCTIVISM s.n. Curent artistic apărut după primul război mondial, care concepe realitatea într-o viziune de forme geometrice (uneori abstracționiste) și care luptă pentru puritatea și simplitatea liniilor. Din fr. **constructivisme**.

CONSUBSTANȚIAL, -Ă, *consubstanțiali, -e*, adj. Care este constituit din aceeași substanță. Din fr. **consubstantiel**.

CONSUBSTANȚIALITATE s.f. Însușire a ceea ce este consubstanțial; unitate și identitate de substanță. Din fr. **consubstantialité**.

CONSUL, *consuli*, s.m. 1. (În republica romană) Titlul celor trei magistrați, aleși

anual, care dețineau puterea supremă; persoană purtând acest titlu. 2. Persoană numită de un stat în funcția de șef al unei reprezentanțe oficiale cu rang de consulat în alt stat și care apără interesele economice, administrative și juridice ale unui stat, precum și pe cele ale cetățenilor acestuia. Din fr. **consul**.

CONSULTANT, -Ă, *consultanți, -te* s.m. și f. Specialist care dă indicații sau trage concluziile în chestiuni care privesc specialitatea sa. Din fr. **consultant**.

CONSULTATIV, -Ă, *consultativi, -e*, adj. Instituit pentru a-și da avizul în probleme determinate, cu caracter de consultație. ♦ *Organ consultativ* = organ care își dă părerea autorizată în anumite probleme. *Aviz consultativ* = părere cerută unui organ competent, dar peste care organul care a cerut-o poate trece. *Vot consultativ* = părere cerută unei persoane în cadrul unor discuții, dar care nu obligă pe ceilalți participanți în privința hotărârii ce urmează a se lua. Din fr. **consultatif**.

CONSUMA, *consum*, vb. I. Tranz. A întrebuința, a folosi ceva pentru satisfacerea unor trebuințe proprii sau pentru a obține alte produse. ♦ A întrebuința ca hrană; a mânca. Din fr. **consommer**.

CONSUM, *consumuri*, s.n. 1. Folosire a unor bunuri rezultate din producție pentru satisfacerea nevoilor producției și ale oamenilor. ♦ *Consum productiv* = folosire a mijloacelor de producție pentru crearea de noi bunuri materiale. *Consum neproductiv* = consum care nu are drept rezultat producerea de noi bunuri materiale. *Bunuri* (sau *mărfuri*) *de larg consum* = produse ale industriei ușoare sau alimentare care intră în proporții mari în consumul individual al oamenilor și prin a căror folosire nu rezultă produse noi. 2. Cantitate de materiale, materii prime, combustibil sau energie folosite pentru a realiza un produs tehnic, o lucrare etc. ♦ *Consum specific* = cantitate de combustibil, de material și de energie consumată într-o unitate de timp pentru executarea unui produs, a unei operații etc. Din **consuma** (derivat regresiv).

CONSUMAT, -Ă, *consumați, -te*, adj. (Despre materiale, produse etc.) Care a fost folosit pentru satisfacerea unor trebuințe proprii sau pentru a obține alte produse. ♦ (Despre alimente) Care a fost întrebuințat ca hrană. V. **consuma**.

NECONSUMAT, -Ă, *neconsumați, -te*, adj. Care nu este consumat sau

întrebuințat pentru satisfacerea unor trebuințe. - **Ne- + consumat.**

CONSUMABIL, -**Ă**, *consumabili*, -e, adj. Care poate fi consumat. Din fr. **consumable**.

CONSUMATOR, -**OARE**, *consumatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care consumă¹ bunuri rezultate din producție. ♦ Spec. Persoană care consumă mâncare (și băutură) într-un local public. [Var.: (inv.) **consumător**, -oare s.m. și f.] Din fr. **consommateur**.

CONSUMPTIBIL, -**Ă**, *consumptibili*, -e, adj. (Jur.; despre bunuri) Care dispare sau care își schimbă substanța de la prima întrebuințare. Din fr. **consomptible**.

CONSUMPTIV, -**Ă**, *consumptivi*, -e, adj. (Despre unele boli cronice) Care este însoțit de slăbire, de denutriție, de scăderea forței musculare, anemie etc. Din fr. **consomptif**.

CONSUNA, *consûn*, vb. I. Intrans. A produce o consonanță. Din fr. **consonner** (după *sona*).

CONTABILITATE, *contabilități*, s.f. 1. Ansamblul operațiilor de înregistrare, pe baza unor norme și reguli speciale, a mișcării fondurilor și materialelor într-o instituție; evidență contabilă. ♦ Secție, birou într-o întreprindere unde se fac lucrările de contabilitate (1). 2. Știință care se ocupă cu teoria acestor operații. Din fr. **comptabilité**.

CONTABILIZA, *contabilizez*, vb. I. Tranz. A înregistra o operație economică sau financiară în conturi (1); a opera într-un cont. Din fr. **comptabiliser**.

CONTABILIZARE s.f. Acțiunea de a contabiliza și rezultatul ei. V. **contabiliza**.

CONTACTOR, *contactoare*, s.n. Întrerupător care închide un circuit sub acțiunea unei comenzi de la distanță, menținându-l închis numai atâta timp cât se exercită această comandă. Din fr. **contacteur**.

CONTAGIA, *contagiez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) contamina, a (se) molipsi de o boală infecțioasă. Din fr. **contagier**.

CONTAGIERE, *contagieri*, s.f. Acțiunea de a (se) contagia și rezultatul ei; contaminare, molipsire. - V. **contagia**.

CONTAGIOZITATE, *contagiozități*, s.f. Caracter molipsitor al unei boli. Din fr. **contagiosité**.

CONTAMINABIL, -**Ă**, *contaminabili*, -e, adj. Care poate fi contaminat, expus contaminării. Din fr. **contaminable**.

CONTE¹, *conți*, s.m. 1. (În orânduirea feudală) Mare senior, conducător al unei

provincii, care, pe pământurile sale, avea drepturi absolute. 2. Titlu de noblete ereditar, intermediar între viconte și marchiz (în Occident) sau între baron și prinț (în Rusia); persoană având acest titlu. Din fr. **comte**.

CONTE² s.m. Creion gros, negru, cu mină făcută din grafit, argilă și plumbagină, folosit în grafică. - Cuv. fr.

CONTENTIV, -**Ă**, *contentivi*, -e, adj. (Med.) Care menține poziția corectă a unui organ. Din fr. **contentif**.

CONTESTABIL, -**Ă**, *contestabili*, -e, adj. Care poate fi contestat, care provoacă contestație. Din fr. **contestable**.

NECONTESTABIL, -**Ă**, *necontestabili*, -e, adj. (Rar)

Incontestabil. - **Ne- + contestabil**.

CONTESTATAR, -**Ă**, *contestatari*, -e, adj. Care contestă, care face obiecții sau protestează în fața unei situații, față de un sistem social-politic etc. Din fr. **contestataire**.

CONTEXT, *contexte*, s.n. 1. Fragment dintr-o scriere în cadrul căruia se găsește un cuvânt, o expresie, un pasaj etc. interesant. ♦ Text, cuprins. 2. Fig. Conjunctură, situație specifică, circumstanță, stare de lucruri într-un anumit moment. Din fr. **contexte**.

CONTEXTUAL, -**Ă**, *contextuali*, -e, adj. De context, al contextului. Din fr. **contextuel**.

CONTEXTUALITATE s.f. (Rar) Ansamblu de împrejurări, de circumstanțe într-un anumit moment. - **Contextual** + suf. -itate,

CONTEXTURĂ, *contexturi*, s.f. 1. Ansamblu de caracteristici ale unei țesături care definesc structura ei. 2. Mod în care sunt îmbinate elementele unui tot; înălțuire, legătură. Din fr. **contexture**.

CONTIGUITATE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi contigui; stare a două lucruri contigue. ♦ Vecinătate spațială și temporală. Din fr. **contiguïté**.

CONTINENT, -**Ă**, *continenți*, -te, adj. (Rar) Care trăiește în continență; abstinent, cast. Din fr. **continent**.

CONTINENTAL, -**Ă**, *continentali*, -e, adj. Care ține de continent, privitor la un continent; care se află pe un continent. ♦ *Climă continentală* = climă temperată, uscată, supusă la schimbări bruște și mari de temperatură. Din fr. **continental**.

CONTINUATIV, -**Ă**, *continuativi*, -e, adj. (Adesea adverbial) (Care se petrece) în mod continuu. Din fr. **continuatif**.

CONDONDENT, *condondente*, adj. (Despre obiecte, corpuri) Tare, ale cărui

lovituri provoacă contuzii fără a tăia sau a sângera. Din fr. **contondant**.

CONTORSIONA, *contorsionez*, vb. I. Refl. și tranz. (Adesea fig.) A face sau a provoca una sau mai multe contorsiuni. Din fr. **contorsionner**.

CONTORSIONARE, *contorsionări*, s.f. Acțiunea de a (se) *contorsiona* și rezultatul ei; contorsiune. V. **contorsiona**.

CONTORSIONIST, *contorsioniști*, s.m. Gimnast de circ cu foarte mare mobilitate. - **Contorsiona** + suf. *-ist*.

CONTORSIONAT, -Ă, *contorsionați, -te*, adj. 1. Sucit, răsucit; (despre oameni) cu trupul sau o parte a trupului strămbată (din cauza unei infirmități sau a unei suferințe trecătoare). 2. Fig. (Despre stil) Lipsit de armonie, necurgător; chinuit. Din fr. **contorsionné**.

CONTRA, *contrez*, vb. I. Tranz. 1. A contrazice. 2. (La box, scrimă, lupte, judo) A da o contră. 3. (La bridge) A se opune, a cere o amendă dublă. Din fr. **contrer**.

CONTRAACUZATIE, *contraacuzatii*, s.f. Înviniuire adusă de către un acuzat acuzatorului. Din fr. **contre-accusation**.

CONTRALIZEU, *contraalizee*, s.n. Vânt regulat care circulă deasupra alizeelor în sens contrar. Din fr. **contre-alizé**.

CONTRAAMIRAL, *contraamirali*, s.m. Grad de ofițer în marina militară, corespunzător gradului de general-maior din trupele de uscat; persoană care are acest grad. Din fr. **contre-amiral**.

CONTRAANCHETA, *contraanchete*, s.f. (Jur.) Repetare a anchetei pentru verificarea ei. Din fr. **contre-enquête**.

CONTRAARGUMENT, *contraargumente*, s.n. Argument care se opune altuia. Din fr. **contre-argument**.

CONTRAARGUMENTA, *contraargumentez*, vb. I. Tranz. A respinge ceva prin contraargumente. Din **contraargument**.

CONTRAARGUMENTARE, *contraargumentări*, s.f. Acțiunea de a *contraargumenta*. V. **contraargumenta**.

CONTRAATAC, *contraatacuri*, s.n. Ripostă ofensivă desfășurată de o unitate militară aflată în apărare, cu scopul de a respinge un atac al inamicului pătruns în dispozitivul ei și de a restabili pozițiile inițiale. ♦ (Sport) Ripostă. Din fr. **contre-attaque**.

CONTRAATACA, *contraatac*, vb. I. Tranz. A executa un contraatac. ♦ (Sport) A da o ripostă. Din fr. **contre-attaquer**.

CONTRABALANSA, *contrabalansez*, vb. I. Tranz. A aduce în stare de echilibru; a cumpăni. ♦ Fig. A anula sau a compensa efectul unei acțiuni prin altă acțiune. Din fr. **contrebalancer**.

CONTRABALANSARE, *contrabalansări*, s.f. Acțiunea de a *contrabalansa*; egalare, cumpănire, echilibrare. V. **contrabalansa**.

CONTRABANDA, *contrabande*, s.f. Trecere clandestină peste graniță a unor mărfuri interzise sau sustrase de la plata taxelor vamale; p. ext. marfă adusă sau sustrasă în acest mod. ♦ Loc. adj. *De contrabandă* = (despre mărfuri) trecut sau destinat a fi trecut peste graniță în mod clandestin; fig. rezultat prin înșelătorie, fără valoare, fals. ♦ Loc. adv. *Prin contrabandă* = în mod ilegal, clandestin, pe ascuns. Din fr. **contrebande**.

CONTRABANDIST, -Ă, *contrabandiști, -ste*, s.m. și f. Persoană care face contrabandă. - **Contrabandă** + suf. *-ist*.

CONTRABAS, (1) *contrabasuri*, s.n., (2) *contrabași* s.m. 1. S.n. Cel mai mare instrument muzical cu coarde și arcuș, având registrul cel mai grav din familia violelor. 2. S.m. Contrabasist. Din fr. **contrebasse**.

CONTRABASIST, -Ă, *contrabasiști, -ste*, s.m. și f. Persoană care cântă la contrabas (1); contrabas (2). Din fr. **contrebassiste**.

CONTRABATERIE, *contrabaterii*, s.f. Acțiune de luptă dusă de artileria proprie împotriva bateriilor inamicului, aflate în poziție de tragere. Din fr. **contrebatterie**.

CONTRACALIBRU, *contracalibre*, s.n. Piesă folosită la executarea și la controlul unui calibru. Din fr. **contrecalibre**.

CONTRACÂMP, *contracâmpuri*, s.n. (Cin.) Filmare efectuată dintr-un unghi opus celui precedent și simetric cu acesta. - După fr. **contre-champ**.

CONTRACARA, *contracarez*, vb. I. Tranz. A împiedica, a zădărnici planurile, intențiile etc. cuiva; a neutraliza. Din fr. **contrecarrer**.

CONTRACIVADIERĂ, *contracivadiere*, s.f. (Mar.) Pânză pătrată așezată sub bompres. Din fr. **contre-civadière**.

CONTRACTANT, -Ă, *contractanți, -te*, s.m și f., adj. (Persoană fizică sau juridică) care încheie un contract, care se angajează prin contract față de cineva. Din fr. **contractant**.

CONTRACTIL, -Ă, *contractili, -e*, adj. (Med.) Contractabil. Din fr. **contractile**.

CONTRACTILITATE, *contractilități*, s.f. (Med.) Contractibilitate. Din fr. **contractilité**.

CONTRACTOR, **-OARE**, *contractori*, *-oare*, adj. Care contractează. Din fr. **contracteur**.

CONTRACTUAL, **-Ă**, *contractuali*, *-e*, adj. Privitor la un contract; prevăzut în contract; condiționat printr-un contract. Din fr. **contractuel**.

PRECONTRACTUAL, **-Ă**, *precontractuali*, *-e*, adj. De dinaintea încheierii unui contract. - **Pre-** + **contractual**.

CONTRACTUALISM s.n. Doctrină socială, politică și juridică, apărută în secolul al XVII-lea, fondată pe principiul contractului social; teoria contractualistă. - **Contractual** + suf. *-ism*.

CONTRACTUALIST, **-Ă**, *contractualiști*, *-ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al contractualismului. ♦ *Teoria contractualistă* = contractualism. - **Contractual** + suf. *-ism*.

CONTRACTURĂ, *contracturi*, s.f. Contractie musculară involuntară și persistentă; rigiditate musculară. Din fr. **contracture**.

CONTRACURBĂ, *contracurbe*, s.f. Curbă a unei șosele sau a unei linii de cale ferată, care urmează imediat după o altă curbă situată în același plan, dar cu concavitatea în sens contrar. Din fr. **contre-courbe**.

CONTRACURENT, *contracurenți*, s.m. Curgere în sensuri opuse a două fluide în contact pentru a realiza o interacțiune de natură fizică sau chimică între cele două fluide. Din fr. **contre-courant**.

CONRADANS, *contradansuri*, s.n. Vechi dans cu mișcare vioaie, asemănător cu cadrulul; melodia după care se execută acest dans. [Var.: (înv.) **contradant** s.n.] Din fr. **contredanse**.

CONTRADICTORIU, **-IE**, *contradictorii*, adj. (Despre fenomene, idei, tendințe) Care se contrazic între ele, care se exclud reciproc, care sunt incompatibile unul cu altul. ♦ Loc. adj. și adv. *În contradictoriu* = (Care este) în opoziție de idei cu ceva sau cu cineva. Din fr. **contradictoire**.

CONTRADICTORIALITATE s.f. Principiu fundamental al dreptului procesual, în temeiul căruia fiecare parte dintr-un proces este îndreptățită să i se comunice toate actele părții adverse și să discute în contradictoriu problemele care interesează soluționarea pricinii. - **Contradictoriu** + suf. *-alitate*.

CONTRADIG, *contradiguri*, s.n. Dig de consolidare a digului principal. Din fr. **contre-digue**.

CONTRAPOLET, *contraepoleți*, s.m. (Ieșit din uz) Epolet fără franjuri. Din fr. **contre-épaulette**.

CONTRASECARPĂ, *contrasecarpe*, s.f. Baraj antitanc săpat pe contrapanta unui teren înclinat, în scopul măririi înclinării acestuia pentru a provoca răsturnarea tancurilor inamice ce ar încerca să treacă. Din fr. **contrescarpe**.

CONTRAEXPERTIZĂ, *contraexpertize*, s.f. Expertiză cerută de partea nemulțumită și destinată să verifice o expertiză efectuată anterior. Din fr. **contre-expertise**.

CONTRAEXTENSIE, *contraextensii*, s.f. (Med.) Aplicare a unei forțe egale, dar opuse forței extensiei asupra membrului sau a unor părți ale corpului. Din fr. **contre-extension**.

CONTRAFORT, *contraforturi*, s.n. 1. Întăritură masivă de beton sau de zidărie în formă de pilastru, care formează corp comun cu un zid și care servește la mărirea rezistenței lui. 2. Fiecare dintre picioarele înclinate spre exterior ale unui turn de extracție. Din fr. **contrefort**.

CONTRAGABIER, *contragabieri*, s.m. (Mar.) A treia velă pătrată începând de jos a unui gabier. Din fr. **contre-gabier**.

CONTRAGRIFĂ *contragrife*, s.f. Piesă metalică în formă de gheară, care, într-un aparat de luat vederi, imobilizează pelicula cinematografică în timpul expunerii. Din fr. **contre-griffe**.

CONTRAINDICA, *contraindic*, vb. I. Tranz. (Rare) A interzice ceva (mai ales unui bolnav); a da o indicație contrară. Din fr. **contre-indiquer**.

CONTRAINDICAT, **-Ă**, *contraindicați*, *-te*, adj. (Despre tratamente, medicamente, alimente) Nepotrivit, nerecomandabil, neprielnic, nociv, vătămător în anumite stări sau împrejurări. V. **contraindica**.

CONTRAINDICAȚIE, *contraindicații*, s.f. Împrejurare specială care interzice aplicarea unui tratament sau folosirea unui remediu, regim alimentar etc. Din fr. **contre-indication**.

CONTRAINTEROGATORIU, *contrainterogatorii*, s.n. (Jur.) Interogatoriu luat pentru a verifica un interogatoriu anterior. - Din fr. **contre-interrogatoire**.

CONTRAMANDA, *contramandez*, vb. I. Tranz. A revoca un ordin, o dispoziție sau o hotărâre; a anula. ♦ A renunța la un proiect,

la un plan, la o vizită etc. stabilite dinainte.
Din fr. **contremander**.

CONTRAMANDARE,

contramandări, s.f. Acțiunea de a *contramanda*, V. **contramanda**.

CONTRAMARCĂ, *contramărci*, s.f. Parte a unui bilet de spectacol care rămâne la spectator după intrarea în sală, ca dovadă a dreptului său de a lua parte la spectacolul respectiv. Din fr. **contremarque**.

CONTRAMARȘ, *contramarșuri*, s.m. Marșul pe care îl face o trupă când își schimbă direcția; evoluția unei coloane care își schimbă frontul. Din fr. **contremarche**.

CONTRAMINĂ, *contramine*, s.f. Lucrare subterană făcută cu scopul de a descoperi și de a distruge minele puse de inamic. Din fr. **contre-mine**.

CONTRAOCTAVĂ, *contraoctave*, s.f. Cea mai gravă și mai profundă dintre octave. Din fr. **contre-octave**.

CONTRAOFENSIVĂ, *contraofensive*, s.f. Trecere de la apărare la ofensiva de mari proporții, cu forțele unuia sau ale mai multor fronturi, în scopul stăvilirii inamicului aflat până atunci în ofensivă. Din fr. **contre-offensive**.

CONTRAPANTĂ, *contrapante*, s.f. Pantă opusă unei alte pante în cadrul unei văi fluviale sau glaciare, cu formații geologice de durități și vârste diferite. Din fr. **contre-pente**.

CONTRAPARTIDĂ, *contrapartide*, s.f. Dublură a unui cont, a unui registru, ținută pentru verificare. - Cf. fr. **contrepartie**.

CONTRAPLACAJ, *contraplacaje*, s.n. Placă formată din mai multe foi subțiri din lemn, suprapuse și lipite între ele, cu fibrele lemnului în sens contrar. ♦ Placaj. Din fr. **contre-placage**.

CONTRAPLAN, *contraplanuri*, s.n. Procedeu de montaj constând în alternarea cadrelor filmate cu aparatul așezat în unghiuri de filmare opuse. Din fr. **contre-plan**.

CONTRAPLONJEU, *contraplonjeuri*, s.n. (Cin.) Filmare dirijată de jos în sus, care dă impresia de forță, de înălțare. Din fr. **contre-plongée**.

CONTRAPROIECT, *contraproiecte*, s.n. Proiect care verifică, îmbunătățește sau înlocuiește un proiect anterior. - După fr. **contreproject**.

CONTRAREFORMĂ, *contrareforme*, s.f. Mișcare inițiată în sec. XVI de Biserica catolică împotriva reformatiilor și a reformei religioase. Din fr. **contre-réforme**.

CONTRARIA, *contrariez*, vb. I. Tranz. A supăra sau a surprinde pe cineva în mod neplăcut, făcând sau spunându-i ceva care se opune convingerilor, intențiilor sau dorințelor sale. Din fr. **contrarier**.

CONTRARIAT, **-Ă**, *contrariați, -te*, adj. Surprins în mod neplăcut de o împotrivire sau de un fapt care îi contrazice părerile sau așteptările. V. **contraria**.

CONTRARIERE, *contrarieri*, s.f. Acțiunea de a *contraria* și rezultatul ei. V. **contraria**.

CONTRARIETATE s.f. 1. Stare de surprindere neplăcută, provocată de o împotrivire, de o contrazicere. 2. Raport logic între două noțiuni sau judecăți care se exclud reciproc, dar care pot fi înlăturate ambele în favoarea unei a treia noțiuni sau judecăți. Din fr. **contrariété**.

CONTRAST, *contraste*, s.n. 1. Opoziție puternică între două sau mai multe lucruri, stări, acțiuni etc. 2. Diferența dintre înnegrirea maximă și cea minimă a unei imagini fotografice. ♦ *Contrastul imaginii* = mărime caracteristică pentru variația strălucirii locale în cuprinsul unei imagini de pe ecranul tubului cinescop în televiziune. Din fr. **contraste**.

CONTRASTA, *contrastéz*, vb. I. Intrans. A fi în opoziție, a constitui un contrast cu ceva sau cu cineva. Din fr. **contraster**.

CONTRASTANT, **-Ă**, *contrastanți, -te*, adj. Care contrastează, care este (pus) în contrast; contrastiv, opus. Din fr. **contrastant**.

CONTRASUBIECT, *contrasubiecte*, s.n. Melodie care apare concomitent cu subiectul unei fugi sau al altor lucrări polifonice. - Cf. fr. **contre-sujet**.

CONTRATEMĂ, *contrateme*, s.f. Melodie care se aude concomitent cu subiectul în timpul expunerii lui într-o lucrare polifonică; contrapunct (1), polifonie. Din fr. **contre-thème**.

CONTRATIP, *contratipuri*, s.n. Copie negativă a unui film obținută după un pozitiv intermediar și folosită pentru un număr mare de copii pozitive. Din fr. **contretype**.

CONTRATIPIE s.f. Procedeu de retușare fotografică făcută pe un negativ intermediar, folosit în cazul în care negativul principal este foarte prețios și nu poate fi retușat. Din fr. **contretypie**.

CONTRATORPILOR, *contratorpiloare*, s.n. (Ieșit din uz) Navă de război rapidă, care urmărește și distruge torpiloarele; distrugător. Din fr. **contre-torpilleur**.

CONTRAVALOARE, *contravalori*, s.f. Echivalent (mai ales în bani) al unui lucru oarecare; valoare dată în schimbul altei valori. Din fr. **contre-valeur**.

CONTRAVENI, *contravin*, vb. IV. Intrans. A săvârși o abatere de la o lege, de la un regulament, de la regulile de conviețuire socială etc. Din fr. **contravénir**.
CONTRAVENȚIE, *contravenții*, s.f. Călcare a dispozițiilor unei legi, a unui regulament etc., care, având un grad redus de pericol social, este sancționată cu o pedeapsă ușoară. [Var.: (înv.)

contravențiune s.f.] Din fr. **contravention**.
CONTRAVENȚIONAL, -**Ă**, *contravenționali*, -*e*, adj. De contravenție, privitor la contravenție. Din fr.

contraventionnel.
CONTRAVIZITĂ, *contravizite*, s.f. 1. A doua vizită pe care medicul o face bolnavilor dintr-un spital în timpul după-amiezii. 2. (Înv.) Vizită cu care se răspunde altei vizite. Din fr. **contre-visite**.

CONTRA, *contre*, s.f. Lovitură de răspuns promptă a unui sportiv după un atac lansat de adversarul său (la box, scrimă, judo, lupte etc.). Din fr. **contre**.

CONTE-JOUR s.n. Efect optic datorat luminării unui obiect din partea opusă aceleia din care privim. - Cuv. fr.

CONTRIBUABIL, -**Ă**, *contribuabili*, -*e*, s.m. și f. Persoană fizică sau juridică obligată prin lege să plătească impozit; birnic. Din fr. **contribuable**.

CONTRIBUTIV, -**Ă**, *contributivi*, -*e*, adj. Care se referă la contribuție. ♦ Care contribuie; contributiv. Din fr.

contributif.
CONTRIBUTORIU, -**IE**, *contributorii*, adj. (Rar) Contributiv. - Cf. fr.

contributoire.
CONTROL, *controale*, s.n. 1. Analiză permanentă sau periodică a unei activități, a unei situații etc. pentru a urmări mersul ei și pentru a lua măsuri de îmbunătățire. ♦ *Lucrare de control* = lucrare scrisă prin care se verifică periodic cunoștințele elevilor sau ale studenților. *Cifra de control* = exponent care indică limitele cantitative ale producției. *Punct de control* = loc fix (la marginea unui oraș, a țării etc.) unde organele autorității supraveghează îndeplinirea formalităților legale de către cei care trec. *Control obștesc* = formă de control social, specifică țărilor socialiste, care se exercită de către masele largi de oameni ai muncii și de reprezentanții organizațiilor de masă și obștești. ♦ Supraveghere continuă (morală sau

materială); stăpânire, dominație. ♦ Putere de dirijare a propriilor sale gesturi și mișcări. 2. Instituție sau grup de persoane care supraveghează anumite activități. 3. (La pl.) Registru de evidență a personalului (și animalelor) unei unități militare. Din fr. **contrôle**.

AUTOCONTROL, *autocontroale*, s.n. Control exercitat asupra propriei sale persoane. - **Auto-** + **control**.

CONTROLA, *controlez*, vb. I. Tranz. 1. A supune controlului, a verifica. 2. A domina, a stăpâni. ♦ Tranz. și refl. (Despre oameni) A-și dirija propriile gesturi și mișcări. Din fr. **contrôler**.

CONTROLARE, *controlări*, s.f. Acțiunea de a (se) controla. V.

controla.
CONTROLAT, -**Ă**, *controlați*, -*te*, adj. Care se află sub control. V. **controla**.

NECONTROLAT, -**Ă**, *necontrolați*, -*te*, adj. 1. Care nu este supus controlului. 2. Care nu se află sub dominația, stăpânirea cuiva. 3. (Despre gesturi, acțiuni ale oamenilor) Care nu este sau nu poate fi dirijat. - **Ne-** + **controlat**.

CONTROLABIL, -**Ă**, *controlabili*, -*e*, adj. Care poate fi controlat; a cărui exactitate poate fi verificată. Din fr. **contrôlable**.

CONTROLATERAL, -**Ă**, *controlaterali*, -*e*, adj. (Med.) Care este în raport cu o jumătate simetrică corporală, care este localizat în jumătatea opusă. Din fr. **controlatéral**.

CONTROVERSĂ, *controverse*, s.f. Discuție în contradictoriu (asupra unei chestiuni principiale); (fam.) discuție aprinsă, ceartă, neînțelegere. Din fr.

controverse.
CONTROVERSABIL, -**Ă**, *controversabili*, -*e*, adj. Care poate fi controversat. Din fr. **controversible**.

CONTUR, *contururi*, s.n. Linie închisă care mărginește o parte dintr-o suprafață, p.ext. un corp, un obiect. ♦ Reprezentare grafică a liniei care mărginește un obiect, un corp etc. [Pl. și: *conture*] Din fr. **contour**.

CONTURA, *conturez*, vb. I. Tranz. A schița, a trasa conturul unui obiect. 2. Tranz. și refl. Fig. A (se) închea în forme precise; a (se) preciza. Din

contur.
CONTURANȚĂ s.f. (Tel.) Mărime ce caracterizează calitatea reproducerii conturilor într-o imagine de televiziune. - De la **contura**.

CONTURARE, *conturări*, s.f.

Acțiunea de a (*se*) *contura*. V. **contura**.

CONTURAT, -*Ă*, *conturați*, -*te*, adj. Cu contururi precise; *fig.* clar, precis, evident. V. **contura**.

NECONTURAT, -*Ă*, *neconturați*, -*te*, adj. Fără contururi precise; *fig.* neclar. - **Ne-** + **conturat**.

CONTUZIONA, *contuzionez*, vb. I. Tranz. A produce, a provoca o contuzie. Din fr. **contusionner**.

CONURBAȚIE s.f. Formă complexă de așezare umană formată dintr-un oraș cu rol de centru, spre care gravitează, din punct de vedere economic, administrativ și cultural, o serie de orașe învecinate mai mici. Din fr. **conurbation**.

CONVECȚIE, *convecții*, s.f. 1. Mișcare ascendentă a aerului, de natură termică sau dinamică. 2. Mișcare de ansamblu a particulelor unui fluid. ♦ *Convecția căldurii* = transmiterea căldurii cu ajutorul curenților de fluid naturali sau artificiali. *Curenți de convecție* = mișcare pe verticală a părților unui fluid, determinată de inegalitatea densităților acestor părți. *Convecție electrică* = deplasare macroscopică a unui mediu încărcat cu electricitate. Din fr. **convection**.

CONVECTOR, *convectoare*, s.n. Aparat folosit pentru condiționarea aerului în cameră prin circulație forțată, compus dintr-o baterie de încălzire, una de răcire, un filtru de aer și un ventilator. [Pl. și: (m.) *convectori*] Din fr. **convecteur**.

CONVENABIL, -*Ă*, *convenabili*, -*e*, adj. Care convine sau poate conveni; potrivit, acceptabil; mulțumitor, satisfăcător; avantajos. ♦ (Despre prețuri sau mărfuri) ieftin. Din fr. **convenable**.

NECONVENABIL, -*Ă*, *neconvenabili*, -*e*, adj. (Adesea adverbial) care nu este convenabil; inconvenabil. - **Ne-** + **convenabil**.

CONVENȚIONALISM s.n. Caracterul a ceea ce este convențional; (în artă) tendință idealistă de a se conforma regulilor deja acceptate, fără o percepere proprie, realistă, a faptelor. Din fr. **conventionalisme**.

CONVERGENȚĂ, *convergențe*, s.f. 1. Faptul de a converge; îndreptare spre același punct, *fig.* către același scop. ♦ Valoarea reciprocă a distanței focale a unei lentile, exprimată în dioptrii. 2. Apariție a unor asemănări structurale sau funcționale la organisme îndepărtate filogenetic, ca rezultat al adaptării la condiții de mediu relativ identice. Din fr. **convergence**.

CONVERSAȚIONAL, -*Ă*, *conversaționali*, -*e*, adj. De conversație. Din fr. **conversationalnel**.

CONVERTIBILITATE, *convertibilități*, s.f. Drept al deținătorului unor bancnote de a pretinde și obligația băncii care le-a emis de a schimba bancnotele, la cerere, cu aur sau cu devize-aur la paritatea oficială. Din fr. **convertibilité**.

CONVERTIZOR, *convertizoare*, s.n. 1. Dispozitiv mecanic de transformare a mișcării sau a forțelor. 2. Cuptor căptușit cu materiale refractare, în care se obține oțelul topit. 3. Mașină sau grup de mașini electrice care transformă un gen de curent în altul. 4. Mașină pentru transformarea grișului în făină. Din fr. **convertisseur**.

CONVERTIZARE s.f. Proces metalurgic care constă în înlăturarea unor impurități din masa metalică de fontă, de plumb, de cupru etc., aflată în stare de fuziune în convertizor, pe baza unor reacții de oxidare, cu ajutorul unui curent de aer, de oxigen etc. Din **convertizor**.

CONVOCABIL, -*Ă*, *convocabili*, -*e*, adj. Care poate fi convocat. Din fr. **convocable**. **CONVOLUȚIE**, *convoluții*, s.f. Întoarcere, răsucire. [Var.: **convoluțiune** s.f.] Din fr. **convolution**.

CONVULSA, *convulsez*, vb. I. Refl. (Rar) A se convulsiona. Din fr. **convulser**.

CONVULSIONA, *convulsionez*, vb. I. Refl. A avea convulsii, spasme; a se zvârcoli, a se încorda. Din fr. **convulsionner**.

CONVULSIV, -*Ă*, *convulsivi*, -*e*, adj. Care se referă la convulsii; care provoacă convulsii, caracterizat prin convulsii, însoțit de convulsii. ♦ *Tuse convulsivă* = boală infecto-contagioasă, frecventă la copii, caracterizată prin accese de tuse spasmodică, de o mare violență; tuse măgărească. Din fr. **convulsif**.

COOCUPANT, -*Ă*, *coocupanți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care ocupă un loc, împreună cu una sau mai multe persoane. Din fr. **coocupant**.

COOPERATISM s.n. Sistem economic care atribuie un rol important cooperăției. ♦ Curent în economie care preconizează rezolvarea unor probleme prin generalizarea treptată a cooperăției; (rar) cooperativism. Din fr. **coopératisme**.

COOPERATIV, -*Ă*, *cooperativi*, -*e*, adj. Care cooperează; binevoitor. Din fr. **coopératif**.

COOPERATIVISM s.n. (Rar) Cooperatism. - **Cooperativ** + suf. -*ism*.

COOPERATIVIST, -Ă, *cooperativ* *ști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Adept) ai cooperativismului. - De la **cooperativism** cu schimbarea sufixului.

COOPERATIVĂ, *cooperative*, s.f. 1. Organizație economică formată prin asocierea liber consimțită a unui grup de persoane (mici producători, meseriași, consumatori), pentru producerea, cumpărarea, desfacerea în comun a unor produse, pentru acordarea de credite sau pentru prestarea unor servicii. ♦ (În trecut) *Cooperativă Agricolă de Producție* = unitate economică socialistă autonomă, realizată prin asocierea țărănimii, bazată pe proprietatea cooperatistă asupra mijloacelor de producție și a producției. *Cooperativă meșteșugărească* = unitate economică autonomă, în care se unește de bunăvoie un grup de meseriași pentru a lucra în comun cu mijloace aduse de ei în proprietate comună sau cumpărate în comun. 2. (Concr.) Magazin de desfacere al unei organizații cooperatiste de consum sau de producție. Din fr. **coopérative**

COOPERATIVIZARE, *cooperativizări*, s.f. Proces de unire treptată a micilor producători în cooperative. ♦ (În trecut) *Cooperativizarea agriculturii* = unire a țărănimii în unități agricole cooperatiste. Din **cooperativă**.

COOPERATIVIZA, *cooperativizez*, vb. I. Tranz. A supune procesului de cooperativizare. Din **cooperativizare** (derivat regresiv)

NECOOPERATIVIZAT, -Ă, *necooperativizați*, -*te*, adj. Care nu a fost integrat în sistemul de cooperativizare. - **Ne-** + **cooperativizat**.

COOPERATOR, -OARE, *cooperatori*, -*oare*, s.m. și f. (Adesea adjectival) Membru al unei cooperative, participant la o cooperativă. Din fr. **coopérateur**.

COORDONA, *coordonez*, vb. I. Tranz. A pune de acord părțile unui tot, a îndruma în sens unitar o serie de activități desfășurate în vederea aceluiași scop. Din fr. **coordonner**.

COORDONARE, *coordonări*, s.f. 1. Acțiunea de a *coordona* și rezultatul ei. 2. Relație stabilită, în cadrul unei enunțări, între cuvinte, construcții și propoziții care stau pe același plan, fără ca unul dintre elemente să depindă din punct de vedere gramatical de celălalt. V. **coordona**.

COORDONAT, -Ă, *coordonați*, -*te*, adj., s.f. I. Adj. 1. Pus de acord (cu

celelalte părți sau în toate părțile sale); armonizat, orânduit. 2. (Lingv.; în sintagma) *Propoziție coordonată* (și substantivat, f.) = propoziție care stă în raport de coordonare cu alta. II. S.f. 1. (Mat.) Fiecare dintre elementele (numere, distanțe, unghiuri etc.) care caracterizează poziția unui punct în raport cu un sistem de referință. 2. (Geogr.) Sistem de cercuri imaginare (meridiane și paralele) trasate pe suprafața globului pământesc, cu ajutorul cărora se determină poziția unui punct de pe glob. 3. (Astron.) Sistem de numere care pot fi concretizate prin linii și care servesc la determinarea poziției unui astru. ♦ (La pl.; în sintagma) *Coordonate ecliptice* = latitudinea și longitudinea astrilor pe sfera cerească, raportate la ecliptică. 4. (Fig.) Dată (II). *Coordonatele planului de muncă*. V. **coordona**.

NECOORDONARE, *necoordonări*, s.f. Lipsă de coordonare (1); imposibilitate de coordonare (1); incoordonare. - **Ne-** + **coordonare**.

NECOORDONAT, -Ă, *necoordonați*, -*te*, adj. Care nu este pus de acord (cu celelalte părți sau în toate părțile sale). - **Ne-** + **coordonat**.

COORDONATOR, -OARE, *coordonatori*, -*oare*, adj., subst. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care coordonează. 2. Adj. (Lingv.; în sintagma) *Conjunție coordonatoare* = conjuncție care leagă propoziții sau părți de propoziție de același fel. 3. S.n. Aparat care indică în mod automat pilotului, în cursul zborului, locul unde se află avionul și distanța parcursă de la locul de decolare. Din fr. **coordonateur**.

COPAI s.m. Substanță extrasă din copaier, conținând terebentină, care se folosește, în medicină, împotriva unor tulburări ale căilor urinare. Din fr. **copahu**.

COPAIER, *copaieri*, s.m. Arbore înalt cu lemnul roșu, care crește în America de Sud (*Copaifera officinalis*). Din fr. **kopaïer**, **copayer**.

COPAL s.n. Rășină naturală, asemănătoare cu chihlimbarul, extrasă din mai mulți arbori din Mexic, folosită în special la prepararea lacurilor. Din fr. **copal**.

COPARTICIPA, *coparticip*, vb. I. Intrans. A participa la ceva împreună cu alții. Din fr. **coparticiper**.

COPARTICIPARE, *coparticipări*, s.f. Acțiunea de a *coparticipa* și rezultatul ei; participare la ceva împreună cu alții; coparticipație. V. **coparticipa**.

COPARTICIPAȚIE, *coparticipații*, s.f. Coparticipare. Din fr. **coparticipation**.

COPIA, *copiez*, vb. I. Tranz. 1. A transcrie un text, redând exact conținutul lui. ♦ A reproduce fără originalitate o operă de artă. ♦ Intrans. (În școală) A redacta o temă, folosind în mod nepermis lucrarea altui elev sau alte surse de informație. ♦ A plagia. 2. (Peior.) A reproduce ceva prin imitație servilă; a imita pe cineva. Din fr. **copier**.

COPIERE, *copieri*, s.f. Acțiunea de a copia și rezultatul ei; copiat. V. **copia**.

COPIAT s.n. Copiere. V. **copia**.

TERMOCOPIERE, *termocopieri*, s.f. Reproducere a unor acte și documente, folosind o hârtie acoperită cu un strat subțire de substanță sensibilă la acțiunea căldurii. - **Termo-** + **copiere**.

COPILOT, *copiloți*, s.m. Pilot secund. Din fr. **copilote**.

COPIST, -Ă, *copiști*, -ste, s.m. și f. 1. (În trecut) Funcționar inferior care (redacta și) copia acte. 2. Persoană care, înainte de apariția tiparului, copia un manuscris. Din fr. **copiste**.

COPLANAR, -Ă, *coplanari*, -e, adj. (Despre figuri geometrice) Care se află în același plan. Din fr. **coplanaire**.

COPOLIMER, *copolimeri*, s.m. (Chim.) Polimer mixt, rezultat din unirea moleculelor a doi compuși diferiți. Din fr. **copolymère**.

COPPOSESIUNE, *coposesiuni*, s.f. Posesiune în comun a unui lucru. Din fr. **copossession**.

COPRĂ, *copre*, s.f. Miezul uscat al nucii de cocos, folosit ca materie primă pentru obținerea untului de cocos; uleiul conținut de acest miez. Din fr. **copra**.

COPROCULTURA, *coproculturi*, s.f. Cultivare și identificare pe medii speciale de cultură a germenilor prezenți în materiile fecale. Din fr. **coproculture**.

COPRODUCȚIE, *coproducții*, s.f. Producție cinematografică, film realizat prin colaborarea unor studiouri cinematografice din două sau mai multe țări. Din fr. **coproduction**.

COPROFAG, -Ă, *coprofagi*, -ge, adj. (Despre animale) Care se hrănește cu excremente. Din fr. **coprophage**.

COPROFAGIE, *coprofagii*, s.f. 1. (Med.) Ingerare a materiilor fecale de către bolnavii psihiici în stadiu grav; scatofagie. 2. Însușire a insectelor de a fi coprofage. Din fr. **coprophagie**.

COPROFIL, -Ă, *coprofili*, -e, adj. (Despre insecte) Care trăiește pe excremente. Din fr. **coprophile**.

COPROFILIE, *coprofili*, s.f. (Med.) Stare morbidă în care bolnavul se complăce în murdărie de excremente. Din fr. **coprophilie**.

COPROLALIE, *coprolalii*, s.f. (Med.) Scatologie. Din fr. **coprolalie**.

COPROLIT, *coproliti*, s.m. Fosfat natural (de calciu) provenit din pietrificarea în masă a excrementelor animalelor fosile din era secundară, întrebuințat în agricultură ca îngrășământ. Din fr. **coprolithe**.

COPROLOGIC, -Ă, *coprologici*, -e, adj. Referitor la coprologie, de coprologie. Din fr. **coprologique**.

COPROLOGIE s.f. Studiul materiilor fecale în scopul examinării digestiei, depistării viermilor intestinali și determinării componentelor chimici și bacterieni. Din fr. **coprologie**.

COPROPRIETAR, *coproprietari*, s.m. Persoană care stăpânește o proprietate în comun cu altcineva. Din fr. **copropriétaire**.

COPROPRIETATE, *coproprietăți*, s.f. Stăpânire în comun de către mai multe persoane a unui bun neîmpărțit. Din fr. **copropriété**.

COPROSCLEROZĂ, s.f. Întărire excesivă a excrementelor în intestine. Din fr. **coprosclérose**.

COPROSCOPIE, *coproscopii*, s.f. (Med.) Examen (microscopic) al materiilor fecale. Din fr. **coproscopie**.

COPROSTAZĂ, s.f. (Med.) Coprostazie. Din fr. **coprostase**.

COPROSTAZIE s.f. Constipație provocată de neexpulzarea (timp îndelungat) a materiilor fecale din intestine; coprostază. Din fr. **coprostasie**.

COPROSTEROL, *coprosteroli*, s.m. Sterol care se găsește în materiile fecale. Din fr. **coprostérol**.

COPT, -Ă, *copti*, -te, s.m. și f., adj. 1. Persoană care face parte din populația indigenă a Egiptului. ♦ Creștin care aparține unei secte din Egipt și din Etiopia. 2. Adj. Care aparține coptilor (1), care se referă la copti. ♦ (Substantivat f.) Limbă derivată din vechea egipteană, folosită de copti (1) ca limbă de cult. Din fr. **copte**.

CORACOID, -Ă, *coracoizi*, -de, adj. (Și substantivat, f.) (Formație anatomică) care se aseamănă cu un cioc de corb. ♦ *Apofiză coracoidă* = apofiză a omoplatului. Din fr. **coracoïde**.

CORAI adj. invar. (Adesea substantivat) De culoare roșie cu nuanțe de galben. Din fr. **corail**.

CORAL, -Ă, *corali*, -e, adj. s.n. 1. Adj. De cor (1), pentru cor. ♦ (Substantivat, f.)

Organizație corală; cor (1). 2. S.n. (În biserica protestantă) Cântec religios pe mai multe voci. ♦ Compoziție pentru orgă pe tema unui cântec liturgic. Din fr. **choral**.

CORALIAN, -*Ă*, *coralieni*, -*e*, adj. Format din corali. Din fr. **corallien**.

CORALIER, -*Ă*, *coralieri* -*e*, s.m., adj. 1. S.m. (La pl.) Clasă de animale din încrengătura celenteratelor, care se caracterizează prin schelet calcaros; antozoare; (și la sg.) animal care face parte din această clasă și care trăiește izolat sau în colonii. 2. Adj. De coralieri (1), care are caracterul coralierilor; format din coralieri. Din fr. **coralliaires**.

CORALIFER, -*Ă*, *coraliferi*, -*e*, adj. Care are corali¹ (1). Din fr. **corallifère**.

CORALIGEN, -*Ă*, *coraligeni*, -*e*, adj. Care rezultă din acumularea coloniilor de corali (1). Din fr. **coralligène**.

CORAZIUNE, *coraziuni*, s.f. Acțiunea de eroziune exercitată de vânt prin nisipul transportat prin târâre și în urma căreia iau naștere forme de relief eoliene. Din fr. **corrasion**.

CORD s.n. Țesătură specială care este formată din fire de urzeală bine răsucite și foarte rezistente, iar firele din bățătură sunt subțiri și rare. ♦ Țesătură folosită pentru fabricarea anvelopelor. Din fr. **corde**.

CORDAJ, *cordaje*, s.n. 1. Totalitatea frânghiilor, sforilor și parâmelor unei corăbii. 2. Ansamblu de operații efectuate de o mașină de extracție în timpul unei curse a coliviilor în puțul de mină. Din fr. **cordage**.

CORDAT, -*Ă*, *cordați*, -*te*, adj. În formă de inimă; cordiform. Din fr. **cordé**.

CORDELIER, *cordelieri*, s.m. 1. Călugăr franciscan care se încinge cu o frânghie. 2. Membru al unui club revoluționar fondat de Danton, Marat și Desmoulins. Din fr. **cordelier**.

CORDIAL, -*Ă*, *cordiali*, -*e*, adj. (Adesea adverbial) Care pornește din toată inima; afectuos. Din fr. **cordial**.

CORDIALITATE s.f. Însușirea de a fi cordial; afecțiune. Din fr. **cordialité**.

CORDIFORM, -*Ă*, *cordiformi*, -*e*, adj. (Rar) Cordat. Din fr. **cordiforme**.

CORDITĂ¹ s.f. Exploziv preparat din nitroglicerina și nitroceluloză. Din fr. **cordite**.

CORDITĂ², *cordite*, s.f. (Med.; în sintagma) *Cordită trofică* = afecțiune a cordelor vocale care determină o disfonie manifestată prin scăderea potențialului de efort vocal. Din fr. **chordite**.

CORDON, *cordoane*, s.n. 1. Cingătoare (de material plastic, de panglică, de pânză, de piele etc.); centură, curea. ♦ Panglică lată de mătase purtată diagonal pe piept, de care sunt prinse anumite decorații înalte; gradul cel mai înalt al unei decorații. 2. (Geogr.; în sintagma) *Cordon litoral* = fâșie de uscat care desparte o lagună sau un liman de mare; săgeată litorală, perisip. 3. Ansamblu de fire electrice foarte flexibile, folosite în telefonie. 4. (Anat.; în sintagma) *Cordon ombilical* = ombilic. 5. Margine a unei monede cu grosimea mai mare decât partea centrală. 11. 1. Șir de posturi militare însărcinate cu un serviciu de pază; linie compactă, formată de obicei din soldați care au ca sarcină să asigure ordinea în cazul unei afluențe de oameni. ♦ *Cordon sanitar* = ansamblul măsurilor de izolare la care este supusă o localitate sau o țară unde bântuie o boală molipsitoare; (concr.) patrulă sau grup de patrulare care asigură această izolare. 2. (Înv.) Frontieră, graniță. Din fr. **cordón**.

CORDONAȘ, (1) *cordonașe*, s.n., (2) *cordonași*, s.m. 1. (Rar) Diminutiv al lui *cordón* (1). 2. (Înv.) Grănicer. - **Cordon** + suf. -*aș*.

CORECLIZĂ, *coreclize*, s.f. Ocluziune, închidere patologică a pupilei. Din fr. **coréclise**.

CORECTAZIE s.f. Dilatație a pupilei. Din fr. **coréctasie**.

CORECȚIONAL, -*Ă*, *corecționali*, -*e*, adj. Care sancționează un delict, care privește o infracțiune. ♦ *Închisoare corecțională* = sancțiune privativă de libertate, aplicată pentru săvârșirea unui delict. Din fr. **correctionnel**.

CORECTIV, *corective*, s.n. Ceea ce îndreaptă ceva; îndreptare, rectificare. Din fr. **correctif**.

CORECTOPIE s.f. Anomalie a poziției pupilei, constând în faptul că ea nu este situată în centrul irisului. Din fr. **coréctopie**.

COREE, s.f. Boală de nervi, frecventă mai ales la tineri, caracterizată prin mișcări musculare involuntare continue și dezordonate ale diverselor segmente corporale. Din fr. **chorée**.

COREGENT, *coregenti*, s.m. Persoană care are parte egală la domnie cu monarhul, domnind efectiv pe lângă acesta. Din fr. **corégent**.

COREGON, *coregoni*, s.m. Pește de apă dulce, cu solzi argintii (*Coregonus*). Din fr. **corégone**.

COREGRAF, -Ă, coregrafi, -e, s.m. și f. Maestru sau maestră de dans și de balet, persoană care creează un dans sau un spectacol de balet. [Var.: **coreograf, -ă s.m. și f.**] Din fr. **chorégraphe**.

COREGRAFIA, coregrafiez, vb. I. Tranz. (Rar) A crea, aranja și regiza dansuri, baletе. ♦ A face coregrafia unui spectacol. - De la **coregraf**.

COREGRAFIC, -A, coregrafici, -ce, adj. Care ține de coregrafie, privitor la coregrafie. [Var.: **coreografic, -ă adj.**] Din fr. **chorégraphique**

COREGRAFIE s.f. 1. Artă de a crea dansuri și spectacole de balet. **2.** sistem de notare convențională a pașilor și a figurilor de dans. [Var.: **coreografie s.f.**] Din fr. **chorégraphie**.

COREIC, -Ă, coreici, -ce, adj. Care se referă la coree, care ține de coree. Din fr. **choréique**.

CORELA, corelez, vb. I. Tranz. și refl. A face să fie sau a fi în corelație. Din **corelație**.

CORELAT, -Ă, corelați, -te, adj. Care se află sau este pus în corelație cu ceva. V. **corela**.

CORELAȚIE, corelații, s.f. 1. Relație, legătură reciprocă între două sau mai multe lucruri sau fenomene; relație în care unul dintre termeni nu poate exista fără celălalt. **2.** Dependenta reciprocă, relație a două fenomene sau procese între variațiile cărora există o anumită legătură. Din fr. **corrélation**.

CORELAȚIONAL, -Ă, corelaționali, -e, adj. Care este bazat pe corelații. Din **corelație**.

CORELATIV, -Ă, corelativi, -e, adj. Care este în relație reciprocă cu ceva, care indică un raport reciproc. ♦ *Noțiuni corelative* = noțiuni care conțin note arătând existența unei anumite legături reciproce între două obiecte ale gândirii. *Conjuncții corelative* (și substantivat, f.) = conjuncții care apar la ambele membre ale unei fraze, fiind coordonatoare sau, mai rar, subordonatoare. Din fr. **corrélatif**.

COREOMETRU, coreometre, s.n. Aparat care servește la măsurarea deschiderii pupilei. Din fr. **coréomètre**.

CORESPONDENT, -Ă, corespondenți, -te, s.m. și f., adj. I. S.m. și f. **1.** Persoană care colaborează la un ziar sau la o publicație periodică, trimițând spre publicare informații din locul unde se află. **2.** Persoană care, în lipsa părinților unui elev, are răspunderea acestuia față de autoritățile școlare. **3.** (Rar) Persoană cu

care cineva este în corespondență. **II.** Adj. (În sintagmele) *Membru corespondent* = membru al unei academii sau al altei instituții științifice având aceleași obligații și drepturi ca și un membru activ, cu excepția dreptului de a vota pe viitorii membrii, care este numai consultativ. *Unghiuri corespondente* = fiecare dintre cele patru perechi de unghiuri, egale între ele, formate de aceeași parte a unei secante care taie două drepte paralele. Din fr. **correspondant**.

CORESPONDENȚĂ, corespondențe, s.f. I. 1. Schimb (regulat) de scrisori între două sau mai multe persoane. ♦ Totalitatea scrisorilor schimbate între două persoane. ♦ Conținutul unei scrisori. **2.** Relatare a faptelor petrecute într-o localitate, făcută de corespondentul unui ziar, al unei reviste, al unui post de radio, de televiziune etc. **II. 1.** Raport, legătură între lucruri, fenomene, organe, părți ale unui întreg care se potrivesc între ele; concordanță, armonie. **2.** (Lingv.) Raport constant existent între două unități lingvistice. ♦ *Corespondența timpurilor* = raportul de timp dintre predicatul unei propoziții subordonate și predicatul regentei. **3.** (Mat.) Relație între două mulțimi, conform căreia fiecare element al unei mulțimi este pus în legătură cu unul sau mai multe elemente din cealaltă mulțime. **4.** (În sintagma) *Corespondența conturilor* = schimbul de scrisori, legătura reciprocă dintre conturi care reflectă aceeași operație economică. [Var.: (inv.) **corespondință s.f.**] Din fr. **correspondance**.

CORESPUNDE, corespund, vb. III. Intrans. **1.** A fi conform cu ceva, a se potrivi, a răspunde la așteptări, la dorințe sau la speranțe. **2.** A fi în legătură, a comunica cu ceva; a fi situat pe același plan cu ceva, a se afla în dreptul altui obiect. [Part. *corespuns*] Din fr. **correspondre**.

CORESPUNZĂTOR, -OARE, corespunzători, -oare, adj. Care corespunde, care se potrivește, care este potrivit sau conform, care se află în conformitate cu...; adecvat, potrivit, nimerit. - **Corespunde** + suf. **-ător**.

NECORESPUNZĂTOR, -OARE, necorespunzători, -oare, adj. Care nu este corespunzător, adecvat cu... - **Ne-** + **corespunzător**.

COREUT, coreuți, s.m. Corist în corul antic. Din fr. **choreute**.

CORHART s.n. Material aluminos refractar, folosit la căptușirea cuptoarelor pentru fabricarea sticlei. Din fr. **corharte**.

CORIAL, -Ă, *coriali*, -e, adj. (Biol.) Care ține de corion, al corionului. Din fr. **corial**.
CORIAMB, *coriambi*, s.m. Picior de vers antic de patru silabe, format dintr-un troheu și un iamb. Din fr. **chōriambe**.

CORIAMBIC, -Ă, *coriambici*, -ce, adj. (Despre prozodie) Care este obținut din coriambi. - **Coriamb** + suf. -ic.

CORIBANT, *coribanți*, s.m. Preot al zeiței grecești Cibela, al cărei cult avea un caracter orgiac. Din fr. **corybante**.

CORIGIBIL, -Ă, *corigibili*, -e, adj. Care se poate corija. Din fr. **corrigible**.

CORIJA, *corijez*, vb. I Tranz. și refl. A (se) corecta, a (se) îndrepta. Din fr. **corriger**.

CORIJARE, *corijări*, s.f. Faptul de a (se) *corija*; corectare, corecție, îndreptare. V. **corija**.

CORINDON s.n. Oxid natural de aluminiu, foarte dur, divers colorat, de obicei în nuanțe de albastru și galben, ale cărei varietăți transparente sunt folosite ca pietre prețioase, iar altele, cu aspect de mase granuloase, sunt folosite ca abraziv pentru șlefuire. Din fr. **corindon**.

CORINTIAN, -Ă, *corintieni*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Corintic. 2. S.m. și f. Locuitor al Corintului. Din fr. **corinthien**.

CORIOEPITELIOM, *corioepiteliomuri*, s.n. Tumoare malignă dezvoltată în uter din resturile placentare rămase după o sarcină. Din fr. **chorio-épithéliome**.

CORION, *corioane*, s.n. 1. Înveliș extern al embrionului la vertebrele superioare. 2. Strat profund al pielii, în care se găsesc vase sanguine și nervi. Din fr. **chorion**.

CORIST, -Ă, *coriști*, -ste, s.m. și f. Persoană care cântă într-un cor. Din fr. **choriste**.

CORIZĂ, *corize*, s.f. Inflamație a mucoasei nasului; guturai. ♦ *Coriză spasmodică* = boală alergică apărută la persoanele sensibilizate la diferite substanțe din aer. *Coriză contagioasă* = boală de natură virotică sau microbiană, întâlnită la unele păsări de curte (găini și curci). Din fr. **coryza**.

CORM s.n. Organism al plantelor superioare, format din rădăcină, tulpină și frunze, având o structură anatomică evoluată. Din fr. **corme**.

CORMOFITĂ, *cormofite*, s.f. (La pl.) Grup de plante evolute care au corm; (și la sg.) plantă din acest grup. ♦ (Adjectival) *Plantă cormofită* Din fr. **cormophytes**.

CORNAC, *cornaci*, s.m. Persoană care îngrijeste și conduce elefanți sau, *p.ext.*, alte animale. Din fr. **cornac**.

CORNACEE, *cornacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase dicotiledonate, cu frunze opuse, întregi, flori gamopetale mici, galbene sau albe, grupate în umbel și fructe drupe sau bace roșii sau negre; (și la sing.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **cornacées**.

CORNACI, *cornaci*, s.m. Plantă erbacee acvatică cu tulpini lungi, frunze romboidale,

CORNAJ s.n. 1. Zgomot produs de trecerea aerului prin căile respiratorii (laringe, bronhii, trahee), îngustate din cauza unor leziuni, a unor infecții etc. 2. Sforăiala care se aude la cai când sunt goniți la galop. Din fr. **cornage**.

CORNEAN, -Ă, *corneeni*, -e, adj. (Anat.) De cornee, al corneei. Din fr. **cornéen**.

CORNEE, *cornee*, s.f. Membrana anterioară, transparentă, a ochiului. Din fr. **cornée**.

CORNET, *cornete*, s.n. 1. Bucată de hârtie răsucită în formă de con, în care se împachetează diferite mărfuri. ♦ Conținutul unui astfel de ambalaj. 2. (În sintagma) *Cornet acustic* = instrument acustic în formă de pâlnie, care intensifică vibrațiile sonore și de care se servesc persoanele cu auzul slab; pavilion (4). 3. Instrument muzical de suflat, din alamă, asemănător cu trompeta, dar de dimensiuni mai mici decât aceasta și cu un registru mai înalt. 4. (În sintagma) *Cornet nazal* = fiecare dintre cele șase lame osoase în formă de cornet (1), situate pe pereții laterali ai celor două nări. 5. Produs de patiserie asemănător cu vafela de napolitană sau de tort, în formă de con (retezat), în care se pune înghețată, frișcă, cremă etc. Din fr. **cornet**.

CORNIERĂ, *corniere*, s.f. Bară laminată din oțel, având profilul secțiunii transversale în forma literei L. Din fr. **cornière**.

CORNIȘĂ, *cornișe*, s.f. 1. Partea superioară, ieșită în afară și ornamentată, a zidului unei construcții, având rolul de a sprijini acoperișul și de a împiedica scurgerea apei de ploaie pe fața clădirilor. 2. Mură proeminentă care înconjoară un antablament, o mobilă etc., având rol decorativ. 3. Drum paralel cu curbele de nivel pe marginea superioară a unei pante abrupte, a unei faleze etc. [Var.: **cornice** s.f.] Din fr. **corniche**.

CORNIȘON, *cornișoni*, s.m. Varietate de castraveți mici și tari, folosiți mai ales pentru conservare în oțet. Din fr. **cornichon**.

CORNIST, -Ă, *corniști*, -ste, s.m. și f. 1. Gornist, trompet. 2. Persoană care cântă la corn (I 3). Din fr. **corniste**.

COROBORANT, -Ă, *coroboranți*, -te, adj. Care coroborează, întărește. Din fr. **corroborant**.

CORODA, *corodez*, vb. I. Tranz. 1. A roade, a degrada unele materiale, metale etc. în mod progresiv cu ajutorul agenților chimici. 2. A pregăti o formă de tipar prin gravare chimică cu ajutorul unei soluții corozive. 3. A decolora pe anumite porțiuni o țesătură vopsită în vederea obținerii unor desene. Din fr. **corroder**.

CORODARE, *corodări*, s.f. Acțiunea de a *coroda* și rezultatul ei. V. **coroda**.

CORODANT, -A, *corodanți*, -te, adj., s.m. (Substanță) care produce corodare, corosiv. Din fr. **corrodant**.

COROIAJ, *coroiaje*, s.n. Raportul dintre aria secțiunii inițiale a unui lingou sau a unui semifabricat supus laminării sau forjării și aria secțiunii finale a semifabricatului sau a piesei obținute. Din fr. **corroyage**.

COROIDĂ, *coroide*, s.f. Membrană subțire, vasculară și pigmentată a ochiului, situată între sclerotică și retină. Din fr. **choroïde**.

COROIDIAN, -Ă, *coroidieni*, -e, adj. (Anat.) De coroidă, al coroidiei. Din fr. **choroïdien**.

COROIDITĂ s.f. Inflamație a coroidiei, însoțită de tulburări de vedere. Din fr. **choroïdite**.

COROLĂ, *corole*, s.f. Totalitatea petalelor, de obicei frumos colorate, ale unei flori, constituind învelișul floral intern la majoritatea angiospermelor. Din fr. **corolle**.

COROLAR, -A, *corolari*, -e, adj. (Bot.) Al corolei. Din fr. **corollaire**.

CORONAMENT, *coronamente*, s.n. 1. Ornamet terminal situat la partea superioară a unei clădiri, a unei porți etc. 2. Partea superioară a unui chei, a unui dig, a unui zid de sprijin, executată, de obicei, din piatră fălțuită. 3. Coroană (5). Din fr. **couronnement** (dupa *coroană*).

CORONAR, -A, *coronari*, -e, adj. (Și substantivat, f.) Vase sangvine, artere și vene în formă de coroană în jurul unui organ pe care îl irrigă. Din fr. **coronaire**.

CORONARIAN, -A, *coronarieni*, -e, adj. Care se referă la arterele coronare. Din fr. **coronarien**.

CORONARITĂ, s.f. Inflamație a arterelor coronare ale inimii, constituind uneori cauza anginei pectorale sau a infarctului miocardic. Din fr. **coronarite**.

CORONIU s.n. Element chimic ipotetic aflat în coroana solară, căruia i-au fost atribuite unele linii spectrale produse în realitate de atomii puternic ionizați ai unor elemente cunoscute. Din fr. **coronium**.

CORONOGRAF, *coronografe*, s.n. Instrument astronomic pentru studiiul coroanei solare. Din fr. **coronographe**.

CORONULĂ, *coronule*, s.f. Ansamblul apendicelor care se găsesc la petalele unor corole. Din fr. **coronule**.

COROSIVITATE, s.f. Însușirea de a fi corosiv. Din fr. **corrosivité**.

COROZIUNE, *corozioni*, s.f. Proces chimic sau electrochimic de degradare, exercitat la suprafața corpurilor de oxigenul din aerul umed sau de diverse substanțe chimice. ♦ Proces de eroziune a unor roci sub acțiunea apelor, a vântului etc. Din fr. **corrosion**.

CORPOLENTĂ s.f. Însușirea de a fi corpulent. Din fr. **corpulence**.

CORPORALITATE s.f. Însușirea de a fi corporal, de a avea un corp. Din fr. **corporalité**.

CORPORATIE, *corporații*, s.f. 1. (In societatea medievală) Formă specifică de organizare a activității economice a meseriașilor; breaslă (1); isnaș, rufet. 2. (în unele țări) Întreprindere mare. ♦ Societate pe acțiuni. [Var.: **corporațiune** s.f.] Din fr. **corporation**.

CORPORATISM s.n. Doctrină social-politică și economică, apărută după primul război mondial, care preconiza înlocuirea sindicatelor muncitorești cu corporații, organizații profesionale din care să facă parte atât muncitorii, cât și patronii, precum și înlocuirea parlamentului cu o reprezentanță națională a corporațiilor. Din fr. **corporatisme**.

CORPORATIST, -Ă, *corporațiști*, -ste, adj., s.m și f. 1. Care ține de corporatism și de ideologia lui, privitor la corporatism și la ideologia lui. 2. S.m și f. adept al corporatismului. 3. Adj. Corporativ. - **Corporatism** + suf. -ist.

CORPORATIV, -Ă, *corporativi*, -e, adj. Care ține de corporații, privitor la corporații; pe bază de corporații; corporatist (3). Din fr. **corporatif**.

CORPUSCULAR, -Ă, *corpusculari*, -e, adj. Care ține de corpusculi, privitor la corpusculi. Din fr. **corpusculaire**.

CORSAJ, *corsaje*, s.n. Parte a unei rochii care acoperă bustul. Din fr. **corsage**.

CORSETIERĂ, *corsetiere*, s.f. Femeie care confecționează corsete. Din fr. **corsetière**.

CORTICAL, -Ă, *corticali*, -e, adj. Care ține de scoarța sau de învelișul exterior al unui organ animal sau vegetal. ♦ Care ține de scoarța creierului. Din fr. **cortical**.

CORTICOID, *corticoizi*, s.m. (Biol.) Hormon secretat de corticosuprarenală; corticosteroid. Din fr. **corticoïde**

CORTICOPLEURITĂ, *corticopleurite*, s.f. Congestie pulmonară localizată în zona corticală a plămânilor și care afectează și pleura din zona respectivă. Din fr. **corticopleurite**.

CORTICOSTEROID, *corticosteroizi*, s.m. (Biol.) Corticoid. Din fr. **corticostéroïd**.

CORTICOTERAPIE s.f. Tratament făcut asupra scoarței cerebrale. Din fr. **corticothérapie**.

CORTICOTROP, *corticotropi*, s.m. Hormon al lobului anterior al hipofizei, cu efect stimulator asupra funcționării cortexului suprarenal. Din fr. **corticotrope**.

CORTIZON, *cortizoni*, s.m. Hormon secretat de glanda suprarenală, care, preparat sintetic, este folosit în tratamentul insuficienței suprarenale, a reumatismului, a astmului, a unor infecții etc. Din fr. **cortisone**.

CORUPTIBILITATE s.f. Însușirea de a fi coruptibil; yenalitate. Din fr. **corruptibilité**.

CORVETĂ, *corvete*, s.f. 1. Navă de război de mic tonaj, ușor armată și cu mare mobilitate în acțiune. 2. (Ieșit din uz) Corabie de război cu trei catarge, mai mică decât fregata și mai mare decât bricul. Din fr. **corvette**.

CORVID, *corvide*, s.n. (La pl.) Familie de păsări terestre sau arboricole, omnivore, variate ca mărime și colorit (*Corvidae*); (și la sg.) pasăre care face parte din această familie. - După fr. **corvidés**

COSA, *cose*, s.f. Obiect protector din tablă care se introduce în interiorul unei bucle formate la capătul unui cablu. Din fr. **cose**.

COȘENILA, *coșenile*, s.f. Insectă exotică din Mexic, care atacă o specie de smochin și din care se extrage carmăzul (*Coccus cacti*); carmăz. Din fr. **cochenille**.

COSINUS, *cosinusuri*, s.n. (Mat.) Funcție trigonometrică a unui unghi, egală cu sinusul unghiului complementar. Din fr. **cosinus**.

COSINUSOIDĂ, *cosinusoide*, s.f. Reprezentare grafică a funcției trigonometrice cosinus. Din fr. **cosinusoïde**.

COȘMAR, *coșmaruri*, s.n. Vis urât, cu senzații de apăsare și de înăbușire. ♦ Fig. Grijă apăsătoare, obsedantă. Din fr. **cauchemar**.

COȘMARESC, -EASCĂ, *coșmarești*, adj. (Livr.) De coșmar. - După fr. **cauchemardesque**.

COSMETIC, -Ă, *cosmetici*, -ce, adj., subst. I. 1. Adj. Care servește la îngrijirea feței sau a părului. 2. S.n. cremă sau loțiune care servește la îngrijirea feței sau a părului.

II. 1. S.f. Artă de a îngriji în mod igienic tenul, întrebuintând metode și preparate adecvate; profesiunea cosmeticianului. ♦ Ramură a industriei chimico-farmaceutice care se ocupă cu fabricarea cosmeticelor (I 2). 2. Adj. Care ține de cosmetică (II 1), privitor la cosmetică. *Laborator cosmetic*. Din fr. **cosmétique**.

COSMETICIAN, -Ă, *cosmeticieni*, -e, s.m. și f. Persoană care se îndeletnicește cu cosmetica (II 1). - **Cosmetică** + suf. -ian.

COSMETOLOGIE s.f. Știință care se ocupă în general cu înfrumusețarea corpului. Din fr. **cosmétologie**.

COSMETOLOG, -Ă, *cosmetologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în cosmetologie. Din **cosmetologie** (derivat regresiv).

COSMIATRIE s.f. Specialitate medicală care se ocupă cu înlăturarea defectelor fizice, cu menținerea frumuseții. Din fr. **cosmiatrie**.

COSMIC, -Ă, *cosmici*, -ce, adj. Care ține de cosmos, privitor la cosmos. ♦ *Raze cosmice* = radiații ionizate cu mare putere de pătrundere, care străbat atmosfera în direcție aproape verticală. *Spațiu cosmic* = spațiu infinit în care se află planetele, stelele, galaxiile etc.; spațiu interplanetar; *p. ext.* spațiul din afara planetei noastre. *Radiație cosmică* = radiație corpusculară sau electromagnetică provenită din spațiul cosmic. Din fr. **cosmique**.

COSMOBIOLOGIE s.f. Disciplină care cercetează problemele vieții în cosmos. Din fr. **cosmobiologie**.

COSMOCHIMIE s.f. Ramură a chimiei care studiază elementele și combinațiile chimice din cosmos. Din fr. **cosmochimie**.

COSMOCRAȚIE s.f. (Rar) Monarhie universală, preconizată de antici. Din fr. **cosmocratie**.

COSMOFIZIOLOGIE s.f. Studiu al acțiunii factorilor cosmici asupra fiziologiei organismelor vii. Din fr. **cosmophysiologie**.

COSMOFOTOGRAMMETRIE s.f. Metodă a fotogrammetriei care măsoară și reprezintă grafic mari porțiuni din suprafața terestră sau din a celorlalte planete, întocmind hărți pe baza fotografiilor luate din sateliți artificiali. Din fr. **cosmophotogrammétrie**.

COSMOGONIC, -Ă, *cosmogonici*, -ce, adj. Privitor la cosmogonie. Din fr. **cosmogonique**.

COSMOGONIE s.f. Ramură a astronomiei care se ocupă cu studiul originii și evoluției corpurilor cerești și al sistemelor de corpuri cerești. Din fr. **cosmogonie**.

COSMOGRAF, -Ă, *cosmografi*, -e s.m. și f. Om de știință care se ocupă cu cosmografia. Din fr. **cosmographie**.

COSMOGRAFIC, -Ă, *cosmografici*, -ce, adj. Care ține de cosmografie, privitor la cosmografie. Din fr. **cosmographique**.

COSMOGRAFIE, *cosmografii*, s.f. Ramură a astronomiei, care se ocupă cu descrierea corpurilor și fenomenelor cerești așa cum sunt cunoscute din observații, fără interpretare sau explicare. Din fr. **cosmographie**.

COSMOLOG, -Ă, *cosmologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în cosmologie. Din fr. **cosmologue**.

COSMOLOGIC, -Ă, *cosmologici*, -ce, adj. Care ține de cosmologie. Din fr. **cosmologique**.

COSMOLOGIE s.f. Ramură a astronomiei care studiază structura și evoluția cosmosului și legile generale care îl conduc. Din fr. **cosmologie**.

COSMONAUT, -Ă, *cosmonauți*, -te, s.m. și f. Astronaut. Din fr. **cosmonaute**. Cf. rus. *kosmonavt*.

COSMONAUTIC, -Ă, *cosmonautici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. referitor la cosmonautică, de cosmonautică. 2. S.f. Astronautică. Din fr. **cosmonautique**. Cf. rus. *kosmonavtika*.

COSMONOMIE s.f. Totalitatea legilor care guvernează universul. Din fr. **cosmonomie**.

COSMOPATOLOGIC, -Ă, *cosmopatologici*, -ce, adj. De cosmopatologie. Din fr. **cosmopathologique**.

COSMOPATOLOGIE s.f. Studiu al acțiunii nocive a factorilor cosmici asupra organismelor vii. Din fr. **cosmopathologie**.

COSMOPOLIT, -Ă, *cosmopoliti*, -te, adj. 1. (Adesea substantivat) Care aparține cosmopolitismului, privitor la cosmopolitism; care manifestă cosmopolitism. ♦ (Ieșit din uz) Care era atras de tot ce era străin. 2. Care ține de mai multe culturi, comun mai multor țări sau tuturor țărilor; universal. ♦ Pestriț, amestecat (prin prezența mai multor naționalități și limbi). *Oraș cosmopolit*. Din fr. **cosmopolite**. Cf. (pt. sensul 1) rus. *kosmopolit*.

COSMOPOLITISM s.n. 1. Concepție din epoca sclavagismului grec și roman, care promova ideea "cetățeniei universale". ♦ Concepție potrivit căreia patria e lumea întreagă, iar omul, cetățean al ei. 2. (Ieșit din uz) Admirație manifestată față de tot ce era străin. Din fr. **cosmopolitisme**. Cf. (pt. sensul 2) rus. *kosmopolitizm*.

COSMOS s.n. 1. Spațiu cosmic; univers. 2. (La grecii antici) Universul, considerat ca un tot armonios organizat, infinit în timp și în spațiu, în opoziție cu haosul. Din fr. **cosmos**.

COSMOTRON, *cosmotroane*, s.n. (Fiz.) Sincrofazotron. Din fr. **cosmotron**.

COSTIER, -Ă, *costieri*, -e, adj. În (sau din) regiunea coastei (3), în legătură cu țărmul marin. ♦ Navă costieră = navă care face curse de-a lungul coastelor. Din fr. **costière**.

COSTOTOM, *costotome*, s.n. Instrument chirurgical pentru tăierea coastelor. Din fr. **costotome**.

COSTUM, *costume*, s.n. 1. Îmbrăcăminte bărbătească compusă din haină și pantaloni (și din vestă). ♦ Îmbrăcăminte femeiească compusă din fustă și jachetă; taior. 2. (Cu determinări) Fel de îmbrăcăminte la anumite ocazii. 3. (Cu determinări) Fel de îmbrăcăminte caracteristică unui popor, unei regiuni, unei epoci etc.; port. Din fr. **costume**.

COSTUMA, *costumez*, vb. I. Refl. A se îmbrăca cu un costum special pentru bal mascat, pentru ieșirea în scenă etc. Din fr. **costumer**.

COSTUMARE, *costumări*, s.f. Acțiunea de a se costuma și rezultatul ei. V. **costuma**.

COSTUMAT, -Ă, *costumați*, -te, adj. Îmbrăcat cu un costum special (la bal, pe scenă etc.). ♦ *Bal costumat* = bal la care participanții poartă costume originale (fără să fie mascați). V. **costuma**.

COSTUMAȚIE, *costumații*, s.f. Îmbrăcăminte specială pentru o piesă de teatru, un bal mascat etc.; fel de a se îmbrăca într-o asemenea împrejurare. [Var.: **costumațiune** s.f.] - **Costuma** + suf. -*ăție*.

COSTUMIER, -Ă, *costumieri*, -e, s.m. și f. Persoană care are în păstrare costumele actorilor unui teatru sau ale unui studio cinematografic. Din fr. **costumier**.

COTA, *cotez*, vb. I. Tranz. 1. A însemna, a marca, a numerota potrivit unei anumite ordini. 2. A stabili cursul acțiunilor, titlurilor de creanță etc. (la bursă). ♦ A introduce efecte la bursă. ♦ Intranz. (Despre

titluri, acțiuni, hârtii) A avea o anumită valoare, un anumit curs la bursă. **3.** Fig. A aprecia, a prețui, a evalua, a considera. **4.** A înscrie, pe un desen tehnic, prin linii și cifre, dimensiunile obiectului reprezentat. Din fr. **coter**.

COTARE, *cotări*, s.f. Acțiunea de a *cota* și rezultatul ei; apreciere, prețuire, considerare. V. **cota**.

COTANGENTĂ, *cotangente*, s.f. Funcție trigonometrică a unui unghi, egală cu tangenta trigonometrică a unghiului complementar. Din fr. **cotangente**.

COTĂ, *cote*, s.f. **1.** Parte cu care cineva contribuie la formarea unui fond, la o cheltuială comună etc.; parte care îi revine cuiva în urma unei repartizări, a unei împărțeli etc. ♦ (Ec.) *Cota bursei* = **a)** nivelul cursului la bursă; **b)** lista valorilor cotate la bursă. ♦ Parte dintr-un tot căreia i se dă o anumită destinație sau care este supusă unui anumit regim; *p. ext.* raport sau număr abstract care reprezintă această parte. **2.** (ieșit din uz) Contribuție obligatorie pe care statul o impunea producătorilor și care consta în predarea unor cantități de produse dinainte stabilite la termenele și prețurile fixate de stat. ♦ *Cotă de întreținere* = sumă de bani cu care fiecare dintre colocatari contribuie la cheltuielile comune de întreținere a imobilului respectiv. **3.** (Concr.) Loc pe un teren, corespunzător unei altitudini marcate pe o hartă; nivel la care se află un loc, o construcție etc. ♦ *Cota apelor* = nivelul unei ape curgătoare. **4.** Fiecare dintre valorile numerice ale dimensiunilor unui obiect reprezentat prin desen. **5.** Ansamblu de semne, simboluri, cifre, litere care indică locul unor cărți, al unor documente etc. într-o bibliotecă, într-un inventar etc. Din fr. **cote**.

COTERIE, *coterii*, s.f. Grup restrâns de persoane care urmăresc scopuri ascunse, egoiste și care urzesc intrigi și alte acțiuni reprobabile; gașcă, clică. Din fr. **coterie**. **COTIL**, *cotili*, s.m. Cavitate osoasă în care se articulează un alt os. Din fr. **cotyle**. **COTILEDON**, *cotiledoane*, s.n. **1.** Frunză a embrionului plantelor cu semințe care servește la hrănirea plantei imediat după încolțire. **2.** (Anat.) Fiecare dintre cei doi lobi ai placentei. Din fr. **cotylédone**. **COTILEDONAT**, *-Ă, cotiledonați, -te*, adj. (Despre plante) Care are unul, două sau mai multe cotiledoane (**1**). ♦ (Substantivat, f. pl.) Nume generic dat plantelor care au cotiledoane. Din fr. **cotylédoné**. **COTILION**, *cotilioane*, s.n. Dans de bal cu ritm de marș sau de cadril, cu figuri și cu

scene mimice foarte variate; melodie după care se executa acest dans. Din fr. **cotillon**.

COTITATE s.f. Valoare la care se ridică partea fiecăruia dintr-un întreg. Din fr. **quotité**.

COTIZA, *cotizez*, vb. I. **1.** Intrans. A plăti o cotizație. **2.** Refl. recipr. (Rar) A se uni pentru a participa la o cheltuială comună. Din fr. **cotiser**.

COTIZATOR, *-OARE, cotizatoare*, s.n., *cotizatori, -oare*, s.m. și f. **1.** S.n. Foaie, registru etc. în care se înscriu cotizațiile. **2.** S.m. și f. Cotizant. - **Cotiza** + suf. *-tor*.

COTIZANT, *-Ă, cotizanți, -te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care cotizează (**1**). Din fr. **cotisant**.

COTIZAȚIE, *cotizații*, s.f. Sumă fixă plătită periodic de membrii unei asociații, ai unei organizații etc.; *p. ext.* contribuție bănească la o cheltuială comună. [Var.: **cotizațiune** s.f.] Din fr. **cotisation**.

COTLET, *collete*, s.n. **1.** Sortiment de carne, împreună cu osul, tăiată din partea superioară a coastelor; antricot. **2.** (La pl.) Favoriți. Din fr. **côtelette**.

COTUTELĂ, *cotutele*, s.f. Tutelă deținută de două sau de mai multe persoane. Din fr. **cotutelle**.

COTUTORE, *-OARE, cotutori, -oare*, s.m. și f. Persoană însărcinată de o autoritate judiciară să exercite funcția de tutore împreună cu altă persoană. Din fr. **cotuteur**.

COULOMB, *coulombi*, s.m. Unitate de măsură pentru sarcina electrică, egală cu cantitatea de electricitate care traversează într-o secundă secțiunea unui conductor străbătut de un curent electric constant de 1 amper. Din fr. **coulomb**.

COULOMBMETRU, *coulombmetre*, s.n. Voltmetru pentru măsurarea sarcinii electrice care a trecut printr-un circuit electric de curent continuu. Din fr. **coulombmètre**.

COXAL, *-Ă, coxali, -e*, adj. Care aparține coapsei, referitor la coapsă. ♦ *Os coxal* = fiecare dintre cele două oase de formă plată care formează scheletul șoldului; os iliac. Din fr. **coxal**.

COXALGIE s.f. **1.** Tuberculoză a articulației șoldului. **2.** Durere localizată în articulația șoldului. Din fr. **coxalgie**.

COXITA, *coxite*, s.f. (Med.) Infecție a osului coxal; *spec.* coxalgie (**1**). Din fr. **coxite**.

COXOFEMURAL, *-Ă, coxofemurali, -e*, adj. (Anat., despre articulații) Care face

legătura între femur și șold. Din fr. **coxo-femoral**.

COXOPATIE, *coxopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile șoldului. Din fr. **coxopathie**.

COZERIE, *cozerii*, s.f. (Livr.) Convorbire familiară, intimă, ușoară și plăcută. ♦ Expunere simplă, fără pretenție. Din fr. **causerie**.

COZEUR, *cozeuri*, s.m. Persoană care vorbește cu ușurință, știind să întrețină o conversație plăcută. Din fr. **causeur**.

CRAB, *crabi*, s.m. Nume dat mai multor specii de animale crustacee marine, cu zece picioare, cu abdomenul scurt și îndoit sub cefalotoracele mare și turtit; mai cunoscută este o specie din Marea Neagră, cu carnea foarte gustoasă (*Carcinus moenas*). Din fr. **crabe**.

CRABOT, *craboți*, s.m. (Tehn.) Fiecare dintre proeminențele frontale ale unui manșon sau ale unui disc, prin intermediul căruia se poate realiza antrenarea în mișcarea de rotație a doi arbori. Din fr. **crabot**.

CRACA, *crachéz*, vb. I. Tranz. A descompune prin cracare o substanță organică. Din fr. **craquer**.

CRACARE, *cracări*, s.f. Procedeu industrial de descompunere, la temperaturi și presiuni înalte, a unui compus organic în molecule mai simple, folosit mai ales în industria petrolieră; cracaj. V. **craca**.

CRACAJ, *cracaje*, s.n. Cracare. Din fr. **craquage**.

CRACOVIANĂ, *cracoviene*, s.f. Cracoviac. Din fr. **cracovienne**.

CRAMPA, *crampe*, s.f. 1. Con tracție involuntară, prelungită și dureroasă a unui mușchi sau a unui grup muscular; colică. ♦ *Crampa scriitorului* = crampă a musculaturii antebrațului și a mâinii, care intervine în timpul scrierii; grafospasm. ♦ (La pl.) Dureri acute în stomac. 2. Unealtă de oțel cu un cioc ascuțit, fixată într-o coadă de lemn, cu ajutorul căreia se taie rocile de duritate mică și mijlocie din abataj. Din fr. **crampe**.

CRAMPON, *crampoane*, s.n. 1. Piron de oțel cu secțiune pătrată, cu care se fixează pe traverse sinele de cale ferată. 2. Bucată mică de talpă groasă, de cauciuc sau de material plastic care se aplică pe talpa unor bocanci de sport, pentru a asigura stabilitatea jucătorilor pe teren. 3. Rădăcină adventivă a unei plante agățătoare, prin care aceasta se prinde de copaci, de ziduri etc. Din fr. **crampon**.

CRAMPONA, *cramponéz*, vb. I. Refl. A se agăța cu desperare de ceva sau de cineva; *fig.* a se ține morțiș, scai de ceva sau de cineva, a nu voi să renunțe, a se strădui din toate puterile să păstreze ceva. Din fr. **cramponner**.

CRAMPONARE s.f. Faptul de a se *crampona*. V. **crampona**.

CRAMPONAJ, *cramponaje*, s.n. Utilizare a crampoanelor (2); fixare cu crampoanele (2). Din fr. **cramponnage**.

CRANIOLOG, **-Ă**, *craniologi*, **-ge**, s.m. și f. (Med.) Specialist în craniologie. Din fr. **crâniologue**.

CRANIOLOGIC, **-Ă**, *craniologici*, **-ce**, adj. (Med.) De craniologie, al craniologiei. Din fr. **crâniologique**.

CRANIOLOGIE s.f. Parte a antropologiei și a osteologiei care se ocupă cu studiul formei și al dimensiunilor craniului. [Var.: **cranilogie**, **cranologie** s.f.] Din fr. **craniologie**.

CRANIOMETRIC, **-Ă**, *craniometrici*, **-ce**, adj. (Med.) De craniometrie, al craniometriei. Din fr. **crâniométrique**.

CRANIOMETRIE s.f. Parte a antropometriei care se ocupă cu măsurarea dimensiunilor craniului și a indicilor cranieni. Din fr. **craniométrie**.

CRANIOMETRU, *craniometre*, s.n. Instrument asemănător unui compas, cu care se măsoară dimensiunile craniului. Din fr. **craniomètre**.

CRANIOTOM, *craniotome*, s.n. Instrument chirurgical cu ajutorul căruia se sparg oasele craniului la făt atunci când acesta nu poate fi expulzat. Din fr. **craniotome**.

CRANIOTOMIE, *craniotomii*, s.f. Taietură chirurgicală a craniului făcută cu craniotomul. Din fr. **craniotomie**.

CRAPULOS, **-OASĂ**, *crapuloși*, **-oase**, adj. (Rar) Care este în decădere, în stare de mizerie morală; vicios, viciat. ♦ Hoțesc, tâlhăresc. Din fr. **crapuleux**.

CRAS, **-Ă**, *crași*, **-se**, adj. Care nu corespunde nici celor mai modeste exigențe; ale cărui caractere negative sunt sub orice limită; extrem (în sens rău); grosolan, nerușinat. Din fr. **crasse**.

CRATER, *cratere*, s.n. 1. Deschizătură în formă de pâlnie la un vulcan, prin care țâșnesc vapori, gaze, cenușă etc. și se revarsă lava. 2. Gaură în formă de pâlnie făcută de un meteorit pe suprafața pământului. ♦ *Crater lunar* = adâncitură rotundă de pe suprafața lunii, a cărei formare poate fi pusă pe seama unei activități vulcanice sau a unui

bombardament meteoritic; circ lunar. **3.** Vas antic mare, cu gura largă și cu două mânere, care servea la masă pentru amestecarea vinului cu apa. Din fr. **cratère**.

CRATERIFORM, -**Ă**, *crateriformi*, -*e*, adj. (Livr.) Care are forma craterului unui vulcan. Din fr. **cratériforme**.

CRATOGEN, *cratogene*, s.n. **1.** Regiune întinsă din scoarța pământului care într-o anumită perioadă nu a suferit mișcări de cutare, ci numai mișcări lente de ridicare sau de coborâre. **2.** Platformă. Din fr. **cratogène**.

CRAVAȘA, *cravașez*, vb. I. Tranz. A lovi, a biciui cu cravașă. Din fr. **cravacher**.

CRAVAȘARE, *cravașări*, s.f. Acțiunea de a *cravașa*; biciuire. V. **cravașa**.

CRAVAȘA, *cravașe*, s.f. Vargă elastică din piele sau îmbrăcată în piele, folosită la călărie pentru îndemnarea calului la mers, alergat etc.; biciușcă. Din fr. **cravache**.

CRAVATA, *cravate*, s.f. Accesoriu al îmbrăcăminții (bărbătești), constând dintr-o fâșie îngustă de stofă, de mătase etc. care se înnoadă la gât și ale cărei capete sunt de obicei lăsate să atârne pe piept. ◇ (Ieșit din uz) *Cravată roșie* (sau *de pionier*) = bucată de țesătură de culoare roșie, de formă triunghiulară pe care o purtau la gât pionierii. Din fr. **cravate**.

CRAVATIER, *cravatieri*, s.m. (Rar) Meseriaș care confecționează cravate; țesător de cravate. Din fr. **cravatier**.

CRAZA, *craze*, s.f. Fuziune a vocalei (sau silabei) inițiale a unui cuvânt cu vocala (sau silaba) finală a cuvântului precedent. Din fr. **crase**.

CREATINEMIE, *creatinemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a creatinei în sânge; cantitate de creatină prezentă în sânge. Din fr. **créatinémie**.

CREATININĂ s.f. Derivat al creatinei, care se găsește în sânge și în urină. Din fr. **créatinine**.

CREATINURIE, *creatinurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a creatinei în urină; cantitate de creatină prezentă în urină. Din fr. **créaturie**.

CREAȚIONISM s.n. Concepție teologică potrivit căreia sufletul fiecărui individ provine, prin creație nemijlocită, de la Dumnezeu, afirmându-se astfel că sufletul este un principiu deosebit de trup. Din fr. **créationisme**.

CREAȚIONIST, -**Ă**, *creaționiști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al creaționismului. Din fr. **créationiste**.

CREATIV, -**Ă**, *creativi*, -*e*, adj. (Livr.) Creator. Din fr. **créatif**.

CREATIVITATE, *creativități*, s.f. Însușirea de a fi creator; putere creatoare. Din fr. **créativité**.

CREDIBILITATE s.f. Însușire a unui lucru de a putea fi crezut. Din fr. **crédibilité**.

CREDIT, *credite*, s.n. **1.** Relație (economică) bănească ce se stabilește între o persoană fizică sau juridică (creditor), care acordă un împrumut de bani sau care vinde mărfuri sau servicii pe datorie, și o altă persoană fizică sau juridică (debitor), care primește împrumutul sau cumpără pe datorie; împrumut acordat (cu titlu rambursabil și condiționat de obicei de plata unei dobânzi); creanța creditorului; obligația (bănească), datoria celui creditat; (concr.) valoarea, suma de bani pe care creditorul o cedează cu titlu rambursabil debitorului său. ◇ *Scrisoare de credit* = înscris care autorizează pe purtătorul său să primească un anumit credit. ◇ Expr. *A da pe credit* = a vinde fără a primi banii imediat (cu plata temporar amânată). *A deschide* (cuiva) *un credit* = a pune la dispoziția cuiva, cu respectarea formelor legale, un credit în limitele și în condițiile stabilite de mai înainte. *A face* (cuiva) *un credit* = **a)** a vinde (cuiva) marfă pe datorie; **b)** a acorda încredere cuiva, a aștepta cu încredere comportarea bună a cuiva. **2.** Sector, sferă a circulației care cuprinde relațiile de credit. **(1).** **3.** Coloana din dreapta a unui cont, în care se înscriu reducerile (scăderile) de activ sau sporurile (creșterile) de pasiv. **4.** Fig. Considerație, încredere, stimă, autoritate, influență, trecere de care se bucură cineva. Din fr. **crédit**.

CREDITA, *creditez*, vb. I. Tranz. **1.** A acorda sau a deschide cuiva un credit **(1)**; a împrumuta pe cineva cu o sumă de bani; a vinde cuiva pe credit. **2.** A face o înregistrare în creditul unui cont. Din fr. **créditer**.

CREDITARE, *creditări*, s.f. Acțiunea de a *credita* și rezultatul ei. ◇ *Creditarea taxelor vamale* = amânarea efectuării plății taxelor vamale cu condiția prezentării de garanții și a plății unor dobânzi aferente. V. **credita**.

CREDITOR, -**OARE**, *creditori*, -*oare*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. (Despre persoane fizice sau juridice) Care a creditat; (despre sume) care se înscrie în creditul unui cont. **2.** S.m. și f. Titular al unui drept de creanță; persoană sau instituție care a acordat cuiva un credit **(1)**. Din fr. **créditeur**.

CREION, *creioane*, s.n. **1.** Ustensilă pentru scris sau desenat, constituită dintr-o mină

neagră sau colorată, protejată de un înveliș de obicei din lemn; bețișor făcut din argilă combinată cu diferite substanțe, cu care se poate desena în diferite culori. **2.** Desen realizat în creion (**1**). **3.** Fig. Mod de a scrie, de a compune; ușurința de a scrie, de a compune ceva (valoros). **4.** Obiect în formă de creion (**1**) preparat din substanțe cosmetice, folosit ca fard. **5.** (În sintagma) *Creion luminos* = dispozitiv electronic folosit pentru introducerea datelor și informațiilor în minicalculatoare. Din fr. **crayon**.

CREIONAȘ, *creionașe*, s.n. Diminutiv al lui *creion*. - **Creion** + suf. -aș.

CREIONA, *creionéz*, vb. I. Tranz. A executa cu creionul un desen indicând numai trăsăturile generale ale modelului; a schița. ♦ Fig. (În literatură) A schița un portret, un caracter etc. Din fr. **crayonner**.

CREIONARE, *creionări*, s.f. Acțiunea de a *creiona*. V. **creiona**.

CREIONAJ, *creionaje*, s.n. Desen făcut cu creionul (**1**). Din fr. **crayonnage**.

CREIONIST, -**Ă**, *creioniști*, -*ste*, s.m. și f. (Rar) Desenator în creion (**1**). Din fr. **crayonniste**.

CREM adj. invar. Alb-gălbui (de culoarea untului). Din fr. **crème**.

CREMALIERĂ, *cremaliere*, s.f. Organ de mașină având forma unei bare dințate pe care se angrenează o roată cilindrică dințată, pentru a transforma o mișcare de rotație într-o mișcare de translație și invers. Din fr. **crémaillère**.

CREMATORIU, -**IE**, *crematorii*, adj., s.n. **1.** Adj. Care servește la ardere, la incinerare. **2.** S.n. Clădire amenajată cu instalații speciale, destinată incinerării cadavrelor. ♦ Cuptor pentru arderea gunoaielor. Din fr. **crématoire**.

CREMA, *creme*, s.f. **1.** Preparat culinar de consistența unei paste, obținut din lapte, ouă și zahăr, cu adaos de cafea, ciocolată, vanilie etc., care se servește ca desert sau se adaugă ca ingredient la unele prăjituri. ♦ (Cu determinări) Lichior fin. **2.** Produs obținut prin emulsionarea unor grăsimi, ceruri, gume etc. cu apă, uleiuri eterice și ingrediente, în vederea utilizării în tehnică, cosmetică sau medicină; alifie. ♦ *Cremă de ghețe* = preparat asemănător cu o alifie, pentru uns și lustruit încălțăminte din piele. **3.** Fig. Ceea ce este bun, de frunte, de calitate superioară. Din fr. **crème**.

CREMOS, -**OASĂ**, *cremoși*, -*oase*, adj. Cu aspect de cremă, ca o cremă. - **Cremă** + suf. -os.

CREMOMETRU, *cremometre*, s.n. Instrument cu ajutorul căruia se măsoară cantitatea de smântână sau de alte grăsimi care se găsește în lapte. Din fr. **crémomètre**. **CREMONA**, *cremone*, s.f. Dispozitiv metalic folosit pentru închiderea unei ferestre sau a unei uși, construit din două vergele dispuse în prelungire și acționate cu ajutorul unui mâner. Din fr. **crémone**.

CRENAT, -**Ă**, *crenați*, -*te*, adj. (Despre frunze) Cu marginile dințate. Din fr. **créné**.

CRENELA, *creneléz*, vb. I. Tranz. A face, a construi creneluri într-un zid. Din fr. **créneler**.

CRENELARE, *crenelări*, s.f. Acțiunea de a *crenela*. V. **crenela**.

CRENELAT, -**Ă**, *crenelați*, -*te*, adj. (Despre un zid, o clădire etc.) Cu creneluri. Din fr. **crénelé**.

CRENOBIOLOGIE s.f. Ramură a limnologiei care studiază organismele vii din izvoare (minerale). Din fr. **crénobiologie**.

CRENOLOGIE s.f. Studiu al apelor minerale terapeutice. Din fr. **crénologie**.

CRENOTERAPEUT, *crenoterapeuți*, s.m. Medic specialist în crenoterapie. Din fr. **crénothérapeute**.

CRENOTERAPIE s.f. Folosire a apelor minerale în scop terapeutic. Din fr. **crénothérapie**.

CREODONTA, *creodonte*, s.f. (La pl.) Subordin fosil de mamifere primitive carnivore, cu dentiția puțin specializată, cu membrele masive, prevăzute cu gheare; (și la sg.) mamifer din acest subordin. Din fr. **créodontes**.

CREOFAG, -**Ă**, *creofagi*, -*ge*, adj. Care se hrănește cu carne. Din fr. **créophage**.

CREOFAGIE s.f. Obişnuință de a se hrăni cu carne. Din fr. **créophagie**.

CREOL, -**Ă**, *creoli*, -*e*, subst. **1.** S.m. și f. Persoană născută în America Latină sau în colonii, urmașă a coloniștilor spanioli, portughezi sau francezi. **2.** S.f. Limbă amestecată rezultată din contactul spaniolei, portughezei sau francezei cu un idiom indigen din America Latină, din Indiile de vest etc. ♦ (Adjectival) *Limba creolă din Haiti*. Din fr. **créole**.

CREOLINA s.f. Soluție obținută dintr-un amestec de crezoli și hidrocarburi aromatice, hidroxid de sodiu și apă, întrebuințată ca dezinfectant. Din fr. **créoline**.

CREOZOT s.n. Lichid uleios, incolor sau gălbui, caustic, cu miros caracteristic, extras prin distilare din gudronul de lemn sau de cărbune, întrebuințat în industrie (la

impregnarea lemnului) și în medicină (ca expectorant în bronșitele cronice). [Var.: **creuzot** s.n.] Din fr. **créosote**.

CREOZOTA, *creozotéz*, vb. I. Tranz. A impregna lemnul cu creozot pentru a-i mări rezistența. Din fr. **créosoter**.

CRÉOZOTARE, *creozotări*, s.f.

Acțiunea de a *creozota*. V. **creozota**.

CREOZOTAT, -**A**, *creozotați*, -*te*, adj.

Care a fost impregnat cu creozot. V. **creozota**.

CREP, *crepuri*, s.n. 1. Cauciuc natural, de culoare albă-gălbuie, din care se fac tălpi pentru încălțăminte. 2. Țesătură subțire, încrețită, din fire de mătase sau de lână suprarăsucite. ♦ *Crep satin* = țesătură cu una dintre fețe mată și cu cealaltă lucioasă.

♦ Bucată dintr-o asemenea țesătură, de culoare neagră, care se poartă la braț, la rever sau la pălărie în semn de doliu. Din fr. **crêpe**.

CREPDEȘIN s.n. (Text) Crep (2). [Var.: *crepdeșină* s.f.] Din fr. **crêpe de Chine**.

CREPITANT, -**A**, *crepitanți*, -*te*, adj. (Franțuzism) Care produce zgomote scurte și repetate; care pârâie, care trosnește. Din fr. **crépitant**.

CREPITAȚIE, *crepitații*, s.f. (Med.) Zgomot patologic repetat, produs de ciocnirea a două oase fracturate, de frecarea aerului când pătrunde în plămânii bolnavi etc. Din fr. **crépitation**.

CREPON, *crepoane*, s.n. Țesătură de fire răsucite în așa fel încât să se obțină încrețituri neregulate și bobite în relief. Din fr. **crêpon**.

CREPONAT, -**Ă**, *creponați*, -*te*, adj. (Despre țesături, hârtie etc.) Asemănător cu creponul; încrețit. - **Crepon** + suf. -*at*.

CREPS, *crepsuri*, s.n. (Înv.) Joc cu zaruri (originar din Anglia). Din fr. **creps**.

CRÉPUSCULAR, -**A**, *crepusculari*, -*e*, adj. Care ține de crepuscul. ♦ Slab luminat, abia vizibil. Din fr. **crépusculaire**.

CREȘĂ, *creșe*, s.f. Instituție care asigură îngrijirea copiilor până la vârsta de trei ani, un număr de ore sau de zile, pe săptămână. Din fr. **crèche**.

CRESTOMAȚIE, *crestomații*, s.f. Culegere de texte din diferiți autori, reprezentative pentru valoarea lor filologică, istorică, documentară etc.; analecte. [Var.: **crestomatie** s.f.] Din fr. **chrestomathie**.

CRETACEU, -**EE**, *cretacei*, -*ee*, s.n., adj. 1. S.n. Cretacic. 2. Adj. (Despre roci) De natura cretei, format din cretă. ♦ (Înv.) Care

se referă la perioada cretacică. Din fr. **crétacé**.

CRETIN, -**Ă**, *cretini*, -*e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de cretinism; imbecil, idiot. ♦ (Om) stupid, absurd. Din fr. **crétin**.

CRETINISM s.n. Boală, de obicei congenitală sau dobândită în primii ani de copilărie, cauzată de o dezvoltare insuficientă a creierului, asociată cu o insuficiență a glandei tiroide, care se manifestă prin tulburări în creștere, prin înapoiere mintală etc. ♦ Tâmpenie, idioție, prostie. Din fr. **crétinisme**.

CRETINIZA, *cretinizéz*, vb. I. Refl. și tranz. A deveni sau a face să devină cretin; p. ext. a (se) prosti. Din fr. **crétiniser**.

CRETINIZARE s.f. Faptul se a (se) *cretiniza*. V. **cretiniza**.

CRETON, *cretoane*, s.n. Țesătură imprimată, plină, rezistentă și deasă, fabricată mai ales din in sau din cânepă și folosită pentru huse de mobilă, draperii etc. Din fr. **cretonne**.

CREUZET, *creuzete*, s.n. Vas fabricat dintr-un material rezistent la căldură, folosit pentru reacții chimice la temperaturi înalte. ♦ Recipient în formă de oală, făcut dintr-un material refractar, în care se adună produsele de topire obținute în procesul metalurgic. Din fr. **creuset**.

CREVASĂ, *crevase*, s.f. Mare despicătură într-un ghețar montan. Din fr. **crevasse**.

CREVETA, *crevete*, s.f. Nume dat mai multor crustacee marine comestibile; caridă. Din fr. **crevette**.

CREZOL, *crezoli*, s.m. Numele mai multor substanțe extrase din gudroanele de cărbune și de lemn, folosite la prepararea bachelitei sau ca antiseptic. Din fr. **crésol**.

CRİANT, -**A**, *crianți*, -*te*, adj. (Franțuzism) Țipător (1). *Țulori criante*. Din fr. **criant**.

CRİBLURA, *cribluri*, s.f. Piatră dură, spartă mărunț, folosită la lucrări de asfaltare. Din fr. **criblure**.

CRIC, *cricuri*, s.n. Aparat portativ, acționat manual, folosit pentru ridicarea unor greutate mari la mică înălțime prin împingere de jos în sus. Din fr. **cric**.

CRICOID, -**A**, *cricoizi*, -*de*, adj. În formă de inel. Din fr. **cricoïde**.

CRİERGIE s.f. (Geol.) Acțiune a înghețului asupra solului și rocilor de suprafață. Din fr. **cryergie**.

CRIMĂ, *crime*, s.f. Infracțiune care reprezintă un grad ridicat de pericol și pe care legea o sancționează cu pedepsele cele mai mari; *spec. omor*. ♦ *Crimă internațională* = infracțiune deosebit de

gravă împotriva legilor și uzanțelor războiului, precum și împotriva păcii internaționale și a umanității. Din fr. **crime**.

CRIMINALIST, -Ă, *criminaliști*, -ste, s.m. și f. Specialist în criminalistică. Din fr. **criminaliste**.

CRIMINALITATE s.f. Săvârșire de omoruri; totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un anumit teritoriu într-o anumită perioadă. Din fr. **criminalité**.

CRIMINOGEN, -Ă, *criminogeni*, -e, adj. (Rar) Care generează o crimă sau favorizează producerea ei. Din fr. **criminogène**.

CRIMINOLOG, -Ă, *criminologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în criminologie. Din fr. **criminologue**.

CRIMINOLOGIE s.f. Știință care studiază criminalitatea, cauzele ei și găsirea metodelor pentru prevenirea și combaterea ei. Din fr. **criminologie**.

CRINOIDE s.n. pl. (Zool.) Crini-de-mare. Din fr. **crinoïdes**.

CRINOLINĂ, *crinoline*, s.f. Fustă lungă și foarte largă, în formă de clopot, susținută în interior de arcuri subțiri de oțel, la modă pe la mijlocul sec. XIX; malacof. Din fr. **crinoline**.

CRIOCAUTER, *criocaustere*, s.n. Instrument pentru distrugerea unor țesuturi patologice cutanate, prin congelare cu ajutorul zăpezii carbonice. Din fr. **cryocaustère**.

CRIOFIL, -Ă, *criofili*, -e, adj., s.m. și f. (Animal sau plantă) care trăiește la temperaturi scăzute. Din fr. **cryophil**.

CRIOFITĂ, *criofite*, s.f. (La pl.) Grup de plante format din alge, mușchi, ciuperci și bacterii adaptate la temperaturi joase; (și la sg.) plantă din acest grup. Din fr. **cryophites**.

CRIOGENIC, -Ă, *criogenici*, -ce, adj. 1. De criogenie, al criogeniei. 2. (Despre substanțe) Care produce scăderea temperaturii. Din fr. **cryogénique**.

CRIOGENIE s.f. Producere artificială a frigului, realizare a temperaturilor joase. Din fr. **cryogénie**.

CRIOLIT s.n. Fluorură naturală de sodiu și aluminiu, incoloră, albă sau ușor colorată, sticloasă, folosită în metalurgie și în industria sticlei. Din fr. **cryolithe**.

CRIOLOGIE s.f. Capitol al fizicii care studiază procedeele de obținere a temperaturilor joase, proprietățile corpurilor și fenomenelor specifice care se manifestă în apropiere de zero absolut. Din fr. **cryologie**.

CRIOSCOP, *crioscoape*, s.n. Aparat pentru determinarea greutatei moleculare a unei substanțe. Din fr. **cryoscope**.

CRIOSCOPIE s.f. Metodă de determinare a greutatei moleculare a unei substanțe prin măsurarea coborârii temperaturii de solidificare a acelei substanțe într-un solvent. Din fr. **cryoscopie**.

CRIOSTAT, *criostate*, s.n. Instalație pentru producerea sau menținerea unei temperaturi scăzute constante. Din fr. **cryostat**.

CRIOTERAPIE s.f. Metodă de tratament care folosește congelarea cu ajutorul zăpezii carbonice în afecțiuni dermice. Din fr. **cryothérapie**.

CRIOTRON, *criotroane*, s.n. Dispozitiv cu funcție de releu, alcătuit dintr-un fir supraconductor dispus în interiorul unei înfășurări electrice, folosit în construcția unor calculatoare electronice. Din fr. **cryotrone**.

CRIPTIC, -Ă, *criptici*, -ce, adj. Ascuns, secret. ♦ *Limbaj criptic* = limbaj obscur, sibilinic, greu accesibil. ♦ Care prezintă ascunzători, focare de microbi. Din fr. **cryptique**.

CRIPTOCRISTALIN, -Ă, *criptocristalini*, -e, adj. (Despre minerale și roci) Care este foarte fin cristalizat. Din fr. **cryptocristallin**.

CRIPTOFITĂ, *criptofite*, s.f. (La pl.) Grup de plante erbacee perene care continuă să trăiască în timpul iernii datorită rădăcinilor adânc înfipte în pământ; (și la sg.) plantă din acest grup. Din fr. **cryptophyte**.

CRIPTOGAMĂ, *criptogame*, s.f., adj. 1. S.f. (La pl.) Grup mare de plante inferioare, lipsite de flori, care au drept caracteristică înmulțirea prin spori; (și la sg.) plantă care face parte din acest grup. 2. Adj. Care aparține criptogamelor (1), privitor la criptogame. Din fr. **cryptogame**.

CRIPTOGAMIC, -Ă, *criptogamici*, -ce, adj. (Bot.) De criptogamă. Din fr. **cryptogamique**.

CRIPTOGENETIC, -Ă, *criptogenetici*, -ce, adj. Care are o cauză ce nu poate fi determinată cu mijloacele actuale ale medicinei; idiopatic. Din fr. **cryptogénétique**.

CRIPTOGRAFIC, -Ă, *criptografici*, -ce, adj. Care ține de criptografie, privitor la criptografie. Din fr. **cryptographique**.

CRIPTOGRAFIE, *criptografii*, s.f. 1. Scriere secretă cu ajutorul unui cod de semne convenționale. 2. Disciplină care se ocupă cu studiul criptogramelor. 3. Joc

distractiv constând din dezlegarea unei fraze scrise cu ajutorul unor semne, numere, desene etc. Din fr. **cryptographie**.

CRİPTOGRAMĂ, *criptograme*, s.f. 1. Document, text scris cu caractere secrete. 2. Joc distractiv constând din împărțirea cuvintelor unei fraze într-un număr exact de fragmente, care se înscriu într-o formă geometrică regulată, urmând să fie aflat modul și locul în care ele se succedă. Din fr. **cryptogramme**.

CRİPTONIM, -**Ă**, *criptonimi*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Cu nume ascuns. 2. S.n. Nume împrumutat, imaginar sau reprezentat prin inițiale, cu care un autor își semnează o lucrare, o operă de artă etc.; pseudonim. 3. S.n. Lucrare semnată cu un criptonim (2). Din fr. **cryptonyme**.

CRİPTORHIDIE s.f. Anomalie congenitală caracterizată prin oprirea testiculului în cavitatea abdominală sau în canalul inghinal. Din fr. **cryptorchidie**.

CRİSELEFANTIN, -**Ă**, *criselefantini*, -e, adj. (Despre statui) Executat din aur și din fildeș. Din fr. **chryséléphantin**.

CRİSOBERIL s.n. Mineral transparent, de culoare verde, foarte rar, folosit ca piatră semiprețioasă. Din fr. **chrysobéryl**.

CRİSOFENINĂ, *crisofenine*, s.f. Colorant galben pentru bumbac, lână și mătase. Din fr. **chrysophénine**.

CRİSOGRAF, *crisografi*, s.m. Copist care scrie manuscrise cu litere de aur. Din fr. **chrysographe**.

CRİSOGRAFIE s.f. Artă de a scrie cu litere de aur. Din fr. **chrysographie**.

CRİSOIDINĂ, *crisoidine*, s.f. Colorant galben obținut din anilină și întrebuințat pentru piele, hârtie, iută, tapete, lacuri etc. Din fr. **chrysoïdine**.

CRİSOPRAZ s.n. Varietate de calcedonie de culoare verde. Din fr. **chrysoprase**.

CRİSOTERAPIE s.f. Tratatment cu șăruri de aur, folosit în unele afecțiuni ale articulațiilor. Din fr. **chrysothérapie**.

CRİSPAȚIE, *crispații*, s.f. Crispăre. Din fr. **crispation**.

CRİSTALIN, -**Ă**, *crystalini*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Limpede, curat, transparent, caracteristic cristalului (2); *fig.* ca de cristal. 2. (Despre roci, munți etc.) Care este format din șisturi cristaline. 3. Adj. Care se prezintă sub formă de cristale (2). 4. S.n. Parte a ochiului care are aspectul unei lentile transparente biconvexe, așezată îndărătul irisului și care are un rol important în acomodarea vederii la diferite distanțe. 5. S.n. Ansamblu sau formație de șisturi

cristaline dintr-o regiune. [Pl. și: (n.) *crystalinuri*] Din fr. **cristallin**.

POLICRISTALIN, -**Ă**, *policristalini*, -e, adj. Care este alcătuit din mai multe cristale. - **Poli** - + **cristalin**.

CRİSTALINITATE s.f. (Geol.) Grad de cristalizare a unei roci eruptive. - **Cristalin** + suf. -*itate*.

CRİSTALIZA, *cristalizez*, vb. I. 1. Intrans. și refl. (Despre substanțe) A se transforma dintr-o stare gazoasă, lichidă sau solidă-amorfă în stare solidă-cristalină. 2. Refl. și tranz. Fig. A lua sau a da o formă precisă, potrivită; a (se) închea, a (se) limpezi, a (se) clarifica. Din fr. **crystalliser**.

CRİSTALIZARE, *cristalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *cristaliza* și rezultatul ei; cristalizație. V. **cristaliza**.

CRİSTALIZAT, -**Ă**, *cristalizați*, -te, adj. Care se prezintă sub formă de cristale (2). V. **cristaliza**.

CRİSTALIZATOR, *cristalizatoare*, s.n. Vas de laborator pentru cristalizarea soluțiilor; cristalizor. - **Cristaliza** + suf. -*tor*.

NECRİSTALIZAT, -**Ă**, *necristalizați*, -te, adj. (Despre substanțe) Care nu prezintă o stare cristalină regulată; care nu a luat o formă precisă, potrivită; amorf. ♦ Fig. Care nu s-a încheat, nu s-a limpezit, nu s-a clarificat. - **Ne** - + **cristalizat**.

RECRİSTALIZARE, *recristalizări*, s.f. (Chim.) Operație de purificare a unei substanțe chimice impure, prin dizolvarea acesteia la cald, urmată de filtrarea soluției și de cristalizarea ei prin răcire. ♦ Fenomen de refacere a cristalelor unui metal sau ale unui aliaj, deformat printr-un tratament mecanic la rece. - **Re** - + **cristalizare**. Cf. fr. *recristallisation*.

CRİSTALIZABIL, -**Ă**, *cristalizabili*, -e, adj. Care se cristalizează. Din fr. **crystallisable**.

CRİSTALIZAȚIE, *cristalizații*, s.f. Cristalizare. [Var.: **cristalizațiune** s.f.] Din fr. **crystallisation**.

CRİSTALIZOR, *cristalizoare*, s.n. Vas de laborator sau aparat industrial întrebuințat pentru cristalizarea substanțelor dintr-o soluție în vederea separării sau purificării substanțelor; cristalizator. Din fr. **crystallisoir**.

CRİSTALOGRAF, -**Ă**, *cristalografi*, -e, s.m. și f. Specialist în cristalografie. Din fr. **crystallographe**.

CRISTALOGRAFIC, -Ă, *cristalografici*, -ce, adj. Care se referă la cristalografie, de cristalografie. Din fr. **cristallographique**.

CRISTALOGRAFIE s.f. Știință care se ocupă cu studiul formelor și al proprietăților fizice ale cristalelor (2). Din fr. **cristallographie**.

CRISTALOID, -Ă, *cristaloizi*, -de, adj., s.m. 1. Adj. Care are înfățișarea unui cristal (2), care seamănă cu un cristal. 2. S.m. Substanță care cristalizează ușor și care, în stare de soluție, poate trece prin membrane vegetale sau animale; substanță cristalizată. [Pl. și: (2, n.) *cristaloide*] Din fr. **cristalloïde**.

CRISTALOMETRIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studiul formelor geometrice ale cristalelor. Din fr. **cristallométrie**.

CRISTIANĂ, *cristiane*, s.f. Oprise la schi printr-o întoarcere bruscă, cu schiurile apropiate. Din fr. **christiania**.

CRISTIANISM s.n. (Livr.) Creștinism. Din fr. **christianisme**.

CRITERIU, *criterii*, s.n. 1. Punct de vedere, principiu, normă pe baza căreia se face o clasificare, o definire, o apreciere. 2. Probă sportivă, concurs servind de obicei la selectarea celor mai buni sportivi, dintr-o anumită ramură. Din fr. **critérium**.

CRITICA, *critic*, vb. I. Tranz. A dezvălui lipsurile, greșelile, defectele unor persoane, ale unei opere, ale unor stări de lucruri (arătând cauzele și indicând mijloacele de îndreptare). ♦ A aprecia valoare etică, artistică etc. a unei opere. ♦ A arăta cu răutate (sau cu exagerare) părțile slabe ale unui lucru sau ale unei persoane; a comenta în chip răutăcios, născocind lipsuri și greșeli; a bârbi. Din fr. **critiquer**.

CRITICABIL, -Ă, *criticabili*, -e, adj. Care dă prilej de critică; care poate fi criticat, care merită critică. Din fr. **critiquable**.

CRITICANT, -Ă, *criticanti*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană) care este gata oricând să facă o critică. ♦ (Persoană) care bârfește; bârfitor, intrigant. Din fr. **critiquant**.

CRITICISM s.n. 1. Denumire dată de Kant și de adepții săi propriei lor doctrine filozofice, care considera că orice filozofie și orice cunoaștere trebuie precedată de o "critică" a capacității de cunoaștere însăși. 2. Tendință exagerată de a critica. Din fr. **criticisme**.

CRIZANTEMĂ, *crizanteme*, s.f. Plantă decorativă din familia compozeelor, cu frunze penat-divizate și cu flori de culori variate, cu o inflorescență mare și bogată (*Chrysanthemum indicum*). Din fr. **chrysanthème**.

CRIZĂ, *crize*, s.f. 1. Manifestare a unor dificultăți (economice, politice, sociale etc.); perioadă de tensiune, de tulburare, de încercări (adesea decisive) care se manifestă în societate. ♦ Lipsă acută (de mărfuri, de timp, de forță de muncă). 2. Moment critic, culminant, în evoluția care precedă vindecarea sau agravarea unei boli; declanșare bruscă a unei boli sau apariția unui acces brusc în cursul unei boli cronice. *Criză de apendicită*. ♦ Tensiune, moment de mare depresiune sufletească, zbucium. Din fr. **crise**.

CROAZEA s.f. (Înv.) Un fel de stofă țesută în patru ițe. [Var.: **croază** s.f.] - După fr. **croisée**.

CROAZIERĂ, *croaziere*, s.f. 1. Călătorie (de plăcere) pe mare. 2. Regim de zbor al unei aeronave care evoluează la o viteză mai mică de viteza maximă. Din fr. **croisière**.

CROCANT, -Ă, *crocanti*, -te, adj. (Despre unele alimente) Care crântește când este mestecat; tare și bine prăjit sau copt. Din fr. **croquant**.

CROCHET s.n. Joc sportiv în aer liber în care mai multe persoane lovesc pe rând, cu un ciocan, niște bile de lemn, făcându-le să treacă, după anumite reguli, printr-o serie de porțițe instalate pe terenul de joc. Din fr. **croquet**.

CROCHETĂ, *crochete*, s.f. (Mai ales la pl.) Preparat culinar din aluat, griș, brânză, zarzavaturi etc. cu diferite ingrediente (chimion, cașcaval, mac etc.), în formă de bastonașe sau de turtițe prăjite în grăsime sau coapte. Din fr. **croquette**.

CROCHIU, *crochiri*, s.n. Desen rapid care indică în câteva linii trăsăturile principale ale unei figuri, ale unui obiect, ale unui peisaj etc.; schiță. Din fr. **croquis**.

CROCODILIENI s.m. pl. Ordin de reptile mari cu o anatomie evoluată. Din fr. **crocodiliens**.

CROM s.n. Element chimic, metal dur, de culoare cenușie deschisă, folosit la cromaj, la fabricarea unor oțeluri speciale, a unor compuși întrebuințați în vopsitorie, în tăbăcărie etc. Din fr. **chrome**.

CROMA, *cromez*, vb. I. Tranz. A acoperi un obiect de metal cu un strat subțire de crom. Din **crom**. Cf. fr. **chromer**.

CROMARE, *cromări*, s.f. Acțiunea de a croma și rezultatul ei; cromaj. V. **croma**.

CROMAT¹, -Ă, *cromați*, -te, adj. Care conține crom; acoperit cu un strat de crom. *Oțel cromat*. V. **croma**.

CROMISM s.n. (Med.) Intoxicație cu crom. - **Crom** + suf. *-ism*.

DECROMA, *decromez*, vb. I. Tranz. A înlătura stratul de crom depus pe o formă de tipar. - **De(s)-** + **croma**.

DECROMARE, *decromări*, s.f. Acțiunea de a *decroma*. V. **decroma**.

DECROMAT, *-Ă, decromați, -te*, adj. (Despre forme de tipar) De pe care a fost înlăturat stratul de crom depus. V. **decroma**.

RECROMA, *recromez*, vb. I. Tranz. A supune o piele tăbăcită operației de recromare. - **Re-** + **croma**.

RECROMARE, *recromări*, s.f. Operație de tăbăcire cu crom a pieilor, ulterioară unei alte tăbăciri și destinată îmbunătățirii unor caracteristici ale pieilor finite. - **Re-** + **cromare**.

RECROMAT, *-Ă, recromați, -te*, adj. (Despre piei tăbăcite) Care a fost supus operației de recromare. V. **recroma**.

CROMAT², *cromați*, s.m. Sare a acidului cromatic. Din fr. **chromate**.

CROMAFIN, *-Ă, cromafini, -e*, adj. Care se colorează ușor, care prinde ușor coloranți. Din fr. **chromaffine**.

CROMAJ s.n. Operație industrială constând din acoperirea metalelor cu un strat de crom, pentru a le face rezistente la coroziune și la uzură sau pentru a le da un aspect frumos; cromare. Din fr. **chromage**.

CROMATIC, *-Ă, cromatici, -ce, adj., s.f.*

I. Adj. **1.** Care se referă la culori sau la colorit. ◇ (Fiz.) *Aberație cromatică* = defect al imaginilor obținute prin lentile, constând în formarea de irizații pe marginea imaginilor. **2.** (Muz.; în sintagmele) *Gamă cromatică* = gamă formată dintr-o serie succesivă de semitonuri. *Interval cromatic* = interval alcătuit din două sunete cu aceeași denumire (unul dintre ele fiind alterat). **II.** S.f. **1.** Arta preparării și folosirii culorilor. **2.** Ansamblu de culori într-o pictură, într-un mozaic etc.; colorit. Din fr. **chromatique**.

TRICROMATIC, *-Ă, tricromatici, -ce*, adj. Care se referă la cele trei culori fundamentale sau la sistemul tricromatic; tricolor (**1**). ◇ (Fiz.) *Sistemul tricromatic* = sistem de reprezentare a culorilor, bazat pe faptul experimental că orice culoare poate fi reprodusă prin amestecul a trei culori fundamentale, mereu aceleași, și care trebuie astfel alese încât nici una să nu poată fi reprodusă prin amestecul celorlalte două. - **Tri-** + **cromatic**.

CROMATINĂ s.f. Substanță care reprezintă componenta chimică de bază a nucleului celular la animale și la plante, având o mare afinitate pentru coloranții bazici. Din fr. **chromatine**.

CROMATISM s.n. **1.** Proprietate a razelor albe de a se descompune în raze de culori diferite. ♦ *Aberație cromatică*. **2.** Succesiune de mai multe sunete aliate la distanță de un semiton; structură melodică în care predomină intervale de semiton. Din fr. **chromatisme**.

CROMATOFOR, *cromatofori*, s.m. **1.** (Zool.) Celulă care conține pigment colorat. **2.** Corpuscul din celulele plantelor superioare și ale unor alge care conține clorofilă sau alți pigmenți. Din fr. **chromatophore**.

CROMATOGEN, *-Ă, cromatogeni, -e*, adj. Care colorează, care produce materii colorante. Din fr. **chromatogène**.

CROMATOGRAFIC, *-Ă, cromatografici, -ce*, adj. Care aparține cromatografiei, privitor la cromatografie. Din fr. **chromatographique**.

CROMATOGRAFIE s.f. Procedeu fizico-chimic de separare a substanțelor dintr-o soluție, de obicei cu ajutorul trecerii soluției prin materiale poroase. Din fr. **chromatographie**.

CROMATOPSIE s.f. Capacitatea de a percepe distinct culorile. Din fr. **chromatopsie**.

CROMIC adj. m. (În sintagma) *Acid cromic* = acid obținut din combinarea cromului cu oxigen și hidrogen. Din fr. **chromique**.

CROMIT, *cromiți*, s.m. Oxid natural dublu de fier și crom, cubic, metalic, negru, întâlnit în rocile eruptive. Din fr. **chromite**.

CROMIZA, *cromizez*, vb. I. Tranz. A supune operației de cromizare. Din fr. **chromiser**.

CROMIZARE, *cromizări*, s.f. Tratament termochimic de îmbogățire cu crom, prin difuzie, a stratului superficial al unei piese de oțel sau de fontă, în vederea rezistenței la coroziune și la uzură a acesteia. Din **cromiza**.

CROMIZAT, *-Ă, cromizați, -te*, adj. Care a fost supus operației de cromizare. V. **cromiza**.

CROMO- Element de compunere cu sensul de "culoare, colorat", care servește la formarea unor substantive sau a unor adjective. Din fr. **chromo-**.

CROMOALGRAFIE s.f. Procedeu de pregătire a unei forme de tipar multicolor prin executarea manuală a marginilor pe

plăci de aluminiu. Din fr. **chromoalgraphie.**

CROMOBLAST, *cromoblaste*, s.n. Celulă a pielii care are pigmenți colorați. Din fr. **chromoblaste.**

CROMOCISTOSCOPIE s.f. Examinare cu cistoscopul a funcțiunii renale și a permeabilității ureterelor cu ajutorul injectării intravenoase a unei substanțe colorante care se elimină prin urină. Din fr. **chromocystoscopie.**

CROMOFOR, *cromofori*, s.m. Grup de atomi care, introduși în molecula unei substanțe organice, colorează acea substanță. Din fr. **chromophore.**

CROMOFOTOGRAFIE, *cromofotografii*, s.f. Procedeu pentru obținerea fotografiilor în culori. ♦ (Concr.) Fotografie astfel obținută. Din fr. **chromophotographie.**

CROMOLITOGRAFIC, -Ă, *cromolitografici*, -ce, adj. De cromolitografie; obținut prin cromolitografie. Din fr.

chromolithographique.

CROMOLITOGRAFIE, *cromolitografii*, s.f. 1. Procedeu litografic de imprimat în mai multe culori. 2. (Concr.) Reproducere obținută prin acest procedeu. Din fr. **chromolithographie.**

CROMOPLAST, *cromoplaste*, s.n. (Biol.) Cromatoplast. Din fr. **chromoplaste.**

CROMOPROTEIDĂ, *cromoproteide*, s.f. Proteidă colorată în componența căreia intră un metal (fier, magneziu). Din fr. **chromoprotéide.**

CROMOPSIE, *cromopsii*, s.f. Boală a ochiului datorită căreia obiectele necolorate sunt percepute în culori. Din fr. **chromopsie.**

CROMOSCOP, *cromoscoape*, s.n. 1. Aparat optic folosit pentru reproducerea în culori a clișeeilor. 2. Cinescop întrebuințat pentru transmisiunile de televiziune în culori. Din fr. **chromoscope.**

CROMOSFERĂ s.f. Strat de culoare roz, compus din gaze și din aburi incandescenti, care înconjură soarele și este vizibil în timpul eclipselor totale. Din fr. **chromosphère.**

CROMOSFERIC, -Ă, *cromosferici*, -ce, adj. Referitor la cromosferă, al cromosferei. Din fr. **chromosphérique.**

CROMOTIPIE, *cromotipii*, s.f. 1. Metodă de tipărire în culori. 2. (Concr.) Imagine colorată obținută prin acest procedeu. Din fr. **chromotypie.**

CROMOTIPOGRAFIE, *cromotipografii*, s.f. Procedeu de tipărire în culori cu

elementele de imprimare în relief. Din fr. **chromotypographie.**

CROMOZOM, *cromozomi*, s.m. (Biol.) Corpuscul al nucleului, purtător al caracterelor ereditare, care se formează în timpul diviziunii celulei și care este variabil ca formă la fiecare specie. Din fr. **chromosome.**

CRONAXIE s.f. Timpul minim în care are loc o excitație; timpul în care un curent electric trebuie să parcurgă un nerv, un mușchi etc., pentru a-l excita. Din fr. **chronaxie.**

CRONICHETĂ, *cronichete*, s.f. (Franțuzism) Minicronică. Din fr. **chroniquette.**

CRONICITATE s.f. Stare cronică a unei boli, a unui bolnav. Din fr. **chronicité.**

CRONOFOTOGRAFIC, -Ă, *cronofotografici*, -ce, adj. Referitor la cronofotografie, care aparține cronofotografiei. Din fr.

chronophotographique.

CRONOFOTOGRAFIE, *cronofotografii*, s.f. Înregistrare fotografică a unei mișcări la intervale scurte de timp, în scopul studierii acestora. Din fr. **chronophotographie.**

CRONOGRAF, *cronografe*, s.n. Aparat automat de precizie, prevăzut cu un mecanism de ceasornic, care înregistrează începutul și sfârșitul unei acțiuni sau al unui fenomen în desfășurare, folosit în fizică, în aviație, în sport etc. Din fr. **chronographe.**

CRONOGRAMĂ, *cronogramе*, s.f. 1. Inscriptie în care literele, corespunzătoare cifrelor romane, formează data. 2. Informație dată de literele unei fraze, ale unui vers, ale unei inscriptii etc. care au și o semnificație numerală, reprezentând cifre romane. 3. Reprezentare grafică a variațiilor unui parametru în funcție de timp; historiogramă. [Var.: **cronogram** s.n.] Din fr. **chronogramme.**

CRONOLOGIC, -Ă, *cronologici*, -ce, adj. Care se referă la cronologie; dispus în ordinea succesiunii în timp. Din fr. **chronologique.**

CRONOLOGIE, *cronologii*, s.f. Disciplină auxiliară a istoriei, care se ocupă cu stabilirea epocilor și a datelor; succesiune în timp a evenimentelor (istorice); sistem adoptat pentru socotirea anilor. ♦ Listă care cuprinde o succesiune cronologică. Din fr. **chronologie.**

CRONOMETRA, *cronometrez*, vb. I. Tranz. A măsura durata unei acțiuni cu ajutorul unui cronometru. Din fr. **chronométr.**

CRONOMETRARE, *cronometrări*, s.f. Acțiunea de a *cronometra*; cronometraj. V. **cronometra**.

CRONOMETRAJ, *cronometraje*, s.n. Cronometrare. Din fr. **chronométrage**.

CRONOMETRIC, **-Ă**, *cronometrici*, *-ce*, adj. (Ca) de cronometru. Din fr. **chronométrique**.

CRONOMETRIE s.f. Parte a metrologiei care se ocupă cu studiul procedeelor și instrumentelor pentru măsurarea timpului; tehnica construirii de aparate pentru măsurat timpul. Din fr. **chronométrie**.

CRONOMETROR, **-OARE**, *cronometrori*, *-oare*, s.m. și f. Persoană care măsoară timpul cu cronometrul pentru a norma procesele de muncă, pentru a determina rezultatele întrecerilor sportive etc. Din fr. **chronométréur**.

CRONOMETRU, *cronometre*, s.n. Instrument de precizie care funcționează pe principiul ceasornicului, permițând măsurarea timpului până la fracțiuni de secundă (folosit la normarea proceselor de muncă, la determinarea rezultatelor în întreceri sportive etc.). Din fr. **chronomètre**.

CRONOSCOPI, *cronoscoape*, s.n. Instrument pentru măsurarea unui scurt interval de timp, folosit în laboratoarele de fizică, de fiziologie etc. Din fr. **chronoscope**.

CROS, *crossuri*, s.n. Cursă sportivă de alergare pe teren variat și cu obstacole (naturale și artificiale), în care participanții trebuie să parcurgă o anumită distanță, pe un traseu dinainte stabilit, cu respectarea anumitor norme tehnice. Din fr. **cross**[country].

CROSIST, **-Ă**, *crossiști*, *-ste*, s.m. și f. Atlet specializat în crossuri. - **Cros** + suf. *-ist*.

CROȘĂ, *croșe*, s.f. Un fel de baston curbat la un capăt, cu care este condus pucul sau mingea la jocul de hochei, polo și golf. Din fr. **crosse**.

CROȘETA, *croșetez*, vb. I. Tranz. A împleți manual dantele, tricoturi etc. cu croșeta. Din fr. **crocheter**.

CROȘETARE, *croșetări*, s.f. Acțiunea de a *croșeta*. V. **croșeta**.

CROȘETAT s.n. Faptul de a *croșeta*. V. **croșeta**.

CROȘETĂ, *croșete*, s.f. 1. Ac lung de metal, de os, de material plastic etc. cu vârful îndoit ca un cârlig, utilizat la mașinile de tricotat sau pentru croșetat, împletit etc. 2. Unealtă alcătuită dintr-o tijă prevăzută cu o lamă, cu ajutorul căreia se

îndepărtează pământul rămas într-o formă de turnătorie. 3. Piesă de oțel de forma unui cui, cu un cap lătit prevăzut cu găuri, utilizat la solidarizarea îmbinărilor din lemn. 4. Paranteză dreaptă. 5. (În arhitectura gotică, în forma *croșet*) Ornament sculptat în formă de frunză cu vârful curbat. [Var.: **croșet** s.n.] Din fr. **crochet**.

CROȘEU, *croșee*, s.n. Lovitură laterală scurtă, la box, dată adversarului la cap sau la corp, în care brațul este îndoit și nemișcat din cot, formând cu antebrațul un unghi de aproximativ 45°. Din fr. **crochet**.

CROTAL, *crotali*, s.m. (Zool.) Șarpe-cuclopoței. Din fr. **crotale**.

CRUCIAL, **-Ă**, *cruciali*, *-e*, adj. De o importanță capitală; hotărâtor. Din fr. **crucial**.

CRUCIAT, *cruciați*, s.m. Participant la o cruciadă. Din fr. **croisé** (refăcut după *cruce*).

CRUCIFERĂ, *crucifere*, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate, cu flori alcătuite din patru sepale și patru petale dispuse în formă de cruce (I 1); (și la sg.) plantă care face parte din această familie. ◇ (Adjectival) *Plante crucifere*. Din fr. **crucifère**.

CRUCIFICA, *crucific*, vb. I. Tranz. (În antichitate; azi fig.) A răstigni pe cruce. - După fr. **crucifier**.

CRUCIFICARE, *crucificări*, s.f. Acțiunea de a *crucifica* și rezultatul ei; răstignire pe cruce. V. **crucifica**.

CRUCIFORM, **-Ă**, *cruciformi*, *-e*, adj. Care are formă de cruce (I 1). Din fr. **cruciforme**.

CRUP s.n. Afecțiune a laringelui la copil, caracterizată prin respirație sufocantă și printr-o tuse răgușită, uneori cu formare de false membrane; gușter. Din fr. **croup**.

CRUPĂ *crupe*, s.f. 1. Partea de dinapoi și de sus a trunchiului unor mamifere, cuprinsă între șale și baza cozii. 2. Regiunea dinspre coadă a cruponului (1). 3. Formă de relief alcătuită din două versante care se unesc după o linie; prelungire a unui mamelon. Din fr. **croupe**.

CRUPADĂ, *crupade*, s.f. Săritură a calului cu picioarele dinainte sub burtă. Din fr. **croupade**.

CRUPIER, *crupieri*, s.m. Persoană care, la o casă de jocuri de noroc, distribuie sau adună jetoanele sau banii pierduți și, respectiv, plătește câștigurile jucătorilor. Din fr. **croupier**.

CRUPON, *crupoane*, s.n. 1. Partea din mijloc a unei piei de tăbăcărie, mai groasă

și mai rezistentă, cuprinsă între coadă și gât.
2. Placă de cauciuc din care se taie pentru încălțăminte. Din fr. **croupon**.

CRUPONARE, *cruponări*, s.f.
Operație de despărțire a cruponului (**1**) de restul pieii. Din **crupon**.

CRURAL, -**Ă**, *crurali*, -e, Adj. Care ține de regiunea superioară a coapsei. *Mușchi crural*. Din fr. **crural**.

CRUSTACEU, *crustacee*, s.n. (La pl.) Clasă de animale artropode, în general acvatice, cu corpul alcătuit din segmente acoperite cu o carapace chitinoasă; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. ◇ (Adjectival) *Animale crustacee*. [Pl. și: (m.) *crustacei*] Din fr. **crustacé**.

CRUTON, *crutoane*, s.n. Bucată mică de pâine prăjită (în grăsimi) care se servește în supă. Din fr. **croûton**.

CUADROFONIC, -**Ă**, *cuadrofonici*, -ce, adj. De cuadrofonie. [Scriș și: *quadrofonic*] Din fr. **quadrophonique**.

CUADROFONIE s.f. Tehnică de captare și redare a sunetului pe patru canale, care oferă posibilitatea unei percepții în relief; tetrafonie. [Scriș și: *quadrofonie*] Din fr. **quadrophonie**.

CUANTĂ, *cuante*, s.f. (Fiz.) Cea mai mică cantitate de energie radiantă, a cărei valoare e proporțională cu frecvența radiației respective. ◇ *Cuantă de energie* = cantitate determinată și finită de energie care poate fi emisă sau absorbită de un sistem atomic, molecular etc. [Var.: **cvantă** s.f.] Din fr. **quanta**.

CUANTIC, -**Ă**, *cuantici*, -ce, adj. Referitor la cuantă sau la cuantificare. ◇ *Număr cuantic* = fiecare dintre numerele care caracterizează stările staționare ale unui atom, ale unei molecule etc. *Mecanică cuantică* = ramură a fizicii care studiază fenomenele care se petrec la scara atomilor. *Electrodinamică cuantică* = ramură a fizicii care studiază procesele elementare discontinue din câmpul electromagnetic și interacțiunea dintre câmpul electromagnetic și substanțe sau corpuri. [Var.: **cvântic**, -ă, adj.] Din fr. **quantique**.

CUARTOS, -**OASA**, *cuartoși*, -oase, adj. Care conține cuarț. Din fr. **quartzeux**.

CUBAJ, *cubaje*, s.n. Determinare a volumului unui corp, al unei încăperi etc.; volumul sau capacitatea unui corp, a unei încăperi etc. exprimate în metri cubi. Din fr. **cubage**.

CUBATURĂ s.f. **1.** Aflare a laturii unui cub al cărui volum este egal cu volumul unui corp dat. **2.** Determinare prin calcul a

volumului mărginit de una sau de mai multe suprafețe. Din fr. **cubature**.

CUBILOU, *cubilouri*, s.n. Cuptor vertical cilindric, format dintr-o manta de tablă căptușită cu cărămidă refractară, în care se încălzește metalul împreună cu combustibilul și cu materialele auxiliare, pentru a obține fuziunea metalului sau pentru topirea și turnarea lui în forme. Din fr. **cubilot**.

CUBISM s.n. Mișcare artistică apărută la începutul sec. XX, care prezintă obiectele din realitate descompuse în cele mai simple figuri geometrice, fără a ține seamă de asemănarea exterioară cu obiectele reprezentate. Din fr. **cubisme**.

CUBIST, -**Ă**, *cubiști*, -ste, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține cubismului, privitor la cubism, care se conformează regulilor și formelor cubismului. **2.** S.m. și f. Adept al cubismului. Din fr. **cubiste**.

CUBITAL, -**Ă**, *cubitali*, -e, adj. Care ține de cubitus. Din fr. **cubital**.

CUCURBITACEE, *cucurbitacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee dicotiledonate, cu tulpini târătoare sau agățătoare, cu frunze mari, cu fructul cărnos având coaja tare; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. ◇ (Adjectival) *Plantă cucurbitacee*. Din fr. **cucurbitacée**.

CUGUAR, *cuguari*, s.m. Animal mamifer carnivor din familia pisicilor, de talie mare, care trăiește în America; puma (*Felis concolor*). Din fr. **couguar**.

CUIRASA, *cuiraséz*, vb. I. Tranz. **1.** A prevedea cu o cuirasă; a îmbrăca, a proteja cu o cuirasă. **2.** Fig. A întări, a fortifica, a oțeli, a înarma. Din fr. **cuirasser**.

CUIRASARE, *cuirasări*, s.f. Acțiunea de a cuirasa. V. **cuirasa**.

CUIRASAT, -**Ă**, *cuirasați*, -te, s.n., adj. **1.** S.n. Navă de război de mare tonaj, protejată de o cuirasă și înarmată cu artilerie grea. **2.** Adj. (Despre nave de război) Protejat de o cuirasă și înarmat cu artilerie grea. [Var.: **chiurasát** s.n.] Din fr. **cuirassé**.

CUIRASA, *cuirase*, s.f. **1.** Armătură formată din plăci de oțel special, cu care se blindează cuirasatele pentru a le face să reziste împotriva mijloacelor moderne de luptă. **2.** Îmbrăcăminte de piele, din zale de fier sau plăci de metal care proteja pieptul și spatele războinicilor din antichitate și din evul mediu și păstrată până în sec. XIX; platoșă. Var.: **chiurasă** s.f.] Din fr. **cuirasse**.

CUIRASIER, *cuirasieri*, s.m. Soldat din cavalerie îmbrăcat în platoșă. [Var.: **chiurasier** s.m.] Din fr. **cuirassier**.

CULANT, -Ă, *culanți*, -te, adj. Cu care te poți înțelege ușor, care dovedește amabilitate, dărnicie; amabil, generos, mărinimos, darnic. ♦ (Inv.; despre stil) Curgător. Din fr. **coulant**.

CULASĂ, *culase*, s.f. 1. Piesă de metal care închide cilindrii unui motor cu ardere internă. 2. Partea de dinapoi a țevii unei arme de foc (pe unde se încarcă arma). [Var.: **chiulasă** s.f.] Din fr. **culasse**.

CULBUTA, *culbutéz*, vb. I. Tranz. A descărca vagonetul prin răsturnare cu ajutorul culbutorului. Din fr. **culbuter**.

CULBUTARE, s.f. Acțiunea de a *culbuta* și rezultatul ei. V. **culbuta**.

CULBUTOR, *culbutoare*, s.n. 1. Basculator. 2. Element al mecanismului de distribuție, format dintr-o pârghie articulată care transmite mișcarea de la arborele cu came la supapele unui motor cu ardere internă. Din fr. **culbuteur**.

CULEE, *culee*, s.f. 1. Canal prin care curge metalul de turnat din pâlnia de turnare în cavitatea formei. 2. Materialul solidificat în piciorul și pâlnia de turnare. 3. Infrastructura care se execută la capătul unui pod pentru a prelua sarcinile transmise de suprastructura acestuia și a susține calea de acces pe pod. Din fr. **culée**.

CULEVRINĂ, *culevrine*, s.f. (Înv.) Tun de tip vechi, cu țeava foarte lungă. Din fr. **couleuvrine**.

CULISA, *culiséz*, vb. I. Tranz. A pune în mișcare, de obicei alternativă, o piesă mobilă de-a lungul unui canal făcut într-o bară dreaptă sau curbă. V. *glisa*. ♦ Intranz. *Ușa culisează*. Din fr. **coulisser**.

CULISARE, s.f. Acțiunea de a *culisa* și rezultatul ei; alunecare pe culise (3). V. **culisa**.

CULISĂ, *culise*, s.f. 1. Spațiu scenic situat în spatele decorurilor, de unde intră actorii în scenă. 2. Fig. (La pl.; peior.) Dedesubturile unor acțiuni sau ale unei stări de fapt; mașinație, înscenare, intrigă. ♦ Loc. adv. *În culise* = în ascuns, în secret. 3. Scobitură rectilinie de-a lungul căreia alunecă o piesă mobilă; *p. ext.* piesa care alunecă de-a lungul acestei scobituri. Din fr. **coulisse**.

CULISOR, *culisoare*, s.n. Piesă mobilă a mecanismului cu culisă, care efectuează o mișcare rectilinie alternativă în raport cu culisa (3), de-a lungul canalului interior al acesteia. Din **culisă**. Cf. fr. *coulisseur*.

CULOAR, *culoare*, s.n. 1. Încăpere îngustă și lungă în interiorul unei clădiri, care servește ca loc de trecere între încăperile

situate pe același plan. 2. Spațiu îngust și liber de-a lungul unui vagon de cale ferată, prin care se circulă și din care se intră în compartimente. 3. Fiecare dintre spațiile înguste și delimitate de-a lungul unei piste de atletism sau al unui bazin de natație, pe care aleargă sau înoată un singur concurent sau o singura echipă. 4. Spațiu delimitat pe o șosea pentru un anumit tip de circulație. 5. (Geogr.; în sintagma) *Culoar depresionar* = depresiune alungită și îngustă, semiînchisă, care separă masive sau culmi de dealuri și munți. Din fr. **sauchoir**.

CULOT, *culote*, s.n. Piesă izolantă montată la partea inferioară a unui tub electronic, în care sunt prinse rigid piciorușele conectate ca electrozi. Din fr. **culot**.

CULPABILITATE s.f. Situația unei persoane care a comis un delict; vinovăție. Din fr. **culpabilité**.

CULPABILIZA, *culpabilizez*, vb. I. Tranz. A face pe cineva să se simtă vinovat. Din fr. **culpabiliser**.

CULPABILIZARE, *culpabilizări*, s.f. Acțiunea de a *culpabiliza*. V. **culpabiliza**.

CULPABILIZAT, -Ă, *culpabilizați*, -te, adj. Care a fost considerat vinovat. V. **culpabiliza**.

CULTISM, *cultisme*, s.n. Afectare, bogăție căutată, artificială a stilului. ♦ Greșeală de limbă a cărei origine o constituie dorința de a se exprima mai literar, mai puțin banal. Din fr. **cultisme**.

CULTIST, -Ă, *cultiști*, -ste, adj. Care adoptă cultismul; de cultism. Din fr. **cultiste**.

CULTIVABIL, -Ă, *cultivabili*, -e, adj. (Despre pământ și despre plante) Care poate fi cultivat. Din fr. **cultivable**.

CULTIVATOR, -OARE, *cultivatori*, -oare, subst. 1. S.m. și f. Persoană care se ocupă cu cultivarea pământului, care seamănă și îngrijește plante de cultură. 2. S.n. Mașină agricolă care servește la mărunțirea și afânarea pământului, la distrugerea buruienilor din culturile de plante prășitoare etc. Din fr. **cultivateur**.

CULTURAL, -Ă, *culturali*, -e, adj. Care aparține culturii (1), privitor la cultură, care ajută la răspândirea culturii. ♦ *Cămin cultural* = instituție de culturalizare, care organizează conferințe și spectacole artistice, popularizează cărți și reviste etc. Din fr. **culturel**.

CULTURALICEȘTE adv. (Rare) Din punct de vedere cultural. - **Cultural** + suf. -icește.

CULTURALIZA, *culturalizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) ridica din punct de vedere cultural; a (se) instrui. - **Cultural** + suf. -iza.

ANTICULTURAL, -Ă, *anticulturali*, -e, adj. (Despre atitudini, manifestări) Care este împotriva culturii. - **Anti-** + **cultural**.

CULTURALIZARE, *culturalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *culturaliza* și rezultatul ei; răspândire a culturii; instruire. V. **culturaliza**.

CUMAN, -Ă, *cumani*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană aparținând unei populații de neam turcic care, migrând dinspre est, în sec. XI s-a așezat pe teritoriul țărilor românești, unde, în parte a fost asimilată de populația românească. 2. Adj. Care aparține cumanilor (1), privitor la cumani. Din fr. **Cumanes**.

CUMARINĂ, *cumarine*, s.f. Produs cristalin cu miros de fân proaspăt, extras din fructele unor plante sau preparat sintetic și folosit pentru esențe, parfumuri și aromatizarea tutunurilor. Din fr. **cumarine**.

CUMUL, *cumuluri*, s.n. Deținere de către o persoană a mai multor funcții sau atribuții (remunerate) în același timp. Din fr. **cumul**.

CUMULA, *cumulez*, vb. I. Tranz. 1. A deține în același timp mai multe funcții sau atribuții (remunerate). 2. A face un singur tot din două sau mai multe situații, sume de bani etc. Din fr. **cumuler**.

CUMULARE, *cumulări*, s.f. Acțiunea de a *cumula* și rezultatul ei; cumulație. V. **cumula**.

CUMULARD, -Ă, *cumularzi*, -de, s.m. și f. Persoană care deține mai multe funcții sau atribuții (remunerate) în același timp. Din fr. **cumulard**.

CUMULATIV, -Ă, *cumulativi*, -e, adj. Care cumulează. ♦ (Adverbial) Concomitent, în același timp, simultan. Din fr. **cumulatif**.

CUMULONIMBUS s.m. Formație de nori denși de culoare cenușie-plumburie, de mari dimensiuni, care se dezvoltă pe verticală de la suprafața pământului până la altitudinea de 1000 m și care aduce furtună cu ploaie, zăpadă și grindină. Din fr. **cumulo-nimbus**.

CUMULOSTRATUS s.m. Formație de nori compusă din cumulus și stratus. Din fr. **cumulo-stratus**.

CUNEIFORM, -Ă, *cuneiformi*, -e, adj. Care este în formă de cui. ♦ *Scriere cuneiformă* = sistem de scriere cu litere în formă de cuie săpate în piatră sau imprimate pe tăblițe de argilă, folosit de

unele popoare orientale antice. ♦ (Substantivat, f.) Literă folosită în acest sistem de scriere. Din fr. **cunéiforme**.

CUNETA, *cunete*, s.f. Mică rigolă amenajată în interiorul unui canal cu secțiune mare, pentru a ușura scurgerea apelor cu debite mici. Din fr. **cunette**.

CUNICULCULTURĂ s.f. Ramură a zootehniei care se ocupă cu creșterea iepurilor de casă. Din fr. **cuniculculture**.

CUPAJ, *cupaje*, s.n. Operație de amestecare a mai multor varietăți de vin, după anumite metode, în vederea obținerii unui anumit tip de vin; cupajare. Din fr. **coupage**.

CUPAJARE, *cupajări*, s.f. Cupaj. Din **cupaj**.

CUPA, *cupe*, s.f. Tăietură în croitorie; croială. Din fr. **coupe**.

CUPELĂ, *cupele*, s.f. Vas confecționat dintr-un material refractar poros, folosit la extragerea metalelor prin cupelație. Din fr. **coupelle**.

CUPELAȚIE s.f. Procedeu industrial de extragere a aurului și argintului din minereurile bogate în plumb, constând în topirea minereului într-un curent puternic de aer și în separarea plumbului sub formă de zgură. Din fr. **coupellation**.

CUPEROS, -OASĂ, *cuperoși*, -oase, s.m. și f., adj. (Persoană) care suferă de cuperoză. - După fr. **couperosé**.

CUPEROZĂ, *cuperoze*, s.f. Inflamație cronică a glandelor cutanate ale feței. ♦ Nume dat vinișoarelor roșii sau vinete care apar la oamenii în vârstă în jurul nasului și pe umeri obrajilor. Din fr. **couperose**.

CUPERU, *cupeuri*, s.n. 1. Trăsură (sau, în trecut, automobil) de lux, închisă, în general cu două locuri, în care vizitiul stă în exteriorul caroseriei. 2. Compartiment de călători într-un vagon de cale ferată. [Var.: (rar) **cupea** s.f.] Din fr. **coupé**.

CUPLA, *cuplez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A lega, a reuni două sau mai multe elemente într-un sistem pentru a face posibil un transfer de energie între acestea; a cupla. ♦ Refl. recipr. Fig. (Despre oameni) A forma un cuplu, o pereche. - Din fr. **coupler**.

CUPLARE, *cuplări*, s.f. Acțiunea de a *cupla* și rezultatul ei. V. **cupla**.

CUPLAT, -Ă, *cuplați*, -te, adj. (Tehn.) Legat, reunit într-un sistem. V. **cupla**.

CUPLATOR, *cuplători*, s.m. Lucrător miner însărcinat cu cuplarea vagonetelor. - **Cupla** + suf. -tor.

CUPLAJ, *cuplaje*, s.n. 1. Faptul de a cupla; legătură realizată între două sau mai multe circuite electrice prin rezistoare, bobine,

condensatoare etc. sau prin intermediul câmpului electromagnetic variabil. **2.** Organ de mașină care face legătura între doi arbori coaxiali pentru a transmite rotația și puterea de la arborele conducător la arborele condus. **2.** Manifestație sportivă alcătuită din două sau mai multe meciuri (de același fel) care se desfășoară în continuare pe același teren. Din fr. **couplage**.

CUPLA, cuple, s.f. Dispozitiv demontabil de legare a două elemente ale unui sistem tehnic sau a două vehicule. ♦ Piesă de legare între două vehicule de cale ferată. Din fr. **couple**.

CUPLET, cuplete, s.n. 1. Scurtă piesă muzicală vocală, cu conținut vesel sau satiric inspirat din actualitățile zilei, în care toate strofele textului se cântă cu același refren. ♦ Cântec intercalat între scenele unui vodevil. ♦ Secțiune intercalată între refrenele unui rondo. **2.** Poezie satirică alcătuită din mai multe strofe și un refren. **3.** Strofă a unui cântec sau a unei poezii terminată printr-un refren. Din fr. **couplet**.

CUPLETIST, -A, cupletisti, -ste, s.m. și f. Persoană care cântă, recită sau compune cuplete. - **Cuplet** + suf. **-ist**.

CUPLU, cupluri, s.n. 1. Pereche formată din persoane (de sex opus). **2.** (Fiz.) Sistem compus din două forțe antiparalele. Din fr. **couple**.

CUPOLĂ, cupole, s.f. Partea de formă semisferică, poligonală sau eliptică care alcătuiește acoperământul unui dom, unei turle sau unui mare edificiu; boltă. Din fr. **cupole**.

CUPON, cupoane, s.n. 1. Parte a unui titlu de rentă sau a unei acțiuni bancare care se decupează la scadență pentru a-i servi titularului la încasarea dobânzii sau a dividendelor. **2.** Parte detașabilă dintr-un bilet, de pe un cotor etc. care conferă deținătorului anumite drepturi. **3.** Bucată mică de metraj, rămasă dintr-un val de material textil. Din fr. **coupon**.

CUPRESACEE, cupresacee, s.f. (La pl.) Familie de plante rășinoase, cu frunze persistente, aciculare sau în formă de solzi și cu flori unisexuate mici; (și la sg.) plantă (arbore sau arbust) care face parte din această familie. Din fr. **cupressacées**.

CUPRIC, -Ă, cuprici, -ce, adj. Care conține cupru, privitor la cupru. Din fr. **cuprique**.

CUPRIFER, -Ă, cupriferi, -e, adj. Care conține cupru. Din fr. **cuprifere**.

CUPRISM s.n. Otrăvire provocată de consumarea unor alimente fierțe sau prăjite în vase de aramă. Din fr. **cuprisme**.

CUPRIT s.m. Oxid de cupru natural. Din fr. **cuprite**.

CUPROXID, cuproxizi, s.m. Oxid de cupru. ♦ Redresor folosit în radio, compus din mai multe discuri de cupru acoperite cu un strat de oxid de cupru. Din fr. **cuproxide**.

CUPULIFERĂ, cupulifere, s.f. (La pl.) Familie de plante al căror fruct are cupulă; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **cupulifères**.

CUPURĂ, cupuri, s.f. Tăietură; *spec.* articol, parte dintr-un articol, anunț etc. decupate dintr-o publicație = Din fr. **cupure**.

CURAÇAO s.n. Băutură făcută din coji de portocale amare, din zahăr și alcool. - Cuv. fr.

CURAJ s.n. Forța morală de a înfrunta cu îndrăzneală primejdiile și neajunsurile de orice fel; îndrăzneală, fermitate în acțiuni sau în manifestarea convingerilor; tărie de caracter, temeritate, bărbăție. ♦ (Cu valoare de interjecție) Fii îndrăzneț, tare! nu te lăsa!; [Var.: (pop.) **coraj s.n.**] Din fr. **courage**.

CURAJOS, -OASĂ, curajoși, -oase, adj. Plin de curaj; îndrăzneț, ferm. [Var.: **curagios, -găsă adj.**] Din fr. **courageux**.

CURANTĂ, curante, s.f. Vechi dans francez cu mișcări vioaie; melodie după care se execută acest dans. ♦ Parte dintr-o suită instrumentală. Din fr. **courante**.

CURARA s.f. Substanță rășinoasă, de culoare neagră, cu gust amar și miros plăcut, care se extrage din unele plante exotice, având o acțiune toxică foarte puternică, iar ca preparat sintetic este utilizat ca anestezic și împotriva contracțiilor musculare. Din fr. **curare**.

CURATIV, -Ă, curativi, -e, adj. Care lecuiește, vindecă. ♦ *Medicină curativă* = parte a medicinei care se ocupă cu tratarea și cu vindecarea bolilor. Din fr. **curatif**.

POSTCURATIV, -Ă, postcurativi, -e, adj. De după o cură (balneară). - **Post-** + **curativ**.

CURB, -Ă, curbi, -e, adj., s.f. I. Adj. (Despre linii) În formă de arc; arcuit, încovoiat; (despre un plan) boltit. **II. S.f. 1.** Figură geometrică având o singură dimensiune; linie care nu este dreaptă. **2.** Linie care reprezintă grafic o relație între două mărimi variabile, trecute una în abscise și cealaltă în ordonate. **3.** Porțiune din traseul unei căi de comunicație terestră cu axa curbă (**I**), care racordează două alinamente continuative ale căii respective. ♦ Expr. *A lua curba* = (despre vehicule) a

vira, a coti. **4.** Linie care descrie grafic fazele succesive ale variațiilor unui fenomen. *Curbă de temperatură*. **5.** (În sintagmele) *Curbă de nivel* = linie de pe o hartă care unește punctele de egală altitudine, căpătând valoare în raport cu un anumit plan de referință (de obicei nivelul mării). *Curbă batimetrică* = linie de pe o hartă care unește punctele de egală adâncime ale reliefului fundului apelor (oceane, mări, lacuri). **6.** (Ec. pol.; în sintagma) *Curbă de sacrificiu* = denumire dată în 1931 - 1933, în România, reducerii salariilor și pensiilor muncitorilor și funcționarilor publici. Din fr. **courbe**.

CURBA, *curbez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) face curb (I), a (se) încovoia, a (se) îndoi, a (se) arcui. Din fr. **courber**.

CURBATURĂ, *curbaturi*, s.f. Durere musculară provocată de o boală sau de o oboseală mare. Din fr. **courbature**.

CURBETĂ, *curbete*, s.f. Săritură a calului cu picioarele din față ridicate. Din fr. **courbette**.

CURBURĂ, *curburi*, s.f. Îndoitură în formă de arc; loc unde se găsește o astfel de îndoitură. Din fr. **courbure**.

CURRENT, -**Ă**, *curenți*, -*te*, adj., s.m., s.n. **I.** Adj. **1.** (Despre vorbire) Curgător, ușor, fluent. **2.** (Despre an, lună) Care este în curs; prezent. ♦ De fiecare zi, zilnic; actual.

Lucrări curente. ♦ *Cont curent* = cont deschis la bancă de o întreprindere, de o instituție sau de persoane particulare, unde se depun și de unde se ridică sumele pentru a fi utilizate după nevoie. **3.** (Despre prețuri) Existent într-un moment dat; în curs. ♦ *Monedă curentă* = monedă cu valoare circulatorie. ♦ Care circulează; obișnuit, uzual. *Expresii curente*. **4.** (În sintagma) *Apă curentă* = instalație de apă potabilă care poate fi folosită în permanență în locuințe. **II.** S.m. **1.** (Și în sintagma *curent de aer*) Deplasare, mișcare a unei mase de aer dintr-un loc într-altul, cauzată de o diferență de temperatură; flux. **2.** Mișcare a apei în direcția pantei; curs. ♦ *Curent marin* (sau *oceanic*) = mișcare a apei în mări și oceane. **3.** (Și în sintagma *curent electric*) Deplasare ordonată, într-o anumită direcție, a purtătorilor de sarcină electrică. ♦ *Curent electric continuu* = curent electric al cărui sens și a cărui intensitate nu variază periodic în timp. *Curent electric alternativ* = curent electric al cărui sens și a cărui intensitate variază periodic în timp. ♦ Intensitate a curentului electric. **III.** S.n. Ansamblu de idei, opinii (politice, științifice, artistice) care sunt

adoptate la un moment dat de un număr mai mare de oameni. ♦ *Curent literar* (sau *artistic*) = mișcare artistică sau literară care reunește un număr de scriitori sau de artiști în baza unui program estetic și a unor înclinații (relativ) comune. ♦ Expr. *A pune* (sau *a ține pe cineva*) în (sau *la*) *curent* = a informa (pe cineva) despre mersul unui lucru. *A se pune* (sau *a se ține, a fi*) în (sau *la*) *curent* = a se informa despre mersul unui lucru. *A se pune* (sau *a se ține, a fi*) în (sau *la*) *curent* (cu ceva) = a se informa cu privire la un lucru. Din fr. **courant**.

CURRENTA, pers. **3** *curentează*, vb. I. Tranz. (Despre un conductor de electricitate) A provoca cuiva un șoc (mai ușor) prin atingere. ♦ Refl. (Despre ființe) A atinge un conductor electric suportând un șoc (mai ușor). Din **curent**.

CURRENTARE, *curentări*, s.f. Acțiunea de a (se) *curenta* și efectul ei. V. **curenta**.

CURRENTAT, -**Ă**, *curentați*, -*te*, adj. (Despre ființe) Care a suferit un șoc (ușor) atingând un conductor electric. V. **curenta**.

BIOCURRENT, *biocurenți*, s.m. Activitate electrică prezentă în țesuturile și organele animalelor. - **Bio-** + **curent**.

ECHICURRENT, -**Ă**, *echicurenți*, -*te*, adj. (Despre fluide) Care curge în același sens cu altul. - **Echi-** + **curent**.

MICROCURRENT, *microcurenți*, s.m. (Med.) Curent (**3**) de mică intensitate. - **Micro** + **curent**.

CURRENTOMETRU, *curentometre*, s.n. Aparat pentru măsurarea intensității curenților apei. [Var.: **curentmetru** s.n.] Din fr. **courantomètre**.

CURIE s.m. Unitate de măsură pentru radioactivitate. Din fr. **curie**.

CURIEPUNCTURĂ, *curiepuncturi*, s.f. Tratatament aplicat în cancer, care constă în introducerea în țesuturi a unor ace cu radiu. Din fr. **curiepuncture**.

CURIER, -**Ă**, (**1**) *curieri*, -*e*, s.m. și f., (**2**) s.n., (**3**) *curiere*, s.n. **1.** S.m. și f. Factor postal. ♦ Persoană (în serviciul unei instituții) însărcinată să ducă la destinație corespondență, mesaje etc. ♦ Ștafetă. **2.** S.n. (Înv.) Corespondență care se trimite sau se primește deodată; poștă. **3.** S.n. (Înv.) Nume dat unor publicații periodice (cu caracter informativ) sau unor rubrici din aceste publicații. Din fr. **courrier**.

CURIERAT, *curierate*, s.n. Activitate a curierului. - **Curier** + suf. -*at*.

CURIETERAPIE s.f. Radioterapie. Din fr. **curiethérapie**.

CURIU s.n. Element chimic radioactiv sintetic, metal de culoare argintie. Var.: **curium** s.n.] Din fr. **curium**.

CUROPALAT, *curopalați*, s.m. Înalt demnitar bizantin care administra palatul imperial. Din fr. **curopalate**.

CURS, *cursuri*, s.n. 1. Expunere, predare a unei materii de studiu sub forma unui ciclu de lecții sau de prelegeri; *p. ext.* oră sau totalitatea orelor de program destinate acestei expunerii. 2. Ciclu de lecții tipărite, șapirografiate sau dactilografiate în volum (și servind ca manual). Din fr. **cours**.

CURSIST, **-A**, *cursiști*, *-ste*, s.m. și f. Persoană care urmează un curs² special (de scurtă durată); cursant. - **Curs** + suf. *-ist*.

CURSA, *curse*, s.f. 1. Distanță parcursă regulat de un vehicul pe același itinerar și conform unui orar stabilit. ♦ (Concr.) Vehicul care parcurge o astfel de distanță. 2. Distanță parcursă de o piesă între punctele extreme într-o mișcare rectilinie alternativă. 3. (Fam.) Drum, alergătură. 4. (Sport) Întrecere care constă în parcurgerea rapidă a unei anumite distanțe, pe un traseu dinainte stabilit, alergând pe jos, călare, cu bicicleta, cu automobilul etc. ♦ Întrecere în cadrul căreia sunt programate mai multe alergări de cai. 5. (În sintagma) *Cursa înarmărilor* = efort intens de militarizare a industriei unui stat în vederea unui război. Din fr. **course**.

CURSIER, *cursieri*, s.m. (Franțuzism) Armăsar, cal de curse. Din fr. **coursier**.

CURTAJ, *curtaje*, s.n. Ocupația curtierului. ♦ Remunerație acordată curtierului la încheierea unei tranzacții. Din fr. **courtage**.

CURTEZAN, *curtezani*, s.m. 1. (Azi ir.) Persoană care face curte unei femei; *p. ext.* bărbat neserios, ușuratic. 2. (Înv.) Curtean (lingușitor, intrigant). Din fr. **courtisan**.

CURTEZANĂ, *curtezane*, s.f. Femeie de moravuri ușoare, care trăia la curtea unui suveran sau a unui nobil; *p. gener.* femeie cu conduită imorală; prostituată. Din fr. **courtisane**.

CURTIER, *curtieri*, s.m. Persoană care are ca ocupație mijlocirea tranzacțiilor de bursă. Din fr. **courtier**.

CURTINĂ, *curtine*, s.f. Porțiune de zid care unește flancurile a două bastioane. ♦ Fiecare dintre părțile pavilionului care înconjură un blazon regal. Din fr. **courtine**.

CURTOAZIE, *curtoazii*, s.f. Politete (exagerată); amabilitate, complezență, curtenie; etichetă. Din fr. **courtoisie**.

CUTANAT, **-A**, *cutanați*, *-te*, adj. Care ține de piele, privitor la piele; (despre tratamente medicale) care se aplică pe piele. [Var.: **cutaneu**, **-ee** adj.] Din fr. **cutané**.

CUTUMĂ, *cutume*, s.f. Normă de drept consfințită printr-o practică îndelungată: consuetudine, obicei. ♦ (În vechiul drept) Obiceiul pământului. Din fr. **coutume**.

CUTUMIAR, **-A**, *cutumiari*, *-e*, adj. Care ține de cutumă, privitor la cutumă; tradițional. Din fr. **coutumier**.

CUVĂ, *cuve*, s.f. 1. Vas special din metal, lemn, beton, material plastic, sticlă etc., de diferite forme și mărimi, folosit în operații tehnice. ♦ *Cuvă de ulei* = rezervor de metal umplut cu ulei, în care se cufundă transformatoarele, reostatele etc. 2. Porțiunea superioară a cuptorului metalurgic vertical. Din fr. **cuve**.

CUVELAJ s.n. Tip de susținere sau de captușire etanșă a puțurilor de mină cu secțiune circulară care străbat roci acvifere cu debite mari de apă. Din fr. **cuvelage**.

CUVERTĂ, *cuverte*, s.f. Email transparent cu care se acoperă obiectele de faianță și de ceramică; glazură. Din fr. **couverte**.

CUVERTURA, *cuverturi*, s.f. Îneluitoare cu care se acoperă o masă, un pat sau cu care se înveștețte cineva (când doarme). Din fr. **couverture**.

CUVETĂ, *cuvețe*, s.f. Sinclinal în formă de căldare, cu lungimea și lățimea aproape egale și cu secțiunea orizontală aproximativ rotundă. ♦ *Cuveta lacului* = teren ocupat de un lac de acumulare până la nivelul crestei barajului. Din fr. **cuvette**.

CUZINET, *cuzineți*, s.m. 1. Piesă inelară sau din două bucăți semiinelare din metal moale, care îmbracă în interior lagărul și vine în contact direct cu fusul sau axul unei mașini. 2. Element de construcție confecționat din beton armat, piatră dură etc. așezat între un bloc de fundație și un stâlp și având ca scop transmiterea greutateii la blocul de fundație respectiv. Din fr. **coussinet**.

CVADRATURĂ s.f. 1. Construire exclusiv cu rigla și cu compasul a unui pătrat care să aibă aria egală cu aria unei figuri date. ♦ *Cvadratura cercului* = problemă (nesoluționabilă) care constă în găsirea unui pătrat care să aibă aceeași suprafață cu un cerc dat și a cărui latură să aibă un raport rațional cu raza cercului; *fig.* problemă imposibil de rezolvat. 2. Poziție aparentă în care doi aștri priviți de pe pământ au o

diferență de longitudine de 90°. [Var.: **cuadratură** s.f.] Din fr. **quadrature**.
CVADRICOLOR, -Ă, *cvadricolori*, -e, adj. Care are patru culori. Din fr. **quadricolore**.
CVADRIENAL, -Ă, *cvadrienali*, -e, adj. Care durează patru ani. Din fr. **quadriennal**.
CVADRILATERAL, -Ă, *cvadrilaterali*, -e, adj. Care are patru laturi; *p. ext.* pe patru părți. Din fr. **quadrilatéral**.
CVADRILION, *cvadrilioane*, s.n. O mie de trilioane. Din fr. **quadrillion**.
CVADRIMOTOR, *cvadrimotoare*, s.n. Avion echipat cu patru motoare cu ardere internă. [Var.: **cuadrimotor** s.n.] Din fr. **quadrimoteur**.
CVADRIPARTIT, -Ă, *cvadripartiți*, -te, adj. (Rar) Cu patru părți; făcut, construit, format din patru părți. ♦ La care participă reprezentanții a patru țări. *Conferință cvadripartită*. Din fr. **quadrupartite**.
CVADRIPETAL, -Ă, *cvadripetali*, -e, adj. Cu patru petale. Din fr. **quadripétale**.
CVADRIPOL, *cvadripoluri*, s.n. Rețea electrică cu două borne de intrare și cu două borne de ieșire. Din fr. **quadripôle**.
CVADRUPLET, *cvadrupeți*, s.m. Unul din patru gemeni. Din fr. **quadruplets**.
CVINTILION, *cvintilioane*, s.n. O mie de cvadrilioane. Din fr. **quintillion**.
CVINTUPLU, -Ă, *cvintupli*, -e, adj. Încincit. ♦ (Substantivat, pl.) Grup de cinci gemeni. Din fr. **quintuple**.

DACIAN, -Ă, dacieni, -e, s.n., adj. **1.** S.n. Al treilea etaj al pliocenului din sud-estul Europei, caracterizat prin anumite specii de lamelibranhiate, gasteropode și mamifere, precum și printr-un complex de nisipuri, argile, gresii etc., conținând zăcămintele bogate de petrol și de lignit. **2.** Adj. Care aparține dacianului (**1**), privitor la dacian. Din fr. **dacien**.

DACIT s.n. Rocă vulcanică alcătuită din cuarț, andezin, biotit, hornblendă, feldspat etc., de obicei cenușie, folosită ca piatră de construcție. Din fr. **dacite**.

DACITĂ s.f. Exploziv din grupul dinamitelor, folosit în minele de cărbuni negrozutoase sau în cariere. Din fr. **dacite**.

DACNOMANIE s.f. Tendință patologică de a mușca. Din fr. **dacnomanie**.

DACRIOCISTITĂ, *dacriocistite*, s.f. Inflamație a canalului și a sacului lacrimal. Din fr. **dacryocystite**.

DACRIOREE s.f. Lăcrimare abundentă. Din fr. **dacryorrhée**.

DACTILIC, -Ă, *dactilici*, -ce, adj. (Despre versuri) Alcătuit din dactili. Din fr. **dactylique**.

DACTILOFAZIE s.f. (Psih.) Dactilologie. Din fr. **dactylophasie**.

DACTILOGRAF, -Ă, *dactilografi*, -e, s.m. și f. Persoană care are ca ocupație de bază dactilografia. Din fr. **dactylographe**.

DACTILOGRAFIA, *dactilografiez*, vb. I. Tranz. A scrie la mașina de scris. Din fr. **dactylographier**.

DACTILOGRAFIAT¹ s.n. Faptul de a *dactilografia*; dactilografiere. V. **dactilografia**.

DACTILOGRAFIAT² -Ă, *dactilografiati*, -te, adj. Scris la mașina de scris. V. **dactilografia**.

DACTILOGRAFIERE, *dactilografieri*, s.f. Acțiunea de a *dactilografia* și rezultatul ei. V. **dactilografia**.

DACTILOGRAFIC, -Ă, *dactilografici*, -ce, adj. Care se referă la dactilografie; care se obține prin dactilografiere. Din fr. **dactylographique**.

DACTILOGRAFIE s.f. Tehnica sau meseria de a scrie la mașina de scris. Din fr. **dactylographie**.

DACTILOGRAMĂ, *dactilogramă*, s.f. Urmă lăsată de deget, folosită ca mijloc de identificare în antropometrie. Din fr. **dactylogramme**.

DACTILOLOGIE s.f. Mijloc de comunicare între surdomuți prin semne convenționale făcute cu degetele; dactilofazie. Din fr. **dactylologie**.

DACTILOLOGIC, -Ă, *dactilologici*, -ce, adj. Referitor la dactilologie. - De la **dactilologie**.

DACTILOMEGALIE, *dactilomegalii*, s.f. (Med.) Hipertrofie a degetelor. Din fr. **dactylomégalie**.

DACTILOSCOPIC, -Ă, *dactiloscopici*, -ce, adj. Privitor la dactiloscopie. Din fr. **dactiloscopique**.

DACTILOSCOPIE s.f. Procedeu de identificare a persoanelor pe baza amprentelor digitale, folosit în antropologie și în medicina judiciară. Din fr. **dactiloscopie**.

DADA s.n. (Rare) Dadaism. Din fr. [l'école] **dada**.

DADAISM s.n. Curent literar și artistic apărut în 1916 în Europa, caracterizat prin negarea oricărui raport între gândire și expresia artistică, prin ridicarea hazardului la rangul de principiu de creație; dada. Din fr. **dadaïsme**.

DADAIST, -Ă, *dadaști*, -ste, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Alcătuit după principiile dadaismului; privitor la dadaism. **2.** S.m. și f. Adept al dadaismului. Din fr. **dadaïste**.

DAFNIE, *dafnii*, s.f. Gen de crustaceu de apă dulce; purice-de-apă (*Daphnia*). Din fr. **daphnie**.

DAGĂ, *dăgi*, s.f. (Franțuzism înv.) Pumnal cu lama scurtă și groasă, în trei muchii și cu vârf ascuțit. Din fr. **dague**.

DAGHEREOTIP, *daghereotipuri*, s.n. **1.** Aparat de daghereotipie. **2.** Imagine obținută prin daghereotipie. - [Var.: **dagherotip** s.n.] Din fr. **daguerrotypie**.

DAGHEREOTIPIE, *daghereotipii*, s.f. Vechi procedeu de fotografiere, astăzi abandonat, care fixa imaginile cu ajutorul unei camere obscure pe o placă de cupru argintată, sensibilizată cu vapori de iod și de brom. - [Var.: **dagherotipie** s.f.] Din fr. **daguerrotypie**.

DAIAC, *daiaci*, s.m. (La pl.) Populație a insulei Kalimantan; (la sg.) persoană din această populație. Din fr. **dayak**.

DAKOTAS subst. Populație amerindiană din America de Nord, care locuia în bazinul fluviului Missouri și în preeri până aproape de Munții Stâncoși. - Cuv. fr.

DALAI-LAMA s.m. invar. Șeful suprem al religiei budiste; marele-lama. Din fr. **dalai-lama**.

DALAJ, *dalaje*, s.n. Ansamblu de dale care alcătuiesc o pardoseală sau un pavaj. Din fr. *dalage*.

DALA, *dale*, s.f. Placă poligonală subțire de piatră, marmură, beton, material plastic etc., folosită la executarea unor pardoseli, pavaje sau placaje de zidărie. ♦ Placă de beton armat a unui planșeu, a unei bolți etc. Din fr. *dalle*.

DALIE, *dalii*, s.f. Plantă decorativă din familia compozelor, cu florile în capitule mari albe, galbene, roșii sau violete; gherghină (*Dahlia cultorum*). Din fr. *dahlia*.

DALMAT, -*Ă*, *dalmați*, -*te*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană născută și crescută în Dalmația. 2. Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Dalmația. ♦ (Substantivat, f.) Limbă romanică ce s-a vorbit în Dalmația. Din fr. *dalmate*.

DALMATIC, -*Ă*, *dalmatici*, -*ce*, adj. Care aparține Dalmației, privitor la această regiune. ♦ *Țarm dalmatic* = țărm format din pătrunderea apelor mării printre culmile paralele cu linia litorală a unor regiuni muntoase; țărm de canale. Din fr. *dalmatique*.

DALMAȚIAN, -*Ă*, *dalmațieni*, -*e*, s.m. și f. Specie de câine de talie mijlocie cu părul scurt de culoare albă cu numeroase pete mici negre sau maro-închis. ♦ (Adjectival) *Câine dalmațian*. Din fr. *dalmatien*.

DALTONISM s.n. Defect al vederii care constă în incapacitatea de a distinge culorile, în special roșul de verde. Din fr. *daltonisme*.

DALTONIST, -*Ă*, *daltoniști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care suferă de daltonism. Din fr. *daltoniste*.

DAMASCHINA, *damaschinez*, vb. I. Tranz. 1. A îmbrăca în damasc. 2. A încrusta, într-un obiect de oțel sau de fier, firicele de aur sau de argint. Din fr. *damasquiner*.

DAMASCHINARE, *damaschinări*, s.f. Acțiunea de a *damaschina* și rezultatul ei. V. *damaschina*.

DAMASCHINAJ s.n. Procedeu (de origine orientală) de încrustare a unor fire de aur sau de argint într-un obiect de fier sau de oțel. Din fr. *damasquinage*.

DAMASCHINAT, -*Ă*, *damaschinați*, -*te*, adj. 1. (Rar; despre mobile) Îmbrăcat în damasc. 2. (Despre cuțite, casete etc.) Încrustat cu firicele de aur sau de argint. ♦ (Despre oțeluri sudate) Care prezintă la suprafață desene în formă de vine șerpuitoare sau ramificate, asemănătoare cu

cele făcute la săbiile de odinioară din Damasc. Din fr. *damasquiné*.

DANDISM s.n. Comportare de dandi, ținută de dandi. Din fr. *dandysme*.

DANIAN, subst., adj. 1. Subst. Ultimul etaj al cretacului, caracterizat prin anumite specii de lamelibranhiate, reptile, palmieri etc. 2. Adj. Care se referă la vârsta și la etajul danianului (1). Din fr. *danien*.

DANSA, *dansez*, vb. I. Intrans. A executa, după muzică, un dans (1) ♦ Tranz. *A dansa un vals*. ♦ Fig. A sălta în mișcări ușoare ca de dans (1), a se mișca neconținut, a nu avea astâmpăr. ♦ Tranz. A executa un dans cu cineva, a lua, a invita la dans pe cineva. *A dansat toate fetele*. [Var.: (pop.) *danța* vb. I] Din fr. *danser*.

DANSATOR, -*OARE*, *dansatori*, -*oare*, s.m. și f. 1. Persoană care dansează. 2. Persoană a cărei profesiune este dansul (1). - *Dansa* + suf. -*tor*.

DANSANT, -*A*, *dansante*, adj. Care se dansează. ♦ (Despre serate, petreceri etc.) Cu dans (1), unde se dansează. Din fr. *dansant*.

DANS, *dansuri*, s.n. 1. Ansamblu de mișcări ritmice, variate ale corpului omenesc, executate în ritmul unei melodii și având caracter religios, de artă sau de divertisment. *Dans ritual*. *Dans popular*. *Dans de caracter*. *Dans de salon*. *Dans modern*. *Dans clasic* (sau *academic*) = ansamblu de mișcări artistice convenționale care constituie baza tehnică a coregrafiei, a spectacolelor de balet etc. 2. Acțiunea de a dansa. *Îi place muzica și dansul*. 3. (În sintagma) *Dans macabru* = temă alegorică simbolizând egalitatea în fața morții prin reprezentarea unui schelet cu coasa în mână care atrage în horă oameni de diferite vârste și condiții sociale și-i omoară. 4. (În sintagma) *Dansul albinelor* = mijloc de semnalizare prin care albinele, făcând anumite mișcări, își comunică găsierea unei surse de hrană, direcția și distanța acestei surse. [Var.: (pop.) *danț* s.n.] Din fr. *danse*. Cf. it. *danza*, germ. *Tanz*.

DÂNȚUI, *dânțuiesc*, vb. IV. Intrans. (Pop.) A dansa. ♦ *Isaia dănțuiește* = numele unei cântări bisericești care se cântă la sfârșitul cununiei; fig. căsătorie. ♦ Fig. A sălta. - *Danț* + suf. -*ui*.

DÂNȚUIRE, *dânțuri*, s.f. Acțiunea de a *dânțui* și rezultatul ei; dănțuit. V. *dănțui*.

DÂNȚUIT, *dânțuituri*, s.n. Dănțuire. V. *dănțui*.

DĂNȚUITOR, -OARE, *dănțuitori, -oare*, s.m. și f. (Pop.) Dansator. - **Dănțui** + suf. *-tor*.

DANTELA, *dantelez*, vb. I. Tranz. A tăia, a cresta marginea unui lucru, dându-i aspectul unei dantele. Din fr. **denteler**.

DANTELARE, *dantelări*, s.f. Acțiunea de a *dantela* și rezultatul ei. V. **dantela**.

DANTELAT, -Ă, *dantelați, -te*, adj. Împodobit cu dantelă. ♦ Cu marginile dintate (sau perforate, ajustate) ca o dantelă. V. **dantela**.

DANTELĂ, *dantele*, s.f. Împletitură fină și ușoară cu găurele, reprezentând modele variate, executată (manual sau mecanic) din fire subțiri de ață, de mătase sau de fibre sintetice și folosită ca garnitură la lenjerie, rochii, perdele etc.; horbotă. Din fr. **dentelle**.

DANTELĂRIE, *dantelării*, s.f. Cantitate mare de dantele; diferite feluri de dantele. ♦ Fig. Contur sinuos care seamănă cu o dantelă. - **Dantelă** + suf. *-ărie*.

DANTELUTĂ, *danteluțe*, s.f. Diminutiv al lui *dantelă*. - **Dantelă** + suf. *-uță*.

DANTELURĂ, *danteluri*, s.f. 1. Ornamentație arhitectonică constând din creștături, colțișori, zimți etc. ♦ *P. gener.* Margine dintată. 2. Totalitatea creștăturilor de pe marginea frunzelor. Din fr. **dentelure**.

DANTURĂ, *danturi*, s.f. 1. Totalitatea dinților unei persoane; *p. ext.* felul în care sunt înșirați și alcătuiți dinții; dentiție. ♦ *Dantură (falsă)* = proteză dentară. 2. Ansamblu format din dinții unor organe de mașini sau scule (roți dintate, freze, broșe etc.). Din fr. **denture**.

DANTURA, *danturez*, vb. I. Tranz. A tăia dinții unei roți cu ajutorul unei freze speciale. Din **dantură**.

DANTURARE, *danturări*, s.f. Acțiunea de a *dantura* și rezultatul ei; tăiere la freză a dinților unei roți. V. **dantura**.

DANUBIAN, -Ă, *danubieni, -e*, adj. Din regiunea Dunării; dunărean. Din fr. **danubien**.

DARWINIAN, -Ă, *darwinieni, -e*, adj. (Rare) Darwinist. Din fr. **darwinien**.

DARWINISM s.n. Concepție evoluționistă, formulată de naturalistul englez Darwin, care explică originea și evoluția speciilor de animale și de plante prin transformarea treptată a altor specii care au trăit odinioară pe pământ, ca urmare a interacțiunii dintre variabilitate, ereditate,

suprapopulație, lupta pentru existență și selecția naturală. Din fr. **darwinisme**.

DARWINIST, -Ă, *darwinști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține darwinismului (1); (rar) darwinism. 2. S.m. și f. Adept al darwinismului. Din fr. **darwiniste**.

DATA, *datez*, vb. I. 1. Tranz. A stabili data exactă a unui eveniment sau a unui fapt din trecut. ♦ A pune data pe o scrisoare, pe un act etc. 2. Intrans. (Cu determinări introduse prin prep. "de la", "de" sau "din") A se fi produs, a se fi făcut, a fi început să existe. Din fr. **dater**.

DATARE, *datări*, s.f. Acțiunea de a *data*. V. **data**.

DATAT, -Ă, *datați, -te*, adj. (Despre fapte, evenimente etc.) Căruia i s-a stabilit data. ♦ (Despre acte, scrisori etc.) Care poartă dată. V. **data**.

ANTEDATA, *antedatez*, vb. I. Tranz. A pune pe un act, pe o scrisoare etc. o dată anterioară celei reale. - **Ante-** + **data** (după fr. *antidater*).

REDATA, *redatez*, vb. I. Tranz. A data din nou, după corectarea unei erori de datare. - **Re-** + **data**.

REDATARE, *redatări*, s.f. Acțiunea de a *redata*. V. **redata**.

REDATAT, -Ă, *redatați, -te*, adj. Care a fost datat din nou, pentru a corecta o eroare. V. **redata**.

DATABIL, -Ă, *databili, -e*, adj. Care poate fi datat. Un document *databil*. Din fr. **datable**.

DATĂ, *date*, s.f. I. Timpul precis (exprimat în termeni calendaristici) când s-a produs sau urmează să se producă un eveniment. ♦ Indicația acestui timp pe un act, pe o scrisoare etc. (pusă la întocmirea lor). II. Fiecare dintre numerele, măsurile, relațiile etc. care servesc pentru rezolvarea unei probleme sau care sunt obținute în urma unei cercetări și urmează să fie supuse unei prelucrări. Din fr. **date**.

ANTEDATĂ, *antedate*, s.f. Dată anterioară celei considerate ca prezentă sau anterioară unei date reale. - **Ante-** + **dată** (după fr. *antidate*).

DEAMBULATORIU, -IE, *deambulatorii*, adj., s.n. 1. Adj. De plimbare, care este în legătură cu plimbarea. 2. S.n. Loc de circulație în prelungirea navelor laterale, în spatele altarului din absida centrală a unei biserici romane sau gotice. Din fr. **déambuloire**.

DEAMBULAȚIE s.f. (Rare) Mers; plimbare. - [Var.: **deambulațiune** s.f.] Din fr. **déambulation**.

DEBACLU, *debacluri*, s.n. Rupere și pornire a gheții prinse între malurile unui curs de apă; zăpor. Din fr. **débâcle**.

DEBANDADA s.f. Neorânduială, dezordine; dezorientare, zăpăceală. Din fr. **débandade**.

DEBARA, *debarale*, s.f. Încăpere mică, anexă într-o locuință, întrebuințată pentru depozitarea obiectelor care se folosesc mai rar, a vechiturilor etc. Din fr. **débarras**.

DEBARASA, *debarasez*, vb. I. Refl. A se degaja, a se descotorosi de ceva sau de cineva (care incomodează, care supără). Din fr. **débarrasser**.

DEBARASARE, *debarasări*, s.f. Acțiunea de a *debarasa*. V. **debarasa**.

DEBARASAT, -A, *debarasați, -te*, adj. (Despre suprafețe) Degajat. V. **debarasa**.

DEBARASOR, -OARE, *debarasori, -oare*, s.m. și f. Persoană care degajează mesele într-un local de consum de tacâmurile folosite, de resturile alimentare etc. Din fr. **débarasseur**.

DEBARCA, *debArc*, vb. I. 1. Intrans. și tranz. A (se) da jos, a coborî pe mal de pe o navă; *p. ext.* a coborî din tren sau din alt vehicul. ♦ Intrans. A ataca țărmlu inamic cu trupe aduse pe nave (speciale). ♦ (Rar; glumeț) A descinde (într-o localitate sau într-un loc). 2. Tranz. A înlătura (pe cineva) dintr-un post de conducere, de răspundere; a da afară, a concedia. Din fr. **débarquer**.

DEBARCARE, *debarcări*, s.f. Acțiunea de a *debarca* și rezultatul ei. ♦ *Stație de debarcare* = punct final al unei călătorii. *Navă de debarcare* = navă special construită, cu prora plată și dreaptă, pentru a permite apropierea maximă de uscat în vederea debarcării de trupe și de materiale. V. **debarca**.

DEBARCADER, *debarcadere*, s.n. Loc pe malul unei ape sau pe un chei, într-un port, amenajat special și prevăzut cu un utilaj adecvat pentru îmbarcarea și debarcarea călătorilor, a animalelor sau a unor materiale. Din fr. **débarcadère**.

DEBILITANT, -A, *debilitanți, -te*, adj. Care debilitază, care slăbește. Din fr. **débilisant**.

DEBIT, *debite*, s.n. 1. Tutungerie. ♦ (Înv.) *Debit de băuturi spirtoase* = cârciumă. 2. (Înv.) Vânzare, desfacere continuă de mărfuri cu amănuntul. 3. Cantitatea de fluid sau de pulbere fină care trece, într-o unitate de timp, printr-o secțiune a unei albie, a unei conducte sau a unui canal. ♦ *Debit instalat* = valoare maximă a debitului de apă care poate fi utilizat în scopuri

energetice de turbinele unei centrale hidroelectrice. ♦ Cantitate de material sau de obiecte produse de o mașină sau de o instalație într-o unitate de timp. *Debit de energie* = energie debitată de o instalație într-o unitate de timp. ♦ (Med.) *Debit cardiac* = cantitatea de sânge expulzată de ventriculul stâng în aortă la fiecare contracție a inimii sau în cursul unui minut. ♦ (Mil.) *Debit de foc* = numărul de lovituri care poate fi tras de o gură într-o anumită cantitate de timp. ♦ Fig. Afluență (precipitată), torrent de cuvinte în vorbirea cuiva. Din fr. **débit**.

DEBITA¹, *debitez*, vb. I. Tranz. 1. A vinde marfă cu amănuntul. 2. A furniza o cantitate de fluid, de material pulverulent, de energie etc. ♦ Fig. A spune, a rosti ceva (neînsemnat, plictisitor); a recita, a declama. 3. A tăia un material în bucăți cu formele și dimensiunile adecvate pentru folosirea și prelucrarea lor ulterioară. Din fr. **débit**.

DEBITARE¹, *debitări*, s.f. Acțiunea de a *debita*¹ și rezultatul ei. V. **debita**¹.

DEBITA², *debitez*, vb. I. Tranz. 1. A trece, a înregistra în contul unei persoane, al unei întreprinderi etc. mărfurile care i-au fost predate sau sumele de bani care i-au fost plătite. Din fr. **débit**.

DEBITARE², *debitări*, s.f. Faptul de a *debita*²; înscriere a unei sume în coloana de debit a unui cont. V. **debita**².

DEBITANT, -A, *debitanți, -te* s.m. și f. Persoană care vinde într-un debit¹ (1). ♦ (Înv.) Persoană care desface marfă cu amănuntul. Din fr. **débitant**.

DEBITEZĂ, *debiteze*, s.f. Piesă din material refractar prin care se trage sticla topită la fabricarea geamurilor. Din fr. **débiteuse**.

DEBITMETRU, *debitmetre*, s.n. Instalație sau instrument pentru măsurarea debitului¹ (3) unui fluid care curge printr-o conductă. Din fr. **débitmètre**.

DEBLEU, *debleuri*, s.n. Săpătură făcută sub nivelul terenului natural în vederea executării platformei unui drum ori a unei căi ferate sau a construirii unui canal deschis. Din fr. **déblai**.

DEBLEIERE, *debleieri*, s.f. Ansamblul de operații efectuate pentru realizarea unui debleu. Din **debleu** (după fr. *déblayage*).

DEBLOCA, *deblochez*, vb. I. Tranz. 1. A degaja un drum de obstacole, de oameni, de vehicule etc. spre a-l reda circulației. ♦ A pune, a aduce o mașină, un aparat blocat etc. în stare de funcționare. 2. A scoate de

sub blocare bani sau valori bănești. **3.** A scoate un ofițer din cadrul activ al armatei. Din fr. **déblocuer**.

DEBLOCARE, *deblocări*, s.f. Acțiunea de a (se) debloca și rezultatul ei. V. **debloca**.

DEBORDA, *debordez*, vb. I. **1.** Intrans. (Despre ape curgătoare, la pers. 3) A ieși dintr-un vas) a da pe dinafară; (despre vase) a nu mai cuprinde conținutul, a lăsa să curgă pe dinafară; a fi prea plin. **2.** Intrans. și tranz. A vărsa, a vomita. Din fr. **déborder**.

DEBORDARE, *debordări*, s.f. Acțiunea de a *deborda*. V. **deborda**.

DEBORDANT, -**Ă**, *debordanți*, -*te*, adj. (Adesea fig.) Care se revărsă. Din fr. **débordant**.

DEBREIA, *debreiez*, vb. I. Tranz. A desface legătura dintre două mecanisme cuplate printr-un ambreiaj. Din fr. **débrayer**.

DEBREIERE, *debreieri*, s.f. Acțiunea de a *debreia* și rezultatul ei; *debreiaj*. V. **debreia**.

DEBREIAJ, *debreiaje*, s.n. Debreiere. Din fr. **débrayage**.

DEBURAJ s.n. **1.** Deburare. **2.** Deșeurile obținute în urma deburajului (**1**). Din fr. **débouillage**.

DEBURARE s.f. Operație de curățare a cardelor de impuritățile și de fibrele scurte rămase în urma cardării; *deburaj* (**1**). - Cf. fr. **débouurer**.

DEBURBAJ s.n. **1.** Deurbare. **2.** Spălare a minereului. Din fr. **débouillage**.

DEBURBARE, *deburări*, s.f. Operație de limpezire a mustului de struguri și de separare a lui de resturile solide; *deurbaj*. - Cf. fr. **débouber**.

DEBURSA, *debursez*, vb. I. Tranz. A cheltui, a plăti (din buzunar). Din fr. **débours**.

DEBUSOLA, *debusolez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A dezorienta. Din fr. **débousoler**.

DEBUSOLARE, *debusolări*, s.f. Acțiunea de a *debusola* și rezultatul ei. V. **debusola**.

DEBUSOLAT, -**Ă**, *debusolați*, -*te*, adj. Dezorientat. V. **debusola**.

DEBUȘA, *debușez*, vb. I. Intrans. A ieși dintr-un loc îngust, dintr-un loc acoperit. Din fr. **déboucher**.

DEBUȘARE s.f. Acțiunea de a *debușa*. V. **debușa**.

DEBUȘEU, *debușeuri*, s.n. **1.** Piață pe care producătorii își pot desface produsele ușor

și în mari cantități. **2.** (În sintagma) *Debușeu podului* = debitul maxim de apă care poate curge pe sub un pod, astfel încât, de la nivelul apei până la partea de jos a podului, să rămână un anumit spațiu liber de siguranță. [Pl. și: *debușee*] Din fr. **débouché**.

DEBUT, *debuturi*, s.n. Începutul (primele manifestări, primii pași ai) cuiva într-o profesiune, într-o activitate (artistică, literară etc.); operă, lucrare ce constituie acest început. Din fr. **début**.

DEBUTA, *debutez*, vb. I. Intrans. A-și face debutul într-o carieră, pe scenă etc.; (despre un autor) a publica prima lucrare. Din fr. **débute**.

DEBUTANT, -**Ă**, *debutanți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care se găsește la începutul unei cariere (artistice); *p. ext.* persoană fără experiență; începător, novice. Din fr. **débutant**.

DECACORD, *decacorduri*, s.n. Vechi instrument muzical, asemănător cu harpa, având zece coarde. Din fr. **décachorde**.

DECADĂ, *decade*, s.f. **1.** Perioadă de zece zile consecutive. ♦ (Urmă de determinări în genitiv) Perioadă de zece zile consecutive dedicată unui eveniment sau unei activități de seamă. *Decada cărții*. **2.** Deceniu. Din fr. **décade**.

DECADAL, -**Ă**, *decadali*, -*e*, adj. Care se referă la o perioadă de zece zile. - **Decadă** + suf. -*al*.

DECADENT, -**Ă**, *decadenți*, -*te*, adj. **1.** Care se găsește în decadență, în declin. **2.** Care prezintă caracterile decadentismului; propriu decadentismului. Din fr. **décadent**.

DECADENTISM s.n. Denumire generică dată tendințelor unor curente literar-artistice de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX de către propriii protagoniști, care opun realității o lume a stărilor de spirit subiective, considerată ca singura autentică. V. *symbolism*. Din fr. **décadentisme**.

DECADRAJ, *decadraje*, s.n. Defect survenit la proiecția unui film, care constă în apariția pe ecran a două imagini vecine despărțite printr-o dungă neagră. Din fr. **décadrage**.

DECAEDRU, *decaedre*, s.n. Poliedru cu zece fețe. Din fr. **décaèdre**.

DECAFEINIZA, *decafeinizez*, vb. I. Tranz. A extrage cafeina din boabele verzi de cafea sau din reziduurile de ceai în vederea obținerii cafeinei sau a cafelei dietetice fără cafeină. - După fr. **décaféiner**.

DECAFEINIZARE, *decafeinizări*, s.f. Acțiunea de a *decafeiniza* și rezultatul ei. V. **decafeiniza**.

DECAFEINIZAT, -Ă, *decafeinizați*, -te, adj. Care nu mai conține cafeină, căruia i s-a extras cafeina. V. **decafeiniza**.

DECAGON, *decagoane*, s.n. Poligon cu zece laturi. Din fr. **décagone**.

DECAGONAL, -Ă, *decagonal*, -e, adj. (Despre suprafețe) În formă de decagon; (despre corpuri geometrice) care are ca bază un decagon. Din fr. **décagonal**.

DECALA, *decalez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) distanța în spațiu sau în timp în raport cu ceva, de obicei în raport cu ceva stabilit inițial; a (se) produce un decalaj. ♦ Tranz. A distanța două sau mai multe sisteme tehnice ori organe ale aceleiași sistem tehnic în vederea asigurării condițiilor optime de funcționare. Din fr. **décaler**.

DECALARE, *decalări*, s.f. Acțiunea de a (se) decala și rezultatul ei; distanțare în spațiu sau în timp; rămânere în urmă; fig. nepotrivire, dezacord între situații, evenimente, concepții etc. V. **decala**.

DECALAJ, *decalaje*, s.n. Distanțare în spațiu a două obiecte în raport cu poziția inițială a unuia față de celălalt; distanțare în timp a două sau mai multe fapte sau evenimente. ♦ Fig. Dezacord, nepotrivire între situații, concepții, evenimente sau fapte. Din fr. **décalage**.

DECALC, *decalcări*, s.n. 1. Procedeu care permite decalcarea. ♦ Hârtie obținută prin decalcare. 2. (Lingv.) Calc (2). Din fr. **décalque**.

DECALCA, *deAlc*, vb. I. Tranz. 1. A copia, a transpune un desen copiat pe o hârtie transparentă, pe o altă hârtie, pe o placă, pe o stofă etc. 2. (Lingv.) A calchia. Din fr. **décalquer**.

DECALCARE, *decalcări*, s.f. Acțiunea de a decalca și rezultatul ei. V. **decalca**.

DECALCIFIA, *decalcifiaz*, vb. I. Refl. și tranz. A pierde sau a face ca organismul să piardă calciul din țesutul osos sau din dinți. ♦ (Despre țesuturi) A-și pierde o cantitate de săruri de calciu. – [Var.: **decalcifica**, vb. I.] Din fr. **décalcifier**.

DECALCIFIAT, -Ă, *decalcificați*, -te, adj. Care a pierdut calciul, care are o cantitate insuficientă de calciu. [Var.: **decalcificat**, -ă adj.] V. **decalcifia**.

DECALCIFIANT, *decalcifiant*, s.m. 1. Substanță alcătuită din acizi organici, acizi anorganici, săruri, zaharuri etc. folosită pentru eliminarea sărurilor de calciu din pieile aflate în procesul de tăbăcire. 2. Substanță folosită pentru micșorarea durtății apelor calcaroase. Din fr. **décalcifiant**.

DECALCOMANIE s.f. Procedeu de decorare a unor obiecte de sticlă, porțelan etc. prin transpunerea pe suprafața lor a imaginilor de pe o hârtie specială, folosită ca suport provizoriu. Din fr. **décalcomanie**.

DECALITRU, *decalitri*, s.m. Unitate de măsură pentru volum egală cu zece litri. Din fr. **décalitre**.

DECALOG s.n. Cele zece porunci religioase și morale din Vechiul Testament, revelate de Dumnezeu lui Moise, pe muntele Sinai. Din fr. **décalogue**.

DECALVANT, -Ă, *decalvanți*, -te, adj. Care provoacă căderea părului. Din fr. **décalvant**.

DECAMETRU, *decametri*, s.m. Unitate de măsură pentru lungime egală cu zece metri. ♦ Instrument de măsură pentru lungime, format dintr-o panglică sau un lanț de zece metri, care servește la măsurători de teren. Din fr. **décamètre**.

DECANAL, -Ă, *decanali*, -e, adj., s.f. 1. Adj. De decanat; de decan. 2. S.f. Lucrare scrisă la facultățile tehnice, echivalând cu un examen parțial. Din fr. **décanal**.

DECANTA, *decantez*, vb. I. Tranz. A limpezi un lichid tulbure, în care se află particule solide în suspensie, scurgând lichidul limpezit după sedimentarea particulelor pe fundul vasului. ♦ A curăța de impurități, a înlătura murdăria. ♦ Fig. A limpezi, a clarifica, a lămurii. Din fr. **décanner**.

DECANTARE, *decantări*, s.f. Faptul de a decanta; limpezirea unui lichid care conține particule solide în suspensie; decantație. V. **decanta**.

DECANTAȚIE, *decantații*, s.f. Decantare. Din fr. **décantation**.

DECANTOR, *decantoare*, s.n. Aparat care servește la decantare, format dintr-un recipient sau bazin, camere de colectare și evacuare și conducte de deservire. Din fr. **décanteur**.

DECAPA, *decapez*, vb. I. Tranz. 1. A curăța de acizi sau de grăsimi o suprafață metalică în vederea operațiilor ulterioare. 2. A nivela un teren sau un pavaj de asfalt prin înlăturarea unui strat subțire de la suprafață. 3. A trata pieile sau blănurile cu soluții ale unor acizi sau săruri în vederea conservării lor temporare sau pentru prelucrarea ulterioară. Din fr. **décaper**.

DECAPATOR, *decapatori*, s.m. (Chim.) Decapant. - **Decapa** + suf. -tor.

DECAPAJ, *decapaje*, s.n. Decapare. Din fr. **décapage**.

DECAPANT, *decapante*, s.n. Amestec de substanțe chimice cu acțiune dizolvantă

asupra oxizilor, grăsimilor etc., folosit la operația de decapare. Din fr. **décapant**.

DECAPITAȚIE, *decapitații*, s.f.

Decapitare. Din fr. **décapitation**.

DECAPOD, *decapode*, s.n. 1. (La pl.) Ordin de crustacee cu zece picioare; (și la sg.) crustaceu care face parte din acest ordin. 2. (La pl.) Ordin de cefalopode care au zece tentacule și un rudiment de cochilie; (și la sg.) moluscă din acest ordin.

3. (Tehn.) Locomotivă cu aburi cu cinci osii motoare cuplate, folosită la trenurile de marfă. Din fr. **décapodes**.

DECAPOTA, *decapotez*, vb. I. Tranz. A strânge sau a ridica capota unui automobil. Din fr. **décapoter**.

DECAPOTARE, *decapotări*, s.f.

Acțiunea de a *decapota*. V. **decapota**.

DECAPOTABIL, *-Ă, decapotabili*, -e, adj. (Despre automobile) A cărui capotă se poate strânge sau ridica după necesitate. Din fr. **décapotable**.

NEDECAPOTABIL, *-Ă, nedecapotabili*, -e, adj. (Despre automobile) La care capota nu se poate strânge sau ridica după necesitate. - **Ne-** + **decapotabil**.

DECAPSULA, *decapsulez*, vb. I. Tranz. 1. A separa capsulele de pe tulpinile de în recoltate și uscate, în vederea obținerii semințelor de în și a fibrelor textile; a decortica. 2. A îndepărta, pe cale chirurgicală, membrana care învește rinichiul. Din fr. **décapsuler**.

DECAPSULARE, *decapsulări*, s.f. Acțiunea de a *decapsula* și rezultatul ei. V. **decapsula**.

DECAPSULATOR, *decapsulatoare*, s.n. Mașină cu care se efectuează decapsularea inului. - **Decapsula** + suf. *-tor*.

DECAPSULAȚIE, *decapsulații*, s.f. Decapsulare. Din fr. **décapsulation**.

DECARBURA, *decarburez*, vb. I. Tranz. A micșora procentul de carbon dintr-un aliaj al fierului; a realiza o decarburare. Din fr. **décarburer**.

DECARBURARE, *decarburați*, s.f. 1. Operație de reducere prin oxidare a conținutului de carbon din topitura metalică la elaborarea oțelului; decarburare. 2. Micșorare a conținutului de carbon din stratul superficial al pieselor de oțel încălzite în cuptoare pentru tratamente termice. V. **decarbura**.

DECARBURAȚIE, *decarburații*, s.f. Decarburare. Din fr. **décarburation**.

DECASILAB, *-Ă, decasilabi*, -e, adj., s.m. (Vers) care are zece silabe, despărțite de cezură în două grupe după silaba a patra sau a cincea. Din fr. **décassyllabe**.

DECASILABIC, *-Ă, decasilabici*, -ce, adj. (Despre versuri) Alcătuit din zece silabe. Din fr. **décassyllabique**.

DECASTER, *decasteri*, s.m. Unitate de măsură egală cu zece steri, folosită pentru volumul lemnului. Din fr. **décastère**.

DECASTIL, *decastiluri*, s.n. Templu grecesc decorat cu zece coloane în față. Din fr. **décastyle**.

DECATA, *decatez*, vb. I. Tranz. A aplica țesăturilor de lână un tratament prin supunerea lor la acțiunea aburului sau a apei fierbinți, în vederea îmbunătățirii calității și a măririi stabilității dimensionale. Din fr. **décatur**.

DECATARE, *decături*, s.f. Acțiunea de a *decata* și rezultatul ei. V. **decata**.

DECATLON, *decatloane*, s.n. Probă sportivă combinată, alcătuită din zece probe atletice, selecționate din alergări, aruncări și sărituri care se dispută în cursul a două zile consecutive și la care trebuie să participe fiecare concurent. Din fr. **décathlon**.

DECATLONIST, *-Ă, decatoniști*, -ste, s.m. și f. Sportiv care participă la probele din cadrul decatlonului. - **Decatlon** + suf. *-ist*.

DECATRON, *decatroane*, s.n. Tub cu descărcare electrică în gaze, utilizat în tehnica calculatoarelor electronice, în tehnica nucleară, a dispozitivelor de comunicație și de comandă etc. ca dispozitiv de comandă. Din fr. **décatron**.

DECAVA, *decavez*, vb. I. Refl. și tranz. (Fam.) A pierde sau a face să piardă toți banii, a da sau a lua (cuiva) toți banii, a rămâne sau a lăsa pe cineva fără un ban, a (se) ruina (la jocul de cărți sau la alte jocuri de noroc). Din fr. **décaver**.

DECAVARE, *decavări*, s.f. Acțiunea de a (se) *decava* și rezultatul ei. V. **decava**.

DECAVAT, *-Ă, decavați*, -te, adj. (Fam.) Care a pierdut toți banii (la joc). V. **decava**. Cf. fr. *déca vé*.

DECELA, *decelez*, vb. I. Tranz. A distinge, a pune în evidență existența unei substanțe aflate în cantitate foarte mică sau a unui fenomen sau proces foarte puțin intens. Din fr. **déceler**.

DECELARE, *decelări*, s.f. Acțiunea de a *decela* și rezultatul ei. V. **decela**.

DECELABIL, *-Ă, decelabili*, -e, adj. Care poate fi decelat. Din fr. **décéléable**.

DECELERATIE, *decelerații*, s.f. Scădere a vitezei unui mobil, raportată la unitatea de timp; accelerație negativă. Din fr. **décélération**.

DECEREBRARE s.f. Îndepărtare a emisferelor cerebrale efectuată experimental pe animale, în scopul studierii funcțiunilor diferitelor părți ale creierului. - Cf. fr. **décérébration**.

DECI - Element de compunere savantă care intră în denumirea submultiplilor unităților de măsură pentru a exprima a zecea parte din întreg. Din fr. **déci-**.

DECIBEL, *decibeli*, s.m. Unitate de măsură a intensității sonore, egală cu o zecime dintr-un bel. Din fr. **décibel**.

DECIBELMETRU, *decibelmetre*, s.n. Voltmetru de curent alternativ gradat în decibeli în raport cu un nivel de referință, utilizat pentru măsurarea nivelului de transmisiune a semnalelor, a atenuării, a câștigului și a amplificării în instalațiile de telecomunicații. Din fr. **décibelmètre**.

DECIGRAD, *decigrade*, s.n. Unitate subdivizionară de măsură, egală cu a zecea parte dintr-un grad (1). Din fr. **décigrade**.

DECIGRAM, *decigrame*, s.n. Unitate subdivizionară de măsură pentru masă, egală cu a zecea parte dintr-un gram. Din fr. **décigramme**.

DECILITRU, *decilitri*, s.m. Unitate subdivizionară de măsură pentru volum, egală cu a zecea parte dintr-un litru. Din fr. **décilitre**.

DECIMAL, -**Ă**, *decimali*, -e, adj., s.n. 1. Adj. (Rare) Zecimal. 2. S.n. Bască în care echilibrarea greutății corpurilor se realizează cu greutatea-etalon de zece ori mai mici. Din fr. **décimal**.

DECIMAN, -**Ă**, *decimani*, -e, adj. (Despre febră) Care revine în mod intermitent la zece zile. Din fr. **décimane**.

DECIMETRIC, -**Ă**, *decimetrici*, -ce, adj. De ordinul decimetrului. Din fr. **décimétrique**.

DECIMETRU, (1) *decimetri*, s.m., (2) *decimetre*, s.n. 1. S.m. Unitate de măsură pentru lungime, egală cu a zecea parte dintr-un metru. 2. S.n. Riglă gradată cu lungimea de zece centimetri. Din fr. **décimètre**.

DECISTER, *decisteri*, s.m. Unitate subdivizionară de măsură pentru volumul lemnului, egală cu a zecea parte dintr-un ster. Din fr. **décistère**.

DECLAMATIV, -**Ă**, *declamativi*, -e, adj. (Rare) Declamator; emfatic. Din fr. **déclamatif**.

DECLAMATIVISM s.n. (Rare) Caracter declamativ. - **Declamativ** + suf. -ism.

DECLAMATOR, -**OARE**, *declamatori*, -oare, adj. (Despre cuvinte, expresii, stil) Pompos, bombastic, emfatic. [Var.: **declamatoriu**, -ie adj.] Din fr. **déclamatoire**.

DECLANȘA, *declanșez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) dezlănțui, a (se) stârni, a (se) porni. 2. Tranz. A provoca, prin comandă, intrarea rapidă în funcție a unui mecanism sau a unui dispozitiv (înlăturând o piedică). ◇ Refl. *Aparat care se declanșează automat*. Din fr. **déclencher**.

AUTODECLANȘA, pers. 3 *autodeclanșează*, vb. I. Refl. A se declanșa automat. - **Auto** + **declanșa**.

AUTODECLANȘARE, *autodeclanșări*, s.f. Acțiunea de a se autodeclanșa. V. **autodeclanșa**.

DECLANȘARE, *declanșări*, s.f. Faptul de a (se) declanșa; dezlănțuire. V. **declanșa**.

DECLANȘATOR, *declanșatoare*, s.n. Dispozitiv, acționat manual sau automat, care provoacă suprimarea unei piedici și declanșarea mecanismelor; declanșor. - **Declanșa** + suf. -tor.

DECLANȘOR, *declanșoare*, s.n. Declanșator. Din fr. **déclencheur**.

DECLARABIL, -**Ă**, *declarabili*, -e, adj. Care trebuie sau poate să fie declarat. Din fr. **déclarable**.

DECLARANT, -**Ă**, *declaranți*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană) care face o declarație (la ofițerul stării civile). Din fr. **déclarant**.

DECLARATIV, -**Ă**, *declarativi*, -e, adj. Care conține o declarație. ◇ *Ton declarativ* = ton ferm, sentențios, categoric. Din fr. **déclaratif**.

DECLARATIVIST, -**Ă**, *declarativiști*, -ste, adj. (Rare) Declarativ (exagerat). - **Declarativ** + suf. -ist.

DECLASA, *declasez*, vb. I. Refl. A decădea din punct de vedere moral sau social; a se degrada. Din fr. **déclasser**.

DECLASARE, *declasări*, s.f. Acțiunea de a se declasa și rezultatul ei. V. **declasa**.

DECLASAT, -**Ă**, *declasați*, -te, adj., s.m. și f. (Om) decăzut sub raport moral sau social. Din fr. **déclassé**.

DECLIC, *declicuri*, s.n. Dispozitiv format dintr-o pârghie cu un cârlig la capăt, care permite eliberarea unei piese imobilizate în raport cu o alta. Din fr. **déclie**.

DECLIMATA, *declimatez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A scoate o plantă, un animal din

clima obișnuită, din condițiile climatice normale. Din fr. **déclimater**.

DECLIMATARE, *declimatări*, s.f. (Livr.) Acțiunea de a *declimata*. V. **declimata**.

DECLIN, *declinuri*, s.n. Coborâre a unui astru pe bolta cerului înspre apus; asfințire, scăpătare. Fig. Sfârșitul unei glorii, al unei puteri aparținând unei persoane, unui popor, unei civilizații etc.; decădere. Din fr. **déclin**.

DECLINATOR, *declinatoare*, s.n. Busolă care servește pentru a orienta pe teren o planșetă, o hartă etc. Din fr. **déclinateur**.

DECLINATORIU, **-ORIE**, *declinatorii*, adj. Care respinge competența unei instanțe sau contestă o jurisdicție. ♦ (Substantivat, n.; în sintagma) *Declinatoriu de competență* = hotărâre prin care o instanță constată necompetența ei și trimite cauza la o instanță competentă. Din fr. **déclinatoire**.

DECLINOGRAF, *declinografe*, s.n. Instrument care înregistrează variația declinației magnetice. Din fr. **déclinographe**.

DECLINOMETRU, *declinometre*, s.n. Aparat pentru determinarea declinației magnetice. Din fr. **déclinomètre**.

DECLIVOMETRU, *declivometre*, s.n. Instrument cu care se măsoară panta unui teren sau a unei suprafețe plane înclinate. Din fr. **déclivomètre**.

DECLORIZA, *dechlorizez*, vb. I. Tranz. A curăța apa de clorul rămas după dezinfecția ei. Din fr. **déchloriser**.

DECLORIZARE, *dechlorizări*, s.f. Acțiunea de a *decloriza* și rezultatul ei. V. **decloriza**.

DECOAFA, *decoafez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) strica coafura, a (se) ciufuli. Din fr. **décoiffer**.

DECODA, *decodez*, vb. I. Tranz. A descifra un cod; a descifra un mesaj pe baza unui cod. Din fr. **decoder**.

DECODARE, *decodări*, s.f. Acțiunea de a *decoda* și rezultatul ei; decodaj. V. **decoda**.

DECODAJ, *decodaje*, s.n. Transformare a semnalelor de telecomunicație, inversă codajului, prin care se urmărește reproducerea semnalelor inițiale; decodare. Din fr. **décodage**.

DECOFRA, *decofrez*, vb. I. Tranz. A demonta cofrajul în care s-a turnat o piesă, elementele unei construcții de beton etc. Din fr. **décoffrer**.

DECOFRARE, *decofrări*, s.f. Acțiunea de a *decofra* și rezultatul ei. V. **decofra**.

DECOFRAJ, *decofraje*, s.n. Decofrare. Din fr. **décoffrage**.

DECOLA, *decolez*, vb. I. Intrans. (Despre aeronave) A se desprinde de pământ sau de pe suprafața unei ape și a-și lua zborul. Din fr. **décoller**.

DECOLARE, *decolări*, s.f. Acțiunea de a *decola* și rezultatul ei. V. **decola**.

DECOLETA, *decoletez*, vb. I. Tranz. **1.** A prelucra (la strung) un material de forma unei bare în piese, care, atunci când sunt gata, sunt tăiate succesiv din aceasta. **2.** A executa operația de decoletare. Din fr. **décolleter**.

DECOLETARE, *decoletări*, s.f. Acțiunea de a *decoleta* și rezultatul ei. ♦ Operație de îndepărtare a frunzelor de sfeclă la recoltarea rădăcinilor destinate fabricării zahărului. V. **decoleta**.

DECOLMATA, *decolmatez*, vb. I. Tranz. A curăța canale, bazine etc. de materialul aluvionar depus de apele curgătoare. Din fr. **décolmater**.

DECOLMATARE, *decolmatări*, s.f. Acțiunea de a *decolmata* și rezultatul ei. V. **decolmata**.

DECOLMATAT, **-Ă**, *decolmatați*, **-te**, adj. (Despre canale, bazine etc.) Care a fost curățat de aluviuni. V. **decolmata**.

DECOLMATAJ, *decolmataje*, s.n. (Franțuzism) Decolmatare. Din fr. **décolmataje**.

DECOLONIZA, *decolonizez*, vb. I. Tranz. A înlătura regimul colonial; a acorda independență popoarelor din colonii. Din fr. **décoloniser**.

DECOLONIZARE, *decolonizări*, s.f. Acțiunea de a *decoloniza* și rezultatul ei; proces social-economic, specific epocii contemporane, care constă în destrămarea sistemului colonial și obținerea independenței de către fostele colonii, consecință a luptei de eliberare națională. V. **decoloniza**.

DECOLONIZAT, **-Ă**, *decolonizați*, **-te**, adj. (Despre teritorii, state) Devenit independent. V. **decoloniza**.

DECOLORANT, **-Ă**, *decoloranți*, **-te**, adj., s.m. **1.** Adj. Care decolorează (**2**). **2.** S.m. Material, substanță sau agent fizic care are proprietatea de a decolora (**2**). Din fr. **décolorant**.

DECOLTA, *decoltez*, vb. I. Tranz. A răscroi mult un obiect de îmbrăcăminte (feminină) în jurul gâtului, adâncind uneori tăietura în față, în spate sau peste umeri. Din fr. **décolleter**.

DECOLTAT, **-Ă**, *decoltați*, **-te**, adj. **1.** (Despre obiecte de îmbrăcăminte) Cu

decolteu (mare); (despre persoane) care poartă rochii, haine etc. cu decolteu. **2.** (Fam.) Indecent, necuviincios. Din fr. **décolleté.**

DECOLTEU, *decolteuri*, s.n. Răscroială de diferite forme făcută în jurul gâtului, la o rochie, la o bluză etc. ♦ Parte a corpului care apare descoperită din răscroiala de la gât a unei haine femeiești. Din fr. **décolleté.**

DECOMANDA, *decomand*, vb. I. Tranz. A anula o comandă, o invitație, un ordin; a contramanda. Din fr. **décommander.**

DECOMANDARE, *decomandări*, s.f. Acțiunea de a *decomanda*. V. **decomanda.**

DECOMANDAT, -Ă, *decomandați*, -te, adj. (Despre comenzi, invitații, ordine) La care s-a renunțat; contramandat. V. **decomanda.**

SEMIDECOMANDAT, -Ă, *semidecomandate*, adj. (Despre apartamente) Care este parțial comandat. - **Semi- + comandat.**

DECOMANDATE adj. pl. (În sintagma) *Camere decomandate* = camere în care se poate intra fără a trece din una în cealaltă, camere cu intrări separate. Din fr. **décommandé.**

DECOMPENSA, *decompensez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să-și modifice sau a-și modifica starea de echilibru funcțional. Din fr. **décompenser.**

DECOMPENSARE, *decompensări*, s.f. Stare de epuizare sau de depășire a resurselor funcționale ale unui organ bolnav; decompensație. V. **decompensa.**

DECOMPENSAȚIE, *decompensații*, s.f. Decompensare. Din fr. **décompensation.**

DECOMPOZIȚIE, *decompoziții*, s.f. Determinare, prin analiză sau prin calcul, a caracteristicilor tehnice ale materiei prime folosite la confecționarea unui obiect dintr-o țesătură sau dintr-un tricot. [Var.: **decompozițiune** s.f.] Din fr. **décomposition.**

DECOMPRESIUNE, *decompresiuni*, s.f. 1. Decomprimare. 2. Reducere a presiunii din cilindrul unei mașini, al unui recipient etc. prin stabilirea unei comunicații cu mediul înconjurător. 3. Micșorare treptată, în timp, a presiunii exercitate asupra unui scafandrier sau asupra unui echipaj submarin scufundat, la ieșirea acestuia la suprafață, pentru a evita embolia gazoasă. Din fr. **décompression.**

DECOMPRIMA, *decomprim*, vb. I. Tranz. A reduce (lent) o suprapresiune; a micșora

sau a anula o comprimare. Din fr. **décomprimer.**

DECOMPRIMARE, *decomprimări*, s.f. Acțiunea de a *decomprima* și rezultatul ei; decompresiune. V. **decomprima.**

DECONCERTA, *deconcertez*, vb. I. Tranz. (Frânțuzism) A face pe cineva să-și piardă cumpătul, siguranța de sine; a tulbura, a zăpăci. Din fr. **déconcerter.**

DECONCERTAT, -Ă, *deconcertați*, -te, adj. (Frânțuzism) Tulburat, dezorientat, năucit. V. **deconcerta.**

DECONCERTANT, -Ă, *deconcertanți*, -te, adj. (Frânțuzism) Care deconectează; tulburător. Din fr. **déconcertant.**

DECONECTA, *deconectez*, vb. I. 1. Tranz. A suprima o conexiune a două conducte electrice. 2. Tranz. A desface o legătură dintre o mașină sau un aparat electric și un circuit sau o rețea electrică; a decupla. 3. Refl. Fig. A se relaxa, a se destinde, a se calma. Din fr. **déconnecter.**

DECONECTARE, *deconectări*, s.f. Acțiunea de a (se) *deconecta* și rezultatul ei. V. **deconecta.**

DECONECTANT, -Ă, *deconectanți*, -te, adj. s.n. (Medicament) cu acțiune calmantă asupra sistemului nervos central. Din fr. **déconnectant.**

DECONGELA, *decongelez*, vb. I. Tranz. 1. A topi un corp sub temperatura ambiantă. 2. A aduce un corp congelat la starea pe care a avut-o înainte de congelare. Din fr. **décongeler.**

DECONGELARE, *decongелări*, s.f. Acțiunea de a *decongela* și rezultatul ei. ♦ Operație sau proces prin care se restabilesc proprietățile inițiale ale produselor alimentare congelate, pentru a putea fi consumate; decongelare. V. **decongela.**

DECONGELAȚIE, *decongelații*, s.f. Decongelare. [Var.: **decongelațiune** s.f.] Din fr. **décongélation.**

DECONGESTIV, -Ă, *decongestivi*, -e, adj., s.n. (Medicament) care decongestionează. Din fr. **décongestif.**

DECONSILIA, *deconsiliez*, vb. I. Tranz. A sfătui pe cineva să nu facă un anumit lucru. Din fr. **déconseiller**, prin apropiere de **consiliu.**

DECONSILIERE, *deconsilieri*, s.f. Acțiunea de a *deconsilia* și rezultatul ei. V. **deconsilia.**

DECONSOLIDA, *deconsolidez*, vb. I. Tranz. A face ca ceva să-și piardă soliditatea, rezistența. Din fr. **déconsolider.**

DECONSOLIDARE, *deconsolidări*, s.f. Acțiunea de a *deconsolida* și rezultatul ei. ♦ Spec. Pierdere a legăturilor solide de coeziune dintre particulele unei roci. V. **deconsolida**.

DECONT, *deconturi*, s.n. Justificare amănunțită, pe bază de acte, a folosirii unei sume (prime); (concr.) document, formular cu ajutorul căruia se face justificarea unor cheltuieli. Din fr. **décompte**.

DECONTA, *decontez*, vb. I. Tranz. A justifica în mod detaliat, pe bază de acte, întrebuințarea unei sume (prime). Din fr. **décompter**.

DECONTARE, *decontări*, s.f. Faptul de a *deconta*; operație contabilă prin care se justifică întrebuințarea unei sume primite; decont. V. **deconta**.

DECONTRACTA, *decontractez*, vb. I. Refl. (Despre mușchi) A-și reveni după o contracție. ♦ Fig. (Despre oameni) A se destinde. Din fr. **décontracter**.

DECONTRACTARE, *decontractări*, s.f. Faptul de a *se decontracta*. V. **decontracta**.

DECONTRACTAT, -Ă, *decontractați*, -te, adj. 1. (Despre mușchi) Care a revenit din contracție. 2. (Despre oameni) Destins. V. **decontracta**.

DECOR, *decoruri*, s.n. 1. Ansamblu de obiecte care servesc la crearea cadrului în care se desfășoară un spectacol de teatru, balet, film. ♦ Fig. Cadru, ambianță în care se petrece o acțiune; peisaj, tablou. 2. Ceea ce servește pentru a decora ceva; ornament, podoabă; ornamentația interioară sau exterioară a unei clădiri, a unei săli, a unui obiect etc. Din fr. **décor**.

DECORATIV, -Ă, *decorativi*, -e, adj. Care decorează; care servește la decorare; ornant, ornamental. ♦ Care produce efecte de suprafață, exterioare, superficiale. ♦ *Artă decorativă* = artă de a decora (1), cu mijloacele artelor plastice, exteriorul și interiorul unei case, al obiectelor de uz curent, al mobilierului, costumelor etc. Din fr. **décoratif**.

DECORATIVITATE s.f. Caracter decorativ al unui obiect sau al unor lucrări arhitectonice. - **Decorativ** + suf. -itate.

DECORATIVISM s.n. Tendință picturală spre elemente pur decorative; exces de ornamentare. Din fr. **décorativisme**.

DECORATOR, -OARE, *decoratori*, -oare, s.m. și f. Persoană care are profesiunea de a decora clădiri, interioare,

vitrine etc. ♦ Persoană care face decoruri pentru teatru, film etc. Din fr. **décorateur**.

DECOROMANIE s.f. (Rar) Manie pentru decoruri sau pentru decorații excesive. Din fr. **décoromanie**.

DECOVIL, *decovile*, s.n. Cale ferată îngustă, provizorie, alcătuită din panouri de șine care se așază direct pe teren și care pot fi ușor montate sau demontate, folosită pentru exploatare locale și temporare. ♦ (Impr.) Tren care circulă pe o asemenea linie. ♦ (Impr.) Cale ferată îngustă stabilă. [Pl. și: *decoviluri*] Din fr. **décauville**.

DECOZINĂ, *decozine*, s.f. Alcaloid extras din planta nemțisor, care ajută la scăderea tensiunii arteriale și la răriria ritmului cardiac. Din fr. **décozine**.

DECREMENT, *decremente*, s.n. (Mat.) Diminuare a valorii unei mărimi variabile. Din fr. **décrément**.

DECREPITA, *decrepitez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) produce o decrepitate. Din fr. **décroquer**.

DECREPITARE, *decrepități*, s.f. Acțiunea de a (se) *decrepita* și rezultatul ei; rupere a cristalelor prin ridicarea bruscă a temperaturii lor, datorită dilatării inegale pe diferite direcții. V. **decrepita**.

DECREPITUDINE s.f. Stare de bătrânețe înaintată, caracterizată prin slăbire excesivă și prin pierderea aproape totală a forțelor vitale; ramolire, ramolism. ♦ Fig. Decădere extremă, ruină. Din fr. **décroissance**.

DECRETA, *decretez*, vb. I. Tranz. A da un decret, a hotărî, a ordona prin decret. ♦ Fig. A declara ceva în mod sentențios; a emite o părere categorică. Din fr. **décéder**.

DECRETARE, *decretări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *decreta* și rezultatul ei. V. **decreta**.

DECRYPTA, *decriptez*, vb. I. Tranz. A descifra, a traduce o corespondență cifrată. Din fr. **décrypter**.

DECRYPTARE, *decriptări*, s.f. Acțiunea de a *decripta*. V. **decripta**.

DECRYPTAT, -Ă, *decriptați*, -te, adj. (Despre texte cifrate) Al cărui înțeles este deslușit. V. **decripta**.

DECRISPARE, *decrispări*, s.f. (Rar) Deconectare (psihică). - După fr. **décapsulation**.

DECROȘA, *decroșez*, vb. I. 1. Tranz. A desprinde ceva care a fost agățat. 2. Refl. (Despre o mașină electrică) A se desprinde. 3. Refl. (Despre strate geologice) A se deplasa în plan orizontal de-a lungul unei spărturi. Din fr. **décrocher**.

DECROȘARE, *decroșări*, s.f. Acțiunea de a (*se*) *decroșa* și rezultatul ei. ♦ (Geol.) Fractură în scoarța terestră de-a lungul căreia se decroșează (3) stratele. V. **decroșa**.

DECROȘAJ s.n. (Franțuzism) Decroșare. Din fr. **décrochage**.

DECUPA, *decupez*, vb. I. Tranz. A tăia bucăți dintr-o hârtie, dintr-o stofă etc. urmând linia unui desen sau conturul unui model; a tăia o parte dintr-un întreg. Din fr. **découper**.

DECUPARE, *decupări*, s.f. Acțiunea de a *decupa* și rezultatul ei; decupat¹, decupaj (1). ♦ (Tehn.) Tăiere a unei piese în două bucăți; tăiere a unui obiect după o formă dată. V. **decupa**.

DECUPAT¹ s.n. Decupare. V. **decupa**.

DECUPAT², -A, *decupați, -te*, adj. Tăiat dintr-un tot, dintr-un întreg; din care s-a tăiat o parte. ♦ *Pantofi decupați* = pantofi care au călcâiul descoperit, fără ștaif. V. **decupa**. Cf. fr. **découpé**.

DECUPATOR, *decupatoare*, s.n. Mașină pentru decupat. - **Decupa** + suf. -*tor*.

DECUPAJ, *decupaje*, s.n. 1. Decupare. 2. Operație care constă în împărțirea unui scenariu cinematografic într-un anumit număr de scene, prevăzute cu indicațiile tehnice respective. 3. Scenariu regizoral. Din fr. **découpage**.

DECUPLA, *decuplez*, vb. I. Tranz. A dezlega, a desface elementele unui cuplu, ale unui sistem tehnic. ♦ A deconecta (2). Din fr. **découpler**.

DECUPLARE, *decuplări*, s.f. Acțiunea de a *decupla* și rezultatul ei; dezlegare, desfacere. V. **decupla**.

DECURENT, -Ă, *decurenți, -te*, adj. (Despre frunze) Cu limbul continuat și pe tulpină. Din fr. **décurent**.

DECUSATIE, *decusații*, s.f. Încrucșare în formă de X a două fascicule simetrice de fibre nervoase. Din fr. **décussation**.

DECUSCUTA, *decuscut*, vb. I. Tranz. A separa semințele de cuscută aflate în amestec cu semințe de lucernă, trifoi, in, cânepă etc. Din fr. **décuscuter**.

DECUSCUTARE, *decuscutări*, s.f. Acțiunea de a *decuscuta* și rezultatul ei. V. **decuscuta**.

DECUSCUTATOR, *decuscutatoare*, s.n. Mașină electromagnetică folosită pentru separarea semințelor de cuscută de semințele altor plante. - **Decuscuta** + suf. -*tor*.

DECUVA, *decuvez*, vb. I. Tranz. A trage vinul din cada de fermentație în butoaie. Din fr. **décuver**.

DECUVAJ, *decuvaje*, s.n. Tragere a vinului, după fermentare, din tocoitoare în vasele în care trebuie păstrat. Din fr. **décuvage**.

DEDAL, *dedaluri*, s.n. (Rar) Labirint. ♦ Fig. Încurcătură, învâlmășeală. Din fr. **dédale**.

DEDENTITIE, *dedenții*, s.f. (Med.) Pierdere a dinților (la bătrânețe). Din fr. **dédentition**.

DEDUBLA, *dedublez*, vb. I. Refl. A se împărți în două; a căpața (simultan sau succesiv) două stări, două aspecte sau două forme deosebite. Din fr. **dédoubler**.

DEDUBLARE, *dedublări*, s.f. Acțiunea de a *se dedubla* și rezultatul ei; împărțire în două. ♦ *Dedublarea personalității* = tulburare psihică ce constă în disocierea personalității, la același individ, în una normală și altă morbidă, fiecare dominând alternativ și determinând caracterul comportamentului. V. **dedubla**.

DEDUBLAT, -A, *dedublați, -te*, adj. Dublu; (despre persoane și manifestările lor) cu două aspecte, cu două înfățișări diferite. V. **dedubla**.

DEDUCTIBIL, -Ă, *deductibili, -e*, adj. Care se poate deduce. Din fr. **déductible**.

DEFAVOARE s.f. (În sintagma) *În defavoarea* (cuiva) = împotriva interesului (cuiva), în dezavantajul (cuiva). Din fr. **défaveur**.

DEFAVORABIL, -Ă, *defavorabili, -e*, adj. Contrar intereselor cuiva, în dezavantajul cuiva; nefavorabil, neprielnic. Din fr. **défavorable**.

DEFAVORIZA, *defavorizez*, vb. I. Tranz. A dezavantaja. Din fr. **défavoriser**.

DEFAVORIZARE, *defavorizări*, s.f. Acțiunea de a *defavoriza*. V. **defavoriza**.

DEFAVORIZAT, -Ă, *defavorizați, -te*, adj. Dezavantajat. V. **defavoriza**.

DEFAZAJ, *defazaje*, s.n. Diferența dintre fazele a două mărimi sinusoidale de aceeași frecvență. Din fr. **déphasage**.

DEFAZA, *defazez*, vb. I. Tranz. A realiza un defazaj. Din **defazaj**.

DEFAZARE, *defazări*, s.f. (Elt.) Acțiunea de a *defaza*. V. **defaza**.

DEFECANT, *defecanți*, s.m. Reactiv chimic de precipitare a substanțelor proteice din soluții. Din fr. **déquant**.

DEFECATOR, *defecatoare*, s.n. Aparat pentru limpezirea lichidelor. Din fr. *défécateur*.

DEFECTOSCOPIE, *defectoscopii*, s.f. Ansamblu de procedee folosite pentru examinarea materialelor și a pieselor în vederea descoperirii defectelor acestora. Din fr. *défectoscopie*.

DEFECTOSCOP, *defectoscoape*, s.n. Aparat folosit în defectoscopie, cu ajutorul căruia se examinează piesele metalice piesele metalice pentru a descoperi defectele din material. Din fr. *défectoscope*.

DEFEMINIZA, *defeminizez*, vb. I. Tranz. A face să-și piardă natura, aptitudinile, însușirile de femeie. Din fr. *déféminiser*.

DEFEMINIZARE, *defeminizări*, s. f. Acțiunea de a *defeminiza*. V. *defeminiza*.

DEFEMINIZATĂ, *defeminizate*, adj. Care și-a pierdut feminitatea. V. *defeminiza*.

DEFENDOR, *defendori*, s.m. (Rar) Pârât, acuzat. Din fr. *défendeur*.

DEFENSIV, *-Ă*, *defensivi*, -e. adj. Făcut pentru apărare, de apărare, care apără. Din fr. *défensif*.

DEFENSIVĂ, *defensive*, s.f. Stare sau poziție de apărare. Din fr. *défensive*.

DEFERENȚĂ s.f. Respect, stimă, considerație deosebită; condescendență. Din fr. *déférence*.

DEFERIZA, *deferizez*, vb. I. Tranz. A îndepărta excesul de fier din apele feruginoase spre a le face proprii consumului. Din fr. *déferriiser*.

DEFERIZARE, *deferizări*, s.f. Acțiunea de a *deferiza* și rezultatul ei. V. *deferiza*.

DEFERTILIZA, *defertilizez*, vb. I. Tranz. A face ca un teren să devină neproductiv, a provoca pierderea fertilității unui teren. Din fr. *défertiliser*.

DEFERTILIZARE, *defertilizări*, s.f. Acțiunea de a *defertiliza* și rezultatul ei. V. *defertiliza*.

DEFERTILIZAT, *-Ă*, *defertilizați*, -te, adj. (Despre terenuri) Făcut neproductiv, nefertil. V. *defertiliza*.

DEFERVESCENTĂ s.f. Perioadă de scădere a temperaturii în cursul unei boli febrile. Din fr. *défervescence*.

DEFETISM s.n. 1. Opinia, părerea, atitudinea celui ce nu are încredere în reușita unei acțiuni; lipsă de încredere. 2. Infrațiune care constă în lansarea, răspândirea sau publicarea, în timp de război, de zvonuri sau informații false, exagerate sau tendențioase, relative la

situația economică, politică și socială a țării. Din fr. *défaitisme*.

DEFETIST, *-Ă*, *defetiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de defetism, referitor la defetism. 2. S.m. și f. Partizan al defetismului. Din fr. *défaitiste*.

DEFIBRA, *defibrez*, vb. I. Tranz. A efectua operație de mărunțire și de desfăcere în fibre a foilor de alcaliceluloză în procesul de obținere a viscozei; a desface un material în fibre. ♦ A transforma lemnele în fibre pentru a obține pasta de lemn din care se fabrică hârtia sau pasta pentru plăci fibrolemnoase. Din fr. *défibrer*.

DEFIBRARE, *defibrări*, s.f. Acțiunea de a *defibra* și rezultatul ei. V. *defibra*.

DEFIBRATOR, *defibratoare*, s.n. Aparat sau mașină folosite pentru operația de defibrare. - *Defibra* + suf. -tor (după fr. *défibreur*).

DEFIBRILATOR, *defibrilatoare*, s.n. (Med.; și în sintagma *defibrilator cardiac*) Aparat electronic folosit în tratamentul fibrilației atriale sau ventriculare. Din fr. *défibillateur*.

DEFICIENT, *-Ă*, *deficienți*, -te, adj. Care are o insuficiență organică sau mentală. ♦ Care produce mai puțin decât trebuie, decât e planificat. ♦ (Substantivat) Persoană lipsită de anumite facultăți fizice sau psihice. *Un deficient mental*. Din fr. *déficient*.

DEFICIT, *deficite*, s.n. Plus de cheltuieli față de venituri; lipsă (bănească) la un bilanț financiar; pierdere; *p. gener.* orice lipsă la o socoteală. ♦ Expr. *A fi în deficit* = a fi în pierdere, a avea cheltuieli mai mari decât veniturile. Din fr. *déficit*.

DEFICITAR, *-Ă*, *deficitari*, -e, adj. Care este în deficit. Din fr. *déficitaire*.

DEFILA, *defilez*, vb. I. Intrans. (Despre trupe sau despre o mulțime) A trece în pas cadențat în coloană (de marș) prin față comandanților sau reprezentanților autorităților, pentru a da onorul, cu ocazia unei parade, a unei serbări sau a unei inspecții; (despre persoane, cortegii) a trece în șir (prin față cuiva). ♦ Fig. A se succeda. Din fr. *défiler*.

DEFILARE, *defilări*, s.f. Acțiunea de a *defila* și rezultatul ei. V. *defila*.

DEFINITORIU, *-IE*, *definitorii*, adj. Care definește, care caracterizează, de definiție; *p. ext.* caracteristic. Din fr. *définitoire*.

DEFLAGRANT, *-Ă*, *deflagranți*, -te, adj. (Despre un combustibil sau un exploziv) Care arde prin deflagrație. Din fr. *déflagrant*.

DEFLAȚIE, *deflații*, s.f. 1. Retragere din circulație a unei cantități de bancnote în timpul unei inflații, pentru a face să crească puterea de cumpărare a banului. 2. Proces de răspândire prin intermediul vântului a materialului rezultat în urma eroziunii. Din fr. **déflation**.

DEFLAȚIONIST, -Ă, *deflaționiști*, -ste, adj. Care aparține deflației, care se referă la deflație. Din fr. **déflationniste**.

DEFLECTOR, *deflectoare*, s.n., adj. 1. S.n. 1. Dispozitiv utilizat pentru modificarea direcției unui curent de fluid. 2. Dispozitiv pentru ventilația naturală din încăperi, montat în exteriorul clădirilor, care folosește energia cinetică a vântului.

II. Adj. Care servește în producerea deflexiunii. Din fr. **défecteur**.

DEFLEGMĂ, *deflegmez*, vb. I. Tranz. A efectua o deflegmare. Din fr. **déflemer**.

DEFLEGMARE, *deflegmări*, s.f. Operație de condensare parțială a vaporilor rezultați dintr-o distilare, pentru a îndepărta o parte din componenții grei din vaporii. V. **deflegma**.

DEFLEGMATOR, *deflegmatoare*, s.n. Aparat cu care se realizează deflegmarea. - **Deflegma** + suf. -tor.

DEFLEXIUNE, *deflexiuni*, s.f. 1. Abatere a unui curent de fluid din direcția lui de curgere, cu ajutorul unui deflector. 2. Schimbare a traiectoriei unui fascicul de particule, încărcate electric, care se mișcă în vid sau într-un gaz rarefiat, cu ajutorul unui câmp electric sau magnetic exterior; deviere. Din fr. **déflexion**.

DEFLORA, *deflorez*, vb. I. Tranz. A rupe membrana himenului în urma unui act sexual, a unui examen ginecologic sau a unei intervenții chirurgicale, a face să-și piardă virginitatea; a dezvirgina. Din fr. **déflorer**.

DEFLOREARE, *deflorări*, s.f. Acțiunea de a deflora. V. **deflora**.

DEFOLIAȚIE s.f. Cădere înainte de vreme a frunzelor arborilor sau ale altor plante; defoliere. Din fr. **défoliation**.

DEFORMABIL, -Ă, *deformabili*, -e, adj. (Despre un corp) Care se poate deforma. Din fr. **déformable**.

NEDEFORMABIL, -Ă, *nedeformabili*, -e, adj. (Despre corpuri) Care nu se poate deforma; (rar) indeformabil. - **Ne-** + **deformabil**.

DEFORMANT, -Ă, *deformanți*, -te, adj. (Adesea fig.) Care deformează. Din fr. **déformant**.

DEFOSFORA, *defosforez*, vb. I. Tranz. A elimina fosforul din topitura metalică în procesul de elaborare a oțelului în cuptoarele cu căptușeală bazică. Din fr. **déphosphorer**.

DEFOSFORARE, *defosforări*, s.f. Acțiunea de a defosfora și rezultatul ei. V. **defosfora**.

DEFRIȘA, *defrișez*, vb. I. Tranz. A înlătura (prin tăiere sau prin ardere) arborii și alte plante lemnoase spre a face un teren propriu pentru agricultură, pășunat, construcții etc. sau pentru a-l împăduri din nou; a despăduri. Din fr. **défricher**.

DEFRIȘABIL, -Ă, *defrișabili*, -e, adj. Care poate fi defrișat. - **Defrișa** + suf. -bil.

DEFRIȘARE, *defrișări*, s.f. Acțiunea de a defrișa și rezultatul ei. V. **defrișa**.

DEFRIȘAT, -Ă, *defrișați*, -te, adj. (Despre terenuri) Redat agriculturii, pășunatului etc., prin tăierea și înlăturarea arborilor și a plantelor lemnoase. V. **defrișa**.

DEFRIȘATOR, *defrișatoare*, s.n. Mașină de defrișat. - **Defrișa** + suf. -tor.

NEDEFRIȘABIL, -Ă, *nedefrișabili*, -e, adj. (Rare) Indefrișabil. - **Ne-** + **defrișabil**.

DEFRIȘOR, -OARE, *defrișori*, -oare, s.m. și f. Persoană care efectuează sau lucrează la defrișări. Din fr. **défricheur**.

DEFULA, *defulez*, vb. I. Tranz. (Psih.) A da curs liber ideilor sau tendințelor refulate în subconștient. ♦ (Fam.) A-și descărca sufletul. Din fr. **défuler**.

DEFULARE, *defulări*, s.f. Acțiunea de a defula și rezultatul ei. V. **defula**.

DEFULAT, -Ă, *defulați*, -te, adj. (Adesea substantival) Care a dat curs liber ideilor sau tendințelor sale refulate înainte. V. **defula**.

DEGAJA, *degajez*, vb. I. Tranz. 1. A răspândi, a împrăști, a emana căldură, miros etc.; a exala. ♦ Refl. (Despre mirosuri, căldură etc.) A se desprinde. ♦ A elimina, a scoate un gaz dintr-o combinație chimică. 2. A elibera, a scăpa pe cineva de o sarcină, de o îndatorire; a elibera ceva de un obstacol. 3. A îndepărta surplusul de material de pe o piesă pentru a înlesni o operație ulterioară sau pentru a obține o suprafață curată; a elibera un teren de diverse lucruri care stânjenesc utilizarea lui. 4. (La fotbal, hochei etc.) A trimite mingea departe de propria poartă pentru a evita o acțiune periculoasă a adversarului. ♦ (La scrimă) A-și desprinde floreta de floreta adversarului. Din fr. **dégager**.

DEGAJARE, *degajări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) *degaja* și rezultatul ei; răspândire, exalare; eliberare de o sarcină, de un obstacol. ♦ Libertate în mișcări, în comportare; nonșalanță. 2. Operație de îndepărtare a unei porțiuni de material de pe o piesă, de pe un teren etc. în vederea unei operații ulterioare. ♦ *Unghi de degajare* = unghi pe care îl formează fața de așchiere a unei unelte de tăiat cu planul perpendicular pe suprafața pe care o prelucrează. 3. (Concr.) Canelură circulară realizată prin așchiere la exteriorul sau în interiorul unei piese cilindrice. V. **degaja**.

DEGAJAT, -Ă, *degajați*, -te, adj. 1. Eliberat de o îndatorire, de un obstacol; (despre oameni și gesturile lor) cu mare libertate în mișcări; nestânjenit, nonșalant. 2. (Despre o coloană sau un pilastru) Situat în apropierea unui zid. V. **degaja**.

DEGAJAMENT, *degajamente*, s.n. 1. Încăpere care servește ca spațiu de comunicație între încăperile unui apartament ori ale unei clădiri publice sau între interiorul unei clădiri și exteriorul ei. 2. Porțiune situată în fundul și pe marginile scenei, care servește pentru depozitarea decorurilor, recuzitei etc. Din fr. **dégagement**.

DEGAZOLINA, *degazolinez*, vb. I. Tranz. A separa, printr-un procedeu special, gazolina din gazele obținute în exploatarea petroliere. Din fr. **dégasoliner**.

DEGAZOLINARE, *degazolinări*, s.f. Acțiunea de a *degazolina* și rezultatul ei; operație la care sunt supuse gazele după extragerea lor din sondele de țitei și de gaze, pentru a separa și a recupera gazolina; dezbenzinare. V. **degazolina**.

DEGAZOR, *degazoare*, s.n. Aparat folosit pentru eliminarea gazelor din apa de alimentare a cazanelor de abur, a rețelilor termice. Din fr. **dégazeur**.

DEGENERATIV, -A, *degenerativi*, -e, adj. Care degenerază; cu caracter de degenerescență. Din fr. **dégénératif**.

DEGENERATIE, *degenerații*, s.f. (Rar) Degenerare. Din fr. **dégénération**.

DEGENERESCENT, -Ă, *degenerescenti*, -te, adj. Pe cale de a degenera, cu tendință spre degenerare. Din fr. **dégénèrescent**.

DEGENERESCENTĂ, *degenerescente*, s.f. Modificarea patologică regresivă, anatomică și funcțională, a unui țesut sau a unui organ, ca urmare a suprimării legăturii lor cu sistemul nervos sau cu circulația

sanguină, a unei intoxicații grave a organismului sau a unui deficit de metabolism; degenerare. Din fr. **dégénérescence**.

DEGHIZA, *deghizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) îmbrăca în așa fel, încât să nu poată fi recunoscut; a (se) travesti. ♦ Tranz. Fig. A prezenta ceva sub altă formă decât cea adevărată; a ascunde, a masca, a disimula, a camufla. Din fr. **déguiser**.

DEGHIZARE, *deghizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *deghiza* și rezultatul ei; travestire. V. **deghiza**.

DEGHIZAT, -A, *deghizați*, -te, adj. 1. Travestit. 2. Fig. Mască, camuflat. V. **deghiza**.

DEGLUTIȚIE, *degluțiții*, s.f. Act fiziologic reflex prin care bolul alimentar trece din gură, prin esofag, în stomac; înghițire. [Var.: **degluțiune** s.f.] Din fr. **déglutition**.

DÉGOMA, *degomez*, vb. I. Tranz. A face operația de eliminare totală sau parțială a sericinei din firele sau țesăturile de mătase, pentru ca acestea să capete caracteristici superioare de prelucrare și de calitate. Din fr. **dégommer**.

DÉGOMARE, *degomări*, s.f. Acțiunea de a *degoma* și rezultatul ei. V. **degoma**.

DÉGONFLA, *degonflez*, vb. I. Tranz. și refl. (Franțuzism; mai ales fig.) A (se) dezumfla. Din fr. **dégonfler**.

DEGRADANT, -A, *degradanți*, -te, adj. Care degradează; înjositor, umilitor, degradator. Din fr. **dégradant**.

DÉGRADATOR, -OARE, *degradatori*, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Degradant. 2. S.n. Hârtie neagră decupată astfel încât să permită obținerea unei imagini cu anumite contururi la copierea filmului. Din fr. **dégradeur**.

DÉGRADAȚIE, *degradații*, s.f. (Înv.) Degradare. Din fr. **dégradation**.

DÉGRADE, *degradeuri*, s.n. Descreștere treptată a intensității unei culori. ♦ (Adjectival) *Ață degrade*. [Var.: **degradeu** s.n.] Din fr. **dégradé**.

DÉGRAS, *degrasuri*, s.n. Amestec de grăsimi emulsionabile, folosit în industria pielăriei la ungerea pieilor pentru a le face mai suple, plabile, cu un tușeu moale etc. Din fr. **dégras**.

DÉGRESA, *degresez*, vb. I. Tranz. 1. A îndepărta petele de grăsime de pe suprafața unor obiecte (metalice) prin diverse procedee chimice. 2. A extrage grăsimea dintr-un aliment în scopuri dietetice sau tehnologice. Din fr. **dégraisser**.

DEGRESARE, *degresări*, s.f. Acțiunea de a *degresa* și rezultatul ei; *degresaj*. V. *degresa*.

DEGRESAT, -Ă, *degresați*, -te, adj. (Despre alimente) Căruia i s-a extras grăsimea. V. *degresa*.

DEGRESAJ, *degresaje*, s.n. Degresare. Din fr. *dégraissage*.

DEGRESANT, -Ă, *degresanți*, -te, adj., s.m. 1. Adj. Care degresează. 2. S.m. Substanță întrebuințată pentru degresare. Din fr. *dégraissant*.

DEGRESIV, -Ă, *degresivi*, -e, adj. Care scade, care se reduce, care descrește treptat; descrescător. Din fr. *dégresif*.

DEGRESOR, -OARE, *degresori*, -oare, subst. 1. S.m. și f. Persoană care degresează. 2. S.n. Aparat cu care se face degresarea anumitor materiale. Din fr. *dégreisseur*.

DEGREVA, *degrevez*, vb. I. Tranz. A scădea, a reduce sarcinile sau obligațiile impuse unei persoane fizice sau unei instituții. Din fr. *dégrevé*.

DEGREVARE, *degrevări*, s.f. Acțiunea de a *degreva* și rezultatul ei. V. *degreva*.

DEGREVAT, -Ă, *degrevați*, -te, adj. Scutit, descărcat de o parte din sarcini. V. *degreva*.

DEGREVANT, -Ă, *degrevanți*, -te, adj. (Rar) Care degrevează. Din fr. *dégrevant*.

DEGRINGOLADĂ, *degringolade*, s.f. Prăbușire, rostogolire rapidă, cădere. ♦ Fig. Decădere treptată, degradare progresivă, ruinare. Din fr. *dégringolade*.

DEGROSISOR, *degrosisoare*, s.n. Sistem de filtre alcătuit din pietriș mărunț, folosit într-o instalație de limpezire parțială, preliminară a apei, pentru reținerea impurităților de dimensiuni mari. Din fr. *dégrossisseur*.

DEGROȘA tranz. (piese brute) A prelucra prin așchiere, atribuind o formă apropiată de cea definitivă. Din fr. *dégrossir*.

DEGROȘARE, *degroșări*, s.f. Acțiunea de a *degroșa* și rezultatul ei. V. *degroșa*.

DEGUDRONA, *degudronéz*, vb. I. Tranz. A separa gudroanele de gazele produse la distilarea cărbunilor fosili. Din fr. *dégoudronner*.

DEGUDRONATOR, *degudronatoare*, s.n. Aparat sau utilaj folosit la degudronare. - **Degudrona** + suf. -*tor*. Cf. fr. *dégoudronneur*.

DEGUSTAȚIE, *degustații*, s.f. Faptul de a degusta; degustare. Din fr. *dégustation*.

DEHIDROGENA, *dehidrogenéz*, vb. I. Tranz. A elimina hidrogenul din molecula compuşilor organici. Din fr. *déshydrogéner*.

DEHIDROGENARE, *dehidrogenări*, s.f. Acțiunea de a *dehidrogena* și rezultatul ei. V. *dehidrogena*.

DEHISCENȚA s.f. (Bot.) Deschidere de la sine a unui fruct, a unei antere sau a unui sporangie când ajung la maturitate. Din fr. *déhiscence*.

DEICTIC, -Ă, *deictici*, -ce, adj. Care arată, care demonstrează, care întărește un sens. Din fr. *déictique*.

DEISM s.n. Credință în existența lui Dumnezeu (fără recunoașterea revelațiilor). Din fr. *déisme*.

DEIST, -Ă, *dești*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care susține deismul, privitor la deism. 2. S.m. și f. Adept al deismului. Din fr. *déiste*.

DEJA adv. În acest (sau acel) moment, de pe acum (sau pe atunci), încă de pe acum (sau de pe atunci). Din fr. *déjà*.

DEJIVRA, *dejivréz*, vb. I. Tranz. A înlătura stratul de gheață sau de chiciură format pe suprafețele care vin în contact cu aerul umez la temperaturi scăzute. [Var.: *degivra* vb. I] Din fr. *dégivrer*.

DEJIVRARE, *dejivrări*, s.f. Acțiunea de a *dejivra* și rezultatul ei. [Var.: *degivrare* s.f.] V. *dejivra*.

DEJIVROR, *dejivroare*, s.n. Instalație de protecție a unui avion contra formării straturilor de gheață pe aripi, ampenaje, elice etc. în cursul zborului prin mase de aer umez și subrăcit. [Var.: *degivror* s.n.] Din fr. *dégivreur*.

DEJŌJARE, *dejojări*, s.f. Desprindere de apă a unui hidroavion în cursul decolării. - După fr. *déjaugage*.

DEJUN, *dejunuri*, s.n. Masa de amiază; (și în sintagma *micul dejun*) mâncare de dimineață. - Cf. fr. *déjeuner*.

DEJUNA, *dejunez*, vb. I. Tranz. A lua masa de prânz; a prânzi. Din fr. *déjeuner*.

DELABRA, *delabrez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A deteriora, a strica, a ruina. Din fr. *délabrer*.

DELAPIDATOR, -OARE, *delapidatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care delapidază. Din fr. *dilapidateur*.

DELASA, *delAs*, vb. I. Refl. (Folosit mai ales la perf. c.) A dovedi nepăsare, neglijență față de o muncă începută, a abandona o treabă începută. Din fr. *délaisser*.

DELĂSARE, *delăsări*, s.f. Faptul de a se delăsa; nepăsare, neglijență față de o muncă începută. V. **delăsa**.

DELASĂTOR, **-OARE**, *delăsători*, *-oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care se delasă; neglijent, indolent. - **Delăsa** + suf. *-tor*.

DELCO s.n. Cap distribuitor la motoarele cu aprindere electrică. Din fr. **delco**.

DELEBIL, **-Ă**, *delebili*, *-e*, adj. (Livr.) Care poate fi șters. Din fr. **délébile**.

DELEGATAR, **-Ă**, *delegatari*, *-e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care delegă, (persoană) care dă o delegație. Din fr. **délégateur**.

DELESTA, *delestéz*, vb. I. Tranz. A arunca leștii din corăbii, din baloane pentru a le ușura. Din fr. **délester**.

DELESTARE, *delestări*, s.f. Acțiunea de a delesta. V. **delesta**.

DELETER, **-Ă**, *deleterii*, *-e*, adj. (Livr.) Vătămător. Din fr. **déléter**.

DELIBERANT, **-Ă**, *deliberanți*, *-te*, adj. Care deliberază. Din fr. **délibérant**.

DELICATEȚE, *delicateți*, s.f. Însușirea a ceea ce este delicat; finețe, gingașie; discreție, subtilitate. [Var.: **delicateță** s.f.] Din fr. **délicatesse**.

NEDELICATEȚE, *nedelicateți*, s.f. Lipsă de delicatețe; gest, atitudine sau vorbă lipsită de delicatețe; impolitețe, indelicatețe. - Ne- + **delicatețe** (după fr. *indélicatesse*).

DELICTUOS, **-OASĂ**, *delictuoși*, *-oase*, adj. (Despre fapte) Care prezintă caracterul unui delict, care ține de delict; delictual. Din fr. **délictueux**.

DELICVESCENȚĂ s.f. Proprietate a unor substanțe solide de a fi delicvescente. ♦ Fig. Decadență, degenerare, degenerescență. Din fr. **déliquescence**.

DELIGAȚIE s.f. Aplicație a unui bandaj, a unui aparat sau a unui medicament extern. Din fr. **déligation**.

DELIMITABIL, **-Ă**, *delimitabili*, *-e*, adj. Care poate fi delimitat. Din fr. **délimitable**.

DELINCVENȚĂ, *delincvențe*, s.f. 1. Fenomen social care constă în săvârșirea de delict. 2. Totalitatea delictelor săvârșite, la un moment dat, într-un anumit mediu sau de către persoane de o anumită vârstă. [Var.: **delicvență** s.f.] Din fr. **délinquance**.

DELIR, *deliruri*, s.n. 1. Tulburare a conștiinței, manifestată prin halucinații, aiurări, iluzii etc., întâlnită în unele boli mintale, în stări febrile etc. 2. Fig. Stare de exaltare, de extaz, de frenezie; entuziasm excesiv. Din fr. **délire**.

DELIRANT, **-Ă**, *deliranți*, *-te*, adj. Care este în stare de delir, ca de delir. ♦ Fig. Care se manifestă într-o formă asemănătoare delirului; excesiv, exaltat, frenetic. Din fr. **délirant**.

DELITESCENTĂ, *delitescente*, s.f. Dispariție subită a unei tumori sau a unei inflamații. Din fr. **délitescence**.

DELTAIC, **-Ă**, *deltaici*, *-ce*, adj. Care ține de deltă, privitor la deltă. Din fr. **deltaïque**.

DELTAPLAN, *deltaplane*, s.n. 1. Aparat de zbor foarte ușor (de forma literei grecești delta) care poate plana în curentul dinamic de pantă sau pluti în curentul termic ascensional. 2. Deltaplanism. Din fr. **deltaplan**.

DELTAPLANISM s.n. Sport aviatic practicat cu deltaplanul (1); deltaplan (2). Din fr. **deltaplanisme**.

DELTAPLANIST, *deltaplanisti*, s.m. Pilot sportiv al deltaplanului. Din fr. **deltaplaniste**.

DELTA, *delte*, s.f. Formă de relief rezultată din depunerea de mâl și de nisip la vărsarea unei ape curgătoare într-un lac, în mare sau în ocean, pe un teren cu panta lină, în condițiile lipsei mareelor și a acțiunii curenților litorali. Din fr. **delta**.

MICRODELTA, *microdelte*, s.f. 1. Deltă de mică întindere. 2. Machetă a unei delte. - **Micro** + **deltă**.

DELTOID, **-Ă**, *deltoizi*, *-de*, adj., s.m. 1. Adj. În formă de triunghi. 2. S.m. Mușchi al articulației umărului, în forma literei delta, fixat pe omoplat, claviculă și capătul humerusului, care determină rotația internă și externă a brațului. Din fr. **deltoïde**.

DEMACHIA, *demachiez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) șterge machiajul sau fardul. Din fr. **démaquiller**.

DEMACHIAT¹ s.n. Demachiere. V. **demachia**.

DEMACHIAT², **-Ă**, *demachiați*, *-te*, adj. Cu machiajul sau fardul șters de pe obraz, ochi etc. V. **demachia**.

DEMACHIERE, *demachieri*, s.f. Acțiunea de a (se) **demachia** și rezultatul ei. V. **demachia**.

DEMACHIANT, **-Ă**, *demachianți*, *-te*, adj., s.m. (Produs cosmetic) care demachiază. Din fr. **démaquillant**.

DEMAGNETIZA, *demagnetizéz*, vb. I. Tranz. și refl. A pierde sau a face ca un corp să-și piardă proprietățile magnetice. Din fr. **démagnétiser**.

DEMAGNETIZARE, *demagnetizări*, s.f. Acțiunea de a (se) **demagnetiza** și rezultatul ei. V. **demagnetiza**.

DEMAGNETIZAT, -Ă, *demagnetizați*, -te, adj. Care și-a pierdut proprietățile magnetice. V. **demagnetiza**.

DEMAGNETIZANT, -Ă, *demagnetizanți*, -te, adj. Care produce demagnetizare. Din fr. **démagnétisant**.

DEMAGNETIZOR, *demagnetizoare*, s.n. Dispozitiv electromagnetice folosit pentru demagnetizare. Din fr. **démagnétiseur**.

DEMAGOG, *demagogi*, s.m. Persoană care caută să-și creeze o popularitate prin discursuri bombastice, prin promisiuni mincinoase etc. Din fr. **démagogue**.

ULTRADEMAGOG, -Ă, *ultrademagogi*, -ge, s.m. și f. Demagog care întrece orice limită. - **Ultra-** + **demagog**.

DEMAGOGIC, -Ă, *demagogici*, -ce, adj. Propriu demagogilor sau demagogiei, privitor la demagogi sau la demagogie; în spiritul demagogiei. Din fr. **démagogique**.

DEMAGOGIE, *demagogii*, s.f. Înșelare a opiniei publice prin promisiuni mincinoase, discursuri bombastice etc., practică de cineva pentru a-și crea popularitate; purtare de demagog. Din fr. **démagogie**.

DEMARA, *demarez*, vb. I. 1. Intranz. (Despre autovehicule, motoare etc.) A se pune în mișcare, a porni. 2. Tranz. A dezlega odgoanele unei corăbii (în vederea plecării). 3. Intranz. Fig. (Sport) A-și lua avânt, a porni în viteză (într-o cursă). Din fr. **démarrer**.

DEMARARE, *demarări*, s.f. Acțiunea de a demara și rezultatul ei; demaraj. V. **demara**.

DEMARAJ, *demaraje*, s.n. 1. Demarare. 2. Dezlegare a odgoanelor unei corăbii (în vederea plecării). 3. Început al unei activități. 4. Fig. (Sport) Avânt, forță, viteză cu care se pornește într-o cursă, într-o întrecere etc. Din fr. **démarrage**.

DEMARCA, *demarchez*, vb. I. 1. Tranz. A însemna printr-o linie de demarcație; a delimita, a despărți, a hotărâni. 2. Refl. (Sport) A scăpa de sub supravegherea adversarului. Din fr. **démarquer**.

DEMARCARE, *demarcări*, s.f. Acțiunea de a (se) demarca și rezultatul ei. V. **demarca**.

DEMARCAT, -Ă, *demarcați*, -te, adj. 1. (Despre suprafețe, spații etc.) Care este delimitat printr-o linie de demarcație. 2. (Despre sportivi angajați într-un meci, într-o întrecere) Care a scăpat de sub urmărirea adversarului. V. **demarca**.

DEMARCAJ, *demarcaje*, s.n. Demarcare. ♦ Luare a unor pasaje dintr-o carte spre a le transpune în alta. Din fr. **démarquage**.

DEMARCATIV, -Ă, *demarcativi*, -e, adj. De demarcație. Din fr. **démarcatif**.

DEMARCAȚIE, *demarcații*, s.f. Delimitare, despărțire, separare. ♦ Operație prin care se stabilește frontiera dintre două state sau linia despărțitoare dintre două suprafețe de teren. ◇ *Linie de demarcație* = linie care desparte două țări sau două suprafețe de teren. [Var.: **demarcațiune** s.f.] Din fr. **démarcation**.

DEMAROR, *demaroare*, s.n. Mecanism, motor sau instalație cu ajutorul cărora se pornesc motoarele cu ardere internă. Din fr. **démarreur**.

DEMARCA, *demAsc*, vb. I. Tranz. și refl. 1. A(-și) scoate masca. 2. Fig. A (se) arăta în adevărata lumină, a(-și) da pe față planurile, acțiunile, gândurile ascunse. 3. A descoperi inamicului, prin nerespectarea regulilor de mascare, un obiectiv sau o acțiune ascunsă. Din fr. **démasquer**.

AUTODEMASCA, *autodemAsc*, vb. I. Refl. A se demasca singur. - **Auto-** + **demasca**.

AUTODEMASCARE, *autodemascări*, s.f. Faptul de a se autodemasca. V. **autodemasca**.

DEMASCABIL, -Ă, *demascabili*, -e, adj. (Rar) Care poate fi demascat. - **Demasca** + suf. **-bil**.

DEMASCARE, *demascări*, s.f. Acțiunea de a (se) demasca și rezultatul ei; dezvăluire, dare în vileag. V. **demasca**.

DEMASCULINIZA, *demasculinizéz*, vb. I. Tranz. și refl. A face să-și piardă sau a-și pierde caracterelor de bărbat. Din fr. **démasculiniser**.

DEMASCULINIZARE, *demasculinizări*, s.f. Faptul de a (se) demasculiniza. V. **demasculiniza**.

DEMASCULINIZAT, -Ă, *demasculinizați*, -te, adj. Care și-a pierdut trăsăturile bărbătești. V. **demasculiniza**.

DEMATERIALIZA, *dematerializéz*, vb. I. Tranz. și refl. A face să piardă sau a pierde caracteristicile materiei sau chiar materia. Din fr. **dématérialiser**.

DEMATERIALIZARE, *dematerializări*, s.f. Acțiunea de a (se) dematerializa și rezultatul ei. V. **dematerializa**.

DEMILITARIZA, *demilitarizéz*, vb. I. Tranz. A desființa total sau parțial, în urma unei convenții internaționale, forțele

armate, armamentul, instalațiile și orice activitate cu caracter militar, într-o regiune, o țară etc. ♦ A reda caracterul civil unor instituții, întreprinderi etc. militarizate. Din fr. **démilitariser**.

DEMILITARIZARE, *démilitarizări*, s.f. Acțiunea de a *démilitariza* și rezultatul ei. V. **démilitariza**.

DEMILITARIZAT, -Ă, *démilitarizați, -te*, adj. (Despre o țară, un teritoriu etc.) Care a fost lipsit de armată, de fortificații sau de industrie militară. ♦ *Zonă démilitarizată* = fâșie de teritoriu (de-a lungul graniței dintre două state) în care se interzice, prin convenții internaționale, să se construiască fortificații, instalații militare etc. sau să se țină forțe armate. V. **démilitariza**.

DEMIMONDĂ, *demimonde*, s.f. (Franțuzism) Demimondenă. Din fr. **demi-monde**.

DEMIMONDEN, -Ă, *demimondeni, -e*, s.f., adj. 1. S.f. Femeie cu purtări ușuratic; cochetă. 2. Adj. Care se referă la o demimondenă (1) sau la apucăturile ei. Din fr. **demi-mondaine**.

DEMINA, *deminéz*, vb. I. Tranz. A înlătura, a curăța un loc de mine explozive. Din fr. **déminer**.

DEMINARE, *deminări*, s.f. Acțiunea de a *demina* și rezultatul ei. V. **demina**.

DEMINERALIZA, *demineralizez*, vb. I. Tranz. A elimina componenții minerali dintr-o substanță de natură organică. ♦ (Despre substanțe organice) A-și pierde componenții minerali. Din fr. **déminéraliser**.

DEMINERALIZARE, *demineralizări*, s.f. Eliminare a componenților minerali dintr-o substanță de natură organică. ♦ Sărăcire a organismului, mai ales a articulațiilor, de sărurile anorganice proprii. V. **demineraliza**.

DEMISIE, *demisii*, s.f. Act, cerere (scrisă) prin care un salariat, un demnitar se retrage dintr-o funcție, dintr-o slujbă etc. [Var.: (înv.) **dimisie** s.f.] Din fr. **démission**.

DEMISIONA, *démisionéz*, vb. I. Intrans. A-și prezenta demisia. Din fr. **démisionner**.

DEMISIONARE, *démisionări*, s.f. Acțiunea de a *démisiona*. V. **demisiona**.

DEMISIONAT, -Ă, *démisionați, -te*, adj. (Despre oameni) Care s-a retras prin cerere dintr-o funcție, o activitate etc.; care și-a prezentat demisia. V. **demisiona**.

DEMISIONAR, -Ă, *démisionari, -e*, adj. Care demisionează sau a demisionat (recent). Din fr. **démisionnaire**.

DEMISTIFICA, *démistific*, vb. I. Tranz. A face ca un lucru, o idee să-și piardă caracterul mistificator. ♦ A demitiza. - După fr. **démystifier**.

DEMISTIFICARE, *démistificări*, s.f. Acțiunea de a *démistifica* și rezultatul ei. V. **démistifica**.

DEMISTIFICAT, -Ă, *démistificați, -te*, adj. Care a fost readus la ipostaza reală, după ce fusese denaturat. V. **démistifica**.

DEMISTIFICATOR, -OARE, *démistificatori, -oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care demistifică. - **Demistifica** + suf. -tor.

DEMITENTĂ s.f. Tentă între luminos și întunecat într-o pictură sau gravură. Din fr. **demi-teinte**.

DEMIU, *demiuri*, s.n. Pardesiu gros, mai puțin călduros decât paltonul. Din fr. **demi** "jumătate".

DEMIURGIC, -Ă, *demiurgici, -ce*, adj. De demiurg. Din fr. **demiurgique**.

DEMIVOLEU, *demivoleuri*, s.n. Lovitură (la tenis) prin care mingea este expediată imediat după contactul ei cu solul. Din fr. **demi-volée**.

DEMNITAR, *demnitari*, s.m. Înalt funcționar al statului. Din fr. **dignitaire** (după *demn*).

DEMOAZELĂ, *demoazele*, s.f. (Franțuzism înv.) Domnișoară, fată nemăritată. Din fr. **demoiselle**.

DEMOBILIZA, *démobilizez*, vb. I. Tranz.. 1. A lăsa la vatră trupele mobilizate, a trece armata la starea de pace. 2. Fig. A face să slăbească forța combativă, vigoarea, tenacitatea cuiva; a descuraja. Din fr. **démobiliser**.

DEMOBILIZARE, *démobilizări*, s.f. Acțiunea de a *démobiliza* și rezultatul ei. V. **démobiliza**.

DEMOBILIZAT, -Ă, *démobilizați, -te*, adj. 1. (Adesea substantivat) Lăsat la vatră. 2. Fig. Cu puterea de luptă slăbită, lipsit de energie. V. **démobiliza**.

DEMOBILIZATOR, -OARE, *démobilizatori, -oare*, adj. Care demobilizează (2); descurajant. - **Demobiliza** + suf. -tor.

DEMOCRAT, -A, *démocrați, -te*, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Adept) al democrației. 2. Adj. Democratic. Din fr. **démocrate**.

ULTRADEMOCRAT, -Ă, *ultrademocrați, -te*, adj. Cu idei foarte democratice. - **Ultra-** + **democrat**.

DEMOCRATIC, -Ă, *democratici, -ce*, adj. Care aparține democrației, caracteristic, propriu democrației; bazat, organizat pe principiile democrației; democrat (2). Din fr. **démocratique**.

DEMOCRATISM s.n. Totalitatea principiilor care exprimă, garantează și asigură realizarea libertăților democratice. Din fr. **démocratisme**. Cf. rus. *демократизм*.

DEMOCRATIZA, *democratizez*, vb. I. Tranz. A reorganiza un stat, o instituție etc. pe baze democratice; a introduce un regim democratic. Din fr. **démocratiser**.

DEMOCRATIZABIL, -Ă, *democratizabili, -e*, adj. Care poate fi democratizat. - **Democratiza** + suf. *-bil*.

DEMOCRATIZARE, *democratizări*, s.f. Acțiunea de a *democratiza* și rezultatul ei. V. **democratiza**.

DEMOCRAȚIE, *democrații*, s.f. Formă de organizare și de conducere a unei societăți, în care poporul își exercită (direct sau indirect) puterea. Din fr. **démocratie**.

PSEUDODEMOCRAȚIE, *pseudodemocrații*, s.f. Democrație falsă, aparentă. - **Pseudo-** + **democrație**.

DEMODA, *demodez*, vb. I. Refl. A înceta să mai fie la modă. Din fr. **démoder**.

DEMODARE, *demodări*, s.f. Faptul de a *se demoda*; învechire, perimare. V. **demoda**.

DEMODAT, -Ă, *demodați, -te*, adj. Care nu mai este la modă; învechit, perimat. V. **demoda**. Cf. fr. *démodé*.

DEMOGRAF, *demografi*, s.m. Specialist în demografie. Din fr. **démographe**.

DEMOGRAFIC, -Ă, *demografici, -ce*, adj. Care aparține demografiei, privitor la demografie. ♦ *Factor demografic* = element constitutiv al societății, exprimat de densitatea populației, ritmul de creștere, structura și mobilitatea ei. *Explozie demografică* = accelerare a ritmului de creștere a populației. Din fr. **démographique**.

DEMOGRAFIE, *demografii*, s.f. Știință care, prin metode cantitative, studiază fenomene și procese privitoare la numărul, repartiția geografică, structura, densitatea, mișcarea populației umane și compoziția ei pe grupe de vârstă, pe sexe etc. Din fr. **démographie**.

DEMOLA, *demolez*, vb. I. Tranz. A dărâma o construcție sau un element de

construcție (desfăcând piesă cu piesă). Din fr. **démolir**.

DEMOLARE, *demolări*, s.f. Acțiunea de a *demola* și rezultatul ei; dărâmare, demolitiune. V. **demola**.

DEMOLIȚIUNE, *demolițiuni*, s.f. (Rar) Demolare, dărâmare. - [Var.: **demoliție** s.f.] Din fr. **démolition**.

DEMONEȚIZA, *demonetizez*, vb. I. 1. Tranz. A scoate, a retrage din circulație anumite monede. 2. Refl. (Despre monede) A se devaloriza. ♦ Fig. A-și pierde, a-și reduce valoarea; a se deprecia, a se banaliza. Din fr. **démonétiser**.

DEMONEȚIZARE, *demonetizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *demonetiza* și rezultatul ei. V. **demonetiza**.

DEMONIAC, -Ă, *demoniaci, -ce*, adj. Demoniac. Din fr. **démoniaque**.

DEMONISM s.n. Credință în demoni; demonie. ♦ Atitudine diabolică. Din fr. **démonisme**.

DEMONOLATRIE s.f. Adorație a demonilor. Din fr. **démonolatrie**.

DEMONOLATRU, *demonolatri*, adj., s.m. (Care este) adorator al demonilor. Din fr. **démonolâtre**.

DEMONOLOGIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studiul demonilor. Din fr. **démonologie**.

DEMONOMANIE s.f. Formă de nebunie care constă în credința de a fi stăpânit de demon. Din fr. **démonomanie**.

DEMONSTRABILITATE s.f. (Rar) Însușirea de a fi demonstrabil. Din fr. **démonstrabilité**.

DEMONTA, *demontez*, vb. I. Tranz. A desface un aparat, un mecanism, un instrument etc. în părțile lui componente. ♦ Fig. A descuraja, a deprima, a dezorienta pe cineva; a obosi, a extenua pe cineva. Din fr. **démonter**.

DEMONTARE, *demontări*, s.f. Acțiunea de a *demonta* și rezultatul ei; demontat. V. **demonta**.

DEMONTAT s.n. Faptul de a *demonta*; demontare. V. **demonta**.

DEMONTABIL, -Ă, *demontabili, -e*, adj. Care poate fi demontat. Din fr. **démontable**.

NEDEMONTABIL, -Ă, *nedemontabili, -e*, adj. Care nu poate fi demontat; care nu este făcut pentru a fi demontat. - **Ne-** + **demontabil**.

DEMORALIZA, *demoralizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face pe cineva să-și piardă sau a-și pierde încrederea în sine; a (se) descuraja, a (se) deprima. Din fr. **démoraliser**.

DEMORALIZARE, *demoralizări*, s.f. 1. Faptul de a (se) *demoraliza*; descurajare, deprimare; demoralizație. 2. (Inv.) Imoralitate, desfrâu, corupție. V. **demoraliza**.

DEMORALIZAT, -Ă, *demoralizați*, -te, adj. 1. Descurajat, deprimat. 2. (Inv.) Imoral. V. **demoraliza**.

DEMORALIZANT, -Ă, *demoralizanți*, -te, adj. Care demoralizează; deprimant, demoralizator, descurajator. Din fr. **démoralisant**.

DEMORALIZAȚIE, *demoralizații*, s.f. (Inv.) Demoralizare. Din fr. **démoralisation**.

DEMORALIZATOR, -OARE, *demoralizatori*, -oare, adj. Care demoralizează; demoralizant. Din fr. **démoralisateur**.

DEMORFISM s.n. Proces de descompunere și de distrugere a rocilor solide. Din fr. **démorphisme**.

DEMOTICĂ, adj. (În sintagma) *Scrisoare demotică* = scrisoare cursivă simplificată, folosită în vechiul Egipt. Din fr. **démotique**.

DEMULA, *demulez*, vb. I. Tranz. A scoate dintr-un tipar în care a fost modelat. Din fr. **démouler**.

DEMULARE, *demulări*, s.f. Acțiunea de a *demula* și rezultatul ei. V. **demula**.

DEMULTIPLICĂ, *démultiplíc*, vb. I. Tranz. A transforma cu ajutorul unui angrenaj o mișcare de rotație în altă mișcare de rotație mai înceată. Din fr. **démultiplier** (prin apropiere de *multiplica*).

DEMULTIPLICARE, *demultiplicări*, s.f. Acțiunea de a *demultiplica* și rezultatul ei. V. **demultiplica**.

DEMULTIPLICATOR, *demultiplicatoare*, s.n. Sistem de transmisie care asigură reducerea vitezei. Din fr. **démultiplicateur**.

DEMUTIZA vb. tr. a educa pe surdomuți în înțelegerea limbajului semnelor. Din fr. **démutiser**.

DEMUTIZARE, *demutizări*, s.f. Acțiunea de a *demutiza* și rezultatul ei. V. **demutiza**.

DEMUTIZAT, -Ă, *demutizați*, -te, adj. (Despre surdomuți) Care a fost educat pentru a înțelege limbajul oral. V. **demutiza**.

DENATALITATE s.f. (Rar) Scădere a natalității. Din fr. **dénatalité**.

DENATURA, *denaturez*, vb. I. Tranz. 1. A schimba (intenționat) înțelesul, natura sau caracterul unor cuvinte, al unor idei etc.; a deforma, a altera, a falsifica. 2. A adăuga

unui produs o substanță străină, spre a-l face impropriu scopurilor pentru care a fost destinat inițial. Din fr. **dénaturer**.

DENATURARE, *denaturări*, s.f. Acțiunea de a *denatura* și rezultatul ei. V. **denatura**.

DENATURAT, -Ă, *denaturați*, -te, adj. 1. Lipsit de sentimente firești. ♦ *Părinte (sau copil) denaturat* = părinte (sau copil) care dovedește sentimente contrare celor care caracterizează în mod normal raporturile dintre părinți și copii. 2. Prezentat altfel decât este în realitate; falsificat, alterat. 3. (În sintagma) *Spirt denaturat* = alcool destinat întrebuințării industriale și făcut impropriu pentru consumație, prin adăugarea unor substanțe dăunătoare sănătății. V. **denatura**. Cf. fr. **dénaturé**.

DENATURANT, -Ă, *denaturanți*, -te, adj., s.n. (Substanță) folosită pentru denaturarea unui produs. Din fr. **dénaturant**.

DENAȚIONALIZARE, *denaționalizări*, s.f. Trecere a unei întreprinderi sau a unei ramuri economice naționalizate în proprietate privată. - După fr. **dénationaliser**.

DENAZALIZA, *denazalizez*, vb. I. Tranz. și refl. A pierde sau a face să-și piardă timbrul, caracterul nazal. Din fr. **dénasaliser**.

DENAZALIZARE, *denazalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *denazaliza* și rezultatul ei. V. **denazaliza**.

DENAZIFICARE s.f. Acțiune de desființare a nazismului (fascismului) și a urmărilor lui din viața socială, politică și economică a Germaniei. - Cf. fr. **dénazification**.

DENDRITĂ, *dendrite*, s.f. 1. Prelungire ramificată a protoplasmei celulei nervoase, prin care influxul nervos se propagă în regiunea opusă cilindrului ax. 2. (La pl.) Pojghiță arborescentă, de substanță minerală, pe fisurile și planurile de stratificare ale rocilor. Din fr. **dendrite**.

DENDRITIC, -Ă, *dendritici*, -ce, adj. Care aparține dendritei, cu dendrită, de dendrită. Din fr. **dendritique**.

DENDROGRAFIC, -Ă, *dendrografici*, -ce, adj. Care ține de dendrografie, privitor la dendrografie. Din fr. **dendrographique**.

DENDROGRAFIE s.f. Parte a botanicii care se ocupă cu studiul arborilor; dendrologie. Din fr. **dendrographie**.

DENDROLOGIC, -Ă, *dendrologici*, -ce, adj. Referitor la dendrologie, care aparține dendrologiei. Din fr. **dendrologique**.

DENDROLOGIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studiarea arborilor. Din fr. **dendrologie**.

DENDROLOG, -Ă, *dendrologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în dendrologie. Din **dendrologie** (derivat regresiv).

DENDROMÉTRIC, -Ă, *dendrometrici*, -ce, adj. De dendrometrie. Din fr. **dendrométrique**.

DENDROMÉTRIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studiarea metodelor de măsurare a volumului arborilor; taxație forestieră. Din fr. **dendrométrie**.

DENDROMETRIST, -Ă, *dendrometriști*, -ste, s.m. și f. Specialist în dendrometrie. Din fr. **dendrométriste**.

DENDROMETRU, *dendrometre*, s.n. Instrument special pentru determinarea dimensiunilor la arborii netăiați. Din fr. **dendromètre**.

DENEGATIE, *denegații*, s.f. Denegare. Din fr. **dénégation**.

DENICOTINIZA, *denicotinizez*, vb. I. Tranz. A reduce conținutul de nicotină din tutun prin trecerea ei în combinații mai puțin nocive. Din fr. **dénicotiniser**.

DENICOTINIZARE, *denicotinizări*, s.f. Acțiunea de a *denicotiniza* și rezultatul ei. V. **denicotiniza**.

DENICOTINIZAT, -Ă, *denicotinizați*, -te, adj. (Despre tutun) Din care s-a redus conținutul de nicotină. V. **denicotiniza**.

DENIER, *denieri*, s.m. Unitate de măsură pentru greutatea liniară a firelor și a fibrelor de mătase naturală și vegetală sau a celor sintetice, cu ajutorul căreia se apreciază finețea acestora. Din fr. **denier**.

DENIGRANT, -Ă, *denigranți*, -te, adj. (Rar) Denigrator. Din fr. **dénigrant**.

DENITRIFICARE, *denitrificări*, s.f. Descompunere, de către bacteriile din sol, a protidelor și nitraților, având drept consecință eliberarea azotului, proces care duce la scăderea fertilității solurilor. - Cf. fr. **dénitrification**.

DENIVELA, *denivelez*, vb. I. Refl. (Despre un teren, un pavaj, un drum etc.) A-și pierde netezimea, nivelarea, prin formarea de gropi și de ridicături. Din fr. **déniveler**.

DENIVELARE, *denivelări*, s.f. Acțiunea de a *denivela* și rezultatul ei. ♦ Diferență de nivel între două unități morfologice limitrofe. ♦ Accident de teren ridicat sau coborât pe o suprafață relativ plană. V. **denivela**.

DENIVELAT, -Ă, *denivelați*, -te, adj. (Despre terenuri, drumuri etc.) Care

prezintă gropi sau ridicături. V. **denivela**.

DENOMINAȚIE, *denominații*, s.f. (Livr.) Denumire, numire. Din fr. **dénomination**.

DENOTAT s.n. Obiect denumit de un nume; semnificat. Din fr. **dénoté**.

DENOTATIV, -Ă, *denotativi*, -e, adj. (Despre sensul cuvintelor) Corespunzător denotației; precis; comun, obișnuit. ♦ (Despre stil) Neutru, obiectiv, lipsit de conotații. Din fr. **dénotatif**.

DENOTAȚIE, *denotații*, s.f. 1. (Log.) Sferă. 2. (Lingv.) Semnificație. Din fr. **dénotation**.

DENSIFICA, *densific*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) condensa. Din fr. **densifier**.

DENSIFICARE, *densificări*, s.f. Acțiunea de a (se) *densifica* și rezultatul ei. V. **densifica**.

DENSIFICAT, -Ă, *densificați*, -te, adj. Condensat. V. **densifica**.

DENSIGRAMA, *densigramme*, s.f. Scară gradată care servește la corelarea valorilor densităților exprimate în diferite unități de măsură. Din fr. **densigramme**.

DENSIMÉTRIC, -Ă, *densimetrici*, -ce, adj. Referitor la densimetrie. Din fr. **densimétrique**.

DENSIMÉTRIE s.f. Ansamblul metodelor de măsurare a densității substanțelor, mai ales a lichidelor. Din fr. **densimétrie**.

DENSIMETRU, *densimetre*, s.n. Areometru cu greutate constantă, care indică direct densitatea lichidului în care a fost cufundat. Din fr. **densimètre**.

DENTALĂ, *dentale*, adj.f. (În sintagma) *Consoană dentală* (și substantivat, f.) = consoană care se articulează prin apropiere vârfului limbii de dinții incisivi superiori sau inferiori. Din fr. **dental**.

INTERDENTAL, -Ă, *interdentali*, -e, adj. Între (sau dintre) dinți. - **Inter-** + **dental**. Cf. fr. *interdentaire*

DENTICUL, *denticule*, s.n. Element decorativ în relief de forma unui dinte, folosit la ornamentarea cornișelor. Din fr. **denticule**.

DENTIFORM, -Ă, *dentiformi*, -e, adj. Care are forma unui dinte. Din fr. **dentiforme**.

DENTINĂ s.f. Substanță proteică, bogat mineralizată, care formează masa principală a dintelui; ivoari. Din fr. **dentine**.

DENUDARE, *denudări*, s.f. Denudație. - Cf. fr. **dénudation**.

DENUTRIȚIE, *denutriții*, s.f. Stare a unui organism viu în care, datorită faptului că asimilația este întrecută de dezasimilație, se

produce o scădere mare în greutate. Din fr. **dénutrition**.

DEODORANT, -Ă, *deodoranți, -te*, adj., s.n. Dezodorizant. Din fr. **déodorant**.

DEONTOLOGIC, -Ă, *deontologici, -ce*, adj. Referitor la deontologie. Din fr. **déontologique**.

DEONTOLOGIE s.f. Doctrină privitoare la normele de conduită și la obligațiile etice ale unei profesii (mai ales a celei medicale). Din fr. **déontologie**.

DEONTOLOGIE s.f. Doctrină privitoare la normele de conduită și la obligațiile etice ale unei profesii (mai ales a celei medicale). Din fr. **déontologie**.

DEPALATALIZA, pers. 3 *depalatalizează*, vb. I. Refl. (Fon.; despre consoane) A-și pierde caracterul palatal. Din fr. **dépalataliser**.

DEPALATALIZARE, *depalatalizări*, s.f. Faptul de a se depalataliza. V. **depalataliza**.

DEPALATALIZAT, -Ă, *depalatalizați, -te*, adj. Care și-a pierdut caracterul palatal. V. **depalataliza**.

DEPANA, *depanează*, vb. I. Tranz. A repune în stare de funcționare un autovehicul, o mașină, în urma unei pene; a repara. Din fr. **dépanner**.

AUTODEPANARE, *autodepanări*, s.f. Reparare a unui autovehicul (pe locul unde acesta a rămas în pană); *p. ext.* autoatelier folosit pentru asemenea reparații. - **Auto + depanare**.

DEPANARE, *depanări*, s.f. Acțiunea de a depana și rezultatul ei. V. **depana**.

DEPANATOR, *depanatori*, s.m. Muncitor calificat care repară autovehicule, mașini, aparate etc. aflate în pană. - **Depana + suf. -tor**.

DEPANOR, *depanoare*, s.n. Aparat pentru descoperirea penelor la anumite aparate, mașini etc. Din fr. **dépanneur**.

DEPARAFINA, *deparafinez*, vb. I. Tranz. A înlătura hidrocarburile parafinoase solide din uleiurile minerale. Din fr. **déparaffiner**.

DEPARAFINARE, *deparafinări*, s.f. Acțiunea de a deparafina și rezultatul ei. V. **deparafina**.

DEPARAFINAT, -Ă, *deparafinați, -te*, adj. Care nu mai conține parafină; curățat de parafină. V. **deparafina**.

DEPAREIA, *depareiez*, vb. I. Tranz. (Filatelie) A descompleta o serie de mărci poștale. [Var.: **deparaia** vb. I] Din fr. **dépareiller**.

DEPAREIAT, -Ă, *depareiați, -te*, adj. (Filatelie; despre serii de mărci poștale) Care a fost descompletat. V. **depareia**.

DEPAREIERE, *depareieri*, s.f.

Acțiunea de a depareia. V. **depareia**.

DEPARTAJA, *departajează*, vb. I. Tranz. A pune capăt unui balotaj, a arbitra între două opinii. Din fr. **départager**.

DEPARTAJARE, *departajări*, s.f. Acțiunea de a departaja și rezultatul ei. V. **departaja**.

DEPARTAMENT, *departamente*, s.n. 1. Subdiviziune a unui minister. 2. (În unele state, de ex. în S.U.A.) Minister. 3. (În unele state, de ex. în Franța) Unitate administrativ-teritorială. Din fr.

département.
DEPARTAMENTAL, -Ă, *departamentali, -e*, adj. Care ține de un departament, privitor la un departament. Din fr. **départemental**.

DEPAVA, *depavează*, vb. I. Tranz. A scoate pavajul. ♦ A strica caldarâmul. Din fr. **dépaver**.

DEPAVARE, *depavări*, s.f. Acțiunea de a depava. V. **depava**.

DEPĂȘI, *depășesc*, vb. IV. Tranz. 1. A întrece pe cineva sau ceva care merge în același sens; a lăsa în urmă. 2. A trece peste o anumită limită, a întrece o anumită măsură, un anumit nivel. ♦ A întrece puterile sau competența cuiva. *Această problemă mă depășește*. Din fr. **dépasser** (după *păși*).

AUTODEPĂȘI, *autodepășesc*, vb. IV. Refl. A-și depăși propriile realizări - **Auto- + depăși**.

AUTODEPĂȘIRE, *autodepășiri*, s.f. Faptul de a se autodepăși. V. **autodepăși**.

DEPĂȘIRE, *depășiri*, s.f. Acțiunea de a depăși și rezultatul ei; trecere peste o anumită limită. V. **depăși**.

DEPĂȘIT, -Ă, *depășiti, -te*, adj. Învechit, perimat. V. **depăși**.

DEPENDENT, -Ă, *dependenți, -te*, adj. Care depinde (de cineva sau de ceva); care nu este autonom. Din fr. **dépendant**.

DEPENDENȚĂ, *dependențe*, s.f. Situația de a fi dependent; stare de subordonare, de supunere. Din fr. **dépendance**.

DEPENDINȚĂ, *dependințe*, s.f. Încăpere accesorie a unei case de locuit (bucătărie, baie etc.); (la pl.), ansamblul acestor încăperi. Din fr. **dépendances**.

DEPERSONALIZA, *depersonalizează*, vb. I. Tranz. A face să-și piardă personalitatea. [Var.: **despersonaliza** vb. I] Din fr. **dépersonnaliser**.

DEPERSONALIZARE, *depersonalizări*, s.f. Acțiunea de a depersonaliza și rezultatul ei. ♦

Simptom caracterizat prin dispariția conștiinței proprii persoane, care apare mai ales în unele boli psihice.

[Var.: **despersonalizare** s.f.] V. **depersonaliza**.

DEPERSONALIZAT, -Ă, *depersonalizați*, -te, adj. Care și-a pierdut personalitatea; fără personalitate. [Var.: **despersonalizat**, -ă adj.] V. **depersonaliza**.

DEPEȘA, *depeșez*, vb. I. Tranz. (Rar) A expedia o depeșă; a telegrafia. Din fr. **dépêcher**.

DEPEȘĂ, *depeșe*, s.f. (Ieșit din uz) Înștiințare transmisă prin mijloacele cele mai rapide; (în special) telegramă. Din fr. **dépêche**.

DEPIGMENTA, *depigmentéz*, vb. I. Refl. (Despre piele sau păr) A se decolora din cauza scăderii sau dispariției pigmentului melanic. Din fr. **dépigmenter**.

DEPIGMENTARE, *depigmentări*, s.f. Acțiunea de a se *depigmenta* și rezultatul ei. V. **depigmenta**.

DEPILANT, -Ă, *depilanți*, -te, adj., s.n. (Substanță) care servește la depilare. Din fr. **dépilant**.

DEPILATOR, -OARE, *depilatori*, -oare, s.n., adj. (Substanță) cu ajutorul căreia se înlătură părul de pe pielea omului; epilator. Din fr. **dépilatoire**.

DEPILAȚIE, *depilații*, s.f. Depilare. [Var.: *depilațiune* s.f.] Din fr. **dépilation**.

DEPISTA, *depistéz*, vb. I. Tranz. A da de urma unui lucru ascuns, tănuț, necunoscut. Din fr. **dépister**.

DEPISTARE, *depistări*, s.f. Acțiunea de a *depista* și rezultatul ei. V. **depista**.

DEPLANTA, *deplantéz*, vb. I. Tranz. **1.** A scoate un copac dintr-un loc pentru a-l planta în altă parte. **2.** A dezgropa, a ridica minele explozive de pe un teren minat. Din fr. **déplanter**.

DEPLANTARE, *deplantări*, s.f. Acțiunea de a *deplanta* și rezultatul ei. ♦ *Deplantarea minelor* = operația de dezgropare și de ridicare a minelor explozive. V. **deplanta**.

DEPLASA, *deplaséz*, vb. I. **1.** Tranz. A lua ceva sau pe cineva dintr-un loc și a-l pune în altul, a-i schimba locul; a muta. ♦ Refl. A se mișca din poziția inițială; a aluneca; a se disloca. **2.** Refl. A se duce undeva (în interes de serviciu). Din fr. **déplacer**.

DEPLASARE, *deplasări*, s.f. Acțiunea de a (*se*) *deplasa* și rezultatul ei. ♦ Loc. adv. *În deplasare* = în călătorie pentru interes de serviciu. V. **deplasa**.

DEPLASAT, -Ă., *deplasați*, -te, adj. Care nu se află la locul lui. ♦ (Despre oameni și manifestările lor) Care nu este așa cum se cuvine în raport cu situația, cu momentul dat; nepotrivit, nelalocul lui; necuviincios. V. **deplasa**. Cf. fr. *déplacé*.

DEPLASABIL, -Ă, *deplasabili*, -e, adj. Care poate fi (ușor) deplasat. Din fr. **déplaçable**.

DEPLASAMENT, *deplasamente*, s.n. Greutatea volumului de apă dezlocuit de o navă care plutește; greutatea totală a unei nave. Din fr. **déplacement**.

DEPLASTIFIANT, *deplastifianți*, s.m. Material care, adăugat unei materii prime plastice, îi micșorează plasticitatea; deplastificator. Din fr. **déplastifiant**.

DEPLASTIFICATOR, *deplastificatori*, s.m. Deplastifiant. - Cf. fr. *déplastifiant*.

DEPLIA, *depliez*, vb. I. Tranz. A desface ceva pliat, împăturit. Din fr. **déplier**.

DEPLIERE, *deplieri*, s.f. Acțiunea de a *deplia* și rezultatul ei. V. **deplia**.

DEPLORA, *deplor*, vb. I. Tranz. (Rar) A deplânge. Din fr. **déplore**.

DEPLORABIL, -Ă, *deplorabili*, -e, adj. Vrednic de plâns, de compătimit; care produce o impresie penibilă; jalnic, lamentabil. Din fr. **déplorable**.

DEPOLARIZA, *depolarizez*, vb. I. Tranz. **1.** A împiedica sau a face să dispară polarizarea chimică a electrozilor. **2.** A face să dispară polarizarea unui fascicul de lumină. Din fr. **dépolariser**.

DEPOLARIZARE, *depolarizări*, s.f. Acțiunea de a *depolariza* și rezultatul ei. V. **depolariza**.

DEPOLARIZATOR, *depolarizatori*, s.m. Substanță care se introduce într-un element galvanic pentru a împiedica polarizarea; depolarizant (**2**) - **Depolariza** + suf. -*tor*.

DEPOLARIZANT, -Ă, *depolarizanți*, -te, adj., s.m. **1.** Adj. Care depolarizează (**1**). **2.** S.m. Depolarizator. Din fr. **dépolarisant**.

DEPOLIMERIZA, *depolimerizez*, vb. I. Tranz. (Chim.) A supune depolimerizării. Din fr. **dépolymériser**.

DEPOLIMERIZARE, *depolimerizări*, s.f. Reacție prin care un polimer trece în polimeri cu greutatea moleculară mai mici, sub acțiunea căldurii, a luminii, a radiațiilor, a catalizatorilor, a oxigenului. Cf. fr. *dépolymérisation*.

DEPOLITIZA, *depolitizez*, vb. I. Tranz. A face să-și piardă caracterul politic. Din fr. **dépolitiser**.

DEPOLITIZARE, *depolitizări*, s.f. Acțiunea de a *depolitiza* și rezultatul ei. V. **depolitiza**.

DEPOLITIZAT, -Ă, *depolitizați*, -te, adj. Care nu mai are caracter politic. V. **depolitiza**.

DEPOLUA, *depoluez*, vb. I. Tranz. A reduce sau a înlătura poluarea ori sursele care o provoacă. Din fr. **dépolluer**.

DEPOLUARE, *depoluări*, s.f. Acțiunea de a depolua și rezultatul ei: purificare. V. **depolua**.

DEPOLUAT, -Ă, *depoluați*, -te, adj. (Despre atmosferă, medii etc.) Din care a fost înlăturată poluarea, care a fost purificat. V. **depolua**.

DEPOLUANT, -A, *depoluanți*, -te, adj., s.m. și f. (Substanță, bacterie, procedeu) care servește la depoluare. Din fr. **dépolluant**.

DEPONTA, *depontez*, vb. I. Tranz. A demonta un pod militar. Din fr. **dépointer**.

DEPOSEDA, *deposedez*, vb. I. Tranz. A lipsi pe cineva de posesiunea unui lucru sau a unui drept. Din fr. **déposséder**.

DEPOSEDARE, *deposedări*, s.f. Acțiunea de a *deposeda* și rezultatul ei. V. **deposeda**.

DEPOU, *depouri*, s.n. Clădire în care se adăpostesc, se întrețin și se repară locomotive, vagoane de tren sau de tramvai etc. Din fr. **dépôt**.

DEPOZITAR, -A, *depozitari*, -e, s.m. și f. Persoană căreia i se lasă ceva în păstrare. Din fr. **dépositaire**.

DEPRECAȚIE, *deprecații*, s.f. Figură retorică prin care este implorat cel pe care vrem să-l înduplecăm; implorare. [Var.: **deprecațiune** s.f.] Din fr. **déprécation**.

DEPREȚIA, *depreciéz*, vb. I. 1. Tranz. A aprecia ceva sub valoarea sa reală; *p. ext.* a nesocoti, a minimaliza valoarea unui lucru. 2. Tranz. și refl. A(-și) micșora, a(-și) pierde valoarea sau calitatea; a (se) devaloriza; a (se) degrada. Din fr. **déprécier**.

DEPRECIERE, *deprecieri*, s.f. Faptul de a (se) *deprecia*; nesocotire a valorii; devalorizare. V. **deprecia**.

DEPRECIATIV, -A, *depreciativi*, -e, adj. Care dovedește lipsă de considerație sau dispreț, care conține o notă de batjocură. Din fr. **dépréciatif**.

DEPRECIATOR, -OARE, *depreciatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care depreciază. Din fr. **dépréciateur**.

DEPRESAJ, *depresaje*, s.n. 1. Desfacere cu ajutorul presei a unui ansamblu de două piese care au contact forțat. 2. Acțiune de rărire a puietilor dintr-o pepinieră. 3. Modificare a proprietăților superficiale ale minerurilor cu ajutorul depresantelor. Din fr. **dépressage**.

DEPRESIOMETRU, *depresiometre*, s.n. Manometru cu care se măsoară depresiunea din lucrările miniere subterane. Din fr. **dépresseur**.

DEPRESIV, -A, *depresivi*, -e, adj. 1. Care provoacă starea de depresiune neuropsihică sau scăderea tensiunii arteriale. 2. De depresiune (II). 3. (Despre persoane) Înclinat spre tristețe, descurajare. Din fr. **dépresseif**.

ANTIDEPRESIV, -Ă, *antidepresivi*, -e, adj., s.n. (Medicament) care înlătură depresiunea (II). - **Anti-** + **depresiv**.

DEPRESOR, *depresori*, adj. m. (În sintagma) *Nerv depressor* = nerv senzitiv prin intermediul căruia excitațiile de la receptorii nervoși din pereții sinusului carotidei se transmit la centrul nervos și determină, pe cale reflexă, scăderea tensiunii arteriale. Din fr. **dépresseur**.

DEPRESURIZA, pers. 3 *depresurizează*, vb. I. Refl. (Despre presiunea atmosferică) A scădea, a slăbi. Din fr. **dépressuriser**.

DEPRESURIZARE, *depresurizări*, s.f. Acțiunea de a se *depresuriza* și rezultatul ei. V. **depresuriza**. Cf. fr. **dépressurisation**.

DEPRESURIZAT, -Ă, *depresurizați*, -te, adj. (Despre presiunea atmosferică) Care a slăbit, a scăzut. V. **depresuriza**.

DEPRIMA, *deprim*, vb. I. Tranz. A provoca (cuiva) o stare de depresiune sau de descurajare; a mâhni, a întrista, a descuraja (pe cineva). Din fr. **déprimer**.

DEPRIMARE, *deprimări*, s.f. Stare a celui descurajat; depresiune (II), descurajare, mâhnire. V. **deprima**.

DEPRIMAT, -Ă, *deprimați*, -te, adj. Descurajat, abătut, demoralizat. V. **deprima**. Cf. fr. **déprimé**.

DEPRIMANT, -Ă, *deprimanți*, -te, adj. Care deprimă; descurajant, întristător. Din fr. **déprimant**.

DEPURATIV, -Ă, *depurativi*, -e, s.n., adj. (Substanță) care curăță organismul de substanțele vătămătoare și favorizează eliminarea toxinelor și a produșilor de dezasimilație. Din fr. **dépuratif**.

DEPURATOR¹, *depuratoare*, s.n. Substanță care favorizează eliminarea toxinelor din organism. Din fr. **dépuratoire**.

DEPURATOR², -OARE, *depuratori*, -oare, adj. Depurativ. ♦ *Aparat depurator* = totalitatea organelor de excreție prin care se

face curățarea sângelui de toxinele rezultate din activitatea organismului. Din fr. **dépurateur**.

DÉPURAȚIE, *depurații*, s.f. Curățare, purificare (mai ales a sângelui). Din fr. **dépuration**.

DERAIA, *deraiéz*, vb. I. Intrans. 1. (Despre mijloace de transport care circulă pe șine) A sări de pe șine. 2. Fig. A vorbi aiurea, a bate câmpii, a divaga; a se abate, a devia de la subiect. Din fr. **dérailler**.

DERAIERE, *deraieri*, s.f. Acțiunea de a *derai* și rezultatul ei. V. **derai**.

DERANJA, *deranjez*, vb. I. Tranz. 1. A strica rânduiala, ordinea unor obiecte; a răvăși, a răscoli. ♦ Expr. *A-și deranja stomacul* = a avea o indigestie. 2. Fig. A tulbura liniștea sau activitatea cuiva, a stânjeni, a stîngheri, a incomoda pe cineva. ♦ Refl. (În formule de politete sau ir.) A se osteni. Din fr. **déranger**.

DERANJ, *deranjuri*, s.n. 1. Dezordine, neorânduială. 2. Fig. Tulburare a liniștii (cuiva), stîngenire, incomodare. Din **deranja** (derivat regresiv).

DERANJARE, *deranjări*, s.f. Acțiunea de a (se) *deranja* și rezultatul ei. V. **deranja**.

DERANJAT, *-Ă, deranjați, -te*, adj. Care este în dezordine, în neorânduială; răvășit, răscolit; mutat de la loc. V. **deranja**.

DERANJAMENT, *deranjamente*, s.n. 1. Perturbare în bunul mers al unei mașini, al unei instalații etc.; defectare. 2. Indigestie; diaree. Din fr. **dérangement**.

DERAPA, pers. 3 *derapează*, vb. I. Intrans. (Despre roți de cauciuc și despre vehicule cu asemenea roți) A aluneca într-o direcție înclinată față de direcția normală de mers. Din fr. **déraper**.

DERAPARE, *derapări*, s.f. 1. Faptul de a derapa. 2. Deplasare a ancorei pe fundul apei datorită vântului, valurilor etc. care acționează asupra navei. 3. Deplasare laterală a unui avion în timpul aterizării sau al unui viraj cu înclinare laterală prea mică. V. **derapa**.

DERAPAJ, *derapaje*, s.n. Faptul de a derapa; derapare. Din fr. **dérapage**.

DERATIZA, *deratizez*, vb. I. Tranz. A stărpi șoarecii sau șobolanii prin otrăvire cu substanțe chimice sau prin culturi microbiene. Din fr. **dératiser**.

DERATIZANT, *-Ă, deratizanți, -te*, adj., s.n. (Substanță) cu ajutorul căreia se deratizează. - **Deratiza** + suf. *-ant*.

DERATIZARE, *deratizări*, s.f. Acțiunea de a *deratiza* și rezultatul ei. V. **deratiza**.

DEREGLA, *dereglez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să iasă sau a ieși din regimul normal, din funcționarea normală; a (se) defecta, a (se) deranja, a (se) strica. Din fr. **dérégler**.

DEREGLARE, *dereglări*, s.f. Acțiunea de a (se) *deregla* și rezultatul ei; stricare, deranjare. V. **deregla**.

DEREGLAJ, *dereglaje*, s.n. Dereglare. Din fr. **déréglage**.

DERIVATĂ, *derivate*, s.f. (Mat.) Limita raportului dintre creșterea funcției și creșterea variabilei, când creșterea variabilei tinde către zero. Din fr. **derivée**.

DERIVATOGRAF, *derivatographe*, s.n. Aparat pentru înregistrarea variației greutateii unui corp supus încălzirii treptate în anumite medii ambiante. Din fr. **dérivatographe**.

DERIVĂ, *derive*, s.f. 1. Unghiul dintre direcția de deplasare dorită a unui avion sau a unei nave și direcția reală de deplasare determinată de vânt (la avioane) sau de curenții maritimi (la nave). ♦ Expr. *A merge (sau a fi) în derivă* = a pluti în voia vântului și a valurilor. (Rar) *A fi la deriva unei puteri* = a fi dependent de..., a fi la cheremul... 2. (Tehn.) Abatere într-un singur sens a valorii unei mărimi față de valoarea inițială. 3. Unghi format de planul de tragere cu planul de ochire, servind la tragerile indirecte. 4. Partea fixă a ampenajului vertical al unui avion, al unui planor etc. Din fr. **dérive**.

DERIVOMETRU, *derivometre*, s.n. Aparat de bord pentru măsurarea derivei (1) unui avion în zbor normal. Din fr. **dérivomètre**.

DERIVOR, *derivoare*, s.n. (Mar.) 1. Placă de lemn sau de metal prinsă de chila unei ambarcații cu pânze în scopul împiedicării deplasării laterale a ambarcației și micșorării mișcării. 2. Pânză pentru vreme rea, pentru furtună. Din fr. **dériveur**.

DERMATALGIE, *dermatalgii*, s.f. Nevralgie a pielii, care apare în diferite forme de reumatism, de gută etc. Din fr. **dermatalgie**.

DERMATINĂ s.f. Înlocuitor sintetic al pielii, obținut prin aglomerarea cu ajutorul unui liant a fibrelor de piele naturală rezultate din măcinarea deșeurilor și folosit în industria încălțăminte și în marochinărie. Din fr. **dermatine**.

DERMATITĂ, *dermatite*, s.f. 1. Inflamație a pielii; (la pl.) nume generic dat unei grupe de maladii inflamatorii ale pielii; dermatită.

2. Boală de piele periodică, la cabaline, ce se manifestă sub formă de răni care apar vara, se închid iarna și reapar, în același loc, la revenirea căldurilor. Din fr. **dermatite**.
DERMATOFITIE, *dermatofitii*, s.f. Boală de piele provocată de ciuperci microscopice parazite, localizate în pielea capului, în țesutul subcutanat și la rădăcina părului. Din fr. **dermatophitie**.
DERMATOGRAF *dermatografe*, s.n., adj. (Creion colorat) care are o compoziție specială și servește la machiaj. Din fr. **dermatographe**.
DERMATOLOG, -Ă, *dermatologi*, -ge, s.m. și f. Medic specialist în boli de piele. Din fr. **dermatologue**.
DERMATOLOGIC, -Ă, *dermatologici*, -ce, adj. Care aparține dermatologiei, privitor la dermatologie. Din fr. **dermatologique**.
DERMATOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul pielii și al bolilor ei. Din fr. **dermatologie**.
DERMATOM, *dermatomuri*, s.n. Instrument chirurgical cu care se taie fâșii subțiri de piele pentru transplantarea lor. Din fr. **dermatome**.
DERMATOMICOZĂ, *dermatomicoze*, s.f. Infecție provocată de ciuperci microscopice, localizată la suprafața pielii și la unghii, păr etc. Din fr. **dermatomycose**.
DERMATONEVROZĂ, *dermatonevroze*, s.f. Boală de piele determinată de anumite tulburări ale sistemului nervos. Din fr. **dermatonévrose**.
DERMATOREE s.f. Transpirație abundentă care apare în anumite boli febrile. Din fr. **dermatorrhée**.
DERMATOVENEROLOGIE s.f. Parte a medicinei care studiază bolile de piele și bolile venerice. Din fr. **dermatovénérologie**.
DERMATOZĂ, *dermatoze*, s.f. Nume generic dat bolilor de piele. ♦ *Dermatoze profesionale* = boli de piele datorate contactului cu substanțe toxice în timpul procesului de muncă. Din fr. **dermatose**.
DERMATOZOONOZĂ, *dermatozoonoze*, s.f. Boală de piele foarte contagioasă, provocată de localizarea unor artropode parazitare de dimensiuni foarte reduse. Din fr. **dermatozoonose**.
DERMA, *derme*, s.f. Țesut fibros conjunctiv, care constituie partea cea mai groasă și mai adâncă a pielii vertebratelor, așezat sub epidermă. Din fr. **derme**.

DERMIC, -Ă, *dermici*, -ce, adj. Care ține de dermă, privitor la dermă; *p. ext.* de piele, al pielii. Din fr. **dermique**.
DERMITĂ, *dermite*, s.f. Inflamație a pielii provocată de diferite cauze mecanice, fizice, infecții etc.; dermatită (1). Din fr. **dermite**.
DERMOGRAFISM s.n. Roșeață intensă a pielii, precis localizată și de durată, apărută în urma unei excitații ușoare. Din fr. **dermographisme**.
DERMOTROP, -Ă, *dermotropi*, -e, adj. (Despre bacterii sau virusuri) Care prezintă afinitate pentru mucoase sau tegumente. Din fr. **dermotrope**.
DEROBA, *derobez*, vb. I. Refl. (Despre cai) A părăsi brusc direcția impusă de călăreț în momentul când nu poate trece de un obstacol; a se întoarce în loc. ♦ Fig. A se sustrage, a se eschiva de la ceva. Din fr. **dérober**.
DEROBARE s.f. Acțiunea de a se deroba. V. **deroba**.
DEROCA, *derochez*, vb. I. Tranz. A curăța albia unui râu de mâl, de nisip etc. Din fr. **dérocher**.
DEROCARE, *derocări*, s.f. Acțiunea de a deroca și rezultatul ei. V. **deroca**.
DEROCAT, -Ă, *derocați*, -te, adj. (Despre albia râurilor) Care a fost curățată de mâl, de nisip etc. V. **deroca**.
DEROGAȚIUNE, *derogațiuni*, s.f. Derogare. Din fr. **derogation**.
DERULA, *derulez*, vb. I. Tranz. 1. A desface, a desfășura, a întinde ceva care a fost rulat. 2. A tăia furnir dintr-un buștean căruia i se dă o mișcare lentă de învârtire în fața ferăstrăului. Din fr. **dérourer**.
DERULARE, *derulări*, s.f. Acțiunea de a derula și rezultatul ei. V. **derula**.
DERULATOR, *derulatoare*, s.n. Dispozitiv folosit pentru rebobinarea peliculei cinematografice. - **Derula** + suf. -tor.
DERULOR, *deruloare*, s.n. Mașină de derulat furnire. - După fr. **dérouleuse**.
DERUTA, *derutez*, vb. I. Tranz. A face pe cineva să se încurce, să se zăpăcească, astfel încât să nu mai știe ce să facă sau încotro să o apuce; a dezorienta, a zăpăci. Din fr. **dérouter**.
DERUTARE, *derutări*, s.f. Acțiunea de a deruta și rezultatul ei. V. **deruta**.
DERUTAT, -Ă, *derutați*, -te, adj. Încurcat, zăpăcit, dezorientat. V. **deruta**.
DERUTANT, -Ă, *derutanți*, -te, adj. Care derutează. Din fr. **déroutant**.

DERUTĂ, *derute*, s.f. Stare de zăpăceală, de dezorientare. Din fr. **déroute**.

DESACRALIZA, *desacralizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să-și piardă sau a-și pierde caracterul sacru. Din fr. **désacraliser**.

DESACRALIZARE, *desacralizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *desacraliza*. V. **desacraliza**.

DESACRALIZAT, -Ă, *desacralizați*, -te, adj. Care și-a pierdut caracterul sacru. V. **desacraliza**.

DESALINIZA, *desalinizez*, vb. I. Tranz. A desări; a face mai puțin sărat. - Cf. fr. **dessaler**.

DESALINIZARE, *desalinizări*, s.f. Acțiunea de a *desaliniza* și rezultatul ei; desărare. V. **desaliniza**.

DESALINIZAT, -Ă, *desalinizați*, -te, adj. Care a fost supus procesului de desalinizare, care este mai puțin sărat; desărat. V. **desaliniza**.

DESCENDENȚĂ, *descendențe*, s.f. 1. Înrudire în linie coborâtoare; filiație. 2. (Cu sens colectiv) Posteritate, urmași. Din fr. **descendance**.

DESCENTRALIZA, *descentralizez*, vb. I. Tranz. A acorda autonomie administrativă organelor locale. Din fr. **décentraliser**.

DESCENTRALIZARE, *descentralizări*, s.f. Acțiunea de a *descentraliza* și rezultatul ei; autonomie administrativă acordată organelor locale. V. **descentraliza**.

DESCENTRALIZAT, -Ă, *descentralizați*, -te, adj. (Despre organele locale ale administrației de stat, ale unor instituții, organizații) Căruia i s-a acordat autonomie (administrativă). V. **descentraliza**.

DESCENTRALIZATOR, -OARE, *descentralizatori*, -oare, adj. Care descentralizează. - **Descentraliza** + suf. -tor.

DESCINTRĂ, *descintrez*, vb. I. Tranz. A îndepărta cintrele care au servit la construirea unei bolți sau a unui arc. - După fr. **décintrer**.

DESCINTRARE, *descintrări*, s.f. Acțiunea de a *descintră* și rezultatul ei. V. **descintră**.

DESCONSIDERAȚIE, *desconsiderații*, s.f. Desconsiderare. [Var.: **desconsiderațiune** s.f.] - După fr. **déconsidération**.

DESCRIE, *descriu*, vb. III. Tranz. 1. A prezenta, a înfățișa, a zugrăvi pe cineva sau ceva. 2. A trasa o linie curbă, un arc sau un

arc de cerc. 3. A parcurge o traiectorie. Din fr. **décrire** (după *scrie*).

DESCRIERE, *descrieri*, s.f. Acțiunea de a *descrie* și rezultatul ei. ♦ (Concr.) Scriere sau pasaj dintr-o scriere în care este înfățișat prin enumerarea detaliilor, un aspect, un cadru, o situație etc. V. **descrie**.

DESCRIPTIBIL, -Ă, *descriptibili*, -e, adj. Care poate fi descris. Din fr. **descriptible**.

DESCRIPTIVIST, -Ă, *descriptiviști*, -ste, s.m. și f., adj. (Adept) al descriptivismului. Din fr. **descriptiviste**.

DESCUAMAȚIE, *descuamații*, s.f. (Rar) Descuamare. ♦ Scuamă. Din fr. **desquamation**.

DESCURAJA, *descurajez*, vb. I. Refl. și tranz. A-și pierde sau a face pe cineva să-și piardă curajul, entuziasmul, nădejdea; a (se) demoraliza. - După fr. **décourager**.

DESCURAJANT, -Ă, *descurajanți*, -te, adj. Descurajator. - **Descuraja** + suf. -ant.

DESCURAJARE, *descurajări*, s.f. Faptul de a (se) *descuraja*; p. ext. starea celui care și-a pierdut curajul; deprimare, demoralizare. V. **descuraja**.

DESCURAJAT, -Ă, *descurajați*, -te, adj. Care și-a pierdut curajul, entuziasmul, nădejdea; deprimat, demoralizat. V. **descuraja**.

DESCURAJATOR, -OARE, *descurajatori*, -oare, adj. Care te face să-ți pierzi curajul; demoralizant, deprimant. - **Descuraja** + suf. -tor.

DESEGREGAȚIE, *desegregații*, s.f. Faptul de a înlătura segregatia rasială. Din fr. **déségrégation**.

DESEN, *desene*, s.n. I. Reprezentare grafică a unui obiect, a unei figuri, a unui peisaj pe o suprafață plană sau curbă, prin linii, puncte, pete, simboluri etc. 2. Arta sau tehnica de a desena. ♦ *Desen tehnic* (sau *liniar*) = reprezentare a obiectelor tehnice (piese, organe de mașini etc.) prin desen (1), în scopul fabricării lor. 3. Planul unei construcții. 4. Ornamentația unei cusături. [Pl. și: *desenuri*. Var.: **desemn** s.n.] Din fr. **dessin**.

DESENA, *desenez*, vb. I. 1. Tranz. A executa un desen (1). 2. Refl. A apărea, a ieși în evidență; a se profila, a se contura. 3. Tranz. Fig. (Rar) A schița, a contura o problemă, o chestiune. [Var.: **desemna**, (inv.) **desina** vb. I] Din fr. **dessiner**.

DESENARE, *desenări*, s.f. Acțiunea de a *desena* (1) și rezultatul ei; desenat. V. **desena**.

DESENAT s.n. Desenare. V. **desena**.

DESENATURĂ, *desenaturi*, s.f. Proiectare și creare de mostre și desene noi pentru țesătorie. - **Desena** + suf. -*tură*.

DESENATOR, -OARE, *desenatori, -oare*, s.m. și f. Persoană care desenează; artist care practică arta desenului, în special a desenului decorativ sau tehnic. Din fr. **dessinateur**.

DESENSIBILIZA, *desensibilizez*, vb. I. Tranz. **1.** A preveni sau a înlătura sensibilitatea unei persoane față de anumite medicamente, vaccinuri, seruri etc. **2.** A micșora sensibilitatea unei emulsii fotografice. Din fr. **désensibiliser**.

DESENSIBILIZANT, -Ă, *desensibilizantî, -te*, adj. Care desensibilizează. - **Desensibiliza** + suf. -*ant*.

DESENSIBILIZARE, *desensibilizări*, s.f. Acțiunea de a *desensibiliza* și rezultatul ei. ♦ Metodă terapeutică prin care se previne sau se înlătură sensibilitatea unui organism față de un agent patogen sau față de medicamente, seruri, vaccinuri. V. **desensibiliza**.

DESENSIBILIZAT, -Ă, *desensibilizați, -te*, adj. Lipsit de sensibilitate. V. **desensibiliza**.

DESENSIBILIZATOR, *desensibilizatoare*, s.n. Substanță care se adaugă în soluțiile dezvoltatoare pentru a micșora sensibilitatea la lumină a emulsiilor fotografice. Din fr. **désensibilisateur**.

DESERT, *deserturi*, s.n. Fel de mâncare, de obicei dulciuri, fructe, brânzeturi etc., care se servește la sfârșitul mesei; timpul când se servește această mâncare. Din fr. **dessert**.

DESERTIZA, *desertizez*, vb. I. Tranz. **1.** A scoate din montură o piatră prețioasă. **2.** A efectua o desertizare. - Cf. fr. **désertir**.

DESERTIZARE, *desertizări*, s.f. Acțiunea de a *desertiza* și rezultatul ei. ♦ Operație de desfacere a elementelor unui mecanism îmbinate prin sertizare. V. **desertiza**.

DESERVENT, *deservenți*, s.m. (Rar) Persoană care deservește. Din fr. **desservant**.

DESERVI, *deservesce*, vb. IV. Tranz. A face cuiva un rău serviciu, a acționa în dauna cuiva, a nu servi cum trebuie. Din fr. **desservir**.

DESESIZA, *desesizez*, vb. I. Refl. (Despre autorități) A se declara incompatibil pentru cercetarea și soluționarea unui litigiu. Din fr. **dessaisir**.

DESESIZARE, *desesizări*, s.f. Faptul de a se *desesiza*. V. **desesiza**.

DESFIGURA, *desfigurez*, vb. I. Tranz. A strica fața, forma, înfățișarea firească a cuiva, urâtind-o; a poci, a sluți. - După fr. **défigurer**.

DESFIGURARE, *desfigurări*, s.f. Faptul de a *desfigura*; urâtire, pocire, sluire. V. **desfigura**.

DESFIGURAT, -Ă, *desfigurați, -te*, adj. Urâtit, pocit, sluit, deformat. V. **desfigura**.

DESHIDRATA, *deshidratez*, vb. I. Tranz. și refl. (Despre corpuri) A pierde sau a face să-și piardă, total sau parțial, apa pe care o conține. Din fr. **déshydrater**.

DESHIDRATARE, *deshidratări*, s.f. Acțiunea de a (se) *deshidrata* și rezultatul ei; eliminare totală sau parțială a apei pe care o conține un corp în mod normal. ♦ (Med.) Pierdere anormală a apei din țesuturile organice prin transpirație, prin vomă repetată sau prin scaune diareice. V. **deshidrata**.

DESHIDRATATOR, *deshidratatoare*, s.n. Ventilator pentru uscarea fructelor și a legumelor. - **Deshidrata** + suf. -*tor*. Cf. fr. **déshydrateur**.

DESHIDRATANT, -Ă, *deshidratantî, -te*, s.m. adj. (Substanță) care deshidratează. Din fr. **déshydratant**.

DESHIDROGENA, *deshidrogenez*, vb. I. Tranz. A înlătura hidrogenul dintr-o substanță. Din fr. **deshydrogener**.

DESHIDROGENARE, *deshidrogenări*, s.f. Acțiunea de a *deshidrogena*. V. **deshidrogena**.

DESIGNA, *designez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A desemna, a indica. Din fr. **désigner**.

DESIGNARE, *designări*, s.f. (Franțuzism) Acțiunea de a *designa*. V. **designa**.

DESIGNER, *designeri*, s.m. Specialist în design. Din engl., fr. **designer**.

DESINENTĂ, *desinențe*, s.f. Element morfologic care, adăugat la tema unui cuvânt, exprimă în flexiunea nominală cazul, numărul (la adjectiv și genul), iar în flexiunea verbală persoana, numărul (și diateza). Din fr. **désinence**.

DESINENȚIAL, -Ă, *desinențiali, -e*, adj. (Lingv.) De desinență. Din fr. **désinentiel**.

DESISTA, *desistez*, vb. I. Tranz. (Jur.) A renunța la o acțiune sau la un drept care urma să fie valorificat pe cale de acțiune. Din fr. **désister**.

DESISTARE, *desistări*, s.f. Acțiunea de a *desista* și rezultatul ei. V. **desista**.

DESMAN, *desmani*, s.m. Mamifer insectivor acvatic, de circa 20 cm lungime, cu blană prețioasă; șobolan moscat (*Desmana moschata*). Din fr. **desman**.

DESMIN s.n. Alumosilicat hidratat de sodiu și de calciu, alb, gălbui sau roșiatic, sticlos, cu cristale grupate în formă de snopi, întâlnit la unele roci bazice și în filoane termale. Din fr. **desmine**.

DESMODROM, -**A**, *desmodromi*, -e, adj. (Despre un mecanism) La care legăturile dintre elemente asigură o mișcare univocă și complet determinată a oricărui element condus. Din fr. **desmodrome**.

DESOLIDARIZA, *desolidarizez*, vb. I. Refl. A se despărți de ideile, de acțiunile, de atitudinile unor persoane sau ale unui grup de persoane; a nu mai simți, a nu mai activa solidar cu cineva; a rupe legăturile de solidaritate cu cineva. Din fr. **désolidariser**.

DESOLIDARIZARE, *desolidarizări*, s.f. Faptul de a se desolidariza. V. **desolidariza**.

DESOLVATA, *desolvatez*, vb. I. Tranz. A elimina lichidul reținut de anumite substanțe prin îmbibare. Din fr. **désolvater**.

DESOLVATARE, *desolvatări*, s.f. Acțiunea de a desolvata și rezultatul ei. V. **desolvata**.

DESPECIALIZARE, *despecializări*, s.f. Pierdere a specializării. Din fr. **dépécialisation**.

DESPOTAT, *despotate*, s.n. 1. Demnitatea de despot. 2. Teritoriu guvernat de un despot. Din fr. **despotat**.

DESPOTIC, -**A**, *despotici*, -ce, adj. (Despre o faptă, un regim, o lege) De despot, caracteristic despoților; tiranic, dictatorial, samavolnic; (despre oameni) care se comportă ca un despot; absolut, arbitrar (2). Din fr. **despotique**.

DESPOTISM s.n. Regim politic caracterizat prin puterea nelimitată și guvernarea arbitrară, neîngrădită de nici o lege, a despotului; absolutism, tiranie, autocrație; despotie (1). ♦ Fig. Comportare sau atitudine arbitrară; samavolnicie. Din fr. **despotisme**.

DESTIN, *destine*, s.n. 1. Soartă, viitor. 2. Forță sau voință supranaturală despre care se crede că hotărăște în mod fatal și irevocabil tot ce se petrece în viața omului; fatalitate. Din fr. **destin**.

DESTINATAR, -**A**, *destinatari*, -e, s.m. și f. Persoană căreia i se încredințează sau i se trimite ceva; adresant. Din fr. **destinataire**. **DESTINATORIU**, -**IE**, *destinatorii*, adj. Care fixează o destinație. Din fr. **destinatoire**.

DESTRUCTIBIL, -**Ă**, *destructibili*, -e, adj. Care poate fi distrus. Din fr. **destructible**.

DESTRUCTOR, -**OARE**, *destructori*, -oare, s.m. și f., adj. (Rar) (Persoană) care distruge. Din fr. **destructeur**.

DESUBLIMA, *desublimez*, vb. I. Intrans. și tranz. (Fiz.; despre substanțe) A trece sau a face să treacă direct din stare gazoasă în stare solidă. Din fr. **désublimier**.

DESUBLIMARE, *desublimări*, s.f. Acțiunea de a desublima și rezultatul ei. V. **desublima**.

DESUBLIMAT, -**Ă**, *desublimați*, -te, adj. Care a trecut din stare gazoasă direct în stare solidă. V. **desublima**.

DESULFITA, *desulfitez*, vb. I. Tranz. A îndepărta hipobisulfitul de sulf din must sau din unele vinuri. Din fr. **desulfiter**.

DESULFITARE, *desulfități*, s.f. Acțiunea de a desulfita și rezultatul ei. V. **desulfita**.

DESULFITAT, -**Ă**, *desulfitați*, -te, adj. (Despre must, vin) Căruia i s-a îndepărta hipobisulfitul de suf. V. **desulfita**.

DESULFURA, *desulfurez*, vb. I. Tranz. A elimina sulful sau compușii sulfului din unele substanțe. Din fr. **désulfurer**.

DESULFURARE, *desulfurări*, s.f. Acțiunea de a desulfura și rezultatul ei. V. **desulfura**.

DESULFURAT, -**Ă**, *desulfurați*, -te, adj. Din care a fost eliminat sulful sau compușii lui. V. **desulfura**.

DEȘEU, *deșeuri*, s.n. Rest dintr-un material rezultat dintr-un proces tehnologic de realizare a unui anumit produs, care nu mai poate fi valorificat direct pentru realizarea produsului respectiv. Din fr. **déchet**.

DEȘOSA, pers. 3 *deșosează*, vb. I. Tranz. și refl. 1. (Despre dinți) A(-și) dezveli partea inferioară prin retragerea gingiei. 2. (Despre plante) A(-și) dezveli rădăcina. Din fr. **déchausser**.

DEȘOSARE, *deșosări*, s.f. Acțiunea de a (se) deșosa. V. **deșosa**.

DEȘOSAT, -**A**, *deșosați*, -te, adj. 1. (Despre dinți) Care are dezvelită partea inferioară, prin retragerea gingiei. 2. (Despre plante) Care are rădăcina ieșită din pământ. V. **deșosa**.

DETAILIST, -**A**, *detaiști*, -ste, s.m. și f. Persoană care vinde în detaliu, cu amănuntul, cu bucata. ♦ (Adjectival) *Negustor detailist*. Din fr. **détailiste**.

DETARTRA, *détartrez*, vb. I. Tranz. A curăța de tartru. Din fr. **détartre**.

DETARTRARE, *detartări*, s.f. Acțiunea de a detartra. V. **detartra**.

DETARTRAJ, *detartraje*, s.n. (Franțuzism) Detartrare. Din fr. **détartrage**.
DETARTRANT, -Ă, *detartranți, -te*, s.n., adj. (Substanță) care detartrează. Din fr. **détartrant**.
DETAȘA, *detașez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) desprinde, a (se) desface, a (se) separa (dintr-un ansamblu unitar). ♦ Refl. (Sport) A se desprinde de ceilalți concurenți în timpul concursului, luând-o cu mult înainte. 2. Tranz. A deplasa un angajat în mod temporar și în interes de serviciu de la o unitate la alta sau dintr-o localitate în alta. 3. Refl. A ieși în evidență, a se evidenția. Din fr. **détacher**.

DETAȘARE, *detașări*, s.f. Acțiunea de a (se) detașa. V. **detașa**.

DETAȘAT, -Ă, *detașați, -te*, adj. Desprins, separat, izolat (de cineva sau de ceva). ♦ (Sport; adverbial) în mod evident, categoric. *A câștigat detașat cursa*. V. **detașa**. Cf. fr. *d e t a c h é*.

DETAȘABIL, -Ă, *detașabili, -e*, adj. Care poate fi detașat. Din fr. **détachable**.

DETAȘAMENT, *detașamente*, s.n. 1. Grup de subunități sau de unități militare reunite temporar sub o comandă unică pentru a îndeplini o misiune cu caracter independent. 2. Echipă, grup. Din fr. **détachement**.

DETECTA, *detectez*, vb. I. Tranz. A identifica, a descoperi, a determina existența unui element care este ascuns (vederii). Din fr. **détecter**.

DETECTARE, *detectări*, s.f. Faptul de a detecta. V. **detecta**.

DETECTABIL, -Ă, *detectabili, -e*, adj. Care poate fi detectat. Din fr. **déetectable**.

DETECTIV, *detectivi*, s.m. Agent secret aflat în serviciul poliției din unele țări sau în serviciul unei persoane particulare. Din fr. **détective**.

DETECTIVISM s.n. Aptitudine sau atitudine, manieră de detectiv. - **Detectiv** + suf. *-ism*.

DETECTIVIST, -Ă, *detectiviști, -ste*, adj. Caracteristic detectivului, de detectiv; detectivistic. - **Detectiv** + suf. *-ist*.

DETECTOR, *detectoare*, s.n. Aparat sau dispozitiv folosit pentru a detecta ceva. ♦ (În sintagmele) *Detector colorimetric* = aparat pentru determinarea concentrației gazelor toxice în aer. *Detector de metale* = aparat electronic pentru detectarea obiectelor metalice ascunse vederii. *Detector de proximitate* = aparat electronic care detectează apropierea unei persoane

sau a unui obiect de o zonă controlată. Din fr. **détecteur**.

BIODETECTOR, *biodetectoare*, s.n. (Biol.) Organ de simț al organismelor vii. - **Bio-** + **detector**.

DETECȚIE, *detecții*, s.f. Operație de identificare a prezenței unui semnal util într-o recepție de unde electromagnetice. Din fr. **détection**.

DETENTĂ, *detente*, s.f. 1. (Fiz.) Expansiune. 2. Calitate a unui sportiv prin care reușește să se desprindă de la sol în înălțime sau în lungime (prin combinarea forței și a vitezei). Din fr. **détente**.

DETENTOR, *detentori*, s.m. (Jur.) Deținător. Din fr. **détenteur**.

DETERGENT, -Ă, *detergenți, -te*, s.m., adj. (Produs) care (dizolvat în apă) are proprietatea de a spăla, de a curăța, de a degresa. Din fr. **détergent**.

DETERMINABIL, -Ă, *determinabili, -e*, adj. Care poate fi determinat. Din fr. **déterminable**.

NEDETERMINABIL, -Ă, *nedeterminabili, -e*, adj. Care nu poate fi determinat; indeterminabil. - **Ne-** + **determinabil**.

DETERMINANT, -Ă, *determinanți, -te*, adj., s.m. I. Adj. 1. Care determină sau este de natură să determine ceva; hotărâtor. 2. (Despre cuvinte sau propoziții; adesea substantivat) Care precizează sensul altui cuvânt sau al altei propoziții cu care este în legătură, fiind subordonat acestora. II. S.m. Expresie matematică ale cărei elemente sunt așezate sub forma unui tabel și care servește la rezolvarea sistemelor de ecuații. Din fr. **déterminant**.

DETERMINATIV, -Ă, *determinativi, -e*, adj. (Adesea substantivat, n.) Determinant. Din fr. **déterminatif**.

DETERMINISM s.n. Teorie, concepție potrivit căreia fenomenele sunt generate de înlănțuirii de cauze și efecte, prin condiționări și legități prin interacțiuni necesare și repetitive. Din fr. **déterminisme**.

DETERMINIST, -Ă, *determiniști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține determinismului, privitor la determinism. 2. S.m. și f. Adept al determinismului. Din fr. **déterministe**.

DETONA, *detonez*, vb. I. Tranz. A declanșa o explozie. ♦ Intrans. A exploda. Din fr. **détoner**.

DETONANT, -Ă, *detonanti, -te*, adj. Care (poate) produce o detonație; detonabil. Din fr. **détoner**.

ANTIDETONANȚĂ s.f. Proprietate a unei benzine de a fi rezistentă la detonație. - **Anti-** + **detonanță**.

DETONATOR, *detonatoare*, s.n. Element, dispozitiv etc. care (poate) produce detonația unei substanțe explozive. Din fr. **détonateur**.

DETONAȚIE, *detonații*, s.f. Explozie; zgomot produs de o explozie. Din fr. **détonation**.

DETOXIFICA, *detoxific*, vb. I. Tranz. A neutraliza acțiunea produselor toxice din organism, din spațiu etc. Din fr. **détoxifier**.

DETOXIFICARE, *detoxificări*, s.f. Acțiunea de a detoxifica și rezultatul ei. V. **detoxifica**.

DETOXIFICAT, -Ă, *detoxificați, -te*, adj. Care a fost supus detoxificării. V. **detoxifica**.

DETRACA vb. I. Refl. (Livr.; întrebuințat numai la timpurile compuse) A se sminti, a se țicni; a decădea din punct de vedere moral. Din fr. **détraquer**.

DETRACARE, *detracări*, s.f. (Livr.) Faptul de a se detraca. V. **detraca**.

DETRACTA, *detractez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A ponegri, a defăima pe cineva. Din fr. **détracter**.

DETRACTARE, *detractări*, s.f. Acțiunea de a detracta. V. **detracta**.

DETRITIC, -Ă, *detritici, -ce*, adj. (Geol.) Clastic. Din fr. **détritique**.

DETRONA, *detronez*, vb. I. Tranz. A înlătura de la domnie, a alunga de pe tron. ♦ (Ir.) A înlătura pe cineva dintr-o demnitate, dintr-o funcție. ♦ A deposea pe cineva de titlul de campion. Din fr. **détrôner**.

DETRONARE, *detronări*, s.f. Acțiunea de a detrona. V. **detrona**.

DETRONAT, -Ă, *detronați, -te*, adj. Înlăturat de la domnie, alungat de pe tron. V. **detrona**.

DETURNA, *deturnez*, vb. I. Tranz. A întrebuința fonduri bănești (sau alte bunuri) pentru altă destinație decât cea legal prevăzută. ♦ (Impr.) A delapida. ♦ A sili pe cineva să schimbe sau a schimba în mod ilegal ruta, direcția de zbor a unui avion. Din fr. **détourner**.

DETURNARE, *deturnări*, s.f. Faptul de a deturna. V. **deturna**.

DEȚINE, *dețin*, vb. III. Tranz. 1. A avea în stăpânire sau în păstrare un bun material. 2. A dispune de..., a poseda, a avea; *spec.* a poseda un titlu, un premiu etc.; a avea o funcție, un grad etc. 3. A ține pe cineva închis (pentru cercetări sau după ce a fost condamnat). Din fr. **détenir** (după *ține*).

DEȚINĂTOR, -OARE, *deținători, -oare*, s.m. și f. Persoană care are în păstrare bunuri materiale; persoană care posedă un lucru, un titlu, un premiu, o recompensă etc. - **Deține** + suf. -**ător**.

DEȚINUT, -Ă, *deținuți, -te*, s.m. și f. Persoană ținută sub stare de arest (după ce a fost condamnată sau pentru cercetări); arestat. V. **deține**.

DEUTERON, *deuteroni*, s.n. Nucleu al atomului de deuteriu, format dintr-un proton și un neutron. Din fr. **deutéron**.

DEUX-PIECES s.n. Îmbrăcăminte feminină compusă din fustă și jachetă. - Cuv. fr.

DEVALIZA, *devalizez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A prăda, a jefui pe cineva de bunuri. Din fr. **dévaliser**.

DEVALIZARE, *devalizări*, s.f. Faptul de a devaliza. V. **devaliza**.

DEVALORIZA, *devalorizez*, vb. I. Tranz. (Adesea fig.) A reduce, a face să scadă valoarea monedei sau a altor valori (în raport cu aurul); a deprecia. ♦ Refl. *Banii se devalorizează*. Din fr. **dévaloriser**.

DEVALORIZARE, *devalorizări*, s.f. (Adesea fig.) Acțiunea de a (se) devaloriza și rezultatul ei; scădere a valorii; (în special) reducere de către stat a valorii monedei în raport cu aurul, argintul sau cu valutele străine. V. **devaloriza**.

DEVALORIZAT, -Ă, *devalorizați, -te*, adj. (Despre monede și alte valori; adesea fig.) Care și-a micșorat valoarea; depreciat. V. **devaloriza**.

DEVANSA, *devansez*, vb. I. Tranz. 1. A întrece pe cineva, a o lua cuiva înainte; a depăși. 2. A săvârși sau a face să se petreacă ceva mai devreme decât era normal sau prevăzut; a grăbi (o acțiune, un fapt). Din fr. **devancer**.

DEVANS, *devansuri*, s.n. Devansare. Din **devansa** (derivat regresiv).

DEVANSARE, *devansări*, s.f. Faptul de a devansa. V. **devansa**.

DEVELOPA, *developez*, vb. I. Tranz. A trata cu un reactiv chimic un film, o plăcă sau hârtie fotografică care au fost expuse, pentru a face să apară imaginea. ♦ A face să apară (prin diverse procedee) semnele scrise cu cerneală simpatică. Din fr. **développer**.

DEVELOPARE, *developări*, s.f. Acțiunea de a dezvolta. V. **dezvolta**.

DEVELOPAT, -Ă, *developați, -te*, adj. (Despre filme, plăci sau hârtie fotografică) Tratat cu un reactiv chimic,

după expunere, pentru a face să apară imaginea. V. **developa**.

DEVELOPANT, *developanți*, s.n. (Fot.) Developator. Din fr. **développante**.

DEVELOPATOR, *developatoare*, s.n. Substanță chimică cu ajutorul căreia se developează. ♦ Substanță chimică folosită pentru sintetizarea coloranților fixați pe fibrele textile. Din fr. **développeur**.

DEVENI, *devIn*, vb. IV. Intrans. 1. A se transforma, a se preface în..., a lua, a primi aspectul sau forma de... 2. A începe sau a ajunge să fie; a se face. A *deveni profesor*. 3. (Fam.; în expr.) *Cum devine cazul* (sau *chestia*) = cum stau lucrurile, ce s-a întâmplat. Din fr. **devenir**.

DEVENIRE, *deveniri*, s.f. Acțiunea de a *deveni*. ♦ Loc. adv. *În devenire* = în curs de transformare, de evoluție. V. **deveni**.

REDEVENI, *redevIn*, vb. IV. Intrans. A *deveni*, a fi din nou așa cum a fost înainte. - **Re-** + **deveni**. Cf. fr. *redevenir*.

REDEVENIRE, *redeveniri*, s.f. Acțiunea de a *redeveni*. V. **redeveni**.

DEVERBAL, *deverbale*, adj., s.n. (Lingv.) (Cuvânt) derivat de la verb. Din fr. **verbal**.

DEVERSA, *deversez*, vb. I. Tranz. A scurge surplusul de apă dintr-un lac (de acumulare). ♦ (Tehn.) A face să se scurgă un lichid (rezidual) într-o apă naturală. Din fr. **déverser**.

DEVERSARE, *deversări*, s.f. Acțiunea de a *deversa*. V. **deversa**.

DEVERSOR, *deversoare*, s.n. Parte a unei construcții hidrotehnice care asigură scurgerea dirijată a surplusului de apă dintr-o amenajare hidrotehnică. Din fr. **déversoir**.

DEVIATOR, **-OARE**, *deviatori*, *-oare*, s.m. și f. Membru al unui partid politic, care se abate de la linia politică a partidului; deviaționist. Din fr. **déviateur**.

DEVIATIE, *deviații*, s.f. Abatere de la direcția dată sau normală, ♦ (Med.) *Deviație de sept* = deformare a peretelui despărțitor al cavității nazale. Din fr. **déviation**.

DEVIATIONISM s.n. Atitudine de deviaționist. Din fr. **déviationnisme**.

DEVIATIONIST, **-Ă**, *deviaționiști*, *-ste* s.m. și f. Deviator. Din fr. **déviationiste**.

DEVITALIZA, *devitalizez*, vb. I. Tranz. (Med.) A face să înceteze funcțiile vitale ale unui țesut, organ etc. A *devitaliza un dinte*. Din fr. **dévitaliser**.

DEVITALIZARE, *devitalizări*, s.f. Faptul de a *devitaliza*. V. **devitaliza**.

DEVITALIZAT, **-Ă**, *devitalizați*, *-te*, adj. (Despre țesuturi, organe) Care nu mai are funcții vitale. V. **devitaliza**.

DEVITRIFICARE s.f. Pierdere a transparenței unui obiect de sticlă din cauza acțiunii prelungite a căldurii în timpul procesului de fabricație. - După fr. **dévitrification**.

DEVIZ, *devize*, s.n. Evaluare anticipată și amănunțită a cheltuielilor necesare pentru executarea unei lucrări proiectate. Din fr. **devis**.

DEVIZĂ, *devize*, s.f. Formulă care exprimă concis o idee călăuzitoare în comportarea sau în activitatea cuiva. Din fr. **devise**.

DEVIZE s.n. pl. Documente de credit și de plată (cambii, cecuri etc.) emise în valută străină și pe baza cărora beneficiarul obține o anumită cantitate de valută dintr-o altă țară; mijloc de plată în valută străină. Din fr. **devises**.

DEVOLTOR, *devoltoare*, s.n. Mașină sau transformator electric folosit pentru reducerea tensiunii electrice alternative într-o rețea, prin producerea unei tensiuni în opoziție de fază cu tensiunea rețelei. Din fr. **dévolteur**.

DEVOLUȚIUNE, *devoluțiuni*, s.f. (În sintagma) *Devoluțiune succesorală* = transmitere a unei averi la moștenitori. Din fr. **dévolution**.

DEVON, *devoni*, s.m. Peștișor artificial de metal prevăzut cu cârlige, care servește ca momeală la prinderea peștilor răpitori. Din fr. **devon**.

DEVONIAN, **-Ă**, *devonieni*, *-e*, adj. I. (În sintagma) *Perioada* (sau *era*) *devoniană* (și substantival, n.) = a treia (sau a patra) perioadă a erei paleozoice, caracterizată prin existența plantelor cu organizare simplă, a tuturor claselor de nevertebrate etc. 2. Care aparține perioadei devoniene, privitor la această perioadă. Din fr. **dévonien**.

DEVORANT, **-Ă**, *devoranți*, *-te*, adj. Care devorează; fig. arzător, mistuitor; care nu poate fi potolit, stăpânit; devorator. Din fr. **dévorant**.

DEVORATOR, **-OARE**, *devoratori*, *-oare*, adj. Devorant. Din fr. **dévorateur**. Cf. *devora*.

DEVOTAMENT s.n. Atașament sincer față de o persoană sau față de o cauză și hotărârea de a o servi în orice împrejurare și fără rezerve; abnegație. Din fr. **dévouement** (după *devota*).

DEVOȚIUNE s.f. (Livr.) Evlavie, cucernicie. ♦ (Rar) Devotament. Din fr. **dévotion**.

DEXTRINĂ, *dextrine*, s.f. Pulbere albă sau albă-gălbui, amorfă, solubilă în apă, obținută prin degradarea amidonului și folosită ca material de apretare, la fabricarea unor cleiuri etc. Din fr. **dextrine**.
DEXTROCARDIE s.f. Anomalie care constă în situarea inimii în (sau spre) partea dreaptă a toracelui. Din fr. **dextrocardie**.
DEXTROGIR, -Ă, *dextrogiri*, -e, adj. (Fiz.; despre substanțe) Care rotește planul de polarizare al luminii spre dreapta. *Glucoza este dextrogiră*. Din fr. **dextrogyre**.
DEXTROZĂ, *dextroze*, s.f. Tip de glucoză solubilă în apă, folosită în alimentația dietetică. Din fr. **dextrose**.
DEZABIE, *dezabieuri*, s.n. (Franțuzism) îmbrăcăminte ușoară (elegantă), purtată de femei în casă. Din fr. **deshabillé**.
DEZABONA, *dezabonez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A(-și) anula un abonament. Din fr. **désabonner**.
DEZABUZA, *dezabuzez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni blazat, dezamăgit. Din fr. **désabuser**.
DEZACORD, *dezacorduri*, s.n. Lipsă de acord, de armonie (între sunete sau, *p. ext.*, între opinii, sentimente, fenomene). Din fr. **désaccord**.
DEZACORDA, *dezacordez*, vb. I. Refl. (Despre instrumente muzicale cu coarde) A-și pierde consonanța tonurilor (prin slăbirea coardelor); a se discorda. Din fr. **désaccorder**.
DEZACORDARE, *dezacordări*, s.f. Faptul de a se dezacorda. V. **dezacorda**.
DEZACORDAT, -Ă, *dezacordați*, -te, adj. (Despre instrumente muzicale cu coarde) Care nu mai este acordat; discordat. V. **dezacorda**.
DEZACTIVA, *dezactivez*, vb. I. Tranz. A face inactive particulele unei substanțe; a îndepărta substanțele radioactive de undeva. Din fr. **désactiver**.
DEZACTIVARE, *dezactivări*, s.f. Acțiunea de a dezactiva. V. **dezactiva**.
DEZAFECTA, *dezafectez*, vb. I. Tranz. A schimba destinația unui imobil. Din fr. **désaffecter**.
DEZAGREABIL, -Ă, *dezagreabili*, -e, adj. Neplăcut, supărător; penibil. Din fr. **désagréable**.
AUTODEZAGREGABIL, -Ă, *autodezagregabili*, -e, adj. Care se dezagregă de la sine. - **Auto** + **dezagregabil**.
DEZAGREGA, pers. 3 *dezagregă*, vb. I. Refl. (Despre corpuri) A se desface în părțile constitutive. ♦ (Despre nucleul

atomic al unui element; impr.) A se dezintegra. ♦ Fig. (Despre o comunitate) A-și pierde cu totul coeziunea. - După fr. **désagrégér**.

DEZAGREGABIL, -Ă, *dezagreabili*, -e, adj. Care se poate dezagrega. - **Dezagrega** + suf. **-bil**.

DEZAGREGARE, *dezagregări*, s.f. Acțiunea de a se dezagrega și rezultatul ei. V. **dezagrega**.

DEZAGREGAT, -Ă, *dezagregați*, -te, adj. (Despre corpuri) Desfăcut în părțile componente. ♦ (Despre nucleu atomic; impr.) Dezintegrat. ♦ Fig. (Despre o comunitate) Care și-a pierdut cu totul coeziunea. V. **dezagrega**.

DEZAGREMENT, *dezagremente*, s.n. (Livr.) Neplăcere, neajuns. Din fr. **désagrément**.

DEZAMBALA, *dezambalez*, vb. I. Tranz. 1. A scoate din ambalaj. 2. A face ca un motor ambalat să revină la viteza nominală. ♦ Refl. Fig. A se elibera de griji; a se retrage dintr-o acțiune, a renunța la ceva. Din fr. **désemballer**.

DEZAMBALARE, *dezambalări*, s.f. Acțiunea de a (se) dezambala. V. **dezambala**.

DEZAMBALAT, -Ă, *dezambalați*, -te, adj. Care a fost scos din ambalaj. V. **dezambala**.

DEZAMORSA, *dezamorsez*, vb. I. Tranz. A scoate amorsa unui proiectil (pentru a-l împiedica să explodeze). Din fr. **désamorcer**.

DEZAMORSARE, *dezamorsări*, s.f. Faptul de a dezamorsa. V. **dezamorsa**.

DEZANAMORFOZĂ s.f. (Cin.) Operație prin care se restabilesc proporțiile normale ale imaginilor proiectate pe ecran. Din fr. **désanamorphose**.

DEZANEXA, *dezanexez*, vb. I. Tranz. A retroceda un teritoriu. Din fr. **desannexer**.

DEZANEXARE, *dezanexări*, s.f. Acțiunea de a dezanexa. V. **dezanexa**.

DEZANEXAT, -Ă, *dezanexați*, -te, adj. (despre teritorii) Retrocedat. V. **dezanexa**.

DEZANGAJA, *dezangajează*, vb. I. 1. Tranz. A face să înceteze un angajament. 2. Refl. A se retrage dintr-un angajament, dintr-un conflict, dintr-o confruntare etc. Din fr. **désengager**.

DEZANGAJARE, s.f. 1. Încetare a unui angajament. 2. Acțiune, măsură menită să separe forțele armate opuse angrenate în incidente sau în ciocniri; situație care rezultă din această acțiune. V. **dezangaja**.

DEZANGAJAT, -Ă, *dezangajați*, -te, adj. Care s-a retras dintr-un angajament, o confruntare etc. V. **dezangaja**.

DEZANGRENA, *dezangrenez*, vb. I. Tranz. A scoate din angrenaj. Din fr. **désengrener**.

DEZANGRENARE, *dezangrenări*, s.f. Acțiunea de a *dezangrena*. V. **dezangrena**.

DEZANGRENAT, -Ă, *dezangrenați*, -te, adj. Care a fost scos din angrenaj. V. **dezangrena**.

DEZAPROBA, *dezaproab*, vb. I. Tranz. A se declara împotriva unui lucru (spus sau făcut de cineva), a găsi rău, reprobabil (ceva spus sau făcut de cineva). Din fr. **désapprouver** (după **aproba**).

DEZAPROBARE, *dezaprobări*, s.f. Acțiunea de a *dezaproba*; (concr.) cuvinte, act scris etc. prin care se *dezaproba* ceva. V. **dezaproba**.

DEZAPROBATOR, -OARE, *dezaprobatori*, -oare, adj. Care *dezaproba*, care exprimă *dezaprobare*. Din fr. **désapprouvateur**.

DEZARIMA, *dezarimez*, vb. I. Tranz. (Mar.) A goli magazia unei nave de mărfuri. Din fr. **désarimer**.

DEZARMA, *dezarmez*, vb. I. 1. Tranz. A lua cuiva armele, a sili pe cineva să predea armele. 2. Intrans. și tranz. (Despre sau cu privire la state) A(-și) lichida sau a(-și) limita forțele armate și armamentul. 3. Tranz. Fig. A face pe cineva să renunțe la o acțiune, a pune ce cineva în imposibilitate de a riposta. Din fr. **désarmer**.

DEZARMARE, *dezarmări*, s.f. Acțiunea de a *dezarma*; ansamblu de măsuri privind lichidarea sau limitarea armamentelor și a forțelor armate, în primul rând a armelor de distrugere în masă. V. **dezarma**.

DEZARMAT, -Ă, *dezarmați*, -te, adj. 1. Căruia i s-au luat armele, care nu mai este înarmat. 2. Fig. Lipsit de puterea de a riposta, de a reacționa; lipsit de apărare; care nu știe să se descurce în viață, care este învins de împrejurări. V. **dezarma**.

DEZARMANT, -Ă, *dezarmanți*, -te, adj. Care anihilează puterea de a reacționa sau de a riposta a cuiva; care face pe cineva să renunțe la luptă, să capituleze. Din fr. **désarmant**.

DEZARTICULA, *dezarticulez*, vb. I. 1. Tranz. A amputa un membru sau o parte a lui la nivelul unei articulații. 2. Refl. (Despre oase) A ieși din articulații; a se

disloca. 3. Refl. Fig. A-și pierde coeziunea, unitatea. Din fr. **désarticuler**.

DEZARTICULARE, *dezarticulări*, s.f. Acțiunea de a (se) *dezarticula*; *dezarticulație*. V. **dezarticula**.

DEZARTICULAT, -Ă, *dezarticulați*, -te, adj. 1. (Despre oase) Ieșit, sărit din articulații; dislocat. 2. Fig. Incapabil de mișcări coordonate; (despre mișcări) care arată, trădează lipsă de coordonare; dezordonat. 3. (Despre membre sau părți ale lor) Amputat la nivelul unei articulații. 4. (Rar; despre cuvinte și despre sunetele vorbirii) Rău articulat, pronunțat neclar. V. **dezarticula**.

DEZARTICULAȚIE, *dezarticulații*, s.f. *Dezarticulare*. Din fr. **désarticulation**.

DEZASAMBLA, *dezasamblez*, vb. I. Tranz. A desface un asamblaj de piese. Din fr. **désassembler**.

DEZASAMBLARE, *dezasamblări*, s.f. Acțiunea de a *dezasambla*. V. **dezasambla**.

DEZASAMBLAT, -Ă, *dezasamblați*, -te, adj. Care a fost desfăcut în mai multe piese. V. **dezasambla**.

DEZASIMILA vb. tr., refl. (despre substanțe complexe din organism) a (se) transforma în substanțe mai simple și nespecifice, pe care organismul le elimină. Din fr. **désassimiler**.

DEZASIMILARE, *dezasimilări*, s.f. *Dezasimilație*. V. **dezasimila**.

DEZASIMILATOR, -OARE, *dezasimilatori*, -oare, adj. Care contribuie la *dezasimilație*. Din fr. **désassimilateur**.

DEZASIMILAȚIE, *dezasimilații*, s.f. Proces biologic de transformare a unor substanțe complexe, specifice organismului, în alte substanțe mai simple și nespecifice, pe care organismul le elimină; catabolism, *dezasimilare*. Din fr. **désassimilation**.

DEZASORTA, *dezasortez*, vb. I. Tranz. 1. A face ca magazinele să rămână lipsite de sortimente variate de mărfuri. 2. A desperechea (2). - După fr. **désassortir**.

DEZASORTARE, *dezasortări*, s.f. Acțiunea de a *dezasorta* și rezultatul ei. V. **dezasorta**.

DEZASORTAT, -Ă, *dezasortați*, -te, adj. 1. (Despre magazine) Care a rămas fără marfă. 2. (Despre mărfuri) Desperecheat. V. **dezasorta**.

DEZASTRU, *dezastru*, s.n. Nenorocire mare; catastrofă. Din fr. **désastre**.

DEZASTRUOS, -OASĂ, *dezastruoși*, -oase, adj. Cu caracter de *dezastru*, de proporțiile unui *dezastru*; catastrofal.

[[Var.: **dezastros**, **-oasă** adj.] Din fr. **désastreux**.

DEZAVANTAJ, *dezavantaje*, s.n. Împrejurare neprielnică, nefavorabilă pentru cineva (în raport cu altcineva), aspect sau condiție care creează cuiva o situație de inferioritate; inconvenient. ♦ Prejudiciu, pagubă. Din fr. **désavantage**.

DEZAVANTAJOS, **-OASĂ**, *dezavantajoși*, **-oase**, adj. Care dezavantajează, care pricinuieste un dezavantaj; defavorabil, nefavorabil, neprielnic, păgubitor. Din fr. **désavantageux**.

DEZAVUA, *dezavuez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A dezaproba, a condamna spusele sau faptele cuiva. ♦ A refuza să recunoască ceva. Din fr. **désavouer**.

DEZAVUARE, *dezavuări*, s.f. (Livr.)

Faptul de a *dezavua*. V. **dezavua**.

DEZAXA, *dezaxez*, vb. I. 1. Tranz. A deplasa o axă din poziția ei normală. ♦ Refl. *Osia s-a dezaxat*. 2. Refl. Fig. (Despre oameni) A se abate de la linia normală de conduită; a-și pierde echilibrul moral (și mintal). Din fr. **désaxer**.

DEZAXARE, *dezaxări*, s.f. Acțiunea de a (se) *dezaxa* și rezultatul ei. ♦ Fig. Dezechilibrul moral (și mintal). V. **dezaxa**.

DEZAXAT, **-Ă**, *dezaxați*, **-te**, adj. 1. (Despre axe) Care s-a deplasat din poziția normală. 2. Fig. (Despre oameni; adesea substantivat) Dezechilibrat moral (și mintal). V. **dezaxa**.

DEZECHILIBRA, *dezechilibrez*, vb. I. 1. Refl. și tranz. A-și pierde sau a face să-și piardă echilibrul. ♦ Fig. A-și pierde sau a face să-și piardă judecata clară. 2. Tranz. și refl. A face să nu existe sau a nu exista echilibre (între cheltuieli și venituri, între diverse ramuri economice etc.). Din fr. **déséquilibrer**.

DEZECHILIBRARE, *dezechilibrări*, s.f. Acțiunea de a (se) *dezechilibra* și rezultatul ei. V. **dezechilibra**.

DEZECHILBRAT, **-Ă**, *dezechilbrați*, **-te**, adj. 1. Care și-a pierdut echilibrul, care nu mai are echilibru. ♦ Fig. (Despre oameni) Care și-a pierdut judecata clară; tulburat (mintal). 2. Care este lipsit de proporție justă între diversele elemente componente. V. **dezechilibra**. Cf. fr. **déséquilibré**.

DEZECHILIBRU s.n. Lipsă de echilibru. ♦ Fig. Tulburare mintală; lipsă de judecată clară. Din fr. **déséquilibre**.

DEZERTA, *dezertez*, vb. I. Intrans. (Despre militari) A părăsi în mod

nejustificat unitatea din care face parte, locul în care prestează serviciul sau câmpul de luptă (trecând uneori la inamic). ♦ Fig. A-și părăsi îndatoririle, obligațiile, a se sustrage de la îndeplinirea lor. Din fr. **désert**.

DEZERTARE, *dezertări*, s.f. Faptul de a *dezerta*. V. **dezerta**.

DEZERTOR, *dezertori*, s.m. Militar care dezertează. Din fr. **déserteur**.

DEZESPERANT, **-Ă**, *dezesperanți*, **-te**, adj. Care te duce la desperare, care te face să desperi. Din fr. **désespérant**.

DEZEȘUA, *dezeșuiez*, vb. I. Tranz. A repune în stare de plutire o navă eșuată. Din fr. **déséchouer**.

DEZEȘUARE, *dezeșuări*, s.f. Acțiunea de a *dezeșua*. V. **dezeșua**.

DEZEȘUAT, **-Ă**, *dezeșuați*, **-te**, adj. (Despre nave) Care a fost pus în stare de plutire după o eșuare. V. **dezeșua**.

DEZICE, *dezic*, vb. III. Tranz. A contrazice, a nega, a tăgădui (o afirmație); a retracta. ♦ Refl. A nu mai recunoaște un lucru spus, a-și retrage cuvântul. [Var.: **deszice** vb. III] Din fr. **dédire** (după *zice*).

DEZICERE s.f. Acțiunea de a (se) *dezice*; afirmație prin care se *dezice* ceva. [Var.: **deszicere** s.f.] V. **dezice**.

DEZILUZIE, *deziluzii*, s.f. Decepție, dezamăgire. Din fr. **désillusion**.

DEZILUZIONA, *deziluzionez*, vb. I. Tranz. A pricinui cuiva o deziluzie, a face (pe cineva) să-și piardă speranțele, încrederea, iluziile; a decepționa, a dezamăgi. Din fr. **desillusionner**.

DEZILUZIONAT, **-Ă**, *deziluzionați*, **-te**, adj. Îșelat în așteptări; dezamăgit, decepționat. - V. **deziluziona**.

DEZINCRUSTA, *dezincrustez*, vb. I. Tranz. A curăța de depunerile de piatră o căldare de aburi, o instalație termică etc. Din fr. **désincruster**.

DEZINCRUSTANT, *dezincrustante*, s.n. Substanță folosită pentru a împiedica depunerile de piatră în căldările de aburi, în instalațiile termice etc., sau pentru a dezincrusta o astfel de căldare, instalație etc. Din fr. **désincrustant**.

DEZINCRUSTARE, *dezincrustări*, s.f. Faptul de a *dezincrusta*. V. **dezincrusta**.

DEZINFECTA, *dezinfectez*, vb. I. Tranz. A distruge germenii patogeni din afara organismului, pentru a împiedica orice contaminare. Din fr. **désinfecter**.

DEZINFECTARE, *dezinfecțări*, s.f. Acțiunea de a *dezinfecta* și rezultatul ei; dezinfecție. V. **dezinfecta**.

NEDEZINFECTAT, -Ă, *nedezinfectați, -te*, adj. Care nu a fost dezinfectat. - **Ne-** + **dezinfecat**.

DEZINFECTANT, *dezinfectante*, s.n. Substanță sau agent fizic care are proprietatea de a dezinfecta. ♦ (Adjectival) *Soluție dezinfectantă*. Din fr. **désinfectant**.

DEZINFECTIE, *dezinfecții*, s.f. Dezinfectare. Din fr. **désinfection**.

DEZINFESTA, *dezinfestéz*, vb. I. Tranz. A curăța de paraziți o cultură, o casă etc. Din fr. **desinfester**.

DEZINFESTARE, *dezinfestări*, s.f. Acțiunea de a *dezinfesta*. V. **dezinfesta**.

DEZINFESTAT, -Ă, *dezinfestați, -te*, adj. Care a fost curățat de paraziți. V. **dezinfesta**.

DEZINFESTANT, *dezinfestante*, s.n. (Rar) Pesticid. Din fr. **desinfestant**.

DEZINHIBIȚIE s.f. Ieșirea din starea de inhibiție, înlăturare a inhibiției; dezinhibare. Din fr. **desinhibition**.

DEZINSECȚIE s.f. Distrugere a insectelor parazite (transmițătoare de boli) aflate în mediul uman. Din fr. **desinsection**.

DEZINSECTIZA, *dezinsectieez*, vb. I. Tranz. A curăța de insecte dăunătoare o locuință, un spital etc. Din fr. **désinsectiser**.

DEZINSECTIZARE, *dezinsectizări*, s.f. Acțiunea de a *dezinsectiza*. V. **dezinsectiza**.

DEZINSECTIZAT, -Ă, *dezinsectizați, -te*, adj. Care a fost curățat de insecte dăunătoare. V. **dezinsectiza**.

DEZINTEGRA, *dezintegrez*, vb. I. Refl. (Despre nucleele atomice) A se transforma spontan în alte nuclee atomice; (impr.) a se dezagrega. ♦ Tranz. A *dezintegra un nucleu atomic*. Din fr. **désintégrer**.

DEZINTEGRARE, *dezintegrări*, s.f. Acțiunea de a (se) *dezintegra* și rezultatul ei. V. **dezintegra**.

DEZINTEGRAT, -Ă, *dezintegrați, -te*, adj. (Despre nucleele atomice) Care a suferit o dezintegrare; (impr.) dezagregat. V. **dezintegra**.

FOTODEZINTEGRARE, *fotodezintegrări*, s.f. Dezintegrare a unui nucleu atomic ca urmare a absorbției unui foton de raze X sau Y de mare energie. - **Foto-** + **dezintegrare**. Cf. fr. **photodésintégration**.

DEZINTERESA, *dezinteresez*, vb. I. Refl. A nu manifesta nici un interes pentru cineva sau ceva, a nu-i păsa, a nu se (mai) îngriji de cineva sau de ceva. Din fr. **désintéresser**.

DEZINTERES s.n. Lipsă de interes (față de cineva sau de ceva); indiferență,

nepăsare. Din **dezinteresă** (derivat regresiv).

DEZINTERESARE, *dezinteresări*, s.f. Faptul de a se *dezinteresă*; nepăsare. V. **dezinteresă**.

DEZINTERESAT, -Ă, *dezinterersați, -te*, adj. (Adesea adverbial) Care nu are în vedere interesul, folosul personal, care nu caută un câștig pentru sine. V. **dezinteresă**. Cf. fr. **désintéressé**.

DEZINTOXICA, *dezintoxic*, vb. I. Tranz. și refl. A scăpa, a (se) vindeca de o intoxicație. Din fr. **désintoxiquer**.

DEZINTOXICARE, *dezintoxicări*, s.f. Acțiunea de a (se) *dezintoxica*. V. **dezintoxica**.

DEZINTOXICAT, -Ă, *dezintoxicați, -te*, adj. Care s-a vindecat de o intoxicație. V. **dezintoxica**.

DEZINTOXICAȚIE, *dezintoxicații*, s.f. Dezintoxicare. Din fr. **désintoxication**.

DEZINVOLT, -Ă, *dezinvolți, -te*, adj. (Livr.; despre oameni) Care se mișcă, se manifestă liber, degajat; (despre manifestări ale oamenilor) care arată degajare. Din fr. **désinvolte**.

DEZINVOLTURĂ s.f. (Livr.) Atitudine sau comportare firească, degajată, plină de îndrăzneală. Din fr. **désinvolture**.

DEZIRABIL, -Ă, *dezirabili, -e*, adj. (Franțuzism) Care corespunde dorinței, care stărnește dorință. Din fr. **désirable**.

DEZMEMBRA, *dezmembrez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) descompune, a (se) împărți, a (se) desface în mai multe părți; *p. ext.* a (se) desființa în urma unei împărțiri. - După fr. **démembrer**.

DEZMEMBRABIL, -Ă, *dezmembrabili, -e*, adj. Care poate fi desfăcut în părțile componente. - **Dezmembra** + suf. -*bil*.

DEZMEMBRARE, *dezmembrări*, s.f. Faptul de a (se) *dezmembra*. V. **dezmembra**.

DEZNAȚIONALIZA, *deznaționalizez*, vb. I. Refl. (Despre grupuri etnice) A-și pierde particularitățile naționale. ♦ Tranz. A face ca un grup etnic să-și piardă particularitățile naționale. - După fr. **dénationaliser**.

DEZNAȚIONALIZARE, *deznaționalizări*, s.f. Acțiunea de a se *deznaționaliza* și rezultatul ei. V. **deznaționaliza**.

DEZNAȚIONALIZAT, -Ă, *deznaționalizați, -te*, adj. (Despre grupuri etnice) Care și-a pierdut particularitățile naționale. V. **deznaționaliza**.

DEZODORIZA, *dezodorizez*, vb. I. Tranz. A îndepărta mirosul rău al unui corp sau de pe un corp, de pe un obiect etc. Din fr. **désodoriser**.

DEZODORIZARE, *dezodorizări*, s.f. Acțiunea de a *dezodori* și rezultatul ei. V. **dezodori**.

DEZODORIZATOR, *dezodorizatoare*, s.n. Dispozitiv care conține o substanță dezodorizantă și care servește la dezodorizare. - **Dezodori** + suf. -*tor*.

DEZODORIZANT, -**Ă**, *dezodorizanți*, -*te*, adj., s.n. (Substanță) care are proprietatea de a *dezodori*; deodorant. Din fr. **désodorisant**.

DEZOLA, *dezelez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A întrista, a mâhni profund; a deprima. Din fr. **désoler**.

DEZOLARE, *dezolări*, s.f. Măhnire adâncă; deprimare. ♦ Fig. Loc, mediu caracterizat printr-o singurătate tristă și apăsătoare; pustiu, pustietate. V. **dezola**.

DEZOLAT, -**Ă**, *dezolați*, -*te*, adj. Cu o stare sufletească apăsătoare, dureroasă; adânc întristat, foarte măhnit. V. **dezola**. Cf. fr. **désolé**.

DEZOLATOR, -**OARE**, *dezolatori*, -*oare*, adj. (Rar) Dezolant. - **Dezola** + suf. -*tor*.

DEZOLANT, -**Ă**, *dezolanți*, -*te*, adj. (Livr.) Care întristează, care măhnește profund; jalnic, deprimant, dezolator. Din fr. **désolant**.

DEZONGULARE, *dezongulări*, s.f. (Med. vet.) Desprindere și cădere a cornului, copitei la animale. Din fr. **désongler**.

DEZONOARE s.f. Lipsă de onoare; necinste; *p. ext.* ocară, rușine. Din fr. **déshonneur**.

DEZONORA, *dezonorez*, vb. I. Tranz. și refl. A face pe cineva să-și piardă sau a-și pierde onoarea, a (se) face de rușine. Din fr. **déshonorer**.

DEZONORAT, -**Ă**, *dezonorați*, -*te*, adj. Care și-a pierdut onoarea; care s-a făcut de rușine. V. **dezonora**.

DEZONORANT, -**Ă**, *dezonoranți*, -*te*, adj. Care dezonorează; rușinos. Din fr. **déshonorant**.

DEZORDONAT, -**Ă**, *dezordonați*, -*te*, adj. 1. (Despre oameni) Care nu este deprins cu ordinea; neglijent (în îmbrăcăminte, în modul de a-și păstra lucrurile, în muncă, în felul de viață, în gândire). ♦ (Despre manifestările omului) Care arată lipsă de ordine. 2. (Despre lucruri, încăperi, locuri) Lipsit de ordine; care se află în neorânduială. Din fr. **désordonné**.

DEZORGANIZA, *dezorganizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să-și piardă sau a-și pierde organizarea, funcționarea normală, bunul mers. Din fr. **désorganiser**.

DEZORGANIZARE, *dezorganizări*, s.f. Faptul de a (se) *dezorganiza*; lipsă de organizare. V. **dezorganiza**.

DEZORGANIZAT, -**Ă**, *dezorganizați*, -*te*, adj. Care nu (mai) este organizat; care și-a pierdut organizarea, funcționarea normală. V. **dezorganiza**.

DEZORGANIZATOR, -**OARE**, *dezorganizatori*, -*oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care *dezorganizează*. Din fr. **désorganisateur**.

DEZORIENTA, *dezorientez*, vb. I. Tranz. și refl. A face pe cineva să piardă sau a-și pierde simțul orientării, drumul pe care urma să meargă etc. ♦ Fig. A face pe cineva să piardă sau a-și pierde cumpătul, siguranța de sine, judecata rece și clară; a (se) zăpăci. Din fr. **désorienter**.

DEZORIENTARE, *dezorientări*, s.f. Faptul de a fi dezorientat, starea celui dezorientat; nesiguranță, șovăială; descumpănire. V. **dezorienta**.

DEZORIENTAT, -**Ă**, *dezorientați*, -*re*, adj. Care nu se poate orienta în spațiu, care nu știe exact unde se găsește, pe unde trebuie să apuce. ♦ Fig. Care nu știe ce atitudine să ia în față unei situații; descumpănit. V. **dezorienta**. Cf. fr. **désorienté**.

DEZOSA, *dezosez*, vb. I. Tranz. A desprinde carnea de pe oase. Din fr. **désousser**.

DEZOSARE, *dezosări*, s.f. Acțiunea de a *dezosa*. V. **dezosa**.

DEZOSAT, -**Ă**, *dezosați*, -*te*, adj. (Despre carne) Care a fost desprinsă de pe oase. V. **dezosa**.

DEZOXIDA, *dezoxidez*, vb. I. Tranz. A îndepărta (prin diferite procedee chimice) oxigenul dintr-o substanță. Din fr. **désoxyder**.

DEZOXIDARE, *dezoxidări*, s.f. Acțiunea de a *dezoxida*. V. **dezoxida**.

DEZOXIDANT, -**Ă**, *dezoxidanți*, -*te*, adj., s.m. (Substanță) care provoacă *dezoxidarea*, care *dezoxidează*. Din fr. **désoxydant**.

DEZOXIRIBONUCLEIC adj. m. (În sintagma) *Acid dezoxiribonucleic* = substanță complexă care se găsește mai ales în nucleul celulelor vii, având un rol important în transmiterea ereditară a unor caractere și însușiri. Din fr. **désoxyribonucléique**.

DEZUMANIZA, *dezumanizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face pe cineva să-și piardă

sau a-și pierde caracterele specific umane.
Din fr. **déshumaniser**.

DEZUMANIZARE s.f. Acțiunea de a (se) dezumaniza și rezultatul ei. V. **dezumaniza**.

DEZUMANIZAT, -Ă, *dezumanizați, -te*, adj. Care și-a pierdut caracterele specific umane. V. **dezumaniza**.

DEZUNI, *dezunes*, vb. IV. Tranz. și refl. (Rar) 1. A (se) desface, a (se) dezlipi, a (se) separa. 2. A (se) dezbină, a (se) învrăjbi.

Din fr. **désunir**.

DEZUNIRE, *dezuniri*, s.f. (Rar) 1. Desfacere, dezlipire, separare. 2. Dezbinare, neînțelegere, vrăjbă. V. **dezuni**.

DIABET, *diabeturi*, s.n. Nume dat mai multor boli metabolice și endocrine caracterizate prin eliminare abundentă de urină, prin senzație continuă de sete, prin prezența glucozei în urină etc.; boală de zahăr. Din fr. **diabète**.

DIABETIC, -Ă, *diabetici, -ce*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Caracteristic diabetului; de natura diabetului. 2. S.m. și f., adj. (Persoană) care suferă de diabet. Din fr. **diabétique**.

DIABETOGEN, -Ă, *diabetogeni, -e*, adj. (Med.) Care produce diabet. Din fr. **diabétogène**.

DIABOLO s.n. Jucărie formată dintr-un fel de mosoraș subțiat la mijloc, care se aruncă în sus și se prinde pe o sfoară înținsă între două bețisoare. Din fr. **diabolo**.

DIAC, *diace*, s.n. Diodă semiconductoare care permite trecerea curentului electric în ambele sensuri de conducție, sub acțiunea unei tensiuni de comandă aplicate la bornele ei. Din fr. **diac**.

DIACHENĂ, *diachene*, s.f. Fruct format din două achene lipite între ele. Din fr. **diakène**.

DIACLAZĂ, *diacaze*, s.f. Crăpătură formată de-a lungul unui depozit de roci prin presiune sau prin răcire. Din fr. **diacase**.

DIACRITIC, *diacritice*, adj.n. (În sintagma) *Semn diacritic* = semn grafic care dă unei litere a alfabetului o valoare specială. Din fr. **diacritique**.

DIACRONIC, -Ă, *diacronici, -ce*, adj. (Despre o metodă de studiu, un punct de vedere etc.) Care privește, expune, tratează fenomenele evolutiv, istoric. Din fr. **diachronique**.

DIACRONIE s.f. Evoluție, desfășurare istorică a unui fenomen; metodă care studiază evoluția în timp a unui fenomen. Din fr. **diachronie**.

DIAFAN, -Ă, *diafani, -e*, adj. (În limbaj poetic) Foarte puțin dens, foarte subțire, lăsând să străbată lumina, fără a permite distingerea clară a formelor și a conturilor; (despre față și mâinile omului) cu pielea fină, delicată, palidă (lăsând să se străvadă vinișoarele albastre). Din fr. **diaphane**.

DIAFANIZA, *diafanizez*, vb. I. Refl. și tranz. (Rar) A deveni sau a face să devină diafan, străveziu; a (se) subția. Din fr. **diaphaniser**.

DIAFIZĂ, *diafize*, s.f. (Anat.) Porțiunea din mijloc a unui os lung. Din fr. **diaphyse**.

DIAFONIE s.f. Trecere nedorită a semnalelor de pe un canal pe altul la sisteme audio cu două sau mai multe canale. Din fr. **diaphonie**.

DIAFORETIC, -Ă, *diaforetici, -ce*, adj., s.n. (Medicament, substanță) care provoacă transpirația. Din fr. **diaphorétique**.

DIAFOREZĂ, *diaforeze*, s.f. Transpirație abundentă (de natură fiziologică sau patologică). Din fr. **diaphorèse**.

DIAFOTIE s.f. (Tel.) Influență perturbatoare între semnalele de imagine corespunzătoare unor canale diferite de transmisie. Din fr. **diaphotie**.

DIAFRAGMA, *diafragmez*, vb. I. Tranz. A limita deschiderea unui obiectiv fotografic cu ajutorul unei diafragme. Din fr. **diaphragmer**.

DIAFRĂGMARE, *diafragmări*, s.f. Acțiunea de a diafragma. V. **diafragma**.

DIAFRĂGMAT, -Ă, *diafragmați, -te*, adj. (Despre obiective fotografice) Care are deschiderea limitată cu ajutorul unei diafragme. V. **diafragma**.

DIAFRAGMATIC, -Ă, *diafragmatici, -ce*, adj. (Fot.) Referitor la diafragmă (3). Din fr. **diaphragmatique**.

DIAGENETIC, -Ă, *diagenetici, -ce*, adj. (Geol.) Cu caracter de diageneză. Din fr. **diagénétique**.

DIAGENEZĂ s.f. Totalitatea transformărilor chimice, mineralogice, de structură etc. pe care le suferă sedimentele în cursul consolidării lor și după ce au pierdut legătura cu mediul de formare. Din fr. **diagenèse**.

DIAGNOSTIC, *diagnostice*, s.n. Determinarea precisă a bolii de care suferă cineva, pe baza datelor clinice și a examenelor de laborator; diagnoză. Din fr. **diagnostic**.

DIAGNOSTICIAN, -Ă, *diagnosticieni, -e*, s.m. și f. Medic specialist în

stabilirea diagnosticului. - **Diagnostic** + suf. -*ian*.

DIAGNOSTICA, *diagnostichez*, vb. I. Tranz. A stabili diagnosticul unui bolnav. Din fr. **diagnostiquer**.

AUTODIAGNOSTICA,

autodiagnostichez, vb. I. Refl. A-și pune singur un diagnostic. - **Auto-** + **diagnostica**.

AUTODIAGNOSTICARE,

autodiagnosticări, s.f. Acțiunea de a se autodiagnostica. V. **autodiagnostica**.

DIAGNOSTICARE s.f. Faptul de a diagnostica. V. **diagnostica**.

DIAGNOZA, *diagnoze*, s.f. (Rar) Diagnostic. Din fr. **diagnose**.

DIAGONAL, -**Ă**, *diagonal*, -*e*, s.f., adj. I. S.f. 1. Segment de dreaptă care unește două unghiuri (sau vârfuri) nealăturate ale unui poligon sau două vârfuri ale unui poliedru aflate pe fețe diferite. ♦ Loc. adv. *În diagonală* = pe direcția unei drepte înclinată față de un punct de referință; de-a curmezișul. ♦ Curea purtată de-a curmezișul pieptului la unele uniforme (militare). 2. Porțiune de linie de cale ferată sau de tramvai care taie oblic mai multe linii paralele dintr-o stație, pentru a permite trecerea vagoanelor de pe o linie pe alta. 3. Bară înclinată care leagă două noduri ale tălpilor opuse ale unei grinzi cu zăbrele. II. Adj. Care unește vârfurile a două unghiuri nealăturate ale unui poligon sau două vârfuri ale unui poliedru aflate pe fețe diferite; care este în formă de diagonală; curmeziș; cruciș. Din fr. **diagonal**.

DIAGRAMĂ, *diagrame*, s.f. Reprezentare grafică schematică a unui fenomen, a unui obiect, a amplasării locurilor dintr-o sală de spectacole, din vagoane etc. ♦ Linie lăsată pe o hârtie de un aparat înregistrator, care reprezintă modul de desfășurare a unor fenomene. Din fr. **diagramme**.

DIALECTAL, -**Ă**, *dialectali*, -*e*, adj. (Despre cuvinte, expresii, termeni, vorbire) Caracteristic unui dialect; care aparține sau se referă la un dialect. Din fr. **dialectal**.

DIALECTALISM, *dialectalisme*, s.n. Particularitate dialectală. Din fr. **dialectalisme**.

DIALECTICIAN, -**Ă**, *dialecticieni*, -*e*, s.m. și f. Persoană care stăpânește dialectica, care gândește conform cu principiile dialecticii. ♦ (Adjectival) *Filozof dialectician*. Din fr. **dialecticien**.

DIALECTOLOG, -**Ă**, *dialectologi*, -*e*, s.m. și f. Specialist în dialectologie. Din fr. **dialectologue**.

DIALECTOLOGIC, -**Ă**, *dialectologici*, -*ce*, adj. Privitor la dialecte sau la dialectologie, care aparține dialectelor sau dialectologiei. Din fr. **dialectologique**.

DIALECTOLOGIE s.f. Ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul dialectelor și al graiurilor (unei limbi). Din fr. **dialectologie**.

DIALELĂ, *dialele*, s.f. (Log.) Cerc vicios într-o demonstrație sau definiție. Din fr. **dialèle**.

DIALIPETAL, -**Ă**, *dialipetali*, -*e*, adj., s.f. 1. Adj. (Despre plante cu flori) A cărei corolă are petalele separate, libere. 2. S.f. (La pl.) Subclasă de plante dicotiledonate caracterizate prin corolă dialipetală (1); (și la sg.) plantă care aparține acestei subclase. Din fr. **dialypétale**.

DIALISEPAL, -**Ă**, *dialisepali*, -*e*, adj. (Despre plante cu flori) Al cărui caliciu are sepelele separate, libere. Din fr. **dialysépale**.

DIALIZĂ, *dialize*, s.f. Proces de separare a unei substanțe cu dispersie coloidală de particulele cu dispersie moleculară, bazat pe proprietatea unor membrane de a reține numai particulele coloidale. Din fr. **dialyse**.

DIALIZOR, *dializoare*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se efectuează dializa. Din fr. **dialyseur**.

DIALOGA, *dialoghez*, vb. I. Intrans. (Rar) A întreține o conversație, a vorbi cu cineva. Din fr. **dialoguer**.

DIALOGARE, *dialogări*, s.f. Acțiunea de a dialoga și rezultatul ei. V. **dialoga**.

DIALOGAT, -**Ă**, *dialogați*, -*te*, adj. (Despre opere literare) Compus în formă de dialog. V. **dialoga**.

DIAMAGNETIC, -**Ă**, *diamagnetici*, -*ce*, adj. (Fiz.; despre corpuri) Caracterizat prin diamagnetism. Din fr. **diamagnétique**.

DIAMAGNETISM s.n. (Fiz.) Proprietatea unui corp de a avea o magnetizare de sens contrar intensității câmpului magnetic care i se aplică. Din fr. **diamagnétisme**.

DIAMANT, *diamante*, s.n. 1. Varietate cristalină de carbon, de obicei transparentă și cu luciu puternic, având cea mai mare duritate dintre toate mineralele și folosită ca piatră prețioasă sau la diverse unelte de șlefuit, de tăiat și zgâriat; adamant. 2. Unealtă pentru tăiatul sticlei, alcătuită dintr-un diamant (1) comun fixat într-un suport metalic cu mâner. 3. Cel mai mic corp de literă de tipar. Din fr. **diamant**.

DIAMANTIC, -**Ă**, *diamantici*, -*ce*, adj. (Rar) Diamantin. - **Diamant** + suf. -*ic*.

DIAMANTAT, -**Ă**, *diamantați*, -*te*, adj. 1. (Rar) împodobit cu diamante. 2. (În

sintagma) *Piatră diamantată* = instrument abraziv fabricat din granule de diamant încorporate într-un liant, folosit pentru șlefuirea dinților și a lucrărilor protetice dentare. Din fr. **diamanté**.

DIAMANTIFER, -Ă, *diamantiferi, -e*, adj. (Despre zăcămintele minerale, terenuri etc.) Care conține diamante, bogat în diamante. Din fr. **diamantifère**.

DIAMANTIN, -Ă, *diamantini, -e*, adj. Strălucitor ca diamantul (1), asemănător cu diamantul; adamantin, diamantic. Din fr. **diamantin**.

DIAMETRAL, -Ă, *diametrali, -e*, adj. Care aparține diametrului, privitor la diametru; care trece prin centrul unui cerc. ♦ *Plan diametral* = plan care trece prin centrul unei sfere, al unui elipsoid etc. ♦ (Adverbial) *Diametral opus* = cu desăvârșire opus, în opoziție directă cu...; de neîmpăcat. Din fr. **diamétral**.

DIAPAZON, *diapazoane*, s.n. 1. Mic instrument acustic format dintr-o bară de oțel în formă de U, care vibrează la lovire, emițând de obicei nota muzicală "la" și servind la acordarea instrumentelor muzicale sau la indicarea tonului pentru un ansamblu coral. ♦ Expr. *A fi (sau a se pune) la același diapazon cu cineva* = a se afla în aceeași dispoziție, în aceeași stare sufletească cu cineva; a fi (sau a se pune) de acord cu cineva. 2. (Adesea fig.) Totalitatea sunetelor pe care le poate produce vocea omenească sau un instrument muzical, de la sunetul cel mai jos până la cel mai înalt; întindere, regăstru. Din fr. **diapason**.

DIAPEDEZĂ s.f. (Fiziol.) Trecere a globulelor albe prin pereții vaselor capilare, determinată de digestie sau de o infecție. Din fr. **diapédèse**.

DIAPOZITIV, *diapozitive*, s.n. Imagine fotografică pozitivă realizată pe un film sau pe o placă transparentă, care este apoi proiectată pe un ecran, cu ajutorul diascopului. Din fr. **diapositive**.

DIAREIC, -Ă, *diareici, -ce*, adj. Privitor la diaree, care aparține diareii, de diaree. Din fr. **diarrhéique**.

DIARTROZĂ, *diartroze*, s.f. (Anat.) Articulație mobilă dintre oase. Din fr. **diarthrose**.

DIASCOP, *diascopuri*, s.n. Aparat care servește la proiecția diapozitivelor. Din fr. **diascope**. Cf. germ. *Diaskop*, rus. *diaskop*.

DIASCOPIC, -Ă, *diascopici, -ce*, adj. Referitor la diascop și la proiecțiile făcute cu acest aparat. Din fr. **diascopique**.

DIASPORA s.f. 1. Totalitatea comunităților evreiești dispersate ca urmare a distrugerii Ierusalimului și alungării populației de Nabucodonosor II, regele Babilonului. 2. P. ext. Grup etnic aflat în afara granițelor țării de origine. – Din fr. **diaspora**.

DIASTAZĂ, *diastaze*, s.f. 1. (Biol.) Enzimă. 2. (Med.) Despărțire accidentală a două oase articulate, în urma unei lovituri, a unui efort brusc etc. Din fr. **diastase**.

DIASTAZIC, -A, *diastazici, -ce*, adj. 1. (Biol.) Enzimatic. 2. (Med.) De diastază; care se datorește diastazei. Din fr. **diastasique**.

DIASTIL s.n. (Arh.) Intercolonament larg de dimensiunea a trei diametre de coloană; p. ext. edificiu cu astfel de intercolonament. Din fr. **diastyle**.

DIASTOLĂ, *diastole*, s.f. (Fiziol.) Relaxare ritmică a inimii și a arterelor (care se produce imediat după faza de contractare a acestora), când sângele se varsă din vene în cavitatea cardiacă. Din fr. **diastole**.

DIASTOLIC, -A, *diastolici, -ce*, adj. Care se referă la diastolă, care aparține diastolei; care are loc în timpul diastolei. Din fr. **diastolique**.

DIATECĂ, *diateci*, s.f. Colecție de diapozitive și de diafilme. – **Dia**[film] + suf. -*tecă*.

DIATERMAN, -Ă, *diatermani, -e*, adj. (Despre corpuri, medii) Care lasă să treacă căldura, având o conductibilitate bună. Din fr. **diathermane**.

DIATERMIE s.f. Metodă terapeutică, constând în ridicarea temperaturii unor organe interne cu ajutorul curenților de înaltă frecvență. Din fr. **diathermie**.

DIATEZĂ¹, *diateze*, s.f. Categorie gramaticală verbală care exprimă raportul dintre subiect și acțiunea verbului. Din fr. **diathèse**.

DIATEZĂ², *diateze*, s.f. Predispoziția unei persoane de a contracta anumite boli. Din fr. **diathèse**.

DIATOMEA, *diatomee*, s.f. (La pl.) Clasă de alge microscopice monocelulare brune-gălbui, cu corpul închis între două valve silicioase, de forma unui capac de cutie; (și la sg.) algă care face parte din această clasă. Din fr. **diatomée**.

DIATOMIT s.n. Rocă sedimentară silicioasă formată în cea mai mare parte din resturile cochiliilor de diatomee. Din fr. **diatomite**.

DICOTILEDONAT, -Ă, *dicotiledonați, -te*, adj., s.f. 1. Adj. (Despre plante) Al cărui embrion are două cotiledoane. 2. S.f. (La

pl.) Clasă de plante al căror embrion are două cotiledoane; (și la sg.) plantă din această clasă. [Var.: (rar) **dicotiledon**, -ă adj., s.f.]. - După fr. **dicotylédone**.

DICROISM s.n. Proprietate a unei substanțe birefringente de a absorbi selectiv și inegal cele două raze rezultate prin refracție. Din fr. **dichroïsme**.

DICROMATIC, -Ă, *dicromatici*, -ce, adj. Cu două culori. Din fr. **dichromatique**.

DICTAFON, *dictafoane*, s.n. Magnetofon utilizat la înregistrarea automată a comunicărilor vorbite, de obicei în scopul dactilografierii lor ulterioare. Din fr. **dictaphone**.

DICTATORIAL, -Ă, *dictatoriali*, -e, adj. De dictator; autoritar; impus cu forța. Din fr. **dictatorial**.

DICTEU, *dicteuri*, s.n. (Rare) Dictare. ♦ *Dicteu muzical* = notare a unei linii melodice după auz. Din fr. **dictée**.

DICTON, *dictoane*, s.n. Expresie, sentință (formulată de o personalitate celebră) devenită proverb. Din fr. **dicton**.

DIDACTIC, -Ă, *didactici*, -e, adj., s.f. 1. Adj. De sau pentru învățământ, relativ la învățământ. ♦ Care este menit să instruiască. *Literatură didactică*. ♦ (Peior.) Arid, sec. 2. S.f. Parte a pedagogiei care se ocupă cu principiile și metodele predării materiilor de învățământ și cu organizarea învățământului. Din fr. **didactique**.

DIDACTICISM s.n. Folosire dogmatică a principiilor și metodelor didactice; tendință de a instrui cu orice preț. - **Didactic** + suf. -ism.

DIDACTICIST, -Ă, *didacticiști*, -ste, adj. Caracterizat prin didacticism; specific didacticismului. - **Didactic** + suf. -ist.

DIECEZAN, -Ă, *diecezeni*, -e, adj. (Bis.) Eparhial. Var.: **diocezan**, -ă adj.] Din fr. **diocésain**.

DIEDRU, *diedre*, s.n. Figură geometrică formată din două semiplane mărginite de dreapta lor de intersecție; porțiune de spațiu cuprinsă între aceste semiplane. ♦ (Adjectival) *Unghi diedru*. Din fr. **diedre**.

DIELECTRIC, -Ă, *dielectrici*, -ce, adj., s.n. 1. Adj. Care izolează din punct de vedere electric; izolator. ♦ *Constantă dielectrică* = raportul dintre capacitatea unui condensator electric care conține între armături o substanță izolatoare și capacitatea aceluiași condensator când conține între armături aer sau vid. 2. S.n. Material izolant din punct de vedere electric și care se polarizează temporar când este

introdus într-un câmp electric. Din fr. **diélectrique**.

DIENCEFAL, *diencefale*, s.n. Segment al creierului situat între trunchiul cerebral și substanța albă a encefalului. Din fr. **diencephale**.

DIETA, *diete*, s.f. Regim alimentar special, recomandat în caz de boală, pentru păstrarea sănătății, scăderea greutății corporale etc. Din fr. **diète**.

DIETETIC, -Ă, *dietetici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Care aparține dietei, privitor la dietă; pe bază de dietă. 2. S.f. Ramură a medicinei care studiază problema dietei. Din fr. **diététique**.

DIETETICIAN, -Ă, *dieteticieni*, -e, s.m. și f. Specialist în dietetică. Din fr. **diététicien**.

DIEZ, *diezi*, s.m. Semn muzical convențional pus înaintea unei note sau la începutul portativului, care arată că nota respectivă trebuie executată cu un semiton mai sus; *p. ext.* interval de un semiton cu care se ridică o notă sau un șir de note. ♦ (Adjectival; despre note) Ridicat cu un semiton. Din fr. **dièse**.

DIFAMANT, -Ă, *difamanți*, -te, adj. (Franțuzism) Care defăimează, defăimător; compromițător pentru reputația cuiva. Din fr. **diffamant**.

DIFAZAT, -Ă, *difazați*, -te, adj. (Despre circuite, mașini etc. electrice) Care are două faze. Din fr. **diphasé**.

DIFEREND, *diferende*, s.n. Deosebire de păreri între două sau mai multe persoane, state etc.; neînțelegere, dezacord. Din fr. **différend**.

DIFERENȚIA, *diferențiez*, vb. I. 1. Tranz. A stabili deosebirea dintre două sau mai multe ființe sau lucruri, a delimita caracterele lor specifice. 2. Refl. A se deosebi de altcineva sau de altceva. 3. Tranz. (Mat.) A calcula o diferențială. Din fr. **différencier**.

DIFERENȚIAT, -Ă, *diferențiați*, -te, adj. Care se deosebește, se distinge între două sau mai multe ființe sau lucruri; deosebit prin caracterele sale specifice. V. **diferenția**.

DIFERENȚIERE, *diferențieri*, s.f. Faptul de a (se) diferenția. V. **diferenția**.

NEDIFERENȚIAT, -Ă, *nediferențiați*, -te, adj. Care nu se deosebește, nu se distinge cu nimic (de altceva sau de altcineva). - **Ne-** + **diferențiat**.

DIFERENTIAL, -Ă, *diferențiali*, -e, adj., subst. I. Adj. Care face să se deosebească; care diferențiază. ♦ *Tarif diferențial* = tarif care face diferențe de preț. ♦ (Mat.)

Referitor la diferențe care tind către zero, care operează cu diferențe extrem de mici. ◇ *Ecuatie diferențială* = ecuație care conține funcțiile căutate, derivatele lor și variabilele independente. *Calcul diferențial* = capitol al analizei matematice care are ca obiect studiul derivatelor și al diferențialelor (**II** 2). *Geometrie diferențială* = ramură a geometriei care studiază figurile geometrice cu metodele analizei matematice. **II. 1. S.n.** Complex de roți dințate care, angrenându-se, permit ca două roți care au o axă comună și care nu sunt solidarizate să se învârtască cu viteze diferite. **2. S.f. (Mat.)** Produsul dintre derivata unei funcții și creșterea variabilei ei independente; suma produselor dintre derivatele parțiale ale unei funcții și creșterile variabilelor ei independente. Din fr. **différentiel**.

DIFICULTOS, -OASĂ, dificulțoși, -oase, adj. (Livr.) Care este plin de dificultăți. Din fr. **difficultueux**.

DIFLUENTĂ, difluențe, s.f. Împărțire a cursului unei ape curgătoare în două brațe, la vărsarea ei în altă apă curgătoare. Din fr. **diffluence**.

DIFRACTA, pers. 3 difractă, vb. I. Refl. și tranz. A suferi sau a produce o difracție. Din fr. **diffracter**.

DIFRACTAT, -Ă, difracțați, -te, adj.

Care a suferit o difracție. V. **difracta**.

DIFRAȚIE, difracții, s.f. Mod de propagare a undelor de lumină, radio, acustice etc. în spatele unui obstacol, prin ocolirea marginilor lui și prin abaterea aparentă de la traiectoria rectilinie. Din fr. **diffraction**.

DIFTERIC, -Ă, difterici, -ce, adj., s.m. și f. I. Adj. De natura difteriei, care aparține difteriei, privitor la difterie. ◇ *Anghină difterică* = difterie. **2. S.m. și f., adj.** (Persoană) bolnavă de difterie. Din fr. **diphthérique**.

DIFTERIE, difterii, s.f. Boală contagioasă acută produsă de bacili, caracterizată prin formarea unor membrane false pe amigdale, pe faringe sau pe laringe, prin greutate în respirație și la înghițirea alimentelor, prin febră etc.; anghină difterică. Din fr. **diphthérie**.

DIFTINĂ, diftine, s.f. Țesătură de bumbac, deasă și rezistentă, cu una dintre fețe pufoasă. Din fr. **duvetine**.

DIFTONGA, diftonghez, vb. I. Refl. (Despre vocale) A se transforma în diftong. ◇ Tranz. A articula o vocală transformând-o în diftong. Din fr. **diphthonger**.

DIFTONGARE, diftongări, s.f. Acțiunea de a (se) diftonga și rezultatul ei. V. **diftonga**.

DIFTONGAT, -Ă, diftongați, -te, adj. (Despre vocale) Care a devenit diftong, rostit ca diftong. V. **diftonga**.

DIFUZA, difuzez, vb. I. I. Tranz. A răspândi, a propaga o știre, o idee etc. (prin viu grai, prin presă, prin radio etc.). ◇ A distribui, a pune în vânzare o carte, o publicație etc. **2. Tranz.** A propaga, a răspândi, a împrăști în toate direcțiile sunete, lumină, căldură etc. ◇ Refl. *Razele luminoase se difuzează când trec printr-un corp translucid*. **3. Intransz. (Despre moleculele unui corp)** A pătrunde în masa altui corp cu care se află în contact. Din fr. **diffuser**.

DIFUZABIL, -Ă, difuzabili, -e, adj. Care (se) poate difuza. - **Difuza** + suf. -*bil*.

DIFUZARE, difuzări, s.f. Acțiunea de a (se) difuza și rezultatul ei; răspândire, propagare. V. **difuza**.

TELEDIFUZA, teledifuzez, vb. I. Tranz. A difuza prin intermediul televiziunii. - **Tele-** + **difuza**

TELEDIFUZARE s.f. Acțiunea de a teledifuza. V. **teledifuza**.

TELEDIFUZAT, -Ă, teledifuzăți, -te, adj. Care a fost difuzat prin intermediul televiziunii. V. **teledifuza**.

DIFUZIBIL, -Ă, difuzibili, -e, adj. (Despre fluide) Care difuzează (3) cu ușurință. Din fr. **diffusible**.

DIFUZIBILITATE s.f. Proprietatea pe care o au unele corpuri de a difuza (3). Din fr. **diffusibilité**.

DIFUZOR, (I) difuzoare, s.n., (II) difuzori, s.m. I. S.n. 1. Dispozitiv (în formă de pâlnie) pentru redarea sunetelor transmise pe cale electrică și răspândirea lor în mediul înconjurător. 2. Dispozitiv translucid din sticlă, porțelan etc., care împrășteie uniform lumina unei lămpi. 3. Aparat întrebuințat la extragerea prin difuziune (2) a unei substanțe. 4. Piesă a carburatorului unui motor, care pulverizează combustibilul printr-un curent de aer. **II. S.m. Persoană care difuzează publicațiile periodice. Din fr. **diffuseur**.**

DIG, diguri, s.n. Construcție de piatră, de pământ sau de beton, făcută în lungul unei văi, la marginea unei ape, pe țărmul sau spre largul mării etc., pentru a apăra un loc de inundație, pentru a izola anumite porțiuni de teren, pentru a corecta albia unui curs de apă, a reduce forța valurilor etc. Din fr. **digue**.

ÎNDIGUI, *îndiguiesc*, vb. IV. Tranz. A mărgini o apă sau a înconjura o suprafață cu diguri, a zăgăzui; *p. gener.* a ridica un dig. - **În + dig + suf. -ui.**

ÎNDIGUIRE, *îndigui*, s.f. Acțiunea de a *îndigui*; zăgăzuire. V. **îndigui**.

ÎNDIGUIT, -**Ă**, *îndiguiți*, -*te*, adj. Mărginit de diguri; îngrădit cu diguri, zăgăzuit. V. **îndigui**.

DIGAMMA s.f. invar. Semivocală cu valoare de *u* consonantic, componentă a unor diftongi, triftongi etc. [Acc. și: *digama*] Din fr. **digamma**.

DIGERABIL, -**Ă**, *digerabili*, -*e*, adj. (Adesea fig.) Care se poate digera (cu ușurință); digestibil. Din fr. **digestible**.

DIGESTE s.f. pl. Culegere care cuprinde păreri ale juriștilor antici romani asupra problemelor de drept; pandecte. Din fr. **digeste**.

DIGESTIBIL, -**Ă**, *digestibili*, -*e*, adj. Digerabil. Din fr. **digestible**.

DIGESTIV, -**Ă**, *digestivi*, -*e*, adj. Referitor la digestie, care aparține digestiei. ♦ *Aparat* (sau *tub*) **digestiv** = totalitatea organelor cu ajutorul cărora se face digestia. Din fr. **digestif**.

DIGITAL, -**Ă**, *digitali*, -*e*, adj., s.f. 1. Adj. Care aparține degetelor, care se referă la degete. *Amprentă digitală* = urmă lăsată pe un obiect de liniile de pe suprafața interioară a vârfului degetelor de la mână. 2. Adj. (Cib.) Care este sau poate fi reprezentat prin cifre ori prin numere. 3.

Adj. (Electron.; despre aparate, dispozitive, instrumente, sisteme) Care generează, măsoară, prelucrează sau stochează semnale digitale (2). 4. S.f. (Bot.) Degetel-roșu. 5. S.f. Substanță extrasă din frunzele de degetel-roșu, folosită ca tonic al aparatului circulator. Din fr. **digital**.

DIGITALIZA, *digitalizez*, vb. I. Tranz. (Inform., Electron.) A transforma semnalele analogice în semnale digitale. - **Digital + suf. -iza**.

DIGITALIZARE, *digitalizări*, s.f. (Inform., Electron.) Acțiunea de a *digitaliza*. V. **digitaliza**.

DIGITALIZAT, -**Ă**, *digitalizați*, -*te*, adj. (Inform., Electron.; despre semnale analogice) Care a fost transformat în semnal digital. V. **digitaliza**.

DIGITALINĂ s.f. Substanță extrasă din frunzele digitale și întrebuințată ca întăritor cardiovascular, ca diuretic etc. Din fr. **digitaline**.

DIGITAT, -**Ă**, *digitați*, -*te*, adj. (Despre frunze) Care are foliolele dispuse ca degetele unei mâini deschise. Din fr. **digité**.

DIGITAȚIE s.f. Tehnica repartizării degetelor pe clapele sau pe coardele instrumentelor muzicale ori pe clapele mașinii de scris etc., pentru a obține un randament maxim. Din fr. **digitation**.

DIGITIGRAD, *digitigrade*, s.n. (La pl.) Nume dat unui grup de animale mamifere care se sprijină în mers numai pe degete; (și la sg.) animal care face parte din acest grup. ♦ (Adjectival) *Animal digitigrad*. Din fr. **digitigrade**.

DIGITRON s.n. (Electron.) Tub cu descărcare luminescentă, cu mai mulți catozi, folosit pentru indicații alfanumerice în aparatura digitală de măsurare. Din fr. **digitron**.

DIHOTOMIC, -**Ă**, *dihotomici*, -*ce*, adj. Care se bifurcă, se împarte în două sau din două în două. [Var.: **dicotomic**, -**ă** adj.] Din fr. **dichotomique**.

DIHOTOMIE, *dihotomii*, s.f. 1. (Log.) Diviziune în două părți a unui concept, fără ca acesta să-și piardă înțelesul inițial. 2. Mod de ramificație a talului și a tulpinilor unor plante în două părți egale, care se împart la rândul lor în două părți egale etc. [Var.: **dicotomie** s.f.] Din fr. **dichotomie**.

DILATABIL, -**Ă**, *dilatabili*, -*e*, adj. Care se poate dilata, care poate fi dilatat. Din fr. **dilatable**.

DILATANT, -**Ă**, *dilatanti*, -*te*, adj. Dilator. ♦ (Substantivat) Ceea ce servește pentru a dilata. Din fr. **dilatant**.

DILATOMETRIE s.f. Ramură a fizicii care studiază procedeele de măsurare a dilatației corpurilor, precum și transformările fizico-chimice suferite de corpuri sub influența căldurii. Din fr. **dilatométrie**.

DILATOMETRU, *dilatometre*, s.n. Aparat care măsoară dilatația corpurilor. Din fr. **dilatomètre**.

DILEMATIC, -**Ă**, *dilematici*, -*ce*, adj. (Rare) Cu caracter de dilemă; care prezintă o dilemă. Din fr. **dilemmatique**.

DILETANT, -**Ă**, *diletanți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care manifestă preocupări într-un domeniu al artei, al științei sau al tehnicii fără a avea pregătirea profesională corespunzătoare; persoană care se ocupă de ceva din afara profesiei sale, numai din plăcere; amator; (peior.) persoană care nu adâncește (sau nu are pregătirea științifică necesară pentru a adânci) problemele profesiei sale, ale unei științe etc. Din fr. **dilettante**.

DILETANTISM s.n. Faptul de a se ocupa ca diletant de o ramură a artei, a științei sau a tehnicii. ♦ (Peior.) Lipsă de pregătire

temeinică, de seriozitate sau de însușiri necesare, dovedite de cineva în propriul domeniu de activitate. Din fr. **dilettantisme**.

DILIGENȚĂ, *diligențe*, s.f. Trăsură mare, acoperită, cu care se făcea în trecut transportul regulat de poștă și de călători pe distanțe mai lungi; poștalion. Din fr. **diligence**.

DILUA, *diluez*, vb. I. 1. Tranz. A micșora concentrația unei soluții. 2. Tranz. și refl. Fig. (Peior.) A (se) atenua, a (se) micșora, a slăbi. Din fr. **diluer**.

DILUARE, *diluări*, s.f. Acțiunea de a (se) dilua. V. **dilua**.

DILUAT, -**Ă**, *diluati*, -*te*, adj. 1. (Despre soluții) Care e mai puțin concentrat; slab. ♦ (Substantivat, n.) Soluție căreia i s-a micșorat concentrația. 2. Fig. (Despre opere literare) Cu dezvoltări lungi și inutile; dezlânat, prolix. V. **dilua**.

DILUANT, *diluanti*, s.m. Substanță care diluează (1). Din fr. **diluant**.

DILUȚIE, *diluții*, s.f. Raportul dintre o cantitate de soluție și cantitatea de solvent din acea soluție. Din fr. **dilution**.

DILUVIAN, -**Ă**, *diluvieni*, -*e*, adj. Care ține de diluviu, provenit din diluviu, de diluviu. ♦ (Geol.; substantivat, n.) Pleistocen. Din fr. **diluvien**.

DIMER, *dimeri*, s.m. Compus chimic rezultat din combinarea a două molecule din aceeași specie de substanțe. Din fr. **dimère**.

DIMINUTIV, -**Ă**, *diminutivi*, -*e*, adj., s.n. (Substantiv, propriu sau comun, adjectiv sau, rar, altă parte de vorbire) care se formează cu ajutorul unui afix prin care se arată că obiectele, ființele, însușirile etc. denumite sunt considerate (în mod real sau afectiv) mai mici decât cele exprimate de cuvântul de bază. Din fr. **diminutif**.

DIMINUTIVAL, -**Ă**, *diminutivali*, -*e*, adj. (Despre sufixe, particule) Care formează diminutive; (despre cuvinte, formații lexicale) Format prin derivare cu sufixe, cu particule diminutive. - **Diminutiv** + suf. -*al*.

DIMINUTIVA, *diminutivez*, vb. I. Tranz. (Lingv.) A face să devină diminutiv, a forma diminutive. Din fr. **diminutiver**.

DIMINUTIVARE, *diminutivări*, s.f. (Lingv.) Acțiunea de a diminutiva și rezultatul ei. V. **diminutiva**.

DIMINUTIVAT, -**Ă**, *diminutivați*, -*te*, adj. Care a devenit diminutiv. V. **diminutiva**.

DIMORF, -**Ă**, *dimorfi*, -*e*, adj. Care prezintă dimorfism, caracterizat prin dimorfism. Din fr. **dimorphe**.

DIMORFISM s.n. 1. Proprietate a unei substanțe de a cristaliza în două forme deosebite. 2. Existența a două forme distincte la una și aceeași specie de animale sau de vegetale (în funcție de sex, de sezon etc.). Din fr. **dimorphisme**.

DINAM, *dinamuri*, s.n. Mașină electrică rotativă, generatoare de curent continuu. Din fr. **dynamo**.

ELECTRODINAM, *electrodinamuri*, s.n. Mașină care produce curent electric. - **Electro-** + **dinam** (după *electrodinamică*).

DINAMIC, -**Ă**, *dinamici*, -*ce*, adj., s.f. I. Adj. 1. (Mec.) De mișcare, de forță; privitor la mișcare, la forță. 2. Plin de mișcare, de acțiune, activ; care este în continuă (și intensă) mișcare, evoluție; care se desfășoară rapid. ♦ *Verb reflexiv dinamic* = verb reflexiv care exprimă o acțiune ce se face cu participarea intensă sau cu un interes special din partea subiectului. *El se gândește. Ea își amintește.* ♦ (Despre oameni) Care dovedește forță vitală, putere de a se afirma și de a acționa; energie. II. S.f. 1. Parte a mecanicii care studiază legile mișcării corpurilor ținând seama de masele lor și de forțele care se exercită asupra lor. 2. (Tehn.) Raport între valorile maxime și minime ale unui semnal. 3. Dezvoltare intensă, schimbare continuă, bogăție de mișcare. ♦ *Dinamica populației* = totalitatea schimbărilor (cantitative) care au loc în cadrul unei unități de populație. Din fr. **dynamique**.

AERODINAM, *aerodinamuri*, s.n. Tren automotor cu formă aerodinamică.

Din **aero-**+**dinamic** (derivat regresiv).

DINAMISM s.n. 1. Putere vitală, forță de acțiune, de mișcare. 2. Concepție filozofică idealistă care susține că factorul primordial al existenței ar fi mișcarea pură, imaterială. Din fr. **dynamisme**.

DINAMITA, *dinamieez*, vb. I. Tranz. A pune dinamită (sau un alt exploziv) pentru a arunca ceva în aer; a distruge cu ajutorul dinamitei (sau al altui exploziv). Din fr. **dynamiter**.

DINAMITARE, *dinamitări*, s.f. Acțiunea de a dinamita. V. **dinamita**.

DINAMITARD, -**Ă**, *dinamitarzi*, -*de*, adj. (Livr.) Anarhic, distrugător. Din fr. **dynamitard**.

DINAMIZA, *dinamizez*, vb. I. Tranz. A face să devină (mai) dinamic; a stimula. Din fr. **dynamiser**.

DINAMIZARE, *dinamizări*, s.f.

Acțiunea de a *dinamiza*. V. **dinamiza**.

DINAMO-ELECTRIC, *-Ă, dinamoelectrici, -ce*, adj. Care transformă energia mecanică în energic electrică, privitor la această transformare. Din fr. **dynamo-électrique**.

DINAMOMETRIE s.f. Măsurare a forței (contractiei musculare) cu ajutorul dinamometrului. Din fr. **dynamométrie**.

DINAMOMETRU, *dinamometre*, s.n. Instrument pentru măsurarea forțelor. Din fr. **dynamomètre**.

DINASTIC, *-Ă, dinastici, -ce*, adj. Privitor la dinastie, care aparține dinastiei. ♦ (Despre oameni, curente etc.) Partizan al dinastiei. Din fr. **dynastique**.

DINASTIE, *dinastii*, s.f. Familie ai cărei membri se succedă la căma unui stat (ca principii, regi sau împărați); șir de suverani care alcătuiesc o astfel de familie. Din fr. **dynastie**.

DINĂ, *dine*, s.f. (Fiz.) Unitate de măsură a forței, egală cu forța care imprimă unui corp cu masa de un gram accelerația de un centimetru pe secundă la pătrat. Din fr. **dyne**.

DINEU, *dineuri*, s.n. Masă de seară (în special de gălă). [Pl. și: *dinee*] Din fr. **dîner**.

DINGO s.m. invar. Specie de câine sălbatic din Australia. (*Canis dingo*) Din fr. **dingo**.

DINOCERAS, *dinocerași*, s.m. Mamifer fosil asemănător cu rinocerul, cu caninii foarte dezvoltati. Din fr. **dinocéras**.

DINOTERIU s.m. Mamifer fosil proboscidian de mărime uriașă, cu doi fildeși curbați în jos și fixați pe maxilarul inferior. Din fr. **dinothérium**.

DINOZAUURIAN, *dinozaurieni*, s.m. (La pl.) Ordin de reptile fosile de dimensiuni foarte mari, având unele caractere intermediare între reptile, păsări și mamifere; (și la sg.) animal din acest ordin. ♦ (Adjectival) *Reptilă dinozauriană*. Din fr. **dinosauriens**.

DIODĂ, *diode*, s.f. Element al unui circuit electric cu doi electrozi, care are o rezistență mică față de un sens de trecere a curentului electric și foarte mare față de sensul opus; tub electronic care are doi electrozi (dintre care unul emite electroni). ♦ *Diodă tunel* = diodă de construcție specială folosită ca amplificator și generator de oscilații. *Diodă stabilizatoare de tensiune* = diodă folosită ca element de referință în stabilizatoarele de tensiune și de curent. *Diodă (electro)luminescentă* = diodă cu proprietatea de a emite lumină

atunci când este polarizată direct; led. Din fr. **diodé**.

DIOIC, *-Ă, dioici, -ce*, adj. (Despre plante unisexuate) Care are florile masculine și femele pe indivizi deosebiți ai aceleiași specii. Din fr. **dioïque**.

DIONINĂ s.f. (Fam.) Medicament pe bază de morfină, folosit ca analgezic al tusei. Din fr. **dionine**.

DIONISIAC, *-Ă, dionisiaci, -ce*, adj. **1.** (În sintagma) *Sărbătorile* (sau *serbările*) *dionisiace* (și substantivat, f. pl.) = serbări organizate în Grecia antică în cinstea zeului Dionysos. **2.** (În artă și cultură) Care are o atitudine de extaz, de zbucium, plină de pasiuni. Din fr. **dionysiaque**.

DIOPTRIC, *-Ă, dioptrici, -ce*, adj., s.f. **1.** Adj. Care este în legătură cu refracția luminii, care aparține acestei refracții. **2.** S.f. Parte a opticii care studiază fenomenele de refracție a luminii. Din fr. **dioptrique**.

DIOPTRIE, *dioptrii*, s.f. Unitate de măsură a puterii unei lentile, având la bază puterea lentilei cu distanța focală de un metru. Din fr. **dioptrie**.

DIOPTRU, *dioptre*, s.n. (Fiz.) **1.** Suprafață care separă două medii transparente cu indici de refracție diferiți. **2.** Dispozitiv sau instrument optic care determină linia de vizare spre un punct dat. Din fr. **dioptre**.

DIORAMĂ, *diorame*, s.f. Tablou de mari dimensiuni (alcătuit din mai multe planuri), care, sub efectul unui joc de lumini (și privit din întuneric), dă spectatorului impresia realității. ♦ Reprezentare spațială a unei porțiuni de peisaj, în care se expun, în muzee, animale împăiate, manechine etc., în scopul înfățișării unui ecosistem. [Var.: (înv.) **dioram** s.g.] Din fr. **diorama**.

DIORAMIC, *-Ă, dioramici, -ce*, adj. Care aparține unei diorame, privitor la o dioramă. Din fr. **dioramique**.

DIORIT, *diorite*, s.n. Rocă eruptivă grăunțoasă, cenușie, folosită ca piatră de construcție, la pavaje etc. Din fr. **diorite**.

DIPETAL, *-Ă, dipetali, -e*, adj. (Despre corole) Care are două petale; (despre flori, plante) care are corola formată din două petale. Din fr. **dipétale**.

DIPLEGIE, *diplegii*, s.f. Paralizie bilaterală. Din fr. **dip légie**.

DIPLOCEFAL, *-Ă, diplocefali, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Făt monstruos) care este caracterizat prin existența a două capete unite. Din fr. **diplocéphal**.

DIPLOCEFALIE, *diplocefalii*, s.f. (Med.) Monstruoasă caracterizată prin existența a două capete pe un trunchi. Din fr. **diplocéphalie**.

DIPLOCOC, *diplococi*, s.m. Fiecare dintre asociațiile de doi coci care produc o serie de boli ca pneumonia, meningita etc. Din fr. **diplocoque**.

DIPLOGRAF s.n. Mașină de scris care funcționează simultan cu două feluri de caractere. Din fr. **diplographe**.

DIPLOID, -**Ă** adj. (Biol.; despre celule organice sau organisme) Cu număr dublu de cromozomi. ♦ *Fază diploidă* = perioadă în dezvoltarea unor organisme în care numărul de cromozomi ai celulelor obișnuite este dublu în raport cu acela al celulelor sexuale. Din fr. **diploïde**.

DIPLOIDIE s.f. (Biol.) Caracter al celulelor sau organismelor diploide. Din fr. **diploïde**.

DIPLOMAT¹, -**Ă**, *diplomați, -te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care a obținut o diplomă. Din fr. **diplômé**.

DIPLOMAT², -**Ă**, *diplomați, -te*, subst., adj. **I. 1.** S.m. și f. Persoană oficială care are misiunea de a întreține relații cu reprezentanții oficiali ai altor state sau de a trata în numele statului său. **2.** S.m. și f. Persoană care știe cum să trateze o afacere, cum să se comporte într-o situație (pentru a-și atinge scopurile). **3.** Adj. Care este abil, subtil, șiret în relațiile sociale; care arată, trădează abilitate, subtilitate, șiretenie; diplomatie. **II.** S.n. Prăjitură preparată dintr-o cremă aromată cu rom peste care se adaugă frișcă și fructe zaharisite. Din fr. **diplomate**.

DIPLOMATIC, -**Ă**, *diplomatici, -ce*, adj. Referitor la diplomație sau la diplomați, care aparține diplomației sau diplomaților. ♦ Care arată, trădează abilitate, subtilitate, șiretenie; diplomat. Din fr. **diplomatique**.

DIPLOMAȚIE, *diplomații*, s.f. **1.** Activitate desfășurată de un stat prin reprezentanții săi diplomatici, în scopul realizării politicii externe preconizate. ♦ Comportare abilă, subtilă, șireată. **2.** Carieră, profesiune de diplomat. **3.** Totalitatea reprezentanților diplomatici constituiți în corp. Din fr. **diplomatie**.

DIPLOPIE, *diplopii*, s.f. Tulburare a vederii care constă în perceperea dublă a imaginii unui obiect. Din fr. **diplopie**.

DIPNOI, *dipnoi*, s.m. (La pl.) Grup de pești care respiră atât prin branhii cât și prin plămâni; (și la sg.) pește din acest grup. ♦ (Adjectival) *Pești dipnoi*. - Cf. fr. *dipnoé, dipnoïques*.

DIPOD, -**Ă**, adj. (Lit.: despre versuri) Care este format din două picioare metrice. Din fr. **dipode**, cf. gr. *dis* - doi, *pous* - picior.

DIPODIE s.f. (Lit.) Vers format din două picioare metrice. Din fr. **dipodie**.

DIPOLAR, -**Ă**, *dipolari, -e*, adj. Care aparține dipolilor, privitor la dipoli. Din fr. **dipolaire**.

DIPSOMAN, -**Ă**, *dipsomani, -e*, s.m. și f. (Med.) Bolnav de dipsomanie; alcoolici. Din fr. **dipsomane**.

DIPSOMANIE, *dipsomanii*, s.f. (Med.) Nevoie patologică irezistibilă de a bea alcool; alcoolism cronic. Din fr. **dipsomanie**.

DIPTER, *diptere*, s.n. **1.** (La pl.) Ordin de insecte cu o singură pereche de aripi și cu aparatul bucal adaptat pentru supt sau pentru înțepat și supt; (și la sg.) insectă din acest ordin. ♦ (Adjectival; despre insecte) Cu două aripi. **2.** Edificiu antic înconjurat cu două șiruri de coloane. ♦ (Adjectival) *Templu dipter*. [Var.; **dipteră** s.f.] Din fr. **diptère**.

DIPTIC, *diptice*, s.n. Icoană sau tablou alcătuit din două plăci legate una de alta în așa fel încât să se poată deschide și închide ca o carte. ♦ P. gener. Operă literară sau muzicală alcătuită din două părți. Din fr. **diptyque**.

DIRECTIV, -**Ă**, *directivi, -e*, adj. **I.** (Rar) Care indică direcția, privitor la direcție. **2.** (Tehn.) Care are direcție fixă. Din fr. **directif**.

DIRECTIVĂ, *directive*, s.f. Instrucțiune generală dată de un organ superior organelor în subordine, cu scopul de a îndruma, a orienta sau a determina activitatea, atitudinea, conduita acestora. Din fr. **directive**.

DIRECTIVITATE s.f. Proprietate a unui emițător sau receptor de a radia, respectiv de a capta unde (acustice sau electromagnetice) preferențial în sau din anumite direcții. Din fr. **directivité**.

DIRECTORAT, *directorate*, s.n. Funcția de director; perioadă cât cineva este director. ♦ (Concr.) Local unde este instalată o direcție. Din fr. **directorat**.

DIRECTORIAL, -**Ă**, *directoriali, -e*, adj. Al directorului, privitor la director. Din fr. **directorial**.

DIRECȚIONA, *directionez*, vb. **I.** Tranz. A orienta, a îndruma într-un anumit sens. Din fr. **directionner**.

DIRECȚIONARE, *directionări*, s.f. Acțiunea de a direcționa. V. **direcționa**.

DIRECȚIONAT, -**Ă**, *directionați, -te*, adj. Care a fost orientat într-un anumit sens. V. **direcționa**.

DIREȚIONAL, -Ă, *direcțional*, -e, adj. Care arată direcția; care emite într-o singură direcție. Din fr. **directionnel**.

DIRHAM, *dirhami*, s.m. Unitate monetară principală din Maroc. Din fr. **dirham**.

DIRIGINTE, -Ă, *diriginți*, -te, s.m. și f. 1. Profesor însărcinat cu dirigenția unei clase de elevi. 2. (În trecut) Director al unei școli primare rurale. 3. Șef al unui oficiu poștal sau vamal. 4. P. restr. Responsabil al unei farmacii. - După fr. **dirigeant**.

DIRIGENȚIE, *dirigenții*, s.f. Îndrumare și supraveghere a unei clase de elevi de către un diriginte; oră de clasă la care are loc în mod special această îndrumare. - **Diriginte** + suf. -ie.

DIRIJA, *dirijez*, vb. I. Tranz. A conduce, a îndruma o instituție, o organizație, o activitate etc. ♦ Spec. A conduce o orchestră, un cor (în calitate de dirijor). Din fr. **diriger**.

DIRIJARE, *dirijări*, s.f. Acțiunea de a *dirija*, conduce, îndrumare. V. **dirija**.

DIRIJAT, -Ă, *dirijați*, -te, adj. Care a primit o anumită direcție sau orientare; condus, îndrumat (de altul). V. **dirija**.

DIRIJOR, -OARE, *dirijori*, -oare, s.m. și f. Persoană care conduce o orchestră sau un cor. - **Dirija** + suf. -or.

DIRIJORAL, -Ă, *dirijorali*, -e, adj. Care aparține dirijorului, specific sau necesar dirijorului. - **Dirijor** + suf. -al.

TELEDIRIJA, *teledirijez*, vb. I. Tranz. A telecomanda. - **Tele-** + **dirija**.

TELEDIRIJARE, *teledirijări*, s.f. Acțiunea de a *teledirija*. V. **teledirija**.

DIRIJABIL, -Ă, *dirijabili*, -e, s.n., adj. 1. S.n. Aerostat de formă cilindrică, cu secțiune circulară sau ovală și cu extremitățile alungite, prevăzut cu o nacelă pentru călători și cu mijloace proprii de propulsie și de mișcare în orice direcție. 2. Adj. Care poate fi dirijat. Din fr. **dirigeable** (după **dirija**).

DIRIJISM s.n. Concepție economică care susține intervenția largă a statului în ansamblul vieții economice. Din fr. **dirigisme**.

DISAMARĂ, *disamare*, s.f. Fruct uscat care rezultă din gruparea a două samare. Din fr. **disamare**.

DISARTRIE, *disartrii*, s.f. (Med.) Articulare defectuoasă a cuvintelor. Din fr. **dysarthrie**.

DISCERNĂMÂNT s.n. Facultatea de a discerne, de a pătrunde, de a judeca și a aprecia lucrurile la justa lor valoare. Din fr. **discernement**.

DISCHINEZIE, *dischinezii*, s.f. Greutate în mișcări a unei persoane sau la mișcarea unui organ. ♦ *Dischinezie biliară* = încetinire a secreției biliare. Din fr. **dyscinésie**.

DISCIPLINA, *disciplinez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) obișnui cu spiritul de disciplină, de ordine. Din fr. **discipliner**.

DISCIPLINARE, *disciplinări*, s.f. Acțiunea de a (se) *disciplina*. V. **disciplina**.

DISCIPLINAT, -Ă, *disciplinați*, -te, adj. Care se supune din proprie inițiativă disciplinei și ordinii, care manifestă spirit de disciplină. V. **disciplina**. Cf. fr. *discipliné*.

DISCIPLINABIL, -Ă, *disciplinabili*, -e, adj. Care poate fi disciplinat. - **Disciplina** + suf. -bil.

NEDISCIPLINAT, -Ă, *nedisciplinați*, -te, adj. Care nu se supune ordinii și disciplinei, care manifestă spirit de indisciplină; indisciplinat, nesupus. - **Ne-** + **disciplinat**.

DISCIPLINAR, -Ă, *disciplinari*, -e, adj. (Adesea adverbial) Conform cu disciplina, privitor la disciplină, urmărind disciplina sau disciplinarea. ♦ *Pedeapsă (sau sancțiune) disciplinară* = sancțiune care se aplică unei persoane pentru încălcarea regulilor de disciplină a muncii din instituția sau organizația în care activează. *Pe cale disciplinară* = prin pedeapsă disciplinară. Din fr. **disciplinaire**.

DISCOFIL, -Ă, *discofili*, -e, s.m. și f. Amator de muzică înregistrată pe discuri; colecționar de discuri. Din fr. **discophile**.

DISCOFILIE s.f. Pasiune de a colecționa discuri. Din fr. **discophilie**.

DISCOGRAFIC, -Ă, *discografici*, -ce, adj. 1. De disc. 2. De discografie. Din fr. **discographique**.

DISCOIDAL, -Ă, *discoidali*, -e, adj. Care este în formă de disc, cu aspect de disc. Din fr. **discoidal**.

DISCONTINUITATE, *discontinuități*, s.f. Lipsă de continuitate între mai multe elemente care se succed în timp sau în spațiu; intermitență. ♦ (Mat., Fiz.) Variație bruscă și în salturi a valorii unei mărimi; trecere de la o valoare la alta, îndepărtată de ea, a unei mărimi. Din fr. **discontinuité**.

DISCOPATIE s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile discurilor intervertebrale. Din fr. **discopathie**.

DISCORDANT, -Ă, *discordanți*, -te, adj. Nepotrivit, distonant, nearmonios, strident. ♦ *Straturi discordante* = straturi ale scoarței pământului ale căror suprafețe de

stratificație nu sunt paralele între ele. Din fr. **discordant**.

DISCORDANȚĂ, *discordanțe*, s.f. Nepotrivire flagrantă între două sau mai multe elemente, fenomene etc.; distonanță, dezacord. ♦ (Geol.) Poziția unor straturi discordante. Din fr. **discordance**.

DISCOTECĂ, *discoteci*, s.f. 1. Colecție de discuri (4); *p. ext.* mobilă cu rafturi în care se păstrează astfel de colecții; încăpere special dotată pentru păstrarea și audierea discurilor. 2. Local în care se ascultă muzică modernă înregistrată și se dansează. Din fr. **discothèque**.

DISCRAZIC, -**Ă**, *discrazici*, -*ce*, adj. (Med.) Cu caracter de discrazie. Din fr. **dyscrasique**.

DISCRAZIE, *discrazii*, s.f. Stare generală morbidă care nu are o cauză bine definită. Din fr. **dyscrasie**.

DISCREDIT s.n. (Rar) Pierdere sau micșorare a prestigiului, a considerației, a influenței, a încrederei de care se bucură cineva sau ceva. Din fr. **discrédit**.

DISCREDITA, *discreditez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să-și piardă sau a-și pierde creditul, considerația, încrederea altora; a (se) compromite. Din fr. **discréditer**.

DISCREDITARE s.f. Faptul de a (se) *discredita*; compromitere. V. **discredita**.

DISCREDITAT, -**Ă**, *discreditați*, -*te*, adj. Care și-a pierdut creditul, considerația, bunul renume; compromis. V. **discredita**.

DISCRET, -**Ă**, *discreți*, -*te*, adj. I. 1. (Despre oameni) Care știe să păstreze o tăină ce i s-a încredințat; care este rezervat, reținut în vorbe și în acțiuni. ♦ (Despre acțiuni, manifestări ale oamenilor) Caracteristic omului discret (I 1). ♦ (Adverbial) Fără a atrage atenția. 2. Fig. (despre obiecte) Care nu atrage atenția, nu șochează. II. 1. (Mat.; despre mărimi) Format din unități distincte, obținute numai prin salturi unitare. 2. (Fiz.; despre semnale) A cărui mărime este reprezentată printr-un număr finit de valori. Din fr. **discret**.

DISCREȚIONAR, -**Ă**, *discreționari*, -*e*, adj. (Despre puteri, prerogative, acte etc.) Care acționează, se exercită așa cum consideră cineva, fără a fi prevăzut și îngăduit de lege; care are prin lege întreaga libertate de acțiune. Din fr. **discrétionnaire**.

DISCRIMINANT, -**Ă**, *discriminanți*, -*te*, adj., s.m. 1. Adj. (Rar) Discriminatoriu. 2. S.m. Expresie matematică formată din

coeficienții unei ecuații de gradul doi. Din fr. **discriminant**.

DISCROMATOP, -**Ă**, *discromatopi*, -*e*, s.m. și f. (Med.) Suferind de discromatopsie. Din fr. **dyschromatope**. **DISCROMATOPSIC**, -**Ă**, *discromatopsici*, -*ce*, adj. (Med.) De discromatopsie. Din fr. **dyschromatopsique**.

DISCROMATOPSIE s.f. (Med.) Incapacitate de a distinge culorile. Din fr. **dyschromatopsie**.

DISCROMIE, *discromii*, s.f. (Med.) Tulburare de durată în pigmentarea pielii. Din fr. **dyschromie**.

DISCULPA vb. I. *tr., refl.* A (se) dezvinovăți, a se justifica. Din fr. **disculper**.

DISCULPARE, *disculpări*, s.f. Acțiunea de a (se) *disculpa*; dezvinovățire. V. **disculpa**.

DISCUTA, *discUt*, vb. I. 1. Intrans. A vorbi, a sta de vorbă cu cineva despre ceva; a conversa. 2. Tranz. A analiza, a examina o lucrare, un proiect, o lege etc. în cadrul unui grup sau al unui colectiv de muncă. Din fr. **discuter**.

DISCUTARE s.f. Faptul de a *discuta*. V. **discuta**.

DISCUTABIL, -**Ă**, *discutabili*, -*e*, adj. Care poate fi discutat; neconvincător, îndoielnic. Din fr. **discutable**.

DISCUȚIE, *discuții*, s.f. 1. Schimb de păreri, de vederi; convorbire, conversație. ♦ Conversație animată în contradictoriu; controversă, dispută; ceartă. ♦ Loc. adv. *Fără discuție* = fără îndoială; neîndoios, indiscutabil. ♦ Expr. *Nu (mai) încape discuție* = desigur. 2. Cercetare, analiză, examinare, dezbateri minuțioasă a unei probleme, făcută de obicei în cadrul unui colectiv organizat. [Var.: **discuțiune** s.f.] Din fr. **discussion**.

DISEMINARE, *diseminări*, s.f. Împrăștiere, răspândire (în toate părțile). ♦ Spec. Răspândire pe cale naturală a semințelor, fructelor, polenului etc. în momentul maturizării lor. ♦ Răspândire în organismul unei ființe a agenților unei boli. - După fr. **dissémination**.

DISEMINA, *diseminez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) împrăști (în toate părțile), a (se) risipi. Din **diseminare** (derivat regresiv).

DISEMINAT, -**Ă**, *diseminați*, -*te*, adj. (Livr.) Răspândit; împrăștiat (în toate părțile), risipit. V. **disemina**.

NEDISEMINARE, *nediseminări*, s.f. Nerăspândire, nepropagare. - **Ne-** + **diseminare**.

DISEPAL, -**Ă**, *disepali*, -e, adj. (Despre caliciu) Care are două sepal; (despre flori, plante) care are caliciul format din două sepal. Din fr. **disépale**.

DISERTA, *disertez*, vb. I. Intrans. (Rare) A ține o disertație. Din fr. **dissserter**.

DISFAGIE, *disfagii*, s.f. (Med.) Dificultate în înghițirea alimentelor. Din fr. **dysphagie**.

DISFAZIE s.f. (Med.) Afazie. Din fr. **dysphasie**.

DISFONIE, *disfonii*, s.f. (Med.) Alterare a vocii datorită unor leziuni ale coardelor vocale, ale nervilor laringieni sau ale unor centri nervoși superiori. Din fr. **dysphonie**.

DISFORIE s.f. (Med.) Tulburare a dispoziției manifestată printr-o stare (penibilă) de tristețe și frică, însoțită uneori de iritabilitate extremă și de agresivitate. Din fr. **dysphorie**.

DISGRAFIE s.f. (Med.) Perturbare patologică a scrisului, care se deformează devenind necitit. Din fr. **dysgraphie**.

DISIMETRIE, *disimetrii*, s.f. Lipsă de simetrie; asimetrie. Din fr. **dissymétrie**.

DISIMILA, pers. 3 *disimilează*, vb. I. Refl. (Despre sunetele vorbirii) A suferi o disimilație. Din fr. **dissimiler**.

DISIMILARE, *disimilări*, s.f. (Fon.) Faptul de a se disimila; disimilație. V. **disimila**.

DISIMILAȚIE, *disimilații*, s.f. (Fon.) Modificare sau dispariție a unui sunet dintr-un cuvânt sub influența altui sunet, identic sau asemănător (din acel cuvânt); disimilare. Din fr. **dissimilation**.

DISIMULATOR, -**OARE**, *disimulatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care disimulează. Din fr. **dissimulateur**.

DISIMULAȚIE, *disimulații*, s.f. (Rare) Disimulare. Din fr. **dissimulation**.

DISIPA, pers. 3 *disipează*, vb. I. Tranz. și refl. (Tehn.) A risipi, a pierde energia sau a o elimina sub formă de căldură. Din fr. **dissiper**.

DISIPARE, *disipări*, s.f. Acțiunea de a disipa și rezultatul ei. V. **disipa**.

DISIPATIV, -**Ă**, *disipativi*, -e, adj. (Tehn.; despre corpuri, sisteme tehnice, instalații) Care disipează energie sau căldură. Din fr. **dissipatif**.

DISIPATOR, *disipatoare*, s.n. (Tehn.) Corp, sistem tehnic sau instalație care disipează energie sau căldură. Din fr. **dissipateur**.

DISJUNCTOR, *disjunctoare*, s.n. Întrerupător acționat automat sau prin

comandă voită, care servește la protejarea circuitului de variațiile anormale ale intensității sau tensiunii electrice. Din fr. **disjoncteur**.

DISJUNCȚIE, *disjunctii*, s.f. Relație logică între două enunțuri care de obicei se exclud reciproc; functor logic exprimat prin termenii disjunctivi "sau", "ori" și "fie". Din fr. **disjonction**.

DISLALIE s.f. (Med.) Greutate în pronunțarea cuvintelor. Din fr. **dyslalie**.

DISLEXIC, -**Ă**, *dislexici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de dislexie. Din fr. **dyslexique**.

DISLEXIE, *dislexii*, s.f. (Med.) Tulburare la citit manifestată prin modificarea cuvintelor, prin greșeli de lectură etc. Din fr. **dyslexie**.

DISLOCAȚIE, *dislocații*, s.f. (Rare) Dislocare. Din fr. **dislocation**.

DISMENOREE s.f. Menstruație însoțită de dureri. Din fr. **dysménorrhée**.

DISMENOREIC, -**Ă**, *dismenoreici*, -ce, adj. (Med.) Cu caracter de dismenoree. Din fr. **dysménorrhéique**.

DISOCIABIL, -**Ă**, *disociabili*, -e, adj. Care poate fi disociat. Din fr. **disociable**.

DISOCIABILITATE s.f. Insușirea de a fi disociabil. Din fr. **disociabilité**.

DISOLUTIV, -**Ă**, *disolutivi*, -e, adj. (Franțuzism) Care descompune, dezagregă sau degradează. Din fr. **dissolutif**.

DISOLUȚIE, *disoluții*, s.f. (Franțuzism) Descompunere, dezagregare; decădere, degradare. Din fr. **dissolution**.

DISONANT, -**Ă**, *disonanți*, -te, adj. (Adesea fig.) Care sună neplăcut, care reprezintă o disonanță. Din fr. **dissonant**.

DISPĂREA, *dispar*, vb. II. Intrans. **1.** A se face nevăzut, a ieși din câmpul vizual, a nu mai putea fi văzut (deși continuă să existe), a pieri (dinaintea ochilor). ♦ A se pierde fără urmă, a nu mai putea fi găsit. **2.** A înceta să mai existe; a se stinge, a pieri. ♦ (Despre ființe) A muri. [Var.: **dispare** vb. III] Din fr. **disparaître** (după *părea*).

DISPARENT, -**Ă**, *disparenti*, -te, adj. Care este pe cale să dispară. - **Dispărea** + suf. *-ent* (după *apărea* - **aparent**).

DISPARUT, -**Ă**, *dispăruți*, -te, adj. **1.** De a cărui soartă nu se mai știe nimic. ♦ Expr. *A fi dat dispărut* = (în timp de război) a fi considerat ca pierdut fără urmă. **2.** Care a încetat să mai existe, care a pierit, care s-a stins. ♦ (Despre ființe; adesea substantivat) Mort. V. **dispărea**. Cf. fr. *disparu*.

REDISPĂREA, *redispăr*, vb. II. Intrans. (Rar) A dispărea din nou. - **Re-** + **dispărea**.

DISPARITATE s.f. (Livr.) Lipsă de legătură, de armonie, de potrivire între elemente. Din fr. **disparité**.

DISPARIȚIE, *dispariții*, s.f. Faptul de a nu mai (putea) fi văzut sau găsit; faptui de a înceta să mai existe, să mai trăiască. ♦ Loc. vb. *A fi pe cale (sau în curs) de dispariție* = a fi pe punctul de a dispărea. Din fr. **disparition**.

DISPENSABIL, -Ă, *dispensabili*, -e, adj. De care cineva se poate dispensa; pentru care se poate acorda o dispensă. Din fr. **dispensable**.

DISPENSA, *dispensare*, s.n. Unitate medico-sanitară care asigură asistența populației dintr-o anumită zonă teritorială, de obicei fără spitalizare. Din fr. **dispensaire**.

DISPENSARIZA, *dispensarizez*, vb. I. Tranz. (A interna și) a îngriji pe cineva într-un dispensar. - **Dispensar** + suf. -*iza*.

DISPENSARIZARE s.f. Faptul de a *dispensariza*. V. **dispensariza**.

DISPENSA, *dispense*, s.f. Scutire a cuiva de a îndeplini o anumită obligație (legală); (concr.) act, document care atestă această scutire. Din fr. **dispense**.

DISPEPTIC, -Ă, *dispeptici*, -ce, adj. Al dispepsiei, privitor la dispepsie. ♦ (Adesea substantivat) Care suferă de dispepsie. Din fr. **dyspeptique**.

DISPERSA, *disperse*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) împrăști, a (se) răspândi, a (se) risipi în toate părțile. ♦ (Chim.) A realiza o dispersie sau a fi în stare de dispersie. ♦ Refl. (Fiz.; despre unde) A se descompune într-un spectru de unde cu frecvențe diferite. ♦ Tranz. și refl. (În timp de război) A (se) deplasa în chip organizat (populația, instituțiile etc.) din centrele aglomerate, în regiuni mai ferite. Din fr. **disperser**.

DISPERSARE, *dispersări*, s.f. Acțiunea de a (se) *dispersa* și rezultatul ei; împrăstiere, răspândire. V. **dispersa**.

DISPERSAT, -Ă, *dispersați*, -te, adj. Împrăștiat. ♦ *Atenție dispersată* = atenție distributivă, v. *distributiv*; p. ext. lipsă de concentrare, neatenție. V. **dispersa**.

DISPERSOR, *dispersoare*, s.n. Dispozitiv care reglează amestecul combustibil într-un carburator. - **Dispersa** + suf. -or.

DISPERSIV, -Ă, *dispersivi*, -e, adj. Care permite dispersia. Din fr. **dispersif**.

DISPNEIC, -Ă, *dispneici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Suferind) de dispnee. Din fr. **dyspnéique**.

DISPONIBILITATE, *disponibilități*, s.f. 1. Însușirea de a fi disponibil; starea a ceea ce este disponibil. 2. (În loc. adv.) *În disponibilitate* = scos (temporar) dintr-o slujbă (cu posibilitatea de a fi rechemat în activitate). 3. Lucru, bun de care se poate dispune; rezervă. 4. (Mai ales la pl.) Stare sufletească în care sentimentele și rațiunea se manifestă libere și în plenitudinea lor. Din fr. **disponibilité**.

DISPOZITIV, *dispozitive*, s.n. 1. Ansamblu de piese legate între ele într-un anumit fel (de obicei imobil) și care îndeplinește o funcție bine determinată într-un sistem tehnic. ♦ (Electron.; în sintagma) *Dispozitiv optoelectronic* = dispozitiv care are proprietatea de a transforma un semnal luminos într-unul electric sau invers. 2. Dispunerea pe teren a trupelor în vederea unei acțiuni de luptă sau a unei deplasări; p. ext. (concr.) trupele astfel dispuse pe teren (împreună cu zona în care se află). 3. Parte finală a unei hotărâri judecătorești, în care se arată soluția dată litigiului (și unele dispoziții accesorii). Din fr. **dispositif**.

DISPOZIȚIONAL, -Ă, *dispoziționali*, -e, adj. (Cu caracter) de dispoziție. Din fr. **dispositionnel**.

DISPROPORȚIE, *disproporții*, s.f. Lipsă de proporție între mai multe elemente comparabile; deosebire, nepotrivire flagrantă. Din fr. **disproportion**.

DISPROPORȚIONAL, -Ă, *disproporționali*, -e, adj. Disproporționat. Din fr. **disproportionnel**.

DISPROPORȚIONAT, -Ă, *disproporționați*, -te, adj. (Despre mai multe elemente comparabile) Lipsit de proporție; nepotrivit (de mare sau de mic). Din fr. **disproportionné**.

DISPROSIU s.n. Element chimic din grupul lantanidelor. Din fr. **dysprosium**.

DISPROTEINEMIE, *disproteinemii*, s.f. (Med.) Dereglare a echilibrului proteic. Din fr. **dysprotéinémie**.

DISPUTABIL, -Ă, *disputabili*, -e, adj. Care poate fi disputat. Din fr. **disputable**.

DISPUTA, *dispute*, s.f. 1. Discuție în contradictoriu între două sau mai multe persoane ori grupuri de persoane; controversă; p. ext. ceartă. 2. Luptă pentru întâietate, pentru tranșarea în favoarea sa a unei rivalități; spec. Întrecere sportivă; desfășurare a unei întreceri sportive. Din fr. **dispute**.

DISTANȚA, *distanțez*, vb. I. 1. Tranz. A lăsa o anumită distanță între două sau mai multe ființe sau lucruri; a rări. 2. Refl. A se depărta (de un punct fix, de cineva sau de ceva); a lăsa în urmă, la o distanță (tot mai) apreciabilă (pe cineva sau ceva). ♦ Fig. A se deosebi (în mod sensibil) de cineva în idei, în concepții etc.; a întrece, a depăși pe cineva ca valoare. Din fr. **distancer**.

DISTANȚARE, *distanțări*, s.f. Faptul de a (se) distanța. V. **distanța**.

DISTANȚAT, -**Ă**, *distanțați*, -*te*, adj. Care este separat unul de altul; care se află la distanță unul de altul. V. **distanța**.

DISTEN s.n. Silicat natural de aluminiu, de culoare albăstruie sau gălbuie și cu luciu sifid. Din fr. **disthène**.

DISTILABIL, -**Ă**, *distilabili*, -*e*, adj. Care poate fi distilat. Din fr. **distilable**.

DISTILATOR, -**OARE**, *distilatori*, -*oare*, subst. 1. S.m. și f. Persoană calificată în operația de distilare. 2. S.n. Aparat cu care se face distilarea. Din fr. **distillateur**.

DISTILAȚIE, *distilații*, s.f. Distilare. Din fr. **distillation**.

DISTILERIE, *distilerii*, s.f. Instalație industrială pentru distilare; întreprindere care posedă asemenea instalații. Din fr. **distillerie**.

DISTINCTIV, -**Ă**, *distinctivi*, -*e*, adj. Care caracterizează un lucru în mod exclusiv; prin care un lucru se distinge, diferă de altul; care servește pentru recunoaștere; caracteristic. Din fr. **distinctif**.

DISTOM, *distomi*, s.m. (Biol.) Denumire veche a unui gen de viermi paraziți de tipul gălbezei (1); *p. restr.* gălbează (1). Din fr. **distome**.

DISTOMATOZĂ, *distomatoze*, s.f. (Med.) Boală determinată de infestarea omului cu diferiți distomi; *p. restr.* gălbează (2). Din fr. **distomatose**.

DISTONIE, *distonii*, s.f. Dereglare funcțională a sistemului nervos vegetativ. Din fr. **dystonie**.

DISTORSIOMETRU, *distorsiometre*, s.n. (Electron.) Aparat pentru măsurarea distorsiunilor armonice. Din fr. **distorsiomètre**.

DISTRA, *distrez*, vb. I. 1. Refl. și tranz. A petrece sau a face pe cineva să-și petreacă timpul în mod agreabil; a (se) înveseli, a (se) amuza. 2. Tranz. (Rar) A distra. Din fr. **distraire**.

DISTRAT, -**Ă**, *distrați*, -*te*, adj. Care este absent la ceea ce se petrece în jurul lui, care se gândește în altă parte, la altceva. V. **distra**.

DISTRAGE, *distrag*, vb. III. Tranz. A abate atenția cuiva de la un lucru, de la o preocupare, de la o grijă etc.; a distra. [Part. *distras*] Din fr. **distraire** (după *trage*).

DISTRAGERE s.f. (Rar) Acțiunea de a distra. V. **distrage**.

DISTRIBUTIVITATE s.f. Proprietate a unei operații matematice sau logice de a putea fi efectuată separat asupra diferiților termeni dintr-o expresie, rezultatul astfel obținut fiind același ca și în cazul când operația ar fi fost aplicată întregii expresii. Din fr. **distributivité**.

DISTRIBUȚIONAL, -**Ă**, *distribuționali*, -*e*, adj. De distribuție. ♦ *Analiză distribuțională* = metodă de analiză specifică lingvisticii structurale bazată pe principiul descrierii distribuției elementelor lingvistice. Din fr. **distributionnel**.

DISTROFIC, -**Ă**, *distrofici*, -*ce*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține distrofiei, privitor la distrofie. 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de distrofie. Din fr. **dystrophique**.

DISTROFIE, *distrofii*, s.f. Stare patologică constând în alterarea structurii unui țesut, a unui organ, a unui sistem sau a organismului, în urma tulburărilor de nutriție. Din fr. **dystrophie**.

DISURIE, *disurii*, s.f. (Med.) Greutatea de a urina. Din fr. **dysurie**.

DIVAGAȚIE, *divagații*, s.f. Divagare; digresiune. Din fr. **divagation**.

DIVERTICUL, *diverticule*, s.n. (Anat.) Mică prelungire a unui organ tubular. Din fr. **diverticule**.

DIVERTISMENT, *divertismente*, s.n. 1. Petrecere ușoară, agreabilă și de scurtă durată; distracție, amuzament. 2. Compoziție muzicală instrumentală cu caracter distractiv. ♦ Suită pentru un instrument sau pentru orchestră, alcătuită dintr-o serie de piese cu caracter diferit. ♦ Interludiu de dans, de muzică, de cântece vocale. Din fr. **divertissement**.

TELEDIVERTISMENT, *teledivertismente*, s.n. Emisiune de divertisment la televiziune. - **Tele-** + **divertissement**.

DIVINATORIU, -**IE**, *divinatorii*, adj. (Livr.) Care aparține divinației, privitor la divinație, bazat pe divinație. Din fr. **divinatoire**.

DIVINIZA, *divinizez* vb. I. Tranz. 1. A iubi nespus de mult pe cineva; a adora, a proslăvi. 2. A trece pe cineva în rândul divinităților, a atribui cuiva putere divină, a deifica. Din fr. **diviniser**.

DIVINIZARE, *divinizări*, s.f. Faptul de a diviniza. V. **diviniza**.

DIVIZA, *divizez*, vb. I. Tranz. și refl. 1. A (se) împărți în mai multe părți, grupuri etc. ♦ Tranz. (Spec.) A efectua o împărțire aritmetică. ♦ Tranz. (Spec.) A trasa diviziuni pe un instrument de măsură. 2. A face să nu se mai înțeleagă sau a nu se mai înțelege între ei; a (se) despărți, a (se) izola; a (se) dezbină. Din fr. **diviser**.

DIVIZARE, *divizări*, s.f. Acțiunea de a (se) diviza și rezultatul ei. V. **diviza**.

NEDIVIZAT, -**Ă**, *nedivizați, -te*, adj. Care nu este divizat, împărțit. - Ne- + **divizat**.

DIVIZIBILITATE s.f. Însușirea de a putea fi divizat. ♦ Spec. Proprietatea a două numere întregi, a două polinoame etc. de a se împărți exact (fără rest) între ele. Din fr. **divisibilité**.

DIVIZIONAR, -**Ă**, *divizionari, -e*, adj. 1. (În sintagma) *Monedă divizionară* = monedă mărunță de metal, reprezentând o fracțiune a unității bănești legale; *p. gener.* monedă de valoare mică; bani mărunți, mărunțiș. 2. Care ține de o divizie (1), privitor la o divizie. 3. Care are loc în cadrul unei divizii (2), care aparține unei divizii. Din fr. **divisionnaire**.

DIVORȚA, *divorțez*, vb. I. Intrans. (Despre soți) A se despărți prin divorț. ♦ Tranz. A determina pe cineva să se despartă prin divorț. Din fr. **divorcer** (după *divort*).

DIVORTAT, -**Ă**, *divorțați, -te*, adj. Care a fost căsătorit și s-a despărțit legal de soție (sau de sot). V. **divorța**.

DIXTUOR, *dixtuoare*, s.n. Lucrare muzicală compusă pentru zece voci sau zece instrumente; ansamblu vocal sau instrumental care execută o asemenea lucrare. Din fr. **dixtuor**.

DIZAHARIDĂ, *dizaharide*, s.f. Compus organic format din două molecule de monozaharide prin eliminarea dintre ele a unei molecule de apă. Din fr. **disaccharide**.

DIZEUR, *dizeuri*, s.m. Cântăreț de muzică ușoară. Din fr. **diseur**.

DIZEUĂ, *dizeuze*, s.f. Cântăreață de muzică ușoară. Din fr. **disceuse**.

DIZGRAȚIA, *dizgrațiez*, vb. I. Tranz. A lipsi pe cineva de bunăvoință, de favoarea de care s-a bucurat până atunci, a-i retrage favoarea. Din fr. **disgracier** (după *dizgrație*).

DIZOLVANT, -**Ă**, *dizolvanți, -te*, adj., s.m. 1. Adj. Care are însușirea de a dizolva. ♦ Fig. Care dezagregă, descompune, nimicește. 2. S.m. Substanță (lichidă) care

are însușirea de a dizolva în masa ei alte substanțe; solvent. Din fr. **dissolvant**.

DOCIMAZIE, *docimazii*, s.f. Examen de laborator care urmărește să stabilească (în medicina judiciară) cauzele morții cuiva. Din fr. **docimasie**.

DOCTORAL, -**Ă**, *doctorali, -e*, adj. (Despre manifestările omului) Grav, solemn; pedant, afectat; încrezut, îngâmfat. Din fr. **doctoral**.

DOCTORAT, *doctorate*, s.n. Stagiul de calificare științifică superioară, efectuat după terminarea studiilor universitare, în vederea obținerii titlului de doctor (2); examen final, de susținere a unei lucrări, dat pentru obținerea acestui titlu; titlu de doctor (2) obținut în urma acestui examen. Din fr. **doctorat**.

DOCTRINAR, -**Ă**, *doctrinari, -e*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține unei doctrine, privitor la o doctrină. 2. S.m. și f. Persoană care formulează și susține o doctrină. 3. S.m. și f. Persoană care aderă la unele păreri preconcepute, dogmatice. Din fr. **doctrinaire**.

DOCUMENTA, *documentez*, vb. I. Refl. A se informa amănunțit și temeinic (pe bază de documente). ♦ Tranz. A dovedi, a susține ceva pe bază de documente. Din fr. **documenter**.

DOCUMENTARE, *documentări*, s.f. Acțiunea de a (se) documenta. ♦ Documentație. V. **documenta**.

DOCUMENTAT, -**Ă**, *documentați, -te*, adj. 1. Întemeiat pe documente, elaborat pe baza unei largi documentații; *p. ext.* bine informat. 2. Dovedit, susținut pe bază de documente. V. **documenta**.

DOCUMENTAR, -**Ă**, *documentari, -e*, adj., s.n. 1. Adj. Cu caracter sau valoare de document. 2. Adj., s.n. (Film sau scriere) care prezintă fapte absolut autentice. Din fr. **documentaire**.

DOCUMENTARISTIC, -**Ă**, *documentaristici, -ce*, adj. De documentarist; de documentare. - **Documentar** + suf. -*istic*.

DOCUMENTAȚIE, *documentații*, s.f. Totalitatea mijloacelor de informare relative la o problemă sau la un domeniu de activitate; documentare. Din fr. **documentation**. Cf. rus. *dokumentația*.

DODECAEDRIC, -**Ă**, *dodecaedrici, -ce*, adj. De dodecaedru, privitor la dodecaedru, care formează un dodecaedru. Din fr. **dodécédrique**.

DODECAEDRU, *dodecaedre*, s.n. Poliedru cu douăsprezece fețe. ♦ Cristal

care are aspectul unui astfel de poliedru. Din fr. **dodécaèdre**.

DODECAFONIC, -Ă, *dodecafonici*, -ce, adj. Care aparține dodecafonismului, privitor la dodecafonism; dodecafonist. Din fr. **dodécaphonique**.

DODECAFONISM s.n. (Muz.) Tehnică de compoziție bazată pe folosirea tuturor celor douăsprezece sunete ale gamei cromatice, considerate ca având aceeași importanță și ducând la desființarea legăturilor tonale normale. Din fr. **dodécaphonisme**.

DODECAFONIST, -Ă, *dodecafoști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține dodecafonismului, privitor la dodecafonism; dodecafonic. 2. S.m. și f. Compozitor care folosește dodecafonismul. Din fr. **dodécaphoniste**.

DODECAGON, *dodecagoane*, s.n. Poligon cu douăsprezece laturi și douăsprezece unghiuri. Din fr. **dodécagone**.

DODECAGONAL, -Ă, *dodecagonal*, -e, adj. De dodecagon, privitor la dodecagon, care formează un dodecagon. Din fr. **dodécagonal**.

DODECASILABIC, -Ă, *dodecasilabici*, -ce, adj. (Despre versuri) Care are douăsprezece silabe. Din fr. **dodecasyllabique**.

DOGMATISM, s.n. Mod de gândire care operează cu teze acceptate necritic, considerate valabile în orice condiții și veșnic. Din fr. **dogmatisme**. Cf. rus. **догматизм**.

DOGMATIST, -Ă, *dogmatiști*, -ste, s.m. și f. (Rar) Dogmatic (3). Din fr. **dogmatiste**.

DOGMATIZA, *dogmatizez*, vb. I. Intrans. (Rar) A vorbi, a expune pe un ton dogmatic, sentențios. Din fr. **dogmatiser**.

DOGMATIZARE, *dogmatizări*, s.f. Acțiunea de a dogmatiza. V. **dogmatiza**.

DOLEANȚĂ, *doleanțe*, s.f. Dorință, cerere, plângere (expusă în scris sau oral). Din fr. **doléance**.

DOLIOCEFAL, -Ă, *doliocefali*, -e, adj. (Despre oameni; adesea substantivat) Care are craniul alungit din față către spate; (despre craniu) alungit din față către spate. [Var.: **dolicocefal**, -ă adj.] Din fr. **dolichocéphale**.

DOLIOCEFALIE s.f. Însușirea de a fi doliocefal, faptul de a aparține tipului doliocefal [Var.: **dolicocefalie** s.f.] Din fr. **dolichocéphalie**.

DOLMEN, *dolmene*, s.n. Monument funerar megalitic, format dintr-o lespede mare de piatră așezată orizontal pe altele dispuse vertical. Din fr. **dolmen**.

DOLOMITĂ s.f. 1. Mineral format din carbonat de calciu și carbonat de magneziu, cristalizat în sistemul romboedric. 2. Rocă cu aspect grăunțos formată din dolomită (1). [Var.: **dolomiț** s.n.] Din fr. **dolomite**.

DOLOMITIC, -Ă, *dolomitici*, -ce, adj. De dolomită, care conține dolomită, care este format din dolomită. Din fr. **dolomitique**.

DOLOMITIZARE s.f. Transformare a rocilor calcaroase în dolomită. - După fr. **dolomitisation**.

DOLOSIV, -Ă, *dolosivi*, -e, adj. (Jur.; despre acțiuni, contracte etc.) Făcut prin înșelăciune, cu rea-credință. Din fr. **dolosif**.

DOM, *domuri*, s.n. 1. Catedrală impunătoare, biserică principală în unele orașe italiene, germane etc.; p. ext. clădire monumentală; p. restr. acoperiș care îmbracă la exterior o cupolă a unei clădiri monumentale. 2. Recipient de oțel montat la partea superioară a corpului unei căldări orizontale de aburi. 3. Structură geologică în formă de boltă largă, circulară sau eliptică. [Var.: (înv., 1) **domă** s.f.] Din fr. **dôme**. Cf. it. **domo**, germ. **Dom**.

DOMENIAL, -Ă, *domeniali*, -e, adj. (Rar) Care aparține unui domeniu (1), privitor la un domeniu. Din fr. **domanial** (după *domeniu*).

DOMENIU, *domenii*, s.n. 1. Proprietate funciară feudală întinsă, care a stat la baza societății medievale în Europa Apuseană. 2. Sector al unei științe, al unei arte; sferă de activitate. 3. (Mat.) Mulțime de puncte situate pe o dreaptă, pe o suprafață, în spațiu, caracterizată prin aceea că pentru fiecare punct există o vecinătate a lui cuprinsă în mulțime și prin faptul că oricare pereche de puncte din mulțime se pot uni printr-o linie poligonală cuprinsă în acea mulțime. 4. (Fiz.) Interval de valori pentru care poate fi folosit un instrument dat de măsură. Din fr. **domaine**. Cf. lat. **dominium**.

DOMESTICITATE s.f. (Rar) Starea, condiția de animal domestic. Din fr. **domesticité**.

DOMICILIA, *domiciliez*, vb. I. Intrans. A-și avea domiciliul undeva; a locui. Din fr. **domicilier**.

DOMICILIERE s.f. Faptul de a *domicilia*. V. **domicilia**.

DOMICILIAR, -Ă, *domiciliari*, -e, adj. Privitor la domiciliu; făcut la domiciliu. Din fr. **domiciliaire**.

DOMINANT, -Ă, *dominanți*, -te, adj., s.f. 1. Adj. Care domină. ♦ (Despre însușiri, factori, trăsături etc.) Predominant, specific, caracteristic. 2. S.f. Trăsătură caracteristică

a unei lucrări, a unui proces etc. **3.** S.f. (Muz.) Treapta a cincea a modului major și a modului minor; acord compus pe această treaptă. Din fr. **dominant**.

DOMINANȚĂ, *dominante*, s.f. Însușirea de a fi dominant; preponderență. Din fr. **dominance**.

DOMINICAN¹, -Ă, *dominicani*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Călugăr sau călugăriță dintr-un ordin catolic întemeiat în Franța la începutul sec. XIII. **2.** Adj. Care aparține dominicanilor¹ (**1**), privitor la dominicani¹. Din fr. **dominicain**.

DOMINICAN², -Ă, *dominicani*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația Republicii Dominicane sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține dominicanilor² (**1**), privitor la dominicani². Din fr. **dominicain**.

DOMINION, *dominioane*, s.n. Nume mai vechi dat statelor din afara insulelor britanice care fac parte din Imperiul Britanic, având statut de suveranitate și egalitate în drepturi cu metropola. Din fr. **dominion**.

DOMINO, *dominouri*, s.n. **1.** Îmbrăcăminte de bal mascat, în formă de mantie lungă cu glugă. ♦ Persoană care poartă la bal o asemenea îmbrăcăminte. **2.** Numele unui joc de societate care se joacă cu 28 de piese plate, dreptunghiulare, însemnate cu un număr de puncte (de la zero la șase) și pe care jucătorii le combină între ele după anumite reguli. [Acc. și: (**2**) *domino*] Din fr. **domino**.

DONCHIHOTESC, -EASCĂ, *donchihotești*, adj. Caracterizat prin donchihotism. [Var.: **donchijotesc**, -ească, **donchișotesc**, -ească adj.] Din fr. **douquichottesque**.

DONCHIHOTISM s.n. (Livr.) Atitudine sau purtare caracteristică omului lipsit de simțul realității, care urmărește scopuri fantastice și irealizabile, manifestând eroism în lupta cu obstacole imaginare. [Var.: **donchijotism**, **donchișotism** s.n.] Din fr. **don-quichottisme**.

DONJON, *donjoane*, s.n. Turnul principal, cel mai bine fortificat al unui castel medieval. Din fr. **donjon**.

DONJUAN, *donjuani*, s.m. (Fam. și ir.) Bărbat care umblă întruna după aventuri amoroase; om seducător, crai. Din fr. **don Juan**.

DONJUANESC, -Ă, *donjuanești*, adj. (Livr.) De donjuan. - **Don Juan** (n. pr.) + suf. -esc.

DOPA, *dopez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) administra (în mod nepermis) substanțe

chimice stimulatoare spre a obține temporar mărirea randamentului fiziologic dincolo de limitele normale, într-o întrecere sportivă. Din fr. **doper**.

DOPARE, *dopări*, s.f. Acțiunea de a (se) *dopa* și rezultatul ei; dopaj. V. **dopa**.

DOPAJ, *dopaje*, s.n. Dopare. Din fr. **dopage**.

DORIAN, -Ă, *dorien*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La pl.) Populație stabilită în antichitate în Pelopones, în Grecia insulară și pe coastele Asiei Mici; (și la sg.) persoană care aparține acestei populații. **2.** Adj. Care aparține dorienilor (**1**), privitor la dorien; doric. Din fr. **dorien**.

DORMEZA, *dormeze*, s.f. Canapea îngustă fără spătar, de obicei cu căpătâi, pe care se poate dormi. Din fr. **dormeuse**.

DORSAL, -Ă, *dorsali*, -e, adj., s.f. **1.** Adj. Care se află în regiunea posterioară (a unei ființe sau a unui organ al ei), privitor la această regiune. **2.** S.f. (Geogr.) Formă complexă de relief care se întinde pe distanță foarte mare pe fundul oceanelor, separând două bazine. Din fr. **dorsal**.

DORSALGIE, *dorsalgii*, s.f. (Med.) Durere în regiunea dorsală. Din fr. **dorsalgie**.

DOSAR, *dosare*, s.n. Totalitatea actelor referitoare la o afacere, la o problemă, la o persoană; *p. ext.* învelitoare (de carton) în care se păstrează aceste acte. ♦ Expr. *A închide dosarul* = a pune definitiv capăt unei acțiuni judiciare, unor cercetări, unei anchete fără să fi ajuns la soluționarea lor în fond; a clasa. *A pune la dosar* = **a**) a pune la o parte, a nu da curs (unei cereri sau unui act); **b**) a nu-i păsa (de ceva), a nu se sinchiși. - După fr. **dossier**.

DOZĂ, *doze*, s.f. (Adesea fig.) Cantitate determinată dintr-o substanță, dintr-un material etc. care produce un anumit efect sau care formează împreună cu altele un amestec, un tot. Din fr. **dose**.

MICRODOZĂ, *microdoze*, s.f. (Farm., Med.) Doză de medicament cu concentrație foarte mică, folosită în homeopatie. - **Micro** + **doză**.

DOZA, *dozéz*, vb. I. Tranz. **1.** A pune împreună, în proporții determinate, substanțele sau materialele care formează un amestec; *p. ext.* a distribui după o anumită măsură elementele care formează un tot. ♦ A determina proporția în care un element, o substanță sau un material intră, împreună cu altele, în compoziția unui tot. ♦ A determina cantitatea de substanță sau de material care produce un anumit efect într-

un amestec. **2.** Fig. A folosi ceva în proporții judicioase, bine echilibrate. Din fr. **doser.**

DOZARE, *dozări*, s.f. Acțiunea de a *doza* și rezultatul ei; dozaj. V. **doza**.

DOZATOR, *dozatoare*, s.n. Aparat sau dispozitiv care dozează. - **Doza** + suf. -*tor* (după fr. *doseur*).

DOZABIL, -**A**, *dozabili*, -e, adj. Care se poate doza, a cărui alcătuire poate fi dozată. Din fr. **dosable**.

DOZAJ, *dozaje*, s.n. **1.** Dozare. **2.** Proporția dintre diferitele substanțe sau materiale care intră în compoziția unui amestec. Din fr. **dosage**.

DOZIMETRIE s.f. Capitol al fizicii care studiază tehnica măsurării dozelor de radiație. Din fr. **dosimétrie**.

DOZIMETRU, *dozimetre*, s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea dozelor de radiație. Din fr. **dosimètre**.

DRAGA, *draghez*. vb. I. Tranz. **1.** A săpa cu draga fundul unei ape și a scoate materialul săpat. **2.** A curăța de mine marine o cale navigabilă. Din fr. **draguer**.

DRAGARE, *dragări*. s.f. Acțiunea de a *draga*; dragaj. V. **draga**.

DRAGA, *drage*. s.f. **1.** Navă special amenajată sau aparatură cu care se draghează. **2.** Instrument în formă de sac sau de plasă cu care se colectează organisme vegetale sau animale de pe fundul apelor. Din fr. **drague**.

DRAGAJ s.n. Dragare. Din fr. **dragage**.

DRAGLINĂ, *dragline*, s.f. Dispozitiv, montat pe un excavator, format dintr-un braț metalic mobil la capătul căruia atârna o cupă manevrată cu cabluri și care servește la săpatul și încărcatul pământului. Din fr. **dragline**.

DRAGLINIST, -**Ă**, *dragliniști*, -ste, s.m. și f. Muncitor care lucrează cu draglină. - **Draglină** + suf. -*ist*.

DRAGON, *dragoane*, s.n. Șiret confecționat din fir metalic și terminat cu un ciucure, care se prinde la mânerul sabiei. Din fr. **dragonne**.

DRAGON², *dragoni*, s.m. **I. 1.** Monstru fabulos, închipuit cu gheare de leu, aripi de vultur și coadă lungă de șarpe. **2.** Specie de șopărlă care trăiește pe copaci în unele regiuni tropicale, având de-a lungul corpului două excrescențe ale pielii în formă de aripi (*Draco volans*). **3.** Reprezentare heraldică având profilul unui chip omenesc cu barba formată din șerpi încolăciți. **4.** (Art.) Numele unei constelații din emisfera boreală, dispusă într-un șir lung de stele terminat cu un fel de cap;

(pop.) Balaurul. **II.** Soldat din cavalerie care lupta atât călare, cât și pedestru. Din fr. **dragon**.

DRAGOR, (1) *dragori*, s.m., (2) *dragoare*, s.n. **1.** S.m. Muncitor care manevrează comenzile unei drage (1). **2.** S.n. Navă de luptă special amenajată pentru îndepărtarea minelor marine. Din fr. **dragueur**.

DRAJEFIAȚ, -**A**, *drajefiați*, -te, adj. (Rar) Care este prezentat sub formă de drajeu. - Cf. fr. *dragéifier*.

DRAJEU, *drajeuri*, s.n. **1.** Bomboană făcută dintr-o migdală, o alună, o cremă etc. acoperită cu o glazură de ciocolată sau de zahăr. **2.** Medicament în formă de pilulă, cu învelișul făcut din zahăr sau din ciocolată. Din fr. **dragée**.

DRAJON, *drajoni*, s.m. Lăstar al unei plante crescut din rădăcină și din care (prin separare) se poate dezvolta o nouă plantă. Din fr. **dragon**.

DRAJONĂ vb. I. Intrans. (Bot.; despre plante) A produce drajoni. Din fr. **drajonner**.

DRAJONAJ, *drajonaje*, s.n. (Bot.) Drajonare. Din fr. **drajonage**.

DRAMATISM s.n. **1.** Încordarea acțiunii, a situației, intensitatea conflictului, profunzimea și ciocnirea sentimentelor care caracterizează o operă (dramatică), un spectacol etc. **2.** Fig. Situație, împrejurare care creează o luptă ascutită între sentimente și interese, conflicte zguduitoare etc.; tensiune. Din fr. **dramatisme**.

DRAMATIZA, *dramatizéz*, vb. I. Tranz. **1.** A prelucra o operă literară (cu caracter epic) pentru a putea fi reprezentată. **2.** Fig. A face ca ceva să devină dramatic (2). ♦ (Ir.) A exagera gravitatea unui eveniment, a unei situații; a lua în tragic. Din fr. **dramatiser**.

DRAMATIZARE, *dramatizări*, s.f. Acțiunea de a *dramatiza* și rezultatul ei.

♦ (Concr.) Piesă de teatru creată prin prelucrarea unei opere literare (cu caracter epic). V. **dramatiza**.

DRAMATURG, *dramaturgi*, -ge, s.m. și f. Autor de piese de teatru. - După fr. **dramaturge**.

DRAMATURGIE s.f. **1.** Totalitatea operelor dramatice care aparțin unui popor, unei epoci, unei școli literare, unui scriitor etc. **2.** Artă de a scrie piese de teatru, de a le pune în scenă și de a le interpreta. Din fr. **dramaturgie**.

DRAPA, *drapez*, vb. I. **1.** Tranz. A împodobi sau a acoperi o fereastră, o ușă etc. cu o draperie; a acoperi un perete, o mobilă etc. cu stofă aranjată în cute. ♦ A

aranja un obiect de îmbrăcăminte în cute dispuse artistic. **2.** Tranz. și refl. A (se) îmbrăca cu un veșmânt larg care cade în falduri. Din fr. **draper**.

DRAPARE, *drapări*, s.f. Acțiunea de a (se) *drapa* și rezultatul ei. V. **drapa**.

DRAPAT, -**A**, *drapați*, -*te*, adj. **1.** Care este împodobit sau acoperit cu o draperie. **2.** Care este dispus în cute; care cade în falduri. V. **drapa**.

DRAPAJ, *drapaje*, s.n. (Rar) Drapare. Din fr. **drapage**.

DRAPERIE, *draperii*, s.f. **1.** Perdea grea de stofă, de catifea etc., prevăzută cu falduri. **2.** Veșmânt larg cu falduri care îmbracă o statuie, un personaj antic etc. Din fr. **draperie**.

DRASTIC, -**Ă**, *drastici*, -*ce*, adj. Foarte aspru, foarte energic; brutal, violent, vehement. ♦ (Despre remedii medicale) Cu efect puternic și rapid. Din fr. **drastique**.

DRAVIDIAN, -**A**, *dravidieni*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană (de rasă intermediară între negri și albi) care locuiește în unele regiuni din India, Sri Lanka și Pakistan sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține dravidienilor(1), privitor la dravidieni. Din fr. **dravidien**.

DREN, *drenuri*, s.n. **1.** Conductă sau canal care colectează și evacuează apă de pe un teren apos, coboară nivelul unei pânze de apă din sol etc. ♦ Strat de piatră spartă sau de pietriș așezat în spatele unui zid de sprijin sau deasupra unei bolți de pod sau de tunel, care colectează apa de infiltrație. **2.** Tub sau meșă de bumbac care înlesnește scurgerea secrețiilor dintr-o plagă. [Var.: (2) *drenă* s.f.] Din fr. **drain**.

DRENA, *drenez*, vb. I. Tranz. **1.** A colecta și a evacua apa de infiltrație de pe un teren, un loc etc. cu ajutorul drenurilor (1). ♦ (Despre o apă curgătoare) A colecta apele provenite din ploi de pe suprafața unui teren, dintr-o rețea hidrografică etc. **2.** A face să se scurgă secrețiile dintr-o plagă cu ajutorul drenului (2). Din fr. **drainer**.

DRENARE, *drenări*, s.f. Acțiunea de a *drena*; drenaj. ♦ Deplasare a țiteiului dintr-un zăcămint spre gaura de sondă săpată în acea regiune. V. **drena**.

DRENAJ, *drenaje*, s.n. Drenare. ♦ Construcție hidrotehnică destinată drenării unui teren. Din fr. **drainage**.

DRESA, *dresez*, vb. I. Tranz. **I.** A învăța, a obișnui, a deprinde un animal să facă, la poruncă, anumite mișcări sau să îndeplinească anumite acțiuni. ♦ Fig. (Peior.) A învăța, a deprinde o persoană să se comporte într-un anumit fel, stabilit de

mai înainte de alții. **II.** (Despre organe de stat sau reprezentanți ai acestor organe) A redacta, a încheia un act (oficial). Din fr. **dresser**.

DRESARE, *dresări*, s.f. Acțiunea de a *dresa*. V. **dreșa**.

DRESAT, -**A**, *dresați*, -*te*, adj. (Despre animale) Deprins, învățat să facă, la poruncă, anumite mișcări sau să îndeplinească anumite acțiuni. ♦ Fig. (Peior.; despre oameni) Deprins să se comporte într-un anumit fel, stabilit de mai înainte de alții. V. **dresa**.

DRESAJ, *dresaje*, s.n. Dresare a unui animal. Din fr. **dressage**.

DRESOR, -**OARE**, *dresori*, -*oare*, s.m. și f. Persoană care se ocupă (într-un circ) cu dresarea animalelor. Din fr. **dresseur**.

DREZINĂ, *drezine*, s.f. Vehicul ușor, asemănător cu un vagonet, acționat cu mâna, cu pedale sau cu un motor, care servește la transporturi ușoare pe o linie ferată. Din fr. **draisine**.

AUTODREZINĂ, *autodrezine*, s.f. Drezină autopropulsată. - **Auto-** + **drezină**.

DRIBLA, *driblez*, vb. I. Intrans. (Sport) A conduce mingea sau pucul (cu piciorul, mâna, crosa etc.) în așa fel încât să-și înșele adversarul direct și să poată trece de el. ♦ Tranz. A-și înșela și a-și depăși adversarul direct printr-o conducere înșelătoare a mingii sau a pucului. ♦ P. gener. (Fam.) A păcăli, a înșela. Din fr. **dribbler**.

DRIBLAJ, *driblaje*, s.n. Faptul de a *dribla*. - **Dribla** + suf. -*aj*.

DRIBLARE, *driblări*, s.f. Acțiunea de a *dribla* și rezultatul ei; dribling. V. **dribla**.

DRIBLER, -**Ă**, *dribleri*, -*e*, s.m. și f. Jucător într-o echipă sportivă care driblează cu succes ori căruia îi place să dribleze. Din fr. **dribbleur**.

DROG, *droguri*, s.n. **1.** Substanță de origine vegetală, animală sau minerală care se întrebuințează la prepararea unor medicamente și ca stupefiant. **2.** (Fam.) Medicament. Din fr. **drogue**.

DROGA, *droghez*, vb. I. Tranz. și refl. A administra sau a lua stupefiant; a administra sau a lua medicamente în cantități excesive. Din fr. **droguer**.

DROGARE, *drogări*, s.f. Acțiunea de a (se) *droga* și rezultatul ei. V. **droga**.

DROHERIE, *drogherii*, s.f. Magazin în care se vând articole de parfumerie și de

toaletă, precum și unele preparate farmaceutice. Din fr. **droguerie**.

DROGHIST, -Ă, *droghiști*, -ste, s.m. și f. Persoană calificată care servește într-o drogherie; proprietar al unei drogherii. Din fr. **droguiste**.

DROMADER, *dromaderi*, s.m. Cămilă cu o singură cocoasă (*Camelus dromedarius*). [Var.: (înv.) **dromaderă** s.f.] Din fr. **dromadaire**.

DROMOFOBIE s.f. (Med.) Teamă patologică de călătorie. Din fr. **dromophobie**.

DROMOMANIE, *dromomanii*, s.f. (Med.) Simptom la unii bolnavi psihici manifestat printr-un impuls irezistibil de a vagabonda; manie ambulatorie. Din fr. **dromomanie**.

DROSOFILĂ, *drosofile*, s.f. (La pl.) Gen de musculițe ale căror larve trăiesc în materii aflate în stare de fermentație sau de putrefacție (*Drosophila*); (și la sg.) musculiță din acest gen. Din fr. **drosophile**.

DRUIDIC, -Ă, *druidici*, -ce, adj. Care aparține druizilor, privitor la druizi. Din fr. **druidique**.

DRUMLIN, *drumline*, s.n. Formă de relief de origine glaciară, având un contur eliptic. Din fr. **drumlin**.

DRUPACEE, *drupacee*, s.f. (La pl.) Grup de pomi fructiferi cu fructele drupe; (și la sg.) pom fructifer din acest grup. Din fr. **drupacé**.

DRUZĂ, *druze*, s.f. 1. Grup de cristale care se formează pe pereții cavităților unor roci și filoane. 2. Cristale din oxalat de calciu formate în unele țesuturi vegetale. Din fr. **druze**.

DUALISM s.n. 1. Concepție, doctrină care consideră ca principiu al existenței două elemente diferite și ireductibile, materia și spiritul. 2. (Impr.) Dualitate. 3. Formă de conducere statală realizată, în 1867, printr-o uniune personală între Austria și Ungaria. Din fr. **dualisme**.

DUALIST, -Ă, *dualiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Al dualismului, privitor la dualism; propriu, caracteristic dualismului. 2. S.m. și f. Adept al dualismului (1). Din fr. **dualiste**.

DUBLA, *dublez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni de două ori mai mare; a (se) îndoi. 2. Tranz. A reuni două materiale, punându-le unul peste altul. ♦ A căptuși, a acoperi cu un alt material. 3. Tranz. A face o lucrare similară cu alta

existentă sau care servește aceluiași scop ca și prima. 4. Tranz. (În teatru, la operă etc.) A înlocui pe titularul unui rol; a juca, a interpreta un rol, alternativ cu titularul lui. ♦ (În film) A înlocui pe titularul rolului în scenele primejdioase, care cer calități fizice deosebite; a realiza dublajul unui actor. ♦ (Sport) A se plasa înapoia coechipierilor din apărare, pentru a putea preveni contraatacurile jucătorilor din echipa adversă. 5. Tranz. (Despre nave) A înconjură, a ocoli un cap. Din fr. **doubler**.

DUBLARE, *dublări*, s.f. Acțiunea de a (se) dubla și rezultatul ei. V. **dubla**.

DUBLAT, -Ă, *dublați*, -te, adj. 1. (Aproximativ) de două ori mai mare sau mai mult; îndoit (II). 2. (Despre obiecte de îmbrăcăminte, de încălțăminte) Căptușit cu alt material. 3. (Despre actori) înlocuit în unele scene de alt actor. ♦ (Despre filme) Cu dialogul din coloana sonoră originală înlocuit cu o versiune tradusă oral. V. **dubla**.

DUBLU, -Ă, *dubli*, -e, adj. 1. (Adesea substantivat) Care este de două ori mai mare sau cuprinde de două ori mai mult în raport cu o cantitate dată; îndoit. ♦ *Cuvânt* (sau *vorbă*, *afirmație* etc.) Cu *dublu sens* (sau *înțeles*) = cuvânt (sau afirmație etc.) cu două înțelesuri, echivocă. ♦ Compuse: *dublu-decalitru*, s.m. = unitate de măsură de capacitate pentru cereale, egală cu 20 de litri; vas având această capacitate; *dublu-decimetru* s.m. = riglă cu lungimea de 20 de centimetri; *dublu-ster* s.m. = unitate de măsură pentru volumul lemnelor, egală cu doi metri cubi. 2. Alcătuit din două elemente sau părți egale, identice ori asemănătoare; care are loc între două elemente; care se face în două locuri. ♦ Expr. (Substantivat) *A da o dublă* = (la unele jocuri cu zaruri) a cădea același număr de puncte la ambele zaruri. (Adverbial) *A vedea dublu* = a) a vedea două imagini ale aceluiași obiect; a vedea tulbure; b) a fi amețit de băutură. ♦ (Substantivat, m.) *Dublu băieți* (sau *fete*, *mixt*) (și eliptic) = partidă de tenis sau de tenis de masă la care participă câte doi jucători de fiecare parte. 3. (În sintagma) *Minge dublă* (și substantivat, f.) = mișcare nereglementară constând (la volei și la handbal) în atingerea mingii de către jucător de două sau de mai multe ori consecutiv în

momentul primirii sau (la tenis și la tenis de masă) în lăsarea mingii să atingă de două ori la rând aceeași parte a terenului sau a mesei de joc. Din fr. **double**.

DUBLĂ, *duble*, s.f. (Pop.) 1. Măsură de capacitate pentru cereale egală cu un dublu-decalitru; baniță. 2. Pâine de două ori mai mare decât cea obișnuită. [Var.: **dublu** s.n.] - Refăcut din **dublu**[-decalitru].

DUBLAJ, *dublaje*, s.n. Faptul de a dubla; (în special) înregistrare a dialogului sau a cântecului vocal dintr-un film de către o altă persoană decât titularul rolului respectiv și cu maximum de sincronizare; înlocuire a dialogului din coloana sonoră originală a unui film cu o versiune tradusă oral. Din fr. **doublage**.

DUBLE s.n. (Obiect de) metal placat cu un strat subțire de aur sau de platină. Din fr. **doublé**.

DUBLET, *dublete*, s.n. 1. Al doilea exemplar al unui obiect (carte, medalie, marcă etc.), păstrat într-o colecție. 2. Fiecare dintre cuvintele cu același etimon, dar cu aspect fonetic și uneori cu sens diferit, care au intrat într-o limbă dată în momente sau pe căi diferite. 3. (Fiz.) Dipol. 4. (Fiz.) Pereche de linii spectrale cu lungimi de undă apropiate. Din fr. **doublet**.

DUBLON, *dublioni*, s.m. Veche monedă spaniolă de aur. Din fr. **doublon**.

DUBLURĂ, *dubluri*, s.f. 1. Actor, cântăreț etc. care înlocuiește într-un spectacol pe titularul rolului. ♦ Persoană care înlocuiește un actor de film în scenele periculoase, la unele repetiții, când se reglează lumina pentru filmare etc. 2. Țesătură (subțire), vatelină, vată, blană etc. care servește la căptușirea unui obiect de îmbrăcăminte. Din fr. **doublure**.

DUCTILITATE s.f. Proprietatea unui metal de a putea fi prelucrat în fire sau în foi foarte subțiri. Din fr. **ductilité**.

DULCINEE s.f. (Fam. și ir.) Femeie iubită; femeie care constituie obiectul unei iubiri ridicole. Din fr. **dulcinee**.

DULIE, *dulii*, s.f. Piesă metalică în care se fixează becul electric și care asigură contactul becului cu rețeaua electrică; fasung. - După fr. **douille**.

DUMPER, *dumpere*, s.n. Basculantă la care scaunul se rotește permițând

conducerea înainte și înapoi. Din fr. **dumper**.

DUNĂ, *dune*, s.f. Formă de relief cu aspectul unor coame paralele, apărute sub acțiunea vântului în regiunile nisipoase. Din fr. **dune**.

DUNETĂ, *dunete*, s.f. Parte mai înaltă de la pupa unei nave (unde se află cabinele căpitanului și ale ofițerilor sau ale întregului echipaj). Din fr. **dunette**.

DUO, *duouri*, s.n. (Muz.) Duet. Din fr. **duo**.

DUODECIMAL, -**Ă**, *duodecimali*, -e, adj. Care are la bază diviziunea în 12 unități; al cărui număr de bază este 12. Din fr. **duodécimal**.

DUODENAL, -**Ă**, *duodenali*, -e, adj. Al duodenului, privitor la duoden; care se formează în duoden. Din fr. **duodénal**.

DUODENITĂ, *duodenite*, s.f. Inflamație a mucoasei care căptușește duodenul. Din fr. **duodénite**.

DUOTRIODĂ, *duotriode*, s.f. Tub electronic care conține două triode. Din fr. **duotriode**.

DUPLEX, *duplexuri*, s.n. 1. Procedeu sau (concr.) aparat care permite comunicarea simultană bilaterală între două posturi telegrafice sau telefonice. 2. Procedeu de reproducere în două culori a unor ilustrații monocrome (prin contrast). 3. Hârtie sau carton fabricate prin lipirea a două straturi. 4. Apartament construit pe două nivele. Din fr. **duplex**.

DUPLICA, *duplic*, vb. I. Tranz. (Rare) A face un duplicat. Din fr. **dupliquer**.

DURACRYL s.n. (Med.) Material acrilic dur, alb sau roz, folosit în stomatologie. Din fr. **duracryl**.

DURAMEN, *duramenuri*, s.n. Partea centrală a lemnului din trunchiul și ramurile unui arbore. Din fr. **duramen**.

DURATĂ, *durate*, s.f. Interval de timp în care se petrece, se desfășoară o acțiune; timpul cât durează ceva. ♦ Spec. Timpul cât ține intonarea sau executarea unei note muzicale; valoarea unei note. ♦ Spec. Interval de timp situat între două evenimente succesive și de aceeași natură. *Durată recreației*. - După fr. **durée**. Cf. it. *durata*.

DURATIV, -**Ă**, *durativi*, -e, adj. (Despre verbe) Care arată că o acțiune durează, nu este momentană; (despre timpurile

verbelor) care arată că o acțiune este în curs de desfășurare, nu este terminată. Din fr. **duratif**.

DURILON, *duriloane*, s.n. (Franțuzism.) Bătătură (2). Din fr. **durillon**.

DURIT s.n. Mineral organic amorf, de culoare neagră-cenușie, dur și mat, component al cărbunilor de pământ. Din fr. **durit**.

DUȘ, *dușuri*, s.n. **1.** Instalație sanitară sau tehnică prin care se asigură țâsnirea reglabilă și concomitentă a mai multor jeturi mici de apă. **2.** Ansamblu de jeturi de apă realizate cu ajutorul dușului (**1**); *p. ext.* spălare etc. făcută prin acest mijloc. ♦ Fig. Vorbă, veste, întâmplare neașteptată și neplăcută. Din fr. **douche**.

EBENIN, -Ă, *ebenini*, -e, adj. Negru ca abanosul. Din fr. **ébénin**.

EBENIST, -Ă, *ebenişti*, -ste, s.m. şi f. 1. Tâmplar specializat în placarea mobilei; *p. ext.* tâmplar care execută lucrări de tâmplărie fină; artizan de mobilier. 2. Persoană care confecţionează sau vinde obiecte din lemn de abanos. Din fr. **ébéniste**.

EBENISTICĂ, s.f. Tâmplărie de mare fineţe. Din **ebenist**. Cf. fr. **ébénisterie**.

EBENISTERIE, s.f. 1. Meşteşugul ebenistului. 2. Atelierul ebenistului. Din fr. **ébénisterie**.

EBONITĂ, *ebonite*, s.f. Material plastic obţinut de obicei prin vulcanizarea cauciucului cu sulf şi având, pentru proprietăţile sale electroizolante şi anticorozive, numeroase întrebuinţări în industrie. [Var.: **ebonit** s.n.] Din fr. **ébonite**.

EBOŞA, *eboşez*, vb. I. Tranz. A lamina un lingou în scopul suprimării, prin comprimare, a golurilor interioare sau uniformizării materialului respectiv. Din fr. **ébaucher**.

EBOŞARE, *eboşări*, s.f. Acţiunea de a *eboşa* şi rezultatul ei. V. **eboşa**.

EBOŞĂ, *eboşe*, s.f. 1. Semifabricat obţinut prin deformare plastică din lingouri. 2. Primul stadiu în vederea realizării unei opere în arta plastică, indicând forma generală. ♦ Schiţă, crochiu. Din fr. **ébauche**.

EBOŞOAR, *eboşoare*, s.n. 1. Spatulă din lemn, fier sau os, cu care sculptorii modelează argila, ceara etc. 2. daltă folosită de olari, dulgheri etc. Din fr. **ébauchoir**.

EBRAIST, -Ă, *ebraişti*, -ste, s.m. şi f. Specialist în limba şi cultura ebraică. Din fr. **hébraïste**.

EBULIOMETRU, *ebulimetre*, s.n. Aparat care serveşte la determinarea concentraţiei alcoolice a unui lichid, prin stabilirea punctului lui de fierbere în comparaţie cu cel al apei. Din fr. **ébulliomètre**.

EBULIOSCOP, *ebulioscoape*, s.n. (Tehn.) Ebulimetru. Din fr. **ébullioscope**.

EBULIOSCOPIE, s.f. Metodă fizico-chimică de determinare a maselor moleculare ale componentelor dizolvate dintr-o soluţie, care se bazează pe proprietatea soluţiilor de a fierbe la

temperaturi mai înalte decât dizolvantul pur. Din fr. **ébullioscopie**.

EBULIŢIE, *ebuliţii*, s.f. (Livr.) Fierbere. Din fr. **ébullition**.

ECARISA, *ecarisez*, vb. I. Tranz. 1. A tăia buşteni pentru a-i transforma în scânduri groase, prismatice. 2. A jupui pielea de pe animalele moarte. - Cf. fr. *équarrier*.

ECARISARE s.f. Acţiunea de a *ecarisa* (1) şi rezultatul ei; operaţie manuală de tăiere şi de fasonare a buştenilor pentru a se obţine diferite piese de lemn prismatice (frinzi, traverse etc.) V. **ecarisa**.

ECARISAT, -A, *ecarisaţi*, -te, adj. (Despre lemne, buşteni etc.) Tăiat în formă prismatică. V. **ecarisa**.

ECARISAJ s.n. 1. Operaţie de tratare şi de prelucrare a cadavrelor de animale şi a resturilor de la abatoare în vederea transformării lor în produse furajere sau industriale (făină de oase, de sânge, clei etc.) ♦ Întreprindere care execută această operaţie. ♦ Operaţie de strângere a cadavrelor de animale. 2. Acţiune de stârpire a câinilor vagabonzi. Din. fr. **équarissage**.

ECARLAT adj. invar., s.n. 1. Adj. invar. Roşu stacojiu, vişiniu. 2. S.n. Colorant sintetic roşu-vişiniu, folosit în industrie. Din fr. **écarlate**.

ECARTAMENT, *ecartamente*, s.n. Distanţa dintre urmele lăsate pe teren de roţile aceleiaşi osii ale unui vehicul; distanţa dintre feţele interioare ale celor două şine de cale ferată. Din fr. **écartement**.

ECARTE s.n. (Rar) Numele unui joc de cărţi la care participă două persoane. Din fr. **écarté**.

ECHER, *echere*, s.n. 1. Instrument în formă de triunghi-dreptunghic, întrebuinţat în desenul tehnic şi în operaţiile de trasare pentru desenarea şi verificarea dreptelor paralele, a dreptelor perpendiculare cu o direcţie dată; colţar. 2. Instrument topografic cu ajutorul căruia se orientează fixarea pe teren a aliniamentelor perpendiculare. Din fr. **équerre**.

ECHIDISTANŢA, *echidistanţe*, s.f. (Top.) Diferenţa constantă de înălţime dintre cotele a două puncte situate pe două curbe de nivel. Din fr. **équidistance**.

ECHIDNA, *echidne*, s.f. Animal insectivor lung de circa 25 cm, cu corpul acoperit cu spini şi cu botul cărnos foarte ascuţit (*Tachyglossus aculeata*). Din fr. **échidné**.

ECHILIBRA vb. I. tr. A pune, a ţine în echilibru. ♦ A fixa proporţiile juste dintre

doă sau mai multe lucruri, situații etc. ♦ A face ca veniturile dintr-un buget să fie (aproape) egale cu cheltuielile. Cf. fr. *équilibrer*.

AUTOECHILIBRARE,

autoechilibrări, s.f. Echilibrare (la roțile de automobil). - **Auto** + **echilibrare**.

ECHILIBRAT, -Ă, echilibrati, -te, adj.

1. Care se află în stare de echilibru. ♦ (Despre două valori, prețuri, bugete) just proporționat unul față de altul. 2. Fig. (Despre oameni) Cumpănit, ponderat, chibzuit. V. **echilibra**. Cf. fr. *équilibré*.

NEECHILIBRAT, -Ă, neechilibrati, -te, adj.

1. Care nu se află în stare de echilibru. ♦ (Despre valori, prețuri, bugete) Care nu este just proporționat.

2. Fig. (Despre oameni) Nechibzuit, necumpătat. - **Ne-** + **echilibrat**.

REECHILIBRA, reechilibrez, vb. I.

Tranz. și refl. A readuce sau a reveni la starea de echilibru. - **Re-** + **echilibra**.

REECHILIBRARE, reechilibrări, s.f.

Acțiunea de a (se) *reechilibra* și rezultatul ei; revenire la starea de echilibru. V. **reechilibra**.

ECHILIBRIST, -Ă, echilibrști, -ste, adj., s.m. și f. I.

(Persoană) care s-a specializat în echilibristică. 2. Fig. (Persoană) care se strecoară cu îndemănare printre dificultăți. Din fr. *équilibriste*.

ECHILIBRISTICĂ s.f. I.

Arta de a-și păstra echilibrul în diferite poziții sau mișcări dificile ale corpului; număr de circ al echilibristului. 2. Fig. capacitatea de a se strecura cu îndemănare printre situații dificile; totalitatea eforturilor și mijloacelor întrebuintate pentru a ieși dintr-o situație dificilă. Din **echilibrist**. Cf. germ. *Equilibristik*.

ECHILIBROR, echilibroare, s.n.

Dispozitiv cu ajutorul căruia se echilibrează țevile tunurilor. Din fr. *équilibreur*.

ECHIMOZA, echimoze, s.f.

Pată de culoare roșie-vineție, evoluând până la galben, apărută pe piele prin ieșirea sângelui la suprafață în urma unei lovituri; vânătăie, vinețeală. Din fr. **ecchymose**.

ECHINISM s.n. Deformație a piciorului la oameni, asemănătoare cu un picior de cal, care are drept consecință călcarea numai pe vârful degetelor. Din fr. **équinisme**.

ECHINOCOC, echinococi, s.m. I. Vierme parazit din clasa cestodelor, care se dezvoltă ca larvă în unele organe ale rumegătoarelor, porcilor sau omului, iar ca adult în intestinul carnivorelor (*Echinococcus granulosus*). 2. Chist hidatic

provocat de echinococ (1). Din fr. **échinocoque**.

ECHINOCOZOĂ, echinococoze, s.f. Boală parazitară, frecventă la om și la animale, provocată de echinococ și manifestată prin apariția unor chisturi pline cu lichid transparent în plămâni, ficat etc.; hidatioză. Din fr. **échinococose**.

ECHINOCTIAL, -Ă echinoctiali, -e, adj.

Referitor la echinocțiu, care aparține echinocțiului. ♦ *Punct echinoctial* = fiecare dintre cele două puncte de intersecție ale eclipticii cu ecuatorul ceresc, în care se află soarele la echinocțiu. [Var.: **echinoxial, -ă** adj.] Din fr. **équinoxial**.

ECHINODERM, echinoderme, s.n. (La pl.) Încrengătură de animale marine nevertebrate, cu schelet extern calcaros format din plăci, și care se mișcă cu ajutorul ambulacrelor; (și la sg.) animal care face parte din această încrengătură. Din fr. **échinodermes**.

CHIPA, echipez, vb. I. Tranz. 1. A înzestra o navă, un avion, o armată, un soldat etc. cu cele necesare în vederea unei acțiuni, unei călătorii etc. ♦ Refl. A-și pune echipamentul; *p. gener.* a se îmbrăca. 2. A dota cu echipament o întreprindere, o instalație etc. Din fr. **équiper**.

CHIPARE, echipări, s.f. Acțiunea de a (se) *echipa* și rezultatul ei; îmbarcare; pregătire; înzestrare. V. **echipa**.

CHIPAT, -Ă, echipați, -te, adj. Prevăzut, înzestrat cu echipamentul sau cu instrumentele necesare. V. **echipa**.

DEZECHIPA, dezechipéz, vb. I. Tranz. A lua înapoi unui soldat (care a terminat stagiul militar) sau unei unități militare echipamentul; a scoate echipamentul de pe un vas de război. ♦ Refl. A-și scoate echipamentul; *p. gener.* a se dezbrăca. - **Dez-** + **echipa**. Cf. fr. *déséquiper*.

DEZECHIPARE, dezechipări, s.f. Acțiunea de a (se) *dezechipa*. V. **dezechipa**.

DEZECHIPAT, -Ă, dezechipați, -te, adj. Care nu mai are echipament sau care are echipamentul descompletat; care nu și-a pus (încă) echipamentul. V. **dezechipa**.

CHIPAJ, echipaje, s.n. 1. Totalitatea personalului de conducere și de servire a unei nave, a unui avion, a unui tanc etc. 2. Grup de sportivi care se găsesc pe o ambarcație, un avion, un bob, o motocicletă etc. și care participă la conducerea acestora. 3. Partea fixă sau partea mobilă a unui instrument. 4. (Ieșit din uz) Trăsură de lux

(împreună cu caii înhămați la ea). Din fr. **équiperage**.

ECHIPAMENT, *echipamente*, s.n. 1. Totalitatea obiectelor de îmbrăcăminte, de încălțăminte și de accesorii cu care este dotat un militar, un sportiv, un excursionist, un scafandru etc. pentru a (se) echipa. 2. Ansamblu de piese, de dispozitive și de mecanisme, împreună cu elementele de legătură, aparținând unei instalații, unei mașini etc. și îndeplinind o anumită funcție în cadrul acestor sisteme tehnice. ◇ *Echipament de bord* = ansamblu de aparate, mecanisme și instalații care servește pentru controlul zborului și funcționării motorului unui avion, precum și pentru asigurarea condițiilor de confort în interiorul acestuia. *Echipament de campanie* = echipament pe care îl poartă soldații pe front sau la instrucție. Din fr. **équipement**.

ECHIPARTIȚIE, *echipartiții*, s.f. Repartizare egală a unei substanțe, a unei forțe etc. între diversele componente ale unui ansamblu. Din fr. **équipartition**.

ECHIPĂ, *echipe*, s.f. Grup de oameni care, sub conducerea unui șef, îndeplinesc în același timp o muncă sau o acțiune comună. ◇ *Spirit de echipă* = legătură spirituală între membrii unei echipe, care stă la baza conlucrării lor. ♦ Grup de sportivi constituit într-o formație, în cadrul căreia se antrenează, sub conducerea unui specialist, și participă la competiții. ♦ Fiecare dintre cele două formații care își dispută un meci (de fotbal, baschet, hochei, polo etc.). Din fr. **équipe**.

PREECHIPĂ, *preechipe*, s.f. Echipă din care se selecționează jucătorii pentru un meci oficial (important). - **Pre-** + **echipă**.

ECHIPIER, -Ă, *echipieri*, -e, s.m. și f. Membru al unei echipe sportive. Din fr. **équipier**.

ECHIPOLENT, -Ă, *echipolenți*, -te, adj. (Rar) De forțe, de valori egale. ♦ (Despre noțiuni sau judecăți) Care exprimă în forme diferite același conținut. Din fr. **équipollent**.

ECHIPOLENȚĂ s.f. (Rar) Egalitate de forțe, de puteri. ♦ (Log.) Echivalență. Din fr. **équipollence**.

ECHIPOTENȚIAL, -Ă, *echipotențiali*, -e, adj. (Fiz.; despre o linie sau o suprafață) Pe care potențialul are aceeași valoare. Din fr. **équipotentiel**.

ECHISCALAR, -Ă, *echiscalari*, -e, adj. (Mat.) Calitate a unei linii, a unei suprafețe sau a unei porțiuni din spațiu de a fi locul geometric al punctelor în care un scalar de

câmp are aceeași valoare. Din fr. **équiscalaire**.

ECHITABIL, -Ă, *adj.* întemeiat pe dreptate, pe adevăr; nepărtinitor, just. Din fr. **équitable**.

NEECHITABIL, -Ă, *neechitabili*, -e, adj. (Adesea adverbial) Care nu este echitabil; nedrept, inechitabil. *Schimburi comerciale neechitabile*. - **Ne-** + **echitabil**.

ECHIUNITAR, -Ă, *echiunitari*, -e, adj. (Mat.) Egal cu unitatea. Din fr. **équiuunitaire**.

ECHIVALENȚĂ, *echivalențe*, s.f. 1. Egalitate de valoare, de semnificație, de sens; calitatea a ceea ce este echivalent. ◇ *Examen de echivalență* = examen pe care trebuie să-l treacă acela care cere recunoașterea, cu drepturi egale, a unei diplome (nerecunoscute de stat) sau care vrea să treacă de la un tip de școală la altul. ♦ (Log.) Raport existent între două enunțuri care sunt adevărate sau false împreună. 2. (Med.) Denumire dată unei crize de natură epileptică, care se manifestă sub altă formă decât cea convulsivă. 3. (Mat.) Relație simetrică, reflexivă și tranzitivă între elementele unei mulțimi. Din fr. **équivalence**.

ECLAMPSIE, *eclampsii*, s.f. Sindrom întâlnit la femeile gravide la sfârșitul sarcinii sau imediat după expulzia fătului și manifestat prin pierderea cunoștinței, crampe, convulsii, comă. ◇ *Eclampsie puerilă* = boală de copii datorată tulburărilor de funcționare a glandei tiroide. Din fr. **eclampsie**.

ECLAMPTIC, -Ă, *eclamptici*, -ce, adj. (Med.) Cu caracter de eclampsie, de eclampsie. Din fr. **éclamptique**.

ECLATA, *eclatez*, vb. I. Intrans. (Franțuzism) A străluci, a impresiona puternic prin strălucire. ♦ Fig. A izbucni, a se manifesta violent, brusc. Din fr. **éclater**.

ECLATANT, -Ă, *eclatanți*, -te, adj. (Franțuzism) Care impresionează puternic, care produce vâlvă; răsunător. Din fr. **éclatant**.

ECLATOR, *eclatoare*, s.n. Aparat electric folosit pentru măsurarea tensiunilor înalte, format din doi electrozi între care se produce o descărcare electrică dacă tensiunea dintre ei depășește o anumită valoare. Din fr. **éclateur**.

ECLECTIC, -Ă, *eclectici*, -ce, adj. (Adesea substantivat) Care adoptă sau susține eclectismul; caracterizat prin eclectism. Din fr. **éclectique**.

ECLECTISM s.n. 1. Îmbinare mecanică, hibridă a unor puncte de vedere sau concepții eterogene sau opuse; lipsă de consecvență în convingeri, în teorii. 2. Sistem de gândire neunitar, care, fără a se întemeia pe idei originale, alege din diverse sisteme de gândire, stiluri artistice etc. ceea ce i se pare mai bun. Din fr. **éclectisme**.

ECLER, *ecleruri*, s.n. Prăjitură făcută dintr-un fel de gogoși de aluat alungite, umplute cu cremă și acoperite cu glazură de șerbet, ciocolată etc. [Pl. și: **eclere**] Din fr. **éclair**.

ECLERAJ, *ecleraje*, s.n. (Livr.) Iluminare artificială puternică Din fr. **éclairage**.

ECLEROR, *eclerori*, s.m. (Inv.) Soldat trimis înaintea unei unități sau unei armate ca să cerceteze poziția și mișcările inamicului; iscoadă Din fr. **éclairreur**.

ECLEZIARH, *ecleziarhi*, s.m. Cleric care are în grijă sa rânduiala serviciului religios într-o biserică sau într-o mănăstire. Din fr. **éclésiarque**.

ECLEZIAST s.n. Una din părțile Bibliei, atribuită împăratului Solomon. Din fr. **ecclésiaste**.

ECLIMETRU, *eclimetre*, s.n. Instrument topografic care servește la determinarea distanței zenitale a unui punct sau a diferenței de nivel între două zone cotate. Din fr. **éclimètre**.

ECLIPSA, *eclipsez*, vb. I. Tranz. 1. (La pers. 3) A întunece total sau parțial un corp cereșc, interpunându-se în calea razelor lui de lumină sau între el și soare. 2. Fig. A pune, a lăsa în umbră, a întunece, a umbri; a întrece, a depăși pe cineva (în merite, în strălucire). ♦ Refl. (Fam.) A se face nevăzut, a pleca pe furiș; a dispărea. Din fr. **éclipser**.

ECLIPSARE, *eclipsări*, s.f. Faptul de a (se) eclipsa. V. **eclipsa**.

ECLIPTIC, -*Ă ecliptici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Orbită imaginară descrisă de soare în mișcarea lui anuală aparentă pe sfera cerească. 2. Adj. Privitor la ecliptică (1), raportat la ecliptică. *Coordonate ecliptice*. Din fr. **écliptique**.

ECLISĂ, *eclise*, s.f. 1. Piesă plată de metal, de lemn etc. cu care se acoperă rostul dintre două piese. 2. (La pl.) Pereții laterali ai unui instrument cu coarde. Din fr. **éclisse**.

ECLOZIONATOR, *eclozionatoare*, s.n. Compartiment al incubatorului în care are loc procesul de ieșire a puilor din ou. Din fr. **éclosionnateur**.

ECLOZIONE, *ecloziuni*, s.f. 1. Ieșire a puilui din ou în urma incubăției. 2. Fig. Ieșire la iveală; înflorire. 3. (Med.; în forma

ecloziune) Intervenție chirurgicală prin care o porțiune dintr-un organ, fără a fi extirpată, este scoasă din circuitul fiziologic. [Var.: **eclozione** s.f.] Din fr. **éclosion**.

ECLUZA, *ecluzez*, vb. I. 1. Tranz. A închide cu o ecluză. 2. Intrans. (Despre nave) A trece printr-o ecluză. Din fr. **écluser**.

ECLUZARE s.f. Acțiunea de a ecluza și rezultatul ei. V. **ecluza**.

ECLUZA, *ecluze*, s.f. Construcție hidrotehnică specială, executată pe traseul unei căi navigabile, care permite trecerea navelor dintr-o porțiune a traseului cu nivel de apă mai ridicat în altă porțiune cu nivel de apă mai scăzut și invers. ♦ *Ecluză de salvare* = cameră metalică, de formă tronconică, montată pe corpul unui submarin, care permite ieșirea echipajului în caz de naufragiu fără inundarea submarinului. Din fr. **écluse**.

ECLUZIST, -*Ă, ecluziști*, -*ste*, s.m. și f. Lucrător la ecluză. - **Ecluză** + suf. -*ist*.

ECOENCEFALOGRAFIE, *ecoencefalografii*, s.f. (Med.) Metodă de investigare a integrității sistemului nervos central prin folosirea ultrasunetelor. Din fr. **écho-encéphalographie**.

ECOGRAFIC, -*Ă, ecografici*, -*ce*, adj. (Med.) Referitor la ecografie, de ecografie. Din fr. **échographique**.

ECOGRAFIE s.f. (Med.) Metodă de diagnosticare prin ultrasunete; ultrasonografie. Din fr. **échographie**.

ECOLALIE s.f. Simptom al unor boli nervoase care se manifestă prin repetarea automată a sunetelor auzite la alții. ♦ Repetarea automată a vorbelor altuia. Din fr. **écholalie**.

ECOLOCAȚIE s.f. Reperaj al obstacolelor cu ajutorul ultrasunetelor. Din fr. **écholocation**.

ECOLOG, -*Ă, ecologi*, -*e*, s.m. și f. Specialist în ecologie. Din fr. **écologue**.

ECOLOGIC, -*Ă, ecologici*, -*ce*, adj. Care aparține ecologiei, privitor la ecologie. Din fr. **écologique**.

ECOMETRIC, -*Ă, ecometrici*, -*ce*, adj. De ecometrie. Din fr. **écométrique**.

ECOMETRIE s.f. Operație de măsurare a nivelului unui lichid în sonde. Din fr. **écométrie**.

ECOMETRU, *ecometre*, s.n. Aparat folosit mai ales pentru aprecierea adâncimii nivelului de lichid din gurile de sondă, pe baza reflexiei undelor sonore. Din fr. **écomètre**.

ECOMIMIE s.f. Simptom al unor boli nervoase care se manifestă prin repetarea

gesturilor făcute de alții. Din fr. **écomomie**.

ECONOM, -OAMĂ, *economi, -oame*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care face economii, care cheltuiește cu cumpătare; strângător, adunător, cumpătat. ♦ (Peior.) Zgârcit. **2.** S.m. și f. (În trecut) Persoană însărcinată cu administrarea unei instituții, a averii cuiva etc.; administrator. ♦ Îngrijitor al veniturilor unei mănăstiri. Din fr. **économe**.

ECONOMAT, *economate*, s.n. (Ieșit din uz) Magazin de aprovizionare în cadrul unei întreprinderi și instituții, care avea drept scop procurarea bunurilor de consum de primă necesitate pentru salariați și pentru familiile lor. Din fr. **économat**.

ECONOMETRIC, -Ă, *econometrici, -ce*, adj. (Tehn.) De econometrie. Din fr. **économétrique**.

ECONOMETRIE s.f. Ansamblul metodelor matematice și statistice folosite ca instrument de studiere a corelațiilor cantitative ale fenomenelor și proceselor economice. Din fr. **économétrie**.

ECONOMIC, -Ă, *economici, -ce*, adj. **1.** Care aparține economiei, privitor la economie; economicesc. **2.** (Și adv.) Care cere puține cheltuieli, care permite economii; ieftin, convenabil, economicos. Din fr. **économique**.

ECONOMICESC, -EASCĂ, *economicești*, adj. (Înv.) Economic (**1**). - **Economic** + suf. -*esc*.

ECONOMICESTE adv. Din punct de vedere economic. - **Economic** + suf. -*este*.

ECONOMICITATE s.f. Grad de economie. - **Economic** + suf. -*itate*.

MACROECONOMIC, -Ă, *macroeconomici, -ce*, adj. Care se referă la macroeconomie. - **Macro** + **economic**.

NEECONOMIC, -Ă, *neeconomici, -ce*, adj. **1.** Care nu aparține economiei (**1**). **2.** Care nu corespunde principiilor economice; neeconomicos (**2**). **3.** Care nu dovedește spirit de economie sau nu permite economii; neeconomicos (**1**). - **Ne-** + **economic** (după engl. *non-economic*).

ECONOMIE, (2, 3) economii, s.f. **1.** Ansamblul activităților umane desfășurate în sfera producției, distribuției și consumului bunurilor materiale și serviciilor. ♦ *Economie națională* = totalitatea activităților și interdependențelor economice la nivel macro- și microeconomic, coordonat pe plan național prin mecanisme proprii de funcționare.

Economie politică = știință a administrării unor resurse și mijloace limitate, care studiază, analizează și explică comportamentele umane legate de organizarea și utilizarea acestor resurse. *Economie de schimb* = economie în cadrul căreia produsele muncii iau cu precădere forma de mărfuri. *Economie naturală* = economie în care bunurile materiale se produc direct pentru consum, fără intermediul schimbului. ♦ Ramură, sector de activitate (productivă). **2.** Folosire chibzuită a mijloacelor materiale sau bănești, limitată la strictul necesar în cheltuieli; cumpătare, chibzuială, măsură. **3.** (Concr.; la pl.) Bani agonisiți și păstrați pentru satisfacerea anumitor trebuințe. **4.** Mod de întocmire, de orânduire a planului sau a părților unei lucrări, ale unei scrieri, ale unei legi etc.; alcătuire, compoziție. [Var.: (înv.) **iconomie, -ii** s.f.] Din fr. **économie**.

COSMOECONOMIE s.f. Mondoeconomie. Din **cosmos** + **économie**.

MACROECONOMIE s.f. Economia, relațiile economice la nivelul ramurilor și al ansamblului economiei naționale. - **Macro** + **économie**.

MONDOECONOMIE s.f. Economie mondială; cosmoeconomie. - **Mondo-** + **économie**.

ECONOMIZOR, economizoare, s.n. **1.** Instalație pentru încălzirea apei înainte de a o introduce în sistemul de fierbere al cazanului cu abur. **2.** Dispozitiv adaptat la carburatorul unui motor cu explozie pentru reducerea consumului de combustibil. Din fr. **économiseur**.

ECONOMIZATOR, economizatoare, s.n. Economizor. - Probabil din economizor, cu schimbare de suf.

ECOPRAXIE s.f. (Med.) reacție patologică de imitare automată a gesturilor și acțiunilor cuiva. Din fr. **échopraxie**.

ECORȘEU, ecorșee, s.n. Reprezentare a corpului omenesc sau a unui animal jupuit de piele, servind sculptorilor și pictorilor pentru studiul anatomic al musculaturii. Din fr. **écorché**.

ECOSCOP, ecoscoape, s.n. (Med.) Aparat care, utilizând ultrasunetele, vizualizează pe un ecran capul copilului înainte de naștere. Din fr. **échoscope**.

ECOSCOPIE, ecoscopii, s.f. (Med.) Imagine obținută cu ecoscopul. Din fr. **échoscopie**.

ECOSEZ adj. invar. (Despre țesături, obiecte de îmbrăcăminte etc.) Care prezintă

un ansamblu de carouri, de obicei în culori vii și variate. Din fr. **écossais**.

ECOSEZA, *ecoseze*, s.f. Vechi dans popular scoțian cu mișcare vie; melodie după care se execută acest dans. Din fr. **écossaise**.

ECOSISTEM, *ecosisteme*, s.n. Ansamblu format din biotop și biocenoză, în care se stabilesc relații strânse atât între organisme, cât și între acestea și factorii abiotici. Din fr. **écosystème**.

ECOSONDA, *ecosonde*, s.f. Aparat alcătuit dintr-un emițător, un calculator de timp și un receptor, folosit pentru măsurarea marilor adâncimi oceanice. Din fr. **écosonde**.

ECOSTABILITATE s.f. (Biol.) Stabilitate a genotipului specifică soiurilor sau hibridizilor ameliorați. Din fr. **éhostabilité**.

ECOTIP, *ecotipuri*, s.n. Grup de plante din aceeași specie, cu anumite însușiri ereditare proprii, formate în urma influenței unor condiții de mediu. Din fr. **écotype**.

ECRAN, *ecrane*, s.n. 1. Suprafață mată, de obicei albă, de pânză, de hârtie etc., întinsă vertical, pe care se proiectează imagini produse de aparate de proiecție, folosită în cinematografie, în laboratoare etc.; *p. ext.* cinematograf. ♦ *Ecran cinematografic* = ansamblu format din carcasă, ramă și ecranul propriu-zis, confecționat din pânză acoperită cu o soluție specială. *Micul ecran* = televizor; *p. ext.* televiziune. *Ecran luminescent* = perete de sticlă, plan sau ușor curbat, acoperit cu un strat care devine luminescent în punctele de incidență cu fasciculele de radiații electromagnetice, folosit în tuburile catodice, în instalații de raze X etc. 2. (Tehn.) Perete sau înveliș de protecție împotriva anumitor acțiuni fizice. Din fr. **écran**.

ECRANA, *ecranez*, vb. I. Tranz. A proteja o anumită regiune din spațiu, un sistem tehnic etc. contra unei acțiuni fizice cu ajutorul unui ecran (2). Din **ecran**.

ECRANARE, *ecranări*, s.f. Acțiunea de a *ecrana* și rezultatul ei. V. **ecrana**.

ECRANIZA, *ecranizez*, vb. I. Tranz. A turna un film pe baza unui scenariu adaptat după o operă literară. - **Ecran** + suf. -*iza*.

ECRANIZARE, *ecranizări*, s.f. Acțiunea de a *ecraniza* și rezultatul ei; (concr.) film realizat prin adaptarea unei opere literare. V. **ecraniza**.

TELEECRANIZA, *teleecranizez*, vb. I. Tranz. A ecraniza o operă literară pentru televiziune. - **Tele-** + **ecraniza**.

TELEECRANIZARE, *teleecranizări*, s.f. Acțiunea de a *teleecraniza* și rezultatul ei. V. **teleecraniza**.

TELEECRANIZAT, -**Ă**, *teleecranizați, -te*, adj. (Despre opere literare) Ecranizat pentru televiziune. V. **teleecraniza**.

ECRAZITĂ s.f. Exploziv pe bază de acid picric. Din fr. **écrasité**.

ECRU adj. invar. De culoarea mătăsii nespălate, care nu a fost albită; bej-deschis.

♦ (Despre mătăsuri) Care nu a fost trecut prin apă clocotită. [Pr.: *e-cru*] Din fr. **écreu**.

ECRUISAJ, *ecruisaje*, s.n. Faptul de a ecrui. ♦ Defecțiune a unui metal sau a unui aliaj care constă în întărirea lor în urma deformării plastice la rece. Din fr. **écrouissage**.

ECRUISA, *ecruisez*, vb. I. Intrans. A modifica proprietățile unui metal sau unui aliaj în urma unui proces de deformare plastică la o temperatură inferioară celei la care începe recristalizarea. Din **ecruisaj** (derivat regresiv). Cf. fr. *écrouir*.

ECTAZIE, *ectazii*, s.f. 1. Dilatare temporară sau permanentă a unui organ cavitat sau tubular. 2. Licență care constă în folosirea unei silabe scurte cu valoare de silabă lungă. Din fr. **ectasie**.

ECTIMA, *ectime*, s.f. Boală infecțioasă de piele provocată de streptococi sau de stafilococi, manifestată prin pete mari roșii, pustule și ulcerații care se acoperă cu cruste și lasă cicatrice. Din fr. **ecthyma**.

ECTODERM, *ectoderme*, s.n. Învelișul extern al embrionului, din care provin tegumentele și sistemul nervos. ♦ Tegumentul extern al celenteratelor. Din fr. **ectoderme**.

ECTODERMIC, -**Ă**, *ectodermici, -ce*, adj. Care aparține ectodermului, privitor la ectoderm. Din fr. **ectodermique**.

ECTOENDOPARAZITĂ, *ectoendoparazite*, s.f. Ciupercă parazită al cărei miceliu se dezvoltă atât la suprafața, cât și în interiorul plantei-gazdă. Din fr. **ectoendoparasite**.

ECTOGENEZĂ s.f. Teorie în biologie care rezolvă unilateral problema dezvoltării în natura vie, absolutizând acțiunea mediului extern și contestând implicit rolul structurii interne a organismelor. Din fr. **ectogénèse**.

ECTOPARAZIT, -**Ă**, *ectoparaziți, -te*, adj., s.f. 1. Adj. (Și substantivat) Care trăiește ca parazit pe suprafața corpului omului și al animalelor. 2. S.f. Ciupercă parazită al cărei miceliu se dezvoltă la

suprafața organelor atacate. Din fr. **ectoparasite**.

ECTOPIIC, -Ă, *ectopici*, -ce, adj. (Med.; despre organe) Care are o poziție anormală. Din fr. **ectopique**.

ECTOPIE s.f. (Med.) Poziție anormală a unui organ; heterotopie. Din fr. **ectopie**.

ECTOPLASMĂ, *ectoplasme*, s.f. 1. Zonă periferică a citoplasmei celulare; hialoplasmă. 2. Substanță spirituală pe care spiritiștii susțin că o emană mediile în timpul transei; teleplasmă. Din fr. **ectoplasme**.

ECTROPION s.n. Afecțiune oftalmologică manifestată prin întoarcerea pleoapelor în afară din cauza unei conjunctivite granulose. Din fr. **ectropion**.

ECUADORIAN, -Ă, *ecuadorieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană născută și crescută în Ecuador. 2. Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Ecuador. Din fr. **équadorien**.

ECUATORIAL, -Ă, *ecuatoriali*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care aparține ecuatorului, privitor la ecuator; specific, caracteristic ecuatorului. ♦ *Zonă ecuatorială* = zonă de circa zece grade care se întinde de o parte și de alta a ecuatorului. *Coordonate ecuatoriale* = sistem de coordonate pentru determinarea locului unui astru pe sfera cerească în raport cu ecuatorul ceresc. 2. S.n. Lunetă astronomică cu un mecanism care îi permite să se rotească în jurul unei axe perpendiculare pe planul ecuatorului ceresc, în scopul urmăririi unui astru. Din fr. **équatorial**.

ECUMENIC, -Ă, *ecumenici*, -ce, adj. Investit cu autoritate extinsă asupra întregii biserici creștine. Din fr. **œcumenique**.

ECUSON, *ecusoane*, s.n. 1. Ornament sculptat, pictat etc., de obicei în formă de scut, pe care sunt înfățișate inscripții, elemente heraldice etc. 2. Mică bucată de metal, de plastic sau țesătură atașată de îmbrăcăminte, având imprimate unele date despre persoana care o poartă. Din fr. **écusson**.

ECVIDEU, *ecvidee*, s.n. (La pl.) Grup de mamifere imparicopitate erbivore, cu o singură copită și fără veziculă biliară; (și la sg.) animal care face parte din acest grup. Din fr. **équidés**.

ECVISETACEE, *ecvisetacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee criptogame vasculare cu un singur gen în flora actuală (coada-calului), cu frunze foarte mici, solzoase, concrescute într-o teacă în jurul nodurilor, și care se înmulțesc prin spori (*Equisetum*); (și la sg.) plantă care face

parte din această familie. Din fr. **équisetacées**.

ECZEMĂ, *eczeme*, s.f. Boală de piele, acută sau cronică, de natură infecțioasă sau alergică, caracterizată prin erupții, abcese, leziuni umede sau uscate (însoțite de mâncărimi intense). Din fr. **eczéma**.

ECZEMATOS, -OASĂ, *eczematoși*, -oase, adj., s.m. și f. (Bolnav) de eczemă. Din fr. **eczémateux**.

EDAFIC, -Ă, *edafici*, -ce, adj. Care are legătură cu natura solului. Din fr. **édaphique**.

EDAM s.n. Sortiment de brânză olandeză. - Cuv. fr.

EDEM, *edeme*, s.n. (Med.) Acumulare de lichid seros în spațiile intercelulare ale organelor și țesuturilor. ♦ *Edem pulmonar* = afecțiune cauzată de trecerea plasmei sangvine în alveolele pulmonare. Din fr. **oedème**.

EDEN s.n. (Livr.) Rai, paradis. ♦ Fig. Loc foarte frumos, foarte plăcut, încântător. Din fr. **édén**.

EDENIC, -Ă, *edenici*, -ce, adj. De rai. ♦ Fig. Frumos, plăcut, încântător. Din fr. **édénique**.

EDENTA, *edentez*, vb. I. Tranz. A rupe, a smulge dinții unei roți dințate, ai unei perii de sârmă etc. Din fr. **édenter**.

EDENTAT, -Ă, *edentați*, -te, adj., s.n. (Mamifer) fără dinți sau cu dinții atrofiați. Din fr. **édenté**.

EDITA, *editez*, vb. I. Tranz. 1. A efectua lucrările de tipărire și de răspândire a unei cărți sau a unei publicații. 2. A stabili, pe baza unei cercetări amănunțite, un text în vederea publicării lui (cu adnotații critice și explicative); a îngriji apariția unei opere. Din fr. **éditer**.

EDITARE, *editări*, s.f. Faptul de a edita, V. **edita**.

EDITURĂ, *edituri*, s.f. Instituție care editează cărți, publicații periodice etc. - **Edita** + suf. -*ură*.

EDITORIAL, -Ă, *editoriali*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care aparține editurii sau editării, privitor la edituri sau la editare. 2. S.n. adj. (Articol de ziar, de revistă etc., de obicei nesemnat) care exprimă părerea conducerii unei publicații față de o problemă actuală importantă. Din fr. **editorial**.

EDUCABIL, -Ă, *educabili*, -e, adj. Care poate fi educat, receptiv la educație. Din fr. **éducable**.

EDUCABILITATE s.f. Însușirea de a fi educabil. - **Educabil** + suf. -*itate*.

EDUCATIV, -Ă, *educativi*, -e, adj. Care aparține educației, privitor la educație, care

contribuie la educația cuiva. Din fr. **éducatif**.

EDULCORANT, -Ă, *edulcoranți, -te*, adj., s.n. (Livr.) 1. Adj. Care atenuază, care îndulcește. 2. S.n. Substanță care se adaugă unui medicament pentru a-l îndulci. Din fr. **édulcorant**.

EDULCORAT, -Ă, *edulcorați, -te*, adj. (Livr.) Atenuat, îndulcit. Din fr. **édulcoré**.

EFEbie, *efebii*, s.f. (în Grecia antică) Școala în care se făcea educația militară și cetățenească a tineretului. Din fr. **éphébie**.

EFEDRINĂ s.f. Alcaloid solubil în alcool, în eter și în cloroform, ai cărui derivați, solubili în apă, se folosesc în special în tratamentul bolilor căilor respiratorii. Din fr. **éphédrine**.

EFEMER, -Ă, *efemeri, -e*, adj., s.f. 1. Adj. De scurtă durată; trecător, vremelnic. 2. S.f. (La pl.) Ordin de insecte cu corpul subțire și moale, terminat cu trei filamente lungi, cu două perechi de aripi transparente, care trăiesc ca adulte câteva zile sau ore, iar ca larve (acvatic) 2-3 ani; efemeride (*Ephemera*); (și la sg.) insectă din acest ordin. Din fr. **éphémère**.

EFEMERIZA, *efemerizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A face să devină sau a deveni efemer. - **Efemer** + suf. -iza.

EFEMERIZARE, *efemerizări*, s.f. (Livr.) Acțiunea de a (se) efemeriza. V. **efemeriza**.

EFEMINA, *efeminez*, vb. I. Tranz. și refl. 1. (Rar) A (se) moleși, a (se) înmuia. 2. (Livr.) A face să devină sau a deveni asemănător psihologic sau fizic cu o femeie. Din fr. **efféminer**.

EFERENT, -Ă, *eferenți, -te*, adj. Care duce (în afară). ♦ *Fibre nervoase eferente* = fibre nervoase prin care excitația trece de la centrul nervoși spre zonele periferice ale corpului. Din fr. **efférent**.

EFERVESCENTĂ, *efervescente*, s.f. Degajare rapidă și zgomotoasă a unui gaz într-o masă lichidă, datorită unei reacții chimice sau fizice. ♦ Fig. Agitație, frământare, fierbere. Din fr. **effervescence**.

EFET, *efeți*, s.m. (De obicei la pl.) Judecător care făcea parte dintr-un tribunal penal din Atena antică. Din fr. **éphète**.

EFETONINĂ s.f. Efedrină sintetică, cu aceleași utilizări ca și cea naturală. Din fr. **éphétinine**.

EFICACITATE s.f. Calitatea de a produce efectul (pozitiv) așteptat; eficiență. Din fr. **efficacité**.

EFICIENTĂ, *eficiente*, s.f. Eficacitate. Din fr. **efficience**.

INEFICIENTĂ s.f. Lipsă de eficiență; neeficiență. - **În- + eficientă**.

NEEFICIENTĂ, *neeficiente*, s.f. Lipsă de eficiență, ineficacitate. - **Ne- + eficientă**.

EFIGIAL, -Ă, *efigiali, -e*, adj. Care aparține unei efigii; de efigie. Din fr. **effigial**.

EFILA, *efilez*, vb. I. Tranz. și refl. (Tehn.) A (se) subția. Din fr. **effiler**.

EFLORA, *eflorez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A studia superficial; a frunzări o carte. Din fr. **effleurer**.

EFLORESCENȚĂ, *eflorescente*, s.f. 1. Începutul înfloririi unei plante; fig. înflorire, dezvoltare sub aspecte bogate. 2. Transformare în pulbere a unor săruri cristalizate, prin pierderea apei de cristalizare; (concr.) sare cu aspect de pulbere rezultată în acest fel. ♦ Depozit de săruri care apare la suprafața unor roci. ♦ Pată sau depozit cristalin de săruri alcalino-pământoase care apare pe suprafața exterioră a construcțiilor de beton sau de zidărie. 3. (Med.) Eruptie ușoară pe piele; (pop.) spuzeală. Din fr. **efflorescence**.

EFLUENT, -Ă, *efluenți, -te*, adj. (Tehn.; despre lichide) Care iese dintr-o instalație. Din fr. **effluent**.

EFORAT, *eforate*, s.n. Colegiu din Sparta antică alcătuit din cinci efori (2); funcție sau instituție reprezentată de acest colegiu. Din fr. **éphorat**.

EFORT, *eforturi*, s.n. 1. Încordare voluntară a puterilor fizice sau psihice ale organismului în vederea realizării unui randament superior celui obișnuit; strădanie, străduință. 2. (Fiz.) Rezultantă a forțelor interioare dintr-o secțiune a unui corp deformabil, cauzată de solicitări exterioare, de căldură etc. Din fr. **effort**.

EFRACTOR, -OARE, *efractori, -oare*, s.m. și f. Persoană care a comis o efracție. Din fr. **effracteur**.

EFRACȚIE, *efracții*, s.f. Spargere a zidurilor, forțare a încuietorilor sau a oricărui dispozitiv de închidere, ca mijloc pentru săvârșirea unei infracțiuni. [Var.: **efracțiune** s.f.] Din fr. **effraction**.

EFUZIOMETRU, *efuziometre*, s.n. Dispozitiv pentru determinarea densității gazelor, bazat pe fenomenul efuziunii (2). Din fr. **effusiomètre**.

EFUZIV, -Ă, *efuzivi, -e*, adj. Vulcanic. Din fr. **effusif**.

EGAL, -Ă, *egali, -e*, adj. 1. (Adesea adverbial și substantivat) Care este la fel cu altul într-o anumită privință; (despre cetățeni, națiuni etc.) care au aceleași

drepturi și aceleași îndatoriri. ♦ *Fără egal* = excepțional, neasemuit, neîntrecut. ♦ Expr. *A trata* (pe cineva sau ceva) *de la egal la egal* = a se comporta într-o împrejurare dată ca fiind în aceeași situație, pe aceeași treaptă cu partenerul său; a duce tratative cu cineva în condiții de egalitate (2). (Sport) *A fi egal* = a avea același număr de puncte. 2. (Mat.) Care are aceeași valoare în aceeași unitate de măsură. ♦ *Semn egal* (și substantivat, n.) = semn grafic format din două liniițe paralele așezate orizontal între două expresii, care exprimă o egalitate. ♦ (Despre figuri geometrice) Care coincide, prin suprapunere, cu o altă figură. 3. (Despre obiecte, fenomene sau ființe, comparate cu ele însele sub diverse aspecte, stări) Neșchimbă, static; uniform, invariabil; monoton. ♦ Expr. (Adverbial) *A-i fi* (cuiva) *egal* - a-i conveni în aceeași măsură și o alternativă și cealaltă; a-i fi indiferent. Din fr. **égal**.

EGALA, *egalez*, vb. I. Tranz., intrans. și refl. A face să fie sau a fi la fel cu altul într-o anumită privință; a face să devină sau a deveni egal. ♦ Tranz. (Sport) A obține același număr de puncte cu altcineva. Din fr. **égaler**.

EGALARE, *egalări*, s.f. Acțiunea de a (se) *egala*. V. **egala**.

EGALAT, -**Ă**, *egalati*, -*te*, adj. Făcut sau devenit egal; nivelat; uniformizat. V. **egala**.

NEEGALAT, -**Ă**, *neegalati*, -*te*, adj. Care nu a fost egalat, atins. - **Ne-** + **egalat**.

EGALABIL, -**Ă**, *egalabili*, -*e*, adj. Care poate fi egalat. Din fr. **égalable**.

NEEGALABIL, -**Ă**, *neegalabili*, -*e*, adj. Care nu poate fi egalat; care nu poate fi comparat cu nimic, cu nimeni; inegalabil. - **Ne-** + **egalabil**.

EGALITAR, -**Ă**, *egalitari*, -*e*, adj. Care are ca scop egalitatea civilă, politică și socială; privitor la egalitatea civilă, politică și socială; bazat pe egalitate civilă, politică și socială. Din fr. **égalitaire**.

EGALITARIST, -**Ă**, *egalitariști*, -*ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține egalitarismului, privitor la egalitarism, care susține egalitarismul. 2. S.m. și f. Adept al egalitarismului. Din fr. **égalitariste**.

EGALITATE, *egalități*, s.f. 1. Faptul de a fi egal, stare a două sau a mai multor lucruri egale între ele. ♦ Uniformitate, uniformizare. ♦ (Sport) Situație în care mai mulți participanți realizează același număr de puncte în cadrul aceluiași concurs. 2. Principiu potrivit căruia tuturor oamenilor

și tuturor statelor sau națiunilor li se recunosc aceleași drepturi și li se impun aceleași îndatoriri, prevăzute de regula de drept; situație în care oamenii se bucură de aceleași drepturi și au aceleași îndatoriri. (Mat.) Relație între două sau mai multe cantități, elemente, termeni etc. egali; expresie a acestei relații, scrisă cu ajutorul semnului egal (2). Din fr. **égalité**.

NEEGALITATE, *neegalități*, s.f.

Faptul de a fi neegal, lipsă de egalitate; inegalitate, disproporție. - **Ne-** + **egalitate**.

EGALIZA, *egalizez*, vb. I. Tranz. A face ca două sau mai multe lucruri, situații etc. să fie egale între ele în anumite privințe. ♦ Fig. A pune pe același plan, a face să dispară diferențele; a nivela. Din fr. **égaliser**.

EGALIZARE, *egalizări*, s.f. Acțiunea de a *egaliza* și rezultatul ei. V. **egaliza**.

EGALIZATOR, -**OARE**, *egalizatori*, -*oare*, adj., s.n. 1. Adj. Care egalizează, care produce sau determină egalizarea. 2. S.n. Produs chimic care se adaugă în băile de vopsire pentru dispersarea, mărirea vitezei de pătrundere și fixarea colorantului. 3. S.n. Dispozitiv care reglează presiunea într-o conductă. Din fr. **égalisateur**.

EGEEAN, -**Ă**, *egeeni*, -*e*, adj. Care se referă la popoarele din zona Mării Egee. Din fr. **égéen**.

EGHILET, *eghileți*, s.m. Șnur cu capetele îmbrăcate în metal, care împodobește uniforma unor militari. Din fr. **aiguillette**.

EGIPTOLOG, *egiptologi*, s.m. Specialist în egiptologie. Din fr. **égyptologue**.

EGIPTOLOGIE, s.f. Ramură a orientalisticii care se ocupă cu studiul limbii, istoriei și culturii Egiptului antic. Din fr. **égyptologie**.

EGOCENTRIC, -**Ă**, *egocentrici*, -*ce*, adj. (Despre oameni; adesea substantivat) Care privește totul prin prisma intereselor și a sentimentelor personale, care se consideră centrul universului; (despre manifestările oamenilor) care trădează o asemenea atitudine. Din fr. **égocentrique**.

EGOCENTRISM s.n. (Livr.) Atitudine a celui care privește totul prin prisma intereselor și a sentimentelor personale, tendință de a face din sine "centrul universului"; egotism. Din fr. **égocentrisme**.

EGOISM s.n. Atitudine de exagerată preocupare pentru interesele personale și de nesocotire a intereselor altora. Din fr. **égoïsme**.

EGOIST, -Ă, *egoști*, -ste, adj. (Adesea substantivat) Stăpânit de egoism; determinat de egoism, care denotă egoism. Din fr. **égoïste**.

EGOTISM s.n. Atitudine individualistă care provine din acordarea unei importanțe exagerate propriei persoane. Din fr. **égotisme**.

EGOTIST, -Ă, *egotiști*, -ste, adj. (Adesea substantivat) Stăpânit de egotism; determinat de egotism. Din fr. **égotiste**.

EGRENA, *egrenez*, vb. I. Tranz. A separa cu ajutorul unor mașini speciale semințele de fibrele de bumbac pentru a obține puful de bumbac. Din fr. **égrener**.

EGRENARE, *egrenări*, s.f. Acțiunea de a *egrena* și rezultatul ei. V. **egrena**.

EGRENAT s.n. Faptul de a *egrena*. V. **egrena**.

EGRETA, *egrete*, s.f. 1. Gen de păsări migratoare de baltă, de culoare albă, cu spatele împodobit cu un mănunchi de pene ornamentale lungi; erodiu, stârc alb (*Egretta*); pasăre care face parte din acest gen. 2. Mănunchi de pene de egretă (1) sau de fire albe, folosit ca podoabă la pălării, la chipie militare, la turbane etc. 3. Aglomerație de perișori la extremitatea superioară a fructelor. 4. (Fiz; în sintagma) *Descărcare în egretă* = descărcare electrică produsă sub forma unei succesiuni rapide de scântei luminoase între electrozi aflați la o tensiune înaltă. Din fr. **aigrette**.

EGUTARE s.f. Îndepărtare a apei din cărbuni și din minereuri, în silozuri sau în grămezi expuse la aer. - După fr. **égouttage**.

EGUTOR, *egutoare*, s.n. Cilindru gol în interior, cu o manta de sită de metal, care presează banda de material pe sita plană a cutiilor aspiratoare la mașinile de fabricat hârtie, pentru a o stoarce de apă și pentru a o netezi. Din fr. **égouttoir**.

EIDETIC, -Ă, *eidetici*, -ce, adj 1. Care ține de eidetism. 2. (Psih.) Care provine din imaginație. Din fr. **eidétique**.

EIDETISM s.n. Anomalie întâlnită în special la copii, care constă în reprezentarea foarte vie a obiectelor văzute anterior, ca și cum acestea ar fi prezente. Din fr. **eidétisme**.

EINSTEINIU s.n. Element chimic transuranic, obținut pe cale artificială. Din fr. **einsteinium**.

EJACULA, *ejaculez*, vb. I. Tranz. A elimina sperma prin canalul uretral. Din fr. **éjaculer**.

EJACULARE, *ejaculări*, s.f. Acțiunea de a *ejacula* și rezultatul ei; ejaculație. V. **ejacula**.

EJACULAȚIE, *ejaculații*, s.f. Ejaculare; (concr.) lichid spermatic ejaculat. ♦ Zvârlirea afară a sporilor din sporange, frecventă la unele plante. Din fr. **éjaculation**.

EJECTOR, *ejectoare*, s.n. 1. Aparat care servește la evacuarea unui fluid dintr-un rezervor. 2. Dispozitiv la armele de vânătoare basculante, care, la deschiderea acestora, extrage și aruncă din țeavă tubul cartușului. 3. Dispozitiv folosit la casetofoane pentru scoaterea casetei din locașul ei. Din fr. **éjecteur**.

EJECTIE, *ejecții*, s.f. Evacuare cu mare viteză, printr-un ajutor, a unui curent de fluid folosit pentru propulsie. Din fr. **éjection**.

ELAGAJ, *elagaje*, s.n. Operație de îndepărtare a crăcilor din partea inferioară a tulpinii arborilor, aplicată în exploatarea forestieră; elagare. Din fr. **élagage**.

ELAGARE, *elagări*, s.f. Elagaj. - Cf. fr. *élagage*.

ELAN¹, *elani*, s.m. Animal rumegător nordic din familia cervidelor, cu coarne mari, ramificate și lățite în formă de lopeți (*Alces alces*) Din fr. **élan**.

ELAN², *elanuri*, s.n. 1. Însuflețire creatoare; avânt, entuziasm. 2. (Sport) Complex de mișcări și de procedee executate, în vederea efectuării unei sărituri sau a unei aruncări. Din fr. **élan**.

ELANSA, *elansez*, vb. I. Refl. (Livr.) A se avânta, a se repezi. Din fr. **élançer**.

ELANSARE, *elansări*, s.f. (Livr.) Acțiunea de a se *elansa* și rezultatul ei; avântare, repezire; fig. avânt, năzuire către ceva. V. **elansa**.

ELANSAT, -Ă, *elansați*, -te, adj. (Livr.) Zvelt; avântat. V. **elansa**.

ELASTIC, -Ă, *elastici*, -ce, adj., s.n. I. Adj. 1. (Despre unele obiecte) Care are proprietatea de a-și modifica forma și dimensiunile sub acțiunea unei forțe exterioare și de a reveni de la sine la forma și dimensiunile inițiale după încetarea acțiunii forțelor exterioare care l-au deformat. 2. (Despre ființe, mișcări ale lor etc.) Mlădios, suplu; fig. (despre oameni) care se poate adapta ușor împrejurărilor. II. S.n. Țesătură, șnur, șiret etc. executate din fire de cauciuc îmbrăcate în fire textile și folosite la confecționarea unor obiecte de îmbrăcăminte; gumă, gumilastic. Din fr. **élastique**.

ELASTICITATE s.f. Proprietatea de a fi elastic. Din fr. **élasticité**.

TERMOELASTICITATE s.f. Capitol al mecanicii corpurilor solide, care se

ocupă cu studierea stărilor de tensiune și a deformațiilor produse sub acțiunea unui câmp termic. - **Termo- + elasticitate.**

ELASTINĂ s.f. Substanță organică albuminoasă care intră în compoziția fibrelor elastice ale tendoanelor, ale vaselor de sânge, ale pielii etc. Din fr. **élastine.**

ELASTOMECHANICĂ s.f. Parte a mecanicii corpurilor solide, deformabile, care se ocupă cu studiul eforturilor și deformațiilor în corpurile elastice sub acțiunea forțelor exterioare. Din fr. **élastomécanique.**

ELASTOMER, *elastomeri*, s.m. Polimer sintetic cu proprietăți plastice și elastice asemănătoare cu ale cauciucului natural. Din fr. **élastomère.**

ELATERID, *elateride*, s.n. (La pl.) Familie de coleoptere cu corp alungit și scortșos; (și la sg.) insectă care face parte din această familie. Din fr. **élatérides.**

ELDORADO s.n. Țară plină de bogății, încântătoare. Din fr. **Eldorado.**

ELEAGNACEE, *eleagnacee*, s.f. (La pl.) Familie de arbori și de arbuști răspândiți în Europa și în Asia, cu solzișori bruni sau argintii pe părțile aeriene; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **éléagnacées.**

ELEAT, -**Ă**, *eleați*, -*te*, s.m., adj. **1.** S.m. Reprezentant al școlii filozofice grecești din Elea, care susținea unitatea, imobilitatea și imuabilitatea existenței, considerând iluzorie multiplicitatea, mișcarea și devenirea. **2.** Adj. Care se referă la reprezentanții școlii din Elea sau la concepțiile lor. Din fr. **éléate.**

ELEATIC, -**Ă**, *eleatici*, -*ce*, adj. Referitor la eleați, al eleaților. Din fr. **éléatique.**

ELEBOR, *elebori*, s.m. Plantă erbacee cu rizomul gros și ramificat, cu flori roșii aplicate în jos; spânz (*Helleborus purpureus*). Din fr. **ellébore.**

ELECTIVITATE s.f. Însușirea a ceea ce este electiv. Din fr. **électivité.**

ELECTORAL, -**Ă**, *electorali*, -*e*, adj. Privitor la alegeri, în vederea alegerilor. Din fr. **électoral.**

PREELECTORAL, -**Ă**, *preelectorali*, -*e*, adj. Care se petrece, care are loc înainte de alegeri. - **Pre- + electoral.**

ELECTRET, *electreți*, s.m. Material care prezintă polarizație electrică permanentă la temperatura ambiantă, fără a fi deformat. Din fr. **électret.**

ELECTRIC, -**Ă**, *electrici*, -*ce*, adj. Care aparține electricității, privitor la electricitate, care produce sau are energie

legată de prezența electricității. ◇ (Adverbial) **Aparat care funcționează electric.** ◇ **Energie electrică** = energie proprie câmpurilor electrice, cantitate de electricitate; (impr.) electricitate (**1**). **Lumină electrică** (și substantivat, f.) = sistem de iluminatie în care sursele de lumină sunt alimentate cu energie electrică. Din fr. **électrique.**

ELECTRICIAN, -**Ă**, *electricieni*, -*e*, s.m. și f. (Adesea adjectival) Persoană calificată care lucrează sau repară instalații, mașini, aparate etc. electrice. Din fr. **électricien.**

ELECTRICITATE s.f. **1.** Una dintre proprietățile fizice fundamentale ale materiei, care se manifestă prin ansamblul fenomenelor legate de apariția, de mișcarea și de interacțiunea corpurilor purtătoare de sarcină electrică. ♦ Totalitatea fenomenelor electrice. ♦ **Electricitate atmosferică** = ansamblul fenomenelor electrice din atmosferă (fulgere, trăsnete etc.) **Electricitate animală** = energie electrică produsă de țesuturile vii. ♦ **Lumină electrică.** **2.** Ramură a fizicii care se ocupă cu studiul fenomenelor electrice. Din fr. **électricité.**

ELECTRIFICA, *electric*, vb. I. Tranz. A introduce folosirea energiei electrice, lumina electrică; a efectua lucrări de electrificare. Din fr. **électrifier.**

ELECTRIFICARE, *electricări*, s.f. Acțiunea de a *electricifica* și rezultatul ei; ansamblu de lucrări efectuate pentru introducerea și extinderea folosirii energiei electrice în diferite scopuri în toate ramurile economiei naționale, în activitatea social-culturală și în consumul casnic, pe calea sporirii producției de energie electrică. V. **electricifica.** Cf. fr. **électrification.**

ELECTRIFICAT, -**Ă**, *electricificați*, -*te*, adj. Care a fost dotat cu energie electrică, în care s-a făcut electrificarea. V. **electricifica.** Cf. fr. **électrifié.**

TELEFICA, pers. 4 *telefîcăm*, vb. I. Tranz. (Rar; folosit numai la pers. 4, 5, 6) A introduce televiziunea în diverse domenii de activitate. - **Tele- + electricifica.**

TELEFICARE, *telefîcări*, s.f. Acțiunea de a *telefica* și rezultatul ei. V. **telefica.**

TELEFICAT, -**Ă**, *telefîcați*, -*te*, adj. (Despre domenii de activitate, procese tehnologice etc.) în care s-a introdus televiziunea. V. **telefica.**

ELECTRIZA, *electrizez*, vb. I. Tranz. **1.** A dezvolta, prin diverse procedee, electricitate

în unele corpuri. **2.** Fig. A produce asupra cuiva o impresie puternică și bruscă; a entuziasma, a înflăcăra, a anima. Din fr. **électriser**.

ELECTRIZARE, *electrizări*, s.f. Acțiunea de a *electriza* și rezultatul ei; înflăcărare, animare. V. **electriza**.

ELECTRIZAT, -Ă, *electrizați, -te*, adj. **1.** (Despre unele corpuri) Care a fost supus electrizării. **2.** Fig. Asupra căruia a fost produsă o impresie puternică și bruscă. V. **electriza**.

ELECTRIZABIL, -Ă, *electrizabili, -e*, adj. Care poate fi electrizat. Din fr. **électrisable**.

ELECTRIZANT, -Ă, *electrizanți, -te*, adj. Care electrizează. Din fr. **électrisant**.

ELECTROANESTEZIE, *electroanestezii*, s.f. Anestezie bazată pe folosirea curenților electrici. Din fr. **électro-anesthésie**.

ELECTROBIOLOGIC, -Ă, *electrobiologici, -ce*, adj. Referitor la electrobiologie, de electrobiologie. Din fr. **électrobiologique**.

ELECTROBIOLOGIE s.f. Studiu al apariției și al efectelor fenomenelor electrice în organismele vii, în special asupra sistemului nervos și a contracțiilor musculare. Din fr. **électrobiologie**.

ELECTROCAPILARITATE s.f. Modificare a tensiunii dintre două fluide prin aplicarea unei diferențe de potențial între acestea. Din fr. **électrocapillarité**.

ELECTROCARDIOSCOP, *electrocardioscoape*, s.n. (Med.) Aparat care permite proiectarea electrocardiogramei pe un ecran. Din fr. **électrocardioscope**.

ELECTROCARDIOSCOPIE, *electrocardioscopii*, s.f. (Med.) Examinare cu electrocardioscopul. Din fr. **électrocardioscopie**.

ELECTROCAUTER, *electrocautere*, s.n. Cauter alcătuit dintr-o tijă metalică prevăzută la extremitate cu un fir de platină, adus la incandescență cu ajutorul curentului electric. Din fr. **électrocautère**.

ELECTROCAUTERIZA, *electrocauterizez*, vb. I. Tranz. A cauteriza cu ajutorul electrocauterului. Din fr. **électrocautériser**.

ELECTROCAUTERIZARE, *electrocauterizări*, s.f. Acțiunea de a *electrocauteriza* și rezultatul ei. V. **electrocauteriza**.

ELECTROCERAMICĂ s.f. Ramură a ceramicii care se ocupă cu fabricarea, utilizarea și cercetarea proprietăților materialelor ceramice folosite în electrotehnică. Din fr. **électrocéramique**.

ELECTROCHIMIC, -Ă, *electrochimici, -ce*, adj. Care aparține electrochimiei, privitor la electrochimie. ◇ *Analiză electrochimică* = electroanaliză. Din fr. **électrochimique**.

ELECTROCHIMIE s.f. Ramură a chimiei fizice care studiază fenomenele de transformare a energiei chimice în energie electrică și invers, precum și legile acestor fenomene. Din fr. **électrochimie**.

ELECTROCHIRURGIE s.f. Chirurgie bazată pe folosirea curenților electrici. Din fr. **électrochirurgie**.

ELECTROCINETIC, -Ă, *electrocinetici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a electromagnetismului care studiază stările și fenomenele staționare din conductoarele electrice parcurse de curenți electrici de conducție. **2.** Adj. Care se referă la electrocINETICĂ (**1**), care aparține electrocINETICII. Din fr. **électrocINétique**.

ELECTROCOAGULA, *electrocoagulez*, vb. I. Tranz. (Med.) A distruge prin coagulare cu ajutorul curentului electric alternativ de înaltă frecvență țesuturile patologice. Din fr. **électrocoaguler**.

ELECTROCOAGULARE, *electrocoagulări*, s.f. Acțiunea de a *electrocoagula* și rezultatul ei. V. **electrocoagula**.

ELECTROCOMUNICAȚIE, *electrocomunicații*, s.f. Procedeu de comunicare la distanță prin mijloace electromagnetice. Din fr. **électrocommunication**.

ELECTROCONCENTRARE, *electroconcentrări*, s.f. (Fiz.) Concentrare a unei soluții coloidale prin deplasarea particulelor în suspensie către anod sau catod, sub acțiunea curentului continuu. - După fr. **électroconcentration**.

ELECTROCORTICOGRAFIE s.f. Tehnică de studiere a activității electrice a scoarței cerebrale, care constă în aplicarea unor electrozi pe suprafața creierului. Din fr. **électrocorticographie**.

ELECTROCULTURĂ s.f. Utilizare a curentului electric pentru dezvoltarea vegetalelor. Din fr. **électroculture**.

ELECTROCUTA, *electrocutez*, vb. I. Tranz. și refl. A omorî sau a muri prin electrocutare. Din fr. **électrocuter**.

ELECTROCUTARE, *electrocutări*, s.f. Faptul de a (*se*) *electrocuta*; străbateră a unui organism viu de către un curent electric de intensitate capabilă să-i provoace o vătămare sau chiar moartea. V. **electrocuta**.

ELECTROD, *electrozi*, s.m. Conductor electric prin care intră sau iese curentul dintr-un mediu conductor sau din vid. Din fr. **électrode**.

ELECTRODIAGNOSTIC, *electrodiagnostice*, s.n. Metodă de diagnostic bazată pe excitabilitatea organismului la curenții electrici. Din fr. **électrodiagnostic**.

ELECTRŌDIAGNOZĂ, *electrodiagnoze*, s.f. (Rar) Electrodiagnostic. Din fr. **électrodiagnose**.

ELECTRŌDIALIZĂ, *electrodialize*, s.f. Proces de dializă produs sub acțiunea unei diferențe de potențial electric, electrozii fiind așezați de o parte și de alta a unei membrane, folosit la purificarea apei, la impregnarea stofelor, la tăbăcirea pieilor etc. Din fr. **électrolyse**.

ELECTRODINAMIC, -Ă, *electrodinamici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Referitor la stările și la fenomenele legate de prezența câmpului electromagnet variabil în timp; referitor la acțiunile care se exercită între conductoarele parcurse de curenții electrici; care aparține acestor stări, fenomene și acțiuni. ♦ (Despre instrumente de măsură) Bazat pe interacțiunea dintre două bobine parcurse de curent electric. 2. S.f. Ramură a fizicii care se ocupă cu studiul proprietăților electrice și magnetice ale materiei. Din fr. **électrodynamique**.

ELECTRODINAMISM s.n. Totalitatea fenomenelor produse de un curent electric. Din fr. **électrodynamisme**.

ELECTROENCEFALOGRAF, *electroencefalografe*, s.n. Aparat folosit în electroencefalografie. Din fr. **électro-encéphalograph**.

ELECTRŌENCEFALOGRAMĂ, *electroencefalografe*, s.f. Diagrama activității electrice a creierului obținută cu ajutorul electroencefalografului. Din fr. **électro-encéphalogramme**.

ELECTROENERGETIC, -Ă, *electroenergetici*, -ce, adj. De energie electrică, referitor la energia electrică. Din fr. **électro-énergétique**.

ELECTROFILTRU, *electrofiltre*, s.n. Filtru electric. Din fr. **électrofiltre**.

ELECTROFIZIOLOGIE s.f. Ramură a fiziologiei care se ocupă cu studiul manifestărilor electrice ale organelor și țesuturilor (mușchi, inimă etc.) Din fr. **électrophysiologie**.

ELECTROFIZIOTERAPIE s.f. Tratatment medical prin procedee fizice acționate electric. Din fr. **électrophysiothérapie**.

ELECTROFON, *electrofoni*, -oane, adj., s.n. 1. Adj. (Despre instrumente muzicale) Care se caracterizează prin transformarea oscilațiilor electrice în sunete. 2. S.n. (Rar) Pick-up. Din fr. **électrophone**.

ELECTROFOR, *electrofoare*, s.n. Dispozitiv pentru experiențe de laborator, alcătuit dintr-un disc electrizat prin frecare și un disc metalic care poate fi electrizat prin influență de primul disc. Din fr. **électrophore**.

ELECTROFOREGRAMĂ, *electroforegrame*, s.f. Diagramă electroforetică a conținutului proteic din plasma sângelui. Din fr.

électrophorégramme.

ELECTROMECHANIC, -Ă, *electromecanici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Care se referă la un dispozitiv mecanic comandat electric. ♦ Care se referă la aplicațiile combinate ale mecanicii și electrotehnicii.

2. S.f. Ramură a ingineriei care se ocupă cu aplicațiile tehnice ale electricității, ale termodinamicii și ale mecanicii. Din fr. **électromécanique**.

ELECTROMECHANOTERAPIE s.f. Aplicare combinată în tratamentul bolnavilor a electricității și a aparatelor mecanice. Din fr. **électromécanothérapie**.

ELECTROMENAJER, -Ă, *electromenajeri*, -e, adj. (Despre aparate) Care este folosit în gospodărie și este acționat electric; electrocasnic. Din fr. **électroménager**.

ELECTROMETALURGIE s.f. Ramură a metalurgiei care folosește pentru elaborarea și rafinarea metalelor și aliajelor procedee electrolitice sau electrotermice. Din fr. **électrométallurgie**.

ELECTROMETRIE s.f. Ansamblu de metode de analize chimice cantitative care folosesc ca indicator pentru observarea sfârșitului reacției variației potențialului electric al unui electrod cufundat în soluția de analizat. Din fr. **électrométrie**.

ELECTROMETRU, *electrometre*, s.n. Instrument electrostatic pentru măsurarea diferențelor de potențial electric. Din fr. **électromètre**.

ELECTROMIOGRAF, *electromiografe*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se face electromiografia. Din fr.

électromyographe.

ELECTROMIOGRAFIE s.f. Înregistrare a contracțiilor mușchilor scheletici cu ajutorul electromiografului. Din fr. **électromyographie**.

ELECTROMIOGRAMĂ, *electromiografe*, s.f. (Med.) Diagramă care

reprezintă curenții electrici generați de activitatea musculară. Din fr.

électromyogramme.

ELECTROMOTOR,

-OARE,
electromotori, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care poate produce curent electric. ♦ *Tensiune* (sau *forță*) *electromotoare* = tensiune electrică la bornele unui generator când circuitul electric este deschis. 2. S.n. Motor electric. Din fr. **électromoteur.**

ELECTRON, *electroni, s.m.* Particulă elementară cu cea mai mică sarcină electrică cunoscută în natură și care intră în alcătuirea atomilor tuturor substanțelor. Din fr. **électron.**

ANTIELECTRON, *antielectroni, s.m.* Pozitron. - **Anti-** + **electron.**

ELECTRONIST, -Ă, *electroniști, -ste, s.m. și f.* Specialist în electronică. -

Electron[ică] + suf. -ist.

ELECTRONARCOZĂ, *electronarcoze, s.f. (Med.)* Narcoză produsă prin acțiunea curentului electric asupra creierului; galvanonarcoză. Din fr. **electronarcoze.**

ELECTRONAVIGAȚIE,

electronavigații, s.f. Metodă de navigație de coastă cu ajutorul aparatelor electrice de navigație. Din fr. **électronavigation.**

ELECTRONEGATIV,

-Ă,
electronegativi, -e, adj. (Despre unele elemente chimice) Ai cărui atomi captează cu ușurință electroni, transformându-se în ioni negativi. Din fr. **électronégatif.**

ELECTRONIC, -Ă, *electronici, -ce, adj., s.f.* 1. Adj. Care aparține electronilor sau electronicii, privitor la electroni sau la electronică. 2. S.f. Știință care studiază fenomenele legate de mișcarea în diferite medii a particulelor încărcate electric, interacțiunea dintre aceste particule, producerea lor etc., precum și construcția și studiul dispozitivelor și aparatelor care funcționează pe baza acestor fenomene. ♦ Ramură a tehnicii care se ocupă cu producerea dispozitivelor, aparatelor etc. electronice (1). Din fr. **électronique.**

ELECTRONIZA, *electronizez, vb. I.* Tranz. A dota cu mijloace electronice. - De la **electronică.**

ELECTRONIZARE, *electronizări, s.f.* Acțiunea de a *electroniza* și rezultatul ei. V. **electroniza.**

ELECTRONIZAT, -Ă, *electronizați, -te, adj.* Care a fost dotat cu mijloace electronice. V. **electroniza.**

ELECTRONOGRAF, *electronografe, s.n. (Med.)* Aparat pentru electronografii. Din fr. **électronographie.**

ELECTRONOMICROSCOPIE,

electronomicroscopii, s.f. Metodă de studiere a preparatelor histologice cu ajutorul microscopului electronic. - Cf. fr. **électronmicroscopie.**

ELECTRON-VOLT, *electron-volți, s.m.* Unitate de măsură a energiei, egală cu energia dobândită de un electron accelerat la o diferență de potențial de un volt. Din fr. **électron-volt.**

ELECTROOPTIC, -Ă, *electrooptici, -ce, adj., s.f.* 1. Adj. (Despre dispozitive) Care cuprinde o parte electrică și una optică. 2. S.f. Teoria electromagnetica a luminii. Din fr. **électro-optique.**

ELECTROOSMOTIC,

-Ă,
electroosmotici, -ce, adj. Privitor la electroosmoză. Din fr. **électro-osmotique.**

ELECTROPATOLOGIE *s.f. (Med.)* Studiu al leziunilor și bolilor provocate de electricitatea industrială și de cea atmosferică. Din fr. **électropathologie.**

ELECTROPOZITIV, -Ă, *electropozitivi, -e, adj.* (Despre unele elemente chimice) Ai cărui atomi cedează cu ușurință electroni, transformându-se în ioni pozitivi. Din fr. **électropositif.**

ELECTROPOZITIVITATE *s.f. (Fiz.)* Proprietate a elementelor chimice de a fi electropozitive. Din fr. **électropositivité.**

ELECTROPUNCTORĂ *s.f.* Metodă de acupunctură în care acul primește impulsuri electrice; electroacupunctură. Din fr. **électropuncture.**

ELECTROSCOP, *electroscoape, s.n.* Aparat care servește la punerea în evidență a stării de electrizare a unui corp și a felului sarcinii electrice a unui corp. Din fr. **électroscope.**

ELECTROSCOPIC, -Ă, *electroscopici, -ce, adj.* Care este în legătură cu electroscopia, care aparține electroscopiei. Din fr. **électroscopique.**

ELECTROSCOPIE *s.f.* Disciplină care se ocupă cu studiul electroscopelor și al aplicațiilor lor. Din fr. **électroscopie.**

ELECTROSTATIC, -Ă, *electrostatici, -ce, adj., s.f.* 1. Adj. Referitor la sarcinile electrice aflate în stare de repaus. ♦ *Mașină electrostatică* = generator electric care funcționează pe baza fenomenului de electrizare. 2. S.f. Ramură a fizicii care studiază fenomenele ce însoțesc sarcinile electrice aflate în repaus. Din fr. **électrostatique.**

ELECTROSTRICTIUNE *s.f.* Deformare a unui dielectric sub acțiunea câmpului electric. Din fr. **électrostriction.**

ELECTROȘOC, *electroșocuri*, s.n. (Med.) Metodă de tratament care constă în trecerea curentului electric prin creier. Din fr. **électrochoque**.

ELECTROTEHNIC, -Ă, *electrotehnici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a științei care studiază fenomenele electrice și magnetice din punctul de vedere al aplicărilor în tehnică. ♦ Ramură a tehnicii care se ocupă cu aplicațiile fenomenelor electrice și magnetice, precum și cu proiectarea, construcția și exploatarea utilajului respectiv. 2. Adj. Care aparține electrotehnicii (1), privitor la aplicarea tehnică a fenomenelor electrice și magnetice. Din fr. **électrotechnique**.

ELECTROTHERAPIE, -Ă, *electroterapii*, -ce, adj. De electroterapie, referitor la electroterapie. Din fr. **électrothérapie**.

ELECTROTHERAPIE s.f. Tratament medical bazat pe acțiunea curenților electrice ca agenți terapeutici ai anumitor boli. Din fr. **électrothérapie**.

ELECTROTHERMIC, -Ă, *electrotermici*, -ce, adj. Care aparține electrotermiei, care se referă la electrotermie. Din fr. **électrothermique**.

ELECTROTHERMIE s.f. Parte a electrotehnicii care se ocupă cu utilizarea energiei electromagnetice pentru obținerea căldurii necesare unor operații tehnologice sau pentru încălzit; electrocăldură. Din fr. **électrothermie**.

ELECTROTIPIC, -Ă, *electrotipici*, -ce, adj. Referitor la electrotipie; executat prin electrotipie. Din fr. **électrotypique**.

ELECTROTIPIE s.f. Reproducere de gravuri cu ajutorul electrolizei. Din fr. **électrotypie**.

ELECTROTOMIE s.f. Secționare a țesuturilor cu ajutorul curenților electrice. Din fr. **électrotomie**.

ELECTROTONUS s.n. Modificare a excitabilității unui țesut viu (nerv sau mușchi) în cursul trecerii prin țesutul respectiv a unui curent electric continuu. Din fr. **électrotonus**.

ELECTROTROPISM s.n. (Biol.) Orientare a organismelor în anumite direcții sub influența curentului electric; galvanotropism. Din fr. **électrotropisme**.

ELECTROVALENȚĂ, *electrovalențe*, s.f. Legătură chimică stabilită între ioni cu sarcini electrice de semn contrar, datorită forțelor de atracție dintre aceștia. Din fr. **électrovalence**.

MONOELECTROVALENT, -Ă, *monoelectrovalenți*, -te, adj. (Despre elemente chimice) Care are

electrovalența egală cu unitatea. - **Mono- + electrovalent**.

ELECTRUM s.n. Aur nativ care conține o mare cantitate de argint, de culoare galben-deschis până la albă-argintie, maleabil și ductil. Din fr. **électrum**.

ELEFANTIC, -Ă, *elefantici*, -ce, adj. (Rar) Care este în legătură cu elefanții; de elefant. Din fr. **éléphantique**.

ELEFANTIN, -A, *elefantini*, -e, adj. (Rar) Care se aseamănă cu un elefant. ♦ Care este propriu elefantului. Din fr. **éléphantin**.

ELENISTIC, -Ă, *elenistici*, -ce, adj. Care aparține elenismului, privitor la elenism. Din fr. **hellénistique**.

PANELENISTIC, -Ă, *panelenistici*, -ce, adj. Panelenic. - **Pan- + elenistic**.

ELERON, *eleroane*, s.n. Fiecare dintre aripioarele de comandă ale cârmei transversale a unui avion, prin manevrarea căreia se realizează mișcările în zbor ale avionului. Din fr. **aileron**.

ELEUTERIE, (2) *eleuterii*, s.f. 1. Guvernare liberă a unui stat din Grecia antică. 2. (La pl.) Serbări care se celebrau în cinstea unei victorii. Din fr. **éleuthérie**.

ELEV, -Ă, *elevi*, -e, s.m. și f. 1. Persoană care învață într-o școală sau care este instruită de cineva; școlar. 2. Persoană care urmează în concepții și în acțiuni pe maestrul său; discipol, învățacel, urmaș, adept. Din fr. **élève**.

ELEVAT, -Ă, *elevați*, -te, adj. (Despre stil, limbaj etc.; p. ext. despre oameni și manifestările lor) Nobil, superior, rafinat. Din fr. **élevé**.

ELEVATOR, -OARE, *elevatori*, -oare, adj. Care ridică; care servește la ridicat. Din fr. **élévatoire**.

ELEVEZĂ, *eleveze*, s.f. Aparat metalic folosit pentru creșterea artificială a puilor și a bobocilor. Din fr. **éleveuse**.

ELICOID, *elicoide*, s.n. (Mat.) 1. Suprafață obținută prin deplasarea pe o elice a unei drepte, a unui triunghi etc. 2. Curbă generată de rotirea unei parabole obișnuite în jurul unui cerc. Din fr. **hélicoïde**.

ELICOIDAL, -Ă, *elicoïdali*, -e, adj. În formă de elice. Din fr. **hélicoïdal**.

ELICOPTER, *elicoptere*, s.n. Aparat de zburat cu motor, a cărui susținere și mișcare sunt asigurate de una sau mai multe elice care se rotesc în jurul unor axe aproape verticale, și care poate ateriza pe un spațiu extrem de redus ori se poate menține în aer într-un punct fix. [Var.: **helicopter** s.n.] Din fr. **hélicoptère**.

ELICOPTERIST, *elicopteristi*, s.m. Pilot de elicopter. - **Elicopter** + suf. *-ist*.
TELECOPTER, *telecoptere*, s.n. Helicopter mic telecomandat. - **Tele-** + **helicopter**.

ELICOSTAT, *elicostate*, s.n. Aparat de zburat prevăzut cu o elice de susținere și completat printr-un mic balon. Din fr. **hélicostat**.

ELIGIBILITATE s.f. Calitatea de a fi eligibil. Din fr. **éligibilité**.

NEELIGIBILITATE s.f. Însușirea sau starea unei persoane neeligibile; ineligibilitate. - **Ne-** + **eligibilitate**.

ELIMINATOR, **-OARE**, *eliminatori*, *-oare*, adj. (Rar) Eliminatoriu. Din fr. **éliminateur**.

ELIMINATORIU, **-IE**, *eliminatorii*, adj. Care elimină, care atrage eliminarea; eliminator. ♦ (Despre probele unui concurs) Care aduce excluderea din examen a concurenților mai slabi. Din fr. **éliminatoire**.

ELINDĂ, *elinde*, s.f. Grindă metalică la excavatoarele cu cupe sau la drage, care susține lanțul fără sfârșit. Din fr. **élinde**.

ELIPORT, *eliporturi*, s.n. Aeroport de dimensiuni reduse, construit special pentru elicoptere. [Var.: **heliport** s.n.] Din fr. **héliport**.

ELIPSOGRAF, *elipsografe*, s.n. Instrument care servește la desenarea elipselor. Din fr. **ellipsographe**.

ELIPSOID, *elipsoide*, s.n. Suprafață închisă ale cărei secțiuni plane sunt elipse și care are trei planuri de simetrie, perpendiculare două câte două, care se intersectează după trei axe de simetrie. [Pl. și: (m.) *elipsoizi*] Din fr. **ellipsoïde**.

ELIPSOIDAL, **-Ă**, *elipsoidali*, *-e*, adj. Care are forma unui elipsoid. Din fr. **ellipsoïdal**.

ELIPTIC, **-Ă**, *eliptici*, *-ce*, adj. **1.** În formă de elipsă (**1**). **2.** Care conține o elipsă (**2**). Din fr. **elliptique**.

ELIPTICITATE s.f. (Livr.) Caracterul a ceea ce este eliptic. Din fr. **ellipticité**.

ELISABETAN, **-Ă**, *elisabetani*, *-e*, adj. Care aparține domniei reginei Elisabeta I a Angliei, privitor la această epocă, specific acestei epoci. *Teatrul elisabetan*. *Stil elisabetan*. Din fr. **elisabéthain**.

ELITAR, **-Ă**, *elitari*, *-e*, adj. **1.** Care aparține elitei (sociale), referitor la elită (socială), de elită (socială). **2.** (Despre unele teorii, doctrine) Care atribuie elitei rolul conducător în viața socială. Din fr. **élitare**.

ELITĂ, *elite*, s.f. Grup de persoane care reprezintă ceea ce este mai bun, mai

valoros, mai ales într-o comunitate, o societate etc. ♦ Ceea ce este mai bun, mai demn de a fi ales. ◇ Loc. adj. *De elită* = ales, deosebit, distins. Din fr. **élite**.

ELITRĂ, *elitre*, s.f. Fiecare dintre cele două aripi externe sau anterioare, tari și impregnate cu chitină, ale insectelor coleoptere. Din fr. **élytre**.

ELITROTOMIE, *elitrotomii*, s.f. (Med.) Incizie a peretelui vaginal. Din fr. **élytrotomie**.

ELIXIR, *elixire*, s.n. **1.** Băutură cu proprietăți miraculoase pe care o căutau, în evul mediu, alchimistii pentru a obține viață veșnică; *p. ext.* (azi) băutură scumpă, aleasă. **2.** (Fam.) Soluție alcoolică cu conținut variabil de zahăr și cu diverse esențe sau extracte de plante medicinale (servind ca medicament). Din fr. **élixir**.

ELODION, *elodioane*, s.n. Instrument muzical asemănător cu armoniul. Din fr. **élodion**.

ELOGIA, *elogiez*, vb. I. Tranz. A aduce elogii, a lăuda (în cuvinte entuziaste), a preamări. Din fr. **élogier**.

AUTOELOGIA, *autoelogiez*, vb. I. Refl. A-și aduce singur elogii. - **Auto-** + **elogia**.

AUTOELOGIERE, *autoelogieri*, s.f. Acțiunea de a se autoelogia. V. **autoelogia**.

ELOGIERE, *elogieri*, s.f. Acțiunea de a elogia și rezultatul ei. V. **elogia**.

ELOGIOS, **-OASA**, *elogioși*, *-oase*, adj. Care elogiază, laudativ. Din fr. **élogieux**.

ELOXARE, *eloxări*, s.f. Procedeu electrochimic de obținere a unui strat de oxid pe suprafața pieselor de aluminiu în vederea protecției împotriva coroziunii. - După fr. **éloxage**.

ELOXAT, **-Ă**, *eloxați*, *-te*, adj. (Despre aluminiu, piese din aluminiu) Tratat contra oxidării. Din fr. **éloxé**.

ELUANT, *eluanți*, s.m. Solvent care servește la eluare; dezvoltant. Din fr. **éluant**.

ELUARE, *eluări*, s.f. Proces de dizolvare și de separare a substanțelor dintr-o coloană cromatografică fixate pe un mediu absorbant, prin spălarea ei cu eluanți; eluțiune. - Cf. fr. *éluer*.

ELUCUBRANT, **-Ă**, *elucubranți*, *-te*, adj. (Livr.) Aterant, absurd. Din fr. **élucubrant**.

ELUCUBRAȚIE, *elucubrații*, s.f. Combinație haotică de elemente absurde; aberație. ♦ Divagație. [Var.: **elucubrațiune** s.f.] Din fr. **élucubration**.

ELUȚIUNE, *eluțiuni*, s.f. Eluare. Din fr. **élution**.

ELUVIAL, -Ă, *eluviali*, -e, adj. (Despre soluri) Care s-a diferențiat prin eluvionare. Din fr. **éluvial**.

ELUVIONARE, *eluvionări*, s.f. 1. Acțiunea de formare a eluviilor. 2. Spălare spre adâncime a unor elemente componente din straturile superioare ale solului sub acțiunea apei de precipitații infiltrate în sol. - După fr. **éluvionnement**.

ELUVIU, *eluvii*, s.n. Produse ale alterării exogene a rocilor, acumulate pe loc și caracterizate prin lipsa stratificației și prin nesortarea materialului. Din fr. **éluvium**.

ELUVIUNE, *eluviuni*, s.f. Proces de formare a eluviilor; produse ale acestui proces. Din fr. **éluvion**.

ELVETIC, -Ă, *elvetici*, -ce, adj. (Rare) Elvețian. Din fr. **helvétique**.

ELZEVIR, *elzevire*, s.n. Caracter de literă subțire cu talpa triunghiulară. ♦ Ediție imprimată sau publicată de unii dintre membrii vestitei familii de tipografi olandezi Elzévir. Din fr. **elzévir**.

EMACIAȚIE, *emaciații*, s.f. Emaciere. Din fr. **émaciation**.

EMACIERE, *emacieri*, s.f. Slăbire pronunțată care apare spre sfârșitul bolilor de lungă durată; cașexie, emaciație. - Cf. fr. **émaciation**.

EMAIL, *emailuri*, s.n. 1. Masă sticloasă obținută prin topire sau prin sinterizare, constituită în special din siliciu și din bariu, care se aplică pe suprafața unor obiecte metalice sau ceramice, pentru a le proteja împotriva coroziunii, a le îmbunătăți rezistența mecanică, a realiza izolarea lor electrică, în scop decorativ etc.; smalt, glazură. 2. Obiect emailat. 3. Peliculă obținută pe bază de rășini, care au în conținutul lor pigmenți. Din fr. **email**.

EMAILA, *emaillez*, vb. I. Tranz. A acoperi suprafața unui obiect cu email (1); a smălțui. Din fr. **émailler**.

EMAILARE, *emailări*, s.f. Acțiunea de a emaila și rezultatul ei; smălțuire. V. **emaila**.

EMAILAT, -Ă, *emailați*, -te, adj. Acoperit cu email (1); smălțuit. V. **emaila**.

EMAILAJ s.n. Emailare. Din fr. **émaillage**.

EMAILOR, -OARE, *emailori*, -oare s.m. și f. Persoană specializată în lucrări de emailare; smălțuitor. Din fr. **émailleur**.

EMARGINAT, -Ă, *emarginați*, -te, adj. (Despre frunze, petale etc.) Care este puțin crestat la vârf. Din fr. **émarginé**.

EMASCULA, *emasculez*, vb. I. Tranz. (Rare) A castra. ♦ Tranz. și refl. A face sau a deveni impotent. Din fr. **émasculer**.

EMASCULAȚIE, *emasculații*, s.f. (Rare) Castrare. ♦ Impotență. Din fr. **émasculation**.

EMBARGO, *embargouri*, s.n. 1. Interzicere de către un stat a exportului sau importului de mărfuri într-o sau dintr-o țară, ca sancțiune pentru încălcarea unor reguli sau principii de drept internațional sau ca mijloc de presiune politică. 2. Reținere de către un stat a navelor comerciale sau de mărfuri altui stat aflate pe teritoriul sau (în condițiile în care a survenit un conflict între statele respective). Din fr. **embargo**.

EMBLEMATIC, -Ă, *emblematici*, -ce, adj. De emblemă, care ține de emblemă. Din fr. **emblématique**.

EMBOLIE, *embolii*, s.f. Astupare bruscă a unui vas sangvin sau limfatic. Din fr. **embolie**.

EMBOLUS s.n. Cheag de sânge, celulă grasă sau corp străin care astupă un vas sangvin, provocând o embolie. Din fr. **embolus**.

EMBRIOCARDIE, *embriocardii*, s.f. Ritm cardiac patologic apărut în miocarditele grave, caracterizat prin accelerarea bătăilor inimii și prin egalizarea pauzelor și a tonalităților celor două zgomote ale ei; ritm fetal. Din fr. **embryocardie**.

EMBRIOGENEZA s.f. Proces de transformare succesivă a oului și a embrionului până la ecloziune sau naștere; dezvoltare embrionară. Din fr. **embryogenèse**.

EMBRIOLOG, -Ă, *embriologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în embriologie. Din fr. **embryologue**.

EMBRIOLOGIC, -Ă, *embriologici*, -ce, adj. Care aparține embriologiei, referitor la embriologie. Din fr. **embryologique**.

EMBRIOLOGIE s.f. Parte a biologiei care se ocupă cu studiul embrionului în toate fazele dezvoltării lui, de la formarea celulei-ou până la ecloziune sau naștere. Din fr. **embryologie**.

EMBRION, *embrioni*, s.m. 1. Nume dat oricărui organism din momentul fecundării ovulului până în momentul când toate organele sunt deplin formate și organismul este capabil de viață independentă. ♦ Germen al unei plante, existent în sămânța din care planta va lua naștere prin germinație. 2. Fig. Început al unui lucru, al unei acțiuni etc.; prima fază a dezvoltării unui proces. Din fr. **embryon**.

EMBRIONAT, -Ă, *embrionați, -te*, adj. Cu embrion. *Icre embrionate* Din **embrion**.

EMBRIONAR, -Ă, *embrionari, -e*, adj. 1. De embrion, privitor la embrion, ca un embrion. ◇ *Dezvoltare embrionară* = embriogeneză. 2. Fig. Abia născut, abia ivit, în germene; la începutul existenței, dezvoltării. Din fr. **embryonnaire**.

EMBRIOTOMIE, *embriotomii*, s.f. Tăiere a fătusului mort în interiorul uterului matern, când nu este posibilă o naștere normală. Din fr. **embryotomie**.

EMENAGOG, s.n. Medicament care provoacă, care favorizează menstruația. Din fr. **emménagogue**.

EMERGE, pers. 3 *emerge*, vb. III. Intrans. (Fiz.; despre corpuri, radiații etc.) A ieși dintr-un mediu după ce l-a traversat. Din fr. **émerger**.

EMERGENTĂ, *emergente*, s.f. Ieșire a razelor luminoase, corpusculare etc. dintr-un mediu după ce l-au traversat. Din fr. **émergence**.

EMERI, s.n. (Rar) Șmirghel. Din fr. **émeri**.

EMETROP, -Ă, *emetropi, -e*, adj. (Despre ochi; adesea substantivat) Care are vederea normală. Din fr. **émétrope**.

EMETROPIE s.f. Vedere normală, proprietate a ochiului de a vedea normal. Din fr. **emmétropie**.

EMFATIC, -Ă, *emfatici, -ce*, adj. (Adesea adverbial) Plin de emfază; nenatural, pretențios, bombastic, umflat. Din fr. **emphatique**.

EMFITEOZĂ, *emfiteoze*, s.f. Contract pe termen lung cu drept de ipotecă pe proprietatea închiriată sau arendată. Din fr. **emphytéose**.

EMFİZEM, *emfizeme*, s.n. Sindrom care se datorește infiltrării de aer în interstițiile țesutului conjunctiv al unui organ. ◇ *Emfizem pulmonar* = dilatare excesivă și permanentă a plămânilor datorită atrofiei și ruperii septurilor dintre alveole, precum și pierderii elasticității. Din fr. **emphysème**.

EMFRAXIE, *emfraxii*, s.f. Obstrucție a unui organ canalicular. Din fr. **emphraxis**.

EMIGRANT, -Ă, *emigranți, -te* s.m. și f., adj. (Persoană) care emigrează; emigrat. Din fr. **émigrant**.

EMIGRAT, -Ă, *emigrați, -te*, s.m. și f., adj. Emigrat. Din fr. **émigré**.

EMINAMENTE adv. În gradul cel mai înalt, prin excelență, cu deosebire. Din fr. **éminent**.

EMIR, *emiri*, s.m. 1. Titlu dat descendenților lui Mahomed; persoană având acest titlu. 2. Titlu dat unui

guvernator sau unui principe domnitor în unele țări musulmane; persoană având acest titlu. Din fr. **émir**.

EMIRAT, *emirate*, s.n. 1. Stat condus de un emir (2). 2. Funcția, demnitatea de emir (2). Din fr. **émirat**.

EMISAR, (I) *emisari*, s.m., (II) *emisare*, s.n. I. S.m. Trimis al unei organizații politice sau al unui stat, cu o misiune (secretă); *p. gener.* persoană trimisă undeva cu o misiune oarecare. II. S.n. 1. Apă care colectează apele murdare provenite de la întreprinderi, așezări umane etc., vărsându-le apoi într-o apă mai mare. 2. Curs de apă permanent care drenează surplusul de apă dintr-un bazin lacustru. Din fr. **émissaire**.

EMISFERIC, -Ă, *emisferici, -ce*, adj. În formă de emisferă. Din fr. **hémisphérique**.

EMISIV, -Ă, *emisivi, -e*, adj. Referitor la emisiune; care are proprietatea de a emite (radiații, lumină); emițător (1). Din fr. **émissif**.

EMITANȚĂ, *emitante*, s.f. (Fiz.) Radianță. Din fr. **émittance**.

EMONCTORIU, *emonctorii*, s.n. Organ sau deschizătură naturală a corpului prin care se elimină secrețiile sau umorile. Din fr. **émonctoire**.

EMONCTIONE, *emoncțiuni*, s.f. Eliminare a umorilor superflue. Din fr. **émonction**.

EMONDAJ, s.n. 1. Operație de tăiere a ramurilor de pe trunchiurile arborilor în perioada de creștere pentru a stimula dezvoltarea lor în înălțime; emondare, emondație. 2. (Med.) Intervenție chirurgicală constând în înlăturarea exostozeilor și osteofitelor epifizelor. Din fr. **émondage**.

EMONDARE, *emondări*, s.f. Emondaj. - Cf. fr. **émonder**.

EMONDAȚIE, *emondații*, s.f. Emondaj. Din fr. **émondation**.

EMONDOR, *emondoare*, s.n. Unealtă folosită la emondaj. Din fr. **émondoir**.

EMOTIV, -Ă, *emotivi, -e*, adj. 1. Care se referă la emoție sau la afectivitate; afectiv, emoțional. 2. Care se emoționează ușor; sensibil, impresionabil. Din fr. **émotif**.

EMOTIVISM s.n. Școală etică neopozitivistă care consideră că fundamentul noțiunilor și al judecăților morale este pur emotiv. Din fr. **émotivisme**. **EMOTIVITATE** s.f. Faptul de a se emoționa ușor; stare emotivă; însușirea de a fi emotiv; impresionabilitate. Din fr. **émotivité**.

EMOȚIONA, *emoționez*, vb. I. Tranz. A produce, a cauza, a provoca o emoție. ♦

Refl. A fi cuprins de o emoție. Din fr. **émotionner**.

EMOȚIONARE, *emoționări*, s.f. Acțiunea de a (se) *emoționa* și rezultatul ei; tulburare. V. **emoționa**.

EMOȚIONAT, -Ă, *emoționați, -te*, adj. Cuprins de emoție. V. **emoționa**.

EMOȚIONAL, -Ă, *emoțional, -e*, adj. Care este propriu emoțiilor; provocat de o emoție; care produce o emoție; emotiv. Din fr. **émotionnel**.

EMOȚIONANT, -Ă, *emoționanți, -te*, adj. Care emoționează; mișcător, tulburător. Din fr. **émotionnant**.

EMPIRIOSIMBOLISM s.n. (Fil.) Variantă a empiriocriticismului care consideră reprezentările și noțiunile ca simboluri ale senzațiilor noastre. Din fr. **empiriosymbolisme**.

EMPIRISM s.n. Doctrină care consideră experiența senzorială ca primă sursă a cunoașterii și a cunoștințelor. ♦ *Empirism logic* = variantă a neopozitivismului care admite numai enunțurile logice verificabile în mod nemijlocit prin percepțiile fiecărui subiect în parte. Din fr. **empirisme**.

EMPIRIST, -Ă, *empiriști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Care ține de empirism. 2. S.m. și f. Adept al empirismului. Din fr. **empiriste**.

EMULSIE, *emulsii*, s.f. Amestec dispers format din două lichide insolubile unul în celălalt. ♦ Strat sensibil la acțiunea luminii, deus pe plăcile și pe filmele fotografice. Din fr. **émulsion**.

EMULSIONA, *emulsionez*, vb. I. Intrans. și tranz. A forma sau a prepara o emulsie. Din fr. **émulsionner**.

DEZEMULSIONA, *dezemulsionéz*, vb. I. Tranz. A separa lichidele dintr-o emulsie. - **Dez-** + **emulsiona**.

EMULSIONARE, *emulsionări*, s.f. Acțiunea de a *emulsiona* și rezultatul ei. V. **emulsiona**.

EMULSIONABIL, -Ă, *emulsionabili, -e*, adj. (Chim.) Care poate deveni emulsie. Din fr. **émulsionnable**.

EMULSIONANT, *emulsionante*, s.n. Emulgator. Din fr. **émulsionnant**.

DEZEMULSIONANT, -Ă, *dezemulsionanți, -te*, adj., s.n. (Substanță) care dezemulsionează. - **Dez-** + **emulsionant**.

EMULSIV, -Ă, *emulsivi, -e*, adj., s.n. 1. Adj. (Despre semințe) Din care se extrage uleiul. 2. S.n. Emulgator. Din fr. **émulsif**.

EMULSOR, *emulsoare*, s.n. Aparat care servește la obținerea emulsiilor. Din fr. **émulseur**.

ENANTEM, *enanteme*, s.n. Erupție care apare pe mucoase în unele boli contagioase. Din fr. **éanthème**.

ENANTIOMORFIE s.f. (Fiz.) Proprietate a unor substanțe de a cristaliza în două forme, dintre care una este imaginea simetrică a celeilalte în raport cu un plan; enantiomorfism. Din fr. **énantiomorphie**.

ENARMONIC, -Ă, *enarmonici, -ce*, adj. (Despre sunete) De aceeași înălțime, dar cu denumiri, notații diferite. Din fr. **enharmonique**.

ENARMONIE, *enarmonii*, s.f. Egalitate a înălțimilor unor sunete muzicale care poartă denumiri, notații diferite. Din fr. **enharmonie**.

ENCARPĂ, *encarpe*, s.f. Ghirlandă de flori, de fructe în relief, folosită ca ornamentație la construcțiile antice. Din fr. **encarpe**.

ENCAUSTIC, -Ă, *encaustici, -ce*, s.f., s.m.

1. S.f. (La vechii greci) Procedeu de pictură în care culorile se foloseau diluate cu ceară.

2. S.m. Preparat pe bază de ceară folosit la impregnarea statuilor de marmură sau de ipsos pentru a le da un aspect catifelat sau pentru a le feri de umezeală. Din fr. **encaustique**.

ENCEFAL, *encefale*, s.n. Parte a sistemului nervos central care cuprinde creierul mare, pedunculii cerebrali și bulbul rahidian. Din fr. **encéphale**.

ENCEFALIC, -Ă, *encefalici, -ce*, adj. Care aparține encefalului, privitor la encefal. Din fr. **encéphalique**.

ENCEFALINĂ s.f. (Biol.) Proteină din creier cu acțiune calmantă asupra durerilor. Din fr. **encéphaline**.

ENCEFALITĂ, *encefalite*, s.f. Boală cauzată de inflamarea acută sau cronică a encefalului. ♦ *Encefalită letargică* = boală contagioasă gravă, provocată de un virus transmis prin musca țețe și manifestată prin somnolență persistentă și progresivă; boala somnului. Din fr. **encéphalite**.

ENCEFALOGRAFIE, *encefalografii*, s.f. Metodă de cercetare radiografică a encefalului, folosită în diagnosticul unor boli nervoase; (concr.) radiografie a encefalului. Din fr. **encéphalographie**.

ENCEFALOID, -Ă, *encefaloizi, -de*, adj. Care are sinuozități și o consistență asemănătoare cu a encefalului. Din fr. **encéphaloïde**.

ENCEFALOMIELITĂ, *encefaliomielite*, s.f. Inflamație a creierului și a măduvei spinării, care prezintă simptome atât de encefalită, cât și de mielită. Din fr. **encéphalomyélite**.

ENCEFALOPATIE, *encefalopatii*, s.f. Denumire generică pentru afecțiunile organice ale creierului; boală a creierului. Din fr. **encéphalopathie**.

ENCEFALOZĂ, *encefaloze*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru o afecțiune cerebrală degenerativă. Din fr. **encephalose**.

ENCHIMOZĂ, *enchimoze*, s.f. Răspândire de sânge în vasele de la suprafața pielii, fără să fi fost provocată de o lovitură exterioară. Din fr. **enchymose**.

ENCICLICĂ, *enciclice*, s.f. Circulară trimisă de papă tuturor catolicilor, care cuprinde directive oficiale în probleme religioase, etice, sociale sau politice. Din fr. **encyclique**.

ENCICLOPEDIC, -Ă, *enciclopedici*, -ce, adj. Care are caracter de enciclopedie; *p. ext.* vast, cuprinzător. Din fr. **encyclopédique**.

ENCICLOPEDIA, *enciclopedii*, s.f. 1. Tip de lucrare lexicografică de proporții diferite care tratează sistematic termeni de bază (nume comune și proprii), noțiuni din toate domeniile sau dintr-un anumit domeniu de cunoștințe, fie în ordine alfabetică, fie pe probleme sau pe ramuri. 2. Ansamblu multilateral de cunoștințe omenești. ◇ (Fam.) *Enciclopedie ambulantă* = persoană care are cunoștințe multe, diverse și precise. Din fr. **encyclopédie**.

MICROENCICLOPEDIA, *microenciclopedii*, s.f. Enciclopedie cu volum restrâns de informații; (rar) minieniclopedie. - **Micro** + **enciclopedie**.

MINIENCICLOPEDIA, *minienciclopedii*, s.f. (Rare) Microenciclopedie. - **Mini** + **enciclopedie**.

TELEENCICLOPEDIA s.f. Emisiune cu caracter enciclopedic prezentată de televiziune. - **Tele**- + **enciclopedie**.

ENCICLOPEDISM s.n. 1. Sistemul și principiile enciclopediștilor (mai ales ale celor francezi din sec. XVIII). 2. Erudiție vastă, multilaterală. Din fr. **encyclopédisme**.

ENCICLOPEDIST, -Ă, *enciclopediști*, -ste, subst., adj. 1. S.m. pl. Nume dat gânditorilor, savanților și scriitorilor francezi precursori ai Revoluției Franceze de la sfârșitul sec. XVIII, care s-au grupat în scopul editării unei enciclopedii. 2. Adj., s.m. și f. (Rare) (Persoană) care are cunoștințe enciclopedice. Din fr. **encyclopédiste**.

ENCLAVĂ, *enclave*, s.f. 1. Fragmente de roci înglobate în masa rocilor eruptive. 2. Grup de populație străină izolată în mijlocul populației indigene. Din fr. **enclave**.

ENCONDROM, *encondroame*, s.n. Tumoare, excrescență cartilaginoasă care se dezvoltă pe un os. Din fr. **enchondrome**.

ENDARTERITĂ, *endarterite*, s.f. Inflamație a arterei care poate produce astuparea acesteia. Din fr. **endarterite**.

ENDECAGON, *endecagoane*, s.n. Poligon cu unsprezece laturi (și tot atâtea unghiuri). Din fr. (h)**endécagone**.

ENDEMIC, -Ă, *endemici*, -ce, adj. (Despre plante sau animale) Care trăiește numai pe un anumit teritoriu; (despre unele boli) care are cauze locale, specifice unei anumite regiuni; care are caracter permanent în anumite locuri. Din fr. **endémique**.

ENDEMIE, *endemii*, s.f. Prezență într-o comunitate a unei boli infecțioase sau de nutriție sub formă de cazuri sporadice care izbucnesc periodic în aceleași regiuni. Din fr. **endémie**.

ENDEMOEPIDEMIC, -Ă, *endemoepidemic*, -ce, adj. Care se referă la boli infecțioase prezente în mod endemic într-o populație, dar care pot provoca uneori izbucniri epidemice. - **Endemie** + **epidemic**.

ENDOCARD, *endocarduri*, s.n. Membrană subțire care căptușește cavitățile și valvulele inimii. Din fr. **endocard**.

ENDOCARDIC, -Ă, *endocardici*, -ce, adj. (Med.) De endocard. Cf. fr. **endocarditique**.

ENDOCARDITA, *endocardite*, s.f. Boală care constă în inflamarea endocardului datorită unor agenți virotici sau microbieni. Din fr. **endocardite**.

ENDOCARP, *endocarpuri*, s.n. Țesut intern tare care îmbracă și protejează sămânța unor fructe. Din fr. **endocarpe**.

ENDOCRANIU, *endocranii*, s.n. Fața internă a cutiei craniene. Din fr. **endocrâne** (după *craniu*).

ENDOCRIN, -Ă, *endocrini*, -e, adj. 1. (În sintagma) *Glandă endocrină* = glandă care își varsă direct în sânge secrețiile ce conțin hormoni; glandă cu secreție internă. 2. Care aparține glandelor endocrine, privitor la glandele endocrine. Din fr. **endocrine**.

ENDOCRINOLOGIE, s.f. Ramură a biologiei și a medicinei care studiază hormonii, glandele și țesuturile cu secreție internă și funcțiunile lor, aflate în condiții normale sau patologice. Din fr. **endocrinologie**.

ENDOCRINOLOG, -Ă, *endocrinologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în endocrinologie. Din **endocrinologie** (după *bacteriologie-bacteriolog*).

ENDOCRINOTERAPIE s.f. Tratatament medical făcut cu substanțe extrase din glandele endocrine. Din fr. **endocrinothérapie**.

ENDODERM, *endoderme*, s.n. 1. Foița interioară a embrionului animalelor superioare, din care provin tubul digestiv și glandele anexe. 2. Strat unicelular al peretelui corpului la celenterate. 3. Albumen. Din fr. **endoderme**.

ENDODERMIC, -Ă, *endodermici, -ce*, adj. Care ține de endoderm, referitor la endoderm. Din fr. **endodermique**.

ENDOENZIMĂ, *endoenzyme*, s.f. Enzimă intracelulară a cărei eliberare nu are loc decât după distrugerea mecanică a celulelor. Din fr. **endoenzyme**.

ENDOESTEZIE s.f. Sentiment, sensibilitate internă, interioară. Din fr. **endoesthésie**.

ENDOFAZIE s.f. (Psih.) Trăire interioară a actului vorbirii; limbaj interior. Din fr. **endophasie**.

ENDOGAMIE s.f. 1. Contractare obligatorie a căsătoriilor în sânul aceluiași trib, practică la unele populații primitive. 2. (Biol.) Unire a doi gameți formați în același organism. Din fr. **endogamie**.

ENDOGEN, -Ă, *endogeni, -e*, adj. 1. (Despre fenomenele geologice) Provoacă de forțe care provin din interiorul pământului și care conduc la apariția denivelărilor scoarței. 2. (Med.) Care ia naștere, care se datorește unor cauze din interiorul organismului. Din fr. **endogène**.

ENDOGENEZĂ s.f. Producere a celulelor în interiorul altor celule. Din fr. **endogénese**.

ENDOLIMFĂ s.f. Lichid care se află în labirintul urechii interne. Din fr. **endolymphe**.

ENDOMETRITĂ, *endometrite*, s.f. (Med.) Inflamație a mucoasei uterine. Din fr. **endométrite**.

ENDOMORFISM s.n. Totalitatea schimbărilor suferite de rocile eruptive la contactul cu alte roci și prin asimilarea acestora. Din fr. **endomorphisme**.

ENDONAZAL, -Ă, *endonazali, -e*, adj. (Anat.) Al mucoasei nazale; referitor la interiorul nasului. Din fr. **endonasal**.

ENDOPARAZIT, -Ă, *endoparaziți, -te*, subst., adj. 1. S.f. Ciupercă parazită al cărei miceliu se dezvoltă în interiorul țesuturilor plantei-gazdă, provocând boli grave. 2,

S.m. și f., adj. (Animal) care trăiește ca parazit în organele interne ale corpului omenesc și al animalelor. Din fr. **endoparasite**.

ENDOPLASMĂ s.f. Partea internă sau centrală a celulei la organismele monocelulare, înconjurată de ectoplasmă. Din fr. **endoplasme**.

ENDOPLASMATIC, -Ă, *endoplasmatici, -ce*, adj. (Biol.) De endoplasmă, referitor la endoplasmă. Din fr. **endoplasmatique**.

ENDOPLASTĂ s.f. Masă protoplasmatică care formează nucleul celulei infuzoriilor. Din fr. **endoplaste**.

ENDOREIC, -Ă, *endoreici, -ce*, adj. (Geogr.) Lipsit de scurgere. *Regiune endoreică*. Din fr. **endoréique**.

ENDOSCOPIE s.f. Metodă de examinare pe viu a unui organ cavitărilor sau tubular cu ajutorul endoscopului. Din fr. **endoscopie**.

ENDOSCOPIE s.f. Metodă de examinare pe viu a unui organ cavitărilor sau tubular cu ajutorul endoscopului. Din fr. **endoscopie**.

ENDOSMOZA s.f. Fenomen de trecere a unui fluid printr-o membrană din mediul exterior acestuia spre interior. Din fr. **endosmose**.

ENDOTELIU, *endotelii*, s.n. Epiteliu care câptușește o cavităție închisă a corpului. Din fr. **endothélium**.

ENDOTERMIC, -Ă, *endotermici, -ce*, adj. (Despre unele fenomene fizice sau chimice) Care se produce cu absorbție de căldură din mediul înconjurător; endoterm. Din fr. **endothermique**.

ENDOTERMIE s.f. (Chim.) Reacție care se efectuează prin absorbție de căldură. Din fr. **endothermie**.

ENDOTOXINĂ, *endotoxine*, s.f. Substanță toxică a cărei eliberare nu are loc decât o dată cu dezintegrarea celulei în care se află. Din fr. **endotoxine**.

ENEADĂ s.f. (Rar) Reunire de nouă lucruri asemănătoare sau de nouă persoane. Din fr. **ennéade**.

ENEAGON, *eneagoane*, s.n. Poligon cu nouă laturi (și tot atâtea unghiuri); Din fr. **ennéagone**.

ENASILAB, *eneasilabi*, s.m., adj. (Vers) compus din nouă silabe. Din fr. **ennéasyllabe**.

NEODĂ, *eneode*, s.f. Tub electronic cu nouă electrozi, utilizat în radioreceptoarele cu modulație de frecvență. Din fr. **ennéode**.

NEOLITIC s.n. Ultima fază a neoliticului, caracterizată prin folosirea uneltelor de piatră, de os etc. și a uneltelor și podoabelor de aramă. Din fr. **énéolithique**.

ENERGETIC, -Ă, *energetici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Privitor la producerea și la folosirea diferitelor forme de energie. ♦ *Sistem energetic* = ansamblu de instalații organizat unitar în scopul producerii, transmisiunii și distribuției energiei electromagnetice pe un anumit teritoriu. 2. S.f. Ramură a fizicii care studiază fenomenele produse în sistemele fizice din punctul de vedere al transformărilor de energie dintr-o formă în alta; ramură a tehnicii care se ocupă cu studiul surselor și al posibilităților tehnico-economice de exploatare și de utilizare a diferitelor forme de energie. Din fr. *énergétique*.

HIDROENERGETIC, -Ă, *hydroenergetici*, -ce, adj. Referitor la energia care se produce cu ajutorul apei. - **Hidro-** + **energetic**.

ENERGETIST, -Ă, *energetiști*, -ste, adj., s.m. (Adept) al energetismului. Din fr. *énergétiste*.

ENERGIC, -Ă, *energici*, -ce, adj. (Adesea adverbial) Plin de vigoare, de energie (2); hotărât, viguros; care oglindește, exprimă energie (2). ♦ (Despre medicamente) Cu acțiune promptă, puternică și imediată; eficace. Din fr. *énergique*.

ENERGIZANT, -Ă, *energizanți*, -te, adj. Care dă energie. Din fr. *énergisant*.

ENERGOMETRU, *energometre*, s.n. (Med.) Aparat pentru analiza pulsului arterial. Din fr. *énergomètre*.

ENERGUMEN, *energumeni*, s.m. (În superstiții) Om despre care se crede că este posedat de diavol. ♦ Fig. Om agitat, exaltat. Din fr. *énergumène*.

ENERVA, *enervez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să-și piardă sau a-și pierde calmul, a-și ieși sau a scoate pe cineva din fire; a (se) înfuria, a (se) irita; a (se) îndispune. Din fr. *énervé*.

ENERVARE, *enervări*, s.f. Acțiunea de a (se) *enerva* și rezultatul ei; tensiune nervoasă caracterizată prin neliniște, nerăbdare, agitație, iritare, înfuriere. V. *enerva*.

ENERVAT, -Ă, *enervați*, -te, adj. În stare de iritare; scos din fire; nervos, iritat. V. *enerva*.

ENERVANT, -Ă, *enervanți*, -te, adj. Care enervează; agasant, supărător, iritant. Din fr. *énervant*.

ENOLAZA s.f. (Chim.) Enzimă cu rol catalizator în fermentația alcoolică. Din fr. *énolase*.

ENOLOGIE s.f. Știință care se ocupă cu vinificația și cu studiul produselor derivate

ale viei și ale vinului. [Var.: **oenologie** s.f.] Din fr. **oenologie**.

ENOTEHNICĂ s.f. Ramură a enologiei care studiază metodele de preparare și de conservare a vinurilor. Din fr. **oenotechnique**.

ENTELEHIE s.f. Noțiune filozofică indicând perfecțiunea ca scop lăuntric al dezvoltării tuturor lucrurilor. Din fr. **entéléchie**.

ENTERALGIE, *enteralgii*, s.f. Durere acută de intestine. Din fr. **entéralgie**.

ENTERECTAZIE, *enterectazii*, s.f. Dilatare a intestinului. Din fr. **entérectasie**.

ENTERECTOMIE, *enterectomii*, s.f. Rezecție a unei părți din intestin. - După fr. **entérectomie**.

ENTERIC, -Ă, *enterici*, -ce, adj. Intestinal. Din fr. **entérique**.

ENTERITĂ, *enterite*, s.f. Boală care constă în inflamare acută sau cronică a intestinului subțire, datorită infecțiilor, intoxicațiilor sau alergiei. Din fr. **entérite**.

ENTEROANASTOMOZĂ, *enteroanastomoze*, s.f. Operație chirurgicală prin care se stabilește o legătură între două anse intestinale, pentru a ocoli o tumoare sau altă piedică din tranzitul intestinal. Din fr. **entéro-anastomose**.

ENTEROBACTERIE, *enterobacterii*, s.f. Nume generic dat germenilor saprofiți care constituie flora intestinală normală a organismului, precum și germenilor patogeni care intră prin intestinul subțire, înmulțindu-se și provocând diferite afecțiuni. Din fr. **entérobactérie**.

ENTEROCHINAZĂ, *enterochinaze*, s.f. Enzimă prezentă în sucul intestinal, care activează acțiunea secreției pancreatice. Din fr. **entérokinase**.

ENTEROCOC, *enterococi*, s.m. (Biol.) Microb prezent în intestin. Din fr. **entérocoque**.

ENTEROCOLITĂ, *enterocolite*, s.f. Boală care constă în inflamația acută sau cronică a intestinului subțire și a celui gros, provocată de germeni patogeni. Din fr. **entérocólite**.

ENTEROGASTRITĂ, *enterogastrite*, s.f. Gastroenterită. Din fr. **entérogastrite**.

ENTEROGASTRONĂ, *enterogastrone*, s.f. Hormon duodenal cu acțiune asupra secreției și motilității gastrice. [Var.: **enterogastron** s.n.] Din fr. **entérogastrone**.

ENTEROHEMORAGIE, *enterohemoragii*, s.f. Hemoragie intestinală. Din fr. **entéro-hémorragie**.

ENTEROLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul tractului intestinal. Din fr. **entérologie**.

ENTEROMORF, -Ă, *enteromorfi*, -e, adj. (Anat.) Care are formă de intestin. Din fr. **entéromorphe**.

ENTEROPATIE, *enteropatii*, s.f. Boală a intestinelor. Din fr. **entéropathie**.

ENTEROTOMIE, *enterotomii*, s.f. Operație chirurgicală executată pe intestin. Din fr. **entérotomie**.

ENTOMOFIL, -Ă, *entomofili*, -e, adj. (Despre plante) La care polenizarea se face prin intermediul insectelor. Din fr. **entomophile**.

ENTOMOLOGIC, -Ă, *entomologici*, -ce, adj. Care aparține entomologiei, privitor la entomologie. Din fr. **entomologique**.

ENTOMOLOGIST, -Ă, *entomologiști*, -ste, s.m. și f. (Rare) Entomolog. Din fr. **entomologiste**.

ENTOMOSTRACEU, *entomostracee*, s.n. (La pl.) Grup de crustacee inferioare mici, fără apendice abdominal și cu branhii; (și la sg.) crustaceu care face parte din acest grup. Din fr. **entomostracés**.

ENTORSĂ, *entorse*, s.f. Leziune traumatică a unei articulații provocată de executarea bruscă a unei mișcări dincolo de limitele fiziologice, fără a fi urmată de o deplasare permanentă a oaselor sau a ligamentelor. Din fr. **entorse**.

ENTOZOAR, *entozoare*, s.n. (La pl.) Nume generic dat animalelor care trăiesc ca parazite în interiorul unei vietăți; (și la sg.) animal din această categorie. Din fr. **entozoaire**.

ENTROPIC, -Ă, *entropici*, -ce, adj. (Fiz.) Referitor la entropie. Din fr. **entropique**.

ENTROPIE, *entropii*, s.f. 1. Mărime de stare termică a sistemelor fizice, care crește în cursul unei transformări ireversibile a lor și rămâne constantă în cursul unei transformări reversibile. 2. Mărime fundamentală în teoria informației, care indică cantitatea de informație raportată la un element al mesajului transmis. 3. P.gener. Măsură care indică gradul de organizare al unui sistem. Din fr. **entropie**.

ENTROPION s.n. Întoarcere înapoi într-o pleoapă, însoțită de iritația conjunctivei și a corneei. Din fr. **entropion**.

ENTUZIASM, *entuziasme*, s.n. Stare de însuflețire puternică; avânt, înflăcărare; pasiune (în vorbire), exaltare. Din fr. **enthousiasme**.

ENTUZIASMA, *entuziasmez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) însufleți, a (se) înflăcăra. Din fr. **enthousiasmer**.

ENTUZIASMAT, -Ă, *entuziasmați*, -te, adj. Cuprins de entuziasm. V. **entuziasma**.

ENTUZIAST, -Ă, *entuziaști*, -ste, adj. (Adesea substantivat) Stăpânit de entuziasm, gata să se devoteze unei idei, unei cauze mari; care dovedește entuziasm. Din fr. **enthousiaste**.

ENUCLEARE, *enucleări*, s.f. Extirpare a unei formații organice circumscrise sau a unei tumori prin izolare de țesuturile înconjurătoare; enucleație. - Cf. fr. **énuc léer**.

ENUCLEAȚIE, *enucleații*, s.f. Enucleare. Din fr. **énuc léation**.

ENUMERATIV, -Ă, *enumerativi*, -e, adj. Care conține o enumerare, privitor la o enumerare. Din fr. **énumératif**.

ENUNȚA, *enonț*, vb. I. Tranz. A formula, a exprima, a expune o idee, o teorie etc. Din fr. **énoncer**.

ENUNȚ, *enunțuri*, s.n. Formulare a datelor unei probleme, a unei judecăți; formulă prin care se exprimă ceva. Din **enunța** (derivat regresiv).

ENUNȚARE, *enunțări*, s.f. Acțiunea de a **enunța** și rezultatul ei V. **enunța**.

ENUREZIS s.n. Boală care se manifestă prin pierderea necontrolată a urinei; incontinență urinară. - După fr. **énurèse**.

ENZIMĂ, *enzime*, s.f. Compus organic de natură proteică, prezent în celule vii, care dirijează procesele de sinteză și de degradare din organismele animalelor, plantelor și microorganismelor, producând și păstrând energie; ferment. Din fr. **enzyme**.

ENZOOTIE s.f. Răspândire a unei boli infectocontagioase la animale pe un anumit teritoriu sau în cadrul unui grup limitat. Din fr. **enzootie**.

EOANTROP, *eoantropi*, s.m. Gen de maimuțe antropoide fosile, foarte asemănătoare cu omul. Din fr. **éóanthropus**.

EOCEN, -Ă, *eoceni*, -e, s.n. î. S.n. Epocă geologică cuprinsă în prima parte a perioadei paleogene, caracterizată mai ales prin existența numuliților, lamelibranhiatelor, gasteropodelor, echinidelor și mamiferelor. 2. Adj. Care se referă la epoca eocenului (1). Din fr. **éócene**.

EOLIAN, -Ă, *eolieni*, -e, adj. Care este acționat sau produs de vânt. ♦ *Formație eoliană* = formație geologică a cărei origine se datorește acțiunii de transport, de sedimentare sau de eroziune a vântului. Din fr. **éólien**.

EOLIT, *eolite*, s.n. Piatră din epoca preistorică, grosolan cioplită și folosită ca primă unealtă. Din fr. **éolithe**.

EOLITIC, **-Ă**, *eolitici*, *-ce*, adj. Care aparține epocii pietrei cioplite, privitor la epoca pietrei cioplite. ♦ (Substantivat, n.) Epoca pietrei cioplite. Din fr. **éolithique**.

EOLOTROP, **-Ă**, *eolotropi*, *-e*, adj. (Despre unele corpuri, substanțe, etc.) Care nu prezintă proprietăți fizice identice în toate direcțiile. Din fr. **éolotrope**.

EOLOTROPIE, *eolotropii*, s.f. Proprietate a unui corp de a fi eolotrop. Din fr. **éolotropie**.

EON, *eoni*, s.m. Ansamblul forțelor eterne emanate de o ființă, care fac posibilă acțiunea sa asupra lucrurilor, în filozofia neoplatonicienilor și a gnosticilor. Din fr. **éon**.

EOZINĂ, *eozine*, s.f. Colorant roșu strălucitor, folosit la fabricarea cernelii roșii, în bacteriologie ca substanță de contrast, la sensibilizarea plăcilor fotografice, în cosmetică, în industria alimentară etc. Din fr. **éosine**.

EOZINOFIL, **-Ă**, *eozinofili*, *-e*, adj. Care fixează eozina. ♦ (Despre leucocite) Care are o granulație de tipul eozinei. Din fr. **éosinophile**.

EOZINOFILIE s.f. Creștere excesivă a numărului de granulații eozinofile din sânge, întâlnită în unele alergii sau boli parazitare. Din fr. **éosinophilie**.

EOZINOPENIE s.f. Scădere a valorilor normale ale granulațiilor eozinofile din sânge, întâlnită în unele boli infecțioase. Din fr. **éosinopénie**.

EPACTĂ, *epacte*, s.f. Număr de zile care trebuie adăugat unui an lunar pentru a-l face să concorde cu anul solar. Din fr. **épacte**.

EPAGOG, *epagogi*, s.m. Arbitru care reglementa anumite chestiuni maritime la vechii greci. Din fr. **épagogue**.

EPAGOGIC, **-Ă**, *epagogici*, *-ce*, adj. (În filozofia lui Aristotel; despre silogisme) Inductiv. Din fr. **épagogique**.

EPANALEPSĂ, *epanalepse*, s.f. Figură retorică constând în repetarea unui sau mai multor cuvinte sau în reluarea cuvântului inițial la sfârșitul versului sau al frazei. Din fr. **épanalepse**.

EPANDAJ s.n. Operație de răspândire a apelor murdare pe un teren cultivabil după decantarea lor, în scopul epurării biologice naturale a acestor ape. Din fr. **épandage**.

EPANODĂ, *epanode*, s.f. Procedeu retoric constând în reluarea detaliată a fiecărui cuvânt sau grup de cuvinte dintr-un vers. Din fr. **épanode**.

EPANȘAMENT, *epanșamente*, s.n. Acumulare de lichide în anumite țesuturi sau zone ale organismului. Din fr. **épanchement**.

EPARVEN, *eparvene*, s.n. Tumoare osoasă care se formează uneori la încheietura piciorului dinapoi la cai sau, mai rar, la boi; os mort. Din fr. **éparvin**.

EPATA, *epatez*, vb. I. Tranz. A uimi, a impresiona prin purtare, atitudine sau ținută neobișnuită, extravagantă. Din fr. **épater**.

EPATARE, *epatări*, s.f. Acțiunea de a *epata* și rezultatul ei; uluire, uimire. V. *epata*.

EPATANT, **-Ă**, *epatanți*, *-te*, adj. Care epatează; uluitor, uimitor. Din fr. **épatant**.

EPAVĂ, *epave*, s.f. Rămășiță a unei nave scufundate sau eşuate. ♦ Fig. Persoană ajunsă într-o stare fizică sau morală mizerabilă, om distrus, ruinat (fizic sau moral). Din fr. **épave**.

EPECIE, *epecii*, s.f. Folosire a indivizilor unei specii ca substrat de către indivizii altei specii. Din fr. **épécie**.

EPENDIM, *ependime*, s.n. Epiteliu care câptușește canalul rahidian, trunchiul cerebral și ventriculii cerebrali. Din fr. **ependyme**.

EPENGLU, *epengluri*, s.n. Exercițiu de zbor aviatc compus dintr-un număr de viraje executate la un unghi de 180° pe panta de urcare și de coborâre, urmate de coborâre în zbor și aterizare. Din fr. **épingle**.

EPENTETIC, **-Ă**, *epentetici*, *-ce*, adj. (Despre sunete, forme lexicale) Apărut prin epenteză. Din fr. **épenthétique**.

EPICARD, *epicarduri*, s.n. Învelișul extern al inimii. Din fr. **épicarde**.

EPICARP, (rar) *epicarpuri*, s.n. Membrană externă, subțire, constituită dintr-unul sau din două straturi de celule, care acoperă fructul unei plante; exocarp, pielită. Din fr. **épicarpe**.

EPICENTRU, *epicentre*, s.n. Punct de pe suprafața globului pământesc situat deasupra hipocentrului unui cutremur și unde intensitatea zguduirii este maximă. Din fr. **épicentre**.

EPICICLOIDĂ, *epicicloide*, s.f. Curbă plană descrisă de un punct al unui cerc care se rostogolește fără alunecare pe un alt cerc fix. Din fr. **épicycloïde**.

EPICICLU, *epicicluri*, s.n. Care se rostogolește fără să alunece în exteriorul și în planul unui cerc de bază fix. Din fr. **épicycle**.

EPICOTIL, *epicotile*, s.n. Parte a tulpinii cuprinsă între cotiledoane și primele frunze. Din fr. **épicotyle**.

EPICURIAN, -**Ă**, *epicurieni*, -e, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care ține de epicurism, care aderă la epicurism; epicureic, epicureu. **2.** S.m și f. Adept al epicurismului; epicureu. ♦ (Fam.) Persoană care caută plăcerile alese, rafinate, spirituale; (depr.) persoană înclinată spre plăceri. Din fr. **épicurien**.

EPICURISM s.n. Doctrină morală a lui Epicur și a discipolilor săi bazată pe teoria etică a fericirii raționale a individului. [Var.: **epicureism** s.n.] Din fr. **épicurisme**.

EPIDEMIC, -**Ă**, *epidemici*, -ce adj. (Despre unele boli) Cu caracter de epidemie; contagios, molipsitor. Din fr. **épidémique**.

ANTI-EPIDEMIC, -**Ă**, *antiepidemici*, -ce, adj. Care luptă sau este folosit împotriva epidemiilor. - **Anti-** + **epidemic**.

EPIDEMIOLOGIC, -**Ă**, *epidemiologici*, -ce, adj. Referitor la epidemiologie, de epidemiologie. ♦ *Aviz epidemiologic* = aviz care atestă absența sau prezența contaminării cu o boală contagioasă Din fr. **épidémiologique**.

EPIDEMIOLOGIE s.f. Ramură a medicinei și a igienei care studiază cauzele și natura epidemiilor, precum și măsurile menite a le preveni și combate. Din fr. **épidémiologie**.

EPIDEMIOLOG, -**Ă**, *epidemiologi*, -ge, s.m. și f. Medic specialist în epidemiologie. Din **epidemiologie** (derivat regresiv).

EPIDERMIC, -**Ă**, *epidermici*, -ce, adj. Care aparține epidermei, privitor la epidermă, de natura epidermei. Din fr. **épidermique**.

EPIDERMOFITIE, *epidermofitii*, s.f. Boală de piele provocată de localizarea în epidermă a unor ciuperci microscopice. Din fr. **épidermophytie**.

EPIDERMOLIZĂ s.f. Sensibilitate puternică a epidermei, caracterizată prin formarea de bule cu conținut seros. Din fr. **épidermolyse**.

EPIDIASCOP, *epidiascoape*, s.n. Aparat de proiecție care poate funcționa atât ca diascop, cât și ca episcop. Din fr. **épidiascope**.

EPIDICTIC, -**Ă**, *epidictici*, -ce, adj. (Livr.) Care servește la o demonstrație Din fr. **épideictique**.

EPIDOT s.n. Silicat natural de calciu, aluminiu și fier, monoclinic, verde, foarte

sticlos, folosit ca piatră semiprețioasă. Din fr. **épidote**.

EPIFENOMEN, *epifenomene*, s.n. Fenomen secundar care însoțește un alt fenomen esențial, fără să-l influențeze. Din fr. **épiphénomène**.

EPIFENOMENALISM s.n. Concepție filosofică după care conștiința este un simplu epifenomen al proceselor neurofiziologice. Din fr.

épiphénoménalisme.

EPIFIT, -**Ă**, *epifiți*, -te, adj. (Despre plante; și substantivat) Care trăiește fixat pe altă plantă fără a fi parazit, aceasta servindu-i numai ca sprijin. Din fr. **épiphyte**.

EPIFIZĂ, *epifize*, s.f. **1.** Capătul oaselor lungi, format din țesut spongios. **2.** (Și în sintagma *glandă epifiză*) Glandă pineală. Din fr. **épiphyse**.

EPIFONEM, *epifoneme*, s.n. Exclamație sentențioasă prin care se termină un discurs, o povestire. Din fr. **épiphonème**.

EPIFORĂ, *epifore*, s.f. Figură de stil care constă în repetarea unui cuvânt sau a unor cuvinte la sfârșitul propozițiilor, frazelor sau al unor strofe; epistrofă. Din fr. **épiphora**.

EPIFAZĂ, *epifraze*, s.f. Figură retorică prin care se adaugă unei fraze care pare terminată una sau mai multe părți în care se dezvoltă o idee accesorie. Din fr. **épiphrase**.

EPIGASTRALGIE, *epigastralгии*, s.f. Durere în regiunea epigastrului. Din fr. **épigastralgie**.

EPIGASTRIC, -**Ă**, *epigastrici*, -ce, adj. Care ține de epigastru, privitor la epigastru. Din fr. **épigastrique**.

EPIGASTRU, *epigastre*, s.n. Partea superioară a abdomenului, cuprinsă între coaste și ombilic. Din fr. **épigastre**.

EPIGENETIC, -**Ă**, *epigenetici*, -ce, adj. (Despre un depozit de minerale) Care este mai recent decât rocile în care se găsește Din fr. **épigénétique**.

EPIGENEZĂ s.f. **1.** Concepție biologică după care embrionul se formează treptat, prin diferențieri succesive de părți noi, pe baza informației genetice. **2.** Proces de depunere a unor minerale după formarea rocilor în care se găsesc. Din fr. **épigénèse**.

EPIGLOTA, *epiglote*, s.f. Membrană fibrocartilaginoasă așezată în partea superioară a laringelui, care astupă glota în momentul înghițirii, pentru a împiedica pătrunderea alimentelor pe căile respiratorii. Din fr. **épiglote**.

EPIGONISM s.n. Atitudine, manifestare a epigonilor. Din fr. **épigonisme**.

EPIGRAF, *epigrafe*, s.n. Scurt fragment, de obicei dintr-o operă celebră, în versuri sau în proză, pus la începutul unei cărți sau al unui capitol pentru a indica în mod concis ideea artistică a lucrării sau a capitolului respectiv; moto². ♦ Scurtă inscripție pe fațada unei construcții, a unui monument, a unui edificiu antic etc. Din fr. **épigraphe**.

EPIGRAFIE s.f. Disciplină auxiliară a istoriei care se ocupă cu descifrarea și cu interpretarea inscripțiilor vechi, făcute de obicei pe piatră, metal, lemn etc. Din fr. **épigraphie**.

EPIGRAFIST, -Ă, *epigrafiști*, -ste, s.m. și f. Specialist în epigrafie. Din fr. **épigraphiste**.

EPILA, *epilez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) depila. Din fr. **épiler**.

EPILARE, *epilări*, s.f. Acțiunea de a (se) *epila* și rezultatul ei; depilare. V. **epila**.

EPILATOR, -OARE, *epilatori*, -oare, adj., s.n. Depilator. Din fr. **épilatoire**.

EPILAȚIE, *epilații*, s.f. Operație de smulgere a firelor de păr (cu ajutorul unei pensete etc.). Din fr. **épilation**.

EPILOGA, *epiloghez*, vb. I. Tranz. (Rar) A încheia, a termina. ♦ A găsi de spus ceva în plus la orice. Din fr. **épiloguer**.

EPIMONĂ, *epimone*, s.f. (Lit.) Comorație (2). Din fr. **épimone**.

EPINEFRINĂ s.f. (Farm.) Adrenalină. Din fr. **épinéphrine**.

EPILOCĂ, *epiploce*, s.f. (Lit.) Concatenație. Din fr. **épilogue**.

EPIPLON, *epiploane*, s.n. Ligament peritoneal care unește viscerele, permițându-le o mișcare limitată. Din fr. **épiploon**.

EPIROGENEZĂ s.f. Proces de ridicare a unor porțiuni mari din scoarța terestră deasupra nivelului mării, datorită mișcărilor tectonice oscilatorii și care are drept rezultat formarea unor suprafețe continentale. Din fr. **épirogenèse**.

EPIROGENIC, -Ă, *epirogenici*, -ce, adj. Epirogenetic. Din fr. **épirogénique**.

EPISCENIU, *episcenii*, s.n. Construcție asemănătoare unui etaj, situată deasupra scenei în teatrul antic. Din fr. **épiscénium**.

EPISILOGISM, *episilogisme*, s.n. Silogism dintr-o serie de silogisme, care are ca premisă concluzia silogismului anterior. Din fr. **épisyllogisme**.

EPISOD, *episoade*, s.n. 1. Acțiune secundară într-o operă narativă, având un rol relativ independent; parte relativ independentă a unei narațiuni. ♦ Parte a

acțiunii în teatrul antic, delimitată prin intervențiile corului și corespunzând actului din dramaturgia modernă. 2. Frază muzicală de importanță secundară, intercalată între principalele părți ale unei compoziții pentru a aduce o variație. 3. Întâmplare în viața cuiva [Var.: **epizod** s.n.] Din fr. **épisode**.

EPISODIC, -Ă, *episodici*, -ce, adj. Care ține de un episod; secundar, întâmplător, incidental. Din fr. **épisodique**.

EPISTAXIS s.n. Hemoragie nazală. Din fr. **épistaxis**.

EPISTEMOLOGIC, -Ă, *epistemologici*, -ce, adj. Referitor la epistemologie, care aparține epistemologiei. Din fr. **épistémologique**.

EPISTEMOLOGIE s.f. 1. Parte a gnoseologiei care studiază procesul cunoașterii așa cum se desfășoară în cadrul științelor; teorie a cunoașterii științifice. 2. (Impr.) Gnoseologie. Din fr. **épistémologie**.

EPISTIL, *epistiluri*, s.n. (Arhit.) Arhitravă. Din fr. **épistyle**.

EPISTROFĂ, *epistrofe*, s.f. Repetiție a unui cuvânt la sfârșitul unei fraze; epiforă. Din fr. **épistrophe**.

EPITELIAL, -Ă, *epiteliali*, -e, adj. Care aparține epitelului, privitor la epiteliu. Din fr. **épithélial**.

EPITELIOM, *epiteliomuri*, s.n. (Med.) Tumoare malignă a epitelului, carcinom. Din fr. **épithéliome**, **épithélioma**.

EPITELIU, *epitelii*, s.n. Țesut format dintr-unul sau din mai multe straturi de celule de diverse forme, care alcătuiește învelișul pielii, al mucoaselor, al canalelor excretoare ale glandelor etc. Din fr. **épithélium**.

EPITELIZARE, *epitelizări*, s.f. Acoperire cu epiteliu a unei plăgi traumatice sau operatorii. Din **epitelii**.

EPITERMAL, -Ă, *epitermali*, -e, adj. Care reprezintă stadiul final al procesului hidrotermal de depunere a mineralelor din soluții magmatice fierbinți, când se formează minereuri de aur, argint, stibiu, mercur etc. Din fr. **épithermal**.

EPITETIC, -Ă, *epitetici*, -ce, adj. (Despre stil) Care are multe epitete, încărcat cu epitete. Din fr. **épithétique**.

EPIU, *epiuri*, s.n. Dig de piatră sau de nuiele, construit transversal, cu un capăt încastrat în mal, pentru a regulariza cursul apei, a-i micșora lățimea sau a apăra malurile de eroziuni. Din fr. **épi**.

EPIZEOPSIS s.n. (Lit.) Reluare a unui cuvânt, fără o topică specifică. Din fr. **épizeuxis**.

EPIZOAR, *epizoare*, s.n. (La pl.) Nume generic dat animalelor care trăiesc, ca parazite, pe pielea altor animale; (și la sg.) animal care face parte din această categorie. Din fr. **épizoaire**.

EPIZONĂ, *epizone*, s.f. Ansamblul șisturilor cristaline formate în condițiile unui metamorfism regional slab. Din fr. **épizone**.

EPIZOOTIC, -Ă, *epizootici*, -ce, adj. Referitor la epizootie. Din fr. **épizootique**.

EPIZOOTIE, *epizootii*, s.f. Extinderea unei boli contagioase într-un timp scurt, prin contaminare, la un număr mare de animale dintr-o localitate, regiune etc.; boală, epidemie, molimă. Din fr. **épizootie**.

EPOCĂ, *epoci*, s.f. 1. Perioadă în dezvoltarea istoriei sau a unui domeniu de activitate, care se deosebește de celelalte prin anumite evenimente caracteristice, însemnate; eră (2.) ◇ Expr. *A face epocă* = a atrage atenția, a face vâlvă, a se impune la un moment dat; a marca o modă. 2. Timp în care se repetă, periodic, același lucru în aceleași condiții. *Epoca topirii zăpezilor*. 3. Subdiviziune a unei perioade geologice. [Acc. fr. *épocă*. Var.: (inv.) **epohă** s.f.] Din fr. **époque**.

EPOCAL, -Ă, *epocali*, -e, adj. Menit să marcheze o epocă; de mare răsunet, de o valoare covârșitoare; memorabil. -

Epocă + suf. -al. Cf. germ. *epochal*.

EPOLET, *epoleți*, s.m. Bandă de stofă care se prinde pe umerii uniformelor și pe care se aplică de obicei însemnele gradului, ale specialității etc. Din fr. **épaulette**.

EPONIM, -Ă, *eponimi*, -e, s.m., adj. 1. S.m. Magistrat care, în antichitate, dădea numele său anului. 2. Adj. Care dă numele său unui oraș, unei regiuni etc. Din fr. **éponyme**.

EPONIMIE s.f. Funcția de eponim. Din fr. **éponymie**.

EPONJ s.n. Țesătură moale cu fire buclate pe una dintre fețe sau pe amândouă fețele, din care se fac prosoape, halate de baie etc. Din fr. **éponge** "burete".

EPOPEE, *epopei*, s.f. Poem epic de mari dimensiuni în versuri, în care se povestesc fapte eroice, legendare sau istorice, dominate adesea de personaje extraordinare sau supranaturale; epos; *p. ext.* producție epică de mare amploare. ♦ Șir de fapte eroice și glorioase. Din fr. **épopée**.

EPRUVETĂ, *epruvete*, s.f. Piesă de probă confecționată dintr-un anumit material, pentru a fi supusă unor încercări în vederea

determinării materialului respectiv. Din fr. **éprouvette**.

EPUIZA, *epuizez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) termina, a (se) sfârși, a (se) isprăvi, un bun material (consumând, vânzând etc.). 2. Tranz. A lămuri complet, a discuta în toate amănuntele, a isprăvi de studiat o problemă. 3. Tranz. și refl. A (se) istovi, a (se) slei, a (se) extenua. Din fr. **épuiser**.

EPUIZARE, *epuizări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) epuiza; terminare, isprăvire. 2. Operație de îndepărtare cu ajutorul pompelor a apelor din interiorul unei săpături sau al unui batardou în vederea executării unor lucrări de construcții. 3. Pierdere a capacității funcționale a unui organ, a unui sistem sau a întregului organism în urma unei solicitări excesive; extenuare, oboseală, uzură V. **epuiza**

EPUIZAT, -Ă, *epuizați*, -te, adj. 1. Terminat, sfârșit, isprăvit. 2. Istovit, sleit, slăbit, extenuat V. **epuiza**.

EPUIZABIL, -Ă, *epuizabili*, -e, adj. Care se poate epuiza. Din fr. **épuisable**.

NEEPUIZABIL, -Ă, *neepuizabili*, -e, adj. Care nu poate fi epuizat, care nu se termină niciodată; *p. ext.* extrem de abundent, de bogat; ineputabil. - Ne- + **epuizabil**.

EPUIZANT, -Ă, *epuizanți*, -te, adj. Care epuizează, obosește pe cineva; extenuant, istovitor. Din fr. **épuisant**.

EPURA, *epurez*, vb. I Tranz. 1. A curăța un amestec, o soluție etc. de substanțele sau de corpurile nefolositoare sau dăunătoare. 2. Fig. A îndepărta elementele necorespunzătoare dintr-o instituție, întreprindere, organizație etc. Din fr. **épurer**.

EPURARE, *epurări*, s.f. Acțiunea de a epura, epurație, curățire, purificare. ◇ *Epurarea apei* = operație de îndepărtare din apele potabile, industriale, de canal etc. a substanțelor care le fac improprie anumitor întrebuințări. V. **epura**.

EPURATIV, -Ă, *epurativi*, -e, adj. Capabil să curețe; purificator. Din fr. **épuratif**.

EPURATOR, *epuratoare*, s.n. Aparat sau instalație care servește la epurarea materialelor solide sau gazoase. Din fr. **epurateur**.

EPURAȚIE, *epurații*, s.f. Epurare. Din fr. **épuration**.

EPURĂ, *epure*, s.f. Desen liniar care reprezintă în proiecții diferitele părți ale unei mașini, ale unei case etc. ♦ Reprezentare grafică precisă în scopul rezolvării unei probleme cu ajutorul

construcțiilor geometrice. ♦ Diagramă. Din fr. **épure**.

ERBICID, *erbicide*, s.n. Substanță chimică care distruge buruienile dăunătoare agriculturii. Din fr. **herbicide**.

ERBICIDA, *erbicidez*, vb. I. Tranz. A trata un teren agricol cu erbicide. Din **erbicid**.

ERBICIDARE, *erbicidări*, s.f. Acțiunea de a *erbicida*. V. **erbicida**.

ERBICIDAT, -**Ă**, *erbicidați*, -*te*, adj. Care a fost tratat cu erbicide. V. **erbicida**.

ERBIVOR, -**Ă**, *erbivori*, -*e*, adj., s.n. 1. Adj. Care se hrănește numai cu plante. 2. S.n. (la pl.) Ordin de mamifere care se hrănesc numai cu plante; (și la sg.) animal din acest ordin. Din fr. **herbivore**.

ERBORIZA, *erborizez*, vb. I. Tranz. A culege plante (pentru studiu). [Scris și: *herboriza*] Din fr. **herboriser**.

ERBORIZARE, *erborizări*, s.f. Acțiunea de a *erboriza* V. **erboriza**.

ERECTIL, -**Ă**, *erectili*, -*e*, adj. Referitor la erecție, capabil de erecție. Din fr. **érectile**.

ERECTOR, -**OARE**, *erectori*, -*oare*, adj., s.n. 1. Adj. (Anat.; despre mușchi) Care servește la ridicarea anumitor organe. 2. S.n. Mașină de lucru folosită la ridicarea și la așezarea în poziție definitivă a pieselor prefabricate grele. Din fr. **érecteur**.

ERECTIE, *erecții*, s.f. Umflare a anumitor țesuturi organice, îndeosebi a corpurilor cavernoase ale organelor genitale. Din fr. **érection**.

EREDOBIOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază problemele eredității. Din fr. **hérédobiologie**.

EREDOPATIE, *eredopatii*, s.f. Afecțiune moștenită sau transmisibilă ereditar. Din fr. **hérédopathie**.

EREDOSIFILIS s.n. (Med.) Denumire improprie pentru sifilisul congenital. Din fr. **hérédosyphilis**.

EREMIT, *eremiți*, s.m. Pustnic, sihastru, schimnic. [Var.: **ermit** s.m.] Din fr. **érémite**.

EREMITIC, -**Ă**, *eremitici*, -*ce*, adj. (Rar) De eremit, al eremitului. Din fr. **érémitique**.

EREPSINA, *erepsine*, s.f. Ferment al sucului intestinal care ajută la descompunerea protidelor. Din fr. **éepsine**.

ERETISM s.n. 1. (Med.; în sintagma) *Eretism cardiac* = stare de hiperexcitabilitate cardiacă, întâlnită mai ales la tineri, care se manifestă prin puls rapid și neregulat. 2. Fig. Exaltare, pasiune puternică. Din fr. **érétisme**.

EREUTOFOBIE, *ereutofobie*, s.f. Fenomen patologic care se manifestă prin roșirea feței; eritrofobie. Din fr. **éreuthophobie**.

ERG¹, *ergi*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură a energiei, egală cu lucrul mecanic efectuat de o forță de o dină care își deplasează punctul de aplicație cu un centimetru. Din fr. **erg**.

ERG², *erguri*, s.n. Deșert de nisip cu dune, caracteristic Saharei, format de obicei în porțiunile mai coborâte ale scoarței pământului. Din fr. **erg**.

ERGAN s.n. Material ceramic folosit la confecționarea pieselor izolante pentru curenții de înaltă frecvență. Din fr. **ergan**.

ERGASTERIE, *ergasterii*, s.f. Atelier meșteșugăresc (cu mulți sclavi) la Atena. Din fr. **ergasterie**.

ERGASTOPLASMĂ s.f. (Biol.) Formațiune citoplasmatică în care circulă substanțele metabolice. Din fr. **ergastoplasme**.

ERGOGRAF, *ergografe*, s.n. Aparat care înregistrează grafic activitatea musculară. Din fr. **ergographie**.

ERGOMETRIE s.f. Disciplină care se ocupă cu determinarea eforturilor fizice (musculare) prin măsurarea lucrului mecanic efectuat. Din fr. **ergométrie**.

ERGOMETRU, *ergometre*, s.n. Aparat pentru măsurarea lucrului mecanic. Din fr. **ergomètre**.

ERGONĂ, *ergone*, s.f. Nume generic dat unor substanțe organice (enzime, hormoni, vitamine) din constituția celulelor vii, a căror acțiune constă în stimularea funcțiilor celulare. Din fr. **ergones**.

ERGONOMIC, -**Ă**, *ergonomici*, -*ce*, adj. De ergonomie. Din fr. **ergonomique**.

ERGONOMIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studiul condițiilor de muncă în vederea realizării unei adaptări optime a omului la acestea. Din fr. **ergonomie**.

ERGOSTERINĂ s.f. (Farm.) Ergosterol. Din fr. **ergostérine**.

ERGOSTEROL, *ergosteroli*, s.m. Substanță prezentă în diverse țesuturi animale și vegetale, a cărei activare, prin iradiere cu raze ultraviolete, produce vitamina D₂; ergosterină. Din fr. **ergostérol**.

ERGOTERAPIE s.f. Metodă de tratament a unor boli psihice în care munca depusă de bolnav constituie factorul activ al vindecării. Din fr. **ergothérapie**.

ERGOTINĂ, *ergotine*, s.f. Substanță otrăvitoare obținută din cornul-secae, care provoacă tulburări nervoase, digestive,

cardiace etc. și se întrebuințează în medicină ca hemostatic, mai ales în hemoragiile uterine; ergotoxină. Din fr. **ergotine**.

ERGOTISM¹ s.n. (Livr.) Manie de a șicana, de a săcăi, de a agasa. Din fr. **ergotisme**.

ERGOTISM² s.n. Boală provocată de consumarea cerealelor atacate de cornul-secarei; intoxicație cu ergotină. Din fr. **ergotisme**.

ERGOTOXINĂ, *ergotoxine*, s.f. (Farm.) Ergotină. Din fr. **ergotoxine**.

ERIJĂ, *erijez*, vb. I. Refl. (Urmărit de determinări introduse p. prep. "în") A-și atribui fără nici un drept o situație, un rol care conferă autoritate, a se da drept..., a voi să treacă drept... Din fr. **ériger**.

ERIJARE s.f. Acțiunea de a (*se*) erija și rezultatul ei. V. **erija**.

ERIJAT, -**Ă**, *erijați*, -*te*, adj. (Despre oameni; urmărit de determinări introduse prin prep. "în") Care își atribuie fără nici un drept o situație, un rol care conferă autoritate, care se dă drept..., care vrea să treacă drept... V. **erija**.

ERINACEID, *erinaceide*, s.n. (La pl.) Familie de mamifere insectivore, cu corpul acoperit cu țepi (*Erinaceidae*); (și la sg.) animal care face parte din această familie. Din fr. **érinacéidés**.

ERINII s.f. pl. Divinități ale infernului, la greci, reprezentate ca niște femei cu părul răvășit, împletit cu șerpi, și corespunzând, la romani, furiilor. Din fr. **érinnyes**.

ERISIFACEE, *erisifacee*, s.f. (La pl.) Familie de ciuperci parazite care provoacă la unele plante diverse boli; (și la sg.) ciupercă din această familie. Din fr. **érisifacées**.

ERISTIC, -**Ă**, *eristici*, -*ce*, adj., subst. 1. Adj. Care aparține eristicii, referitor la eristică. ♦ *Scoala eristică* = nume dat școlii filozofice din Megara, datorită înclinării ei spre controverse. 2. S.f. Artă a disputei, a controversei, care folosește argumente subtile sau recurge la artificii sofisticate. 3. S.m. și f. Adept al eristicii. Din fr. **éristique**.

ERITEM, *eriteme*, s.n. Roșeață în formă de pete, care apare pe pielea corpului în diferite boli. Din fr. **érythème**.

ERITEMATOS, -**OASĂ**, *eritematoși*, -*oase*, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de eritem. Din fr. **éριθématiqueux**.

ERITREMIE, *eritremit*, s.f. (Med.) Poliglobulie. Din fr. **érythrémie**.

ERITRINĂ, *eritrine*, s.f. Antibiotic izolat din eritrocitele mamiferelor, cu efect, mai

ales, asupra bacteriilor difterice. Din fr. **érythrine**.

ERITROBLAST, *eritroblaști*, s.m. Globulă roșie primitivă, cu nucleu, care dă naștere hematiei. Din fr. **érythroblaste**.

ERITROBLASTOZĂ, *eritroblastoze*, s.f. Boală caracterizată prin apariția în sânge a eritroblastilor. Din fr. **érythroblastose**.

ERITROCIT, *eritrocite*, s.n. (Anat.) Hematie. Din fr. **érythrocyte**.

ERITROCITOZĂ s.f. (Med.) Poliglobulie. Din fr. **érythrocytose**.

ERITRODERMIE, *eritrodermii*, s.f. Boală manifestată prin roșeață generalizată a pielii, vezicule, edeme etc. Din fr. **érythrodermie**.

ERITROFOBIE, *eritrofobii*, s.f. (Med.) Ereutofobie. Din fr. **erythrophobie**.

ERITROMICINĂ s.f. (Farm.) Antibiotic activ mai ales în infecțiile stafilococice puternice. Din fr. **érythromycine**.

ERITROPOIEZĂ s.f. Proces de formare a globulelor roșii (eritrocite); hematopoieză. Din fr. **érythropoïèse**.

ERITROPSINĂ, *eritropsine*, s.f. Proteină de culoare roșie, legată de vitamina A, prezentă în unele celule ale retinei și care, sub acțiunea luminii, își schimbă culoarea spre galben palid. Din fr. **érythropsine**.

ERMETIC, -**Ă**, *ermetici*, -*ce*, adj. (Adesea adverbial) 1. Care închide perfect sau care este perfect închis; care nu lasă să pătrundă sau să iasă nimic. 2. Fig. Greu de înțeles ♦ *Poezie ermetică* = poezie caracterizată prin ermetism. Din fr. **hermétique**.

ERMETISM s.n. Tendință în literatură, mai ales în poezie, de a folosi, uneori cu ostentație, un limbaj obscur, dificil, criptic. Din fr. **hermétisme**.

ERMETIZA, *ermetizez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A face ermetic, de neînțeles. Din fr. **hermétiser**.

ERMITAJ, *ermitaje*, s.n. 1. (Franțuzism) Locuința unui eremit; p. ext. loc retras. 2. Mic palat izolat sau casă singuratică la țară. 3. Pavilion izolat în parcul unui castel. Din fr. **ermitage**.

ERODA, pers. 3 *erodează*, vb. I. Tranz. și refl. A produce sau a suferi o eroziune; a (se) roade. Din fr. **éroder**.

ERODARE, *erodări*, s.f. Acțiunea de a (se) eroda și rezultatul ei; eroziune. V. **eroda**.

EROICOMIC, -**Ă**, *eroicomici*, -*ce*, adj. Care este în același timp eroic și comic. ♦ *Poem eroicomic* = gen de poem epic care tratează un subiect comic în forma unei epopei. Din fr. **héroi-comique**.

EROISM s.n. Capacitatea de a săvârși fapte mari; vitejie; fel de a acționa specific unui erou; spirit eroic, bravură. Din fr. **héroïsme**.

ERONAT, -Ă, *eronati*, -te, adj. Greșit, inexact, neadevărat, incorect (1). Din fr. **erroné**.

EROTIC, -Ă, *erotici*, -ce, adj. Privitor la dragoste, de dragoste, propriu dragostei. ♦ (Despre opere literare) Care conține sentimente de dragoste; care cântă, care exprimă dragostea. ♦ (Substantivat, f.) Totalitatea compozițiilor literare care cântă sentimentul dragostei. ♦ Predispus, înclinat spre senzualism; senzual. Din fr. **érotique**.

EROTISM s.n. Atitudine erotică; exagerare a sentimentului erotic; senzualitate. Din fr. **érotisme**.

EROTOMAN, -Ă, *erotomani*, -e, adj., s.m. și f. Obsedat sexual. Din fr. **érotomane**.

EROTOMANIE s.f. Stare patologică care se caracterizează prin predominarea obsesiilor sexuale; obsesie sexuală. Din fr. **erotomanie**.

EROZIV, -Ă, *erozivi*, -e, adj. Care roade, care are proprietatea de a provoca o eroziune. Din fr. **érosif**.

ERPETOLOGIC, -Ă, *erpetologici*, -ce, adj. Care aparține erpetologiei, referitor la erpetologie. Din fr. **erpétologique**.

ERPETOLOGIE s.f. Parte a științelor naturii care se ocupă cu studiarea reptilelor.

Din fr. **erpétologie**.

ERPETOLOG, -Ă, *erpetologi*, -ge, s.m. și f. Specialist naturalist care se ocupă cu studiul reptilelor. - Cf. fr. **erpétologiste**.

ERUCTA, *eructez*, vb. I. Intrans. (Med.) A răgâi. Din fr. **éructer**.

ERUCTAȚIE, *eructații*, s.f. Acțiunea de a *eructa* și rezultatul ei; eliminare pe cale bucală a gazelor din stomac; răgâială, răgâit. Din fr. **éructation**.

ERUPTIV, -Ă, *eruptivi*, -e, adj. 1. Cu privire la o erupție (1), care provine dintr-o erupție; de origine vulcanică. ♦ Fig. (Despre oameni și manifestările lor) Nestăpănit, impetuos; violent. 2. (Despre o boală) Însoțit de apariția unei erupții (2), care se manifestă printr-o erupție. Din fr. **éruptif**.

ERUPTIVISM s.n. Ansamblu de fenomene care conduc la producerea erupției magmei în scoarța terestră. Din fr. **éruptivisme**.

EȘAFOD, *eșafoduri*, s.n. Platformă construită în evul mediu în piețe publice, pe care erau executați condamnații la moarte; p. ext. condamnare la moarte, mai ales prin

tăierea capului. [Pl. și: *eșafode*] Din fr. **échafaud**.

EȘAFODAJ, *eșafodaje*, s.n. 1. Construcție provizorie alcătuită din bare de lemn sau de metal legate între ele, pentru a susține o platformă cu materiale, instalații, muncitori etc. în timpul executării unei construcții. 2. Fig. Ansamblu de date, de argumente, de exemple etc. pe care se bazează o operă, o concepție, o ipoteză, o teorie. Din fr. **échafaudage**.

EȘALON, *eșaloane*, s.n. 1. Fiecare dintre elementele componente ale dispozitivului unei unități militare, destinate să îndeplinească o misiune de luptă; parte a unei coloane militare aflate în marș. 2. Unite de transport (tren, coloană de mașini etc.). Din fr. **échelon**.

EȘALONA, *eșalonez*, vb. I. Tranz. 1. A dispune, a repartiza un întreg în mai multe părți la intervale succesive dinainte stabilite. ♦ (Fin.) A repartiza o sumă de bani în așa fel, încât plata să se efectueze pe rând și la date succesive, dinainte fixate. 2. (Mil.) A dispune trupele pe eșaloane. Din fr. **échelonner**.

EȘALONARE, *eșalonări*, s.f. Acțiunea de a *eșalona* și rezultatul ei. V. **eșalona**.

EȘANTION, *eșantioane*, s.n. 1. Cantitate mică luată dintr-un produs, pentru a da posibilitatea să se examineze felul, cantitatea sau valoarea produsului; probă, mostră. 2. (Rad.) Impuls foarte scurt care definește semnalul din care provine la un moment dat. Din fr. **échantillon**.

EȘANTIONA, *eșantionez*, vb. I. Tranz. 1. (Rad.) A lua mostre la intervale prestabilite dintr-un semnal, în vederea unor procesări ulterioare. 2. A alege persoanele reprezentative (statistic) care urmează a fi anchetate într-o investigație (sociologică). Din fr. **échantillonner**.

EȘANTIONARE, *eșantionări*, s.f. Acțiunea de a *eșantiona*. V. **eșantiona**.

EȘANTIONAT, -Ă, *eșantionați*, -te, adj. Care a fost ales ca eșantion. V. **eșantiona**.

EȘANTIONAJ, *eșantionaje*, s.n. (Rar) Eșantionare. Din fr. **échantillonnage**.

EȘAPAMENT, *eșapamente*, s.n. Ansamblul organelor care asigură evacuarea gazelor arse dintr-un motor cu ardere internă sau a gazelor și a aerului din unele pompe pentru servicii auxiliare, precum și reducerea zgomotului. Din fr. **échappement**.

EȘARFA, *eșarfe*, s.f. 1. Fâșie de lână, de mătase etc. care se înfășoară în jurul gâtului (mai ales de femei) ca podoabă. 2. Fâșie de

stofă sau de mătase purtată în diagonală pe piept sau ca un brâu, semn al unei funcții (înalte) sau al unei demnități. **3.** Bandă de stofă, de pânză etc. care se poartă pe după gât ca să susțină o mână bandajată sau fracturată. [Var.: **eșarpă** s.f.] Din fr. **écharpe**.

ESCADRĂ, *escadre*, s.f. Mare unitate de nave de luptă a forțelor maritime militare. ♦ Mare unitate militară de aviație. Din fr. **escadre**.

ESCALADA, *escaladez*, vb. I. Tranz. A se cățăra pe un zid sau pe un alt obstacol înalt, pentru a trece de partea cealaltă; *p. ext.* a sări peste un obstacol. Din fr. **escalader**.

ESCALADARE, *escaladări*, s.f. Acțiunea de a *escalada* și rezultatul ei; *escaladă*. ♦ Fig. Extindere treptată a unei acțiuni, a unui conflict etc.; *escaladă*. V. **escalada**.

ESCALADĂ, *escalade*, s.f. Escaladare; suire, cățărare; ascensiune. ♦ Fig. Extindere treptată a unei acțiuni, a unui conflict etc.; *escaladăre*. Din fr. **escalade**.

ESCALĂ, *escale*, s.f. Oprise prevăzută în itinerarul unui vapor sau al unui avion pentru aprovizionare, pentru debarcarea sau îmbarcarea pasagerilor etc. ♦ Localitate de oprire în cursul unei călătorii cu vaporul sau cu avionul. Din fr. **escale**.

ESCALOP, *escalopuri*, s.n. Preparat culinar făcut din bucăți subțiri de mușchi de vițel sau din pește. Din fr. **escalope**.

ESCAMOTA, *escamotez*, vb. I. Tranz. **1.** A face să dispară ceva fără să se bage de seamă, a ascunde ceva cu iscusință. ♦ Fig. A denatura, a falsifica. **2.** A introduce trenul de aterizare al unei aeronave în locurile anume construite în corpul ei, pentru a micșora rezistența la înaintare a avionului în timpul zborului. [Var.: **scamota** vb. I] Din fr. **escamoter**.

ESCAMOTARE, *escamotări*, s.f. Acțiunea de a *escamota* și rezultatul ei. V. **escamota**.

ESCAMOTABIL, *escamotabili*, -e, adj. **1.** Care poate fi *escamotat*, care se poate *escamota* (**1**). **2.** (Despre trenul de aterizare al unui avion) Care poate fi tras în aripă sau în fuzelaj. Din fr. **escamotable**.

ESCAPADĂ, *escapade*, s.f. Ieșire, uneori nepermisă și ascunsă, de scurtă durată, cu scopul de a petrece; aventură; petrecere organizată cu acest prilej. Din fr. **escapade**.

ESCARĂ, *escare*, s.f. Crustă negricioasă care se formează în urma mortificării unor țesuturi superficiale ale organismului. Din fr. **escarre**.

ESCARPĂ, *escarpe*, s.f. Baraj antitanc realizat prin săparea de taluzuri în versanții îndreptați spre inamic, pentru a mări panta și a împiedica trecerea tancurilor. Din fr. **escarpe**.

ESCARPEN, *escarpeni*, s.m. Pantof de damă cu toc înalt, nedecupat, foarte decolat. Din fr. **escarpin**.

ESCATOLOGIC, *-A, escatologici, -ce*, adj. De escatologie, referitor la escatologie. Din fr. **eschatologique**.

ESCATOLOGIE s.f. Totalitatea concepțiilor religioase referitoare la soarta finală a lumii și a omului. Din fr. **eschatologie**.

ESCHILĂ, *eschile*, s.f. Bucată mică, așchie desprinsă dintr-un os fracturat. Din fr. **esquille**.

ESCHIMOS, *-Ă, eschimoși, -se*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La pl.) Populație indigenă, de tip mongoloid, care trăiește în ținuturile arctice din America, Europa și Asia; (și la sg.) persoană care aparține acestei populații. **2.** Adj. De *eschimos* (**1**), privitor la *eschimoși*. Din fr. **Esquimaux**.

ESCHIVA, *eschivez*, vb. I. Refl. A se sustrage de la îndeplinirea unei obligații; a se da în lături, a se feri. ♦ A se retrage pe furiș. Din fr. **esquiver**.

ESCHIVARE, *eschivări*, s.f. Acțiunea de a *se eschiva* și rezultatul ei. V. **eschiva**.

ESCHIVĂ, *eschive*, s.f. Procedeu tehnic de apărare folosit în box, care constă în aplecarea laterală a capului sau îndoirea picioarelor, pentru a lăsa lovitura adversarului să treacă pe alături sau pe deasupra. Din fr. **esquive**.

ESCORTA, *escortez*, vb. I. Tranz. **1.** A însoți un deținut pentru a-l împiedica să fugă. **2.** A însoți o persoană care deține un post înalt pentru a o păzi sau pentru a-i fi de folos. **3.** (Despre nave sau avioane) A însoți (în timp de război) vapoare, avioane etc. de transport sau de comerț (pentru a le apăra contra atacurilor inamice). Din fr. **escorter**.

ESCORTARE, *escortări*, s.f. Acțiunea de a *escorta* și rezultatul ei; însoțire, păzire. V. **escorta**.

ESCORTĂ, *escorte*, s.f. **1.** Pază alcătuită din oameni înarmați care însoțesc pe deținuți pentru a-i împiedica să fugă; oamenii care alcătuiesc această pază. **2.** Grup de oameni care însoțesc pe înalții demnitari pentru a-i păzi sau pentru a le fi de folos. **3.** Grup de nave sau de avioane militare care însoțesc (în timp de pace) o navă sau un avion în care călătoresc persoane oficiale importante sau (în timp de

război) vapoarele, avioanele etc. de transport sau de comerț (pentru a le apăra contra atacurilor inamice). Din fr. **escorte**.

ESCORTOR, *escortoare*, s.n. Navă sau avion cu misiune de escortare. Din fr. **escorteur**.

ESCROC, **-OACĂ**, *escroci*, *-ce*, s.m. și f. Persoană care înșală pe alții și își însușește, prin mijloace frauduloase bunuri străine; pungaș, șarlatan. Din fr. **escroc**.

ESCROCA, *escrochez*, vb. I. Tranz. A obține, a dobândi prin mijloace frauduloase bunuri străine, a înșela; a săvârși o escrocherie. Din fr. **escroquer**.

ESCROCARE, *escrocări*, s.f. Acțiunea de a escroca și rezultatul ei. V. **escroca**.

ESCROCHERIE, *escrocherii*, s.f. Infrațiune care constă în înșelarea unei persoane prin mijloace frauduloase în scopul obținerii unor profituri; faptă de escroc; înșelăciune, pungășie, șarlatanie. Din fr. **escroquerie**.

ESCLAP, *esclapi*, s.m. (Fam.) Medic. Din fr. **esclape**.

ESCLINĂ s.f. Substanță extrasă din scoarța unui castan exotic și utilizată ca febrifug și antinevralgic. Din fr. **esculine**.

ESEIST, **-Ă**, *eseiști*, *-te*, s.m. și f. Autor de eseuri. Din fr. **essayiste**.

ESEISTIC, **-Ă**, *eseistici*, *-ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care aparține eseului, privitor la eseu, specific eseului. 2. S.f. Artă de a scrie eseuri; literatura eseurilor. Din fr. **essayistique**.

ESENȚIALITATE s.f. (Livr.) Parte esențială; caracter esențial. Din fr. **essentialité**.

ESEU, *eseuri*, s.n. 1. Studiu de proporții restrânse asupra unor teme filozofice, literare sau științifice, compus cu mijloace originale, fără pretenția de a epuiza problema. 2. (Sport; la rugbi) Încercare. 3. Probă preliminară de mărci poștale pe hârtie și în culori diferite în vederea alegerii prototipului definitiv al întregului tiraj. Din fr. **essai**.

MICROESEU, *microeseuri*, s.n. Eseu (1) scurt. - **Micro** + **eseu**.

ESOFAG, *esofage*, s.n. Segment al tubului digestiv cuprins între faringe și stomac, prin care trec alimentele înghițite. [Pl. și: *esofaguri*] Din fr. **oesophage**.

ESOFAGIAN, **-Ă** *esofagieni*, *-e*, adj. De esofag, referitor la esofag. Din fr. **oesophagien**.

ESOFAGISM s.n. Spasm al esofagului care apare la bolnavii de tetanos, în isterie, turbare etc. Din fr. **oesophagisme**.

ESOPIC, **-Ă**, *esopici*, *-ce*, adj. Referitor la Esop, care aparține lui Esop; *p. ext.* neclar, mai puțin clar, ambiguu, sibilinic. Din fr. **ésopique**.

ESPADON, *espadoane*, s.n. Sabie mare cu două tăișuri, care se mânua cu ambele mâini, folosită mai ales în sec. XV-XVI. Din fr. **espadon**.

ESPADRILĂ, *espadrile*, s.f. Încălțăminte ușoară de pânză cu talpă de sfoară sau dintr-un material special. Din fr. **espadrille**.

ESPERANTISM s.n. Doctrină a partizanilor limbii esperanto. Din fr. **espérantisme**.

ESPERANTIST, **-Ă**, *esperantiști*, *-ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) care se ocupă de studiul limbii esperanto; specialist în esperanto. Din fr. **espérantiste**.

ESPERANTO s.n. Limbă artificială, formată din elemente de vocabular și de gramatică împrumutate din cele mai răspândite limbi europene, creată cu scopul de a deveni limbă internațională. Din fr. **espéranto**.

ESPINGOLĂ, *espingle*, s.f. Armă de foc primitivă din bronz, montată pe un pivot. Din fr. **espingle**.

ESPLANADĂ, *esplanade*, s.f. 1. Suprafață (plantată cu arbori, iarbă și flori) aflată, de obicei, în fața unei clădiri importante sau a unui ansamblu arhitectural. 2. Stradă largă având în mijlocul ei alei bogat plantate cu arbori, iarbă și flori. Din fr. **esplanade**.

EST s.n. Unul dintre cele patru puncte cardinale, aflat în partea unde răsare soarele, opus vestului; loc pe orizont unde răsare soarele; *p. ext.* regiune situată în locul unde răsare soarele; răsărit¹, orient. Din fr. **Est**.

ESTIC, **-Ă**, *estici*, *-ce*, adj. Care este (de) la est; răsăritean. Din **est**.

ESTACADĂ, *estacade*, s.f. 1. Punte fixă construită la țarmul unei ape mari, către larg, pentru a realiza legătura cu vapoarele care nu pot acosta la chei. ♦ Platformă așezată pe picioare înalte pentru a realiza comunicația între două puncte situate deasupra solului sau între un punct de pe sol și altul situat la înălțime. ♦ Construcție din bare de lemn, de metal sau de beton armat, la intrarea într-un port sau la gura unui fluviu, pentru a micșora lățimea apei în acel loc. 2. Baraj construit de-a curmezișul unui curs de apă sau la intrarea într-un port maritim pentru protejarea contra minelor, corpurilor plutitoare etc. Din fr. **estacade**.

ESTER, *esteri*, s.m. Combinație organică rezultată prin eliminarea unei molecule de

apă între un alcool și un acid organic sau un acid anorganic oxigenat. Din fr. **ester**.

ESTERIFICARE, *esterificări*, s.f. Reacție reversibilă dintre un acid și un alcool, cu formare de ester și eliminare de apă. - După fr. **estérification**.

ESTET, -**Ă**, *esteți*, -*te*, s.m. și f. Persoană care aderă la concepțiile estetismului, adept al estetismului; estetizant. Din fr. **esthète**.

ESTETIC, -**Ă**, *estetici*, -*ce*, subst., adj. **1.** S.f. Știință care studiază legile și categoriile artei, considerată ca forma cea mai înaltă de creare și de receptare a frumosului; ansamblu de probleme privitoare la esența artei, la raporturile ei cu realitatea, la metoda creației artistice, la criteriile și genurile artei. **2.** S.n. art. Ansamblul însușirilor și al fenomenelor studiate de estetică (**1**). **3.** Adj. Care aparține esteticii (**1**), privitor la estetică (**1**); care privește frumosul, care corespunde cerințelor esteticii (**1**); frumos. Din fr. **esthétique**.

EXTRAESTETIC, -**Ă**, *extraestetici*, -*ce*, adj. Aflat sau considerat în afara esteticului. - **Extra-** + **estetic**.

NEESTETIC, -**Ă**, *neestetici*, -*ce*, adj. Care nu este estetic; inestetic, urât. - **Ne-** + **estetic**.

ESTETICIAN, -**Ă**, *esteticieni*, -*e*, s.m. și f. Specialist în estetică. Din fr. **esthéticien**.

ESTETISM s.n. Concepție asupra artei și literaturii, care subordonează esteticii toate valorile, exagerând rolul contemplației și al formei de realizare. Din fr. **esthétisme**.

ESTETIZANT, -**Ă**, *estetizanți*, -*te*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care ține de estetism, privitor la estetism. **2.** S.m. și f. Estet. Din (**1**) **estetism**, (**2**) **estetică**.

ESTEZIOLOGIE s.f. (Psih.) Studiu al fenomenelor senzoriale. Din fr. **esthésiologie**.

ESTEZIOMETRIE, *esteziometrii*, s.f. (Metodă de) măsurare a sensibilității tactile prin stabilirea distanței minime la care vârful esteziometrului, aplicate pe piele, determină două senzații distincte. Din fr. **esthésiométrie**.

ESTEZIOMETRU, *esteziometre*, s.n. Aparat în formă de compas cu care se efectuează esteziometriile. Din fr. **esthésiomètre**.

ESTIMABIL, -**Ă**, *estimabili*, -*e*, adj. Care poate fi estimat; evaluabil. ♦ Care poate fi luat în seamă; apreciazabil. Din fr. **estimable**.

ESTIMATIV, -**Ă**, *estimativi*, -*e*, adj. Care conține evaluarea unui lucru, care se referă la o evaluare, care a fost sau este determinat prin estimare; estimatoriu. Din fr. **estimatif**.

ESTIMATORIU, -**IE**, *estimatorii*, adj. (Rar) Estimativ. Din fr. **estimateur**.

ESTIMĂ, *estime*, s.f. Determinare a punctului în care se află o navă pe glob, ținând seama numai de drumul și de viteza acesteia. Din fr. **estime**.

ESTIV, -**Ă**, *estivi*, -*e*, adj. Estival. Din fr. **estive**.

ESTIVAL, -**Ă**, *estivali*, -*e*, adj. De vară, din timpul verii; estiv. Din fr. **estival**.

ESTIVAȚIE, *estivații*, s.f. Stare de viață latentă prin care trec vara unele animale din regiuni calde și secetoase. Din fr. **estivation**.

ESTOMPA, *estompez*, vb. I. Tranz. A trece cu estompa peste un desen pentru a potrivi intensitatea umbrelor și trecerea gradată la lumină; *p. ext.* a atenua, a umbri, a slăbi intensitatea unei culori sau a unor contururi.

♦ Tranz. și refl. Fig. A (se) face vag, imprecis, a (se) învălui, a (se) diminua. Din fr. **estomper**.

ESTOMPARE, *estompări*, s.f. Acțiunea de a (se) estompa și rezultatul ei. V. **estompa**.

ESTOMPAT, -**Ă**, *estompați*, -*te*, adj. Cu conturul șters, ale cărui umbre sunt îndulcite; *fig.* pierdut în umbră, vag, imprecis. V. **estompa**.

ESTOMPA, *estompe*, s.f. Sul mic de hârtie, de piele sau de alt material moale, cu care se atenuază, se șterge conturul unui desen executat în creion, în cărbune sau în pastel, pentru a potrivi umbrele. Din fr. **estompe**.

ESTONIAN, -**Ă**, *estonieni*, -*e*, adj., s.m. și f. Eston. Din fr. **estonien**.

ESTRADĂ, *estrade*, s.f. **1.** Platformă (demontabilă) de dimensiuni mici, adesea improvizată, într-o sală sau în aer liber, pe care se desfășoară reprezentații artistice. ♦ Loc. adj. *De estradă* = (despre muzică, concerte, spectacole) distractiv, ușor și variat; (despre teatre) care dă spectacole cu program distractiv, ușor și variat. ♦ Platformă ridicată față de nivelul unei săli, pe care este așezată masa prezidiului, catedra etc. **2.** Gen muzical ușor, distractiv, cuprinzând mici piese vocale și instrumentale cu caracter dansant. Din fr. **estrade**.

ESTRADISTIC, -**Ă**, *estradistici*, -*ce*, adj. Care aparține estradei (**2**), referitor la estradă (**2**), de estradă. - **Estradă** + suf. -*istic*.

ESTRADIOL, *estradioli*, s.m. Hormon secretat de ovar, utilizat în cancerul de prostată. Din fr. **oestradiol**.

ESTRAL, -Ă, *estrali*, -e, adj. De estru, privitor la estru. ♦ *Ciclu estral* = ansamblul modificărilor periodice ale uterului și ale vaginului. Din fr. **oestral**.

ESTRIOL, *estrioli*, s.m. Hormon secretat de placenta, care se extrage din urina gravidelor. Din fr. **oestriole**.

ESTROGEN, *estrogene*, s.n. Nume generic dat hormonilor de tipul foliculinei, care provoacă fenomene caracteristice estrului. Din fr. **oestrogène**.

ESTRONĂ, *estrone*, s.f. Hormon derivat din estriol, care se extrage din urina animalelor femele gravide. Din fr. **oestrone**.

ESTROPIA, *estropiez*, vb.I. Tranz. A schilodi, a mutila. Din fr. **estropier**.

ESTROPIAT, -Ă, *estropiați*, -te, adj. Schilodit, schilod, mutilat; *p. ext.* neputincios, slab, infirm. V. **estropia**.

ESTROPIERE, *estropieri*, s.f. Acțiunea de a *estropia* și rezultatul ei; estropiație. V. **estropia**.

ESTROPIAȚIE, *estropiații*, s.f. Estropiere. Din fr. **estropiation**.

ESTRU, *estre*, s.n. Perioadă a ciclului sexual la femelele mamifere, în care mucoasa uterului permite fixarea oului fecundat. Din fr. **oestre**.

EȘALONA, *eșalonez*, vb. I. Tranz. 1. A dispune, a repartiza un întreg în mai multe părți la intervale succesive dinainte stabilite. ♦ (Fin.) A repartiza o sumă de bani în așa fel, încât plata să se efectueze pe rând și la date succesive, dinainte fixate. 2. (Mil.) A dispune trupele pe eșaloane. Din fr. **échelonner**.

REEȘALONA, *reeșalonez*, vb. I. Tranz. A eșalona din nou o datorie (scadentă), stabilind un nou termen pentru plata ei. - **Re-** + **eșalona**.

REEȘALONARE, *reeșalonări*, s.f. Acțiunea de a *reeșalona*. V. **reeșalona**.

REEȘALONAT, -Ă, *reeșalonați*, -te, adj. (Despre datorii, credite etc.). Care a fost eșalonat din nou, la noi termene. V. **reeșalona**.

EȘEC, *eșecuri*, s.n. Înfrângere, insucces, neizbândă, nereușită într-o acțiune. Din fr. **échec**.

EȘICHIER, *eșichiere*, s.n. 1. Dispunere a unor obiecte pe două sau mai multe rânduri, cu intervale uniforme între ele. 2. Dispozitiv în care trupele unei unități, așezate masat în careuri, sunt despărțite prin intervale egale. Din fr. **échiquier**.

EȘUA, *eșuez*, vb. I. Intrans. 1. (Despre vapoare; la pers. 3) A se așeza voit sau a se împotmoli în nisip sau într-un loc unde apa

are o adâncime redusă. 2. A suferi un eșec, a da greș, a nu reuși, a nu izbuti. Din fr. **échouer**.

EȘUARE, *eșuări*, s.f. Acțiunea de a *eșua* și rezultatul ei. V. **eșua**.

ETAJ, *etaje*, s.n. 1. Fiecare dintre părțile unei clădiri de deasupra parterului, cuprinzând încăperile situate pe același plan orizontal; cat, nivel. 2. Parte dintr-o mașină de forță în care se produce o variație a vitezei sau a presiunii fluidului. 3. Parte a unui amplificator electric în care se produce una dintre amplificări. 4. Complex de straturi bine individualizate petrografic și faunistic, corespunzând celei mai mici diviziuni a timpului geologic. 5. (Bot.; în sintagma) *Etaj de vegetație* = zonă de vegetație cu anumite condiții proprii, determinate de modificările regimului termic și hidric pe verticală. Din fr. **étage**.

ETAJA, *etajează*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) așeza în rânduri suprapuse, în etaje. Din fr. **étager**.

ETAJARE, *etajări*, s.f. Acțiunea de a (se) *etaja* și rezultatul ei. V. **etaja**.

ETAJAT, -Ă, *etajați*, -te, adj. (Despre clădiri) Cu etaje. V. **etaja**.

TRIETAJAT, -Ă, *trietajați*, -te, adj. Cu trei etaje. - **Tri-** + **etajat**.

ETAJERA, *etajere*, s.f. Mobilă formată dintr-unul sau din mai multe rafturi suprapuse, pe care se așază cărți sau diferite obiecte. Din fr. **étagère**.

ETALA, *etalez*, vb. I. Tranz. A expune (cu ostentație) ceva pentru a fi privit sau admirat. Din fr. **étaler**.

ETALARE, *etalări*, s.f. Acțiunea de a *etala* și rezultatul ei; etalaj (1). V. **etala**.

ETALAJ, *etalaje*, s.n. 1. Etalare. 2. Partea inferioară, în formă de trunchi de con, a cuvei unui furnal. Din fr. **étalage**.

ETALON, *etalioane*, s.n. Mărime, greutate etc. acceptată oficial în știință, în tehnică sau în relațiile economice și care servește ca unitate de bază într-un sistem de măsurare. ♦ *Etalon de aur* (sau *de argint*) = unitate-tip a valorilor monetare. *Etalon al prețurilor* = prețuri impuse de lege printr-un etalon monetar. ♦ Model perfect al unei măsuriri-tip, confecționat cu mare precizie și acceptat oficial spre a servi ca bază de comparație. ♦ Fig. Ceea ce poate servi drept model (de urmat). Din fr. **étalon**.

ETALONA, *etalonez*, vb. I. Tranz. 1. A grada scara unui instrument de măsură; a verifica gradarea unui instrument de măsură. ♦ A marca, a fixa valoarea reală a măsurii de măsurat; a compara direct o măsură-model cu un etalon, a stabili un

etalon. **2.** A uniformiza planurile și secvențele dintr-un film din punctul de vedere al densității optice și al culorii. Din fr. **étalonner**.

ETALONARE, *etalonări*, s.f. Acțiunea de a *etalona* și rezultatul ei. V. **etalona**.

ETALONAT, -**Ă**, *etalonați*, -*te*, adj. **1.** (Despre instrumente de măsură) Care a fost prevăzută cu o scară gradată; a cărui scară gradată a fost verificată. **2.** (Despre măsuri și instrumente de măsură) Care a fost comparat cu un etalon. V. **etalona**.

ETALONOR, *etalonori*, s.m. Tehnician specialist în operații de etalonare. Din fr. **étalonneur**.

ETAMBOU, *etambouri*, s.n. **1.** Element de rezistență al scheletului unei nave, amplasat la pupă și care susține cârma. ♦ *Tub etambou* = tub montat la pupa navei, prin care trece axul elicei. **2.** Element de rezistență din scheletul unui avion, situat la extremitatea din spate a fuzelajului. Din fr. **étambot**.

ETAMBREU, *etambreuri*, s.n. Deschidere făcută în puntea unei nave pentru trecerea unui catarg, sau în bordaj, la pupă, pentru trecerea axului cârmei. - [Pl. și: *etambreie*] Din fr. **étambrai**.

ETAMINĂ, *etamine*, s.f. Țesătură de bumbac sau de mătase cu împletitură rară. Din fr. **étamine**.

ETAN s.m. Gaz incolor și fără miros, care se găsește în gazele de sondă și de rafinare, întrebuințat la prepararea etilenei, drept combustibil și ca agent frigorigen. Din fr. **éthane**.

ETANOL, *etanoli*, s.m. Alcool etilic. Din fr. **éthanol**.

ETANȘ, -**Ă**, *etanși*, -*e*, adj. (Despre aparate, recipiente etc.) Care nu permite să pătrundă sau să iasă un fluid. Din fr. **étanche**.

NEETANȘ, -**Ă**, *neetanși*, -*e*, adj. Care nu este etanș. - **Ne-** + **etanș** (după fr. *non-étanche*).

ETANȘA, *etanșez*, vb. I. Tranz. A face operațiile necesare pentru a obține etanșeitatea unui aparat, a unui recipient etc. Din fr. **étancher**.

ETANȘARE, *etanșări*, s.f. Acțiunea de a *etanșa* și rezultatul ei. V. **etanșa**.

ETANȘOR, *etanșoare*, s.n. Ansamblul organelor și părților unui sistem tehnic, care asigură etanșeitatea într-o zonă de asamblare. Din **etanșa**.

ETANȘEITATE, *etanșeități*, s.f. Proprietate a unui aparat, a unui recipient etc. de a fi etanș. Din fr. **étanchéité**.

NEETANȘEITATE, *neetanșeități*, s.f. Lipsă de etanșeitate. - **Ne-** + **etanșeitate** (după fr. *non-étanchéité*).

ETAPĂ, *etape*, s.f. **1.** Interval de timp, stadiu în dezvoltarea unui proces, caracterizat, de obicei, prin evenimente importante; fază. **2.** Distanță străbătută de o unitate în marș în curs de 24 de ore. **3.** Porțiune determinată dintr-o competiție sportivă de mare fond, care trebuie parcursă fără oprire. ♦ Interval de timp în ciclul anual de antrenament. ♦ Fiecare dintre părțile unei competiții sportive care se dispută pe o durată mai mare de timp. Din fr. **étape**.

ETAPIZA, *etapizez*, vb. I. Tranz. A împărți în mai multe etape. - **Etapă** + suf. -*iza*.

ETAPIZARE, *etapizări*, s.f. Acțiunea de a *etapiza*. V. **etapiza**.

ETAPIZAT, -**Ă**, *etapizați*, -*te*, adj. Care a fost împărțit în etape. V. **etapiza**.

ETATISM s.n. Teorie conform căreia rolul statului este primordial în organizarea și administrarea vieții economice și sociale. Din fr. **étatisme**.

ETATIZA, *etatizez*, vb. I. Tranz. A trece un bun în administrarea statului. Din fr. **étatiser**.

ETATIZARE, *etatizări*, s.f. Acțiunea de a *etatiza* și rezultatul ei. V. **etatiza**.

ETATIZAT, -**Ă**, *etatizați*, -*te*, adj. Care a trecut în administrarea statului. V. **etatiza**.

ETENĂ, *etene* s.f. Hidrocarbură nesaturată cu o dublă legătură în moleculă, gazoasă, inflamabilă, obținută din gazele de cocserie, gazele de cracare și prin descompunerea termică a etanului și a propanului, constituind o materie primă importantă pentru producerea polietilenei, a alcoolului etilic, a cauciucului sintetic etc.; etilenă. Din fr. **éthène**.

ETERAT, -**Ă**, *eterați*, -*te*, adj., s.m. **1.** Adj. Care are mirosul eterului (**1**). ♦ Fig. Subtil, diafan, fin. **2.** S.m. Combinație rezultată prin evaporarea soluțiilor eterice ale unor compuși organici miști. Din fr. **éthéré**.

ETERIZA, *eterizez*, vb. I. Tranz. A anestezia cu eter (**1**). Din fr. **éthériser**.

ETERNIZA, *eternizez*, vb. I. Tranz. A face să dureze fără sfârșit, să dăinuiască veșnic, să rămână în amintirea posterității. Din fr. **éterniser**.

ETERNIZARE s.f. Acțiunea de a face să fie etern și rezultatul ei. V. **eterniza**.

ETERNIZAT, -**Ă**, *eternizați*, -*te*, adj. Care a devenit etern. V. **eterniza**.

ETERODOX, -Ă, *eterodocși*, -xe, adj. Care se abate de la doctrina oficială a bisericii ortodoxe. [Var.: **heterodox**, -ă adj.] Din fr. **hétérodoxe**.

ETERODOXIE s.f. Concepție care se abate de la doctrina oficială a bisericii ortodoxe. [Var.: **heterodoxie** s.f.] Din fr. **hétérodoxie**.

ETEROGEN, -Ă, *eterogeni*, -e, adj. 1. (Despre elementele unui întreg) Diferit, felurit, deosebit; (despre un întreg) compus din elemente diferite. ♦ Cu origine sau proveniență deosebită. 2. (Înv.; în sintagma) *Substantiv eterogen* = substantiv neutru. Din fr. **hétérogène**.

ETEROGENITATE s.f. Însușirea de a fi eterogen. - **Eterogen** + suf. -itate. Cf. fr. **hétérogénéité**.

ETEROMAN, -A, *eteromani*, -e, s.m. și f. Persoană care suferă de eteromanie. Din fr. **éthéromane**.

ETEROMANIE, *eteromanii*, s.f. Formă de toxicomanie care constă în ingerarea repetată de cantități crescânde de eter etilic în scopul obținerii unei stări de excitație psihică. Din fr. **éthéromanie**.

ETEROSUGESTIE, *eterosugestii*, s.f. Sugestie provocată unei persoane sau unui grup de către altă persoană. - Cf. **hétérosuggestion**.

ETIAJ, *etiaje*, s.n. Nivel de referință al unui curs de apă, stabilit pe baza nivelurilor minime anuale pe o perioadă îndelungată de observație și în raport cu care se măsoară cotele apelor. Din fr. **étiage**.

ETICHETA, *etichetez*, vb. I. Tranz. 1. A aplica o etichetă pe un obiect. 2. Fig. A califica pe cineva sau ceva așa cum se cuvine sau cum crede că se cuvine. Din fr. **étiqueter**.

ETICHETARE, *etichetări*, s.f. Acțiunea de a eticheta și rezultatul ei. V. **eticheta**.

ETICHETAT, -Ă, *etichetați*, -te, adj. Prevăzut cu o etichetă. V. **eticheta**.

ETICHETĂ, *etichete*, s.f. 1. Bucată de hârtie, de carton etc. care se aplică sau se leagă de pachete, sticle etc. și pe care se indică conținutul, prețul, posesorul, destinația etc. 2. Fig. Titlu, nume, calificativ sub care se prezintă sau figurează cineva sau ceva, ascunzând natura adevărată. 3. Fig. Norme de comportare riguros stabilite la curțile monarhilor, în relațiile dintre diplomați etc.; *p. ext.* reguli convenționale de comportare (politicoasă), întrebuințate în relațiile dintre membrii unei clase, ai unei societăți etc. Din fr. **étiquette**.

ETIL, *etili*, s.m. Radical organic obținut din etan, prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. Din fr. **éthyle**.

ETILA, *etilez*, vb. I. Tranz. A efectua o etilare. Din **etil**.

ETILARE, *etilări*, s.f. 1. Introducere a unui radical etil într-o moleculă organică. 2. Tratare a benzinei cu etil fluid în vederea obținerii benzinei antidetonante. V. **etila**.

ETILENĂ, *etilene*, s.f. (Chim.) Etenă. Din fr. **éthylène**.

ETILENOXID, *etilenoxizi*, s.m. Oxid de etilenă. - **Etilenă** + **oxid**.

ETILENGLICOL, *etilenglicoli*, s.m. (Chim.) Glicol. Din fr. **éthylène-glycol**.

ETILIC, -Ă, *etilici*, -ce, adj. Care conține etil; pe bază de etil. ♦ *Alcool etilic* = alcool. *Eter etilic* = eter (1). Din fr. **éthylique**.

ETILISM s.n. Alcoolism. Din fr. **éthylisme**.

ETIMOLOGISM s.n. Tendință de a reforma limba literară, apropiind forma actuală a cuvintelor de o formă mai veche a ei, pretinsă a fi mai corectă. Din fr. **étymologisme**.

PSEUDOETIMOLOGISM s.n. Sistem ortografic intermediar între cel etimologic și cel fonetic. - **Pseudo-** + **etimologism**.

ETIMOLOGIST, -Ă, *etimologiști*, -ste, s.m. și f. 1. Etimolog. 2. Partizan al ortografiei etimologice. Din fr. **étymologiste**.

ETIMON, *etimoane*, s.n. Cuvânt (de obicei dintr-o limba străină) din care provine un anumit cuvânt al unei limbi; etimologie (3). Din fr. **étymon**.

ETIOLA, *etiolez*, vb. I. Tranz. A da naștere unei etiologii. Din fr. **étioier**.

ETIOLARE, *etiolări*, s.f. Fenomen care apare la plantele crescute în întuneric, manifestat prin alungirea tulpinilor, micșorarea și albirea frunzelor etc., din cauza lipsei de clorofilă. V. **etiola**.

ETIOLOGIC, -A, *etiologici*, -ce, adj. Care aparține etiologiei, privitor la etiologie. Din fr. **étioologique**.

ETIOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază cauzele bolilor și factorii care influențează apariția diverselor boli. Din fr. **étioologie**.

ETIOPIAN, -Ă, *etiopieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Etiopiei. 2. Adj. Care aparține Etiopiei sau populației ei, privitor la Etiopia sau la populația ei. Din fr. **Ethiopien**.

ETIRA, *etirez*. vb. I. Tranz. A efectua o etirare; a alungi, a întinde, a trage. Din fr. **étirer**.

ETIRARE, *etirări*, s.f. (Tehn.) 1. Operație de tragere a metalelor în fire; trefilare. 2. Operație de întindere a fibrelor sintetice în scopul orientării macromoleculelor și al creșterii rezistenței lor. V. **etira**.

ETIRAT, -**Ă**, *etirați*, -*te*, adj. Care este alungit, întins. V. **etira**.

ETMOID, *etmoide*, s.n. Os mic nepereche al craniului, străbătut de numeroase orificii, traversează de nervii olfactivi, și situat în scobitura osului frontal, formând o parte din scheletul nasului. Din fr. **ethmoïde**.

ETNARH, *etnarhi*, s.m. Comandant al unei etnarhii. Din fr. **ethnarque**.

ETNARHIE, *etnarhii*, s.f. Provincie a Imperiului Roman, Bizantin sau Otoman. Din fr. **ethnarchie**.

ETNIE, *etnii*, s.f. Comunitate etnică. Din fr. **ethnie**.

ETNOBOTANIC, -**Ă**, *etnobotanici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Studiu al denumirilor populare ale plantelor. 2. Adj. De etnobotanică (1), referitor la etnobotanică (1). Din fr. **ethnobotanique**.

ETNOCULTURĂ, *etnoculturi*, s.f. Cultură populară tradițională. Din fr. **ethnoculture**.

ETNOCULTURAL, -**Ă**, *etnoculturali*, -*e*, adj. De etnocultură. - **Etnocultură** + suf. -*al*.

ETNOGENEZĂ s.f. Etnogenie. Din fr. **ethnogenèse**.

ETNOGENIE s.f. Ramură a antropologiei care studiază originea și filiația raselor și a popoarelor; etnogeneză. Din fr. **ethnogénie**.

ETNOGRAF, -**Ă**, *etnografi*, -*e*, s.m. și f. Specialist care se ocupă cu etnografia. Din fr. **ethnographie**.

ETNOGRAFIC, -**Ă**, *etnografici*, -*ce*, adj. Care aparține etnografiei, privitor la etnografie. Din fr. **ethnographique**.

ETNOGRAFIE s.f. Știință care clasifică popoarele lumii, studiază compoziția, originea și răspândirea lor, urmărește evoluția culturii lor materiale și spirituale, moravurile și particularitățile felului lor de viață, legăturile cultural-istorice reciproce. Din fr. **ethnographie**.

ETNOLINGVISTICĂ s.f. Curent lingvistic care susține că limba este un produs al societății și o funcțiune a culturii. Din fr. **ethnolinguistique**.

ETNOLOG, -**Ă**, *etnologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în etnologie. Din fr. **ethnologue**.

ETNOLOGIC, -**Ă**, *etnologici*, -*ce*, adj. Care aparține etnologiei, privitor la etnologie. Din fr. **ethnologique**.

ETNOLOGIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studierea liniilor directoare ale structurii și evoluției popoarelor. Din fr. **ethnologie**.

ETNOMUZICOLOG, -**Ă**, *etnomuzicologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în etnomuzicologie. Din fr. **ethnomusicologue**.

ETNONIM, *etnonime*, s.n. Nume de popor. Din fr. **ethnonyme**.

ETNOPSIHOLOGIE s.f. Ramură a antropologiei care studiază viața unui popor și producțiile sale în raport cu însușirile lui psihologice specifice. Din fr. **ethnopsychologie**.

ETNOSOCIOLOGIE s.f. Disciplină a sociologiei care interpretează fenomenele sociale mai ales cu ajutorul datelor etnologiei. Din fr. **ethnosociologie**.

ETOCRATIE s.f. Guvernare fundată numai pe principiile moralei. Din fr. **ethocratie**.

ETOLĂ, *etole*, s.f. 1. Podoabă alcătuită dintr-o fâșie de lână sau de mătase, purtată de preoții catolici în timpul serviciului religios. 2. Fâșie lată de blană, purtată de femei în jurul gâtului sau al umerilor. Din fr. **étole**.

ETOLOG, *etologi*, s.m. Specialist în etologie. Din fr. **éthologue**.

ETOLOGIE s.f. 1. Disciplină care are ca obiect studiul moravurilor, al obiceiurilor popoarelor. 2. Ramură a biologiei moderne care studiază comportamentul, modul de viață al animalelor și plantelor. Din fr. **éthologie**.

ETRAVĂ, *etrave*, s.f. Element de rezistență care închide corpul unei nave la prora și cu care nava își deschide drumul la înaintarea prin apă. Din fr. **étrave**.

ETRIER, *etriere*, s.n. 1. Piesă în formă de U utilizată pentru asamblarea barelor de tracțiune ale vehiculelor, ca mâner pentru pârghiile de acționare ale întrerupătoarelor electrice etc. 2. Element de armătură transversală care înconjoară armătura longitudinală la construcțiile de beton armat. Din fr. **étrier**.

ETRUSC, -**Ă**, *etrusci*, -*ce*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Populație de origine necunoscută, care trăia în mileniul I a. Cr. În regiunea de azi a Toscanei și care, după ce a exercitat o puternică influență asupra Romei până în sec. I a. Cr., a fost complet romanizată; (și la sg.) persoană din această populație. 2. Adj. Care se referă la etrusci (1), care aparține etruscilor. Din fr. **étrusque**.

ETRUSCOLOG, *etruscologi*, s.m. Specialist în etruscologie. Din fr. **étruscologue**.

ETRUSCOLOGIE s.f. Studiul culturii și civilizației etrusce. Din fr. **étruscologie**.

ETUFA, *etufez*, vb. I. Tranz. A efectua o etufare. Din fr. **étouffer**.

ETUFARE, *etufări*, s.f. Acțiunea de a *etufa* și rezultatul ei; operație care constă în distrugerea nimfei fluturului de mătase prin introducerea gogoșilor destinate filării într-un cuptor special, la o temperatură de circa 80° C. V. **etufa**.

ETUI, *etuiuri*, s.n. Cutiută sau toc din piele, stofă, carton, material plastic etc., în care se păstrează unele obiecte (mici și fragile) pentru a le proteja și care are forma adaptată acestor obiecte. Din fr. **étui**.

ETUVA, *etuve*, s.f. Aparat metalic, de diferite forme și dimensiuni, folosit pentru sterilizare și deparazitare prin mijloace chimice și fizice. Din fr. **étuve**.

EUCALIPTOL s.m. Substanță uleioasă obținută din frunzele de eucalipt, utilizată ca antiseptic al căilor respiratorii. Din fr. **eucalyptol**.

EUCLAZ s.n. Mineral rar, din familia silicaților, cu o compoziție foarte apropiată de cea a berilului. Din fr. **euclase**.

EUCLIDIAN, **-A**, *euclidieni*, *-e*, adj. Referitor la geometria lui Euclid sau la principiile acesteia. Din fr. **euclidien**.

NEEUCLIDIANA adj. (În sintagma) *Geometrie neeuclidiană* = ramură a geometriei în care se infirmă postulatul lui Euclid privitor la două drepte paralele tăiate de o secantă. - **Ne-** + **euclidian** (după fr. *non-euclidienne*).

EUDEMONISM s.n. Concepție etică și principiu care pune la baza moralei năzuința spre fericire. Din fr. **eudémonisme**.

EUDEMONIST, **-A**, *eudemoniști*, *-ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al eudemonismului. Din fr. **eudémoniste**.

UDIOMETRU, *udiometre*, s.n. Aparat alcătuit dintr-un tub de sticlă gradat, cu doi electrozi de platină, folosit la analiza volumetrică a gazelor sau la sinteza anumitor substanțe gazoase cu ajutorul descărcărilor electrice. Din fr. **udiomètre**.

EUDIST, **-A**, *eudiști*, *-ste*, s.m. și f. Membru al unei congregații catolice instituite în sec. XVII. Din fr. **eudiste**.

EUFEMISM, *eufemisme*, s.n. Cuvânt sau expresie care, în vorbire sau în scris, înlocuiește un cuvânt sau o expresie neplăcută, jignitoare, necuviincioasă sau obscenă, respectând paralelismul de sens. Din fr. **euphémisme**.

EUFEMISTIC, **-Ă**, *eufemistici*, *-ce*, adj. Privitor la eufemism, propriu, caracteristic eufemismului; care constituie un eufemism. Din fr. **euphemism** (după aforism-aforistic). Cf. germ. *euphemistisch*.

EUFONIC, **-A**, *eufonici*, *-ce*, adj. Care produce eufonie; privitor la eufonie. Din fr. **euphonique**.

EUFORBIACEE, *euforbiacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate, lemnoase și erbacee, ale căror fructe (capsule, bace sau drupe), cu numeroase semințe, conțin uleiuri grase; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **euphorbiacées**.

EUFORIC, **-Ă**, *euforici*, *-ce*, adj. De euforie, care se referă la euforie, care provoacă euforia. Din fr. **euphorique**.

EUFORIE, *euforii*, s.f. Stare care se manifestă printr-o senzație de bună dispoziție exagerată, de optimism nemotivat și care apare în unele boli nervoase sau este provocată de unele substanțe narcotice; p. ext. beatitudine. Din fr. **euphorie**.

EUFORIZANT, **-Ă**, *euforizanti*, *-te*, adj. Care produce euforie. Din fr. **euphorisant**.

EUGENEZIC, **-Ă**, *eugenezici*, *-ce*, adj. Care aparține eugeneticii, referitor la eugenetică. Din fr. **eugénésique**.

EUGLENĂ, *euglene*, s.f. Protozoar flagelat oval-alungit, de apă dulce, care posedă cromatofori cu clorofilă (*Euglena viridis*). Din fr. **euglène**.

EUHARISTIC, **-Ă**, *euharistici*, *-ce*, adj. De euharistie, privitor la euharistie. Din fr. **eucharistique**.

EUHEMERISM s.n. Doctrina lui Euhemeros (sec. IV-III î.Hr.), potrivit căreia zeii nu sunt decât oameni de seamă divinizați. [Var.: **evhemerism** s.n.] Din fr. **évhémérisme**.

EUMENIDE s.f. pl. Nume eufemistic dat eriniilor, furiilor. Din fr. **euménides**.

EUPATRID, *eupatrizi*, s.m. Membru al aristocrației gentilece în Atica. Din fr. **eupatrides**.

EUPEPSIE, *eupepsii*, s.f. Digestie ușoară. Din fr. **eupepsie**.

EUPEPTIC, **-Ă**, *eupeptici*, *-ce*, adj., s.n. (Medicament) care ușurează digestia. Din fr. **eupeptique**.

EUPNEE s.f. Respirație bună, normală. Din fr. **eupnée**.

EURIBAR, **-Ă**, *euribari*, *-e*, adj. s.m. și f. (Animal) care suportă variații mari ale condițiilor de mediu acvatic. Din fr. **eurybare**.

EURIBIONT, -Ă, *euribionți*, -te, adj. (Despre organisme) Care suportă variații mari ale condițiilor de mediu. Din fr. **eurybionte**.

EURIHALIN, -Ă, *eurihali*, -e, adj. (Despre organisme acvatice) Care suportă variații mari ale salinității. Din fr. **euryhalin**.

EURISTIC, -Ă, *euristici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. (Despre procedee metodologice) Care servește la descoperirea unor cunoștințe noi. 2. S.f. (Rar) Metodă de studiu și de cercetare bazată pe descoperirea de fapte noi; arta de a duce o dispută cu scopul de a descoperi adevărul. Din fr. **euristique**.

EURITERM, -Ă, *euritermi*, -e, adj. (Despre organisme) Care suportă variații mari ale temperaturii din mediul extern. Din fr. **eurytherme**.

EURITMIC, -Ă, *euritmici*, -ce, adj. Privitor la euritmie, care are un ritm armonios. Din fr. **eurythmique**.

EUROPEAN, -Ă, *europeni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m și f. Persoană care face parte din populația Europei. 2. Adj. Care aparține Europei sau populației ei, privitor la Europa sau la populația ei; europenesc. Din fr. **européen**.

EUROPENESC, -EASCĂ, *europenești*, adj. (Înv.) European. - **European** + suf. -esc.

EUROPENEȘTE adv. Ca europenii (1). - **European** + suf. -ește.

EUROPENIZA, *europenizez*, vb. I. Refl. și tranz. A adopta sau a face să adopte îmbrăcăminte, obiceiurile, purtările caracteristice europenilor. Din fr. **européaniser**.

EUROPIU s.n. Element chimic din familia pământurilor rare. Din fr. **europium**.

EUSEMIE, *eusemii*, s.f. Totalitatea simptomelor favorabile în evoluția unei boli. Din fr. **eusémie**.

EUSTIL, *eustiluri*, s.n. Colonadă în care coloanele sunt distanțate între ele prin spații proporționate după diametrele lor. Din fr. **eustyle**.

EUTANASIE s.f. 1. Moarte fără dureri. 2. Metodă de provocare a unei morți nedureroase unui bolnav incurabil, pentru a-i curma o suferință îndelungată și grea. Din fr. **euthanasie**.

EUTECTIC, -Ă, *eutectici*, -ce, adj. (Despre amestecuri chimice) Care se topește sau se solidifică la o temperatură constantă, inferioară punctului de topire a fiecăruia dintre constituenți. Din fr. **eutectique**.

EUTECTOID, *eutectoide*, s.n. Aliaj sub formă de amestec mecanic a două sau mai multe faze solide rezultate prin cristalizarea lor simultană, la temperatură constantă. Din fr. **eutectoïde**.

EUTEXIE, *eutexii*, s.f. Fenomen prezentat de un amestec a cărui temperatură de fuziune constantă este mai joasă decât aceea a altui amestec făcut în alte proporții. Din fr. **eutexie**.

EUTOCIE, *eutocii*, s.f. Naștere normală, fără complicații. Din fr. **eutocie**.

EUTROFIE, *eutrofii*, s.f. Dezvoltare armonioasă a organismului, ca urmare a unei bune nutriții a țesuturilor. Din fr. **eutrophie**.

EVALUA, *evaluez*, vb. I. tranz. 1. A determina, a stabili prețul, valoarea, numărul, cantitatea etc.; a calcula, a socoti. 2. A prețui, a estima. Din fr. **évaluer**.

AUTOEVALUA, *autoevaluez*, vb. I. Refl. A se autoaprecia. - **Auto-** + **evalua**.

EVALUARE, *evaluări*, s.f. Acțiunea de a evalua și rezultatul ei; socoteală, calcul; apreciere, prețuire. V. **evalua**.

EVALUAT, -Ă, *evaluați*, -te, adj. A cărui valoare, cantitate etc. a fost stabilită. V. **evalua**.

NEEVALUAT, -Ă, *neevaluați*, -te, adj. A cărui valoare, cantitate etc. nu a fost evaluată. - **Ne-** + **evaluat**.

EVALUABIL, -Ă, *evaluabili*, -e, adj. Care poate fi evaluat; estimabil. Din fr. **évaluable**.

EVANESCENT, -Ă, *evanescenti*, -te, adj. (Rar) Care se pierde, care dispare treptat. Din fr. **évanescent**.

EVANESCENTĂ, *evanescente*, s.f. (Rar) Dispariție lentă; estompare treptată. Din fr. **évanescence**.

EVANTAI, *evantaie*, s.n. Obiect pliabil, în formă de semicerc, executat din hârtie, mătase, pene etc., folosit mai ales de femei pentru a-și face vânt și a se apăra de căldură. ◇ Loc. adj. și adv. În *evantai* = în formă de rază care pornesc dintr-un punct și formează un semicerc. [Var.: **evantaliu** s.n.] Din fr. **éventail**.

EVAPORABIL, -Ă, *evaporabili*, -e, adj. (Despre lichide) Care se poate evapora (ușor). Din fr. **évaporable**.

EVAPORAȚIE s.f. (Fiz.) Evaporare. Din fr. **évaporation**.

EVAPORIMETRU, *evaporimetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea vitezei de evaporare a apei. Din fr. **évaporimètre**.

EVAZA, *evazez*, vb. I. Tranz. A lărgi progresiv, spre extremitatea deschisă, cavitatea unui obiect. Din fr. **évaser**.

EVAZARE, *evazări*, s.f. Acțiunea de a *evaza* și rezultatul ei; lărgire progresivă efectuată la extremitatea unui obiect. V. *evaza*.

EVAZAT, -**Ă**, *evazați*, -*te*, adj. (Mai ales despre fuste) Care are jumătatea inferioară mai largă decât jumătatea superioară; în formă de trapez. Din fr. **évasé**.

EVAZIV, -**Ă**, *evazivi*, -*e*, adj. (Adesea adverbial) Care nu exprimă o atitudine precisă, categorică; vag, ocolit. Din fr. **évasif**.

EVENIMENT, *evenimente*, s.n. 1. Întâmplare importantă, fapt de mare însemnătate. 2. (În teoria informației) Orice fenomen local și instantaneu sau stare locală și instantanee. 3. (Mat.) Noțiune de bază din domeniul teoriei probabilităților, care exprimă producerea sau neproducerea unui fenomen în cadrul unui experiment. Din fr. **événement**.

EVENIMENTIAL, -**Ă**, *evenimentiali*, -*e*, adj. 1. Care se mărginește la descrierea evenimentelor (1). 2. Care se referă la descrierea evenimentelor (1). Din fr. **événementiel**.

EVENTIV, *eventive*, adj. (Gram.; în sintagma) *Verb reflexiv eventiv* (și substantivat, n.) = verb reflexiv care arată că în starea subiectului se produce o schimbare, că subiectul se transpune în altă stare decât aceea în care se găsea. Din fr. **éventif**.

EVENTRAȚIE, *eventrații*, s.f. Ieșire sub piele a viscerelor învelite în sacul peritonelului, care apare în urma unui traumatism sau a unei operații. Din fr. **éventration**.

EVENTUAL, -**Ă**, *eventuali*, -*e*, adj. (Adesea adverbial) Care poate să se întâmple; posibil, probabil. Din fr. **éventuel**.

EVENTUALITATE, *eventualități*, s.f. Situație care s-ar putea ivi, caz posibil; împrejurare viitoare posibilă. Din fr. **éventualité**.

EVIRAȚIE, *evirații*, s.f. (Rar) Castrare. Din fr. **éviration**.

EVICERA, *eviscerez*, vb. I. Tranz. A scoate organele din cavitatea abdominală și toracică, la animalele tăiate pentru consum. Din fr. **éviscérer**.

EVISCERARE, *eviscerări*, s.f. Acțiunea de a *eviscera*. V. **eviscera**.

EVOCABIL, -**Ă**, *evocabili*, -*e*, adj. Care merită să fie evocat. Din fr. **évocable**.

EVOLUA, *evoluez*, vb. I. Intrans. 1. A trece printr-o serie de transformări, prin diferite faze progresive, spre o treaptă superioară; a se dezvolta; a se transforma. ♦ A-și urma cursul; a se desfășura. *Boala evoluează normal*. ♦ (Sport) A susține un meci; a juca. 2. A se deplasa cu mișcări largi (circulare). Din fr. **évoluer**.

EVOLUARE, *evoluari*, s.f. Acțiunea de a *evolua* și rezultatul ei; evoluție. V. **evolua**.

EVOLUAT, -**Ă**, *evoluati*, -*te*, adj. Care a ajuns, prin faze succesive, la un stadiu superior de dezvoltare. ♦ Dezvoltat din punct de vedere intelectual. V. **evolua**.

NEEVOLUAT, -**Ă**, *neevoluați*, -*te*, adj. Care nu este evoluat, dezvoltat (din punct de vedere intelectual). - **Ne-** + **evoluat**.

EVOLUTIV, -**Ă**, *evolutivi*, -*e*, adj. 1. Care se dezvoltă treptat și neîntrerupt. 2. Care ține de evoluție (1, 2). Din fr. **évolutif**.

EVOLUȚIONISM s.n. 1. Concepție filozofică potrivit căreia Universul, Pământul, ființele vii, societatea etc. trec printr-un proces istoric de evoluție (dezvoltare) și sunt privite din punctul de vedere al acestei dezvoltări. 2. (În sens restrâns) Teoria lui Lamarck, Darwin etc. despre evoluția speciilor de plante și de animale, despre transformarea lor unele într-altele; transformism. Din fr. **évolutionnisme**.

EVOLUȚIONIST, -**Ă**, *evoluționiști*, -*ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Privitor la evoluționism (1), care are la bază evoluționismul. 2. S.m. și f. Adept al evoluționismului (1). Din fr. **évolutionniste**.

EXACERBAȚIE, *exacerbații*, s.f. (Livr.) Intensificare a unei dureri, a unei pasiuni etc.; exacerbare. Din fr. **exacerbation**.

EXACTITUDINE, *exactitudini*, s.f. Exactitate. - După fr. **exactitude**.

EXANTEM, *exanteme*, s.n. Erupție care apare pe piele în unele boli contagioase, ca rujeola, scarlatina etc. Din fr. **exanthème**.

EXANTEMATIC, *exantematic*, adj. n. (în sintagma) *Tifos exantematic* = boală infecțioasă și epidemică gravă, care se manifestă prin temperatură foarte ridicată, convulsii și erupții pe piele. Din fr. **exanthématique**.

EXARHAT, *exarhate*, s.n. Teritoriu asupra căruia se întinde autoritatea unui exarh (2). ♦ Funcția, demnitatea de exarh (2). Din fr. **exarchat** (după *exarh*).

EXASPERANT, -Ă, *exasperanți*, -te, adj. Care exasperează; înnebunitor. Din fr. **exaspérant**.

EXCAVA, *excavez*, vb. I. Tranz. A săpa făcând o cavitate în pământ (cu ajutorul unui excavator). Din fr. **excaver**.

EXCAVARE, *excavări*, s.f. Acțiunea de a *excava* și rezultatul ei; excavație. V. **excava**.

EXCAVATOR, *excavatoare*, s.n. Mașină de lucru autopropulsată, de mare capacitate, întrebuințată pentru săpat și încărcat pământul, la diferite lucrări de terasament, în exploatarea miniere etc. [Var.: **escavator** s.n.] Din fr. **excavateur**, cf. rus. *ekskavator*.

EXCAVATORIST, -Ă, *excavatoriști*, -ste, s.m. și f. Muncitor calificat care lucrează cu excavatorul. - **Excavator** + suf. -ist.

AUTOEXCAVATOR,

autoexcavatoare, s.n. Excavator prevăzut cu motor propriu pentru propulsie. - **Auto**- + **excavator**.

EXCAVAȚIE, *excavații*, s.f. 1. Groapă, cavitate în suprafața pământului sau în adâncime, creată în urma unui fenomen natural sau executată artificial în scopul realizării unor construcții (fundatii, terasamente, canale, tuneluri etc.) ♦ Săpătură. 2. (Med.) Cavitate patologică formată într-un organ. [Var.: **excavațiune** s.f.] Din fr. **excavation**.

EXCEDENTAR, -Ă, *excedentari*, -e, adj. Care este în plus, care întrece un anumit nivel sau un anumit plafon dinainte stabilit. ♦ (Fin.; despre buget, balanță etc.) Care are un excedent. Din fr. **excédentaire**.

EXCENTRIC, -A, *excentrici*, -ce, adj., s.n. I. Adj. 1. Care iese din limitele obișnuitului, foarte original; neobișnuit, ciudat, bizar, extravagant. 2. (Mat.; despre un punct) Care se află în afara centrului unei figuri; (la pl.; despre figuri geometrice, piese etc.) care nu au centru comun. II. S.n. Organ de mașină în formă de disc, fixat pe un arbore rotativ și servind la transformarea mișcării circulare în mișcare rectilinie și invers. Din fr. **excentrique**.

EXCENTRICITATE, *excentricități*, s.f. 1. Originalitate; ciudățenie, bizarerie, extravagantă. 2. (Mat.) Calitatea unui punct de a se găsi în afara centrului unei figuri. ♦ Distanța dintre centrele sau axele de rotație a două piese excentrice. ♦ Defect de asamblare a două piese care în mod normal trebuie să fie concentrice sau trebuie să aibă o axă comună. Din fr. **excentricité**.

EXCEPTA, *exceptez*, vb. I. Tranz. A lăsa deoparte, a nu cuprinde, a nu socoti; a exclude. Din fr. **excepter**.

EXCEPTARE s.f. Acțiunea de a *excepta* și rezultatul ei. V. **excepta**.

EXCEPTIONAL, -Ă, *exceptionali*, -e, adj. 1. Care face, care constituie o excepție, care iese din comun; deosebit. 2. Foarte bun, excelent, extraordinar, remarcabil, grozav (3). ♦ (Adverbial; cu determinări introduse prin prep. "de", formează superlativul) Foarte, extraordinar. Din fr. **exceptionnel**.

EXCIPIENT, -Ă, *excipienți*, -te, adj., s.n. (Substanță sau amestec de substanțe) care este inactiv față de organism și în care se încorporează diferite medicamente. Din fr. **excipient**.

EXCITABILITATE s.f. Capacitate a substanței vii de a reacționa în mod specific la acțiunea mediului extern și intern. Din fr. **excitabilité**.

NEEXCITABILITATE s.f. Lipsă de excitabilitate; (rar) inexcitabilitate. - **Ne**- + **excitabilitate**.

EXCITANT, -Ă, *excitanți*, -te, adj., s.n. 1. Adj. Care excită; excitator (1). 2. S.n. Substanță care stimulează capacitatea funcțională a organismului; ceea ce provoacă o excitație. Din fr. **excitant**.

EXCIZA, *excizez*, vb. I. Tranz. A extirpa. ♦ A scobi (în lemn sau în alt material). Din fr. **exciser**.

EXCIZARE s.f. Acțiunea de a *exciza* și rezultatul ei. V. **exciza**.

EXCIZIE, *excizii*, s.f. Extirpare a unei porțiuni de țesut sau de organ. ♦ Tăiere, scoatere a unui fragment dintr-un material sau dintr-o piesă. Din fr. **excision**.

EXCLAMATIV, -Ă, *exclamativi*, -e, adj. Care exprimă o exclamație. *Ton exclamativ*. ♦ *Propoziție exclamativă* (și substantivat, f.) = propoziție care exprimă o stare afectivă. Din fr. **exclamatif**.

EXCLUSIVISM s.n. 1. Atitudinea celui care refuză să ia în considerație părerile sau ideile altora. 2. Caracterul a ceea ce este exclusiv. Din fr. **exclusivisme**.

EXCLUSIVIST, -Ă, *exclusiviști*, -ste, adj. (Adesea substantivat) Care are o atitudine de exclusivism, care manifestă exclusivism. Din fr. **exclusiviste**.

EXCLUSIVITATE, *exclusivități*, s.f. Stare a două lucruri care se exclud între ele; situația, calitatea a ceea ce este exclusiv. ♦ Drept exclusiv la o acțiune. ♦ Loc. adv. *În exclusivitate* = cu excluderea tuturor celorlalți sau celorlalte; exclusiv. Din fr. **exclusivité**.

EXCLUZIUNE, *excluziuni*, s.f. 1. Excludere, interdicție. 2. (Log.) Relație care există între două propoziții care nu pot fi valabile împreună. Din fr. **exclusion**.

EXCORIAȚIE, *excoriații*, s.f. (Med.) Julitură, eroziune, excoriere. Din fr. **excoriation**.

EXCRETA, *excretez*, vb. I. Tranz. A elimina prin excreție, a evacua din organism, în urma proceselor biochimice, substanțe devenite inutile sau vătămătoare. Din fr. **excréter**.

EXCRETOR, **-OARE**, *excretori*, *-oare*, adj. Care se referă la excreție. *Canal excretor*. *Glandă excretoare*. *Aparat excretor*. Din fr. **excréteur**.

EXCURSIONIST, **-Ă**, *excursioniști*, *-ste* s.m. și f. Persoană care face o excursie. Din fr. **excursionniste**.

EXECRAȚIE, *execrații*, s.f. (Rar) Oroare, repulsie. ♦ Persoană sau lucru care provoacă această reacție. Din fr. **exécration**.

EXECUTA, *execut*, vb. I. 1. Tranz. A face, a confecționa, a fabrica, a prelucra, a efectua. 2. Refl. A face ceea ce i s-a spus. 3. Tranz. A face exerciții de gimnastică sau figuri de balet. ♦ A cânta o bucată muzicală. 4. Tranz. A sili pe debitor sa-și îndeplinească obligațiile. ♦ A aduce la îndeplinire o hotărâre judecătorească, un act al autorității, o măsură etc. ♦ Refl. A se supune, a da ascultare. ♦ A supune un condamnat la pedeapsa cu moartea; a aduce la îndeplinire o hotărâre de condamnare la moarte. Din fr. **exécuter**.

EXECUTARE, *executări*, s.f. Acțiunea de a (se) *executa* și rezultatul ei; îndeplinire, execuție. ♦ *Executarea bugetului* = adunarea veniturilor unui buget și folosirea acestora pentru acoperirea cheltuielilor aprobate în buget. ♦ Îndeplinire a unei obligații (lege, contract, hotărâre etc.) a unui organ de jurisdicție. ♦ *Executarea pedepsei* = aducere la îndeplinire a hotărârii prin care cel trimis în judecată penală a suferit o condamnare. V. **executa**.

NEEXECUTARE s.f. Faptul de a nu *executa*. - **Ne-** + **executare** (după fr. *non-exécution*).

EXECUTABIL, **-Ă**, *executabili*, *-e*, adj. Care poate fi executat. Din fr. **exécutable**.

EXECUTANT, **-Ă**, *executanți*, *-te*, adj. (Adesea substantivat) Care execută, care îndeplinește ceva; executor. Din fr. **exécutant**.

EXECUTIV, **-Ă**, *executivi*, *-e*, adj. Care are sarcina de a executa dispozițiile organelor superioare. ♦ *Organ executiv* = organ de stat cu funcții de organizare și de asigurare a executării legilor. (În organizarea unor state) *Putere executivă* = sistem de organe compus din guvern în întreg aparatul administrativ, reprezentând una dintre cele trei puteri fundamentale ale statului prevăzute de principiul separației puterilor. Din fr. **exécutif**.

EXECUȚIE, *execuții*, s.f. 1. Faptul de a executa; executare. 2. Încasare forțată a unei datorii pe cale judecătorească sau prin mijloace fiscale. 3. Aducere la îndeplinire a unei sentințe de condamnare la moarte. 4. Ducere la îndeplinire a unei hotărâri judecătorești referitoare la evacuarea unei locuințe, la atribuirea copiilor în caz de divorț etc. Din fr. **exécution**.

EXEGETIC, **-Ă**, *exegetici*, *-ce*, adj. Care explică, interpretează, care ține de exegeză, privitor la exegeză, care se bazează pe exegeză. Din fr. **exégétique**.

EXEGEZĂ, *exegeze*, s.f. Interpretare, comentare, explicare istorică și filologică a unui text literar, religios, juridic. Din fr. **exégèse**.

EXEMPLARITATE s.f. Caracterul unui lucru corect, exemplar. Din fr. **exemplarité**.

EXEREZĂ, *exereze*, s.f. (Med.) Ablațiune. Din fr. **exérèse**.

EXERGĂ, *exerge*, s.f. Mic spațiu gol pe o medalie, destinat să fie acoperit cu o inscripție. ♦ Inscripție, nume, dată etc. gravate pe o medalie. Din fr. **exergue**.

EXERSA, *exersez*, vb. I. Intranz. și tranz. A face exerciții. Din fr. **exercer**.

EXERSARE, *exersări*, s.f. Acțiunea de a *exersa* și rezultatul ei. V. **exersa**.

EXFOLIAȚIE, *exfoliații*, s.f. 1. (Med.) Desprindere, sub formă de lamele subțiri, a straturilor superficiale ale pielii, ale unui os, cartilagiului sau tendon necrozat. 2. Cădere treptată a scoarței copacilor în mici bucățele. ♦ Desprindere de foi subțiri de la suprafața unui metal. Din fr. **exfoliation**.

EXHAUSTIV, **-Ă**, *exhaustivi*, *-e*, adj. (Livr.) Care epuizează un subiect; complet, în întregime. Din fr. **exhaustif**.

EXHAUSTOR, *exhaustoare*, s.n. 1. Ventilator folosit la evacuarea forțată a gazelor, a suspensiilor de particule solide din aer etc. dintr-o încăpere, dintr-o nișă, dintr-o exploatare minieră subterană etc. 2. Dispozitiv pentru alimentarea cu carburant a carburatorului. Din fr. **exhausteur**.

EXHIBITORIU, **-IE**, *exhibitorii*, adj. (Rar) De exhibiție. Din fr. **exhibitoire**.

EXHIBITIONISM s.n. 1. Mania, înclinarea de a face exhibiții. 2. (Med.) Perversiune sexuală constând din expunerea în public a organelor genitale. Din fr. **exhibitionnisme**.

EXHIBITIONIST, -Ă, *exhibiționiști*, -ste, s.m. și f. (Adesea adjectival) Persoană care practică exhibiționismul. Din fr. **exhibitionniste**.

EXIGIBIL, -A, *exigibili*, -e, adj. (Despre obligații bănești) A cărei executare poate fi cerută de îndată de către creditor. Din fr. **exigible**.

EXIGIBILITATE s.f. Însușirea de a fi exigibil. Din fr. **exigibilité**.

EXILA, *exilez*, vb. I Tranz. A condamna la exil, a pedepsi cu trimiterea în exil; a surghiuni. ♦ Refl. A se retrage, a se izola, a pleca de bunăvoie (din localitatea de baștină sau din țară). Din fr. **exiler**.

EXILARE, *exilări*, s.f. Acțiunea de a (se) *exila*. V. **exila**.

EXILAT, -Ă, *exilați*, -te, adj. (Adesea substantivat) Pedepsit cu exilul, izgonit sau plecat din țara sa, aflat în exil; surghiunit. ♦ Fig. Retras, izolat. V. **exila**.

EXILARH, *exilarhi*, s.m. Șeful politic al evreilor aflați în captivitatea babilonică. Din fr. **exilarque**.

EXINĂ, *exine*, s.f. (Bot.) Membrană protectoare externă a grăuntelui de polen. Din fr. **exine**.

EXISTENT, -Ă, *existenți*, -te, adj. Care există, se află, trăiește; care se manifestă. Din fr. **existant** (după *existență*).

EXISTENȚIAL, -A, *existențiali*, -e, adj. (Rar) Privitor la existență, care ține de existență. Din fr. **existentiel**.

EXISTENȚIALIST, -A, *existențialiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține existențialismului, privitor la existențialism. 2. S.m. și f. Adept al existențialismului. Din fr. **existentialiste**.

EXO BIOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază prezența și particularitățile formelor de viață în cosmos. Din fr. **exobiologie**.

EXOCARP, *exocarpuri*, s.n. (Bot.) Epicarp. Din fr. **exocarpe**.

EXOCRIN, -A, *exocrini*, -e, adj. Care are secreție externă. ♦ *Glandă exocrină* = glandă al cărei conținut se elimină printr-un canal excretor. Din fr. **exocrine**.

EXOD, *exoduri*, s.n. 1. Părăsire în masă a unei țări sau a unui teritoriu de către populația respectivă; emigrare în masă. 2. Parte finală a unei tragedii grecești,

cuprinzând deznodământul și ieșirea din scenă în cortegiu a actorilor. Din fr. **exode**.

EXODERM, *exoderme*, s.n. Țesut vegetal de protecție, format din celule mari poliedrice, situate sub epiderma rădăcinii. Din fr. **exoderme**.

EXO ELECTRON, *exoelectroni*, s.m. Electron produs prin exoemisie. Din fr. **exo-électron**.

EXO EMISIE, *exoemisii*, s.f. Emisie de electroni de către suprafețele corpurilor supuse în prealabil unei acțiuni (prelucrare mecanică, iradiere etc.). Din fr. **exo-émission**.

EXOFTALMIC, -Ă, *exoftalmici*, -ce, adj. (Med.; despre ochi) Bulbucă; (despre oameni) suferind de exoftalmie. Din fr. **exophtalmique**.

EXOFTALMIE, *exoftalmii*, s.f. Proeminență accentuată a globilor oculari în afara orbitelor, constituind un simptom al anumitor boli. Din fr. **exophtalmie**.

EXOGAMIE, *exogamii*, s.f. 1. Lege fundamentală a ginții matriarhale, conform căreia căsătoriile dintre membrii aceleiași ginții erau interzise. 2. Căsătorie între parteneri care nu aparțin aceleiași grup social. 3. (Biol.) Fuzionare a gameților în afara organismului. Din fr. **exogamie**.

EXOGEN, -A, *exogeni*, -e, adj. 1. (Med.) Care se formează, se dezvoltă la exterior; care se datorește unor cauze din afara organismului. 2. (Despre procese geologice) Care rezultă, care se datorește unor cauze din afara pământului și în special energiei solare captate de planetă. Din fr. **exogène**.

EXOGIRĂ, *exogire*, s.f. Gen fosil de lamelibranhiate cu valvele inegale și umboanele răsucite în spirală, existent în jurasicul superior. Din fr. **exogyre**.

EXOMORFISM s.n. Totalitatea transformărilor pe care le suferă rocile din vecinătatea unui punct eruptiv sub influența temperaturii și soluțiilor fierbinți. Din fr. **exomorphisme**.

EXONDA, *exondez*, vb. I Refl. (Despre formații geologice) A fi supus procesului de exondare. Din fr. **exonder**.

EXONDARE, *exondări*, s.f. Proces de ridicare deasupra nivelului mării a unor suprafețe din scoarța pământului, datorită mișcărilor tectonice. V. **exonda**.

EXORBITANȚA, *exorbitanțe*, s.f. Caracterul a ceea ce este exorbitant; scumpire sau scumpete excesivă. Din fr. **exorbitance**.

EXORCISM s.n. Practică magică (rugăciuni, descântece etc.) care are drept

scop alungarea duhurilor rele, a diavolilor etc. Din fr. **exorcisme**.

EXORTATIV, -Ă, *exortativi*, -e, adj. (Livr.) Care înflăcărează, îndeamnă (prin cuvinte) o persoană sau o colectivitate. Din fr. **exhortatif**.

EXOSFERĂ, *exosfere*, s.f. Strat atmosferic situat la o altitudine de peste 1000 km deasupra pământului. Din fr. **exosphère**.

EXOSFERIC, -A, *exosferici*, -ce, adj. (Geogr.) De exosferă, al exosferei. Din fr. **exosphérique**.

EXOSMOZĂ, *exosmoze*, s.f. Fenomen de trecere a unui fluid printr-o membrană poroasă sub influența unei diferențe de potențial electric care există între cele două fețe ale membranei. Din fr. **exosmose**.

EXOSTOZĂ, *exostoze*, s.f. Excreșcență osoasă traumatică sau inflamatorie care provoacă schiopătarea și anchilozarea articulațiilor la om și la cal. Din fr. **exostose**.

EXOSTOZICĂ, *exostozice*, adj. f. (în sintagma) *Boală exostozică* = dezvoltare patologică a oaselor în punctele de osificare activă, apărută în timpul creșterii acestora. Din **exostoză**.

EXOTERIC, -Ă, *exoterici*, -ce, adj. (Despre doctrine filozofice sau ritualuri religioase) Accesibil sau destinat tuturor; public. Din fr. **exotérique**.

EXOTERM, -Ă, *exotermi*, -e, adj. (Fiz.) Exotermic. Din fr. **exotherme**.

EXOTERMIC, -Ă, *exotermici*, -ce, adj. (Despre procese fizice sau chimice) Care se produce cu degajare de căldură; exoterm. Din fr. **exothermique**.

EXOTISM s.n. Însușirea de a fi exotic. ♦ Tendință în arta și în literatura europeană, mai ales romantică, de a descrie priveliști și obiceiuri din țări exotice. Din fr. **exotisme**.

EXOTOXINA, *exotoxine*, s.f. Substanță toxică, de natură proteică, secretată de unele specii microbiene în mediile în care se dezvoltă și care produce stări toxicoinfecțioase la om și la animale. Din fr. **exotoxine**.

EXPANSIBIL, -Ă, *expansibili*, -e, adj. Care tinde să ocupe un spațiu sau o suprafață din ce în ce mai mare; (despre gaze) care se poate dilata. Din fr. **expansible**.

EXPANSIBILITATE, *expansibilități*, s.f. Însușirea de a fi expansibil. Din fr. **expansibilité**.

EXPANSIONISM s.n. Atitudine prin care se urmărește extinderea politică și economică asupra unui teritoriu străin; politică de expansiune. Din fr.

expansionisme. Cf. rus. **ekspansionizm**, germ. **Expansionismus**.

EXPANSIV, -Ă, *expansivi*, -e, adj. Care are tendința de a-și împărtăși deschis și spontan impresiile și sentimentele; vioi, exuberant, comunicativ, deschis. Din fr. **expansif**.

EXPANSIVITATE s.f. Însușirea de a fi expansiv; manifestare a acestei însușiri, exuberanță. Din fr. **expansivité**.

EXPATRIA, *expatriez*, vb. I. Refl. A emigra. Din fr. **expatriier**.

EXPATRIAT, -Ă, *expatriati*, -te, adj. (Adesea substantivat) Care se expatriază. V. **expatria**.

EXPATRIERE, *expatrieri*, s.f. Acțiunea de a se *expatria* și rezultatul ei; emigrare, emigrație. V. **expatria**.

EXPECTATIVĂ, *expectative*, s.f. Așteptare bazată pe anumite drepturi, promisiuni, probabilități sau calcule; neintervenție în anumite chestiuni sau situații, și așteptarea unui moment potrivit; expectație. Din fr. **expectative**.

EXPECTORANT, -Ă, *expectoranți*, -te, adj., s.n. (Medicament, substanță) care ușurează expectorația (2). Din fr. **expectorant**.

EXPECTORAȚIE, *expectorații*, s.f. 1. Secreție a căilor respiratorii, eliminată prin tuse; spută, flegmă. 2. Eliminare prin tuse a produselor patologice din plămâni sau din căile respiratorii superioare; expectorare. Din fr. **expectoration**.

EXPEDIA, *expediez*, vb. I. Tranz. 1. A trimite prin poștă, prin mesagerii etc. scrisori, bani, pachete etc. la o anumită adresă. 2. (Fam.) A îndepărta pe cineva, a se debarasa, a se descotorosi de cineva. 3. A executa repede și superficial o lucrare. Din fr. **expédier**.

EXPEDIERE, *expedieri*, s.f. Acțiunea de a *expedia* și rezultatul ei; expediție, trimitere. V. **expedia**.

EXPEDIENT, *expediente*, s.n. Mijloc ingenios cu ajutorul căruia se poate face față unei situații grele; p. ext. mijloc improvizat, adesea ilicit, prin care se procură bani. Din fr. **expédient**.

EXPEDITIV, -Ă, *expeditivi*, -e, adj. (Adesea adverbial) Care rezolvă cu ușurință lucrurile; prompt, iute. Din fr. **expéditif**.

EXPEDITOR, -OARE, *expeditori*, -oare, s.m. și f., adj. (Persoană fizică sau juridică) care expediază scrisori, pachete, bani etc.; trimițător. Din fr. **expéditeur**.

EXPEDIȚIONAR, -Ă, *expediționari*, -e, adj. Care efectuează o expediție (1), care se

află într-o expediție. ♦ *Corp* (sau *armată*) *expediționar*(ă) = totalitatea trupelor care participă la o expediție (2). Din fr. **expéditionnaire**.

EXPERIMENTATOR, -OARE, *experimentatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care face experiențe științifice. Din fr. **expérimentateur**.

EXPERTIZA, *expertize*, s.f. 1. Cercetare cu caracter tehnic făcută de un expert, la cererea unui organ de jurisdicție sau de urmărire penală ori a părților, asupra unei situații, probleme etc. a cărei lămurire interesează soluționarea cauzei. ♦ (Concr.) Raport întocmit de un expert asupra cercetărilor făcute. 2. (Med.; în sintagma) *Expertiză medicală* = a) stabilire, în urma unui examen medical, a capacității de muncă a unui bolnav sau a unui om sănătos în condițiile solicitărilor fizice și psihice din diferite profesii; b) consultație sau autopsie efectuată de medicul legist în cazuri de rănire, accident, viol, otrăvire, omor etc. Din fr. **expertise**.

EXPERTIZA, *expertizez*, vb. I. Tranz. A supune expertizei. - **Expertiză** + suf. -iza.

EXPERTIZARE, *expertizări*, s.f. Acțiunea de a *expertiza*. V. **expertiza**.

EXPIRATOR, -OARE, *expiratori*, -oare, adj. Care ajută, care servește la expirare. ♦ (Lingv.) *Accent expirator* = accent bazat pe intensificarea expirării la pronunțarea silabei accentuate. Din fr. **expirateur**.

EXPLICABIL, -Ă, *explicabili*, -e, adj. Care poate fi explicat. Din fr. **explicable**.

EXPLICATIV, -A, *explicativi*, -e, adj. Care explică; explicator. ♦ *Notă explicativă* = explicație, de obicei în josul paginii, în care se dau relații în legătură cu textul sau cu un cuvânt din text. *Dicționar explicativ* = dicționar în care sunt explicate sensurile și întrebuințarea cuvintelor. Din fr. **explicatif**.

EXPLICITATE s.f. Caracterul a ceea ce este explicit; limpezime, claritate. Din fr. **explicité**.

EXPLOATA, *exploatez*, vb. I. Tranz. 1. A folosi, a pune în valoare o resursă; a extrage o substanță utilă, un material folositor etc. în vederea realizării unor obiective economice. 2. (În teoria marxistă) A-și însuși fără echivalent o anumită cantitate de muncă străină, a acapara o parte din roadele muncii producătorilor nemijlociți de bunuri materiale. ♦ A aservi pe plan economic și politic alt stat. 3. A asupri, a prigni, a oprima, a împila. 4. (Fig.) A trage folos (în mod abuziv) din ceva, a profita de ceva. A

exploata slăbiciunile cuiva. Din fr. **exploiter**.

EXPLOATARE, *exploatări*, s.f. Acțiunea de a *exploata* și rezultatul ei.

1. (În teoria marxistă) Însușirea fără echivalent a unei părți din munca producătorilor nemijlociți de către cei ce dispun de mijloace de producție. 2. Exploatație. 3. Totalitatea lucrărilor de punere în valoare a unui bun natural sau a unui sistem tehnic. ♦ Totalitatea operațiilor care constituie procesul tehnologic de extragere a substanțelor minerale utile, a rocilor, a țițeiului sau a gazelor. ♦ *Exploatare la zi* = metodă de extragere a substanțelor minerale utile în care procesul tehnologic se efectuează sub cerul liber; carieră. ♦ Loc de unde se exploatează o substanță utilă, un material folositor. 4. Fig. Faptul de a profita, de a trage folos în mod abuziv. V. **exploata**.

EXPLOATAT, -Ă, *exploați*, -te, adj., s.m. și f. 1. (În teoria marxistă) Adj., s.m. și f. Persoană care suportă o exploatare (1), care își vinde forța de muncă. 2. Adj. Care este asuprit, oprimat, prignit, împilat. 3. Adj. (Despre terenuri, mine, păduri etc.) De unde se exploatează o substanță utilă, un material folositor; care se află în exploatare. V. **exploata**.

EXPLOATATOR, -OARE, *exploatori*, -oare, adj., s.m. și f. 1. (Persoană) care exploatează munca altuia, însușindu-și fără echivalent o parte din produsul acestei munci. 2. (Persoană) care exploatează o mină, o pădure, o moșie etc. - **Exploata** + suf. -tor (după fr. *exploiteur*).

NEEXPLOATAT, -A, *neexploați*, -te, adj. 1. Care nu este exploatat (1); (rar) inexploatat (1). 2. Care nu a fost dat în exploatare (3); (rar) inexploatat (2). - **Ne-** + **exploatat**.

EXPLOATABIL, -Ă, *exploatabili*, -e, adj. (Despre bunuri naturale) Care poate fi exploatat. Din fr. **exploitable**.

EXPLOATABILITATE s.f. (Rare) Însușirea unui bun de a putea fi exploatat. Din fr. **exploitabilité**.

EXPLOATAȚIE, *exploatații*, s.f. 1. Întreprindere economică care exploatează terenuri, păduri, mine etc.; exploatare. 2. Terenul, pădurea, mina etc. care se află în exploatarea unității de mai sus. Din fr. **exploitation**.

EXPLORABIL, -Ă, *explorabili*, -e, adj. Care poate fi explorat. Din fr. **explorable**.

NEEXPLORABIL, -Ă, *neexplorabili*, -e, adj. (Adesea fig.) Care nu poate fi explorat, cercetat, analizat; inexplorabil. - **Ne- + explorabil**.

EXPLOZIBIL, -Ă, *explozibili*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care poate exploda; exploziv (1). 2. S.n. Exploziv (2). Din fr. **explosible**.

EXPLOZIV, -Ă, *explozivi*, -e, adj. s.n. 1. Adj. Care poate exploda, care produce explozie; exploziv (1), fulminant. ♦ *Sunet* (sau *consoană*) *explozivă* (și substantivat, f.) = consoană care produce, la deschiderea bruscă a canalului bucal, o explozie (5); sunet sau consoană ocuzivă. ♦ (Despre aparate, mașini etc.) Care acționează prin explozia unor substanțe speciale cu care este încărcat. ♦ Fig. Susceptibil de a declanșa consecințe grave. 2. S.n. Substanță sau amestec de substanțe care, sub acțiunea căldurii sau a unui factor mecanic, are proprietatea de a se descompune brusc și violent, cu dezvoltare de căldură, lumină și gaze, provocând o creștere mare a presiunii la locul exploziei; exploziv (2). Din fr. **explosif**.

EXPLOZITIVITATE s.f. Însușirea de a fi exploziv. - **Exploziv + suf. -itate**.

EXPLOZOR, *explozoare*, s.n. Aparat special pentru aprinderea capselor electrice detonante. Din fr. **exploseur**.

EXPONENȚIAL, -Ă, *exponențiali*, -e, adj. (Mat.) Care are un exponent (2) variabil, nedeterminat sau necunoscut. ♦ (Despre funcții) A cărei variabilă independentă apare într-un exponent. Din fr. **exponentiel**. **EXPORTABIL**, -Ă, *exportabili*, -e, adj. (Despre mărfuri) Care se poate exporta. Din fr. **exportable**.

EXPORTATOR, -OARE, *exportatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană, țară etc.) care exportă. Din fr. **exportateur**.

EXPOZANT, -Ă, *expozanți*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană, țară etc.) care prezintă, expune ceva (la o expoziție). Din fr. **exposant**.

EXPOZEU, *expozeuri*, s.n. Prezentare dezvoltată, amănunțită și sistematică, expusă oral sau scris, a unor fapte, a unei situații, a unor idei etc.; dare de seamă, expunere. Din fr. **exposé**.

EXPRES, -Ă, *expresi*, -se, adj. (În sintagmele) *Tren expres* (și substantivat, n.) = tren care merge cu viteză mare, oprindu-se numai în stațiile importante. *Scrisoare (recomandată) expresă* sau *colet expres* = scrisoare sau colet care ajunge la destinație mai repede, în schimbul unei suprataxe. *Bufet expres* (și substantivat, n.) = bufet în care se servesc, foarte repede și la prețuri

populare, micul dejun, cina sau numai aperitive, gustări, minuturi. [Pl. și: (substantivat, n.) *expresuri*] Din fr. **express**. **EXPRESIONISM** s.n. Curent artistic și literar apărut în Germania la începutul sec. XX, care pune accent pe intensitatea expresiei. Din fr. **expressionnisme**.

EXPRESIONIST, -Ă, *expresioniști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de expresionism, care reprezintă expresionismul. 2. S.m. și f. Adept al expresionismului. Din fr. **expressionniste**.

EXPRESIV, -Ă, *expresivi*, -e, adj. (Despre cuvinte, gesturi etc.) Care arată ceva în mod viu, plastic, elocvent, grăitor, sugestiv. ♦ (Despre opere de artă) Care evocă în imagini vii. ♦ (Despre ochi, față etc.) Care reflectă în mod pregnant, cu putere stări interioare. Din fr. **expressif**.

EXPRESIVITATE s.f. Calitatea, capacitatea de a fi expresiv; exprimare vie, clară, plastică. Din fr. **expressivité**.

EXPRIMABIL, -Ă, *exprimabili*, -e, adj. Care poate fi exprimat. Din fr. **exprimable**.

NEEXPRIMABIL, -Ă, *neexprimabili*, -e, adj. Care nu poate fi exprimat prin cuvinte; de nespus; inefabil, inexprimabil. - **Ne- + exprimabil**.

EXPROPIA, *expropriez*, vb. I. Tranz. A trece o proprietate (teren, construcție) a unei persoane fizice sau juridice în proprietatea statului pentru nevoi de interes public (prin acordarea unei despăgubiri). Din fr. **exproprier**.

EXPROPRIAT, -Ă, *expropriați*, -te, adj., s.m. și f. 1. Adj. (Despre bunuri) Care a fost luat prin expropriere. 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care a fost supusă exproprierii. V. **expropria**.

EXPROPRIERE, *exproprieri*, s.f. Acțiunea de a expropria și rezultatul ei. V. **expropria**.

EXPROPRIATOR, -OARE, *expropriatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care expropriează (2). Din fr. **expropriateur**. **EXPURGATIE**, *expurgații*, s.f. Expurgare. Din fr. **expurgation**.

EXSANGVINOTRANSFUZIE, *exsangvinotransfuzii*, s.f. (Med.) Înlocuire aproape totală a sângelui prin transfuzie. [Var.: **exganguinotransfuzie** s.f.] Din fr. **exsangvino-transfusion**.

EXSICATOR, *excicatoare*, s.n. Aparat de sticlă folosit în laborator pentru uscarea sau păstrarea în stare uscată a substanțelor cu ajutorul compuşilor higroscopici. Din fr. **exsiccateur**.

EXSUDANT, -Ă, *exsudanți*, -te, adj., s.m. (Substanță) care provoacă transpirație. Din fr. **exsudant**.

EXSUDAT, *exsudate*, s.n. Lichid bogat în albumină care trece din vasele sangvine în țesuturi. Din fr. **exsudat**.

EXSUDAȚIE, *exsudații*, s.f. 1. Transpirație, asudare. 2. Apariție la suprafața unui strat de asfalt a excesului de bitum sau de gudron. Din fr. **exsudation**.

EXTATIC, -Ă, *extatici*, -ce, adj. (Rar) Care este în extaz; care ține de extaz, caracteristic extazului; fermecat, încântat, extaziat. Din fr. **extatique**.

EXTAZ, *extaze*, s.n. 1. Stare psihică de mare intensitate, caracterizată prin suspendarea aparentă a contactului cu lumea înconjurătoare, imobilitate, scăderea controlului asupra propriei persoane, euforie, halucinații etc., care apare sub influența unor ritualuri și practici religioase. ♦ (Med.) Stare nervoasă în care bolnavul, urmărit de idei fixe și de exaltare mintală, este lipsit de senzații și incapabil de mișcări voluntare. 2. Admirație profundă, neîțărmită; adorație, venerație. Din fr. **extase**.

EXTAZIA, *extaziez*, vb. I. Tranz. și refl. A cuprinde sau a fi cuprins, stăpânit de extaz (2). Din fr. (s')**extasier**.

EXTAZIAT, -Ă, *extaziați*, -te, adj. Căzut în extaz, plin de admirație, cuprins de extaz; p. ext. încântat, fermecat. V. **extazia**.

EXTAZIERE, *extazier*, s.f. Faptul de a (se) extazia. V. **extazia**.

EXTENSIBIL, -Ă, *extensibili*, -e, adj. Care se poate extinde, care poate fi alungit fără a se rupe. Din fr. **extensible**.

EXTENSIBILITATE s.f. Însușirea de a fi extensibil; posibilitate de extindere, de mărire. Din fr. **extensibilité**.

EXTENSIV, -Ă, *extensivi*, -e, adj. 1. Referitor la extindere, bazat pe cantitate, pe spațiu. ♦ *Agricultură* (sau *cultură*) *extensivă* = agricultură (sau cultură) care își bazează sporirea producției pe mărirea suprafețelor cultivate. 2. Care are proprietatea de a (se) extinde. Din fr. **extensif**.

EXTENSOGRAF, *extensografe*, s.n. Aparat care înregistrează variația viscozității unui aluat de o anumită consistență. Din fr. **extensographe**.

EXTENSOR, -OARE, *extensori*, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care are rolul de a întinde. ♦ (Anat.) *Mușchi extensor* (și substantivat, m.) = mușchi de suprafață care ajută la întinderea diferitelor părți ale corpului, în special a membrelor. 2. S.n. Aparat pentru

dezvoltarea mușchilor, format dintr-unul sau din mai multe arcuri de oțel sau din benzi de cauciuc cu capetele prinse în două mâner, care trebuie întinse cu mâinile. Din fr. **extenseur**.

EXTENUANT, -Ă, *extenuanți*, -te, adj. Care extenuază; istovitor, epuizant, sleit, sfârșit. Din fr. **exténuant**.

EXTERIORITATE s.f. Caracterul a ceea ce este exterior. Din fr. **extériorité**.

EXTERIORIZA, *exteriorizez*, vb. I. Tranz. și refl. A comunica, a exprima, a manifesta gânduri, sentimente etc. prin cuvinte, gesturi, fizionomie. Din fr. **extérioriser**.

EXTERIORIZARE, *exteriorizări*, s.f. Acțiunea de a (se) exterioriza și rezultatul ei; exprimare, manifestare exterioră. V. **exterioriza**.

EXTERITORIALITATE s.f. Situație juridică în care se consideră că se află misiunile diplomatice (ambasadele, legațiile, persoanele etc.) ale unui stat străin, ca și când ele ar continua să fie situate pe teritoriul statului lor național. Din fr. **exterritorialité**. Cf. germ. **Exterritorialität**.

EXTERITORIAL, -Ă, *exterioriali*, -e, adj. Care se bucură de dreptul de exterritorialitate, supus principiului exterritorialității. Din **exterritorialitate** (după *punctualitate* - *punctual*). Cf. germ. **exterritorial**, rus. **екстerritorialнăи**.

EXTERMINANT, -Ă, *extermananți*, -te, adj. Care extermină. Din fr. **exterminant**.

EXTEROCEPTIV, -Ă, *exteroceptivi*, -ce, adj. (Anat.; despre căile sensibilității) Care transmite centrilor nervoși stimuli din mediul extern. Din fr. **extéroceptif**.

EXTEROCEPTOR, *exteroceptori*, s.m. (Anat.) Organ din sistemul nervos central care receptează stimuli din mediul extern. Din fr. **extérocepteur**.

EXTINCTIV, -Ă, *extinctivi*, -e, adj. Care duce la înlăturarea efectelor unui act juridic. Din fr. **extinctif**.

EXTINCȚIE, *extincții*, s.f. Stingere, slăbire (a unei acțiuni, a unei oscilații etc.).

♦ Micșorare sau anulare a intensității unui fascicul de lumină. [Var.: **extincțiune** s.f.] Din fr. **extinction**.

EXTIRPABIL, -Ă, *extirpabili*, -e, adj. (Med.) Care poate fi extirpat. Din fr. **extirpable**.

EXTIRPAȚIE, *extirpații*, s.f. Extirpare. Din fr. **extirpation**.

EXTRAATMOSFERIC, -Ă, *extraatmosferici*, -ce, adj. De dincolo de

atmosfera terestră. Din fr. **extra-atmosphérique**.

EXTRABUGETAR, -Ă, *extrabugetari*, -e, adj. Care nu este înscris în buget, care se face în afara bugetului. Din fr. **extra-budgétaire**.

EXTRACELULAR, -Ă, *extracelulari*, -e, adj. Care se află în afara celulelor, care nu ține de celule. Din fr. **extracellulaire**.

EXTRACONJUGAL, -Ă, *extraconjugali*, -e, adj. Referitor la relațiile din afara căsătoriei; adulterin; extramarital. Din fr. **extraconjugal**.

EXTRACONSTITUȚIONAL, -Ă, *extraconstituționali*, -e, adj. În afara prevederilor constituției. Din fr. **extraconstitutionnel**.

EXTRACTIV, -Ă, *extractivi*, -e, adj. Care servește la extragerea unor substanțe utile. ♦ *Industrie extractivă* = totalitatea ramurilor industriale în cadrul cărora se extrag din natură minereuri, cărbuni, țiței etc. Din fr. **extractif**.

EXTRACTOR, -OARE, *extractori*, -oare, adj. s.n. I. Adj. Care extrage sau ajută la extragerea anumitor substanțe sau corpuri. II. S.n. 1. Aparat cu ajutorul căruia se efectuează o extracție (2). ♦ Aparat cu care se extrage mierea din faguri. 2. Utilaj de construcții folosit pentru extragerea din pământ a piloților, în vederea reutilizării lor la alte lucrări. 3. Dispozitiv al închizătorului unei arme de foc, care extrage din țeava tubul-cartuș sau tubul proiectilului. Din fr. **extracteur**.

EXTRACURRENT s.n. (Fiz.) Curent electric datorat autoinducției. Din fr. **extra-courant**.

EXTRADOS, *extradosuri*, s.n. 1. Suprafața exterioară convexă a unui arc sau a unei bolți. 2. Fața convexă a unei palete de turbină sau fața superioară a unei aripi de avion. Din fr. **extrados**.

EXTRADOTAL, -Ă, *extradotali*, -e, adj. (Despre averea soției) Care este în afară de zestre. Din fr. **extra-dotal**.

EXTRAFIN, -Ă, *extrafini*, -e, adj. De o calitate superioară; foarte fin, extraordinar de bun. Din fr. **extra-fin**.

EXTRAFOR s.n. Panglică (foarte) rezistentă folosită în croitorie. Din fr. **extra-fort**.

EXTRAGRAMATICAL, -Ă, *extragramaticali*, -e, adj. Situat în afara gramaticii. Din fr. **extragrammatical**.

EXTRAJUDICIAR, -Ă, *extrajudiciari*, -e, adj. (Despre o probă sau despre o procedură) Care se desfășoară sau se

administrează în afara unui organ de jurisdicție. Din fr. **extrajudiciaire**.

EXTRALEGAL, -Ă, *extralegali*, -e, adj. În afara legalității. Din fr. **extra-légal**.

EXTRALINGVISTIC, -Ă, *extralingvistici*, -ce, adj. Situat în afara limbii. Din fr. **extra-linguistique**.

EXTRANEITATE s.f. 1. Caracter străin al unui element cuprins într-un raport juridic, necesitând aplicarea unei legi nenaționale. 2. Situația juridică a unei persoane care se află într-o țară străină. Din fr. **extranéité**.

EXTRAPARLAMENTAR, -Ă, *extraparlamentari*, -e, adj. Care nu face parte din parlament; din afara parlamentului. Din fr. **extra-parlementaire**.

EXTRAPERITONEAL, -Ă, *extraperitoneali*, -e, adj. Situat în afara peritoneului. Din fr. **extrapéritonéal**.

EXTRAPLAT, -Ă, *extraplați*, -te, adj. (Despre obiecte) Foarte plat. Din fr. **extra-plat**.

EXTRAPLEURAL, -Ă, *extrapleurali*, -e, adj. Situat în afara pleurei. Din fr. **extrapleurale**.

EXTRAPOLA, *extrapolez*, vb. I. Tranz. A face o extrapolare. Din fr. **extrapoler**.

EXTRAPOLARE, *extrapolări*, s.f. 1. (Mat.) Metodă de determinare aproximativă a unei funcții continue pentru valori situate în afara unui interval de valori cunoscute; extrapolare. 2. (Fil.) Extindere ipotetică a unei noțiuni, legi, teorii etc. de la un domeniu la altul; trecere de la o idee la alta, mai complexă, cu o sferă mai largă etc. V. **extrapola**.

EXTRAPOLAȚIE, *extrapolații*, s.f. Extrapolare. Din fr. **extrapolation**.

EXTRAREGLEMENTAR, -Ă, *extrareglementari*, -e, adj. Care este în afara regulamentului. Din fr. **extra-réglementaire**.

EXTRARETINIAN, -Ă, *extraretinieni*, -e, adj. (Anat.) Din afara retinei. Din fr. **extrarétinien**.

EXTRASENSIBIL, -Ă, *extrasensibili*, -e, adj. (Despre oameni) Extrem de sensibil (1). ♦ (Despre organism) Care reacționează instantaneu la cea mai ușoară excitație exterioară. Din fr. **extra-sensible**.

EXTRASENSORIAL, -Ă, *extrasenzoriali*, -e, adj. Care este perceput pe alte căi decât cele senzoriale normale. Din fr. **extra-sensoriel**.

EXTRASISTOLĂ, *extrasistole*, s.f. Conracție suplimentară a inimii înaintea sistolei, care întrerupe ritmul regulat al

bătăilor cardiace, provocând o durere ușoară. Din fr. **extra-systole**.

EXTRASTATUTAR, -Ă, *extrastatutari*, -e, adj. Care este în afară de statut. Din fr. **extra-statutaire**.

EXTRATERESTRU, -Ă, *extraterestri*, -stre, adj., s.m. și f. (Ființă) care se află în afara globului terestru. Din fr. **extraterrestre**.

EXTRATERITORIAL, -Ă, *extrateritorial*, -e, adj. Care este în afara teritoriului unui stat. Din fr. **extra-territorial**.

EXTRATERITORIALITATE s.f. Faptul de a considera spațiul unei ambasade într-o țară străină detașat de acea țară. Din fr. **extra-territorialité**.

EXTRAVAGANT, -Ă, *extravaganți*, -te, adj. (Adesea substantivat) Care caută cu orice preț să iasă din comun; excentric. ♦ Neobișnuit, ciudat, bizar. Din fr. **extravagant**.

EXTRAVAGANTĂ, *extravaganțe*, s.f. Purtare, ținută, atitudine ieșite din comun; faptă lipsită de judecată; excentricitate, ciudățenie, bizarerie. Din fr. **extravagance**.

EXTRAVAZA, pers. 3 *extravazează*, vb. I. Refl. (Despre sânge, umori etc.) A se vărsa afară din canalele sale. Din fr. **extravaser**.

EXTRAHAZARE, *extravazări*, s.f. Faptul de a se extravaza; spec. trecere a plasmei sangvine din vase în spațiile interstițiale, determinând apariția edemelor. V. **extravaza**.

EXTRAVERTIT, -Ă, *extravertiți*, -te, adj. (În sintagma) *Tip extravertit* = tip psihologic caracterizat prin proiectarea tendințelor psihice interioare asupra lumii înconjurătoare, prin exteriorizarea sentimentelor; sociabilitate. ♦ (Despre oameni) Care este de tip extravertit. [Var.: **extrovertit**, -ă adj.] Din fr. **extraverti**.

EXTRAVILAN, -Ă, *extravilani*, -e, adj. Caracteristic teritoriului aflat în afara spațiului construit sau pe cale de construire al unei localități. - Cf. fr. *extraville*.

EXTRADA, *extrădez*, vb. I. Tranz. A preda pe cineva urmărit sau condamnat altui stat, la cerere, în condițiile prevăzute de convențiile internaționale; a săvârși o extrădare. Din fr. **extrader**.

EXTRĂDARE, *extrădări*, s.f. Acțiunea de a *extrăda* și rezultatul ei; predare de către un stat altui stat a unui infractor care se găsește pe teritoriul său, spre a fi judecat sau spre a-și executa pedeapsa. V. **extrăda**.

EXTREMALA, *extremale*, s.f. (Mat.) Funcție care realizează extremul unei funcționale. Din fr. **extrémale**.

EXTREMISM s.n. Atitudine, doctrină a unor curente politice care, pe baza unor opinii, idei, păreri exagerate, unilaterale, extreme, urmăresc prin măsuri violente sau radicale să impună programul lor. Din fr. **extrémisme**.

EXTREMIST, -Ă, *extremiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de extremism, care depășește limitele normale, moderate; privitor la teoriile, ideile, opiniile, metodele, măsurile etc. împinse la extrem. 2. S.m. și f. Adept al extremismului. Din fr. **extrémiste**.

EXTREMITATE, *extremități*, s.f. Limită, parte extremă, punct final. ♦ Parte terminală, periferică a unui organ sau a corpului. Din fr. **extrémité**.

EXTRINSEC, -Ă, *extrinseci*, -ce, adj. 1. Care vine din afară, care nu provine din esența lucrurilor. 2. (Anat.; despre organe) Originar din afara locului unde se găsește sau acționează. Din fr. **extrinsèque**.

EXTROFIE, *extrofii*, s.f. Defect de conformație al unui organ care este astfel întors, încât fața sa internă devine externă. Din fr. **extrophie**.

EXTRUDARE, *extrudări*, s.f. Procedeu de prelucrare a materialelor (metale, mase plastice) prin deformare plastică, constând în trecerea forțată a materialului, supus unei forțe de compresiune, printr-o matriță de formă adecvată; extruziune. - Cf. fr. *extrusion*.

EXTRUZIUNE, *extruziuni*, s.f. Extrudare. Din fr. **extrusion**.

EXULCERAȚIE, *exulcerații*, s.f. (Med.) Ulcerație superficială, ușoară. Din fr. **exulcération**.

EXULTANT, -Ă, *exultanți*, -te, adj. Care exultă, foarte vesel. Din fr. **exultant**.

EXULTAȚIE, *exultații*, s.f. Exultare. Din fr. **exultation**.

EXUVIABIL, -Ă, *exuviabili*, -e, adj. (Despre animale) Care își schimbă pielea. Din fr. **exuviable**.

EZERINĂ, *ezerine*, s.f. Alcaloid extras din semințele unei plante leguminoase, utilizat în tratamentul glaucomului, parezelor intestinale etc. Din fr. **ésérine**.

EZOTERIC, -Ă, *ezoterici*, -ce, adj. (Despre doctrine, ritualuri etc.) Care poate fi înțeles numai de către cei inițiați; ascuns, secret. Din fr. **ésotérique**.

EZOTERISM s.n. Transmitere a unei doctrine, a unui ritual etc. numai unui număr restrâns de inițiați. Din fr. **ésotérisme**.

FABRICANT, -Ă, *fabricanți*, -te, s.m. și f. Proprietar și conducător al unei fabrici; industriaș. ♦ Persoană care fabrică ceva. Din fr. **fabricant**.

FABULA, *fabulez*, vb. I. Tranz. A imagina fapte, întâmplări etc. prezentându-le drept reale sau posibile; *p. ext.* a minți. Din fr. **fabuler**.

FABULARE, *fabulări*, s.f. Faptul de a *fabula*. V. **fabula**.

FABULIST, -Ă, *fabuliști*, -ste, s.m. și f. Autor de fabule. Din fr. **fabuliste**.

FABULISTIC, -Ă, *fabulistici*, -ce, adj. De fabulă; de fabulist. - **Fabulist** + suf. -ic.

FACETIE, *faceți*, s.f. (Franțuzism) Snoavă. Din fr. **facétie**.

FACETIOS, -OASĂ, *facețioși*, -oase, adj. (Franțuzism) Glumeț, poznaș. Din fr. **facétieux**.

FACHIR, *fachiri*, s.m. Călugăr sau ascet musulman ori hindus (care practică exercițiile yoga); (sens curent) prestidigitator, hipnotizator, îmbălânzitor etc. de circ (originar din India). Din fr. **fakir**.

FACHIRISM s.n. Ansamblu de fapte aparent extraordinare săvârșite de fachiri; arta de a săvârși asemenea fapte; *p. ext.* scamatorie. Din fr. **fakirisme**.

FACIAL, -Ă, *faciali*, -e, adj. (Anat.) Care aparține feței, privitor la față, care afectează fața. Din fr. **facial**.

FACILITA, *facilitez*, vb. I. tranz. A înlesni, a ușura îndeplinirea unei acțiuni, producerea unui fenomen etc. Din fr. **faciliter**.

FACILITARE, *facilitări*, s.f. Acțiunea de a *facilita* și rezultatul ei; înlesnire, ușurare. V. **facilita**.

FACONDĂ s.f. (Franțuzism) Ușurință de a vorbi; elocință. Din fr. **faconde**. Cf. lat. *facundia*.

FACTAJ, *factaje*, s.n. Distribuie a scrisorilor, banilor, coletelor etc. la domiciliul destinatarilor. Din fr. **factage**.

FACTICE adj. invar. (Livr.) Artificial, nefiresc, prefăcut. *Răs factice*. Din fr. **factice**.

FACTITIV, *factitive*, adj. (În sintagma) *Verb (tranzitiv) factitiv* (și substantivat, n.) = verb tranzitiv care arată că subiectul determină pe cineva să îndeplinească o acțiune; verb cauzativ. Din fr. **factitif**.

FACTORIAL, *factoriale*, adj. (Mat.; în sintagma) *Produs factorial* (și substantivat, n.) = produs obținut prin înmulțirea

numerelor întregi și succesive începând de la 1 și mergând până la numărul respectiv. Din fr. **factorielle**.

FACTORIZA, *factorizez*, vb. I. Tranz. (Mat.) A descompune în factori un număr sau o expresie algebrică. Din fr. **factoriser**.

FACTORIZARE, *factorizări*, s.f. Acțiunea de a *factoriza*. V. **factoriza**.

FACTORIZAT, -A, *factorizați*, -te, adj. (Mat.; despre numere sau expresii algebrice) Care a fost descompus în factori. V. **factoriza**

FACTURA, *facturez*, vb. I. Tranz. A întocmi factura pentru o marfă. Din fr. **facturer**.

FACTURĂ, *facturi*, s.f. Act justificativ privind vânzările și cumpărările de mărfuri, lucrările executate și serviciile prestate, precum și mărfurile lăsate în păstrare; formular tipărit pe care se întocmește un astfel de act. Din fr. **facture**.

FACTURIER, *facturiere*, s.n. Carnet care cuprinde formulare pentru facturi. Din fr. **facturier**.

FACTIONAR, -Ă, *factionari*, -e, adj. De facțiune. Din fr. **factionnaire**.

FACULĂ, *facule*, s.f. Parte mai strălucitoare de pe discul solar. Din fr. **facule**.

FACULTATIV, -Ă, *facultativi*, -e, adj. Care este lăsat la alegerea, la voia cuiva, care nu este obligatoriu; benevol. Din fr. **facultatif**.

FAD, -Ă, *fazi*, -de, adj. 1. (Despre mâncăruri) Fără gust; searbăd, insipid. 2. Fig. Lipsit de expresie, plat, searbăd, insipid, anost. *Stil fad*. Din fr. **fade**.

FAETON, *faetoane*, s.n. 1. Trăsură înaltă, ușoară, cu patru roți și cu capotă pentru scaunul din față, putând transporta 6-8 persoane. 2. Vehicul ușor, cu două roți, pe arcuri, cu o singură banchetă pentru persoane, tras de un cal; șaretă. Din fr. **phaéton**.

FAGACEE s.f. pl. Familie de arbori și arbuști cu frunze alterne, cu flori mici, unisexuate, dispuse în amentzi, și cu fructele achene. Din fr. **fagacées**.

FAGOCIT, *fagocite*, s.n. Celulă sangvină a organismelor animale care apără organismul de infecție, digerând elementele străine pătrunse în el. Din fr. **phagocyte**.

FAGOCITOZA, *fagocitoze*, s.f. (Biol.) Proces de înglobare și de digerare a bacteriilor și a altor corpuri străine din organism de către fagocite sau alte celule animale. Din fr. **phagocytose**.

FALANGĂ, *falange*, s.f. 1. Fiecare dintre oasele mici, alungite, care alcătuiesc

scheletul degetelor. **2.** (În Grecia antică) Formație de infanteriști înarmați cu lănci, dispuși în rânduri compacte și având centrul și una dintre aripi mai întărite. ♦ Fig. Grup compact și omogen de oameni care luptă împreună pentru același scop. **3.** Grupare politică paramilitară de tip fascist din Spania. **4.** (În doctrina socială utopică a lui Fourier) Unitate social-economică de bază formată din 1500-2000 de oameni cu pregătiri diverse. Din fr. **phalange**.

FALANGIST, *falangiști*, s.m. Membru al falangei (**3**). Din fr. **phalangiste**.

FALANSTER, *falanstere*, s.n. Asociație de producție în care muncitorii trăiesc în comunitate după sistemul lui Fourier. Din fr. **phalanstère**.

FALANSTERIAN, -*Ă*, *falansterieni*, -e s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al falansterianismului. **2.** Adj. Care aparține falansterului sau falansterianismului, privitor la falanster sau la falansterianism. Din fr. **phalanstérien**.

FALANSTERIANISM s.n. Doctrină socială utopică (aparținând lui Ch. Fourier), cu caracter socialist. -

Falansterian + suf. -ism.

FALBALA, *falbale*, s.f. (Înv.) Fâșie mai lată (de stofă, dantelă etc.) care împodobește de jur împrejur partea de jos a unei rochii. Din fr. **falbala**.

FALCONIFORM, *falconiforme*, s.n. (La pl.) Ordin de păsări răpitoare de zi, cu corpul puternic, aripi lungi, cu ciocul gros și încovoiat, care se hrănesc cu pradă vie; (și la sg.) pasăre care face parte din acest ordin. Din fr. **falconiformes**.

FALERN s.n. Specie de vin de calitate superioară care se recolta odinioară din Campania. Din fr. **falerne**.

FALEZĂ, *faleze*, s.f. **1.** Mal înalt și abrupt al unei mări sau al unui lac. **2.** Fâșie de teren special amenajată pentru plimbare de-a lungul unei faleze (**1**). Din fr. **falaise**.

FALIE, *falii*, s.f. (Geol.) Ruptură apărută în scoarța Pământului, ca urmare a mișcărilor tectonice verticale, care desparte două grupuri de straturi; fractură. Din fr. **faille**.

FALIERE, *falieri*, s.f. (Geol.) Formare de falii în scoarța Pământului. - De la **falie**.

FALSIFICATOR, -OARE, *falsificatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care comite un fals. [Var.: **falsificator**, -oare s.m. și f.] Din fr. **falsificateur**.

FALUN, *falune*, s.n. (Geol.) Depozit necimentat format (în zona litorală a mărilor) din resturile cochiliilor de moluște. Din fr. **falun**.

FAMAT, -*Ă*, *famați*, -te, adj. (În sintagma) *Rău famat* = care are o reputație proastă; deochecat. Din fr. [mal] **famé**.

FAMILIAL, -*Ă*, *familiali*, -e, adj. Care aparține familiei (**1**), privitor la familie; destinat familiei. Din fr. **familial**.

UNIFAMILIAL, -*Ă*, *unifamiliali*, -e, adj. Făcut pentru o singură familie. - **Uni- + familial**.

FAMILIARIZA, *familiarizez*, vb. **1.** Refl. și tranz. A (se) obișnui, a (se) deprinde cu ceva sau cu cineva prin contact mai îndelungat, prin practică, prin adaptare etc. Din fr. **familiariser**.

FAMILIARIZARE s.f. Acțiunea de a (se) *familiariza*. V. **familiariza**.

FANA, *fanez*, vb. **1.** Refl. (Despre flori și legume; p. ext. despre oameni) A-și pierde prospețimea; a se trece, a se ofili, a se veșteji. Din fr. **faner**.

FANAT, -*Ă*, *fanați*, -te, adj. (Despre flori și legume; p. ext. despre oameni) Care și-a pierdut prospețimea; trecut, ofilit, veștejit. V. **fana**.

FANAL, *fanale*, s.n. (Înv.) Felinar mare. Din fr. **fanal**.

FANATISM s.n. Atașament excesiv, pătimaș pentru o convingere, o persoană etc., dublat de o totală intoleranță față de convingerile altora. Din fr. **fanatisme**.

FANDĂ, *fandez*, vb. **1.** Intrans. (Sport) A face un pas mare înainte, lateral, oblic sau înapoi, îndoiind unul dintre picioare de la genunchi și ținând celălalt picior perfect întins, cu toată talpa pe pământ, astfel încât centrul de greutate al corpului să se afle pe direcția deplasării efectuate. Din fr. **fendre**.

FANDARE, *fundări*, s.f. Acțiunea de a *fanda* și rezultatul ei. V. **fanda**.

FANEROGAMĂ, *fanerogame*, s.f. (La pl.) Grup de plante cu flori care se înmulțesc prin semințe; (și la sg.) plantă care face parte din acest grup. ♦ (Adjectival) *Plantă fanerogamă*. Din fr. **phanérogame**.

FANFARĂ, *fanfare*, s.f. **1.** Ansamblu muzical (militar) format din persoane care cântă la instrumente de suflat (din alamă) și de percuție. **2.** (Rar) Instrument muzical de suflat din alamă (cu sunete naturale). **3.** (Înv.) Compoziție muzicală executată de o fanfară (**1**) sau la un instrument de suflat. Din fr. **fanfare**.

FANFARON, -OANĂ, *fanfaroni*, -oane, s.m. și f., adj. (Persoană) care se laudă pentru calități închipuite, care face caz de meritele acțiunilor sale; lăudăros. Din fr. **fanfaron**.

FANFARONADĂ, *fanfaronade*, s.f. Laudă de sine zgomotoasă și exagerată pentru

calități imaginare; lăudăroșenie. Din fr. **fanfaronnade**.

FANION, *fanioane*, s.n. Steguleț care servește de obicei pentru semnalizări (în armată, la căile ferate etc.). Din fr. **fanion**.

FANON, *fanoane*, s.n. 1. Fiecare dintre lamele cornoase fixate de maxilarul superior al balenelor. 2. Îndoitură a pielii de pe marginea inferioară a gâtului, la bovine și la unele rase de ovine; salbă. Din fr. **fanon**.

FANTASC, -Ă, *fantaști*, -ste, adj. (Livr.) Ciudat, bizar. *Spirit fantasc*. Din fr. **fantasque**.

FANTASMAGORIC, -Ă, *fantasmagorici*, -ce, adj. Care are aspectul unei fantasmagorii, care aparține fantasmagoriei; ireal, fantastic. Din fr. **fantasmagorique**.

FANTA, *fante*, s.f. 1. (Tehn.) Deschidere sau crăpătură îngustă (într-un perete). 2. (În forma *fentă*) Tăietură practică perpendicular într-o țesătură. *Fentă la o fustă*. [Var.: **fentă** s.f.] Din fr. **fente**.

FANTEZIE, *fantezii*, s.f. 1. Capacitate omenească de a crea noi reprezentări sau idei pe baza percepțiilor, a reprezentărilor sau ideilor acumulate anterior; *p. ext.* imagine produsă de această facultate; imaginație; reverie. ♦ *Spec.* Imaginație specifică unui creator (în artă, literatură, știință etc.). ♦ Produs al imaginației; plăsmuire, născocire. 2. Gust, înclinare, dorință ieșită din comun, ciudată (a cuiva). 3. Compoziție muzicală instrumentală de formă liberă, având un caracter de improvizație și de virtuoșitate. [Var.: (rar) **fantasie**, **fantazie** s.f.] Din fr. **fantaisie**.

FANTAZA, *fantazez*, vb. I. Intranz. (Livr.) A plăsmui fantasme (2). 2. A spune lucruri imaginate. - De la **fantezie**.

FANTAZARE, *fantazări*, s.f. Acțiunea de a *fantaza*. V. **fantaza**.

FANTEZIST, -A, *fanteziști*, -ste, adj. 1. Care nu are nimic comun cu realitatea, care este un produs al imaginației. 2. (Despre oameni) Care este (sau se lasă) dominat de idei fantastice, ireale sau nerealizabile. 3. (Despre manifestări, creații etc. ale oamenilor) Care este lipsit de orice bază reală, care trădează pe omul fantezist (2). Din fr. **fantaisiste**.

FANTOMĂ, *fantome*, s.f. Ființă ireală pe care cred (sau pretind) că o văd unii oameni cu imaginația tulburată sau pe care o creează fantezia scriitorilor; nălucă, stafie, strigoi, fantasmă, arătare. ♦ Fig. Ceea ce are o existență incertă, fictivă, ceea ce (nici) nu

există în realitate. ♦ (Adjectival) *Guvern fantomă*. Din fr. **fantôme**.

FARAD, *farazi*, s.m. Unitate de măsură a capacității electrice (în sistemul de unități de măsură metru-kilogram-secundă-ampere), egală cu capacitatea unui condensator electric care acumulează o sarcină de un coulomb la tensiunea de un volt. Din fr. **farad**.

FARADIZARE, *faradizări*, s.f. (Med.) Tratament prin curenți de inducție. - După fr. **faradisation**.

FARANDOLĂ, *farandole*, s.f. Numele unui dans popular provensal, vechi, cu ritm viu, în care dansatorii, ținându-se de mână în lanț, descriu spirale și cercuri; melodie după care se execută acest dans. Din fr. **farandole**.

FARAON, *faraoni*, s.m. 1. Titlu pe care îl purtau vechii regi ai Egiptului; persoană care avea acest titlu. ♦ (Fam., ir. sau glumeț) Tigan. 2. (Inv.) Numele unui joc de cărți. Din fr. **pharaon**.

FARAONIC, -A, *faraonici*, -ce, adj. (Rar) Care aparține faraonilor, privitor la faraoni. Din fr. **pharaonique**.

FARD, *farduri*, s.n. Produs cosmetic alb, roșu, verde, albastru etc. pentru colorat fața, ochii și buzele; dres, suliman, boia, boială. Din fr. **fard**.

PORTFARD, *portfarduri*, s.n. Un fel de poșetă mică în care își păstrează femeile fardurile și alte produse cosmetice. - **Port-** + **fard**.

FARDA, *fardez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) da cu fard; a (se) sulimeni, a (se) boi. Din fr. **farder**.

FARDARE, *fardări*, s.f. Acțiunea de a (se) *farda* și rezultatul ei; boire, sulimenire. V. **farda**.

FARDAT¹, *fardaturi*, s.n. Faptul de a (se) *farda*. V. **farda**.

FARDAT², -Ă, *fardați*, -te, adj. (Despre față, buze, ochi; *p. ext.* despre oameni) Dat cu fard; sulimenit. V. **farda**.

FARIN adj. invar. (Despre zahăr sau alte produse alimentare) Care are aspect de pudră. Din fr. **farine** "făină".

FARINGAL, -Ă, *faringali*, -e, adj. Care aparține faringelui, privitor la faringe. ♦ (Despre sunete) Care se articulează în faringe. Din fr. **pharyngal**.

FARINGIAN, -A, *faringieni*, -e, adj. Care aparține faringelui, privitor la faringe; localizat în faringe. Din fr. **pharyngien**.

FARINGISM s.n. (Med.) Iritație a faringelui. Din fr. **pharyngisme**.

FARINGITĂ, *faringite*, s.f. Boală care constă în inflamația faringelui. Din fr. **pharyngite**.

FARINGOLARINGITĂ, *faringolaringite*, s.f. Boală care constă în inflamarea concomitentă a faringelui și a laringelui. Din fr. **pharyngo-laryngite**.

FARINGOSCOP, *faringoscoape*, s.n. Instrument cu ajutorul căruia se examinează faringele. Din fr. **pharyngoscope**.

FARINGOSCOPIE s.f. Examinare a faringelui cu ajutorul faringoscopului. Din fr. **pharyngoscopie**.

FARISEIC, -Ă, *fariseici*, -ce, adj. Ipocrit, fățarnic, prefăcut. Din fr. **pharisaïque** (după *fariseu*).

FARISEISM s.n. Ipocrizie, fățarnicie, duplicitate. Din fr. **pharisaïsme** (după *fariseu*).

FARMACODINAMIE s.f. Ramură a farmacologiei care studiază efectul medicamentelor asupra organismului (normal sau bolnav). Din fr. **pharmacodynamie**.

FARMACOLOG, -OGĂ, *farmacologi*, -oge, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu studiul farmacologiei, specialist în farmacologie. Din fr. **pharmacologue**.

FARMACOLOGIC, -Ă, *farmacologici*, -ce, adj. Care aparține farmacologiei, care se referă la farmacologie. Din fr. **pharmacologique**.

FARMACOLOGIE s.f. Știință care se ocupă cu studiul originii, proprietăților fizice și chimice, compoziției, clasificării și acțiunii terapeutice a medicamentelor asupra organismului. Din fr. **pharmacologie**.

FARMACOPEE, *farmacopei*, s.f. Manual oficial, cu caracter normativ, folosit în practica farmaceutică, conținând descrierea și indicațiile pentru controlul celor mai importante substanțe și formule farmaceutice, cu scopul de a îndruma prepararea, conservarea și întrebuințarea medicamentelor. Din fr. **pharmacopée**.

FARMACOTERAPIE s.f. Terapie bazată pe medicamente. Din fr. **pharmacothérapie**.

FARMACOVIGILENȚĂ s.f. Vigilență față de efectele nocive ale medicamentelor (luate în exces) asupra organismului. Din fr. **pharmacovigilance**.

FARSA, *farse*, s.f. 1. Comedie cu conținut ușor, în care comicul provine în primul rând din vorbe de spirit și din situații amuzante, uneori burlești (nu din studiul aprofundat al caracterelor). 2. Faptul de a păcăli pe cineva

cu scopul de a se amuza; mijloace folosite în acest scop; păcăleală, festă. Din fr. **farce**. **FARSOR**, -OARE, *farsori*, -oare s.m. și f. Persoană lipsită de seriozitate, care se ține de păcăleli. ♦ Persoană care caută să treacă drept alta decât este în realitate (prin minciuni, înșelătorie); impostor. Din fr. **farceur**.

FASCICULĂ, *fascicule*, s.f. Fiecare dintre părțile unei opere unice care se publică în etape succesive (urmând a fi reunite într-un tot după apariția integrală a lucrării). ♦ Broșură conținând o parte, un capitol dintr-un roman publicat în fragmente succesive; p. gener. broșură. ♦ Coală de tipografie fâlfuită. [Var.: **fascicolă** s.f.] Din fr. **fascicule**.

FASCICULAT, -Ă, *fasciculați*, -te, adj. Dispus în formă de fascicul, de mănunchi, de tufă. *Rădăcină fasciculată*. Din fr. **fasciculé**.

FASCINANT, -Ă, *fascinanți*, -te, adj. Care fascinează, care captivează; captivant, seducător, fascinator. Din fr. **fascinant**.

FASON, *fasoane*, s.n. 1. Modul cum este făcut un lucru; formă (a unei haine, a unei pălării); croială, model. ♦ Modul cum arată o persoană (din punctul de vedere al îmbrăcămintei). 2. Fig. (Fam.; la pl.) Nazuri, mofturi, fandoseli. Din fr. **façon**.

FASONA, *fasonez*, vb. I. Tranz. A da unui obiect o anumită formă (în urma unui proces de prelucrare). ♦ Fig. (Rar) A forma, a modela caracterul, personalitatea etc. cuiva. Din fr. **façonner**.

FASONARE, *fașonări*, s.f. Acțiunea de a fasona; fasonat¹, fasonaj. V. **fasona**.

FASONAT¹ s.n. Fasonare. V. **fasona**.

FASONAT², -A, *fașonați*, -te, adj. (Despre obiecte) Căruia i s-a dat, care a căpătat o anumită formă (în urma unui proces de prelucrare). ♦ Fig. (Fam.) Care face nazuri, fasoane. V. **fasona**.

FASONATOR, -OARE, *fasonatori*, -oare, s.m. și f. Lucrător care fasonează. - **Fasona** + suf. -tor.

FASONAJ s.n. (Rar) Fasonare. Din fr. **façonnage**.

FAST s.n. Splendoare, măreție, pompă, lux, strălucire. Din fr. **faſte**.

FATALISM s.n. Doctrină care se consideră că toate evenimentele din viața oamenilor ar fi dinainte determinate de destin. ♦ Atitudinea omului fatalist. Din fr. **fatalisme**.

FATALIST, -Ă, *fataliști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține fatalismului, care se referă la fatalism, care se întemeiază pe fatalism. 2. S.m. și f., adj. (Persoană) care

crede în fatalitate, în puterea absolută a destinului. Din fr. **fataliste**.

FATIGABILITATE s.f. (Franțuzism) (Tendință spre) oboseală; coeficient de oboseală. Din fr. **fatigabilité**.

FAȚADĂ, *fațade*, s.f. Fiecare dintre părțile exterioare verticale ale unei clădiri, ale unui monument; *spec.* partea dinspre stradă sau partea unde se găsește intrarea principală a unei clădiri. ♦ Loc. adj. *De fațadă* = de formă, pentru a salva aparențele. Din fr. **façade** (refăcut după *față*).

FAȚETA, *fațetez*, vb. I. Tranz. A șlefui, a tăia în fațete. Din fr. **facetter**.

FAȚETARE, *fațetări*, s.f. Acțiunea de a *fațeta*; fațetat. V. **fațeta**.

FAȚETAT¹ s.n. Fațetare. V. **fațeta**.

FAȚETAT², -**A**, *fațetați*, -*te*, adj. Care a fost tăiat, șlefuit în fațete. V. **fațeta**.

FAȚETĂ, *fațete*, s.f. 1. Fiecare dintre fețele (șlefuite ale) unei pietre prețioase, ale unei sticle, ale unui metal etc. ♦ Fig. Fiecare dintre aspectele unei probleme, ale unei lucrări, care împreună alcătuiesc un ansamblu. 2. (În sintagma) *Fățetă de cuțit* = teșitură a muchiei tăietoare la cuțitele de prelucrare prin așchiere. 3. (Tipogr.) Placă de fontă care servește ca fundament pentru un clișeu sau pentru o placă de stereotipie. Din fr. **facette** (refăcut după *față*).

FAUNA, *faune*, s.f. Totalitatea speciilor de animale de pe glob, dintr-o regiune, dintr-o epocă geologică etc. Din fr. **faune**.

MICROFAUNA, *microfaune*, s.f. Totalitatea animalelor microscopice de pe glob, dintr-o regiune sau dintr-un spațiu restrâns. - **Micro** + **faună**.

FAVOARE, *favoruri*, s.f. (Avantaj acordat cuiva, cu preferință față de alții; dovadă deosebită de bunăvoință față de cineva; hatâr. ♦ *Bilet de favoare* = bilet pe baza căruia se poate intra, gratuit sau cu reducere, la un spectacol. ♦ Expr. *În favoarea (cuiva)* = în avantaj, în folosul (cuiva). [Var.: (înv.) **favor** s.n.] Din fr. **faveur**.

FAVORITISM, *favoritisme*, s.n. Acordare abuzivă și nemeritată de favoruri; (la pl.) favoruri acordate cuiva în mod abuziv și nemeritat. Din fr. **favoritisme**.

FAVORIZA, *favorizez*, vb. I. Tranz. 1. A fi favorabil, prielnic, a înlesni ivirea unui eveniment, desfașurarea sau realizarea unei acțiuni etc., a avantaja. 2. A acorda cuiva un avantaj cu preferință față de alții; a acorda favoruri în mod abuziv și nemeritat. Din fr. **favoriser**.

FAVORIZARE, *favorizări*, s.f. Acțiunea de a *favoriza* și rezultatul ei. V. **favoriza**.

FAVORIZANT, -**Ă**, *favorizanți*, -*te*, adj. Care favorizează. Din fr. **favorisant**.

FAVUS, *favusuri*, s.n. (Med.) Dermatoză localizată la pielea capului, produsă de o ciupercă microscopică. Din fr. **favus**.

FAZĂ, *faze*, s.f. Fiecare dintre etapele distincte din evoluția unui proces din natură sau din societate; fiecare dintre stările succesive ale unei transformări. ♦ Fiecare dintre aspectele succesive pe care le iau Luna și unele planete, determinate de orientarea pe care o au față de Pământ părțile din suprafața lor iluminate de Soare. ♦ Fiecare dintre circuitele componente ale unui sistem de circuite electrice. ♦ (Fiz.) Argument al unei mărimi care variază sinusoidal în timp și care caracterizează mărimea în orice moment. ♦ (În expr.; fam.) *A fi pe fază* = (a fi atent și) a acționa prompt, la momentul potrivit. Din fr. **phase**.

FAZITRON, *fazitroane*, s.n. Tub electronic care realizează modulații ale oscilațiilor de înaltă frecvență. Din fr. **phasitron**.

FAZMETRU, *fazmetre*, s.n. Instrument care servește la măsurarea diferenței de fază între mărimi electrice de aceeași frecvență. Din fr. **phasemètre**.

FEBLETE s.f. (Fam.) Înclinație, slăbiciune, atracție pe care o simte cineva pentru o persoană, o activitate etc. ♦ Ceea ce constituie obiectul înclinației, slăbiciunii, atracției cuiva. Din fr. **faiblesse**.

FEBRICITĂ, *febricitez*, vb. I. Intrans. A avea febră (1). Din fr. **febriciter**.

FEBRICITATE s.f. Tendință de a face febră. Din fr. **febricité**.

FEBRILITATE s.f. Încordare, înfrigurare; activitate intensă, vie. Din fr. **fébrilité**.

FECALĂ, *fecale*, adj. (În sintagma) *Materie* (sau *substanță*) *fecală* (și substantivat, f. pl.) = resturi din alimentele digerate eliminate prin anus; excrement. Din fr. **fécal**.

FECALOM, *fecaloame*, s.n. (Med.) Aglomerare patologică de fecale condensate în colon sau rect. Din fr. **fécalome**.

FECULENT, -**Ă**, *feculenți*, -*te*, adj. Care conține feculă; *p. ext.* hrănitor. Din fr. **féculent**.

FECULENȚĂ s.f. Calitatea unei substanțe feculente. Din fr. **féculence**.

FECUNDAȚIE, *fecundații*, s.f. (Biol.) Fenomen de unire a două celule sexuale de sex diferit, din care rezultă o singură celulă-

ou, ce asigură un nou reprezentant al speciei; fecundare, fecundat¹. Din fr. **fécondation** (după *fecunda*).

FEDERAL, -*A*, *federali*, -*e*, adj. Care aparține unei federații (de state), privitor la o federație (de state); care se prezintă sub forma unei federații; federativ. Din fr. **fédéral**.

FEDERALISM s.n. Concepție și acțiune politică și juridică în vederea grupării mai multor state într-o federație. Din fr. **fédéralisme**.

FEDERALIST, -*Ă*, *federaliști*, -*ste*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține federalismului, privitor la federalism. **2.** S.m. și f. Adept al federalismului. Din fr. **fédéraliste**.

FEDERALIZA, pers. 3 *federalizează*, vb. I. Refl. (Despre state) A se constitui într-o federație. Din fr. **fédéraliser**.

FEDERALIZARE, *federalizări*, s.f. Acțiunea de a *se federaliza* și rezultatul ei. V. **federaliza**.

FEDERATIV, -*A*, *federativi*, -*e*, adj. Privitor la o federație, constituit într-o federație, care se întemeiază pe sistemul de organizare în federație: federal. Din fr. **fédératif**.

FEDERAȚIE, *federații*, s.f. **1.** Uniune a mai multor state autonome (care își păstrează propria organizare) în cadrul unui stat unitar, cu un guvern central și cu organe de stat comune. **2.** Uniune formată din mai multe organizații care urmăresc scopuri comune. **3.** Organ care îndrumază și controlează activitatea dintr-o anumită ramură sportivă. Din fr. **fédération**.

FEE, *fee*, s.f. (Liv.) Zână. Din fr. **fee**.

FEERIC, -*A*, *feerici*, -*ce*, adj. Cu aspect sau caracter de feerie, nespus de frumos, plin de poezie, minunat, încântător. Din fr. **féérique**.

FEERIE, *feerii*, s.f. **1.** Priveliște nespus de frumoasă, încântătoare, ca în basme. **2.** Reprezentație teatrală, de circ etc., cu personaje și tematică mitică, cu montare și costumație pline de culoare și de strălucire și cu numeroase trucaje și efecte scenice. Din fr. **féerie**.

FELAH, *felahi*, s.m. Țăran stabil din țările arabe ale Orientului Apropiat și din nordul Africii. Din fr. **fellah**.

FELDSPATIC, -*Ă*, *feldspatici*, -*ce*, adj. Care conține feldspat, de natura feldspatului. Din fr. **feldspathique**.

FELDSPATOID, *feldspatoizi*, s.m. Mineral cu compoziție asemănătoare feldspatului. Din fr. **feldspathoïde**.

FELIBRU, *felibri*, s.m. Membru al unei grupări literare din sudul Franței, care lupta pentru dezvoltarea limbii și literaturii provenșale. Din fr. **félibre**.

FELICITA, *felicit*, vb. I. Tranz. A adresa cuiva cuvinte de laudă pentru un succes obținut; a exprima cuiva urări de fericire cu prilejul unui eveniment important, al unei aniversări etc., a gratula. ♦ (Fam.) A se socoti mulțumit, satisfăcut, fericit (pentru rezultatul obținut, pentru atitudinea avută etc.). [Var.: (inv.) **fericita** vb. I.] Din fr. **féliciter**.

FELICITARE, *felicitări*, s.f. Acțiunea de a *felicită* și rezultatul ei. ♦ (Concr.) Bilet, scrisoare, carte de vizită, ilustrată, special imprimată, prin care cineva este felicitat. V. **felicită**.

FELIDA, *felide*, s.f. (La pl.) Familie de mamifere carnivore cu corpul mlădios, cu coada lungă și cu gheare de obicei retractile; (și la sg.) animal din această familie; felină. Din fr. **félidé**.

FELINITATE s.f. Suplețe, agerime, grație (în mișcări). Din fr. **félinité**.

FELONIE s.f. (Frantuzism) Act de trădare, lipsă de loialitate de care se făcea vinovat vasalul față de seniorul său. ♦ P. gener. Trădare, infidelitate. Din fr. **félonie**.

FEMINIST, -*A*, *femiști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) care susține drepturile femeii, care apără drepturile ei, care aderă la feminism. Din fr. **féministe**.

FEMINITATE s.f. Ansamblu de trăsături care constituie specificul caracterului feminin. Din fr. **féminité**.

FEMINIZA, *feminizez*, vb. I. Tranz. și refl. A da sau a căpăta însușiri specific feminine, a (se) accentua feminitatea cuiva. Din fr. **féminiser**.

FEMINIZARE, *feminizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *feminiza* și rezultatul ei. V. **feminiza**.

FEMUR, *femuri*, s.n. Os lung care formează scheletul coapsei, de la genunchi până la sold. Din fr. **fémur**.

FEMURAL, -*A*, *femurali*, -*e*, adj. Care aparține femurului, privitor la femur. Din fr. **fémoral** (după *femur*).

FENAZONA, *fenazone*, s.f. (Farm.) Antipirină. Din fr. **phénazone**.

FENEC, *feneci*, s.m. Animal carnivor din Sahara asemănător cu vulpea (*Fennecus zerda*). Din fr. **fennec**.

FENIC adj.m. (În sintagma) *Acid fenic* = fenol (1). Din fr. **phénique**.

FENICIAN, -*A*, *fenicieni*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană (de origine semitică) care aparține populației de bază a Feniciei.

2. Adj. Care aparține Feniciei sau locuitorilor ei, privitor la Fenicia sau la populația ei, din Fenicia. Din fr. **phénicien**.
FENIL, *fenili*, s.m. (Chim.) Radical organic monovalent, rezultat din benzen prin înlăturarea unui atom de hidrogen. Din fr. **phényle**.

FENILAMINĂ s.f. (Chim.) Anilină. Din fr. **phénylamine**.

FENILÉN, *fenilene*, s.n. (Chim.) Radical organic bivalent, rezultat din benzen prin înlăturarea a doi atomi de hidrogen. Din fr. **phénylène**.

FENOBARBITAL s.n. (Farm.) Luminal. Din fr. **phénobarbital**.

FENOL, *fenoli*, s.m. (Chim.) 1. Compus organic derivat din benzen prin înlocuirea unui atom de hidrogen cu un hidroxil, folosit în farmacie și în industrie; acid fenic. 2. Nume generic dat compuşilor organici derivați din hidrocarburile aromatice prin înlocuirea unui sau a mai multor atomi de hidrogen cu hidroxili corespunzători. Din fr. **phénol**.

FENOLAT, *fenolați*, s.m. Sare a unui fenol obținută prin înlocuirea hidrogenului din grupa hidroxil cu un metal. Din fr. **phénolate**.

FENOLIC, -Ă, *fenolici*, -ce, adj. (Chim.) De fenoli; care conține fenoli. Din fr. **phénolique**.

FENOLOGIC, -Ă, *fenologici*, -ce, adj. De fenologie. Din fr. **phénologique**.

FENOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază influența factorilor meteorologici asupra dezvoltării plantelor, a vieții păsărilor etc. Din fr. **phénologie**.

FENOMEN, *fenomene*, s.n. 1. Manifestare exterioară a esenței unui lucru, unui proces etc., care este accesibilă, perceptibilă în mod nemijlocit. 2. Proces, transformare, evoluție, efect etc. din natură și din societate. ♦ Fapt. 3. Aspect, întâmplare, ființă, obiect care surprinde (prin calități, noutate etc.). Din fr. **phénomène**.

FENOMENAL, -Ă, *fenomenali*, -e, adj. 1. Care aparține fenomenelor, privitor la fenomene, de natura fenomenelor. 2. (Adesea adverbial) Care posedă o însușire într-un grad atât de mare, încât provoacă uimire, uluiește; extraordinar. Din fr. **phénoménal**.

FENOMENALIST, -Ă, *fenomenaliști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. (Despre o concepție, o doctrină) Care este bazat pe fenomenalism. 2. S.m. și f., adj. (Persoană) care aderă la fenomenalism, care susține fenomenalismul. - **Fenomenal** [ism] + suf. -ist.

FENOMENALITATE s.f. (Rar) Faptul de a fi fenomenal. Din fr. **phénoménalité**.

FENOMENOLOG, *fenomenologi*, s.m. Filozof adept al fenomenologiei. Din fr. **phénoménologue**.

FENOMENOLOGIC, -Ă, *fenomenologici*, -ce, adj. 1. Care aparține fenomenologiei, privitor la fenomenologie, care are la bază fenomenologia. 2. Care se limitează la descrierea fenomenelor, care privește fenomenele. *Studiu fenomenologic*. Din fr. **phénoménologique**.

FENOMENOLOGIE s.f. 1. Curent în filozofie care își propune să studieze fenomenele conștiinței prin prisma orientării și a conținutului lor, făcând abstracție de omul real, de activitatea lui psihică concretă și de mediul social. 2. (La Hegel) Teorie filozofică în care se afirmă primatul conștiinței asupra existenței și se încearcă în mod rațional descrierea procesului dezvoltării conștiinței. 3. Studiu descriptiv al unui ansamblu de fenomene, așa cum se manifestă ele în timp și spațiu. Din fr. **phénoménologie**.

FENOPLASTĂ s.f. (Chim.) Masă plastică produsă pe bază de fenol. Din fr. **phénoplaste**.

FENOTIP s.n. (Biol.) Ansamblu de însușiri și caractere care se manifestă în mod vizibil la un individ și care este determinat de baza ereditară și de condițiile de mediu. Din fr. **phénotype**.

FENOTIPIC, -A, *fenotipici*, -ce, adj. (Biol.) De fenotip. Din fr. **phénotypique**.

FENTA, *fentez*, vb. I. Tranz. (Sport) A deruta pe adversar prin fente; *p. ext.* a păcăli, a minți, a înșela. Din fr. **feinter**.

FENTĂ, *fente*, s.f. (Sport) Procedeu tehnic care cuprinde un complex de mișcări, executat rapid, în scopul inducerii în eroare a adversarului și al obținerii unui avantaj asupra acestuia. Din fr. **feinte**.

FERALUMINIU s.n. (**feroaluminiiu**) Aliaj din fier și aluminiiu – Din fr. **ferro-aluminium**

FERATĂ, *ferate*, adj. (În sintagma) *Cale* (sau *linie*) *ferată* = drum special amenajat prevăzut cu șine, pe care circulă trenurile; drum-de-fier. Din fr. [voie] **ferrée**.

FERIC, -A, *ferici*, -ce, adj. (Despre substanțe) Care are în compoziția sa fier trivalent. *Acid feric*. *Oxid feric*. Din fr. **ferrique**.

FERICIANURĂ, *fericianuri*, s.f. Compus chimic rezultat din combinarea fierului, a cianogenului și a unui metal. Din fr. **ferricyanure**.

FERITĂ, *ferite*, s.f. Compus al unor metale bivalente cu oxizi de fier, având proprietăți magnetice superioare și conductibilitate electrică redusă. Din fr. **ferrite**.

FERM, -**Ă**, *fermi*, -*e*, adj. **1.** Plin de siguranță și de hotărâre; hotărât, neșovăitor, neclintit. **2.** (Despre tranzacții comerciale, comenzi etc.) Stabil în mod hotărât, la un preț determinat și la un anume termen, asupra cărora nu se mai poate reveni. Din fr. **ferme**.

FERMITATE s.f. Însușirea de a fi ferm, starea a ceea ce este ferm; stabilitate; hotărâre neclintită, tărie morală, statornicie. - **Ferm** + suf. -*itate* (după fr. *fermeté*).

FERMĂ¹, *ferme*, s.f. Gospodărie agricolă particulară sau de stat, alcătuită dintr-un teren relativ întins și din amenajările, construcțiile, utilajele etc. necesare exploatarei terenului respectiv. Din fr. **ferme**.

FERMĂ², *ferme*, s.f. Ansamblu format din bare de lemn, de metal sau de beton armat, destinat să susțină acoperișul unei construcții. Din fr. **ferme**.

FERMENTABIL, -**Ă**, *fermentabili*, -*e*, adj. Care poate fermenta (ușor). Din fr. **fermentable**.

FERMENTATIV, -**Ă**, *fermentativi*, -*e*, adj. Care poate fermenta sau produce o fermentație. Din fr. **fermentatif**.

FERMIER, -**Ă**, *fermieri*, -*e*, s.m. și f. Proprietar sau arendaș al unei ferme¹. Din fr. **fermier**.

FERMIU s.n. Element chimic transuranic, produs pe cale artificială. Din fr. **fermium**.

FERMOAR, *fermoare*, s.n. Dispozitiv pentru încheiat obiecte de îmbrăcăminte, genți, serviete etc., format din două șiruri de lame (fixate pe o șuviță de pânză, de piele etc.) așezate față în față și care se îmbucă reciproc cu ajutorul unei mici piese, făcute să lunece între ele. ♦ Închizător de os, de metal etc. la un colier, la un album etc. Din fr. **fermoir**.

FEROALIAJ, *feroaliaje*, s.n. Aliaj de fier cu unul sau mai multe elemente (metale sau metaloizi). Din fr. **ferro-alliage**.

FEROALUMINIU s.n. Aliaj de fier și aluminiu. [Var.: **feraluminiiu** s.n.] Din fr. **ferro-aluminium**.

FEROCIANURĂ, *ferocianuri*, s.f. Compus chimic rezultat prin combinarea (în alte proporții decât la fericianură) a fierului, a cianogenului și a unui metal. Din fr. **ferrocyanure**.

FEROMAGNETIC, -**Ă**, *feromagnetici*, -*ce*, adj. (Despre metale) Care prezintă

feromagnetism (1). Din fr. **ferromagnétique**.

FEROMAGNETISM s.n. **1.** Proprietate a unor metale de a fi atrase puternic de câmpul magnetic și de a căpăta astfel o magnetizare permanentă, intensă și de același sens cu câmpul magnetic. **2.** Ansamblul fenomenelor feromagnetice. Din fr. **ferromagnétisme**.

FERONERIE, *feronerii*, s.f. Lucrare artistică executată din fier prin ciocănire sau prin deformare la cald, din care rezultă grilaje ornamentale, balustrade etc. Din fr. **ferronnerie**.

FEROS, -**OASĂ**, *feroși*, -*oase*, adj. (Despre substanțe) Care are în compoziția sa fier bivalent. *Oxid feros*. ♦ (Despre materiale) Care conține fier. Din fr. **ferreux**.

NEFEROS, -**OASĂ**, *neferoși*, -*oase*, adj. Care nu conține fier. ♦ Care prelucurează materiale ce nu conțin fier. *Industrie neferoasă*. - **Ne-** + **feros**.

FEROTIPIE s.f. Procedeu de reproducere fotografică în care materialul sensibil este format dintr-o emulsie de colodiu aplicată pe o tablă smălțuită. Din fr. **ferrotypie**.

FERPAR, *ferpare*, s.n. Anunț sau scrisoare de tip special prin care se anunță nașterea, logodna, căsătoria sau (mai ales) decesul cuiva. Din fr. **faire-part**.

FERTILIZABIL, -**Ă**, *fertilizabili*, -*e*, adj. (Despre terenuri, pământ) A cărui fertilitate poate fi mărită. Din fr. **fertilisable**.

FERTILIZA, *fertilizez* vb. I. Tranz. A face (mai) fertil (printr-o tehnologie avansată de prelucrare). - Din fr. **fertiliser**.

FERTILIZARE s.f. Acțiunea de a fertiliza și rezultatul ei. V. **fertiliza**.

FERTILIZAT, -**Ă**, *fertilizați*, -*te*, adj. A cărui fertilitate a fost mărită. V. **fertiliza**.

NEFERTILIZAT, -**Ă**, *nefertilizați*, -*te*, adj. (Agric.; despre sol) Căruia nu i s-a mărit fertilitatea (prin îngrășămintă, irigații etc.). - **Ne-** + **fertilizat**.

FERUGINOS, -**OASĂ**, *feruginoși*, -*oase*, adj. Care conține oxizi de fier. *Apă feruginoasă*. Din fr. **ferrugineux**.

FESA, *fese*, s.f. Fiecare dintre cele două părți posterioare, cămoase, ale corpului omenesc ori al unor animale; bucă. Din fr. **fesse**.

FESIER, -**Ă**, *fesieri*, -*e*, adj. Care aparține feselor, din regiunea feselor. Din fr. **fessier**.

FESTIN, *festinuri*, s.n. (Livr.) Banchet bogat, somptuos. Din fr. **festin**.

FESTIVAL, *festivaluri*, s.n. Manifestare artistică (muzicală, teatrală etc.) cuprinzând

o serie de reprezentatii și având caracter festiv. Din fr. **festival**.

FESTIVALIST, -Ă, *festivaliști*, -ste, s.m. și f. (Rar) Participant la un festival. - **Festival** + suf. *ist*.

FESTIVALIER, -A, *festivalieri*, -e, adj. De festival. Din fr. **festivalier**.

FESTON, *festoane*, s.n. Broderie (în formă de mici semicercuri) cu care se ținește marginea unui obiect de pânză. ♦ Ornament de arhitectură care imită o astfel de broderie. Din fr. **feston**.

FESTONA, *festonez*, vb. I. Tranz. A țivi, a împodobi cu feston. Din fr. **festonner**.

FESTONARE, *festonări*, s.f. Acțiunea de a festona și rezultatul ei. V. **festona**.

FESTONAT, -Ă, *festonați*, -te, adj. Tivit, împodobit cu feston. V. **festona**.

FETAL, -Ă, *fetali*, -e, adj. (Anat.) Referitor la fetus; de făt (1). Din fr. **foetal**.

FETIDITATE s.f. Starea a ceea ce este fetid, miros puternic și respingător exalat de cineva sau de ceva. Din fr. **fétidité**.

FETIȘ, *fetișuri*, s.n. Obiect considerat ca fiind înzestrat cu o forță magică, supranaturală, capabil să dea ajutor celui care îl posedă, îl poartă etc. V. *amuletă*, *talisman*. ♦ Fig. Idee, principiu etc. care constituie obiectul unei adorații oarbe, nejustificate. Din fr. **fétiche**.

FETIȘIZA, *fetișizez*, vb. I. Tranz. A transforma în fetiș, a venera ca pe un fetiș. - **Fetiș** + suf. -iza. Cf. germ. *fetischisieren*, rus. *fetișizirovat*.

FETIȘIZANT, -Ă, *fetișizanți*, -te, adj. Care fetișizează. - **Fetișiza** + suf. -ant.

FETIȘIZARE, *fetișizări*, s.f. Acțiunea de a fetișiza și rezultatul ei. V. **fetișiza**.

DEFETIȘIZA, *defetișizez*, vb. I. Tranz. A face ca un obiect, o idee etc. să-și piardă caracterul de fetiș. - **De-** + **fetișiza**.

DEFETIȘIZANT, -Ă, *defetișizanți*, -te, adj. Care defetișizează. - **Defetișiza** + suf. -ant.

DEFETIȘIZARE, *defetișizări*, s.f. Acțiunea de a defetișiza și rezultatul ei. V. **defetișiza**.

DEFETIȘIZAT, -Ă, *defetișizați*, -te, adj. (Despre obiecte, idei etc.) Care și-a pierdut caracterul de fetiș. V. **defetișiza**.

FETIȘISM s.n. Faptul de a venera fetișuri, cultul fetișurilor. ♦ Fig. Venerație exagerată, lipsită de discernământ, față de o idee, de un principiu etc. Din fr. **fétichisme**. **FETIȘIST**, -Ă, *fetiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține fetișismului, privitor

la fetișism. 2. S.m. și f. Adept al fetișismului. Din fr. **fétichiste**.

FETRU s.n. Păslă din lână sau din păr de animal (presată și înțeleasă) întrebuințată în special la confecționarea pălărilor. Din fr. **feutre**.

FEZABIL, -Ă, *fezabili*, -e, adj. (Franțuzism) Care se poate face; realizabil, posibil. Din fr. **faissable**.

FEZABILITATE s.f. (Franțuzism) Însușirea de a fi fezabil; caracter realizabil al unui lucru. Din fr. **faissabilité**.

FEZANDARE, *fezandez* vb. I. Tranz. A da vânatului, păstrându-l în anumite condiții un timp, o aromă specială (de fazan). II. Refl. (despre carnea de vânat) a căpăta un anumit gust (în urma fezandării). Din fr. **faisender**.

FEZANDARE, *fezandări*, s.f. Proces de frăgezire a cârnii de vânat prin menținerea la o temperatură scăzută sau prin expunere la vânt timp de câteva zile; fezandat¹. V. **fezanda**.

FEZANDAT¹ s.n. Faptul de a fezanda; fezandare. V. **fezanda**.

FEZANDAT², -Ă, *fezandați*, -te, adj. (Despre carnea de vânat) Care a căpătat, prin fezandare, o anumită frăgezime și aromă. V. **fezanda**.

FIABIL, -Ă, *fiabili*, -e, adj. (Despre componente, aparate, instalații, echipamente) Care prezintă siguranță în funcționare (în condiții date și într-un timp dat). Din fr. **fiable**.

FIABILITATE s.f. Însușirea de a fi fiabil; siguranță în exploatare. Din fr. **fiabilité**.

FIACRU, *fiacre*, s.n. (Inv.) Trăsură de piață; birjă. Din fr. **fiacre**.

FIBRILA, pers. 3 *fibrilează*, vb. I. Intrans. (Med.) A prezenta fibrilație. Din fr. **fibriller**.

FIBRILARE, *fibrilări*, s.f. Faptul de a fibrila. V. **fibrila**.

FIBRILAR, -Ă, *fibrilari*, -e, adj. Care aparține unei fibre, cu aspect de fibră (fină). Din fr. **fibrillaire**.

FIBRILAȚIE, *fibrilații*, s.f. (Med., Fiziol.) Fiecare dintre contracțiile (neregulate ale) unei fibre sau ale unui grup de fibre musculare. Din fr. **fibrillation**.

FIBRILA, *fibrile*, s.f. 1. (Anat.) Element constitutiv al unei fibre; element constitutiv al țesutului conjunctiv, care dă fibrei musculare un aspect striat. 2. Parte constitutivă a unor fibre textile. Din fr. **fibrille**.

FIBRINĂ, *fibrine*, s.f. Proteină de culoare albă-cenușie, care se găsește în sânge și în

limfă și care provine din fibrinogen, în timpul coagulării sângelui. Din fr. **fibrine**.

FIBRINOGEN s.n. Substanță organică proteică dizolvată în plasmă, care se transformă în fibrină în timpul coagulării sângelui. Din fr. **fibrinogène**.

FIBROCARILAGINOS, -OASĂ, *fibrocartilaginoși, -oase*, adj. (Anat.) Cu structură de **fibrocartilaj**. Din fr. **fibrocartilagineux**.

FIBROCARILAJ, *fibrocartilaje*, s.n. (Anat.) Țesut cartilaginos de tip fibrilar. Din fr. **fibrocartilage**.

FIBROCIT, *fibrocite*, s.n. Celulă fundamentală a țesutului conjunctiv. Din fr. **fibrocyte**.

FIBROM, *fibroame*, s.n. Tumoare benignă formată mai ales în țesutul conjunctiv fibros și localizată de obicei la sân, la uter și la intestin. Din fr. **fibrome**.

FIBROADENOM, *fibroadenoame*, s.n. Tumoare de natură benignă, localizată de obicei la sân sau la uter. - **Fibrom** + **adenom** (după fr. *adenofibrome*).

FIBROMATOZĂ s.f. (Med.) Dezvoltare de fibroame în diverse țesuturi sau organe. Din fr. **fibromatose**.

FIBROMATOS, -OASĂ, *fibromatoși, -oase*, adj. (Med.; despre țesuturi) Care prezintă fibre dure. Din **fibromatoză**.

FIBROS, -OASĂ, *fibroși, -oase*, adj. Alcătuit (în mare parte) din fibre, cu aspect de fibre. ♦ Țesut *fibros* = țesut conjunctiv elastic, care are rolul de a susține elementele mobile ale organelor. Din fr. **fibreux**.

FIBROSCOP, *fibroscoape*, s.n. (Med.) Instrument pentru studierea cavităților interne. Din fr. **fibroscope**.

FICOMICETE s.f. pl. Clasă de ciuperci saprofite sau parazite inferioare, având miceliul format din filamente continue. Din fr. **phycomycètes**.

FICTIONALISM s.n. (Fil.) Concepție idealist-subiectivă după care cunoașterea se bazează pe ficțiune. Din fr. **fictionalisme**.

FICTIV, -Ă, *fictivi, -e*, adj. Care nu există în realitate, care nu aparține realității, care este plăsmuit sau există doar în mod convențional; imaginar; fals. Din fr. **fictif**.

FIDEICOMIS, *fideicomisuri*, s.n. (Jur.) Dispoziție testamentară prin care testatorul dispune ca moștenitorul sau legatarul său să remită unei terțe persoane averea pe care o lasă. Din fr. **fidéicomis**.

FIDEISM s.n. Concepție care dă prioritate credinței religioase față de știință ori le pune pe același plan. Din fr. **fidéisme**.

FIDEIST, -Ă, *fideiști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de fideism, privitor la fideism; caracteristic fideismului. 2. S.m. și f. Adept al fideismului. Din fr. **fidéiste**.

FIEF, *fiefuri*, s.n. (În evul mediu) Feudă; drept de proprietate asupra unei feude. ♦ Fig. Zonă de influență absolută sau preponderentă. *Fief electoral*. Din fr. **fief**.

FIGURA, *figurez*, vb. I. 1. Intrans. A fi prezent undeva, a lua parte la ceva. ♦ A se afla înregistrat, înscris undeva. 2. Tranz. (Rare) A înfățișa ceva (în artele plastice). 3. Tranz. (Franțuzism înv.; construit cu dativul) A-și închipui, a-și imagina. Din fr. **figurer**.

FIGURARE, *figurări*, s.f. Acțiunea de a *figura* și rezultatul ei. V. **figura**.

FIGURANT, -Ă, *figuranți, -te* s.m. și f. 1. Persoană care participă la desfășurarea acțiunii unei piese de teatru, a unei opere sau a unui film numai prin prezența fizică sau prin gesturi, atitudini etc., fără să rostească nici o replică. ♦ Persoană care este prezentată la desfășurarea unui eveniment, la o întâmplare etc., fără a participa efectiv la ea. Din fr. **figurant**.

FIGURATIV, -Ă, *figurativi, -e*, adj. 1. Care conține (multe) figuri de stil; figurat. 2. (Despre unele arte) Care se bazează pe reprezentarea plastică și ușor identificabilă a ființelor și obiectelor din realitate. ♦ P. gener. Care constituie reprezentarea unui lucru. *Plan figurativ*. Din fr. **figuratif**.

NONFIGURATIV, -Ă, *nonfigurativi, -e*, adj. (În sintagma) *Artă nonfigurativă* = artă abstractă. - **Non** + **figurativ**.

PREFIGURATIV, -Ă, *prefigurativi, -e*, adj., s.n. (Livr.) (Element) care prefigurează. - **Pre-** + **figurativ**.

FIGURINĂ, *figurine*, s.f. Statuetă de marmură, de bronz, de porțelan etc.; bibelou. Din fr. **figurine**.

FILACTERĂ, *filactere*, s.f. 1. Bucată de pergament cu versete din Biblie, purtată ca talisman de vechii evrei. 2. Inscripție în formă de banderolă (pe monumente). [Var.: **filacteriu** s.n.] Din fr. **phylactère**.

FILAMENTOS, -OASĂ, *filamentoși, -oase*, adj. Care are filamente (1), format din filamente; cu aspect de filamente. Din fr. **filamenteux**.

FILANTROP, -OAPĂ, *filantropi, -oape* s.m. și f. Persoană care face acte de filantropie; om darnic, generos (cu cei săraci). Din fr. **philanthrope**.

FILANTROPIC, -Ă, *flantrapici, -ce*, adj. Care ține de filantropie sau de filantrop, privitor la filantropie sau la **filantrop**. Din fr. **philanthropique**.

FILANTROPISM s.n. (Rar)

Filantropie. - **Filantropic** + suf. *-ism*.

FILANTROPIE s.f. Acțiune de binefacere întreprinsă în folosul oamenilor săraci. Din fr. **philanthropie**.

FILARIOZA s.f. Boală provocată prin localizarea în organism a filariei și care se manifestă prin abcese, umflarea membrilor inferioare etc. Din fr. **filariose**.

FILARMONIC, -**Ă**, *filarmónicoi*, -*ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care se referă la activitatea de răspândire a culturii muzicale prin concerte, recitaluri, spectacole muzicale. ♦ *Societate filarmonică* = instituție, asociație având ca scop cultivarea și răspândirea artelor, în special a artei muzicale. 2. S.f. Instituție (de stat) care deține rolul principal în viața de concert și în dezvoltarea culturii muzicale a unei țări, cuprinzând toate aspectele artei interpretative și toate formele de manifestare concertistice. ♦ Orchestră simfonică aparținând unei astfel de instituții. Din fr. **philharmonique**.

FILARMONIST, -**Ă**, *filarmونیști*, -*ste*, s.m. și f. (Rar) Membru al unei orchestre filarmifice. - **Filarmon**[ică] + suf. *-ist*.

FILATELIC, -**Ă**, *filatelici*, -*ce*, adj. Care aparține filateliei, privitor la filatelie; de filatelist. Din fr. **philatélique**.

FILATELIE s.f. Acțiunea de a colecționa (și a studia) mărci poștale. Din fr. **philatélie**.

PARAFILATELIE s.f. Ramură a filateliei care studiază documente poștale. - **Para-** + **filatelie**.

FILATELIST, -**Ă**, *filateliști*, -*ste*, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu filatelia, colecționar de mărci poștale. Din fr. **philatéliste**.

FILATOR, -**OARE**, *filatori*, -*oare*, s.m. și f. Muncitor calificat în filarea fibrelor textile. Din fr. **fileteur**.

FILATURA, *filaturi*, s.f. Ramură industrială care se ocupă cu transformarea fibrelor textile în fire; torcătoare; întreprindere în care se desfășoară această transformare. Din fr. **filature**.

FILE, *fileuri*, s.n. Carne de calitate superioară din lungul șirei spinării unei vite, unui porc sau unui pește; preparat alimentar pregătit din astfel de carne. ♦ (Adjectival) *Mușchi file*. Din fr. **filet**.

FILET, (1), *fileturi*, (2) *filete* s.n. 1. Șanț elicoidal tăiat pe suprafața exterioară sau interioară a unei piese cilindrice ori conice, servind pentru asamblarea prin înșurubare a piesei; ghivent. 2. Ramificație a extremității nervilor. Din fr. **filet**.

FILETA, *filetez*, vb. I. Tranz. A realiza fileturi la o piesă. Din fr. **fileter**.

FILETARE, *filetări*, s.f. Acțiunea de a *fileta*. V. **fileta**.

FILETAT, -**Ă**, *filetați*, -*te*, adj. (Despre piese tehnice) Care are filet, prevăzut cu filet. V. **fileta**.

FILEU, *fileuri*, s.n. Rețea deasă de ață, de sfoară etc., cu ochiuri înodate în formă de pătrate, de romburi etc., care servește la confecționarea unor perdele, a unor plase de pescuit, a unor sacoșe etc.; plasă. ♦ Săculeț făcut dintr-o astfel de rețea, care servește la transportarea cu mâna a unor cumpărături; sacoșă. ♦ Plasă care desparte în două terenul la unele jocuri sportive. ♦ Obiect făcut dintr-o rețea de ață subțire, folosit pentru strângerea și menținerea într-un anumit fel a părului pieptănat. Din fr. **filet**.

FILFIZON, *filfizoni*, s.m. (Fam. și peior.) Tânăr cu pretenții de eleganță și cu preocupări nereserioase. - Probabil alterare din fr. **vive le son** [du canon], refrenul unui cântec revoluționar francez.

FILIAL, -**Ă**, *filiali*, -*e*, adj. (Despre sentimente) De fiu, specific unui fiu; fiesc. Din fr. **filial**.

FILIALĂ, *filiale*, s.f. Instituție, întreprindere, asociație, organizație condusă și controlată de o unitate centrală. Din fr. **filiale**.

FILIAȚIE, *filiații*, s.f. Legătură de rudenie între copii și părinți, descendență; *p. gener.* legătură de rudenie în linie dreaptă. ♦ Fig. Legătură între lucruri, întâmplări, fenomene etc. care derivă unul din celălalt. [Var.: **filiațiune** s.f.] Din fr. **filiation**.

FILIERĂ, *filiere*, s.f. 1. Placă de oțel prin care se trage în fire (sau în bare) un material (metalic) ductil. ♦ Piesă de metal cilindrică, având fundul prevăzut cu orificii, prin care se trage în fire soluția de mătase artificială sau de fibre textile obținută pe cale chimică. 2. Dispozitiv folosit pentru tăierea unui filet (1). 3. Fig. Succesiune de mijloace, de trepte, de etape etc. care intervin până la un anumit rezultat. Din fr. **filière**.

FILIFORM, -**Ă**, *filiformi*, -*e*, adj. Care are forma unui fir. Din fr. **filiforme**.

FILIGRANA, *filigranez*, vb. I. Tranz. 1. A prelucra un metal prețios sub formă de filigran (1). 2. A aplica un filigran (2) în timpul fabricării hârtiei. Din fr. **filigraner**.

FILIGRANARE, *filigranări*, s.f. Acțiunea de a *filigrana* și rezultatul ei. V. **filigrana**.

FILIGRANAT, -**Ă**, *filigranați*, -*te*, adj. 1. (Despre obiecte de giuvaergerie)

Lucrat în filigran (1). 2. (Despre hârtie) Cu filigran (2). V. **filigrana**.

FILIGRANIST, *filigraniști*, s.m. Specialist în filigrane (1). - **Filigran** + suf. *-ist*.

FILIGRANOLOG, -**Ă**, *filigranologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în filigranologie. Din **filigranologie** (derivat regresiv).

FILIGRANOSCOPIE, *filigranoscoape*, s.n. Baie mică de sticlă în care se umezesc timbrele pentru a le studia filigranul. Din fr. **filigranoscope**.

FILIPICĂ, *filipice*, s.f. (Livr.) Discurs violent și cu caracter acuzator, pronunțat împotriva unei persoane. Din fr. **philippique**.

FILISTEAN, *filisteni*, s.m. Persoană care făcea parte dintr-o populație antică stabilită în sec. XIII-XII a.Cr. în sudul Palestinei, pe țărmul Mării Mediterane. Din fr. **Philistins**.

FILISTIN, *filistini*, s.m. (Livr.) Om mulțumit de sine, fățarnic, laș, mărginit. Din fr. **philistin**.

FILISTINISM s.n. (Livr.) Concepție sau atitudine de filistin. Din fr. **philistinisme**.

ANTIFILISTINISM s.n. Atitudine opusă filistinismului. - **Anti-** + **filistinism**.

FILM, *filme*, s.n. 1. Bandă flexibilă de celuloză, transparentă și subțire, acoperită cu un strat de material sensibil la acțiunea luminii, pe care se formează o imagine fotografică și care se folosește în fotografie, în radiografie etc. ♦ (Cin.) Peliculă lungă pe care sunt înregistrate pe cale fotografică și în momente succesive imagini statice sau în mișcare, precum și sunete, pentru a fi apoi proiectate pe un ecran. 2. Gen de artă constând din realizarea și proiectarea pe un ecran cinematografic a unui film (1); creație cinematografică. 3. Strat subțire dintr-un material lichid, solid sau gazos, întins pe suprafața unui obiect solid sau lichid; peliculă. 4. (Fig.) Desfășurare, prezentare. Din fr. **film**.

FILMA, *filmez*, vb. I. Tranz. A înregistra imagini succesive pe o peliculă cinematografică; a realiza cinematografia. Din fr. **filmer**.

FILMARE, *filmări*, s.f. 1. Acțiunea de a *filma* și rezultatul ei. 2. (În sintagmele) *Filmări combinate* = procedee cinematografice bazate pe folosirea unor aparate de filmat și pe procese de prelucrare speciale, în scopul obținerii celor mai diverse efecte. *Filmare inversă* = procedeu de filmare combinată constând în inversarea ordinii

cronologice a tuturor evenimentelor din secvență. V. **filma**.

MACROFILMARE, *macrofilmări*, s.f. Filmare cu aparatură specială pentru obținerea unor imagini dinamice mult mărite ale unor obiecte (extrem de) mici, a căror observare cu ochiul liber este greu de făcut sau imposibilă. - **Macro** + **filmare**.

FILMOGRAFIE s.f. Totalitatea filmelor realizate de un producător, interpret, regizor etc. Din fr. **filmographie**.

FILMOLOGIC, -**A**, *filmologici*, -ce, adj. De filmologie. Din fr. **filmologique**.

FILMOLOGIE s.f. Disciplină care studiază arta cinematografică și legăturile ei cu societatea. Din fr. **filmologie**.

FILMOTECA, *filmoteci*, s.f. 1. Colecție de filme cinematografice clasate într-o ordine sistematică. 2. Loc special amenajat pentru păstrarea filmelor cinematografice. Din fr. **filmothèque**.

MICROFILMOTECĂ, *microfilmoteci*, s.f. Colecție de microfilme; *p. ext.* încăpere specială în care se păstrează astfel de colecții. - **Micro** + **filmotecă**.

TELEFILMOTECĂ, *televilmoteci*, s.f. Filmotecă a televiziunii. - **Tele-** + **filmotecă**.

FILO- Element de compunere însemnând "prieten", "iubit", care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **philo-**.

FILODENDRON, *filodendroni*, s.m. Plantă decorativă originară din regiunile ecuatoriale, cu rădăcini aeriene și cu frunze mari, late și adânc crestate (*Monstera deliciosa*). [Acc. și: *filodendrOn*] Din fr. **philodendron**.

FILOGENETIC, -**Ă**, *filogenetici*, -ce, adj. (Biol.) Care aparține filogeniei, privitor la filogenie. Din fr. **phylogénétique**.

FILOGENEZĂ s.f. (Biol.) Filogenie. Din fr. **phylogénèse**.

FILOGENIE s.f. 1. Procesul evoluției formelor organice ori a unui grup de animale sau de plante în cursul dezvoltării istorice a lumii vii; filogeneză. 2. Ramură a biologiei care cercetează filogenia (1). Din fr. **phylogénie**.

FILOGENIST, -**Ă**, *filogeniști*, -ste, s.m. și f. Specialist în filogenie (2). Din fr. **phylogéniste**.

FILOLOG, -**Ă**, *filologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în filologie. Din fr. **philologue**.

FILOLOGIC, -**A**, *filologici*, -ce, adj. Care aparține filologiei sau filologului, privitor la filologie sau la filolog. ♦ (Adverbial)

Studiază filologic un text. Din fr. **philologique**.

FILOLOGIE s.f. Știință care se ocupă cu studiul culturii scrise a popoarelor, în special cu studiul textelor vechi și al operelor literare din punct de vedere al limbii, al influențelor suferite, al modului în care ni s-au transmis și al autenticității, precum și cu editarea lor. Din fr. **philologie**.

FILOMELĂ, *filomele*, s.f. (Înv.) Privighetoare. Din fr. **philomèle**.

FILON, *filoane*, s.n. Zăcământ cu aspect de plăci format în crăpăturile scoarței pământului prin consolidarea magmei sau prin depunerea unor minerale aflate în soluție în apele termale; vână. Din fr. **filon**.

FILOXERĂ, *filoxere*, s.f. **1.** Insectă parazită care distruge rădăcina și frunzele viței de vie (*Phylloxera vastatrix*). **2.** Boală a viței de vie provocată de filoxeră (**1**). Din fr. **phylloxéra**.

FILOZOFALĂ, *filozofale*, adj.f. (în sintagma) *Piatră filozofală* = **a)** substanță imaginară despre care alchimiștii credeau că are forța miraculoasă de a transforma metalele în aur; **b)** fig. lucru imposibil de aflat; lucru, descoperire de o importanță capitală. Din fr. **philosophale**.

FILOZOFIC, -*A*, *filozofici*, -*ce*, adj. Care aparține filozofiei, privitor la filozofie, caracteristic filozofului; care dovedește, exprimă înțelepciune. Din fr. **philosophique**.

FILOZOFICEȘTE adv. (Rar) Din punct de vedere filozofic; în mod filozofic; ca un filozof. - **Filozofic** + suf. -*este*.

FILTRA, *filtrez*, vb. I. Tranz. **1.** (Tehn.) A separa părțile omogene dintr-un amestec eterogen cu ajutorul unui filtru; a trece un fluid printr-un filtru sau prin alt mediu permeabil pentru a-l curăța de impurități, de microbi etc. **2.** (Fiz.) A împiedica trecerea printr-un mediu a unora dintre componentele monocromatice ale luminii incidente. ♦ (În limbaj curent; despre lumină) A pătrunde, a se strecura (printr-o fereastră, o crăpătură etc.). ♦ A selecta dintr-un complex de oscilații cu frecvențe diferite oscilațiile care au frecvențe cuprinse între anumite limite. Din fr. **filtrer**.

FILTRABIL, -*Ă*, *filtrabili*, -*e*, adj. Care poate fi filtrat. *Virus filtrabil* = virus foarte mic, care trece prin filtrele¹ cele mai fine și care nu se poate vedea la microscopul obișnuit. - **Filtra** + suf. -*bil*.

FILTRARE, *filtrări*, s.f. Acțiunea de a (*se*) filtra; filtrai. V. **filtra**.

PREFILTRARE, *prefiltrări*, s.f. Trecere a apei prin prefiltru înaintea filtrării propriu-zise. - **Pre-** + **filtrare** (după engl. *prefiltering*).

FILTRAT, -*A*, *filtrați*, -*te*, adj., s.n. **1.** Adj. Care a (Cost) trecut prin filtru¹ sau prin alt mediu permeabil. **2.** S.n. Lichid sau soluție care a fost filtrată și nu mai conține materii eterogene sau în suspensie. V. **filtra**.

FILTRAJ, *filtraje*, s.n. (Rar) Filtrare. ♦ Operație prin care se selectează o parte din informația înregistrată într-un computer. Din fr. **filtrage**.

FILTRANT, -*Ă*, *filtranți*, -*te*, adj. Care filtrează, care servește la filtrare. Din fr. **filtrant**.

FILTRAȚIE, *filtrații*, s.f. Filtrare. Din fr. **filtration**.

FILTRU¹, *filtre*, s.n. **1.** (Tehn.) Dispozitiv, aparat sau instalație care separă, cu ajutorul unui material filtrant, un fluid de particulele solide aflate în suspensie în masa lui. ♦ *Hârtie (de) filtru* = hârtie poroasă, specială, fabricată din bumbac pur, care servește ca material filtrant. **2.** (Fiz.) Mediu transparent, colorat (sticlă, lichid), care filtrează unele componente monocromatice ale luminii incidente. ♦ Sistem de circuite electrice, sonore etc. cu care se selectează, dintr-un complex de oscilații cu frecvențe diferite, oscilațiile cu frecvențele cuprinse între anumite limite. **3.** Dispozitiv special prin care se trece cafeaua după ce a fost fiartă pentru a separa lichidul de zăț; *p. ext.* cafea obținută în acest fel. **4.** (În sintagma) *Filtru total* = control efectuat de organele de poliție pe o arteră de circulație, la toate vehiculele. Din fr. **filtre** Cf. it. **filtro**.

PREFILTRU, *prefiltre*, s.n. Filtru cu strat filtrant de nisip cu granule mai mari, așezat înaintea filtrului principal al instalației de tratare a apei, pentru a reduce încărcarea acesteia. - **Pre-** + **filtru**.

LACTOFILTRU, *lactofiltre*, s.n. Dispozitiv cu ajutorul căruia se determină impuritățile din lapte. - **Lacto-** + **filtru**.

FILTRU², *filtre*, s.n. (Livr.) Băutură căreia i se atribuie puteri miraculoase, printre care și aceea de a inspira iubire. Din fr. **philtre**.

FIN, -*A*, *fini*, -*e*, adj. **1.** Care este foarte mic; (mic și) delicat, plăcut la aspect, gingaș. ♦ (Despre țesături) Foarte subțire (și străveziu) **2.** De (cea mai) bună calitate (în ce privește materialul și execuția). ♦ (Rar;

despre metale) Curat, pur, neamestecat. **3.** Fig. (Despre idei, gânduri) Subtil, ingenios; (despre organe de simț sau simțuri) care percepe cele mai mici nuanțe; ager, sensibil. ♦ (Despre zâmbet) Abia perceptibil. ♦ (Despre oameni) Cu purtări alese. Din fr. **fin**.

SEMIFIN, -Ă, semifini, -e, adj. Care este de finețe mijlocie. - Semi- + fin (după fr. *demi-fin*).

FINALISM s.n. Concepție filozofică conform căreia orice fenomen reprezintă realizarea unui scop dinainte stabilit. Din fr. **finalisme**.

FINALIST, -Ă, finaliști, -ste, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care participă la disputarea unei finale (**3**). **2.** S.m. și f. Adept al finalismului. **3.** Adj. Care aparține finalismului, privitor la finalism. Din fr. **finaliste**.

SEMIFINALIST, -Ă, semifinaliști, -ste, s.m. și f. Persoană calificată prin etape succesive într-o competiție sportivă până la faza care precedă finala; participant la o semifinală. - Semi- + finalist.

FINALITATE s.f. Scop în vederea căruia are loc o activitate. ♦ Tendință sau orientare a cuiva sau a ceva spre un anumit scop. Din fr. **finalité**.

FINANCIAR, -Ă, financiari, -e, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care ține de organizarea finanțelor, privitor la finanțe, la circulația banilor, a creditului etc.; *p. ext.* bănesc. **2.** S.m. și f. Specialist în operații financiare (**1**). **3.** S.m. și f. Persoană care deține capital financiar. Din fr. **financier**. Cf. it. *finanziario*.

FINANȚA, *finanțez*, vb. I. Tranz. A întreține sau a susține cu bani o persoană, o instituție, o întreprindere etc. ♦ (Fam.) A împrumuta pe cineva cu bani. Din fr. **financer**.

FINANȚARE, *finanțări*, s.f. Acțiunea de a finanța și rezultatul ei. V. **finanța**.

FINANȚATOR, -OARE, *finanțatori*, -oare, s.m. și f. Cel care finanțează o persoană, o instituție, o întreprindere etc. - Finanța + suf. -tor.

AUTOFINANȚA, *autofinanțez*, vb. I. Refl. A se finanța din fonduri proprii. - Auto- + finanța.

AUTOFINANȚARE, *autofinanțări*, s.f. Faptul de a se autofinanța. V. **autofinanța**.

FINET, *fineturi*, s.n. Țesătură pufoasă de bumbac din care se confecționează mai ales obiecte de lenjerie. Din fr. **finette**.

FINETE, (2, rar) *fineturi*, s.f. **1.** Însușire a ceea ce este fin¹, delicat, plăcut la aspect, foarte subțire sau de foarte bună calitate. ♦ Raportul dintre lungimea unui fir textil și greutatea lui, care indică finețea (**1**) firului respectiv. ♦ Cantitatea de metal prețios dintr-un aliaj, care exprimă finețea (**1**) aliajului. **2.** Fig. Subtilitate, ingeniozitate. ♦ (La pl.; peior.) Rafinament. Din fr. **finesse**.

FINISA, *finisez*, vb. I. Tranz. A executa ultimele operații asupra unui produs sau a unei lucrări, pentru a le da forma sau aspectul definitiv. Din fr. **finir** (după *finisaj*).

FINISARE, *finisări*, s.f. Acțiunea de a *finisa* și rezultatul ei; finisaj. V. **finisa**.

FINISAT, -Ă, *finisați*, -te, adj. (Despre produse, lucrări etc.) Care a căpătat formă definitivă datorită finisării. V. **finisa**.

SEMIFINISAT, -Ă, *semifinisați*, -te, adj. Care se află încă în stadiul de finisare, urmând a fi dat ulterior în vânzare sau în funcțiune. - Semi- + finisat.

FINISAJ, *finisaje*, s.n. Finisare. Din fr. **finissage**.

FINISOR, -OARE, *finisori*, -oare, subst. **1.** S.m. și f. Muncitor specializat în operațiile de finisare. **2.** S.n. Mașină care se folosește pentru executarea îmbrăcămintei de asfalt sau de beton a șoselelor. Din fr. **finisseur**.

INITISM s.n. Concepție metafizică care susține că universul este mărginit. Din fr. **initisme**.

FIOLĂ, *firole*, s.f. Flacon (mic) de sticlă, cu gâtul strâmt, închis ermetic, în care se păstrează de obicei medicamente (în special lichide sau pulberi sterile injectabile); ampulă. Din fr. **firole**.

INFIOLA, *înfirolez*, vb. I. Tranz. A închide într-o fiolă o substanță medicamentoasă. - În + fiolă.

INFIOLARE, *înfiolări*, s.f. Acțiunea de a *înfiola*. V. **înfiola**.

FIORD, *fiorduri*, s.n. Golf maritim îngust, sinuos și intrat adânc în uscat, cu maluri abrupte și înalte. Din fr. **fjord**.

FISCAL, -Ă, *fiscali*, -e, adj. Care aparține fiscalului, privitor la fisc, de fisc. Din fr. **fiscal**.

FISCALISM s.n. Politică financiară constând în perceperea de la populație, prin diverse sisteme fiscale, a unor impozite și taxe exagerate. - Fiscal + suf. -ism.

FISCALITATE s.f. Sistem de percepere a impozitelor și taxelor prin fisc. ♦ Totalitatea

obligatiilor fiscale ale cuiva. Din fr. **fiscalité**.

FISIBILITATE s.f. Proprietate a lemnului de a crăpa sau a se despică de-a lungul unei suprafețe paralele cu fibrele, la lovirea în această direcție cu ajutorul unei pene. Din fr. **fissibilité**.

FISIONABIL, -*Ă*, *fisionabili*, -*e*, adj. (Despre nuclee atomice) Care poate fi fisionat, care se poate fisiona. Din fr. **fissionable**.

FISIUNE, *fisiuni*, s.f. Fenomenul scindării unui nucleu atomic în mai multe fragmente cu mase de valori comparabile. Din fr. **fission**.

FISIONA, *fisionez*, vb. I. Tranz. A diviza, a scinda un nucleu atomic în mai multefragmente (cu mase de valori comparabile) Din **fisiune**.

FISIONARE, *fisionări*, s.f. Acțiunea de a *fisiona* și rezultatul ei. V. **fisiona**.

FISTULA, *fistule*, s.f. (Med.) Canal format accidental sau în urma unei operații, care comunică spre interior cu o glandă sau cu o cavitate naturală ori patologică și care drenează în afară secrețiile acestora; ulceratie adâncă într-un țesut al organismului. Din fr. **fistule**.

FISTULOS, -*OASĂ*, *fistuloși*, -*oase*, adj. Care are fistule, care formează o fistulă, cu aspect de fistulă. Din fr. **fistuleux**.

FISURA, *fisurez*, vb. I. Tranz. și refl. A produce sau a căpăta fisuri. Din fr. **fissurer**.

FISURARE, *fisurări*, s.f. Acțiunea de a (se) *fisura* și rezultatul ei. V. **fisura**.

FISURAT, -*Ă*, *fisurați*, -*te*, adj. (Despre corpuri solide) Care are fisuri. V. **fisura**.

FIȘĂ, *fișe*, s.f. 1. Foaie (mică) de hârtie sau de carton pe care își face însemnări cel ce strânge material pentru elaborarea unei opere, pe care se redau extrase dintr-o lucrare etc. ♦ (În biblioteci) Foaie de carton de format unitar pe care se trec datele bibliografice fundamentale privitoare la o carte sau la o publicație periodică. ♦ *Fișă personală* = act în care se trec datele personale ale unui salariat. *Fișă de sănătate* = document în care se trec date în legătură cu sănătatea cuiva. *Fișă de evidență* = foaie volantă folosită în lucrările de evidență contabilă pentru urmărirea sistematică a fiecărui mijloc economic, proces sau sursă sub aspectul creșterii, al diminuării și al existenței soldului la o anumită dată. *Fișă tehnologică* = (formular care conține) totalitatea indicațiilor privitoare la fazele unui anumit proces de producție. 2. (Tehn.) Piesă de la capătul unui cordon de rețea,

care se introduce într-o priză, într-un cuplu etc. spre a stabili legătura cu o linie electrică, telefonică etc. Din fr. **fiche**.

FIȘĂ, *fișez*, vb. I. Tranz. A extrage pe fișe însemnări dintr-o lucrare (științifică) scrisă, în vederea documentării, a elaborării unei opere etc. ♦ A extrage pe fișe datele bibliografice fundamentale privitoare la o carte sau la un periodic, pentru a le așeza în catalogul bibliotecii, a întocmi o bibliografie etc. Din **fișă**.

FIȘIER, *fișiere*, s.n. 1. Colecție de fișe organizate într-un anumit fel. ♦ (În biblioteci) Catalog. 2. Dulap sau cutie în care se păstrează fișe. Din fr. **fichier**.

FITOBIOLOGIE s.f. Biologie vegetală. Din fr. **phytobiologie**.

FITOCENOTIC, -*Ă*, *fitocenotici*, -*ce*, adj. De fitocenoză. Din fr. **phytocénose**.

FITOCENOZĂ, *fitocenoze*, s.f. Asociație de plante care trăiesc într-un anumit mediu și sunt condiționate de anumiți factori fitici, geografici și biologici. Din fr. **phytocénose**.

FITOCHIMIE s.f. Studiul proceselor chimice care au loc în plante. Din fr. **phytochimie**.

FITOCID, -*Ă*, *fitocizi*, -*de*, adj., s.n. (Substanță) care produce moartea plantelor sau a organelor lor. Din fr. **phytocide**.

FITOFAG, -*Ă*, *fitofagi*, -*ge*, adj., s.m. (Animal) care se hrănește cu plante (producând pagube). Din fr. **phytophage**.

FITOFARMACEUTIC, -*Ă*, *fitofarmaceutici*, -*ce*, adj. Care aparține fitofarmaciei, privitor la fitofarmacie. Din fr. **phytopharmaceutique**.

FITOFARMACIE s.f. 1. Domeniu al farmaciei care se ocupă cu prepararea produselor destinate protejării plantelor împotriva paraziților. 2. Știința preparării medicamentelor pe baza plantelor medicinale. Din fr. **phytopharmacie**.

FITOFIZIOLOGIE s.f. Fiziologie a plantelor. Din fr. **phyto-physiologie**.

FITOGEN, -*Ă*, *fitogeni*, -*e*, adj. (Geol.; despre roci) De origine vegetală. Din fr. **phytogène**.

FITOGEOGRAFIC, -*Ă*, *fitogeografici*, -*ce*, adj. De fitogeografie. Din fr. **phytogéographique**.

FITOGEOGRAFIE s.f. Studiul răspândirii plantelor pe glob. Din fr. **phytogéographie**.

FITOHORMON, *fitohormoni*, s.m. Hormon vegetal. Din fr. **phytohormone**.

FITOPATOGEN, -*Ă*, *fitopatogeni*, -*e*, adj., s.m. (Agent fizic, chimic etc.) care provoacă îmbolnăvirea plantelor. Din fr. **phytopathogène**.

FITOPATOLOGIC, -Ă, *fitopatologici*, -ce, adj. De fitopatologie. Din fr. **phytopathologie**.

FITOPATOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază bolile plantelor, agenții care le produc și metodele de combatere și de prevenire a îmbolnăvirilor. Din fr. **phytopathologie**.

FITOPATOLOG, -Ă, *fitopatologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în fitopatologie. Din **fitopatologie** (derivat regresiv).

FITOPLANCTON, *fitoplanctonuri*, s.n. Planton format din plante acvatice inferioare. Din fr. **phytoplancton**.

FITOSANITAR, -Ă, *fitosanitari*, -e, adj. Referitor la sănătatea plantelor; care contribuie la sănătatea plantelor. Din fr. **phytosanitaire**.

FITOTEHNIC, -Ă, *fitotehnici*, -ce, adj. Care aparține fitotehnicii, privitor la fitotehnie. Din fr. **phytotechnique**.

FITOTERAPEUT, -Ă, *fitoterapeuți*, -te, s.m. și f. Specialist în fitoterapie. Din fr. **phytothérapeute**.

FITOTERAPIC, -Ă, *fitoterapici*, -ce, adj. (Med.) Care este folosit în fitoterapie; de fitoterapie. Din fr. **phytothérapie**.

FITOTOXIC, -Ă, *fitotoxici*, -ce, adj., s.m. (Substanță) care are acțiune toxică asupra plantelor. Din fr. **phytotoxique**.

FITOTRON, *fitotroane*, s.n. Instalație specială de mari dimensiuni în care se cultivă plante sub lumină, temperatură, umiditate etc. dirijate, în scopuri experimentale. Din fr. **phytotron**.

FIXA, *fixez*, vb. I. Tranz. **1.** A așeza ceva (rar pe cineva) într-un loc determinat, astfel încât să nu mai poată fi mișcat, clintit. ♦ A se uita ținută la cineva sau la ceva; a pironi cu privirea. ♦ Refl. A se stabili, a se statornici undeva. **2.** A stabili un termen, o oră, un preț etc. anumit; a determina. ♦ Refl. A se hotărî, a se decide. **3.** (Chim.) A aduce un corp într-o stare din care să nu se mai schimbe, a împiedica să se volatilizeze. **4.** A trata cu un reactiv chimic materialele fotografice dezvoltate, pentru a le face insensibile la acțiunea luminii. **5.** A face ca un colorant să pătrundă în structura fibrei textile sau a pieii, astfel încât fibra sau pielea să nu se mai decoloreze (ușor). ♦ A acoperi un desen cu un fixativ. Din fr. **fixer**.

FIXARE, *fixări*, s.f. Acțiunea de a (se) *fixa* și rezultatul ei. V. **fixa**.

FIXAT, -Ă, *fixați*, -te, adj. Imobil, nemișcat, neclintit. ♦ Hotărât, decis. V. **fixa**.

TERMOFIXARE, *termofixări*, s.f. Procedeu de stabilizare a dimensiunilor,

forme și culorilor unor produse textile prin încălzire în mediu uscat. - **Termo- + fixare**.

FIXABIL, -Ă, *fixabili*, -e, adj. Care se poate fixa. Din fr. **fixable**.

FIXAJ s.n. Fixare (a unui material fotografic). Din fr. **fixage**.

FIXATIV, -Ă, *fixativi*, -e, adj., s.n. **1.** Adj. (Despre substanțe, soluții) Care fixează. **2.** S.n. Soluție incoloră de rășină cu eter, alcool sau benzină, cu care se acoperă desenele executate cu cărbune, creion sau pastel pentru a le feri de ștergere. ♦ Fixator. ♦ Soluție care contribuie la menținerea coafurii. Din fr. **fixatif**.

FIXATOR, *fixatori*, s.m. Substanță sau amestec de substanțe chimice cu care se face insensibil la lumină materialul fotografic expus și dezvoltat; fixativ. ♦ Substanță care fixează vopseaua în structura fibrei textile sau a pieii. ♦ Substanță care asigură conservarea unor structuri celulare în vederea studierii lor la microscop. Din fr. **fixateur**.

FIXISM s.n. Concepție care neagă procesul evoluției lumii vii și care consideră că speciile de animale și de plante sunt invariabile în decursul întregii istorii a pământului. Din fr. **fixisme**.

FIXIST, -Ă, *fixiști*, -ste, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține fixismului, privitor la fixism. **2.** S.m. și f. Adept al fixismului. Din fr. **fixiste**.

FIXITATE s.f. Starea, caracterul, însușirea a ceea ce este fix; nemișcare, neclintire; imobilitate; stabilitate. Din fr. **fixité**.

FIZIC, -Ă, *fizici*, -ce, adj., subst. **1.** Adj. Care se referă la corpul ființelor vii, în special la activitatea mușchilor, care aparține corpului ființelor vii, în special activității musculare. ♦ Care aparține simțurilor. *Plăceri fizice*. **2.** S.n. Aspectul exterior al unei persoane; constituție naturală a unei persoane. **3.** Adj. Care aparține materiei, privitor la materie; material; concret. ♦ *Geografie fizică* = ramură a geografiei având ca obiect studiul naturii suprafeței terestre și a mediului geografic. **4.** S.f. Știință fundamentală din ciclul științelor naturii care studiază proprietățile și structura materiei, formele mișcării ei și legile generale ale fenomenelor naturii anorganice, precum și transformările reciproce ale acestor forme de mișcare. ♦ Manual care cuprinde elementele acestei științe. **5.** Adj. Care aparține fizicii (**4**), privitor la fizică. Din fr. **physique**.

FIZICEȘTE adv. Sub raportul fizic (1); în ce privește fizicul (2). - **Fizic** + suf. -*este*.

FIZICALISM s.n. Concepție neopozitivistă, după care limbajul fizicii ar trebui să fie limbajul tuturor științelor. Din fr. **physicalisme**.

FIZICALISTE, -**Ă**, *fizicaliști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al fizicalismului. Din fr. **physicaliste**.

FIZICIAN, -**Ă**, *fizicieni, -e*, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu studiul fizicii (4), specialist în fizică. Din fr. **physicien**.

FIZIOCRAT, *fiziocrați*, s.m. Adept al fiziocrației. Din fr. **physiocrate**.

FIZIOCRATIC, -**Ă**, *fiziocratici, -ce*, adj. Care aparține fiziocrației, privitor la fiziocrație. Din fr. **physiocratique**.

FIZIOCRATISM s.n. Fiziocrație. Din fr. **physiocratisme**.

FIZIOCRAȚIE s.f. Doctrină economică din secolul al XVIII-lea care susține că munca agricolă constituie unica sursă de bogăție. Din fr. **physiocratie**.

FIZIOGNOMONIC, -**Ă**, *fiziognomonici, -ce*, adj. (Livr.) De fiziognomonie. Din fr. **physiognomonique**.

FIZIOGNOMONIE s.f. Tendința de a determina caracterul omului după înfățișarea lui fizică, îndeosebi după fizionomia lui. Din fr. **physiognomonie**.

FIZIOLOG, -**Ă**, *fiziologi, -ge*, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu fiziologia, specialist în fiziologie; fiziologist. Din fr. **physiologue**.

FIZIOLOGIC, -**Ă**, *fiziologici, -ce*, adj. Care aparține fiziologiei, privitor la fiziologie. ♦ *Ser fiziologic* = lichid preparat steril din apă și sare care imită compoziția serului sanguin și care se injectează în organism sub formă de perfuzii sau ca dizolvant al unor medicamente. Din fr. **physiologique**.

FIZIOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază funcțiile organismului viu (animal sau vegetal). ♦ Manual care cuprinde elementele acestei științe. Din fr. **physiologie**.

MORFOFIZIOLOGIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studierea raportului dintre structura celulelor, a țesuturilor sau a organelor și funcțiile lor. - **Morfo[logic] + fiziologie**.

MORFOFIZIOLOGIC, -**Ă**, *morfofiziologici, -ce*, adj. Care ține de morfofiziologie, privitor la morfofiziologie, care se referă la structura și la funcția unui organism sau a unui organ. Din **morfofiziologie**.

FIZIOLOGIST, -**Ă**, *fiziologiști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Fiziolog. Din fr. **physiologiste**.

FIZIONOMIC, -**Ă**, *fizionomici, -ce*, adj. (Livr.) Referitor la fizionomie. Din fr. **physionomique**.

FIZIONOMIE, *fizionomii*, s.f. 1. Totalitatea trăsăturilor feței cuiva care determină expresia ei particulară; chip. ♦ *Joc de fizionomie* - mimică. 2. Fig. Caracter distinctiv, înfățișare particulară (a unei epoci, a unei colectivități umane etc.). Din fr. **physionomie**.

FIZIONOMIST, -**Ă**, *fizionomiști, -ste*, s.m. și f. Persoană care are (sau pretinde că are) însușirea de a cunoaște caracterul oamenilor după trăsăturile feței lor. Din fr. **physionomiste**.

FIZIOPATOLOGIC, -**Ă**, *fiziopatologici, -ce*, adj. Care aparține fiziopatologiei, privitor la fiziopatologie. Din fr. **physiopathologique**.

FIZIOPATOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază modul de producere a bolilor. Din fr. **physiopathologie**.

FIZIOPATOLOG, -**Ă**, *fiziopatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în fiziopatologie. Din **fiziopatologie** (derivat regresiv).

FIZIOTERAPIC, -**Ă**, *fizioterapici, -ce*, adj. De fizioterapie. Din fr. **physiothérapique**.

FIZIOTERAPIE s.f. Metodă de tratament medical cu ajutorul agenților fizici (aer, lumină, apă, electricitate etc.). Din fr. **physiothérapie**.

FIZIOTERAPEUT, *fizioterapeuți*, s.m. Specialist în fizioterapie. Din **fizioterapeutică** (derivat regresiv).

HELIOFIZIOTERAPIC, -**Ă**, *heliofizioterapici, -ce*, adj. Care se referă la fizioterapia solară. - **Helio-** + **fizioterapie**.

FLACON, *flacoane*, s.n. Sticlură (închisă ermetic) în care se țin medicamente, parfumuri etc; conținutul unei asemenea sticlure. Din fr. **flacon**.

FLACONAȘ, *flaconașe*, s.n. Diminutiv al lui **flacon**. - **Flacon** + suf. -*aș*.

FLAGELAT, *flagelate*, s.n. (La pl.) Clasă de protozoare, cu organizare relativ simplă, caracterizate prin prezența unuia sau mai multor flageli și, la unele specii, cu cromatofori cu clorofilă; (și la sg.) protozoar din această clasă. Din fr. **flagellates**.

FLAGRANT, -**Ă**, *flagranți, -te*, adj. Care sare în ochi; izbitor, evident. ♦ *Flagrant delict* = infracțiune descoperită în momentul savârșirii ei sau înainte ca

efectele ei să se fi consumat. Din fr. **flagrant**.

FLAGRANȚĂ s.f. Caracterul a ceea ce este flagrant; evidență, fapt incontestabil. Din fr. **flagrance**.

FLAJOLET, *flajolete*, s.n. **1.** Mic instrument de suflat, de lemn sau de metal, asemănător cu flautul, folosit în orchestre și în fanfare. **2.** Sunet armonic produs de instrumentele cu coarde, prin atingere foarte ușoară a coardei cu degetul în anumite puncte precise (la jumătate, la o treime, la un sfert etc.). [Var.: **flajeolet** s.n.] Din fr. **flageolet**.

FLAMAND, -Ă, *flamanzi*, -de, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Flandrei. **2.** Adj. Care aparține Flandrei sau populației ei, privitor la Flandra sau la populația ei. ♦ (Substantivat, f.) Limbă germanică vorbită de flamanzi (**1**). Din fr. **flamand**.

FLAMBAJ, *flambaje*, s.n. **1.** Flambare. **2.** Încovoiere a unui corp în formă de bară supus acțiunii unor sarcini exterioare, când efortul atinge o anumită valoare critică. Din fr. **flambage**.

FLAMBA, *flambez*, vb. I. Tranz. **1.** A trece un obiect neinflamabil prin flacără în scopul sterilizării. **2.** A încovoia un corp solid (în formă de bară, tub, placă), supunându-l acțiunii unor sarcini exterioare. Din fr. **flamber**.

FLAMBARE, *flambări*, s.f. Acțiunea de a *flamba* și rezultatul ei; flambaj. V. **flamba**.

FLAMBOAIANT, -Ă, *flamboaianți*, -te, adj. (Despre stilul gotic) Caracterizat prin complicarea, îmbogățirea și delicatetea decorului, ale cărui contururi sugerează forma flăcării (în DN **flamboiant**)]. Din fr. **flamboyant**.

FLAN, *flanuri*, s.n. Fel de prăjitură cu cremă și fructe. [Pl. și: *flane*]. Din fr. **flan**.

FLANA, *flanez*, vb. I. Intrans. (Franțuzism) A hoinări. Din fr. **flâner**.

FLANC, *flancuri*, s.n. **1.** Extremitatea din stânga sau din dreapta a unei formații sau a unui dispozitiv de luptă. ♦ Loc. adj. (Mil.) *De flanc* = dintr-o parte. ♦ Loc. adv. În *flanc* (câte unul) = unul în spatele altuia. **2.** Fiecare dintre cele două părți laterale ale peretelui abdominal, cuprinse între ultima coastă și șold. ♦ Fiecare dintre cele două porțiuni laterale ale peretelui abdominal la animale. **3.** Fiecare dintre cele două porțiuni laterale ale unui filet, ale unui dinte de angrenaj etc. **4.** Foie de carton special, folosită în poligrafie pentru prepararea, prin presare, a matrițelor de stereotipie. **5.** Nume

dat panourilor care servesc la alcătuirea decorurilor. Din fr. **flanc**.

FLANCA – Din fr. **flancquer**

FLANCARE, *flancări*, s.f. Acțiunea de a *flanca* și rezultatul ei; încadrare pe flancuri. V **flanca**.

FLANGGARDĂ, *flangcărzi*, s.f. Unitate sau subunitate militară care se deplasează de o parte sau de alta a forțelor principale, servind ca element de siguranță. Din fr. **flanc-garde**.

FLANELĂ, *flanele*, s.f. **1.** Țesătură ușoară de lână sau bumbac, moale și pufoasă. **2.** Îmbrăcăminte de lână (mai rar de bumbac), tricotată în formă de pieptar sau de cămașă scurtă. **3.** Pulover. [Var.: (pop.) **flanea** s.f., **flanel** s.n.] Din fr. **flanelle**.

FLANELUȚĂ, *flaneluțe*, s.f. Diminutiv al lui *flanelă*. - **Flanelă** + suf. -*uță*.

FLASC, -Ă, *flasci*, -ce, adj. Moale, fleșcăit. ♦ Fig. Fără vigoare, fără forță, lipsit de energie. ♦ (Tehn.; despre corpuri solide) Fără rezistență la turtire, la răsucire sau la încovoiere. Din fr. **flasque**.

FLATA, *flatez*, vb. I. Tranz. A măguli. Din fr. **flatter**.

FLATARE, *flatări*, s.f. Acțiunea de a *flata* și rezultatul ei; flaterie. V. **flata**.

FLATERIE, *flaterii*, s.f. (Rar) Flatare. Din fr. **flatterie**.

FLAVONĂ, *flavoane*, s.f. Substanță cristalină, incoloră, extrasă din florile unor plante și folosită în industria coloranților și a medicamentelor. Din fr. **flavone**.

FLEBITĂ, *flebite*, s.f. Boală care constă în inflamarea peretelui venelor, urmată de obicei de astuparea venei respective. Din fr. **phlébite**.

FLEBOLOGIE s.f. (Med.) Studiul bolilor sistemului venos și al tratamentului lor. Din fr. **phlébologie**.

FLEBOTOMIE, *flebotomii*, s.f. Secționare a unei vene pentru a extrage sânge, a introduce o sondă etc.; venesectie. Din fr. **phlébotomie**.

FLEGMATIC, -Ă, *flegmatici*, -ce, adj. Cu caracter nepăsător, cu sânge rece; imperturbabil, calm, liniștit, placid. ♦ *Tip flegmatic* = unul dintre cele patru tipuri de temperament din clasificarea lui Hipocrat, caracterizat prin echilibru, stăpânire de sine și lipsă de mobilitate; persoană cu sistem nervos puternic, echilibrat, lucid, rece. Din fr. **flegmatique**.

FLEGMATISM s.n. Caracter flegmatic; atitudinea omului flegmatic. - **Flegmat**[ic] + suf. -ism.

FLEGMAZIE, *flegmazii*, s.f. Inflamație internă. Din fr. **phlegmasie**.

FLEGMĂ, *flegme*, s.f. 1. Mucozitate vâscoasă, purulentă, provenind din diferite părți ale aparatului respirator și eliminată prin tuse sau vomă; expectorație. 2. Fire a omului nepăsător, cu sânge rece; nepăsare, calm, indiferență, răceală. Din fr. **flegme**.

FLEGMON, *flegmoane*, s.n. Inflamație purulentă acută a țesutului conjunctiv subcutanat, cauzată de o infecție cu stafilococi sau cu streptococi. Din fr. **phlegmon**.

FLER, *fleruri*, s.n. Simț de orientare rapidă într-o împrejurare sau într-o situație dificilă; perspicacitate. Din fr. **flair**.

FLEȘĂ, *fleșe*, s.f. 1. Acoperiș foarte înalt, în formă de piramidă sau de con, folosit, mai ales în evul mediu, la construcțiile monumentale ale bisericilor. 2. Partea din spate a afetului unui tun. 3. Procedeu ofensiv la scrimă, constând din deplasarea energică și rapidă a corpului înainte. Din fr. **flèche**.

FLEXIBILITATE s.f. Calitate, însușire a ceea ce este flexibil. Din fr. **flexibilité**.

NEFLEXIBILITATE s.f. Insușirea a ceea ce este neflexibil; inflexibilitate. ♦ Fig. Fermitate, tărie, intransigență. - **Ne- + flexibilitate**.

FLEXIONAR, -Ă, *flexionari*, -e, adj. 1. Care se îndoaie, care se încovoae. 2. Care are flexiune; flexibil. - După fr. **flexionnel**.

FLEXURĂ, *flexuri*, s.f. 1. (Geol.) Deformare a straturilor scoarței pământului, rezultată prin îndoire și denivelare, cu păstrarea continuității lor. 2. Formație anatomică curbată. Din fr. **flexure**.

FLICTENĂ, *flictene*, s.f. Bășicuță plină cu lichid care se formează la suprafața pielii în arsurile ușoare. Din fr. **phlyctène**.

FLIRT, *flirturi*, s.n. Conversație ușoară, cu aluzii de dragoste, între un bărbat și o femeie. ♦ Legătură de dragoste lipsită de profunzime, nestatornică; aventură sentimentală. ♦ Persoană cu care cineva întreține o astfel de legătură. Din fr. **flirt**.

FLIRTA, *flirtez*, vb. I. Intrans. A fi în flirt cu cineva. Din fr. **flirter**.

FLIȘ, *flișuri*, s.n. (Geol.) Ansamblu de terenuri constituite din conglomerate, gresii, argilă și marnă, sedimentate într-o mare în timpul când fundul acesteia se găsea într-o continuă ridicare spre a deveni un lanț muntos. Din fr. **flysch**.

FLOCUL, *floculi*, s.m. Nor alcătuit din vapori de calciu sau de hidrogen, situat în cromosferă, în apropiere de petele solare. Din fr. **floculi**.

FLOGISTIC, -Ă, *flogistici*, -ce, adj., s.n. 1. Adj. De ardere, provenind din ardere. 2.

S.n. Substanță inexistentă, imaginată de alchimisti pentru a explica arderea. Din fr. **phlogistique**.

FLOGOPIT s.n. Mică magneziană asemănătoare cu biotitul, variat colorată, cu luciu sticlos și sidedef, utilizată ca izolat termic și electric. Din fr. **phlogopite**.

FLORAL, -Ă, *floral*, -e, adj. Care ține de floare, privitor la floare. ♦ Care înfățișează o floare; în formă de floare. Din fr. **floral**.

MONOFLOR, -Ă, adj. (Despre miere, polen etc.) Care a fost cules de la o singură specie de floare. - **Mono- + flor[al]**.

FLORĂ s.f. Totalitatea plantelor care trăiesc într-o anumită regiune a globului, într-o anumită perioadă geologică sau într-un anumit mediu. ♦ *Floră microbiană* = totalitatea microorganismelor vegetale dintr-un mediu natural, din cavitatea bucală, din intestin etc. Din fr. **flore**.

MACROFLORĂ, *macroflore*, s.f. Totalitatea plantelor mari care cresc într-o anumită regiune. - **Macro + floră**.

MICROFLORĂ s.f. Floră microscopică. - **Micro + floră**.

FLORÉAL s.n. A opta lună a calendarului republican francez (20 aprilie-20 mai). Din fr. **floréal**.

FLORENTIN, -Ă, *florentini*, -e, adj. (În sintagmele) *Stil florentin* = stil arhitectonic rezultat din combinarea stilului antic cu stilurile bizantin și roman. *Pălărie florentină* (și substantivat, f.) = pălărie de damă (din împletitură de pai) cu boruri largi, împodobită cu flori. Din fr. **florentin**.

FLORETĂ, *florete*, s.f. 1. Armă albă sportivă, cu lamă lungă și flexibilă, în patru muchii, cu gardă și mâner, folosită la exercițiile de scrimă. 2. Probă de scrimă cu floreta (1). Din fr. **fleuret** (după *floare*).

FLORETIST, -Ă, *floretiști*, -ste, s.m. și f. Sportiv care practică sportul cu floreta. - **Floretă + suf. -ist**. Cf. fr. **fleurettiste**.

FLORICOL, -Ă, *floricoli*, -e, adj. Referitor la floricultură. ♦ (Despre plante ornamentale) Care are flori. ♦ (Despre insecte) Care trăiește pe flori. Din fr. **floricole**.

FLORICULTURĂ s.f. Ramură a horticulturii care cuprinde cultura plantelor ornamentale. Din fr. **floriculture**.

FLORIFER, -Ă, *floriferi*, -e, adj. Care produce flori. Din fr. **florifère**.

FLORIST, -Ă, *floriști*, -ste, s.m. și f. (Rar) Persoană care confecționează și vinde flori

artificiale sau care vinde flori naturale. Din fr. **fleuriste** (după *floare*).

FLOROGLUCINĂ s.f. Substanță chimică cristalină, solubilă în alcool și în eter, folosită ca dezvoltator în fotografie și ca intermediar în sinteza unor rășini, coloranți etc. Din fr. **phloroglucine**.

FLOTA, *flotez*, vb. I. Tranz. A îndepărta prin decantare substanțele care plutesc la suprafața unui lichid. Din fr. **flotter**.

FLOTARE, *flotări*, s.f. 1. Acțiunea de a *flota* și rezultatul ei; flotație. ♦ Trecere a unui fir dintr-un sistem textil (urzeală sau bătătură) peste două sau mai multe fire din celălalt sistem, la fabricarea țesăturilor ornamentale. 2. Fiecare dintre mișcările ritmice de gimnastică în care corpul, întins aproape de pământ, este ridicat și coborât prin extensiunea și îndoirea brațelor aflate cu palmele pe sol; flotație (2). V. **flota**.

FLOTABIL, -A, *flotabili*, -e, adj. 1. (Despre corpuri) Care poate pluti la suprafața unui lichid; plutitor (1). 2. (Despre ape curgătoare) Care permite deplasarea plutelor. Din fr. **flottable**.

FLOTABILITATE s.f. 1. Înșușire a unui corp de a pluti la suprafața unui lichid sau la o anumită adâncime. 2. Raportul dintre volumul părții nescufundate și volumul total al unui corp plutitor. 3. Proprietate a minereurilor de a putea fi separate prin flotare. Din fr. **flottabilité**.

FLOTANT, -A, *flotanți*, -te, adj. 1. Care plutește, plutitor. ♦ (Substantivat, m.pl.) Corpuri plutitoare transportate pe apele râurilor sau ale canalelor. 2. (Despre oameni) Care este stabilit temporar în mod legal într-o localitate. Din fr. **flottant**.

FLOTAȚIE, *flotații*, s.f. 1. Procedeu de separare a mineralelor utile din minereuri sau a cărbunilor din steril. 2. Flotare (2). Din fr. **flottation**.

FLOTA, *flote*, s.f. 1. Totalitatea navelor fluviale, maritime sau aeriene ale unui stat. ♦ Totalitatea marilor unități navale ori aeriene afectate unei regiuni sau unui anumit scop sub o conducere unică. 2. Soluție sau suspensie de coloranți sau de alte substanțe chimice, folosită în operațiile de finisare a materialelor textile (albire, vopsire etc.). 3. Bazin de tăbăcire cu zemuri concentrate, în care pieile se țin nemîșcate un timp îndelungat, după ce au parcurs șirurile de bazine de pretăbăcire. Din fr. **flotte**.

FLOTILĂ, *flotile*, s.f. 1. Unitate de nave militare care acționează pe fluvii și pe lacuri, uneori și pe mări, în vecinătatea

litoralului; mare unitate militară navală. 2. (Ieșit din uz; adesea determinat prin "de aviație") Unitate în aviația militară, corespunzând regimentului din armata de uscat. Din fr. **flotille**.

FLOTOR, *flotoare*, s.n. Nume dat unor obiecte care plutesc la suprafața apei, destinate să efectueze măsurători sau reglaje ori să susțină la suprafața corpuri submersibile; plutitor. ♦ *Flotor de hidroavion* = fiecare dintre cele două dispozitive etanșe și umplute cu aer, fixate de aripi și de fuzelaj, care asigură plutirea unui hidroavion. Din fr. **flotteur**.

FLU adj. invar., s.n. 1. Adj. invar. (Despre îmbrăcăminte) Vaporos. 2. Adj. invar. (Despre imagini) Cu contururi imprecise, estompeate. 3. S.n. Efect fotografic care dă evanescență conturilor. [Scriș și: *flou*] Din fr. **flou**.

FLUAJ, *fluaje*, s.n. Variație continuă și lentă a eforturilor unitare și a deformațiilor materiale supuse la solicitări continue de durată lungă. Din fr. **fluage**.

FLUENT, -A, *fluenți*, -te, adj. (Despre vorbire, frază etc.) Curgător, cursiv; limpede. Din fr. **fluent**.

FLUENȚĂ, *fluenețe*, s.f. Înșușirea de a fi fluent. Din fr. **fluence**.

FLUIDIC, -A, *fluidici*, -ce, adj. (Rar) Caracteristic unui fluid sau unei mișcări fluide. Din fr. **fluidique**.

FLUIDIFIANT, *fluidifiante*, s.n. Substanță care micșorează viscozitatea unui fluid cu care se amestecă; fluidizant. - După fr. **fluidifiant**.

FLUIDIFICA, *fluidific*, vb. I. Tranz. A mări fluiditatea unui corp; a face ca un corp să devină fluid. - După fr. **fluidifier**.

FLUIDIFICARE, *fluidificări*, s.f. Faptul de a *fluidifica*. V. **fluidifica**.

FLUIDIZA, *fluidizez*, vb. I. Tranz. A efectua o fluidizare. Din fr. **fluidiser**.

FLUIDIZANT, *fluidizanti*, s.m. Fluidifiant. - **Fluidiza** + suf. -ant.

FLUIDIZARE, *fluidizări*, s.f. Acțiunea de a *fluidiza* și rezultatul ei; procedeu industrial de trecere forțată a unui fluid printr-un strat de pulbere cu o viteză convenabilă pentru a aduce sistemul solid-fluid într-o stare pseudolichidă cu proprietăți asemănătoare lichidelor. V. **fluidiza**.

FLUIDIZAT, -Ă, *fluidizați*, -te, adj. Care a devenit fluid (1). V. **fluidiza**.

FLUIDIZOR, *fluidizoare*, s.n. Aparat folosit pentru fluidizare. - **Fluidiza** + suf. -or.

FLUOMETRU, *fluometre*, s.n. Instrument folosit pentru măsurarea debitelor de fluide. Din fr. **fluomètre**.

FLUOR s.n. Element chimic, gaz foarte activ, de culoare galbenă-verzuie, cu miros înăbușitor, care face parte din grupa halogenilor. Din fr. **fluor**.

FLUORESCINĂ s.f. Colorant organic fluorescent, obținut din rezorcină și acid ftalic. Din fr. **fluorescène**.

FLUORESCENT, -Ă, *fluorescenti*, -te, adj. Care prezintă fluorescență; bazat pe fluorescență. ♦ *Tub fluorescent* = izvor de lumină bazat pe principiul descărcării electrice într-un amestec de gaze și vapori de mercur aflat într-un tub de sticlă. Din fr. **fluorescent**.

FLUORESCENȚĂ, *fluorescențe*, s.f. Proprietatea pe care o au unele substanțe de a emite lumină cât timp sunt iradiate cu radiații luminoase sau ultraviolete. Din fr. **fluorescence**.

FLUORFOSGEN s.n. Substanță toxică sufocantă de luptă. Din fr. **fluorphosgène**.

FLUORHIDRIC adj. (În sintagma) *Acid fluorhidric* acid format prin combinarea fluorului cu hidrogenul, care se prezintă sub formă de gaz incolor, toxic și care atacă, în soluție apoasă, majoritatea metalelor și sticla. Din fr. **fluorhydrique**.

FLUORIMETRU, *fluorimetre*, s.n. Instrument folosit pentru măsurarea concentrațiilor slabe ale substanțelor fluorescente. Din fr. **fluorimètre**.

FLUORINĂ s.f. Fluorură naturală de calciu, care se găsește sub formă de cristale cubice, transparente, incoloro sau de culoare verde, galbenă, roz, violet. Din fr. **fluorine**.

FLUORIZA, *fluorizez*, vb. I. Tranz. A adăuga fluor în apa potabilă sau a aplica în mod repetat fluorură de sodiu în scopul reducerii frecvenței și al prevenirii cariilor dentare. Din fr. **fluoriser**.

FLUORIZARE, *fluorizări*, s.f. Acțiunea de a *fluoriza* și rezultatul ei. V. **fluoriza**.

FLUOROGRAFIE s.f. Procedeu fotografic de gravură pe sticlă, realizat cu ajutorul acidului fluorhidric. Din fr. **fluorographie**.

FLUOROSCOPIE, *fluoroscops*, s.n. Aparat folosit pentru determinarea vizuală a intensității fluorescenței. ♦ Ecran fluorescent care transformă radiațiile invizibile în radiații vizibile. Din fr. **fluoroscope**.

FLUOROZĂ, *fluoroze*, s.f. Intoxicație cronică cu fluor, provocată de prezența

acestui în cantități prea mari în apă de băut. Din fr. **fluorose**.

FLUORURĂ, *fluoruri*, s.f. Compus al fluorului cu un element chimic sau cu un radical organic; sare a acidului fluorhidric. Din fr. **fluorure**.

FLUORURAT, -Ă, *fluorurați*, -te, adj. (Chim.) Care conține fluor. Din **fluorură**.

FLUVIOMETRIC, -Ă, *fluviometrici*, -ce, adj. Referitor la măsurarea variației debitului și nivelului unei ape curgătoare. Din fr. **fluvimétrique**.

FLUVIOMETRU, *fluviometre*, s.n. Aparat cu care se măsoară variațiile de nivel ale apei unui fluviu. Din fr. **fluvimètre**.

FLUX, *fluxuri*, s.n. 1. Fază de ridicare periodică a nivelului apei oceanelor sau a mărilor deschise, în cadrul fenomenului de maree, sub influența mișcării de rotație a Pământului și a atracției Lunii și a Soarelui.

♦ Fig. Revărsare puternică, șuvoi; val¹, năvală. ♦ *Flux verbal* = afluență (precipitată), torent de cuvinte în vorbirea cuiva. 2. (Fiz.) Curent de particule. ♦ *Flux de căldură* = energie termică transferată dintr-o suprafață dată în unitatea de timp. *Flux luminos* = cantitatea de lumină pe care o emite un izvor de lumină într-o unitate de timp. *Flux electric* = produsul dintre inducția electrică și aria suprafeței perpendiculare pe ea pe care o străbate. *Flux magnetic* = produsul dintre inducția magnetică și aria suprafeței perpendiculare pe ea pe care o străbate. *Densitate de flux* = fluxul raportat la unitatea de arie. 3. (În sintagmele) *Flux tehnologic* = circulația continuă a materiei prime, a semifabricatelor etc. în succesiunea operațiilor dintr-un proces tehnologic. *Producție în flux* = formă de organizare superioară a producției, în cadrul căreia produsele se obțin în condiții de adâncă divizare a procesului tehnologic. *Flux de informație* = raportul dintre cantitatea de informație și timpul în care ea este transmisă. Din fr. **flux**.

FLUXIUNE, *fluxiuni*, s.f. (Med.) Concentrare a sângelui sau a altor lichide în anumite țesuturi, din cauza unei inflamații. *Fluxiune periodică* = numele unei boli de ochi la cai. Din fr. **fluxion**.

FLUXMETRU, *fluxmetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea fluxului luminos sau a fluxului magnetic. Din fr. **fluxmètre**.

FOAIER, *foaiere*, s.n. Încăpere a unui teatru, în afara sălii de spectacol, destinată recreării spectatorilor în timpul pauzelor dintre acte. Din fr. **foyer**.

FOBIE, *fobii*, s.f. Stare patologică de neliniște și de frică obsedantă, lipsită de o cauză obiectivă sau precisă. ♦ Repulsie, antipatie pentru ceva. Din fr. **phobie**.

TEHNOFOBIE s.f. Fobie față de tehnică. - **Tehno**[logie] + **fobie**.

FOBURG, *foburguri* s.n. (Franțuzism) Suburbie Din fr. **faubourg**.

FOC, *focuri*, s.n. Pânză triunghiulară susținută de bompres la prora unei nave. Din fr. **foc**.

FOCAL, -**Ă**, *focali*, -e, adj. (Fiz.) Privitor la focarul lentilelor sau al oglinzilor. ♦ *Distanță focală* = distanța dintre centrul unei lentile și focarul său. Din fr. **focal**.

FOCALIZA, *focalizez*, vb. I. Tranz. A face să treacă printr-un singur punct toate razele unui fascicul. Din fr. **focaliser**.

FOCALIZARE, *focalizări*, s.f. Acțiunea de a focaliza și rezultatul ei. ♦ Concentrarea într-un focar a razelor de unde sau de particule în mișcare. ♦ Operația de reglare a unui instrument optic, astfel ca imaginea să fie văzută clar. V. **focaliza**.

FOCOMELIE, s.f. (Med.) Anomalie congenitală constând în atașarea directă a labelor mâinilor și picioarelor la trunchi. Din fr. **phocomélie**.

FOCOMETRIC, -**Ă**, *focometrici*, -ce, adj. (Fiz.) De focometrie. Din fr. **focométrique**.

FOCOMETRU, *focometre*, s.n. Aparat folosit pentru determinarea poziției focarelor și a punctelor principale ale unei lentile sau ale unei oglinzi. Din fr. **focomètre**.

FOFILA, *fofilez*, vb. I. Refl. A se strecura neobservat, cu dibăcie; a pătrunde, a se introduce undeva pe furiș; *fig.* a obține o situație mai bună prin înșelătorie. ♦ *Fig.* A se sustrage de la o îndatorire; a se eschiva. Din fr. **faufiler**.

FOILETON, *foiletoane*, s.n. Articol (de literatură, de știință, de artă) sau fragment de roman inserat în partea de jos a paginilor unui ziar, unei reviste, etc.; spațiu rezervat în partea de jos a unui ziar pentru o rubrică ce apare cu regularitate cu acest gen de articole. ♦ *Roman-foileton* = roman care se publică pe fragmente într-o serie de numere consecutive ale unui periodic. ♦ Articol de ziar cu caracter satiric care tratează teme de actualitate. Din fr. **feuilleton** (după *foaie*).

MINIFOILETON, *minifoiletoane*, s.n. Microfoileton. - **Mini-** + **foileton**. (după *foaie*).

TELEFOILETON, *telefoiletoane*, s.n. Foileton de televiziune. - **Tele-** + **foileton**.

FOILETONIST, -**Ă**, *foiletoniști*, -ste, s.m. și f. (Rar) Persoană care scrie foiletoane la o gazetă. Din fr. **feuilletoniste** (după *foaie*).

FOILETONISTIC, -**Ă**, adj., s.f. 1. Adj. De foileton. 2. S.f. Arta de a scrie foiletoane. 3. Totalitatea foiletoanelor unui autor. - **Foiletonist** + suf. -*ic*.

FOITAJ, *foitaje*, s.n. Aluat franțuzesc. Din fr. **feuilletage** (după *foaie*).

FOLCLORIC, -**Ă**, *folclorici*, -ce, Adj. Care aparține folclorului, privitor la folclor; folcloristic. Din fr. **folklorique**.

ETNOFOLCLORIC, -**Ă**, *etnofolclorici*, -ce, adj. Privitor la folclorul unui popor. - **Etno**[grafic] + **folcloric**.

FOLCLORIST, -**Ă**, *folcloriști*, -ste, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu culegerea și cu studierea materialului folcloric; specialist în folcloristică. Din fr. **folkloriste**.

FOLIAT, -**Ă**, *foliați*, -te, adj. 1. Care are frunze, cu foi. 2. (Chim.) Dispus în lame subțiri. Din fr. **folié**.

BIFOLIAT, -**Ă**, *bifoliați*, -te, adj. Care are două foliole. - **Bi-** + **foliat**.

FOLIAȚIE, *foliații*, s.f. 1. Mod de așezare a frunzelor în mugure. 2. Proprietate a unor roci de a se desface ușor de pe anumite suprafețe paralele. [Var.: **foliațiune** s.f.] Din fr. **foliation**.

FOLICUL, *foliculi*, s.m. Nume generic dat formațiilor anatomice de dimensiuni reduse în formă de săculeț. Din fr. **folicule**.

FOLICULAR¹ s. m. (peior.) scrib, gazetăraș. Din fr. **folliculaire**.

FOLICULAR², -**Ă** adj. referitor la foliculi. o hormon ~ = foliculină. Din fr. **folliculaire**.

INTERFOLICULAR, -**Ă**, *interfoliculari*, -e, adj. Între (dintre) foliculi. - **Inter-**+**follicular**.

FOLICULĂ, *folicule*, s.f. Fruct uscat de tipul capsulei, format dintr-o singură carpelă îndoită în formă de cornet. Din fr. **folicule**.

POLIFOLICULĂ, *polifolicule*, s.f. (Bot.) Fruct uscat, format din mai multe folicule. - **Poli-** + **foliculă**.

FOLICULINĂ s.f. Hormon secretat de glandele sexuale feminine; preparat medical care conține acest hormon. Din fr. **folliculine**.

FOLICULITĂ, *foliculite*, s.f. Boală de piele caracterizată prin apariția unor bășicuțe pline cu puroi la rădăcina unui fir de păr. Din fr. **folliculite**.

FOLIE, *folii*, s.f. (Fam.) Veselie (zgomotoasă), grozăvie, nebulie (plină de satisfacții); (concr.) lucru grozav, extrem de

plăcut, care produce o impresie vie. Din fr. **folie**.

FOLIU, *folii*, s.n. Curbă geometrică a cărei formă este asemănătoare cu aceea a unei frunze. Din fr. **folium**.

FON, *foni*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru nivelul de intensitate al unui sunet, apreciat după senzația auditivă pe care o produce acesta. Din fr. **phone**.

FONAȚIUNE, *fonațiuni*, s.f. Ansamblul fenomenelor care produc vocea. Din fr. **phonation**.

FONATOR, *fonatoare*, adj.n. (Fon.; în sintagma) *Organ (sau aparat) fonator* = organ (sau aparat) care produce sunetele vorbirii. Din fr. **phonateur**.

FONCIERĂ, *fonciere* s.f. (Înv.) Impozit care se plătea pentru proprietățile agricole. Din fr. **foncière**.

FOND, *fonduri*, s.n. **I. 1.** (În corelație cu *formă*) Conținut. ♦ *Articol de fond* = articol care tratează o problemă actuală importantă; editorial. *Fond lexical principal* sau *fondul principal (de cuvinte)* = partea esențială a vocabularului unei limbi, caracterizată printr-o mare stabilitate, cuprinzând toate cuvintele cu mare frecvență care denumesc, de obicei, noțiuni fundamentale și care sunt, în general, cuvinte vechi, cu numeroase derivate și cu multe expresii și locuțiuni. ♦ Loc. adv. *În fond* = în realitate, de fapt. **2.** Totalitatea trăsăturilor esențiale ale caracterului unei persoane (sub aspectul lor pozitiv). **3.** Culoare de bază a unui tablou, a unei țesături etc. pe care se conturează desenele sau figurile; câmp. ♦ Desen executat pe un suport opac, care servește drept decor în desfășurarea desenelor animate. ♦ Ansamblul desenelor sau ornamentelor care se imprimă cu o culoare mată pe suprafața hârtiei, folosite la tipărirea acțiunilor și a altor acțiuni de valoare. **4.** Nume dat unor probe sportive care se desfășoară pe distanțe mari și care necesită o deosebită rezistență fizică. **5.** (Fiz.) Radiație greu de înlăturat sau inevitabilă, cu caracter parazit, în prezența căreia se efectuează o experiență sau o măsurare. **II. 1.** Valoare materială reprezentată prin bani sau prin alte bunuri economice acumulate sau rezervate pentru un anumit scop. *Fond de acumulare* v. *acumulare*. ♦ Expr. (Fam.) *A fi în fonduri* = a avea bani. **2.** Totalitatea bunurilor sau a valorilor de bază dintr-un domeniu al culturii. ♦ *Fond de cărți* = totalitatea cărților pe care le posedă o bibliotecă. Din fr. **fond**.

FONDIST, -Ă, *fondisti*, -ste, s.m. și f. Sportiv specializat în probele atletice de fond (**I 4**) - **Fond** + suf. -ist.

SEMIFOND s.n. Alergare de viteză și de rezistență pe distanțe medii. Din **semi-** + **fond**, după fr. *demi-fond*.

FONDANT, -Ă, *fondanți*, -te, adj., subst. **1.** Adj. Care se moaie, care se topește ușor. **2.** S.m. Substanță sau amestec de substanțe care se adaugă la topirea unui amestec de materiale pentru a coborî punctul de topire al acestora sau pentru a separa impuritățile, formând cu acestea o zgură la suprafața topiturii. **3.** S.f. Bomboană preparată dintr-o umplutură moale cu nucă, zahăr, diferite arome etc., acoperită cu o glazură asemănătoare cu șerbetul. ♦ (Adjectival) *Bomboană fondantă*. **4.** S.m. Medicament care ajută la reducerea unei inflamații. Din fr. **fondant**.

FONDATOR, -OARE, *fondatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care fundează ceva: întemeietor, ctitor. [Var.: **fundator**, -oare adj., s.m. și f.] - Dir fr. **fondeur**.

FONDU, *fonduri*, s.n. Procedeu cinematografic constând din întunecarea continuă a imaginii la sfârșitul unui cadru sau din apariția continuă a imaginii din întuneric. Din fr. **fondus**.

FONEM, *foneme*, s.n. Cea mai mică unitate sonoră a limbii, care are funcțiunea de a diferenția cuvintele între ele, precum și formele gramaticale ale aceluiași cuvânt. ♦ (În trecut) Sunet. Din fr. **phonème**.

FONEMATIC, -Ă, *fonematici*, -ce, adj. Fonologic. Din fr. **phonématique**.

FONEMIC, -Ă, *fonemici*, -ce, adj. (Lingv.) Privitor la fonem. Din fr. **phonémique**.

FONETIC, -Ă, *fonetici*, -ce, s.f., adj. **1.** Ramură a lingvisticii care studiază producerea, transmiterea, audiția și evoluția sunetelor limbajului articulat. ♦ *Fonetica generală* = ramură a foneticii care studiază sunetele în general, fără să se oprească la o limbă anumită. *Fonetica descriptivă* (sau *statică*) = ramură a foneticii care se ocupă de descrierea și clasificarea sunetelor vorbirii în general sau ale unei limbi anumite într-o perioadă determinată. *Fonetica istorică* (sau *evolutivă*) = ramură a foneticii care studiază sunetele unei limbi sau ale unui grup de limbi înrudite în dezvoltarea lor, încercând să stabilească legile după care au loc modificările fonetice. *Fonetica experimentală* (sau *instrumentală*) = ramură a foneticii care studiază sunetele articulate cu ajutorul unor aparate speciale și al unor mijloace tehnice. *Fonetica sintactică* = studiul modificărilor

fonetice suferite de un cuvânt sub influența cuvintelor vecine cu care se găsește în relații sintactice. *Fonetică funcțională* = fonologie. **2.** Adj. Relativ la sunetele unei limbi; care ține de fonetică (**1**), privitor la fonetică. ♦ *Ortografie fonetică* = ortografie bazată pe principiul scrierii cuvintelor după cum se pronunță. Din fr. **phonétique**.

FONETIST, -Ă, *fonetiști, -ste*, s.m. și f. **1.** Fonetician. **2.** Adept al ortografiei fonetice. - **Fonet[ic]ă** + suf. -ist.

FONETICIAN, -Ă, *foneticieni, -e*, s.m. și f. Persoană specializată în fonetică; fonetist. Din fr. **phonéticien**.

FONETISM, *fonetisme*, s.n. **1.** Totalitatea sunetelor unui sistem fonetic. **2.** Mod specific de a pronunța un anumit sunet sau un cuvânt. Din fr. **phonétisme**.

FONIATRIE, s.f. Disciplină medicală care studiază tulburările și afecțiunile vocii. Din fr. **phoniatrie**.

FONIATRU, -Ă, *foniatru, -e*, s.m. și f. Specialist în foniatrie. Din fr. **phoniatre**.

FONIC, -Ă, *fonici, -e*, adj. **1.** Construit din sunete; privitor la sunete. **2.** (Despre consoane) Care se pronunță cu vibrarea coardelor vocale; sonor. Din fr. **phonique**.

ANTIFONIC, -Ă, *antifonici, ce*, adj. (Despre materiale) Care atenuează zgomotul; antizgomot. - **Anti-** + **fonic**.

FONOIZOLANT, -Ă, *fonoizolanți, -te*, adj. Care izolează fonic. - **Fon[ic]** + **izolant**.

FONOIZOLARE, *fonoizolări*, s.f. Izolare fonică. - **Fon[ic]** + **izolare**.

FONIE, s.f. (Rar) Calitate a sunetelor limbii rezultată din vibrarea coardelor vocale în timpul emisiunii lor; sonoritate (a sunetelor limbii). Din fr. **phonie**.

FONOCARDIOGRAF, *fonocardiografe*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia vibrațiile sonore ale inimii sunt transformate în semnale electromagnetice. Din fr. **phonocardiographe**.

FONOCARDIOGRAMĂ, *fonocardiograme*, s.f. Înregistrare grafică a zgomotelor inimii cu ajutorul fonocardiografului. Din fr. **phonocardiogramme**.

FONOGRAF, *fonografe*, s.n. Aparat folosit pentru înregistrarea și reproducerea mecanică a sunetelor. Din fr. **phonographe**.

FONOGRAFIC, -Ă, *fonografici, -ce*, adj. Referitor la fonograf. Din fr. **phonographique**.

FONOGRAMA, *fonograme*, s.f. Mesaj transmis prin telefon și înregistrat automat sau în scris. ♦ Înregistrare a unor vibrații

sonore pe bandă de hârtie fotografică, bandă de magnetofon, disc, peliculă cinematografică etc. cu mijloace electrice, mecanice, etc. Din fr. **phonogramme**.

FONOGRAMIC, -Ă, *fonogramici, -ce*, adj. Care ține de fonogramă, privitor la fonogramă; constituit din fonograme. -

Fonogramă + suf. -ic.

FONOLOGIC, -Ă, *fonologici, -ce*, adj. Care ține de fonologie sau de foneme, privitor la fonologie; fonematic. Din fr. **phonologique**.

FONOLOGIE s.f. Ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul sunetelor limbii din punctul de vedere al valorii lor funcționale, stabilind sistemele de foneme ale unui idiom și caracterul diferitelor variante; fonetică funcțională. ♦ (Inv.) Fonetică. Din fr. **phonologie**.

FONOMETRIC, -Ă, *fonometrici, -ce*, adj. De fonometrie. Din fr. **phonométrique**.

FONOMETRIE, *fonometrii*, s.f. Măsurare a intensității sunetelor. Din fr. **phonométrie**.

FONOMETRU, *fonometre*, s.n. Instrument folosit pentru măsurarea intensității sunetelor. Din fr. **phonomètre**.

FONON, *fononi*, s.m. Particulă fictivă asociată vibrațiilor care se propagă prin masa unui corp cristalin, având frecvențe comparabile cu cele ale sunetelor. - Cf. fr. **phoné**.

FONOTECĂ, *fonoteci*, s.f. **1.** Colecție de înregistrări sonore pe discuri, pe benzi de magnetofon etc., care se folosește la sonorizarea unor producții artistice (în cinematografie, televiziune, etc.). **2.** Mobilă sau încăpere special amenajată în care este depozitată o astfel de colecție. Din fr. **phonothèque**.

FONOTECARE, *fonotecări*, s.f. Selecționare și racordare a părților utile ale fonogramelor înregistrate pe bandă de magnetofon sau pe film cinematografic. Din **fonotecă**.

FONTĂ, *fonte*, s.f. Aliaj de fier, de carbon și de alte elemente, produs în furnale înalte; tuci. Din fr. **fonte**.

FORABIL, -Ă, *forabili, -e*, adj. (Despre roci) Care poate fi forat (ușor); care poate fi dislocat prin foraj. Din fr. **forable**.

FORABILITATE s.f. Proprietate a rocilor de a fi ușor dislocate prin forare. Din fr. **forabilité**.

FORBAN, *forbani*, s.m. (Rar) Pirat, corsar; om care nu respectă nici o lege. ♦ *Forban literar* = plagiator. Din fr. **forban**.

FORCEPS, *forcepsuri*, s.n. Instrument de obstetrică în formă de clește, care servește,

în cazul nașterilor grele, la scoaterea copilului viu din pânțele mamei. Din fr. **forceps**.

FORESTIER, -Ă, *forestieri*, -e, adj. Privitor la păduri; de pădure; în legătură cu exploatarea de păduri; silvic. ◇ *Perdea forestieră* = plantă de pădure, îngustă și lungă, destinată mai ales prevenirii și combaterii procesului de eroziune. Din fr. **forestier**.

FOREZĂ, *foreze*, s.f. Mașină de forat. Din fr. **foreuse**.

FOREZIE, *forezii*, s.f. Transportare a indivizilor unei specii de către indivizii altei specii, fără ca între cele două organisme să existe relații de parazitism. Din fr. **phorésie**.

FORFETAR, -Ă, *forfetari*, -e, adj. (Despre tarife, taxe, impozite etc.) Care este dinainte stabilit la o sumă globală și invariabilă. Din fr. **forfaitaire**.

FORJA, *forjez*, vb. I. Tranz. A lucra, a prelucra un metal sau un aliaj prin deformare plastică, la cald sau la rece, cu ajutorul unui ciocan sau al unei prese. Din fr. **forger**.

FORJAT, -Ă, *forjați*, -te, adj. (Despre metale sau aliaje) Lucrat prin forjare. ◇ *Fier forjat* = oțel lucrat cu ciocanul în diferite forme și întrebuințat în ornamentație. V. **forja**.

PREFORJARE, *preforjări*, s.f. Operație de forjare preliminară, aplicată unei piese înainte de a i se da forma definitivă. - **Pre-** + **forjare**.

FORJABIL, -Ă, *forjabili*, -e, adj. (Despre metale sau aliaje) Care poate fi forjat. Din fr. **forgeable**.

FORJABILITATE s.f. Proprietate a unui metal sau a unui aliaj metalic de a se deforma plastic la cald sau la rece sub acțiunea unor forțe de lovire (ciocan) sau de presare. Din **forjabil** + suf. *-itate*.

FORJĂ, *forje*, s.f. 1. Instalație simplă, fixă sau mobilă, pentru încălzirea metalelor în vederea forjării lor la cald. ◇ *Forjă de câmp* = forjă portativă cu vatră de fontă și cu un ventilator acționat cu piciorul prin intermediul unei pedale. 2. Cantitate de metal care se încălzește o dată la forjă (1). 3. Forjărie. Din fr. **forge**.

FORJAR, *forjari*, s.m. Muncitor calificat care lucrează la forjare. - **Forjă** + suf. *-ar*.

FORJĂRIE, *forjării*, s.f. Atelier în care se execută operații de forjare, prin deformare plastică, la cald sau la rece; forjă (3). [Var.: **forjerie** s.f.] - **Forjă** + suf. *-ărie*. Cf. fr. *forgerie*.

FORJOR, *forjori*, s.m. Muncitor care lucrează la forjă (1); p. gener. fierar. Din fr. **forgeur**.

FORMALDEHIDĂ, *formaldehide*, s.f. Produs gazos obținut prin dehidrogenarea alcoolului metilic, întrebuințat la fabricarea rășinilor, a unor coloranți, medicamente, explozive, tananți, ca dezinfectant etc.; aldehidă formică. Din fr. **formaldéhyde**.

FORMALINĂ, *formaline*, s.f. (Farm.) Formol. Din fr. **formaline**.

FORMALISM s.n. 1. Orientare în artă, estetică, muzică, literatură care rupe forma de conținut, tinzând să supraaprecieze forma operei de artă în dauna conținutului, să considere forma un scop în sine și nu ca expresie a conținutului. 2. Atitudine caracterizată prin respectarea strictă a formei în dauna fondului problemelor. ♦ Atitudine conformistă, exagerat de protocolară. Din fr. **formalisme**.

FORMALIST, -Ă, *formaliști*, -ste, s.m. și f., adj. 1. Persoană care dă dovadă de formalism (1). 2. (Persoană) a cărei activitate este pătrunsă de formalism (2). ♦ (Persoană) care adoptă în relațiile sale o atitudine de politețe protocolară, ceremonioasă, exagerată și uneori nesinceră. Din fr. **formaliste**.

FORMALITATE, *formalități*, s.f. Condiție de formă impusă de o dispoziție legală pentru îndeplinirea și valabilitatea unui act juridic. ♦ Cerință impusă de regulile de politețe. Din fr. **formalité**.

FORMALIZA, *formalizez*, vb. I. 1. Tranz. A realiza o formalizare. 2. Refl. A se supăra, a se simți jignit de nerespectarea unor reguli (neînsemnate) de politețe. Din fr. **formaliser**.

FORMALIZARE, *formalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *formaliza* și rezultatul ei. 1. (Log.) Procedeu prin care se dau regulile de formare a enunțurilor și de derivare a lor unele din altele. 2. Supărare, jignire pricinuită de nerespectarea unor reguli (neînsemnate) de politețe. V. **formaliza**.

FORMANT, *formanți*, s.m. (Fon.) Zonă de maximă relevanță a unui spectru acustic. ♦ (Fon.) Zonă de armonice amplificate prin rezonanța cavităților supraglotice, definitorii pentru formarea timbrului vocalic. Din fr. **formante**.

FORMAT, *formate*, s.n. Ansamblul dimensiunilor care caracterizează forma și mărimea unui corp plat; p. gener. dimensiune. ♦ Totalitatea dimensiunilor unei tipărituri în funcție de modul în care sunt împărțite colile de tipar care o

alcătuiesc; dimensiunile zăului pe o pagină. Din fr. **format**.

FORMATIV, -Ă, *formativi*, -e, adj. Care formează aptitudini, deprinderi prin educație. Din fr. **formatif**.

FORMIAT, *formiați*, s.m. Sare a acidului formic. Din fr. **formiate**.

FORMIC, -Ă, *formici*, -ce, adj. (În sintagmele) *Acid formic* = acid organic corosiv, lichid, incolor, volatil, care se găsește în corpul furnicilor roșii, în frunzele de urzică etc. și care se prepară și pe cale chimică, având întrebuințări în industria textilă, farmaceutică și în tăbăcărie. *Aldehidă formică* v. *aldehidă*. Din fr. **formique**.

FORMOL s.n. Soluție apoasă de formaldehidă, întrebuințată ca dezinfectant și ca antiseptic; formalină. Din fr. **formol**.

FORMOLIZA, *formolizez*, vb. I. Tranz. 1. A dezinfecta cu formol. 2. A fixa țesuturile animale cu formol. Din fr. **formol**.

FORMOLIZARE, *formolizări*, s.f. 1. Dezinfectare cu formol a unei încăperi și a obiectelor contaminate cu microorganisme patogene. 2. Tratare a unui cadavru cu o soluție de formol pentru a conserva structura celulelor, a țesuturilor și a organelor. V. **formoliza**.

FORMULA, *formulez*, vb. I. Tranz. A da o formă precisă unui gând, unei idei, unei hotărâri etc., a exprima prin cuvinte. Din fr. **formuler**.

FORMULARE, *formulări*, s.f. Acțiunea de a formula și rezultatul ei. V. **Formula**.

REFORMULA, *reformulez*, vb. I. Tranz. A formula din nou (în alți termeni). - **Re-** + **formula**.

REFORMULARE, *reformulări*, s.f. Acțiunea de a reformula și rezultatul ei. V. **reformula**.

REFORMULAT, -Ă, *reformulați*, -te, adj. Care a fost formulat din nou (în alți termeni). V. **reformula**.

FORMULAR, *formulare*, s.n. 1. Imprimat cu mai multe spații albe, care se completează în vederea întocmirii unui act, a unui tabel, etc. 2. Broșură sau volum care cuprinde formulele uzuale dintr-o ramură a științei; culegere de formule. Din fr. **formulaire**.

FORMULARISTIC, -Ă, *formularistici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Cu formular (1); de formular (1). 2. Activitate legată de realizarea și folosirea formularelor. - **Formular** + suf. -istic.

FORT, *forturi*, s.n. Lucrare de fortificație construită din zidărie, cu contur poligonal, care face parte dintr-un sistem de întărituri și care este menită să apere un centru important sau o linie strategică. Din fr. **fort**. **FORTAMENTE** adv. În chip necesar; obligatoriu; forțat. Din fr. **forcément**. Cf. it. **forzatamente**.

FORTĂREȚĂ, *fortărețe*, s.f. Loc important din punct de vedere militar, puternic întărit, pregătit pentru apărare de lungă durată în caz de asediu. ◇ *Fortăreță zburătoare* = denumire dată în timpul celui de al doilea război mondial unor avioane de bombardament foarte mari. - După fr. **forteresse**.

FORTIFIANT, -Ă, *fortifianti*, -te, adj., s.n. (Medicament) întăritor; tonic. Din fr. **fortifiant**.

FOSETĂ, *fosete*, s.f. (Anat.) Gropiță (2). Din fr. **fosse**.

FOSFAT, *fosfați*, s.m. Nume generic dat sărurilor acidului fosforic rezultate prin reacția acestuia cu o bază. ◇ *Fosfat de calciu* = sare de calciu a acidului fosforic, folosită ca îngrășământ agricol. *Fosfat de sodiu* = sare de sodiu a acidului fosforic, întrebuințată la dedurizarea apei și în analize chimice. Din fr. **phosphate**.

FOSFATA, *fosfatez*, vb. I. Tranz. 1. A îngrășa cu fosfați terenurile de cultură.

2. A adăuga fosfat de calciu în mustul de struguri, pentru a activa fermentația și pentru a mări procentul de alcool în vin. 3. A acoperi obiectele de oțel sau de fontă cu un strat de fosfat cristalin (pentru a le proteja contra agenților corosivi). Din **fosfat**. Cf. fr. **phosphater**.

FOSFATARE, *fosfatări*, s.f. Acțiunea de a fosfata și rezultatul ei. V. **fosfata**.

FOSFATAZĂ, *fosfataze*, s.f. Enzimă care participă la toate procesele organice fundamentale. Din fr. **phosphatase**.

FOSFATIC, -Ă, *fosfatici*, -ce, adj. (Chim.) Cu fosfat. Din fr. **phosphatique**.

FOSFATIDA, *fosfatide*, s.f. Substanță din clasa lipidelor în a cărei moleculă intră fosforul, prezentă mai ales în țesutul nervos. Din fr. **phosphatide**.

FOSFENĂ, *fosfene*, s.f. Senzație care apare sub forma unor puncte luminoase atunci când închidem ochii și apăsăm cu degetele pe pleoape. Din fr. **phosphène**.

FOSFIT, *fosfiți*, s.m. Sare a acidului fosforos. Din fr. **phosphite**.

FOSFOR s.n. Element chimic otrăvitor, ușor inflamabil, care se găsește în natură numai în compuși. Din fr. **phosphore**.

FOSFORAT, -Ă, *fosforați*, -te, adj. Care conține fosfor. Din fr. **phosphoré**.

FOSFORESCENT, -A, *fosforescenți*, -te, adj. Care poate produce fosforescență. Din fr. **phosphorescent**.

FOSFORESCENȚĂ, *fosforescențe*, s.f. Proprietate a unor compuși chimici de a emite lumină când absorb sau după ce au absorbit radiații luminoase ultraviolete sau corpusculare; calitatea de a lumina în întuneric; *p. ext.* sclipire. Din fr. **phosphorescence**.

FOSFORIC, -Ă, *fosforici*, -ce, adj. 1. (În sintagma) *Acid fosforic* = acid oxigenat al fosforului, întrebuințat la obținerea de îngrășăminte mixte, la acidularea unor băuturi răcoritoare etc. 2. Fig. Luminos, strălucitor, fosforescent. Din fr. **phosphorique**.

FOSFORISM s.n. Intoxicație cronică cu fosfor, caracterizată prin aceea că oasele devin fărâmițoase și se fracturează ușor. Din fr. **phosphorisme**.

FOSFORIT, *fosforite*, s.n. Fosfat natural de calciu, folosit la prepararea îngrășămintelor. Din fr. **phosphorite**.

FOSFOROS, -OASA, *fosforoși*, -oase, adj. (În sintagmele) *Acid fosforos* = acid anorganic al fosforului, solubil în apă, în alcool și în eter, care conține mai puțin oxigen decât acidul fosforic și care este întrebuințat ca reducător puternic în chimia analitică. *Anhidridă fosforoasă* = trioxid de fosfor. Din fr. **phosphoreux**.

FOSFOROSCOPI, *fosforoscoape*, s.n. Instrument pentru măsurarea duratei de emisie a luminii prin fosforescență. Din fr. **phosphoroscope**.

FOSFURĂ, *fosfuri*, s.f. Combinație a fosforului cu un metal, folosită la combaterea rozătoarelor. Din fr. **phosphure**.

FOSGEN s.n. Compus chimic sub formă de gaz incolor, ușor lichefiabil, cu miros sufocant, puternic iritant al ochilor, foarte otrăvitor, întrebuințat în industria coloranților, medicamentelor etc. și ca gaz de luptă. Din fr. **phosgène**.

FOSILIFER, -A, *fosiliferi*, -e, adj. (Geol.; despre roci) Cu fosile. Din fr. **fossilifère**.

FOSILIZA, *fosilizez*, vb. I. Refl. (Adesea fig.) A se transforma în fosilă. Din fr. **fossiliser**.

FOSILIZARE, *fosilizări*, s.f. Acțiunea de a se fosiliza și rezultatul ei; ansamblu de fenomene fizice, chimice și biologice care intervin după moartea unui organism și care fac posibilă

conservarea lui în straturile geologice. V. **fosiliza**.

FOSTERIT, *fosterite*, s.n. Grup de rășini folosit la impregnarea izolației înfășurărilor electrice. Din fr. **fostérite**.

FOT, *foți*, s.m. Unitate de măsură a iluminării, reprezentând iluminarea unei suprafețe de un centimetru pătrat care primește fluxul de un lumen repartizat uniform. Din fr. **phot**.

FOTO- Element de compunere cu sensul "al luminii, datorită luminii" sau "fotografic", servind la formarea unor substantive. Din fr. **photo-**.

FOTOBIOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază efectele luminii asupra organismelor vii. Din fr. **photobiologie**.

FOTOCARTOGRAF, *fotocartografe*, Aparat fotogrammetric folosit pentru realizarea automată a hărților pe bază de fotograme. Din fr. **photocartographe**.

FOTOCARTOGRAFIERE, *fotocartografieri*, s.f. Întocmire de hărți cu ajutorul fotogramelor. - De la **fotocartograf**.

FOTOCATALIZĂ, *fotocatalize*, s.f. Cataliză selectivă produsă de lumină. Din fr. **photocatalyse**.

FOTOCATOD, *fotocatozi*, s.m. Catod a cărui emisie de electroni se face prin efect fotoelectric. Din fr. **photocatode**.

FOTOCELULĂ, *fotocelule*, s.f. Celulă fotoelectrică. Din fr. **photocellule**.

FOTOCERAMICĂ s.f. Aplicare de ornamente pe articole de porțelan cu ajutorul fotografierii speciale. Din fr. **photocéramique**.

FOTOCIMIC, -Ă, *fotochimici*, -ce, adj. Care ține de fotochimie, relativ la reacțiile chimice ale luminii ◇ *Reacție fotochimică* = transformare chimică a substanțelor care are loc sub acțiunea luminii. Din fr. **photochimique**.

FOTOCHIMIE s.f. Parte a chimiei care se ocupă cu studiul reacțiilor chimice declanșate, ajutate sau accelerate de lumină. Din fr. **photochimie**.

FOTOCOLOGAFIE, *fotocolografii*, s.f. Procedeu de tipărire la care se folosește ca formă de tipar un strat de gelatină sensibilizat la acțiunea luminii și transformat într-un clișeu imprimabil prin reproducere fotomecanică; heliotipie. Din fr. **photocollographie**.

FOTOCOLORIMETRU, *fotocolorimetre*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se analizează calitatea coloranților. Din fr. **photocolorimètre**.

FOTOCONDUCTIBILITATE, s.f. Conductibilitate electrică a semiconductoarelor, produsă prin iluminarea suprafeței acestora; fotoconducție, fotoconductivitate, efect fotoconductiv. Din fr. **photoconductibilité**.

FOTOCONDUCTIE s.f. Fotoconductibilitate. Din fr. **photoconduction**.

FOTOCONDUCTIV adj. (În sintagmă) *Efect fotoconductiv* = fotoconductibilitate. Din fr. **photoconductif**.

FOTOCONDUCTIVITATE s.f. (Fiz.) Fotoconductibilitate. Din fr. **photoconductivité**.

FOTOCOPIE, *fotocopii*, s.f. Copie fotografică (pozitiv, mai rar negativ) a unui document, text, a unei fotografii, fotograme etc. Din fr. **photocopie**.

FOTOCROM, -**Ă** adj. (despre corpuri) care își schimbă culoarea sub acțiunea luminii; fotocromatic. Din fr. **photochrome**.

FOTOCROMATIC, -**Ă**, *fotocromatici, -ce*, adj. Fotocrom. - **Fotocrom** + suf. -*atic*.

FOTOCROMIE, *fotocromii*, s.f. (Impr.) Fotografie în culori. Din fr. **photochromie**.

FOTOCROMOGRAFIE s.f. 1. Procedeu de fotografiere în culori sau de reproducere fotografică a tablourilor în culori. 2. Fotografie obținută prin acest procedeu. Din fr. **photochromographie**.

FOTOCROMOTIPOGRAFIE s.f. 1. Procedeu de reproducere a culorilor pentru ilustrarea cărților, revistelor, afişelor etc. Din fr. **photochromotypographie**.

FOTOCROMOXILOGRAFIE, *fotocromoxilografii*, s.f. Procedeu de tipărire multicoloră cu clișee gravate în lemn, care sunt confecționate prin reproducere fotografică. ♦ Stampă colorată obținută prin acest procedeu. Din fr. **photochromoxilographie**.

FOTOCRONOGRAF, *fotocronografe*, s.n. Aparat fotografic folosit la înregistrarea automată a fotografiilor luate în serie. Din fr. **photochronographe**.

FOTOCUPLOR, *fotocuploare*, s.n. (Electron.) Optocuplor. Din fr. **photocoupleur**.

FOTODERMATOZĂ, *fotodermatoze*, s.f. Boală de piele provocată de expunerea pielii la razele solare. Din fr. **photodermatose**.

FOTODIODĂ, *fotodiode*, s.f. 1. Diodă a cărei funcționare este dependentă de intensitatea fluxului luminos care cade asupra sa. 2. Celulă fotoelectrică. Din fr. **photodiode**.

FOTOELASTICIMETRIE s.f. (Fiz.) Metodă de măsurare optică a tensiunilor din masa unui corp. Din fr. **photoélasticimétrie**.

FOTOELASTICIMETRU, *fotoelasticimetre*, s.n. (Fiz.) Aparat folosit în fotoelasticimetrie. Din fr. **photoélasticimètre**.

FOTOELASTICITATE s.f. (Fiz.) Proprietate a unor materiale transparente de a-și modifica indicele de refracție sub acțiunea deformațiilor elastice. Din fr. **photoélasticité**.

FOTOELECTRICITATE s.f. Fenomen datorită căruia un material emite electroni când cade pe el lumina. ♦ Disciplină care se ocupă cu studiul fenomenelor fotoelectrice. Din fr. **photoélectricité**.

FOTOELECTRON, *fotoelectroni*, s.m. Electron emis prin efect fotoelectric. Din fr. **photoélectron**.

FOTOELEMENT, *fotoelemente*, s.n. Aparat care emite un curent electric de intensitate variabilă în raport cu lumina care cade pe el; pilă sau celulă fotovoltică. Din fr. **photo-élément**.

FOTOENERGETICĂ s.f. Ramură a biologiei care studiază influența energiei radiante a soarelui asupra activității vitale a organismelor vegetale și animale. Din fr. **photoénergétique**.

FOTOFOBIE, *fotofobii*, s.f. Aversie pentru lumină, ca urmare a unei hipersensibilități a ochiului față de lumină, constituind simptomul unei boli de ochi. Din fr. **photophobie**.

FOTOFOB, -**Ă**, *fotofobi, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de fotofobie. Din **fotofobie** (derivat regresiv).

FOTOFON, *fotofoane*, s.n. Aparat care transmite sunetele prin intermediul unei raze de lumină. Din fr. **photophone**.

FOTOFONIE s.f. Transmitere a sunetelor prin intermediul razelor luminoase. Din fr. **photophonie**.

FOTOFOR, -**Ă**, *fotofori, -e*, adj. Care poartă, care are o sursă de lumină. Din fr. **photophore**.

FOTOFOREZĂ, *fotoforeze*, s.f. Mișcare a particulelor microscopice sub acțiunea unei iluminări puternice. Din fr. **photophorèse**.

FOTOGEN, -**Ă**, *fotogeni, -e*, adj. Care produce și răspândește lumină. Din fr. **photogène**.

FOTOGENIC, -**Ă**, *fotogenici, -ce*, adj. Care impresionează bine placa fotografică. ♦ (Despre oameni) Care are calități potrivite

pentru a fi reproduse în mod avantajos în fotografie sau în film. Din fr. **photogénique**.

FOTOGENIE s.f. Însuşirea de a fi fotogenic. Din fr. **photogénie**.

FOTOGRAF, -A, *fotografi*, e, s.m. şi f. Persoană care se ocupă cu fotografierea; specialist în tehnica fotografică. Din fr. **photographe**.

FOTOGRAFIA, *fotografiez*, vb. I. Tranz. A fixa imaginea unui obiect, a unei persoane, a unui peisaj etc. pe o placă sau pe o hârtie fotografică sensibilă cu ajutorul unui aparat fotografic; a realiza o fotografie. Din fr. **photographier**.

FOTOGRAFIAT¹ s.n. Faptul de a *fotografia*. V. **fotografia**.

FOTOGRAFIAT², -Ă, *fotografiaţi*, -te, adj. Reprodus prin procedee fotografice, a cărui imagine a fost fixată prin fotografie. V. **fotografia**.

FOTOGRAFIERE, *fotografieri*, s.f. Acţiunea de a *fotografia* şi rezultatul ei. V. **fotografia**.

FOTOGRAFIC, -Ă, *fotografici*, -ce, adj. Care ţine de fotografie, privitor la fotografie; care serveşte pentru a fotografia. ♦ *Hârtie fotografică* = hârtie specială acoperită cu un strat sensibil la acţiunea radiaţiilor luminoase, pe care se obţin copiile fotografice pozitive prin copierea negativelor. *Aparat fotografic* = dispozitiv optic (format din obiectiv, diafragmă, obturator, declanşator, cameră obscură, caseta filmului, vizor etc.) cu ajutorul căruia se fotografiază. ♦ Obţinut pe cale fotografică. Din fr. **photographique**.

FOTOGRAFIE, *fotografii*, 1. Imagine pozitivă a unei fiinţe, a unui obiect, a unui peisaj etc. fixată pe hârtie fotografică şi obţinută prin fotografiere. ♦ Tehnica fotografierii. 2. (Cin.: în sintagma) *Fotografie de platou* = fotografie (1) executată în timpul realizării unui film pentru asigurarea racordului dintre cadre şi secvenţe, pentru publicitate etc. Din fr. **photographie**.

FOTOGRAMĂ, *fotograme*, s.f. 1. Fotografie specială (luată din avion sau din puncte înalte), care îndeplineşte condiţia de a oferi o perspectivă centrală, pe baza căreia se pot face măsurători precise asupra obiectului a cărui imagine o reproduce şi care se foloseşte mai ales în topografie şi în cartografie. 2. Porţiune a unei pelicule cinematografice care conţine o imagine (statică) completă. Din fr. **photogramme**.

FOTOGRAMMETRIC, -Ă, *fotogrammetrici*, -ce, adj. Care aparţine

fotogrammetriei, care se referă la fotogrammetrie. Din fr. **photogramme**.

FOTOGRAMMETRIE s.f. Ramură a topografiei care se ocupă cu studierea principiilor, metodelor şi procedeelelor de determinare a formei şi a dimensiunilor obiectelor pe baza fotogramelor. Din fr. **photogrammétrie**.

FOTOLITOGRAFIC, -Ă, *fotolitografici*, -ce, adj. Care aparţine fotolitografiei, referitor la fotolitografie. Din fr. **photolithographique**.

FOTOLITOGRAFIE, (2) *fotolitografii*, s.f. 1. Metodă de reproducere a hârtilor şi a figurilor desenate constând în trecerea desenului pe o piatră litografică, prin intermediul unei hârtii speciale. 2. Imagine reprodusă prin această metodă. Din fr. **photolithographie**.

FOTOLIU, *folotii*, s.n. Scaun mare, de obicei capitonat, cu spătar şi rezemători pentru braţe. ♦ *Fotoliu-pat* = fotoliu extensibil care se poate transforma în pat. ♦ Loc situat în prima jumătate a unei săli de spectacol. ♦ *Fotoliu de orchestră* = loc în primele rânduri într-o sală de spectacol. [Var.: (rar) **folot** s.n.] Din fr. **fauteuil**. Cf. pol. **folel**.

FOTOLIZA, *folotize*, s.f. Descompunere chimică a unor substanţe sub acţiunea luminii. Din fr. **photolyse**.

FOTOLUMINESCENT, -Ă, *fotoluminescenţi*, -te, adj. Cu fotoluminescenţă. Din fr.

photoluminescent
FOTOLUMINESCENTĂ,

fotoluminescenţe, s.f. (Fiz.) Denumire comună dată fluorescenţei, fosforescenţei şi altor fenomene asemănătoare, în care se produce o emisiune de lumină prin iluminarea prealabilă a substanţei emiţitoare sau prin iradierea ei cu radiaţii ultraviolete ori cu raze X. Din fr.

photoluminescence.

FOTOMECANICĂ, *fotomecanice*, adj., s.f. 1. Adj. (În sintagma) *Reproducere fotomecanică* = procedeu de imprimare în care se folosesc şi clişee fotosensibile. 2. S.f. Tipărire făcută prin fotografierea planşei tipografice. Din fr.

photomécanique.

FOTOMETALOGRAFIE, *fotometalografii*, s.f. Procedeu de imprimare a hârtilor şi desenelor, constând în transpunerea acestora pe o placă de zinc sensibilizată. Din fr. **photométallographie**.

FOTOMETALOGRAFIST, -Ă, *fotometalografişti*, -ste, s.m. şi f.

Specialist în fotometalografie. -

Fotometalografie + suf. -ist.

FOTOMETRIC, -Ă, *fotometrici*, -ce, adj. Care se referă la fotometrie; considerat din punctul de vedere al fotometriei; al fotometrului. Din fr. **photométrique**.

FOTOMETRIE s.f. Parte a opticii care se ocupă cu măsurarea intensității surselor de lumină, a iluminării etc. Din fr. **photométrie**.

FOTOMETRU, *fotometre*, s.n. Instrument care servește la măsurarea intensității surselor de lumină. Din fr. **photomètre**

FOTOMICROGRAFIE, *fotomicrografii*, s.f. Microfotografie. Din fr. **photomicrographie**.

FOTOMICROSCOPIE, *fotomicroscopii*, s.f. Înregistrare fotografică a preparatelor microscopice. Din fr. **photomicroscopie**.

FOTOMONTAJ, *fotomontaje*, s.n. 1. Ansamblu de fotografii și de fragmente de fotografii reunite cu scopul de a obține un nou clișeu fotografic. 2. Mijloc de agitație vizuală care constă dintr-o serie de fotografii și de ilustrații aranjate pe un panou, spre a ilustra un subiect sau o problemă. Din fr. **photomontage**.

FOTOMULTPLICATOR,

fotomultiplicatoare, s.n. Dispozitiv pentru multiplicarea impulsurilor luminoase și pentru transformarea acestora în impulsuri electrice. Din fr. **photomultiplicateur**.

FOTON, *fotoni*, s.m. (Fiz.) Particulă elementară a radiației electromagnetice care posedă energie și impuls și care nu poate exista în stare de repaus. Din fr. **photon**.

FOTONASTIE, *fotonastii*, s.f. Mișcare a petalelor sau a frunzelor provocată de variația intensității luminii. Din fr. **photonastie**.

FOTONIC, -Ă, *fotonici*, -ce, adj. (Fiz.) De foton. Din fr. **photonique**.

FOTOPERIODISM s.n. Ansamblu de reacții ale plantelor față de lungimea zilelor. Din fr. **photopériodisme**.

FOTOPILĂ, *fotopile*, s.f. (Elt.) Fotoelement. Din fr. **photopile**.

FOTOREACȚIE, *fotoreacții*, s.f. Reacție chimică efectuată sub acțiunea luminii. Din fr. **photoréaction**.

FOTORECEPTOR, *fotoreceptori*, s.m. (Biol.) Celulă cu pigmenți fotosensibili. Din fr. **photorécepteur**.

FOTOREZISTIV, -Ă, *fotorezistivi*, -e, adj. Care se referă la dependența rezistenței electrice a conductoarelor sau semiconductoarelor de iluminarea suprafeței lor. Din fr. **photoresistif**.

FOTOSCULPTURĂ, *fotosculpturi*, s.f. Procedeu de executare a statuilor, a busturilor etc., înregistrându-se fotografic din mai multe părți conturul corpului de sculptat și reproducându-se mecanic acest contur în material plastic. ♦ Sculptură realizată prin acest procedeu. Din fr. **photosculpture**.

FOTOSENSIBIL, -Ă, *fotosensibili*, -e, adj. (Despre substanțe sau materiale) Care este sensibil la lumină. Din fr. **photosensible**.

FOTOSENSIBILITATE s.f. Sensibilitate la lumină. ♦ Sensibilitate mare a organismului, în special a pielii, față de radiațiile luminoase. Din fr. **photosensibilité**.

FOTOSENSIBILIZARE, *fotosensibilizări*, s.f. Apariție a unei sensibilități deosebite față de acțiunea radiațiilor luminoase și ultraviolete, determinată de unele substanțe. - După fr. **photosensibilisation**.

FOTOSFERĂ s.f. Stratul exterior al globului solar sau al unei stele format din gaze și vapori metalici cu temperatură foarte mare, care radiază lumină, constituind sursa principală a luminii solare. Din fr. **photosphère**.

FOTOSFERIC, -Ă, *fotosferici*, -ce, adj. Care se referă la fotosferă. Din fr. **photosférique**.

FOTOSINTETIC, -Ă, *fotosintetici*, -ce, adj. (Bot.) De fotosinteză. Din fr. **photosynthétique**.

FOTOSINTEZĂ, *fotosinteze*, s.f. Proces fiziologic prin care plantele verzi sintetizează substanțele organice din bioxid de carbon și apă cu ajutorul luminii solare absorbite de clorofilă și eliberează oxigen; asimilație clorofiliană. Din fr. **photosynthèse**.

FOTOSINTETIZANT, -Ă, *fotosintetizanți*, -te, adj., s.f. (Bot.) Fotoautotrof. - De la **fotosinteză**.

FOTOSINTETIZATOR, -OARE, *fotosintetizatori*, -oare, adj. (Bot.) Care contribuie la fotosinteză. - De la **fotosinteză**.

FOTOTACTISM, *fototactisme*, s.n. Deplasare a unor organisme vegetale inferioare, mobile, (alge verzi, flagelate) după direcția razelor de lumină dintr-un mediu inegal luminat. Din fr. **phototactisme**.

FOTOTAXIE, *fototaxii*, s.f. Reacție a protoplasmei la lumină. Din fr. **phototaxie**.

FOTOTECA, *fototeci*, s.f. Colecție de fotografii sau fotograme organizată pentru cercetări sau în vederea folosirii lor în

publicații. ♦ Spațiu (sală, dulap, ladă etc.) în care se păstrează astfel de colecții. Din fr. **phototèque**.

FOTOTELEGRAF, *phototelegrafe*, s.n. Echipament destinat producerii și recepției, însoțite de înregistrare, a mesajelor corespunzătoare imaginilor fixe transmise prin fotografie. Din fr. **phototélégraphe**.

FOTOTELEGRAFIC, -**Ă**, *phototelegrafici*, -*ce*, adj. De fototelegrafie. Din fr. **phototélégraphique**.

FOTOTELEGRAFIE s.f. Transmitere la distanță a fotografiilor, a desenelor, a unor texte scrise etc. cu ajutorul telegrafiei. Din fr. **phototélégraphie**.

FOTOTEODOLIT, *phototeodolite*, s.n. Aparat fotogrammetric utilizat în obținerea fotogramelor terestre. Din fr. **photothéodolite**.

FOTOTERAPIC, -**Ă**, *phototerapici*, -*ce*, adj. (Med.) De fototerapie. Din fr. **photothérapique**.

FOTOTERAPIE, *phototerapii*, s.f. Tratatment medical care folosește radiațiile solare sau ale unei surse artificiale de lumină, indicat în rahitism, tuberculoză osoasă etc. Din fr. **photothérapie**.

FOTOTIPE, *phototipii*, s.f. 1. Procedeu prin care se execută reproduceri, apropiate ca aspect de fotografie, cu ajutorul unui clișeu format dintr-un strat subțire de gelatină bicromatică, așezat pe o placă de cupru. 2. Reproducere obținută prin acest procedeu. Din fr. **phototypie**.

FOTOTROPIE s.f. Fototropism (2). Din fr. **phototropie**.

FOTOVOLTAIC, -**Ă**, *photovoltaici*, -*ce*, adj. 1. (În sintagma) *Efect fotovoltaiac* = apariție a unei tensiuni electromotoare într-o joncțiune semiconductoare sau într-un contact metal-semiconductor. 2. (În sintagma) *Pilă (sau celulă) fotovoltaiacă* = fotoelement. Din fr. **photovoltaïque**.

FOTOZINCOGRAFIE, *fotozincografii*, s.f. Procedeu de reproducere a unei fotografii prin copierea pe o placă de zinc. Din fr. **photozincographie**.

FOULARD s.n. Mașină cu ajutorul căreia se îmbibă țesăturile textile cu soluții de coloranți și cu mase de apret. - Cuv. fr.

FOURIERISM s.n. Doctrină socialistă utopică franceză creată de Ch. Fourier și de discipolii lui în prima jumătate a sec. XIX. Din fr. **fouriérisme**.

FOVISM s.n. Curent apărut în pictura franceză, la începutul sec. XX. ca reacție împotriva disocierii impresioniste a tonurilor, folosind culoarea pură, distribuită

în pete mari, uneori violente. Din fr. **fauvisme**.

FOXTERIER, *foxterieri*, s.m. Rasă de câini de casă, rezistenți și iuți, cu urechi scurte, cu picioare drepte, buni vânători de animale mici care trăiesc în vizuini; fox. Din fr. **foxterrier**.

FRAC, *fracuri*, s.n. Haină bărbătească de ceremonie din stofă neagră, în față scurtă până la talie, iar în spate terminată cu două cozi lungi și înguste. Din fr. **frac**.

FRACTURA, *fracturez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) frânge, a(-și) rupe un os, *p.ext.* un membru al corpului; a produce sau a suferi o fractură. Din fr. **fracturer**.

FRACTURAT, -**Ă**, *fracturați*, -*te*, adj. (Despre oase, *p. ext.* despre membrele corpului) Rupt, frânt. V. **fractura**.

FRAȚIONA, *fracționez*, vb. I. Tranz. A împărți un întreg în mai multe părți, a reduce în fracțiuni, a divide; a transforma unul sau mai mulți întregi în factori. Din fr. **fractionner**.

FRAȚIONARE, *fracționări*, s.f. 1. Acțiunea de a fracționa. 2. Separare a unor componente dintr-un lichid sau dintr-o substanță gazoasă prin distilare fracționată, cristalizare fracționată etc. 3. Procedeu de construcție a unei aeronave din subansambluri și ansambluri parțiale. V. **fracționa**.

FRAȚIONAT, -**Ă**, *fracționați*, -*te*, adj. Divizat în fracțiuni; îmbucătățit. ♦ *Distilare fracționată* = acțiunea de a izola dintr-un amestec lichidele cu puncte de fierbere diferite, colectându-le în mod separat după temperaturile lor de fierbere. *Cristalizare fracționată* = cristalizare treptată a unui amestec de componente cu temperaturi de congelare diferite, care pot fi separați unul de altul în stare solidă. V. **fracționa**.

FRAȚIONAR, -**Ă**, *fracționari*, -*e*, adj. (Mat.) Care conține o fracție sau se compune din fracții; care are forma unei fracții. ♦ *Număr fracționar* = număr care poate fi scris sub forma câtului a două numere întregi. Din fr. **fractionnaire**.

FRAGILITATE s.f. Însușirea de a fi fragil. Din fr. **fragilité**.

FRAGMENTA, *fragmentez*, vb. I. Tranz. A împărți, a tăia, a rupe în fragmente; a îmbucătăți. Din fr. **fragmenter**.

FRAGMENTARE, *fragmentări*, s.f. Acțiunea de a fragmenta și rezultatul ei; împărțire în bucăți, îmbucătățire, fragmentație. V. **fragmenta**.

FRAGMENTAR, -**Ă**, *fragmentari*, -*e*, adj. Care reprezintă unul sau mai multe

fragmente; incomplet, în fragmente, fărâmițat. Din fr. **fragmentaire**.

FRAGMENTAȚIE, *fragmentații*, s.f. Fragmentare. [Var.: **fragmentațiune** s.f.]

Din fr. **fragmentation**.

FRAGRANȚĂ, *fragranțe*, s.f. (Rar) Miros plăcut. Din fr. **fragrance**.

FRAMÉE, *famei*, s.f. (În evul mediu, la popoarele germanice) Lance de luptă de înălțimea unui om, cu vârful în forma unei frunze de laur, ascuțit și tăios. Din fr. **framée**.

FRANC¹, -Ă, *franci*, -ce, adj. (Despre oameni) Care are un caracter sincer, loial, cinstit; care spune pe față, fără înconjur, ceea ce gândește; (despre înfățișarea sau manifestările cuiva) care trădează un astfel de caracter. ♦ (Despre acțiuni) Loial, cinstit. [Var.: **franș**, -ă adj.] Din fr. **franc**.

FRANC², -Ă, *franci*, -ce s.m., pl., adj. 1. S.m. pl. Unitate de triburi din grupul germanilor apuseni, care trăiau în sec. III pe cursul inferior și mijlociu al Rinului și care, în sec. V, au cucerit aproape toată Galia și au creat statul franc. 2. Adj. Care aparține francilor⁴ (1), privitor la franci. Din fr. **franc**.

FRANC³, *franci*, s.m. Denumire dată portaltoiuului obținut din sămânța soiurilor cultivate (la măr, păr, cireș etc.) care face parte din aceeași specie cu altoiul. Din fr. **franc**.

FRANC⁴, *franci*, s.m. 1. Denumire dată unității monetare în Franța, Belgia, Elveția etc. 2. (Înv.) Unitate monetară în România; leu. ♦ (Azi, la pl.) Valoare bănească nedeterminată; bani, avere. Din fr. **franc**.

FRÂNCUȘOR, *frâncușori*, s.m. Diminutiv al lui *franc*⁴. – **Franc**⁴ + suf. -ușor.

FRANCEINĂ, *franceine*, s.f. (La pl.) Clasă de coloranți cu mare stabilitate la lumină, care vopsec mătasea în diferite nuanțe de roșu; (și la sg.) colorant din această clasă. Din fr. **francéine**.

FRANCISCĂ, *franciște*, s.f. (Înv.) Toporișcă de diferite mărimi folosită ca armă de luptă. Din fr. **francisque**.

FRANCISCAN, -Ă, *franciscani*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Călugăr sau calugăriță catolic(ă) din ordinul întemeiat de Francisc din Assisi la începutul sec. XIII. 2. Adj. Care ține de ordinul franciscanilor (1). Din fr. **franciscain**.

FRANCIU s.n. Element chimic radioactiv, ultimul din familia metalelor alcaline, descoperit pe cale artificială. Din fr. **francium**.

FRANCMASON, *francmasoni*, s.m. Membru al unei organizații (loji) francmasonice; adept al francmasonilor; mason. Din fr. **franc-mason**.

FRANCMASONERIE s.f. Asociație secretă răspândită în diverse țări, ai cărei membri, organizați în loji, sunt adepții principiului fraternității și se recunosc între ei prin semne și embleme; masonerie. Din fr. **franc-maçonnerie**.

FRANCMASONIC, -Ă, *francmasonici*, -ce, adj. Care ține de francmasonerie, privitor la francmasonerie; care are legătură cu francmasoneria; masonic. Din fr. **franc-maçonnique**.

FRANCOFIL, -Ă, *francofili*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care aprobă, admiră, iubește tot ce este francezesc sau vine de la francezi. Din fr. **francophile**.

FRANCOFON, -Ă, *francofoni*, -e, adj., s.m. și f. (Vorbitor) de limbă franceză. Din fr. **francophone**.

FRANCTIROR, *francțirori*, s.m. (Înv.) Soldat care, fără să facă parte din armata regulată, primea însărcinări în timpul unui război. ♦ (În timpul celui de-al doilea război mondial) Partizan care a participat voluntar la luptele de rezistență din Franța împotriva invadatorilor. Din fr. **franc-tireur**.

FRANJ, *franjuri*, s.n. 1. Fiecare dintre firele de bumbac, mătase, lână etc. care atârnă unul lângă altul ca ornament, la marginea unei perdele, fețe de masă, stofe, a unui obiect de îmbrăcăminte etc. 2. (Fiz.) Fiecare dintre dungile alternativ luminoase și întunecoase obținute pe un ecran prin fenomenul interferenței luminii. [Var.: (2) **franją** s.f.] Din fr. **frange**.

FRANJURAT, -Ă, *franjurati*, -te, adj. Cu franjuri; în formă de franjuri. – **Franjuri** (pl. al lui *franją*) + suf. -at.

FRANKLIN, *franklini*, s.m. Unitate de măsură a sarcinii electrice. Din fr. **franklin**.

FRAPA, *frapez*, vb. I. Tranz. 1. A se impune atenției cuiva prin caracteristici izbitoare; a impresiona puternic, a bate la ochi. 2. A răci șampania sau alte băuturi alcoolice cu ajutorul gheții. Din fr. **frapper**.

FRAPAT, -Ă, *frapați*, -te, adj. (Despre băuturi) Răcit cu gheață. V. **frapa**.

FRAPIERĂ, *frapiere*, s.f. Vas special, de obicei de aluminiu (așezat pe un suport), folosit pentru răcirea cu gheață a băuturilor. Din **frapa** (după *fructieră*, *supieră* etc.).

FRAPANT, -Ă, *frapanți*, -te, adj. Care frapează; bătător la ochi, izbitor, șocant. Din fr. **frappant**.

FRATERNIZA, *fraternizez*, vb. I. Intrans. A manifesta sentimente frățești față de cineva; a intra în strânsă prietenie cu cineva; a face cauză comună cu cineva. ♦ (Despre militari sau despre unități militare angajate în războaie nedrepte) A face cauză comună cu adversarul (ca protest împotriva războiului). Din fr. **fraterniser**.

FRATERNIZARE, *fraternizări*, s.f. Acțiunea de a *fraterniza* și rezultatul ei; înfrățire, unire. V. **fraterniza**.

FRATRIE, *fratrii*, s.f. 1. Subdiviziune a triburilor grecești. 2. Grupare mare de plante înrudite genetic. Din fr. **phratric**.

FRAZA, *frazez*, vb. I. Intrans. (Muz.) A scoate în evidență, la executarea unei bucați, ritmul frazei muzicale; a face să se desprindă în mod distinct părțile care compun ideea muzicală. Din fr. **phraser**.

FRAZARE, *frazări*, s.f. Acțiunea de a *fraza* și rezultatul ei. V. **fraza**.

FRAZELOG, -**Ă**, *frazelogi*, -*ge*, s.m. și f. (Rar) Persoană care se exprimă în fraze meșteșugite, dar lipsite de conținut. Din fr. **phraséologue**.

FRAZEOLOGIC, -**Ă**, *frazelogici*, -*ce*, adj. Care ține de frazeologie, privitor la frazeologie. Din fr. **phraséologique**.

FRAZELOGIE, *frazelogii*, s.f. 1. Fel propriu unei limbi sau unui scriitor de a construi frazele. 2. Fig. Vorbărie fără conținut, care ascunde sărăcia de idei; vorbe goale și umflate; pălăvrăgeală. Din fr. **phraséologie**.

FRÂNA, *frânez*, vb. I. Tranz. A încetini sau a opri mersul unui vehicul cu ajutorul frânei. ♦ Fig. A ține în loc, a împiedica, a opri dezvoltarea, cursul sau manifestarea unei acțiuni, a unui proces, a unui sentiment. Din fr. **freiner** (după *frână*, *înfrâna*).

AUTOFRÂNARE, *autofrânări*, s.f. Împiedicare a mișcării unui mecanism din cauza frecării cu suprafețele de contact. - **Auto-** + **frânare**.

DESFRÂNA, *desfrânez*, vb. I. Refl. (Rar) A se deda destrăbălării, a duce o viață necumpătată, de plăceri ușoare. - **Des-** + [în] **frâna**.

DESFRÂNARE, *desfrânări*, s.f. Faptul de a se *desfrâna*, de a fi desfrânat; destrăbălare, stricăciune, depravare. V. **desfrâna**.

FRÂNARE, *frânări*, s.f. 1. Acțiunea de a *frâna* și rezultatul ei; frânat. 2. Inhibiție. V. **frâna**.

FRÂNAT s.n. Frânare (1). V. **frâna**.

FRÂNĂ, *frâne*, s.f. Dispozitiv folosit pentru încetinirea vitezei sau pentru oprirea

mișcării unui vehicul. ♦ Fig. Ceea ce ține în loc cursul sau dezvoltarea unui proces în desfășurare, a unei acțiuni, a unui sentiment etc.; piedică, obstacol. Din fr. **frein** (după *frâne*, pl. lui *frâu*).

FRÂNAR, *frânari*, s.m. Muncitor la căile ferate însărcinat cu manevrarea frânei de mână. - **Frână** + suf. -*ar*.

SERVOFRÂNĂ, *servofrâne*, s.f. Aparat de frânare care înlocuiește energia musculară necesară pentru frânare. - **Servo-** + **frână** (după fr. **servofrein**).

FREATIC, -**Ă**, *freatici*, -*ce*, adj. (Despre ape sau pânze de ape subterane) Care se găsește pe primul strat impermeabil de la suprafața pământului și care alimentează izvoarele, fântânile etc., influențând formarea și proprietățile solului. Din fr. **phréatique**.

FREATOBIOLOGIE s.f. Știință care studiază organismele din apa freatică.

Freatic + **biologie**.

FRECVENȚMETRU, *frecvențmetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea frecvenței unei mărimi care variază periodic. Din fr. **fréquence**.

FREDONA, *fredonez*, vb. I. Tranz. A cânta încet (fără cuvinte); a cânta cu gura închisă, a îngâna o melodie. Din fr. **fredonner**.

FREDONARE, *fredonări*, s.f. Faptul de a *fredona*. V. **fredona**.

FREDONAT, -**Ă** *fredonați*, -*te*, adj. (Despre cântece, melodii) Cântat încet, îngănat. V. **fredona**.

FRENCH-CANCAN s.n. Cancan. - Cuv. fr.

FRENETIC, -**Ă**, *frenetici*, -*ce*, adj. Care se află în stare de frenезie, care exprimă o asemenea stare. ♦ (Și adv.) Puternic; pasionat. Din fr. **frénétique**.

FRENEZIE, *frenезii*, s.f. Stare de excitare excesivă, de pasiune nestăpănită, violentă. ♦ Loc. adv. *Cu frenезie* = ca în delir; frenetic, pasionat. Din fr. **frénésie**.

FRENIC, -**Ă**, *frenici*, -*ce*, adj. Care este în legătură cu diafragma. ♦ *Nerv frenic* (și substantivat, m) = nerv motor principal al diafragmei. Din fr. **phrénique**.

FRENOLOGIC, -**Ă**, *frenologici*, -*ce*, adj. Referitor la frenologie; de frenologie. Din fr. **phrénologique**.

FRENOLOGIE s.f. Teorie conform căreia ar exista o relație directă între forma și mărimea diverselor regiuni ale creierului și craniului și diversele facultăți psihice ale individului. Din fr. **phrénologie**.

FREON, *freoni*, s.m. (Chim.) Compus organic al fluorului utilizat în special ca agent frigorific. Din fr. **fréon**.

FRESCA, *fresce*, s.f. 1. Tehnică de a picta cu culori dizolvate în apă de var pe un zid cu tencuiala încă udă. ♦ Pictură murală decorativă, de dimensiuni mari, realizată prin această tehnică. 2. Fig. Compoziție literară de dimensiuni mari, care înfățișează tabloul de ansamblu al unei epoci, al unei societăți etc. Din fr. **fresque**.

FREȘ adj. (Fam.; despre oameni) Care nu este obosit, vioi; *p. restr.* (despre înfățișarea lor) care exprimă prospețime, sănătate, tinerețe. Din fr. **fraîche**.

FREȚA, *fretez*, vb. I. Tranz. 1. A asambla două piese metalice prin strângere, fie prin contracția piesei cuprinzătoare, care a fost încălzit înainte de asamblare, fie prin dilatarea piesei cuprinse, care a fost răcită în prealabil. ♦ A asambla două tuburi metalice coaxiale, astfel încât tubul exterior să strângă tubul interior. 2. A asambla mai multe piese sau a consolida un obiect prin strângere cu o fretă sau cu un bandaj exterior; a cercui. Din fr. **fretter**.

FRETARE, *fretări*, s.f. Acțiunea de a *freta* și rezultatul ei. V. **freta**.

FRETAJ, *fretaje*, s.n. Ansamblu constituit din două sau din mai multe tuburi coaxiale, montate forțat unul în altul. Din fr. **fretage**.

FREȚA, *frete*, s.f. 1. Tub sau inel metalic montat la exteriorul unui tub sau al unui ansamblu de piese, pentru a le consolida. 2. Fir metalic înfășurat pe un tub sau pe un ansamblu de piese pentru a le mări rezistența. 3. Piesă de metal în formă de inel sau de elice, care înconjoară barele armăturii longitudinale ale unei piese de beton armat. Din fr. **frette**.

FREUDISM s.n. Psihanaliză. Din fr. **freudisme**.

FREZ adj. invar. De culoarea fragilor; roz, roșiatic. Din fr. **fraise**.

FREZA, *frezez*, vb. I. Tranz. A prelucra prin așchiere un material cu freza. ♦ Mașină de frezat = mașină-unealtă destinată prelucrării prin așchiere a suprafețelor plane sau profilate ale pieselor cu ajutorul unei scule așchietoare; freză¹ (2). Din fr. **fraiser**.

FREZAT s.n. Frezare. V. **freza**.

FREZARE, *frezări*, s.f. Acțiunea de a *freză* și rezultatul ei; frezat. V. **freza**.

FREZĂ¹, *freze*, s.f. 1. Unealtă așchietoare cu unul sau cu mai multe tășuri, dispuse simetric în jurul unui ax și având o mișcare de rotație, folosită la prelucrarea metalelor, a lemnului și a altor materiale dure; frezor¹.

♦ *Freză-modul* = freză profilată, utilizată la prelucrarea roților dințate. 2. Mașină de frezat. 3. Mașină agricolă având organul activ format dintr-un ax rotitor prevăzut cu gheare și cuțite, care rupe bucăți din pământ, le sfărâmă și le amestecă. 4. (Urmă de determinarea "rutieră") Mașină de lucru rutieră folosită pentru ruperea, mărunțirea și amestecarea cu lianți a stratului superficial de pământ, la executarea drumurilor. Din fr. **fraise**.

MOTOFREZA, *motofreze*, s.f. Mașină agricolă echipată cu motor și un disc cu cuțite care pregătește pământul pentru cultură. - **Moto-** + **freză**.

FREZĂ², *freze*, s.f. Un fel de guler cu mai multe pliuri care se purta la gât în sec. XVI-XVII. Din fr. **fraise**.

FREZOR¹, *frezoare*, s.n. Freză¹ (1). Din fr. **fraisoir**.

FREZOR², **-OARE**, *frezori*, *-oare*, s.m. și f. Muncitor care lucrează la o mașină de frezat. Din fr. **fraiseur**.

FRIABILITATE s.f. Însușirea de a fi friabil. Din fr. **friabilité**.

FRICATIV, **-Ă**, *fricative*, adj.n. și f. (În sintagma) *Consoană fricativă* (și substantivat, f.) sau *sunet fricativ* = consoană sau sunet la a căror pronunțare canalul fonator se strâmtează astfel încât aerul să se poată scurge tot timpul emisiunii; consoană constrictivă sau sunet constrictiv. Din fr. **fricatif**.

FRICȚIONA, *fricționez*, vb. I. Tranz. A face cuiva o fricțiune, a freca. [Var.: **frecționa** vb. I] Din fr. **frictionner**.

FRICȚIONARE, *fricționări*, s.f. Acțiunea de a *fricționa*. V. **fricționa**.

FRIGIAN, **-A**, *frigieni*, *-e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Locuitor al Frigiei. 2. Adj. Care aparține Frigiei sau populației ei, privitor la Frigia sau la populația ei. ♦ *Bonetă frigiană* = bonetă purtată în antichitate de sclavii eliberați și adoptată în timpul Revoluției Franceze din 1789-1794 ca simbol al libertății. Din fr. **phrygien**.

FRIGIDER, *frigidere*, s.n. Dulap de construcție specială echipat cu un agregat frigorigen, care menține o temperatură scăzută produsă cu ajutorul energiei electrice, a gazului metan sau a unui combustibil lichid, destinat răcirii și păstrării temporare a alimentelor și a produselor ușor alterabile. Din fr. **frigidaire**.

MINIFRIGIDER, *minifrigidere*, s.n. Frigider de dimensiuni mici (alimentat de la acumulatorul autoturismului). - **Mini-** + **frigider**.

FRIGORIE, *frigorii*, s.f. Unitate de măsură a frigului, egală cu o calorie. Din fr. **frigorie**.

FRIGORIFER, -Ă, *frigoriferi*, -e, adj. (Despre un sistem fizico-chimic sau tehnic) Care transferă frigul. ♦ *Lanț frigorifer* = serie de instalații frigorifice prin care se asigură conservarea și transportul la rece al alimentelor. *Agent frigorifer* = agent frigorific care transferă frig la un mediu ce trebuie răcit de la un mediu care se află la o temperatură mai joasă. ♦ (Substantivat; impr.) Clădire sau încăpere prevăzută cu instalații de răcire sub temperatura mediului înconjurător și folosită pentru conservarea unor cantități mari de alimente, medicamente etc.; instalație frigorifică. Din fr. **frigorifère**.

FRIGORIGEN, -Ă, *frigorigeni*, -e, adj. Care poate produce frig. ♦ *Agent frigorigen* = substanță cu putere de vaporizare mare, care absoarbe căldura. *Instalație frigorigenă* = parte componentă a unei instalații frigorifice, în care, prin consum de energie, agentul frigorigen își modifică continuu starea de agregare, producând frig. Din fr. **frigorigène**.

FRIGOTERAPIE s.f. Folosire a temperaturilor joase în tratarea unor boli. Din fr. **frigothérapie**.

FRIPON, *friponi*, s.m. (Franțuzism) Șarlatan, hoț, escroc. Din fr. **fripon**.

FRISON, *frisoane*, s.n. Succesiune de tremurături convulsive și ritmice, însoțită de senzație puternică de frig, care se manifestă de obicei înainte de o criză febrilă sau în timpul unei boli febrile. Din fr. **frisson**.

FRIULANĂ s.f. Ramură a limbii retoromane vorbită în nord-estul Italiei. ♦ (Adjectival) *Limba friulană*. Din fr. **frioulan**.

FRIVOLITATE, (2) *frivolități*, s.f. 1. Însușirea a ceea ce este frivol; neseriozitate. 2. (La pl.) Lucruri, fapte, cuvinte, purtări ușuratic, neserioase. Din fr. **frivolité**.

FRIZA¹, *frizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Azi rar) A(-și) încreți, a(-și) ondula părul (cu fierul sau prin alte mijloace); a (se) coafa. [Var.: **freza** vb. I] Din fr. **friser**.

FREZĂ, *freze*, s.f. Pieptănătură bărbătească; frizură. Din **freza (friza)**¹ (derivat regresiv).

FRIZARE, *frizări*, s.f. (Azi rar) Acțiunea de a (se) *friza*¹ și rezultatul ei; frizat. [Var.: **frezare** s.f.] V. **Friza**¹.

FRIZAT s.n. (Azi rar) Frizare. [Var.: **frezat** s.n.] V. **friza**¹.

FRIZA², vb. I. Tranz. A fi pe punctul de a atinge ridicolul, nebunia etc. Din fr. **friser**.

FRIZA, *frize*, s.f. 1. (În arhitectura clasică) Parte componentă a antablamentului, cuprinsă între arhitravă și cornișă, de obicei împodobită cu picturi, basoreliefuri, caneluri etc. ♦ Ornament în formă de bandă orizontală cu picturi sau reliefuli în jurul unui vas, al unei săli, al unui sarcofag etc. 2. Piesă îngustă de cherestea, folosită la fabricarea lamelor de parchet, a chenarelor de uși, a lambriurilor. ♦ Chenar care înconjoară o pardoseală de parchet în lungul pereților, făcut din piese mai mari decât lamele parchetului. 3. Ramă masivă de lemn în care se prind tăbliile unei uși. [Var.: **friz** s.n.] Din fr. **frise**.

FRIZER, *frizeri*, s.m. Lucrător care se ocupă cu bărbieritul sau cu tunsul părului; bărbier. ♦ Coafor. Din fr. **friseur**.

FRIZERIE, *frizerii*, s.f. Atelier pentru tuns, pentru ras sau frizat; bărbierie (2).

- **Frizer** + suf. -ie.

FRIZERIȚĂ, *frizerițe*, s.f. Lucrătoare care se ocupă cu bărbieritul, cu tunsul sau cu ondulatul părului. - **Frizer** + suf. -iță.

FRIZON, *frizoane*, s.n. Fibră textilă provenită din straturile exterioare ale gogoșilor de mătase. Din fr. **frison**.

FRIZURĂ, *frizuri*, s.f. Freză². Din fr. **frisure**.

FRONDA, *fronde*, s.f. Mișcare social-politică din Franța, la mijlocul sec. XVII, îndreptată împotriva absolutismului regal. ♦ Fig. Opoziție neprincipială, răzvrătire cu caracter de persiflare pornită din motive personale. Din fr. **fronde**.

FRONDOR, *frondori*, s.m. (Franțuzism) Partizan al frondei. Din fr. **frondeur**.

FRONSEU, *fronseuri*, s.n. Cută a unei rochii, a unei cămăși etc. menținută printr-un fir Din fr. **froncisi**.

FRONT, *fronturi*, s.n. 1. Loc unde se dau lupte militare în timp de război; totalitatea forțelor militare care operează pe câmpul de luptă sub o comandă unică. ♦ Expr. *A rupe* (sau *a sparge*) *frontul* = a rupe linia de apărare a inamicului, a pătrunde forțat în linia de apărare a acestuia. ♦ Parte din teatrul de operații al unui stat aflat în stare de război, pusă sub comandă unică. ♦ Mare unitate operativă, compusă din mai multe armate. 2. Formație de militari, școlari, sportivi etc. aliniați cot la cot, cu fața la persoana care dă îndrumări, comenzi etc. ♦ Loc. adv. *În front* = așezat în linie, în poziție de drepti sau pe loc repaus. 3. Fig. Grup de forțe solidare, organizate în

vederea unei lupte comune pentru realizarea unui scop; *p. ext.* sectorul unde se duce o astfel de luptă. **4.** Porțiune dintr-un zăcământ de substanțe minerale unde se face tăierea rocilor, a minereurilor sau a cărbunilor. **5.** Plan vertical în care sunt situate fațada unei clădiri sau fațadele unui ansamblu de clădiri. ♦ Latură a unei parcele, care coincide cu alinierea căii de circulație. **6.** (Met.) Zonă de tranziție între două mase de aer diferite, caracterizată prin schimbări meteorologice bruște, cu consecințe directe asupra mersului vremii. ♦ *Front atmosferic* = zonă de contact între două mase de aer cu gradient termic ridicat. **7.** (Fiz.; în sintagma) *Front de undă* = ansamblul punctelor până la care ajunge o oscilație la un moment dat. Din fr. **front**.

FRONTAL, -**Ă**, *frontali, e*, adj., s.n. **1.** Adj. Care ține de regiunea frunții. ♦ (Substantivat, n.; rar) Parte proeminentă a unui obiect. **2.** Adj. Din față, așezat în față. ♦ *Abataj frontal* = abataj al minereului făcut pe un front foarte lung în direcția filonului; *p. ext.* locul unde se execută o astfel de operație. **3.** Adj. Referitor la front (**6**). **4.** S.n. Os al craniului care formează fruntea și o parte din orbite. Din fr. **frontal**.

FRONTALITATE s.f. (În sintagma) *Legea frontalității* = canon în sculptura arhaică prin care se impunea reprezentarea din față și strict simetrică a corpului în raport cu planul median ce trece prin șaua nasului, stern și ombilic. Din fr. **frontalité**.

FRONTIERA, *frontiere*, s.f. Linie naturală sau convențională care desparte teritoriul unui stat de teritoriul altor state sau de întinderi de apă care nu fac parte din teritoriul său; graniță, hotar. Var.: (înv.) **frunțarie** s.f.] Din fr. **frontière**.

FRONTOGENEZĂ, *frontogeneze*, s.f. Proces meteorologic care, în cazul convergenței a două mase de aer, formează o zonă cu temperatură mai mare și cu umiditate. Din fr. **frontogénèse**.

FRONTOLIZĂ, *frontolize*, s.f. (Met.) Proces de destrămare a fronturilor atmosferice. Din fr. **frontolyse**.

FRONTON, *frontoane*, s.n. **1.** Element de formă triunghiulară, mărginit de o cornișă, care încorporează fațada unui edificiu. **2.** Element de arhitectură, alcătuit dintr-o cornișă curbă sau frântă, care se găsește deasupra intrării unui edificiu, deasupra unei uși etc. Din fr. **fronton**.

FROTIR s.n. Țesătură specială de bumbac, care absoarbe apa ușor, folosită pentru prosoape, halate de baie etc. - Cf. fr. **frotté**.

FROTIU, *frotiuri*, s.n. **1.** Picătură de sânge, suspensie de microbi etc. întinse în strat subțire și omogen pe o lamă de sticlă pentru a fi examinate la microscop. **2.** (Pict.) Strat subțire de culoare care lasă să se vadă în transparență firele pânzei. Din fr. **frottis**.

FRUCTIFER, -**Ă**, *fructiferi, -e*, adj. (Despre pomi) Care produce fructe comestibile; roditor. ♦ (Despre organele unei plante) Care poartă fructele. Din fr. **fructifère**.

FRUCTIFICAȚIE, *fructificații*, s.f. **1.** Fructificare. ♦ Proprietate a plantelor de a produce fructe; proprietate a pomilor fructiferi și a viței de vie de a da lăstari fertili. **2.** Totalitatea organelor reproducătoare la criptogame. **3.** Perioadă în care se formează fructele. Din fr. **fructification**.

FRUCTOZĂ s.f. Substanță organică dulce, care se găsește în nectarul florilor, în fructele dulci și în miere și care, împreună cu glucoza, formează zaharoza; levuloză. Din fr. **fructose**.

FRUGIFER, -**Ă**, *frugiferi, -e*, adj., Care dă roade, fructe. Din fr. **frugifère**.

FRUGIVOR, -**Ă**, *frugivori, -e*, adj., s.m. și f. (Animal) care se hrănește în special cu fructe. Din fr. **frugivore**.

FRUST, -**Ă**, *fruști, -ste*, adj. (Livr.). **1.** (Despre monede și medalii sau despre relieful sculpturilor) Șters de uzura vremii, tocit. **2.** Fig. Brut, neprelucrat, natural, simplu, rudimentar. Din fr. **fruste**.

FRUSTEȚE s.f. (Rar) Însușirea de a fi frust (**2**). - **Frust** + suf. *-ețe*.

FRUSTRAȚIE, *frustrații*, s.f. (Rar) Frustrare. Din fr. **frustration**.

FRUTESCENT, -**Ă**, *frutescenți, -te*, adj. (Despre tulpini) Care se întărește fără a ajunge însă la totală lignificare. Din fr. **frutescent**.

FTALAT, *ftalați* s.m. Sare sau ester al acidului ftalic. Din fr. **phthalate**.

FTALEINĂ, *ftaleine*, s.f. (La pl.) Clasă de combinații organice obținute prin condensarea anhidridei ftalice cu fenoli; (și la sg.) substanță din această clasă. Din fr. **phthaléine**.

FTALIC, -**Ă**, *ftalici, -ce*, adj. (În sintagma) *Acid ftalic* = acid organic care se prezintă sub formă de cristale albe, puțin solubile în apă și alcool, insolubile în cloroform, întrebuințat în industria maselor plastice. ♦ Care conține acid ftalic. *Anhidridă ftalică*. Din fr. **phthalique**.

FTIZIOLOG, -**Ă**, *ftiziologi, -ge*, s.m. și f. Medic specialist în ftiziologie. Din fr. **phthisiologue**.

FTIZIOLOGIC, -Ă, *ftiziologici*, -ce, adj. De ftiziologie. Din fr. **phtisiologique**.

FTIZIOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul tuberculozei pulmonare. Din fr. **phtisiologie**.

FUCOIDE, s.f. pl. Urme ale algelor sau ale depasării viermilor, vizibile pe suprafețele straturilor sau în interiorul lor. Din fr. **fucoides**.

FUCOXANTINĂ, *fucoxantine*, s.f. Pigment de culoare brună, care se găsește în algele brune. Din fr. **fucoxanthine**.

FUCSIE, *fucsii*, s.f. (Bot.) Cerceļuș. Din fr. **fuchsia**.

FUCSINĂ s.f. Substanță colorantă roșie, întrebuințată pentru vopsirea pieilor, a țesăturilor și, în histologie, la prepararea preparatelor microscopice. [Scriș și: *fuxină*] Din fr. **fuchsine**.

FUGACITATE s.f. 1. Caracterul a ceea ce este fugaci. 2. (Fiz.) Valoare corectată a presiunii unui gaz real, cu ajutorul căreia acesta poate fi descris ca un gaz perfect. Din fr. **fugacité**.

FUGASĂ, *fugase*, s.f. 1. Încărcătură mare de exploziv îngropată sub pământ sau instalată sub apă, în scopul nimicirii forței vii și a tehnicii de luptă a inamicului. 2. Recipient încărcat cu substanțe toxice de luptă, cu amestec incendiar etc., folosit pentru distrugerea diferitelor obiecte prin explozie. Din fr. **fougasse**.

FUGOS, -OASĂ, *fugoși*, -oase, adj. (Franțuzism, rar) Care are o fire iute; aprig, impetuos. Din fr. **fougueux**.

FULA, *fullez*, vb. I. Intrans. (Despre roți) A se roti neregulat, având, pe lângă mișcarea de rotație, și o mișcare pendulară. Din fr. **fouler**.

FULARE, *fulări*, s.f. Acțiunea de a *fula*; mișcare pendulară față de un plan perpendicular pe axa de rotație a unui corp rotitor; bătaie frontală. V. **fula**.

FULAR, *fulare*, s.n. 1. Fâșie dreptunghiulară dintr-o țesătură sau dintr-o împletitură de lână, de mătase etc., care se poartă în jurul gâtului. 2. Țesătură ușoară de mătase pentru rochii, cravate etc. Din fr. **foulard**.

FULARDA, *fulardez*, vb. I. Trans. A îmbiba țesăturile cu soluții sau dispersii de colorant și mase de apret. Din fr. **foularder**.

FULARDARE, *fulardări*, s.f. Acțiunea de a *fularda* și rezultatul ei. V. **fularda**.

FULEU, *fullee*, s.n. 1. Alergare în pas mare, mâinile mișcându-se în ritmul picioarelor. 2. Distanța parcursă de un cal din momentul când se desprinde de pământ și până îl atinge din nou, marcată de două urme

successive ale aceleiași picior. Din fr. **foulée**.

FULGURIT, *fulgurite*, s.n. Formație tubulară care ia naștere prin topirea rocilor sub acțiunea trăsnetelor. Din fr. **fulgurite**.

FULMICOTON s.n. Exploziv puternic, obținut prin acțiunea acidului azotic asupra celulozei. Din fr. **fulmicoton**.

FULMINANT, -Ă, *fulminanți*, -te, adj. Care produce explozie; exploziv. ♦ Fig. Amenințător; violent; ațățător, provocator. Din fr. **fulminant**.

FULMINAT, *fulminați*, s.m. Sare a acidului fulminic. ♦ *Fulminat de mercur* = sare de mercur a acidului fulminic, exploziv detonat, foarte otrăvitor, care se prezintă sub forma unui praf cenușiu, cu gust metallic. Din fr. **fulminate**.

FULMINAȚIE, *fulminații*, s.f. Descompunere cu detonație a unei substanțe explozive; explozie. Din fr. **fulmination**.

FULMINIC adj.m. (În sintagma) *Acid fulminic* = izomer al acidului cianic care, împreună cu metalele, formează săruri explozive. Din fr. **fulminique**.

FUMAGINĂ, *fumagine*, s.f. Boală a unor arbori de pădure, a vitei de vie și a unor pomi fructiferi provocată de o ciupercă din clasa ascomicetelor și manifestată ca un înveliș negru, prăfos, asemănător cu funinginea, care apare pe părțile atacate. Din fr. **fumagine**.

FUMARIC adj.m. (În sintagma) *Acid fumaric* = acid organic nesaturat, produs intermediar în metabolismul glucidelor și al acizilor grași. Din fr. **fumarique**.

FUMIGANT, *fumiganți*, s.m. Substanță (gazoasă) toxică folosită pentru fumigație. ♦ (Adjectival) *Substanță fumigantă*. Din fr. **fumigant**.

FUMIGEN, -Ă, *fumigeni*, -e, adj. (Chim.; despre unele substanțe) Care, în contact cu aerul, produce fum abundent sau ceață. ♦ *Lumânare fumigenă* = tub care conține o substanță fumigenă folosită mai ales la camuflarea unui obiectiv militar. Din fr. **fumigène**.

FUMIVOR, -Ă, *fumivori*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care absoarbe fumul. 2. S.n. Dispozitiv folosit pentru alimentarea focarului locomotivei cu aer suplimentar, în vederea îmbunătățirii arderii combustibilului. Din fr. **fumivore**.

FUMOAR, *fumoare*, s.n. Încăpere, mai ales lângă sălile de spectacol, în care se poate fuma. [Var.: **fumuAr** s.n.] Din fr. **fumoir**.

FUNAMBUL, -Ă, *funambuli*, -e, adj., s.m. și f. (Rar) (Persoană) care merge sau dansează pe sârmă. Din fr. **funambule**.

FUNAMBULESC, -ESCA *funambulești*, adj. (Rar) Echilibristic, acrobatic. ♦ Bizar, excentric, extravagant. Din fr. **funambulesque**.

FUNCIAR, -Ă, *funciari*, -e, adj. Care se referă la proprietatea particulară asupra pământului sau la averi imobiliare. ♦ *Fond funciar* = totalitatea suprafețelor de teren aflate între granițele unei țări, unei unități administrative-teritoriale sau ale unei unități agricole. *Impozit funciar* = impozit pe care îl plătește cineva pentru un teren care se află în proprietatea sa. *Carte funciara* = registru oficial în care se inventariază toate proprietățile de pământ individuale din cuprinsul unei regiuni, menționându-se numele proprietarului, suprafața terenului și vecinătățile; carte funduară. ♦ Fig. Care aparține naturii, firii cuiva; de bază. - După fr. **foncier**.

FUNCIARMENTE adv. (Rar) În mod funciar. Din fr. **foncierement** (după *funciar*).

FUNCȚIONA, *funcționez*, vb. I. Intrans. A-și îndeplini funcția, rolul. ♦ A fi în funcție, a se afla în stare de funcționare. Din fr. **fonctionner** (după *funcție*).

FUNCTIONARE, *funcționări*, s.f. Acțiunea de a funcționa și rezultatul ei. V. **funcționa**.

FUNCȚIONAL, -Ă, *funcționali*, -e, adj. 1. Care ține de o funcție, privitor la o funcție. ♦ *Maladie funcțională* = boală care afectează buna funcționare a unui organ. *Analiză funcțională* = ramură a matematicii care se ocupă cu studiul diferitelor clase de funcții și al relațiilor dintre ele. 2. Util, practic. ♦ Care îndeplinește condițiile pentru a fi folosit. Din fr. **fonctionnel** (după *funcție*).

MULTIFUNCȚIONAL, -Ă, *multifuncționali*, -e, adj. (Despre obiecte) Care poate îndeplini mai multe funcțiuni, cu mai multe întrebuințări. - **Multi- + funcțional**.

NEFUNCȚIONAL, -Ă, *nefuncționali*, -e, adj. 1. Care nu este funcțional. 2. Care nu îndeplinește condițiile pentru a funcționa. ♦ Nefolositor. - **Ne- + funcțional** (după fr. *non-fonctionnel*).

FUNCȚIONALISM s.n. Curent în arhitectura secolului al XX-lea, care are în vedere în primul rând necesitatea corespondenței dintre formă și funcție, astfel încât aceasta din urmă să fie

determinantă. Din fr. **fonctionnalisme** (după *funcțional*).

FUNCȚIONALITATE s.f. Calitatea de a fi funcțional. Din fr. **fonctionnalité** (după *funcțional*).

MULTIFUNCȚIONALITATE s.f. Calitatea de a fi multifuncțional. - **Multi+funcționalitate**.

FUNCȚIONAR, -Ă, *funcționari*, -e, s.m. și f. Persoană care îndeplinește o muncă cu caracter administrativ. Din fr. **fonctionnaire** (după *funcție*).

FUNCȚIONĂRAȘ, *funcționărași*, s.m. Diminutiv al lui *funcționar*; (depr.) funcționar lipsit de importanță, fără valoare, mic în grad. - **Funcționar** + suf. -aș.

FUNCȚIONĂRESC, -EASCĂ *funcționărești*, adj. 1. Care aparține funcționarilor, care se referă la funcționari. 2. Birocratic. - **Funcționar** + suf. -esc.

FUNCȚIONĂRIME s.f. Număr mare de funcționari; totalitatea funcționarilor. - **Funcționar** + suf. -ime.

FUNCȚIONARISM s.n. Tendință birocratică de a considera problemele din punct de vedere individual, nu general; atitudine indiferentă, lipsită de interes și de devotament față de muncă; birocratism, birocratie. Din fr. **fonctionnarisme** (după *funcționar*).

FUNGICID, -Ă, *fungicizi*, -de, adj., s.n. (Substanță) care se utilizează pentru combaterea ciupercilor vătămătoare plantelor. - După fr. **fungicide**.

FUNGIFORM, -Ă, *fungiformi*, -e, adj. În formă de ciupercă. ♦ *Papile fungiforme* = papile asemănătoare cu niște ciuperci, care se găsesc pe limbă, reprezentând receptori gustativi. - După fr. **fungiforme**.

FUNGISTATIC, -Ă, *fungistatici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care oprește dezvoltarea ciupercilor. - După fr. **fungistatique**.

FUNICULAR, *funiculare* s.n., adj. 1. S.n. Mijloc de transport aerian format din unul sau din mai multe cabluri suspendate pe stâlpi, pe care circulă cabinele cu pasageri și cărucioarele cu materiale, folosit în regiunile muntoase greu accesibile. 2. Adj. (În sintagma) *Poligon funicular* = construcție grafică de forma unei linii poligonale, care servește, în mecanică, la studiul unui sistem de forțe. Din fr. **funiculaire**.

FUNICULARIST, -Ă, *funiculariști*, -ste, s.m. și f. Muncitor care asigură funcționarea funicularului. - **Funicular** + suf. -ist.

FURAJ, *furaje*, s.n. Produs de origine vegetală, animală sau minerală, folosit pentru hrana vitelor; nutreț, masă verde. ♦ *Furaje combinate* - nutrețuri complexe obținute pe cale industrială, prin amestecarea diferitelor leguminoase, concentrate, reziduuri industriale, săruri minerale etc., prezentate sub formă de uruială și de granule. Din fr. **fourrage**.

FURAJA, *furajez*, vb. I. Tranz. 1. A prepara furaje. 2. A hrăni animalele cu furaj. - De la **furaj**.

FURAJARE, *furajări*, s.f. Acțiunea de a *furaja* și rezultatul ei. V. **furaja**.

AUTOFURAJA, *autofurajez*, vb. I. Refl. (Despre întreprinderi agricole, gospodării țărănești) A se aproviziona cu furaje prin mijloace proprii. - **Auto-** + **furaja**.

AUTOFURAJARE, *autofurajări*, s.f. Acțiunea de a se *autofuraja* și rezultatul ei. V. **autofuraja**.

FURAJER, -**Ă**, *furajeri*, -*e*, adj. (Despre semințe, plante sau unele produse sau reziduuri industriale) Care se întrebuințează ca hrană pentru vite. ♦ *Plante furajere* = grup de plante cultivate sau sălbatice cu valoare nutritivă mare, folosite pentru hrana animalelor. Din fr. **fourrager**.

FURAJOR, *furajori*, s.m. (Inv.) Soldat de cavalerie care făcea aprovizionările cu furaj ale unității. Din fr. **fourrageur**.

FURAN s.m. Combinație chimică organică lichidă, obținută la distilarea rășinilor de conifere și folosită ca important intermediar în sintezele de mase plastice și de medicamente. Din fr. **furanne**.

FURBURĂ, *furhuri*, s.f. Inflamație acută a țesuturilor moi ale copitei, întâlnită în special la cai, în urma unui efort deosebit sau a unei alimentații neraționale. Din fr. **fourbure**.

FURFUROL, *furfuroli*, s.m. Aldehydă provenită din furan, care se prezintă sub formă de lichid uleios, cu miros particular, folosită ca solvent selectiv la rafinarea uleiurilor vegetale și minerale și ca insecticid, vermicid etc. Din fr. **furfulol**.

FURGON, *furgoane*, s.n. Vehicul tras de cai de obicei acoperit, care servește la transportarea bagajelor, a alimentelor, a munițiilor etc. Din fr. **fourgon**.

FURGONAR, *furgonari*, s.m. Militar care conduce un furgon. - **Furgon** + suf. -*ar*.

AUTOFURGON, *autofurgoane*, s.n. Furgon autopropulsat. - **Auto-** + **furgon**.

FURGONETĂ, *furgonete*, s.f. Automobil cu caroserie deschisă sau cu o platformă (acoperită) folosit pentru transportul obiectelor voluminoase și grele. Din fr. **fourgonnette**.

AUTOFURGONETĂ, *autofurgonete*, s.f. Furgonetă autopropulsată. - **Auto-** + **furgonetă**.

MOTOFURGONETĂ, *motofurgonete*, s.f. Furgonetă autopropulsată; autofurgonetă. [Var.: **motofurgonet** s.n.] - **Moto-** + **furgonetă**.

TAXIFURGONETĂ, *taxifurgonete*, s.f. Autofurgonetă care funcționează după sistemul taximetrelor. [Var.: **taxifurgonet** s.n.] - **Taxi** + **furgonetă**.

FURIER, *furieri*, s.m. Ostaș care îndeplinește lucrări de birou într-o unitate sau într-o subunitate militară. Din fr. **fourrier**.

FURMINT s.m. Soi de viță de vie cu struguri mijlocii, cilindrici, cu boabe dese, omogene, verzi-gălbui, din care se fac vinuri superioare; vin din acest soi de viță de vie. Din fr. **furmint**.

FURNAL, *furnale*, s.n. 1. Cuptor înalt în formă de turn, folosit pentru obținerea fontei brute prin topirea minereurilor de fier amestecate cu cărbune și cu alte materiale, cu ajutorul combustibililor și fondanților; instalație industrială prevăzută cu un astfel de cuptor. 2. Încărcătură de exploziv introdusă în stâncă, zidăria etc. care urmează să fie aruncate în aer. - Cf. fr. **fourneau**.

FURNALIST, *furnaliști*, s.m. Muncitor care lucrează la furnal (1). Din fr. **fournaliste**.

FURNITURĂ, *furnituri*, s.f. 1. Furnizare. 2. Marfă furnizată. 3. (La pl.) Rechizite de birou. 4. (La pl.) Material accesoriu (căptușeală, pânză tare, ață, nasturi etc.) folosit în croitorie. Din fr. **fourniture**.

FURNIZOR, -**OARE**, *furnizori*, -*oare*, s.m. și f. Persoană fizică sau juridică care furnizează, care procură (diverse materiale). Din fr. **fournisseur**.

FURNIZA, *furnizez*, vb. I. Tranz. A procura mărfuri prin vânzare sau a pune la dispoziție servicii, contra plată, în baza unei înțelegeri prealabile; a livra. ♦ A da, a oferi o informație, o știre etc. Din **furnizor**. Cf. fr. **fournir**.

FURNIZARE, *furnizări*, s.f. Acțiunea de a *furniza* și rezultatul ei; furnitură (1). V. **furniza**.

FUROU, *furouri*, s.n. Cămașă de zi femeiască; combinezon. Din fr. **fourreau**.

FURSEC, *fursecuri*, s.n. Nume dat unor prăjituri mici și uscate, făcute din diferite aluaturi fragede, având forme variate. Din fr. **foursec**.

FURUNCULOZĂ, *furunculoze*, s.f. Boală de piele caracterizată printr-o erupție simultană sau succesivă a mai multor furuncule, din cauza unui focar stafilococic latent. Din fr. **furunculose**.

FUSAROLĂ, *fusarole*, s.f. Element arhitectural decorativ, alcătuit dintr-un șir de boabe alungite. Din fr. **fusarole**.

FUSIFORM, -**Ă**, *fusiformi*, -e, adj. Care are formă de fus¹ (I 1). [Var.: **fuziform**, -ă adj.] Din fr. **fusiforme**.

FUTUROLOG, -**Ă**, *futurologi*, -ge, s.m. și f. (Rar) Viitorolog. Din fr. **futurologue**.

FUTUROLOGIE s.f. (Rar) Viitorologie. Din fr. **futurologie**.

FUZARIOZĂ, *fuzarioze*, s.f. Boală a plantelor provocată de o specie de ciuperci și manifestată prin apariția unei pâsle dese de culoare alb-roz pe organele atacate, care putrezesc. Din fr. **fusariose**.

FUZEE, *fuzee*, s.f. Corp de formă aerodinamică, capabil să înainteze în atmosferă datorită forței de reacție a gazelor arse care ies dintr-un efuzor. Din fr. **fusée**.

FUZEL s.m. Amestec de alcooli superiori, rezultat din fermentația alcoolică a proteinelor din cereale și din fructe sub acțiunea drojdiei de bere și folosit ca dizolvant la fabricarea substanțelor aromatice și a parfumurilor. Din fr. **fusel**.

FUZELAJ, *fuzelaje*, s.n. Parte componentă a avionului sau a planorului, care face legătura între aripi și ampenaje și care poartă încărcătura, postul de pilotaj, comenzile etc. Din fr. **fuselage**.

FUZEN, *fuzene*, s.n. Component al cărbunilor, fragil, negru, mătăsos, care reprezintă fragmente de substanță vegetală. Din fr. **fusain**.

FUZETĂ, *fuzete*, s.f. Fiecare dintre cele două dispozitive care fac legătura între roțile directoare și osia din față ale unui autovehicul și care permit orientarea roților în direcția dorită. Din fr. **fusette**.

FUZIBIL, -**Ă**, *fuzibili*, -e, adj., s.m. 1. Adj. (Despre metale) Care poate fi topit (ușor). 2. S.m. Element al unei siguranțe electrice în formă de fir sau de lamelă, care se topește atunci când este parcurs de un curent mai mare decât cel admis. Din fr. **fusible**.

FUZIBILITATE s.f. Însușirea unui metal de a fi fuzibil. Din fr. **fusibilité**.

FUZIONA, *fuzionez*, vb. I Intrans. A realiza o fuziune; a se contopi. Din fr. **fusionner**.

FUZIONARE, *fuzionări*, s.f. Acțiunea de a fuziona și rezultatul ei. V. **fuziona**.

FUZIONIST, -**Ă**, *fuzionisti*, -ste, s.m. și f. (Rar) Adept al unei fuzionări. Din fr. **fusionniste**.

GABARDINĂ s.f. Stofă fină de lână cu legătura diagonală, care prezintă dungi paralele înclinate pe ambele părți. Din fr. **gabardine**. Cf. sp. *gabardina*, germ. *Gabardine*.

GABARIT, *gabarite*, s.n. Șablon în al cărui contur, format din linii drepte sau curbe, trebuie să se cuprindă dimensiunile unui profil; contur, format din linii drepte sau curbe, care limitează dimensiunile maxime ale profilului unui obiect, ale unei construcții etc. ♦ Greutate care depășește limita maximă admisă sau pe cea normală. Din fr. **gabarit**.

GABARITIC, -Ă, *gabaritici*, -ce, adj. Referitor la gabarit; de gabarit. -

Gabarit + suf. -ic.

GABELĂ s.f. Impozit care se percepea pe sare, în Franța medievală. Din fr. **gabelle**.

GABIER, *gabieri*, s.m. Marinar care face serviciul de veghe pe gabie și care asigură, la navele cu pânze, manevrarea parâmelor, vergelelor etc. Din fr. **gabier**. Cf. it. *gabbiera*.

GABION, *gabioane*, s.n. Coș de nuiele sau din sârmă umplut cu pământ, cu pietriș etc., care servește la apărarea malurilor de valuri, la construirea barajelor etc. Din fr. **gabion**.

GABONEZ, -Ă, *gabonezi*, -e, s.m. și f., adj. 1. (Persoană) născută și crescută în Gabon. 2. (Locuitor) din Gabon. Din fr. **gabonais**.

GADOLINIT s.n. Mineral anhidru sau ușor hidratat conținând pământuri rare. Din fr. **gadolinite**.

GADOLINIU s.n. Element chimic din grupul lantanidelor. Din fr. **gadolinium**.

GAELI s.m. pl. Populație de origine celtică ce a locuit în vechime Irlanda și Scoția. Din fr. **Gaëls**.

GAFA, *gafez*, vb. I. Intrans. A face o gafă (3). Din fr. **gaffer**.

GAFARE s.f. Faptul de a gafa. V. **gafa**.

GAFA, *gafe*, s.f. 1. Piesă metalică în formă de cârlig, fixată pe o prăjină, folosită la acostarea unei ambarcații, la îndepărtarea ei de mal etc. 2. Cârlig montat la capătul unui dispozitiv de ridicat, și de care se prinde sarcina. 3. Gest, atitudine sau vorbă nepotrivită, care poate constitui o indelicatețe sau o jignire neintenționată adusă cuiva. Din fr. **gaffe**.

GAFIST, -Ă, *gafiști*, -ste, s.m. și f. Persoană care face gafe (3); (franțuzism) *gafeur*. - **Gafă** + suf. -ist.

GAFEUR, *gafeuri*, s.m. (Franțuzism) Gafist. Din fr. **gaffeur**.

GAGIST, -Ă, *gagiști*, -ste, s.m. și f. (Ieșit din uz) Actor angajat temporar (și cu leafă). ♦ (La m.) Muzicant angajat cu leafă într-o fanfară militară. Din fr. **gagiste**.

GAIACOL s.n. Medicament cu acțiune antiseptică, extras din rășina unui arbore și întrebuințat ca expectorant în diferite preparate contra tusei. Din fr. **gaïacol**.

GAIZE subst. pl. (Min.) Roci silicioase poroase și ușoare, constituite din granule de cuarț și din organisme silicioase. Din fr. **gaize**.

GAJ, *gajuri*, s.n. Garanție depusă în contul unei datorii sau al executării unei lucrări; bun care se depune drept garanție; amanet, zălog. ♦ Obiect depus, la unele jocuri de societate, de către cel care a făcut o greșală și care se răscumpără prin executarea unei pedepse hazlii. ♦ Asigurare, garanție morală dată cuiva. Din fr. **gage**.

GALĂ¹, *gale*, s.f. 1. Spectacol (sau șir de spectacole) cu caracter solemn, sărbătoresc, la care participă, de obicei, persoane oficiale. *Gala filmului românesc*. ♦ Loc. adj. *De gală* = de sărbătoare, solemn. 2. (în sintagma) *Gală de box* = competiție sportivă la care au loc mai multe meciuri de box. Din fr. **gala**.

GAL², *gali*, s.m. Unitate pentru măsurarea accelerației, egală cu 1 centimetru pe secundă la pătrat. Din fr. **gal**.

GALACTIC, -Ă, *galactici*, -ce, adj. Care aparține galaxiei, privitor la galaxie (în special la Calea-Lactee). Din fr. **galactique**.

GALACTOMETRU, *galactometre*, s.n. (Tehn.) Lactometru. Din fr. **galactomètre**.

GALACTOREE, *galactoree*, s.f. (Med.) Secreție continuă de lapte în timpul sau după încetarea alăptării. Din fr. **galactorrhée**.

GALACTOZĂ s.f. Substanță cu proprietăți asemănătoare glucozei, care se găsește în natură în diverse combinații, intrând și în structura unor compuși azotați din creier. Din fr. **galactose**.

GALALIT s.n. Masă plastică cornoasă obținută din caseină și folosită la fabricarea unor obiecte uzuale sau a unor piese tehnice (izolante electrice). Din fr. **galalithe**.

GALANT, -Ă, *galanți*, -te, adj. 1. (Despre bărbați și manifestările lor) Curtenitor față de femei; *p. ext.* politicos, atent, plăcut, tandru. 2. (Despre oameni) Darnic, generos. Din fr. **galant**.

GALANTERIE, *galanterii*, s.f. 1. Atitudine plină de curtoazie, de tandrețe, de amabilitate față de femei. ♦ Cuvinte

curtenitoare adresate unei femei. **2.** (Cu sens colectiv) Obiecte mărunte de îmbrăcăminte (mănuși, cravate, fulare etc.); magazin în care se desfac asemenea mărfuri. Din fr. **galanterie**.

GALANTAR, *galantare*, s.n. Vitrină (a unui magazin). Din **galanterie** (derivat regresiv).

GALANTON, -**OANĂ**, *galantoni*, -*oane*, adj. (Fam.: despre oameni) Darnic, generos, galant. [Var.: **galantom**, -**oamă** adj.] Din fr. **galant homme**.

GALANTONIE, *galantonii*, s.f. (Fam., rar) Dărnicie, generozitate. [Var.: **galantomie** s.f.] - **Galanton** + suf. -*ie*.

GALAXIE, *galaxii*, s.f. Fiecare dintre sistemele de aștri din univers comparabile ca dimensiuni și aspect cu Calea-Laptelui (din care face parte sistemul solar). Din fr. **galaxie**.

GALB, (1) *galburi*, s.n. (Arhit.) **1.** Curbură a unui capitel, a unei console etc.; *p. ext.* contur grațios al unui element de arhitectură sau de sculptură. **2.** Parte a fusului unei coloane arcuite spre exterior, pentru a evita iluzia de strangulare. [Var.: **galbă** (1) *galbe* s.f.] Din fr. **galbe**.

GALENĂ s.f. Sulfură naturală de plumb, folosită ca redresor la aparatele de radio fără lămpi, la prepararea unor vopsele etc. Din fr. **galène**.

GALENIC, -**Ă**, *galenici*, -*ce*, adj. (Despre unele preparate farmaceutice) Care poate fi administrat direct bolnavilor sau poate servi la prepararea unor rețete. Din fr. **galénique**.

GALENISM s.n. Veche teorie medicală conform căreia bolile ar fi cauzate de ruperea echilibrului dintre umori. Din fr. **galénisme**.

GALEOPITEC, *galeopiteci*, s.m. Mamifer insectivor din sud-estul Asiei, care poate plana (*Galeopithecus*). Din fr.

galéopithèque.

GALERĂ, *galere*, s.f. Veche navă comercială sau militară, prevăzută cu vâsle și pânze și care era mânuită de obicei de sclavi sau de condamnați. Din fr. **galère**.

GALERIE, *galerii*, s.f. **1.** Coridor subteran în formă de tunel care permite accesul minerilor la zăcământ și îngăduie executarea lucrărilor miniere. **2.** Canal subteran de comunicație care face legătura între două puncte ale unei lucrări hidrotehnice. **3.** Coridor subteran (adesea ramificat) pe care și-l sapă unele animale pentru a le servi ca adăpost. **4.** Coridor lung (și boltit) situat în interiorul sau în afara unei clădiri, servind ca element de legătură sau ca loc de plimbare. **5.** Muzeu, secție a

unui muzeu sau sală într-o expoziție ori într-un muzeu, în care sunt expuse mai ales opere de pictură și de sculptură. ♦ Serie de tablouri expuse; *p. ext.* serie de portrete descrise într-o operă (literară). **6.** Magazin în care se vând opere de artă; *p. gener.* (la pl.) magazin cu caracter universal. **7.** Balconul dintr-o sală de spectacole cu mai multe nivele situat la nivelul cel mai înalt; (fam.) spectatori de la acest balcon; *p. ext.* publicul care manifestă zgomotos la un spectacol, la o adunare, la o întrunire etc. ◇ Expr. *A face galerie* = a manifesta zgomotos în semn de aprobare, de încurajare (în cursul unui spectacol, al unei întreceri sportive etc.). **8.** Bară de lemn sau de metal de care se atârnă perdelele. **9.** Un fel de tavă de metal care se pune în fața sobei ca să nu cadă cărbunii din sobă pe dușumea. Din fr. **galerie**. Cf. it. *galleria*, germ. *Galerie*.

GALET, *galeți*, s.m. **1.** Fragment dintr-o rocă sau dintr-un mineral, șlefuit și rotunjit prin acțiunea mării, a torentelor, a ghețarilor etc. **2.** Rolă care permite o mișcare prin rostogolire. **3.** (Text.) Piesă de la mașina de filat mătase artificială care întinde firul la ieșirea din baia de filare. **4.** (Tehn.) Bobină inelară. **5.** (Tehn.) Secțiune a unui comutator rotativ. Din fr. **galet**.

GALIARD s.n. (Mar.) Fiecare dintre extremitățile punții superioare ale unei nave. Din fr. **gaillard**.

GALIARDA, *galiarde*, s.f. Vechi dans francez cu ritm vioi. ♦ Parte dintr-o suită instrumentală care urmează după pavană. Din fr. **gaillarde**.

GALIC adj.m. (în sintagma) *Acid galic* = acid organic aromatic, astringent, extras din gogoșile de ristic și din coaja de stejar, folosit la fabricarea cernelii negre, a coloranților și a unor medicamente. Din fr. **gallique**.

GALICAN, -**Ă**, *galicani*, -*e*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține galicanismului, privitor la galicanism. **2.** S.m. și f. Adept al galicanismului. Din fr. **gallican**.

GALICANISM s.n. Doctrină politico-religioasă care, rămânând atașată dogmelor catolice, apăra libertățile organizatorice ale Bisericii catolice din Franța față de papă. Din fr. **gallicanisme**.

GALICISM, *galicisme*, s.n. Expresie sau construcție proprie limbii franceze și greu ori imposibil de tradus în altă limbă. Din fr. **gallicisme**.

GALIFORMĂ, *galiforme*, s.f. (La pl.) Ordin de păsări tericole sau arboricole; (și

la sg.) pasăre din acest ordin. Din fr. **galiformes**.

GALIMATIAS s.n. Vorbire sau scriere încurcată, confuză. [Var.: **galimatie** s.f.] Din fr. **galimatias**.

GALINACEE, *galinacee*, s.f. (La pl.) Subordin de păsări al cărui tip principal este găina; (și la sg.) pasăre care face parte din acest subordin. Din fr. **gallinacé**.

GALIOTA, *galiote*, s.f. Corabie ușoară de pescuit, cu fundul plat și de obicei cu două catarge, folosită în trecut îndeosebi de olandezi. Din fr. **galiote**.

GALIU s.n. Element chimic, metal moale, ductil, de culoare cenușie, folosit la fabricarea unor termometre care măsoară temperaturi înalte sau (ca aliaj) la fabricarea tranzistoarelor, la construirea oglinzilor optice etc. Din fr. **gallium**.

GALOFOB, -**Ă**, *galofobi*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care manifestă ostilitate față de tot ceea ce aparține francezilor sau vine de la ei. Din fr. **gallophobe**.

GALOFOBIE s.f. Ostilitate față de tot ceea ce aparține francezilor sau vine de la ei. Din fr. **gallophobie**.

GALOMAN, -**Ă**, *galomani*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care admiră fără rezerve (și adesea fără spirit critic) tot ceea ce aparține francezilor sau vine de la ei. Din fr. **gallomane**.

GALOMANIE s.f. Admirație fără rezerve (și fără spirit critic) pentru tot ceea ce aparține francezilor sau vine de la ei. Din fr. **gallomanie**.

GALON¹, *galoane*, s.n. Șiret, panglică etc. de lână sau de fire ori bandă de metal prinsă pe epoleți sau pe mânecile unei uniforme pentru a indica gradul persoanei care poartă uniformă. ♦ Șiret de lână, de mătase sau de fir, cusut ca podoabă pe haine, pe pălării etc. Din fr. **galon**.

GALONAT, -**Ă**, *gălonati*, -te, adj. împodobit cu galoane. ♦ (Substantivat, m.; ir.) Ofițer; *p. gener.* gradat. - **Galon** + suf. -at. Cf. fr. *galonné*.

GALON², *galoane (galoni)*, s.n. (m.) 1. Unitate de măsură pentru capacitate folosită în țările de limbă engleză și egală cu circa patru litri. 2. (Rar) Sticlă mai mare în care se păstrează băuturi. Din fr. **gallon**.

GALOPA, *galopez*, vb. I. Intrans. (Despre cai) A alerga în galop; (despre oameni) a călări un cal care aleargă în galop. ♦ (Despre motoare) A funcționa neuniform, cu variații mari (și bruște) ale vitezei. Din fr. **galoper**.

GALOPARE, *galopări*, s.f. Faptul de a *galopa*. V. **galopa**.

GALOPADĂ, *galopade*, s.f. (Livr.) Cursă, alergare în galop. Din fr. **galopade**.

GALOPANT, -**Ă**, *galopanți*, -te, adj. 1. în galop, repede. 2. (Despre boli) Cu evoluție rapidă (și cu sfârșit mortal). Din fr. **galopant**.

GALOROMAN, -**Ă**, *galoromani*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care făcea parte dintr-o populație rezultată din amestecul galilor cu romanii, după cucerirea Galiei de către romani. 2. Adj. Care aparține galoromanilor (1), privitor la galoromani. Din fr. **gallo-romain** (după *roman*). Cf. germ. *galloromanisch*.

GALOȘ, *galoși*, s.m. încălțăminte de cauciuc purtată peste pantofi ori peste ghete, spre a le proteja de umezeală sau de noroi. Din fr. **galoche**.

GALOȘARE, *galoșări*, s.f. Operație de îmbrăcare în piele sau în cauciuc a părții de jos a unui obiect de încălțăminte; *p. ext.* întăritură de piele sau cauciuc cu care se execută această operație. Din **galoș**.

GALVANIC, -**Ă**, *galvanici*, -ce, adj. Care aparține galvanismului, privitor la galvanism. ♦ *Element galvanic* = pilă electrochimică. Din fr. **galvanique**. Cf. it. *galvanico*.

GALVANISM s.n. 1. Acțiunea unor curenți electrici asupra organismelor și a organelor vii. 2. Curent electric produs cu ajutorul pililor electrochimice; curent electric continuu. Din fr. **galvanisme**.

GALVANIZA, *galvanizez*, vb. I. Tranz. 1. A acoperi o piesă metalică cu un strat subțire de zinc, prin cufundare într-o baie de zinc topit, spre a o face mai rezistentă la coroziune; *p. gener.* a acoperi o piesă metalică cu un strat subțire din alt metal, depus prin electroliză. 2. (Fiziol.) A excita un țesut sau un organ al corpului printr-un curent electric continuu, în scopuri terapeutice sau experimentale. ♦ Fig. A însufleți, a stimula pe cineva. Din fr. **galvaniser**.

GALVANIZARE, *galvanizări*, s.f. Acțiunea de a *galvaniza* și rezultatul ei. V. **galvaniza**.

GALVANIZAT, -**Ă**, *galvanizați*, -te, adj. (Despre piese metalice) Acoperit cu un strat de zinc sau, *p. gener.*, cu un strat din alt metal spre a mări rezistența piesei la coroziune. V. **galvaniza**.

GALVANOCAUTER, *galvanocautere*, s.n. Instrument chirurgical pentru cauterizări, pus în funcție cu ajutorul curentului electric continuu. Din fr. **galvanocautère**.

GALVANOCAUTERIZARE,

galvanocauterizări, s.f. (Med.) Cauterizare prin mijloace electrotermice. - După fr. *galvanocautérisation*.

GALVANOMETRU, *galvanometre*, s.n. Instrument cu care se constată prezența și se măsoară intensitatea unui curent electric continuu slab. Din fr. *galvanomètre*.

GALVANONARCOZĂ, *galvanonarcoze*, s.f. (Med.) Narcoză produsă prin acțiunea curentului electric asupra creierului; electronarcoză. Din fr. *galvanonarcose*.

GALVANOPLASTIC, -Ă, *galvanoplastici*, -ce, adj. Privitor la galvanoplastie, care aparține galvanoplastiei; obținut prin galvanoplastie. Din fr. *galvanoplastique*.

GALVANOPLASTIE s.f. Procedeu tehnic de reproducere în relief a obiectelor, constând în acoperirea lor sau a tiparului lor cu un strat de metal depus prin electroliză. Din fr. *galvanoplastie*.

GALVANOSCOPE, *galvanoscoape*, s.n. Instrument cu care se constată prezența într-un circuit a unui curent continuu slab, precum și sensul lui. Din fr. *galvanoscope*.

GALVANOSTEGIE s.f. Procedeu tehnic de depunere pe cale electrolitică a unui strat aderent pe un obiect metalic, în scopul protejării sau înfrumusețării acestuia. Din fr. *galvanostégie*.

GALVANOSTEREOTIPIE s.f. Totalitatea procedeele de reproducere a formelor de tipar prin galvanoplastie. Din fr. *galvano-stéréotypie*.

GALVANOTEHNICĂ s.f. Parte a metalurgiei electrice care se ocupă cu galvanoplastia și galvanostegia. Din fr. *galvanotechnique*.

GALVANOTERAPIE s.f. Tratament medical cu ajutorul curentului electric continuu. Din fr. *galvanothérapie*.

GALVANOTIPIE s.f. Procedeu tehnic de reproducere a planșelor tipografice și a gravurilor cu ajutorul unui mulaj acoperit pe cale electrolitică de un strat de cupru și apoi întărit cu un strat de staniu, nichel sau fier. Din fr. *galvanotypie*.

GALVANOTROPISM, *galvanotropisme*, s.n. (Biol.) Orientare a organismelor în anumite direcții sub influența curentului electric; electrotropism. Din fr. *galvanotropisme*.

GAMA s.m. invar., s.f. 1. S.m. invar. A treia literă a alfabetului grecesc (folosită adesea și ca simbol în matematică, fizică etc.) 2. S.f. (Fiz.: în sintagma *Raze* (sau *radiație*) *gamma* = radiație emisă de corpurile radioactive, având o putere de pătrundere

extrem de mare. 3. S.f. (Fiz.) Unitate de măsură a masei egală cu o milionime de gram. Din fr. *gamma*.

GAMAGLOBULINĂ, *gamaglobuline*, s.f. (Biol.) Proteină din plasma sangvină a persoanelor imune. Din fr. *gamaglobuline*.

GAMĂ, *game*, s.f. 1. Succesiune de sunete (și note), care cuprinde toate sunetele unei scări muzicale, dispuse în ordinea ascendentă sau descendentă a sunetelor și luând tonul și numele notei cu care începe succesiunea. 2. Fig. (Pict.) Serie de tonuri și de culori dispuse într-o succesiune armonioasă. 3. Fig. Serie, grup, succesiune de obiecte, de fenomene, de situații care alcătuiesc un tot (armonios). *Gamă largă de sortimente*. Din fr. *gamme*.

GAMBET, *gambete*, s.n. Piesă metalică de legătură în unele organe ale utilajului de manevră la exploatarea petroliere. Din fr. *gambette*.

GAMBIT, *gambituri*, s.n. Sacrificare a unui pion alb sau a altei piese la începutul unei partide de șah pentru obținerea unui avantaj în atac. Din fr. *gambit*.

GAMELĂ, *gamele*, s.f. Vas metalic adânc în care soldații aflați în campanie, la aplicații etc. își primesc porția de mâncare. Din fr. *gamelle*.

GAMET, *gameți*, s.m. Denumire generică pentru celulele sexuale ale animalelor și plantelor. Din fr. *gamète*.

GAMETANGIU, *gametangii*, s.m. (Bot.) Structură vegetală în care sunt produși gameți. - Cf. fr. *gamétange*.

GAMETOFIT, *gametofiti*, s.m. Una dintre cele două generații din ciclul de dezvoltare a plantelor sexuate. Din fr. *gamétophyte*.

GAMETOGENEZA, *gametogeneze*, s.f. (Biol.) Proces de formare a gameților. Din fr. *gamétogénèse*.

GAMOPETALĂ, *gamopetale*, adj.f. (Despre corola unei flori, *p. ext.* despre flori) Cu petalele unite; (despre plante) care are florile cu petalele unite. ♦ (Substantivat) Plantă sau floare cu petalele unite. Din fr. *gamopétale*.

GAMOSEPAL, -Ă *gamosepale*, adj.f. și n. (Despre caliciul unei flori, *p. ext.* despre flori) Cu sepelele unite; (despre plante) care are florile cu sepelele unite. ♦ (Substantivat, f.) Plantă sau floare cu sepelele unite. Din fr. *gamosépale*.

GANAȘĂ, *ganașe*, s.f. (Zool.) Fiecare dintre cele două ramuri ale mandibulei la animale. [Var.: *ganaș* s.n.] Din fr. *ganache*.

GANGĂ, *gange*, s.f. Partea sterilă (care se îndepărtează) dintr-un zăcămint metalifer. Din fr. **gange**.

GANGLION, *ganglioni*, s.m. Formație anatomică de formă sferică sau alungită, alcătuită dintr-o masă de celule și situată pe traiectul unui nerv sau al unui vas limfatic; momiță. Din fr. **ganglion**.

GANGLIONAR, -**Ă**, *ganglionari*, -e, adj. Care aparține ganglionilor, privitor la ganglioni; cu ganglioni. Din fr. **ganglionnaire**.

GANGSTERISM s.n. Faptă, comportare de gangster; banditism organizat sau escrocherie în stil mare; *p. gener.* hoție, tâlhărie. Din fr. **gangstérisme**.

GANOID, *ganoizi*, s.m. (La pl.) Ordin de pești cu scheletul parțial cartilaginos, cu pielea fără solzi sau acoperită de discuri osoase, cu coada împărțită în două părți inegale; (și la sg.) pește din acest ordin. Din fr. **ganoïde**.

GARA, *garez*, vb. I. Tranz. A pune la adăpost într-un garaj, într-un depou etc. un autovehicul, un tramvai etc. ♦ A manevra un tren, o locomotivă etc. pe o linie de garaj. Din fr. **garer**.

GARARE s.f. Acțiunea de a gara. V. **gara**.

GARAJ, *garaje*, s.n. 1. Clădire sau încăpere (special amenajată) pentru adăpostirea (și întreținerea ori repararea) autovehiculelor. 2. (în sintagma) *Linie de garaj* = linie ferată pe care sunt dirijate vagoanele când trebuie să staționeze mai multă vreme într-o gară sau care face legătura între locul de încărcare și descărcare a vagoanelor și liniile pe care circulă efectiv trenurile. Din fr. **garage**.

GARAJIST, *garajiști*, s.m. Lucrător într-un garaj, care se ocupă cu întreținerea și repararea autovehiculelor. Din fr. **garagiste**.

GARANT, -**Ă**, *garanți*, -te, s.m. și f. Persoană sau instituție care garantează cu averea sa pentru cineva sau ceva. Din fr. **garant**.

GARANTA, *garantez*, vb. I. Tranz. și intranz. A da cuiva siguranța că va avea ceva; a asigura (cuiva ceva); a răspunde de valoarea, de calitatea unui obiect. ♦ A se angaja să mențină în stare de bună funcționare, pe o durată determinată, un aparat, un mecanism etc. vândut. ♦ A răspunde pentru faptele sau pentru comportarea altuia, a da asigurări că... ♦ Intranz. A-și lua răspunderea cu averea sa că datoria făcută de altul va fi achitată conform obligațiilor stabilite. Din fr. **garantir**.

GARANTARE s.f. Faptul de a *garanta*. V. **garanța**.

GARANTAT, -**Ă**, *garanțați*, -te, adj. (Despre mărfuri) A cărui valoare, calitate, funcționare etc. sunt asigurate de acela care a vândut marfa. ♦ (Adverbial; fam.) Sigur, neîndoielnic. V. **garanța**.

GARANȚA, *garanțe*, s.f. (Bot.; rar) Roibă. Din fr. **garance**.

GARANTINĂ s.f. Materie colorantă roșie, extrasă din rădăcinile garanței. Din fr. **garance**.

GARĂ, *gări*, s.f. Ansamblu de construcții, instalații, amenajări etc. situat pe o linie ferată, unde opresc trenurile pentru urcarea și coborârea călătorilor și pentru încărcarea și descărcarea mărfurilor. ♦ *Gară maritimă* (sau *fluvială*) = ansamblu de construcții, instalații, amenajări etc. situat pe cheiul unui port maritim (sau fluvial), destinat îmbarcării și debarcării călătorilor și bagajelor. Din fr. **gare**.

AUTOGARA, *autogări*, s.f. Gară pentru autobuze și autocamioane. - **Auto + gară**.

GARDĂ, *gărzi*, s.f. 1. Pază, supraveghere efectuată într-o unitate militară, într-o instituție civilă etc.; (concr.) persoană sau grup de persoane care asigură această pază. ♦ *Gardă de onoare* = **a**) subunitate militară care prezintă onorurile unei persoane oficiale; **b**) pază simbolică instituită în semn de respect la ocazii solemne; grup de persoane care fac această pază. *Gardă personală* = grup de persoane însărcinat cu paza vieții unui demnitar. (în trecut) *Gardă civică* (sau *națională*) = unitate compusă din voluntari, care asigura paza și liniștea într-un oraș. ♦ Loc. adj. *De gardă* = **a**) care este însărcinat cu paza, cu supravegherea, cu îngrijirea. *Soldat, medic de gardă*; **b**) care este de serviciu, deschis în afara orelor de funcționare obișnuite. *Farmacie de gardă*. ♦ Poziție a brațelor și a corpului luată de un boxer, de un luptător etc. pentru a para loviturile adversarului sau pentru a ataca. ♦ Expr. *A se pune în gardă* = **a**) (la scrimă) a lua poziția de apărare sau de atac; **b**) a-și lua toate măsurile de precauție spre a nu fi surprins de un lucru neplăcut. (La jocul de șah) *Gardă* sau (rar) *gardă la regină* = avertisment dat partenerului că regina este amenințată. *Garda veche* (sau *vechea gardă*) = cei care au participat în trecut la o acțiune socială, politică etc. 2. Apărătoare metalică montată între mânerul și lama unei săbii, unei spade etc. ♦ *Garda*

trăgaciului = piesă de protecție a trăgaciului la armele de foc. Din fr. **garde**.

GARDIST, *gardiști*, s.m. (În trecut) 1. Agent de poliție care făcea de pază pe străzile unui oraș; sergent de stradă. 2. Legionar. [Var.: (1) **vardist** s.m.] - **Gardă** + suf. *-ist*.

ANTEGARDĂ, *antegărzi*, s.f. (Rar) Avangardă. - **Ante-** + **gardă** (după it. *antiguardia*).

GARDENIE, *gardenii*, s.f. Gen de plante lemnoase tropicale și subtropicale, cu frunze verzi persistente, cu flori mari, albe, cu miros plăcut, care se cultivă și la noi ca plante decorative (*Gardenia*). Din fr. **gardenia**.

GARDEROB, *garderoburi*, (1) s.n., *garderobă*, *garderobe*, (2, 3, 4) s.f. 1. S.n. Dulap în care se păstrează haine, obiecte de îmbrăcăminte, lenjerie etc. 2. S.f. Loc special amenajat în sălile de spectacole, în localurile publice etc., unde se pot lăsa în păstrare paltoanele, pălăriile etc. 3. S.f. Totalitatea costumelor păstrate în depozitul unui teatru. 4. S.f. întreaga îmbrăcăminte pe care o posedă cineva. Din fr. **garde-robe**.

GARDEROBIER, *-A*, *garderobieri*, *-e*, s.m. și f. Persoană care are în grijă o garderobă publică sau garderoba unui teatru. - **Garderob(ă)** + suf. *-ier*.

GARDIAN, *gardeni*, s.m. Persoană însărcinată cu paza sau cu supravegherea unui local, a unei instituții, a unui oraș etc.; paznic, strajă. Din fr. **gardien**.

GARGARISM, *gargarisme*, s.n. Medicament lichid folosit pentru gargară. Din fr. **gargarisme**.

GARGUI, *garguie*, s.n. Jgeab sau burlan scurt pentru scurgerea apei de ploaie, de obicei bogat ornamentat. Din fr. **gargouille**. **GARGUSĂ**, *garguse*, s.f. (Mil.) Săculeț de pânză cu încărcătura de praf de pușcă folosită la tunurile de calibru mare. Din fr. **gargousse**.

GARLIN, *garline*, s.n. (Mar.) Parâmă sau cablu de sârmă, folosite pentru manevrare în port. - Cf. fr. **grelin**.

GARNIERIT s.n. Silicat hidratat natural de nichel, de culoare verde-albăstruie. Din fr. **garniérite**.

GARNISAJ s.n. Strat de material așezat pe suprafața unui obiect, a unei construcții etc. pentru a le proteja. ♦ Strat de mărcini, de nuielă sau de alt material pus pe fundul sau pe pereții șanțurilor de scurgere ale unui torent pentru a împiedica eroziunile. Din fr. **garnissage**.

GARNISI, *garnisesc*, vb. IV. Tranz. (Fam.) A completa un lucru cu accesorii sau

podoabe; a împodobi, a orna. - După fr. **garnir**.

GARNISIRE s.f. (Fam.) Acțiunea de a *garnisi* și rezultatul ei. V. **garnisi**.

GARNITURĂ, *garnituri*, s.f. 1. Accesoriu folosit pentru a împodobi sau a completa un lucru. ♦ Adaos constând din legume, salată etc., care se servește la friptură. 2. Piesă sau ansamblu de piese demontabile care completează, întăresc sau protejează o piesă, micșorându-i uzura; piesă care asigură îmbinarea perfectă a două elemente prin care circulă un fluid. 3. Grup de mai multe lucruri de același gen care împreună formează un ansamblu unitar. ♦ Totalitatea uneltelor, sculelor, pieselor etc. de același fel folosite într-un atelier sau într-o exploatare. ♦ Totalitatea pieselor de același gen ale unei mașini. ♦ *Garnitură de litere* = serie de litere și de semne cu caractere tipografice identice, cuprinzând toate corpurile caracterului respectiv. ♦ Ansamblu format din locomotiva și vagoanele unui tren. 4. Totalitatea jucătorilor care alcătuiesc o echipă sportivă; formație. Din fr. **garniture**.

GARNIZOANĂ, *garnizoane*, s.f. 1. Unitate sau ansamblu de unități și de instituții militare stabilite într-o localitate sau (în timp de război) într-un loc întărit pentru a-l apăra; *p. ext.* localitate în care sunt stabilite aceste unități și instituții. 2. Conducere a unei garnizoane (1). Din fr. **garnison**.

GAROU, *garouri*, s.n. Bandă sau tub, de obicei din cauciuc, care servește la întreruperea temporară a circulației sângelui într-o regiune a corpului (mai ales la braț), pentru a preveni sau a înlătura o hemoragie. Din fr. **garrot**.

GARSON, *garsoni*, s.m. (Îeșit din uz) Bărbat sau tânăr care servea într-un restaurant. Din fr. **garçon**.

GARSONIERĂ, *garsoniere*, s.f. Locuință într-o clădire mai mare, compusă de obicei dintr-o singură cameră și baie, uneori și bucătărie. Din fr. **garçonnière**.

GAȘĂ, *gașe*, s.f. (Mar.) Ochi de dimensiuni mari, executat la capătul unei parâmă. Din fr. **gâche**.

GASTEROPOD, *gasteropode*, s.n. (La pl.) Clasă de moluște cu trupul adăpostit într-o cochilie și care se mișcă cu ajutorul unui picior cărnos, situat sub pânțec; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. [Var.: **gastropod** s.n.] Din fr. **gastéropodes**, **gastropodes**.

GASTRALGIE, *gastralgii*, s.f. Durere de stomac (de natură nervoasă). Din fr. **gastralgie**.

GASTRECTOMIE, *gastrectomii*, s.f. (Med.) Rezecție a stomacului. Din fr. **gastrectomie**.

GASTRIC, -*Ă*, *gastrici*, -*ce*, adj. Care aparține stomacului, privitor la stomac. ♦ *Suc gastric* = suc secretat de glandele stomacale, cu ajutorul căruia se face digestia. Din fr. **gastrique**.

GASTRINĂ, *gastrine*, s.f. (Biochim.) Substanță secretată de mucoasa gastrică din regiunea pilorică. Din fr. **gastrine**.

GASTRITĂ, *gastrite*, s.f. Boală care constă în inflamația mucoasei stomacului și care se manifestă prin dureri abdominale, balonări, grețuri, vărsături etc. Din fr. **gastrite**.

GASTROENTERITĂ, *gastroenterite*, s.f. Boală care constă în inflamația simultană a mucoasei stomacului și a intestinelor și care se manifestă prin diaree, dureri abdominale etc. Din fr. **gastro-entérite**.

GASTROENTEROLOG, -*Ă*, *gastroenterologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în gastroenterologie. Din fr. **gastro-entérologue**.

GASTROENTEROLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază fiziologia și patologia tubului digestiv. Din fr. **gastro-entérologie**.

GASTROINTESTINAL, -*Ă*, *gastrointestinali*, -*e*, adj. Care ține de stomac și de intestine, privitor la stomac și la intestine. Din fr. **gastro-intestinal**.

GASTRONOM, -*OAMĂ*, *gastronomi*, -*oame*, s.m. și f. Persoană căreia îi place mâncarea aleasă și care știe s-o aprecieze. Din fr. **gastronome**.

GASTRONOMIC, -*Ă*, *gastronomici*, -*ce*, adj. Care aparține gastronomului sau gastronomiei, privitor la gastronom sau la gastronomie. Din fr. **gastronomique**.

GASTRONOMIE s.f. Artă de a prepara mâncăruri alese sau însușirea de a le aprecia calitatea, gustul. Din fr. **gastronomie**.

GASTROSCOPIE, *gastroscopii*, s.f. Examen vizual al interiorului stomacului cu ajutorul gastroscopului (introdus în stomac prin esofag). Din fr. **gastroscopie**.

GASTROTOMIE, *gastrotomii*, s.f. Operație chirurgicală care constă în deschiderea stomacului. Din fr. **gastrotomie**.

GASTRULĂ s.f. (Biol.) Stadiu în dezvoltarea embrionului la animalele pluricelulare. Din fr. **gastrula**.

GASTRULAȚIE s.f. (Biol.) Proces de transformare a blastulei în gastrulă. Din fr. **gastrulation**.

GAUSS, *gauși*, s.m. Unitate de măsură a inducției magnetice în sistemul electromagnetic C.G.S. (centimetru, gram, secundă). Din fr. **gauss**.

GAVAJ, *gavage*, s.n. (Med.) Hrănire cu ajutorul sondei gastrice. Din fr. **gavage**.

GAVOTA, *gavote*, s.f. Vechi dans francez în doi timpi, cu mișcare moderată; melodie după care se execută acest dans. ♦ Parte dintr-o suită instrumentală care folosește ca model această melodie. Din fr. **gavotte**.

GAZ¹ s.n. Țesătură foarte subțire. Din fr. **gaze**.

GAZ², *gaze*, s.n. 1. Nume generic dat corpurilor fluide cu densitate redusă, incolore, ușor deformabile și expansibile, care, din cauza coeziunii moleculare slabe, nu au o formă proprie stabilă și tind să ocupe întregul volum pe care îl au la dispoziție. ♦ *Gaz perfect* (sau *ideal*) = gaz (ipotetic) extrem de rarefiat, la care produsul dintre presiune și volum rămâne constant la orice temperatură. *Gaz aerian* (sau *de iluminat*) = gaz combustibil obținut prin distilarea huilei la temperaturi înalte. *Gaz lichefiat* = amestec de gaze combustibile ușor lichefiabile, obținut prin extragerea directă din gaze de sondă sau prin distilare din unele produse petroliere, păstrat în stare lichidă în butelii. *Gaz nobil* = fiecare dintre elementele chimice situate în grupa a opta principală a sistemului periodic al elementelor, inclusiv heliu, caracterizate prin inerția lor chimică. *Gaz solid* = combinație solidă de molecule de gaz metan și de apă, care se găsește în special în zonele unde pământul este înghețat până la mari adâncimi. *Gaze naturale* = gaze combustibile care emană din pământ. 2. (La pl.) Nume dat unor substanțe gazoase toxice sau asfixiante folosite în război. 3. (La pl.) Emanații gazoase ale stomacului sau ale intestinelor. 4. Petrol lampant. ♦ Expr. (Fam.) *Doar n-am băut gaz*, se spune ca răspuns negativ la o propunere nepotrivită; nici nu mă gândesc! *A arde gaz* (sau *gazul*) *degeaba* = a nu face nimic, a pierde vremea de pomană. Din fr. **gaz**.

DEGAZIFICĂ, *degazific*, vb. I. Tranz.

1. A îndepărta substanțele volatile din cărbuni prin distilare, la temperaturi înalte, în afara contactului cu aerul. 2. A îndepărta gazele dintr-un lichid prin agitare, împroșcare etc. 3. A îndepărta

gazele din noroiul de foraj pentru a-l putea folosi din nou. - **De + gazifica.**

DEGAZIFICARE, *degazificări*, s.f. Acțiunea de a *degazifica* și rezultatul ei. V. **degazifica.**

GAZIFICA, *gazific*, vb. I. Tranz. **1.** A transforma un combustibil solid sau lichid într-un combustibil gazos cu o compoziție chimică diferită de aceea a substanței din care provine. **2.** A dispersa un lichid în masa unui gaz² (pentru a extrage țițeiul prin erupție). [Var.: **gazeifica** vb. I.] - **Gaz**² + suf. -*ifica* (după fr. *gazefier*).

GAZIFICARE, *gazificări*, s.f. Acțiunea de a *gazifica* și rezultatul ei. [Var.: **gazeificare** s.f.] V. **gazifica.**

GAZOANALIZATOR, *gazoanalizatoare*, s.n. (Tehn.) Aparat pentru analiza gazelor. - **Gaz** + **analizator**.

GAZORNIȚĂ, *gazornite*, s.f. **1.** Lampă primitivă de petrol. **2.** Bidon pentru păstrat petrolul. Din **gaz**² (după *păcorniță*).

GAȚAR, *gățari*, s.m. Vânător (ambulant) de petrol lampant; păcurar. - **Gaz**² + suf. -*ar*.

GAȚARIE, *gățării*, s.f. Loc unde se vinde petrol lampant. - **Gaz**² + suf. -*ărie*.

GAZA, *gazez*, vb. I. Tranz. **1.** A expune un spațiu limitat acțiunii unor gaze toxice pentru distrugerea anumitor organisme vii dăunătoare (paraziți, șoareci, insecte). **2.** A lansa gaze toxice într-o zonă în timp de război pentru a distruge în masă; a expune o persoană sau un grup de persoane acțiunii gazelor toxice într-o încăpere închisă pentru a le ucide. Din fr. **gazer**.

GAZARE, *găzări*, s.f. Acțiunea de a *gaza* și rezultatul ei. V. **gaza.**

GAZAT, -**Ă**, *gazați*, -*te*, adj. (Adesea substantivat) Intoxicat, asfixiat cu gaze. V. **gaza**. Cf. fr. *gazé*.

DEGAZA, *degazez*, vb. I. Tranz. **1.** A îndepărta gazele dintr-un spațiu închis sau de pe o suprafață solidă. **2.** A îndepărta substanțele toxice de luptă din adăposturi, din încăperi, de pe îmbrăcăminte etc. prin ventilație sau cu ajutorul substanțelor neutralizante. **De + gaza**. Cf. fr. *dégazer*.

DEGAZARE, *degazări*, s.f. Acțiunea de a *degaza* și rezultatul ei. V. **degaza.**

DEGAZATOR, *degazatori*, s.m. Substanță cu ajutorul căreia se degazează. **Dega**za + suf. -*tor* (după fr. *dégazeur*).

GAZEL, *gazeluri*, s.n. Poezie (orientală) cu formă fixă alcătuită din distihuri și care de obicei cântă dragostea și vinul. Din fr. **ghazel**.

GAZELĂ, *gazele*, s.f. Nume dat mai multor genuri de mamifere rumegătoare din familia antilopei, cu corpul suplu, cu picioarele lungi, cu coarne în formă de liră și cu ochii mari, care trăiesc în stepele și deșerturile africane și asiatice; animal care face parte din unul dintre aceste genuri. Din fr. **gazelle**.

GAZIFER, -**Ă**, *gaziferi*, -*e*, adj. (Despre zăcăminte) Care conține gaz². Din fr. **gazifère**.

GAZODUCT, *gazoducte*, s.n. Conductă pentru transportul gazelor la distanțe (mari). Din fr. **gazoduc** (după *apeduct*).

GAZOGEN, *gazogene*, s.n. Aparat sau instalație folosită pentru transformarea unui combustibil solid în gaz² combustibil. Din fr. **gazogène**.

GAZOLINĂ s.f. Produs lichid combustibil, obținut prin lichefierea gazului² de sondă. Din fr. **gazoline**.

GAZOMETRU, *gazometre*, s.n. **1.** Aparat cu care se măsoară cantitatea de gaz² care trece printr-o conductă. **2.** Rezervor în care se înmagazinează gazul² de iluminat produs de o uzină, pentru a fi distribuit consumatorilor. Din fr. **gazomètre**.

GAZON s.n. Iarbă care se udă și se cosește des pentru a fi menținută scurtă, deasă și mereu verde; suprafață de teren pe care se află asemenea iarbă (mai ales pentru unele competiții sportive). Din fr. **gazon**.

GAZONA, *gazon*, vb. I. Tranz. A acoperi un teren cu gazon. Din fr. **gazonner**.

GAZONARE, *gazonări*, s.f. Acțiunea de a *gazona* și rezultatul ei. V. **gazona**.

GAZONAT, -**Ă**, *gazonați*, -*te*, adj. (Despre locuri, terenuri) Acoperit cu gazon. V. **gazona**.

GAZOS, -**OASĂ**, *gazoși*, -*oase*, adj. Care are structura gazului², care este format din gaz². ♦ (Despre lichide) care conține dizolvat, sub presiune, un anumit gaz². Din fr. **gazeux**.

GAZOSCOP, *gazoscoape*, s.n. Aparat pentru detectarea prezenței gazelor inflamabile în galeriile subterane din mine. Din fr. **gazoscope**.

GEL, *geluri*, s.n. (Chim.) Substanță coloidală cu consistență vâscoasă și însușiri specifice deopotrivă lichidelor și solidelor. Din fr. **gel**.

GELATINĂ, *gelatine*, s.f. **1.** Substanță proteică coloidală preparată prin fierbere din oase, cartilaje etc., cu diferite

întrebuințări practice. **2.** Produs de cofetărie preparat din sirop de fructe sau dintr-o cremă dulce, încheagată cu foi de gelatină (**1**). **3.** Piele crudă pregătită pentru a fi tăbăcită. Din fr. **gélatine**.

GELATINIZA, *gelatinizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) transforma în gelatină; a (se) îmbiba cu gelatină. - Cf. fr. *gélatinifier*.

GELATINIZARE, *gelatinizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *gelatiniza* și rezultatul ei. V. **gelaținiza**.

GELATINOS, -**OASA**, *gelatinoși*, -*oase*, adj. Ca gelatina (**1**), de gelatină, care conține gelatină, cu aspect de gelatină. Din fr. **gélatineux**.

GELIFICA, *gellific*, vb. I. Tranz. A transforma o soluție coloidală într-un gel - După fr. **gélifier**.

GELIFICARE, *gelificări*, s.f. Faptul de a *gelifica*. V. **gelifica**.

GELIV, -**Ă**, *gelivi*, -*e*, adj. (Despre roci sau alte materiale) Care se dezagregă relativ ușor sub acțiunea înghețurilor și a dezghețurilor repetate. Din fr. **gélif**.

GELIVAȚIE s.f. (Geol.) Degradare a rocilor de la suprafața pământului datorită variațiilor de temperatură. Din fr. **gélivation**.

GELIVITATE s.f. (Tehn.) Proprietate a unor materiale poroase de a se degrada sau distruge sub acțiunea alternativă a înghețului și a dezghețului. Din fr. **gélivité**.

GELIVURĂ, *gelivuri*, s.f. Cărpătură adâncă în lungimea tulpinii arborilor provocată de îngheț. Din fr. **gélivure**.

GELOZĂ s.f. (Biol.) Agar-agar. Din fr. **gélöse**.

GEMELAR, -**Ă**, *gemelari*, -*e*, adj. (Med.) Cu gemeni. *Sarcină gemelară*. Din fr. **gémellaire**.

GEMULĂ, *gemule*, s.f. (Bot.) Parte a embrionului vegetal, rudiment de tulpină. ♦ (Zool.) Organ prin care se înmulțesc spongierii. Din fr. **gémule**.

GENĂ, *gene*, s.f. (Biol.) Element al cromozomilor care determină transmiterea și manifestarea unor caractere ereditare. Din fr. **gène**.

GENIC, -**Ă**, *genici*, -*ce*, adj. (Biol.) Referitor la gene, al genelor. - **Genă** + suf. -*ic*.

GENEALOGIC, -**Ă**, *genealogici*, -*ce*, adj. Care aparține genealogiei, privitor la genealogie. Din fr. **généalogique**.

GENEALOGIST, -**Ă**, *genealogiști*, -*ste*, s.m. și f. (Rar) Persoană specializată în genealogie. Din fr. **généalogiste**.

GENERAL, *generali*, s.m. Denumire generică pentru gradele de ofițeri superioare gradului de colonel; persoană care are un astfel de grad. [Var.: **ghenerar**, **ghinărar** s.m.] Din fr. **général**. Cf. rus. *g e n e r a l*.

GENERALIST, -**Ă**, *generalști*, -*ste*, s.m. și f. Medic specialist în medicină generală. ♦ Medic internist. Din fr. **généraliste**.

GENERALIZA, *generalizez*, vb. I. **1.** Tranz. A da o formulare sau o expresie sintetică mai multor situații particulare care au unele trăsături comune; a extinde mintal însușirile comune unui grup de obiecte sau de fenomene asupra tuturor obiectelor și fenomenelor din clasa respectivă. **2.** Tranz. și refl. A face să fie sau a deveni general²; a (se) extinde sfera de aplicare. ♦ Refl. (Despre boli) A se extinde în întregul organ sau organism. ♦ Tranz. A considera (de obicei fără teme) o întâmplare, o situație ca fiind generală. Din fr. **généraliser**.

GENERALIZARE, *generalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *generaliza* și rezultatul ei. ♦ Operație logică prin care se trece de la noțiuni cu o sferă mai restrânsă și un conținut mai bogat la noțiuni cu o sferă mai largă și un conținut mai restrâns. V. **generaliza**.

GENERALIZAT, -**Ă**, *generalizați*, -*te*, adj. Căruia i s-a dat un caracter de generalitate, care a devenit general². V. **generaliza**.

GENERALIZATOR, -**OARE**, *generalizatori*, -*oare*, adj. Care (se) generalizează. Din fr. **généralisateur**.

GENERIC, -**Ă**, *generici*, -*ce*, adj. Care aparține unei categorii întregi, privitor la o categorie întreagă (de ființe, obiecte, fenomene); care cuprinde toate cazurile de același fel. ♦ (Substantivat, n.) Partea de la începutul sau de la sfârșitul unui film, în care sunt indicate numele principalilor realizatori ai filmului respectiv. Din fr. **générique**.

GENEROZITATE s.f. Calitatea omului generos; mărinimie; dărnicie, munificență. Din fr. **générosité**.

GENETIC, -**Ă**, *genetici*, -*ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a biologiei care studiază fenomenele și legile eredității și variabilității organismelor. **2.** Adj. Care aparține geneticii (**1**) sau genezei, privitor la genetică sau la geneză. Din fr. **génétique**.

MONOGENETIC, -**Ă**, *monogenetici*, -*ce*, adj. Conform cu monogeneza, de monogeneză. - **Mono-** + **genetic**.

RADIOGENETIC, -**Ă**, *radiogenetici*, -*ce*, s.f., adj. **1.** S f. Capitol al geneticii care studiază posibilitatea ameliorării

soiurilor de plante și a raselor de animale prin radiații ionizante. **2.** Adj. Referitor la radiogenetică, de radiogenetică (**1**). - **Radio-** + **genetic** (după engl. *radiogenetic*).

GENETICIAN, -A, *geneticieni, -e*, s.m. și f. Specialist în genetică. Din fr. *généticien*.

GENEZĂ, *geneze*, s.f. Proces de naștere și de formare a unei ființe sau a unui lucru; naștere, origine. ♦ Ansamblu de fapte, de împrejurări, de elemente care au concurat la formarea unui lucru. *Geneza unui roman*. ♦ Prima carte a Bibliei. Din fr. *génése*.

MEGASPOROGENEZĂ,

megasporogeneze, s.f. (Bot.) Proces de formare și de dezvoltare a megasporilor și de producere a gameților la plantele cu flori. - **Megaspor** + **geneză**.

POLIGENEZĂ s.f. Concepție după care fenomenele biologice, sociale, lingvistice etc. nu derivă dintr-un izvor unic, ci au origini multiple. - **Poli-** + **geneză**. Cf. fr. *polygénisme*.

GENIAL, -A, *geniali, -e*, adj. Înzestrat cu geniu; de geniu, care dovedește genialitate. Din fr. *génial*.

GENIALITATE s.f. Caracterul sau însușirea unui geniu ori a ceea ce este genial. Din fr. *génialité*.

GENITOR, genitori, s.m. (Biol.) Plantă sau animal din care ia naștere un hibrid. Din fr. *généteur*.

GENITO-URINAR, -Ă, *genito-urinari, -e*, adj. (Anat.) Care se referă la ansamblul de organe de reproducere și urinare, care aparține acestui ansamblu. Din fr. *généto-urinaire*.

GENOCID, genociduri, s.n. Crimă comisă cu intenția de a distruge un grup uman, național, etnic etc. Din fr. *génocide*.

GENOL s.n. Substanță chimică organică, folosită ca dezvoltator fotografic. Din fr. *généol*.

GENOM, genomi (genoame), s.m. (n.) (Biol.) Grup de cromozomi, diferiți genetic, care formează o unitate. Din fr. *génome*.

GENOTIP, genotipuri, s.n. Totalitatea proprietăților ereditare ale unui organism. Din fr. *génotype*.

GENȚIANACEE, gențianacee s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee cu frunze alterne sau opuse și flori solitare sau în buchet, răspândite mai ales în zona muntoasă (alpină); (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. *gentianacées*.

GENTILOM, gentilomi, s.m. (în societatea feudală apuseană) Nobil, aristocrat. ♦ Fig. Om cu comportări alese, ireproșabile. Din fr. *gentilhomme*.

GENULIERĂ s.f. (Mil.) **1.** Diferență de nivel între planul de așezare al unui trăgător și nivelul liniei de ochire. **2.** Diferență de nivel între nivelul platformei de tragere și partea inferioară a crenelului, în lucrările de fortificații. Din fr. *genouillère*.

GEOBOTANIST, -A, *geobotaniști, -ste*, s.m. și f. Specialist în geobotanică. Din fr. *géobotaniste*.

GEOCANCEROLOGIE s.f. Disciplină care studiază evoluția cancerului în interdependență cu alimentația și clima (**2**). Din fr. *géocancerologie*.

GEOCENTRIC, -Ă, *geocentrici, -ce*, adj. Privitor la centrul Pământului; care are Pământul drept centru. ♦ *Sistem geocentric* = geocentrism. *Mișcare geocentrică* = mișcare aparentă a unui astru împrejurul Pământului, considerat ca centru. Din fr. *géocentrique*.

GEOCENTRISM s.n. Concepție potrivit căreia Pământul ar fi centrul imobil al universului, în jurul lui s-ar învârti Soarele și ceilalți aștri; sistem geocentric. Din fr. *géocentrisme*.

GEOCHIMIC, -Ă, *geochimici, -ce*, adj. Referitor la geochimie, de geochimie. Din fr. *géochimique*.

GEOCHIMIST, -Ă, *geochimiști, -ste*, s.m. și f. Specialist în geochimie. Din fr. *géochimiste*.

GEOCRIOLOGIE s.f. Ramură a geografiei fizice care studiază zonele de îngheț ale scoarței terestre. Din fr. *géocryologie*.

GEODĂ, geode, s.f. **1.** Agregat de minerale format prin depunere în cavitățile largi ale rocilor. **2.** (Med.) Cavități patologice în diverse țesuturi. Din fr. *géode*.

GEODEZIC, -A, *geodezici, -ce*, adj. Care aparține geodeziei, privitor la geodezie. ♦ *Punct geodezic* = punct de pe suprafața terestră a căruia poziție este precis stabilită (constituind baza pentru măsurători noi). *Linie geodezică* = curbă mai scurtă decât oricare altă curbă situată pe aceeași suprafață și trecând prin aceleași puncte. *Triunghi geodezic* = triunghi ale cărui vârfuri sunt puncte geodezice. Din fr. *géodésique*.

GEODEZIE s.f. Știință aplicată care se ocupă cu studiul formei și al dimensiunilor Pământului, cu tehnica măsurării și a reprezentării cartografice sau numerice a suprafeței lui. Din fr. *géodésie*.

GEODEZ, -Ă, *geodezi, -e*, s.m. și f. Specialist în geodezie. Din *geodezie* (derivat regresiv).

RADIOGEODEZIE s.f. Domeniu al geodeziei care se ocupă de măsurarea distanțelor dintre punctele geodezice cu aparatură radio de mare precizie. -

Radio- + geodezie.

GEODIMETRU, *geodimetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea pe cale electrooptică a distanțelor în geodezie. Din fr. *géodimètre*.

GEODINAMIC, -Ă, *geodinamici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Disciplină care studiază modificările scoarței terestre sub acțiunea diferiților agenți. 2. Adj. De geodinamică (1). Din fr. *géodynamique*.

GEOFITĂ, *geofite*, s.f. Plantă perenă care, în condiții defavorabile, continuă să supraviețuiască numai prin organele subpământene. ◇ (Adjectival) *Plantă geofită*. Din fr. *géophytes*.

GEOFIZIC, -A, *geofizici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Știință care studiază structura și proprietățile fizice ale globului terestru. 2. Adj. Care aparține geofizicii (1), privitor la geofizică. Din fr. *géophysique*.

GEOFIZICIAN, -A, *geofizicieni*, -e, s.m. și f. Specialist în geofizică. Din fr. *géophysicien*.

GEOFON, *geofoane*, s.n. 1. Aparat electroacustic folosit în prospectarea geofizică (seismică). 2. Aparat acustic folosit la detectarea pierderilor de apă din conductele îngropate. Din fr. *géophone*.

GEOFOTOGRAMMETRIE s.f. Ramură a fotogrammetriei care se ocupă cu măsurarea, determinarea și reprezentarea suprafeței terestre. Din fr. *géophotogrammétrie*.

GEOGENIC, -Ă, *geogenici*, -ce, adj. Care aparține geogeniei, privitor la geenie. Din fr. *géogénique*.

GEOGENIE s.f. Parte a geologiei și a cosmogoniei care studiază originea și formarea Pământului. Din fr. *géogénie*.

GEOGNOZIE s.f. Disciplină care studiază mineralele, rocile și resturile faunei și florei care alcătuiesc globul terestru. Din fr. *géognosie*.

GEOGRAFIC, -Ă, *geografici*, -ce, adj. Care aparține geografiei, privitor la geografie. Din fr. *géographique*.

GEOID s.n. Corp geometric care reprezintă forma teoretică a Pământului, redusă la nivelul oceanelor. Din fr. *géoïde*.

GEOLOG, -A, *geologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în geologie. Din fr. *géologue*.

AGROGEOLOG, -OGĂ, *agrogeologi*, -oge, s.m. și f. Specialist în agrogeologie; pedolog. - **Agro- + geolog.**

GEOLOGIC, -Ă, *geologici*, -ce, adj. Care aparține geologiei, privitor la geologie. ♦ Străvechi. Din fr. *géologique*.

GEOLOGIE s.f. Știință care studiază modul de formare, alcătuirea și istoria dezvoltării globului terestru. ♦ Manual în care se studiază această știință. Din fr. *géologie*.

RADIOGEOLOGIE s.f. Parte a geologiei care utilizează tehnica radioactivității. - **Radio- + geologie.**

RADIOGEOLOGIC, -Ă, *radiogeologici*, -ce, adj. Referitor la radiogeologie, de radiogeologie. - **Radio- + geologie.**

GEOMAGNETIC, -A, *geomagnetici*, -ce, adj. Care aparține magnetismului terestru sau geomagnetismului, privitor la magnetismul terestru sau la geomagnetism. Din fr. *géomagnétique*.

GEOMAGNETISM s.n. Ramură a geofizicii care studiază magnetismul terestru. Din fr. *géomagnétisme*.

GEOMECANICĂ s.f. Studiul legilor mecanice după care se produc modificările scoarței terestre. Din fr. *géomécanique*.

GEOMETRIZA, *geometrizez*, vb. I. Tranz. A da o formă geometrică, a aranja în formă geometrică; a raporta la geometrie. Din fr. *géométriser*.

GEOMETRIZARE, *geometrizări*, s.f. Acțiunea de a *geometriza*. V. *geometriza*.

GEOMETRIZAT, -Ă, *geometrizați*, -te, adj. Care a primit o formă geometrică; care e raportat la geometrie. V. *geometriza*.

GEOMETROGRAFIE s.f. (Mat.) Studiul găsirii soluției celei mai simple a unei probleme de geometrie elementară. Din fr. *géométopgraphie*.

GEOMORFOGENIE s.f. Studiul originii formelor reliefului terestru. Din fr. *géomorphogénie*.

GEOMORFOLOG, -Ă, *geomorfologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în geomorfologie. Din fr. *géomorphologue*.

GEOSINCLINAL, *geosinclinale*, s.n. Regiune mobilă a scoarței terestre care suferă, în cursul timpului geologic, o scufundare intensă, însoțită de manifestări vulcanice și de acumulare a unor serii de depozite sedimentare de mare grosime, transformându-se ulterior într-un lanț muntos cutat, ca urmare a mișcărilor tectonice. Din fr. *géosynclinal*.

INTRAGEOSINCLINAL, *intragéosinclinale*, s.n. (Geol.) Fosă alungită și adâncită a unui geosinclinal

în care se acumulează sedimente. -

Intra+geosinclinal.

GEOTROPIC, -Ă, geotropici, -ce, adj. (Biol.) Referitor la geotropism. Din fr. **géotropique**.

GEOTROPISM s.n. însușire a organelor unor plante sau a unor plante de a crește cu o anumită orientare față de verticala locului, sub influența gravitației. Din fr. **géotropisme**.

GERA, gerez, vb. I. Tranz. (Rar) A administra pe socoteala și în locul altuia. [Var.: **gira** vb. I] Din fr. **gérer**.

GERARE, gerări, s.f. Acțiunea de a *gera* și rezultatul ei. V. **gera**.

GERANIACEE, geraniacee, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate cu frunze păroase și flori viu colorate; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **geraniacées**.

GERANIOL s.n. Alcool component principal al uleiului de trandafiri. Din fr. **géraniol**.

GERANIUM s.n. (în sintagma) *Ulei de geranium* = ulei eteric cu miros de trandafir obținut din unele specii de plante. [Var.: **geraniu** s.n.] Din fr. **géranium**.

GERANT, -Ă, geranți, -te, s.m. și f. (Rar) Persoană care gereză. [Var.: **girant, -ă** s.m. și f.] Din fr. **gérant**.

GERIATRIE s.f. Ramură a medicinei care studiază și tratează bolile bătrâneții. Din fr. **gériatrie**.

GERMANAR s.m. (Rar) Martie. - Formă româniată a fr. **Germinal**.

GERMANISM, germanisme, s.n. Cuvânt, construcție etc. specifice limbii germane, împrumutate de o altă limbă fără să fie asimilate de aceasta. Din fr. **germanisme**.

GERMANIST, -Ă, germaniști, -ste, s.m. și f. Specialist în germanistică. Din fr. **germaniste**.

GERMANIZA, germanizez, vb. I. Tranz. și refl. A face să adopte sau a adopta limba, obiceiurile etc. germane. Din fr. **germaniser**.

GERMANIZARE, germanizări, s.f. Faptul de a (se) *germaniza*. V. **germaniza**.

GERMANOFIL, -Ă, germanofili, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care aprobă, admiră, iubește tot ceea ce este german, ce vine de la germani. Din fr. **germanophile**.

GERMANOFOB, -Ă, germanofobi, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care dezaprobă, urăște tot ce este german, ce vine de la germani. Din fr. **germanophobe**.

GERMICID, germicide (germicizi), s.n. (m.) Substanță, agent care distruge germenii

dăunători omului, animalelor și plantelor.

Din fr. **germicide**.

GERMINAL s.m. A șaptea lună a anului, de la 21 martie la 18 aprilie, în calendarul adoptat în timpul Revoluției Franceze din 1789-1794. Din fr. **germinal**.

GERMINATIV, -Ă, germinativi, -e, adj. Care aparține germinației, privitor la germinație; care poate să germineze sau să facă să germineze. Din fr. **germinatif**.

GERMINATOR, -OARE, germinatori, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care poate germina sau care poate face să germineze. **2.** S.n. Aparat, instalație etc. care determină procentul de germinație al diferitelor semințe; aparat, instalație etc. cu care se obține germinarea artificială a unor semințe. Din fr. **germinateur**.

GERONTOCRAȚIE, gerontocrații, s.f. Sistem de guvernare în care puterea politică sau conducerea aparține bătrânilor. Din fr. **gérontocratie**.

GERONTOLOG, -Ă, gerontologi, -ge, s.m. și f. Specialist în gerontologie și geriatrie. Din fr. **gérontologue**.

GERONTOLOGIC, -Ă, gerontologici, -ce, adj. Referitor la gerontologie și geriatrie, de gerontologie și geriatrie. Din fr. **gérontologique**.

GERONTOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază problemele bătrâneții. Din fr. **gérontologie**.

GESTALTISM s.n. Teorie filozofică a formei potrivit căreia un tot fiind constituit din structuri perfect integrate are caracteristici proprii care nu rezultă din elementele lui constitutive, iar întregul nu poate fi considerat simpla însumare a acestor elemente; configuraționism. Din fr. **gestaltisme**.

GESTALIST, -Ă, gestaliști, -ste, s.m. și f., adj. (Adept) al gestaltismului. Din fr. **gestaltiste**.

GESTIONAR, -Ă, gestionari, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține o gestiune, privitor la o gestiune, care asigură o gestiune. **2.** S.m. și f. Persoană însărcinată cu o gestiune. Din fr. **gestionnaire**.

AUTOGESTIONAR, -Ă, autogestionari, -e, adj., s.m. și f. (Persoană, instituție etc.) care are gestiune proprie. - **Auto- + gestionar**.

GESTUAL, -Ă, gestuali, -e, adj. Care se exprimă prin gesturi; referitor la gesturi. Din fr. **gestuel**.

GHEIȘĂ, gheișe, s.f. Dansatoare și cântăreață japoneză. Din fr. **geisha**.

GHEIZERIT s.n. (Geol.) Depozit (3) silicios provenit din precipitarea (2) apei gheizerelor. Din fr. **geysérite**.

GHEPARD, *gheparzi*, s.m. Mamifer carnivor sălbatic cu capul mic și rotund, coada lungă, picioare înalte, cu blana de culoare galbuie cu pete mici, întunecate, specific steperelor din Africa și din sudul Asiei (*Acinonyx jubatus*). Din fr. **guépard**.

GHERETA, *gherete*, s.f. 1. Construcție mică (de lemn) în care se poate adăposti o santinelă, un paznic etc. 2. Construcție mică, cu o singură încăpere, făcută din materiale ușoare, în care se vând alimente, ziare etc.; chioșc, tonetă. Din fr. **guérite**.

GHERIDON, *gheridoane*, s.n. Măsuță rotundă cu unul sau trei picioare. Din fr. **guéridon**.

GHETRA, *ghetre*, s.f. 1. Îneluitoare de postav, de fetru etc. care acoperă glezna și partea de deasupra a încălțămintei bărbătești. 2. Fâșie de piele care servește la protecția gleznei muncitorilor metalurgiști, în timpul lucrului. Din fr. **guêtre**.

GHID, -**Ă**, (1) *ghizi*, -*de*, s.m. și f., (2) *ghiduri*, s.n. 1. S.m. și f. Persoană care conduce și îndrumează un grup de turiști, un grup de vizitatori ai unei expoziții etc., dându-le explicațiile necesare; călăuză, cicerone. 2. S.n. Carte cuprinzând informații de călătorie, hărți, planuri, îndrumări etc. necesare unui turist pentru orientarea într-o țară, într-o regiune, într-un muzeu etc. 3. S.n. (În sintagma) *Ghid de unde* = mediu (3) în care are loc propagarea ghidată a unui fascicul de unde electromagnetice. Din fr. **guide**.

GHIDA, *ghidez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) călăuzi, a (se) conduce, a (se) orienta. 2. Tranz. A imprima o anumită mișcare unei piese, unui mecanism etc. (cu ajutorul ghidajului). Din fr. **guider**.

GHIDARE s.f. Acțiunea de a (se) *ghida* și rezultatul ei. V. **ghida**.

GHIDAJ, *ghidaje*, s.n. 1. Faptul de a ghida. 2. Dispozitiv (1) mecanic fix al unui mecanism (1), care permite deplasarea unei piese mobile doar într-o anumită direcție și între anumite limite. Din fr. **guidage**.

GHIDROPA, *ghidrope*, s.f. Frânghie legată de nacela unui balon și lăsată să se târască pe sol pentru a menține balonul la o anumită înălțime constantă. Din fr. **guiderope**.

GHILDA, *ghilde*, s.f. 1. Asociație (1) economică, politică și religioasă, constituită în apusul Europei, la începutul evului mediu. 2. Asociație de negustori (pe bresle),

constituită în Europa, în evul mediu. Din fr. **ghilde**.

GHILIMELE s.f. pl. Semn de punctuație în formă de două mici unghiuri sau de două mici virgule dispuse paralel, care închid între ele citate, o vorbire directă, titluri de opere ori nume de instituții, cuvinte cărora li se dă un sens (stilistic) special sau asupra cărora vorbitorul vrea să insiste, traducerea ori sensul unui cuvânt; semnele citării. [Var.: **ghilemele**, (rar) **ghilimete** s.f. pl.] Din fr. **guillemets**.

GHILOTINA, *ghilotinez*, vb. I. Tranz. A execută pe cineva prin decapitare cu ghilotina. Din fr. **guillotiner**.

GHILOTINARE, *ghilotinări*, s.f. Acțiunea de a *ghilotina*. V. **ghilotina**.

GHILOTINA, *ghilotine*, s.f. 1. Instrument de execuție a celor condamnați la moarte prin decapitare. ♦ Pedepsă cu moartea prin ghilotinare. 2. Instrument prevăzut cu o lamă ascuțită, care servește la tăierea foilor de tablă, de carton, de hârtie etc. Din fr. **guillotine**.

GHINION, *ghinioane*, s.n. Întâmplare, conjunctură nefavorabilă pentru cineva; nenoroc, neșansă. - Din fr. **guignon**.

GHINIONIST, -**Ă**, *ghinionști*, -*ste*, s.m. și f., adj. (Persoană) care are ghinion, care este urmărită de ghinion. - **Ghinion** + suf. -*ist*.

GHIOȘ, *ghioșuri*, s.n. Ornament gravat format din linii fine, drepte sau ondulate, folosit la împodobirea unor obiecte de sticlă sau de metal. ♦ Desen complex format din linii apropiate și încrucișate dispuse geometric, folosit pentru realizarea fondului unor hărți cu valoare nominală. [Var.: **ghiloș** s.n.] Din fr. **guillochis**.

GHIOȘA, *ghioșez*, vb. I. Tranz. A executa un ghioș. [Var.: **ghiloșa** vb. I.] Din fr. **guillocher**.

GHIOȘARE, *ghioșări*, s.f. Acțiunea de a *ghioșa* și rezultatul ei. [Var.: **ghiloșare** s.f.] V. **ghioșa**.

GHIOȘĂ, *ghioșe*, s.f. Daltă subțire, folosită la gravarea pe pietre litografice sau pe plăci metalice. Din fr. **guilloche**.

GHIPSOTECĂ, *ghipsoteci*, s.f. 1. Colecție de statuete și de plăci ornamentale din ghips. 2. Loc special amenajat pentru păstrarea ghipsoteciei (1). [Var.: **gipsotécă** s.f.] Din fr. **gypsotèque**.

GHIRLANDA, *ghirlande*, [(pop.) *ghirlânzi*]. s.f. Împletitură decorativă în formă de lanț sau de cunună, făcută din frunze, flori (și fructe). ♦ Element ornamental, în arhitectură și în artele decorative, având aspectul unei astfel de

împletituri. [Var.: **ghirlantă** s.f.] Din fr. **guirlande**.

GHIȘEU, *ghișee*, s.n. Ferestruică ori deschizătură special amenajată în ușa sau în peretele unui birou (2), prin care publicul poate lua contact direct cu funcționarii unei instituții. [Var.: (rar) **ghișet** s.n.] Din fr. **guichet**.

GHIU, *ghiuri*, s.n. Bară de lemn sau de metal, fixată cu un capăt de partea inferioară a arborelui (4) din pupa unei nave cu pânze, de care se leagă marginea de jos a veleii. Din fr. **gui**.

GIARDIAZĂ s.f. (Med.) Lambliază. Din fr. **giardiase**.

GIBERELINĂ, *gibereline*, s.f. Substanță vegetală cu acțiune stimulatorie asupra creșterii plantelor folosită pentru a facilita aclimatizarea și dezvoltarea unor plante de cultură. Din fr. **gibbérelline**.

GIBON, *giboni*, s.m. Gen de maimuțe antropoide cu membrele anterioare foarte lungi, fără coadă, cu blana neagră sau cenușie, care trăiesc în pădurile tropicale din Asia, Sumatra, Java etc. (*Hylobates*); animal care face parte din acest gen. Din fr. **gibbon**.

GIBOZITATE s.f. Deformare a coloanei vertebrale, care se manifestă printr-o curbură cu proeminență dorsală; cifoză, cocoșă. Din fr. **gibbosité**.

GIGACALORIE, *gigacalorii*, s.f. (Fiz.) Unitate de măsură egală cu un miliard de calorii. Din fr. **gigacalorie**.

GIGANTESC, -**A**, *gigantești*, adj. (Livr.) Gigantic. Din fr. **gigantesque**.

GIGANTISM s.n. 1. Înșușirea, calitatea de a fi gigantic. 2. Boală endocrină care constă în creșterea excesivă în lungime a corpului sau a unor părți ale lui. Din fr. **gigantisme**.

GIGANTOGRAFIE, *gigantografii*, s.f. (Poligr.) Procedeu de reproducere în format mare, prin proiecție, a unui clișeu inițial mai mic. Din fr. **gigantographie**.

GIGOLO s.m. (Franțuzism) Bărbat cu moravuri dubioase. Din fr. **gigolo**.

GILOTAJ s.n. (Poligr.) Acoperirea cu un strat protector a clișeelelor zincografice. Din fr. **gillotage**.

GIMNAST, -**Ă**, *gimnaști*, -*ste*, s.m. și f. Sportiv care activează în domeniul gimnasticii. Din fr. **gymnaste**.

GIMNASTIC, -**A**, *gimnastici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Ansamblu de exerciții fizice care contribuie la dezvoltarea armonioasă a corpului omenesc, la corectarea unor deficiențe sau care constituie o ramură sportivă. 2. Adj. Care ține de gimnastică (1), privitor la gimnastică. ♦ *Pas gimnastic*

= mers cadentat și vioi, care se execută după anumite reguli, de obicei la deplasarea în grup. Din fr. **gymnastique**.

GIMNOSPERMĂ, *gimnosperme*, s.f. (La pl.) Diviziune a fanerogamelor cuprinzând plantele ale căror semințe se dezvoltă pe o carpelă deschisă; (și la sg.) plantă care face parte din această diviziune. ♦ (Adjectival) *Plante gimnosperme*. Din fr. **gymnospermes**.

GINANDRIE s.f. 1. (Med.) Masculinizare a femeii datorită lipsei hormonilor estrogeni și dominației celor androgeni. 2. (Bot.) Formă sub care se prezintă, la unele flori, androceul și gineceul (3), datorită concreșterii staminelor și pistilului¹. Din fr. **gynandrie**.

GINECOLOG, -**Ă**, *ginecologi*, -*ge*, s.m. și f. Medic specializat în ginecologie. ♦ (Adjectival) *Medic ginecolog*. Din fr. **gynécologue**.

GINECOLOGIC, -**Ă**, *ginecologici*, -*ce*, adj. Care aparține ginecologiei, privitor la ginecologie. Din fr. **gynécologique**.

GINECOLOGIE s.f. Ramură a științelor medicale care se ocupă cu funcțiile și cu bolile aparatului (3) genital feminin. Din fr. **gynécologie**.

GINGIVAL, -**Ă**, *gingivali*, -*e*, adj. Care aparține gingiei, privitor la gingie. Din fr. **gingival**.

GINGIVITĂ, *gingivite*, s.f. Boală care constă în inflamația gingiilor. Din fr. **gingivite**.

GIRAFĂ, *girafe*, s.f. 1. Gen de mamifere rumegătoare cu gâtul și picioarele de dinainte lungi, cu capul mic, cu blana albicioasă cu pete brune, care trăiesc în Africa (*Giraffa*); animal care face parte din acest gen. 2. Suport care permite deplasarea unui microfon (în scenele în care actorii, cântăreții etc. se mișcă în scenă). Din fr. **girafe**.

GIRANDOLĂ, *girandole*, s.f. (Livr.) 1. Candelabru cu mai multe brațe. 2. (La pl.) Cercei cu diamante (1). Din fr. **girandole**.

GIRAȚIE, *girații*, s.f. (Tehn.) Mișcare circulară, de rotație. Din fr. **giration**.

GIRATORIU, -**IE**, *giratorii*, adj. (Despre o mișcare) De rotație, circular. ♦ *Sens giratoriu* = sens de circulație la o intersecție, într-o piață etc., potrivit căruia un vehicul este obligat să facă o rotație de la dreapta la stânga. Din fr. **giratoire**.

GIRAVION, *giravioane*, s.n. Nume generic dat aeronavelor cu aripile având o mișcare giratorie. Din fr. **giravion**.

GIROCLINOMETRU, *giroclinometre*, s.n. Clinometru giroscopic. Din fr. **gyroclinomètre**.

GIROCOMPAS, *girocompase*, s.n. Instrument de bord care indică, în grade, direcția avionului; girodirecțional. Din fr. **gyrocompas**.

GIRODINĂ, *girodine*, s.f. Giravion la care sustentatia în aer este asigurată de un rotor plasat independent de elice. Din fr. **girodyne**.

GIROMETRU, *girometre*, s.n. Instrument care înregistrează grafic viteza unghiulară a unui avion. Din fr. **gyromètre**.

GIRONDIN, *girondini*, s.m. Membru al unei grupări politice din Franța în timpul Revoluției de la 1789-1794, care, preluând puterea, s-a situat pe poziții moderate, împotriva exceselor revoluției. Din fr. **Girondin**.

GIROORIZONT, *giroorizonturi*, s.n. Aparat de bord giroscopic, care indică înclinarea longitudinală și laterală a avionului. Din fr. **gyrohorizon**.

GIROPILOT, *giropiloți*, s.m. (Nav.) Pilot automat. Din fr. **gyropilote**.

GIROPLAN, *giroplane*, s.n. Autogir prevăzut cu un rotor cu patru pale și cu aripă fixă de avion. Din fr. **gyroplane**.

GIROSCOP, *giroscoape*, s.n. 1. Aparat care, antrenat de o mișcare de rotație în jurul uneia dintre axe, se poate astfel deplasa încât să nu modifice direcția axei sale de rotație. 2. Dispozitiv care asigură stabilitatea și orientarea în spațiu a unui avion, a unui submarin etc. Din fr. **gyroscope**.

GIROSCOPIC, -Ă, *giroscopici*, -ce, adj. Care aparține giroscopului, privitor la giroscop. ♦ *Compas giroscopic* = aparat care indică unui avion direcția în grade, unei nave nordul geografic etc. Din fr. **gyroscopique**.

GIROVERTICAL, *giroverticale*, s.n. Giroscop cu axa de rotație verticală. Din fr. **gyrovertical**.

GIRUETĂ, *giruete*, s.f. Instrument meteorologic cu care se determină direcția și intensitatea vântului. Din fr. **girouette**.

GISEMENT, *gismente*, s.n. Unghi format de axa unui avion cu direcția către un post de emisie terestru. Din fr. **gisement**.

GLABELĂ, *glabele*, s.f. Regiune anatomică situată la rădăcina nasului, între arcadele sprâncenelor. Din fr. **glabelle**.

GLABRU, -Ă, *glabri*, -e, adj. (Bot.; despre plante sau organe vegetale) Care este lipsit de perișori pe suprafață. Din fr. **glabre**.

GLACIAR, -Ă, *glaciari*, -e, adj. 1. (În sintagma) *Perioadă* (sau *epocă*, *eră*) *glaciară* = perioadă din era cuaternară (sau *p. gener.*, dintr-o altă eră) în care ghetarii ocupau regiuni foarte întinse pe pământ și în care alternau intervalele reci cu cele calde. ♦ Care aparține acestei perioade, privitor la această perioadă. 2. Provenit din topirea ghetarilor; rezultat în urma acțiunii ghetarilor. *Lac glaciar. Eroziune glaciară*. Din fr. **glaciaire**.

GLACIAȚIE, *glaciații*, s.f. Interval rece din perioada glaciară, caracterizat prin dezvoltarea intensă a ghetarilor; *p. ext.* proces de intensă dezvoltare a ghetarilor, caracteristic acestui interval. [Var.: **glaciațiune** s.f.] Din fr. **glaciation**.

GLACIOLOGIC, -Ă, *glaciologici*, -ce, adj. Care aparține glaciologiei, privitor la glaciologie. Din fr. **glaciologique**.

GLACIS, *glacisuri*, s.n. (Geol.) Teren neted în pantă ușoară. Din fr. **glacis**.

GLAGOLITIC, -Ă, *glagolitici*, -ce, adj. (În sintagmele) *Alfabet glagolitic* sau *scriere glagolitică* = alfabet întocmit după modelul literelor mici grecești și folosit în unele scrieri slave bisericești. *Literă glagolitică* = literă care aparține alfabetului glagolitic. Din fr. **glagolitique**.

GLANDĂ, *glande*, s.f. Organ anatomic în formă de tub care produce o secreție, conducând-o în exteriorul organismului, în sânge, în limfă etc. Din fr. **glande**.

GLANDULAR, -Ă, *glandulari*, -e, adj. Care aparține glandelor, privitor la glande, care are aspectul sau constituția unei glande; glandulos. Din fr. **glandulaire**.

INTRAGLANDULAR, -Ă, *intraglandulari*, -e, adj. Care se află, care se petrece în interiorul glandelor. -

Intra-+glandular.

PLURIGLANDULAR, -Ă, *pluriglandulari*, -e, adj. Care se referă la mai multe glande, care afectează mai multe glande. - **Pluri- + glandular.**

GLANDULOS, -OASĂ, *glanduloși*, -oase, adj. Care aparține glandelor, privitor la glande, care are aspectul sau constituția unei glande; glandular. Din fr. **glanduleux**.

GLASA, *glasez*, vb. I. Tranz. 1. A acoperi o prăjitură, o bomboană, un fruct sau o mâncare cu o glazură (1); a glazura. 2. A da lustru' sau apret unui obiect (de piele). Din fr. **glacer**.

GLASARE, *glasări*, s.f. Acțiunea de a glasa. V. **glasa**.

GLASAT, -Ă, *glasați*, -te, adj. 1. (Despre prăjituri, bomboane, fructe, orez, paste făinoase etc.) Acoperit cu o

glazură (1). 2. (Despre obiecte din piele)

Lustruit; apretat. V. **glasa**.

GLASIU s.n. Culoare clară și transparentă aplicată (în pictură) pe o culoare mai densă și servind la redarea clarobscurului. Din fr. **glacis**.

GLAUCONIT s.n. Silicat complex de fier și aluminiu. Din fr. **glauconite**.

GLEIZARE, *gleizări*, s.f. Proces de reducere a oxizilor de fier din sol în condiții de anaerobioză, create de un exces de umiditate. - După fr. **gleiser**.

GLENOID, -A, *glenoizi*, -de, adj. (Despre unele cavități ale corpului) Care permite articularea oaselor. Din fr. **glénoïde**.

GLICEMIE, *glicemii*, s.f. Prezența glucozei în sângele din organismul uman; cantitate de glucoză aflată în sânge. Din fr. **glycémie**.

GLICERIDĂ, *gliceride*, s.f. (Chim.) Ester alcătuit din glicerină și acizi grași, prezent în grăsimile animale și vegetale. Din fr. **glycéride**.

GLICERINĂ s.f. Alcool cu aspect de lichid uleios, incolor, inodor, dulceag, extras din grăsimi sau fabricat sintetic, având diverse întrebuințări în industrie, în medicină și în cosmetică. Din fr. **glycérine**.

GLICEROFOSFAT, *glicerofosfați*, s.m. (Farm.) Sare a acidului glicerofosforic, folosită ca medicament. Din fr. **glycérophosphate**.

GLICEROFOSFORIC adj.m. (În sintagma) *Acid glicerofosforic* = combinație a acidului fosforic cu glicerină. Din fr. **glycérophosphorique**.

GLICEROL s.n. (Chim.) Glicerină. Din fr. **glycérol**.

GLICINĂ, *glicine*, s.f. Arbust decorativ agățător, având flori asemănătoare cu ale salcâmului, albastre sau violete și parfumate (*Wistaria sinensis*). Din fr. **glycine**.

GLICOCOL, *glicocoli*, s.m. (Biol.) Aminoacid simplu, prezent în numeroase proteine. Din fr. **glycocolle**.

GLICOGEN, *glicogeni*, s.m. (Biol.) Polizaharidă având o structură asemănătoare cu amidonul, care se găsește mai ales în ficat și în mușchi. Din fr. **glycogène**.

GLICOGENETIC, -Ă, *glicogenetici*, -ce, adj. (Biochim.) Referitor la glicogeneză. Din fr. **glycogén(ét)ique**.

GLICOGENEZĂ, *glicogeneze*, s.f. (Biochim.) Glicogenogeneză. Din fr. **glycogénèse**.

GLICOGENOGENEZĂ, *glicogenogeneze*, s.f. (Biochim.) Proces de

formare a glicogenului în ficat; glicogeneză. Din fr. **glycogénogénèse**.

GLICOL, *glicoli*, s.m. Alcool cu aspect de lichid incolor, siropos, dulce, folosit în deosebi ca dizolvant; etilenglicol. Din fr. **glycol**.

GLICOLIZĂ, *glicolize*, s.f. (Biochim.) Proces de descompunere a glucozei, în cadrul metabolismului general. Din fr. **glycolyse**.

GLICOMETRU, *glicometre*, s.n. Areometru folosit pentru determinarea cantității de zahăr dintr-un lichid; glucometru. Din fr. **glycomètre**.

GLICOPROTEIDĂ, *glicoproteide*, s.f. (Biochim.) Proteină care conține în moleculă gluçide. Din fr. **glycoprotéïdes**.

GLICOZIDĂ, *glicozide*, s.f. Substanță de natură vegetală care conține în structura ei hidrați de carbon. Din fr. **glycoside**.

GLICOZURIE, *glicozurii*, s.f. Prezență (normală sau patologică a) glucozei în urină; cantitate de glucoză aflată în urină. Din fr. **glycosurie**.

GLIOM, *gliomuri*, s.n. Tumoare localizată la nivelul sistemului nervos. Din fr. **gliome**.

GLIPTIC, -A, *gliptici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Arta de a grava figuri sau motive decorative pe o piatră prețioasă sau semiprețioasă sau pe mulajele pentru monede și medalii. 2. Adj. Care aparține glipticii, privitor la gliptică. Din fr. **glyptique**.

GLIPTOGENEZĂ s.f. (Geol.) Proces de nivelare a scoarței Pământului sub acțiunea agenților externi. Din fr. **glyptogénèse**.

GLISA, *glisez*, vb. I. Intranz. 1. (Mai ales despre piese tehnice) A aluneca, a se deplasa de-a lungul altei piese (printr-o frecare minimă). 2. (Despre hidroavioane) A aluneca la suprafața apei. Din fr. **glisser**.

GLISARE, *glisări*, s.f. Faptul de a *glisa*. V. **glisa**.

GLISADĂ, *glisade*, s.f. Zbor în care un avion înaintează înclinat pe o aripă, astfel încât să se apropie de sol parcurgând o distanță cât mai mică. Din fr. **glissade**.

GLISANT, -A, *glisanți*, -te, adj. (Tehn.; despre o suprafață) Pe care poate aluneca un corp (printr-o frecare minimă); (despre o piesă) care alunecă (printr-o frecare minimă) de-a lungul altei piese cu care se află în contact. Din fr. **glissant**.

GLISIERA, *glisiere*, s.f. Bară fixă, netedă, de-a lungul căreia alunecă o piesă, un element mobil etc. Din fr. **glissière**.

GLISOR, *glisoare*, s.n. (Tehn.) Cursor. Din fr. **glissoir**.

GLOBAL, -Ă, *globali*, -e, adj. Care ia în considerație toate elementele unui

ansamblu, care rezultă prin însumarea tuturor elementelor de același fel; total. Din fr. **global**.

GLOBALITATE s.f. (Livr.) Caracter global, de ansamblu. - **Global** + suf. - *itate* (după engl. *globality*).

GLOBIGERINĂ, *globigerine*, s.f. (La pl.) Gen de foraminifere cu cochilia perforată și împărțită în mai multe camere sferice; (și la sg.) animal care aparține acestui gen. Din fr. **globigérine**.

GLOBINĂ, *globine*, s.f. (Biol.) Substanță organică, care, împreună cu hemul, formează hemoglobina. Din fr. **globine**.

GLOBULAR, -**Ă**, *globulari*, -*e*, adj. **1.** Care are formă de glob; sferic. **2.** Spec. Care aparține globulelor sângelui, referitor la globulele sângelui. Din fr. **globulaire**.

GLOBULINĂ, *globuline*, s.f. Proteină care se găsește în plasma sanguină, în lapte, în vegetale. Din fr. **globuline**.

GLOBULOS, -**OASĂ**, *globuloși*, -*oase*, adj. Care are formă de globule, compus din globule. Din fr. **globuleux**.

GLOMERULĂ, *glomerule*, s.f. **1.** Agregat de pământ de mici dimensiuni, format prin alipirea unor particule elementare ale solului. **2.** Formație anatomică cu aspect de ghem, alcătuită din tuburi glandulare, vase de sânge, nervi etc. **3.** Tip de fruct format prin creșterea laolaltă a mai multor fructe provenite din flori independente; tip de înflorescență în care florile par a fi prinse la același nivel de o axă. [Var.: **glomerul** s.n.] Din fr. **glomérule**.

GLÔMERULAR, -**Ă**, *glomerulari*, -*e*, adj. Care aparține glomerulelor, privitor la glomerule, format din glomerule, cu glomerule. - **Glomerulă** + suf. -*ar*.

GLOSA, *glosez*, vb. I. Tranz. A explica un cuvânt sau o îmbinare de cuvinte (dintr-un text); a adnota un text. Din fr. **gloser** (după *glosă*).

GLOSARE, *glosări*, s.f. Acțiunea de a *glosa* și rezultatul ei. V. **glosa**.

GLOSATOR, -**OARE**, *glosatori*, -*oare*, s.m. și f. Persoană care glosează un text. Din fr. **glossateur**.

GLOSEM, *gloseme*, s.n. (Lingv.) Nume dat în teoria glosematică unității minimale a limbii. Din fr. **glossème**.

GLOSEMATICĂ s.f. Ramură a lingvisticii structuraliste care aplică teoria pozitivismului logic, considerând limba ca un sistem de relații interne, ca obiect în sine. Din fr. **glossématique**. Cf. engl. *glossematics*, germ. *Glossematik*.

GLOSITĂ, *glosite*, s.f. Inflamație a limbii, care însoțește de obicei anumite boli. Din fr. **glossite**.

GLOSOFARINGIAN, -**Ă**, *glosofaringieni*, -*e*, adj. (Anat.) Care aparține limbii și faringelui, referitor la limbă și faringe. Din fr. **glosso-pharyngien**.

GLOTĂ, *glote*, s.f. Porțiunea cea mai îngustă a laringelui, cuprinsă între cele două coarde vocale. Din fr. **glotte**.

GLOTAL, -**Ă**, *glotali*, -*e*, adj. Care aparține glotei, privitor la glotă, din regiunea glotei. Din fr. **glottal**.

GLUCIDĂ, *glucide*, s.f. Substanță organică naturală care conține carbon, hidrogen și oxigen, reprezentând un constituent fundamental al materiei vii și având un rol important în metabolism; hidrat de carbon, carbohidrat. Din fr. **glucide**.

GLUCIDĂ, *glucide*, s.f. Substanță organică naturală care conține carbon, hidrogen și oxigen, reprezentând un constituent fundamental al materiei vii și având un rol important în metabolism; hidrat de carbon, carbohidrat. Din fr. **glucide**.

GLUCINIU s.n. (Chim.) Beriliu. Din fr. **glucinium**.

GLUCOCORTICOID, *glucocorticoizi*, s.m. (Biol.) Hormon secretat de glanda corticosuprarenală, cu rol în reglarea metabolismului glucidelor, lipidelor și protidelor, precum și în cel al apei și al electroliților. Din fr. **glucocorticoïde**.

GLUCOMETRIE s.f. Dozarea glucozei în mustul strugurilor sau în derivatele lui. Din fr. **glucométrie**.

GLUCOMETRU, *glucometre*, s.n. Areometru folosit pentru determinarea cantității de zahăr dintr-un lichid; glicometru. Din fr. **glucomètre**.

GLUCONIC adj.m. (În sintagma) *Acid gluconic* = acid obținut din glucoză, cu numeroase folosiri în medicină. Din fr. **gluconique**.

GLUCOZĂ s.f. Substanță zaharoasă cristalizată, de culoare albă, care se găsește în miere, în fructe, în plante, în organism sau se prepară pe cale industrială, având numeroase folosiri în industrie și în farmacie. Din fr. **glucose**.

GLUCOZIDĂ, *glucozide*, s.f. Nume generic pentru compuşii glucozei din plante. Din fr. **glucoside**.

GLUMA², *glume*, s.f. (Bot.) Bractee situată la baza fiecărui spicului al unei plante graminee. Din fr. **glume**.

GLUMELĂ, *glumele*, s.f. (Bot.) Frunzișoară verde care acoperă fiecare floare a unui spiculeț de graminee. Din fr. **glumelle**.

GLUTEINĂ, *glutine*, s.f. Proteină constituantă a glutenului. Din fr. **glutéine**.

GLUTINOS, -OASA, *glutinoși, -oase*, adj. Care conține gluten, care are aspect de gluten. Din fr. **glutineux**.

GLUTON, *glutoni*, s.m. Animal mamifer carnivor cu blana de culoare brun-deschis, răspândit dincolo de cercul polar nordic (*Gulo luscus*). Din fr. **glouton**.

GNOMIC, -Ă, *gnomici, -ce*, adj. 1. (Despre scrieri) Care cuprinde maxime, sentințe, reflecții, sfaturi morale. ♦ *Poeți gnomici* = poeți din Grecia (și din Roma) antică, autori ai unor opere gnomiche (1). 2. (Lingv.; despre unele timpuri verbale) Care indică acțiunea sub formă generală sau care se îndeplinește indiferent de timp. Din fr. **gnomique**.

GNOMON, *gnomoane*, s.n. Instrument antic folosit pentru a determina meridianul locului, constituind cel mai vechi tip de cadran solar. Din fr. **gnomone**.

GNOSTIC, -Ă, *gnostici, -ce*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține gnosticismului, privitor la gnosticism. 2. S.m. și f., adj. (Persoană, gânditor) care aderă la gnosticism, susține gnosticismul. Din fr. **gnostique**.

GNOSTICISM s.n. Curent filozofic-religios care caută să îmbine teologia creștină cu filozofia elenistică greacă și cu unele religii orientale, susținând posibilitatea unei cunoașteri mistice. Din fr. **gnosticisme**.

GNU s.m. Specie de antilopă africană (*Connochaetes gnu*). Din fr. **gnu**.

GOBLEN, *goblenuri*, s.n. Tapiserie, broderie sau țesătură artistică făcută din fire colorate, reprezentând o imagine plastică. Din fr. [manufacture des] **Gobelins** (n.pr.).

GODETA, *godete*, s.f. Vas mic în care se amestecă culorile pentru pictură. Din fr. **godet**.

GODEU, *godeuri*, s.n. I. 1. Cupă de metal care se montează la aparatele de ridicat sau de transportat materiale și care se încarcă și se descarcă automat. 2. Mic recipient din material izolat, folosit pentru realizarea unor legături electrice. II. Fald la o rochie, la o draperie etc. Din fr. **godet**.

GODIA, *godiez*, vb. I. Intrans. (Mar.) A vâsli cu ajutorul unei rame așezate la pupă, făcând ca barca să înainteze în zigzag. Din fr. **godiller**.

GODIERE, *godieri*, s.f. Acțiunea de a *godia*. V. **godia**.

GODIE, *godii*, s.f. (Mar.) Ramă² lungă care servește la godiere. Din fr. **godille**.

GODIN², *godinuri*, s.n. Sobă de fier (cilindrică) folosită la încălzit. [Var.: **goden** s.n.] Din fr. **Godin** (n.pr.).

GODRON, *godroane*, s.n. Ornament în relief format din proeminente ovale alungite, dispuse pe un element de arhitectură, pe un vas etc. Din fr. **godron**.

GODRONAT, -Ă, *godronați, -te*, adj. (Despre elemente de arhitectură, vase etc.) Care are godroane. Din fr. **godronné**.

GOELAND, *goelanzi*, s.m. (Ornit.; rar) Pescăruș. Din fr. **goéland**.

GOELETĂ, *goelete*, s.f. Navă cu pânze având două până la șase catarge. Din fr. **goëlette**.

GOFRA, *gofrez*, vb. I. Tranz. A imprima rânduri de cute paralele (și ondulate) pe o țesătură, pe o tablă, pe o hârtie etc. ♦ A aplica pe o țesătură un desen imprimat în relief. Din fr. **gaufre**.

GOFRARE, *gofrări*, s.f. Acțiunea de a *gofra* și rezultatul ei. V. **gofra**.

GOFRA¹, *gofraturi*, s.n. Faptul de a *gofra*. V. **gofra**.

GOFRA², *gofrați, -te*, adj. (Despre o țesătură, o tablă, o hârtie) Pe care s-au imprimat cute paralele (și ondulate) ori desene în relief. V. **gofra**.

GOFRAJ, *gofraje*, s.n. Serie de cute paralele (și ondulate) aplicate pe o țesătură, pe o tablă, pe o hârtie etc. ♦ Efect de finisare a unor țesături, constând în aplicarea de desene imprimate în relief. Din fr. **gaufraje**.

GOFREU, *gofreuri*, s.n. (Arhit.) Ornament constituit din adâncituri cu conturul pătrat, alăturate și dispuse în șiruri paralele. Din fr. **gaufre**.

GOLAJ, *golajuri*, s.n. Raportul sau diferența dintre golurile marcate și cele primite de o echipă la unele jocuri sportive, care departajează între ele două echipe aflate la egalitate de puncte. Din fr. **goal-average**.

GOLF, *golfuri*, s.n. Parte a unui ocean, a unei mări sau cotitură a unui lac care înaintează într-o deschizătură (largă) a uscatului. Din fr. **golfe**.

GOLIARD, *goliarzi*, s.m. Poet medieval de limbă latină, rătăcitor, care cânta bucuria de a trăi; vagant. Din fr. **goliard**.

GOLIARDIC, -Ă, *goliardici, -ce*, adj. Caracteristic goliarzilor, de goliard. - **Goliard** + suf. *-ic*.

GOMĂ¹, *gome*, s.f. 1. Tumoare cu aspect de noduli, de natură infecțioasă sau parazitară, care apare pe piele, ficat etc. 2. Secreție cu aspect vâscos produsă de unele plante sub acțiunea bacteriilor parazite. Din fr. **gomme**.

GOMĂ² s.f. (Cu sens colectiv) Persoane care aparțin lumii elegante, societății cu pretenții de distincție; (fam.) eleganță excesivă, pretențioasă (în vestimentație). - Cf. *gomă*¹.

GOMAJ s.n. (Tehn.) Blocare a segmentilor în canalele din piston, ca urmare a depunerii reziduurilor de ardere. Din fr. **gommage**.

GOMENOL s.n. Lichid medicamentos uleios, incolor sau gălbui, de natură vegetală, întrebuințat ca antiseptic (al căilor nazale). Din fr. **goménol**.

GOMOS, -**OASĂ**, *gomoși*, -*oase*, s.m. și f., adj. (Fam.) (Persoană) care se remarcă printr-o eleganță excesivă (și plină de pretenții). Din fr. **gommeux**.

GONADĂ, *gonade*, s.f. Glandă sexuală care produce gameți și secretă hormoni. Din fr. **gonade**.

GONADOTROP, *gonadotropi*, s.m. (Biol.) Hormon secretat de hipofiză cu acțiune stimulatorie asupra glandelor sexuale. Din fr. **gonadotrope**.

GONDOLA, *gondolez*, vb. I. Tranz. A bomba (o tablă, un placaj etc.). Din fr. **gondoler**.

GONDOLARE, *gondolări*, s.f. Acțiunea de a *gondola*. V. **gondola**.

GONFALON, *gonfaloane*, s.n. Steag de război în evul mediu, cu partea liberă despicată în trei sau patru cozi. Din fr. **gonfalon**.

GONFLA, *gonflez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) umfla (1). ♦ Refl. (Despre cavități anatomice) A-și mări volumul prin îmbibare cu un lichid organic. Din fr. **gonfler**.

GONFLABIL, -**Ă**, *gonflabili*, -*e*, adj. (Despre obiecte cu pereți elastici sau pliați) Care se poate umfla (1). - **Gonfla** + suf. -*bil*.

GONFLARE, *gonflări*, s.f. (Livr.) Umflare. V. **gonfla**.

GONFLAT, -**Ă**, *gonflați*, -*te*, adj. (Livr.) Umflat. V. **gonfla**.

GONFLANT s.n. Substanță care poate fi absorbită de un material coloidal provocând umflarea acestuia. Din fr. **gonflant**.

GONGORIC, -**Ă**, *gongorici*, -*ce*, adj. Care aparține gongorismului, privitor la gongorism, specific gongorismului. Din fr. **gongorique**.

GONGORISM s.n. Stil afectat, prețios, excesiv metaforic, care caracterizează unele producții literare. Din fr. **gongorisme**.

GONIDII s.f. pl. Celule verzi de alge care trăiesc în simbioză cu anumite ciuperci, formând împreună licheni. Din fr. **gonidie**.

GONIOMETRIC, -**Ă**, *goniometrici*, -*ce*, adj. Care aparține goniometriei, privitor la goniometrie. - Din fr. **goniométrique**.

GONIOMETRIE s.f. Ramură a geometriei aplicate care se ocupă cu studiul unghiurilor și cu măsurarea valorii lor. ♦ Tehnică a măsurării valorii unghiurilor cu ajutorul goniometrului. - Din fr. **goniométrie**.

GONIOMETRU, *goniometre*, s.n. Instrument care servește la măsurarea valorii unghiurilor. Din fr. **goniometre**.

GONOCOC, *gonococi*, s.m. Microb patogen care provoacă blenoragia. Din fr. **gonocoque**.

GONOREE s.f. (Med.) Blenoragie. Din fr. **gonorrhée**.

GORDIAN adj. (În sintagma) *Nod gordian* = dificultate extrem de mare, greu sau imposibil de rezolvat. Din fr. [noeud] **gordien**.

GORILĂ, *gorile*, s.f. Cea mai mare dintre maimuțele antropoide, care trăiește în pădurile Africii ecuatoriale (*Gorilla gorilla*). Din fr. **gorille**. Cf. it. *gorilla*, germ. *Gorilla*.

GRADAT, *gradați*, s.m. Militar având un grad inferior celui de ofițer. Din fr. **gradé**.

GRADEN, *gradenuri* (*gradene*), s.n. 1. Treaptă înaltă, așezată la baza unui edificiu. 2. Fiecare dintre treptele unui amfiteatru, stadion etc., pe care sunt așezate băncile sau scaunele. Din fr. **gradin**.

GRADIENT, *gradienți*, s.m. Mărime care indică variația presiunii barometrice sau a temperaturii în anumite condiții. Din fr. **gradient**.

GRAFEM, *grafeme*, s.n. Semn vizual al unui sunet. Din fr. **graphème**.

GRAFIC, -**Ă**, *grafici*, -*ce*, adj., *grafic*, *grafice*, s.n., *grafică* s.f. I. Adj. 1. Referitor la metoda de a reprezenta prin desen (linii, puncte, figuri etc.) o mărime, variația unei mărimi sau raportul dintre două sau mai multe mărimi variabile; care aparține acestei metode. 2. Care ține de sau privitor la felul în care se realizează o tipăritură. II. 1. S.n. Reprezentare prin desen a unei mărimi, a variației unei mărimi sau a raportului dintre două sau mai multe mărimi variabile; reprezentare prin linii, figuri geometrice, hărți etc. a unor date din diverse domenii de activitate. 2. S.f. Ramură a artei plastice la baza căreia se află

desenul de sine stătător și care folosește diverse procedee tehnice și diferite materiale. Din fr. **graphique**.

GRAFICIAN, -A, graficieni, -e, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu grafica. - **Grafic(ă)** + suf. **-ian**.

GRAFIE, grafii, s.f. Mod de redare în scris a cuvintelor; scriere. ♦ Fel specific de a scrie al cuiva; scris. ♦ Linie specifică a unui desen, care caracterizează pe autorul lui. Din fr. **graphie**.

GRAFIT s.n. Carbon natural aproape pur, cristalizat în sistemul hexagonal, de culoare cenușie-neagră și cu luciu metalic, având numeroase folosiri în industrie. Din fr. **graphite**.

GRAFITOS, -OASĂ, grafitoși, -oase, adj. Care conține grafit, cu aspect de grafit. Din fr. **graphiteux**.

GRAFOFON, grafofoane, s.n. Fonograf la care sunetele erau înregistrate pe cilindri. Din fr. **graphophone**.

GRAFOLOG, -Ă, grafologi, -ge, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu grafologia. Din fr. **graphologue**.

GRAFOLOGIC, -Ă, grafologici, -ce, adj. Care aparține grafologiei, privitor la grafologie. Din fr. **graphologique**.

GRAFOLOGIE s.f. Studiul particularităților individuale ale scrisului, cu aplicații în criminalistică, în psihologie, psihiatrie etc. Din fr. **graphologie**.

GRAFOMANIE s.f. Tendință patologică de a scrie mult și fără rost. Din fr. **graphomanie**.

GRAFOMAN, grafomani, s.m. Maniac al scrisului. ♦ Reclamagiu. Din **grafomanie** (derivat regresiv).

GRAFOMETRU, grafometre, s.n. Instrument pentru măsurarea unghiurilor de pe teren, folosit în ridicarea de planuri. Din fr. **graphomètre**.

GRAM, grame, s.n. Unitate de măsură pentru masa (ori greutatea) unui corp, egală cu a mia parte dintr-un kilogram. ♦ *Gram-forță* = unitate de măsură pentru forță, egală cu a mia parte dintr-un kilogram-forță. Din fr. **gramme**.

GRAMIERĂ, gramiere, s.f. Balanță specială în formă de sfert de cerc folosită în industria hârtiei și a celulozei la determinarea gramajului. - **Gram** + suf. **-ieră**.

GRAMAJ s.n. Masă (ori greutate), exprimată în grame, pe care trebuie să o aibă o parte dintr-un material. Din fr. **grammage**.

GRAMMATICALIZA, pers. 3
gramaticalizează, vb. I. Refl. (Despre

cuvinte cu sens lexical) A ajunge să exprime o relație gramaticală, să capete rolul unui instrument gramatical. Din fr. **grammaticaliser**.

GRAMATICALIZARE,

gramaticalizări, s.f. Faptul de a se gramaticaliza. V. **gramaticaliza**.

GRAMINEE, graminee, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee (rar lemnoase) monocotiledonate, cu rădăcina fasciculată, cu tulpina formată din noduri și internoduri, cu inflorescența în formă de spic; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **graminée**.

GRANDILOCVENT, -Ă, grandilocvenți, -te, adj. (Livr.: despre stil, exprimare, expresii etc.) Plin de emfază; pompos, umflat, bombastic. Din fr. **grandiloquent**.

GRANDILOCVENȚĂ s.f. (Livr.) Întrebuintare afectată de cuvinte sau de fraze bombastice, umflate. Din fr. **grandiloquence**.

GRANDOMANIE, grandomanii, s.f. Mania de a se crede om însemnat, valoros, de a-și acorda o importanță nejustificată; megalomanie. - Cf. fr. **grand**, rom. **manie**.

GRANDOMAN, -Ă, grandomani, -e, s.m. și f. Persoană care suferă de grandomanie; megaloman. Din **grandomanie** (derivat regresiv).

GRANIT, granituri, s.n. Rocă eruptivă foarte dură, granuloasă, întrebuintată la construcții. Din fr. **granite**.

GRANITIC, -Ă, granitici, -ce, adj. Care este format din granit, care are înfațișarea (și tăria) granitului. Din fr. **granitique**.

GRANITIZARE, granitizări, s.f. Proces natural de formare a rocilor granitice. - După fr. **granitisation**.

GRANIVOR, -Ă, granivori, -e, adj., s.m. și f. (Pasăre) care se hrănește cu semințe. Din fr. **granivore**.

GRANODIORIT, granodiorite, s.n. Rocă granulară cu structură intermediară între granit și diorit, folosită ca piatră de pavaj și de construcție. Din fr. **granodiorite**.

GRANULĂ, granulez, vb. I. Tranz. A transforma în granule un material compact sau pulverulent. Din fr. **granuler**.

GRANULARE, granulări, s.f. Acțiunea de a *granula* și rezultatul ei. V. **granula**.

GRANULAT, -Ă, granulați, -te, adj. Care a fost transformat în granule; compus din granule; care are aspect de granule. V. **granula**. Cf. fr. **granulé**.

GRANULĂ, granule, s.f. I. Particulă solidă mică care intră în componența unui

corp solid cu structură eterogenă sau care rezultă din sfărâmarea, tăierea etc. unui corp solid. **2.** Pastilă conținând un amestec de substanțe medicamentoase încorporate într-o masă zaharoasă. Din fr. **granule**.

GRANULAR, -Ă, granulari, -e, adj. Care se compune din granule, care are aspect de granule, cu granule; granulos. Din fr. **granulaire**.

ECHIGRANULAR, -Ă echigranulari, -e, adj. (Despre roci, materiale etc.) Ale căruia cristale, granule au dimensiuni aproape egale. - **Echi-** + **granul**.

GRANULAȚIE, granulații, s.f. **1.** Structura în granule a unui material granular. **2.** Leziune organică formată din mici tumori, care apar mai ales la suprafața membranelor mucoase și seroase. Din fr. **granulation**.

GRANULATOR, granuloatoare, s.n. Mașină folosită pentru granulara (și sortarea) materialelor dure. Din fr. **granulateur**.

GRANULIE s.f. Formă gravă, generalizată, de tuberculoză; tifobaciloză. Din fr. **granulie**.

GRANULIT s.n. **1.** Rocă metamorfică șistoasă și grăunțoasă, asemănătoare cu gnausul. **2.** Argilă artificială obținută prin arderea granulelor de argilă în cuptoare speciale și folosită ca material de construcție. Din fr. **granulite**.

GRANULOCIT, granulocite, s.n. Leucocită cu mai multe nuclee. Din fr. **granulocyte**.

GRANULOCITOZĂ, granulocitoze, s.f. (Med.) Creștere a numărului de granulocite sanguine peste valoarea normală. Din fr. **granulocytose**.

GRANULOM, granuloame, s.n. Tumoare de dimensiuni reduse, apărută în urma unui proces inflamator. ♦ Țesut inflamator care apare la rădăcina unui dinte în urma unui abces cronic. Din fr. **granulome**.

GRANULOMETRIC, -Ă, granulometrici, -ce, adj. Care aparține granulometriei, privitor la granulometrie. Din fr. **granulométrique**.

GRANULOMETRIE s.f. Determinare a granulozității unui material granular. Din fr. **granulométrie**.

GRANULOS, -OASĂ, granuloși, -oase, adj. Granular. Din fr. **granuleux**.

GRANULOZITATE, granulozități, s.f. Structura unui material granular din punctul de vedere al repartiției procentuale a granulelor componente după mărimea lor. Din fr. **granulosité**.

GRAPĂ, grape, s.f. Tip de inflorescență în formă de ciorchine. Din fr. **grappe**.

GRAPINĂ, grapine, s.f. Mică ancoră cu patru brațe. Din fr. **grappin**.

GRASEIA, graseiez, vb. I. Intrans. A pronunța sunetul "r" în mod uvular sau velar (ca francezii). Din fr. **grasseyer**.

GRASEIAT, -Ă, graseiați, -te, adj. Cu sunetul "r" pronunțat în mod uvular sau velar (ca francezii). V. **graseia**.

GRASEIERE, graseieri, s.f. Acțiunea de a **graseia** și rezultatul ei. V. **graseia**.

GRASET, grasete, s.n. Regiune a membrului posterior la animalele mari, având ca bază rotula și țesuturile moi din jur. Din fr. **grasset**.

GRATEN s.n. (Franțuzism) Preparat culinar (acoperit cu pesmet) copt în cuptor. Din fr. **gratin**.

GRAȚIA, grațiez, vb. I. Tranz. A acorda unui condamnat iertarea, parțială sau totală, în executarea pedepsei, printr-un act emis de șeful statului. Din fr. **gracier**. Cf. it. **graziare**.

GRAȚIERE, grațieri, s.f. Acțiunea de a **gratia** și rezultatul ei. V. **gratia**.

GRATINA, gratinez, vb. I. Tranz. A acoperi unele mâncăruri cu pesmet și a le da la cuptor. Din fr. **gratiner**.

GRATINARE, gratinări, s.f. Acțiunea de a **gratina** și rezultatul ei. V. **gratina**.

GRATINAT, -Ă, gratinați, -te, adj. (Despre preparate culinare) Acoperit cu pesmet (copt). V. **gratina**.

GRAVA, gravez, vb. I. Tranz. A săpa o imagine, ornamente, litere etc. într-un material, cu ajutorul unor instrumente sau al unor mijloace tehnice speciale, pentru a obține un clișeu de imprimare sau în scop decorativ. Din fr. **graver**.

GRAVARE, gravări, s.f. Acțiunea de a **grava** și rezultatul ei; gravură. V. **grava**.

GRAVAT, -Ă, gravați, -te, adj. Care a fost supus operației de gravare. V. **grava**.

GRAVELĂ, gravele, s.f. (Med.) Litiază urinară. Din fr. **gravelle**.

GRAVIDIE s.f. Starea femeii gravide; graviditate. Din fr. **gravidie**.

GRAVIMETRIC, -Ă, gravimetrici, -ce, adj. Care aparține gravimetriei, privitor la gravimetrie. Din fr. **gravimétrique**.

GRAVIMETRU, gravimetre, s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea accelerației gravitației. Din fr. **gravimètre**.

GRAVITA, gravitez, vb. I. Intrans. A fi sau a se mișca în câmpul de gravitație al altui corp. ♦ Fig. A evolua, a avea loc, a trăi

în jurul sau în vecinătatea (și sub influența) cuiva sau a ceva. Din fr. **graviter**.

GRAVITAȚIE s.f. (Fiz.) Fenomen de atracție reciprocă a corpurilor, dependent de masa lor; gravitate (4). ♦ *Câmp de gravitație* = spațiul în care un corp își exercită atracția asupra altor corpuri. *Centru de gravitație* = a) punctul de aplicație al rezultantei forțelor de gravitație exercitate asupra părților care alcătuiesc un corp; b) fig. loc în jurul (și sub influența) căruia evoluează, trăiește cineva sau ceva. Din fr. **gravitation**.

GRAVITAȚIONAL, -Ă, *gravitațional*, -e, adj. Care aparține gravitației, care se referă la gravitație, de gravitație. Din fr. **gravitationnel**.

GRAVOR, *gravori*, s.m. Specialist în gravură, persoană care se ocupă cu gravura. Din fr. **graveur**.

GRAVURĂ, (3) *gravuri*, s.f. 1. Gravare. 2. Gen al graficii în care imaginea artistică este obținută prin reproducerea după o placă pe a cărei suprafață a fost trasat sau gravat desenul, în adâncime sau în relief. ♦ Arta sau tehnica gravorului. 3. Placă de cupru, de piatră etc. pe care s-a gravat o imagine spre a fi reprodușă; *p. ext.* imaginea reprodușă după o astfel de placă. V. *stampă*. Din fr. **gravure**.

GREĂ, *greez*, vb. I. Tranz. (Mar.) A echipa o navă cu grementul necesar. Din fr. **gréer**.

GREARE, *greări*, s.f. Acțiunea de a grea și rezultatul ei. V. **grea**.

GREAT, -Ă, *greați*, -te, adj. (Despre nave) Care a fost echipat cu grementul necesar. V. **grea**.

GRECISM, *grecisme*, s.n. Cuvânt, expresie sau construcție care au fost împrumutate din limba greacă, fără a fi fost asimilate. ♦ Influența limbii (și culturii) grecești asupra altei limbi (și culturi). Din fr. **grecisme**.

GRECOMANIE s.f. Manie de a imita obiceiurile, limba etc. grecilor, de a susține tot ce vine de la greci. Din fr. **grécomanie**.

GRECOMAN, *grecomani*, s.m. (Peior.) Partizan fanatic al grecilor. Din **grecomanie** (derivat regresiv).

GRECO-ROMAN, -Ă, *greco-romani*, -e, adj. Care ține de epoca vechii Grecii și a Imperiului Roman, privitor la vechea Grece și la Imperiul Roman. Din fr. **gréco-romain**.

GREEMENT, *greemente*, s.n. Ansamblu format din catargele, velele și parâmele unei nave sau ale unei ambarcații cu pânze. Din fr. **gréement**.

GREFA, *grezez*, vb. I. Tranz. (Med.) A face o grefă²; a aplica o grefă². Din fr. **greffer**.

GREFARE, *grefări*, s.f. Acțiunea de a grefa și rezultatul ei. V. **grefa**.

GREFA¹, *grefe*, s.f. Serviciu din cadrul unei instanțe judecătorești, care întocmește, păstrează, comunică etc. actele de procedură. Din fr. **greffe**.

GREFA², *grefe*, s.f. 1. Fragment de țesut sau organ transplantat dintr-o regiune în alta a corpului aceluiași individ sau de la un organism la altul; grefon, transplant. 2. Operație de refacere a unui țesut sau a unui organ cu ajutorul unei grefe² (1). Din fr. **greffe**.

GREFIER, *greferi*, s.m. Funcționar judecătoresc însărcinat cu înregistrarea dezbaterilor instanței, cu redactarea hotărârilor, cu întocmirea, păstrarea și comunicarea actelor de procedură. Din fr. **greffier**.

GREFON, *grefoane*, s.n. (Med.) Grefă² (1). Din fr. **greffon**.

GREGARIȘM s.n. (Rar) Stare a animalelor care trăiesc în turmă; (fig.) instinct, spirit gregar. Din fr. **grégarisme**.

GREGORIAN, *gregoriene*, adj.n. (În sintagmele) *Calendar gregorian* = calendar întocmit la sfârșitul sec. XVI din ordinul papei Grigore al XIII-lea și adoptat în prezent de toate țările Europei. *Cânt gregorian* = cânt liturgic folosit în Biserica romano-catolică. Din fr. **grégorien**.

GREJ s.n., adj. invar. 1. S.n. Fir de mătase naturală brută. 2. Adj. invar. (Despre firele de mătase naturală sau despre mătasea naturală) Care are culoarea naturală. Din fr. **grège**.

GREN, *grenuri*, s.n. (Met.) Intensificare bruscă și temporară a vântului, însoțită uneori de ploaie. Din fr. **grain** [de vent].

GRENA s.n., adj. invar. Roșu-închis. Din fr. **grenat**.

GRENADĂ, *grenade*, s.f. 1. Proiectil ușor, alcătuit dintr-un corp metalic alungit, o încărcătură explozivă și un focos, care se aruncă cu mâna sau cu un dispozitiv special. 2. Obiect de forma unei grenade (1), folosit la probele atletice de aruncări; *p. ext.* probă athletică practicăată cu acest obiect. [Var.: (pop.) **granată** s.f.] Din fr. **grenade**. Cf. it. *granata*, germ. *Granate*.

GRENADIER, *grenadieri*, s.m. 1. Soldat infanterist care acționa cu grenada (1). 2. (În vechea armată a unor țări) Soldat infanterist dintr-o unitate de elită. [Var.: (2) **grenadir** s.m.] Din fr. **grenadier**. Cf. germ. *Grenadier*.

GRENADINĂ, *grenadine*, s.f. (Rar) Fir de mătase naturală întrebuințat la fabricarea dantelelor. ♦ Țesătură subțire și transparentă, de bumbac sau de mătase, din care se confecționează rochii de vară, perdele etc. Din fr. **grenadine**.

GRESA, *gresez*, vb. I. Tranz. A unge piesele cu mișcare relativă și în contact ale unui mecanism, ale unei mașini etc., pentru a reduce frecarea, uzura sau încălzirea lor ori pentru a le proteja împotriva unor agenți externi. Din fr. **graisser**.

GRESARE, *gresări*, s.f. Acțiunea de a gresa și rezultatul ei; ungere, gresaj. V. **gresa**.

GRESAT, -Ă, *gresafi*, -te, adj. (Despre piesele cu mișcare relativă și în contact ale unui mecanism, ale unei mașini etc. sau, p. ext., despre mecanisme, mașini etc.) Care a fost uns. V. **gresa**.

GRESAJ, *gresaje*, s.n. Acțiunea de a gresa și rezultatul ei; ungere, gresare. Din fr. **graisage**.

GRESOR, (1) *gresoare*, s.n., (2) *gresori*, s.m. 1. S.n. Dispozitiv al unei mașini care servește la gresaj; ungător. 2. S.m. Muncitor care efectuează operații de gresare. Din fr. **graisseur**.

GREVA, *grevez*, vb. I. Tranz. și intrans. A împovăra (o proprietate) cu ipotecă, (un buget) cu cheltuieli; a supune ceva unor condiții grele. Din fr. **grever**.

GREVARE, *grevări*, s.f. Acțiunea de a greva și rezultatul ei. V. **greva**.

GREVĂ, *greve*, s.f. Încetare organizată a activității într-una sau mai multe întreprinderi, instituții etc., cu scopul de a determina pe patronii sau guvernul, autoritățile să satisfacă unele revendicări (economice, politice etc.). ♦ *Greva foamei* = refuzul de a mânca, folosit de cineva în semn de protest. Din fr. **grève**.

GREVIST, -Ă, *greviști*, -ste, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care participă la o grevă. 2. Adj. Care aparține grevei, privitor la grevă, care face grevă. Din fr. **gréviste**.

GRI adj. invar. Cenușiu. ♦ (Substantivat, n.) Culoare cenușie. Din fr. **gris**.

GRIFA, *grifez*, vb. I. Tranz. A marca arborii cu ajutorul grifei. Din fr. **griffer**.

GRIFARE, *grifări*, s.f. Acțiunea de a grifa și rezultatul ei. V. **grifa**.

GRIFAT, -Ă, *grifați*, -te, adj. (Despre arbori) Care a fost marcat cu grifa. V. **grifa**.

GRIFĂ, *grife*, s.f. 1. Instrument cu ajutorul căruia se marchează scoarța arborilor din pădure pentru diverse lucrări silvice. 2. Dispozitiv care permite deplasarea peliculei

într-un aparat de filmat, prinzând intermitent perforațiile filmului. Din fr. **griffe**.

GRIFON, *grifoni*, s.m. 1. Monstru mitologic cu corp de leu, cu aripi, cap și gheare de vultur și cu urechi de cal. ♦ Motiv decorativ reprezentând acest monstru. 2. Specie de câine de vânătoare cu părul aspru și lătos. Din fr. **griffon**.

GRILĂ, *grile*, s.f. 1. Electrode în formă de sită, de spirală, de gard din sârmă, intercalat între anodul și catodul unui tub electronic sau între alți doi electrozi, prin deschiderile căruia poate trece un flux de electroni sau de ioni; grătar (5), sită. 2. Gărduleț fix sau mobil alcătuit dintr-o rețea de vergele paralele, care închide sau apără golul unei uși, al unei ferestre, al unei vitrine etc. 3. (Mil.) Obstacol făcut din bare de oțel, așezat în fața sau în spatele șanțului unei fortificații sau la deschiderile unei cazemate. 4. Prăjitură în formă de grilă (2), preparată din aluat și unsă cu sirop de zahăr sau miere. Din fr. **grille**.

GRILAJ, *grilaje* (*grilajuri*), s.n. Gărduleț făcut din vergele de fier, din stîngii (încrucișate) de lemn, din plasă de sârmă etc., care se montează la o fereastră, la o ușă, la unele garduri etc. Din fr. **grillage**.

GRIMA, *grimez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) machia pentru scenă sau pentru film în conformitate cu fizionomia cerută de rolul interpretat; p. gener. a (se) machia. Din fr. **grimer**.

GRIMĂ, *grime*, s.f. Machiaj (pentru actori). Din **grima** (derivat regresiv).

GRIMARE, *grimări*, s.f. Acțiunea de a (se) grima. V. **grima**.

GRIMAT, -Ă, *grimați*, -te, adj. (Mai ales despre actori) Machiat. V. **grima**.

GRIMASĂ, *grimase*, s.f. Strămbătură voită sau spontană a feței (care exprimă o anumită stare sufletească). ♦ Fig. Aparentă înșelătoare, mincinoasă; disimulare. Din fr. **grimace**.

GRIMEUR, -Ă, *grimeuri*, -e, s.m. și f. Specialist care se ocupă cu grimarea artiștilor; machior. [Var.: **grimer**, -ă s.m. și f.] Din fr. **grimeur**.

GRINOTĂ, *grinotez*, vb. I. Tranz. A decupa o tablă cu poansonul de-a lungul unui contur (trasat). Din fr. **grignoter**.

GRIPA, *gripez*, vb. I. 1. Refl. și intrans. (Despre piese de motoare) și despre motoare; la pers. 3) A (se) bloca în timpul funcționării. ♦ Tranz. fact. *Ungerea defectuoasă a gripat motorul*. 2. Refl. și tranz. fact. A (se) îmbolnăvi de gripă. Din fr. **gripper**.

GRIPARE, *gripări*, s.f. Acțiunea de a (se) *gripa* și rezultatul ei. V. **gripa**.
GRIPAT, -**Ă**, *gripați*, -*te*, adj. 1. (Despre piese de motoare și despre motoare) Care s-a blocat în cursul funcționării. 2. Bolnav de gripă. V. **gripa**. Cf. fr. *grippé*.
GRIPAL, -**Ă**, *gripali*, -*e*, adj. Care aparține gripei, privitor la gripă, care provoacă gripa. Din fr. **grippal**.
GRISAI, *grisaiuri*, s.n. Pictură monocromă (de obicei în tonuri de gri), care dă impresia reliefului și a sculpturii; camaieu (1). Din fr. **grisaille**.
GRIZA, *grizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A (se) îmbăta (ușor); a (se) ameți. Din fr. **griser**.
GRIZARE, *grizări*, s.f. (Livr.) Acțiunea de a (se) *griza* și rezultatul ei. V. **griza**.
GRIZAT, -**Ă**, *grizați*, -*te*, adj. (Livr.) Care s-a îmbătat (ușor); amețit. V. **griza**.
GRIZONANT, -**Ă**, *grizonanți*, -*te*, adj. (Despre păr) Care începe să încărunească; cărunț, sur, gri. Din fr. **grisonnant**.
GRIZU s.n. Amestec natural gazos, inflamabil și explozibil, în care predomină metanul și care se degajă în timpul lucrărilor miniere. Din fr. **grisou**.
GRIZOMETRIE s.f. Procedeu prin care se determină conținutul de metan din grizuul dintr-o mină. Din fr. **grisométrie**.
GRIZUMETRU, *grizumetre*, s.n. Aparat care determină conținutul de metan din gazul existent într-o mină. Din fr. **grisomètre**.
GRIZUSCOP, *grizuscoape*, s.n. (Min.) Aparat care arată dacă procentul de metan din atmosfera unei exploatare subterane a atins limita periculoasă. Din fr. **grisouscope**.
GRIZUTINĂ s.f. (Min.) Exploziv antigrizutos pe bază de azotat de amoniu. Din fr. **grisoutine**.
GRIZUTOS, -**OASĂ**, *grizutoși*, -*oase*, adj. Care conține grizu. Din fr. **grisouteux**.
GROGRENA, *grogrene*, s.f. Panglică textilă folosită în croitorie pentru întărituri, finisaje etc. [Var.: **gogren** s.n., **gogrenă** s.f.] Din fr. **gros-grain**.
GROSIER, -**Ă**, *grosieri*, -*e*, adj. (Livr.) Care este lipsit de finețe; care este făcut fără grijă, fără finețe. ♦ Fig. Care este lipsit de educație, de cultură, de bune maniere. Din fr. **grossier**.
GROSISMENT, *grosismente*, s.n. Raportul dintre unghiul sub care se vede un obiect cu ajutorul unui instrument optic și

unghiul sub care se vede același obiect cu ochiul liber. Din fr. **grossissement**.
GROS-PLAN, *gros-planuri*, s.n. (Cin.) Mod de încadrare în tehnica filmării, în care fotograma cuprinde numai un detaliu sau fața personajului. Din fr. **gros-plan**.
GROSULAR, *grosulare*, s.n. (Min.) Varietate de granat. Din fr. **grossulaire**.
GROTA, *grote*, s.f. (Livr.) Peșteră. Din fr. **grotte**.
GROTESC, -**Ă**, *grotești*, adj., *grotesc* s.n. 1. Adj. Care este de un comic excesiv prin aspectul caricatural, neobișnuit de caraghios; ridicol, burlesc; bizar. ♦ (Substantivat, n.) *Grotescul unei situații*. ♦ (Substantivat, n.) Categorie, ipostază estetică reflectând realitatea în forme fantastice, bizare, disproportionale, caricaturale. 2. S.n. Corp de literă de tipar fără piciorușe, format din arce și segmente de dreaptă de aceeași grosime. Din fr. **grotesque**.
GRUIE, *gruie*, s.f. 1. Macara folosită la bordul navelor pentru ridicarea unor elemente ale navei (bărci, ancore, scări de bord etc.). 2. Suport mobil care poartă camera de luat vederi și pe operator, pentru înregistrarea unor imagini în mișcare. Din fr. **grue**.
GRUP, *grupuri*, s.n. 1. Ansamblu de obiecte, de animale sau de plante asemănătoare, aflate laolaltă. ♦ Ansamblu de obiecte, de piese etc. de același fel, reunite pe baza caracteristicilor funcționale și alcătuind un tot. *Grup electrogen*. ♦ *Grup sanitar* = încăpere prevăzută cu closet, chiuvetă (și, uneori, cu cadă de baie). 2. Ansamblu de persoane reunite (în mod stabil sau temporar) pe baza unei comunități de interese, de concepții etc.; grupă, colectiv. ♦ Loc. adv. *În grup* = mai mulți laolaltă, în colectiv. *În grupuri de câte...* = câte (atâția) deodată. ♦ Expr. *Grupuri-grupuri* = (în) mai multe cete sau grămezi. ♦ Spec. Frațiune politică; grupare formată din reprezentanții unui partid sau ai unui curent politic. 3. (Mat.) Mulțime de elemente în care fiecărei perechi de elemente îi corespunde un element din aceeași mulțime, în care este adevărată asociativitatea oricare ar fi elementele mulțimii, în care există un element neutru și un element opus legii de compunere a mulțimii. Din fr. **groupe**.
GRUPELET, *grupelețe*, s.n. Diminutiv al lui *grup*; grupușor. - **Grup** + suf. - *uleț*.

GRUPUȘOR, *grupușoare*, s.n. Diminutiv al lui *grup*; grupuleț. - **Grup** + suf. -ușor.

MICROGRUP, *microgrupuri*, s.n. (În sociologie) Grup (2) mic. - **Micro** + **grup**.

GRUPA, *grupez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) aduna la un loc, a (se) reuni într-un grup. ♦ Tranz. A comasa. 2. Refl. A se alătura unei mișcări, unui curent, unui conducător (militând pentru o idee). 3. Tranz. A împărți, a repartiza în grupuri. Din fr. **grouper**.

GRUPAJ, *grupaje*, s.n. Faptul de a grupa; fel în care sunt aranjate articolele pe o pagină de ziar sau de revistă; (concr.) informații privitoare la probleme înrudite, grupate laolaltă într-o publicație periodică. - **Grupa** + suf. -aj. Cf. fr. *groupage*.

GRUPAT, -Ă, *grupați*, -te, adj. Care formează grupe; strâns (la un loc), adunat. V. **grupa**.

GRUPĂ, *grupe*, s.f. 1. Colectiv restrâns de oameni, subordonat unei forme organizatorice mai largi. ♦ Unitate administrativă dintr-o întreprindere sau dintr-o instituție, bazată pe specializare, pe diviziunea muncii. ♦ Cea mai mică subunitate militară de instrucție și de luptă. ♦ (Rar) Grup (2). 2. Subdiviziune (în științe) care cuprinde elemente cu trăsături comune. ♦ *Grupă sangvină* = fiecare dintre categoriile de clasificare a sângelui, întemeiată pe ansamblul de caracteristici ale globulelor roșii și ale plasmei sangvine. ♦ Spec. Fiecare dintre subîmpărțirile care rezultă din așezarea elementelor chimice în sistemul periodic, grupând elementele cu proprietăți înrudite. Din fr. **groupe**.

GUANIDINĂ s.f. Substanță chimică organică solidă, solubilă în apă, folosită la fabricarea unor medicamente, a unor rășini sintetice, etc. Din fr. **guanidine**.

GUANINĂ s.f. (Chim., Biol.) Bază azotată purinică, prezentă în țesuturi animale și derivate organice. Din fr. **guanine**.

GUANO s.n. Îngrășământ organic natural, bogat în fosfor (și în azot), care se găsește în mari cantități în America de Sud, provenit din acumularea excrementelor și a cadavrelor de păsări, de lilieci din peșteri, a cadavrelor unor animale marine, etc. Din fr. **guano**.

GUARANA s.f. 1. Liană care crește în Brazilia (*Paullinia cupana*). 2. Pastă preparată din semințe de guarana (1) întrebuințată ca antinevralgic și ca astringent în tratamentul dizenteriei. Din fr. **guarana**.

GUARANI s.n. Limbă indiană vorbită în Paraguay. Din fr. **guarani**.

GUĂȘA, *guașe*, s.f. 1. Culoare preparată din pigmenți minerali, gumă arabică și apă, folosită în pictură. 2. Tablou executat cu guașă (1). [Var.: **guaș** s.n.] Din fr. **gouache**.

GUDRON, *gudroane*, s.n. Lichid vâscos de culoare închisă, cu miros specific, care se obține prin distilarea uscată a unor materii organice; catran. Din fr. **goudron**.

GUDRONA, *gudronez*, vb. I. Tranz. A unge, a acoperi cu gudron. Din fr. **goudronner**.

GUDRONARE, *gudronări*, s.f. Acțiunea de a **gudrona** și rezultatul ei; gudronaj. V. **gudrona**.

GUDRONAT, -Ă, *gudronați*, -te, adj. Care este uns, acoperit cu gudron. V. **gudrona**.

GUDRONATOR, *gudronatoare*, s.n. Mașină folosită pentru gudronaj. - **Gudrona** + suf. -tor.

GUDRONAJ, *gudronaje*, s.n. (Rar) Gudronare. Din fr. **gudronnage**.

GUJON, *gujoane*, s.n. (Constr.) Bară de oțel așezată paralel cu axa drumului, la rosturile transversale de dilatație ale planșelor unei îmbrăcăminte de beton vibrat. Din fr. **goujon**.

GULDEN, *guldeni*, s.m. 1. Monedă de aur sau de argint, care a circulat în mai multe țări din Europa. 2. Principala unitate monetară din Olanda; florin. Din fr. **gulden**.

GUMAJ, *gumașe*, s.n. Acțiunea de a **guma** și rezultatul ei; gumare. - După fr. **gommage**.

GUMILASTIC, *gumilastice*, s.n. (Pop.) Elastic. - După fr. **gomme élastique**.

GURMA, *gurme*, s.f. Boală infecțioasă a mânărilor și a cailor tineri, manifestată prin febră, catar nazal și abcese ale unor ganglioni. Din fr. **gourme**.

GURMAND, -Ă, *gurmanzi*, -de, adj., s.m. și f. (Persoană) căreia îi plac (și care știe să aprecieze) mâncărurile bune. Din fr. **gourmand**.

GUSEU, *guseuri*, s.n. (Constr.) Placă de oțel care servește la prinderea barelor ce se unesc într-un nod al unei grinzi. Din fr. **gousset**.

GUSTATIV, -Ă, *gustativi*, -e, adj. (Fiziol.) Care aparține gustului (I), privitor la gust, care provoacă senzația de gust. Din fr. **gustatif**.

GUTAPERCĂ s.f. Substanță plastică și izolanță, extrasă din latexul frunzelor unei plante tropicale, având numeroase întrebuințări în tehnică, în medicină etc. Din fr. **gutta-percha**.

GUTAȚIE, *gutații*, s.f. (Bot.) Eliminare a apei din plante prin frunze, în cursul nopții. Din fr. **guttation**.

GUTURAL, -Ă, *guturali*, -e, adj. 1. (Despre sunete sau voce) Care este emis din fundul gâtului. 2. (Despre consoane) Velar. ♦ (Substantivat, f.) *Consoana "k" este o guturală*. Din fr. **guttural**.

GUVERNA, *guvernez*, vb. I. Tranz. A conduce, a administra, a dirija un stat, un popor. ♦ (Rare) A conduce, a îndruma conduita cuiva. ♦ (Gram.) A impune, a cere un anumit caz, o anumită construcție. Din fr. **gouverner**.

GUVERN, *guverne*, s.n. Organ de stat care exercită puterea executivă; cabinet, consiliu de miniștri. Din **guverna** (derivat regresiv).

GUVERNARE, *guvernări*, s.f. Acțiunea de a *guverna*; perioadă în care un guvern își exercită activitatea. V. **guverna**.

GUVERNATOR, *guvernatori*, s.m. 1. (În unele state) Persoană care conduce, în numele șefului statului, o unitate administrativ-teritorială mai mare sau un teritoriu dependent, o colonie. 2. Persoană care conduce o instituție de credit depinzând de o autoritate centrală. - **Guverna** + suf. -*tor*.

VICEGUVERNATOR,

viceguvernatori, s.m. Locuitor al unui guvernator în absența acestuia; titlu, funcție deținută de această persoană. **Vice-** + **guvernator** (după fr. *vice-gouverneur*).

AUTOGUVERNA, *autoguvernez*, vb. I. Refl. (Despre state) A se conduce singur (fără amestec străin). - **Auto-** + **guverna**.

AUTOGUVERNARE, *autogovernări*, s.f. Faptul de a se *autoguverna*. V. **autoguverna**.

GUVERNAMENTAL, -Ă, *guvernamentali*, -e, adj. Care aparține guvernului, privitor la guvern, care emană de la guvern; care reprezintă sau care susține guvernul. Din fr. **gouvernemental**.

NEGUVERNAMENTAL, -Ă, *neguvernamentali*, -e, adj. (Despre organizații, instituții etc.) Care nu aparține și nu reprezintă un guvern. - **Ne-** + **guvernamental** (după fr. *non-gouvernemental*, engl. *non-governmental*).

GUVERNANT, -Ă, *guvernanți*, -te, adj., s.f. 1. Adj. (Adesea substantivat, m. pl.) Care guvernează. 2. S.f. Femeie angajată pentru creșterea și educarea în familie a

copiilor (mai ales pentru învățarea unei limbi străine). Din fr. **gouvernant**.

GUVERNĂMÂNT, (2) *guvernăminte*, s.n. 1. (În sintagma) *Formă de guvernământ* = formă de conducere politică a unui stat. 2. (În unele state) Unitate teritorial-administrativă condusă de un împuternicit al șefului statului. Din fr. **gouvernement**.

GUVERNOR, *guvernori*, s.m. Persoană însărcinată în trecut cu educația unui tânăr nobil sau a unui fiu de suveran. Din fr. **gouverneur**.

HABITACLU, *habitacle (habitacluri)*, s.n. 1. Locaș special al busolei pe o navă; suport nemagnetic al busolei marine. ♦ Calotă de alamă care acoperă busola. 2. Spațiu amenajat într-un automobil, într-o aeronavă etc. (pentru echipaj, călători, poștă etc.). Din fr. **habitacle**.

HABITAT, *habitate*, s.n. Suprafață locuită de o populație, de o specie de plante sau de animale; biotop. Din fr. **habitat**.

HABITUAL, -**Ă**, *habituali*, -e, adj. (Rar) Obişnuit, frecvent. Din fr. **habituel**.

HADES s.n. (Livr.) Infern. Din fr. **hadès**.

HAGIOGRAF, *hagiografi*, s.m. Autor care scrie viețile sfinților. Din fr. **hagiographe**.

HAGIOGRAFIC, -**Ă**, *hagiografici*, -ce, adj. Care aparține hagiografiei, privitor la hagiografie, de hagiografie; hagiologic. Din fr. **hagiographique**.

HAGIOGRAFIE s.f. Ramură a teologiei care se ocupă cu viețile sfinților; hagiologie. Din fr. **hagiographie**.

HAGIOLOGIC, -**Ă**, *hagiologici*, -ce, adj. Hagiografic. Din fr. **hagiologique**.

HAGIOLOGIE s.f. Hagiografie. Din fr. **hagiologie**.

HAGIONIM, *hagionime*, s.n. (Livr.) Nume de sfânt. Din fr. **hagionyme**.

HALAJ s.n. Remorcare a unei ambarcații, a unei plute, a unui şlep etc., executată pe canale, fluviu sau râuri, cu mijloace mecanice, cu oameni sau cu animale. ♦ *Drum (sau zonă) de halaj* = traseu de-a lungul unei ape rezervat acestui fel de tracțiune. Din fr. **halage**.

HALEBARDĂ, *halebarde*, s.f. Armă medievală în formă de lance cu un vârf de fier ascuțit, prevăzut pe o parte cu o secure, iar pe partea opusă cu un cârlig. [Var.: **alebardă** s.f.] Din fr. **hallebarde**.

HALEBARDIER, *halebardi*, s.m. Soldat înarmat cu o halebardă. [Var.: **alebardier** s.m.] Din fr. **hallebardier**.

HALENĂ s.f. (Livr.) Aer care iese din plămâni prin expirație. Din fr. **haleine**.

HALIT s.n. Sare gemă. Din fr. **halite**.

HALO, *halouri*, s.n. 1. Cerc luminos, colorat, care apare în anumite condiții atmosferice în jurul soarelui sau al lunii și care se datorește reflexiei și refracției luminii în cristalele de gheață aflate în atmosferă la mari înălțimi; cearcăn (2). 2. Zonă luminoasă care încercuiește imaginea fotografică a unui punct strălucitor. Din fr. **halo**.

HALOCROMIE s.f. (Chim.) Fenomen de colorare a unor compuși organici când se transformă în săruri. Dinfr. **halochromie**.

HALOFIL, -**Ă**, *halofili*, -e, adj. (Biol.; despre unele organisme) Care se dezvoltă în mediu sărat. Din fr. **halophile**.

HALOFITA, *halofite*, s.f., adj.f. (Plantă) adaptată condițiilor de viață pe solurile sărate. Din fr. **halophyte**.

HALOGEN, -**Ă**, *halogeni*, -e, s.m., adj. 1. S.m. Nume generic pentru elementele fluor, clor, brom, iod și astatinu, care se pot combina direct cu metalele, dând săruri. 2. Adj. Care dă naștere la săruri. Din fr. **halogène**.

HALOGENA, *halogenez*, vb. I. Tranz. A supune o substanță reacției de halogenare. Din fr. **halogéner**.

HALOGENARE, *halogenări*, s.f. Reacție chimică de introducere a halogenilor în molecula unui compus organic. V. **halogena**.

HALOGENURĂ, *halogenuri*, s.f. Compus al unui halogen cu un element chimic, cu un radical organic sau anorganic. Din fr. **halogénure**.

HALOID, -**Ă**, *haloizi*, -de, adj. (Chim.; despre săruri) Care este compus dintr-un halogen și un metal. Din fr. **haloïde**.

HALOIZIT s.n. Silicat natural hidratat de aluminiu din grupa mineralelor argiloase, alb sau divers colorat, cu luciu mat. Din fr. **halloysite**.

HALOMETRU, *halometre*, s.n. (Ind.) Areometru folosit la stabilirea concentrației de săruri anorganice solubile a substanțelor zaharate. Din fr. **halomètre**.

HALOMORF, -**Ă**, *halomorfi*, -e, adj. (Geol.; despre sol) Bogat în sare. Din fr. **halomorphe**.

HALON s.n. Gaz incolor, inodor și rău conducător de electricitate, folosit în extincătoare. Din fr. **halon**.

HALOR, *halori*, s.m. (Mar.) Muncitor care lucrează la halajul navelor. Din fr. **Haleur**.

HAMIȚI s.m. pl. Grup de popoare din nordul și estul Africii, înrudite prin limbă și prin trăsături fizice. Din fr. **Chamites**.

HAMITIC, -**Ă**, *hamitici*, -ce, adj. Care aparține vechilor hamiți. ♦ *Limbi hamitice* = grup de limbi vorbite în nordul și estul Africii. Din fr. **hamitique**.

HANAP s.n. Cupă din lemn, metal etc. bogat ornamentată, folosită în evul mediu pentru băut. Din fr. **hanap**.

HANDICAPA, *handicapez*, vb. I. Tranz. 1. A avea sau a-și crea (printr-o manevră) un avantaj asupra unui adversar, într-o întrecere, într-o competiție sportivă. 2. Fig.

A stânjeni activitatea cuiva, a pune pe cineva în stare de inferioritate. Din fr. **handicaper**.

HANDICAPAT, -Ă, *handicapați*, -te, adj., s.m. și f. **1.** (Persoană) care are o infirmitate. **2.** (Persoană, echipă etc.) care este în dezavantaj într-o întrecere (sportivă). V. **handicapa**.

HANGAR, *hangare*, s.n. Construcție amplasată în apropierea pistei de decolare și aterizare, destinată adăpostirii, reparării, reviziei și întreținerii avioanelor. Din fr. **hangar**.

HANORAC, *hanorace*, s.n. Haină scurtă confecționată din pânză deasă, de obicei impermeabilă, și prevăzută cu glugă, folosită în anumite competiții sportive sau în excursii. Din fr. **anorak**.

HAOTIC, -Ă, *haotici*, -ce, adj. **1.** De haos, care amintește haosul. **2.** Fig. Extrem de confuz, de dezorganizat etc. Din fr. **chaotique**.

HAPLOFAZĂ, *haplofaze*, s.f. (Biol.) Fază haploidă. Din fr. **haplophase**.

HAPLOIDĂ, *haploide*, adj.f. (Biol.; în sintagma) *Fază haploidă* = stare în care se află celulele sexuale în nucleele cărora există o jumătate din numărul de cromozomi caracteristic celulelor somatice; haplofază. Din fr. **haploïde**.

HAPLOIDIE s.f. (Biol.) Stare a organismelor haploide. Din fr. **haploïdie**.

HAPLOGIE, *haplogogii*, s.f. (Lingv.) Suprimare prin disimilație totală a unei silabe identice sau asemănătoare cu o silabă din același cuvânt sau din cuvinte învecinate. *Prin haplogogie, "cucoane" devine "coane"*. Din fr. **haplogogie**.

HARNAȘA, *harnașez*, vb. I. Tranz. (Rar) A înhăma, a înșeuă un cal. Din fr. **harnacher**.

HARNAȘAMENT, *harnașamente*, s.n. Totalitatea obiectelor necesare la înhămarea, înșeuarea și conducerea calului. Din fr. **harnachement**.

HARPAGON, *harpagoni*, s.m. Om avar, zgârcit; zgârie-brânză. [Var.: **arpagon** s.m.] Din fr. **harpagon**.

HARPIE, *harpîi*, s.f. **1.** (În mitologia greacă) Monstru fabulos, reprezentat sub forma unei femei înaripate, cu trup și cu gheare de vultur, personificând furtunile și moartea. ♦ Fig. Femeie hrăpăreată, arțăgoasă și rea; zgripturoaică. **2.** Specie de vultur din America de Sud. Din fr. **harpie**.

HARPIST, -Ă, *harpiști*, -ste, s.m. și f. Persoană care cântă la harpă. Din fr. **harpiste**.

HARPON, *harpoane*, s.n. Unealtă în formă de lance, constituită dintr-o bară metalică sau de lemn și un vârful metalic în formă de săgeată, prinsă cu o frânghie lungă și groasă și întrebuințată la vânărea balenelor, a rechinilor etc. Din fr. **harpon**.

HARPONIER, *harponieri*, s.m. Pescar care folosește harponul. **Harpon** + suf. -ier.

HAȘIȘ s.n. Substanță narcotică extrasă din vârfurile înflorite ale unei specii de cânepă exotică (*Cannabis indica*), folosită ca excitant psihic, care, consumată sistematic, dă toxicomanii grave. Din fr. **hachisch**.

HAȘIȘISM s.n. Ansamblu de tulburări provocate de intoxicația cu hașiș. Din fr. **hachischisme**.

HAȘURA, *hașurez*, vb. I. Tranz. A acoperi cu hașuri o porțiune dintr-un desen, dintr-o hartă etc. Din fr. **hachurer**.

HAȘURĂ, *hașuri*, s.f. Fiecare dintre liniile (negre), paralele sau întretăiate, egale ca grosime și trasate la distanțe egale pe o porțiune de desen sau de gravură, pentru a marca semitonurile sau umbrele pe o hartă sau pe un desen tehnic, pentru a da anumite indicații etc. Din fr. **hachure**.

HAȘURARE, *hașurări*, s.f. Acțiunea de a hașura și rezultatul ei. V. **hașura**.

HAȘURAT, -Ă, *hașurați*, -te, adj. Acoperit cu hașuri. V. **hașura**.

HAȘURATOR, *hașuratoare*, s.n. Instrument care servește la trasarea hașurilor. **Hașura** + suf. -tor. Cf. fr. **hachureur**.

HATORICĂ, *hatorice*, adj.f. (În sintagma) *Coloană hatorică* = coloană, în arhitectura veche egipteană, având capitelul decorat cu patru capete, aparținând zeiței Hathor. Din fr. **hathorique**.

HAUSTOR, *haustori*, s.m. Organ vegetal asemănător cu o ventuză, cu ajutorul căruia unele plante parazite își absorb hrana din plantele pe care parazitează. După fr. **haustorie**.

HAVA, *havez*, vb. I. Tranz. A săpa cu haveza făgaș într-un zăcământ în curs de exploatare pentru a ușura desprinderea materialului din masiv. Din fr. **haver**.

HAVAIANĂ, *havaiene*, s.f. Instrument muzical cu coarde asemănător cu chitara, cu sunetul melodios, lin și târăgănat. Din fr. [guitare] **hawaïenne**.

HAVAIANA, *havaiene*, s.f. Instrument muzical cu coarde asemănător cu chitara, cu sunetul melodios, lin și târăgănat. Din fr. [guitare] **hawaïenne**.

HAVAJ, *havaje*, s.n. (Min.) Havare. Din fr. **havage**.

HAVAN, -Ă, *havani*, -e, adj., s.f. 1. Adj. De culoare maro deschis (ca aceea a tutunului). 2. S.f. Țigară de foi fabricată din tutun de calitate superioară, provenit din Cuba; *p. gener.* țigară de foi. 3. S.f. Plută de mare alcătuită din trunchiuri de brad dispuse în forma unei țigări de foi și legate cu cabluri. Din fr. **havane**.

HAVEZA, *haveze*, s.f. Mașină construită special pentru tăiatul straturilor de cărbune sau de minereu dintr-o mină. Din fr. **haveuse**.

HAZARD, *hazarduri*, s.n. Împrejurare sau concurs de împrejurări (favorabile sau nefavorabile) a căror cauză rămâne în general necunoscută; *p. ext.* întâmplare neprevăzută, neașteptată. ♦ Soartă, destin. ◇ *Joc de hazard* = joc de noroc. Din fr. **hasard**.

HAZARDA, *hazardez*, vb. I. Refl. A întreprinde o acțiune (riscantă) bazându-se pe întâmplare și pe noroc; a risca, a se expune, a se aventura. Din fr. **hasarder**.

HAZARDARE s.f. Acțiunea de a se *hazarda*. V. **hazarda**.

HAZARDAT, -Ă, *hazardați*, -te, adj. Periculos, riscant, cu rezultate nesigure. V. **hazarda**.

HEBDOMADAR, -Ă, *hebdomadari*, -e, adj., s.n. (Publicație) care apare o dată pe săptămână; săptămânal. [Var.: **ebdomadar**, -ă adj., s.n.] Din fr. **hebdomadaire**.

HEBEFRENIC, -A, *hebefrenici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de hebefrenie. Din fr. **hébéphrénique**.

HEBEFRENIE, *hebefrenii*, s.f. Boală psihică, formă de schizofrenie, care apare la pubertate. Din fr. **hébéphrénie**.

HEBELOGIE s.f. Psihologia adolescenței. Din fr. **hébélogie**.

HEBOID, -Ă, *heboizi*, -de, adj. (Despre bolnavi) Care se manifestă în special prin tendința de comitere a unor acte antisociale. Din fr. **héboïde**.

HECATOMBĂ, *hecatombe*, s.f. Jertfă religioasă (de o sută de animale) care se făcea la popoarele vechi. ♦ Denumirea sărbătorii în care se făceau asemenea jertfe. ♦ Fig. Masacru, măcel; grămadă de cadavre. [Var.: **ecatombă** s.f.] Din fr. **hécatombe**.

HECTAR, *hectare*, s.n. Unitate de măsură pentru suprafețe agrare, egală cu aria unui pătrat cu latura de 100 de metri. [Abr.: *ha*] Din fr. **hectare**.

HECTICĂ, *hectice*, adj.f. (Med.; despre febră) Lentă și continuă (cu mari oscilații). Din fr. **hectique**.

HECTIZIE, *hectizii*, s.f. Friguri continue. Din fr. **hectisie**.

HECTOMETRIC, -Ă, *hectometrici*, -ce, adj. Care se referă la hectometru; măsurat în hectometri. Din fr. **hectométrique**.

HEDONISM s.n. Concepție etică potrivit căreia scopul vieții este plăcerea; cultul plăcerii. Din fr. **hedonisme**.

HEDONIST, -Ă, *hedoniști*, -ste, s.m. și f., adj. (Adept) al hedonismului. Din fr. **hedoniste**.

HEDONISTIC, -Ă, *hedonistici*, -ce, adj. Hedonist. Din fr. **hedonistique**.

HEGELIAN, -A, *hegelieni*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care se referă la filozofia lui Hegel. 2. S.m. și f. Adept al filozofiei lui Hegel. Din fr. **hégélien**.

HEGELIANISM s.n. Doctrina lui Hegel și a adeptilor săi; școala lui Hegel. Din fr. **hégélianisme**.

HEGEMONIE s.f. Faptul de a avea rolul de conducere; supremație, dominație, de obicei a unui stat față de alte state. [Var.: **heghemonie** s.f.] Din fr. **hégémonie**.

HEGIRA s.f. Dată la care începe calendarul musulman (16 iulie 622, când a fost strămutat Mahomed de la Mecca la Medina), considerată ca începutul erei musulmane. Din fr. **hégire**.

HELCOLOGIE s.f. (Med.) Studiu al ulcerărilor. Din fr. **helcologie**.

HELCOMETRU, *helcometre*, s.n. Aparat de gimnastică folosit pentru dezvoltarea forței musculare, care funcționează pe principiul învingerii rezistenței unei greutatei reglabile, ridicată și coborâtă cu ajutorul unor scripeti. Din fr. **helcomètre**.

HELCOZĂ, *helcoze*, s.f. (Med.) Ulcerație. Din fr. **helcose**.

HELIAC, -Ă, *heliaci*, -ce, adj. (Livr.; despre aștri) Care răsare sau apune odată cu soarele. Din fr. **héliaque**.

HELIANT, *helianți*, s.m. (Livr.) Floarea-soarelui (*Helianthus annuus*). Din fr. **hélianthe**.

HELIAS, *heliasti*, s.m. Membru al unui cunoscut tribunal din Atena, care-și ținea ședințele în aer liber la răsăritul soarelui. Din fr. **héliaste**.

HELICON, *helicoane*, s.n. Instrument muzical de suflat din alamă, asemănător cu tuba, folosit în fanfarele militare, alcătuit dintr-un tub încovoiat în formă de spirală, prin care trec capul și mâna dreaptă a instrumentistului și cu care sunt emise tonuri grave. Din fr. **hélicon**.

HELIO- Element de compunere care înseamnă "privitor la soare, la lumina soarelui", "care aparține soarelui" și care servește la formarea unor substantive și adjective. Din fr. **hélio**.

HELIOCENTRALĂ, *heliocentrale*, s.f. Centrală electrică solară. Din fr. **héliocentrale**.

HELIOCENTRIC, -Ă, *heliocentrici*, -ce, adj. Care aparține heliocentrismului, referitor la heliocentrism; care are soarele drept centru. ♦ *Sistemul heliocentric* = teorie fundamentată de Copernic, conform căreia Soarele se află în centrul sistemului nostru planetar, iar Pământul și celelalte planete se rotesc în jurul său; heliocentrism. Din fr. **héliocentrique**.

HELIOCENTRISM s.n. Sistemul heliocentric. Din fr. **héliocentrisme**.

HELIOCROMIE s.f. (Poligr.) Tipar adânc, policrom. Din fr. **héliochromie**.

HELIODOR s.n. Varietate galbenă, transparentă de beril, care conține puțin oxid de fier și este o piatră prețioasă. Din fr. **héliodore**.

HELIOFIL, -Ă, *heliophili*, -e, adj. (Despre plante) Iubitor de lumină, care se îndreaptă către lumină; care crește în regiuni puternic însorite. Din fr. **héliophile**.

HELIOFOBIE, *heliophobia*, s.f. (Med.) Fobie de lumină solară. Din fr. **héliophobie**.

HELIOFOB, -Ă, *heliophobi*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de heliofobie. 2. Adj. (Despre plante) Care nu suportă lumina solară, care crește în regiuni umbrite. [Var.: **cliofob**, -ă adj., s.m. și f.] Din **heliofobie** (derivat regresiv).

HELIOGRAF, *heliographe*, s.n. Nume dat mai multor aparate, servind la: a) reproducerea, prin copiere, a desenelor executate pe hârtie de calc cu ajutorul unei hârtii speciale impregnate cu o soluție sensibilă la lumină, dezvoltarea făcându-se cu vapori de amoniac; b) transmiterea semnalelor luminoase prin dirijarea, cu ajutorul unei oglinzi, a reflectării razelor solare; c) măsurarea puterii calorice a Soarelui și înregistrarea perioadelor din zi cu timp însorit; d) fotografierea Soarelui. Din fr. **héliographe**.

HELIOGRAFIC, -Ă, *heliografici*, -ce, adj. Referitor la heliografie. ♦ *Hârtie heliografică* = hârtie specială, sensibilă la acțiunea luminii, pe care se copiază la heliograf desene făcute pe hârtie de calc. Din fr. **héliographique**.

HELIOGRAFIE s.f. 1. Reproducere în mai multe exemplare a unei imagini cu ajutorul heliografului. 2. Procedeu de tipar care folosește clișee pe plăci de cupru obținute pe cale fotochimică și acoperite cu un strat de granule foarte fine de asfalt. ♦

(Înv.) Heliogravură (1). 3. (Rar) Descriere a Soarelui. Din fr. **héliographie**.

HELIOGRAVOR, *heliogravori*, s.m. Lucrător specialist în heliogravură. Din fr. **héliographeur**.

HELIOGRAVURĂ, *heliogravuri*, s.f. 1. Ansamblu de procedee fizice și chimice cu care se execută clișeele de cupru pentru imprimarea heliografică; heliografie. ♦ Gravură obținută printr-un astfel de procedeu. 2. Procedeu fotomecanic de gravare a formelor de tipar adânc; heliogravură. Din fr. **héliogravure**.

HELIOLOGRAFIE, *heliolitografie*, s.f. Procedeu litografic în care formele de tipar sunt obținute prin reproducere fotografică. Din fr. **héliolithographie**.

HELIOMARIN, -Ă, *heliomarini*, -e, adj. (Despre tratamente medicale) Care utilizează acțiunea simultană a razelor solare și a aerului de mare. Din fr. **héliomarin**.

HELIOMETRIC, -Ă, *heliometrici*, -ce, adj. De heliometru; făcut cu heliometrul. Din fr. **héliométrique**.

HELIOMETRU, *heliometre*, s.n. Instrument optic pentru determinarea diametrului aparent al Soarelui și al planetelor. Din fr. **héliomètre**.

HELION, *helioni*, s.m. Nucleu al atomului de heliu. Din fr. **héliion**.

HELIOPLASTIE, *helioplastii*, s.f. Procedeu de gravură fotografică prin care se obțin planșe gravate în relief. Din fr. **hélioplastie**.

HELIOSCOP, *helioscoape*, s.n. Aparat sau dispozitiv optic care se atașează la o lunetă pentru a proteja vederea în timpul observării soarelui. Din fr. **hélioscope**.

HELIOSTAT, *heliostate*, s.n. Instrument alcătuit dintr-un sistem optic, pus în mișcare de un mecanism de ceasornic, folosit pentru a transmite un fascicul de raze solare într-o direcție determinată. Din fr. **héliostat**.

HELIOACTISM s.n. (Biol.) Heliotropism. Din fr. **héliotactisme**.

HELIOTEHNIC, -Ă, *heliotehnici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Tehnică de utilizare a energiei solare prin transformarea luminii naturale în curent electric cu ajutorul fotopilelor. 2. Adj. De heliotehnică (1). Din fr. **héliotechnique**.

HELIOTERAPIC, -Ă, *helioterapici*, -ce, adj. Referitor la helioterapie; care ține de helioterapie. Din fr. **héliothérapie**.

HELIOTERAPIE, *helioterapii*, s.f. Tratament care constă în expunerea corpului omenesc la acțiunea razelor solare

ultraviolete, folosit în rahitism, reumatism, tuberculoză osoasă, unele boli de piele etc.; baie de soare. Din fr. **héliothérapie**.

HELIOTERMIC, -Ă, *heliotermici*, -ce, adj. Care se referă la heliotermie, care este caracteristic pentru acest fenomen. Din fr. **héliothermique**.

HELIOTERM, -Ă, *heliotermi*, -e, adj. Heliotermic. Din **heliotermic** (derivat regresiv).

HELIOTERMIE, *heliotermii*, s.f. Fenomen fizic care constă în păstrarea mai mult timp a căldurii înmagazinate în apa sărată a unor lacuri comparativ cu regiunile învecinate, datorită prezenței la suprafața lacurilor a unui strat izolator de apă dulce, care împiedică iradierea căldurii în atmosferă. Din **heliotermic**.

HELIOTIPIE, *heliotipii*, s.f. Fotocolografie. Din fr. **héliotypie**.

HELIOTROP, (1, 2) *heliotropes*, s.n., (3) *heliotropi*, s.m. 1. S.n. Materie colorantă folosită la vopsitul bumbacului. 2. S.n. Varietate de calcedonie, de culoare verde-închis sau roșie cu pete galbene strălucitoare, folosită ca piatră semiprețioasă din care se fac obiecte ornamentale. 3. S.m. Numele unei plante aromatice, cu frunze ovale, cu flori de culoare albă sau albastru-deschis, întrebuințate în industria parfumului (*Heliotropium europaeum*). ♦ Ulei eteric extras din planta de mai sus. Din fr. **héliotrope**.

HELIOTROPIC, -Ă, *heliotropici*, -ce, adj. (Biol.) Referitor la heliotropism; de heliotropism. Din fr. **héliotropique**.

HELIOTROPISM s.n. Proprietate pe care o au unele plante de a se îndrepta spre soare sau spre altă sursă de lumină; fototropism. Din fr. **héliotropisme**.

HELIOZĂ, *helioze*, s.f. (Livr.) Insolatie. Din fr. **héliose**.

HELIPOT, *helipoturi*, s.n. (Elt.) Potențiomtru de precizie, la care variația totală a valorii se obține printr-un număr mare de rotații. Din fr. **hélipot**.

HELIU, s.n. Element chimic din familia gazelor nobile, rar, inert, incolor și inodor, cel mai ușor dintre gazele din atmosferă, întrebuințat la umplerea baloanelor dirijabile, fiind neinflamabil. Din fr. **hélium**.

HELMINT, *helminți*, s.m. (Med.) Nume generic al viermilor paraziți. Din fr. **helminthe**.

HELMINTIC, -Ă, *helmintici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la helminți, de helminți. Din fr. **helminthique**.

HELMINTOLOGIE s.f. Disciplină care studiază viermii paraziți și mijloacele de combatere a lor. Din fr. **helminthologie**.

HELMINTOSPORIOZĂ, *helmintosporioze*, s.f. Boală a plantelor provocată de unele ciuperci parazite, manifestată prin apariția pe frunze a unor pete brune, în dreptul cărora țesuturile se rup. Din fr. **helminthosporiose**.

HELOFITĂ, *helofite*, s.f., adj.f. (Plantă de mlaștină) cu rizomul în apă sau în nămol, intermediară între plantele terestre și cele de apă. Din fr. **helophyte**.

HEM, *hemuri*, s.n. Nucleu al hemoglobinei și al altor pigmenți respiratori celulari, de care se leagă un ion de fier. Din fr. **hème**.

HEMANGIOM, *hemangioame*, s.n. Anomalie vasculară (congenitală) care constă dintr-o aglomerare de vase capilare nou formate și care se prezintă ca o pată roșie-violacee de dimensiuni variate, localizată pe mâini, pe față, pe buze etc. Din fr. **hémangiome**.

HEMARTROZĂ, *hemartroze*, s.f. Acumulare de sânge într-o articulație, în urma unei lovituri, fracturi, datorită unei boli de sânge, scorbutului etc. Din fr. **hémarthrose**.

HEMATEMEZĂ, *hematemeze*, s.f. Hemoragie pe traiectul tubului digestiv, eliminată pe gură, frecventă în ulcerul gastroduodenal și în cancerul gastric. Din fr. **hématemèse**.

HEMATIC, *hematice*, adj.n. (În sintagma) *Organ hematic* = organ care produce globule roșii. Din fr. **hématique**.

HEMATIE, *hematii*, s.f. Celulă sangvină de culoare roșie, datorită hemoglobinei pe care o conține; globulă roșie, eritrocit. Din fr. **hématie**.

HEMATIMETRIE, *hematimetrii*, s.f. (Med.) Numărătoare a hematiilor. Din fr. **hématimétrie**.

HEMATIMETRU, *hematimetre*, s.n. Aparat folosit pentru numărarea globulelor (roșii) din sânge. Din fr. **hématimètre**.

HEMATINĂ, *hematine*, s.f. Pigment care provine din sânge și conține fier. Din fr. **hématine**.

HEMATIT s.n. Oxid natural de fier, foarte dur, de culoare roșie sau brună, cu luciu semimetalic. Din fr. **hématite**.

HEMATOCEL, *hematocele*, s.n. Tumoare formată printr-o revărsare de sânge într-un țesut celular. Din fr. **hématocele**.

HEMATOCHERATOZĂ, *hematocheratoze*, s.f. Dezvoltare excesivă a stratului cornos din epidermă. Din fr. **hématokératose**.

HEMATOCRIT, *hematocrite*, s.n. Aparat care permite separarea prin centrifugare a elementelor celulare din plasmă, pentru stabilirea gradului de diluție sau de concentrare a sângelui; hematoglobinometru. Din fr. **hématocrite**.

HEMATODERMIE, *hematodermii*, s.f. (Med.) Nume generic al afecțiunilor sistemului hematopoietic însoțite de leziuni cutanate. Din fr. **hématodermie**.

HEMATOFAG, -**Ă**, *hematofagi*, -ge, adj., s.m. și f. (Animal) care se hrănește cu sângele altui animal. Din fr. **hématophage**.

HEMATOFAGIE, *hematofagii*, s.f. **1.** (Med.) Fagocitoză a hematiilor. **2.** Faptul de a se hrăni cu sânge. Din fr. **hématophagie**.

HEMATOGEN, -**Ă**, *hematogeni*, -e, adj., s.n. **1.** Adj. (Despre unele medicamente) Care produce sânge, care face să crească numărul globulelor roșii din sânge. **2.** S.n. Produs alimentar concentrat, obținut prin amestecarea sângelui cu lapte și cu diferite substanțe aromatizate și folosit ca tonic puternic în anemii pernicioase, slăbiciune anormală etc. Din fr. **hématogène**.

HEMATOGLOBINOMETRU, *hematoglobinometre*, s.n. Hematocrit. Din fr. **hématoglobinomètre**.

HEMATOLOG, -**Ă**, *hematologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în hematologie. Din fr. **hématologue**.

HEMATOLOGIC, -**Ă**, *hematologici*, -ce, adj. Referitor la hematologie, care aparține hematologiei. Din fr. **hématologique**.

HEMATOLOGIE s.f. Ramură a biologiei și a medicinei care se ocupă cu studiul morfologiei, fiziologiei și patologiei sângelui și al organelor hematopoietice. Din fr. **hématologie**.

HEMATOM, *hematoame*, s.n. Tumoare care conține o aglomerare de sânge închistat, provocată de ruperea spontană sau traumatică a vaselor sangvine. Din fr. **hématome**.

HEMATOMETRIE, *hematometrii*, s.f. Examinare a sângelui în vederea determinării tipurilor și proporției diferitelor elemente constitutive, precum și a cantității de hemoglobină. Din fr. **hématométrie**.

HEMATOPOIETIC, -**Ă**, *hematopoietici*, -ce, adj. Care se referă la hematopoieză. Din fr. **hématopoïétique**.

HEMATOPOIEZĂ s.f. Proces de formare și de maturizare a celulelor sangvine. Din fr. **hématopoïèse**.

HEMATOPORFIRINĂ, *hematoporphirine*, s.f. Substanță provenită din hem prin eliminarea fierului și care apare ca produs

de descompunere a hemoglobinei în sânge și în urină. Din fr. **hématoporphyrine**.

HEMATOSCOPI, *hematoscoape*, s.n. Instrument folosit pentru dozarea hemoglobinei în sânge. Din fr. **hématoscope**.

HEMATOSCOPIE, *hematoscopii*, s.f. (Med.) Examinare a sângelui la microscop. Din fr. **hématoscopie**.

HEMATOSPECTROSCOPIE, *hematospectroscopii*, s.f. (Med.) Examinare a sângelui cu ajutorul spectroscopului. Din fr. **hématospectroscopie**.

HEMATOSPERMIE, *hematospermii*, s.f. (Med.) Prezență a sângelui în spermă; hemospermie. Din fr. **hématospermie**.

HEMATOTERAPIE, *hematoterapii*, s.f. (Med.) Administrare de sânge în scop terapeutic; hemoterapie. Din fr. **hématothérapie**.

HEMATOXILINĂ s.f. Substanță incoloră, solubilă în alcalii și insolubilă în apă, alcool și eter. Din fr. **hématoxyline**.

HEMATOZA, *hematoze*, s.f. Transformare a sângelui venos în sânge arterial prin eliminarea bioxidului de carbon și prin fixarea oxigenului din aerul introdus în plămâni în timpul respirației; oxigenare (**2**). Din fr. **hématose**.

HEMATOZOAR, *hematozoare*, s.n. Sporozoar parazit, care trăiește în hematii la om și în tubul digestiv al țânțarului anofel și care este agentul patogen al malariei (*Plasmodium malariae*). Din fr. **hématozoaire**.

HEMATURIC, -**Ă**, *hematurici*, -ce, adj. (Med.) Cu caracter de hematurie. Din fr. **hématurique**.

HEMATURIE, *hematurii*, s.f. Prezență a sângelui sau a hematiilor în urină, întâlnită în unele afecțiuni renale, vezicale, ureterale etc. Din fr. **hématurie**.

HEMERALOP, -**Ă**, *hemeralopi*, -e, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de hemeralopie; nictalop. Din fr. **héméralope**.

HEMERALOPIE, *hemeralopii*, s.f. Slăbire sau pierdere a vederii în condiții de iluminare redusă, datorită absenței vitaminei A; cecitate nocturnă. Din fr. **héméralopie**.

HEMEROLOG, -**Ă**, *hemerologi*, -ge, s.m. Autor de calendare; persoană care studiază probleme legate de calendare. Din fr. **hémérologue**.

HEMEROLOGIC, -**Ă**, *hemerologici*, -ce, adj. (Rar) De hemerologie. Din fr. **hémérologique**.

HEMEROLOGIE s.f. (Rar) Știința și arta de a alcătui calendare. Din fr. **hémérologie**.

HEMEROTECĂ, *hemeroteci*, s.f. (Rar) Bibliotecă de publicații periodice; secție de periodice a unei biblioteci. Din fr. **hémérothèque**.

HEMIALGIE, *hémialgii*, s.f. (Med.) Durere limitată la o singură parte a corpului. Din fr. **hémialgie**.

HEMIANESTEZIE, *hémianestezii*, s.f. Pierdere a sensibilității unei jumătăți laterale a corpului. Din fr. **hémianesthésie**.

HEMIANOPSIE, *hémianopsii*, s.f. Slăbire sau pierdere a vederii într-o jumătate a fiecărei retine, întâlnită în unele boli nervoase, nepermițând ochilor să cuprindă decât o parte din câmpul vizual. Din fr. **hémianopsie**.

HEMIATROFIE, *hémiatrofii*, s.f. (Med.) Atrofie limitată la o jumătate a corpului sau a unui organ. Din fr. **hémiatrophie**.

HEMICELULOZĂ, *hemiceluloze*, s.f. Polizaharidă complexă, larg răspândită la plantele superioare. Din fr. **hémicellulose**.

HEMICICLU, *hemicicluri*, s.n. Spațiu mare sau construcție în formă de semicerc pentru săli de cursuri, de spectacole etc. [Var.: **emiciclu** s.n.] Din fr. **hémicycle**.

HEMICRANIE, *hémicranii*, s.f. Durere a unei jumătăți a capului, constituind unul dintre simptomele migrenei. Din fr. **hémicrânie**.

HEMICRIPTOFITĂ, *hemicriptofite*, adj. f., s.f. (Plantă perenă) la care mugurii de reînnoire apar în dreptul suprafeței solului sau sub stratul de frunze moarte sau de mușchi care acoperă pământul. Din fr. **hémicryptophyte**.

HEMICRISTALIN, -Ă, *hemicristalini*, -e, adj. (Despre roci vulcanice) Care are structura parțial cristalizată. Din fr. **hémicristallin**.

HEMIELITRĂ, *hémielitre*, s.f. (Entom.) Aripă a unor insecte jumătate chitinoasă, jumătate membranoasă. Din fr. **hémelytre**.

HEMIFONIE s.f. Incapacitate de a vorbi cu glas tare. Din fr. **hémiphonie**.

HEMIMEL, -Ă, *hémimeli*, -e, s.m. și f. (Med.) Monstru care prezintă hemimelie. Din fr. **hémimèle**.

HEMIMELIE, *hémimelii*, s.f. (Med.) Malformație congenitală caracterizată prin absența (extremităților) unui membru. Din fr. **hémimélie**.

HEMIMETABOLĂ, *hémimetabole*, adj.f. (Entom.; despre insecte) Cu metamorfoză incompletă (fără stadiul de nimfă). Din fr. **hémimétabole**.

HEMINĂ, *hemine*, s.f. Substanță organică produsă prin încălzirea hemoglobinei cu clorură de sodiu și acid acetic, folosită în

medicina judiciară pentru identificarea petelor de sânge. Din fr. **hémine**.

HEMION, *hemioni*, s.m. Măgar sălbatic de mărimea catărului, care trăiește în Mongolia. Din fr. **hémione**.

HEMIOPIE, *hémiopii*, s.f. (Med.) Afecțiune a vederii datorită căreia bolnavul percepe numai o parte a obiectelor pe care le privește. Din fr. **hémiopie**.

HEMIPARESTEZIE, *hémiparestezii*, s.f. (Med.) Parestezie a unei jumătăți a corpului. Din fr. **hémiparesthésie**.

HEMIPAREZĂ, *hémipareze*, s.f. Diminuare a forței, vitezei și amplitudinii mișcărilor voluntare într-una din jumătățile corpului, din motive organice sau funcționale. Din fr. **hémiparésie** (după *pareză*).

HEMIPLEGIC, -Ă, *hémiplegici*, -ce, adj., s.m. și f. (Persoană) bolnavă de hemiplegie. Din fr. **hémiplégique**.

HEMIPLEGIE, *hémiplegii*, s.f. Paralizie a unei jumătăți a corpului, datorită lezării unei părți a căii nervoase motorii. Din fr. **hémiplegie**.

HEMIPTER, *hémiptere*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte cu prima pereche de aripi parțial chitinizată și cu a doua membranoasă; (și la sg.) insectă care face parte din acest ordin; heteropter. Din fr. **hémiptère**.

HEMOCIANINĂ, *hemocianine*, s.f. Proteină de culoare albastră, conținând cupru, prezentă în hemolimfă unor protozoare și a crustaceelor. Din fr. **hémocyanine**.

HEMOCIT, *hemocite*, s.n. (Biol.) Denumire generică pentru celula sangvină. Din fr. **hémocyte**.

HEMOCITOMETRU, *hemocitometre*, s.n. (Med.) Dispozitiv de măsurare a hematiilor. Din fr. **hémocytomètre**.

HEMOCULTURĂ, *hemoculturi*, s.f. Cultivare și identificare a unor germeni patogeni din sânge prin însămânțarea sângelui pe un mediu de cultură. Din fr. **hémoculture**.

HEMODIAGNOSTIC, *hemodiagnostice*, s.n. Diagnostic pus în urma studierii analizelor sângelui. Din fr. **hémodiagnostic**.

HEMODIALIZĂ, *hemodialize*, s.f. (Med.) Dializă a sângelui. Din fr. **hémodialyse**.

HEMODIALIZOR, *hemodializori*, s.m. (Med.) Rinichi artificial. Din fr. **hémodialyseur**.

HEMODINAMICĂ s.f. 1. Circulație a sângelui în aparatul vascular. 2. Capitol al fiziologiei care studiază circulația sângelui în organism. Din fr. **hémodynamique**.

HEMODINAMOMETRU,

hemodinamometre, s.n. (Med.) Instrument pentru măsurarea presiunii sângelui. Din fr. **hémodynamomètre**.

HEMOFILIE, *hemofilii*, s.f. Boală ereditară, transmisă de mamă numai băieților, care constă într-o predispoziție spre hemoragie, cauzată de prelungirea timpului de coagulare a sângelui. Din fr. **hémophilie**.

HEMOGENIC, -Ă, *hemogenici*, -ce, adj., s.m. și f. **1.** (Med.) Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hemogenie. **2.** (Adj.) Relativ la hemogenie. Din fr. **hémogénique**.

HEMOGENIE, *hemogenii*, s.f. Boală a sângelui, mai frecventă la femei, caracterizată prin scăderea numărului trombocitelor, purpură² hemoragică, creșterea timpului de sângerare etc. Din fr. **hémogénie**.

HEMOGLOBINĂ s.f. Substanță organică feruginoasă care constituie materia colorantă a globulelor roșii din sângele vertebratelor și care, datorită proprietății sale de a se oxida și de a se reduce cu ușurință, are rol în procesul respirator. Din fr. **hémoglobine**.

HEMOGLOBINEMIE s.f. (Med.) Prezență a hemoglobinei în sânge datorită distrugerii globulelor roșii; cantitate de hemoglobină prezentă în sânge datorită distrugerii globulelor roșii. Din fr. **hémoglobinémie**.

HEMOGLOBINOMETRIE, *hemoglobinometriei*, s.f. (Med.) Determinare a cantității de hemoglobină din sânge. Din fr. **hémoglobinométrie**.

HEMOGLOBINOMETRU, *hemoglobinometre*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se poate determina cantitatea de hemoglobină din sânge. Din fr. **hémoglobinomètre**.

HEMOGLOBINOPATIE, *hemoglobinopatii*, s.f. (Med.) Nume generic al bolilor ereditare datorate hemoglobinei anormale. Din fr. **hémoglobinopathie**.

HEMOGLOBINURIE, *hemoglobinurii*, s.f. Simptom care constă în apariția hemoglobinei în urină. Din fr. **hémoglobinurie**.

HEMOGRAMĂ, *hemograme*, s.f. Examen de laborator care stabilește compoziția sângelui (numărul de hematii, leucocite și trombocite dintr-un milimetru cub de sânge, procentul diferitelor tipuri de leucocite și conținutul în hemoglobină al hematiilor); (concr.) buletin care cuprinde rezultatul

unui astfel de examen de laborator. Din fr. **hémogramme**.

HEMOLIMFĂ, *hemolimfe*, s.f. Lichid organic care are aceleași proprietăți cu ale sângelui și care se găsește în aparatul circulator al nevertebratelor. Din fr. **hémolymph**.

HEMOLITIC, -Ă, *hemolitici*, -ce, adj. (Med.) Care produce hemoliză. Din fr. **hémolytique**.

HEMOLIZĂ s.f. Distrugere patologică a globulelor roșii din sânge și trecerea lor în plasmă. Din fr. **hémolyse**.

HEMOLIZINĂ, *hemolizine*, s.f. Substanță de origine vegetală, animală sau de natură imună, caracterizată prin proprietatea de a descompune și dizolva globulele roșii, eliberând hemoglobina. Din fr. **hémolysine**.

HEMOMETRU, *hemometre*, s.n. Aparat folosit pentru dozarea hemoglobinei din sânge. Din fr. **hémomètre**.

HEMOPATIC, -Ă, *hemopatici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la hemopatie. Din fr. **hémopathique**.

HEMOPATIE, *hemopatii*, s.f. Denumire generică dată bolilor sângelui. Din fr. **hémopathie**.

HEMOPOEZĂ s.f. (Med.) Proces de formare și de maturizare a celulelor sangvine; hematopoeză. Din fr. **hémopoïèse**.

HEMOPTIZIC, -Ă, *hemoptizici*, -ce, adj., s.m. și f. (Bolnav) de hemoptizie. Din fr. **hémoptysique**.

HEMOPTIZIE, *hemoptizii*, s.f. Eliminare de sânge prin tuse, provocată de o hemoragie a căilor respiratorii, mai ales în cazurile de tuberculoză pulmonară. Din fr. **hémoptysie**.

HEMORAGIC, -Ă, *hemoragici*, -ce, adj. Cu caracter de hemoragie; provocat de hemoragie. Din fr. **hémorragique**.

HEMORAGIE, *hemoragii*, s.f. **1.** Scurgere abundentă de sânge, internă sau externă, în urma ruperii sau tăierii peretelui unui vas sangvin; hemoree. ◇ *Hemoragie intestinală* = enterohemoragie. *Hemoragie nazală* = epistaxis. **2.** Fig. Curgere, pierdere de capital. Din fr. **hémorragie**.

HEMOREE, *hemoree*, s.f. Hemoragie. Din fr. **hémorrhée**.

HEMOROIDAL, -Ă, *hemoroidali*, -e, adj. Referitor la hemoroizi. Din fr. **hémorroïdal**.

ANTIHEMOROIDAL, -Ă, *antihemoroidali*, -e, adj., s.n. (Ceai, supozitor etc.) care este administrat în tratamentul hemoroizilor. **Anti-** + **hemoroidal**. (fr. **anti-** + fr. **hémorroïdal**.)

HEMOROIZI s.m. pl. Dilatații varicoase interne sau externe ale venelor din regiunea rectului, manifestate prin dureri și hemoragii, apărând mai ales la cei ce duc o viață sedentară; trânji. Din fr. **hémorroides**.

HEMOSIDERINĂ, *hemosiderine*, s.f. Pigment bogat în fier, prezent în ficat. Din fr. **hemosiderine**.

HEMOSIDEROZĂ, *hemosideroze*, s.f. Boală care se manifestă prin depunerea hemosiderinei în diverse organe (ficat, plămâni etc.). Din fr. **hémosidérose**.

HEMOSPERMIE, *hemospermii*, s.f. (Med.) Prezență a sângelui în spermă; hematospemie. Din fr. **hémospermie**.

HEMOSTATIC, -Ă, *hemostatici*, -ce, adj., s.n. (Agent mecanic, fizic sau chimic) care are însușirea de a opri o hemoragie. Din fr. **hémostatique**.

HEMOSTAZĂ, *hemostaze*, s.f. Oprire a unei hemoragii (prin procedee medicale sau chirurgicale), mai ales în timpul unei intervenții chirurgicale. Din fr. **hémostase**.

HEMOTERAPIE, *hemoterapii*, s.f. Administrare de sânge în scop terapeutic; hematoterapie. Din fr. **hémothérapie**.

HEMOTORAX s.n. (Med.) Acumulare de sânge în cavitatea pleurală. Din fr. **hémothorax**.

HEMOTOXIE, *hemotoxii*, s.f. Otrăvire a sângelui. Din fr. **héмотoxie**.

HEMOTOXINĂ, *hemotoxine*, s.f. (Med.) Substanță care exercită o acțiune nocivă asupra globulelor roșii. Din fr. **héмотoxine**.

HEMOTROP, -Ă, *hemotropi*, -e, adj. (Biol.; despre virusuri) Care se fixează de predilecție pe celulele sangvine. Din fr. **hémotrope**.

HENRI s.m. (Fiz.) Unitate de măsură a inductanței. Din fr. **henry**.

HEPAR s.n. Medicament preparat din extract de ficat, cu acțiune stimulatorie asupra hematopoiezei, având proprietatea de a regenera celula hepatică. Din fr. **hépar**.

HEPARINĂ, *heparine*, s.f. Medicament care are proprietatea de a împiedica coagularea sângelui și care este folosit în cazul infarctului miocardic, al flebitelor etc. Din fr. **héparine**.

HEPARINURIE, *heparinurii*, s.f. (Med.) Prezența heparinei în urină; cantitate de heparină prezentă în urină. Din fr. **héparinurie**.

HEPATALGIE, *hepatalgii*, s.f. (Med.) Durere de ficat. Din fr. **hépatalgie**.

HEPATIC, -Ă, *hepatici*, -ce, adj. Care aparține ficatului, referitor la ficat, de ficat. Din fr. **hépatique**.

HEPATITĂ, *hepatite*, s.f. Denumire generică dată afecțiunilor inflamatorii de natură virotică, microbiană sau toxică ale ficatului. Din fr. **hépatite**.

HEPATOGEN, -A, *hepatogeni*, -e, adj. (Med.) Care este produs de ficat. Din fr. **hépatogène**.

HEPATOGRAFIE, *hepatografii*, s.f. (Med.) Radiografie a ficatului. Din fr. **hépatographie**.

HEPATOLOGIC, -Ă, *hepatologici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la hepatologie, de hepatologie. Din fr. **hépatologique**.

HEPATOLOGIE s.f. Disciplină a medicinei interne care se ocupă cu studiul anatomiei, fiziologiei și patologiei ficatului. Din fr. **hépatologie**.

HEPATOLOG, -Ă, *hepatologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în hepatologie. Din **hepatologie** (derivat regresiv).

HEPATOM, *heptoame*, s.n. (Med.) Tumoare hepatică (malignă). Din fr. **hépatome**.

HEPATOMEGALIE, *hepatomegalii*, s.f. Mărire a dimensiunilor ficatului, întâlnită în sifilis, ciroză, tuberculoză etc. Din fr. **hépatomégalie**.

HEPATOPANCREAS, *hepatopancreease*, s.n. Glandă digestivă la unele nevertebrate care cumulează funcțiile ficatului și ale pancreasului. Din fr. **hépatopancréas**.

HEPATOPATIE, *hepatopatii*, s.f. (Med.) Nume generic al bolilor ficatului. Din fr. **hépatopathie**.

HEPATOPTOZĂ, *hepatoptoze*, s.f. (Med.) Cădere a ficatului. Din fr. **hépatoptôse**.

HEPATORAGIE, *hepatoragii*, s.f. (Med.) Hemoragie hepatică. Din fr. **hépatorragie**.

HEPATOTOXINĂ, *hepatotoxine*, s.f. (Med.) Toxină exogenă sau endogenă cu efect nociv asupra ficatului. Din fr. **hépatotoxine**.

HEPTACORD, *heptacorduri*, s.n. Liră cu șapte coarde la vechii greci. Din fr. **heptacorde**.

HEPTAEDRIC, -Ă, *heptaedrici*, -ce, adj. În formă de heptaedru. Din fr. **heptaédrique**.

HEPTAEDRU, *heptaedre*, s.n. Corp geometric cu șapte fețe. Din fr. **heptaèdre**.

HEPTAGON, *heptagoane*, s.n. Poligon cu șapte laturi și cu șapte unghiuri. Din fr. **heptagone**.

HEPTAGONAL, -Ă, *heptagonali*, -e, adj. În formă de heptagon. Din fr. **heptagonal**.

HEPTAMETRU, *heptametre*, s.n. Vers alcătuit din șapte picioare. Din fr. **heptamètre**.

HEPTAN, *heptani*, s.m. Hidrocarbură saturată din clasa parafinelor, cu șapte atomi de carbon în moleculă, care se prezintă ca un lichid inflamabil, folosită drept carburant. Din fr. **heptane**.

HEPTEMIMER, -**Ă**, *heptemimeri*, -*e*, adj. (Despre cețura unui vers) Care se află după a șaptea jumătate de picior. - După fr. **hepthémimère**.

HERALDIC, -**Ă**, *heraldici*, -*ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Disciplină auxiliară a istoriei, care se ocupă cu studiul stemelor statelor, cu blazoanele caselor domnitoare, familiilor nobiliare, orașelor etc. **2.** Adj. Care aparține heraldicii (**1**), privitor la heraldică. Din fr. **héraldique**.

HERALDIST, *heraldisti*, s.m. Specialist în heraldică. Din fr. **héraldiste**.

HERCINIC, -**Ă**, *hercinici*, -*ce*, adj. (În sintagma) *Orogeneza hercinică* = totalitatea mișcărilor de cutare a scoarței pământului manifestate din devonian până în permian, în urma cărora s-au format o serie de munți. ♦ Care s-a format prin (sau în) orogeneza hercinică. - Cf. fr. *hercynien*.

HERCULEAN, -**Ă**, *herculeeni*, -*e*, adj. Asemenea lui Hercule, caracteristic lui Hercule; foarte puternic; voinic. Var.: [**herculean**, -**ă** adj.] Din fr. **herculéen**.

HERMAFRODIT, -**Ă**, *hermafrodiți*, -*te*, adj. (Despre plante și animale) Care are organe de reproducere atât masculine, cât și feminine pe același individ; androgin, bisexual, bisexual. ♦ (Substantivat) Om anormal, posedând caractere specifice ambelor sexe; fătălău. Din fr. **hermaphrodite**.

HERMAFRODITISM s.n. Prezența organelor sexuale de ambele sexe la același individ; bisexualitate, androginie. Din fr. **hermaphroditisme**.

HERMENEUTIC, -**Ă**, *hermeneutici*, -*ce*, adj. Cu caracter de hermeneutică; de hermeneutică. [Var.: **ermeneutic**, -**ă** adj.] Din fr. **herméneutique**.

HERMINĂ, *hermine*, s.f. Animal carnivor asemănător cu nevăstuica, având blana cafenie vara, albă, fină și lucioasă iarna; hermelină, cacom, helge (*Mustela erminea*). ♦ Blana prelucrată sau haina făcută din blana acestui animal. Din fr. **hermine**.

HERMINAT, -**Ă**, *herminați*, -*te*, adj. (Despre găini) Cu penajul alb mărginit cu negru la coadă și la aripi și negru mărginit cu alb la gât. Din fr. **herminé**.

HERNIAR, -**Ă**, *herniari*, -*e*, adj. Care este în legătură cu herni. Din fr. **herniaire**.

HEROIDĂ, *heroide*, s.f. Epistolă în versuri, în care se celebrează un erou sau un

personaj celebru. *Heroidele lui Ovidiu*. Din fr. **héroïde**.

HEROINĂ s.f. Medicament derivat din morfină, cu acțiune analgezică și stupefiantă, mai toxic decât morfina. Din fr. **héroïne**.

HEROINOMAN, -**Ă**, *heroinomani*, -*e*, s.m. și f. Persoană care se droghează cu heroină. Din fr. **héroïnomane**.

HEROINOMANIE, *heroinomanii*, s.f. (Med.) Drogare cu heroină. Din fr. **héroïnomanie**.

HERPETIC, -**Ă**, *herpetici*, -*ce*, adj. De natura herpesului. Din fr. **herpétique**.

HERPETOLOGIE s.f. Ramură a zoologiei care se ocupă cu studiul reptilelor. Din fr. **herpétologie**.

HERSĂ, *herse*, s.f. Grătar metalic care închidea intrarea cetăților medievale, servind ca barieră auxiliară a porții. Din fr. **herse**.

HERTZIAN, -**Ă**, *hertzieni*, -*e*, adj. Referitor la undele electromagnetice radio. ♦ *Undă* (sau *rază*) *hertziană* = undă electromagnetică prin care se fac transmisiile radiofonice. *Cablu hertzian* = sistem de transmisie a mesajelor prin unde hertziene. Din fr. **hertzien**.

HERUL, -**Ă**, *heruli*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană dintr-un neam germanic din uniunea de triburi a goților. **2.** Adj. Care se referă la heruli (**1**), care aparține herulilor. Din fr. **Hérules**.

HESPERIDĂ, *hesperide*, s.f. Fruct asemănător cu baca, moale, care conține uleiuri eterice. Din fr. **hespéridées**.

HESPERORNIS s.m. Pasăre fosilă acvatică, asemănătoare cu pinguinul, cu aripile reduse la două palete, care a trăit în cretacic și care face trecerea de la reptile la păsări. Din fr. **hesperornis**.

HESSIAN s.n. Tesătură de iută cu legătură de pânză, folosită în tapițerie, la confecționarea sarcinilor și ca ambalaj. Din fr. **hessian**.

HETAIRĂ, *hetaire*, s.f. Nume dat curtezanelor din Grecia antică. Din fr. **hétaire**.

HETAIRISM s.n. Denumire dată raporturilor sexuale extraconjugale ale bărbaților cu femei de moravuri ușoare. Din fr. **hétaïrisme**.

HETEROAUXINĂ, *heteroauxine*, s.f. Hormon vegetal de creștere, care se găsește în droidii, porumb etc. Din fr. **hétéroauxine**.

HETEROCICLIC, -**Ă**, *heterociclici*, -*ce*, adj. (Chim.; despre compuși organici) Care are în ciclu, pe lângă atomi de carbon, și

atomi ai altor elemente. Din fr. **hétérocyclique**.

HETEROCICLU, *heterocicluri*, s.n. Compus organic ciclic care conține, pe lângă atomi de carbon, și atomi de azot, sulf, oxigen etc. Din fr. **hétérocycle**.

HETEROCROMIE, *heterocromii*, s.f. (Med.) Anomalie congenitală caracterizată prin colorarea diferită a irisurilor. Din fr. **hétérochromie**.

HETEROCROMOZOM, *heterocromozomi*, s.m. (Biol.) Cromozom sexual; heterozom. Din fr. **hétérochromosome**.

HETERODINĂ s.f. Generator electronic cu ajutorul căruia se produc oscilații de înaltă frecvență. Din fr. **hétérodyne**.

HETERODONT, -Ă, *heterodonți*, -te, adj., s.m. (Animal) care are dinții diferențiați în canini, incisivi, molari etc. Din fr. **hétérodont**.

HETEROFILIE, *heterofilii*, s.f. Fenomen care constă în existența frunzelor de forme diferite pe aceeași plantă. Din fr. **hétérophilie**.

HETEROFON, -Ă, *heterofoni*, -e, adj. Care este în legătură cu heterofonia. [Var.: **eterofon**, -ă adj.] Din fr. **hétérophone**.

HETEROFONIE, *heterofonii*, s.f. Deviere incidentală de la linia melodică de bază în cazul suprapunerii a două sau a mai multor voci care intonează aceeași melodie. [Var.: **eterofonie** s.f.] Din fr. **hétérophonie**.

HETEROGAM, -Ă, *heterogami*, -e, adj. (Despre plante) Care are două sau mai multe feluri de flori. Din fr. **hétérogame**.

HETEROGAMIE, *heterogamii*, s.f. Formă de înmulțire sexuală prin unirea a doi gameti diferiți ca formă, mărime și structură; anizogamie. Din fr. **hétérogamie**.

HETEROGONIE s.f. (Biol.) 1. Formare pe același individ a două sau trei tipuri de flori diferite din punctul de vedere al androceului. 2. Însușire a unor specii de a prezenta una sau mai multe reproduceri partenogenetice urmate de una sexuală. Din fr. **hétérogonie**.

HETEROGREFĂ, *heterogrefe*, s.f. (Med.) Operație de refacere a unui țesut sau a unui organ în care grefonul provine de la o altă specie; heteroplastie. [Var.: **eterogrefă** s.f.] Din fr. **hétérogrefe**.

HETEROMETABOLĂ, *heterometabole*, adj.f. (Despre insecte) Care are metamorfoză incompletă, fără stadiul de nimfă; hemimetabolă. Din fr. **hétérométabole**.

HETEROMORF, -Ă, *heteromorfi*, -e, adj. (Despre unele substanțe) Care are două sau

mai multe forme cristaline diferite. ♦ (Despre unele animale) Care prezintă, în cursul dezvoltării, mai multe aspecte morfologice. Din fr. **hétéromorphe**.

HETEROMORFIE, *heteromorfii*, s.f. 1. Calitatea a ceea ce este heteromorf; heteromorfism. 2. (Bot.) Sterilitate a florilor generată de existența deosebirilor de lungime între stil și stamine. Din fr. **hétéromorphie**.

HETEROMORFISM s.n. Calitatea a ceea ce este heteromorf; heteromorfie (1). Din fr. **hétéromorphisme**.

HETERONIM, -Ă, *heteronimi*, -e, adj. (Despre opere literare) Publicat sub alt nume decât cel al autorului. ♦ (Despre un autor) Care scrie sub nume diferite. [Var.: **eteronim**, -ă adj.] Din fr. **hétéronyme**.

HETERONOM, -Ă, *heteronomi*, -e, adj. Care se supune unei legi venite din exterior, străină fenomenului respectiv. [Var.: **eteronom**, -ă adj.] Din fr. **hétéronome**.

HETERONOMIE s.f. Însușire de a fi heteronom. [Var.: **eteronomie** s.f.] Din fr. **hétéronomie**.

HETEROPLASTIC, -Ă, *heteroplastici*, -ce, adj. (Med.) Care se referă la heteroplastie. Din fr. **hétéroplastique**.

HETEROPLASTIE, *heteroplastii*, s.f. (Med.) Operație de refacere a unui țesut sau a unui organ în care grefonul provine de la o altă specie; heterogrefă. Din fr. **hétéroplastie**.

HETEROPROTEIDĂ, *heteroproteide*, s.f. (Biol.) Substanță organică compusă dintr-o proteină și o substanță neproteică. [Var.: **eteroproteidă** s.f.] Din fr. **hétéroprotéide**.

HETEROPTER, *heteroptere*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte cu prima pereche de aripi pe jumătate chitinizată și în rest membranoasă, iar cu a doua pereche în întregime membranoasă; (și la sg.) insectă din acest ordin; hemipter. Din fr. **hétéroptères**.

HETEROSEXUAL, -Ă, *heterosexuali*, -e, adj. (Med.) Cu caracter de heterosexualitate; atras de sexul opus. Din fr. **hétérosexuel**.

HETEROSEXUALITATE s.f. (Med.) Sexualitate normală; atracție spre sexul opus. Din fr. **hétérosexualité**.

HETEROSFERĂ s.f. (Geogr.) Strat al atmosferei situat deasupra homsferei, în care predomină gazele ușoare. [Var.: **eterosferă** s.f.] Din fr. **hétérosphère**.

HETEROTAXIE, *heterotaxii*, s.f. (Med.) Poziție anormală sau modificare a poziției unui organ anatomic. Din fr. **hétérotaxie**.

HETEROTERAPIE, *heteroterapii*, s.f. (Med.) Tratament al unei boli cu mijloace specifice alteia. Din fr. *hétérothérapie*.

HETEROTERM, -Ă, *heterotermi*, -e, adj. (Biol.; despre animale) Care se caracterizează prin heterotermie. Din fr. *hétérotherme*.

HETEROTERMIE, *heterotermii*, s.f. Fenomen care constă în pierderea sezonieră a capacității de încălzire, caracteristic animalelor care hibernează. Din fr. *hétérothermie*.

HETEROTOPIE, -Ă, *heterotopici*, -ce, adj. (Med.) De heterotopie. Din fr. *hétérotopique*.

HETEROTOPIE, *heterotopii*, s.f. (Med.) Poziție anormală a unui organ; ectopie. Din fr. *hétérotopie*.

HETEROTRANSPLANT, *heterotransplanturi*, s.n. (Med.) Transplant recoltat de la un alt individ. Din fr. *hétérotransplant*.

HETEROTROFIE s.f. Mod de hrănire a organismelor heterotrofe. Din fr. *hétérotrophie*.

HETEROZIGOT, -Ă, *heterozigoți*, -te, adj., s.m. (Biol.) (Organism diploid) cu două gene diferite, una normală și una transformată prin mutație. Din fr. *hétérozygote*.

HETEROZOM, *heterozomi*, s.m. (Biol.) Cromozom sexual; heterocromozom. Din fr. *hétérosome*.

HEVEA s.f. Arbore exotic din regiunile tropicale, înalt și lipsit de ramuri la partea inferioară, din care se extrage cauciucul (*Hevea brasiliensis*). Din fr. *hévéa*.

HEX(A)- Element de compunere însemnând "de șase ori", "sextuplu", care servește la formarea unor adjective și substantive. [Var.: *exa*-] Din fr. *hex(a)*-.

HEXACLORBENZEN s.m. Compus chimic obținut prin substituirea atomilor de hidrogen din benzen cu atomi de clor, întrebuițat la combaterea mării grâului. Din fr. *hexachlorobenzène*.

HEXACLOROCICLOHEXAN s.m. Compus chimic sintetic, amestec de mai mulți izomeri, folosit ca insecticid; analcid. Din fr. *hexachlorocyclohexane*.

HEXACORALIER, *hexacoralieri*, s.m. (La pl.) Subclasă de celenterate marine, solitare sau adunate în colonii, cu șase tentacule; (și la sg.) animal care face parte din această subclasă. Din fr. *hexacoralliaires*.

HEXACORD, *hexacorduri*, s.n. 1. Liră cu șase coarde la vechii greci. 2. Ansamblu de

șase trepte succesive ale unei scări muzicale. Din fr. *hexacorde*.

HEXAEDRIC, -Ă, *hexaedrici*, -ce, adj. De hexaedru. Din fr. *hexaédrique*.

HEXAEDRU, *hexaedre*, s.n. Poliedru cu șase fețe. [Var.: *exaedru* s.n.] Din fr. *hexaèdre*.

HEXAGONAL, -Ă, *hexagonali*, -e, adj. În formă de hexagon; care ține de hexagon. ♦ *Sistem hexagonal* = sistem de cristalizare cu o axă de simetrie de gradul șase. Din fr. *hexagonal*.

HEXAMETAFOSFAT s.m. Polimer al metafosfatului de sodiu, întrebuițat la dedurizarea apelor și în industria petrolieră. Din fr. *hexamétaphosphate*.

HEXAMETILENETRAMINĂ s.f. Substanță chimică folosită ca antiseptic în infecțiile renale și intestinale și în industria rășinilor sintetice; urotropină. Din fr. *hexaméthylènetétramine*.

HEXAMOTOR, *hexamotoare*, adj.n., s.n. (Avion) cu șase motoare. Din fr. *hexamoteur*.

HEXAN, *hexani*, s.m. Hidrocarbură saturată, volatilă, incoloră, insolubilă în apă, cu miros specific, care se obține prin distilare din petrol și care este folosită ca dizolvant. Din fr. *hexane*.

HEXAPOD, -Ă, *hexapozi*, -de, adj. (Despre animale) Care are șase picioare. ♦ (Substantivat, n.; la pl.) Clasă de insecte cu șase picioare; *p. ext.* denumire mai veche dată insectelor; (și la sg.) insectă care face parte din această clasă. Din fr. *hexapode*.

HEXAREACTOR, *hexareactoare*, adj.n., s.n. (Avion) propulsat de șase turboreactoare. Din fr. *hexareacteur*.

HEXASTIC, -Ă, *hexastici*, -ce, adj. Compus din șase versuri. Din fr. *hexastique*.

HEXAVALENT, -Ă, *hexavalenți*, -te, adj. (Despre radicali sau elemente chimice) Care are valența șase. Din fr. *hexavalent*.

HEXOZA, *hexoze*, s.f. Nume generic dat monozaharidelor cu șase atomi de carbon în moleculă. Din fr. *hexose*.

HALALIN, -Ă, *hialini*, -e, adj. Care are aspectul, transparența sticlei. ♦ *Țesut hialin* = țesut rezultat din transformarea patologică a substanței țesutului conjunctiv într-o masă sticloasă, omogenă. Din fr. *hyalin*.

HALINOZA, *hialinoze*, s.f. Transformare patologică a țesutului conjunctiv în țesut hialin, frecventă în bolile de inimă, de rinichi etc. Din fr. *hyalinose*.

HALITĂ, *hialite*, s.f. 1. Varietate de opal care are transparență. 2. Sticlă neagră de

Boemia. 3. Inflamație a corpului vitros al ochiului. Din fr. **hyalite**.

HALOGRAF, *hialografe*, s.n. Instrument cu dispozitive reglabile, cu ajutorul căruia se pot desena mecanic perspective. Din fr. **hyalographie**.

HALOID, -**Ă**, *hialoizi*, -*de*, adj. 1. (Liv.) Care are aspect sticlos. 2. (Anat.; în sintagmele) *Umoare hialoidă* = lichid transparent care umple fundul globului ocular. *Membrană hialoidă* = membrană subțire care învelește corpul vitros. Din fr. **hyaloïde**.

HALOPLASMĂ, *hialoplasme*, s.f. (Anat.) Zonă periferică a citoplasmei celulare; ectoplasmă (1). [Pr.: *hi-a-*] Din fr. **hyaloplasme**.

HIBERNACUL, *hibernaculi*, s.m. (Bot.) Mugure metamorfozat și caduc, care constituie partea de rezistență în timpul iernii a unor plante acvatice. Din fr. **hibernacle**.

HIBERNAȚIE, *hibernații*, s.f. Hibernare. Din fr. **hibernation**.

HIBERNOTERAPIE, *hibernoterapii*, s.f. Stare de hibernare realizată pe cale artificială în scop terapeutic sau în unele intervenții chirurgicale. Din fr. **hibernothérapie**.

HIBISCUS, *hibiscuși*, s.m. Arbore tropical din familia malvaceelor. Din fr. **hibiscus**.

HIBRIDA, *hibridez*, vb. I. Tranz. A obține un hibrid prin procesul de hibridare; a încrucișa prin hibridare două plante, două specii etc.; a hibridiza. Din fr. **hybrider**.

HIBRIDARE, *hibridări*, s.f. Acțiunea de a hibrida și rezultatul ei; proces, spontan sau provocat artificial, de încrucișare sexuală sau vegetativă între doi indivizi de specii, de soiuri sau de rase diferite; hibridizare; hibridație. V. **hibrida**.

HIBRIDAȚIE s.f. (Rar) Hibridare. Din fr. **hybridation**.

HIBRIDITATE, *hibridități*, s.f. Însușirea de a fi hibrid, caracterul a tot ceea ce este hibrid. Din fr. **hybridité**.

HICORI, *hicori*, s.m. Arbore din America de Nord, asemănător cu nukul, din al cărui lemn, greu, foarte tare și flexibil, se fac diverse obiecte, mai ales schiuri (*Carya ovata*). Din fr. **hickory**.

HICSOȘI s.m. pl. Triburi nomade asiatice care au invadat Egiptul și l-au stăpânit în sec. XVIII-XVI î. Cr. Din fr. **Hyksos**.

HIDARTROZĂ, *hidartroze*, s.f. Acumulare de lichid (purulent sau seros) în articulații. Din fr. **hydarthrose**.

HIDATIC, *hidatice*, adj.n. (În sintagma) *Chist hidatic* = tumoare benignă plină cu lichid, provocată de dezvoltarea în unele organe (ficat, plămâni etc.) a larvelor de tenie; echinococoză. Din fr. **hydatique**.

HIDATIDĂ s.f. (Biol.) Formă larvară a teniei echinococ. Din fr. **hydatide**.

HIDATIOZĂ, *hidatioze*, s.f. Contaminare a unui organism cu larvele care provoacă chisturile hidatice, manifestată prin apariția acestor chisturi în diferite organe. Din fr. **hydatiose**.

HIDATODĂ, *hidatode*, s.f. Formație epidermică a frunzelor, având formă și structură diferite, cu funcția de a elimina apa sub formă de picături. Din fr. **hydatode**.

HIDOS, -**OASĂ**, *hidoși*, -*oase*, adj. Foarte urât, înfiorător la vedere sau prin comportări; slut, dezgustător, scârbos, hâd. Din fr. **hieux**.

HIDOȘENIE, *hidoșenii*, s.f. Faptul de a fi hidos; urățenie foarte mare, slutenie. - **Hidos** + suf. -*enie*.

HIDRACARIAN, *hidracarieni*, s.m. (La pl.) Acarieni de origini diferite, adaptați la viața acvatică; (și la sg.) animal care face parte din această categorie. Din fr. **hydracariens**.

HIDRACID, *hidracizi*, s.m. Acid compus dintr-un halogen sau un metaloid din grupa oxigenului și unul sau doi atomi de hidrogen. Din fr. **hydracide**.

HIDRADENOM, *hidradenoame*, s.n. (Med.) Adenom sudoripar. Din fr. **hidradénome**.

HIDRAGOG, -**Ă**, *hidragogi*, -*ge*, adj., s.n. (Purgativ) puternic. Din fr. **hydragogue**.

HIDRAMNIOȘ, *hidramniosuri*, s.n. Prezență a unei mari cantități de lichid în amnios. Din fr. **hydramnios**.

HIDRARGILIT s.m. Hidroxid natural de aluminiu, de obicei alb, care este un important minereu de aluminiu. Din fr. **hydrargylite**.

HIDRARGIR s.n. (Chim.) Mercur. Din fr. **hydrargyre**.

HIDRARGIRISM s.n. Intoxicație provocată de vaporii sau sărurile de mercur. Din fr. **hydrargyrisme**.

HIDRĂRGIROZĂ, *hidrargiroze*, s.f. Boală provocată de intoxicarea cu mercur, care se manifestă prin inflamația și hemoragia gingiilor, dureri și contracții ale mușchilor, tulburări psihice etc. Din fr. **hydrargyrose**.

HIDRAT, *hidrați*, s.m. 1. Compus chimic anorganic solid, de obicei sare, cristalizat cu una sau cu mai multe molecule de apă de

cristalizare. **2.** Denumire improprie pentru hidroxid. **3.** (În sintagma) *Hidrat de carbon* = glucide, zaharuri. Din fr. **hydrate**.

HIDRATA, pers. 3 *hidratează*, vb. I. Refl. (Despre substanțe chimice) A se combina cu apă. ♦ (Despre corpuri solide) A absorbi apă prin adeziune. Din fr. **hydrater**.

HIDRATARE, *hidratări*, s.f. Acțiunea de a se hidrata și rezultatul ei. ♦ Interacțiune între particulele unei substanțe dizolvate și moleculele de apă, însoțită de degajare de căldură. ♦ (Med.) Introducere de apă în organism, care se efectuează în caz de hemoragii, vărsături etc. V. **hidrata**.

HIDRATAT, -**Ă**, *hidratați*, -te, adj. (Despre substanțe chimice) Care s-a combinat cu apă. ♦ (Despre corpuri solide) Care a reținut apa în interiorul său prin adeziune. V. **hidrata**.

HIDRATABIL, -**Ă**, *hidratabili*, -e, adj. Care se poate hidrata. Din fr. **hydratable**.

HIDRATANT, -**Ă**, *hidratanti*, -te, adj. Care hidratează. Din fr. **hydratant**.

HIDRAULIC, -**Ă**, *hidraulici*, -ce, s.f., adj. **1.** S.f. Știință care studiază legile de echilibru și de mișcare ale lichidelor și aplicarea lor în tehnică. **2.** Adj. Care aparține hidraulicii (**1**), referitor la hidraulică. ♦ *Presă hidraulică* = presă al cărei mecanism este alcătuit dintr-un cilindru cu piston acționat de apă sub presiune. Din fr. **hydraulique**.

HIDRAZIDĂ s.f. Substanță cristalină, derivat al hidrazinei, incoloră, cu caracter bazic, solubilă în apă, care se folosește în diferite sinteze organice și ca medicament. Din fr. **hydrazide**.

HIDRAZINĂ, *hidrazine*, s.f. Combinație chimică a azotului cu hidrogenul, care se prezintă ca un lichid incolor ce fumează în aer și se folosește ca antioxidant, reducător, combustibil pentru rachete etc. Din fr. **hydrazine**.

HIDRAZOBENZEN s.m. Derivat al hidrazinei, care se prezintă sub formă de cristale incolor cu miros de camfor și care este folosit ca insecticid. Din fr. **hydrazobenzène**.

HIDRAZONĂ, *hidrazone*, s.f. Substanță organică rezultată din condensarea hidrazinei cu aldehydă sau cetonă. Din fr. **hydrazone**.

HIDREMIE, *hidremii*, s.f. Creștere a cantității de plasmă sangvină, întâlnită în hemoragii mari, în anemii grave etc. Din fr. **hydrémie**.

HIDRIC, *hidrice*, adj.n. (În sintagma) *Regim hidric* = regim medical în care se

recomandă consumarea (unei cantități mari) de apă. Din fr. **hydrique**.

HIDRO- Element de compunere cu sensul "(care se referă la) apă" și care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **hydro-**.

HIDROACUSTIC, -**Ă**, *hydroacustici*, -ce, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a acusticii care se ocupă de producerea și propagarea sunetelor în apă. **2.** Adj. De hidroacustică. Din fr. **hydroacoustique**.

HIDROAMELIORATOR, -**OARE**, *hydroamelioratori*, -oare, s.m. și f. Specialist în hidroameliorații. Din fr. **hydroamélateur**.

HIDROAVIAȚIE, *hidroaviații*, s.f. Mijloc de locomotie aeriană cu hidroavioane. Din fr. **hydroaviation**.

HIDROAVION, *hidroavioane*, s.n. Avion înzestrat cu dispozitive de amerizare, care înlocuiesc trenul de aterizare și care îi permit să plutească pe apă. Din fr. **hydroavion**.

HIDROBIOLOG, -**Ă**, *hydrobiologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în hidrobiologie. Din **hidrobiologie** (derivat regresiv).

HIDROCARBONAT, *hidrocarbonați*, s.m. Substanță organică constituită din carbon, hidrogen și oxigen, în care hidrogenul și oxigenul se găsesc în același raport ca în molecula de apă; carbohidrat. Din fr. **hydrocarbonate**.

HIDROCARBURĂ, *hidrocarburi*, s.f. Combinație chimică alcătuită din carbon și hidrogen. Din fr. **hydrocarbure**.

HIDROCEFAL, -**Ă**, *hydrocefali*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hidrocefalie. Din fr. **hydrocéphale**.

HIDROCEFALIE, *hydrocefalii*, s.f. Afecțiune caracterizată prin acumularea excesivă de lichid cefalorahidian în membranele creierului, însoțită de atrofia acestuia, iar la copii și de creșterea progresivă a cutiei craniene, incomplet osificată. Din fr. **hydrocéphalie**.

HIDROCELULOZĂ, *hydroceluloze*, s.f. Compus chimic obținut prin hidroliza parțială a celulozei sau acțiunea acizilor minerali. Din fr. **hydrocellulose**.

HIDROCENTRALĂ, *hydrocentrale*, s.f. Centrală hidroelectrică. Din fr. **hydrocentrale**.

HIDROCENTRU, *hydrocentre*, s.n. Regiune geografică bogată în ape și energie hidraulică. Din fr. **hydrocentre**.

HIDROCHIMIC, -**Ă**, *hydrochimici*, -ce, adj. De hidrochimie. Din fr. **hydrochimique**.

HIDROCHIMIE s.f. Disciplină care studiază proprietățile chimice ale apelor. Din fr. **hydrochimie**.

HIDROCHIMIST, -Ă, *hidrochimisti*, -ste, s.m. și f. Specialist în hidrochimie. Din fr. **hydrochimiste**.

HIDROCICLON, *hidrocicloane*, s.n. Aparat de sortare și de concentrare a materialelor granulare, în care separarea granulelor se face sub acțiunea forței centrifuge, exercitată de un curent de apă. Din fr. **hydrocyclone**.

HIDROCORA, *hidrocore*, adj.f., s.f. (Plantă) ale cărei fructe sau semințe sunt adaptate pentru răspândirea prin intermediul apei. Din fr. **hydrochore**.

HIDROCORIE s.f. Mod de răspândire a semințelor prin intermediul apei, caracteristic plantelor hidrocore. Din fr. **hydrochorie**.

HIDROCORTIZON s.n. Hormon secretat de glandele suprarenale, care, preparat sintetic, are acțiune antiinflamatorie și antialergică; cortizon. Din fr.

hydrocortisone.

HIDROCOSMETICĂ s.f. Ramură a cosmeticii care folosește cu predilecție apa și preparatele cosmetice hidratante. Din fr. **hydrocosmétique**.

HIDROCUTIE, *hidrocutii*, s.f. (Med.) Sincopă survenită ca urmare a contactului brusc cu apa rece. Din fr. **hydrocution**.

HIDRODINAMIC, -Ă, *hidrodinamici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a hidromecanicii care studiază legile de mișcare ale fluidelor. 2. Adj. Care se referă la legile mișcării fluidelor. Din fr. **hydrodynamique**.

HIDROELECTRIC, -Ă, *hidroelectrici*, -ce, adj. (Despre instalații) Care transformă energia hidrolică în energie electrică. ♦ *Centrală hidroelectrică* = ansamblu de instalații, clădiri și amenajări în care se produce energie electromagnetică prin transformarea din alte forme de energie; hidrocentrală. ♦ (Despre centrale electrice) Care folosește debitul și căderea unui râu sau al unui fluviu. Din fr. **hydro-électrique**.

HIDROELEVATOR, *hidroelevatoare*, s.n. Dispozitiv folosit pentru ridicarea și îndepărtarea apei și a noroiului din săpăturile executate cu mijloace hidromecanice. Din fr. **hydro-élévateur**.

HIDROENERGIE s.f. Energie produsă de apa în mișcare; energie hidrolică. Din fr. **hydroénergie**.

HIDROFIL, -Ă, *hidrofili*, -e, adj., s.f. 1. Adj. Care absoarbe apa în mare cantitate; care se îmbibă ușor cu apă; care are

afinitate pentru apă, avid de apă. 2. Adj.f., s.f. (Bot.) (Plantă) la care florile se polenizează în apă sau la suprafața apei; hidrogamă. Din fr. **hydrophile**.

HIDROFILIE, *hidrofili*, s.f. Proprietate a unei substanțe de a fi hidrofilă. Din fr. **hydrophilie**.

HIDROFITĂ, *hidrofite*, adj.f., s.f. (Plantă) adaptată la viața acvatică (dulce sau sărată). Din fr. **hydrophites**.

HIDROFOB, -Ă, *hidrofobi*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. (Chim.) Care nu se combină cu apa sub nici o formă; care nu se îmbibă de apă, care nu are afinitate pentru apă; hidrofug. 2. S.m. și f. (Med.) Persoană care suferă de hidrofobie. Din fr. **hydrophobe**.

HIDROFOBIZAT, -Ă, *hidrofobizați*, -te, adj. (Rar) Impermeabilizat. - De la **hidrofob**.

HIDROFOBIE, *hidrofobii*, s.f. 1. (Chim.) Însușire a unei substanțe de a fi hidrofobă.

2. (Med.) Teamă patologică de contactul corporal cu apa. ♦ Aversiune pentru consumarea apei sau a altor lichide, caracteristică unor boli ca turbarea, meningita, tetanosul, isteria etc. Din fr. **hydrophobie**.

HIDROFON, *hidrofoane*, s.n. Aparat utilizat pentru semnalizarea sub apă cu ajutorul sunetelor, format din microfoane acționate electromagnetic. Din fr. **hydrophone**.

HIDROFTALMIC, -Ă, *hidroftalmici*, -ce, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hidroftalmie. Din fr. **hydrophthalmique**.

HIDROFTALMIE, *hidroftalmii*, s.f. Stare patologică care constă în întinderea globului ocular din cauza unei presiuni interioare prea puternice. Din fr. **hydrophthalmie**.

HIDROFUG, -Ă, *hidrofugi*, -ge, adj. Hidrofob (1). Din fr. **hydrofuge**.

HIDROFUGARE, *hidrofugări*, s.f. Operație de finisare a țesăturilor care are ca scop micșorarea capacității de umezire a acestora, realizându-se fie prin apretare, fie prin modificarea structurii chimice a fibrelor. - Cf. fr. *hydrofugation*.

HIDROGAMA, *hidrogame*, adj.f., s.f. (Bot.) Hidrofilă (2). Din fr. **hydrogamme**.

HIDROGEL, *hidrogeluri*, s.n. (Chim.) Gel în care mediul de dispersie este apa. Din fr. **hydrogel**.

HIDROGEN s.n. Element chimic gazos mult mai ușor decât aerul, incolor, inodor, insipid și inflamabil, care, combinat cu oxigenul în anumite proporții, formează o moleculă de apă. ♦ *Hidrogen fosforat* = combinație a fosforului cu hidrogenul, care

se prezintă ca un gaz incolor, foarte toxic; fosfină. *Hydrogen greu* = deuteriu. *Hydrogen sulfurat* = combinație a sulfului cu hidrogenul, care se prezintă ca un gaz incolor, cu miros de ouă stricate, toxic; acid sulfuric. Din fr. **hydrogène**.

HIDROGENA, *hydrogenez*, vb. I. Tranz. A introduce hidrogen în molecula unei combinații chimice. Din fr. **hydrogèner**.

HIDROGENARE, *hydrogenări*, s.f. Acțiunea de a *hidrogena* și rezultatul ei. V. **hidrogena**.

HIDROGENOLIZĂ, *hydrogenolize*, s.f. Reacție simultană de hidrogenare și de rupere a unei catene de atomi de carbon. - Cf. **hidrogenare**.

HIDROGENAT, -**Ă**, *hydrogenați*, -*te*, adj. (Chim.) Combinat cu hidrogenul; care conține hidrogen. Din fr. **hydrogéné**.

HIDROGEOLOG, -**Ă**, *hydrogeologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în hidrogeologie. Din fr. **hydrogéologue**.

HIDROGEOLOGIE s.f. Știință care se ocupă cu studiul distribuției, al regimului dinamicii și genezei apelor subterane. Din fr. **hydrogéologie**.

HIDROGLISOR, *hidroglisoare*, s.n. Ambarcație cu fundul plat, puțin cufundată în apă, care se mișcă extrem de repede, fiind pusă în mișcare de o elice aeriană. Din fr. **hydroglisseur**.

HIDROGRAF, -**Ă**, *hidrografi*, -*e*, s.m., f. și n. 1. S.m. și f. Specialist în hidrografie. 2. S.n. Grafic care indică variația nivelului sau debitului unui curs de apă, egală cu a zecea parte din amplitudinea maximă. Din fr. **hydrographe**.

HIDROGRAFIC, -**Ă**, *hidrografici*, -*ce*, adj. Care aparține hidrografiei, care se referă la hidrografie. ♦ *Bazin hidrografic* = regiune, zonă din care își adună afluenții o apă curgătoare mai mare. Din fr. **hydrographique**.

HIDROGRAFIE s.f. 1. Ramură a hidrologiei care se ocupă cu studiul apelor de suprafață dintr-o regiune. ♦ Totalitatea apelor curgătoare și stătătoare ale unei regiuni. 2. Știință care se ocupă cu elaborarea hărților marine. ♦ Totalitatea hărților care reprezintă o mare sau un ocean. Din fr. **hydrographie**.

HIDROIZOHIPSA, *hidroizohipse*, s.f. (Geol.) Curbă obținută prin unirea punctelor cu același nivel hidrostatic subteran la straturile acvifere cu nivel liber. Din fr. **hydroisohypse**.

HIDROLAZA, *hidrolaze*, s.f. Enzimă care catalizează reacțiile de hidroliză. Din fr. **hydrolase**.

HIDROLITIC, -**Ă**, *hidrolitici*, -*ce*, adj. Care se obține prin hidroliză. Din fr. **hydrolytique**.

HIDROLIZĂ, *hidrolize*, s.f. Reacție chimică între ionii unei sări și ionii apei, care formează un acid slab sau o bază slabă.

2. Reacție chimică între un compus organic și apă, produsă în prezența unui catalizator. Din fr. **hydrolyse**.

HIDROLOG, -**Ă**, *hidrologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în domeniul hidrologiei. Din fr. **hydrologue**.

HIDROLOGIC, -**Ă**, *hidrologici*, -*ce*, adj. Care aparține hidrologiei, care se referă la hidrologie. ♦ *Bilanț hidrologic* = raportul dintre cantitatea de apă primită și cea cedată pe un teritoriu într-un anumit timp din precipitații atmosferice, din scurgerea apei la suprafață și din evaporare. *Regim hidrologic* = variație în timp a unei cantități de apă care trece printr-o secțiune a unui râu. Din fr. **hydrologique**.

HIDROLOGIE s.f. Știință care studiază proprietățile generale ale apelor de la suprafața scoarței terestre, legile generale care dirijează procesele din hidrosferă, influența reciprocă dintre hidrosferă, atmosferă, litosferă și biosferă, precum și prognoza evoluției elementelor hidrologice, în vederea folosirii lor raționale în economie. Din fr. **hydrologie**.

HIDROMANIE, *hidromanii*, s.f. (Med.) Tulburare psihică caracterizată prin tendința de sinucidere prin înec. Din fr. **hydromanie**.

HIDROMASAJ, *hidromasaje*, s.n. Masaj făcut cu ajutorul apei în mișcare. Din fr. **hydromassage**.

HIDROMECHANIC, -**Ă**, *hidromecanici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Știință care studiază legile echilibrului și ale mișcării fluidelor, precum și acțiunea corpurilor solide cu care vin în contact. 2. Adj. Care aparține hidromecanicii (1), care se referă la hidromecanică. Din fr. **hydromécanique**.

HIDROMECHANIZAT, -**Ă**, *hidromecanizați*, -*te*, adj. Care este realizat prin hidromecanizare. Din **hidromecanizare**.

HIDROMEL, *hidromeluri*, s.n. Băutură alcoolică obținută prin fermentația alcoolică a mierii de albine cu apă; mied; mursă. Din fr. **hydromel**.

HIDROMETALURGIE s.f. Ramură a metalurgiei care se ocupă cu extragerea metalelor din minereuri cu ajutorul soluțiilor apoase, prin solubilizare, filtrare, precipitare etc. Din fr. **hydrométallurgie**.

HIDROMETEOROLOGIC, -Ă, *hidrometeorologică*, -ce, adj. De hidrometeorologie. Din fr. **hydrométéorologique**.

HIDROMETRIC, -Ă, *hidrometrici*, -ce, adj. Privitor la hidrometrie, care aparține hidrometriei. Din fr. **hydrométrique**.

HIDROMETRIE s.f. Ramură a hidrologiei care se ocupă cu determinarea cantitativă a debitului unui curs de apă, cu studiul metodelor tehnice pentru determinarea vitezei, a adâncimii unui curs de apă, a unui strat de apă subteran sau a apei dintr-o conductă, în vederea realizării proiectelor de construcție hidrotehnică și a planului de gospodărire a apelor. Din fr. **hydrométrie**.

HIDROMETRU, *hidrometre*, s.n. 1. Aparat pentru măsurarea densității și a vitezei de curgere a lichidelor. 2. Manometru metalic cu scara gradată în unități de coloană de apă, cu care se măsoară nivelul unui curs de apă. Din fr. **hydromètre**.

HIDROMINERAL, -Ă, *hidrominerali*, -e, adj. Relativ la apele minerale. Din fr. **hydrominéral**.

HIDROMODUL, *hidromoduli*, s.m. Debit de apă exprimat în litri pe secundă, necesar în timpul unui sezon pentru irigarea suprafeței de un hectar, calculat pentru fiecare cultură agricolă. Din fr. **hydromodule**.

HIDRONEFROTIC, -Ă, *hidronefrotici*, -ce, adj. (Med.) De hidronefroză. Din fr. **hydronéphrotique**.

HIDRONEFROZĂ, *hidronefroze*, s.f. Acumulare de urină în rinichi datorită unui obstacol pe ureter. Din fr. **hydronéphrose**.

HIDRONIM, *hidronime*, s.n., adj.n. (Cuvânt) care denumește o apă. Din fr. **hydronyme**.

HIDRÓNIMIE s.f. Totalitatea numelor de ape (dintr-o regiune). Din fr. **hydronymie**.

HIDRONIU, *hidronii*, s.m. Ion rezultat din unirea protonului cu o moleculă de apă. Din fr. **hydronium**.

HIDROPAT, -Ă, *hidropați*, -te, adj. Care tratează bolile prin hidroterapie. Din fr. **hydropathe**.

HIDROPATIE, *hidropatii*, s.f. Tratament medical care constă în întrebuințarea apei sub formă de băi, dușuri, aburi etc. la diferite temperaturi; hidroterapie. Din fr. **hydropathie**.

HIDROPEDEZĂ, *hidropedeze*, s.f. Transpirație abundentă. Din fr. **hydropèdesse**.

HIDROPIC, -Ă, *hidropici*, -ce, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hidropizie; hidropicos. Din fr. **hydropique**.

HIDROPICOS, -OASA, *hidropicoși*, -oase, adj., s.m. și f. (Înv.) (Persoană) care suferă de hidropizie; hidropic. [Var.: **idropicos**, -oasă adj., s.m. și f.] -

Hidropic + suf. -os.

HIDROPLANA, pers. 3 *hidroplanează*, vb. I. Intrans. (Despre hidroavioane) A se deplasa plutind la suprafața apei. Din fr. **hydroplaner**.

HIDROPNEUMATIC, -Ă, *hidropneumatici*, -ce, adj., s.n. (Aparat) care funcționează cu ajutorul apei sau al unui lichid ori gaz comprimat. Din fr. **hydropneumatique**.

HIDROPNEUMOTORAX s.n. (Med.) Pneumotorax spontan caracterizat prin prezența de lichid în cavitatea pleurală. Din fr. **hydropneumothorax**.

HIDROPONIC, -Ă, *hidroponici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Cultură legumicolă sau floricolă în soluții nutritive sau pe un strat de pietriș sau de nisip prin care circulă permanent apă cu îngrășăminte chimice. 2. Adj. Referitor la hidroponică (1), de hidroponică. Din fr. **hydroponique**.

HIDROREE, *hidroree*, s.f. (Med.) Scurgere cronică a unui lichid seros. Din fr. **hydrorrhée**.

HIDROSADENITĂ s.f. Inflamație a glandelor sudoripare, de obicei a celor de la subsuoară, care evoluează sub forma unor abcese adânci. Din fr. **hidrosadénite**.

HIDROSCALĂ, *hidroscale*, s.f. Aeroport pe apă destinat decolării sau amezării hidroavioanelor, pe care se află instalațiile necesare manevrării, adăpostirii și întreținerii acestora. Din fr. **hydroscale**.

HIDROSOL, *hidrosoluri*, s.n. Sistem coloidal solubil în care mediul de dispersie este apa. Din fr. **hydrosool**.

HIDROSOLUBIL, -Ă, *hidrosolubili*, -e, adj. (Despre substanțe) Care se dizolvă în apă. Din fr. **hydroso soluble**.

HIDROSTATIC, -Ă, *hidrostatici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a hidromecanicii care studiază legile echilibrului fluidelor și ale corpurilor scufundate în ele. 2. Adj. Care se referă la echilibrul fluidelor. ◇ *Balanță hidrostatică* = balanță cu brațe egale, întrebuințată pentru determinarea densității solidelor și a lichidelor. Din fr. **hydrostatique**.

HIDROTERAPEUT, *hidroterapeuți*, s.m. Specialist în hidroterapie. Din fr. **hydrothérapeute**.

HIDROTERAPIC, -Ă, *hidroterapici*, -ce, adj. Care se referă la hidroterapie, care aparține hidroterapiei, de hidroterapie. Din fr. **hydrothérapique**.

HIDROTERAPIE, *hidroterapii*, s.f. Tratament medical care constă în întrebuințarea apei sub formă de băi, dușuri, aburi etc. la diferite temperaturi; hidropatie. Din fr. **hydrothérapie**.

HIDROTERMAL, -Ă, *hidrotermali*, -e, adj. Care se referă la ape fierbinți, provenite prin răcirea topiturilor magmatice. ◇ (Geol.) *Proces hidrotermal sau fază hidrotermală* = ultima etapă a consolidării magmatice. Din fr. **hydrothermal**.

HIDROTERMOTERAPIE, *hidrotermoterapii*, s.f. Tratament cu ape termale. Din fr. **hydrothermothérapie**.

HIDROTIPIE, *hidrotipii*, s.f. Procedeu de realizare a fotografiilor în culori, folosit mai ales la copierea filmelor cinematografice în culori cu matrițe în relief, care se colorează cu coloranți solubili în apă. Din fr. **hydropotypie**.

HIDROTROPISM, *hidrotropisme*, s.n. Mișcare de orientare a rădăcinilor plantelor superioare și a miceliilor de ciuperci spre locurile mai umede ale solului. Din fr. **hydrotropisme**.

HIDROXID, *hidroxizi*, s.m. Compus chimic anorganic a cărei moleculă conține în structura sa una sau mai multe grupe hidroxil. Din fr. **hydroxyde**.

HIDROXIL, *hidroxili*, s.m. Radical monovalent format dintr-un atom de hidrogen și un atom de oxigen; oxidril. Din fr. **hydroxyle**.

HIDROZOAR, *hidrozoare*, s.n. (La pl.) Clasă de celenterate marine și de apă dulce, care trăiesc solitare sau în colonii; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. Din fr. **hydrozoaires**.

HIDRURĂ, *hidruri*, s.f. Combinație a hidrogenului cu alte elemente chimice. ◇ (Chim.) *Hidrură de bor* = boran. Din fr. **hydrure**.

HIENIDĂ, *hienide*, s.f. (La pl.) Familie de mamifere carnivore din care face parte hiena; (și la sg.) animal din această familie. [Pr.: *hi-e*-] Din fr. **hyénidés**.

HIERATISM s.n. Spirit sau sistem hieratic; caracterul a ceea ce este hieratic. Din fr. **hiératisme**.

HIEROFANT, *hierofanți*, s.m. Preot antic grec care iniția pe neofiti în mistere și în oracole. Din fr. **hiÉrophante**.

HIEROGLIFĂ, *hieroglifă*, s.f. Semn sau caracter din scrierea vechilor egipteni, care reprezenta noțiunile prin figuri de ființe și

de obiecte. ♦ Fig. (ir.) Scris neciteț, indescifrabil. [Var.: **ieroglifă** s.f.] Din fr. **hiéroglyphe**.

HIFĂ, *hife*, s.f. Filament din celule care alcătuiește miceliul unei ciuperci. Din fr. **hyphe**.

HIGROFIL, -Ă, *higrofili*, -e, adj. (Despre plante) Care caută umiditatea, care se dezvoltă în condiții de mare umiditate. Din fr. **hygrophile**.

HIGROFITĂ, *higrofite*, adj.f., s.f. (Plantă) care se dezvoltă normal când substratul (2) pe care vegetează are o mare umiditate. Din fr. **hygrophyte**.

HIGROGRAF, *higrografe*, s.n. Aparat folosit pentru înregistrarea gradului de umiditate a aerului din atmosferă. Din fr. **hygrographe**.

HIGROGRAMĂ, *higrograme*, s.f. Diagramă care reprezintă variația umidității aerului. Din fr. **hygrogramme**.

HIGROLOGIE s.f. Disciplină care se ocupă cu studiul umidității aerului. Din fr. **hygrologie**.

HIGROMĂ, *higrome*, s.f. Inflamație a pungilor seroase de sub piele, în dreptul unei articulații. Din fr. **hygroma**.

HIGROMETRIC, -Ă, *higrometrici*, -ce, adj. Care ține de higrometrie, referitor la higrometrie. Din fr. **hygrométrique**.

HIGROMETRIE s.f. Ramură a meteorologiei care se ocupă cu descrierea metodelor și a aparatelor utilizate în determinarea umidității aerului atmosferic. Din fr. **hygrométrie**.

HIGROMETRU, *higrometre*, s.n. Aparat cu care se măsoară umiditatea gazelor. Din fr. **hygromètre**.

HIGROSCOP, *higroscoape*, s.n. Instrument folosit pentru studierea variației umidității aerului atmosferic. Din fr. **hygroscope**.

HIGROSCOPIC, -Ă, *higroscopici*, -ce, adj. Care are calitatea de a absorbi umiditatea din aer. Din fr. **hygroscopique**.

HIGROSCOPICITATE s.f. Proprietate a unui corp de a fi higroscopic. - **Higroscopic** + suf. -itate.

HIGROSCOPIE s.f. (Rar) Higrometrie. Din fr. **hygroscope**.

HIGROSTAT, *higrostate*, s.n. Aparat folosit pentru menținerea umidității relative a aerului dintr-o încăpere, dintr-o instalație etc. Din fr. **hygrostat**.

HILAR, -Ă, *hilari*, -e, adj. (Anat.) Care se referă la hil, care aparține hilului. Din fr. **hilaire**.

HILOZOISM s.n. Teorie potrivit căreia întreaga materie ar fi vie, însuflețită, având

capacitatea de a simți și de a gândi. Din fr. **hylozoïsme**.

HILOZOIST, -Ă, *hilozoști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al hилоzoismului. Din fr. **hylozoïste**.

HIMERIC, -Ă, *himerici*, -ce, adj. Care se bazează pe himere (1); lipsit de orice temeii real; iluzoriu. ♦ (Și adv.) Ca de himeră, fantastic. Din fr. **chimérique** (după *himeră*).

HINDI s.n. Unul dintre aspectele literare ale limbii hindustane, limbă oficială în India. - Cuv. fr.

HINDUIST, -Ă, *hinduiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al hinduismului. Din fr. **hindouiste**.

HINDUS, -Ă, *hinduși*, -se, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Indiei; persoană aparținând religiei brahmanice sau celei hinduiste. 2. Adj. Care aparține Indiei sau populației ei, privitor la India sau la populația ei. Din fr. **hindou**.

HINDUSTANĂ adj.f., s.f. (Limbă) indo-iraniană, vorbită în India și în Pakistan. Din fr. **hindoustani**.

HIOID, *hioide*, adj.n. (În sintagma) *Os hioid* (și substantivat, n.) = os mic în formă de potcoavă, așezat în partea anterioară și superioară a gâtului, între baza limbii și laringe. Din fr. **hyoïde**.

HIPARION, *hiparioni*, s.m. Gen fosil de ecvide, care avea la membre câte un deget funcțional și care este considerat strămoșul calului. Din fr. **hipparion**.

HIPERACUZIE, *hiperacuzii*, s.f. Hiperestezia auzului. Din fr. **hyperacousie**.

HIPERALGEZIC, -Ă, *hiperalgezici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de hiperalgezie. Din fr. **hyperalgésique**.

HIPERALGEZIE, *hiperalgezii*, s.f. (Med.) Sensibilitate exagerată la durere; hiperalgie. Din fr. **hyperalgésie**.

HIPERALGIE, *hiperalgii*, s.f. (Med.) Sensibilitate exagerată la durere; hiperalgezie. Din fr. **hyperalgie**.

HIPERBATA, *hiperbate*, s.f. 1. Inversiune a ordinii naturale a cuvintelor, inversiune a topicii normale. 2. Adaos pe care îl face scriitorul sau vorbitorul după încheierea unui enunț. Din fr. **hyperbate**.

HIPERBOLĂ, *hiperbole*, s.f. 1. (Mat.) Curbă reprezentând locul geometric al punctelor dintr-un plan pentru care diferența distanțelor față de două puncte fixe, numite focare, este constantă. 2. Figură de stil care constă în exagerarea mărimii, importanței etc. reale a lucrurilor. [Var.: **iperbolă** s.f.] Din fr. **hyperbole**.

HIPERBOLIZA, *hiperbolizez*, vb. I. Tranz. A da dimensiuni exagerate mărimii, importanței etc. unui lucru, unui fapt etc. - **Hiperbolă** + suf. -iza.

HIPERBOLIZARE, *hiperbolizări*, s.f. Acțiunea de a hiperboliza și rezultatul ei. V. **hiperboliza**.

HIPERBOLIZAT, -Ă, *hiperbolizați*, -te, adj. Care este foarte exagerat. V. **hiperboliza**.

HIPERBOLOID, *hiperboloizi*, s.m. (Mat.) Suprafață rezultată din revoluția unei hiperbole în jurul uneia dintre axele sale. Din fr. **hyperboloïde**.

HIPERBOREAN, -Ă, *hiperboreeni*, -e, adj. Care se află, care trăiește în extremitatea de miazănoapte a globului pământesc. Din fr. **hyperboréen**.

HIPERBOREU, -EE, *hiperborei*, -ee, adj., s.m. și f. (Persoană) din regiunea extremului nordic; p. gener. (persoană) de la nord; hiperborean. Din fr. **hyperborée**.

HIPERCALCEMIE, *hipercalcemie*, s.f. (Med.) Creștere anormală a cantității de calciu în sânge; cantitate de calciu anormal de mare prezentă în sânge. Din fr. **hypercalcémie**.

HIPERCHERATOZĂ, *hipercheratoze*, s.f. Îngroșare a stratului cornos al pielii. Din fr. **hyperkératose**.

HIPERCLORHIDRIE, *hiperclorhidrii*, s.f. Tulburare funcțională care se manifestă prin creșterea excesivă a acidului clorhidric din secreția gastrică, întâlnită la gastrite, ulcer duodenal; hiperaciditate (gastrică). Din fr. **hyperchlorhydrie**.

HIPERCORECT, -Ă, *hipercorecți*, -te, adj. (Lingv.; despre forme gramaticale, despre cuvinte, grafii etc.) Care este eronat din cauză că i s-a aplicat, prin analogie, o regulă lingvistică valabilă pentru alte situații; care conține o greșeală izvorâtă din teama de a nu greși. Din fr. **hypercorrect**.

HIPEREMIE, *hiperemii*, s.f. (Med.) Aflux de sânge într-un organ sau într-o anumită regiune a corpului. Din fr. **hyperémie**.

HIPEREMIC, -Ă, *hiperemici*, -ce, adj. Privitor la hiperemie, de hiperemie; care prezintă fenomene de hiperemie. Din **hiperemie**.

HIPEREMOTIVITATE s.f. Emotivitate excesivă, bolnăvicioasă. Din fr. **hyperémotivité**.

HIPERESTEZIE, *hiperestezii*, s.f. Sensibilitate exagerată a unui organ de simț. Din fr. **hyperesthésie**.

HIPERFOLICULINIE s.f. Secreție exagerată de foliculină. Din fr. **hyperfolliculinie**.

HIPERFRECVENȚĂ, *hiperfrecvențe*, s.f. (Fiz.) Frecvență corespunzătoare microundelor. Din fr. **hyperfréquence**.

HIPERFUNCȚIE, *hyperfuncții*, s.f. (Med.) Activitate exagerată a unui organ. [Var.: **hyperfuncțiune** s.f.] Din fr. **hyperfonction**.

HIPERGLICEMIE s.f. (Med.) Creștere peste valorile normale a concentrației de glucoză din sânge, frecventă în diabetul zaharat. Din fr. **hyperglycémie**.

HIPERHIDROZĂ, *hyperhidroze*, s.f. Boală caracterizată printr-o hipersecreție a glandelor sudoripare; transpirație abundentă patologică. Din fr. **hyperhidrose**.

HIPERINSULINISM s.n. Boală endocrină cauzată de secreția excesivă de insulină. Din fr. **hyperinsulinisme**.

HIPERMENOREE, *hypermenoree*, s.f. Menstruație foarte abundentă, întâlnită la începutul menopauzei, în unele boli uterine, în cancerul uterin etc. Din fr. **hyperménorrhée**.

HIPERMETROPIE, *hypermetropi*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hipermetropie. Din fr. **hypermétrope**.

HIPERMETROPIE, *hypermetropii*, s.f. Defect de vedere care se datorește faptului că focarul imaginii este situat dincolo de retină; hipermetropism. Din fr. **hypermétropie**.

HIPERMETROPISM s.n. (Med.) Defect de vedere care se datorește faptului că focarul imaginii este situat dincolo de retină; hipermetropie. Din fr. **hypermétropisme**.

HIPERMETRU, *hypermetri*, s.m. Vers antic cu o silabă suplimentară care, în rostire, se elimină înaintea cuvântului următor, dacă acesta începe cu o vocală. Din fr. **hypermètre**.

HIPERMNEZIE, *hypermnenezii*, s.f. Excitație excesivă, patologică a memoriei. Din fr. **hypermnésie**.

HIPERNEFROM, *hypernefromuri*, s.n. (Med.; în sintagma) *Hipernefrom medular* = tumoră localizată în glanda medulosuprarenală. Din fr. **hypernéphrome**.

HIPERON, *hiperoni*, s.m. (Fiz.) Particulă elementară cu masă mai mare decât masa protonului. Din fr. **hypéron**.

HIPERONIC, *-Ă, hiperonici*, -ce, adj. (Fiz.) De hiperon. - **Hiperon** + suf. -ic.

HIPEROSMIE, *hiperosmii*, s.f. Sensibilitate excesivă a simțului mirosului. Din fr. **hyperosmie**.

HIPEROSTOZĂ, *hiperostoze*, s.f. (Med.) Dezvoltare anormală a zonei osoase. Din fr. **hyperostose**.

HIPERPARATIROIDISM s.n. Boală manifestată prin decalcifierea generalizată a oaselor și prin depuneri de săruri de calciu în piele și în diverse organe. Din fr. **hyperparathyroïdisme**.

HIPERPARAZIT, *-Ă, hiperparaziți*, -te, adj., s.m. și f. (Parazit al altor paraziți) care atacă plantele și animalele. Din fr. **hyperparasite**.

HIPERPLAZIE, *hyperplazii*, s.f. Creștere excesivă a unui țesut, datorită înmulțirii rapide a celulelor. Din fr. **hyperplasie**.

HIPERPROTEINEMIE, *hyperproteinemii*, s.f. (Med.) Creștere a cantității de proteine din sânge peste concentrația normală; cantitate de proteine care depășește concentrația normală în sânge. Din fr. **hyperprotéinémie**.

HIPERSECREȚIE, *hypersecreții*, s.f. Secreție exagerată a unei glande. Din fr. **hypersécrétion**.

HIPERSENSIBIL, *-Ă, hipersensibili*, -e, adj. Excesiv de sensibil. Din fr. **hypersensible**.

HIPERSENSIBILITATE, *hipersensibilități*, s.f. Sensibilitate exagerată. Din fr. **hypersensibilité**.

HIPERSENSIBILIZA, *hipersensibilizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) sensibiliza foarte mult. Din fr. **hypersensibiliser**.

HIPERSENSIBILIZARE, *hipersensibilizări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) *hipersensibiliza* și rezultatul ei. 2. Tratatament al emulsiilor fotografice pentru mărirea sensibilității. V. **hipersensibiliza**.

HIPERSENSIBILIZAT, *-Ă, hipersensibilizați*, -te, adj. Care a devenit foarte sensibil. V. **hipersensibiliza**.

HIPERSOMNIE, *hypersomnii*, s.f. (Med.) Tendință de somn prelungit; somnolență. Din fr. **hypersomnie**.

HIPERSUSTENTAȚIE, *hypersustentații*, s.f. Mărire a sustentației avioanelor cu ajutorul unor dispozitive manevrabile sau automate, montate la bordurile aripilor sau pe ampenaje. Din fr. **hypersustentation**.

HIPERTENSIUNE, *hypertensiuni*, s.f. Creștere trecătoare sau constantă a presiunii sângelui în sistemul arterial sau în cel venos, datorită unor stări nervoase, boli renale, cardiovasculare, endocrine etc.; hipertonie (3). Din fr. **hypertension**.

HIPERTENSIV, *-Ă, hipertensivi*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hipertensiune. Din fr. **hypertensif**.

HIPERTERMIE, *hypertermii*, s.f. Creștere anormală a temperaturii corpului. Din fr. **hyperthermie**.

HIPERTIMIE, *hipertimii*, s.f. (Med.) Creștere exagerată a bunei dispoziții caracteristică stărilor maniacale. Din fr. **hyperthymie**.

HIPERTIROIDIAN, -Ă, *hipertiroidieni*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hipertiroidie. Din fr. **hyperthyroïdien**.

HIPERTIROIDIE s.f. Boală endocrină care se datorește secreției excesive a hormonilor tiroidieni și care se manifestă prin creșterea glandei tiroide, slăbire, ridicarea metabolismului bazal etc.; hipertiroidism. Din fr. **hyperthyroïdie**.

HIPERTIROIDISM s.n. Boală endocrină care se datorește secreției excesive a hormonilor tiroidieni și care se manifestă prin creșterea glandei tiroide, slăbire, ridicarea metabolismului bazal etc.; hipertiroidie. Din fr. **hyperthyroïdisme**.

HIPERTONIC, -Ă, *hipertonici*, -ce, adj. (Despre soluții) Care are o presiune osmotică superioară unei alte soluții. Din fr. **hypertonique**.

HIPERTONIE, *hipertonii*, s.f. 1. Stare a unei soluții hipertonică. 2. Creștere a tonusului mușchilor scheletici sau ai diferitelor organe interne și a sistemului nervos vegetativ. 3. Hipertensiune. Din fr. **hypertonie**.

HIPERTRICOZĂ s.f. (Med.) Creștere anormală de păr pe față, pe corp și pe membre, în special la femei, datorită unor tulburări endocrine; hirsutism. Din fr. **hypertrichose**.

HIPERTROFIA, pers. 3 *hipertrofiază*, vb. I. Refl. (Despre organe și țesuturi) A-și mări volumul în mod anormal ca urmare a unei funcții nutritive exagerate sau a unui proces malativ. Din fr. **hypertrophier**.

HIPERTROFIERE s.f. (Med.) Acțiunea de a (se) *hipertrofia* și rezultatul ei. V. **hipertrofia**.

HIPERTROFIC, -Ă, *hipertrofici*, -ce, adj. (Med.) Care prezintă hipertrofie. Din fr. **hypertrophique**.

HIPERTROFIE, *hipertrofii*, s.f. Dezvoltare excesivă a volumului unui organ sau al unui țesut fără înmulțirea celulelor acestuia, datorită unei funcții nutritive exagerate ori din cauza unui proces malativ. Din fr. **hypertrophie**.

HIPERURBANISM, *hyperurbanisme*, s.n. Fenomen care constă în crearea unor variante fonetice, forme gramaticale, accentuări sau grafii necorecte, datorită intenției vorbitorului de a evita o exprimare sau o grafie presupusă neliterară; formă care rezultă din acest fenomen. Din fr. **hyperurbanisme**.

HIPERVITAMINOZĂ, *hipervitamineze*, s.f. Tulburare a organismului datorită administrării exagerate a unor vitamine, în special a vitaminelor A sau D. Din fr. **hypervitaminose**.

HIPIATRIC, -Ă, *hipiatrici*, -ce, adj. Referitor la bolile cailor, de hipiatrie. Din fr. **hippiatrique**.

HIPIATRIE s.f. Studiul bolilor la cai. Din fr. **hippiatrie**.

HIPIC, -Ă, *hipici*, -ce, adj. De cai, referitor la cai, la care participă cai (de curse). Din fr. **hippique**.

HIPISM s.n. Sport practicat cu cai (de curse). Din fr. **hippisme**.

HIPNAGOGIC, -Ă, *hipnagogici*, -ce, adj. Referitor la stările care conduc la somn, care sunt intermediare între veghe și somn. Din fr. **hypnagogique**.

HIPNOGEN, -Ă, *hipnogeni*, -e, adj., s.n. (Substanță, medicament) care provoacă somnul. Din fr. **hypnogène**.

HIPNOPEDIE s.f. Ansamblu de procedee care permit ușurarea memorării în timpul somnului. Din fr. **hypnopédie**.

HIPNOTIC, -Ă, *hipnotici*, -ce, adj., s.n. 1. Adj., s.n. (Substanță) care provoacă un somn artificial; hipnotizant, soporific, somnifer. 2. Adj. Provocat de hipnoză. 3. Adj. Fig. Captivant, fascinant. Din fr. **hypnotique**.

HIPNOTISM s.n. Totalitatea fenomenelor caracteristice hipnozei; totalitatea procedeelelor practicate pentru provocarea hipnozei și pentru aplicațiile ei terapeutice. Din fr. **hypnotisme**.

HIPNOTIZA, *hipnotizez*, vb. I. Tranz. (Adesea fig.) A adormi pe cineva prin hipnoză, a-l face să treacă la starea de hipnoză, a provoca apariția unor faze hipnotice în celula scoarței cerebrale. Din fr. **hypnotiser**.

HIPNOTIZANT, -Ă, *hipnotizanți*, -te, adj., s.n. 1. Adj. (Adesea fig.) Care hipnotizează. 2. Adj., s.n. Hipnotic (1). - **Hipnotiza** + suf. -ant.

HIPNOTIZARE, *hipnotizări*, s.f. Acțiunea de a *hipnotiza* și rezultatul ei. V. **hipnotiza**.

HIPNOTIZAT, -Ă, *hipnotizați*, -te, adj. (Adesea fig.) Care este în stare de hipnoză. ♦ Fig. Captivat, fascinat. V. **hipnotiza**.

HIPNOTIZATOR, -OARE, *hipnotizatori*, -oare, s.m. și f., adj. (Persoană) care hipnotizează, care provoacă hipnoza; hipnotizor. - **Hipnotiza** + suf. -tor (după fr. *hypnotiseur*).

HIPNOTIZOR, -OARE, *hipnotizori, -oare*, s.m. și f., adj. (Rar) (Persoană) care hipnotizează, care provoacă hipnoza; hipnotizator. Din fr. **hypnotiseur**.

HIPNOZĂ, *hipnoze*, s.f. Stare asemănătoare cu somnul sau cu somnambulismul, provocată artificial prin sugestie, în timpul căreia controlul conștient asupra propriei comportări și contactul cu realitatea slăbesc, acțiunile celui hipnotizat fiind supuse voinței hipnotizatorului. ♦ Fig. Fascinație. Din fr. **hypnose**.

HIPO⁻¹ Element de compunere cu sensul "mai puțin, sub", care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **hypo-**.

HIPO⁻² Element de compunere cu sensul "referitor la cai", care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **hippo-**.

HIPOACIDITATE, *hipoacidități*, s.f. Tulburare organică datorită scăderii secreției sucului gastric sub valorile normale, întâlnită în unele boli de stomac. Din fr. **hypoacidie**.

HIPOACUZIC, -Ă, *hipoacuzici, -ce*, s.m. și f. (Med.) Persoană care suferă de hipoaquzie. Din fr. **hypoacusique**.

HIPOACUZIE, *hipoacuzii*, s.f. Slăbire a acuității auzului. Din fr. **hypoacusie**.

HIPOALGEZIE, *hipoalgezii*, s.f. (Med.) Scădere a sensibilității la durere. Din fr. **hypoalgésie**.

HIPOAZOTIDĂ s.f. Bioxid de azot. Din fr. **hipoazotide**.

HIPOCALCEMIE, *hipocalcemii*, s.f. (Med.) Scădere anormală a calciului din sânge. Din fr. **hypocalcémie**.

HIPOCAMP, *hipocampi*, s.m. 1. Animal fabulos, din mitologie, cu cap de cal, cu două picioare și cu coadă de pește, care trăgea carul lui Neptun. 2. (Iht.) Mic pește marin cu capul asemănător cu cel al calului; cal-de-mare, căluț de mare (*Hippocampus hippocampus*). Din fr. **hippocampe**.

HIPOCAUSTE, *hipocauste*, s.n. (La romani) Instalație de încălzire cu aer cald. ♦ Canal subteran care servea la acest fel de încălzire. Din fr. **hypocauste**.

HIPOCAUSTIC, -Ă, *hipocaustici, -ce*, adj. De hipocaust, care aparține hipocaustului, referitor la hipocaust. Din fr. **hypocaustique**.

HIPOCENTRU, *hipocentri*, s.m. Centrul unui cutremur de pământ, situat de obicei în adâncul scoarței pământului, acolo unde au

avut loc deplasări de straturi. Din fr. **hypocentre**.

HIPOCICLOIDĂ, *hipocicloide*, s.f. Curbă plană descrisă de un punct de pe circumferința unui cerc care se rostogolește, fără să alunece, pe un alt cerc fix, cercurile fiind interioare. Din fr. **hypocycloïde**.

HIPOCICLU, *hipocicluri*, s.n. Cerc care se rostogolește fără alunecare în interiorul unui cerc de bază fix. Din fr. **hypocycle**.

HIPOCLOREMIE, *hipocloremii*, s.f. (Med.) Scădere anormală a cantității de clor din sânge; cloropenie. Din fr. **hypochlorémie**.

HIPOCLORHIDRIE, *hipoclorhidrii*, s.f. (Med.) Scădere a acidității sucului gastric. Din fr. **hypochlorhydrie**.

HIPOCLORIT, *hipocloriți*, s.m. Sare a acidului hipocloros, care se obține prin acțiunea clorului asupra hidroxizilor puternic bazici sau pe cale electrolitică. ♦ *Hipoclorit de sodiu* = sare de sodiu a acidului hipocloros, întrebuințată ca dezinfectant și ca decolorant; apă de javel. *Hipoclorit de potasiu* = sare de potasiu hipocloros. Din fr. **hypochlorite**.

HIPOCLOROS, *hipocloroși*, adj.m. (În sintagma) *Acid hipocloros* = acid obținut prin acțiunea clorului asupra unei suspensii de oxid de mercur în apă, folosit ca decolorant. Din fr. **hypochloreux**.

HIPOCONDRIU, *hipocondre*, s.n. Regiune a peretelui abdominal la mamifere și la păsări, situată la dreapta și la stânga regiunii epigastrice, sub ultimele coaste. Din fr. **hypocondre**.

HIPOCŌRISTIC, -Ă, *hipocoristici, -ce*, adj. (Despre cuvinte sau despre sufixe) Care exprimă mângâiere, sentimente de afecțiune; dezmierdător, alintător, tandru. Din fr. **hypocoristique**.

HIPOCŌTIL, *hipocotile*, s.n. Porțiune din tulpina unei plante cuprinsă între cotiledoane și baza rădăcinii. Din fr. **hypocotyle**.

HIPOCRATIC, -Ă, *hipocratici, -ce*, adj. 1. Care aparține hipocratismului, privitor la hipocratism. 2. (Despre degete) Îngroșat mult la capăt, cu unghia lătită și încovoiată. Din fr. **hipocratique**.

HIPOCRATISM s.n. 1. Sistem de tratament care se fundamentează pe concepția lui Hipocrat. 2. (Anat.; în sintagma) *Hipocratism digital* = anomalie care constă în îngroșarea extremităților degetelor, cu bombarea unghiilor. Din fr. **hipocratism**.

HIPOCRISTALIN, -Ă, *hipocristalini, -e*, adj. (Despre structura rocilor eruptive) Care

este alcătuit din cristale și din sticlă. Din fr. **hypo**cristalin.

HIPOCROMIE, *hipocromii*, s.f. (Med.) Scădere a pigmentației pielii. Din fr. **hypo**chromie.

HIPODERMIC, -Ă, *hipodermici*, -ce, adj. (Anat.) Subcutanat. Din fr. **hypo**dermique.

HIPODERMOZĂ, *hipodermoze*, s.f. Boală parazitară a animalelor rumeătoare mari, provocată de larvele unei muște care se localizează în straturile profunde ale pielii. Din fr. **hypo**dermose.

HIPODROM, *hipodromuri*, s.n. Incintă amenajată pentru desfășurarea concursurilor hipice, prevăzută cu tribune pentru spectatori. Din fr. **hippo**drome.

HIPOERGIE, *hipoergii*, s.f. (Med.) Reducere a capacității organismului de a reacționa la diverși antigeni. Din fr. **hypo**ergie.

HIPOESTEZIE, *hipoestezii*, s.f. Diminuare a sensibilității cutanate, întâlnită în unele boli nervoase. Din fr. **hypo**esthésie.

HIPOFAG, -Ă, *hipofagi*, -ge, adj. Care mănâncă carne de cal. Din fr. **hippo**phage.

HIPOFAGIE s.f. Hrănire cu carne de cal. Din fr. **hippo**phagie.

HIPOFIZĂ, *hipofize*, s.f. (Și în sintagma *glandă hipofiză*) Glandă endocrină cu funcții multiple, situată la baza creierului și având o mare influență asupra celorlalte glande, în special asupra glandelor sexuale și a tiroidei; adenohipofiză. Din fr. **hypo**physe.

HIPOFIZAR, -Ă, *hipofizari*, -e, adj. Care aparține hipofizei, privitor la hipofiză. Din fr. **hypo**physaire.

HIPOFOLICULINISM s.n. (Med.) Disfuncție hormonală cu scăderea foliculinei. Din fr. **hypo**folliculinisme.

HIPOFON, -Ă, *hipofoni*, -e, adj. Referitor la hipofonie. Din fr. **hypo**phone.

HIPOFONIE, *hipofonii*, s.f. (Fon.) Amuțire a unui sunet. Din fr. **hypo**phonie.

HIPOFOSFAT, *hipofosfați*, s.m. Sare a acidului hipofosforic. Din fr. **hypo**phosphate.

HIPOFOSFIT, *hipofosfți*, s.m. Sare a acidului hipofosforos. Din fr. **hypo**phosphite.

HIPOFOSFORIC adj.m. (În sintagma) *Acid hipofosforic* = acid oxigenat al fosforului cristalin. Din fr. **hypo**phosphorique.

HIPOFOSFOROS adj.m. (În sintagma) *Acid hipofosforos* = acid oxigenat al fosforului, întrebuințat ca agent reducător. Din fr. **hypo**phosphoreux.

HIPOFUNCȚIE, *hipofuncții*, s.f. Diminuare a activității unui organ, a unui sistem, a unei funcții. [Var.: **hipofuncțiune** s.f.] Din fr. **hypo**fonction.

HIPOGALACTIE, *hipogalactii*, s.f. (Med.) Scădere a secreției glandei mamare. Din fr. **hypo**galactie.

HIPOGASTRIC, -Ă, *hipogastrici*, -ce, adj. Care aparține hipogastrului, privitor la hipogastru. Din fr. **hypo**gastrique.

HIPOGASTRU, *hipogastre*, s.n. Regiune a abdomenului situată sub regiunea ombilicală. Din fr. **hypo**gastre.

HIPOGEN, -Ă, *hipogeni*, -e, adj. (Despre roci, procese geologice etc.) Care își are originea în interiorul pământului. Din fr. **hypo**gène.

HIPOGEU, -GEE, *hipogei*, -gee, s.n., adj. 1. S.n. (În antichitate) Construcție subterană alcătuită din mai multe încăperi, destinate să servească de mormânt. 2. Adj. (Zool., Bot.) Care trăiește sub pământ. Din fr. **hypo**gée.

HIPOGLICEMIANȚ, -Ă, *hipoglicemianți*, -te, adj. Care provoacă hipoglicemie. Din fr. **hypo**glycémiant.

HIPOGLICEMIE, *hipoglicemii*, s.f. (Med.) Scădere sub valorile normale a concentrației de glucoză din sânge. Din fr. **hypo**glycémie.

HIPOGLOS, *hipogloși*, adj.m. (În sintagma) *Nerv hipoglos* = nerv situat dedesubtul limbii. Din fr. **hypo**glosse.

HIPOGRIF, *hipogrifi*, s.m. Animal fabulos din mitologie, jumătate cal, jumătate vultur. Din fr. **hippo**griffe.

HIPOHIDRŌZĂ, *hipohidroze*, s.f. (Med.) Diminuare importantă a secreției sudorifice; absență a transpirației. Din fr. **hypo**hidrose.

HIPOLOG, -Ă, *hipologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în hipologie. Din fr. **hippo**logue.

HIPOLOGIC, -Ă, *hipologici*, -ce, adj. (Zool.) De hipologie. Din fr. **hippo**logique.

HIPOLOGIE s.f. Ramură a zootehniei care se ocupă cu anatomia și cu fiziologia calului, cu descrierea și cu clasificarea speciilor și a raselor de cai, precum și cu metodele de întreținere, de ameliorare și de dresare a cailor. Din fr. **hippo**logie.

HIPOMANȚIE s.f. Practică a prezicerii la vechii celți, care se făcea după nechezatul și după mișcările unor cai sacri. Din fr. **hippo**mancie.

HIPOMENOREE, *hipomenoree*, s.f. Menstruație redusă cantitativ, întâlnită în unele boli endocrine, la începutul sau la sfârșitul menopauzei etc. Din fr. **hypo**ménorrhée.

HIPOMETRIE s.f. Ramură a zootehniei care se ocupă cu clasificarea cailor după anumite măsurători. Din fr. **hipométrie**.

HIPOMETROP, -**Ă**, *hipometropi*, -e, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de hipometropie; miop. Din fr. **hypométrope**.

HIPOMETROPIE, *hipometropii*, s.f. (Med.) Defect al vederii care se manifestă prin imposibilitatea de a distinge clar obiectele situate la o distanță mai mare; miopie, miopism. Din fr. **hypométrie**.

HIPOMNEZIE, *hipomnezii*, s.f. (Med.) Slăbire a memoriei. Din fr. **hypomnésie**.

HIPOMOBIL, -**Ă**, *hipomobili*, -e, adj. (Despre vehicule, tracțiune etc.) Pus în mișcare de cai. Din fr. **hippomobile**.

HIPOASTIE, *hiponastii*, s.f. Mișcare provocată de creșterea mai rapidă a suprafeței dorsale a unui organ vegetal plat (frunză, petală) decât a celei ventrale, care devine astfel concavă. Din fr. **hyponastie**.

HIPOATOLOGIE s.f. Disciplină care studiază defectele și bolile cailor. Din fr. **hipopathologie**.

HIPOPEPSIE, *hipopepsii*, s.f. (Med.) Digestie gastrică insuficientă. Din fr. **hypopepsie**.

HIPOPLAZIE, *hipoplazii*, s.f. Dezvoltare incompletă sau insuficientă a unui organ sau a unui țesut. Din fr. **hypoplasie**.

HIPOPOTAM, *hipopotami*, s.m. Mamifer erbivor nerumegător, mare și greoi, cu pielea groasă și fără păr, care trăiește în fluviile și în lacurile din Africa ecuatorială (*Hippopotamus amphibius*). Din fr. **hipopotame**.

HIPOPROTEINEMIE, *hipoproteinemii*, s.f. (Biol.) Diminuare a cantității de proteine din sânge. Din fr. **hypoprotéinémie**.

HIPORCHEMĂ, *hiporcheme*, s.f. Cântec însoțit de dans, care se execută în cinstea zeului Apollo sau a zeiței Artemis. Din fr. **hyporchème**.

HIPOSCENIU, *hiposcenii*, s.n. Zid care susținea, în antichitate, scena unui teatru deasupra orchestrei. ♦ Parte a orchestrei care sa afla în fața acestui zid. Din fr. **hyposcénium**.

HIPOSECRETIE, *hiposecreții*, s.f. Scădere a secreției unei glande sub valorile normale. Din fr. **hyposécrétion**.

HIPOSENSIBILITATE, *hiposensibilități*, s.f. (Med.) Sensibilitate scăzută. Din fr. **hyposensibilité**.

HIPOSTAZĂ, *hipostaze*, s.f. Stagnare a sângelui în vasele capilare ale membrilor inferioare ale corpului sau în plămâni

bolnavilor care au stat mult timp în pat. Din fr. **hypostase**.

HIPOSTIL, *hipostiluri*, s.n. Încăpere mare din palatele sau templele egiptene, cu plafonul susținut de coloane. ♦ (Adjectival, f.) *Sală hipostilă*. Din fr. **hypostyle**.

HIOTALAMUS, *hipotalamusuri*, s.n. Formație cenușie a creierului, care corespunde părții inferioare a encefalului, având rol important în reglarea superioară a funcțiilor vegetative ale organismului. Din fr. **hypothalamus**.

HIPO TAXĂ s.f. (Lingv.) Subordonare sintactică. Din fr. **hypotaxe**.

HIPOTEHNIE s.f. Creșterea și dresarea calului. Din fr. **hippotechnie**.

HIPO TENS IUNE, *hipotensiuni*, s.f. Scădere trecătoare sau menținere constantă a tensiunii arteriale sub valorile normale, în stări de șoc sau la unii oameni normali; hipotonie 2. Din fr. **hypotension**.

HIPO TENS IV, -**Ă**, *hipotensivi*, -e, adj., s.m., f. și n. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de hipotensiune. 2. S.n. Medicament care provoacă scăderea tensiunii arteriale, utilizat în tratamentul hipertensiunii arteriale. Din fr. **hypotensif**.

HIPO T ERMAL, -**Ă**, *hipotermali*, -e, adj. Care se referă la prima etapă a depunerii mineralelor din soluții fierbinți. Din fr. **hypothermal**.

HIPO TERMIE, *hipotermii*, s.f. (Med.) Scădere subnormală a temperaturii corpului. Din fr. **hypothermie**.

HIPO TIMIE, *hipotimii*, s.f. (Med.) Diminuare a tonusului afectiv (în stările depresive). Din fr. **hypothymie**.

HIPO TIPOZĂ, *hipotipoze*, s.f. Figură de stil care sugerează imagini vizuale foarte vii. [Var.: **ipotipoză** s.f.] Din fr. **hypotypose**.

HIPO TIROI DIAN, -**Ă**, *hipotiroidieni*, -e, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de hipotiroidie. Din fr. **hypothyroïdien**.

HIPO TIROI DIE, *hipotiroidii*, s.f. Stare patologică datorită reducerii secreției tiroide și manifestată clinic prin mixedem la adulți și cretinism la copii; hipotiroidism. Din fr. **hypothyroïdie**.

HIPO TIROI DISM s.n. Stare patologică datorită reducerii secreției tiroide și manifestată clinic prin mixedem la adulți și cretinism la copii; hipotiroidie. Din fr. **hypothyroïdisme**.

HIPO TONIC, -**Ă**, *hipotonici*, -ce, adj. (Despre o soluție) Care are o presiune osmotică inferioară altei soluții. ♦ *Ser hipotonic* = ser a cărui concentrație

moleculară este inferioară celei a sângelui. Din fr. **hypotonique**.

HIPOTONIE, *hipotonii*, s.f. 1. Stare a unei soluții hipotonice. ♦ Diminuare a tonusului muscular. 2. (Med.) Hipotensiune. Din fr. **hypotonie**.

HIPOTROFIE, *hipotrofii*, s.f. Dezvoltare insuficientă a volumului unui organ sau a unui țesut, datorită unei proaste nutriții ori unui proces maladiv. Din fr. **hypotrophie**.

HIPOVITAMINOZĂ, *hipovitaminoze*, s.f. Tulburare funcțională sau organică datorită insuficienței din alimentație a uneia sau a mai multor vitamine. Din fr. **hypovitaminose**.

HIPOXEMIE, *hipoxemii*, s.f. (Med.) Scădere a presiunii și a cantității de oxigen din sângele arterial. Din fr. **hypoxémie**.

HIPSOCROM, -**A**, *hipsocromi*, -e, adj. (Med.; despre anemie) În care scade cantitatea de hemoglobină. Din fr. **hypochrome**.

HIPSOCROMIE, *hipsocromii*, s.f. 1. (Med.) Diminuare a pigmentației pielii. 2. Proces de deschidere a culorii ca rezultat al modificării structurii unei substanțe prin introducerea unui substituent în molecula corpului colorant. [Var.: **ipsocromie** s.f.] Din fr. **hypsochromie**.

HIPSOGRAFIE s.f. Ramură a geomorfologiei care se ocupă cu descrierea reliefului după altitudine. Din fr. **hypsographie**.

HIPSOMETRIC, -**Ă**, *hipsometrici*, -ce, adj. Referitor la hipsometrie. Din fr. **hypsométrique**.

HIPSOMETRIE s.f. Parte a geodeziei care se ocupă cu măsurarea înălțimilor. Din fr. **hypsométrie**.

HIPSOMETRU, *hipsometre*, s.n. Instrument pentru determinarea altitudinii unui loc prin măsurarea variației temperaturii de fierbere a apei. Din fr. **hypsomètre**.

HIPSOTERAPIE, *hipsoterapii*, s.f. (Med.) Tratarea unor boli prin folosirea climatului de altitudine. Din fr. **hypsothérapie**.

HIPURIC adj.m. (În sintagma) *Acid hipuric* = derivat al acidului benzoic, prezent în vegetale, care se elimină din organism prin urină. Din fr. **hippurique**.

HIPURIT s.m. Gen fosil de lamelibranhiate care au trăit în cretacicul superior; animal din acest gen. Din fr. **hippurite**.

HIRSUTISM s.n. Creștere anormală de păr pe față, pe corp și pe membre, în special la femei, datorită unor tulburări endocrine; hipertricroză. Din fr. **hirsutisme**.

HISPANIC, -**Ă**, *hispanici*, -ce, adj. (Rar) Spaniol. Din fr. **hispanique**.

HISPANISM s.n. Cuvânt, expresie luată din limba spaniolă; fel de a vorbi propriu limbii spaniole. Din fr. **hispanisme**.

HISPANISM s.n. Cuvânt, expresie luată din limba spaniolă; fel de a vorbi propriu limbii spaniole. Din fr. **hispanisme**.

HISPANIST, -**A**, *hispaniști*, -ste, s.m. și f. Specialist în studiul limbii și literaturii spaniole. Din fr. **hispaniste**.

HISPANOFIL, -**A**, *hispanofili*, -e, s.m. și f. Admirator a tot ce este de origine spaniolă sau de proveniență spaniolă. Din fr. **hispanophile**.

HISTAMINEMIE, *histaminemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a histaminei în sânge; cantitate de histamină prezentă în sânge. Din fr. **histaminemie**.

HISTERALGIE, *histeralgii*, s.f. (Med.) Durere uterină. Din fr. **hysteralgie**.

HISTERECTOMIE, *histerectomii*, s.f. Îndepărtare pe cale chirurgicală a uterului. Din fr. **hystérectomie**.

HISTEREZIS s.n. Fenomen cu caracter ireversibil care constă în faptul că succesiunea stărilor unei substanțe, determinate de variația unui parametru, diferă de succesiunea stărilor determinate de variația în sens contrar a aceluiași parametru. Din fr. **hystérésis**.

HISTEROGRAFIÉ, *histerografii*, s.f. (Med.) Radiografie a uterului. Din fr. **hystérographie**.

HISTEROLOGIE s.f. (Med.) Disciplină care se ocupă cu bolile uterine. Din fr. **hystérologie**.

HISTEROMETRU, *histerometre*, s.n. (Med.) Instrument folosit pentru a sonda, a măsura sau a redresa uterul. Din fr. **hystéromètre**.

HISTERORAGIE, *histeroragii*, s.f. (Med.) Hemoragie uterină. Din fr. **hystérorrhagie**.

HISTEROSCOPIE, *histeroscopii*, s.f. (Med.) Examinare vizuală a cavității uterine cu ajutorul unui instrument special. Din fr. **hystéroscopie**.

HISTEROSCOPIE, *histeroscopii*, s.f. (Med.) Examinare vizuală a cavității uterine cu ajutorul unui instrument special. Din fr. **hystéroscopie**.

HISTEROTOMIE, *histerotomii*, s.f. Intervenție chirurgicală pentru deschiderea uterului, în vederea extragerii fătului în caz de naștere anormală. Din fr. **hystérotomie**.

HISTIOCIT, *histiocite*, s.n. Celulă stelată din țesutul conjunctiv, având un rol determinant în cicatrizarea rănilor și în

apărarea organismului față de infecții. Din fr. **histiocyte**.

HISTOCIMIC, -Ă, *histochimici*, -ce, adj. De histochimie. Din fr. **histochimique**.

HISTOCIMIE s.f. Ramură a histologiei care studiază, cu ajutorul unor coloranți, structura chimică a celulelor și a țesuturilor organismului. Din fr. **histochimie**.

HISTOCIMIE s.f. Ramură a histologiei care studiază, cu ajutorul unor coloranți, structura chimică a celulelor și a țesuturilor organismului. Din fr. **histochimie**.

HISTOFIZIOLOGIE s.f. Ramură a histologiei și a fiziologiei care studiază funcțiile celulei și ale țesuturilor organismului. Din fr. **histophysiology**.

HISTOGEN, -Ă, *histogeni*, -e, adj. (Biol.) Care dă naștere la țesuturi noi. Din fr. **histogène**.

HISTOGENEZĂ, *histogeneze*, s.f. Proces de formare a țesuturilor în cursul dezvoltării embrionare a animalelor și plantelor. Din fr. **histogénese**.

HISTOGENEZĂ, *histogeneze*, s.f. Proces de formare a țesuturilor în cursul dezvoltării embrionare a animalelor și plantelor. Din fr. **histogénese**.

HISTOGRAMĂ, *histograme*, s.f. Grafic care reprezintă prin dreptunghiuri o distribuție statistică (matematică). Din fr. **histogramme**.

HISTOID, -Ă, *histoizi*, -de, adj. (Med.) Care seamănă cu un țesut. Din fr. **histoïde**.

HISTOLIZA, *histolize*, s.f. (Med.) Distrugere a țesuturilor. Din fr. **histolyse**.

HISTOLOGIC, -Ă, *histologici*, -ce, adj. De histologie, privitor la histologie. Din fr. **histologique**.

HISTOLOGIE s.f. Parte a biologiei care studiază țesuturile organice, celulele, formațiile necelulare și structura lor microscopică. Din fr. **histologie**.

HISTOLOG, -Ă, *histologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în histologie. Din **histologie** (derivat regresiv).

HISTOMONOZĂ, *histomonoze*, s.f. Boală parazitară a păsărilor, în special a puilor de curcă, provocată de un protozoar care se localizează în intestin și în ficat. Din fr. **histomonose**.

HISTOPATOLOGIC, -Ă, *histopatologici*, -ce, adj. De histopatologie. Din fr. **histopathologique**.

HISTOPATOLOGIE s.f. Ramură a histologiei care studiază aspectul microscopic al organelor sau al țesuturilor bolnave. Din fr. **histopathologie**.

HISTORIOGRAMĂ, *historiogramme*, s.f. Grafic care consemnează evoluția în timp a

unui fenomen; cronogramă (3). Din fr. **historiogramme**.

HISTOTERAPIE, *histoterapii*, s.f. Tratatment efectuat cu ajutorul unor țesuturi organice conservate la rece; terapie tisulară. Din fr. **histothérapie**.

HISTOTOM, *histotomuri*, s.n. Instrument folosit pentru disecția țesuturilor. Din fr. **histotome**.

HISTOTOXIC, -Ă, *histotoxici*, -ce, adj., s.n. (Substanță) care distruge țesuturile. Din fr. **histotoxique**.

HISTRIONIC, -Ă, *histrionici*, -ce, adj. De histrion, referitor la histrion. ♦ Fig. Ipocrit, fals, șmecher. Din fr. **histrionique**.

HITIT, -Ă, *hitiți*, -te, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care făcea parte dintr-o populație de limbă indo-europeană care a pătruns în mileniul al II-lea a. Cr. în Asia Mică. **2.** Adj. Care aparține hitiților (1), privitor la hitiți. ♦ (Substantivat, f.) Limba vorbită de hitiți. Din fr. **hittite**.

HITLERISM s.n. Doctrină rasistă și dictatorială elaborată de Hitler. Din fr. **hitlérisme**.

HOBAN, *hobane*, s.n. Coardă, de obicei din sârmă de oțel, care servește la legătura aripilor cu fuzelajul unui avion. ♦ Coardă pentru susținerea catargelor. Din fr. **hauban**.

HOCHETON, *hochetonuri*, s.n. Vestă de pânză groasă, pe care o purtau ostașii și mai ales arcașii medievali. Din fr. **hoqueton**.

HOLERIC, -Ă, *holerici*, -ce, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care se referă la holeră (1). **2.** S.m. și f. Persoană bolnavă de holeră (1). Din fr. **cholérique** (după *holeră*).

HOLERINĂ, *holerine*, s.f. Formă ușoară de holeră, manifestată numai prin diaree. Din fr. **cholérine** (după *holeră*).

HOLISM s.n. (Filoz.) Concepție care interpretează teza ireductibilității întregului la suma părților sale, socotind drept "factor integrator" al lumii un principiu imaterial și incognoscibil. Din fr. **holisme**.

HOLOCAUST, *holocausturi*, s.n. **1.** (În antichitate) Jertfă adusă zeilor, în care animalul sacrificat era ars în întregime. ♦ Fig. Ofrandă, sacrificiu. **2.** Ucidere (prin ardere) a unui foarte mare număr de oameni. Var.: **olocaust** s.n.] Din fr. **holocauste**.

HOLOCEN, -Ă, *holoceni*, -e, s.n., adj., **1.** S.n. Ultima epocă a perioadei cuaternar; aluviu. **2.** Adj. Care se referă la holocen (1). Din fr. **holocène**.

HOLOCRISTALIN, -Ă, *holocristalini*, -e, adj. (Despre structura rocilor cristaline)

Care este în întregime cristalizat. Din fr. **holocristallin**.

HOLOFRASTIC, -Ă, *holofrastici*, -ce, adj. (Despre limbi) În care o gândire, o frază se exprimă printr-un singur cuvânt. Din fr. **holophrastique**.

HOLOGRAFIC, -Ă, *holografici*, -ce, adj. De fotografie. Din fr. **holographique**.

HOLOGRAFIE, *holografii*, s.f. Procedeu de înregistrare a imaginii spațiale a unui obiect, care folosește lumina laserului atât pentru înregistrarea, cât și pentru privirea hologramei. Din fr. **holographie**.

HOLOGRAMA, *holograme*, s.f. Placă fotografică pe care sunt înregistrate, sub forma unor dungii fine și paralele, atât amplitudinile undelor luminoase care vin de la un obiect, cât și fazele acestor unde. Din fr. **hologramme**.

HOLOMETABOLĂ, *holometabole*, adj.f. (Despre insecte) Care are metamorfoză completă, trecând prin stadiile de larvă, nimfă și adult. Din fr. **holométabole**.

HOLOPARAZIT, -Ă, *holoparaziți*, -te, adj., s.m. și f. (Plantă lipsită de clorofilă) care trăiește parazitar pe o altă plantă, din care extrage hrana necesară. Din fr. **holoparasite**.

HOLOTURID, *holoturide*, s.n. (La pl.) Clasă de animale marine fără schelet sau cu scheletul redus la plăci calcaroase tegumentare și cu o coroană de tentacule în jurul gurii; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. Din fr. **holothurides**.

HOMAR, *homari*, s.m. Crustaceu marin cu zece picioare, comestibil, asemănător cu racul (*Homarus vulgaris*). Din fr. **homard**.

HOMEOMORFISM s.n. 1. (Mat.) Funcție care aplică unul pe altul două spații. 2. (Fiz.) Fenomen referitor la analogiile formelor cristaline ale unor compuși. [Var.: **omeomorfism** s.n.] Din fr.

homeomorphisme.

HOMEOPAT, -Ă, *homeopați*, -te, s.m. și f. Medic specialist în homeopatie; adept al homeopatiei. Din fr. **homéopathe**.

HOMEOPATIC, -Ă, *homeopatici*, -ce, adj. De homeopatie, privitor la homeopatie.

◇ *Doză homeopatică* = medicament în doză foarte mică. Din fr. **homéopathique**.

HOMEOPATIE, *homeopatii*, s.f. Sistem terapeutic care constă în administrarea în doze foarte mici a substanțelor care, în cantități mari, ar putea provoca unui om sănătos o afecțiune analoagă cu aceea care este combătută. Din fr. **homéopathie**.

HOMEOSTAT, *homeostate*, s.n. Sistem cibernetic cu autoorganizare pe principii

căutării statistice a regimului de funcționare stabilă. Din fr. **homéostat**.

HOMEOSTAZĂ, *homeostaze*, s.f. Proprietate a organismului de a menține, în limite foarte apropiate, constantele mediului intern; homeostazie. Din fr. **homéostase**.

HOMEOSTAZIE, *homeostazii*, s.f. (Biol.) Proprietate a organismului de a menține, în limite foarte apropiate, constantele mediului intern; homeostază. Din fr. **homéostasie**.

HOMEOTERM, -Ă, *homeotermi*, -e, adj., s.m. și f. (Organism) care își păstrează temperatura internă constantă, indiferent de variațiile temperaturii externe. Din fr. **homéotherme**.

HOMEOTERMIE s.f. Proprietate a unor animale de a fi homeotermie. Din fr. **homéothermie**.

HOMICID¹, -Ă, *homicizi*, -de, adj., s.m. și f. 1. S.m. și f. Persoană care a omorât (premeditat) pe cineva; ucigaș, asasin. 2. Adj. Care provoacă (sau poate provoca) moartea cuiva, cu care se poate ucide, ucigaș. Din fr. **homicide**.

HOMICID², *homiciduri*, s.n. Omor, crimă, asasinat. Din fr. **homicide**.

HOMINID, *hominizi*, s.m. (La pl.) Familie de primat cuprinzând omul și precursorii săi fosili din perioada cuaternară (*Hominidae*); (și la sg.) reprezentant al acestei familii. Din fr. **hominides**.

HOMINIZARE s.f. Proces de transformare psihofiziologică a hominidelor superioare în *Homo sapiens*. - După fr. **hominisation**.

HOMOCENTRIC, -Ă, *homocentrici*, -ce, adj. 1. (Despre fascicule de lumină) Ale cărui raze trec toate printr-un singur punct. 2. (Mat.; despre cercuri) Care au același centru. [Var.: **omocentric**, -ă adj.] Din fr. **homocentrique**.

HOMOCENTRU, *homocentre*, s.n. (Mat.) Centru comun mai multor cercuri. [Var.: **omocentru** s.n.] Din fr. **homocentre**.

HOMOCROM, -Ă, *homocromi*, -e, adj. Care manifestă homocromie. Din fr. **homochrome**.

HOMOCRON, -Ă, *homocroni*, -e, adj. (Rar) Simultan, concomitent, sincron. Din fr. **homochrone**.

HOMOMORF, -Ă, *homomorfi*, -e, adj. Care are aceeași formă. Din fr. **homomorphe**.

HOMOMORFISM s.n. (Mat.) Corespondență univocă între două mulțimi dotate cu aceeași structură algebrică. [Var.: **omomorfism** s.n.] Din fr. **homomorphisme**.

HOMOPTER, *homoptere*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte cu două perechi de aripi asemănătoare, membranoase; (și la sg.) insectă care face parte din acest ordin. Din fr. **homoptère**.

HOMOSEXUAL, -Ă, *homosexuali*, -e, s.m. și f. Persoană care practică homosexualitatea; pederast. Din fr. **homosexuel**.

HOMOSEXUALITATE s.f. Perversiune sexuală care constă în atracția sexuală față de indivizi de același sex; pederastie, inversiune sexuală, invertire sexuală. Din fr. **homosexualité**.

HOMOSFERĂ s.f. (Geogr.) Strat al atmosferei care se întinde de la suprafața pământului până la aproximativ 100 km înălțime, caracterizat prin omogenitatea componenței sale. [Var.: **omosferă** s.f.] Din fr. **homosphère**.

HOMOZIGOT, *homozigoti*, s.m. Organism alcătuit dintr-un singur tip de gameți. Din fr. **homozigote**.

HOPLIT, *hopliți*, s.m. Soldat echipat cu armament greu, la vechii greci. Din fr. **hoplite**.

HOPLOMAHIE, *hoplomahii*, s.f. Întrecere între gladiatori înarmați cu arme grele, la vechii greci. Din fr. **hoplomachie**.

HORMON, *hormoni*, s.m. Substanță secretată de glandele endocrine sau de alte țesuturi, care stimulează și coordonează activitatea anumitor organe sau a întregului organism. Din fr. **hormone**.

ANTIHORMON, *antihormoni*, s.m. Substanță de apărare aflată în serul sanguin și produsă de organism în cazul unui tratament îndelungat cu hormoni. Din fr. **anti-hormone**. (fr. **anti-** + fr. **hormone**)

HORMONOGENEZĂ s.f. (Biol.) Sinteză a hormonilor în organism; hormonopoieză. Din fr. **hormonogénèse**.

HORMONOLOGIE s.f. Ramură a endocrinologiei care studiază originea, structura și activitatea hormonilor. Din fr. **hormonologie**.

HORMONOPOEIZĂ s.f. (Med.) Sinteză a hormonilor în organism; hormonogeneză. Din fr. **hormonopoïèse**.

HORMONOTERAPIE, *hormonoterapii*, s.f. Tratatment cu hormoni aplicat în diverse boli. Din fr. **hormonothérapie**.

HORMONURIE s.f. (Med.) Prezență a hormonilor în urină; cantitate de hormoni prezentă în urină. Din fr. **hormonurie**.

HORNBLENDIT, *hornblendiți*, s.m. Rocă grăunțoasă alcătuită în special din hornblendă. Din fr. **hornblendite**.

HOROSCOPE, *horoscoape*, s.n. Reprezentare grafică a poziției stelelor, cu care astrologii prezic soarta cuiva, în raport cu data nașterii sale. Din fr. **horoscope**.

HORTENSIE, *hortensii*, s.f. Plantă ornamentală cu flori mari, fără miros, de culoare roz, violetă sau albă (*Hydrangea opuloides*). Din fr. **hortensia**.

HORTICOL, -Ă, *horticoli*, -e, adj. Care aparține horticulturii, privitor la horticultură. Din fr. **horticole**.

HORTICULTOR, -OARE, *horticultori*, -oare, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu horticultura. Din fr. **horticulteur**.

HORTICULTURĂ s.f. Știință agronomică care se ocupă cu studiul cultivării pomilor, legumelor, florilor, precum și cu aspectul estetic al arhitecturii parcurilor. Din fr. **horticulture**.

HOTĂ, *hote*, s.f. Construcție de zidărie, de metal sau de sticlă, făcută deasupra unui cămin, a unei plite etc. pentru a colecta și a evacua, printr-un coș sau printr-un canal de ventilație, gazele de ardere, aburul etc. Din fr. **hotte**.

HOTELIER, -Ă, *hotelieri*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care ține, administrează un hotel; proprietar al unui hotel. 2. Adj. Care aparține hotelurilor, privitor la hoteluri. *Întreprindere hotelieră*. Din fr. **hôtelier**.

HOTENTOT, *hotentoți*, s.m. (La pl.) Popor din familia de limbă boșimană, răspândit odinioară în estul și în sudul Africii, iar azi în câteva regiuni din Republica Africa de Sud; (și la sg.) persoană care aparține acestui popor. --Din fr. **Hottentot**.

HTONIAN, -Ă, *htonieni*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj. Referitor la divinitățile subpământene. 2. S.m. și f. Divinitate subpământeană. Din fr. **chthonien**.

HUBLOU, *hublouri*, s.n. Mică deschizătură de formă circulară, care se închide ermetic, făcută în peretele unei nave sau al unui avion, pentru aerisire și luminat. Din fr. **hublot**.

HUGHENOT, -Ă, *hughenoți*, -te, s.m. și f. Nume dat adeptilor din Franța ai curentului protestant calvin din sec. XVI-XVIII. Din fr. **huguenot**.

HUILĂ, *huile*, s.f. Cărbune natural negru, compact, dur, sfărâmicios și lucios, întrebuințat drept combustibil, precum și în industrie, la fabricarea cocsului metalurgic, la extragerea gazului de iluminat și a gudroanelor. Din fr. **houille**.

HULĂ, *hule*, s.f. Mișcare ondulatorie a suprafeței mării, urmând după o furtună sau

după o briză puternică; *p. ext.* furtună pe mare. Din fr. **houle**.

HUMERAL, -*Ă*, *humerali*, -*e*, adj. (Anat.) Care aparține humerusului, referitor la humerus. Din fr. **huméral**.

HUMIC, *humice*, adj.n. (Despre sol) Bogat în humus. Din fr. **humique**.

HUMIFICARE s.f. Transformare în humus a materialului organic din sol. Din fr. **humification**.

HURON, *huroni*, s.m. Persoană din tribul indian existent altădată la marginea lacurilor Huron și Ontario. Din fr. **Huron**.

HUSĂ, *huse*, s.f. Învelitoare de stofă, de pânză, de material plastic etc. cu care se acoperă mobilele, unele aparate, mașini sau materiale spre a le proteja, a le feri de praf, umezeală etc. Din fr. **housse**.

HUSIT, -*Ă*, *husiți*, -*te*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține husitismului, privitor la husitism. **2.** S.m. și f. Adept al husitismului. Din fr. **hussite**.

HUSITISM s.n. Mișcare religioasă și social-politică, fondată la începutul sec. XV de Jan Hus, îndreptată împotriva papalității și feudalilor germani. Din fr. **hussitisme**.

IAC, *iaci*, s.m. Mamifer rumegător din Tibet, mai mic decât bivolul, cu corpul masiv, acoperit de păr lung de culoare brună și cu o cocoasă pe ceafă (*Poephagus grunniens*). Din fr. **yack**.

IACINT, *iacint*, s.m. (Livr.) Zambilă (*Hyacinthus orientalis*). [Var.: **hiacint**, *hiacint* s.m.]. Din fr. **jacinthe**.

IACOBIN, *iacobini*, s.m., adj.m. 1. S.m. Călugăr dominican. 2. S.m. Membru al celei mai radicale grupări revoluționare franceze, în perioada revoluției din 1789-1794; p. ext. democrat cu idei foarte avansate. 3. Adj.m. Care aparține iacobinilor (1), privitor la iacobini. Din fr. **jacobin**.

IACOBINISM s.n. Doctrina iacobinilor (2). Din fr. **jacobinisme**.

IAHT, *iahturi*, s.n. 1. Navă mică și elegantă, cu pânze sau cu propulsie mecanică, pentru un număr mic de pasageri, folosită pentru călătorii de plăcere. 2. Ambarcație sportivă cu vele folosită pentru regate. Din fr. **yacht**.

IATRALIPT, *iatralipt*, s.m. Medic care trata bolnavii cu ajutorul alifiilor și fricțiunilor. Din fr. **iatralipte**.

IATROCHIMIE s.f. Parte a alchimiei care aplica chimia în medicină, considerând procesele fiziologice numai ca fenomene chimice. Din fr. **iatrochimie**.

IATROGEN, -**Ă**, *iatrogeni*, -e, adj. (Med.) De iatrogenie, produs prin iatrogenie. Din fr. **iatrogène**.

IATROGENIE, *iatrogenii*, s.f. (Med.) Stare psihică produsă sau agravată pe cale psihogenă de către medic, de tratament sau de condițiile spitalizării. Din fr. **iatrogénie**.

IATROMANȚIE, *iatromanții*, s.f. Prezicere a bolilor de care va suferi cineva, evoluția, precum și tratamentul lor. Din fr. **iatromancie**.

IAZIGI s.m. pl. Triburi sarmatice așezate în sec. II p.Cr. în Câmpia Tisei, la hotarele de vest ale Daciei. Din fr. **lazyges**.

IBERIS, *iberiși*, s.m. Plantă erbacee ornamentală din familia cruciferelor, cu flori de diferite culori, dispuse în racem la vârful ramificațiilor; (pop.) limbușoară (*Iberis umbellata*). Din fr. **ibérís**.

IBUM s.n. Dispoziție a legilor vechilor evrei, potrivit căreia văduva fără copii trebuia să se căsătorească cu fratele bărbatului ei. Din fr. **ibum**.

ICONOCLASM s.n. Mișcare socială, politică și religioasă din sec. VIII-IX, în

Imperiul Bizantin, care, sub forma luptei împotriva cultului icoanelor, a fost îndreptată împotriva aristocrației laice și ecleziastice. Din fr. **iconoclasme**.

ICONOCLAST, -**Ă**, *iconoclaști*, -ste, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Partizan al iconoclasmului. 2. Adj. Care aparține iconoclaștilor (1), privitor la iconoclaști. Din fr. **iconoclaste**.

ICONOCLASTIE s.f. Caracter iconoclast; condiție, atitudine de iconoclast. Din fr. **iconoclastie**.

ICONODUL, -**Ă**, *iconoduli*, -e, s.m. și f. Adept al cultului icoanelor. Din fr. **iconodule**.

ICONOGRAF, -**Ă**, *iconografi*, -e, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu iconografia. Din fr. **iconographe**.

ICONOGRAFIC, -**Ă**, *iconografici*, -ce, adj. Care aparține iconografiei, privitor la iconografie. Din fr. **iconographique**.

ICONOGRAFIE, *iconografii*, s.f. 1. Disciplină care se ocupă cu studiul operelor realizate în diverse arte plastice; studiu al operelor de acest fel privitoare la un anumit subiect. 2. Totalitatea imaginilor documentare referitoare la o epocă, la o problemă, la o localitate etc. ♦ Colecție de portrete ale oamenilor celebri. Din fr. **iconographie**.

ICONOLATRIE s.f. (Livr.) Adorație a icoanelor. Din fr. **iconolâtrie**.

ICONOLATRU, -**Ă**, *iconolatri*, -e, s.m. și f. (Livr.) Persoană care se închină la icoane. Din fr. **iconolâtre**.

ICONOLOGIE s.f. 1. Știință care se ocupă cu studierea atributelor proprii diferitelor personaje din mitologia greco-romană, creștină etc., a căror cunoaștere permite artiștilor să reprezinte personajele respective. 2. Ramură a paleontologiei care studiază urmele (de locomoție) lăsate de vertebrate pe unele sedimente. Din fr. **iconologie**.

ICONOLOG, -**Ă**, *iconologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în iconologie. Din **iconologie** (derivat regresiv).

ICONOMETRU, *iconometre*, s.n. 1. Vizor cu ajutorul căruia se poate observa corectitudinea încadrării imaginii unui obiect care urmează să fie fotografiat. 2. (Med.) Aparat pentru măsurarea asimetriei imaginii retiniene dintre cei doi ochi. Din fr. **iconomètre**.

ICONOSCOPI, *iconoscoape*, s.n. Tub electronic care are un ecran fotosensibil și este folosit pentru transmiterea imaginilor în televiziune. Din fr. **iconoscope**.

ICOSAEDRU, *icosaedre*, s.n. Poliedru cu douăzeci de fețe. Din fr. **icosaèdre**.

ICOSITETRAEDRU, *icositetraedre*, s.n. Poliedru cu douăzeci și patru de fețe plane. Din fr. **icositétraèdre**.

ICTERIC, **-Ă**, *icterici*, *-ce*, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de icter. Din fr. **ictérique**.

ICTERIGEN, **-Ă**, *ictorigeni*, *-e*, adj. (Med.) Care provoacă sau răspândește icterul. Din fr. **ictérigène**.

IDEALISM s.n. 1. Orientare în filozofie, opusă materialismului, care consideră spiritul, conștiința, gândirea ca factor primordial, iar materia, natura, existența ca factor secund, derivat. ♦ *Idealism obiectiv* = idealism care concepe factorul spiritual pus la baza existenței ca o realitate de sine stătătoare, independentă de conștiința individuală. *Idealism subiectiv* = idealism care identifică spiritul cu conștiința individuală, negând existența independentă de aceasta a realității materiale. *Idealism absolut* = idealism care admite identitatea spirituală cu realitatea obiectivă. 2. (Rar) Caracterul omului idealist (2). Din fr. **idéisme**.

IDEALIST, **-Ă**, *idealiști*, *-ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține idealismului (1), privitor la idealism. ♦ (Substantivat) Adept al idealismului (1). 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care aspiră spre un ideal; *p. ext.* (om) lipsit de simțul realității, de spirit practic. Din fr. **idéaliste**.

IDEALITATE s.f. (Rar) Însușirea a ceea ce este ideal. Din fr. **idéalité**.

IDEALIZA, *idealizez*, vb. I. Tranz. A atribui unui lucru sau unei ființe calități excepționale. Din fr. **idéaliser**.

IDEALIZARE, *idealizări*, s.f. Acțiunea de a idealiza și rezultatul ei; încercarea de a atribui unei ființe sau unui lucru însușiri deosebite. ♦ Transfigurare, în cadrul unei opere de artă, a realității, în vederea realizării unui ideal estetic. V. **idealiza**.

IDEALIZANT, **-Ă**, *idealizanți*, *-te*, adj. (Rar) Care idealizează. Din fr. **idéalisant**.

IDEAȚIE s.f. Proces (psihic) de formare și de înlănțuire a ideilor. Din fr. **idéation**.

IDENTIFICATIE s.f. Proces psihic prin care o persoană se confundă cu o altă persoană. Din fr. **identification**.

IDEOGENIE s.f. (Rar) Formare a ideilor. Din fr. **idéogénie**.

IDEOGRAFIC, **-Ă**, *ideografici*, *-ce*, adj. Care aparține ideografiei, privitor la ideografie; care este scris cu ideograme. Din fr. **idéographique**.

IDEOGRAFIE s.f. Sistem de scriere cu ajutorul ideogramelor. Din fr. **idéographie**.

IDEOGRAMĂ, *ideograme*, s.f. Semn grafic care notează un cuvânt nu prin litere, ci prin desemnarea noțiunii și care este folosit în unele limbi. Din fr. **idéogramme**.

IDEOLOG, **-Ă**, *ideologi*, *-ge*, s.m. și f. Persoană care formulează, apără și reprezintă ideologia unor categorii sociale, unor curente etc. Din fr. **idéologue**.

IDEOLOGIC, **-Ă**, *ideologici*, *-ce*, adj. Care aparține ideologiei, privitor la ideologie; care exprimă ideologia cuiva. Din fr. **idéologique**.

IDEOLOGICEȘTE adv. Din punctul de vedere al ideologiei filozofice, morale, religioase etc. **Ideologic** + suf. *-ește*.

IDEOLOGIE, *ideologii*, s.f. Totalitatea ideilor și concepțiilor filozofice, morale, religioase etc. care reflectă, într-o formă teoretică, interesele și aspirațiile unor categorii într-o anumită epocă. ♦ *P. restr.* Totalitatea ideilor și concepțiilor care constituie partea teoretică a unui curent, a unui sistem etc. ♦ Știință care are ca obiect de cercetare studiul ideilor, al legilor și al originii lor. Din fr. **idéologie**.

IDIOCROMATISM s.n. Proprietate a unor minerale de a avea o anumită culoare, caracteristică lor. Din fr. **idiochromatisme**.

IDIOM, *idiomuri*, s.n. Termen general care denumește o unitate lingvistică (limbă, dialect sau grai). Din fr. **idiome**.

IDIOMATIC, **-Ă**, *ideomatici*, *-ce*, adj. Care aparține unui idiom, privitor la un idiom. Din fr. **idiomatique**.

IDIOMATISM, *ideomatisme*, s.n. (Rar) Idiotism. Din fr. **idiomatisme**.

IDIOMORF, **-Ă**, *idiomorfi*, *-e*, adj. (Despre minerale) Care prezintă forme cristalografice specifice. Din fr. **idiomorphe**.

IDIOMORF, **-Ă**, *idiomorfi*, *-e*, adj. (Despre minerale) Care prezintă forme cristalografice specifice. Din fr. **idiomorphe**.

IDIOPATIC, **-Ă**, *idiopatici*, *-ce*, adj. Care aparține idiopatiei, privitor la idiopatie. Din fr. **idiopathique**.

IDIOPATIE, *idiopatii*, s.f. Boală independentă de alte boli ale organismului. Din fr. **idiopathie**.

IDIOPLASMĂ, *idioplasme*, s.f. Substanță celulară ipotetică, cu rol deosebit în procesele ereditare. Din fr. **idioplasme**.

IDIOPLASMĂ, *idioplasme*, s.f. Substanță celulară ipotetică, cu rol deosebit în procesele ereditare. Din fr. **idioplasme**.

IDIOSINCRASIE, *idiosincrasii*, s.f. Reacție proprie unor indivizi, caracterizată prin sensibilitate sau intoleranță la unele medicamente, alimente, mirosuri etc. și care se manifestă, de obicei, prin urticarie. Din fr. **idiosyncrasie**.

IDIOSTIL, *idiostiluri*, s.n. (Lingv.) Stil individual. Din fr. **idiostyle**.

IDIOT, **-OATA**, *idioți*, *-oate*, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de idioție; tâmpit, cretin, imbecil. 2. Adj. (Despre manifestări ale ființelor) Care manifestă, care exprimă, care denotă nerozie, stupiditate etc. Din fr. **idiot**.

IDIOTISM, *idiotisme*, s.n. Expresie sau construcție caracteristică unei limbi, care nu poate fi tradusă în altă limbă cuvânt cu cuvânt. Din fr. **idiotisme**.

IDIOTIZA, *idiotizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) imbeciliza, a (se) tâmpi, a (se) îndobitoci. Din fr. **idiotiser**.

IDIOTROFIC, **-Ă**, *idiotrofici*, *-ce*, adj. (Biol.) Care se caracterizează prin idiotofism. Din fr. **idiotrophique**.

IDIOTROFISM, *idiotrofisme*, s.n. (Biol.) Proprietate pe care o au unele organisme de a-și asigura propria nutriție. Din fr. **idiotrophisme**.

IDO s.n. Limbă internațională, formată prin simplificarea limbii esperanto. Din fr. **ido**.

IDOLATRIC, **-Ă**, *idolatrici*, *-ce*, adj. Cu caracter de idolatrie. Din fr. **idolâtrique**.

IDOLATRIE s.f. (În religiile politeiste) Adorare a idolilor, închinare la idoli. ♦ Fig. Adorație; iubire exagerată. Din fr. **idolâtrie**.

IDOLATRU, **-Ă**, *idolatri*, *-e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care se închină la idoli. ♦ Fig. (persoană) care iubește pe cineva sau ceva cu pasiune, în mod exagerat, peste măsură. Din fr. **idolâtre**.

IDONEISM s.n. Curent filozofic epistemologic relativist și neoraționalist care își confruntă permanent principiile cu experiența. Din fr. **idoneisme**.

IERARHIE, *ierarhii*, s.f. Sistem de subordonare a elementelor, a gradelor, a funcțiilor, a autorităților etc. inferioare față de cele superioare. Din fr. **hiérarchie**.

IERARHIZA, *ierarhizez*, vb. I. Tranz. A așeza în ordine ierarhică; a stabili o ierarhie. Din fr. **hiérarchiser**.

IEREMIADĂ, *ieremiade*, s.f. (Livr.) Plângere, tânguire (fără sfârșit). Din fr. **jérémiade**.

IEZUITIC, **-Ă**, *iezuitici*, *-ce*, adj. Care aparține iezuiților sau iezuitismului, privitor la iezuiți sau la iezuitism. ♦ Fig. Ipocrit, viclean, perfid. Din fr. **jésuitique**.

IEZUITISM s.n. Concepție morală, religioasă și politică a iezuiților. ♦ Fig. Lipsă de principii morale în alegerea mijloacelor pentru atingerea scopurilor; ipocrizie, perfidie. Din fr. **jésuitisme**.

IGIENĂ s.f. 1. Ramură a medicinei care elaborează normele de apărare a sănătății oamenilor și formele de aplicare a acestor norme pe baza studierii interdependenței și interacțiunii dintre om și mediul înconjurător, a condițiilor de trai, precum și a relațiilor sociale și de producție. 2. Ansamblu de reguli și de măsuri practicate pe care cineva le respectă pentru a-și păstra sănătatea. [Var.: **higienă** s.f.] Din fr. **hygiène**.

IGENIC, **-Ă**, *igienici*, *-ce*, adj. Conform cu normele de igienă. [Var.: **higienic**, **-ă** adj.] Din fr. **hygiénique**.

IGIENIST, **-Ă**, *igienști*, *-ste*, adj., s.m. și f. (Medic) specialist în igienă 1. [Var.: **higienist**, **-ă** adj., s.m. și f.] Din fr. **hygiéniste**.

IGLU, *igluuri*, s.n. Colibă făcută din blocuri de gheață sau zăpadă, construită de eschimoși în regiunile polare. Din fr. **iglou**.

IGNAMA, *igname*, s.f. Plantă exotică cu tuberculi foarte mari, bogați în amidon și comestibili (*Cardum gardineri* sau *Dioscorea batatas*). [Var.: **ignam**, **-i** s.m.] Din fr. **igname**.

IGNAR, **-Ă**, *ignari*, *-e*, adj. (Livr.) Incult, ignorant. Din fr. **ignare**.

IGNIFUG, **-Ă**, *ignifugi*, *-ge*, adj. (Despre materiale) Care se aprinde și arde foarte greu sau care nu arde deloc, împiedicând propagarea focului. Din fr. **ignifuge**.

IGNIFUGA, *ignifughez*, vb. I. Tranz. A acoperi sau a impregna un material combustibil (în special lemnos sau textil) cu materiale ignifuge, pentru a-l proteja contra acțiunii focului și a-i mări rezistența la ardere. Din fr. **ignifuger**.

IGNIPUNCTURĂ s.f. Aplicare a unor puncte de foc pe un țesut cu ajutorul cauterului. Din fr. **ignipuncture**.

IGNITUBULAR, **-Ă**, *ignitubulari*, *-e*, adj. (Tehn.; despre cazane) Prevăzută cu un cilindru prin care trec mai multe tuburi străbătute de flacără pentru vaporizarea apei. Din fr. **ignitubulaire**.

IGNIȚIE s.f. (Tehn.) Procedeu de aprindere prin intermediul unui ignitor; (impr.) aprindere (la automobil). Din fr. **ignition**.

IGNORANT, **-Ă**, *ignoranți*, *-te*, adj., s.m. și f. (Om) incult, fără cunoștințe elementare; neștiutor. Din fr. **ignorant**.

IGNORANȚĂ s.f. 1. Lipsă de cunoștințe (elementare), de învățătură; incultură. 2. (Inv.) Faptul de a ignora, de a nu ști ceva. Din fr. **ignorance**.

IGUANA, *iguane*, s.f. (La pl.) Gen de șopârle mari din America de Sud, în regiunile tropicale și subtropicale, viu colorate, cu o creastă dințată pe spate, vânată pentru carnea și pentru ouăle lor (*Iguana*); (și la sg.) animal care face parte din acest gen. Din fr. **iguane**.

IGUANODON, *iguanodoni*, s.m. (La pl.) Gen de reptile fosile uriașe, bipede, din ordinul dinozaurienilor, cu corpul terminat printr-o coadă enormă, care le servea drept sprijin în timpul șederii pe loc; (și la sg.) animal care face parte din acest gen. Din fr. **iguanodon**.

IHNEUMON, *ihneumoni*, s.m. Mic mamifer carnivor din Africa și din Asia tropicală, cu coada lungă, amintind de nevăstuică, ușor de domesticit, utilizat la distrugerea șerpilor și a șoarecilor și considerat animal sfânt de vechii egipteni; mangustă (*Herpestes ichneumon*). Din fr. **ichneumon**.

IHNEUMONID, *ihneumonide*, s.n. (La pl.) Familie de insecte himenoptere cu abdomenul lung și pedunculat, ale căror larve parazitează alte insecte (*Pimpla*); (și la sg.) insectă care face parte din această familie. Din fr. **ichneumonidés**.

IHTIOL s.n. Clei de pește folosit la limpezirea vinurilor. Din fr. **ichtyocolle**.

IHTIOFAG, -**Ă**, *ihtiofagi*, -ge, adj. Care se hrănește cu pește. După fr. **ichtyophage**.

IHTIOFAGIE s.f. Faptul de a se hrăni cu pește. Din fr. **ichtyophagie**.

IHTIOFAUNĂ s.f. Totalitatea speciilor de pești care se găsesc în apele de pe un anumit teritoriu sau de pe întreg globul pământesc. Din fr. **ichtyofaune**.

IHTIOGRAFIE s.f. ihtiologie. Din fr. **ichtyographie**.

IHTIOL s.n. Produs obținut prin distilarea șisturilor bituminoase și folosit în medicină ca antiseptic, antipruriginos etc. Din fr. **ichtyol**.

IHTIOLOGIC, -**Ă**, *ihtiologici*, -ce, adj. Care aparține ihtiologiei, privitor la ihtiologie. Din fr. **ichtyologique**.

IHTIOLOGIE s.f. Ramură a zoologiei care se ocupă cu studiarea peștilor; ihtiografie. Din fr. **ichtyologie**.

IHTIOMORF, -**Ă**, *ihtiomorfi*, -e, adj. Cu formă sau aspect de pește. Din fr. **ichtyomorphe**.

IHTIOPATOLOGIE s.f. Ramură a ihtiologiei care studiază bolile peștilor. Din fr. **ichtyopathologie**.

IHTIORNIS, *ihtiorniși*, s.m. Pasăre fosilă de mărimea unui porumbel, cu aripi bine dezvoltate. Din fr. **ichtyornis**.

IHTIOZAU, *ihtiozauri*, s.m. (La pl.) Gen de reptile fosile marine uriașe, cu corpul asemănător cu al peștilor; (și la sg.) animal care făcea parte din acest gen. Din fr. **ichtyosaure**.

IHTIOZĂ, *ihtioze*, s.f. Boală de piele caracterizată prin uscarea și descuamarea tegumentelor sub formă de lamele sau de solzi de pește. Din fr. **ichtyose**.

IHTIOZIC, -**Ă**, *ihtiozici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de ihtioză. Din fr. **ichtyosique**.

ILARIANT, -**Ă**, *ilarianți*, -te, adj. 1. Care stârnește râsul (general); hazliu, ilar. 2. (În sintagma) *Gaz ilariant* = protoxid de azot, folosit ca anestezic general. [Var.: **hilariant**, -**Ă** adj.] Din fr. **hilarant** (influențat de *ilaritate*). Cf. lat. **hilarans**, -ntis.

ILATIV, -**Ă**, *ilativi*, -e, adj., s.n. (Franțuzism) Conclisiv. Din fr. **illatif**.

ILEGAL, -**Ă**, *ilegali*, -e, adj. 1. Care nu este în conformitate cu legea, care încalcă legea. 2. Care nu este recunoscut, admis de lege, aprobat de autoritățile unei țări, care desfășoară în ascuns o activitate (politică); p. ext. care servește acestei activități; conspirativ, clandestin. Din fr. **illégal**.

ILEGALIZA, *ilegalizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A declara ilegal; a trece în ilegalitate. **Ilegal** + suf. -iza.

ILEGALIZARE, *ilegalizări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *ilegaliza* și rezultatul ei. V. **ilegaliza**.

ILEGALITATE, *ilegalități*, s.f. 1. Caracterul a ceea ce este ilegal; faptă ilegală. 2. Situație ilegală în care se află o persoană. Din fr. **illégalité**.

ILEGITIM, -**Ă**, *ilegitimi*, -e, adj. (Livr.) Care nu este legitim; care nu este îndreptățit, întemeiat; nelegitim. Din fr. **illégitime**.

ILEGITIMITATE s.f. (Rar) Lipsă de legitimitate; caracter nelegitim. Din fr. **illégitimité**.

ILEITĂ, *ileite*, s.f. (Med.) Afecțiune inflamatorie a ileonului. Din fr. **iléite**.

ILEOCOLITĂ, *ileocolite*, s.f. (Med.) Inflamație a ileonului și a colonului. Din fr. **iléo-colite**.

ILEON, *ileonuri* s.n. Porțiunea terminală a intestinului subțire. Din fr. **ileon**.

ILEOSTOMIE, *ileostomii*, s.f. (Med.) Operație prin care se realizează un anus contra naturii la nivelul ileonului. Din fr. **iléostomie**.

ILEUS, *ileusuri*, s.n. (Med.) Ocluziune intestinală. Din fr. **iléus**.

ILION, *ilionuri*, s.n. Unul dintre oasele care formează osul iliac. Din fr. **ilion**.

ILIZIBIL, -**Ă**, *ilizibili*, -e, adj. (Livr.) Care nu se poate citi; neciteț, indescifrabil. Din fr. **illisible**.

ILIZIBILITATE s.f. (Livr.) Caracter ilizibil al scrisului. Din fr. **illisibilité**.

ILLIUM s.n. Aliaj conținând nichel, crom, fier, cupru, anticorosiv, rezistent la temperaturi înalte, folosit în construirea aparatelor chimice. Din fr. **illum**.

ILMENIT s.n. Oxid natural de fier și de titan, care se găsește în unele șisturi cristaline. Din fr. **ilménite**.

ILOGIC, -**Ă**, *ilogici*, -ce, adj. Care nu este conform cu logica, care contrazice logica; absurd. Din fr. **illogique**.

ILOGICITATE s.f. (Rar) Lipsă de logică, caracter ilogic. Din fr. **illogicité**.

ILOGISM s.n. (Rar) Caracterul a ceea ce este ilogic. Din fr. **illogisme**.

ILOT, *iloți*, s.m. 1. (În vechea Sparta) Persoană care nu avea nici un fel de drepturi cetățenești, cu o situație socială intermediară între omul liber și sclav, aparținând statului și putând fi împrumutată proprietărilor de pământ. ♦ Persoană exploatată, asuprită. 2. (Rar) Om degradat, decăzut. Din fr. **ilote**.

ILOTISM s.n. (Livr.; în antichitate) Condiție, stare a unui ilot. ♦ Fig. Stare de asuprire, de ignoranță. Din fr. **ilotisme**.

ILUMINISM s.n. 1. Mișcare ideologică și culturală, antifeudală, desfășurată în perioada pregătirii și înfăptuirii revoluțiilor din sec. XVII-XIX în țările Europei, ale Americii de Nord și ale Americii de Sud și având drept scop crearea unei societăți "raționale", prin răspândirea culturii, a "luminilor" în mase; luminism. 2. Concepție religioasă care susține existența inspirațiilor directe de la divinitate. Din fr. **illumинisme**.

ILUMINIST, -**Ă**, *iluminiști*, -ste, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al iluminismului; luminist, iluminator. 2. Adj. Care aparține iluminismului, privitor la iluminism; luminist. Din fr. **illuministe**.

ILUSTRATIVISM s.n. 1. Calitatea a ceea ce este ilustrativ; caracter ilustrativ. 2. Tendință (exagerată) de a folosi exemplificările. Din fr. **illustrativisme**.

ILUSTRATOR, -**OARE**, *ilustratori*, -oare, s.m. și f. Artist plastic care execută ilustrațiile unei cărți, ale unei reviste etc.; desenator de carte. Din fr. **illustrateur**.

ILUZIONA, *iluzionez*, vb. I. Refl. și tranz. (Rar) A(-și) face iluzii; a (se) amăgi. Din fr. **illusionner**.

AUTOILUZIONA, *autoiluzionez*, vb. I. Refl. A(-și) face singur iluzii- **Auto-** + **iluzionă**. (fr. **auto-** + fr. **illusionner**.)

AUTOILUZIONARE, *autoiluzionări*, s.f. Acțiunea de a se autoiluzionă și rezultatul ei. V. **autoiluzionă**.

ILUZIONISM s.n. 1. Profesiunea iluzionistului; spectacol, număr prezentat de iluzionist; scamatorie. 2. Ansamblu de procedee tehnice în artele plastice menite să creeze iluzia realității până la confundarea operei de artă cu obiectul reprezentat. Din fr. **illusionnisme**.

ILUZIONIST, -**Ă**, *iluzionști*, -ste, s.m. și f. Scamator. Din fr. **illusionniste**.

IMAGINATIV, -**Ă**, *imaginativi*, -e, adj. Dotat cu o imaginație vie. Din fr. **imaginatif**.

IMAGISTIC, -**Ă**, *imagistici*, -ce, adj. (Rar) Privitor la imagini, de imagini, cu imagini.

♦ (Substantivat, f.) Gen de poezie sau de proză în care predomină imaginile; ansamblu de imagini care există în asemenea creații. Din fr. **imagistique**.

IMAGO s.f. Nume generic pentru stadiul adult al insectelor. Din fr. **imago**.

IMAGOLOGIE s.f. Ramură a sociopsihologiei care cercetează sistematic reprezentările pe care le au popoarele sau clasele sociale despre ele însele. Din fr. **imagologie**.

IMAMAT, *imamate*, s.n. Stat musulman condus de un imam. Din fr. **imamat**.

IMANENTIST, -**Ă**, *imanentiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al imanentismului. Din fr. **imanentiste**.

IMATERIALISM s.n. (Fil.) Concepție filozofică idealistă după care realitatea există numai în conștiință, ca idei. Din fr. **immatérialisme**.

IMATERIALIST, -**Ă**, *imaterialiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Fil.) (Adept) al imaterialismului. Din fr. **immatérialiste**.

IMATERIALITATE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este imaterial. Din fr. **immatérialité**.

IMATERIALIZA, *imaterializez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) face imaterial, a deveni imaterial. Din fr. **immatérialiser**.

IMATUR, -**Ă**, *imaturi*, -e, adj. Care nu s-a dezvoltat complet, care nu a ajuns la maturitate. Din fr. **immature**.

IMATURITATE s.f. Stare a ceea ce este imatur. Din fr. **immaturité**.

IMBATABIL, -Ă, *imbatabili*, -e, adj. Care nu poate fi întrecut, învins; de neînving, invincibil. Din fr. **imbattable**.

IMBIBIȚIE, *imbibiții*, s.f. 1. (Livr.) Îmbibare cu un lichid. 2. (Biol.) Proces fizico-chimic de pătrundere a apei în celulele vegetale, în țesuturi etc. Din fr. **imbibition**.

IMBLOCATIE, *imblocatii*, s.f. Mod de îngropare a celor excomunicați, prin acoperirea lor cu pământ și cu pietre, în mijlocul unui câmp. Din fr. **imblocation**.

IMBRICA, *imbrichez*, vb. I. Tranz. A suprapune parțial, asemenea solzilor de pește, țiglele sau șindriile de pe un acoperiș. Din fr. **imbriquer**.

IMBRICAȚIE, *imbricații*, s.f. Ornament sculptat în relief, pictat sau traforat, care imită solzii de pește sau țiglele de pe un acoperiș. Din fr. **imbrication**.

IMBRIFUG, -Ă, *imbrifugi*, -ge, adj. (Despre materiale) Care nu poate fi pătruns de ploaie. Din fr. **imbrifuge**.

IMEMORIAL, -Ă, *imemoriali*, -e, adj. Care este dintr-o epocă foarte îndepărtată; străvechi. Din fr. **immémorial**.

IMERGENT, -Ă, *imergenți*, -te, adj. (Despre raze luminoase) Care străbate un mediu oarecare. Din fr. **immergent**.

IMISCIBIL, -Ă, *imiscibili*, -e, adj. (Livr.) Care nu poate fi amestecat. Din fr. **immiscible**.

IMISCIBILITATE s.f. (Livr.) Calitatea de a fi imiscibil. Din fr. **immiscibilité**.

IMITATOR, -OARE, *imitatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care imită pe cineva sau ceva. Din fr. **imitateur**.

IMNIC, -Ă, *imnici*, -ce, adj. Cu caracter de imn, de natura imnului; festiv. Din fr. **hymnique**.

IMOBIL, *imobile*, s.n. Clădire, casă (mai mare). Din fr. **immeuble** (modificat după lat. *immobilis*).

IMOBILIAR, -Ă, *imobiliari*, -e, adj. (Despre bunuri materiale) Care nu poate fi transportat; imobil. ♦ Care se ocupă de bunuri imobile. *Agenție imobiliară*. Din fr. **immobilier**.

IMOBILISM s.n. Atitudine de opoziție sistematică și permanentă față de orice inovație, invenție, progres etc.; închistare. Din fr. **immobilisme**.

IMOBILIST, -Ă, *imobilști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al imobilismului. Din fr. **immobiliste**.

IMOBILITATE s.f. Stare de nemișcare, de neclintire totală. Din fr. **immobilité**.

IMOBILIZA, *imobilizez*, vb. I. Tranz. A aduce pe cineva sau ceva în stare de nemișcare, de neclintire, a face să nu se mai poată mișca, să nu mai poată acționa. ♦ A investi mari disponibilități într-o întreprindere, într-o afacere (scotându-le din circuitul normal). Din fr. **immobiliser**.

IMOBILIZARE, *imobilizări*, s.f. Acțiunea de a *imobiliza* și rezultatul ei. V. **imobiliza**.

IMOBILIZAT, -Ă, *imobilizați*, -te, adj. (Despre ființe sau părți ale corpului) Care nu se poate mișca. ♦ (Despre bunuri materiale) Care nu este folosit, valorificat (acolo unde trebuie). V. **imobiliza**.

IMORAL, -Ă, *imorali*, -e, adj. Care este contrar moralei, care calcă principiile ei, care nu are nici un principiu moral. Din fr. **immoral**.

IMORALISM s.n. Teorie care contestă valoarea normelor și judecăților morale dintr-o epocă dată, negând prin aceasta morala însăși. Din fr. **immoralisme**.

IMORALIST, -Ă, *imoralști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al imoralismului. Din fr. **immoraliste**.

IMORALITATE, (2) *imoralități*, s.f. 1. Caracterul a ceea ce este imoral. 2. Comportare, faptă, vorbă imorală. Din fr. **immoralité**.

IMORTALIZA, *imortalizez*, vb. I. Tranz. A face ca o persoană, o acțiune sau o operă să trăiască veșnic în memoria oamenilor; a face nemuritor. Din fr. **immortaliser**.

IMORTALIZARE, *imortalizări*, s.f. Acțiunea de a *imortaliza* și rezultatul ei. V. **imortaliza**.

IMORTELĂ, *imortele*, s.f. (Mai ales la pl.) Numele a două plante erbacee: a) siminoc; b) flori-de-paie. ♦ *Imortelă galbenă* = plantă erbacee ornamentală cu tulpina dreaptă și flori galbene (*Helichrysum orientale*). Din fr. **immortelle**.

IMPACIENTA, *impacientez*, vb. I. Refl. (Livr.) A-și pierde răbdarea, a deveni nerăbdător. ♦ A se îngrijora, a se neliniști. Din fr. **impatienter**.

IMPACIENTARE, *impacientări*, s.f. (Rar) Stare a celui impacientat; nerăbdare. ♦ Neliniște, impaciență. V. **impacienta**.

IMPACIENTAT, -Ă, *impacentați*, -te, adj. (Livr.) Nerăbdător. ♦ Neliniștit, îngrijorat. V. **impacienta**.

IMPACTARE, *impactări*, s.f. (Med.) Menținere în contact strâns a două suprafețe, a două fragmente de oase

fracturate. *Impactare dentară. Impactare osoasă.* Din fr. **impacton**.

IMPACTOR, *impactoare*, s.n. (Med.) Aparat folosit pentru impactarea fragmentelor osoase prin prinderea în şuruburi. Din fr. **impacteur**.

IMPALPABIL, -*Ă*, *impalpabili*, -e, adj. Care nu poate fi pipăit; *p. ext.* de dimensiune, intensitate etc. foarte mică; minuscul, imperceptibil. Din fr. **impalpable**.

IMPALPABILITATE s.f. (Rar) Calitatea a ceea ce este impalpabil. Din fr. **impalpabilité**.

IMPARABIL, -*Ă*, *imparabili*, -e, adj. (Sport; despre lovituri, goluri etc.) Care nu poate fi parat. Din fr. **imparable**.

IMPARDONABIL, -*Ă*, *impardonabili*, -e, adj. (Frantuzism) De neiertat. Din fr. **impardonnable**.

IMPARIDIGITAT, -*Ă* *imparidigitați*, -te, adj. (Rar) (Despre animale) Care are un număr impar de degete; imparicopitat. Din fr. **imparidigité**.

IMPARIPENAT, -*Ă*, *imparipenați*, -te, adj. (Despre frunzele compuse) Care prezintă perechi de frunzulițe de o parte și de alta a unui ax comun, iar în vârf o frunzuliță nepereche. Din fr. **imparipenné**.

IMPARISILABIC, -*Ă*, *imparisilabici*, -ce, adj. (Despre substantive și adjective) A cărui temă nu are același număr de silabe în cursul declinării. Din fr. **imparisyllabique**.

IMPARITATE s.f. Însușirea, calitatea de a fi impar; inegalitate, nepotrivire. Din fr. **imparité**.

IMPARTAJABIL, -*Ă*, *impartajabili*, -e, adj. (Rar) Care nu poate fi împărțit, partajat. Din fr. **impartageable**.

IMPARȚIAL, -*Ă*, *imparțiali*, -e, adj. Capabil să facă o apreciere justă, obiectivă; nepărtinitor, obiectiv, drept. Din fr. **impartial**.

IMPARȚIALITATE s.f. Calitatea de a fi imparțial; nepărtinire, obiectivitate. Din fr. **impartialité**.

IMPAS, *impasuri*, s.n. Situație dificilă în care se află cineva și din care nu știe cum să iasă. Din fr. **impasse**.

IMPECABILITATE s.f. (Livr.) Calitatea sau starea a ceea ce este impecabil; perfecțiune, desăvârșire. Din fr. **impeccabilité**.

IMPENETRABILITATE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este impenetrabil. Din fr. **impénétrabilité**.

IMPENETRANT, -*Ă*, *impenetranți*, -te, adj. Care nu este penetrant. Din fr. **impénétrante**.

IMPENITENTĂ s.f. Lipsă de căință, de remușcări. Din fr. **impénitence**.

IMPERCEPTIBIL, -*Ă*, *imperceptibili*, -e, adj. Care nu poate fi perceput; *p. ext.* care este abia perceptibil, care trece aproape neobservat, insesizabil. Din fr. **imperceptible**.

IMPERCEPTIBILITATE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este imperceptibil. Din fr. **imperceptibilité**.

IMPERFECTIBIL, -*Ă*, *imperfectibili*, -e, adj. Care nu este perfectibil. Din fr. **imperfectible**.

IMPERFECTIV, *imperfective*, adj.n. (Despre aspectul verbelor; și substantivat, n.) Care arată că acțiunea verbului este în desfășurare sau se repetă, fără să indice termenul sau rezultatul ei. Din fr. **imperfectif**.

IMPERFORAT, -*Ă*, *imperforați*, -te, adj. (Anat.; despre unele organe) Care are orificiile închise, obturate. Din fr. **imperforé**.

IMPERFORAȚIE s.f. (Anat.) Lipsă a orificiului natural al unui organ. Din fr. **imperforation**.

IMPERIALISM s.n. 1. Politică de extindere a dominației sau autorității unui imperiu sau a unei națiuni asupra unor țări străine sau de dobândire de posesiuni coloniale și de menținere a lor. 2. (În concepția marxistă) Fază superioară de dezvoltare a capitalismului, caracterizată prin dominația monopolurilor, aparținând unor regimuri autoritare, conflagrații etc. Din fr. **impérialisme**.

ANTIIMPERIALISM s.n. Mișcare socială antiimperialistă. **Anti- + imperialism**. (fr. **anti- + fr. impérialisme**.)

IMPERIALIST, -*Ă*, *imperialiști*, -ste, adj., s.m. 1. Adj. Care aparține imperialismului sau marilor capitaliști, care se referă la imperialism sau la marii capitaliști. 2. S.m. Mare capitalist; adept al imperialismului. Din fr. **impérialiste**.

IMPERMEABILITATE s.f. Însușirea de a fi impermeabil, starea a ceea ce este impermeabil. Din fr. **impermeabilité**.

IMPERMEABILIZA, *impermeabilizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face sau a deveni impermeabil. Din fr. **impermeabiliser**.

IMPERMEABILIZARE, *impermeabilizări*, s.f. Acțiunea de a (se) impermeabiliza și rezultatul ei. V. **impermeabiliza**.

IMPERMEABILIZAT, -*Ă*, *impermeabilizați*, -te, adj. Care a

devenit impermeabil, care este impermeabil. V. **impermeabiliza**.

IMPERMUTABIL, -*Ă*, *impermutabili*, -*e*, adj. Care nu poate fi permutat, transferat. Din fr. **impermutable**.

IMPERSONALITATE s.f. Caracterul a ceea ce este impersonal. Din fr. **impersonnalité**.

IMPERTINENȚĂ, *impertinențe*, s.f. Obrăznicie; insolență, nerușinare. Din fr. **impertinence**.

IMPETURBABILITATE s.f. (Rar) Însușirea de a fi imperturbabil, starea omului imperturbabil. Din fr. **imperturbabilité**.

IMPETIGINOS, -*OASĂ*, *impetiginoși*, -*oase*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de impetigo. Din fr. **impétigineux**.

IMPETIGO s.n. Boală de piele contagioasă manifestată prin apariția unor bășicuțe seroase și purulente care se sparg, formând cruste gălbui care nu lasă urme. Din fr. **impétigo**.

IMPETUOZITATE s.f. Însușirea de a fi impetuos. Din fr. **impétuosité**.

IMPIETA, *impietez*, vb. I. Intrans. A interveni în treburile altuia, nesocotindu-i drepturile; a leza. Din fr. **empiéter**.

IMPLANT, *implanturi*, s.n. (Med.) Organ sau țesut care se plantează. Din fr. **implant**.

IMPLANTA, *implantez*, vb. I. Trans. A introduce pe cale chirurgicală și în scop terapeutic, în țesutul subcutanat sau în mușchi, un medicament sau un țesut străin care se resoarbe treptat. ♦ A stabili, a fixa, a așeza. Din fr. **implanter**.

IMPLANTATIE s.f. Acțiunea de a implanta și rezultatul ei; implantare. Din fr. **implantation**.

IMPLANTOLOGIE s.f. Disciplină medicală care studiază implanturile și transplanturile de organe în chirurgia generală, stomatologie etc. Din fr. **implantologie**.

IMPLORAȚIE, *implorații*, s.f. (Rar) Acțiunea de a implora și rezultatul ei; implorare, rugămintă, cerere stăruitoare, fierbinte, desperată. [Var.: **implorațiune** s.f.] Din fr. **imploration**.

IMPLORATOR, -*OARE*, *imploratori*, -*oare*, adj. Care imploră; care exprimă implorarea. Din fr. **implorateur**.

IMPLOZIE, *implozii*, s.f. 1. Fenomen opus exploziei, care constă în pătrunderea rapidă a aerului într-un spațiu închis, fără aer, când pereții acestuia sunt distruși. 2. (Lingv.) Prima fază a articulării unei consoane

oclusive, care constă în închiderea totală a organului fonator. Din fr. **implosion**.

IMPLOZIV, -*Ă*, *implozivi*, -*e*, adj. (Lingv.) Care se referă la implozie, relativ la implozie, articulat prin implozie. *Consoană implozivă*. Din fr. **implosif**.

IMPOLITEȚE, *impoliteți*, s.f. Lipsă de politețe; faptă, atitudine sau comportare nepoliticoasă; necuviință, mojie, bădăranie. [Var.: **impoliteță** s.f.] Din fr. **impolitesse**.

IMPONDERABIL, -*Ă*, *imponderabili*, -*e*, adj. Care nu are greutate; care se află în stare de imponderabilitate. ♦ Fig. Imperceptibil; subtil, insesizabil. Din fr. **impondérable**.

IMPONDERABILITATE s.f. Caracterul sau starea unui corp a cărui greutate se reduce datorită ieșirii sale din câmpul gravitației terestre sau se anulează datorită intervenției unei forțe de sens contrar. Din fr. **impondérabilité**.

IMPOPULAR, -*Ă*, *impopulari*, -*e*, adj. (Rar) Care nu se bucură de simpatia, de aprobarea poporului; nepopular. Din fr. **impopulaire**.

IMPOPULARITATE s.f. (Rar) Lipsă de popularitate a cuiva sau a ceva; nepopularitate. Din fr. **impopularité**.

IMPORTA¹, *impórt*, vb. I. Trans. A aduce în țara proprie mărfuri străine prin cumpărare sau prin schimb. ♦ Fig. A prelua obiceiuri, mode etc. străine. Din fr. **importer**.

IMPORT, *importuri*, s.n. Totalitatea operațiilor cu caracter comercial prin care se introduc într-o țară mărfuri produse și cumpărate din alte țări. ♦ Loc. adj. *De import* = a) care este importat; b) fig. străin de realitățile locale. ♦ (Concr.) Totalitatea mărfurilor importate de o țară. Din **importa**¹ (derivat regresiv). Cf. germ. **Import**.

IMPORTARE, *importări*, s.f. Acțiunea de a importa¹. V. **importa**¹.

IMPORTAT, -*Ă*, *importați*, -*te*, adj. (Despre mărfuri) Adus în propria țară prin cumpărare sau prin schimb. V. **importa**¹.

IMPORTA², pers. 3 *impórtă*, vb. I. Trans. și intrans. A prezenta importanță, interes pentru cineva. Din fr. **importer**.

IMPORTABIL, -*Ă*, *importabili*, -*e*, adj. Care poate fi importat; care este permis, admis să fie importat. Din fr. **importable**.

IMPORTANT, -*Ă*, *importanți*, -*te*, adj. Care are însemnătate, valoare; însemnat. ♦ (Despre persoane) De văză; remarcabil, ilustru. ♦ (Ir.) Care se crede om de seamă;

plin de aroganță, îngâmfat. Din fr. **important**.

NEIMPORTANT, -Ă, *neimportanti*, -te, adj. Lipsit de importanță (ca mărime, cantitate, valoare); neînsemnat. **Ne-** + **important**.

IMPORTANȚĂ s.f. Faptul de a fi important, caracterul unui lucru important; însemnătate; semnificație. ♦ Loc. adv. *Cu importanță* = cu convingerea (nejustificată) că spune sau face ceva important; cu înfumurare. ♦ Expr. *A-și da importanță* = a se îngâmfă, a se crede om de seamă, superior. *Plin de importanță* = înfumurat, îngâmfat, încrezut. Din fr. **importance**.

IMPORTAȚIUNE, *importațiuni*, s.f. (Înv.) Lucru, bun importat. Din fr. **importation**.

IMPOZABIL, -Ă, *impozabili*, -e, adj. Care poate fi sau care este supus la plata unui impozit. Din fr. **imposable**.

NEIMPOZABIL, -Ă, *neimpozabili*, -e, adj. Care este scutit de impozite. **Ne-** + **impozabil**.

IMPOZANT, -Ă, *impozanți*, -te, adj. Care impune respect sau admirație prin înfățișare, ținută, comportare; impunător, mândru. Din fr. **imposant**.

IMPRACTICABIL, -Ă, *impracticabili*, -e, adj. 1. (Despre drumuri) Pe care nu se poate circula; stricat, desfundat. 2. Care nu poate fi pus în practică, care nu se poate aplica. Din fr. **impracticable** (după *practică*).

IMPRACTICABILITATE s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este impracticabil. Din fr. **impracticabilité**.

IMPRECIS, -Ă, *imprecisi*, -se, adj. Care este lipsit de precizie; vag, nesigur, neprecis. Din fr. **imprécis**.

IMPRECIZIE, *imprecizii*, s.f. Lipsă de precizie. Din fr. **imprécision**.

IMPREGNABIL, -Ă, *impregnabili*, -e, adj. Care poate fi impregnat. Din fr. **imprégnable**.

IMPREGNABILITATE s.f. Calitatea de a fi impregnat. Din fr. **imprégnabilité**.

IMPREGNAȚIE, *impreгнаții*, s.f. (Geol.) Distribuție neregulată a unor substanțe minerale în masa rocilor. Din fr. **imprégnation**.

IMPRESCRIPTIBIL, -Ă, *imprescriptibili*, -e, adj. Care nu se prescrie, care rămâne valabil totdeauna. Din fr. **imprescriptible**.

IMPRESCRIPTIBILITATE s.f. Însușirea de a fi imprescriptibil. Din fr. **imprescriptibilité**.

IMPRESIONA, *impresionez*, vb. I. Tranz. 1. A produce o impresie puternică asupra cuiva; a emoționa, a mișca. 2. (Despre

lumină) A acționa asupra substanței sensibile de pe o placă, de pe un film sau de pe o hârtie fotografică, dând naștere unui proces chimic datorită căruia se înregistrează o imagine. Din fr. **impressionner**.

IMPRESIONARE, *impresionări*, s.f. Acțiunea de a *impresiona* și rezultatul ei. V. **impresiona**.

IMPRESIONAT, -Ă, *impresionați*, -te, adj. 1. Mișcat, emoționat. 2. (Despre materiale fotografice) Care a suferit schimbări chimice sub acțiunea luminii. V. **impresiona**.

IMPRESIONABIL, -Ă, *impresionabili*, -e, adj. Care poate fi ușor impresionat; (despre oameni) sensibil, emotiv. Din fr. **impressionnable**.

IMPRESIONABILITATE s.f. Însușirea de a fi impresionabil; sensibilitate, emotivitate. Din fr. **impressionnabilité**.

IMPRESIONANT, -Ă, *impresionanți*, -te, adj. (Adesea adverbial) Care produce o impresie puternică; emoționant, tulburător; uluitor. ♦ Impunător, impozant. Din fr. **impressionnant**.

IMPRESIONISM s.n. Mișcare artistică apărută în a doua jumătate a sec. XIX, caracterizată prin renunțarea la contururile precise, la detalii, la clarobscur spre a reda cât mai sugestiv lumina (în pictură), prin modelarea fragmentară a suprafețelor (în sculptură), printr-o mare libertate a formelor, lărgirea cadrului tonal și subiectivitatea coloritului (în muzică), prin tendința de a reda impresii fugitive, și cele mai intime nuanțe personale (în literatură). Din fr. **impressionnisme**.

IMPRESIONIST, -Ă, *impresioniști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține impresionismului, privitor la impresionism. 2. S.m. și f. Adept al impresionismului; creator care aparține impresionismului. Din fr. **impressionniste**.

IMPREVIZIBIL, -Ă, *imprevizibili*, -e, adj. Care nu poate fi prevăzut. Din fr. **imprévisible**.

IMPREVIZIBILITATE s.f. Caracterul a ceea ce este imprevizibil. Din fr. **imprévisibilité**.

IMPRIMA, *imprim*, vb. I. Tranz. 1. A face, a lăsa urme prin apăsare, deformare etc.; a întipări. ♦ A înregistra sunete pe o bandă, pe un disc etc. 2. A tipări. ♦ A aplica, a fixa pe o țesătură desene colorate. 3. Fig. A comunica; a transmite. ♦ A impune, a determina. Din fr. **imprimer**.

IMPRIMARE, *imprimări*, s.f. Acțiunea de a *imprima* și rezultatul ei. V. *imprima*.

TELEIMPRIMARE, *teleimprimări*, s.f. Transmitere la distanță a unui text, prin intermediul teleimprimatorului. - **Tele-** + **imprimare**.

MICROIMPRIMARE, *microimprimări*, s.f. Înregistrare a undelor acustice pe plăci microson. **Micro** + **imprimare**. (fr. *micro-* + fr. *imprimer*)

IMPRIMAT, -**Ă**, *imprimați*, -*te*, adj., s.n. 1. Adj. Care este tipărit. ♦ (Despre țesături) Pe care sunt aplicate, fixate desene colorate. 2. S.n. Formular-tip folosit în întreprinderi și în instituții pentru întocmirea de acte oficiale; publicație cu caracter administrativ (adresă, registru etc.) folosită în întreprinderi și instituții. 3. S.n. (La pl.) Publicații tipărite; tipărituri. V. *imprima*. Cf. fr. *i m p r i m é*.

TELEIMPRIMA, *teleimprim*, vb. I. Tranz. A efectua o teleimprimare. **Tele-** + **imprima**.

IMPRIMABIL, -**Ă**, *imprimabili*, -*e*, adj. De imprimat; care se poate imprima. Din fr. *imprimable*.

IMPRIMANTĂ, *imprimante*, s.f. (Inform.) Dispozitiv periferic prin intermediul căruia sunt extrase datele din calculatoare prin înscrierea automată a caracterelor alfanumerice sau grafice pe hârtie. Din fr. *imprimante*.

IMPRIMERIE, *imprimerii*, s.f. Tipografie. ♦ Atelier, secție dintr-o întreprindere textilă în care se imprimă țesături. Din fr. *imprimerie*.

IMPRIMEU, *imprimeuri*, s.n. Țesătură imprimată cu modele colorate. ♦ Desen imprimat pe o țesătură. Din fr. *imprimé*.

IMPRIMEU, *imprimeuri*, s.n. Țesătură imprimată cu modele colorate. ♦ Desen imprimat pe o țesătură. Din fr. *imprimé*.

IMPROBABIL, -**Ă**, *improbabili*, -*e*, adj. Care nu se poate proba, care nu poate fi dovedit, care nu este sigur. ♦ Care are puține șanse de a se produce, puțin probabil; incert, nesigur. Din fr. *improbable*.

IMPROBABILITATE, *improbabilități*, s.f. Caracterul a ceea ce este improbabil. Din fr. *improbabilité*.

IMPROBANT, -**Ă**, *improbanti*, -*te*, adj. (Rar) Care nu probează ceva, care nu are valoare de probă; incert, nesigur. Din fr. *improbant*.

IMPROBITATE, *improbități*, s.f. (Livr.) Lipsă de probitate. Din fr. *improbité*.

IMPROMPTU, *impromptuuri*, s.n. Compoziție muzicală instrumentală cu caracter de improvizație și de obicei lirică, agitată. Din fr. *impromptu*.

IMPROVIZAȚIE, *improvizații*, s.f. Faptul de a improviza; (concr.) ceea ce se improvizează. ♦ Piesă muzicală improvizată. ♦ Lucru făcut la repezeală, la moment. Din fr. *improvisation*.

IMPROVIZATOR, -**OARE**, *improvizatori*, -*oare*, adj. (Adesea substantivat) Care improvizează; care are însușirea de a improviza. Din fr. *improvisateur*.

IMPROVIZATORIC, -**Ă**, *improvizatorici*, -*ce*, adj. (Rar) Care ține de improvizație. **Improvizator** + suf. -*ic*.

IMPUDICITATE s.f. Lipsă de pudoare, de rușine; atitudine, faptă, vorbă lipsită de rușine; nerușinare; impudoare. Din fr. *impudicité*.

IMPUDOARE s.f. Lipsă de pudoare, de rușine; atitudine, faptă, vorbă lipsită de rușine; nerușinare, impudicitate. Din fr. *impudeur*.

IMPULSIV, -**Ă**, *impulsivi*, -*e*, adj. Care este înclinat să acționeze sub influența primului impuls; violent, nestăpânit, nestăvilit. Din fr. *impulsif*.

IMPULSIVITATE s.f. Insușirea de a fi impulsiv; nestăpânire, violență. Din fr. *impulsivité*.

IMPULSOR, *impulsoare*, s.n. (Tehn.) Rotor de pompă centrifugă. Din fr. *impulseur*.

IMPUTABIL, -**Ă**, *imputabili*, -*e*, adj. Care poate fi imputat cuiva. Din fr. *imputable*.

IMPUTABILITATE s.f. (Jur.) Situație în care se găsește o persoană căreia i se atribuie săvârșirea cu intenție a unei fapte pedepsite de legea penală. Din fr. *imputabilité*.

IMPUTABILITATE s.f. (Jur.) Situație în care se găsește o persoană căreia i se atribuie săvârșirea cu intenție a unei fapte pedepsite de legea penală. Din fr. *imputabilité*.

IMPUTRESCIBIL, -**Ă**, *imputrescibili*, -*e*, adj. (Tehn.; despre materiale) Care nu putrezește. Din fr. *imputrescible*.

IMPUTRESCIBILIZA, *imputrescibilizez*, vb. I. Tranz. A trata materiale textile cu substanțe de protecție împotriva microorganismelor care pot produce degradări biochimice

atât fibrelor textile naturale, cât și celor artificiale. **Imputrescibil** + suf. *-iza*.

IMPUTRESCIBILIZARE, *imputrescibilizări*, s.f. Acțiunea de a *imputrescibiliza* și rezultatul ei. V. **imputrescibiliza**.

IMPUTRESCIBILIZAT, *-Ă*, *imputrescibilizați*, *-te*, adj. (Despre materiale textile) Care au fost tratate cu substanțe de protecție împotriva microorganismelor. V. **imputrescibiliza**.

IMPUTRESCIBILITATE s.f. (Tehn.) Calitatea unui material de a fi imputrescibil. Din fr. **imputrescibilité**.

IMUABIL, *-Ă*, *imuabili*, *-e*, adj. Care rămâne veșnic același, care nu se schimbă; permanent, constant, imutabil. Din fr. **imuable**.

IMUABILITATE s.f. Calitatea a ceea ce este imuabil; permanență, fixitate, imutabilitate. Din fr. **immuabilité**.

IMUNDICITATE s.f. (Livr.; adesea fig.) Murdărie foarte mare; imundicie. Din fr. **immondicité**.

IMUNDIȚIE s.f. (Livr.; adesea fig.) Murdărie foarte mare; imunditate. Din it. **immondizia**.

IMUNITAR, *-Ă*, *imunitari*, *-e*, adj. (Biol.) Cu caracter de imunitate. Din fr. **immunitaire**.

IMUNIZA, *imunizez*, vb. I. Tranz. și refl. A face sau a deveni imun în urma unui tratament sau prin faptul că a avut în trecut aceeași boală la care este expus în prezent. Din fr. **immuniser**.

IMUNIZARE, *imunizări*, s.f. Acțiunea de a (*se*) *imuniza* și rezultatul ei. V. **imuniza**.

IMUNIZAT, *-Ă*, *imunizați*, *-te*, adj. Care a devenit imun. V. **imuniza**.

IMUNIZANT, *-Ă*, *imunizanți*, *-te*, adj. Care imunizează. Din fr. **immunisant**.

IMUNODEPRESIV, *-Ă*, *imunodepresivi*, *-e*, adj. (Med.; despre substanțe, tratamente etc.) Care inhibă procesele imunogenetice; imunosupresiv. Din fr. **immunodépressif**.

IMUNOGEN, *-Ă*, *imunogeni*, *-e*, adj. (Biol.; despre substanțe) Care are proprietatea de a da imunitate (1). Din fr. **immunogène**.

IMUNOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care se ocupă cu studiul imunității (1). Din fr. **immunologie**.

IMUNOTERAPIE s.f. Metodă de tratament care constă în administrarea de seruri și vaccinuri care conțin anticorpi specifici bolii respective. Din fr. **immunothérapie**.

IMUNOTRANSFUZIE, *imunotransfuzii*, s.f. (Med.) Transfuzie de sânge recoltat de la donatori vaccinați în prealabil contra unor boli infecțioase. Din fr. **immunotransfusion**.

INABILITATE s.f. (Livr.) Lipsă de abilitate; stângăcie. Din fr. **inhabilité**.

INABORDABIL, *-Ă*, *inabordabili*, *-e*, adj. (Livr.) Care nu poate fi abordat; inaccesibil, neabordabil. Din fr. **inabordable**.

INACCEPTABIL, *-Ă*, *inacceptabili*, *-e*, adj. Care nu poate fi acceptat, admis; neacceptabil. Din fr. **inacceptable**.

INACCEPTARE s.f. Refuz de a accepta; neacceptare, respingere. După fr. **inacceptation**.

INACCESIBILITATE s.f. Însușirea sau starea de a fi inaccesibil. Din fr. **inaccessibilité**.

INACOMODABIL, *-Ă*, *inacomodabili*, *-e*, adj. Care nu se poate acomoda cu o situație, cu o persoană etc.; inadaptabil. Din fr. **inaccommodable**.

INACORDABIL, *-Ă*, *inacordabili*, *-e*, adj. Care nu se poate acorda sau atribui. Din fr. **inaccordable**.

INACȚIUNE, *inacțiuni*, s.f. (Rar) Lipsă a oricărei acțiuni. Din fr. **inaction**.

INACTIV, *-Ă*, *inactivi*, *-e*, adj. 1. Care nu activează, care este fără activitate; care nu face nimic; pasiv. 2. (Chim.; despre substanțe, elemente) Care nu reacționează. Din fr. **inactif**.

INACTIVA, *inactivez*, vb. I. Tranz. 1. A face să devină inactiv; a anihila, a suprima. 2. (Chim.) A face să nu reacționeze; a neutraliza. Din fr. **inactiver**.

INACTIVARE, *inactivări*, s.f. Acțiunea de a *inactiva* și rezultatul ei. V. **inactiva**.

INACTUALITATE s.f. Lipsă de actualitate; însușirea sau starea de a fi inactual. Din fr. **inactualité**.

INACUZABIL, *-Ă*, *inacuzabili*, *-e*, adj. Care nu poate fi acuzat; nevinovat. Din fr. **inaccusable**.

INADAPTABIL, *-Ă*, *inadaptabili*, *-e*, adj. Care nu se poate deprinde, acomoda cu o situație nouă; inacomodabil. Din fr. **inadaptable**.

INADAPTABILITATE s.f. Faptul de a fi inadaptabil; neadaptabilitate. Din fr. **inadaptabilité**.

INADAPTARE, *inadaptări*, s.f. Neputință de adaptare; neadaptare. După fr. **inadaptation**.

INADAPTAT, *-Ă*, *inadaptați*, *-te*, adj. Care nu s-a adaptat; neadaptat. Din fr. **inadapté**.

INADECVARE s.f. Lipsă de adecvare; nepotrivire. După fr. **inadéquation**.

INADECVAT, -Ă, *inadecvați, -te*, adj. Care nu corespunde, nu este potrivit; nepotrivit, neadecvat. Din fr. **inadéquat**.

INADERENT, -Ă, *inaderenți, -te*, adj. (Livr.) Care nu aderă; neaderent. Din fr. **inadhérent**.

INADMISIBIL, -Ă, *inadmisibili, -e*, adj. Care nu poate fi admis, primit, acceptat; neadmisibil. Din fr. **inadmissible**.

INADMISIBILITATE s.f. Caracterul a ceea ce este inadmisibil. Din fr. **inadmissibilité**.

INADVERTENT, -Ă, *inadvertenți, -te*, adj. Lipsit de atenție; neatent, distrat. ♦ Care nu se potrivește, nu corespunde; greșit. Din fr. **inadvertant**.

INADVERTENȚĂ, *inadvertențe*, s.f. Lipsă de atenție; (concr.) greșeală făcută din neatenție. ♦ Nepotrivire, neconcordanță. Din fr. **inadvertance**.

INALIENABIL, -Ă, *inalienabili, -e*, adj. (Despre drepturi, bunuri) Care, potrivit legii sau voinței părților, nu poate fi înstrăinat. Din fr. **inaliénable**.

INALIENABILITATE s.f. Calitate a unui drept sau a unui bun de a fi inalienabil. Din fr. **inaliénabilité**.

INALIENARE, *inalienări*, s.f. (Jur.) Situația, starea a ceea ce este inalienabil, imposibilitate de alienare. Din fr. **inaliénation**.

INALTERABIL, -Ă, *inalterabili, -e*, adj. (Adesea fig.) Care nu se alterează, nu se strică; nealterabil. Din fr. **inaltérable**.

INALTERABILITATE s.f. Calitate de a fi inalterabil. Din fr. **inaltérabilité**.

INAMOVIBIL, -Ă, *inamovibili, -e*, adj. Care nu poate fi transferat, înlocuit sau destituit din funcție. ♦ (Despre o funcție) Din care nu poate fi destituit cineva. Din fr. **inamovable**.

INAMOVIBILITATE s.f. Faptul, calitatea sau dreptul de a fi inamovibil. Din fr. **inamovibilité**.

INANALIZABIL, -Ă, *inalizabili, -e*, adj. Care nu poate fi analizat; neanalizabil. Din fr. **inalysable**.

INANITATE s.f. (Rar) Deșertăciune, vanitate, zădărnicie. Din fr. **inanité**.

INAPETENȚĂ s.f. Lipsă de poftă de mâncare, întâlnită în multe boli febrile, digestive, cronice etc.; anorexie. Din fr. **inappétence**.

INAPLICABIL, -Ă, *inaplicabili, -e*, adj. Care nu poate fi pus în practică; neaplicabil. Din fr. **inapplicable**.

INAPLICABILITATE s.f. Imposibilitate de a fi pus în practică; neaplicabilitate. Din fr. **inapplicabilité**.

INAPRECIABIL, -Ă, *inapreciabili, -e*, adj. (Livr.) Care, datorită calităților deosebite, nu poate fi prețuit, evaluat; inestimabil. Din fr. **inappréciable**.

INAPT, -Ă, *inapți, -te*, adj. Nepotrivit pentru o anumită sarcină, slujbă etc.; lipsit de putere, de forță (fizică) de a face ceva. Din fr. **inapte**.

INAPTITUDINE s.f. (Livr.) Lipsă de aptitudine; nepricepere. Din fr. **inaptitude**.

INARMONIE s.f. (Rar) Lipsă de armonie. Din fr. **inharmonie**.

INARTICULABIL, -Ă, *inarticulabili, -e*, adj. Care nu poate fi articulat; care nu poate fi exprimat clar, ușor. Din fr. **inarticulable**.

INASORTABIL, -Ă, *inasortabili, -e*, adj. Care nu poate fi asortat (la culoare, mărime etc.) Din fr. **ina sortable**.

INAUDIBIL, -Ă, *inaudibili, -e*, adj. Care nu se poate auzi (ușor); *p. ext.* imperceptibil. ♦ Care se aude cu mare dificultate. Din fr. **inaudible**.

INAUGURAL, -Ă, *inaugurali, -e*, adj. De inaugurare, privitor la o inaugurare. Din fr. **inaugural**.

INAUGURATOR, -OARE, *inauguratori, -oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care inaugurează o expoziție, un local etc. Din fr. **inaugurateur**.

INAUTENTIC, -Ă, *inautentici, -ce*, adj. Care nu este autentic; neautentic. Din fr. **inauthentique**.

INAUTENTICITATE s.f. Lipsă de autenticitate. Din fr. **inauthenticité**.

INAVUABIL, -Ă, *inavuabili, -e*, adj. (Livr.) Care nu poate fi mărturisit; *p. ext.* rușinos, nedemn. Din fr. **inavouable**.

INCALCULABIL, -Ă, *incalculabili, -e*, adj. Care nu poate fi calculat, apreciat (atât e de mare); necalculabil; imens, considerabil. Din fr. **incalculable**.

INCANDESCENȚĂ s.f. (Adesea fig.) Stare a unui corp care, datorită temperaturii ridicate, emite lumină (și radiații infraroșii). ♦ *Lampă cu incandescență* = lampă electrică în care lumina este produsă cu ajutorul încălzirii electrice a unui fir metalic la temperaturi înalte și într-un spațiu vid. Din fr. **incandescence**.

INCANTAȚIE, *incantații*, s.f. (Livr.) Formulă magică, cântată sau recitată (pentru a obține un efect supranatural). ♦ Fig. (Stare de) încântare; farmec, delectare. Din fr. **incantation**.

INCANTATORIU, -IE, *incantatorii*, adj. (Livr.) Cu caracter de incantație. Din fr. **incantatoire**.

INCAPABIL, -Ă, *incapabili*, -e, adj. (Adesea substantivat) Care nu este capabil să facă ceva; *p. ext.* nepriceput. ♦ Lipsit de capacitatea legală de a se bucura de anumite drepturi. Din fr. **incapable**.

INCAPACITATE s.f. Lipsă de capacitate, neputință de a face ceva; *p. ext.* nepricepere. ♦ Stare, situație a unei persoane care nu are capacitatea legală de a se bucura de anumite drepturi. Din fr. **incapacité**.

INCARCERĂȚIE s.f. 1. (Livr.) Încarcerare. 2. (Med.) Strangulare a unei hernii. Din fr. **incarcération**.

INCARNAȚIE, *incarnații*, s.f. Incarnare. Din fr. **incarnation**.

INCAS, -Ă, *incași*, -se, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care făcea parte dintr-un trib indian din America de Sud. 2. Adj. Care aparține incașilor (1), privitor la incași. [Var.: *inca* adj., *incaș*, -ă s.m. și f., adj.] Din fr. **incaș**, *inca*.

INCASABIL, -Ă, *incasabili*, -e, adj. Care nu se sparge (ușor). Din fr. **incassable**.

INCENDIA, *incendiez*, vb. I. Tranz. A da foc, a provoca un incendiu (cu scopul de a distruge). ♦ Fig. A atâta la război, la revoltă, a îndemna la acțiuni violente. Din fr. **incendier**.

INCENDIAT, -Ă, *incendiați*, -te, adj. Care a suferit un incendiu. V. **incendia**.

INCENDIATOR, -OARE, *incendiatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care provoacă un incendiu. ♦ Fig. Persoană care îndeamnă la acțiuni violente; instigator, provocator. **Incendia** + suf. -tor.

INCENDIERE, *incendieri*, s.f. Acțiunea de a *incendia* și rezultatul ei. V. **incendia**.

INCESIBIL, -Ă, *incesibili*, -e, adj. (Jur.; despre bunuri) Care nu poate fi cedat. Din fr. **incessible**.

INCESIBILITATE s.f. (Jur.) Calitate a unui bun de a fi incesibil. Din fr. **incessibilité**.

INCHIZITOR, *inchizitori*, s.m. Judecător din tribunalul ecleziastic al inchiziției. ♦ Fig. Anchetator aspru. Din fr. **inquisiteur**.

INCHIZITORIAL, -Ă, *inchizitoriali*, -e, adj. De inchiziție sau de inchiזור, privitor la inchiזורie sau la inchiזור. ♦ Fig. Foarte crud, foarte aspru. Din fr. **inquisitorial**.

INCIDENT, -Ă, *incidenți*, -te, s.n., adj. I. S.n. 1. Întâmplare neașteptată (neplăcută) care apare în desfășurarea unei acțiuni. ♦ *Incident de frontieră* = ciocnire armată între

forțele grănicerești a două state vecine. ♦ Greutate, dificultate. 2. Obiecție (secundară și neașteptată) ridicată în cursul unui proces de una dintre părți. II. Adj. 1. (Despre cuvinte sau propoziții) Care este intercalat între părțile unei propoziții sau fraze. 2. (Fiz.; în sintagma) *Rază incidentă* = rază de lumină care cade pe suprafața unui corp sau pe suprafața care separă două medii. Din fr. **incident**.

INCIDENTAL, -Ă, *incidentali*, -e, adj. (Adesea adverbial) Care intervine întâmplător; accidental. Din fr. **incidentel**.

INCIDENTĂ, *incidențe*, s.f. 1. Întâlnire a unor raze (sau a unor fascicule de raze) de lumină între ele sau cu o suprafață. ♦ *Punct de incidență* = punct în care o rază de lumină întâlnește un corp sau suprafața de separație a două medii. *Unghi de incidență* = unghi format de raza incidentă cu perpendiculara în punctul de incidență. 2. (Med.) Totalitatea cazurilor de îmbolnăvire provocate de o anumită boală infecțioasă pe o perioadă dată, raportată la populația totală. Din fr. **incidence**.

INCINTĂ, *incinte*, s.f. 1. Spațiu (mare) închis în interiorul unei construcții. 2. Suprafață de teren înconjurată din toate părțile de construcții, de amenajări. 3. (În sintagma) *Incintă acustică* = casetă de lemn de construcție specială în care sunt fixate unul sau mai multe difuzoare în scopul ameliorării caracteristicilor acustice ale acestora; boxă. Din fr. **enceinte**.

INCISIV¹, *incisivi*, s.m. (Și în sintagma *dinți incisivi*) Fiecare dintre dinții lați, cu rădăcinile neramificate, aflați în planul anterior al arcadelor dentare, sus și jos, și folosiți pentru tăierea alimentelor. Din fr. **incisive**.

INCISIV², -Ă, *incisivi*, -e, adj. Pătrunzător; tăios, mușcător. *Știl incisiv*. Din fr. **incisif**.

INCISIVITATE, *incisivițăți*, s.f. (Rar) Însușirea de a fi incisiv², pătrunzător, tăios, mușcător. **Incisiv** + suf. -itate.

INCITABIL, -Ă, *incitabili*, -e, adj. Care poate fi incitat. Din fr. **incitable**.

INCITABILITATE s.f. Stare de incitare; însușirea a ceea ce este incitabil. Din fr. **incitabilité**.

INCITANT, -Ă, *incitanți*, -te, adj. Care incită, incitator; (rar) incitativ. Din fr. **incitant**.

INCITATIV, -Ă, *incitativi*, -e, adj. (Rar) Incitant. Din fr. **incitatif**.

INCITATOR, -OARE, *incitatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Livr.) (Persoană) care incită; instigator. Din fr. **incitateur**.

INCIZA, *incizez*, vb. I. Tranz. A face o incizie; a ornamenta cu ajutorul inciziilor. Din fr. **inciser**.

INCIZARE, *incizări*, s.f. Acțiunea de a *inciza*; (concr.) incizie (3). V. **inciza**.

INCIZURA, *incizuri*, s.f. 1. (Anat.) Adâncitură pe suprafața unei structuri anatomică. 2. (Med.) Incizie (1). 3. (Tehn.) Crăpătură, creștătură. Din fr. **incisure**.

INCLEMENT, **-Ă**, *inclemenți*, *-te*, adj. (Livr.) Neiertător. Din fr. **inclément**.

INCLEMENTĂ s.f. (Livr.) Neîndurare. Din fr. **inclémence**.

INCLINOMETRIE s.f. Operație de măsurare și înregistrare a poziției în spațiu a unei găuri de sondă. Din fr. **inclinométrie**.

INCLUSIV adv. Împreună cu; și cu. ♦ Și cel din urmă (dintr-o serie de numere, de date etc.) Din fr. **inclusif**.

INCOAGULABIL, **-Ă**, *incoagulabili*, *-e*, adj. Care nu se coagulează sau nu poate fi coagulat. Din fr. **incoagulable**.

INCOAGULABILITATE s.f. (Med.) Lipsă de coagulare. Din fr. **incoagulabilité**.

INCOERCIBIL, **-Ă**, *incoercibili*, *-e*, adj. (Livr.) Care nu poate fi constrâns. ♦ (Fiz.) Care nu poate fi reținut, comprimat într-un recipient. Din fr. **incoercible**.

INCOERCIBILITATE s.f. (Livr.) Imposibilitatea de a constrânge, de a stăpâni. Din fr. **incoercibilité**.

INCOERENT, **-Ă**, *incoerenți*, *-te*, adj. (Despre oameni) Lipsit de logică în gândire, în manifestări; (despre manifestările oamenilor) lipsit de logică. [Var.: **incoherent**, **-ă** adj.] Din fr. **incohérent**.

INCOERENȚĂ, *incoerențe*, s.f. Lipsă de legătură logică (în gândire sau acțiune) [Var.: **incoherență** s.f.] Din fr. **incohérence**.

INCOGNOSCIBIL, **-Ă**, *incognoscibili*, *-e*, adj. (Filoz.) Care nu poate fi cunoscut de rațiunea omenească (deși se presupune că există în realitate). Din fr. **incognoscible**.

INCOGNOSCIBILITATE s.f. (Fil.) Însușirea sau starea de a fi incognoscibil. Din fr. **incognoscibilité**.

INCOLINISM, *incolinisme*, s.n. (Biol.) Formă de conviețuire a două organisme în care unul folosește gazda numai ca adăpost. Din fr. **incolinisme**.

INCOMBUSTIBIL, **-Ă**, *incombustibili*, *-e*, adj. (Despre corpuri) Care nu poate fi ars, care nu este combustibil; necombustibil. Din fr. **incombustible**.

INCOMBUSTIBILITATE s.f. Proprietate a unui corp de a fi incombustibil. Din fr. **incombustibilité**.

INCOMENSURABIL, **-Ă**, *incomensurabili*, *-e*, adj. 1. Care nu poate fi

măsurat; foarte mare, nemăsurat, nelimitat.

♦ Care nu poate fi evaluat, care este foarte valoros. 2. (Mat.; despre mărimi) Care nu au o unitate de măsură comună, care să se cuprindă de un număr întreg de ori în fiecare dintre ele. Din fr.

incommensurable.

INCOMENSURABILITATE s.f. 1. Însușirea de a fi incomensurabil (1) din cauza dimensiunilor foarte mari. ♦ Imposibilitate de evaluare din cauza valorii prea mari. 2. (Mat.) Caracteristică a unor mărimi de a fi incomensurabile (2). Din fr.

incommensurabilité.

INCOMESTIBIL, **-Ă**, *incomestibili*, *-e*, adj. Care nu este bun de mâncat; necomestibil. Din fr. **incomestible**.

INCOMODANT, **-Ă**, *incomodanți*, *-te*, adj. Supărător, jenant. Din fr.

incommodant.

INCOMODITATE s.f. Lipsă de comodatitate. ♦ Neplăcere, jenă. Din fr.

incommodité.

INCOMPATIBIL, **-Ă**, *incompatibili*, *-e*, adj. Care nu poate exista simultan cu altceva, care nu este compatibil cu altceva; necompatibil. ♦ (Despre funcții, profesioni etc.) Care se află în raport de incompatibilitate una față de alta. Din fr.

incompatible.

INCOMPATIBILITATE s.f. 1. Faptul de a fi incompatibil; nepotrivire, necompatibilitate. 2. Interzicere (prevăzută de lege) de a cumula două funcții, două atribuții care, prin caracterul lor, sunt contradictorii. 3. (Med.) Termen folosit de obicei în legătură cu transfuziile de sânge pentru a arăta o nepotrivire de grup sanguin. 4. (Mat.) Caracteristică a unui sistem de ecuații sau inecuații de a fi incompatibil. Din fr. **incompatibilité**.

INCOMPETENT, **-Ă**, *incompetenți*, *-te*, adj. Care nu este competent; care nu are dreptul sau căderea de a face ceva; incompetent. ♦ (Despre un organ de stat) Care nu are puterea legală de a judeca, cerceta sau rezolva o anumită problemă. Din fr. **incompétent**.

INCOMPETENT, **-Ă**, *incompetenți*, *-te*, adj. Care nu este competent; care nu are dreptul sau căderea de a face ceva; incompetent. ♦ (Despre un organ de stat) Care nu are puterea legală de a judeca, cerceta sau rezolva o anumită problemă. Din fr. **incompétent**.

INCOMPETENȚĂ, *incompetențe*, s.f. Lipsă de competență. [Var.: **incompetință** s.f.] Din fr. **incompétence**.

INCOMPLET, -Ă, *incompleți, -te*, adj. Care nu este complet, întreg; căruia îi lipsește una sau mai multe dintre părțile sale componente; cu lipsuri, necomplet. [Var.: **incomplect**, -ă adj.] Din fr. **incomplet**.

INCOMPREHENSIBIL, -Ă, *incomprehensibili, -e*, adj. Care nu este comprehensibil, care nu poate fi înțeles, cuprins cu mintea; de neînțeles. Din fr. **incompréhensible**.

INCOMPREHENSIBILITATE s.f. Lipsă de înțelegere; caracterul a ceea ce este incomprehensibil. Din fr.

incompréhensibilité.

INCOMPREHENSIV s.f. (Liv.) Incapacitate de a înțelege sau de a fi înțeles. Din fr. **incompréhension**.

INCOMPREHENSIV, -Ă, *incomprehensivi, -e*, adj. (Liv.) Care nu poate înțelege; neînțelegător. Din fr. **incompréhensif**.

INCOMPRESIBIL, -Ă, *incompresibili, -e*, adj. Care nu este compresibil, care nu se poate comprima; necompresibil. Din fr. **incompressible**.

INCOMPRESIBILITATE s.f. Însușirea unui corp de a fi incompresibil; necompresibilitate. Din fr.

incompressibilité.

INCOMUNICABIL, -Ă, *incomunicabili, -e*, adj. 1. Care nu trebuie sau nu poate fi comunicat; intranzisibil. 2. (Rar) Inexprimabil. Din fr. **incommunicable**.

INCOMUNICABILITATE s.f. Însușirea sau starea de a fi incomunicabil. Din fr. **incommunicabilité**.

INCOMUTABIL, -Ă, *incomutabili, -e*, adj. (Mat.) Care nu poate fi comutat. Din fr. **incommutable**.

INCOMUTABILITATE s.f. (Mat.) Însușirea de a fi incomutabil. Din fr. **incommutabilité**.

INCONCILIABIL, -Ă, *inconciliabili, -e*, adj. (Despre idei, concepții etc.) Care nu poate fi conciliat; de neîmpăcat, neconciliabil. Din fr. **inconciliable**.

INCONFORT s.n. Lipsă de confort. Din fr. **inconfort**.

INCONFORTABIL, -Ă, *inconfortabili, -e*, adj. Neconfortabil. Din fr. **inconfortable**.

INGELABIL, -Ă, *ingelabili, -e*, adj. Care nu poate fi congelat, care nu îngheață. Din fr. **ingelable**.

INCONSISTENT, -Ă, *inconsistenti, -te*, adj. Care este lipsit de consistență, de soliditate; neconsistent; fără tărie; slab, moale. Din fr. **inconsistent**.

INCONSISTENȚĂ s.f. Lipsă de consistență, de soliditate. Din fr. **inconsistance**.

INCONSTANT, -Ă, *inconstanți, -te*, adj. (Despre oameni și manifestările lor) Care nu este constant; schimbător, nestatornic, instabil, ușuratic. Din fr. **inconstant**.

INCONSTANȚĂ, *inconstanțe*, s.f. Lipsă de constanță; nestatornicie. Din fr. **inconstance**.

INCONSUMABIL, -Ă, *inconsumabili, -e*, adj. Care nu poate sau nu trebuie să fie consumat; de nemâncat, necomestibil. Din fr. **inconsumable**.

INCONȘTIENT, -Ă, *inconștienți, -te*, adj., s.n. I. Adj. 1. Care nu este conștient, care nu știe ce face, care și-a pierdut cunoștința (ca urmare a unei stări patologice). 2. (Adesea adverbial) Care nu are o atitudine conștientă față de realitatea înconjurătoare; fără minte, fără judecată. ♦ (Despre fenomene psihice) Care scapă conștiinței, de care omul nu-și dă seama; involuntar, automat, instinctiv. II. S.n. Activitate psihică a omului de care el nu-și dă seama, totalitate a fenomenelor psihice care scapă conștiinței. [Pr.: -ști-ent] Din fr. **inconscient** (după *conștient*).

INCONȘTIENTĂ s.f. 1. Lipsă sau pierdere a cunoștinței, care apare în diferite boli neuropsihice. 2. Lipsa unei atitudini conștiente, raționale față de realitatea înconjurătoare; stare sufletească în care omul nu-și dă seama de actele sale. Din fr. **inconscience** (după *inconștient*).

INCONTESTABIL, -Ă, *incontestabili, -e*, adj. Care nu poate fi contestat, care nu poate fi pus la îndoială; de netăgăduit, indiscutabil, sigur, necontestabil. ♦ (Adverbial) Fără îndoială, fără discuție, indiscutabil. Din fr. **incontestable**.

INCONTESTABILITATE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este incontestabil. Din fr. **incontestabilité**.

INCONTINENT, -Ă, *incontinenți, -te*, adj. (Rar) Care este lipsit de moderație, care este nereținut; violent. ♦ Desfrânat. ♦ Care suferă de incontinență. Din fr. **incontinent**.

INCONVENABIL, -Ă, *inconvenabili, -e*, adj. (Adesea adverbial) Care nu este convenabil; neconvenabil. Din fr. **inconvenable**.

INCONVERTIBIL, -Ă, *inconvertibili, -e*, adj. Care nu este convertibil; neconvertibil. Din fr. **inconvertible**.

INCORECT, -Ă, *incorecți, -te*, adj. 1. Care nu este corect; greșit, eronat, inexact, necorect. 2. Necinstit, neonest, înșelător. Din fr. **incorrect**.

INCORECTIUNE, *incorecțiuni*, s.f. (Înv.) Incorectitudine. Din fr. **incorection**.

INCORIGIBIL, -Ă, *incorigibili*, -e, adj. (Despre oameni și manifestările lor) Care nu poate fi îndreptat, corijat, care persistă în greșeli. Din fr. **incorrigible**.

INCORIGIBILITATE s.f. (Rare) Neputință de a se corija, de a se îndrepta; însușirea sau starea a ceea ce este incorigibil. Din fr. **incorrigibilité**.

INCREAT s.n. (Livr.) Ceea ce preexistă formei în care urmează să se constituie la un moment dat. ♦ Ceea ce este etern. Din fr. **incrée**.

INCREDULITATE s.f. (Rare) Însușirea de a nu fi credul; lipsă de încredere; neîncredere. Din fr. **incrédulité**.

INCRIMINA, *incriminez*, vb. I. Tranz. A acuza o persoană de săvârșirea unei crime; *p. gener.* a învinovăți, a acuza. [Var.: **încrimina** vb. I.] Din fr. **incriminer**.

INCRIMINABIL, -Ă, *incriminabili*, -e, adj. Care poate fi incriminat, acuzat. Din fr. **incriminable**.

INCRIMINARE, *incriminări*, s.f. Acțiunea de a *incrimina* și rezultatul ei; *p. gener.* învinuire. învinovățire, acuzație, incriminație. [Var.: **încriminare** s.f.] V. **incrimina**.

INCRIMINAT, -Ă, *incriminați*, -te, adj. Care este acuzat de crimă; care a dat naștere la o învinuire; care este pedepsit de lege; acuzat. ♦ (Substantivat) Persoană învinuită de o crimă. [Var.: **încriminat**, -ă adj.] V. **incrimina**.

INCRIMINAȚIE, *incriminații*, s.f. (Înv.) Incriminare. [Var.: **incriminațiune** s.f.] Din fr. **incrimination**.

INCRIMINATOR, -OARE, *incriminatori*, -oare, adj. (Rare) Care incriminează; acuzator. [Var.: **încriminator**, -oare adj.] **Incrimina** + suf. -tor.

INCUB s.m. Spirit rău despre care se crede că chinuiește oamenii (mai ales femeile) în timpul somnului. Din fr. **incube**.

INCUBA, *incubez*, vb. I. Tranz. (Med.) A infiltra un agent patogen în organism, pentru a urmări reacția organismului la acesta. Din fr. **incuber**.

INCUBARE, *incubări*, s.f. (Med.) Acțiunea de a *incuba* și rezultatul ei. V. **incuba**.

INCUBAT, -Ă, *incubați*, -te, adj. (Med.; despre organisme) În care a fost infiltrat un agent patogen, pentru a urmări reacția. V. **incuba**.

INCURABIL, -Ă, *incurabili*, -e, adj. (Despre boli) Care nu poate fi vindecat, fără leac; (despre ființe) care suferă de o boală

nevindecabilă, *p. ext.* de un defect moral ce nu (mai) poate fi vindecat. Din fr. **incurable**.

INCURABILITATE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este incurabil. Din fr. **incurabilité**.

INCURBA, *incurbez*, vb. I. Tranz. (Rare) A curba, a îndoi. Din fr. **incurver** (după *curba*).

INCUSĂ, *incuse*, adj., s.f. (Medalie, monedă veche) care are o față în relief, iar cealaltă scobită. Din fr. **incuse**.

IN-CVARTO adj. invar. (Despre formatul unei cărți sau al unei file dintr-o carte) În care coala de hârtie imprimată este îndoită în patru, formând patru foi sau opt pagini; (despre cărți, adesea substantivat) care are acest format. [Var.: **in-cuarto** adj. invar.] Din fr. **in-quarto**.

INDECIS, -Ă, *indeciși*, -se, adj. Care nu este decis, care stă la îndoială; nehotărât, șovăielnic, nedecis. Din fr. **indécis**.

INDECIZIE, *indecizii*, s.f. Lipsă de decizie; nehotărâre, șovăială. [Var.: **indeciziune** s.f.] Din fr. **indécision**.

INDEFINISABIL, -Ă, *indefinissabili*, -e, adj. (Rare) Nedefinibil. Din fr. **indéfinissable**.

INDEFORMABIL, -Ă, *indeformabili*, -e, adj. (Rare) Nedeformabil. Din fr. **indéformable**.

INDEFRIȘABIL, -Ă, *indefrișabili*, -e, adj. (Rare) Nedefrișabil. Din fr. **indéfrichable**.

INDEHISCENT, -Ă, *indehiscenți*, -te, adj. (Despre fructe) Care nu se deschide spontan la maturitate, spre a pune în libertate semințele. Din fr. **indéhiscen**.

INDEHISCENȚĂ s.f. Însușirea a fructelor indehiscente. Din fr. **indéhiscence**.

INDELEBILITATE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi indelebil. Din fr. **indélébilité**.

INDELICAT, -Ă, *indelicăți*, -te, adj. (Rare) Nedelicat. Din fr. **indélicat**.

INDELICATETE, *indelicateteți*, s.f. Lipsă de delicatete; vorbă, faptă, purtare jignitoare, grosolană; nedelicatete. [Var.: **indelicatetă** s.f.] Din fr. **indélicatesse**.

INDEMN, -Ă, *indemnii*, -e, adj. (Jur.) Care nu a suferit pagube, pierderi etc. Din fr. **indemne**.

INDEMNIZA, *indemnizez*, vb. I. Tranz. (Rare) A despăgubi (pe cineva) de cheltuieli. Din fr. **indemniser**.

INDEMNIZARE, *indemnizări*, s.f. (Rare) Indemnizație (1). [Var.: **îndemnizare** s.f.] V. **indemniza**.

INDEMNIZAȚIE, *indemnizații*, s.f. 1. Sumă de bani care se acordă cuiva în afara salariului, destinată să acopere cheltuielile

facute de un angajat în scopul îndeplinirii unei sarcini de serviciu; indemnizare. ♦ Despăgubire pentru un prejudiciu, pentru o pagubă suferită etc.; indemnitate. ♦ Contravaloarea în bani a unei plăți în natură. **2.** Care nu are caracter de salariu. [Var.: **îndemnizație** s.f.] Din fr. **indemnisation.**

INDEMONSTRABIL, -Ă, *indemonstrabili*, -e, adj. (Rar)

Nedemonstrabil. Din fr. **indémonstrable.**

INDEMONSTRABILITATE s.f. (Rar) Înșușirea a ceea ce este indemonstrabil. Din fr. **indémonstrabilité.**

INDENTAȚIE, *indentații*, s.f. (Geogr.) Adâncitură, creștătură (a coastei marine) cu aspect de mușcătură. Din fr. **indentation.**

INDEPENDENT, -Ă, *independenți*, -te, adj. Care nu depinde de cineva sau de ceva; (despre un popor, un stat) care se bucură de independență, liber, autonom. ♦ Loc. prep. *Independent de...* = fără a ține seamă de..., indiferent de... **2.** (Despre oameni și manifestările lor) Care se bazează pe puterile proprii, cu inițiativă personală. Din fr. **indépendant.**

INDEPENDENȚĂ s.f. **1.** Situație a unui stat sau a unui popor care se bucură de suveranitate națională; stare de neatârnamare și drept de a rezolva liber (cu respectarea drepturilor altor state și a principiilor dreptului internațional) problemele sale interne și externe, fără amestec din afară; autonomie. **2.** Situație a unei persoane care judecă lucrurile și acționează în mod independent, neinfluențată de alții. Din fr. **indépendance.**

INDESCRIFRABIL, -Ă, *indescrifrabili*, -e, adj. (Despre un text sau despre scrisul cuiva) Care nu se poate descifra; de neînțeles, nedescrifrabil, necitit, ilizibil. Din fr. **indéchiffrable.**

INDESCRIPTIBIL, -Ă, *indescriptibili*, -e, adj. Care nu poate fi descris sau exprimat în cuvinte, de nedescris. Din fr. **indescriptible.**

INDESTRUCTIBIL, -Ă, *indestructibili*, -e, adj. (Adesea fig.) Care nu poate fi distrus, dărâmat, nimicit; trainic, rezistent. Din fr. **indestructible.**

INDESTRUCTIBILITATE, *indestructibilități*, s.f. (Rar) Calitatea, caracterul de a fi indestructibil. Din fr. **indestructibilité.**

INDETERMINARE, *indeterminări*, s.f. Lipsă de determinare; nedeterminare. Din fr. **indétermination.**

INDEȘIRABIL, -Ă, *indeșirabili*, -e, adj. (Despre țesături, tricotate etc.) Care nu se

poate deșira (ușor); nedeșirabil. Din fr. **indéchirable.**

INDETERMINISM s.n. Concepție filozofică opusă determinismului, care afirmă că oamenii dispun de o libertate absolută a voinței. Din fr. **indéterminisme.**

INDETERMINIST, -Ă, *indeterminiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al indeterminismului. Din fr. **indéterministe.**

INDEXA, *indexez*, vb. I. Tranz. (Rar) **1.** A întocmi un index (**1**). **2.** A introduce un cuvânt, un autor etc. într-un index (**1**). **3.** (Economie) A corela variațiile unei valori cu valoarea elementului de referință. ♦ Spec. A corela salariile cu nivelul prețurilor. Din fr. **indexer.**

INDEXARE, *indexări*, s.f. Acțiunea de a *indexa* și rezultatul ei. V. **indexa.**

INDEXAT, -Ă, *indexați*, -te, adj. **1.** (Despre cuvinte, autori etc.) Care a fost introdus într-un index. **2.** (Despre salarii) Care a fost corelat cu nivelul creșterii prețurilor. V. **indexa.**

INDEZIRABIL, -Ă, *indezirabili*, -e, adj. Care nu este dorit; nedorit, neplăcut. Din fr. **indésirable.**

INDIAN¹ s.n. Țesătură de bumbac subțire și fină, albită, vopsită sau imprimată, din care se confecționează obiecte de lenjerie. [Var.: **indiană** s.f.] Din fr. **indienne.**

INDIAN², -Ă, *indieni*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Indiei sau este originară de acolo. ♦ (Impr.) Persoană care face parte din populația indigenă a Americii; amerindian. **2.** Adj. Care aparține Indiei sau populației ei, privitor la India sau la populația ei; indic. ♦ (Impr.) Care aparține populației indigene a Americii, privitor la această populație. ♦ (Substantivat, f.) Limba indiană. Din fr. **indien.**

INDIANISM s.n. Disciplină care se ocupă cu studiul limbilor vorbite în India. ♦ Idiotism propriu limbilor vorbite în India. Din fr. **indianisme.**

INDIANIST, -Ă, *indianiști*, -ste, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu studiul limbilor și civilizației din India. Din fr. **indianiste.**

INDICAN s.n. Substanță organică ce se găsește în indigo (**3**). Din fr. **indican.**

INDICANEMIE, *indicanemii*, s.f. (Med.) Prezență a indicanului în sânge; cantitate de indican prezentă în sânge. Din fr. **indicanémie.**

INDICANURIE, *indicanurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a indicanului în urină; cantitate de indican prezentă în urină. Din fr. **indicanurie.**

INDICATOR, -OARE, *indicatori, -oare*, adj., s.n., s.m. **1.** Adj. Care indică, care face cunoscut. **II.1.** S.n. Aparat, instrument, dispozitiv care servește la indicarea anumitor mărimi, fenomene, informații etc. ♦ *Indicator de pantă* = inclinometru. *Indicator de acord*; ochi magic. **2.** S.n. Semnal, simbol etc. care servește la indicarea direcției, distanței sau etapelor unui drum. **3.** S.m. Expresie numerică cu ajutorul căreia se caracterizează cantitativ un fenomen social-economic din punctul de vedere al compoziției, structurii, schimbării în timp, al legăturii reciproce cu alte fenomene etc. **4.** S.n. Text tipărit care servește ca îndrumător într-un anumit domeniu. *Indicator de prețuri*. **5.** S.m. Substanță cu ajutorul căreia se determină caracterul acid sau bazic al altei substanțe ori sfârșitul unei reacții chimice. Din fr. **indicateur**.

INDICIBIL, -Ă, *indicibili, -e*, adj. (Rar) Care nu se poate spune; inexprimabil, inefabil. Din fr. **indicible**.

INDIFERENTISM s.n. (Rar) Atitudine de nepăsare, de indiferență. Din fr. **indifférentisme**.

INDIGENAT, indigenerate, s.n. (Înv.) Dreptul de încetățenire într-un stat; naturalizare, împământenire. ♦ Calitatea a ceea ce este indigen. Din fr. **indigénat**.

INDIGO, indigouri, s.n., adj. invar. **1.** S.n. Una dintre culorile fundamentale ale spectrului luminii, cuprinsă între albastru și violet. **2.** Adj. Care are culoarea descrisă mai sus. **3.** S.n. Materie colorantă albastru-închis, extrasă din frunzele mai multor plante tropicale sau obținută sintetic din anilină sau din acid antranilic și folosită pentru vopsirea lânii și a bumbacului. **4.** S.n. Hârtie-carbon; plumbagină. [Var.: **indigou** s.n.] Din fr. **indigo**.

INDIGOTIER, indigotieri, s.m. Numele unor arbuști și subarbuști tropicali din frunzele cărora se extrage indigoul (**3**). Din fr. **indigotier**.

INDISCERNĂBIL, -Ă, *indiscernabili, -e*, adj. (Rar) Care nu se poate discerne de un lucru de același fel; care nu poate fi înfățișat precis. Din fr. **indiscernable**.

INDISCIPLINĂ s.f. Lipsă de disciplină; nesupunere; *p. ext.* dezordine. Din fr. **indiscipline**.

INDISCIPLINABIL, -Ă, *indisciplinabili, -e*, adj. (Rar) Care nu poate fi disciplinat. Din fr. **indisciplinable**.

INDISCIPLINAT, -Ă, *indisciplinați, -te*, adj. Nedisciplinat. Din fr. **indisciplinable**.

INDISCUTABIL, -Ă, *indiscutabili, -e*, adj. (Adesea adverbial) Care nu poate stârni obiecții; incontestabil, neîndoielnic, evident, sigur. Din fr. **indiscutable**.

INDISOLUBILITATE, indisolubilități, s.f. Calitatea de a fi indisolubil. Din fr. **indissolubilité**.

INDISPENSABIL, -Ă, *indispensabili, -e*, adj., s.m. pl. **1.** Adj. (Adesea adverbial) Care este absolut necesar, neapărat trebuincios. **2.** S.m. pl. Izmene. Din fr. **indispensable**.

INDISPENSABIL, -Ă, *indispensabili, -e*, adj., s.m. pl. **1.** Adj. (Adesea adverbial) Care este absolut necesar, neapărat trebuincios. **2.** S.m. pl. Izmene. Din fr. **indispensable**.

INDISPENSABILITATE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este indispensabil. Din fr. **indispensabilité**.

INDISPONIBIL, -Ă, *indisponibili, -e*, adj. Care nu poate fi disponibil, care nu poate fi folosit după voie, care nu este liber. ♦ (Jur.; despre un lucru sau despre un drept) De care nu se poate dispune. ♦ (Despre mașini) Care nu este în stare să funcționeze. Din fr. **indisponible**.

INDISPONIBILITATE, indisponibilități, s.f. Faptul de a fi indisponibil; situația unui lucru sau a unei ființe de care nu se poate dispune. Din fr. **indisponibilité**.

INDISPOZIȚIE, indispoziții, s.f. **1.** Lipsă de voie bună, de dispoziție; supărare, mâhnire (trecătoare). **2.** Stare a celui ușor bolnav; boală ușoară. [Var.: **indispozițiune** s.f.] Din fr. **indisposition**.

INDISPUNE, indispuin, vb. III. Tranz. și refl. A(-și) strica buna dispoziție; a (se) supăra, a (se) mâhni (în mod trecător), a (se) întrista. [Perf. s. *indispusei*, part. *indispus*] Din fr. **indisposer** (după *pune*).

INDISPUS, -Ă, *indispuși, -se*, adj. Care nu este bine dispus, care este supărat, mâhnit. ♦ Care nu se simte bine, care este ușor bolnav. ♦ (Fam.; despre femei) Care este în perioada de menstruație. V. **indispune**. Cf. fr. *indisposé*.

INDIU s.n. Element chimic, metal maleabil, alb-argintiu, care se găsește în cantități mici în blendă și care este folosit la acoperirea suprafețelor metalice, în unele aliaje etc. [Var.: **indium** s.n.] Din fr. **indium**.

INDIVIDUAL, -Ă, *individuali, -e*, adj. **1.** Care este propriu unui individ; personal, specific. ♦ Care privește sau aparține unui singur exemplar dintr-o categorie de lucruri sau de ființe. **2.** Care este executat de individ. *Muncă individuală*. ♦ (Adverbial)

În mod izolat, fiecare în parte, fiecare pentru sine. Din fr. **individuel**.

INDIVIDUALISM s.n. 1. Denumire generică pentru concepțiile etice care iau ca punct de plecare individul izolat, independent de societate. 2. Atitudine a celui care subordonează interesele obștești celor personale, care este preocupat exclusiv de propria persoană. Din fr. **individualisme**.

INDIVIDUALIST, -Ă, *individualiști*, -te, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care se izolează de interesele, de preocupările colective; (adept) al individualismului; *p. ext.* (om) egoist. 2. Adj. Care se referă la individualism, care aparține individualismului. Din fr. **individualiste**.

INDIVIDUALITATE, *individualități*, s.f. 1. Totalitatea particularităților specifice unui individ sau unei persoane, care deosebesc un individ de altul sau o persoană de alta. 2. Persoană cu însușiri morale sau intelectuale deosebite; personalitate. Din fr. **individualité**.

INDIVIDUALIZA, *individualizez*, vb. I. Tranz. A scoate în evidență trăsăturile specifice ale unei persoane, ale unui fapt, ale unei situații etc. ♦ A considera pe cineva sau ceva în mod individual, a-i da un caracter propriu, făcându-l să se deosebească de ceilalți. ♦ A determina un lucru prin caracterele sale individuale. Din fr. **individualiser**.

INDIVIDUALIZANT, -Ă, *individualizanți*, -te, adj. (Rare) Individualizator. **Individualiza** + suf. -ant.

INDIVIDUALIZARE, *individualizări*, s.f. Acțiunea de a individualiza și rezultatul ei. ♦ Adaptarea și aplicarea unei concepții, a unei legi etc. la cazuri particulare. ♦ Întruchipare a ideii artistice în imagini concrete, individuale; întruchipare a unei tendințe, a unei relații (sociale) etc. în figuri individuale tipice. V. **individualiza**.

INDIVIDUALIZAT, -Ă, *individualizați*, -te, adj. Care este conturat prin trăsături specifice. V. **individualiza**. Cf. fr. **individualisé**.

INDIVIDUALIZATOR, -OARE, *individualizatori*, -oare, adj. Care individualizează; (rar) individualizant. **Individualiza** + suf. -tor.

INDIVIZIBILITATE s.f. Faptul de a fi indivizibil; însușire a unui lucru de a fi

indivizibil; nedivizibilitate. Din fr. **indivisibilité**.

INDIVIZIUNE s.f. (Jur.) Drept de proprietate pe care două sau mai multe persoane îl au pe cote-părți, asupra unor bunuri privite ca o totalitate nedivizată. Din fr. **indivision**.

INDOCIL, -Ă, *indocili*, -e, adj. (Rare) Care nu este docil; nesupus, neînțelegător. Din fr. **indocile**.

INDOCILITATE s.f. (Rare) lipsă de docilitate, de supunere; neascultare, nesupunere. Din fr. **indocilitéé**.

INDO-EUROPEAN, -Ă, *indo-europeni*, -e, adj., s.m. pl. 1. Adj. (În sintagma) *Limbi indo-europene* (și substantivat, f. sg.) = familie de limbi reprezentând continuarea unei limbi neatestate în texte scrise, dar reconstituită, în esență, cu ajutorul metodei comparativ-istorice. 2. S.m. pl. Denumire dată unui grup de populații care trăiau prin mileniul III a Cr. în Asia Centrală, de unde au emigrat mai târziu spre vest și sud-vest. 3. Adj. Care aparține limbilor indo-europene sau populațiilor care vorbeau aceste limbi, privitor la aceste limbi. Din fr. **indoeuropéen**.

INDO-IRANIAN, -Ă, *indo-iranieni*, -e, adj. (În sintagma) *Limbi indo-iraniene* = grup de limbi al familiei indo-europene, din care face parte sanscrita, limba literară clasică a Indiei, precum și grupul iranian. Din fr. **indo-iranien**.

INDONEZIAN, -Ă, *indonezieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Indoneziei sau care este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Indoneziei sau populației ei, privitor la Indonezia sau la populația ei. ♦ (Substantivat, f.) Limba indoneziană. ♦ *Limbi indoneziene* = familie de limbi vorbite în sud-estul Asiei și în Malaiezia. Din fr. **indonésien**.

INDUCTANȚĂ, *inductanțe*, s.f. (Fiz.) Mărime caracteristică unui circuit electric sau unei perechi de circuite electrice alăturate, egală cu raportul dintre fluxul magnetic care străbate suprafața mărginită de conturul unuia dintre circuite și intensitatea curentului electric care produce acest flux; inductivitate. Din fr. **inductance**.

INDUCTIV, -Ă, *inductivi*, -e, adj. Care procedează prin inducție (1), care se bazează pe inducție. ♦ *Metodă inductivă* = metodă de cercetare care procedează prin ridicarea de la particular la general, prin urmărirea trecerii de la efect la cauză. Din fr. **inductif**.

INDUCTIVITATE, *inductivități*, s.f. (Fiz.) Inductanță. Din fr. **inductivité**.

INDUCTOMETRU, *inductometre*, s.n. (Elt.) Aparat pentru măsurarea curenților de inducție. Din fr. **inductomètre**.

INDUCTOR, **-OARE**, *inductori*, *-oare*, adj., s.n. **1.** Adj. (Despre procese fizice) Care produce sau influențează un alt proces, cu care evoluează concomitent. *Forță inductoare*. **2.** S.n. Organ al unei mașini electrice, al unui aparat electric etc. care produce fluxuri magnetice inductoare. **3.** S.n. Mic generator de curent alternativ, cu magneti permanenți, acționat manual și folosit în instalațiile telefonice pentru producerea semnalului de apel. Din fr. **inducteur**.

INDUPLICAT, **-Ă**, *induplicați*, *-te*, adj. (Despre frunze) Cu marginile îndoite înăuntru. Din fr. **indupliqué**.

INDURA, pers. **3.** *indurează*, vb. I. Refl. (Med.; despre țesuturi) A se întări. Din fr. **indurer**.

INDURAȚIE, *indurații*, s.f. (Med.) Proces patologic caracterizat prin creșterea consistenței unui țesut sau a unui organ. ♦ Bătătură. Din fr. **induration**.

INDUSTRIAL, **-Ă**, *industriali*, *-e*, adj. Care ține de industrie sau se bazează pe industrie, care este produs de (sau în) industrie; cu o industrie dezvoltată. ♦ *Chimie industrială* = ramură a chimiei care se ocupă cu aplicarea procedurilor chimice în tehnica fabricației. *Plante industriale* = grup de plante agricole cultivate în vederea prelucrării lor. Din fr. **industriel**.

AGROINDUSTRIAL, **-Ă**, *agroindustriali*, *-e*, adj. Referitor la producția agricolă industrializată. **Agro- + industrial** (după fr. *agroindustriel*). (fr. **agro-** + fr. **industriel**)

INDUSTRIALISM s.n. **1.** Orientare în gândirea economică care preconizează dezvoltarea industriei și ridicarea acesteia la nivelul de ramură principală a economiei. **2.** Teorie economică care acordă preponderență industriei în activitatea economică. Din fr. **industrialisme**.

INDUSTRIALIZA, *industrializez*, vb. I. Tranz. **1.** A dezvolta industria; a da unei țări un caracter industrial, a face să treacă la marea industrie mecanizată. ♦ A introduce tehnica mașinistă în locul tehnicii manuale; a mecaniza. **2.** A promova metode, procedee (tehnice, organizatorice) industriale în diverse ramuri. Din fr. **industrialiser**.

INDUSTRIALIZARE, *industrializări*, s.f. Acțiunea de a *industrializa* și

rezultatul ei; proces de transformare a unei țări agrare într-o țară industrială dezvoltată din punct de vedere economic prin crearea marii industrii mecanizate. ♦ Prelucrare industrială a unor materii prime, transformarea lor în produse industriale. ♦ Aplicarea unor metode, procedee (tehnice, organizatorice etc.) specific industriale în alte ramuri. V. **industrializa**.

SEMIINDUSTRIALIZARE, *semiindustrializări*, s.f. Acțiunea de a *semiindustrializa*. V. **semiindustrializa**. (fr., lat. **semi-** + fr. **industrialiser**.)

SEMIINDUSTRIALIZAT, **-Ă**, *semiindustrializați*, *-te*, adj. Care a fost parțial industrializat. V. **semiindustrializa**.

INECHITABIL, **-Ă**, *inechitabili*, *-e*, adj. (Adesea adverbial) Care nu este echitabil, neechitabil, nedrept, inic. Din fr. **inéquitable**.

INECHITATE, *inechități*, s.f. Nedreptate, înșușește, neechitate, inicvitate. Din fr. **iniquité** (după *echitate*).

INECUAȚIE, *inecuatii*, s.f. Inegalitate între două expresii algebrice, care este valabilă numai pentru anumite valori date variabilelor. Din fr. **inéquation**.

INEFABILITATE s.f. (Rar) Caracter inefabil. Din fr. **ineffabilité**.

INEFICACITATE, *ineficacități*, s.f. Faptul de a nu fi eficace, lipsă de eficacitate. Din fr. **inefficacité**.

INEGALABIL, **-Ă**, *inegalabili*, *-e*, adj. Care nu poate fi egalat, care nu poate fi comparat cu nimic, cu nimeni (prin calitățile pe care le posedă); neegalabil. Din fr. **inégalable**.

INEGALITATE, *inegalități*, s.f. **1.** Faptul de a fi inegal, lipsă de egalitate; neegalitate; disproporție; imparitate. **2.** Relație matematică între două mărimi sau expresii care arată că una este mai mare sau mai mică decât cealaltă; neegalitate. Din fr. **inégalité**.

INELEGANT, **-Ă**, *ineleganți*, *-te*, adj. (Rar) Care nu este elegant în vorbire, în purtare etc.; neelegant. Din fr. **inélégant**.

INELEGANȚĂ, *ineleganțe*, s.f. (Rar) Lipsă de eleganță, de finețe, de tact în vorbire, în purtare; vorbă sau comportare lipsită de finețe, de tact; neelegantă. Din fr. **inélégance**.

INELIGIBIL, **-Ă**, *ineligibili*, *-e*, adj. Care nu este eligibil, care nu are calitățile cerute de lege pentru a putea fi ales; neeligibil. Din fr. **inéligible**.

INELIGIBILITATE s.f. Stare a unei persoane ineligibile; neeligibilitate. Din fr. **inéligibilité**.

INELUCTABILITATE s.f. (Livr.) Faptul de a fi ineluctabil. Din fr. **inéluctabilité**.

INEPTIE, *ineptii*, s.f. Faptă sau vorbă prostească, stupidă; prostie, stupiditate, absurditate. Din fr. **ineptie**.

INEPUIZABIL, -Ă, *inepuizabili*, -e, adj. (Adesea fig.) Care nu poate fi epuizat, care nu se termină niciodată, neepuizabil; *p. ext.* extrem de abundent, de bogat. Din fr. **inépuisable**.

INERENȚĂ s.f. (Rar) Calitatea a ceea ce este inerent. Din fr. **inhérence**.

INERM, -Ă, *inermi*, -e, adj. (Despre plante) Lipsit de spini, de țepi. ♦ (Despre animale) Lipsit de ace, fără dinți ascuțiți. Din fr. **inermes**.

INERVA, pers. 3 *inervează*, vb. I. Tranz. (Despre nervi) A produce o stare de excitație a unui organ sau a unui țesut. Din fr. **innerver**.

INERVARE, *inervări*, s.f. Acțiunea de a *inerva* și rezultatul ei. ♦ Inervație. V. **inerva**.

INERVAȚIE, *inervății*, s.f. 1. Ansamblul formațiilor nervoase periferice, care constituie aparatul nervos al unui țesut sau al unui organ; inervare. 2. Activitate fiziologică caracteristică nervilor. Din fr. **innervation**.

INESENȚIAL, -Ă, *inesențiali*, -e, adj., s.n. (Rar) Neesențial. Din fr. **inessentiel**.

INESTETIC, -Ă, *inestetici*, -ce, adj. Care nu este estetic; neestetic, urât. Din fr. **inesthétique**.

INEVALUABIL, -Ă, *inevaluabili*, -e, adj. (Livr.) De neprețuit; inestimabil. Din fr. **inévaluable**.

INEVITABILITATE s.f. Faptul de a fi inevitabil. Din fr. **inévitabilité**.

INEXACT, -Ă, *inexacti*, -te, adj. (Adesea adverbial) Care nu este exact; neadevărat, neexact, greșit, incorect. ♦ (Despre oameni) Care nu este punctual. Din fr. **inexact**.

INEXCITABIL, -Ă, *inexcitabili*, -e, adj. (Rar) Neexcitabil. Din fr. **inexcitable**.

INEXCITABILITATE s.f. (Rar) Neexcitabilitate. Din fr. **inexcitabilité**.

INEXIGIBIL, -Ă, *inexigibili*, -e, adj. (Livr.) Care nu poate fi pretins. Din fr. **inexigible**.

INEXIGIBILITATE s.f. (Livr.) Însușirea a ceea ce este inexigibil. Din fr. **inexigibilité**.

INEXISTENT, -Ă, *inexistenți*, -te, adj. Care nu există; neexistent, nul (1). ♦ Fig. (Despre oameni) Care nu se face remarcă,

lipsit de importanță, de valoare; șters, neglijabil. Din fr. **inexistant**.

INEXISTENȚĂ s.f. Faptul de a nu exista; lipsă de existență; neexistență. Din fr. **inexistence**.

INEXORABILITATE s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este inexorabil. Din fr. **inexorabilité**.

INEXPERIMENTAT, -Ă, *inexperimentați*, -te, adj. (Despre persoane) Căruia îi lipsește experiența, nedeprins; care are experiență insuficientă, neexperimentat. ♦ Care nu a fost încă experimentat; neîncercat. Din fr. **inexpérimenté**.

INEXPLOATABIL, -Ă, *inexploatabili*, -e, adj. Care nu se poate exploata, neexploatabil. Din fr. **inexploitable**.

INEXPLORABIL, -Ă, *inexplorabili*, -e, adj. (Adesea fig.) Care nu poate fi explorat, cercetat, analizat; neexplorabil. Din fr. **inexplorable**.

INEXPLORAT, -Ă, *inexplorați*, -te, adj. (Adesea fig.) Care nu a fost explorat, cercetat, analizat; necercetat, neexplorat. Din fr. **inexploré**.

INEXPLOZIBIL, -Ă, *inexplozibili*, -e, adj. Care nu este explozibil, care nu poate face explozie; neexplozibil. Din fr. **inexplosible**.

INEXPRESIV, -Ă, *inexpresivi*, -e, adj. Care este lipsit de expresivitate; neexpresiv, șters. Din fr. **inexpressif**.

INEXPRIMABIL, -Ă, *inexprimabili*, -e, adj. Care nu poate fi redat prin cuvinte; de nespus; indicibil, neexprimabil, inefabil. Din fr. **inexprimable**.

INEXPUGNABILITATE s.f. (Rar) Însușirea sau starea a ceea ce este inexpugnabil. Din fr. **inexpugnabilité**.

INEXTENSIBIL, -Ă, *inextensibili*, -e, adj. Care nu se poate extinde; neextensibil. Din fr. **inextensible**.

INEXTENSIBILITATE s.f. (Rar) Calitate a ceea ce este inextensibil. Din fr. **inextensibilité**.

INEXTINGIBIL, -Ă, *inextingibili*, -e, adj. Care nu poate fi stins; care nu încetează. Din fr. **inextinguible** (după *stinge*).

INFAILIBIL, -Ă, *infaillibili*, -e, adj. Care nu poate greși, care nu se poate înșela; perfect, desăvârșit, fără cusur. Din fr. **infaillible**.

INFAILIBILITATE s.f. Faptul de a fi infailibil; natura, caracterul sau starea a ceea ce este infailibil. Din fr. **infaillibilité**.

INFANTILISM s.n. Anomalie în dezvoltarea corporală și psihică, caracterizată prin persistența, la vârsta adultă, a unor trăsături morfologice și

funcționale specifice copilăriei. Din fr. **infantilisme**.

INFATIGABIL, -Ă, *infatigabili*, -e, adj. (Livr.) Neobosit, zelos. Din fr. **infatigable**.

INFATUA, *infatuez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) înfumura, a (se) îngâmfă. Din fr. **infatuer**.

INFATUARE, *infatuări*, s.f. Acțiunea de a (se) *infatua*; îngâmfare, înfumurare. V. **infatua**.

INFATUAT, -A, *infatuați*, -te, adj. Plin de sine însuși, îngâmfat, înfumurat. Din fr. **infatué**. Cf. it. *infatuato*.

INFECTA, *infectez*, vb. I. 1. Refl. A contracta o infecție (1), a face o infecție, a se umple cu substanțe sau germeni vătămători. 2. Tranz. A transmite microbi, a răspândi substanțe vătămătoare etc.; a contamina. ♦ Fig. A corupe, a strica moralicește. Din fr. **infecter**.

INFECTARE, *infectări*, s.f. Acțiunea de a (se) *infecta* și rezultatul ei. V. **infecta**.

INFECTAT, -Ă, *infecțați*, -te, adj. Care prezintă infecție (1); care este contaminat cu substanțe sau germeni vătămători. V. **infecta**.

REINFECTA, *reinfectez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) infecta din nou (cu același agent patogen). **Re-** + **infecta** (după fr. *reinfecter*).

REINFECTARE, *reinfectări*, s.f. Acțiunea de a (se) *reinfecta*. V. **reinfecta**.

REINFECTAT, -Ă, *reinfectați*, -te, adj. Care este infectat din nou (cu același virus). V. **reinfecta**.

INFECTANT, -Ă, *infecțanți*, -te, adj. Care provoacă infecție; infecțios. Din fr. **infectant**.

INFECȚIE, *infecții*, s.f. 1. Proces rezultat din pătrunderea și dezvoltarea în organism a unor agenți patogeni (paraziți, microbi sau virusi) și din reacția țesuturilor la acest atac, manifestată prin inflamații, supurații, cangrene etc. 2. Miros urât, duhoare, putoare, miasmă. ♦ Fig. Contagiune morală. [Var.: **infecțiune** s.f.] Din fr. **infection**.

INFECȚIOS, -OASĂ, *infecțioși*, -oase, adj. (Despre boli) Provoacă o infecție; care se transmite de la o ființă la alta, care produce infecție; molipsitor, contagios, infectant. Din fr. **infectieux**.

ANTIINFECȚIOS, -OASĂ, *antiinfecțioși*, -oase, adj. Care este împotriva infecțiilor, care combate infecțiile. **Anti-** + **infecțios** (după fr. *antiinfectieux*). (fr. **anti-** + fr. **infectieux**)

INFECȚIOZITATE, *infecțiozități*, s.f. Capacitate a unui germen de a pătrunde într-un organism receptiv, de a se menține și înmulți în așa fel încât transmiterea de la organismul invadat la altul să se poată face cu ușurință. Din fr. **infectiosité**.

INFERA, *inferez*, vb. I. Intranz. (Rar) A trage o concluzie generală din mai multe fapte particulare. Din fr. **inférer**.

INFERENȚĂ, *inferențe*, s.f. Operație logică de trecere de la un enunț la altul și în care ultimul enunț este dedus din primul. Din fr. **inférence**.

INFERIORITATE, *inferiorități*, s.f. Faptul de a fi inferior; stare a ceea ce este inferior; slăbiciune, scădere, dezavantaj (în comparație cu altceva). Din fr. **infériorité**.

INFERTIL, -A, *infertili*, -e, adj. 1. (Rar) Nefertil. 2. (Med.) Steril, stérp. Din fr. **infertile**.

INFERTILITATE s.f. 1. (Rar) Însușirea sau starea a ceea ce este infertil (1). 2. (Med.) Imposibilitate a femeii de a concepe un făt viu sau viabil; (impr.) sterilitate. Din fr. **infertilité**.

INFESTA, pers. 3 *infestează*, vb. I. Tranz. A bântui, a pustii, a nimici; a invada. Din fr. **infester**.

INFESTARE, *infestări*, s.f. Acțiunea de a *infesta* și rezultatul ei. ♦ Infestație (1). V. **infesta**.

INFESTAȚIE, *infestații*, s.f. 1. Contaminare a unui organism cu paraziți vegetali sau animali, ducând la apariția unei stări patologice specifice; infestare. 2. Pătrundere a unor insecte dăunătoare în cereale și în produsele rezultate din prelucrarea acestora, provocând degradarea produselor. Din fr. **infestation**.

INFILTRA, *infiltrez*, vb. I. Refl. (Despre lichide, la pers.3) A pătrunde și a curge, a trece, a străbate, a se strecura treptat într-un mediu poros. ♦ Tranz. și refl. Fig. A pătrunde sau a face să pătrundă undeva, a (se) strecura pe nesimțite, neobservat. [Var.: **înfiltra** vb. I] Din fr. **infiltrer**.

INFILTRARE, *infiltrări*, s.f. Acțiunea de a (se) *infiltra* și rezultatul ei; infiltrație. [Var.: **înfiltrare** s.f.] V. **infiltra**

INFILTRAT, -Ă, *infiltrați*, -te, adj. 1. Care a pătruns undeva (neobservat). 2. (În sintagma) *Țesut infiltrat* = țesut în care s-au acumulat elemente celulare pentru a combat un agent vătămător (microbian). V. **infiltra**.

INFILTRAȚIE, *infiltrații*, s.f. 1. Infiltrare. ♦ Pătrundere a apei în roci sau în pământ sub influența gravitației, a forțelor capilare,

a presiunii hidrostatice, prin pori, găuri, crăpături etc. ♦ Pătrundere într-un mediu al unui fluid. ♦ Cantitate de apă provenită din precipitațiile atmosferice care pătrunde în pământ. **2.** Pătrundere și localizare a unui agent vătămător într-o celulă, într-un țesut sau într-un organ; boală provocată de acest agent. [Var.: **infiltrațiune**, **infiltrație** s.f.] Din fr. **infiltration**.

INFINITEZIMAL, -Ă, *infinitesimali*, -e, adj. **1.** Foarte mic, minuscul, infim. **2.** (Mat.; despre mărimi variabile) Care tinde către zero. ♦ *Calcul infinitesimal* = calcul care operează cu mărimi infinitesimale. Din fr. **infinitésimal**.

INFIRMABIL, -Ă, *infirmabili*, -e, adj. Care poate fi infirmat. Din fr. **infirmable**.

INFORMATIV, -Ă, *informativi*, -e, adj. (Jur.) Care anulează (o sentință). Din fr. **informatif**.

INFIRMERIE, *infirmerii*, s.f. Local sau încăpere unde se îngrijesc sau se examinează bolnavii și care funcționează pe lângă formații militare, internate etc. Din fr. **infirmerie**.

INFIRMIER, -Ă, *infirmerii*, -e, s.m. și f. Persoană calificată care îngrijește bolnavii la infirmerie. ♦ Persoană din personalul sanitar auxiliar care lucrează într-un spital, într-o policlinică, într-un dispensar. Din fr. **infirmier**.

INFIX, *infixe*, s.n. Element fonetic (de obicei consoană) care se înserează în rădăcina unui cuvânt și are o valoare morfologică. Din fr. **infixe**.

INFLAMABIL, -Ă, *inflamabili*, -e, adj. Care se aprinde ușor, care ia foc și arde repede. ♦ (Chim.) Care produce, la o temperatură relativ joasă, gaze sau vapori care împreună cu aerul atmosferic pot da un amestec de combustibil. Din fr. **inflammable**.

NEINFLAMABIL, -Ă, *neinflamabili*, -e, adj. Care nu se aprinde (ușor). **Ne-** + **inflamabil**.

INFLAMABILITATE s.f. Proprietate a unei substanțe, a unui corp de a fi inflamabil. Din fr. **inflammabilité**.

INFLAMATOR, -OARE, *inflamatori*, -oare, adj. Care se manifestă printr-o inflamație; care provoacă o inflamație. Din fr. **inflammatoire**.

ANTIINFLAMATOR, -OARE, *antiinflamatori*, -oare, adj., s.n. (Medicament, substanță) care împiedică inflamațiile. Din fr. **anti-inflammatoire**. (fr. **anti-** + fr. **inflammatoire**)

INFLAȚIE, *inflații*, s.f. Fenomen specific perioadelor de criză economică, constând în deprecierea banilor de hârtie aflați în circulație ca urmare fie a emiterii unei mase bănești peste nevoile reale ale circulației, fie a reducerii volumului producției și circulației mărfurilor, fapt care duce la scăderea puterii de cumpărare a banilor. [Var.: **inflațiune** s.f.] Din fr. **inflation**.

INFLAȚIONIST, -Ă, *inflaționiști*, -ste, adj. Care are caracter de inflație. Din fr. **inflationniste**.

ANTIINFLAȚIONIST, -Ă, *antiinflaționiști*, -ste, adj. Care previne și combate inflația. Din fr. **anti-inflationniste**. (fr. **anti-** + fr. **inflationniste**)

INFLEXIBILITATE s.f. Însușirea a ceea ce este inflexibil; neflexibilitate. ♦ Fig. Fermitate, tărie, intransigență. Din fr. **inflexibilité**.

INFLIGE, *inflig*, vb. III. Tranz. (Rar) A pedepsi. Din fr. **infliger**.

INFLORESCENȚĂ, *inflorescențe*, s.f. Ansamblu de flori dispuse pe un ax sau pe un complex de axe în diferite moduri, specifice diferitelor familii de plante cărora le aparține. ♦ Totalitate a florilor dispuse pe un lujer. Din fr. **inflorescence**.

INFLUENT, -Ă, *influenți*, -te, adj. Care are trecere, influență; puternic. Din fr. **influent**.

INFLUENȚĂ, *influențez*, vb. I. Tranz. și intranz. A exercita o influență asupra unei ființe sau a unui lucru; a înrăuri. ♦ Refl. recipr. *Două forțe care se influențează reciproc*. Din fr. **influencer**.

INFLUENȚĂ, *influențe*, s.f. **1.** Acțiune exercitată asupra unui lucru sau asupra unei ființe, putând duce la schimbarea lor; înrăurire. ♦ Spec. Acțiune pe care o persoană o exercită asupra alteia (deliberat, pentru a-i schimba caracterul, evoluția, sau involuntar, prin prestigiul, autoritatea, puterea de care se bucură). **2.** (Fiz.; în sintagma) *Electrizare prin influență* = separare a sarcinilor electrice și redistribuirea lor pe suprafața unui conductor, datorită acțiunii unui câmp electric; inducție electrostatică. [Var.: **influenție**, **influiță** s.f.] Din fr. **influence**.

INFLUENȚĂRE, *influențări*, s.f. Acțiunea de a influența și rezultatul ei. **V. influența**.

INFLUENȚABIL, -Ă, *influențabili*, -e, adj. Care poate fi influențat cu ușurință. Din fr. **influencable**.

INFLUX, *influxuri*, s.n. **1.** (Fiziol.; în sintagma) *Influx nervos* = propagare a unei excitații de-a lungul unei fibre nervoase. **2.**

(Fiz.) Numărul de particule (produse de acceleratoare) care trec prin unitatea de arie a unei suprafețe perpendiculare pe direcția de mișcare a particulelor. Din fr. **influx**.

INFORMATICĂ s.f. Știință care se ocupă cu studiul prelucrării informației (3) cu ajutorul sistemelor automate de calcul. Din fr. **informatique**.

INFORMATICIAN, -Ă, *informaticieni*, -e, s.m. și f. Specialist în informatică. Din fr. **informaticien**.

INFORMATIV, -Ă, *informativi*, -e, adj. Care are rolul de a informa, care servește ca informator, de informație. Din fr. **informatif**.

INFORMATOR, -OARE, *informatori*, -oare, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care dă sau culege informații. 2. Adj. Care dă, procură informații. Din fr. **informateur**.

INFRASTRUCTURĂ, *infrastructuri*, s.f. 1. Ansamblul elementelor care susțin partea principală a unei construcții, care o fixează de teren și care transmit aceștiua forțele. 2. Ansamblul instalațiilor de la sol necesare pentru decolarea, aterizarea, adăpostirea și întreținerea avioanelor. 3. Sistem de relații între elementele fundamentale ale unui macrosistem (social). Din fr. **infrastructure**.

INFRASTRUCTURAL, -Ă, *infrastructurali*, -e, adj. De infrastructură, al infrastructurii. **Infrastructură** + suf. -al (după it. *infrastrutturale*).

INFRAVIRUS, *infraviruși*, s.n. (Biol.) Nume dat unor acizi nucleici deveniți autonomi și presupuși a fi capabili să determine anumite afecțiuni. Din fr. **infravirus**.

INFRAVIRAL, -Ă, *infravirali*, -e, adj. (Biol.) De infravirus. De la **infravirus**.

INFUZA, *infuzez*, vb. I. Tranz. A turna apă clocotită peste o plantă medicinală pentru a obține o infuzie. Din fr. **infuser**.

INFUZARE, *infuzări*, s.f. Acțiunea de a infuza și rezultatul ei; infuzie. V. **infuza**.

INFUZIBIL, -Ă, *infuzibili*, -e, adj. (Despre unele materiale) Care nu se poate topi sau care se topește extrem de greu din cauza temperaturii sale de topire foarte înalte. Din fr. **infusible**.

INFUZOR, *infuzoare*, s.n. Recipient de metal, de porțelan etc. cu capac, în care se prepară infuziile. Din fr. **infusoir**.

INGAMBAMENT, *ingambamente*, s.n. Procedu poetic cerut de necesități prozodice sau de dorința de a scoate în relief anumite cuvinte, care constă în

trecerea unei părți de frază ori propoziție sau a unor cuvinte dintr-un vers în versul următor. Cf. fr. **enjambement**.

INGENIOZITATE, *ingeniozități*, s.f. Calitatea de a fi ingenios; inventivitate, măiestrie, iscusință, dibăcie; (concr.) procedeu, lucru etc. ingenios. Din fr. **ingéniosité**.

INGERABIL, -Ă, *ingerabili*, -e, adj. Care poate fi ingerat, înghițit. Din fr. **ingérable**.

INGERINȚĂ, *ingerințe*, s.f. Amestec ilegal, intervenție în treburile unei persoane sau în viața unui stat, tinzând la stărbirea libertății și a independenței de acțiune și la impunerea unui anumit punct de vedere. Din fr. **ingérence**.

INGESTIE, *ingestii*, s.f. Înghițire, introducere pe cale bucală a alimentelor sau a altor substanțe în stomac. Din fr. **ingestion**.

INGHINAL, -Ă, *inghinali*, -e, adj. Care aparține abdomenului, referitor la abdomen, care se găsește în regiunea abdominală; de la vintre, de la stinghii. [Var.: **inguinal**, -ă adj.] Din fr. **inguinal**.

INGREDIENT, *ingrediente*, s.n. Substanță care intră ca accesoriu în compoziția unui medicament, a unui aliment etc., fie pentru a-i conferi anumite calități, ca material de umplutură într-un produs etc.; ingredientă. Din fr. **ingrédient**.

INGREDIENTĂ, *ingrediente*, s.f. (Ieșit din uz) Ingredient. **Ingredient** + suf. -ență.

INGURGITA, *ingurgitez*, vb. J. Tranz. A înghiți (mai ales un aliment). [Var.: **îngurgita** vb. I] Din fr. **ingurgiter**.

INGURGITARE, *ingurgitări*, s.f. Faptul de a *ingurgita*; (rar) ingurgitație. [Var.: **ingurgitare** s.f.] V. **ingurgita**.

INGURGITAȚIE, *ingurgitații*, s.f. (Rar) Ingurgitare. Din fr. **ingurgitation**.

INHALATOR, *inhalatoare*, s.n. 1. Aparat care furnizează piloților de avion oxigenul necesar unei respirații normale în condițiile zborului la înălțimi mari, unde presiunea aerului este scăzută. 2. Aparat cu care se face o inhalatie. Din fr. **inhalateur**.

INHIBITIV, -Ă, *inhibitivi*, -e, adj. Inhibitor. Din fr. **inhibitif**.

INHIBITOR, -OARE, *inhibitori*, -oare, adj., s.m. 1. Adj. Care inhibă, inhibativ. 2. S.m. Substanță chimică care, adăugată în proporții mici, poate încetini sau chiar împiedica anumite reacții chimice. ♦ Preparat sau tratament care frânează sau împiedică dezvoltarea unui agent patogen. un proces fiziologic etc. Din fr. **inhibiteur**.

INHUMATIE, *inhumații*, s.f. (Rar) Înhumare. Din fr. **inhumation**.

INIMAGINABIL, -Ă, *inimaginabili*, -e, adj. Care întrece orice închipuire, care nu se poate imagina, de neînchipuit, extraordinar, neimaginabil. Din fr. **inimaginabile**.

INIMITABIL, -Ă, *inimitabili*, -e, adj. Care nu poate fi (ușor) imitat; neimitabil. Din fr. **inimitable**.

ININTELIGENȚĂ s.f. (Rar) Lipsă de inteligență; nepricepere, neinteligentă. Din fr. **inintelligence**.

ININTELIGIBIL, -Ă, *ininteligibili*, -e, adj. Care nu se poate înțelege; neclar, neinteligibil, confuz. Din fr. **inintelligible**.

INION, *inioni*, s.m. Protuberanță externă a osului occipital, considerată reper în măsurătorile antropometrice. Din fr. **inione**.

INIȚIAL, -Ă, *inițiali*, -e, adj., s.f. **1.** Adj. (Adesea adverbial) Care este la început, de la început; începător. **2.** S.f. Litera cu care se începe un cuvânt. ♦ Abreviere a prenumelui (și a numelui) unei persoane, formată din inițiale (**2**). Din fr. **initial**.

INIȚIAT, -Ă, *inițiați*, -te, adj., s.m. și f. (Persoană) care posedă cunoștințe suficiente într-un domeniu; cunoscător. V. **iniția**. Cf. fr. **initié**.

INIȚIATIVĂ, *inițiative*, s.f. Faptul de a propune, de a organiza sau de a începe o acțiune, antrenând după sine și pe alții; însușirea celui care îndrăznește sau este dispus să întreprindă cel dintâi ceva, din îndemn propriu. ♦ Expr. *Din proprie inițiativă* = fără a fi îndemnat sau silit de altul. Din fr. **initiative**.

INIȚIATOR, -OARE, *inițiatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care inițiază ceva, care are inițiativă într-o acțiune; promotor. Din fr. **initiateur**.

INJECTOR, *injectoare*, s.n. **1.** Aparat care servește la injectarea combustibilului lichid sau pulverulent în camera de ardere a unui motor cu ardere internă sau care, la instalațiile cu focar, servește la amestecarea combustibilului cu aerul carburant și la suflarea acestui amestec în focar. **2.** Aparat care servește la alimentarea cu apă a cazanelor de abur în care apa este antrenată de un curent de abur sub presiune; dispozitiv folosit la unele turbine hidraulice. Din fr. **injecteur**.

INJECTABIL, -Ă, *injectabili*, -e, adj. Care poate fi injectat. Din fr. **injectable**.

INJONȚIUNE, *injoncțiuni*, s.f. (Rar). Presiune, intervenție puternică făcută asupra cuiva; ordin precis, formal. Din fr. **injonction**.

INJURIA, *injuriez*, vb. I. Tranz. A aduce cuiva o injurie; a insulta, a jigni. Din fr. **injurier**.

INJURIAT, -Ă, *injuriați*, -te, adj. Căruia i s-a adus o injurie. V. **injuria**.

INOCULA, *inoculez*, vb. I. Tranz. **1.** A introduce în organism o substanță, un ser, un vaccin pentru precizarea diagnosticului unei boli, experiențe, imunizare etc. **2.** Fig. A băga în mintea cuiva anumite concepții, idei etc. [Var.: **inocula**, vb. I] Din fr. **inoculer**.

INOCULARE, *inoculări*, s.f. Acțiunea de a *inocula* și rezultatul ei; inoculație. V. **inocula**.

INOCULAT, -Ă, *inoculați*, -te, adj. (Despre seruri, substanțe, vaccinuri) Introdus în organism. V. **inocula**.

INOCULABIL, -Ă, *inoculabili*, -e, adj. Care se poate inocula. Din fr. **inoculable**.

INOCULAȚIE, *inoculații*, s.f. Inoculare. Din fr. **inoculation**.

INOFENSIV, -Ă, *inofensivi*, -e, adj. Care nu face rău; nevătmător, neofensiv. Din fr. **inoffensif**.

INOFENSIVITATE s.f. (Rar) Însușirea de a fi inofensiv. **Inofensiv** + suf. -itate.

INOMBRABIL, -Ă, *inombrabili*, -e, adj. (Rar) Care nu poate fi numărat; nenumărat. Din fr. **innombrable**.

INOPERANT, -Ă, *inoperanți*, -te, adj. Lipsit de efect sau de rezultat; fără urmare, neoperant. Din fr. **inopérant**.

INOPORTUNITATE s.f. Faptul de a fi inoportun; neoportunitate. Din fr. **inopportunité**.

INOPOZABIL, -Ă, *inopozabili*, -e, adj. (Despre un act juridic) Care nu poate fi invocat față de alte persoane și în alte cazuri decât cele determinate de lege; neopozabil. Din fr. **inopposable**.

INOPOZABILITATE s.f. Însușirea de a fi inopozabil; neopozabilitate. Din fr. **inopposabilité**.

INOSPITALIER, -Ă, *inospitalieri*, -e, adj. Care nu este ospitalier; neospitalier, neprimitor, rece. Din fr. **inhospitalier**.

INOVATOR, -OARE, *inovatori*, -oare, s.m. și f., adj. (Persoană) care realizează o inovație; (persoană) care inovează ceva. Din fr. **innovateur**.

INOX s.n. Metal, aliaj cu proprietăți inoxidabile; *p. ext.* obiect din acest material. Din fr. **inox**.

INOXIDABIL, -Ă, *inoxidabili*, -e, adj. (Despre substanțe) Care nu se poate combina cu oxigenul; (despre metale sau aliaje) care este rezistent la oxidare sau la

contactul cu apa, care nu ruginește, neoxidabil. Din fr. **inoxydable**.

INSALUBRITATE s.f. Caracterul sau starea a ceea ce este insalubru. Din fr. **insalubrité**.

INSANITATE, *insanități*, s.f. (Rar) 1. Nebunie. 2. Faptă sau vorbă de om nebun. Din fr. **insanité**.

INSATISFACTIE, *insatisfacții*, s.f. Nemulțumire, neplăcere, nesatisfacție. Din fr. **insatisfaction**.

INSAȚIABILITATE s.f. (Rar) Insațietate. Din fr. **insatiabilité**.

INSCRIPTIBIL, *-Ă, inscriptibili, -e*, adj. Care poate fi înscris într-o suprafață, într-un cerc sau într-o sferă dată. Din fr. **inscriptible**.

INSCULPA, *insculpez*, vb. I. Tranz. A marca obiectele de metal prețios cu poansonul. Din fr. **insculper**.

INSCULPARE, *insculpări*, s.f. Acțiunea de a *insculpa* și rezultatul ei. V. **insculpa**.

INSECTĂ, *insecte*, s.f. (La pl.) Clasă care cuprinde mici animale nevertebrate din încrengătura artropodelor, cu corpul format din segmente diferențiate în cap, torace și abdomen, cu trei perechi de picioare articulate, respirând prin trahee sau prin tegumentul care este chitinizat și având dezvoltare prin metamorfoză; (și la sg.) animal care face parte din această clasă. ◊ *Insecte dăunătoare* = insecte care atacă plantele, animalele și oamenii sau produsele vegetale și animale. Din fr. **insecte**.

INSECTAR, *insectare*, s.n. Colecție de insecte conservate prin anumite procedee și clasate după anumite criterii; cutie specială în care se păstrează o astfel de colecție. Din fr. **insectarium**.

INSECTICID, *-Ă, insecticide*, adj., s.n. 1. Adj. Care ucide insectele dăunătoare sau parazite. 2. S.n. Substanță chimică, naturală sau sintetică, folosită pentru combaterea insectelor dăunătoare sau parazite. ◊ *Insecticid remanent* = substanță toxică care persistă un timp oarecare după aplicare, acționând în continuare asupra insectelor. Din fr. **insecticide**.

INSECTIFUG, *-Ă, insectifugi, -ge*, adj., s.n. 1. Adj. Care îndepărtează, care gonește insectele. 2. S.n. Substanță chimică care, prin mirosul, gustul, culoarea sau altă proprietate a ei, îndepărtează insectele dăunătoare. Din fr. **insectifuge**.

INSECTIVOR, *-Ă, insectivori, -e*, adj., s.n. 1. Adj., s.n. (Animal) care se hrănește cu insecte. 2. S.n. (La pl.) Ordin de mamifere, de talie în general mică, cu dinți

ascuțiți, a căror hrană principală o constituie insectele; (și la sg.) animal care face parte din acest ordin. Din fr. **insectivore**.

INSECURITATE, *insecurități*, s.f. Stare de nesiguranță, lipsă de securitate. Din fr. **insécurité**.

INSENSIBILIZA, *insensibilizez*, vb. I. Tranz. A face să nu simtă nici o durere, a face insensibil; a amorți. Din fr. **insensibiliser**.

INSERABIL, *-Ă, inserabili, -e*, adj. Care se poate insera; de inserat. Din fr. **insérable**.

INSESIZABIL, *-Ă, insesizabili, -e*, adj. 1. Care nu poate fi sesizat, nesesizabil; *p. ext.* imperceptibil. 2. (Jur.; despre lucruri sau despre drepturi) Care nu poate fi urmărit de către creditorii titularului lucrului sau dreptului. Din fr. **insaisissable**.

INSESIZABILITATE s.f. Înșușire a unui drept sau a unui lucru de a fi insesizabil (2). Din fr. **insaisissabilité**.

INSIDIOS, *-OASĂ, insidioși, -oase*, adj. Care caută să înșele; viclean, perfid, șiret. ♦ (Med.; despre o boală) Care apare pe nesimțite, fără manifestări vizibile. ♦ (Despre gaze de luptă) Care își manifestă acțiunea asupra organismului mai târziu. Din fr. **insidieux**.

INSIGNIFIANT, *-Ă, insignifianți, -te*, adj. (Livr.) Care nu înseamnă nimic, fără însemnătate; neînsemnat, neimportant. Din fr. **insignifiant**.

INSIGNIFIANTĂ, *insignifiante*, s.f. (Livr.) Lipsă de însemnătate. Var.: [**insignifiență** s.f.] Din fr. **insignifiance**.

INSINUANT, *-Ă, insinuânți, -te*, adj. Care (se) insinuează; insinuator. Din fr. **insinuant**.

INSINUATOR, *-OARE, insinuatori, -oare*, adj. Insinuant. Din fr. **insinuateur**.

INSINUATIE, *insinuatii*, s.f. Insinuare. Din fr. **insinuation**.

INSIPID, *-Ă, insipizi, -de*, adj. (Despre corpuri chimice, substanțe etc.) Fără gust; (despre alimente) fad, searbăd. ♦ Fig. Fără spirit, fără haz, anost. Din fr. **insipide**.

INSIPIDITATE, *insipidități*, s.f. (Rar) Calitatea a ceea ce este insipid. Din fr. **insipidité**.

INSOCIABILITATE, *insociabilități*, s.f. (Rar) Caracterul celui care este insociabil; nesociabilitate. Din fr. **insociabilité**.

INSOLUBILITATE, *insolubilități*, s.f. Înșușirea de a fi insolubil. Din fr. **insolubilité**.

INSOLUBILIZA, *insolubilizez*, vb. I. Tranz. A face ca o substanță să devină insolubilă. Din fr. **insolubiliser**.

INSOLUBILIZARE, *insolubilizări*, s.f. Acțiunea de a *insolubiliza*. V. **insolubiliza**.

INSOLUBILIZAT, -Ă, *insolubilizați*, -te, adj. Care a devenit insolubil. V. **insolubiliza**.

INSOLVABIL, -Ă, *insolvabili*, -e, adj. Care nu este solvabil, care nu-și poate plăti datoriile, care se află în situația de insolabilitate; nesolvabil, falit. Din fr. **insolvable**.

INSOLVABILITATE, *insolvabilități*, s.f. Situație în care se află un debitor ale cărui bunuri sunt de o valoare mai mică decât totalitatea obligațiilor care ar urma să fie satisfăcute cu acele bunuri. Din fr. **insolvabilité**.

INSOMNIE, *insomnii*, s.f. Tulburare a mecanismului de reglare a centrului nervos somn-veghe, care se manifestă prin lipsă de somn sau prin reducerea duratei și a profunzimii somnului și care este întâlnită în astenii, boli psihice, nevroze etc. Din fr. **insomnie**.

INSONDABIL, -Ă, *insondabili*, -e, adj. (Despre ape sau despre adâncimea lor) Care nu poate fi sondat (din cauza adâncimii mari); insondabil. ♦ Fig. Cu neputință de cercetat sau de lămurit; de nepătruns. Din fr. **insondable**.

INSONDABILITATE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este insondabil. Din fr. **insondabilité**.

INSONOR, -Ă, *insonori*, -e, adj. (Tehn.) 1. Lipsit de sonoritate. 2. (Despre materiale) Care amortizează sunetele; fonoizolant. Din fr. **insonore**.

INSONORITATE s.f. (Tehn.) 1. Lipsă de sonoritate. 2. Izolare fonică. Din fr. **insonorité**.

INSONORIZA, *insonorizez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A izola fonic; a reduce intensitatea zgomotelor dintr-un spațiu închis. Din fr. **insonoriser**.

INSONORIZANT, -Ă, *insonorizanți*, -te, adj. (Tehn.) Care nu transmite unde sonore. ♦ (Despre materiale) Fonoizolant. Din fr. **insonorisant**.

INSONORIZARE, *insonorizări*, s.f. Totalitatea operațiilor și măsurilor luate pentru a reduce intensitatea zgomotelor dintr-o clădire, dintr-o încăpere etc. După fr. **insonorisation**.

INSPECTORAT, *inspectorate*, s.n. 1. Serviciu care are sarcina de a inspecta activitatea unor unități subordonate; localul

în care funcționează un asemenea serviciu.

2. Funcția de inspector; perioadă de timp în care cineva își exercită această funcție. Din fr. **inspectorat**.

INSPIRATOR, -OARE, *inspiratori*, -oare, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ajută inspirația aerului în plămâni. 2. Adj., s.m. și f. (Persoană) care inspiră (2) pe cineva; p. ext. îndrumător, sfătuitor. Din fr. **inspireur**.

INSTALA, *instalez*, vb. I. 1. Tranz. A monta, a așeza o instalație, o aparatură tehnică, o mașină etc. 2. Tranz. și refl. A (se) așeza, a (se) stabili într-un loc. 3. Tranz. A pune pe cineva (cu oarecare solemnitate) într-un post de răspundere. Din fr. **installer**.

INSTALARE, *instalări*, s.f. Acțiunea de a (se) *instala* și rezultatul ei. V. **instala**.

INSTALAT, -Ă, *instalați*, -te, adj. 1. (Despre mașini, aparate, instalații etc.) Așezat, montat, fixat. 2. (Despre persoane) Stabilit într-un loc. ♦ Pus într-un post de răspundere. V. **instala**.

INSTALAȚIE, *instalații*, s.f. 1. Faptul de a (se) *instala*. 2. Ansamblu de construcții, de mașini etc. montate astfel încât să formeze un tot în scopul executării unei anumite funcțiuni sau operații în procesul de producție. ♦ *Instalație electrică* = ansamblu unitar de conductoare, aparate, mașini etc. destinate producerii sau utilizării energiei electrice. [Var.: **instalațiune** s.f.] Din fr. **installation**.

INSTALATOR, -OARE, *instalatori*, -oare, s.m. și f. Persoană specializată în lucrările de montare și de reparare a unor aparaturi tehnice. Din fr. **installateur**.

INSTANTANEITATE s.f. Însușirea a ceea ce este instantaneu. Din fr. **instantanéité**.

INSTANTANEU, -EE, *instantanei*, -ee, adj., s.n. 1. Adj. (Adesea adverbial) Care se produce foarte repede (și durează foarte puțin), care se ivește brusc, pe neașteptate; pe moment. 2. S.n. Imagine sau fotografie obținută prin expunerea unei plăci sau a unui film pe o durată foarte scurtă. 3. Adj. (Fiz.; despre mărimi) Care se referă la un anumit moment sau care este definit pentru un anumit moment. Din fr. **instantané**.

INSTAURAȚIE s.f. (Rar) Instaurare; întemeiere. Din fr. **instauration**.

INSTAURATOR, -OARE, *instauratori*, -oare, s.m. și f. Întemeietor, fondator, ctitor. Din fr. **instaurateur**.

INSTILATOR, *instilatoare*, s.n. Instrument care servește la instilații. Din fr. **instillateur**.

INSTINCTIV, -Ă, *instinctivi*, -e, adj. 1. Care ține de instinct, instinctual. 2. (Adesea adverbial) Făcut din instinct, pe negândite; inconștient. Din fr. **instinctif**.

INSTINCTIVITATE s.f. Caracter instinctiv; guvernare de către instincte. Din fr. **instinctivité**.

INSTINCTUAL, -Ă, *instinctuali*, -e, adj. Instinctiv (1). Din fr. **instinctuel**.

INSTITUȚIONAL, -A, *instituționali*, -e, adj. Care aparține unei instituții, privitor la o instituție (socială); care se face în cadrul unei instituții; organizat oficial. Din fr. **institutionnel**.

INSTITUȚIONALIZA, *instituționalizez*, vb. I. Tranz. A face să dobândească un caracter instituțional, oficial; a oficializa. Din fr. **institutionnaliser**.

INSTITUȚIONALIZARE, *instituționalizări*, s.f. Acțiunea de a instituționaliza. V. **instituționaliza**.

INSTITUȚIONALIZAT, -Ă, *instituționalizați*, -te, adj. Care a primit caracter instituțional, oficial. V. **instituționaliza**.

INSTRUCȚIE s.f. 1. Ansamblu de cunoștințe, priceperi și deprinderi, predate cuiva sau căpătate de cineva, prin care se urmărește însușirea unei culturi generale și a unei specializări profesionale; învățătură; învățământ; instrucțiune (2). 2. Pregătire a ostașilor în vederea însușirii teoriei și practicii militare. 3. (Jur.) Activitate de cercetare a cauzelor penale. ♦ *Judecător de instrucție* = (în unele țări) magistrat însărcinat cu cercetarea cauzelor penale. Din fr. **instruction**.

INSTRUCTIV, -Ă, *instructivi*, -e, adj. Care instruiște; plin de învățăminte, de informații utile; din care poți învăța. Din fr. **instructif**.

INSTRUIRE, *instruiri*, s.f. Acțiunea de a (se) instrui și rezultatul ei, cultivare. V. **instrui**.

INSTRUMENTA, *instrumentez*, vb. I. Tranz. (Rar) 1. A aranja o bucată muzicală pe (grupuri de) instrumente. ♦ (Impr.) A executa o bucată muzicală la unul sau la mai multe instrumente. 2. A efectua o instrumentație (3). Din fr. **instrumenter**.

INSTRUMENTAL, -Ă, *instrumentali*, -e, adj. 1. Făcut, executat cu ajutorul instrumentelor. 2. (Gram.; în sintagma) *Complement circumstanțial instrumental* = complement circumstanțial care arată mijlocul prin care se realizează o acțiune. Din fr. I. **instrumental**.

INSTRUMENTALISM s.n. Concepție filosofică potrivit căreia noțiunile,

categoriile și teoriile științifice nu reflectă realitatea obiectivă, fiind numai niște instrumente pentru săvârșirea unor acțiuni utile individului. Din fr.

instrumentalisme.

INSTRUMENTAȚIE, *instrumentații*, s.f. 1. Etapă în procesul de creație a unei piese muzicale pentru orchestră, în care autorul repartizează ceea ce revine spre executare fiecărui instrument în parte. 2. Ramură a științei muzicale care se ocupă cu descrierea particularităților instrumentelor. 3. Operație de extragere, cu ajutorul unor dispozitive speciale, a unei unelte sau a unei piese rămase accidental într-un puț de petrol. Din fr. **instrumentation**.

INSTRUMENTIST, -Ă, *instrumentiști*, -ște, s.m. și f. Persoană care cântă la un instrument muzical (într-un ansamblu). Din fr. **instrumentiste**.

INSUBMERSIBIL, -Ă, *insubmersibili*, -e, adj. (Rar) Care nu poate fi scufundat; nesubmersibil. Din fr. **insubmersible**.

INSUBORDONAT, -Ă, *insubordonați*, -te, adj. Care nu este disciplinat; nesupus, nesubordonat, recalcitrant. Din fr. **insubordonné**.

INSUCCESE, *insuccese*, s.n. Lipsă de succes; nereușită, înfrângere, eșec. Din fr. **insuccès**.

INSUFLA, *insuflu*, vb. I. Tranz. 1. A introduce sub presiune gaze, vapori sau substanțe pulverulente în interiorul unui spațiu închis pentru a îmbunătăți desfășurarea proceselor care se produc în instalația respectivă. 2. Fig. A provoca cuiva un anumit sentiment, o anumită idee; a inspira (2). ♦ (Înv.) A însufleți, a îmbărbăta. Din fr. **insuffler**.

INSUFLARE, *insuflări*, s.f. Acțiunea de a *insufla* și rezultatul ei. V. **insufla**.

INSULINA s.f. Hormon secretat de pancreas, care reglează metabolismul glucidelor, lipidelor, protidelor și mineralelor din organism. Din fr. **insuline**.

INSULTĂ, *insulte*, s.f. Cuvânt sau faptă injurioasă la adresa cuiva; ofensă, jignire, injurie. Din fr. **insulte**.

INSUPORTABIL, -Ă, *insuportabili*, -e, adj. Care nu poate fi suportat sau este greu de suportat; (despre oameni) cu caracter nesuferit, urăcios, supărător. Din fr. **insupportable**.

INSURECȚIONAL, -Ă, *insurecționali*, -e, adj. De insurecție, caracteristic insurecției, al insurecției. Din fr. **insurrectionnel**.

INSURGENTĂ, *insurgente*, s.f. (Rar) Insurecție; răscoală. Din fr. **insurgence**.

INSURMONTABIL, -Ă, *insurmontabili*, -e, adj. (Livr.; despre obstacole, dificultăți etc.) Care nu poate fi trecut; care nu poate fi depășit; de neînvins. Din fr. **insurmontable**.

INTANGIBIL, -Ă, *intangibili*, -e, adj. Care nu poate fi atins, de neatins; care trebuie să rămână intact. Din fr. **intangibile**. **INTEGRABIL**, -Ă, *integrabili*, -e, adj. Care poate fi integrat. Din fr. **intégrable**.

NEINTEGRABIL, -Ă, *neintegrabili*, -e, adj. Care nu poate fi inclus, înglobat (armonii) într-un tot. **Ne- + integrabil**.

INTEGRAL, -Ă, *integrali*, -e, adj., s.f. **1.** Adj. (Adesea adverbial) Întreg, complet. ♦ *Făină integrală* = făină brută obținută prin măcinarea grâului. *Pâine integrală* = pâine fabricată din făină integrală. **2.** Adj. (În sintagmele) *Calcul integral* = capitol al analizei matematice care studiază integralele. *Ecuatie integrală* = ecuație în care se efectuează o integrare asupra funcției necunoscute. **3.** S.f. (Mat.) Funcție care se obține prin integrarea unei funcții date, a unei ecuații diferențiale sau a unei ecuații cu derivate parțiale. ♦ Simbol matematic folosit pentru a indica operația de integrare. Din fr. **intégral**.

INTEGRALITATE s.f. Stare, situație a ceea ce este întreg, complet. ♦ Proprietatea unei expresii diferențiale de a admite o integrală. ♦ Însușirea de a constitui un întreg (care nu poate fi redus la suma părților sale componente), un sistem; caracter de sistem. Din fr. **intégralité**.

INTEGRANTĂ, *integrante*, adj. (În sintagma) *Parte integrantă* = parte care intră în mod necesar în componența unui tot. Din fr. [partie] **intégrante**.

INTEGRAȚIE, *integrații*, s.f. (Rar) Integrare. Din fr. **intégration**.

INTEGRATOR, -OARE, *integratori*, -oare, adj., s.n. **1.** Adj., s.n. (Aparat) care efectuează calculul numeric al integralelor unei ecuații diferențiale. **2.** S.n. Circuit electric caracterizat printr-o constantă de timp ce determină viteza cu care acest circuit răspunde la semnalele aplicate. Din fr. **intégrateur**.

INTEGRITATE s.f. **1.** Însușirea de a fi întregu; cinste, probitate; incoruptibilitate. **2.** Însușirea de a fi sau de a rămâne intact, întreg. **3.** (În sintagma) *Integritate teritorială* = principiu de bază al dreptului internațional potrivit căruia fiecare stat are dreptul să-și exercite deplin și nestingherit suveranitatea asupra teritoriului său. Din fr. **intégrité**.

INTEGROMETRU, *integrometre*, s.n. Aparat pentru calcularea ariei unei figuri plane, a volumului unei figuri de revoluție etc. Din fr. **integromètre**.

INTEGRU, -Ă, *integri*, -e, adj. Cinstit, onest, corect; incoruptibil. Din fr. **intègre**.

INTELECTUALISM s.n. **1.** Concepție potrivit căreia intelectul (rațiunea) este capabil(ă) de a înțelege lumea. **2.** Doctrină potrivit căreia procesele afective și voliționale se reduc la cele intelectuale. **3.** Doctrină care reduce actul moral la cunoaștere, considerând că înțelegerea binelui implică săvârșirea lui. Din fr. **intellectualisme**.

ANTIINTELECTUALIST, -Ă, *antiintelctualiști*, -ste, adj., s.m. și f. **1.** Referitor la antiintelctualism. **2.** S.m. și f. Adept al antiintelctualismului. **Anti- + intelectualist**. (fr. **anti-** + fr. **intellectualisme**.)

INTELIGIBIL, -Ă, *inteligibili*, -e, adj. **1.** Care poate fi înțeles cu ajutorul gândirii logice; clar, limpede. **2.** (Filoz.) Care poate fi cunoscut numai de rațiune, de gândire, independent de cunoașterea senzorială. Din fr. **intelligible**.

NEINTELIGIBIL, -Ă, *neinteligibili*, -e, adj. Care nu este inteligibil; de neînțeles. **Ne- + inteligibil**.

INTELIGIBILITATE s.f. Însușirea de a fi inteligibil. Din fr. **intelligibilité**.

INTEMPERANT, -Ă, *intemperanți*, -te, adj. (Livr.) Excesiv, necumpătat. Din fr. **intempérant**.

INTEMPERAT, -Ă, *intemperati*, -te, adj. (Livr.) Nestăpănit, dezlănțuit, netemperat. Din fr. **intempéré**.

INTEMPESTIVITATE s.f. (Livr.) Caracter intempestiv. Din fr. **intempestivité**.

INTENS, -Ă, *intenși*, -se, adj. Foarte tare, viu, puternic. Din fr. **intense**.

INTENSIFICA, *intensific*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) face mai intens, mai puternic, mai viu; a (se) întefi, a (se) întări, a (se) mări. După fr. **intensifier**.

INTENSIFICARE, *intensificări*, s.f. Acțiunea de a (se) *intensifica* și rezultatul ei. V. **intensifica**.

INTENSIFICAT, -Ă, *intensificați*, -te, adj. Mărit, întărit. V. **intensifica**.

INTENSIFICATOR, -OARE, *intensificatori*, -oare, adj. Care intensifică. **Intensifica** + suf. -tor.

INTENSITATE, *intensități*, s.f. **1.** Însușirea de a fi intens; grad de tărie, de putere, de forță. **2.** (Fiz.) Valoarea anumitor mărimi. ♦ (Fon.) *Accent de intensitate* =

accent caracterizat prin forța mecanică cu care se rostește un sunet. **3.** (Ec.; în sintagma) *Intensitatea muncii* = gradul de încordare al muncii, căruia îi corespunde un anumit consum de energie musculară și nervoasă a lucrătorului. Din fr. **intensité**.

INTENSIV, -**Ă**, *intensivi*, -*e*, adj. **1.** Care are (o mare) intensitate; care se face în ritm viu, încordat. ♦ *Agricultură intensivă* = agricultură care folosește mijloace tehnice înaintate, pentru a obține o producție cât mai mare în raport cu suprafața cultivată. *Cultură intensivă* = cultură care se face după regulile agriculturii intensive. **2.** (Despre mărimi caracteristice unui sistem fizic) Care, prin compunerea mai multor sisteme identice, își păstrează valoarea neschimbată. Din fr. **intensif**.

INTENTA, *intentez*, vb. I. Tranz. A introduce, a porni o acțiune (juridică). Din fr. **intenter**.

INTENTARE, *intentări*, s.f. Acțiunea de a *intenta* și rezultatul ei. V. **intenta**.

INTENȚIONA, *intenționez*, vb. I. Tranz. A avea intenția; a plănuî, a dori, a proiecta, a avea de gând. Din fr. **intentionner**. Cf. it. *intenzionare*

INTENȚIONAT, -**Ă**, *intenționați*, -*te*, adj. Cu intenție, cu un anumit gând; anume plănuît, voit, deliberat. ♦ Expr. *Bine (sau rău) intenționat* = (despre oameni) cu intenții bune (sau rele), urmărind scopuri bune (sau rele). V. **intenționa**. Cf. fr. *intentionné*.

NEINTENȚIONAT, -**Ă**, *neintenționați*, -*te*, adj. (Adesea adverbial) Care este făcut fără intenție, fără să vrea. **Ne- + intenționat**.

INTENȚIONAL, -**Ă**, *intenționali*, -*e*, adj. (Despre fapte penale) Săvârșit cu intenție; deliberat. Din fr. **intentionnel**.

INTENȚIONALITATE s.f. Caracterul a ceea ce este intenționat, deliberat. Din fr. **intentionnalité**.

INTER, *interi*, s.m. Jucător din înaintarea unei echipe de fotbal sau de handbal, care ocupă locul din dreapta sau din stânga centrului înaintaș. Din fr. **inter** (abreviere din *intérieur*).

INTERACȚIUNE, *interacțiuni*, s.f. **1.** Formă de legătură a obiectelor, a fenomenelor etc., manifestată printr-o influențare, condiționare sau acțiune cauzală reciprocă. **2.** (Fiz.) Acțiune reciprocă între două sau mai multe corpuri, sisteme fizice, fenomene etc. ♦ Formă de legătură între corpuri, realizată fie direct, fie prin intermediul câmpurilor fizice. Din fr.

interaction.

INTERACȚIONA, *interacționez*, vb. I. Intrans. și refl. A fi în raport de interacțiune; a se condiționa reciproc.

Din **interacțiune**.

INTERALIAȚ, -**Ă**, *interaliați*, -*te*, adj. Făcut, stabilit sau existent între aliați. Din fr. **interallié**.

INTERARTICULAR, *interarticulări*, -*e*, adj. (Med.) Dintre articulații. Din fr. **interarticulaire**.

INTERASTRAL, -**Ă**, *interastrali*, -*e*, adj. Care se găsește între aștri, dintre aștri. Din fr. **interastral**.

INTERATOMIC, -**Ă**, *interatomici*, -*ce*, adj. Care se află sau care se exercită între doi sau mai mulți atomi. Din fr. **interatomique**.

INTERATRACȚIE s.f. (Biol.) Atracție reciprocă. Din fr. **interattraction**.

INTERCALARĂ, *intercalare*, adj. (În sintagma) *Cultură intercalară* = cultura unei plante timpurii printre rândurile de plante târzii ale unei alte culturi. Din fr. **intercalaire**.

INTERCALAȚIE, *intercalații*, s.f. **1.** Intercalare. **2.** Rocă sterilă care apare în cuprinsul unui zăcământ. Din fr. **intercalation**.

INTERCAPILAR, -**Ă**, *intercapilari*, -*e*, adj. (Anat.) Care este situat între vasele capilare. Din fr. **intercapillaire**.

INTERCELULAR, -**Ă**, *intercelulari*, -*e*, adj. Care se află între celulele unui țesut. Din fr. **intercellulaire**.

INTERCEPTA, *interceptez*, vb. I. Tranz. A prinde, a reține un obiect în timpul mișcării lui; a surprinde și a controla o convorbire telefonică, o corespondență între două persoane etc. Din fr. **intercepter**.

INTERCEPTARE, *interceptări*, s.f. Acțiunea de a *intercepta* și rezultatul ei; interceptie. V. **intercepta**.

INTERCEPTAT, -**Ă**, *interceptați*, -*te*, adj. Care este prins, reținut. ♦ Care este surprins, controlat, sesizat. V. **intercepta**.

INTERCEPTIE, *interceptii*, s.f. (Rar) Interceptare. ♦ (Sport) *Joc de interceptie* = sistem de joc care se bazează pe interceptarea mingii pe care adversarii și-o pasează între ei. Din fr. **interception**.

INTERCESIUNE, *intercesțiuni*, s.f. (Rar) Intervenție în favoarea cuiva; mijlocire. Din fr. **intercession**.

INTERCHINEZĂ, *interchineze*, s.f. Stare de repaus a nucleului între două diviziuni succesive. [Var.: **intercineză** s.f.] Din fr. **intercinése**.

INTERCOLONAMENT,

intercolonamente, s.n. Distanță între două coloane, stâlpi sau pilăstri aparținând aceluiași edificiu. Din fr.

entrecolonnement (refăcut după lat. **intercolonnium**).

INTERCOMUNAL, -Ă, *intercomunali*, -e, adj. Referitor la mai multe comune; dintre mai multe comune. Din fr. **intercommunal**.

INTERCOMUNICAȚIE s.f. Comunicație între două sau mai multe puncte; conexiune.

♦ Conversație între doi sau mai mulți interlocutori. Din fr. **intercommunication**.

INTERCONECTA, *interconectez*, vb. I. Tranz. A stabili căi de transferare a energiei electromagnetice între două sau mai multe sisteme care funcționau înainte independent unele de altele. Din fr. **interconnecter**.

INTERCONECTAT, -Ă, *interconectați*, -te, adj. Care stabilește conexiuni între mai multe elemente care funcționau înainte independent unele de altele. V. **interconecta**.

INTERCONEXIUNE, *interconexiuni*, s.f. 1. Legătură stabilită între mai multe rețele electrice prin intermediul unor linii de transport de energie electrică; interconectare. 2. Ansamblul mijloacelor tehnice necesare pentru realizarea interconexiunii (1) unor sisteme energetice. Din fr. **interconnexion**.

INTERCONFESIONAL, -Ă, *interconfesionali*, -e, adj. Care se referă la relația dintre mai multe confesiuni sau religii; care are loc între mai multe confesiuni sau religii. Din fr. **interconfessionnel**.

INTERCONSONANTIC, -Ă, *interconsonantici*, -ce, adj. (Fon.) Care este plasat între două consoane. Din fr. **interconsonnantique**.

INTERCONTINENTAL, -Ă, *intercontinentali*, -e, adj. Care se află sau are loc între două sau mai multe continente. Din fr. **intercontinental**.

INTERCOSTAL, -Ă, *intercostali*, -e, adj. Care se referă la spațiul dintre două coaste, așezat între coaste; (despre dureri, nevralgii) localizat în regiunea dintre coaste. Din fr. **intercostal**.

INTERCURENT, -Ă, *intercurenți*, -te, adj. (Rar) Care survine în timpul desfășurării altui proces (mai ales o boală). Din fr. **intercurrent**.

INTERDEPARTAMENTAL, -Ă, *interdepartamentali*, -e, adj. Care se stabilește, care are loc între departamente diferite. ♦ Care coordonează activitatea

diferitelor departamente. Din fr. **interdépartemental**.

INTERDEPENDENT, -Ă, *interdependenți*, -te, adj. Care este (strâns) legat sau condiționat de alt lucru, fenomen sau proces cu care se află în dependență reciprocă. Din fr. **interdépendant**.

INTERDEPENDENȚĂ s.f. Legătură și condiționare reciprocă între lucruri, fenomene, procese etc. ♦ Categorie a dialecticii care desemnează totalitatea formelor de legătură dintre obiectele și fenomenele naturii, ale societății și ale gândirii. Din fr. **interdépendance**.

INTERDIGITAL, -Ă, *interdigitali*, -e, adj. Între (sau dintre) două degete. Din fr. **interdigital**.

INTERDISCIPLINAR, -Ă, *interdisciplinari*, -e, adj. Care aparține mai multor discipline, care stabilește relații între ele. ♦ (Despre domenii ale științei) Care este fundamentat pe transferul de concepte și metodologii între două sau mai multe discipline. Din fr. **interdisciplinaire**.

INTERDISCIPLINARITATE s.f. 1. Caracterul a ceea ce este interdisciplinar. 2. Transfer de concepte și metodologie dintr-o disciplină (2) în alta pentru a permite abordarea (mai) adecvată a problemelor cercetate. Din fr. **interdisciplinarité**.

INTERESANT, -Ă, *interesanți*, -te, adj. Care interesează, care prezintă sau trezește interes; vrednic de interes, demn de atenție. ♦ Care atrage atenția; puțin obișnuit, ciudat, bizar, aparte. Din fr. **intéressant**.

NEINTERESANT, -Ă, *neinteresanți*, -te, adj. Care nu trezește interes, care nu este demn de atenție; obișnuit, banal.

Ne- + interesant.

INTERFAȚĂ, *interfețe*, s.f. Suprafață de separare a porțiunilor care reprezintă faze diferite într-un sistem fizico-chimic. **Inter-+față**.

INTERFAȚARE, *interfațări*, s.f. (Electron.) Interconectare a părților unui sistem sau a unor aparate astfel încât ele să își poată îndeplini funcția în mod corect coordonat. – V. **interfață**.

INTERFERA, pers. 3 *interferează*, vb. I. Intrans. (Despre mișcări vibratorii) A se suprapune compunându-și efectele, a produce fenomenul interferenței; *p. gener.* a se suprapune, a se încrucișa, a se combina. Din fr. **interférer**.

INTERFERENT, -Ă, *interferenți*, -te, adj. 1. (Despre fenomene, întâmplări, fapte etc.) Care se încrucișează, se suprapune. 2. (Fiz.; despre mișcări vibratorii) Care prezintă

fenomenul de interferență (2). Din fr. **interférence**.

INTERFERENȚĂ, *interferențe*, s.f. 1. Întâlnire, încrucișare, combinare a două sau mai multe fenomene, întâmplări, fapte etc. 2. Fenomen de suprapunere și de compunere a efectelor a două (sau a mai multor) mișcări vibratorii provenite din surse diferite; intensificare (sau slăbire reciprocă) a intensității undelor prin suprapunerea lor. Din fr. **interférence**.

INTERFERENȚIAL, -**Ă**, *interferențiali*, -e, adj. De interferență. Din fr. **interférentiel**.

INTERFEROMETRIC, -**Ă**, *interferometrici*, -ce, adj. De interferometrie. Din fr. **interférométrique**.

INTERFEROMETRIE, *interferometrii*, s.f. Ansamblul metodelor de măsurare a unor mărimi fizice, care se bazează pe fenomenul de interferență. Din fr. **interférométrie**.

INTERFEROMETRU, *interferometre*, s.n. Instrument optic folosit pentru determinarea unor mărimi cu ajutorul fenomenelor de interferență. ♦ Aparat pentru măsurarea vitezei de propagare a undelor sonore și ultrasonore, precum și a absorbției acestora într-un anumit mediu. Din fr. **interféromètre**.

INTERFLUVIU, *interfluvii*, s.n. Porțiune de teren cuprinsă între două văi vecine, care, după unitatea de relief pe care se dezvoltă, se numesc pod, câmp, culme, creastă etc. Din fr. **interfluve** (după *fluvii*). **INTERFOLIA**, pers. 3 *interfoliază*, vb. I. Tranz. A intercala file albe între paginile tipărite ale unei cărți. Din fr. **interfolier**.

INTERFOLIERE, *interfolieri*, s.f. Acțiunea de a *interfolia*. V. **interfolia**.

INTERFON, *interfoane*, s.n. Aparat de comunicare folosit în interiorul unui grup de clădiri, al unei clădiri sau al unui apartament. Din fr. **interphone**.

INTERGLACIAR, -**Ă**, *interglaciari*, -e, s.n., adj. 1. S.n. Interglaciație; depozit apărut în timpul unei interglaciații. 2. Adj. (Despre perioade geologice) Cuprins între două glaciații, care se referă la interglaciație, care aparține interglaciației. Din fr. **interglaciaire**.

INTERGLACIAȚIE, *interglaciații*, s.f. Interval de timp cu climă caldă în pleistocen, cuprins între două glaciații; interglaciari. Din **interglaciari**.

INTERIMAR, -**Ă**, *interimari*, -e, s.m., adj. (Persoană) care exercită provizoriu o funcție în locul titularului; ad-interim. Din fr. **intérimaire**.

INTERIMAT, *interimate*, s.n. Situația celui care exercită în mod provizoriu o funcție în locul titularului; perioadă de timp în care cineva exercită această funcție. Din fr. **intérimat**.

INTERINDIVIDUAL, -**Ă**, *interindividuali*, -e, adj. Referitor la raporturile dintre indivizi. Din fr. **interindividuel**.

INTERIORIZA, *interiorizez*, vb. I. 1. Tranz. A reflecta în conștiință, prin prisma propriei sensibilități, fenomene ale realității exterioare. 2. Refl. A-și înăbuși manifestările exterioare; a se refugia în trăiri interioare. Din fr. **intérioriser**.

INTERIORIZARE, *interiorizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *interioriza* și rezultatul ei. V. **interioriza**.

INTERIORIZAT, -**Ă**, *interiorizați*, -te, adj. 1. Care este reflectat în conștiința cuiva. 2. (Despre oameni) Care-și înăbuși manifestările exterioare, care se refugiază în trăiri interioare. V. **interioriza**.

INTERLINIA, *interliniez*, vb. I. Tranz. A despărți prin interlinii. Din fr. **interligner** (după *linia*).

INTERLINIAR, -**Ă**, *interliniari*, -e, adj. Care este scris sau tipărit între rânduri. [Var.: **interlinear**, -ă adj.] Din fr. **interlinéaire**.

INTERLINIE, *interlinii*, s.f. Spațiu alb care se lasă între două rânduri de litere scrise sau tipărite, sau între două linii ale portativului muzical. Din fr. **interligne** (după *linie*).

INTERLOCUȚIUNE, *interlocuțiuni*, s.f. (Jur.) Hotărâre judecătorească care precedă sentința finală a unui proces. [Var.: **interlocuție** s.f.] Din fr. **interlocution**.

INTERLOCUTOR, -**OARE**, *interlocutori*, -oare, s.m. și f. Persoană care vorbește cu alta sau cu alții, care participă la o conversație. Din fr. **interlocuteur**.

INTERLOP, -**Ă**, *interlopi*, -e, adj. Care are o reputație proastă; rău famat, dubios, suspect, deocheat. Din fr. **interlope**.

INTERMETALIC, -**Ă**, *intermetalici*, -ce, adj. (în sintagma) *Compus intermetalic* = metal lipit prin sudură sau alt procedeu. Din fr. **intermétallique**.

INTERMINISTERIAL, -**Ă**, *interministeriali*, -e, adj. Care are loc între mai multe ministere, care privește diferite ministere. Din fr. **interministériel**.

INTERMITENȚĂ, *intermitențe*, s.f. Întrerupere, lipsă de continuitate în desfășurarea unei acțiuni, a unui proces etc.; discontinuitate. ♦ Loc. adv. *Cu intermitență*

= în mod intermitent. Din fr. **intermittence**.

INTERMODULAȚIE s.f. (Fiz.) Distorsiune a unui semnal electric în cursul transferării lui printr-un circuit, caracterizată prin apariția unor frecvențe rezultate din combinația diverselor componente ale semnalului. Din fr. **intermodulation**.

INTERMOLECULAR, -Ă, *intermoleculari*, -e, adj. Care se află între molecule. *Spațiu intermolecular*. ♦ Care are loc între mai multe molecule. *Proces intermolecular*. Din fr. **intermoléculaire**.

INTERMUSCULAR, -Ă, *intermusculari*, -e, adj. (Anat.) Situat între mușchi. Din fr. **intermusculaire**.

INTERNA, *internez*, vb. I. Tranz. 1. A instala un bolnav într-un spital pentru tratament; a spitaliza. ♦ Refl. *S-a internat pentru operație*. 2. A silii pe cineva să stea (închis) într-un ospiciu, într-o școală de corecție, într-un lagăr etc., pentru a-l ține sub supraveghere, pentru a-l reeduca etc. Din fr. **interner**.

INTERNARE, *internări*, s.f. Acțiunea de a (se) *interna* și rezultatul ei. ♦ (Concr.) Document pe baza căruia cineva se poate interna într-un spital. V. **interna**.

INTERNAT, *internate*, s.n. 1. Așezământ școlar în care elevii primesc locuință și întreținere. 2. Stagiul de practică efectuat în spitale și în clinici de studenții în medicină din ultimii ani. Din fr. **internat**.

SEMIINTERNAT, *semiinternate*, s.n. Instituție anexă a unei școli care asigură masa de prânz și pentru elevii externi. **Semi- + internat**. (fr., lat. **semi-** + fr. **internat**.)

INTERNAȚIONAL, -Ă, *internațional*, -e, adj. Care are loc între mai multe națiuni, care angajează sau privește mai multe țări, privitor la raporturile dintre națiuni. La care participă reprezentanții mai multor state; care are o importanță ce depășește granițele unei singure țări. ♦ *Limbă internațională* = limbă națională cu largă circulație în afara granițelor unei națiuni și folosită în mod oficial, mai ales în relațiile diplomatice. *Drept internațional* = totalitatea normelor de drept care reglementează raporturile dintre state. ♦ (Substantivat) Sportiv care reprezintă țara sa într-o competiție internațională. Din fr. **international**.

INTERNATIONALISM s.n. 1. Solidaritate, colaborare, cooperare liber-consimțită între națiuni popoare, țări etc. egale în drepturi, în scopul sprijinului

reciproc. 2. Doctrină potrivit căreia diversele interese naționale trebuie să fie subordonate unui interes general, supranațional. Din fr. **internationalisme**.

INTERNAȚIONALIST, -Ă, *internaționaliști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care are caracterul internaționalismului, care aplică principiile internaționalismului, care aparține internaționalismului. 2. S.m. și f. Adept al internaționalismului. Din fr. **internationaliste**.

INTERNAȚIONALIZA, *internaționalizez*, vb. I. Tranz. A face să dobândească un caracter internațional. Din fr. **internationaliser**.

INTERNAȚIONALIZARE,

internaționalizări, s.f. Acțiunea de a *internaționaliza*. V. **internaționaliza**.

INTEROCEANIC, -Ă, *interoceanici*, -ce, adj. Care este între două oceane; care leagă două oceane. Din fr. **interocéanique**.

INTEROCEPTIV, -Ă, *interoceptivi*, -e, adj. (Biol.; despre senzații) Care ia naștere în urma acțiunii impulsurilor de la nivelul organelor interne. Din fr. **interoceptif**.

INTEROCULAR, -Ă, *interoculari*, -e, adj. (Rar) Interpupilar. Din fr. **interoculaire**.

INTEROGATIV, -Ă, *interogativi*, -e, adj. Care exprimă o întrebare; întrebător. Din fr. **interrogatif**.

INTEROGATORIU, *interogatorii*, s.n. Totalitatea întrebărilor puse de judecător unei părți implicate într-un proces și a răspunsurilor date de aceasta, care contribuie la rezolvarea cazului; (concr.) act în care sunt consemnate aceste întrebări și răspunsuri. Din fr. **interrogatoire**.

INTERORGANIC, -Ă, *interorganici*, -ce, adj. Privitor la mai multe organe; dintre organe. Din fr. **interorganique**.

INTEROSOS, -OASĂ, *interosoși*, -oase, adj. (Anat.) Situat între oase. Din fr. **interosseux**.

INTERPARLAMENTAR, -Ă, *interparlamentari*, -e, adj. Care privește mai multe parlamente; care reunește membrii mai multor parlamente. Din fr. **interparlementaire**.

INTERPELATOR, -OARE, *interpelatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care face o interpelare. Din fr. **interpellateur**.

INTERPENETRAȚIE, *interpenetrații*, s.f. Pătrundere reciprocă, întrepătrundere a două sau a mai multor elemente, substanțe, fenomene etc. Din fr. **interpénétration**.

INTERPLANETAR, -Ă, *interplanetari*, -e, adj. Care este situat între planete, care are loc între planete. Din fr. **interplanétaire**.

INTERPOL s.n. Nume dat organizației internaționale de poliție criminală. Din fr. **Interpol**.

INTERPRETABIL, -Ă, *interpretabili*, -e, adj. Care se poate interpreta; *p. ext.* echivoc. Din fr. **interprétable**.

INTERPRETATIV, -Ă, *interpretativi*, -e, adj. Care servește la interpretare, care poate fi interpretat; care explică. Din fr. **interprétatif**.

INTERPRETATOR, -OARE, *interpretatori*, -oare, s.m. și f. (Rar) Persoană care interpretează, explică, comentator; exeget. Din fr. **interpréteur**.

INTERPROFESIONAL, -Ă, *interprofesionali*, -e, adj. Care interesează mai multe profesii. ♦ Care se bazează pe transferul de tehnici și metode între două sau mai multe profesii. **Inter**¹ + **profesional** (după fr. *interprofessionnel*).

INTERPSIHOLOGIE s.f. Domeniu al psihologiei sociale care studiază relațiile dintre indivizi în condițiile imitației considerate ca lege a vieții psihice. Din fr. **interpsychologie**.

INTERȘANJABIL, -Ă, *interșanjabili*, -e, adj. (Franțuzism) Interschimbabil. Din fr. **interchangeable**.

INTERȘANJABILITATE s.f. (Franțuzism) Interschimbabilitate. Din fr. **interchangeabilité**.

INTERȘCOLAR, -Ă, *interșcolari*, -e, adj. Care are loc între mai multe școli; privitor la mai multe școli. Din fr. **interscolaire** (după *școală*).

INTERSECTA, *intersectez*, vb. I. Refl. (Despre linii, drumuri etc.) A face o intersecție; a se întretaia, a se încrucișa. ♦ Tranz. *Dreaptă care intersectează două paralele*. Din fr. **intersecter**.

INTERSECTARE, *intersectări*, s.f. Acțiunea de a (se) *intersecta*. V. **intersecta**.

INTERSEXUALITATE s.f. (Biol.) Fenomen care constă în schimbarea sexului în stadiile târzii ale dezvoltării individuale a unui animal sau a unei plante dioice. Din fr. **intersexualité**.

INTERSTOLĂ, *intersistole*, s.f. (Med.) Timpul dintre sistola auriculelor și cea a ventriculelor inimii. Din fr. **intersystole**.

INTERSTADIU, *interstadii*, s.n. (Geol.) Interstadial (1). Din fr. **interstade**.

INTERSTELAR, -Ă, *interstelari*, -e, adj. Care este (așezat) între stele; privitor la spațiul dintre stele. Din fr. **interstellaire**.

INTERSTIȚIAL, -Ă, *interstițiali*, -e, adj. Care se află într-un interstițiu, care provine dintr-un interstițiu sau se referă la

interstițiu. ♦ *Țesut interstițial* = țesut conjunctiv care se află între elementele în funcție ale unui organ, formând masa lui principală. ♦ (Despre leziuni, inflamații) Care s-a localizat în țesutul conjunctiv al unui organ. Din fr. **interstitiel**.

INTERTIP, *intertipuri*, s.n. Mașină tipografică de cules și de turnat litere în rânduri, care are matrice cu dinți tăiați pe toată grosimea lor (și cu care se poate culege de la distanță, prin transmitere telegrafică). Din fr. **intertype**.

INTERTRIGO s.n. Inflamație localizată la cutele naturale ale pielii; opăreală. Din fr. **intertrigo**.

INTERTROPICAL, -Ă, *intertropicali*, -e, adj. Care este situat între cele două tropice. Din fr. **intertropical**.

INTERURBAN, -Ă, *interurbani*, -e, adj. Care are loc între două sau mai multe orașe; care leagă două sau mai multe orașe; care este situat între două sau mai multe orașe; care servește mai multe localități. ♦ (Substantivat, n.) Telefon care stabilește legătura între două localități. Din fr. **interurbain** (după *urban*).

INTERVENȚIONISM s.n. Amestec al unui stat în afacerile interne ale altui stat (cu scopul de a-l subordona sau de a schimba orânduirea). Din fr. **interventionnisme**.

INTERVENȚIONIST, -Ă, *intervenționiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană, stat etc.) care participă la o intervenție armată, care susține sau practică intervenționismul. 2. Adj. Care aparține intervenționismului, care este specific intervenționismului. Din fr. **interventionniste**.

NEINTERVENȚIONIST, -Ă, *neintervenționiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al atitudinii, al politicii de neintervenție. **Ne** + **intervenționist** (după fr. *non-interventionniste*).

INTERVERSIUNE, *interversiuni*, s.f. Intervertire; răsturnare (a unei ordini). Din fr. **interversion**.

INTERVERTEBRAL, -Ă, *intervertebrali*, -e, adj. (Anat.) Care este situat între vertebre. Din fr. **intervertébral**.

INTERVIEVA, *intervievez*, vb. I. Tranz. A lua cuiva un interviu. Din fr. **interviewer**.

INTERVIEVARE, *intervievări*, s.f. Acțiunea de a *intervieva*. V. **intervieva**.

INTERVOCALIC, -Ă, *intervocalici*, -ce, adj. (Despre unul sau mai multe sunete) Care se află între două vocale, dintre două vocale. Din fr. **intervocalique**.

INTERZICE, *interzic*, vb. III. Tranz. A opri pe cineva de la ceva, a nu permite să (se) facă ceva, a ordona să nu (se) facă ceva; a prohibi. Din fr. **interdire** (după *zice*).

INTERZICERE, *interziceri*, s.f. Acțiunea de a *interzice* și rezultatul ei; prohibire. V. **interzice**.

INTERZIS, -**Ă**, *interziși*, -*se*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care este oprit, care nu este permis. **2.** S.m. și f. Persoană căreia i s-a ridicat, prin hotărâre judecătorească, exercitarea drepturilor sale; persoană pusă sub interdicție. V. **interzice**.

INTESTINAL, -**Ă**, *intestinali*, -*e*, adj. Care aparține intestinului, care se referă la intestin, care se produce sau se află în intestin; enteric. Din fr. **intestinal**.

INTIMIDA, *intimidez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni timid, a insufla cuiva sau a simți teamă, frică; a (se) speria; a (se) încurca, a (se) zăpăci, a (se) fâstăci. Din fr. **intimider**.

INTIMIDAT, -**Ă**, *intimidați*, -*te*, adj. Cuprins de timiditate; care exprimă timiditatea; speriat; încurcat, zăpăcit. V. **intimida**.

INTIMIDABIL, -**Ă**, *intimidabili*, -*e*, adj. Care poate fi intimidat (ușor). Din fr. **intimidable**.

INTIMISM s.n. Tendință a unor artiști de a exprima în operele lor sentimente cu caracter strict personal. Din fr. **intimisme**.

INTIMIST, -**Ă**, *intimiști*, -*ste*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Artist care exprimă în creația sa sentimente cu caracter strict personal, intime; partizan al intimismului. **2.** Adj. Care exprimă sentimente intime, cu caracter personal. *Poezie intimistă*. Din fr. **intimiste**.

INTIMITATE, (3) *intimități*, s.f. **1.** Calitatea a ceea ce este intim; prietenie bazată pe legături strânse. ♦ Expr. *A trăi (sau a fi) în intimitatea cuiva* = a avea legături strânse (de prietenie) cu cineva, a face parte dintre cunoștințele apropiate ale cuiva. ♦ Profunzime, adâncime (a unui sentiment, a unui gând etc.). **2.** Cadru limitat, cerc restrâns, familial. **3.** (La pl.) Lucruri, chestiuni personale. Din fr. **intimité**.

INTOLERANT, -**Ă**, *intoleranți*, -*te*, adj. Care nu e tolerant; neîngăduitor, netolerant. Din fr. **intolérant**.

INTOLERANȚĂ, *intoleranțe*, s.f. **1.** Lipsă de toleranță, de îngăduință; neîngăduință, netoleranță. **2.** Incapacitate organică de a suporta anumite medicamente. Din fr. **intolérance**.

INTONAȚIE, *intonații*, s.f. **1.** (Muz.) Emitere (corectă) a înălțimii unui sunet. **2.** Variație de înălțime a vocii în timpul vorbirii, interpretării unui text etc.; inflexiune, ton, accent. (Var.: (rar) **intonațiune** s.f.) Din fr. **intonation**.

INTOXICAȚIE, *intoxicații*, s.f. Rezultat al introducerii sau acumulării în organism a unor substanțe toxice; starea celui ce s-a intoxicat; otrăvire. Var.: [(rar) **intoxicațiune** s.f.] Din fr. **intoxication**.

INTRACELULAR, -**Ă**, *intracelulari*, -*e*, adj. Care se află, care se petrece în interiorul celulei. Din fr. **intracellulaire**.

INTRACEREBRAL, -**Ă**, *intracerebrali*, -*e*, adj. Care se află sau se petrece în interiorul creierului. Din fr. **intracérébral**.

INTRACRANIAN, -**Ă**, *intracranieni*, -*e*, adj. (Anat.) În craniu. Din fr. **intracrânien**.

INTRADERMIC, -**Ă**, *intradermici*, -*ce*, adj. (Anal.) Situat în dermă. Din fr. **intradermique**.

INTRADERMOREACȚIE, *intradermoreacții*, s.f. Reacție imună folosită pentru stabilirea diagnosticului în bolile infecțioase și pentru a cerceta susceptibilitatea organismului față de agenți toxici, față de antibiotice etc. Din fr. **intradermo-réaction**.

INTRADOS, *intradadosuri*, s.n. Fața interioară (concavă) a unei bolți, a unui arc, a unei construcții etc. Din fr. **intradoss**.

INTRAMOLECULAR, -**Ă**, *intramoleculari*, -*e*, adj. Care se află sau se petrece în interiorul moleculelor. Din fr. **intramoléculaire**.

INTRAMUSCULAR, -**Ă**, *intramusculari*, -*e*, adj. Care se află sau se petrece în masa musculară. Din fr. **intramusculaire**.

INTRANAZAL, -**Ă**, *intranazali*, -*e*, adj. Care se introduce prin nas. Din fr. **intranasal**.

INTRANSIGENT, -**Ă**, *intransigenți*, -*te*, adj. Care nu se abate de la o anumită linie adoptată, care nu acceptă concilieri sau compromisuri; incoruptibil. V. **neînduplecat**. Din fr. **intransigeant**.

INTRANSMISIBIL, -**Ă**, *intransmisibili*, -*e*, adj. Care nu poate fi transmis; netransmisibil. Din fr. **intransmissible**.

INTRANZITIVITATE s.f. Insușirea, calitatea unui verb intranzitiv. Din fr. **intransivité**.

INTRAPELVIAN, -**Ă**, *intrapelvieni*, -*e*, adj. (Anat.) Din interiorul bazinului (3). Din fr. **intrapelvien**.

INTRARAHIDIAN, -**Ă**, *intrarahidieni*, -*e*, adj. Din interiorul coloanei vertebrale.

Lichid intrarahidian. Din fr. **intrarachidien**.

INTRATORACIC, -*Ă*, *intratoracici*, -*ce*, adj. (Anat.) Din cavitatea toracică. Din fr. **intrathoracique**.

INTRAVASCULAR, -*Ă*, *intravasculari*, -*e*, adj. (Anat.) În (sau din) interiorul vaselor sanguine. Din fr. **intravascular**.

INTREPIDITATE, *intrepidități*, s.f. (Livr.) Însușirea celui intrepid; curaj, cutezanță, îndrăzneală. Din fr. **intrepidité**.

INTRIGA, *intrigi*, s.f. **1.** Acțiune (ascunsă) care folosește mijloace nepermise pentru realizarea unui scop; uneltire. **2.** Schemă generală de fapte și de acțiuni care reprezintă subiectul unor opere literare. Din fr. **intrigue**.

INTRIGAT, -*Ă*, *intrigați*, -*te*, adj. Care este nerăbdător să afle sau să știe ceva care îl îngrijorează, față de care are suspiciuni. V. **intriga**.

INTRIGANT, -*Ă*, *intriganți*, -*te*, s.m. și f., adj. (Persoană) care face sau bagă intrigi (I). Din fr. **intrigant**.

INTRODUCTIV, -*Ă*, *introdactivi*, -*e*, adj. Care servește ca introducere; de (la) început. Din fr. **introdutif**.

INTROMISIUNE s.f. (Rar) Acțiunea de a introduce în..., de a pune în... [Var.: **intromisie** s.f.] Din fr. **intromission**.

INTROSPECTA, *introspectez*, vb. I. Refl. A-și observa propriile trăiri psihice. Din fr. **introspecter**.

INTROSPECTARE, *introspectări*, s.f. Acțiunea de a *introspecta*; introspecție. V. **introspecta**.

INTROSPECTIV, -*Ă*, *introspectivi*, -*e*, adj. Care se folosește de introspecție, bazat pe introspecție, care ține de introspecție, care se referă la introspecție. Din fr. **introspectif**.

INTROSPECȚIE, *introspecții*, s.f. Analizare a vieții psihice proprii; autoobservare. ♦ Studiu psihologic bazat pe această metodă. Din fr. **introspection**.

INTROVERSIUNE s.f. (Psih.) Orientare a conștiinței către propriul eu; tendința de a se închide în sine, neglijând lumea exterioară. Din fr. **introversion**.

INTROVERTIT, -*Ă*, *introvertiți*, -*te*, adj. (Despre oameni) Care este concentrat sau obsedat de propriile trăiri interioare. Din fr. **introverti**.

INTRUS, -*Ă*, *intruși*, -*se*, s.m. și f., adj. (Persoană) care se introduce undeva sau la cineva fără a avea vreo calitate, fără a fi chemată, poftită sau dorită; nepoftit, inoportun. Din fr. **intrus**.

INTRUZIUNE, *intruziuni*, s.f. **1.** Faptul de a (se) introduce fără drept într-o societate, într-o funcție etc. **2.** Proces de pătrundere și de solidificare a magmei în crăpăturile scoarței terestre sau de-a lungul suprafețelor cu rezistență slabă. ♦ (Concr.) Corp de roci formate în urma acestui proces. Din fr. **intrusion**.

INTRUZIV, -*Ă*, *intruzivi*, -*e*, adj. (Despre roci eruptive) Care s-a format prin intruziune. Din fr. **intrusif**.

INTUBA, *intubez*, vb. I. Tranz. (Med.) A supune un bolnav acțiunii de intubație. Din fr. **intuber**.

INTUBARE, *intubări*, s.f. Acțiunea de a *intuba* și rezultatul ei. V. **intuba**.

INTUBAȚIE, *intubații*, s.f. (Med.) Introducere a unei sonde într-un organ tubular în scopul aplicării unor substanțe medicamentoase, anestezice sau în scopul golirii de conținutul patologic; intubare. Din fr. **intubation**.

INTUIȚIONISM s.n. Curent filosofic care opune rațiunii intuiția, concepută ca o facultate analogă cu instinctul, cu simțul artistic sau cu revelația divină, considerând că aceasta ar pătrunde nemijlocit în esența obiectelor. Din fr. **intuitionisme**.

INTUMESCENT, -*Ă*, *intumescenți*, -*te*, adj. (Med.) (Despre țesuturi) Care începe să se umfle, care prezintă o tumefacție; umflat. Din fr. **intumescenț**.

INTUMESCENȚĂ, *intumescențe*, s.f. (Med.) Organ sau porțiune de organ umflată. Din fr. **intumescence**.

INUNDABIL, -*Ă*, *inundabili*, -*e*, adj. Care poate fi inundat, care e supus inundării sau în pericol să fie inundat. Din fr. **inondable**.

INUTILIZABIL, -*Ă*, *inutilizabili*, -*e*, adj. Care nu poate fi utilizat, folosit, întrebuințat; de neîntrebuințat, neutilizabil. Din fr. **inutilisable**.

INVAGINA, pers. 3 *invaginează*, vb. I. Refl. (Med.; despre porțiuni ale intestinelor) A se întoarce spre interior prin invaginație. Din fr. **invaginer**.

INVAGINAȚIE, *invaginații*, s.f. (Med.) Formă de ocluziune intestinală produsă prin pătrunderea unui segment intestinal în segmentul imediat următor. Din fr. **invagination**.

INVALIDA, *invalidez*, vb. I. Tranz. (Jur.) A constata și a declara nevalabile anumite acte de procedură; a declara nevalabilă alegerea membrilor organelor reprezentative sau împuternicirea delegaților la conferințe sau la congrese interne sau internaționale; a infirma. Din fr. **invalider**.

INVALIDARE, *invalidări*, s.f. Acțiunea de a *invalida* și rezultatul ei; anulare, infirmare. V. **invalida**.

INVALIDABIL, *-Ă, invalidabili, -e*, adj. Care poate sau trebuie să fie invalidat. Din fr. **invalidable**.

INVALIDITATE, *invalidități*, s.f. 1. Starea celui invalid; infirmitate. 2. (Jur.) Lipsă de validitate (a unui act, a unui mandat etc.). Din fr. **invalidité**.

INVAR s.n. Oțel aliat cu mult nichel, caracterizat printr-o dilatare foarte mică și folosit la fabricarea instrumentelor și a aparatelor de precizie. Din fr. **invar**.

INVARIABIL, *-Ă, invariabili, -e*, adj. (Adesea adverbial) Care nu este variabil, care nu se schimbă; neschimbător, nevariabil, constant, fix, neschimbat. ♦ Spec. (Gram.; despre cuvinte) Care este lipsit de flexiune; neflexibil. Din fr. **invariable**.

INVARIABILITATE, *invariabilități*, s.f. Faptul de a fi invariabil; caracterul a ceea ce este invariabil. Din fr. **invariabilité**.

INVARIANT, *invarianți*, s.m. Mărime, relație, proprietate etc. care rămâne neschimbată în urma aplicării sau intervenției unei transformări [Var.: **invariantă** s.f.] Din fr. **invariant**.

INVECTIVA, *invecțivez*, vb. I. Tranz. A spune invective la adresa cuiva; a insulta. Din fr. **invecțiver**.

INVENTA, *invențez*, vb. I. Tranz. 1. A crea, a născoci ceva nou care nu a existat până atunci, a imagina pentru prima dată; a face o descoperire tehnică. 2. A prezenta drept adevărate lucruri imaginare, care nu există, neadevărate; a scorni, a născoci; p. ext. a minți. Din fr. **inventer**.

INVENTARE, *inventări*, s.f. Acțiunea de a *inventa* și rezultatul ei; născocire, scornire. V. **inventa**.

INVENTATOR, *-OĂRE, inventatori, -oare*, s.m. și f. Persoană care a realizat o invenție (1); inventar. **Inventa** + suf. *-tor* (după fr. **inventeur**).

INVENTICĂ s.f. Disciplină care studiază sistematic procesul invenției și condițiile stimulării creativității. Din **inventa** (după *didactică*).

INVENTIV, *-Ă, inventivi, -e*, adj. (Despre oameni, mintea lor etc.) Care poate inventa, care are talentul de a inventa; ingenios, ager. Din fr. **inventif**.

INVENTIVITATE, *inventivități*, s.f. Însușirea de a fi inventiv; imaginație creatoare, ingeniozitate. **Inventiv** + suf. *-itate*.

INVENTOR, *inventori*, s.m. (Înv.) Inventator. Din fr. **inventeur**.

INVENTORIA, *inventories*, vb. I. Tranz. (Înv.) A inventaria. Din fr. **inventorier**.

INVERSA, *inversez*, vb. I. Tranz. A schimba ordinea inițială sau normală, firească; a face (ceva) invers; a întoarce pe dos; a răsturna. Din fr. **inverser**.

INVERSARE, *inversări*, s.f. Acțiunea de a *inversa* și rezultatul ei; inversiune. V. **inversa**.

INVERSOR, *inversoare*, s.n. Aparat sau dispozitiv pentru inversarea sensului mișcării organelor mobile ale unei mașini, ale unui vehicul etc. Din fr. **inverseur**.

INVERTI, *invertesc*, vb. IV. Tranz. 1. A realiza, a face o inversiune (simetrică); a schimba, a transforma. 2. (Chim.) A transforma zahărul în glucoză și fructoză cu ajutorul invertazei sau al unor acizi diluați. Din fr. **invertir**.

INVERTIRE, *invertiri*, s.f. Acțiunea de a *inverti* și rezultatul ei; schimbare, transformare. ♦ *Invertire sexuală* = homosexualitate. V. **inverti**.

INVERTIT, *invertiți*, s.m. (Livr.) Homosexual. Din fr. **inverti**.

INVERTINĂ s.f. (Biol.) Invertază. Din fr. **invertine**.

INVETERAT, *-Ă, inveterați, -te*, adj. (Despre oameni) Învechit în rele, în vicii; (despre defecte, vicii etc.) învechit, înrădăcinat. [Var.: **inveterat**, *-ă* adj.] Din fr. **invétéré**. Cf. lat. *inveteratus*, it. *inveterato*.

INVIOLABILITATE, *inviolabilități*, s.f. Calitatea de a fi inviolabil. Din fr. **inviolabilité**.

INVOLUTIV, *-Ă, involutivi, -e*, adj. (Livr.) Cu caracter de involuție. Din fr. **involutif**.

INVULNERABILITATE s.f. Însușirea, starea a ceea ce este invulnerabil; neinvulnerabilitate. Din fr. **invulnérabilité**.

IOD¹ s.n. Element chimic solid cu aspect de cristale lamelare, negre-cenușii, cu luciu metalic și miros pătrunzător, foarte volatil, ușor solubil în alcool, întrebuințat în medicină. ♦ *Tinctură de iod* = soluție de iod în alcool, folosită la dezinfectarea rănilor. Din fr. **iode**.

IOD² s.n. (Fon.; rar) Semivocala *i*, numită și "i consonantic", notată de obicei în diverse alfabet fonetice cu *y*, *j* sau *í*; iot. Din fr. **yod**.

IODIZA, pers. 3 *iodizează*, vb. I. Refl. (Fon.; rar) (Despre sunete) A se palataliza sub influența unui iot; a se iotaciza. **Iod**² + suf. *-iza*.

IODIZARE, *iodizări*, s.f. (Fon.) Palatalizare a unei consoane sub influența unui iot; apariția unui iot înaintea unei vocale anterioare la început de cuvânt sau de silabă; iotacizare, iotacism (2). V. **iodiza**.

IODIZAT, *-A, iodizați, -te*, adj. (Fon.; despre sunete) Palatalizat sub influența unui iot; iotacizat. V. **iodiza**.

IODAT, *iodați*, s.m. Sare a acidului iodic. Din fr. **iodate**.

IODEMIE, *iodemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a iodului în sânge; cantitate de iod prezentă în sânge. Din fr. **iodémie**.

IODHIDRIC, *iodhidrici*, adj.m. (În sintagma) *Acid iodhidric* = acid rezultat din combinarea iodului cu hidrogenul. Din fr. **iodhydrique**.

IODIC, *iodici*, adj.m. (În sintagma) *Acid iodic* = acid obținut prin oxigenarea iodului cu acid azotic concentrat. Din fr. **iodique**.

IODOMETRIC, *-A, iodometrici, -ce*, adj. Referitor la iodometrie. Din fr. **iodométrique**.

IODOMETRIE s.f. (Chim.) Totalitatea metodelor de dozare cantitativă a diferitelor substanțe care reacționează cu o soluție de iod. Din fr. **iodométrie**.

IODURĂ, *ioduri*, s.f. Sare a acidului iodhidric; combinație de iod cu un alt element chimic. Din fr. **iodure**.

IODURARE, *iodurări*, s.f. (Chim.) Introducere a iodului în molecula unei substanțe organice. După fr. **ioduration**.

IODURIE, *iodurii*, s.f. (Med.) Prezență a iodului în urină; cantitate de iod prezentă în urină. Din fr. **iodurie**.

IOLĂ, *iole*, s.f. Ambarcație sportivă îngustă și ușoară, cu o velă prinsă de un catarg, condusă de o singură persoană. Din fr. **yole**.

ION, *ioni*, s.m. Atom, moleculă sau grupare de atomi care are un exces de sarcină electrică pozitivă sau negativă. Din fr. **ion**.

IONIAN, *-A, ionieni, -e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care făcea parte din populația de bază a Ioniei sau care era originară din Ionia. 2. Adj. Care aparține Ioniei sau populației ei, privitor la Ionia sau la populația ei. ♦ *Școala ioniană* = cea mai veche orientare materialistă în filosofia greacă, apărută în sec. VII-VI a. Cr. în Ionia. Din fr. **ionien**.

IONIC¹, *-A, ionici, -ce*, adj., s.n., s.m. 1. Adj., s.n. (Stil, ordin etc. arhitectonic) caracterizat prin coloane zvelte cu capitellul împodobit cu volute. 2. Adj. (Despre construcții sau elemente arhitectonice) Care țin de ionic¹ (1), care se referă la ionic¹; în

stil ionic¹. 3. S.m., adj.m. (Picioar de vers antic) format din patru silabe, două lungi și două scurte. Din fr. **ionique**.

IONIC², *-A, ionici, -ce*, adj. Care aparține ionilor, care se referă la ioni. Din fr. **ionique**.

IONIZA, *ionizez*, vb. I. Tranz. A produce ionizarea unui mediu; a folosi ionizarea. Din fr. **ioniser**.

IONIZANT, *-Ă, ionizanți, -te*, adj. (Despre agenți sau factori fizici) Care poate produce ionizarea (1). **Ioniza** + suf. *-ant*.

IONIZARE, *ionizări*, s.f. 1. Proces fizic al cărui rezultat este formarea de ioni. 2. Tratament medical care constă în introducerea în organism a ionilor; ionoterapie, (rar) ionizație, **ioniza**.

IONIZAȚIE, *ionizații*, s.f. (Rare) 1. Proces fizic al cărui rezultat este formarea de ioni. 2. Tratament medical care constă în introducerea în organism a ionilor; ionizare, ionoterapie. Din fr. **ionisation**.

IONIZATOR, *ionizatoare*, s.n. Generator de ioni. Din fr. **ionisateur**.

IONOFON, *ionofoane*, s.n. Traductor electroacustic care transformă direct energia electrică în energie acustică. Din fr. **ionophone**.

IONOMETRU, *ionometre*, s.n. (Fiz.) Instrument pentru determinarea intensității unei radiații radioactive. Din fr. **ionomètre**.

IONOSFERĂ s.f. Pătură superioară a atmosferei, cuprinsă aproximativ între 100 și 1000 km, în care gazele componente sunt rarefiate și încărcate cu ioni. Din fr. **ionosphère**.

IONOSFERIC, *-Ă, ionosferici, -ce*, adj. Referitor la ionosferă, din ionosferă. Din fr. **ionosphérique**.

IONOTERAPIE, *ionoterapii*, s.f. Tratament medical care constă în introducerea în organism a ionilor; ionizare (2). Din fr. **ionothérapie**.

IORDANIAN, *-A, iordanieni, -e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Iordaniei sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Iordaniei sau iordanienilor (1), privitor la Iordania sau la iordanieni. Din fr. **jordanien**.

IOTACISM s.n. (Fon.) 1. Evoluție a unei vocale sau a unui diftong spre *i*. 2. Palatalizare a unei consoane sub influența unui iot; apariția unui iot înaintea unei vocale anterioare la început de cuvânt sau de silabă; iotacizare. Din fr. **iotacisme**.

IPECACUANA s.f. Plantă originară din America de Sud, ale cărei rădăcini se

întrebuințează în medicină ca expectorant și vomitiv (*Uragoga Ipecacuanha*). Din fr. **ipécacuaana**.

IPERITĂ s.f. Substanță toxică vezicantă, cu aspect de lichid uleios, folosită ca armă chimică în primul război mondial. [Var.: **hiperită** s.f.] Din fr. **ypérite**.

IPOCRIT, -**Ă**, *ipocriți, -te*, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care se arată altfel de cum este; (om) prefăcut, fățarnic. 2. Adj. (Despre manifestările oamenilor, fizionomie etc.) Care trădează, arată ipocrizie. Din fr. **hypocrite**.

IPOCRIZIE, *ipocrizii*, s.f. Atitudinea celui ipocrit; prefăcătorie, fățarnicie, falsitate. Din fr. **hypocrisie**.

IPOHONDRIC, -**Ă**, *ipohondrici, -ce*, adj. Referitor la ipohondrie; ipohondru. După fr. **hypocondriaque**.

IPOHONDRIE, *ipohondrii*, s.f. Stare psihică morbidă, caracterizată prin neliniște continuă, teamă și preocupare obsesivă de starea sănătății proprii; idee fixă a cuiva care crede că suferă de o boală pe care în realitate nu o are. [Var.: **ipocondrie** s.f.] Din fr. **hypocondrie**.

IPOHONDRU, -**Ă**, *ipohondri, -e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de ipohondrie. [Var.: **ipocondru**, -**ă** adj., s.m. și f.] Din fr. **hypocondre**.

IPOSTAZĂ, *ipostaze*, s.f. Stare, situație în care se găsește ceva sau ceva; aspect, înfățișare, chip. [Var.: (înv.) **ipostas** s.n.] Din fr. **hypostase**.

IPOSTAZIERE, *ipostazieri*, s.f. Transformare mintală a unei relații, a unei însușiri sau a unei noțiuni într-o realitate de sine stătătoare. Din **ipostază**.

IPOTECA, *ipotechez*, vb. I. Tranz. A supune un bun imobil unei ipoteci. Din fr. **hypothéquer**.

IPOTECĂ, *ipotecă*, s.f. Drept real pe baza căruia creditorul poate vinde bunul imobil primit în garanție de la debitor, în cazul când acesta nu își plătește în termen datoria. Din fr. **hypothèque**.

IPOTECAT, -**Ă**, *ipotecați, -te*, adj. (Despre un bun imobil) Grevat de o ipotecă. V. **ipoteca**.

IPOTECAR, -**Ă**, *ipotecari, -e*, adj. 1. (Despre o creanță, un creditor) Care are drept de ipotecă, garantat printr-o ipotecă. 2. Privitor la o ipotecă. Din fr. **hypothécaire**.

IPOTECARE, *ipotecări*, s.f. Acțiunea de a **ipoteca** și rezultatul ei. V. **ipoteca**.

IPOTENUZĂ, *ipotenuze*, s.f. Latură care se opune unghiului drept într-un triunghi dreptunghic. Din fr. **hypoténuse**.

IPOTETIC, -**Ă**, *ipotetici, -ce*, adj. Bazat pe o ipoteză; prezumtiv, presupus; nesigur. Din fr. **hypothétique**.

IPOTEZĂ, *ipoteze*, s.f. Presupunere, enunțată pe baza unor fapte cunoscute, cu privire la anumite (legături între) fenomene care nu pot fi observate direct sau cu privire la esența fenomenelor, la cauza sau la mecanismul intern care le produce; presupunere cu caracter provizoriu, formulată pe baza datelor experimentale existente la un moment dat sau pe baza intuiției, impresiei etc. ♦ (Mat.) Ansamblul proprietăților date într-o demonstrație și cu ajutorul cărora se obțin noi propoziții. Din fr. **hypothèse**.

IRADIANT, -**Ă**, *iradianți, -te*, adj. (Rar) Care iradiază. Din fr. **irradiant**.

IRAKIAN, -**Ă**, *irakieni, -e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Irakului sau este originară din Irak. 2. Adj. Care aparține Irakului sau populației lui, privitor la Irak sau la populația lui. ♦ (Substantivat, f.) Limba irakiană. Din fr. **irakien**.

IRANIAN, -**Ă**, *iranieni, -e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Iranului sau care este originară din Iran. 2. Adj. Care aparține Iranului sau populației lui, care se referă la Iran sau la populația lui. ♦ (Substantivat, f.) Limba iraniană. ♦ *Limbi iraniene* = grup de limbi indo-europene vorbite în Iran și în regiunile Mării Caspice. Din fr. **iranien**.

IRANOLOG, -**Ă**, *iranologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în iranistică; iranist (1). Din fr. **iranologue**.

IRASCIBILITATE, *irascibilități*, s.f. Caracterul, starea celui irascibil; iritabilitate; *spec.* (Med.) stare psihică particulară, manifestată prin reacții intense, violente, agresive, ca răspuns la încordări psihice minime. Din fr. **irascibilité**.

IRAȚIONALISM s.n. Concepție filosofică care postulează primatul intuiției, al instinctului, al trăirii, al inconștientului sau al altor facultăți iraționale, asupra rațiunii. Din fr. **irrationnalisme**.

IRAȚIONALIST, -**Ă**, *iraționaliști, -ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al iraționalismului. 2. Adj. Referitor la iraționalism, propriu iraționalismului. Din fr. **irrationnaliste**.

IRAȚIONALITATE s.f. Însușirea a ceea ce este irațional. Din fr. **irrationnalité**.

IREAL, -Ă, *ireali*, -e, adj. 1. Care nu există în realitate; nereal, imaginar, fantastic. ♦ Care pare că nu este real (atât este de neobișnuit). 2. (Despre moduri verbale sau despre propoziții condiționale, concesive sau comparative) Care prezintă acțiunea ca ipoteză nerealizată sau nerealizabilă. Din fr. **irréal**.

IREALITATE, *irealități*, s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este ireal; ceea ce se opune realității; nerealitate. Din fr. **irréalité**.

IREALIZABIL, -Ă, *irealizabili*, -e, adj. Care nu se poate împlini, care nu se poate duce la îndeplinire; nerealizabil. Din fr. **irréalisable**.

IRECUPERABIL, -Ă, *irecuperabili*, -e, adj. Care nu este recuperabil. ♦ (Despre ființe) Care suferă de o boală nevindecabilă, p. ext. de un defect moral ce nu (mai) poate fi vindecat; nerecuperabil, incurabil. Din fr. **irrécupérable**.

IREDUCTIBIL, -Ă, *ireductibili*, -e, adj. Care nu mai poate fi redus, care nu mai poate fi simplificat. Din fr. **irréductible**.

IREDUCTIBILITATE s.f. Însușirea de a fi ireductibil. Din fr. **irréductibilité**.

IREFUTABILITATE s.f. (Liv.) Însușirea a ceea ce este irefutabil. Din fr. **irréfutabilité**.

IREMISIBIL, -Ă, *iremisibili*, -e, adj. (Franțuzism) De neiertat. Din fr. **irrémissible**.

IREMISIBILITATE s.f. (Franțuzism) Însușirea a ceea ce este iremisibil. Din fr. **irrémissibilité**.

IRENISM s.n. Numele unei orientări teologice care susține unificarea diferitelor confesiuni creștine pe baza a ceea ce au ele comun. Din fr. **irénisme**.

IRENIST, -Ă, *ireniști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al irenismului. Din fr. **iréniste**.

IRENOLOGIE s.f. Domeniu al politologiei care se ocupă cu studierea măsurilor pentru menținerea păcii sau pentru restabilirea ei. Din fr. **irénologie**.

IREPROȘABIL, -Ă, *ireproșabili*, -e, adj. Căruia nu i se poate reproșa nimic; care este fără cusur, fără greșeli; desăvârșit, impecabil, perfect, nereproșabil. ♦ (Adverbial) Fără cusur, în mod desăvârșit. Din fr. **irréprochable**.

IREPROȘABILITATE s.f. Însușirea a ceea ce este ireproșabil. Din fr. **irréprochabilité**.

IRESPONSABIL, -Ă, *iresponsabili*, -e, adj. (Adesea substantivat) Care este în situația de a nu putea răspunde de actele sale (reprobabile); p. ext. care este lipsit de

simțul răspunderii; neresponsabil. Din fr. **irresponsable**.

IRESPONSABILITATE s.f. Însușirea de a fi iresponsabil; stare a celui iresponsabil; neresponsabilitate. Din fr.

irresponsabilité.

IREVERENȚĂ, *ireverențe*, s.f. Lipsă de respect, necuvință; nereverență. Din fr. **irrévérence**.

IREVERSIBIL, -Ă, *ireversibili*, -e, adj. (Despre fenomene, transformări etc.) Care se poate produce numai într-un singur sens; care nu poate reveni la starea inițială; nereversibil. ♦ (Fiz.) Ale cărui urme nu mai pot fi înlăturate după revenirea la starea inițială. Din fr. **irréversible**.

IREVERSIBILITATE s.f. Proprietate a unei transformări, a unui proces etc. de a nu se putea produce în natură decât într-un singur sens; nereversibilitate. Din fr. **irréversibilité**.

IREVOCABILITATE s.f. Însușirea a ceea ce este irevocabil. Din fr. **irrévocabilité**.

IREZISTIBIL, -Ă, *irezistibili*, -e, adj. Căruia nu i se poate rezista, căruia nu i se poate împotrivi; nerezistibil. Din fr. **irrésistible**.

IREZISTIBILITATE s.f. Însușirea de a fi irezistibil. Din fr. **irrésistibilité**.

IRIDACEE, *iridacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee monocotiledonate, cu flori de obicei decorative; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **iridacées**.

IRIDECTOMIE, *iridectomii*, s.f. (Med.) Secționare a unei porțiuni din iris. Din fr. **iridectomie**.

IRIDIU s.n. Element chimic, metal greu, alb-argintiu, foarte dur, puțin ductil, cu temperatura de topire foarte înaltă, întrebuințat la confecționarea unor instrumente fizice și chirurgicale, a vârfurilor de peniță pentru stilouri sau, sub forma aliajelor cu platina, pentru cupluri termoelectrice. [Var.: **iridium** s.n.] Din fr. **iridium**.

IRIDOSCOPI, *iridoscoape*, s.n. (Med.) Instrument folosit pentru examinarea irisului. Din fr. **iridoscope**.

IRIDOSCOPIE, *iridoscopii*, s.f. Examinare a irisului cu ajutorul iridoscopului. Din fr. **iridoscopie**.

IRIGABIL, -Ă, *irigabili*, -e, adj. (Despre terenuri) Care poate fi irigat, care poate fi făcut productiv cu ajutorul irigației. Din fr. **irrigable**.

IRIGATOR, *irigatoare*, s.n. (Med.) Aparat cu care se fac clisme sau spălături interne; clistir. Din fr. **irrigateur**.

IRIGOSCOPIE, *irigoscopii*, s.f. (Med.) Examen radiologic al colonului după introducerea unei substanțe de contrast pe cale rectală. Din fr. **irrigoscopie**.

IRITANT, -**Ă**, *iritanți*, -*te*, adj. 1. Care irită; care supără, care întârătă; enervant, agasant. 2. Care produce iritații, inflamații. Din fr. **irritant**.

IRITA, *irite*, s.f. Inflamație a irisului, care se manifestă prin dureri locale, imposibilitate de a suporta lumina, prin contracția pupilei, decolorarea irisului etc. Din fr. **iritis**.

IRIZA, *irizez*, vb. I. Intrans. (Rare) A emite culori asemănătoare cu ale curcubeului; a scânteia, a lăsa în lumină multicolore. Din fr. **iriser**.

IRIZARE, *irizări*, s.f. Acțiunea de a iriza și rezultatul ei. V. **iriza**.

IRIZAT, -**Ă**, *irizați*, -*te*, adj. Care reflectă culorile curcubeului. V. **iriza**. Cf. fr. *irisé*.

IRIZAȚIE, *irizații*, s.f. Colorație similară curcubeului, apărută în urma unui proces de interferență a luminii albe prin straturi transparente subțiri. [Var.: **irizațiune** s.f.] Din fr. **irisation**.

IRLANDEZ, -**Ă**, *irlandezi*, -*e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Irlandei sau care este originară din Irlanda. 2. Adj. Care aparține Irlandei sau populației ei, privitor la Irlanda sau la populația ei. ♦ (Substantivat, f.) Limba irlandeză. Din fr. **irlandais**.

IRONIST, -**Ă**, *ironiști*, -*ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f., adj. (Persoană, scriitor) care cultivă ironia, stilul ironic. 2. (Rare) Adj. Care denotă ironie. Din fr. **ironiste**.

IRONIZA, *ironizez*, vb. I. Tranz. A avea o atitudine ironică față de ceva sau de cineva; a spune ironii pe seama cuiva; a zeflemisi, a persifla. ♦ Refl. recipr. *Se ironizau neîncetat*. Din fr. **ironiser**.

IRONIZARE, *ironizări*, s.f. Acțiunea de a (se) ironiza și rezultatul ei. V. **ironiza**.

IRONIZATOR, -**OARE**, *ironizatori*, -*oare*, adj., s.m. și f. (Rare) (Persoană) care ironizează. Din fr. **ironisateur**.

ISCHEMIC, -**Ă**, *ischemici*, -*ce*, adj. (Med.) Referitor la ischemie; provocat de ischemie. Din fr. **ischémique**.

ISCHEMIE, *ischemii*, s.f. (Med.) Întrerupere a circulației sanguine într-un țesut sau organ, datorită unui spasm arterial sau astupării unui vas. Din fr. **ischémie**.

ISCHIALGIE, *ischialgii*, s.f. (Med.) Nevralgie sciatică. Din fr. **ischialgie**.

ISCHIATIC, -**Ă**, *ischiatoci*, -*ce*, adj. (Med.) Al ischionului. Din fr. **ischiatique**.

ISCHION, *ischionuri*, s.n. Una dintre cele trei părți care formează osul iliac. Din fr. **ischion**.

ISLAM s.n. Religie monoteistă întemeiată, în sec. VII, de Profetul Mahomed și răspândită în Asia și Africa; mahomedanism, islamism; *p. ext.* totalitatea mahomedanilor; totalitatea țărilor sau popoarelor de religie mahomedană. Din fr. **islamisme**.

ISLAMIC, -**Ă**, *islamici*, -*ce*, adj. Care aparține islamului, privitor la islam. Din fr. **islamique**.

ISLAMISM s.n. Mahomedanism, islam. Din fr. **islamisme**.

ISLAMIZA, *islamizez*, vb. I. Tranz. și refl. A trece sau a face să treacă la islamism; a da sau a căpăta caracter islamic. Din fr. **islamiser**.

ISLAMIZARE, *islamizări*, s.f. Acțiunea de a (se) islamiza și rezultatul ei. V. **islamiza**.

ISLAMIZAT, -**Ă**, *islamizați*, -*te*, adj. Care a trecut la islamism; care a luat caracter islamic. V. **islamiza**.

ISLANDEZ, -**Ă**, *islandezi*, -*e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Islandei sau care este originară din Islanda. 2. Adj. Care aparține Islandei sau populației ei, privitor la Islanda sau la populația ei. ♦ (Substantivat, f.) Limba islandeză. Din fr. **islandais**.

ISMAILIT, *ismailiți*, s.m. Membru al unei secte de musulmani șiiți care se caracteriza printr-un fanatism extrem. Din fr. **Ismaélite**.

ISOGLOSA, *isoglose*, s.f. Linie care marchează, pe o hartă lingvistică, limitele răspândirii unui fenomen fonetic, lexical sau morfologic. [Var.: **izoglosă** s.f.] Din fr. **isoglosse**.

ISTORIOGRAFIE, *istoriografii*, s.f. 1. Știință auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul evoluției concepțiilor istorice și al operelor istorice. 2. Totalitatea scrierilor istorice (dintr-o țară, dintr-o anumită perioadă de timp, cu privire la o anumită problemă etc.). Din fr. **historiographie**.

ITALIOTI s.m. pl. Populații de limbă indo-europeană care au locuit în antichitate în centrul Italiei. Din fr. **Italiotes**.

ITERAȚIE, *iterații*, s.f. Repetare a unui anumit procedeu de calcul, prin aplicarea lui la rezultatul calculului din etapa precedentă. Din fr. **itération**.

ITINERANT, -**Ă**, *itineranți*, -*te*, adj. Care se deplasează din loc în loc pentru a

desfășura o anumită activitate, pentru a exercita o anumită profesiune. Din fr. **itinérant**.

IUDAISM s.n. Mozaism. Din fr. **judaïsme**.

IVORIN s.n. Fildes fabricat sintetic. Din fr. **ivoirin**.

IVORIU s.n. 1. Fildes. 2. (Anat.) Dentină. Din fr. **ivoire**.

IZOBAR, -**Ă**, *izobari*, -*e*, adj., s.m. 1. Adj. (Despre procesele sau transformările unui sistem fizic) Care are loc la o presiune constantă. ♦ *Linie* (sau *curbă*) *izobară* (și substantivat, f.) = linie care unește pe o hartă, pe o diagramă etc. punctele cu aceeași presiune. 2. Adj., s.m. (Fiecare dintre atomii) care au aceeași masă atomică, dar care diferă prin numărul atomic și se găsesc în căsuțe diferite ale tabloului periodic al elementelor. Din fr. **isobare**.

IZOBATĂ, *izobate*, s.f. (Geogr.) Linie care unește, pe o hartă, punctele cu aceeași adâncime față de o suprafață de referință (lac, mare, ocean). Din fr. **isobathe**.

IZOCLINĂ, *izocline*, s.f. Linie care unește, pe o hartă, punctele care au aceeași înclinație magnetică. Din fr. **isocline**.

IZOCOR, -**Ă**, *izocori*, -*e*, adj., s.f. 1. Adj. (Despre procesele sau transformările sistemelor fizice) Care are loc la un volum constant. 2. S.f. Curbă care reprezintă pe o diagramă o transformare izocoră (1). Din fr. **isochore**.

IZOCRON, -**Ă**, *izocroni*, -*e*, adj. (Despre procesele sau transformările de stare fizică sau chimică) Care are durată egală. Din fr. **isochrone**.

IZODINAMIC, -**Ă**, *izodinamici*, -*ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care are aceeași componentă orizontală a câmpului magnetic. 2. S.f. Linie care trece prin punctele de egală intensitate a componentei orizontale a câmpului magnetic pământesc. Din fr. **isodynamique**.

IZOEDRIC, -**Ă**, *izoedrici*, -*ce*, adj. (Despre corpuri geometrice) Care are toate fețele egale. Din fr. **isoédrique**.

IZOGAMIE s.f. (Biol.) Formă primitivă de înmulțire sexuată, în care cei doi gameți care participă la fecundare sunt asemănători din punct de vedere morfologic. Din fr. **isogamie**.

IZOGON, -**Ă**, *izogoni*, -*e*, adj. (Despre figuri geometrice) Care are (două) unghiuri egale. Din fr. **isogone**.

IZOHIETĂ, *izohiete*, s.f. Linie care unește, pe hărțile climatice, punctele cu aceeași cantitate de precipitații căzute într-o anumită perioadă de timp. Din fr. **isohyète**.

IZOLA, *izolez*, vb. I. 1. Tranz. A despărți cu totul; a separa unul de altul; *spec.* a despărți un bolnav contagios de oamenii sănătoși, pentru a evita contagiunea. 2. Tranz. A împiedica transmiterea căldurii, a frigului, a umezelii, a zgomotului etc. dintr-un mediu (sau corp) în altul; a separa un corp prin care trece curentul electric de alt corp bun conducător de electricitate. 3. Refl. A se îndepărta de societate, de semenii; a sta retras, departe de alții; a se retrage, a se închista. Din fr. **isoler**.

IZOLARE, *izolări*, s.f. Acțiunea de a (se) *izola* și rezultatul ei; despărțire, separare. ♦ (Med.) Măsură cu caracter profilactic prin care se interzice unui bolnav contagios de a veni în contact cu alte persoane. V. **izola**.

IZOLAT, -**Ă**, *izolați*, -*te*, adj. (Adesea adverbial) Separat; *p. ext.* îndepărtat; retras. ♦ Situat la distanță (unul de altul); răzleț, ♦ Care constituie o excepție. *Un caz izolat*. V. **izola**. Cf. fr. *isolé*, *it. isolato*.

HIDROIZOLA, *hidroizolez*, vb. I. Tranz. A izola pentru a împiedica sau reduce infiltrarea sau orice altă acțiune a apei asupra unei construcții. **Hydro-** + **izola**.

HIDROIZOLAT, -**Ă**, *hidroizolați*, -*te*, adj. (Despre construcții) Care este protejat împotriva acțiunilor apei. V. **hidroizola**.

TERMOIZOLARE, *termoizolări*, s.f. Izolare termică. **Termo-** + **izolare**.

IZOLANT, -**Ă**, *izolanți*, -*te*, adj. 1. (Adesea substantivat, m.) Care izolează (2), care are proprietatea de a izola. 2. (În sintagma) *Limbă izolantă* = limbă care nu are afixe și în care raportul dintre cuvinte este determinat de ordinea cuvintelor, de accent etc. Din fr. **isolant**.

TERMOIZOLANT, -**Ă**, *termoizolanți*, -*te*, adj. (Despre materiale) Care împiedică transmiterea căldurii, care izolează căldura; izolant termic, termoizolator. **Termo-** + **izolant**.

IZOLATOR, -**OARE**, *izolatori*, -*oare*, adj., s.n. 1. Adj. Care izolează. 2. S.n. Corp, material rău conducător de electricitate sau de căldură; piesă fabricată dintr-un astfel de material. care servește la izolare. Din fr. **isolateur**.

TERMOIZOLATOR, -**OARE**, *termoizolatori*, -*oare*, adj. Termoizolant. **Termo-** + **izolator**.

IZOLAȚIE, *izolații*, s.f. Faptul de a izola (2); (concr.) strat de material izolant așezat

între două medii sau între două sisteme fizice. Din fr. **isolation**.

TERMOIZOLAȚIE, *termoizolații*, s.f.

Termoizolare. **Termo-** + **izolație**.

IZOLAȚIONISM s, n. Politică dusă de o țară care se izolează de țările vecine. Din fr. **isolationnisme**.

IZOLAȚIONIST, -**Ă**, *izolaționiști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Partizan) al izolaționismului. Din fr. **isolationniste**.

IZOLATOR, -**OARE**, *izolatori*, -*oare*, adj., s.n. **1.** Adj. Care izolează. **2.** S.n. Corp, material rău conducător de electricitate sau de căldură; piesă fabricată dintr-un astfel de material. care servește la izolare. Din fr. **isolateur**.

IZOMER, -**Ă**, *izomeri*, -*e*, adj., s.m. (Substanță, combinație, nucleu atomic) care prezintă izomerie. Din fr. **isomère**.

IZOMERIE s.f. Proprietate a unor substanțe cu aceeași compoziție chimică de a avea însușiri diferite, datorită modului diferit de așezare a atomilor în moleculă. Din fr. **isomérie**.

IZOMERIZA, pers. 3 *izomerizează*, vb. I. Refl. (Despre substanțe chimice) A se transforma într-un izomer în urma unei reacții sau prin acțiunea unui agent fizic. Din fr. **isomériser**.

IZOMERIZARE, *izomerizări*, s.f. Acțiunea de a se *izomeriza* și rezultatul ei. V. **izomeriza**. Cf. fr. *isomérisation*.

IZOMETRIC, -**Ă**, *izometrici*, -*ce*, adj. (Despre cristale) De mărime egală. Din fr. **isométrique**.

IZOMORF, -**Ă**, *izomorfi*, -*e*, adj. (Despre substanțe) Care prezintă izomorfism; (despre cristale) asemănător ca formă. Din fr. **isomorphe**.

IZOMORFIE s.f. Izomorfism (**2**). Din fr. **isomorphie**.

IZOMORFISM s.n. **1.** Relație, corespondență între două obiecte, fenomene etc. care au aceeași structură; identitate de structură. **2.** Proprietate a substanțelor cu compoziție chimică diferită, dar cu structură înrudită, de a se prezenta în aceleași forme structurale cristalografice; izomorfie. **3.** Termen întrebuintat de unii lingviști structuraliști pentru a denumi paralelismul de structură dintre silabă, cuvânt și propoziție sau frază. Din fr. **isomorphisme**.

IZOPOD, *izopode*, s.n. (La pl.) Ordin de crustacee care au un segment toracic unit cu capul și șapte segmente toracice libere, fiecare cu câte o pereche de picioare identic

conformate; (și la sg.) animal care face parte din acest ordin. Din fr. **isopode**.

IZOPREN, *izopreni*, s.m. Hidrocarbură nesaturată prin a cărei polimerizare se obține cauciucul. Din fr. **isoprène**.

IZOTERM, -**Ă**, *izotermi*, -*e*, adj. (Despre transformările sistemelor fizico-chimice) Care se produce la o temperatură constantă. ♦ *Linie izotermă* (și substantivat, f.) = linie care unește pe o hartă geografică punctele terestre cu aceeași temperatură medie a aerului, a apei sau a solului într-o anumită perioadă. *Curbă izotermă* (și substantivat, f.) = curbă care unește, pe o diagramă, punctele cu aceeași temperatură ale unui proces fizico-chimic. Din fr. **isotherme**.

IZOTIPIE s.f. Proprietate a unor substanțe chimice de a cristaliza în aceleași forme, fără a forma cristale mixte. Din fr. **isotypie**.

IZOTOP, -**Ă**, *izotopi*, -*e*, s.m., adj. (Atom, nucleu atomic) care are același număr de ordine ca și alt atom ori nucleu atomic, dar care diferă de acesta prin masa atomică. Din fr. **isotope**.

IZOTROP, -**Ă**, *izotropi*, -*e*, adj. (Despre corpuri, substanțe etc.; adesea substantivat, m.) Care are proprietăți independente de direcția în spațiu. ♦ (Despre materiale) Care are, pe toate direcțiile, aceleași proprietăți mecanice. Din fr. **isotrope**.

IZOTROPIE s.f. Proprietate a unui corp de a fi izotrop. Din fr. **isotropie**.

IZRAELIT, -**Ă**, *izraeliți*, -*te*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană de religie mozaică; *p. restr.* evreu. **2.** Adj. Evreiesc. Din fr. **israélite**.

ÎMBUTELIA, *îmbutelizez*, vb. I. Tranz. A umple (sub presiune) o butelie, o sticlă, închizând-o apoi ermetic. După fr. **embouteiller**.

ÎMBUTELIERE, *îmbutelierei*, s.f. Acțiunea de a *îmbutelia* și rezultatul ei. V. **îmbutelia**.

ÎNCADRA, *încadrez*, vb. I. 1. Tranz. A înrăma. 2. Refl. A se potrivi, a se armoniza cu mediul înconjurător. 3. Tranz. (Jur.) A cuprinde într-un text de lege o faptă, p. ext. un delincent. 4. Tranz. (Rar) A înconjura, a împresura (1). 5. Tranz. și refl. A (se) angaja într-o întreprindere, într-o instituție ♦ Refl. A se integra într-un colectiv, într-o organizație, într-o acțiune etc. 6. Refl. A respecta o anumită limită de timp pentru săvârșirea unei acțiuni. Din fr. **encadrer**.

ÎNCADRABIL, -Ă, *încadrabili*, -e, adj. Care poate fi încadrat. - **Încadra** + suf. -*bil*.

ÎNCADRARE, *încadrări*, s.f. Acțiunea de a (se) *încadra*. V. **încadra**.

REÎNCADRARE, *reîncadrări*, s.f. Acțiunea de a *reîncadra* și rezultatul ei. V. **reîncadra**.

REÎNCADRA, *reîncadrez*, vb. I. Tranz. A încadra pe cineva din nou într-un post (pe care l-a ocupat anterior). - **Re-** + **încadra**.

ÎNCASTELURĂ, *încasteluri*, s.f. (Med. vet.) Deformare a copitei la animale. [Var.: **încastelură** s.f.] Din fr. **encastelure**.

ÎNCASTRA, *încastrez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A realiza o legătură între două elemente ale unui ansamblu pentru a împiedica mișcarea lor. Din fr. **encastrer**.

ÎNCASTRA, *încastrez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A realiza o legătură între două elemente ale unui ansamblu pentru a împiedica mișcarea lor. Din fr. **encastrer**.

ÎNCASTRARE, *încastrări*, s.f. Acțiunea de a *încastra* și rezultatul ei. V. **încastra**.

ÎNCHISTA, *închistez*, vb. I. Refl. (Despre unele organisme animale sau vegetale inferioare sau despre unele tumori) A se acoperi cu o membrană sau a se transforma în chist, izolându-se de mediul înconjurător. ♦ Fig. (Despre oameni) A se izola, a se închide în sine. Din fr. **enkyster**.

ÎNCHISTARE, *închistări*, s.f. Acțiunea de a se *închista* și rezultatul ei. V. **închista**.

ÎNCLICHETA, *înclichetez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A imobiliza un mecanism într-o anumită poziție. Din fr. **encliqueter**.

ÎNCLICHETAJ, *înclichetaje*, s.n. (Tehn.) Dispozitiv care nu permite mișcarea de rotație a unei roți decât într-un singur sens. Din fr. **encliquetage**.

ÎNCORPORABIL, -Ă, *încorporabili*, -e, adj. Care poate fi încorporat. [Var.: **încorporabil**, -ă adj.] Din fr. **incorporable**.

ÎNCORPORĂȚIE, *încorporații*, s.f. Încorporare. [Var.: **încorporație** s.f.] Din fr. **incorporation**.

ÎNGLOBA, *înglobez*, vb. I. Tranz. A introduce ca parte integrantă într-un tot; a include, a cuprinde. Din fr. **englober**.

ÎNGLOBARE, *înglobări*, s.f. Acțiunea de a *îngloba*; cuprindere, includere într-un tot. V. **îngloba**.

ÎNGLOBAT, -Ă, *înglobați*, -te, adj. Care este cuprins într-un tot. V. **îngloba**.

ÎNLUMINA, *înluminez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism inv.) A împodobi o carte cu miniaturi, viniete, litere colorate. Din fr. **enluminer**.

ÎNMAGAZINA, *înmagazinez*, vb. I. Tranz. A pune, a așeza mărfuri, produse etc. într-o magazie (pentru a le păstra); a depozita. ♦ P. gener. (Adesea fig.) A aduna, a acumula (cunoștințe, învățătură, energie etc.). Din fr. **emmagasiner**.

ÎNMAGAZINARE s.f. Acțiunea de a *înmagazina* și rezultatul ei. V. **înmagazina**.

ÎNREGIMENTA, *înregimentez*, vb. I. Refl. și tranz. A intra sau a face să intre într-o grupare, într-un partid etc.; a (se) înrola. Din fr. **enrégimenter**.

ÎNREGIMENTARE s.f. Acțiunea de a (se) *înregimenta* și rezultatul ei. V. **înregimenta**.

ÎNREGISTRA, *înregistrez*, vb. I. Tranz. 1. A înscrie într-un registru. 2. A reține prin scris un fapt, un eveniment; a imprima (cu mijloace tehnice) sunetele, fenomenele luminoase etc. ♦ Fig. A întipări în minte, a memora. 3. A înscrie în activul său ca rezultat, ca realizare etc.; a obține. A *înregistra un succes important*. Din fr. **enregistrer**.

ÎNREGISTRARE, *înregistrări*, s.f. Acțiunea de a (se) *înregistra* și rezultatul ei; (concr.) ceea ce a fost înregistrat. V. **înregistra**.

TELEÎNREGISTRARE,

teleînregistrări, s.f. Înregistrare de la distanță. - **Tele-** + **înregistrare**.

ÎNREGISTRATOR, **-OARE**, *înregistratori*, *-oare*, adj., s.n. (Aparat, dispozitiv) care înregistrează. -

Înregistra + suf. *-tor*.

ÎNROLA, *înrolez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) înscrie în rândurile armatei; *p. ext.* a (se) înscrie într-o organizație, într-un partid; a (se) înregimenta. Din fr. **enrôler**.

ÎNROLARE, *înrolări*, s.f. Acțiunea de a (se) *înrola* și rezultatul ei. V. **înrola**.

ÎNSEMN, *însemne*, s.n. (Rar) Semn distinctiv al unei demnități, al unui rang; insignă. Din fr. **insigne** (după *semn*).

JABIRU, *jabiruri*, s.n. Pasăre din regiunile calde, asemănătoare cu barza. Din fr. **jabiru**.

JABOU, *jabouri*, s.n. Accesoriu de îmbrăcăminte (astăzi femeiască), care constă dintr-unul sau mai multe volane de dantelă, de mătase etc. fixate la baza gâtului unei bluze, al unei rochii etc. și care se etalează pe piept ca o cravată. Din fr. **jabot**.

JACARD, *jacarde*, s.n. Dispozitiv special, montat la războaiele de țesut, care servește la obținerea unor țesături cu anumite desene complicate. ♦ Țesătură obținută cu ajutorul acestui dispozitiv. Din fr. **jacquard**.

JACHETA, *jachete*, s.f. Haină (tricotată) femeiască încheiată în față, care acoperă partea de sus a corpului și care se poartă peste bluză sau peste rochie. ♦ Haină bărbătească de ceremonii, croită pe talie, lungă până aproape de genunchi. Din fr. **jaquette**.

JACHETICĂ, *jachetele*, s.f. Diminutiv al lui *jachetă*; jachetuță. - **Jachetă** + suf. -ică.

JACHETUȚĂ, *jachetuțe*, s.f. (Rar) Jachetică. - **Jachetă** + suf. -uță.

JACQUERIE s.f. Răscoală țărănească antifeudală care a avut loc în provinciile din nordul și nord-vestul Franței la jumătatea sec. XIV. [Pr.: *jacherie*] - Cuv. fr.

JAD, *jaduri*, s.n. Piatră semiprețioasă compusă din silicat natural de aluminiu, calciu și magneziu, de culoare albă-verzuie până la verde închis, cu luciu sticlos, folosită la confecționarea unor obiecte de artă. ♦ Obiect de artă făcut din această piatră. Din fr. **jade**.

JADEIT, *jadeite*, s.n. Varietate de jad compusă din silicat natural de sodiu și aluminiu compact, verzui sau albicios, utilizată în arta decorativă. Din fr. **jadéite**.

JAGUAR, *jaguari*, s.m. Animal carnivor feroce din familia felidelor, cu blana galbenă roșcată și cu pete negre circulare, care trăiește în America Centrală și în America de Sud (*Felis onca*). Din fr. **jaguar**.

JAINISM s.n. Religie și școală filozofică indiană, opusă brahmanismului și sistemului de castă al acestuia, întemeiată în sec. VI a.Cr. Din fr. **jaïnisme**.

JAINIST, -**A**, *jainiști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al jainismului. Din fr. **jaïniste**.

JAIS s.n. Varietate de antracit, foarte dură, sticloasă, de culoare neagră, folosită la

confecționarea unor mărgele. [Pr.: *je*] Din fr. **jais**.

JALON, *jaloane*, s.n. 1. Bară lungă de lemn sau de metal, care servește la marcarea și la semnalizarea punctelor de pe teren în diverse lucrări topografice. 2. Fig. Element care marchează un punct sau o etapă în desfășurarea unei activități. Din fr. **jalon**.

JALONA, *jalonez*, vb. I. Tranz. 1. A marca pe teren punctele unui traseu, ale unei alinieri etc. prin jaloane (1). 2. Fig. A indica punctele principale ale unei probleme sau etapele în desfășurarea unei activități, a da o direcție, a trasa în linii mari un plan. Din fr. **jalonner**.

JALONARE, *jalonări*, s.f. Acțiunea de a *jalona* și rezultatul ei; trasare. V. **jalona**.

JALONER, *jaloneri*, s.m. Persoană care face jalonări. Din fr. **jalonneur**.

JALUZEĂ, *jaluzele*, s.f. (De obicei la pl.) Un fel de stor alcătuit din lamele subțiri de lemn, de aluminiu, de material plastic etc., așezate paralel și orizontal pe două chingi sau lănișoare în așa fel încât, atunci când sunt trase în jos, să împiedice pătrunderea luminii în încăperi; persiană. - După fr. **jalousie**.

JALUZIE s.f. (Franțuzism inv.) Gelozie. Din fr. **jalousie**.

JAMAICA s.f. Varietate de rom. Din fr. [rum de la] **Jamaïque**.

JAMAICAN, -**A**, *jamaicani*, -*e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană născută și crescută în Jamaica. 2. Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Jamaica. Din fr. **jamaïquain**.

JAMBĂ, *jambe*, s.f. Fiecare dintre cele două picioare ale trenului de aterizare de care sunt prinse roțile avionului. Din fr. **jambe**.

JAMBETĂ, *jambete*, s.f. Mișcare a calului care constă în ridicarea la orizontală a unui picior dindărăt, calul stând pe loc. Din fr. **jambette**.

JAMBIERĂ, *jambiere*, s.f. Înelitoare de piele, de lână sau de postav, care acoperă și protejează piciorul de la gleznă până aproape de genunchi. Din fr. **jambière**.

JAMBON, *jamboane*, s.n. Produs alimentar obținut din pulpă de porc preparată prin sărare și afumare sau fierbere cu mijloace tehnice speciale; șuncă. Din fr. **jambon**.

JANDARM, *jandarmi*, s.m. Militar din corpul jandarmeriei. [Var.: (pop.) **jandar** s.m.] Din fr. **gendarme**.

JANDARMERIE, *jandarmerii*, s.f. Poliție militară care are sarcina de a păzi și de a menține ordinea. Din fr. **gendarmérie**.

JANILIE s.f. Fir gros de catifea, cu care se împodobesc hainele sau din care se confecționează unele obiecte. [Var.: **jenilie** s.f.] - După fr. **chenille**.

JANSENISM s.n. Curent social-religios apărut în Olanda și în Franța la mijlocul sec. XVII, care exprima opoziția unei părți a burgheziei față de iezuitism, preluând concepția despre predestinare și propovăduind o morală austeră. Din fr. **jansénisme**.

JANSENIST, -**Ă**, *janseniști*, -*ste*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care aparține jansenismului, privitor la jansenism. **2.** S.m. și f. Adept al jansenismului. Din fr. **janséniste**.

JANTA, *jante*, s.f. Partea exterioră periferică a unei roți de autovehicul, de bicicletă etc., construită astfel încât să permită montarea pe roată a unui pneu. ◊ Expr. *a rămâne (sau a fi) pe jantă = a)* a avea cauciucul dezumflat; *b)* (fam.) a rămâne fără bani, a fi lefter. [Var.: **geantă** s.f.] Din fr. **jante**.

JAPON s.n. Porțelan sau mătase fină din Japonia. Din fr. **japon**.

JAPONEZ, -**A**, *japonezi*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Japoniei sau care este originară de acolo; nipon. **2.** Adj. Care aparține Japoniei sau japonezilor, privitor la Japonia sau la japonezi; nipon. ◊ (Substantivat, f.) Limba vorbită de japonezi. Din fr. **japonais**.

JAR s.n. Părul scurt de pe partea din față a capului și de pe extremitățile membrelor la ovine. Din fr. **jarre**.

JARDINIERA, *jardiniere*, s.f. Etajeră de lemn, suport de metal etc. pe care se țin ghivece cu plante ornamentale; cutie în care se pune pământ pentru flori, așezată sub ferestre sau pe balcoane. Din fr. **jardinière**.

JARET, *jarete*, s.n. Articulație a membrului posterior la animalele patrupede, situată între gambă și fluier. Din fr. **jarret**.

JARGON, *jargoane*, s.n. **1.** Limbaj specific anumitor categorii sociale, profesionale etc., care reflectă fie dorința celor ce-l vorbesc de a se distinge de masa mare a vorbitorilor, fie tendința de a folosi termeni specifici profesiunilor respective și care se caracterizează prin abundența cuvintelor și expresiilor pretențioase, de obicei împrumutate din alte limbi, sau a celor de îngustă specialitate. **2.** (Inv., azi impr.) Dialect, grai. Din fr. **jargon**.

JARTEA, *jartele*, s.f. (Pop.) Jartieră. [Var.: (reg.) **jartelă** s.f.] Din fr. **jarretelle**.

JARTIERĂ, *jartiere*, s.f. Accesoriu de îmbrăcăminte, confecționat dintr-o panglică de elastic care menține ciorapul întins pe picior; jartea, calțavetă. ♦ Fiecare dintre bucățile de elastic ale unui portjartier, prevăzute la un capăt cu un dispozitiv special pentru fixat ciorapii. Din fr. **jarretière**.

JASP s.n. Rocă silicioasă compactă, variat colorată, alcătuită din calcedonie și compuși ai fierului, întrebuintată ca piatră semiprețioasă. Din fr. **jaspe**.

JAVANEZ, -**A**, *javanezi*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Locuitor al insulei Java. **2.** Adj. Care aparține Javei sau javanezilor, privitor la Java sau la javanezi. Din fr. **javanais**.

JAVART s.n. Tumoare care constă în mortificarea unei părți din cartilajul copitei la cai și la boi. Din fr. **javart**.

JAVEL s.n. (În sintagma) *Apă de javel* = soluție apoasă de hipoclorit de sodiu, folosită ca dezinfectant. Din fr. [eau de] **Javel**.

JAVELINĂ, *javeline*, s.f. (Franțuzism inv.) Suliță lungă și subțire. Din fr. **javeline**.

JAVELIZĂ, *javelizez*, vb. I. Tranz. A supune (apa) procesului de javelizare. - Cf. fr. *ja ve l e r*.

JAVELIZARE s.f. Procedeu de sterilizare a apei, prin tratare cu apă de javel, pentru a o face potabilă. - După fr. **javellisation**.

JEEP, *jeepuri*, s.n. Tip de mașină mică (de campanie). [pr.: *gip*]. Din fr. **jeep**.

JEJUNAL, -**Ă**, *jejunali*, -*e*, adj. (Anat.) Al jejunului. Din fr. **jejunal**.

JEJUNOSTOMIE, *jejunostomie*, s.f. (Med.) Deschidere operatorie a unei anse jejunale la piele. Din fr. **jejunostomie**.

JELEU, *jeleuri* s.n. **1.** Peltea. **2.** Preparat de cofetărie sub formă de gel, obținut din jeleu (1) amestecat cu sucuri de fructe și acoperit cu un strat de zahăr tos. Din fr. **gelée**.

JENA, *jenez*, vb. I. **1.** Tranz. (Despre obiecte de îmbrăcăminte sau încălțăminte) A strânge, a apăsa, a roade, a supăra. ♦ Fig. A stânjeni, a deranja, a incomoda. **2.** Refl. A avea un sentiment de reținere față de ceva; a se rușina, a se sfii. Din fr. **gêner**.

JENANT, -**Ă**, *jenanți*, -*te*, adj. Care provoacă, jenă; supărător, neplăcut; penibil. Din fr. **gênant**.

JENAT, -**A**, *jenați*, -*te*, adj. Stânjenit, stingherit; încurcat; penibil, rușinat. ♦ (Rar) Care dovedește jenă. V. **jena**. Cf. fr. *g ê n é*.

JENA s.f. **1.** Sentiment de sfială de care este cuprins cineva când se află într-o situație penibilă; stinghereală. ♦ Situație

grea, neplăcută; încurcătură, strâmtoare. ◇ *Jenă financiară* = lipsă de bani. **2.** Senzație supărătoare, durere organică ușoară; săcăială. Din fr. **gêne**.

JERBA, *jerbe*, s.f. **1.** Buchet mare de flori, așezate în așa fel încât să aibă fața orientată în aceeași parte. **2.** (Fiz.; în sintagma) *Jerbă nucleară* = fascicul de urme ale particulelor provenite din dezintegrarea unui nucleu atomic în nenumărate fragmente, ca urmare a ciocnirii sale de o particulă cosmică cu energia foarte mare. Din fr. **gerbe**.

JERSEU, *jerseuri* (*jersee*), s.n. **1.** Obiect de îmbrăcăminte tricotat sau împletit, din lână, din bumbac etc., de obicei cu mâneci lungi și deschis în față, care acoperă partea de sus a corpului. **2.** Țesătură elastică tricotată, de lână, de bumbac, de mătase etc., din care se fac obiecte de îmbrăcăminte; tricot. Din fr. **jersey**.

JETELĂ, *jetele*, s.f. Dig care se construiește la intrarea într-un port maritim sau la gura unui fluviu care se varsă într-o mare fără mare, pentru a evita înnisiparea sau pentru a ușura transportul aluviunilor. - Cf. fr. *jetée*.

JETEU, *jeteuri*, s.n. (În tricotaj) Ochi obținut prin înfășurarea firului o singură dată pe andrea, apucându-l din față spre spate. Din fr. **jeté**.

JETON, *jetoane*, s.n. **1.** Fișă. **2.** Sumă plătită membrilor unui consiliu de administrație al unei întreprinderi pentru fiecare ședință la care iau parte. Din fr. **jeton**.

JICLOR, *jicloare*, s.n. Parte a carburatorului, de forma unui dop, cu un orificiu care dozează debitul de combustibil necesar formării amestecului carburant la motoarele cu ardere internă. Din fr. **gicleur**.

JIGOU, *jigouri*, s.n. **1.** Denumire dată regiunilor coapsei, gambei și fesei unor animale, împreună cu mușchii din aceste regiuni. **2.** Friptură preparată din pulpă de berbec. Din fr. **gigot**.

JIU-JITSU s.n. Gen de lupte în stil liber, de origine japoneză, cu o tehnică specială, în care sunt folosite procedee brutale de atac și de autoapărare, mergând până la lovituri mortale. Din fr. **jiu-jitsu**.

JIVRAJ s.n. Strat de gheață sau de chiciură care se depune la temperaturi joase pe avioane în timpul zborului. [Var.: **givraj** s.n.] Din fr. **givrage**.

JOFRĂ, *jofre*, s.f. Prăjitură de formă cilindrică din cremă de ciocolată acoperită cu glazură. Din fr. **joffre**.

JOJĂ, *joje*, s.f. **1.** Indicator cu ajutorul căruia se verifică nivelul uleiului dintr-un recipient. **2.** Scară gradată pentru măsurarea capacității unui rezervor. Din fr. **jauge**.

JONCĂ, *jonci*, s.f. Mică ambarcațiune rudimentară din lemn, cu mai multe catarge și cu pânze, folosită în bazinul apusean al Oceanului Pacific la transportul de mărfuri și la pescuit. Din fr. **jonque**.

JONCȚIUNE, *joncțiuni*, s.f. Legătură, unire; (concr.) locul unde se realizează legătura, unirea unor părți, unor elemente etc. ♦ (Electron.) Zonă de contact între două regiuni cu mecanisme diferite de conducție ale unui semiconductor, între doi semiconductori sau între un metal și un semiconductor. ♦ (Lingv.) Mijloc de exprimare a raporturilor sintactice de coordonare sau de subordonare dintre elementele unei propoziții sau fraze, care constă în legarea lor prin cuvinte ajutoare. ♦ (Mil.) Loc unde se realizează legătura dintre flancurile dispozitivelor de luptă a două unități militare. Din fr. **jonction**.

JONCTOR, *jonctori*, s.m. Muncitor specializat în legarea cablurilor electrice. - **Jonct**[iune] + suf. *-tor*.

JONGLA, *jonglez*, vb. I. Intrans. A arunca în aer și a prinde cu repeziciune și cu abilitate mai multe obiecte unul după altul. ♦ Fig. A folosi prompt și cu abilitate idei, cuvinte etc. Din fr. **jongler**.

JONGLER, *jongleri*, s.m. Artist de circ sau de varietăți iscusit în arta de a jongla. Din fr. **jongleur**.

JOVIAL, **-Ă**, *joviali*, *-e*, adj. Bine dispus, vesel, voios, glumeț, comunicativ. Din fr. **jovial**.

JOVIALITATE s.f. Însușirea de a fi jovial; veselie, voioșie, bună dispoziție. Din fr. **jovialité**.

JUBILAȚIE, *jubilații*, s.f. (Rar) Jubilar. Din fr. **jubilation**.

JUDICIOS, **-OASĂ**, *judiciosi*, *-oase*, adj. Care judecă cu pătrundere și cu discernământ; intelegt. ♦ (Despre acțiuni, idei etc.) Bine gândit, chibzuit, socotit. Din fr. **judicieux**.

JUDICIOZITATE, *judiciozități*, s.f. Calitatea de a fi judicios; cumpănire

justă a lucrurilor; chibzuință. -

Judicios + suf. *-itate*.

JUDO s.n. Sport originar din Japonia, asemănător cu jiu-jitsu, dar cu unele trăsături caracteristice (eliminarea loviturilor). [Pr.: *giudo*] Din fr. **judo**.

JUDOCAN, *judocani*, s.m. Sportiv care practică judo. [Pr.: *giudocan*] - După fr. **judoka**.

JUGLANDACEE, *juglandacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase, cu frunze compuse, cu flori unisexuate (cele masculine în formă de ament, cele femele solitare sau în grupe mici) și cu fructele nucule sau drupe; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **juglandacées**.

JUGULAR, *-Ă, jugulari, -e*, adj. Care aparține gâtului, privitor la gât, din regiunea gâtului. ◇ *Venă jugulară* = venă a gâtului care colectează sângele din regiunea capului și a gâtului. Din fr. **jugulaire**.

JUISA, *juisez*, vb. I. Intrans. A se bucura de plăcerile vieții. ♦ A simți plăcerea sexuală maximă, a avea orgasm. Din fr. **jouir** (după *juisor*).

JUISARE, *juisări*, s.f. Acțiunea de a *juisa* și rezultatul ei. V. **juisa**.

JUISOR, *-OARE, juisori, -oare*, s.m. și f. (rar) Om petrecăreț. Din fr. **jouisseur**.

JULEP, *julepuri*, s.n. (Fam.) Soluție de gumă arabică în apă, care se adaugă în poțiuni. Din fr. **julep**.

JUMELĂ, *jumele*, s.f. Piesă de articulație pentru arcurile lamelare de suspensie, prin intermediul căreia arcul se leagă de șasiul unui vehicul. Din fr. **jumelle**.

JUNGLĂ, *jungle*, s.f. Pădure tropicală sau subtropicală deasă, greu de străbătut, cu numeroase tufșuri și liane, situată adesea în regiuni mlăștinoase. Din fr. **jungle**.

JUPĂ, *jupe*, s.f. 1. Fustă. 2. Fustă care se îmbracă pe dedesubtul rochiei sau al altei fuste. Din fr. **jupe**.

JUPON, *juioane*, s.n. Fustă (de obicei cu volane și apretată) care se îmbracă pe dedesubtul rochiei. Din fr. **jupon**.

JUR, *juri*, s.m. (Astăzi rar) Jurat. ◇ (În vechea organizare judecătorească) *Curte cu juri* = organ de jurisdicție pentru procese criminale, delikte politice sau de presă, în componența căruia intrau jurați. Din fr. **jury**.

JURASIC, *-Ă, jurasici, -ce*, s.n., adj. 1. S.n. A doua perioadă a mezozoicului, în

care predomină gimnospermele și apar angiospermele, iar fauna este reprezentată prin aproape toate tipurile de viețuitoare. ◇ Grup de roci formate în această perioadă. 2. Adj. Care ține de jurasic (1), privitor la jurasic. Din fr. **jurassique**.

JUR-FIX s.n. Zi de primire la unele familii (aristocrate); petrecere care avea loc într-o astfel de zi. Din fr. **jour fixe**.

JURISDICȚIONAL, *-Ă, jurisdicționali, -e*, adj. (Rare) Care ține de jurisdicție, privitor la jurisdicție. Din fr. **jurisdictionnel** (după *jurisdicție*).

JURISPRUDENȚIAL, *-Ă, jurisprudențiali, -e*, adj. (Livr.) Care aparține jurisprudenței, de jurisprudență. Din fr. **jurisprudential**.

JURIU, *jurii*, s.n. 1. Comisie de specialiști desemnată pentru clasificarea candidaților sau a concurenților și pentru decernarea unor premii la examene, competiții sportive etc. 2. (În organizarea judecătorească a unor state) Totalitatea juraților care intră în componența curților cu juri. Din fr. **jury**.

JURNADĂ, *jurnade*, s.f. Haină cu mâneci lungi purtată sub armură în sec. XV. Din fr. **journade**.

JURNAL, *jurnale*, s.n. 1. Publicație periodică având apariție zilnică; ziar, gazetă. 2. (De obicei în sintagma *jurnal de modă*) Publicație periodică în care se dau desene și tipare de îmbrăcăminte și accesorii. 3. Însemnări zilnice ale cuiva despre anumite evenimente legate, de obicei, de viața sa; însemnări zilnice ale unor observații științifice. ◇ *Jurnal de călătorie* = relatare în scris, zi de zi, a unei călătorii. *Jurnal de bord* = registru în care se consemnează cronologic faptele survenite în timpul călătoriei unei nave. *Jurnalul acțiunilor de luptă* = document militar în care sunt descrise zilnic pregătirea și desfășurarea acțiunilor de luptă. 4. (Ieșit din uz) Emisiune de radio și televiziune sau film de scurt metraj, rulat de obicei înaintea filmului artistic de lung metraj, care prezintă evenimente, știri, informații de strictă actualitate. 5. (Cont.) Registru în care sunt înscrise cronologic operațiile bănești, evenimentele supuse evidenței etc. Din fr. **journal**.

TELEJURNAL, *telejurnale*, s.n. Emisiune de televiziune în care se

transmit știri curente, comentarii etc.

- **Tele- + jurnal.**

JURNALIER, -Ă, *jurnalieri*, -e, adj. (Franțuzism) Cotidian, zilnic. Din fr. **journalier**.

JURNALISM s.n. Ziaristică, gazetărie, publicistică. Din fr. **journalisme**.

JURNALIST, -Ă, *jurnaliști*, -ste, s.m. și f.

1. Ziarist(ă), gazetar(ă). **2.** Vânzător de ziare. Din fr. **journaliste**.

JURNALISTIC, -Ă, *jurnalistici*, -ce, adj. Care ține de presă, privitor la presă; ziaristic, gazetăresc. Din fr. **journalistique**.

JUST, -Ă, *juști*, -ste, adj. (Adesea adverbial) **1.** Conform cu adevărul sau cu echitatea; drept, adevărat, echitabil. ◇ (Despre oameni) Care acționează și judecă în conformitate cu dreptatea. ◇ Fundat, legitim, legal. **2.** Potrivit², corespunzător. Din fr. **juste**.

NEJUST, -Ă, *nejuști*, -ste, adj. Care nu este conform cu adevărul sau cu echitatea. - **Ne- + just.**

JUSTEȚE s.f. Însușirea a ceea ce este just (**1**); adevăr, dreptate. ◇ Precizie, exactitate. [Var.: **justeță** s.f.] Din fr. **justesse**.

JUSTIFICATIV, -Ă, *justificativi*, -e, adj. Care servește pentru a justifica ceva. Din fr. **justificatif**.

JUSTIFIABIL, -Ă, *justifiabili*, -e, s.m. și f. Persoană care apare ca parte într-un proces, care trebuie să răspundă înaintea instanțelor judecătorești. Din fr. **justiciable**.

JUSTIȚIAL, -Ă, *justițiali*, -e, adj. (Livr.) De justiție, al justiției. Din fr. **justiciel**.

JUSTIȚIAR, -Ă, *justițieri*, -e, adj. Care face dreptate, care urmărește să facă dreptate. Din fr. **justicier**.

JUVENILITATE s.f. (Rar) Caracter juvenil. Din fr. **juvénilité**.

JUXTALINEARĂ, *juxtalineare*, adj.f. (În sintagma) *Traducere juxtalineară* = traducere literală a unui text, cu reproducerea paralelă a textului original. [Var.: **juxtaliniară** adj.f.] Din fr. **juxtalinéaire**.

JUXTAPOZIȚIE, *juxtapoziții*, s.f. (Rar) Juxtapunere. Din fr. **juxtaposition**.

JUXTAPUNE, *juxtapun*, vb. III. Tranz. A pune mai multe obiecte alături, unul lângă altul; a alătura. ◇ Refl. și tranz. (Gram.) A (se) îmbina prin juxtapunere. Din fr. **juxtaposer** (după *pune*).

JUXTAPUNERE, *juxtapuneri*, s.f. Acțiunea de a *juxtapune* și rezultatul ei; alăturare, juxtapoziție. ◇ (Gram.) Mijloc de exprimare a raporturilor sintactice de coordonare sau de subordonare dintre elementele alcătuitoare ale unei propoziții sau fraze, care constă în simpla lor alăturare, fără ajutorul vreunui cuvânt de legătură; parataxă. V. **juxtapune**.

JUXTAPUS, -Ă, *juxtapuși*, -se, adj. Pus alături unul de altul; alăturat. ◇ (Gram.) Legat prin juxtapunere; paratactic. V. **juxtapune**.

KABILI s.m. pl. Populație din regiunile muntoase ale Algeriei. Din fr. **Kabyles**.

KAINIT s.n. Sare naturală dublă, compusă din sulfat de magneziu și clorură hidratată de potasiu, folosită la fabricarea îngrășămintelor artificiale pentru soluri. Din fr. **kaïnite**.

KAKEMINO s.n. Pictură japoneză executată în culori de apă sau în tuș de China, pe rulouri lungi de formă dreptunghiulară, de mătase, de pai de orez sau de hârtie, care se atarnă în lung pe pereți. Din fr. **kakémono**.

KAKI adj. invar. De culoare galbenă-cafenie cu nuanțe verzui. [Var.: **kakiu**, -ie adj.] Din fr. **kaki**.

KALA-AZAR subst. Boală gravă, endemică în regiunile tropicale, provocată de un parazit care se localizează și se multiplică în celulele endoteliale din splină și din ficat. Din fr. **kala-azar**.

KAMALA s.f. Pulbere de culoare roșie-portocalie obținută din perii recoltați de pe fructele unui arbore din India, folosită ca vermifug și colorant. Din fr. **kamala**.

KAMIKAZE s.m. invar., s.n. **1.** S.m. invar. Luptător (japonez) care se sacrifică într-o acțiune de atac. **2.** S.n. Avion de luptă încărcat cu exploziv, pilotat de un kamikaze (**1**), care cădea asupra țintei, folosit de japonezi în al II-lea război mondial. Din fr. **kamikaze**.

KANTIAN, -Ă, *kantieni*, -e, adj., s.m. **1.** Adj. Care aparține filozofiei lui Kant, privitor la această filozofie. **2.** S.m. Adept al filozofiei lui Kant. Din fr. **kantien**.

KANTIANISM s.n. Sistem filozofic inițiat de Kant; kantism. **Kantian** + suf. -ism.

NEOKANTIANISM s.n. Curent filozofic de la sfârșitul sec. XIX, care reluând unele teze din filozofia lui Kant a căutat să asimileze noile rezultate ale științelor. **Neo-** + **kantianism** (după fr. *néo-kantisme*).

KANTISM s.n. (Fil.) Kantianism. Din fr. **kantisme**.

KARATE s.n. Metodă japoneză de luptă care folosește în atac sau apărare mișcări rapide și violente, fără a apela la vreo armă. Din fr. **karaté**.

KASIDĂ, *kaside*, s.f. Specie a liricii clasice turce și persane, asemănătoare cu oda. Din fr. **kaside**.

KASOLIT s.n. (Min.) Silicat de plumb și de uraniu hidratat. Din fr. **kasolite**.

KEDIV, *kedivi*, s.m. Titlu purtat în trecut de viceregi Egiptului; persoană care avea acest titlu. Din fr. **khédive**.

KENOTRON, *kenotroane*, s.n. Tub electronic cu doi electrozi, folosit pentru redresarea curenților alternativi de înaltă tensiune. Din fr. **kénotron**.

KERAMIT s.n. Gresie ceramică obținută prin arderea amestecului de argilă refractară cu marnă dolomitică, folosită la fabricarea dalelor de pavaj. Din fr. **kéramite**.

KIBBUTZ, *kibbutzuri*, s.n. Gospodărie colectivă agrară în Israel. Din fr. **kibboutz**.

KIL s.n. Kilogram [Var.: **kilo** s.m.] Din fr. **kil**.

KILOAMPER, *kiloamperi*, s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru intensitatea curentului electric, egală cu o mie de amperi. Din fr. **kiloampère**.

KILOAMPERMETRU, *kiloampermetre*, s.n. (Fiz.) Instrument folosit pentru măsurarea curenților electrici de mare intensitate. Din fr. **kiloampèremètre**.

KILOCALORIE, *kilocalorii*, s.f. Unitate de măsură pentru energia termică, egală cu o mie de calorii; calorie mare. [Abreviat: *kcal*] Din fr. **kilocalorie**.

KILOELECTRONVOLT, *kiloelectronvolți*, s.m. (Fiz.) Unitate (tolerată) de măsură pentru energie, egală cu o mie de electronvolți. Din fr. **kiloélectronvolt**.

KILOGRAM, *kilogramme*, s.n. **1.** Unitate de măsură pentru masă în sistemul metric; (sens curent) unitate de măsură pentru greutate, egală cu o mie de grame; kil. ◇ (Fiz.) *Kilogram-forță* = unitate de măsură a forței, a cărei valoare este egală cu greutatea prototipului internațional de masă, măsurată în vid, la accelerația gravitațională normală. ◇ Etalon metalic egal cu un kilogram (**1**). **2.** (Impr.) Litru. [Scriș și: *chilogram*. - Abr.: *kg*] Din fr. **kilogramme**.

KILOGRAMMETRU, *kilogrammetri*, s.m. Unitate de măsură pentru lucrul mecanic, egală cu lucrul mecanic efectuat pentru ridicarea unei greutăți de un kilogram la înălțimea de un metru [Scriș și: *chilogrammetru*] Din fr. **kilogrammètre**.

KILOHERTZ, *kilohertzi*, s.m. Unitate de măsură pentru frecvență, egală cu o mie de hertzi. Abr.: *kHz*] Din fr. **kilohertz**.

KILOLITRU, *kilolitri*, s.m. Unitate de măsură pentru capacități, egală cu o mie de litri. (sil. -tru) [Scriș și: *chilolitru*. - Abr.: *kl*] Din fr. **kilolitre**.

KILOLITRU, *kilolitri*, s.m. Unitate de măsură pentru capacități, egală cu o mie de

litri. (sil. *-tru*) [Scris și: *chilolitru*. - Abr.: *kl*] Din fr. **kilolitre**.

KILOMETRA, *kilometrez*, vb. I. Tranz. A marca cu borne kilometrice distanțele de-a lungul unei căi de comunicație. (sil. *-tra*) [Scris și: *chilometra*] Din fr. **kilométrer**.

KILOMETRA, *kilometrez*, vb. I. Tranz. A marca cu borne kilometrice distanțele de-a lungul unei căi de comunicație. (sil. *-tra*) [Scris și: *chilometra*] Din fr. **kilométrer**.

KILOMETRARE, *kilometrări*, s.f. Acțiunea de a *kilometra* și rezultatul ei. (sil. *-tra-*) [Scris și: *chilometrare*] V. **kilometra**.

KILOMETRAJ, *kilometraje*, s.n. Distanța în kilometri dintre un punct al unei căi de comunicație și un punct de plecare, măsurată în lungul acestei căi. ♦ Distanța în kilometri parcursă de un vehicul într-un anumit timp. ♦ Instrument de măsură montat la unele vehicule pentru a înregistra distanțele parcurse de vehicul sau viteza de deplasare. (sil. *-traj*) [Scris și: *chilometraj*] Din fr. **kilométrage**.

KILOMETRIC, *-Ă kilometrici*, *-ce*, adj. Care se referă la kilometru, de kilometru, care indică kilometri. ♦ Fig. Foarte lung, interminabil. (sil. *-tric*) [Scris și: *chilometric*] Din fr. **kilométrique**.

KILOMETRU, *kilometri*, s.m. Unitate de măsură pentru lungime, egală cu o mie de metri. ♦ *Kilometru pe oră* = unitate de măsură pentru viteză, egală cu viteza unui mobil care parcurge 1 kilometru într-o oră. *Kilometru lansat* = probă sportivă (cu bicicleta, motocicletă, etc.) în care performanța constă în timpul realizat pe distanța de un km din momentul în care sportivul trece în viteză linia de start și până la linia de sosire. (sil. *-tru*) [Scris și: *chilometru*. - Abr.: *km*] Din fr. **kilomètre**.

KILOTONA, *kilotone*, s.f. (Fiz.) Unitate de măsură pentru masă, egală cu o mie de tone. [Abr.: *kt*] Din fr. **kilotonne**.

KILOVOLT, *kilovolți*, s.m. Unitate de măsură pentru tensiunea electrică sau diferența de potențial electric, egală cu o mie de volți. [Abr.: *kV*] Din fr. **kilovolt**.

KILOVOLTAMPER, *kilovoltamperi*, s.m. Unitate de măsură pentru puterea electrică aparentă, egală cu o mie de voltamperi. (sil. mf. *-volt-*) [Abr.: *kVA*] Din fr. **kilovoltampère**.

KIMBERLIT s.n. Rocă ultrabazică alcătuită din olivină, piroxeni, granat, cromit, adesea cu diamante, formată în coșurile vulcanice Din fr. **kimberlite**.

KIRGHIZ, *-Ă, kirghizi*, *-e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană născută și crescută în

Kirghizstan. 2. Adj., s.m. și f. - (Locuitor) din Kirghizstan. Din fr. **Kirghize**.

KOINE s.f. (Lingv.) Variantă lingvistică ce servește comunicării între vorbitori de dialecte sau graiuri diferite; limbă comună (**b**). Din fr. **koiné**.

KRIPTON s.n. Element chimic din familia gazelor nobile, incolor, fără miros și fără gust. Din fr. **krypton**.

KURD, *-Ă, kurzi*, *-de*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care aparține unui popor care trăiește în Turcia, Iran, Irak, Siria, Afganistan, Pakistan, precum și în câteva regiuni din fosta U.R.S.S., sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține kurzilor (**1**), privitor la kurzi. ♦ (Substantivat, f.) Limba vorbită de kurzi (**1**). Din fr. **kurde**.

KUWEITIAN, *-Ă, kuweitieni*, *-e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Kuweitului sau care este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Kuweitului sau populației lui, privitor la Kuweit sau la populația lui. Din fr. **koweïtien**.

LABFERMENT, *labfermenți*, s.m. (Biochim.) Cheag (1). Din fr. **labferment**.

LABIAL, -*Ă*, *labiali*, -*e*, adj. Care aparține buzelor, privitor la buze. *Mușchi labial*. ♦ (Despre sunete) Care se articulează cu participarea buzelor. *O și u sunt vocale labiale*, iar *b, f, m, p și v, consoane labiale*. ♦ (Substantivat, f.) *O este o labială*. ♦ (Adverbial) *B se articulează labial*. Din fr. **labial**.

LABIALIZA, *labializez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) pronunța printr-o mișcare suplimentară de rotunjire a buzelor. Din fr. **labialiser**.

LABIALIZARE s.f. Acțiunea de a (se) *labializa* și rezultatul ei. V. **labializa**. Cf. fr. **labialisation**.

LABIAT, -*Ă*, *labiați*, -*te*, adj. (Despre corole și calicii) Care are forma unei pâlnii cu marginea tăiată în doi lobi principali, așezați unul deasupra altuia ca niște buze. ♦ (Despre plante) Care are corola și caliciul de forma definită mai sus. ♦ (Substantivat, f.pl.) Familie de plante dicotiledonate cu frunze opuse și cu flori în inflorescențe compuse; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **labié**.

LABILITATE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi labil. ♦ (Fiz.) Însușirea unui sistem mecanic de a se afla în echilibru instabil. ♦ (Biol.) Însușirea materiei vii de a-și modifica starea de funcție de diverși factori. Din fr. **labilité**. Cf. germ. *Labilität*.

LABIODENTAL, -*Ă*, *labiodentali*, -*e*, adj. (Despre sunete) Care se articulează prin atingerea buzei inferioare de dinții incisivi superiori. ♦ (Substantivat, f.) *F și v sunt labiodentale*. Din fr. **labiodentale**.

LABIOVELAR, -*Ă*, *labiovelari*, -*e*, adj. (Despre consoane) A cărei articulare se realizează concomitent prin rotunjirea buzelor și atingerea limbii de vâlul palatului. ♦ (Substantivat, f.) *În cuvântul latinesc "aqua", qu este o labiovelară*. Din fr. **labiovélaire**.

LABIRINTIC, -*Ă*, *labirintici*, -*ce*, adj. (Rar) Care aparține labirintului, privitor la labirint, ca de labirint; întortocheat. Din fr. **labyrinthique**.

LABIRINTITĂ, *labirintite*, s.f. Boală care constă în inflamația acută sau cronică a labirintului urechii. Din fr. **labyrinthite**.

LABIUM s.n. Buza inferioară a insectelor și a unor miriapode. [Var. **labiu** s.n.] Din fr. **labium**.

LABRADOR s.n. Mineral din grupul feldspaților, cu reflexe albastrii și verzi, folosit ca piatră semiprețioasă. Din fr. **labrador**.

LABRU, *labri*, s.m. Pește marin comestibil care trăiește pe lângă țărmuri stâncoase (*Labrus*). Din fr. **labre**.

LACERA, *lacerez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A sfâșia, a rupe în bucăți. Din fr. **lacérer**.

LACERARE, *lacerări*, s.f. (Livr.)

Acțiunea de a *lăcera*. V. **lăcera**.

LACERAT, -*Ă*, *lăcerați*, -*te*, adj. (Livr.) Rupt în bucăți. V. **lăcera**.

LACERTILIAN, *lacertilieni*, s.m. (La pl.) Subordin de reptile ovipare, cu corpul alungit și acoperit cu solzi cornoși; (și la sg.) reptilă din acest subordin. Din fr. **lacertilien**.

LACHEU, *lachei*, s.m. 1. Servitor în casele aristocrate îmbrăcat în livree; fecior, valet. 2. Fig. Persoană slugarnică, servilă. Din fr. **laquais**.

LACONIC, -*Ă*, *laconici*, -*ce*, adj. (Despre vorbire, stil) Care se exprimă în puține cuvinte; scurt, succint, concis, lapidar. ♦ (Despre oameni) Care vorbește puțin (și precis). Din fr. **laconique**.

LACONISM s.n. Însușirea de a fi laconic; exprimare laconică. Din fr. **laconisme**.

LACRIMAL, -*Ă*, *lacrimali*, -*e*, adj. Care se referă la lacrimi. ♦ *Glandă lacrimală* = glandă din cavitatea orbitală care produce lichidul ce umezește ochiul. *Canal lacrimal* = canal prin care lichidul produs de glandele lacrimale se scurge din orbita ochiului în fundul gurii. Din fr. **lacrymal**.

LACRIMOGEN, -*Ă*, *lacrimogeni*, -*e*, adj. (Despre substanțe) Care provoacă secreția lacrimilor. ♦ Fig. (Ir. și depr.) Care emoționează, produce plânsul (cu mijloace facile). *Film lacrimogen*. Din fr. **lacrymogène**.

LACTALBUMINĂ s.f. Albumină prezentă în lapte. Din fr. **lactalbumine**.

LACTAT¹, *lactați*, s.m. Sare a acidului lactic. ♦ (Fam.) *Lactat de calciu* = sare de calciu a acidului lactic folosită în tratamentul spasmofiliei, tetaniei, rahitismului etc. Din fr. **lactate**.

LACTAT², -*Ă*, *lactați*, -*te*, adj. Făcut din lapte, care conține lapte, bazat pe lapte (și pe derivatele lui). ♦ (Substantivat, f. pl.) Produse fabricate pe bază de lapte. Din fr. **lacté**.

LACTAȚIE s.f. 1. Proces de formare și de secreție a laptelui prin glandele mamare ale femelelor mamiferelor. 2. Acțiunea de a alăpta un copil; perioada cât o mamă își

poate alăpta copilul. [Var.: **lactațiune** s.f.] Din fr. **lactation**.

LACTAZĂ, *lactaze*, s.f. (Biol.) Enzimă care transformă lactoza în glucoză și galactoză. Din fr. **lactase**.

LACTIC adj. (În sintagma) *Acid lactic* = acid organic care se găsește în laptele acru, în varza acră, în murături etc. Din fr. **lactique**.

LACTO- Element de compunere însemnând "cu lapte", "pentru lapte", "din lapte", care servește la formarea unor adjective și substantive. Din fr. **lacto-**.

LACTOFERMENTATOR, lactofermentatoare, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se stabilește calitatea laptelui. Din fr. **lacto-fermentateur**.

LACTOBIOZĂ, *lactobioze*, s.f. (Chim.) Lactoza. Din fr. **lactobiose**.

LACTODENSIMETRU, *lactodensimetre*, s.n. (Tehn.) Lactometru pentru determinarea densității laptelui. Din fr. **lactodensimètre**.

LACTODUC, *lactoducuri*, s.n. Conductă specială pentru transportul laptelui. Din fr. **lactoduc**.

LACTOFERMENT, *lactofermenți*, s.m. Cheag (1). Din fr. **lactoferment**.

LACTOFLAVINĂ s.f. Numele științific al vitaminei B₂ care se găsește în lapte. Din fr. **lactoflavine**.

LACTOGENETIC, -**Ă**, *lactogenetici*, -*ce*, adj. (Biol.) Referitor la lactogeneză, de lactogeneză. Din fr. **lactogénétique**.

LACTOGENEZĂ, *lactogeneze*, s.f. (Biol.) Fenomen de producere naturală a laptelui. Din fr. **lactogénèse**.

LACTOMETRU, *lactometre*, s.n. Aparat cu ajutorul căruia se determină calitatea laptelui. Din fr. **lactomètre**.

LACTOSER, *lactoseruri*, s.n. Partea lichidă din lapte, rămasă după înlăturarea cheagului. Din fr. **lactosérum**.

LACTOZĂ s.f. Substanță organică incoloră, solidă, cu gust dulce, care se extrage din zer, folosită în industria de medicamente. Din fr. **lactose**.

LACTOZURIE, *lactozurii*, s.f. (Med.) Prezență a lactozei în urină; cantitate de lactoză prezentă în urină. Din fr. **lactosurie**.

LACUNAR, -**Ă**, *lacunari*, -*e*, adj. Care prezintă lacune, goluri. Din fr. **lacunaire**.

LAGUNAR, -**Ă**, *lagunari*, -*e*, adj. Care aparține lagunelor, privitor la lagune, format din lagune. Din fr. **lagunaire**.

LAICISM s.n. Atitudine, manifestare laică; caracter laic. Din fr. **laïcisme**.

LAICIZĂ, *laicizez*, vb. I. Tranz. A reorganiza o instituție cu caracter religios

după principii laice, a da caracter laic. Din fr. **laïciser**.

LAICIZARE, *laicizări*, s.f. Acțiunea de a laiciza și rezultatul ei. V. **laiciza**.

LAMA¹ s.m. invar. Preot-călugăr budist (în Tibet, în Mongolia și la calmuci). ♦ *Marele lama* sau *Lama cel mare* = șeful suprem al religiei budiste; dalai-lama. Din fr. **lama**.

LAMA², *lamez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A prelucra suprafața frontală, circulară a unei găuri cu ajutorul unei lame speciale, când strunjirea este dificilă. Din fr. **lamer**.

LAMARE, *lamări*, s.f. Acțiunea de a lama și rezultatul ei. V. **lama**².

LAMAISM s.m. Variantă a budismului nordic, răspândită în special în Tibet și în Mongolia. Din fr. **lamaïsme**.

LAMAIST, -**Ă**, *lamaiști*, -*ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al lamaismului. 2. Adj. Care aparține lamaismului, privitor la lamaism. Din fr. **lamaïste**.

LAMANTIN, *lamantini*, s.m. Gen de mamifere cetacee asemănătoare cu foca, care trăiesc în regiunile tropicale din America și din Africa, vâdate pentru carnea, grăsimea și pielea lor (*Manatus*); animal care face parte din acest gen. Din fr. **lamantin**.

LAMARCKISM s.n. Teorie biologică după care evoluția viețuitoarelor se explică prin influența variațiilor de mediu asupra comportamentului și morfologiei lor și care consideră că însușirile astfel dobândite se transmit ereditar. Din fr. **lamarckisme**.

LAMARCKIST, -**Ă**, *lamarckști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al lamarckismului. Din fr. **lamarckiste**.

LAMARTINIAN, -**Ă**, *lamartinieni*, -*e*, adj. De Lamartine, al lui Lamartine; în maniera lui Lamartine; lamartinist (2). Din fr. **lamartinien**.

LAMASERIE, *lamaserii*, s.f. Mănăstire pentru lama¹ (în Tibet). Din fr. **lamaserie**.

LAMA¹, *lame*, s.f. 1. Placă subțire de metal, de material plastic etc., cu diverse întrebuințări (în aparatura tehnică). ♦ Spec. Mică placă dreptunghiulară, subțire și de obicei cu tășuri pe ambele laturi lungi, care se montează la un aparat de ras. 2. Partea metalică și tăioasă a unui instrument. 3. Placă mică și subțire de sticlă pe care se așază substanțele ce urmează a fi examinate la microscop. 4. Strat foarte subțire de lichid, liber sau cuprins între doi pereți. Din fr. **lame**.

LAMA², *lame*, s.f. Gen de mamifere rumegătoare asemănătoare cu cămilele, dar mai mici și fără cocoasă, care trăiesc pe platourile înalte din America de Sud și care,

domesticite, sunt folosite ca animale de povară (*Lama*); animal care face parte din acest gen. Din fr. **lama**.

LAMBLIAZA s.f. Boală parazitară determinată de prezența în organism a lambliei. Din fr. **lamblia**.

LAMBLIE, *lamblii*, s.f. Animal protozoar care trăiește parazit în intestinul subțire și în căile biliare la om și la unele animale, unde ajunge prin intermediul apei, al fructelor și al zarzavaturilor nespălate (*Lamblia intestinalis*). Din fr. **lamblia**.

LAMBRECHIN, *lambrechine*, s.n., *lambrechini*, s.m. 1. S.n. Draperie așezată în partea superioară a unei deschideri (ușă, fereastră etc.). 2. S.n. Element decorativ de construcție al cornişelor, al balustradelor etc. 3. S.m. Ornament în formă de panglică pe care este scrisă o deviză, care împodobește un scut sau o stemă. Din fr. **lambrequin**.

LAMBRISA, *lambrisez*, vb. I. Tranz. A acoperi cu lambriu. Din fr. **lambrisser**.

LAMBRISARE, *lambrisări*, s.f. Operație de executare a unui lambriu. V. **lambrisa**.

LAMBRISAT, -Ă, *lambrisați*, -te, adj. (Despre pereți) Care este acoperit cu lambriuri. V. **lambrisa**.

LAMBRIU, *lambriuri*, s.n. Îmbrăcăminte de marmură, de lemn sau de stuc, cu care se acoperă total sau parțial pereții unei încăperi. Din fr. **lambris**.

LAME, *lameuri*, s.n. Material textil din mătase, bumbac sau lână cu fire metalice. Din fr. **lamé**.

LAMELA, *lamele*, s.f. 1. Mică placă subțire de metal, de sticlă sau de lemn, cu diferite întrebuințări tehnice. 2. Foiță subțire în structura unor corpuri sau a unor organe. Din fr. **lamelle**.

LAMELA, *lamelez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A prelucra un material în lamele. Din **lamelă**.

LAMELARE, *lamelări*, s.f. Acțiunea de a **lamela**. V. **lamela**.

LAMELAT, -Ă, *lamelați*, -te, adj. (Despre materiale) Care a fost prelucrat în lamele. V. **lamela**.

LAMELAR, -Ă, *lamelari*, -e, adj. Care are formă de lamele, a cărui structură se prezintă sub formă de lamele; format din lamele. Din fr. **lamellaire**.

LAMELICORN, -Ă, *lamelicorni*, -e, adj. (Despre insecte) Care are antenele terminate prin prelungiri lamelare. Din fr. **lamellicorne**.

LAMELIFORM, -Ă, *lameliformi*, -e, adj. În formă de lamelă. Din fr. **lameliforme**.

LAMELOS, -OASĂ, *lameloși*, -oase, adj. (Rar) Care este format din lamele. Din fr. **lamelleux**.

LAMINAJ s.n. Indice care caracterizează gradul de subțiere prin laminare a unei înșirui de fibre textile. Din fr. **laminage**.

LAMINAR, -Ă, *laminari*, -e, adj. Care este alcătuit din lamele sau straturi paralele. ◊ *Curgere laminară* = curgere a unui fluid care are loc prin deplasarea pe traiectorii paralele a straturilor componente. Din fr. **laminaire**.

LAMINOR, *laminoare*, s.n. 1. Instalație care transformă un material (metalic) în lame, fire etc. 2. Mașină care întinde un material textil aflat în formă de bandă pentru a-i uniformiza grosimea și a-i face firele paralele. 3. Mașină care macină sau sfărâmă anumite materiale pentru a pregăti pasta de argilă, nisipul de concasor etc. Din fr. **laminoir**.

LAMINORIST, -Ă, *laminoriști*, -ste, s.m. și f. Laminator. - **Laminor** + suf. - *ist*.

LAMPANT adj. (În sintagma) *Petrol lampant* = produs lichid obținut în procesul de distilare a țițeiului și folosit drept combustibil în lămpi, la unele motoare etc.; gaz². Din fr. **lampant**.

LAMPION, *lampioane*, s.n. Felinar făcut din hârtie colorată, pergament, material textil translucid etc., adesea plisate ca un acordeon, întrebuințat pentru iluminat în împrejurări festive; lanternă venețiană. Din fr. **lampion**.

LAMPIST, *lampiști*, s.m. Lucrător care întreține, distribuie și primește lămpile într-o mină. Din fr. **lampiste**.

LAMPISTERIE, *lampisterii*, s.f. (Rar) Lămpărie. Din fr. **lampisterie**.

LAMPROFİR, *lamprofire*, s.n. (Min.) Rocă eruptivă cu structură porfirică, bogată în fier și magneziu. Din fr. **lamprophyre**.

LANAMETRU, *lanametre*, s.n. Aparat cu care se determină finețea fibrelor textile. Din fr. **lanamètre**.

LANCEOLAT, -Ă, *lanceolați*, -te, adj. (Bot.; mai ales despre frunze) Care are forma unui vârf de lance. Din fr. **lancéolé**.

LANCIER, *lancieri*, s.m. Soldat din vechea cavalerie a unor țări, care era înarmat cu lance. Var.: **lâncer** s.m.] Din fr. **lancier** (după *lance*).

LANCINANT, -Ă, *lancinanți*, -te, adj. (Livr.; despre dureri) Care se manifestă prin junghiuri și zvâcnituri. Din fr. **lancinant**.

LANDA, *lande*, s.f. Șes întins situat pe țărmurile Atlanticului, format din nisipuri

marine neproductive fixe sau mișcătoare. Din fr. **lande**.

LANDGRAF, *landgrafi*, s.m. Titlu dat unui principe german în evul mediu. Din fr. **landgrave**.

LANDGRAFIAT, *landgrafiata*, s.n. Domeniu condus de un landgraf. Din fr. **landgraviat**.

LANDOU, *landouri*, s.n. 1. Trăsură luxoasă cu patru locuri așezate față în față și cu capota formată din două părți mobile. 2. Cărucior pentru copiii mici, mare și acoperit. Din fr. **landau**.

LANGUROS, **-OASĂ**, *languroși*, *-oase*, adj. (Adesea peior. sau ir.; și adverbial) Plin de sentimentalism; galeș, sentimental. Din fr. **langoureux**.

LANGUSTĂ, *languste*, s.f. Animal crustaceu de mare, asemănător cu racul, dar lipsit de clești, cu antene foarte lungi și cu carapacea spinoasă, de culoare violacee, a cărei carne este foarte gustoasă (*Palinurus vulgaris*). Din fr. **langouste**.

LANOLINA, *lanoline*, s.f. Substanță grasă obținută prin prelucrarea lânii brute de oi și întrebuințată în industrie, în medicină și în cosmetică. Din fr. **lanoline**.

LANSĂ, *lansez*, vb. I. Tranz. 1. A pune (pentru prima oară) în circulație, a difuza, a răspândi, a face (larg) cunoscut. ♦ Spec. A da drumul pe apă unui vas nou construit sau reparat, a-l face să plutească pentru prima oară (după construire sau reparare). ♦ A emite un decret, un mandat de arestare etc. 2. A arunca, a azvârli (spre un obiectiv). ♦ A arunca, a îndrepta spre țintă un anumit fel de armament. ♦ Refl. A se arunca cu putere, a face o săritură îndrăznească. ♦ Refl. Fig. A se angaja cu îndrăzneală într-o acțiune. Din fr. **lancer**.

LANSARE, *lansări*, s.f. Acțiunea de a (se) lansa și rezultatul ei. V. **lansa**.

LANSAT, **-Ă**, *lansați*, *-te*, adj. Pus în circulație, difuzat, răspândit. V. **lansa**.

LANSATOR, *lansatoare*, s.n. Dispozitiv folosit pentru lansarea bombelor, a rachetelor sau a torpilelor. - **Lansa** + suf. *-tor*.

LANSAJ s.n. Oscilațiile verticale ale șasiului unui automobil. Din fr. **lançage**.

LANSETA, *lansete*, s.f. Undiță prevăzută cu năluci și mulinete, folosită de obicei pentru pescuitul peștilor răpitori prin aruncarea la mare distanță. Din fr. **lancette**.

LANTAN s.n. Element chimic din grupa pământurilor rare. Din fr. **lanthane**.

LANTANIDA, *lantanide*, s.f. (La pl.) Nume dat mai multor elemente chimice care fac parte din grupa pământurilor rare;

(și la sg.) element chimic aparținând acestei grupe. Din fr. **lanthanide**.

LANTERNĂ, *lanterne*, s.f. 1. Felinar. ♦ *Lanterna venețiană* = lampion. *Lanterna magică* = aparat care proiectează pe un ecran, cu ajutorul unei surse luminoase și al unui sistem de lentile, imaginea mărită a unei figuri desenate pe o placă de sticlă sau imprimate pe o placă fotografică. 2. Lampă mică, portativă, care funcționează cu baterie electrică. 3. Lanternou. Din fr. **lanterne**.

LANTERNOU, *lanternouri*, s.n. Porțiune din acoperișul unei hale, al unei săli etc. mai ridicată, prevăzută cu numeroase ferestre, pentru a permite pătrunderea aerului și a luminii; lanternă (3), luminator. Din fr. **lanterneau**.

LAOTIAN, **-Ă**, *laotieni*, *-e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Laosului sau care este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Laosului sau laotienilor (1), privitor la Laos sau la laotieni. Din fr. **laotien**.

LAPALISADA, *lapalisade*, s.f. Afirmatie a cărei evidență naivă provoacă râsul. Din fr. **lapalissade**.

LAPAROSCOPIE, *laparoscopia*, s.n. (Med.) Instrument pentru examinarea cavității abdominale; peritoneoscop. Din fr. **laparoscope**.

LAPAROSCOPIE, *laparoscopii*, s.f. (Med.) Metodă de investigare a cavității abdominale și a organelor abdominale cu un instrument optic. Din fr. **laparoscopie**.

LAPAROTOMIE, *laparotomie*, s.f. Operație chirurgicală care constă în deschiderea peretelui abdominal; celiotomie. Din fr. **laparotomie**.

LAPIDAR, **-Ă**, *lapidari*, *-e*, adj. 1. (Despre inscripții, ornamente) Săpat în piatră. 2. (Despre stil, vorbire) Care evocă prin concizie (și vigoare) stilul inscripțiilor latine; laconic, scurt, concis. Din fr. **lapidaire**.

LAPIDARITATE s.f. (Rar) Caracter lapidar. - **Lapidar** + suf. *-itate*.

LAPIEZ, *lapiezuri*, s.n. Formă de relief rezultată prin corziunea rocilor solubile de către apele de șiroire. Var.: **lapiaz** s.n.] Din fr. **lapié**, **lapiaz**.

LAPILI s.m. pl. Pietricele poroase, fragmente de lavă etc. azvârlite de vulcanii în erupție. Din fr. **lapilli**.

LAPISLAZULI s.n. (Min.) Lazurit. Din fr. **lapis-lazuli**.

LAPON, **-Ă**, *laponi*, *-e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte dintr-o populație băștinășă din regiunile extrem-nordice ale Europei. 2. Adj. Care aparține

laponilor (1), care se referă la laponi, caracteristic laponilor. Din fr. **lapon**.

LARIFORMA, *lariforme*, s.f. (La pl.) Ordin de păsări acvatice palmipede, din care fac parte pescărușii; (și la sg.) pasăre din acest ordin. Din fr. **lariformes**.

LARINGAL, -**Ă**, *laringali*, -e, adj. (Despre sunete) Care se articulează în regiunea laringelui. Din fr. **laryngal**.

LARINGECTOMIE, *laringectomii*, s.f. (Med.) Incizie, extirpare a laringelui. Din fr. **laryngectomie**.

LARINGIAN, -**Ă**, *laringieni*, -e, adj. Care ține de laringe, al laringelui. Din fr. **laryngien**.

LARINGITĂ, *laringite*, s.f. Boală care constă în inflamația (mucoasei) laringelui. Din fr. **laryngite**.

LARINGOFON, *laringofoane*, s.n. Microfon care se aplică pe gât, în dreptul laringelui, folosit mai ales în transmisiunile din tanc sau din avion. Din fr. **laryngophone**.

LARINGOLOG, *laringologi*, -ge, s.m. și f. Medic specializat în laringologie. Din fr. **laryngologue**.

LARINGOLOGIC, -**Ă**, *laringologici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la laringologie. Din fr. **laryngologique**.

LARINGOLOGIE s.f. Parte a medicinei care se ocupă cu studiul laringelui și al bolilor lui. Din fr. **laryngologie**.

LARINGOPATIE, *laringopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile laringelui. Din fr. **laryngopathie**.

LARINGOSCOPIE, *laringoscoape*, s.n. Instrument alcătuit dintr-o oglindă prevăzută cu coadă lungă, folosit la examinarea laringelui. Din fr. **laryngoscope**.

LARINGOSCOPIC, -**Ă**, *laringoscopici*, -ce, adj. Referitor la laringoscop, de laringoscop. Din fr. **laryngoscopique**.

LARINGOSCOPIE, *laringoscopii*, s.f. Examinare medicală a laringelui cu ajutorul laringoscopului. Din fr. **laryngoscopie**.

LARINGOSPASM, *laringospasme*, s.n. (Med.) Spasm al mușchilor glotici. Din fr. **laryngospasme**.

LARINGOSTROBOSCOPIE, *laringostroboscoape*, s.n. (Fon.) Stroboscop specializat pentru studiul coardelor vocale în timpul fonației. Din fr. **laryngostroboscope**.

LARINGOSTROBOSCOPIE, *laringostroboscopii*, s.f. (Fon.) Observare a coardelor vocale cu laringostroboscopul. Din fr. **laryngostroboscopia**.

LARINGOTOMIE, *laringotomii*, s.f. Operație chirurgicală care constă în deschiderea sau secționarea laringelui. Din fr. **laryngotomie**.

LARVĂ, *larve*, s.f. Stadiu în dezvoltarea individuală a unor animale la ieșirea din ou, deosebit prin formă și mod de viață de stadiul adult. Din fr. **larve**.

LARVAR, -**Ă**, *larvari*, -e, adj. Care este în stare de larvă; referitor la larvă. ♦ Fig. Ascuns, latent, nevăzut. Din fr. **larvaire**.

LARVICID, *larvicide*, s.n. Substanță care ucide larvele unor insecte. ♦ (Adjectival) *Substanță larvicidă*. Din fr. **larvicide**.

LAȘ, -**Ă**, *lași*, -e, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Om) lipsit de curaj și de sentimentul onoarei; (om) fricos, mișel. 2. Adj. Care demonstrează, trădează lipsă de curaj și de sentiment al onoarei. Din fr. **lâche**.

LASCIVITATE s.f. Caracterul a ceea ce este lasciv; înclinare spre senzualism; senzualitate, voluptate; obscenitate, imoralitate. Din fr. **lascivité**.

LASETA, *lasete*, s.f. Cordon îngust, drept sau rotund, utilizat la confecționarea unor dantele. ♦ Obiect de decorație interioară lucrat cu acest cordon. Din fr. **lacet**.

LASOU, *lasouri*, s.n. Curea sau frânghie lungă, terminată la un capăt cu un laț, folosită în America pentru prinderea animalelor sălbatice. Din fr. **lasso**.

LATENȚĂ, *latențe*, s.f. (Livr.) Stare latentă. Din fr. **latence**.

LATERIT, *laterite*, s.n. Depozit bogat în hidroxizi de aluminiu și de fier, format prin alterarea unor roci din zona tropicală umedă. Din fr. **latérite**.

LATERITIC, -**Ă**, *lateritici*, -ce, adj. (Min.) Referitor la laterit; care conține laterit. Din fr. **latéritique**.

LATERITIZĂRE, *lateritizări*, s.f. (Geol.) Proces de formare a solurilor lateritice. - După fr. **latéritisation**.

LATICIFER, *laticifere*, s.n. Vas, tub, țesut ramificat al unor plante prin care este secretat latexul. ♦ (Adjectival) *Vase laticifere*. Din fr. **laticifère**.

LATICLAVĂ, *laticlave*, s.f. Fâșie lată de purpură care împodobește tunică senatorilor romani. Din fr. **laticlave**.

LATINIST, -**Ă**, *latiniști*, -ste, s.m. și f. 1. Specialist în filologia latină și în antichitatea romană. 2. Adept al latinismului (2). ♦ (Adjectival) *Curent latinist sau școală latinistă* = latinism (2). Din fr. **latiniste**.

LATINIZA, *latinizez*, vb. I. Tranz. A introduce pe cale savantă și în mod masiv

cuvinte latine într-o limbă sau a reface forma cuvintelor de origine latină din acea limbă pentru a le face cât mai apropiate de forma originală. Din fr. **latiniser**.

LATINIZARE, *latinizări*, s.f. Acțiunea de a latiniza și rezultatul ei. V. **latiniza**.

LATINIZAT, -**A**, *latinizați, -te*, adj. (Despre cuvinte, texte etc.) Care a căpătat o formă, un aspect apropiat de limba latină. V. **latiniza**.

LATINIZATOR, -**OARE**, *latinizatori, -oare*, s.m. și f. (Rar) Persoană care latinizează (cu orice preț). - **Latiniza** + suf. -*tor*.

LATINIZANT, -**Ă**, *latinizantți, -te*, adj. Care urmărește latinizarea limbii, care lucrează în acest scop; (despre cuvinte, texte etc.) latinizat. Din fr. **latinisant**.

LATINOAMERICAN, -**Ă**, *latinoamericani, -e*, adj. Care aparține Americii Latine, privitor la America Latină. Din fr. **latino-américain**.

LAUDATIV, -**Ă**, *laudativi, -e*, adj. Care laudă; favorabil, elogios. Din fr. **laudatif**.

LAURACEE, *lauracee*, s.f. (La pl.) Familie de arbori și arbuști din regiunile calde, cu frunzele persistente, bogate în uleiuri eterice; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **lauracées**.

LAVABIL, -**Ă**, *lavabili, -e*, adj. (Despre țesături) Care se poate spăla fără a-și pierde calitățile. Din fr. **lavable**.

LAVABILITATE s.f. Însușire de a fi lavabil. Din fr. **lavabilité**.

LAVABOU, *lavabouri*, s.n. Încăpere în cămine, internate etc., utilată cu chiuvete și cu alte instalații sanitare, servind ca spălător comun. ♦ Lavoar; chiuvetă. Din fr. **lavabo**.

LAVAJ, *lavajuri*, s.n. (Franțuzism) Spălare; spălătură. [Pl. și: *lavaje*] Din fr. **lavage**.

LAVALIERĂ, *lavalieri*, s.f. 1. Cravată lată înnodată în formă de fundă, ale cărei capete, scurte, atârnă în jos. 2. Microfon care se atașează la rever sau la buzunar. Din fr. **lavalrière**.

LAVANDĂ, *lavande*, s.f. 1. (Bot.) Levănțică. ♦ Parfum extras din levănțică. 2. (Cin.) Pozitiv intermediar alb-negru, folosit în contrațipare. Din fr. **lavande**.

LAVETĂ, *lavete*, s.f. (Franțuzism) Cărpă de spălat (motoarele, vasele de bucătărie etc.). Din fr. **lavette**.

LAVIU, *laviuri*, s.n. Mod de a colora monocrom un desen prin tente cu tuș diluat sau cu o culoare de apă; (concr.) desen executat în acest mod. Din fr. **lavis**.

LAVOAR, *lavoare*, s.n. 1. Mobilă de toaletă, pe care se află ligheanul și celelalte

obiecte necesare pentru spălat. 2. Recipient montat într-o încăpere prevăzută cu o sursă de apă și cu un canal de evacuare, care servește la spălutul curent al oamenilor; lavabou, chiuvetă. Din fr. **lavoir**.

LAWRENTIU s.n. Element chimic transuranic, obținut pe cale artificială. Din fr. **lawrencium**.

LAXATIV, -**Ă**, *laxativi, -e*, adj., s.n. (Substanță, medicament) care posedă ușoare proprietăți purgative. Din fr. **laxatif**.

LAXISM s.n. sistem, atitudine teologică, filozofică, politică tolerantă. Din fr. **laxisme**.

LAXIST, -**Ă**, *laxiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al laxismului. Din fr. **laxiste**.

LAXITATE s.f. (Med.) Mobilitate crescută a unei articulații. Din fr. **laxité**.

LAZARET, *lazarete*, s.n. (Rar) Spital izolat pentru persoane presupuse a fi contaminate de o boală contagioasă. ♦ Infirmerie. [Pl. și: *lazareturi*. = Var.: **lăzăret** s.n.] Din fr. **lazaret**.

LAZULIT s.n. Fosfat natural hidratat de aluminiu, de magneziu, de fier și de calciu, cristalizat, de culoare albastrie, abraziv, folosit la confecționarea lentilelor. Din fr. **lazulite**.

LAZURIT s.n. Silicat natural de aluminiu și de sodiu, asociat cu sulfură de sodiu, de culoare albastră intensă, cristalizat, folosit la confecționarea unor obiecte de artă, la prepararea unor vopsele; lapis, lapislazuli. Din fr. **lazurite**.

LECITĂ, *lecite*, s.f. Vas grecesc de ceramică, de formă cilindrică alungită, cu gâtul strâmt, cu gura în formă de pâlnie și cu o singură toartă, folosit pentru păstrarea parfumurilor și a uleiurilor. [Var.: **lecit** s.n., în DN **lechitos** s.n.] Din fr. **lécythe**.

LECITINĂ s.f. Substanță organică fosforată, care se găsește în organismele vii, mai ales în țesutul nervos și în gălbenușul de ou. Din fr. **lécithine**.

LEGALITATE, *legalități*, s.f. Caracterul a ceea ce este legal, conform cu legea; principiu potrivit căruia toate organizațiile de stat sau obștești și cetățenii sunt obligați să respecte, în activitatea lor, legea. ♦ Expr. *A intra în legalitate* = a se conforma legilor în vigoare. *A fi în legalitate* = a fi, a lucra sub ocrotirea și cu respectarea legilor în vigoare. ♦ Organizarea unui stat pe bază de legi; ansamblul legilor unei țări. Din fr. **légalité**.

LEGALIZA, *legalizez*, vb. I. Tranz. A atesta autenticitatea; a da formă legală unui act, unui document. ♦ A da caracter legal

unui fapt, unei situații, a face să fie recunoscut în mod oficial. Din fr. **légaliser**.

LEGALIZARE, *legalizări*, s.f. Acțiunea de a *legaliza* și rezultatul ei. V. **legaliza**.

LEGALIZAT, -Ă, *legalizați, -te*, adj. Devenit legal, întărit prin autentificare; autentificat. V. **legaliza**.

LEGALMENTE adv. În mod legal, din punct de vedere legal. Din fr. **légalement**.

LEGENDAR, -Ă, *legendari, -e*, adj. De legendă, de domeniul legendei, care constituie o legendă. ♦ Care a intrat în legendă datorită faptelor sale excepționale. Din fr. **légendaire**.

LEGIFERA, *legiferez*, vb. I. Tranz. A elabora și a adopta o lege; a stabili ceva prin lege. Din fr. **légiférer**.

LEGIFERARE, *legiferări*, s.f. Acțiunea de a *legifera* și rezultatul ei. V. **legifera**.

LEGISLATIV, -Ă, *legislativi, -e*, adj. Referitor la legi, la legiferarea legilor, la elaborarea și la adoptarea lor. ♦ *Organ legislativ* = organ care are împuternicirea de a elabora și a adopta legile. *Putere legislativă* = una dintre cele trei puteri în care se împarte puterea statului constituțional, care are atribuția de a face legi. *Consiliu legislativ* = consiliu care cercetează proiectele de lege și contribuie la îmbunătățirea și definitivarea lor. Din fr. **législatif**.

LEGISLATURĂ, *legislaturi*, s.f. Perioadă legală pentru care este ales sau în care a funcționat un organ legislativ (sau organul suprem al puterii). Din fr. **législature**.

LEGIST, -Ă, *legiști, -ste*, adj. (În sintagma) *Medic legist* (și substantivat) = medic însărcinat cu lămurirea unor aspecte medicale care interesează justiția. Din fr. **léviste**.

LÉGITIMA, *legitimez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A(-și) stabili identitatea pe baza unui document legal. 2. Tranz. A recunoaște unui copil născut în afara căsătoriei drepturile de copil legitim. 3. Tranz. A justifica, a îndreptăți. Din fr. **légitimer**.

LEGITIMARE, *legitimări*, s.f. Acțiunea de a (se) *legitima* și rezultatul ei. V. **legitima**.

LEGITIMAT, -Ă, *legitimați, -te*, adj. 1. Căruia i s-a cerut să se legitimeze cu un document legal. 2. (Despre copii născuți în afara căsătoriei) Care a fost recunoscut ca legitim. 3. Care a fost considerat just, echitabil, îndreptățit. V. **legitima**.

LEGITIMAȚIE, *legitimații*, s.f. Act, document personal eliberat de o autoritate și cu care cineva își dovedește identitatea. Din fr. **légitimation**.

LEGITIMIST, -Ă, *legitimiști, -ste*, s.m. și f., adj. (Persoană) care susține o dinastie sau un suveran, considerați drept singurii îndreptățiți să ocupe tronul. Din fr. **légitimiste**.

LÉGITIMITATE, *legitimități*, s.f. (Livr.) Însușire a ceea ce este legitim. Din fr. **légitimité**.

LÉGUMINĂ s.f. Globulină care se găsește în semințele leguminoaselor. Din fr. **légumine**.

LÉGUMINOS, -OASĂ, *leguminoși, -oase*, adj. (Despre plante) Al cărui fruct este o păstăie. ♦ (Substantivat, f.pl.) Familie de plante dicotiledonate al căror fruct este o păstăie; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **légumineux**.

LEMA, *leme*, s.f. 1. (Mat.) Enunț preliminar a cărui demonstrare ajută la rezolvarea unei teoreme. 2. (Log.) Propoziție preliminară a unei demonstrații, care trebuie demonstrată la rândul ei. 3. (Rar) Titlu sau sumar al unei lucrări. Din fr. **lemme**.

LEMING, *lemingi*, s.m. Nume dat mai multor genuri de mamifere rozătoare asemănătoare cu hârciogul, cu coada scurtă și cu blana deasă, brună-roșcată, care trăiesc în regiunile nordice (*Lemmus*); animal care aparține unuia dintre aceste genuri. Din fr. **lemming**.

LEMNACEE, *lemnacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante monocotiledonate de tipul linteii; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **lemnacées**.

LEMPIRĂ, *lempire*, s.f. Unitate monetară de bază în Honduras. Din fr. **lempira**.

LEMURIAN, *lemurieni*, s.m. (La pl.) Subordin de mamifere primat, asemănătoare la înfățișare cu maimuțele; (și la sg.) animal care face parte din acest subordin. ♦ (Adjectival) *Mamifer lemurian*. Din fr. **lémuériens**.

LENAJ, *lenajuri*, s.n. Țesătură subțire de lână. Din fr. **lainage**.

LENJERIE, *lenjerii*, s.f. Rufărie de corp și de pat. [Var.: **lingerie** s.f.] Din fr. **lingerie**.

LENJURI s.n. pl. Rufărie de corp; lenjerie. Din fr. **linge**.

LENTICELĂ, *lenticel*, s.f. Fiecare dintre porii care străbat scoarța arborilor, permițând respirația țesuturilor interne. Din fr. **lenticelle**.

LENTILĂ, *lentile*, s.f. 1. Piesă optică transparentă, de obicei mărginită de două

suprafețe curbate (sau de una sferică și de una plană), care dă imaginea reală sau virtuală a unui obiect. ◇ *Lentilă de contact* = lentilă fină aplicată direct pe globul ocular în dreptul irisului, pentru corectarea vederii. **2.** Inel metalic care asigură legătura între două țevi de metal sau între o țevă și un perete de metal. **3.** (În siderurgie) Lupă. **4.** (În sintagma) *Lentilă electronică* = dispozitiv care produce un câmp electric sau magnetic de o anumită configurație și simetric, astfel încât să poată modifica traiectoriile electronilor. Din fr. **lentille**.

LENTOARE, *lentori*, s.f. (Franțuzism) Încetineală. Din fr. **lenteur**.

LEONIN, -**Ă**, *leonini*, -**e**, adj. (În sintagma) *Versuri leonine* = versuri ale căror emistihuri rimează. *Rimă leonină* = rimă în care două sau trei silabe sunt asemănătoare. Din fr. **léonin**.

LEPIDODENDRON, *lepidodendroni*, s.m. Arbore fosil din grupul criptogamelor vasculare, cu coroana în formă de umbrelă, ale cărui resturi s-au păstrat în straturile de huilă. Din fr. **lépidodendron**.

LEPIDOLIT, *lepidoliți*, s.m. Specie de mică bogată în litiu și fluor, albă sau roz. Din fr. **lépidolithe**.

LEPIDOPTER, *lepidoptere*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte care cuprinde fluturii; (și la sg.) fluture. ◇ (Adjectival) *Insectă lepidopteră*. [Var.: **lepidopteră** s.f.] Din fr. **lépidoptères**.

LEPROS, -**OASĂ**, *leproși*, -**oase**, adj., s.m. și f. (Om) bolnav de lepră. Din fr. **lépreux**.

LEPROZIE, *leprozii*, s.f. Colonie sau spital special în care sunt izolați și îngrijiți leproșii. Din fr. **léproserie**.

LEPTOMENINGE, *leptomeninge*, s.n. (Med.) Denumire pentru arahnoidă și piamater considerate împreună. Din fr. **leptoméninge**.

LEPTOMENINGITĂ, *leptomeningite*, s.f. (Med.) Meningită în care se inflamează mai ales piamaterul. Din fr. **leptoméningite**.

LEPTON, *leptoni*, s.m. (Fiz.) Particulă elementară cu masa de repaus mai mică decât cea a unui nucleon. Din fr. **lepton**.

LEPTOSPIRĂ, *leptospire*, s.f. Protozoar spiril, agent patogen al leptospirozei. Din fr. **leptospire**.

LEPTOSPIROZĂ, *leptospiroze*, s.f. Boală infecțioasă, comună animalelor și omului, provocată de leptospiră și care se manifestă prin febră, icter etc. Din fr. **leptospirose**.

LESA, *lese*, s.f. Curea cu care se leagă sau cu care sunt purtați câinii. Din fr. **laisse**.

LESBIAN, -**Ă**, *lesbieni*, -**e**, subst., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din

populația de bază a insulei Lesbos sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Lesbosului sau populației lui, privitor la Lesbos sau la populația lui. **3.** S.f., adj. (Femeie) care practică lesbianismul. Din fr. **lesbien**.

LESBIANISM s.n. Homosexualitate feminină; safism, tribadism. **Lesbian** + suf. -ism.

LESIVARE, *lesivări*, s.f. (Geol.) Dizolvare și spălare a sărurilor solubile din sol de către apa din precipitații. - După fr. **lessivage**.

LEST, *lesturi*, s.n. Încărcătură formată din nisip, pietriș, plumb etc. care asigură stabilitatea navelor de apă sau aeriene; balast, savură. Din fr. **lest**.

LESTA, *lestez*, vb. I. Tranz. A încărca cu lest o navă sau o aeronavă pentru a le asigura stabilitatea. Din fr. **lester**.

LETALITATE, s.f. (Med.) Mortalitate. Din fr. **léthalité**.

LETARGIC, -**Ă**, *letargici*, -**ce**, adj. Care ține de letargie, privitor la letargie. ◇ *Encefalită letargică* = boală infecțioasă a encefalului, caracterizată prin febră, somnolență și paralizie. Din fr. **léthargique**.

LETARGIE, (rar) *letargii*, s.f. Stare patologică caracterizată printr-un somn adânc, de lungă durată, și prin pierderea cunoștinței și a capacității de mișcare. ♦ Fig. Apatie, amorteală, inactivitate totală. Din fr. **léthargie**.

LETON, -**Ă**, *letoni*, -**e**, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Letoniei sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Letoniei sau populației ei, privitor la această țară sau la populația ei. ♦ (Substantivat, f.) Limba letonă. Din fr. **letton**.

LETRINĂ, *letrine*, s.f. (Tipogr.) Literă majusculă (de obicei ornată) folosită la început de capitol în ediții bibliofile. Din fr. **letrine**.

LETRISM s.n. Teorie literară și artistică formalistă, care consideră că esența poeziei constă în simpla sonoritate a sunetelor, dispuse mai mult sau mai puțin arbitrar. Din fr. **letrisme**.

LEUCEMIE s.f. Boală de sânge caracterizată prin creșterea patologică a numărului de leucocite din organism și prin apariția unor leucocite imature; leucoză, mieloză. Din fr. **leucémie**.

LEUCIT s.n. Silicat natural de aluminiu și de potasiu, de culoare cenușie sau albă, cu

luciu sticlos, folosit mai ales ca îngrășământ agricol. Din fr. **leucite**.

LEUCOCITĂ, *leucocite*, s.f. Globulă albă din sânge, care are un rol important în protejarea organismului împotriva microbilor. [Var.: **leucocit** s.n.] Din fr. **leucocyte**.

LEUCOCITAR, -Ă, *leucocitari*, -e, adj. Care ține de leucocite, privitor la leucocite.

♦ *Formulă leucocitară* = repartizarea diferitelor categorii de leucocite în sânge. Din fr. **leucocytaire**.

LEUCOCITOGENEZĂ s.f. (Biol.) Proces de formare a leucocitelor. Din fr. **leucocytogenèse**.

LEUCOCITOLIZĂ, *leucocitolize*, s.f. (Med.) Distrugere a leucocitelor din sânge. Din fr. **leucocytolyse**.

LEUCOCITOZĂ, *leucocitoze*, s.f. Creștere patologică a numărului de globule albe din sânge (în procesul de apărare a organismului contra bolilor infecțioase). Din fr. **leucocytose**.

LEUCOCITURIE, *leucociturii*, s.f. Prezență a leucocitelor în urină; cantitate de leucocite prezente în urină. Din fr. **leucocyturie**.

LEUCODERMIE s.f. Decolorare a pielii cauzată de absența sau de dispariția locală a unor pigmenti. Din fr. **leucodermie**.

LEUCOGRAMĂ, *leucograme*, s.f. Examen de laborator prin care se determină numărul leucocitelor din sânge. Din fr. **leucogramme**.

LEUCAM, *leucoame*, s.n. Boală de ochi constând în formarea unei pete albe pe corneea și care poate duce la orbire; albeață. Din fr. **leucome**.

LEUCOPENIE s.f. Scădere patologică a numărului globulelor albe din sânge. Din fr. **leucopénie**.

LEUCOPLAZIE, *leucoplazii*, s.f. (Med.) Transformare patologică a unei mucoase în țesut cornos de culoare albicioasă. Din fr. **leucoplasié**.

LEUCOPOIEZĂ s.f. (Biol.) Proces de formare și de maturare a leucocitelor. Din fr. **leucopoïèse**.

LEUCOREE s.f. Scurgere vaginală de lichid albicios, mucos, uneori purulent; poală albă. Din fr. **leucorrhée**.

LEUCOREIC, -Ă, *leucoreici*, -ce, adj., s.f. (Med.) (Bolnavă) de leucoree. **Leucoree** + suf. -ic.

LEUCOZĂ, *leucoze*, s.f. (Med.) Leucemie. ♦ *Leucoza găinilor* = boală virotică și transmisibilă, răspândită prin ouăle infectate ale găinilor. Din fr. **leucose**.

LEVANTIN, -Ă, *levantini*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care făcea parte din populația de bază a Levantului sau era originară de acolo; *p. restr.* negustor originar din aceste locuri. 2. Adj. Care aparține Levantului sau populației lui, privitor la Levant sau la populația lui, specific Levantului. ♦ (Depr.) Necinstit, ipocrit, intrigant. Din fr. **levantin**.

LEVATĂ, *levate*, s.f. 1. Operație de scoatere a mosoarelor sau a țevelor pline de pe mașinile de semitort sau de filat dintr-o filatură. ♦ Cantitate de fire toarse obținută prin această operație. 2. (La jocul de cărți) Totalitatea cărților pe care unul dintre jucători le poate ridica de pe masă în baza unei cărți mai mari sau a unui atu. - După fr. **levée**.

LEVIATAN, *leviatane*, s.n. (Text.) Agregat pentru spălarea industrială a lânii. Din fr. **léviathan**.

LEVIER, *leviere*, s.n. Pârghie de manevră (la o mașină, la un mecanism). Din fr. **levier**.

LEVITAȚIE s.f. Capacitate a unor indivizi de a face să se ridice diverse corpuri fără să le atingă sau de a se ridica în spațiu fără sprijin material. [Var.: **levitațiune** s.f.] Din fr. **lévitation**.

LEVIZITĂ s.f. Substanță toxică cu acțiune vezicantă folosită ca gaz de luptă. Din fr., engl. **lewisite**.

LEVOGIR, -Ă, *levogiri*, -e, adj. (Despre unele substanțe optice) Care deviază planul de polarizare a luminii spre stânga (în raport cu observatorul care privește lumina din față). Din fr. **lévogyre**.

LEVRIER, *levrieri*, s.m. Câine de vânătoare cu pânțelele supt și cu picioarele înalte și puternice, foarte rapid, specializat în vânărea iepurelui. Din fr. **lévrier**.

LEVULOZĂ, *levuloze*, s.f. (Biol.) Fructoză. Din fr. **lévulose**.

LEXEM, *lexeme*, s.n. Cuvânt sau parte de cuvânt care servește ca suport minimal al semnificației. Din fr. **lexème**.

LEXEMATIC, -Ă, *lexematici*, -ce, adj. (Lingv.) Referitor la lexem. Din fr. **lexématique**.

LEXIC s.n. Totalitatea cuvintelor dintr-o limbă; vocabular. ♦ *P. restr.* Totalitatea cuvintelor caracteristice limbii unei epoci, unei regiuni, unui scriitor etc. Din fr. **lexique**.

LEXICAL, -Ă, *lexicali*, -e, adj. Care aparține lexicului, privitor la lexic, de lexic. Din fr. **lexical**.

LEXICOGRAF, -Ă, *lexicografi*, -e, s.m. și f. Specialist în lexicografie. Din fr. **lexicographe**.

LEXICOGRAFIC, -Ă, *lexicografici*, -ce, adj. Care aparține lexicografiei, privitor la lexicografie, de lexicografie. Din fr. **lexicographique**.

LEXICOGRAFIE s.f. Disciplină a lingvisticii care stabilește principiile și metodele practice de întocmire a dicționarilor. ♦ Totalitatea dicționarilor (dintr-o țară, dintr-o epocă, dintr-un domeniu etc.). Din fr. **lexicographie**.

LEXICOLOG, -Ă, *lexicologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în lexicologie. Din fr. **lexicologue**.

LEXICOLOGIC, -Ă, *lexicologici*, -ce, adj. Care aparține lexicologiei, privitor la lexicologie, de lexicologie. Din fr. **lexicologique**.

LEXICOLOGIE s.f. Disciplină a lingvisticii care se ocupă cu studiul lexicului. Din fr. **lexicologie**.

LEZA, *lezez*, vb. I. Tranz. **1.** (Livr.) A vătăma, a răni. ♦ Fig. A ofensa. **2.** A aduce (cuiva) un prejudiciu, a păgubi (pe cineva). Din fr. **léser**.

LEZARE, *lezări*, s.f. Acțiunea de a leza și rezultatul ei; vătămare, rănire; ofensă; prejudiciu. V. **leza**.

LEZARD s.n. (Franțuzism) Piele de șopărlă tăbăcită. Din fr. **lézard**.

LEZARDĂ, *lezarde*, s.f. Un fel de panglică folosită în tapițerie, pentru acoperirea locului de prindere al tapiseriei (**2**). Din fr. **lézarde**.

LIANA, *liane*, s.f. Nume generic dat plantelor cu tulpina foarte lungă, subțire și flexibilă, care se agață sau se încolăcesc pe trunchiurile sau ramurile copacilor, pe ziduri etc. Din fr. **liane**.

LIANT, *lianți*, s.m. **1.** Material fluid sau adus în stare fluidă, care are proprietatea de a lega prin întărire bulgării sau granulele unui material solid cu care a fost amestecat; aglomerant. **2.** Substanță care servește la fixarea unui pigment pe fibra textilă. [Pr.: *li-ant*] Din fr. **liant**.

LIBELA, *libelez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A redacta (corect) un act juridic sau administrativ. Din fr. **libeller**.

LIBELULĂ, *libelule*, s.f. (La pl.) Ordin de insecte cu corpul lung și subțire, cu capul mare și cu aripile străvezii, care trăiesc de obicei pe lângă ape; (și la sg.) insectă din acest ordin; calul-dracului. Din fr. **libellule**.

LIBER, *libere*, s.n. (Bot.) Complex de vase din țesutul plantelor prin care circulă seva elaborată; parte a scoarței plantelor

lemnoase care cuprinde aceste vase și în care se află țesuturile de nutriție, de susținere etc. ♦ (Cu sens colectiv) Fibre extrase din scoarța unor arbori. Din fr. **liber**.

LIBERABIL, -Ă, *liberabili*, -e, adj. (Despre imobile) Care poate fi eliberat (imediat). Din fr. **libérable**.

LIBERALISM s.n. **1.** Doctrină care, opusă socialismului și dirijismului, proclamă principiul nonintervenției statului în economie, în relațiile economice existente între indivizi, grupuri sociale sau națiuni; promovează ideea libertății economice, a liberului schimb, a liberei concurențe etc. **2.** Atitudine de îngăduință excesivă față de greșelile altora. Din fr. **libéralisme**.

LIBERALIST, -Ă, *liberaliști*, -ste, adj. Care susține liberalismul, care aderă la liberalism. - **Liberal** + suf. *-ist*.

LIBERALITATE, *liberalități*, s.f. (Livr.) Mărinimie, generozitate. Din fr. **libéralité**, lat. **liberalitas**, -atis.

LIBERALIZA, *liberalizez*, vb. I. Tranz. A face mai liberal, mai liber. *A liberaliza comerțul*. Din fr. **libéraliser**.

LIBERALIZARE, *liberalizări*, s.f. Acțiunea de a liberaliza și rezultatul ei. V. **liberaliza**.

LIBERALIZAT, -Ă, *liberalizați*, -te, adj. Care a devenit liber, care nu mai este dirijat, frânat. V. **liberaliza**.

LIBERATOR, -OARE, *liberatori*, -oare, s.m. și f., adj. (Înv. și pop.) Eliberator. Din fr. **libérateur**, lat. **liberator**, -oris.

LIBER-CUGETĂTOR, *liberi-cugetători*, s.m. Adept al unui curent ideologic care promovează o atitudine critică față de religie și față de biserică. - **Liber**² + **cugetător** (după fr. *libre-penseur*).

LIBERIAN¹, -Ă, *liberieni*, -e, adj. **1.** (Despre țesuturile, vasele etc. plantelor) Prin care circulă substanțele organice din frunze spre diverse părți ale plantei. **2.** (Despre fibrele plantelor) Care formează țesutul liberian (**1**), vasele liberiene etc. Din fr. **libérien**.

LIBERIAN², -Ă, *liberieni*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Liberiei sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Liberiei sau populației ei, privitor la această țară sau la populația ei. Din fr. **libérien**.

LIBERTATE, (**4**) *libertăți*, s.f. **1.** Posibilitatea de a acționa după propria voință sau dorință; posibilitatea de acțiune conștientă a oamenilor în condițiile cunoașterii (și stăpânirii) legilor de dezvoltare a naturii și a societății. ♦ Loc.

adv. În *libertate* = după bunul plac, nestingherit. ♦ Expr. *A-și lua libertatea să...* (sau *de a...*) = a-și îngădui, a-și permite să...

2. Starea unei persoane libere, care se bucură de deplină libertate a drepturilor politice și civile în stat. ♦ Starea celui care nu este supus unui stăpân. ♦ Situația unei persoane care nu se află închisă sau întemnițată. ♦ Expr. *A pune în libertate* = a elibera din închisoare, din arest etc. **3.** Independență, neatârănare (a unui stat față de o putere străină). **4.** (De obicei la pl.) Drepturi cetățenești. ♦ *Libertate individuală* = dreptul care garantează inviolabilitatea persoanei. *Libertate de conștiință* = dreptul oricărui cetățean de a avea o opinie proprie în orice domeniu de activitate. *Libertate de gândire sau libertatea cuvântului* = dreptul de a exprima prin viu grai sau prin scris opiniile proprii. Din fr. *liberté*, lat. *libertas*, -atis.

LIBERTINAJ s.n. Comportare, viață de libertin; desfrâu, destrăbălare. Din fr. *libertinage*.

LIBIAN, -Ă, libieni, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Libiei sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Libiei sau populației ei, privitor la această țară sau la populația ei. Din fr. *libyen*.

LIBIDINOZITATE, libidinozități, s.f. Încălnare lipsită de pudoare spre plăcerile senzuale, spre lascivitate. Din fr. *libidosité*.

LIBRAȚIE, librații, s.f. (Astron.) Mișcare aparentă, de ușoară balansare a lunii față de poziția sa mijlocie, care permite observarea de pe pământ a ceva mai mult de jumătate din suprafața lunară. Din fr. *libration*.

LICEAN, -Ă, liceeni, -e, s.m. și f. Elev de liceu. Din fr. *lycéen*.

LICENȚIA, licențiez, vb. I. Tranz. (Rar) A concede pe cineva dintr-un serviciu. Din fr. *licencier* (după *licență*).

LICENȚIERE, licențieri, s.f. (Rar) Acțiunea de a *licenția* și rezultatul ei. V. *licenția*.

LICHEFIA, lichefiez, vb. I. Tranz. A face să devină lichid, a trece un corp gazos în stare lichidă. ♦ Refl. *Gazul metan se lichefiază*. Din fr. *liquéfier*.

LICHEFIAT, -Ă, lichefiați, -te, adj. (Despre corpuri gazoase) Care a fost adus în stare lichidă, care a devenit lichid. V. *lichefia*.

LICHEFIERE, lichefieri, s.f. Acțiunea de a (*se*) *lichefia* și rezultatul ei. V. *lichefia*.

LICHEFIABIL, -Ă, lichefiabili, -e, adj. (Despre substanțe gazoase) Care poate fi lichefiat. Din fr. *liquéfiable*.

LICHEFIANT, -Ă, lichefianți, -te, adj. Care poate produce o lichefiere. Din fr. *liquéfiant*.

LICHEN, licheni, s.m. 1. (La pl.) Grup de plante inferioare ale caror tal este compus dintr-o ciupercă și o algă aflate în simbioză, care cresc pe scoarța arborilor bătrâni, pe ziduri, pe stânci, etc.; (și la sg.) plantă care face parte din acest grup. **2.** Boală de piele cu evoluție cronică, caracterizată prin apariția pe piele a unor proeminente care provoacă mâncărime, prin îngroșarea și pigmentarea excesivă a pielii. Din fr. *lichen*. **LICHENIC, -Ă, lichenic, -ce, adj. (Bot.)** Referitor la licheni. Din fr. *lichénique*.

LICHENIFICARE s.f. (Med.) Proces constând din îngroșarea exagerată a cutelor naturale ale pielii, care devine aspră, striată. - După fr. *lichénification*.

LICHIDA, lichidez, vb. I. Tranz. 1. A termina, a pune capăt unei acțiuni, unui fapt, unei activități etc. **2. Spec.** A îndeplini toate formele necesare pentru ca o situație juridică sau financiară să ia sfârșit. ♦ A plăti (o datorie). **3. (Arg.)** A omorî; a asasina. Din fr. *liquider*.

LICHIDARE, lichidări, s.f. Acțiunea de a *lichida*. ♦ Loc. adj. și adv. În *lichidare* = (care este) în curs de desființare. V. *lichida*.

LICHIDABIL, -Ă, lichidabili, -e, adj. Care poate fi lichidat. Din fr. *liquidable*.

LICHIDATOR, -OARE, lichidatori, -oare, s.m. și f. Persoană însărcinată a îndeplini sau a conduce operațiile de lichidare a unei întreprinderi, a unei bănci etc. Din fr. *liquidateur*.

LICHIDATORISM s.n. Curent oportunist de dreapta în sânul unor partide muncitorești, care preconiza lichidarea partidului revoluționar ilegal și crearea unui partid oportunist legal. - **Lichidator** + suf. -ism (după rus. *likvidatorstvo*).

LICHIDIAN, -Ă, lichidieni, -e, adj. (Rar) De natură lichidă. Din fr. *liquidien*.

LICHIDITATE s.f. 1. Însușirea de a fi lichid (**1**). **2. (Fin.)** Totalitatea banilor de care dispune o întreprindere, un patron etc. pentru a face plățile în termen. Din fr. *liquidité*.

LICHIOR, lichioruri, s.n. Băutură alcoolică preparată din spirt, sirop de zahăr și esențe aromatice. Din fr. *liqueur*.

LICOPODIU s.n. Pulbere galbenă obținută din sporii unei criptogame, folosită în farmacie, pirotehnie etc. Din fr. **lycopode**.

LICORN, *licorni*, s.m. (Livr.) Inorog. Din fr. **licorne**.

LICOROS, **-OASĂ**, *licoroși*, *-oase*, adj. (Rar) Ca o licoare. Din fr. **liquoreux**.

LICUAȚIE s.f. (Metalurgie) Fenomen de separare a compușilor sau a elementelor cu puncte de topire diferite dintr-un amestec sau dintr-un aliaj. Din fr. **liquation**.

LIDIAN, **-Ă**, *lidieni*, *-e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care făcea parte din populația de bază a Lidiei antice sau era originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Lidiei sau populației ei, privitor la Lidia sau la populația ei. Din fr. **lydien**.

LIDITĂ, *lidite*, s.f. 1. Exploziv fabricat pe bază de acid picric, folosit în mine. 2. Rocă sedimentară cu granulație fină, de obicei neagră-cenușie, alcătuită mai ales din cuarț și calcedonie. Din fr. **lyddite**.

LIFTIER, **-Ă**, *liftieri*, *-e*, s.m. și f. Conducător de lift, persoană care manevrează (și întreține) liftul. Din fr. **liftier**.

LIGAMENTOS, **-OASĂ**, *ligamentoși*, *-oase*, adj. (Anat.) De natura ligamentului. Din fr. **ligamenteux**.

LIGNICOL, **-Ă**, *lignicoli*, *-e*, adj. (Biol.; despre organisme animale sau vegetale) Care trăiește pe lemne sau pe putregaiuri. Din fr. **lignicole**.

LIGNIFICA, *lignific*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) transforma în lemn; a (se) impregna cu lignină. - După fr. **lignifier**.

LIGNIFICARE, *lignificări*, s.f. Faptul de a (se) *lignifica*. V. **lignifica**. Cf. fr. *lignification*.

LIGNINA, *lignine*, s.f. Substanță organică complexă care se găsește în țesuturile plantelor lemnoase, dându-le impermeabilitate și rigiditate. Din fr. **lignine**.

LIGNIT s.n. Cărbune natural de calitate inferioară, de culoare brună-negricioasă, sfărâmicios. Din fr. **lignite**.

LIGULĂ, *ligule*, s.f. (Bot.) Apendice situat între limb și teacă la frunzele gramineelor. Din fr. **ligule**.

LIGULAT, **-Ă**, *ligulați*, *-te*, adj. (Bot.; despre corola compozeeilor) Cu ligulă; ca o ligulă. Din fr. **ligulé**.

LILA adj. invar. (Livr.) Violet, liliachiu. Din fr. **lilas**.

LILIACEE, *liliacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee monocotiledonate, cu bulbi, rizomi sau tuberculi, cu frunze întregi, având nervuri paralele, și cu fructul

de obicei o capsulă sau o bacă; (și la sg.) plantă din această familie. ◇ (Adjectival) *Plante liliacee*. Din fr. **liliacées**.

LILIAL, **-Ă**, *liliali*, *-e*, adj. (Rar) De culoarea crinului alb. Din fr. **lilial**.

LIMFADENIE, *limfadenii*, s.f. (Med.) Hipertrofie a ganglionilor limfatici. Din fr. **lymphadénie**.

LIMFADENITĂ, *limfadenite*, s.f. Boală care constă în inflamarea ganglionilor limfatici. Din fr. **lymphadénite**.

LIMFADENOM, *limfadenome*, s.n. (Med.) Tumoare a ganglionilor limfatici. Din fr. **lymphadénome**.

LIMFANGIOM, *limfangioame*, s.n. (Med.) Tumoare benignă congenitală a vaselor limfatice. Din fr. **lymphangiome**.

LIMFANGIOPLASTIE, *limfangioplastii*, s.f. (Med.) Operație de refacere a circulației limfatice prin drenaj în țesutul subcutanat. Din fr. **lymphangioplastie**.

LIMFANGITĂ, *limfangite*, s.f. Boală care constă în inflamarea acută sau cronică a vaselor limfatice. Din fr. **lymphangite**.

LIMFATIC, **-Ă**, *limfatici*, *-ce*, adj. 1. Care aparține limfei, privitor la limfă; (despre vase) prin care circulă limfa. ◇ *Sistem limfatic* = totalitatea țăsurilor, vaselor și glandelor care servesc pentru trecerea limfei din țesuturi în circuitul sângelui. *Ganglioni limfatici* = ganglioni mici, care se găsesc mai ales în jurul articulațiilor și care constituie un mijloc de apărare împotriva infiltrării microbilor și slabei rezistențe la infecții. 2. (Despre oameni; și substantivat) Care suferă de limfatism. Din fr. **lymphatique**.

LIMFATISM s.n. Stare patologică (frecventă la copii) caracterizată prin mărirea volumului organelor limfatice și însoțită de paloare, lipsă de energie, slabă rezistență la infecții. Din fr. **lymphatisme**.

LIMFOBLAST, *limfoblaste*, s.n. (Biol.) Celulă embrionară, precursoră a limfocitelor. Din fr. **lymphoblaste**.

LIMFOCIT, *limfocite*, s.n. Leucocită cu nucleul foarte voluminos, care se găsește în limfă și în sânge și are un rol important în procesul de imunitate. [Var.: **limfocită** s.f.] Din fr. **lymphocyte**.

LIMFOCITEMIE, *limfocitemii*, s.f. (Med.) Creștere a numărului limfocitelor din sânge. Din fr. **lymphocytémie**.

LIMFOCITOZA, *limfocitoze*, s.f. Creștere a numărului limfocitelor din sânge peste cel normal în unele boli infecțioase. Din fr. **lymphocytose**.

LIMFOGRAFIE, *limfografii*, s.f. (Med.) Radiografiere a vaselor limfatice cu ajutorul

unei substanțe de contrast. Din fr. **lymphographie**.

LIMFOGRANULOMATOZĂ,

limfogranulomatoze, s.f. Boală care se manifestă prin hipertrofia ganglionilor limfatici. Din fr. **lymphogranulomatoze**.

LIMFOID, -**Ă**, *limfoizi*, -*de*, adj. (Despre țesuturi) în care se formează limfocitele. ♦ *Organ limfoid* = organ bogat în țesuturi limfoide. Din fr. **lymphoïde**.

LIMFOM, *limfoame*, s.n. (Med.) Tumoare cu aspect de ganglion limfatic, constituită din limfocite. Din fr. **lymphome**.

LIMFOPATIE, *limfopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică a bolilor sistemului limfatic. Din fr. **lymphopathie**.

LIMFOSARCOM, *limfosarcoame*, s.f. (Med.) Tumoare malignă a ganglionilor limfatici. Din fr. **lymphosarcome**.

LIMFOTROP, -**Ă**, *limfotropi*, -*e*, adj. (Med.; despre virusuri) Care are afinitate pentru țesutul limfatic. Din fr. **lymphotrope**.

LIMICOL, -**Ă**, *limicoli*, -*e*, adj. (Despre animale) Care trăiește în zona mълului de pe fundul apelor. Din fr. **limicole**.

LIMIER, *limieri*, s.m. Câine de vânatoare care adulmecă și abate vânatul în direcția dorită de vânători; copoi. Din fr. **limier**.

LIMINAR, -**Ă**, *liminari*, -*e*, adj. (Livr.) Inițial, introductiv. Din fr. **liminaire**.

LIMITATIV, -**Ă**, *limitativi*, -*e*, adj. Care limitează, care restrânge între anumite limite. Din fr. **limitatif**.

LIMITOR, *limitoare*, s.n. Limitator. Din fr. **limiteur**.

LIMITROF, -**Ă**, *limitrofi*, -*e*, adj. Care se află în limita, la hotarul unei țări, unui ținut, unei suprafețe etc.; vecin, învecinat. Din fr. **limitrophe**.

LIMNIGRAF, *limnigrafe*, s.n. Aparat care înregistrează automat variațiile de nivel ale unui curs de apă, ale unui lac sau ale unui rezervor. Din fr. **limnigraphie**.

LIMNIMETRIC, -**Ă**, *limnimetrici*, -*ce*, adj. Referitor la limnimetrie. Din fr. **limnimétrique**.

LIMNIMETRIE s.f. Studiul variației nivelului unei ape curgătoare, unui lac, unui rezervor etc. Din fr. **limnimétrie**.

LIMNIMETRU, *limnimetre*, s.n. Instrument cu care se măsoară nivelul apei unui lac, al unui curs de apă, al unui rezervor. Din fr. **limnimètre**.

LIMNOLOGIE s.f. 1. Capitol al hidrobiologiei care studiază condițiile de viață și organismele din apele dulci. 2. Ramură a hidrologiei care se ocupă cu

studiul lacurilor (naturale și artificiale). Din fr. **limnologie**.

LIMONIT s.n. Minereu de fier cristalizat sau amorf, de culoare galbenă-brună sau roșcată până la negru, alcătuit din oxid de fier hidratat, argilă și puțin fosfor. Din fr. **limonite**.

LIMOTERAPIE, *limoterapii*. s.f. (Med.) Tratatament constând în reducerea substanțială a alimentației. Din fr. **limothérapie**.

LIMUZINĂ, *limuzine*, s.f. Automobil de lux, închis, nedecapotabil, pentru patru până la șase persoane. Din fr. **limousine**.

LINACEE, *linacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee dicotiledonate, cu frunze întregi, flori hermafrodite și fructe capsule; (și la sg.) plantă din această familie. *Inul este o linacee*. Din fr. **linacées**.

LINGOTIERĂ, *lingotiere*, s.f. Formă metalică (de obicei din fontă) în care se toarnă metalele sau aliajele topite pentru obținerea lingurilor. Din fr. **lingotière**.

LINGOU, *lingouri*, s.n. Bloc de metal sau de aliaj, obținut prin turnare în lingotieră, care urmează să fie prelucrat ulterior. Din fr. **lingot**.

LINGUAL, -**Ă**, *linguali*, -*e*, adj. 1. (Anat.) Care aparține limbii, referitor la limbă. *Nerv lingual*. 2. (Despre sunete; și substantivat, f.) La articularea căruia limba (I) are rolul principal. Din fr. **lingual**.

LINGVISTIC, -**Ă**, *lingvistici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Știință care studiază limba (II) și legile ei de dezvoltare. ♦ *Lingvistică generală* = domeniu al lingvisticii care studiază limba din punctul de vedere al trăsăturilor ei generale, de mijloc de comunicare specific omului. *Lingvistică diacronică* = studiu al faptelor de limbă privite în evoluția lor. *Lingvistică sincronică* = studiu al faptelor de limbă așa cum se prezintă ele la un moment dat. 2. Adj. Care aparține lingvisticii (I), privitor la lingvistică. [Var.: **linguistic**, -**ă** s.f., adj.] Din fr. **linguistique**.

LINIAMENT, *liniamente*, s.n. 1. Linie (I), trăsătură. 2. Prima schiță a unei lucrări. Din fr. **linéament** (după *linie*).

LINIARITATE, *liniarități*, s.f. Însușirea de a fi liniar. [Var. **linearitate** s.f.] Din fr. **linéarité**.

LINIMENT, *linimente*, s.n. Preparat farmaceutic lichid sau semisolid, cu aspect limpede sau lăptos, folosit pentru fricțiuni sau aplicații locale. Din fr. **liniment**.

LINIOMETRU, *liniometre*, s.n. (Tipogr.) Riglă de metal, gradată după sistemul

corpurilor tipografice, care servește pentru măsurarea liniilor (7). După fr. **lignomètre**.

LINOGRAVURĂ, *linogravuri*, s.f. Tehnică a gravurii în care imaginea este obținută prin imprimarea unei plăci de linoleum; (concr.) imagine obținută prin acest procedeu. Din fr. **linogravure**.

LINOLEUM, *linoleumuri*, s.n. Țesătură textilă pe care s-a aplicat un amestec de substanțe grase, plastifianți, coloranți etc. și care se întrebuințează în industrie ca izolanț, în gospodărie pentru acoperit mese, dușumele etc. Din fr. **linoléum**.

LINOTIP, *linotipuri*, s.n. Mașină tipografică care (prin apăsarea unor clape) culege și toarnă literele în rânduri întregi. Din fr. **linotype**.

LINOTIPIE, *linotipii*, s.f. 1. Culegere tipografică cu ajutorul linotipului; meseria de linotipist. 2. Atelier (sau secție tipografică) unde se lucrează cu linotipul. Din fr. **linotypie**.

LINOTIPIST, -**Ă**, *linotipiști, -ste*, s.m. și f. Muncitor tipograf care lucrează la linotip. Din fr. **linotypiste**.

LINO, *linouri*, s.n. Olandă subțire pentru batiste, bluze, lenjerie de damă etc. [Var.: **lino**, **linon** s.n.] Din fr. **linon**.

LINȘA, *linșez*, vb. I. Tranz. A ucide pe cineva prin linșaj. Din fr. **lyncher**.

LINȘARE, *linșări*, s.f. Acțiunea de a *linșa* și rezultatul ei; linșaj. V. **linșa**.

LINȘAJ, *linșaje*, s.n. Ucidere fără judecată a cuiva de către o mulțime agitată, atâțată; linșare. Din fr. **lynchage**.

LINTOU, *lintouri*, s.n. Element de construcție monolit, dispus orizontal deasupra unei deschideri, pentru a prelua greutatea zidăriei de deasupra; buiandrug. Din fr. **linteau**.

LIOFIL, -**Ă**, *liofili, -e*, adj. (Despre particulele coloidale) Care are afinitate pentru moleculele mediului de dispersie. Din fr. **lyophile**.

LIOFILIE s.f. (Chim.) Însușirea și starea substanțelor liofile. Din fr. **lyophilie**.

LIOFILIZA, *liofilizez*, vb. I. Tranz. A supune evaporării în vid și la temperaturi foarte scăzute o soluție sau o suspensie apoasă conținând un vaccin, plasmă sangvină etc. pentru a le putea păstra timp îndelungat. Din fr. **lyophiliser**.

LIOFILIZARE, *liofilizări*, s.f. Acțiunea de a *liofiliza* și rezultatul ei. V. **liofiliza**.

LIOFILIZATOR, *liofilizatoare*, s.n. (Tehn.) Aparat folosit pentru liofilizare. Din fr. **lyophilisateur**.

LIOFOB, -**Ă**, *liofobi, -e*, adj. (Despre particule coloidale) Care nu are afinitate pentru moleculele mediului de dispersie. Din fr. **lyophobe**.

LIPAZĂ, *lipaze*, s.f. (Biol.) Enzimă din sucurile digestive care hidratează grăsimile, descompunându-le în glicerină și în acizi grași. Din fr. **lipase**.

LIPEMIE, *lipemii*, s.f. 1. (Biol.) Prezență a lipidelor în sânge; cantitate de lipide prezentă în sânge. 2. (Med.) Creștere anormală a numărului lipidelor din sânge. Din fr. **lipémie**.

LIPIDĂ, *lipide*, s.f. (Mai ales la pl.) Substanță organică grasă, insolubilă în apă, componentă a materiei vii. Din fr. **lipide**.

LIPOCROM, *lipocromi*, s.m. (Biol.) Pigment de culoare galbenă care se găsește în țesutul adipos. Din fr. **lipochrome**.

LIPODISTROFIE, *lipodistrofii*, s.f. (Med.) Distrofie a țesutului adipos. Din fr. **lipodystrophie**.

LIPOFIBROM, *lipofibroame*, s.n. (Med.) Tumoare mixtă, formată din țesut adipos și țesut fibros. Din fr. **lipofibrome**.

LIPOIDĂ, *lipoide*, s.f. Substanță organică grasă asemănătoare cu lipidele. Din fr. **lipoïde**.

LIPOLIZĂ, *lipolize*, s.f. (Biol.) Descompunere a grăsimilor în acizi grași și glicerină în procesul digestiei. Din fr. **lipolyse**.

LIPOM, *lipomuri*, s.n. Tumoare benignă formată din țesut adipos. Din fr. **lipome**.

LIPOMATOZĂ, *lipomatoze*, s.f. Depunere anormală de grăsime în diferite regiuni ale corpului. Din fr. **lipomatose**.

LIPOSARCOM, *liposarcomuri*, s.n. Tumoare malignă formată în țesuturile grase. Din fr. **liposarcome**.

LIPOSCLEROZĂ, *liposcleroze*, s.f. (Med.) Scleroză a unui țesut adipos. Din fr. **liposclérose**.

LIPOSOLUBIL, -**Ă**, *liposolubili, -e*, adj. (Despre substanțe) Care este solubil în grăsimi sau în uleiuri. Din fr. **liposoluble**.

LIPOTIMIE, *lipotimii*, s.f. (Med.) Leșin. Din fr. **lipothymie**.

LIPOTROP, -**Ă**, *lipotropi, -e*, adj. (Biol.; despre substanțe) Care se fixează pe grăsimi și facilitează metabolismul; care previne acumularea de grăsimi. Din fr. **lipotrope**.

LIPURIE, *lipurii*, s.f. (Med.) Eliminare de lipide prin urină; cantitate de lipide prezentă în urină. Din fr. **lipurie**.

LIRIC, -**Ă**, *lirici, -ce*, adj. 1. (Mai ales despre poezii) Care exprimă direct stări afective personale, sentimente intime. ♦ (Substantivat, f.) Poezia lirică (1), genul

poetic liric. ♦ (Substantivat, f.) Totalitatea operelor lirice (1) ale unui poet, ale unui popor, ale unei epoci etc. 2. Care aparține poeziei (sau literaturii) lirice (1), care este caracteristic poeziei lirice, privitor la poezia lirică. ♦ (Despre scriitori; adesea substantivat) Care scrie poezii lirice (1) sau literatură lirică. ♦ Fig. Sentimental, emotiv, sensibil; plin de entuziasm, exaltat. 3. Care aparține muzicii de operă, referitor la muzica de operă. ♦ (Despre voce) Care se caracterizează prin sonoritate dulce, lipsită de încordare, prin mobilitate; (despre cântăreți) care are o astfel de voce. Din fr. **lyrique**.

LIRISM s.n. Conținutul liric (1) al unei opere; inspirație, atitudine lirică; mod exaltat de a simți sau de a exprima sentimentele. Din fr. **lyrisme**.

LISA, *lisez*, vb. I. Tranz. A spăla și a netezi lâna pieptănată. Din fr. **lisser**.

LISARE, *lisări*, s.f. Acțiunea de a *lisa*. V. **lisa**.

LISA, *lise*, s.f. 1. Bară orizontală de lemn, de beton sau de oțel fixată între stâlpii unei balustrade. 2. Bară metalică sau de lemn fixată perpendicular pe cadrele fuzelajului sau pe nervurile aripilor unui avion. Din fr. **lissee**.

LISEZĂ, *liseze*, s.f. Mașină pentru spălat și netezit lâna după laminare. Din fr. **lisseuse**.

LISTĂ, *liste*, s.f. Foaie, document, act (scris de mână sau tipărit) care conține o enumerare de persoane, ființe, obiecte, date etc.; înșirare, într-o anumită ordine, a unor nume de persoane sau de obiecte, a unor date etc. ♦ *Listă de bucate* sau (rar) *de mâncare* = foaie pe care sunt înscrise mâncărurile și băuturile care se servesc într-un local de consum. ♦ *Listă civilă* = sumă pe care o poate cheltui anual din fondurile statului o familie monarhică sau șeful statului pentru nevoile personale. ♦ Fig. Enumerare orală. Din fr. **liste**.

LITARGĂ s.f. Oxid de plumb cristalizat, obținut prin trecerea unui curent de aer peste plumb topit, întrebuințat în vopsitorie, industria petrolului etc. Din fr. **litharge**.

LITERALMENTE adv. (Liv.) În adevăratul înțeles al cuvântului, în sens strict, exact; de tot, cu totul. Din fr. **littéralement**.

LITIAZĂ, *litiaze*, s.f. Boală caracterizată prin formarea patologică de nisip sau de calculi în anumite organe sau în canalele excretore; calculoză. *Litiază biliară*. *Litiază renală*. Din fr. **lithiasse**.

LITIAZIC, -Ă, *litiazici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de litiază. Din fr. **lithiasique**.

LITIERĂ, *litieri*, s.f. (Liv.) Lectică. Din fr. **litière**.

LITIGANTĂ, *litigante*, adj. (În sintagma) *Parte litigantă* = fiecare dintre părțile care se află în litigiu, în fața unui organ de jurisdicție. Din fr. **litigant**.

LITISPENDENȚĂ, *litispendențe*, s.f. (Jur.) Situație în care același litigiu a fost supus spre soluționare în fața a două organe de jurisdicție de același grad. Din fr. **litispendance**.

LITIU s.n. Element chimic din familia metalelor alcaline, de culoare argintie, moale și foarte ușor, existent în natură numai sub formă de săruri și utilizat în medicină, fotografie, electrotehnică etc. Din fr. **lithium**.

LITOCERAS s.n. (Zool.) Gen de amoniți fosili caracterizat prin cochilie larg răsucită și cu deschidere circulară. Din fr. **lithoceras**.

LITOCROMIE, *litocromii*, s.f. Procedeu tipografic de reproducere a picturii în culori. Din fr. **lithochromie**.

LITOFAG, -Ă, *litofagi*, -ge, adj. (Zool.; despre unele animale) Care se hrănește cu nisip sau pietriș. Din fr. **lithophage**.

LITOFIT, -Ă, *litofiți*, -te, adj. (Bot.; despre plante) Care crește pe stânci, roci sau bolovănișuri. Din fr. **lithophyte**.

LITOGENEZA s.f. Ansamblu de procese care au dus la formarea rocilor sedimentare. Din fr. **lithogenèse**.

LITOGRAF, -Ă, *litografi*, -e, s.m. și f. Persoană care se ocupă cu litografia. Din fr. **lithographe**.

LITOGRAFIA, *litografiez*, vb. I. Tranz. A multiplica prin litografie. Din fr. **lithographier**.

LITOGRAFIAT, -Ă, *litografiați*, -te, adj. Imprimat, multiplicat prin litografie. V. **litografia**.

LITOGRAFIERE s.f. Acțiunea de a *litografia*. V. **litografia**.

LITOGRAFIC, -Ă, *litografici*, -ce, adj. Care se întrebuințează în litografie, care ține de litografie, privitor la litografie. Din fr. **lithographique**.

LITOGRAFIE, *litografii*, s.f. 1. Metodă de reproducere și de multiplicare pe hârtie a textelor, desenelor, figurilor etc., prin utilizarea de negative imprimate sau desenate pe o piatră specială, calcaroasă. 2. Atelier, secție sau întreprindere unde se multiplică prin litografie. 3. Desen sau

tablou multiplicat prin litografie. Din fr. **lithographie**.

LITOLOGIC, -Ă, *litologici*, -ce, adj. Referitor la litologie. Din fr. **lithologique**.

LITOLOGIE s.f. 1. Ramură a geologiei care se ocupă cu studiul rocilor sedimentare. 2. Compoziția unei roci sedimentare. Din fr. **lithologie**.

LITOPON s.n. Pigment alb mineral, compus din sulfat de bariu și sulfură de zinc, folosit în pictură, în cosmetică etc. Din fr. **lithopone**.

LITOSFERĂ s.f. Învelișul exterior solid al globului pământesc. Din fr. **lithosphère**.

LITOTA, *litote*, s.f. Figură de stil care constă în a spune cât mai puțin și a face să se înțeleagă cât mai mult. Din fr. **litote**.

LITOTIPOGRAFIE s.f. Reproducere litografică a unei planșe imprimate cu caractere tipografice obișnuite. Din fr. **lithotypographie**.

LITOTRITIE, *litotritii*, s.f. (Med.) Operație de spargere și extragere a calculilor vezicali, pe cale endoscopică. Din fr. **lithotritie**.

LITOTRITOR, *litotritoare*, s.n. (Med.) Instrument care servește la efectuarea litotritiei. Din fr. **lithotriteur**.

LITRAJ, *litraje*, s.n. Capacitate a unui recipient măsurată în litri. ♦ Capacitate cilindrică a unui motor. *Automobil de mic litraj*. Din fr. **litrage**.

LITRU, *litri*, s.m. 1. Unitate de măsură pentru capacități, egală cu volumul ocupat de un kilogram de apă pură la temperatura de plus patru grade Celsius și la presiunea de o atmosferă. 2. Vas care are această capacitate. 3. Cantitate de lichid egală cu un litru (1). Din fr. **litre**.

LITUANIAN, -Ă, *lituanieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Lituaniei sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Lituaniei sau populației ei, privitor la Lituania sau la populația ei. Din fr. **lituanien**.

LITURGIC, -Ă, *liturgici*, -ce, adj. s.f. 1. Adj. Care aparține liturghiei, privitor la liturghie. 2. S.f. Ramură a teologiei care studiază istoria, formele și interpretarea cultului divin. Din fr. **liturgique**.

LIVIDITATE s.f. Culoare vânătă a feței; paloare extremă. Din fr. **lividité**.

LIVRA, *livrez*, vb. I. Tranz. A furniza, a preda mărfuri, a presta servicii etc. Din fr. **livrer**.

LIVRARE, *livrări*, s.f. Acțiunea de a *livra* și rezultatul ei; predare, furnizare. V. **livra**.

LIVRABIL, -Ă, *livrabili*, -e, adj. Care se poate livra, furniza. Din fr. **livrable**.

LIVRĂ, *livre*, s.f. 1. Unitate de măsură pentru greutate, de aproximativ 0,500 kg, folosită în special în țările anglo-saxone. 2. Veche monedă franceză. Din fr. **livre**.

LIVREA, *livrele*, s.f. Uniformă (împodobită cu galoane și fireturi) purtată de personalul de serviciu din marile hoteluri, din restaurante sau din unele case particulare. Din fr. **livrée**.

LIVRESC, -Ă, *livrești*, adj. Întemeiat numai pe informația din cărți. ♦ (Despre cuvinte, expresii) Folosit numai în cărți și în limbajul oamenilor culti. Din fr. **livresque**.

LIVRET, *livrete*, s.n. 1. (În sintagma) *Livret militar* = document eliberat persoanelor care au satisfăcut serviciul militar, cuprinzând situația militară și alte date privitoare la titular. 2. (Tehn.; în sintagma) *Livret al utilajului* = document de evidență care cuprinde date referitoare la un utilaj (denumire, anul fabricației, producătorul, caracteristici tehnice, reparații etc.). Din fr. **livret**.

LIZA, *lize*, s.f. Dezintegrare și dizolvare a unor celule sub acțiunea agenților fizici, chimici sau biologici. Din fr. **lyse**.

LIZEUZA, *lizeuze*, s.f. (Franțuzism) Un fel de bolero purtat de femei peste cămașa de noapte. Din fr. **liseuse**.

LIZIBILITATE, *lizibilități*, s.f. Calitate a ceea ce este lizibil. Din fr. **lisibilité**.

LIZIERĂ, *liziere*, s.f. 1. Margine a unei păduri unde se interferează pădurea cu terenul neîmpădurit. 2. Fâșie îngustă de stofă, de mătase etc. aplicată ca garnitură la cusăturile sau la îndoiturile unui obiect de îmbrăcăminte. 3. Margine longitudinală a unei bucăți de țesătură, pe care se imprimă marca fabricii și calitatea țesăturii. Din fr. **lisière**.

LIZIGEN, -Ă, *lizigeni*, -e, adj. Care provoacă o disociere sau o distrugere a celulelor. Din fr. **lysigène**.

LIZIMETRU, *lizimetre*, s.n. Instalație specială cu ajutorul căreia se colectează și se măsoară cantitatea de apă infiltrată într-un anumit volum de sol în vederea studierii capacității de înmagazinare a apei pe diferite tipuri de sol. Din fr. **lysimètre**.

LIZINA, *lizine*, s.f. Aminoacid principal cu înalte calități nutritive, conținut în cantități variabile în majoritatea proteinelor vegetale și animale. Din fr. **lysine**.

LIZOZIMA, *lizozime*, s.f. Proteină cristalizabilă prezentă în salivă, în lacrimi și în albușul de ou, cu puternică activitate

enzimatică asupra unor germeni patogeni. Din fr. **lysozyme**.

LOB, lobi, s.m. 1. Diviziune anatomică și funcțională a unui organ intern, de obicei despărțită de rest prin cute adânci. ♦ Partea inferioară a urechii externe. 2. Diviziune, prelungire, excrescență a unei frunze, a unei petale sau a unei sepale, separată de rest prin creștături adânci. 3. (Arhit.) Element de construcție în formă de arc de cerc, care, combinat cu alte elemente asemănătoare, formează un arc compus. Din fr. **lobe**.

LOBA, lobez, vb. I. Tranz. A executa un lob. Din fr. **lober**.

LOBAR, -Ă, lobari, -e, adj. Care aparține lobului, privitor la lob. Din fr. **lobaire**.

LOBAT, -Ă, lobați, -te, adj. Care are lobi; alcătuit din lobi. Din fr. **lobé**.

LOBECTOMIE, lobectomii, s.f. (Med.) Ablațiune chirurgicală a unui lob practică pe un plămân sau pe creier. Din fr. **lobectomie**.

LOBELINĂ, lobeline, s.f. Alcaloid extras dintr-o plantă, care are o acțiune excitantă asupra respirației și care este utilizat în tratamentul astmei, dispneei etc. Din fr. **lobéline**.

LOBITA, lobite, s.f. (Med.) Inflamație a unui lob pulmonar. Din fr. **lobite**.

LOBUL, lobuli, s.m. Subdiviziune anatomică și funcțională a unui lob; lob mic. Din fr. **lobule**.

LOBULAR, -Ă, lobulari, -e, adj. Care are forma unui lobul; care este împărțit în lobuli; care aparține unui lobul. Din fr. **lobulaire**.

LOCA s.f. Denumire dată unui grup de boli infecțioase ale puietului de albine, provocate de un bacil care atacă larvele în vârstă de 3-4 zile. Din fr. **loque**.

LOCAL, -Ă, (1) localuri, s.n. (2) locali, -e, adj. 1. S.n. Clădire sau grup de încăperi de utilitate publică (ocupate de o întreprindere, de o instituție etc.). ♦ Sală special amenajată unde se servește publicului mâncare sau băutură; restaurant, birt, bodegă. 2. Adj. Particular și caracteristic pentru un anumit loc; privitor la un loc determinat; dintr-un anumit loc. ♦ *Autorități locale* = autorități care exercită funcții administrative pe un teritoriu restrâns, delimitat, potrivit împărțirii teritoriale a statului. *Resurse locale* = resurse ale unei întreprinderi provenind din posibilități proprii sau de pe teritoriul restrâns pe care se află ea. *Tratament local* = tratament care se aplică direct pe locul bolnav. *Anestezie locală* = anestezie făcută numai la partea corpului care trebuie supusă unei intervenții

chirurgicale. 3. Adj. (Mat.) Referitor la un singur punct sau la un mic domeniu din plan sau din spațiu. Din fr. **local**.

LOCALITATE, localități, s.f. Așezare omenească formând o unitate administrativă. ♦ Loc adj. și adv. *Din localitate* = (care este) din satul sau din orașul despre care este vorba. Din fr. **localité**.

LOCALIZA, localizez, vb. I. 1. Tranz. și refl. A (se) limita, a (se) restrânge la un anumit spațiu, la un anumit loc. ♦ Tranz. A determina în spațiu sau în timp un fapt, o acțiune etc. 2. Tranz. (Cu privire la opere literare) A da un caracter local, a adapta la condițiile specifice, istorice, sociale etc. ale unei epoci, ale unei regiuni etc. Din fr. **localiser**.

LOCALIZARE, localizări, s.f. Acțiunea de a (se) *localiza* și rezultatul ei. ♦ *Localizări cerebrale* = legarea diverselor procese psihice de anumite regiuni ale scoarței cerebrale. ♦ (Tehn.) Detectare și precizare a poziției unui obiect, a locului unui defect dintr-o piesă, a unui zăcămint în scoarța terestră, a unui post de radioemisiune etc. ♦ Operă literară adaptată pentru a corespunde anumitor condiții de loc sau de timp. V. **localiza**.

LOCALIZAT, -Ă, localizați, -te, adj. 1. Care este fixat într-un anumit loc, limitat pe un anumit spațiu. ♦ Care este determinat în spațiu sau în timp. 2. (Despre opere literare) Adaptat la specificul local, la condițiile istorice, culturale, sociale ale unei țări. V. **localiza**.

LOCALIZABIL, -Ă, localizabili, -e, adj. Care poate fi localizat. Din fr. **localisable**.

LOCATAR, -Ă, locatari, -e, s.m. și f. Persoană care locuiește într-o casă (în calitate de chirieș). Din fr. **locataire**.

LOCATIV, -Ă, locativi, -e, s.n., adj. 1. S.n. Caz al flexiunii nominale în unele limbi, care arată locul unde se petrece acțiunea verbului. 2. Adj. Privitor la casele închiriate; al caselor închiriate. ♦ *Valoare locativă* = venitul pe care îl poate aduce un imobil sau un apartament în cazul închirierii lui. *Spațiu locativ* = ansamblul încăperilor locuite sau destinate a fi locuite de cineva. Din fr. **locatif**.

LOCH, lochuri, s.n. Instrument cu care se măsoară distanța parcursă de o navă și viteza de deplasare a acesteia. Din fr. **loch**.

LOCO- Element de compunere care înseamnă "loc" și care servește la formarea unor substantive. Din fr. **loco-**.

LOCOMOBIL, -Ă, *locomobili*, -e, adj., s.f. 1. Adj. (Despre mașini) Care poate fi deplasat la locul de utilizare (având roți, tălpi, patine etc.). 2. S.f. Mașină de forță deplasabilă pe roți, alcătuită dintr-un generator de abur care folosește paie, lemn etc. și un motor, care servește la punerea în mișcare a altor mașini (agricole, forestiere etc.). Din fr. **locomobile**.

LOCOMOȚIE s.f. 1. Deplasare, mișcare dintr-un loc într-altul. 2. Funcțiune a organismelor vii care constă dintr-un complex de mișcări realizate prin mecanisme și organe speciale, datorită căreia animalele și omul se deplasează activ în spațiu. [Var.: **locomoțiune** s.f.] Din fr. **locomotion**.

LOCOMOTIVĂ, *locomotive*, s.f. Vehicul motor de cale ferată, cu sursă de energie proprie sau străină, folosit pentru a remorca și a deplasa vagoanele. Din fr. **locomotive**.

LOCOMOTOR, -OARE, *locomotori*, -oare, adj. De locomoție, pentru locomoție. Din fr. **locomoteur**.

LOCOTRACTOR, *locotractoare*, s.n. Locomotivă de mică putere, de obicei cu motor diesel, folosită pentru manevre în stații, în triaje, în ateliere etc. Din fr. **locotracteur**.

LOCUL, *loculi*, s.m. (Bot.) Cavități a unui fruct în care se află semințele; lojă (II 1). [Var.: **loculă** s.f.] Din fr. **locule**.

LOCUTOR, *locutori*, s.m. (Lingv.) Vorbitor. Din fr. **locuteur**.

LOGAEDIC, -Ă, *logaedici*, -ce, adj. (Despre un sistem de versificație) Care este compus din anapești și iambi sau din dactili și trohei. Din fr. **logaédique**.

LOGARITM, *logaritmi*, s.m. Putere la care trebuie ridicat un anumit număr pozitiv, numit bază, spre a obține numărul dat. ◇ *Logaritm zecimal* = logaritm a cărui bază este numărul 10. *Tablă* (sau *tabelă*) *de logaritmi* = (carte cuprinzând) tabelele logaritmului unor numere, cu care se pot calcula logaritmul tuturor numerelor. Din fr. **logarithme**.

LOGARITMIC, -Ă, *logaritmici*, -ce, adj. Care se referă la logaritmi; care cuprinde logaritmi, care se face cu ajutorul logaritmilor. ◇ *Ecuatie logaritmică* = ecuație în care intră logaritmul necunoscut. Din fr. **logarithmique**.

LOGATOM, *logatomi*, s.m. Cuvânt artificial monosilabic, fără semnificație, format din trei sunete (consoană-vocală-consoană), folosit pentru aprecierea unei transmisiuni telefonice sau a auditei într-o sală. Din fr. **logatome**.

LOGIC, -Ă, *logici*, -ce s.f., adj. I. S.f. 1. Știință a demonstrației, al cărei obiect este stabilirea condițiilor corectitudinii gândirii, a formelor și a legilor generale ale raționării corecte. ◇ *Logică generală* = logică clasică, de tradiție aristotelică, care studiază formele logice fundamentale (noțiunea, judecata, raționamentul), precum și principiile gândirii. *Logică matematică* (sau *simbolică*) = ramură a logicii care cercetează operatorii logici și care are ca obiect aplicarea metodelor matematice în domeniul logicii formale, în electronică, cibernetică, lingvistică; logicistică. *Logică dialectică* = concepție filozofică a logicii de pe pozițiile materialismului dialectic, care studiază dialectica formelor logice, raportul lor cu conținutul. 2. Gândire justă, raționament corect, consecvent și temeinic. ♦ Fel de a gândi al cuiva. 3. Cerință firească, temei rațional, rațiune. II. 1. Adj. Potrivit cu regulile logicii (I); rațional, just, întemeiat, corect. ◇ *Cap logic* = minte care gândește rațional; persoană care gândește întemeiat, rațional. 2. (Fiz., în sintagma) ◇ *Circuit logic* = circuit electronic sau electromecanic în calculatoarele electronice, cu ajutorul căruia se pot efectua operații logice elementare. 3. (În sintagmele) *Diagramă* (sau *schemă*) *logică* = reprezentare grafică a unui algoritm; organigramă. Din fr. **logique**.

LOGICIAN, -Ă, *logicieni*, -e, s.m. și f. Persoană care cunoaște temeinic logica; specialist în logică; *p. ext.* persoană care judecă cu metodă, cu rigoare, urmând regulile logicii. Din fr. **logicien**.

LOGICISM s.n. Concepție conform căreia matematica poate fi dedusă din logică. Din fr. **logicisme**.

LOGICIST, -Ă, *logiciști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al logicismului. Din fr. **logiciste**.

LOGISTICIAN, -Ă, *logisticieni*, -e, s.m. și f. Specialist în logistică. Din fr. **logisticien**.

LOGO- Element de compunere care înseamnă "cuvânt", "vorbă", "vorbi" și care servește la formarea unor substantive. Din fr. **logo-**.

LOGOGRAF, *logografi*, s.m. Denumire dată primilor istorici greci care încercau să reconstituie istoria triburilor și a orașelor grecești pe baza legendelor și a cronicilor. Din fr. **logographe**.

LOGOGRIF, *logogrifuri*, s.n. Joc distractiv care constă în deducerea unui cuvânt din altul prin adăugarea, eliminarea sau inversarea unor sunete sau silabe; *p. ext.* limbaj obscur, ininteligibil; lucru greu de

descifrat. [Pl. și: *logogrife*] Din fr. **logogriphe**.

LOGOMAHIE s.f. (Rar) Discuție, polemică în jurul unor termeni. Din fr. **logomachie**.

LOGOMETRU, *logometre*, s.n. Instrument cu care se măsoară raportul dintre două mărimi electrice. Din fr. **logomètre**.

LOGONEVROTIC, -Ă, *logonevrotici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de logonevroză. Din fr. **logonévrotique**.

LOGONEVROZĂ, *logonevroze*, s.f. (Med.) Boală de natură nervoasă care se manifestă prin tulburarea vorbirii. Din fr. **logonévrose**.

LOGOPATIE, *logopatii*, s.f. Defect de vorbire care constă în exprimarea neclară, confuză a gândurilor. Din fr. **logopathie**.

LOGOPED, -Ă, *logopezi*, -de, s.m. și f. Persoană specializată în logopedie. Din fr. **logopède**.

LOGOPEDIC, -Ă, *logopedici*, -ce, adj. Referitor la logopedie. Din fr. **logopédique**.

LOGOPEDIE s.f. Ramură a medicinei și a pedagogiei care studiază, tratează și corectează defectele de pronunțare și de emisiune vocală (mai ales la copii). Din fr. **logopédie**.

LOGOPLEGIE, *logoplegii*, s.f. (Med.) Imposibilitate de a pronunța unele cuvinte sau sunete; afazie, alalie. Din fr. **logoplégie**.

LOGOREE s.f. Stare de excitație psihică, care se caracterizează prin tendința excesivă, nestăpânită de a vorbi continuu și incoerent. ♦ (Fam.) Faptul de a vorbi mult și inutil; lăbuție, locvacitate. Din fr. **logorrhée**.

LOGOTIP, *logotipuri*, s.n. (Tipogr.) Ligatură (2). Din fr. **logotype**.

LOIAL, -Ă, *loiali*, -e, adj. Care își îndeplinește cu cinste obligațiile asumate; sincer, cinstit, leal. [Var.: **loaial**, -ă adj.] Din fr. **loyal**.

NELOIAL, -Ă, *neloiali*, -e, adj. Care nu își îndeplinește obligațiile asumate; nesincer, necinstit. [Var.: **neloial**, -ă adj.] - **Ne-** + **loial**.

LOIALISM s.n. Loialitate. [Var.: **loialism** s.n.] Din fr. **loyalisme**.

LOIALIST, -Ă, *loialști*, -ste, s.m. și f. Persoană loială. [Var.: **loaialist**, -ă s.m. și f.] Din fr. **loyaliste**.

LOJĂ, *loji*, s.f. **I. 1.** Compartiment cuprinzând un număr redus de locuri pentru spectatori, așezat, alături de altele, în jurul incintei unei săli de spectacole. ♦ *Loja orchestrei* = spațiul dintre scenă și primul rând de scaune (într-o sală de spectacol),

amenajat sub nivelul scenei și al sălii, în care stă orchestra; fosa orchestrei. **2.** Mic compartiment sau cabinet la unele clădiri, comunicând cu exteriorul, destinat unor servicii de îndrumare a publicului sau de pază. **3.** (În sintagma) *Lojă masonică* = asociație de francmasoni. **II. 1.** Cavități în floarea unei plante, în care se găsesc ovulele sau polenul; cavități în fructul unei flori, în care se găsesc semințele. ♦ Fiecare dintre cele două părți ale staminei, care conțin polenul. **2.** Loc ocupat de un organ sau de altă formație anatomică. [Pl. și: *loje*] Din fr. **loge**.

LOMBALGIE, *lombalgii*, s.f. Durere localizată în regiunea lombară, datorită unei afecțiuni a coloanei vertebrale lombare, a rinichilor, a organelor genitale feminine etc.; durere de șale. V. **lumbago**. [Var.: **lumbalgie** s.f.] Din fr. **lombalgie**.

LOMBALIZARE, *lombalizări*, s.f. (Med.) Anomalie a coloanei vertebrale, în care unele vertebre iau forma unei vertebre lombare. - După fr. **lombalisation**.

LOMBAR, -Ă, *lombari*, -e, adj. Care se referă la regiunea șalelor, care ține de șale, din regiunea șalelor. Din fr. **lombaire**.

LOMBARTRIE, *lombartrii*, s.f. (Med.) Lombartroză. Din fr. **lombarthrie**.

LOMBARTROZĂ, *lombartroze*, s.f. (Med.) Artroză a articulațiilor vertebrelor lombare; lombartrie. Din fr. **lombarthrose**.

LOMBOSCIATICĂ s.f. (Med.) Durere lombară cu iradiere pe traiectul nervului sciatic. Din fr. **lombo-sciatique**.

LOMBOSTAT, *lombostate*, s.n. Corset medical pentru imobilizarea regiunii lombare. Din fr. **lombostat**.

LOMBOTOMIE, *lombotomii*, s.f. (Med.) Incizie a peretelui lojii lombare. Din fr. **lombotomie**.

LONGILIN, -Ă, *longilini*, -e, adj. (Despre oameni) Care se caracterizează prin lungimea membrilor; cu membrele lungi și subțiri. Din fr. **longiligne**.

LONGITUDINAL, -Ă, *longitudinali*, -e, adj., s.f. **1.** Adj. Care este așezat în direcția lungimii, care se întinde de-a lungul. **2.** S.f. Nervură metalică aplicată în sens longitudinal (**1**) pe fundul unei nave, pe bordaje sau sub punte, pentru a întări tablele învelişului. Din fr. **longitudinal**.

LONGRINĂ, *longrine*, s.f. Grindă de lemn, de oțel sau de beton armat, folosită drept cofraj lateral pentru o îmbrăcămintă rutieră de beton, în cursul executării acesteia. ♦ *Longrină de deraiere* = șină de oțel fixată paralel cu șinele căii ferate, pe

poduri și la curbe, pentru a reduce pericolul de derajere. Din fr. **longrine**.

LONGJĂ, *lonje*, s.f. Piesă sau instalație mobilă ajutătoare, folosită în procesul de învățare sau de perfecționare a unor mișcări acrobactice în gimnastică, sărituri în apă etc. Din fr. **longe**.

LONGJERON, *lonjeroane*, s.n. (Tehn.) Grindă longitudinală din metal sau din lemn, așezată în scheletul sau în cadrul unei mașini, al unei instalații, al unui agregat etc. cu scopul de a le face rigide. [Var.: **longeron** s.n.] Din fr. **longeron**.

LORDOZĂ, *lordoze*, s.f. Curbură cu convexitatea anterioară a coloanei vertebrale în regiunea lombară, care apare în rahitism, malformații etc. Din fr. **lordose**.

LORI s.m. Mamifer lemurian din India și Ceylon, lung de circa 25 cm, care se hrănește mai ales cu fructe și cu semințe (*Loris gracilis*). Din fr. **loris**.

LOT, *loturi*, s.n. 1. Fiecare dintre porțiunile în care a fost împărțit un teren sau o pădure; parcelă. 2. Grup de obiecte sau de ființe cu trăsături comune. ♦ Grup de sportivi selecționați în vederea formării unei echipe. ♦ Grup de produse identice sau asemănătoare fabricate simultan sau succesiv; grup de produse identice sau asemănătoare expediate în același timp sau sosite în același timp. 3. (Înv.) Loz; câștig obținut de un loz. Din fr. **lot**.

LOTERIE, *loterii*, s.f. Joc de noroc care constă în emiterea unor bilete prevăzute cu numere sau combinații de numere, dintre care, prin tragere la sorți, unele sunt declarate câștigătoare, dând dreptul posesorilor lor la premii în bani, în obiecte de valoare etc.; loto (2). ♦ Fig. Hazard, noroc, baftă. Din fr. **loterie**.

LOTIFORM, -*A*, *lotiformi*, -*e*, adj. Care are forma unui boboc de lotus. *Ornamente lotiforme*. Din fr. **lotiforme**.

LOȚIONA, *loționez*, vb. I. Tranz. A spăla, a fricționa cu o loțiune. Din fr. **lotionner**.

LOȚIONARE, *loționări*, s.f. Acțiunea de a loționa și rezultatul ei. V. **loționa**.

LOȚIONAT, -*A*, *loționați*, -*te*, adj. Care a fost spălat, fricționat cu loțiune. V. **loționa**.

LOȚIUNE, *loțiuni*, s.f. Soluție parfumată și puțin alcoolizată, folosită pentru îngrijirea epidermei și a părului. Din fr. **lotion**.

LOTO, *lotouri*, s.n. 1. Joc de societate la care participanții au în față cartioane imprimate cu diferite numere, pe care le acoperă treptat cu jetoanele

corespunzătoare, pe măsură ce acestea sunt scoase, la întâmplare, dintr-o grămadă (sau dintr-un săculeț); cartioanele și jetoanele folosite la acest joc. 2. Loterie. [Var.: (1) **loto** s.n.] Din fr. **loto**.

LOTUS, *lotuși*, s.m. Nume dat mai multor plante acvatice cu flori albastre, mari, plăcut mirositoare (*Nymphaea coerulea*), trandafirii (*Nelumbo nucifera*) sau albe (*Nymphaea lotus thermalis*). Din fr. **lotus**.

LOXODROMĂ, *loxodrome*, s.f. Curbă trasată pe o hartă reprezentând globul terestru, care taie toate meridianele sub același unghi. Din fr. **loxodrome**.

LOXODROMIC, -*A*, *loxodromici*, -*ce*, adj. (Geogr.) Referitor la loxodromă. Din fr. **loxodromique**.

LUBRIFIA, *lubrifiez*, vb. I. Tranz. A introduce un lubrifiant între suprafețele de contact ale unor corpuri solide care se freacă între ele; a unge. Din fr. **lubrifier**.

LUBRIFIERE, *lubrifieri*, s.f. Acțiunea de a lubrifia și rezultatul ei; ungere. V. **lubrifia**.

LUBRIFIANT, *lubrifianți*, s.m. Material vâcos sau praf care se introduce între suprafețele de contact a două corpuri solide cu mișcare relativă, pentru a forma un strat subțire care să înlocuiască frecarea uscată cu una fluidă și să împiedice sau să reducă astfel uzura, încălzirea etc. Din fr. **lubrifiant**.

LUBRIFIANTĂ s.f. Însușire a unui material de a putea fi întrebuințat ca lubrifiant. - **Lubrifi**[ant] + suf. -*anță*.

LUBRIFICATOR, *lubrificatoare*, s.n. Dispozitiv de ungere a coroanei șinelor de cale ferată, pentru a reduce uzura. Din fr. **lubrificateur**.

LUCARNĂ, *lucarne*, s.f. Fereastră mică, amenajată în acoperișul cu pantă mare al unei construcții, în scopul luminării și aerisirii podului sau a încăperilor aflate la nivelul podului; bageac, bageacă. ♦ (Rar) Ferestruică pe care se poate privi afară. Din fr. **lucarne**.

LUCID, -*A*, *lucizi*, -*de*, adj. Care are o minte clară, pătrunzătoare, care este conștient de realitate, care înțelege și exprimă clar lucrurile. ♦ (Adverbial) În deplinătatea facultăților mintale, conștient; rațional; treaz. Din fr. **lucide**.

LUCIDITATE s.f. Însușire a unei persoane sau a unei minți lucide; claritate în gândire. ♦ Deplinătate a funcțiilor intelectuale; stare de conștiență. Din fr. **lucidité**.

LUCIFERINĂ, *luciferine*, s.f. Substanță proteică secretată de diferite animale

(licurici, pești etc.) care, prin oxidare, devine luminoasă. Din fr. **luciférine**.

LUCIFOB, -**Ă**, *lucifobi*, -*e*, adj. (Despre animale) Care se ferește de lumină. Din fr. **luciphobe**.

LUDDISM s.n. Mișcare spontană de protest a muncitorilor englezi din a doua jumătate a sec. XVIII și din prima jumătate a sec. XIX, care s-a manifestat prin distrugerea mașinilor. Din fr. **luddisme**.

LUDDIT, -**Ă**, *luddiți*, -*te*, s.m. și f., adj. (Adept) al luddismului. Din fr. **luddite**.

LUDIC, -**Ă**, *ludici*, -*ce*, adj. (Livr.) Referitor la joc. Din fr. **ludique**.

LUDLOW s.n. (Tipogr.) Mașină de turnat rânduri, asemănătoare cu linotipul, dar fără claviatură și magazie de matrițe, folosită pentru culegerea de titluri, lucrări de ornament etc. - Cu. fr.

LUETĂ, *luete*, s.f. (Anat.) Omușor. Din fr. **luette**.

LUFĂ, *lufe*, s.f. Plantă anuală din familia cucurbitaceelor, originară din India, cu tulpina lungă, cu numeroase flori galbene și cu fructul de formă alungită care, în unele țări (China, Japonia etc.), se consumă ca legumă sau, după uscare, se folosește ca burete de baie și în industria celulozei (*Luffa cylindrica*). Din fr. **luffa**.

LUGOL s.n. (În sintagma) *Soluție lugol* = soluție apoasă care conține iod și iodură de potasiu, utilizată în tratamentul hipertiroidismului. Din fr. **lugol**.

LUMAȘEL s.n. Rocă sedimentară calcaroasă, slab cimentată, alcătuită din fragmente de cochilii sau din schelete de organisme. Din fr. **lumachelle**.

LUMEN, (1) *lumeni*, s.m. (2) *lumene*, s.n. 1. S.m. Unitate de măsură a fluxului luminos. 2. S.n. Canal al unui organ anatomic cavitat (intestin, vas sangvin) sau al unor fibre textile. Din fr. **lumen**.

LUMENMETRU, *lumenmetre*, s.n. Instrument folosit în determinarea fluxului luminos. Din fr. **lumenmètre**.

LUMINANȚĂ si. (Fiz.) Strălucire. Din fr. **lumiance**.

LUMINAR, *luminare*, s.n. (Tehn.) Corp de iluminat. Din fr. **luminaire**.

LUMINESCENT, -**Ă**, *luminescenți*, -*te*, adj. Care prezintă luminescență. Din fr. **luminescent**.

LUMINESCENȚĂ, *luminescențe*, s.f. Proprietate pe care o au unele substanțe de a emite radiații luminoase provenite dintr-o energie netermică; emisiune de raze luminoase reci. Din fr. **luminescence**.

LUMINISM s.n. Varietate de clarobscur în artele plastice. Din fr. **luminisme**.

LUMINIST-Ă, *luminști*, -*ste*, s.m. și f. Pictor care folosește efecte de lumină. Din fr. **luministe**.

LUMINOSCOPI, *luminoscoape*, s.n. (Fiz.) Aparat cu ajutorul căruia se analizează luminescența corpurilor în întuneric. Din fr. **luminoscope**.

LUMINOZITATE, *luminozități*, s.f. 1. Însușire a unui corp de a fi luminos (I 1); strălucire. ♦ (Fiz.) Caracteristică a instrumentelor optice, exprimată prin raportul dintre iluminarea imaginii unui obiect și strălucirea obiectului. ♦ (Astron.) Strălucire a stelelor, exprimată fie prin emisiunea totală de energie luminoasă, fie în raport cu luminozitatea soarelui. 2. Însușirea unui loc, a unei incinte etc. de a fi luminoase (I 2). 3. Fig. Seninătate, limpezime; optimism; bucurie. Din fr. **luminosité**.

LUNATISM s.n. (Med.) Somnambulism. Din fr. **lunatisme**.

LUNETĂ, *lunete*, s.f. 1. Instrument optic alcătuit din mai multe lentile (și prisme) dispuse într-un tub și servind, în astronomie, în topografie, în tehnica militară etc. la observarea obiectelor depărtate. 2. Dispozitiv de sprijinire a pieselor lungi și subțiri, în timpul prelucrării lor la strung. 3. Element arhitectonic de forma unei bolți semicilindrice, folosit de obicei pentru amplasarea unei deschideri sau pentru crearea unui efect decorativ. Din fr. **lunette**.

LUNETIST, *lunetiști*, s.m. Trăgător specializat în folosirea armei cu lunetă. - **Lunetă** + suf. -*ist*.

LUNULĂ, *lunule*, s.f. 1. Figură plană formată din două arce de cerc având aceleași extremități și a căror convexitate e situată de aceeași parte. 2. (Anat.) Zonă albă, în formă de semilună, care se află la baza unghiei (la oameni). Din fr. **lunule**.

LUNURĂ, *lunuri*, s.f. Alterație a lemnului care constă în prezența, în cuprinsul zonei de duramen, a unui sau a mai multor inele anuale de culoarea și cu proprietățile alburului. Din fr. **lunure**.

LUPĂ, *lupe*, s.f. 1. Instrument optic alcătuit dintr-o lentilă convergentă sau dintr-un ansamblu convergent de lentile care, fiind așezate în fața unui obiect, dau o imagine mărită a acestuia. 2. (În siderurgie) Bucată de oțel buretos amestecat cu zgură, obținută prin anumite procedee metalurgice. Din fr. **loupe**.

LUPIN s.m. Gen de plante erbacee din familia leguminoaselor, cu frunze compuse din foliole înguste alungite și cu flori

albastre, galbene sau albe, cultivate ca furaj, ca plante ornamentale sau ca îngrășământ verde (*Lupinus*). Din fr. **lupin**.

LUPOID, -**Ă**, *lupoizi*, -*de*, adj. (Med.) Asemănător cu lupusul. Din fr. **lupoïde**.

LUPUS s.n. Boală a pielii și a mucoaselor, adesea de natură tuberculoasă, caracterizată prin apariția unor noduli care ulcerază, lăsând cicatrice întinse, deformante. Din fr. **lupus**.

LUȘ, -**Ă**, *luși*, -*e*, adj. (Franțuzism) Sașiu. Din fr. **louche**.

LUȘA, *lușez*, vb. I. Intrans. (Franțuzism; despre oameni) A privi sașiu. Din fr. **loucher**.

LUSITAN, -**Ă**, *lusitani*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. (La m. pl.) Veche populație iberică din vestul Peninsulei Iberice, supusă de romani; (și la sg.) persoană aparținând acestei populații. **2.** Adj. Care aparține Lusitaniei (sau, *p. gener.*, Portugaliei) ori populației ei, privitor la Lusitania (sau, *p. gener.*, la Portugalia) ori la populația ei. Din fr. **Lusitains**.

LUSTRĂ, *lustre*, s.f. Lampă ornamentală, cu mai multe brațe, suspendată de plafonul unei încăperi. [Var.: (înv.) **lustru** s.n.] Din fr. **lustre**.

LUTEINĂ s.f. Progesteron. Din fr. **lutéine**.

LUTERANISM s.n. Doctrină a protestantismului german, întemeiată în sec. XVI de Martin Luther, care consideră esențială pentru mântuire credința și nu cultul religios, pe care l-a simplificat. Din fr. **luthéranisme**.

LUTEȚIAN, -**Ă**, *lutețieni*, -*e*, s.n., adj. **1.** S.n. Primul etaj al eocenului, ale cărui depozite caracteristice conțin faună de numuliți, lamelibranhiate, gasteropode, echinide etc. **2.** Adj. Care aparține lutețianului (**1**). Din fr. **lutétien**.

LUTH, *luthuri*, s.n. Vechi instrument muzical cu coarde, asemănător cu lăuta. Din fr. **luth**. Cf. it. *liuto*.

LUTIER, *lutieri*, s.m. Meșteșugar specializat în construirea și repararea instrumentelor muzicale cu coarde. Din fr. **luthier**.

LUTIST, -**Ă**, *lutiști*, -*ste*, s.m. și f. Instrumentist care cânta din luth. Din fr. **luthiste**.

LUTRU s.n. Blană de vidră. Din fr. **loutre**.

LUX, *lucși*, s.m. Unitate de măsură a iluminării, egală cu iluminarea unei suprafețe care primește un flux luminos de un lumen, repartizat uniform pe un metru pătrat. Din fr. **lux**.

LUXMETRU, *luxmetre*, s.n. Instrument fotometric pentru măsurarea iluminării. Din fr. **luxmètre**.

LUXURIANTĂ s.f. (Rar) Abundență, bogăție. Din fr. **luxuriance**.

LUXURIOS, -**OASĂ**, *luxurioși*, -*oase*, adj. (Livr.) Desfrânat, lasciv, concupiscent. Din fr. **luxurieux**.

MACABE s.n. Varietate de struguri albi cu bob mare și rotund. ♦ (Adjectival) *Struguri macabe*. Din fr. **maccabéo**.

MACABRU, -**Ă**, *macabri*, -e, adj. **1.** Care se referă la moarte sau la morți, care amintește de moarte. **2.** Care inspiră groază; înfiorător, sinistru. Din fr. **macabre**.

MACAC, *macaci*, s.m. Numele mai multor specii de maimuțe mici, cu capul turtit și cu coada (de obicei) scurtă, care trăiesc în sud-estul Asiei (*Macacus*); animal care aparține uneia dintre aceste specii. Din fr. **macaque**.

MACADAMIZA, *macadamizez*, vb. I. tranz. (Rar) A pietrua un drum cu macadam. Din fr. **macadamiser**.

MACARONISM s.n. **1.** Mișcare literară din sec. XVI-XVII care parodia și satiriza pedantismul moravurilor cavaleresti într-un stil burlesc plin de cuvinte latine și latinizate ridicol. **2.** Ansamblu de aspecte care caracterizează macaronismul. **3.** Apartenență la macaronism. Din fr. **macaronisme**.

MACERA, *macerez*, vb. I. Tranz. A ține un corp solid (plante, fructe, flori etc.) vreme îndelungată într-un solvent pentru a-i dizolva părțile solubile. ♦ Refl. A elimina particulele solubile prin menținerea îndelungată într-un solvent. Din fr. **macérer**.

MACERARE, *macerări*, s.f. Acțiunea de a (se) *maceră*; macerație. V. **macera**.

MACERAT, -**Ă**, *macerăți*, -te, adj. Care a fost supus macerării, care a suferit un proces de macerare. V. **macera**.

MACERATOR, *maceratoare* s.n. Recipient folosit pentru macerare. Din fr. **macérateur**.

MACERAȚIE, *macerății*, s.f. Macerare; p. ext. proces suferit de un corp solid supus macerării. Din fr. **macération**.

MACFERLAN, *macferlane*, s.n. Pardesiu bărbătesc (larg și) fără mâneci, cu două deschizături pentru brațe, peste care cade o pelerină scurtă. Din fr. **macfarlane**.

MACHETA, *machete*, s.f. Reproducere, de obicei la scară redusă, a unei lucrări de urbanistică, a unei piese tehnice, a unei opere de artă etc. ♦ Text integral sau fragmentar al unei opere (științifice), destinat discuției înainte de publicare. Din fr. **maquette**.

MACHETA, *machetez*, vb. I. Tranz. A concepe și executa macheta unui obiect, a unui proiect etc. Din **machetă**.

MACHETATOR, -**OARE**, *machetatori*, -oare, s.m. și f. Machetist. - **Macheta** + suf. -tor.

MACHETARE *machetări*, s.f. Acțiunea de a *macheta*. V. **macheta**.

MACHETAT, -**Ă**, *machetați*, -te, adj. (Despre lucrări de urbanistică, piese tehnice, opere de artă etc.) Care a fost prezentat sub formă de machetă. V. **macheta**.

MACHETIST, -**Ă** *machetiști*, -ste, s.m. și f. Persoană care concepe și execută o machetă; machetator. Din fr. **maquettiste**.

MACHIA, *machiez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) farda (minuțios, cu artă); a(-și) face machiajul (pentru scenă). V. *grima*. Din fr. **maquiller**.

MACHIAT, -**Ă** *machiați*, -te adj. Fardat (minuțios, cu artă). V. *grimat*. V. **machia**.

MACHIERE, *machieri*, s.f. Acțiunea de a se *machia*; machiaj. V. **machia**.

NEMACHIAT, -**Ă**, *nemachiați*, -te, adj. Care nu este machiat; fără fard. - **Ne-** + **machiat**.

MACHIAJ, *machiaje*, s.n. Acțiunea de a (se) *machia* și rezultatul ei; machiere. Din fr. **maquillage**.

MACHIOR, -**Ă** *machiori*, -e s.m. și f. Persoană care execută machiaje, specialist în machiaj. V. *grimeur*. Din fr. **maquilleur**.

MACRAMEU, *macrameuri*, s.n. Un fel de dantelă făcută din fire groase de ață din bumbac mercerizat, împletite și înnodate. [Var.: **macrame**.] Din fr. **macramé**.

MACRO - Element de compunere care înseamnă "mare" și care servește la formarea unor substantive și adjective. Din fr. **macro-**.

MACROBIAN, -**Ă**, *macrobieni*, -e, adj. (Biol.: despre ființe) Longeviv; (rar) macrobit. Din fr. **macrobien**.

MACROBIE s.f. (Biol.) Longevitate. Din fr. **macrobie**.

MACROCEFAL, -**Ă** *macrocefali*, -e adj., s.m. și f. (Persoană) care prezintă fenomenul de macrocefalie. Din fr. **macrocéphal**.

MACROCEFALIE, *macrocefalii*, s.f. Anomalie congenitală caracterizată prin alungirea craniului și dezvoltarea lui exagerată în comparație cu corpul. Din fr. **macrocéphalie**.

MACROCIT, *macrocite*, s.n. (Biol.) Megalocit. Din fr. **macrocyte**.

MACROCOSM s.n. (Livr.) Lumea în totalitatea ei; Univers, cosmos. [Var.: **macrocosmos**] Din fr. **macrocosme**.

MACROCOSMIC, -Ă *macrocosmici*, -ce
adj. Referitor la macrocosm. Din fr.
macrocosmique.

MACROCRISTALIN, -Ă *macrocristalini*,
-e adj. (Chim., geol.; despre substanțe
minerale) Care se prezintă în cristale mari.
Din fr. **macrocristallin**.

MACROFAG, -Ă, *macrofage*, adj., s.n.
(Biol.) (Globulă albă) Care distruge
bacteriile sau diferite particule străine din
organism. Din fr. **macrophage**.

MACROFOTOGRAFIE, *macrofotografii*,
s.f. Fotografie făcută cu aparatul specială
pentru obținerea unor imagini statice mult
mărite ale unor obiecte (extrem de) mici, a
căror observare cu ochiul liber este greu de
făcut sau imposibilă. Din fr.

macrophotographie.

MACROMICETE s.f. pl. Grup de ciuperci
mari, diferit colorate, formate în general din
picior și pălărie (*Macromycetes*). Din fr.
macromycètes.

MACROMOLECULAR, -Ă,
macromoleculari, -e, adj. Care este alcătuit
din macromolecule. Din fr.
macromoléculaire.

MACRONUCLEU, *macronuclee*, s.n.
(Biol.) Nucleu mare al celulei care
reprezintă corpul unui infuzor. Din fr.
macronucléus.

MACROPOD, -Ă, *macropozi*, -de, adj.,
s.n. 1. Adj. (Despre animale) Care are
labele, picioarele sau aripioarele înotătoare
lungi. 2. S.n. (la pl.) Specie de pești exotici
viu colorați; (și la sg.) pește din această
specie. Din fr. **macropode**.

MACROPOR, *macropori*, s.m. Por vizibil
cu ochiul liber. Din fr. **macropore**.

MACROPTER, -Ă, *macropteri*, -e, adj.
(Rar; despre păsări) Cu aripile foarte lungi
Din fr. **macroptère**.

MACROSCOPIC, -Ă, *macroscopici*, -ce,
adj. Care se referă la cercetările făcute cu
ochiul liber; care se poate vedea cu ochiul
liber. Din fr. **macroscopique**.

MACROSCOPIE, *macroscopii*, s.f.
Examinare cu ochiul liber sau cu un
instrument optic a suprafeței unei piese,
unui material etc. Din fr. **macroscopie**.

MACROSEISM, *macroseisme*, s.n.
Cutremur de pământ de mare intensitate.
Din fr. **macroseïsme**.

MACROSISTEM, *macrosisteme*, s.n.
Sistem social al unei forme de organizare
instituționalizate. Din fr. **macrosystème**.

MACROSOCIAL, -Ă, *macrosociali*, -e,
adj. Referitor la macrostructura socială. Din
fr. **macrosocial**.

MACROSPOR, *macrospori*, s.n. (Bot.)
Spor femel la unele criptogame vasculare.
Din fr. **macrospore**.

MACROSPORANGE, *macrosporangii*,
s.m. (Bot.) Sporange în care se formează
macrosporii. Din fr. **macrosporange**.

MACROSTRUCTURĂ, *macrostructuri*,
s.f. Structura unui metal sau a unui aliaj, așa
cum apare la examinarea cu ochiul liber sau
cu o lupă. ♦ (În sintagma) *Macrostructură
socială* = totalitatea relațiilor și instituțiilor
dintr-o societate. Din fr. **macrostructure**.

MADAMA, *madame*, s.f. 1. (Astăzi în
forma *madam*) Termen de politețe folosit
pentru a vorbi cu (sau despre) o femeie
(măritată); doamnă. 2. Femeie din
personalul casnic al familiilor bogate. ♦
Femeie de serviciu la un hotel. 3. (Înv.)
Guvernantă. 4. (Înv.) Soție. 5. (Peior.)
Femeie de moravuri ușoare; *spec.* patroană
a unei case de prostituție. [Var.: **madam**
s.f.] Din fr. **madame**.

MADIPOLON s.n. Pânză albă, deasă și
fină de bumbac, întrebuințată la
confecționarea rufăriei de pat și de corp. -
Din fr. **madapolam**. Cf. rus.
мадеполан.

MADLENĂ, *madlene*, s.f. (Franțuzism)
Prăjitură din cocă cu ouă și unt; brișă. Din
fr. **madeleine**.

MADMOAZELĂ, *madmoazele*, s.f.
(Franțuzism înv.) Domnișoară. Din fr.
mademoiselle.

MADREPOR, *madrepori*, s.m. (La pl.)
Ordin de animale celenterate cu schelet
calcaros bine dezvoltat și ramificat, care
trăiesc în colonii mari în mările calde
(*Madrepora*); (și la sg.) animal care
apartine acestui ordin. Din fr. **madrépore**.

MADREPORIC, -Ă, *madreporici*, -ce, adj.
(Zool.) Din madrepori, de madrepori. Din
fr. **madréporique**.

MADRIERĂ, *madriere*, s.f. (Mar.)
Scândură groasă care formează suprafața
unui ponton de acostare. Din fr. **madrier**.

MADRIGAL, *madrigale*, s.n. 1. Poezie
lirică scurtă care exprimă sentimente
delicate sau complimente (la adresa unei
femei). 2. Scurtă compoziție muzicală
vocală cu caracter liric, caracteristică pentru
sec. XVI. [Pl. și: *madrigaluri*] Din fr.
madrigal.

MADRIGALESC, -Ă, *madrigalești*, adj.
(Rar) Cu caracter de madrigal. Din fr.
madrigalesque.

MADRIGALIST, -Ă, *madrigaliști*, -ste,
adj. (Rar) Autor sau cântăreț de madrigale.
Din fr. **madrigaliste**.

MADRILEN, -Ă, *madrileni*, -e, s.m. și f., adj. (Persoană) care face parte din populația de bază a orașului Madrid sau este originară de acolo. Din fr. **madrilène**.

MAGAZIN, *magazine*, s.n. 1. Local în care se expun și se vând diferite mărfuri; prăvălie (mare). 2. Publicație periodică (ilustrată) cu material din domenii variate sau, *p.ext.* (urmat de determinări), dintr-un anumit domeniu. Din fr. **magasin**.

MINIMAGAZIN, *minimagazine*, s.n. Magazin mic; chioșc (alimentar). - **Mini-** + **magazin**.

RADIOMAGAZIN, *radiomagazine*, s.n. Emisiune cu caracter variat (informativ, cultural-artistic, distractiv) transmisă prin radio². - **Radio**² + **magazin**.

TELEMAGAZIN, *telemagazine*, s.n. Emisiune de televiziune concepută după modelul magazinului (2). - **Tele-** + **magazin**.

MAGAZINAJ, *magazinaje*, s.n. 1. Depozitare a unei mărfi în magazie. 2. Timpul cât o marfă se află depozitată în magazie. 3. Taxă care se plătește pentru depozitarea unei mărfi. Din fr. **magasinage**. **MAGAZINER**, -Ă, *magazineri*, -e, s.m. și f. Persoană care răspunde (prin gestiune) de lucrurile depozitate într-o magazie. [Var.: **magazionér**, -ă s.m. și f.] Din fr. **magasinier**.

MAGIC, -Ă, *magici*, -ce, adj. 1. Care ține de magie, privitor la magie; ocult, misterios, tainic. 2. Fig. Care apare ca o realizare minunată, ca un efect de magie; fermecător, încântător, feeric. Din fr. **magique**.

MAGICIAN, -Ă, *magicieni*, -e, s.m. și f. Persoană care practică magia. ♦ Fig. Artist desăvârșit, care obține efecte deosebite prin arta sa. Din fr. **magicien**.

MAGIE, *magii*, s.f. 1. Totalitatea procedeelelor, formulelor, gesturilor etc. prin care ar putea fi invocate anumite forțe supranaturale spre a produce miracole; practica acestor procedee, formule etc. 2. Fig. Putere irezistibilă de atracție, de fascinare; farmec, încântare. Din fr. **magie**.

MAGISM s.n. (Rar) Magie. Din fr. **magisme**.

MAGMATIC, -Ă, *magmatici*, -ce, adj. Care se referă la procesele de migrațiune, de erupție sau de consolidare a magmei ♦ *Proces magmatic* = proces de mișcare și de consolidare a magmei în zonele de minimă rezistență ale scoarței Pământului. *Rocă magmatică* = rocă formată printr-un proces

magmatic; rocă eruptivă. Din fr. **magmatique**.

INTRAMAGMATIC, -Ă, *intramagmatici*, -ce, adj. (Geol.) Din interiorul magmei; care s-a consolidat în adâncimea scoarței terestre. - **Intra-** + **magmatic**.

MAGMATISM s.n. Totalitatea proceselor legate de apariția, deplasarea și consolidarea magmei în scoarța Pământului. Din fr. **magmatism**.

MAGNALIU s.n. Aliaj ușor de aluminiu foarte rezistent la coroziune, întrebuițat în aeronautică. Din fr. **magnalium**.

MAGMA, *magme*, s.f. Masă minerală fluidă și incandescentă din interiorul scoarței pământului, alcătuită din silicați. Din fr. **magma**

MAGNETIT s.n. Minereu de fier de culoare neagră sau cenușie-închis care se găsește în roci eruptive și care are proprietatea de a atrage fierul. [Var.: **magnetită** s.f.] Din fr. **magnétite**.

MAGNETIZA, *magnetizez*, vb. I. Tranz. și refl. 1. Tranz. A face ca un corp să capete, permanent sau temporar, proprietăți de magnet; a transforma în magnet. ♦ Refl. *Corpurile feromagnetice se magnetizează ușor*. ♦ Fig. A exercita asupra cuiva o atracție puternică. 2. Refl. (Fam.) A se ameți de băutură. Din fr. **magnétiser**.

MAGNETIZARE, *magnetizări*, s.f. Acțiunea de a (se) **magnetiza** și rezultatul ei. ♦ Stare a unui corp magnetizat. V. **magnetiza**.

MAGNETIZAT, -Ă, *magnetizați*, -te, adj. 1. Căruia i s-au transmis proprietăți magnetice. ♦ Fig. Care se găsește sub influența magnetică a cuiva sau acționează sub o astfel de influență. 2. (Fam.) Amețit de băutură. V. **magnetiza**.

MAGNETIZATOR, -OARE, *magnetizatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Persoană) care poate să transmită magnetism. **Magnetiza** + suf. -*tor* (după fr. **magnétiseur**).

MAGNETIZABIL, -Ă, *magnetizabili*, -e, adj. (Tehn.) Care se poate magnetiza. Din fr. **magnétisable**.

MAGNETIZANT, -Ă, *magnetizanți*, -te, adj. (Despre un câmp magnetic) Care poate realiza magnetizarea unui corp. ♦ (Despre un dispozitiv) Care poate produce un câmp magnetic. Din fr. **magnétisant**.

MAGNETIZAȚIE, *magnetizații*, s.f. Mărime care indică gradul de magnetizare al unui corp; intensitatea de magnetizare. Din fr. **magnétisation**.

MAGNETOFON, *magnetofoane*, s.n. Aparat care înregistrează și reproduce sunetele cu ajutorul unei benzi speciale, acoperite cu o substanță feromagnetică. Din fr. **magnétophone**.

MINIMAGNETOFON, *minimagnetofoane*, s.n. Magnetofon portabil de dimensiuni reduse. - **Mini** - + **magnetofon**.

VIDEO-MAGNETOFON, *videomagnet ofoane*, s.n. Aparat pentru înregistrarea și redarea imaginii și sunetului însoțitor înregistrate pe bandă magnetică. **Video** - + **magnetofon**.

MAGNETOGRAF, *magnetografe*, s.n. Aparat folosit pentru înregistrarea variațiilor în timp ale câmpului magnetic terestru. Din fr. **magnétophraphie**.

MAGNETOGRAMĂ, *magnetogramme*, s.f. Diagramă obținută cu magnetograful. Din fr. **magnétoqramme**.

MAGNETOHIDRODINAMIC, -Ă, *magnetohidrodinamici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a fizicii care studiază legile generale ale comportării fluidelor electroconductoare în câmp magnetic. 2. Adj. De magnetohidrodinamică. ◇ *Generator magnetohidrodinamic* = generator electric care transformă direct în energie electrică energia termică a unui fluid fierbinte ionizat, supus acțiunii unui câmp magnetic. Din fr.

magnétohydrodynamique.

MAGNETOMETRIE s.f. Ramură a geofizicii care studiază câmpul magnetic al Pământului și anomaliile acestuia. Din fr. **magnétométrie**.

MAGNETOMETRU, *magnetometre*, s.n. Instrument cu care se măsoară intensitatea câmpului magnetic. Din fr. **magnétomètre**.

MAGNETOMOTOR, *magnetomotoare*, s.n. Electromotor în a cărui construcție intră un magnet permanent. Din fr. **magnétomoteur**.

MAGNETON, *magneton*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru magnetizația electronului și a nucleelor atomice. Din fr. **magnéton**.

MAGNETOOPTIC, -Ă, *magnetooptici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Capitol al fizicii care studiază fenomenele produse în interacțiunea undelor electromagnetice luminoase cu câmpurile magnetice. 2. Adj. De magneto optică (1). Din fr. **magnéto-optique**.

MAGNETOSCOOP, *magnetoscoape*, s.n. Aparat pentru înregistrarea și redarea magnetică a imaginii și a sunetului în

scopuri profesionale. Din fr. **magnétoscope**.

MAGNETOSTATIC, -Ă, *magnetostatici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a electromagnetismului care studiază câmpul magnetic invariabil în timp. 2. Adj. De magnetostatică. Din fr. **magnétostatique**.

MAGNETOSTRICȚIUNE, *magnetostricțiuni*, s.f. (Fiz.) Deformare a unui corp sub acțiunea unui câmp magnetic variabil. Din fr. **magnétostriction**.

MAGNETOTECA, *magnetoteci*, s.f. Colecție de benzi magnetice (înregistrate); p.ext. mobilă în care se păstrează astfel de colecții; încăpere special dotată pentru audierea benzilor magnetice înregistrate. Din fr. **magnétothèque**.

MAGNETOTERAPIE, *magnetoterapii*, s.f. (Med.) Fizioterapie cu ajutorul câmpurilor magnetice. Din fr. **magnétothérapie**.

MAGNETOTERAPIE, *magnetoterapii*, s.f. (Med.) Fizioterapie cu ajutorul câmpurilor magnetice. Din fr. **magnétothérapie**.

MAGNETOU, *magnetouri*, s.n. Mic generator electric de curent alternativ, folosit pentru producerea scânteilor electrice necesare aprinderii amestecului combustibil la motoarele cu aprindere electrică. Din fr. **magnéto**.

MAGNETRON, *magnetron*, s.n. Tub electronic (folosit în special ca generator de oscilații de înaltă frecvență) în care intensitatea curentului de electroni este comandată printr-un câmp magnetic exterior. Din fr. **magnétron**.

MAGNEZIC, -Ă, *magnezici*, -ce, adj. Care conține magneziu, de magneziu. Din fr. **magnésique**.

MAGNEZIE s.f. Oxid de magneziu în formă de praf alb, fără gust și fără miros, întrebuințat în medicină ca laxativ. Din fr. **magnésie**.

MAGNEZIT s.n. Carbonat natural de magneziu, de culoare albă-gălbuie sau brună, folosit în industrie. [Var.: **magnezită** s.f.] Din fr. **magnésite**.

MAGNEZIU s.n. Element chimic, metal moale, șor, de culoare albă-argintie, maleabil și ductil, folosit la fabricarea aliajelor ușoare, în metalurgia nichelului, în fotografie etc. Din fr. **magnésium**.

MAGNICO s.n. Aliaj feromagnetic de fier, magneziu, nichel și cobalt. Din fr. **magnico**.

MAGNIFIC, -Ă, *magnifici*, -ce, adj. (Livr.) Măreț, grandios, superb, minunat; de un fast ieșit din comun. ♦ (Cu valoare de

superlativ) Foarte frumos, strălucit, desăvârșit. Din fr. **magnifique**.

MAGNOLIACEE, *magnoliacee*, s.f. (La pl.) Familie de arbori exotici cu flori mari, decorative, cu frunzele permanent verzi; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **magnoliacée**.

MAGOT, *magoti*, s.m. Maimuță mare, fără coadă, care trăiește în nordul Africii și în regiunea Gibraltar (*Macacus sylvanus*). Din fr. **magot**.

MAHARAJAH, *maharajahi*, s.m. (În trecut) Titlu purtat de prinții indieni (suverani); persoană care deținea acest titlu. [Var.: **maharadjah** s.m.] Din fr. **maharadjah**.

MAHARANI s.f. invar. Soție de maharajah. Din fr. **mahārāni**.

MAHDISM s.n. Doctrină religioasă musulmană care preconizează credința în mahdiu. Din fr. **mahdisme**.

MAHDIST, -**Ă**, *mahdiști*, -e, adj., s.m. și f. (Adept) al maldismului. Din fr. **mahdiste**.

MAHDIU s.m. Conducător și profet la musulmani. Din fr. **mahdi**.

MAHOMEDAN, -**Ă**, *mahomedani*, -e, s.m. și f. 1. Care se referă la cultul lui Mahomed, care aparține acestui cult; musulman. 2. S.m. și f. Adept al religiei lui Mahomed, musulman; *p.restr.* turc. Din n.pr. **Mahomed**. Cf. fr. *ma h o m é t a n*.

MAHOMEDANISM s.n. Religie monoteistă întemeiată în sec. VII de Mahomed; islamism, mahometism, islam. Din fr. **mahométanisme** (după *mahomedan*).

MAHOMETISM s.n. (Înv.) Mahometanism. Din fr. **mahométisme**.

MAHONARE s.f. Descărcare a încărcăturii unei nave într-o mahonă. Din **mahonă**.

MAHONĂ, *mahone*, s.f. Nume dat unor vase sau unor ambarcații (cu fundul plat) folosite la transportul mărfurilor, la încărcarea și descărcarea navelor, la pescuit etc. [Var.: **mahoană** s.f.] Din fr. **mahonne**.

MAIEUTICĂ s.f. Metodă prin care se urmărește ajungerea la adevăr pe calea discuțiilor, a dialogului. Din fr. **maïeutique**.

MAIONEZĂ, *maioneze*, s.f. Sos rece, gros, preparat din gălbenuș de ou frecat cu untdelemn și condimentat cu lămâie, muștar etc. Din fr. **mayonnaise**.

MAIOU, *maïouri*, s.n. Articol de lenjerie sau de echipament sportiv (cu sau fără mâneci), care acoperă corpul de la umeri până la brâu, purtat direct pe piele. [Var.: **maieu** s.n.] Din fr. **maillot**.

MAJOLICĂ s.f. Specie de faianță italiană caracterizată prin smalțul metalic; *p.gener.* faianță. ♦ Obiect fabricat din această faianță. Din fr. **majolique**, **maïolique**.

MAJOR, -**Ă**, *majori*, -e, adj. 1. (Despre oameni) Care a împlinit vârsta legală pentru a putea beneficia prin lege de drepturi civile și politice depline. 2. Foarte important, principal. ♦ (Log.: în sintagmele) *Termen major* = predicatul concluziei unui silogism. *Premisă majoră* = premisă care conține termenul major al silogismului. 3. (Înv.; Mil.; în sintagmele) *Sergeant major* v. sergent. *Plutonier major* (și substantivat, m.) v. plutonier. 4. (Muz.; în sintagma) *Gamă majoră* sau *mod major* = gamă sau mod care cuprinde cinci tonuri și două semitonuri. Din fr. **majeur**.

MAJORA, *majorez*, vb. I. Tranz. A face mai mare (un preț, un impozit, un salariu etc.); a spori. Din fr. **majorer**.

MAJORARE, *majorări*, s.f. Acțiunea de a majora și rezultatul ei; creștere, mărire, sporire. ♦ Sumă pe care statul o încasează în plus ca sancțiune aplicată celor care întârzie plata impozitelor, taxelor etc. V. **majora**.

MAJORAT, -**Ă**, *majorați*, -te, adj. (Despre preturi, impozite etc.) Mărit, sporit. V. **majora**.

MAJORANT, -**Ă**, *majoranți*, -te, adj., s.m. 1. Care majorează. 2. S.m. (Mat.) Element sau număr care este mai mare ori egal cu oricare dintre elementele sau numerele unei mulțimi. Din fr. **majorant**.

MAJORAT s.n. Vârstă la care o persoană devine majoră (1); starea (juridică a) persoanei majore; majoritate civilă. Din fr. **majorat**.

MAJORITATE, *majorități*, s.f. Partea sau numărul cel mai mare dintr-o colectivitate. ♦ Superioritate numerică cerută (prin lege) sau obținută în alegeri. ◇ *Majoritate absolută* = număr de voturi egal cu cel puțin jumătate plus unu din total. *Majoritate relativă* = numărul cel mai mare de voturi obținut de cineva în raport cu voturile obținute de fiecare din ceilalți candidați. *Majoritate civilă* = Majorat. - Din fr. **majorité**. Cf. lat. *maioritas*, -atis, germ. *Majorität*.

MAJORDOM, *majordomi*, s.m. (În Franța, în evul mediu) Intendent al domeniilor regale și al palatului; *p.gener.* persoană însărcinată cu administrarea unui palat (regal sau princiar); *p.ext.* șeful personalului de serviciu din casele nobililor sau ale marilor bogătași. Din fr. **majordome**.

MAJORITAR, -Ă, majoritari, -e, adj. Care face parte din majoritate, care reprezintă cel mai mare număr, cea mai mare parte dintr-o colectivitate, care întrunește majoritatea. ♦ *Reprezentanță majoritară* = sistem electoral conform căruia sunt considerați aleși numai candidații care au întrunit majoritatea absolută a voturilor. Din fr. **majoritaire**.

MAJUSCUL, -A, majusculi, -e, s.f., adj. (Literă sau caracter de literă) care se folosește pentru a scrie inițiala numelor proprii și ale cuvintelor cu care începe o frază, pentru a individualiza un cuvânt într-un text etc. și care diferă de celelalte prin formă și mărime; (literă) mare. Din fr. **majuscule**.

MALACOF, malacofuri, s.n. Crinolină. [Pl. și *malacoafe*. Var.: **malacov** s.n.] Din fr. **malakoff**.

MALACOLOGIC, -Ă, malacologici, -ce, adj. Referitor la moluște; de malacologie. Din fr. **malacologique**.

MALACOLOGIE s.f. Parte a zoologiei care se ocupă cu studiul moluștelor. Din fr. **malacologie**.

MALADIE, maladii, s.f. (Livr.) Boală. ♦ *Maladie mitrală* = boală de inimă care afectează valvula dintre atriu și ventriculul stâng. *Maladie albastră* = cianoză. Din fr. **maladie**.

MALADIV, -Ă, maladivi, -e, adj. (Despre oameni) Care are aspect bolnăvicios. ♦ (Despre stări, înclinații etc.) Care arată, trădează o boală. ♦ (Despre manifestări ale oamenilor) Care este exagerat, anormal (și nu poate fi stăpânit). *Sensibilitate maladivă*. *Frică maladivă*. Din fr. **maladif**.

MALAHIT s.n. Carbonat natural de cupru de culoare verde, cristalizat, întrebuințat la fabricarea unor obiecte decorative sau a unor vopsele. [Var.: **malachit** s.n.] Din fr. **malachite**.

MALAR, malar, adj. (În sintagma) *Os malar* (și substantivat, n.) - fiecare dintre cele două oase ale craniului, situate în părțile laterale ale feței, dedesubtul orbitelor. Din fr. **malair**.

MALARIE, malarii, s.f. Boală infecțioasă provocată de hematozoarul palustru (transmis prin înțepătura țânțarilor anofeli), caracterizată prin puternice accese de friguri; paludism, friguri (palustre). Din it. **malaria**. Cf. fr. **malaria**, germ. *Malaria*.

MALARIOLOG, -Ă, malariologi, -ge, s.m. și f. Medic specializat în malariologie. Din fr. **malariologue**.

MALARIOLOGIC, -Ă, malariologici, -ce, adj. De malariologie. Din fr. **malariologique**.

MALARIOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază prevenirea și tratarea malariei; paludologie. Din fr. **malariologie**.

MALARIOTERAPIE, malarioterapii, s.f. Metodă de tratament care constă în inocularea parazitului malariei în vederea obținerii de temperaturi ridicate la bolnav; paludoterapie. Din fr. **malariothérapie**.

MALAXA, malaxe, vb. I. Tranz. A amesteca (sau a frământa) două sau mai multe materiale pentru a obține un amestec omogen. Din fr. **malaxer**.

MALAXARE, malaxări, s.f. Acțiunea de a *malaxa* și rezultatul ei. V. **malaxa**.

MALAXOR, malaxoare, s.n. Mașină care amestecă (sau frământă) diverse materiale pentru a le transforma într-o masă omogenă. Din fr. **malaxeur**.

MALAXORIST, -Ă, malaxorist, s.m. și f. Muncitor care lucrează la malaxor. - **Malaxor** + suf. *-ist*.

MALEABIL, -Ă adj. 1. (Despre metale, aliaje) Care poate fi prelucrat în foi subțiri prin ciocănire sau laminare. **2. (Fig.)** Mlădios, suplu. ♦ Adaptabil; docil. Din fr. **malléable**, cf. lat. *malleus* - ciocan.

MALEABILIZA, maleabilizez, vb. I. Tranz. A face un material maleabil. - **Maleabil** + suf. *-iza*.

MALEABILIZARE, maleabilizări, s.f. Acțiunea de a *maleabiliza* și rezultatul ei. - V. **Maleabiliza**.

MALEABILITATE s.f. Însușirea de a fi maleabil. ♦ Capacitate, ușurință de adaptare. Din fr. **malléabilité**.

MALEFIC, -Ă, malefici, -ce, adj. (Livr.) Care are o influență nefastă, fatală. Din fr. **maléfique**.

MALEIC, -Ă, maleici, -ce, adj. (Chim.; în sintagmele) *Acid maleic* = acid obținut prin oxidarea benzenului, folosit în industria textilă și chimică la fabricarea uleiurilor. *Anhidridă maleică* = anhidridă obținută prin încălzirea acidului maleic, folosită în industria chimică. Din fr. **maléique**.

MALEOLAR, -Ă, maleolari, -e, adj. (Anat.) De maleolă, al maleolei. Din fr. **malléolaire**.

MALFORMAȚIE, malformații, s.f. (Med.) Anomalie morfologică congenitală a unui organ, a unui aparat sau sistem sau a unei părți a corpului unei ființe. Din fr. **malformation**.

MALGAȘ, -Ă, malgași, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din

populația de bază a Madagascarului sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Madagascarului sau populației lui; privitor la Madagascar sau la populația lui. Din fr. **malgache**.

MALIGN, -Ă, *maligni*, -e, adj. (Despre boli) De natură gravă, foarte primejdios. ◊ *Tumoare malignă* = tumoare canceroasă. *Pustulă malignă* = dalac. ♦ (Rar.) Înclinat spre rău, care face rău. [Var.: (inv.) *malin*, -ă adj.] Din lat. **malignus**. Cf. fr. *malin*.

MALIGNIZA, pers 3 *malignizează*, vb. I. Refl. (Med. despre celule) A se transforma, a căpăta caracter malign, a se canceriza. **Malign** + suf. *iza*
MALIGNIZARE, *malignizări*, s.f. Faptul de a se *maligniza*. V. **maligniza**.
MALIGNIZAT, -Ă, *malignizați*, -te, adj. Care a devenit malign. V. **maligniza**.

MALIGNITATE s.f. Caracterul a ceea ce este malign, evoluție spre agravare a unei boli. Din lat. **malignitas**, -atis. Cf. fr. *malignité*.

MALONIC adj. (Chim.; în sintagma *Acid malonic* = acid dicarboxilic folosit împreună cu derivații săi în sinteze organice și farmaceutice. Din fr. **malonique**.

MALPOZIȚIE, *malpoziții*, s.f. (Med.) Poziție defectuoasă (a unui organ). Din fr. **malposition**.

MALTHUSIAN, -Ă, *malthusieni*, -e, adj., s.m. și f. Malthusianist (**1**, **2**). Din fr. **malthusien**.

MALTHUSIANISM s.n. Teorie potrivit căreia populația globului ar crește în progresie geometrică, în timp ce mijloacele de existență cresc în progresie aritmetică. Din fr. **malthusianisme**.

MALVACEE, *malvacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate, având flori hermafrodite cu cinci petale și multe stamine, iar fructul o capsulă; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **malvacée**.

MALVERSATIE, *malversații*, s.f. (Livr.) Delapidare, fraudă. [Var.: (inv.) **malversațiune** s.f.] Din fr. **malversation**.

MAMAR, -Ă, *mamari*, -e, adj. Care ține de mamelă, referitor la mamelă; mamelar. ◊ *Glandă mamară* = organul secreției lactate la mamifere. Din fr. **mammaire**.

MAMELĂ, *mamele*, s.f. Organ care secretă lapte la mamiferele femele; sân, piept, țâță. Din fr. **mamelle**.

MAMELAR, -Ă, *mamelari*, -e, adj. (Rar) Mamar. Din fr. **mamellaire**.

MAMELON, *mameloane*, s.n. **1.** Vârful proeminent al mamelei, unde se deschid

canalele care secretă laptele; sfârc. **2.** Ridicătură de teren izolată, având de obicei vârful rotunjit. Din fr. **mamelon**.

MAMELUC, *mameluci*, s.m. **1.** Soldat de cavalerie din garda personală a sultanilor din Egipt. ♦ Cavalerist francez dintr-un escadron de gardă imperială. **2.** Fig. Om lipsit de personalitate, de păreri proprii. Din fr. **mamelouk**.

MAMELUCĂRIE s.f. (Rar) Purtare, atitudine de mameluc (**2**). - **Mameluc** + suf. -ărie.

MAMIFER, *mamifere*, s.n. (La pl.) Clasă de vertebrate superioare care au corpul acoperit cu păr, nasc pui vii și îi hrănesc cu laptele lor; (și la sg.) animal din această clasă. ◊ (Adjectival) *Animal mamifer*. Din fr. **mamifère**.

MAMITĂ, *mamite*, s.f. Boală infecțioasă care constă în inflamarea ugerului la animalele în lactație. Din fr. **mamite**.

MAMOGRAFIE, *mamografii*, s.f. (Med.) Radiografie a glandei mamare; (rar) mastografie. Din fr. **mammographie**.

MAMUT, *mamuți*, s.m., adj. invar. **1.** S.m. Specie fosilă de elefant care avea corpul acoperit cu peri lungi și fildeșii foarte dezvoltati (*Elephas primigenius*). **2.** Adj. invar. (Fig.; despre întreprinderi, organizații etc.) De mari proporții. Din fr. **mammoth**.

MANCOLISTĂ, *mancoliste*, s.f. Listă pe care un filatelist o trimite partenerului de schimb, cuprinzând mărcile poștale care îi lipsesc din colecție. Din fr. **mancoliste**.

MANDARIN¹, *mandarini*, s.m. Demnitar indigen din Indochina; funcționar public (înalt) din China feudală. Din fr. **mandarin**.

MANDARINAT s.n. Funcția mandarinului¹; timpul cât un mandarin¹ își exercită funcția. Din fr. **mandarinat**.

MANDARINĂ, *mandarine*, s.f. Fructul mandarinului², asemănător cu portocala, dar mai mic decât aceasta, cu coaja portocalie mai subțire și cu miezul mai dulce. Din fr. **mandarine**.

MANDARIN², *mandarini*, Arbust fructifer cu flori albe, cultivat în regiunile mediteraneene pentru fructele sale comestibile (*Citrus nobilis*). Din **mandarină** (derivat regresiv).

MANDATA, *mandatez*, vb. I. Tranz. (Rar) A ordona plata unei sume de bani. Din fr. **mandater**.

MANDIBULĂ, *mandibule*, s.f. **1.** Maxilar inferior (și la om și la animale). **2.** Fiecare dintre cele două părți ale ciocului păsărilor. ♦ Fiecare dintre cele două părți chitinoase ale aparatului bucal la insecte. Din fr. **mandibule**.

MANDIBULAR, -Ă, *mandibulari*, -e, adj. Referitor la mandibulă, de mandibulă. Din fr. **mandibulaire**.

MANDRINA, *mandrinez*, vb. I. Tranz. 1. A îmbina cu ajutorul mandrinei două piese metalice pentru a realiza o închidere etanșă. 2. (Tehn.) A lărgi găurile pieselor înelare sau tubulare cu ajutorul mandrinei. Din fr. **mandrinier**.

MANDRINARE, *mandrinări*, s.f. Acțiunea de a *mandrina* și rezultatul ei. V. **mandrina**.

MANDRINAT, -Ă, *mandrinați*, -te, adj. Îmbinat sau lărgit cu mandrina. V. **mandrina**.

MANDRINĂ, *mandrine*, s.f. 1. Dispozitiv de fixare pe o mașină-unealtă a unei piese în vederea prelucrării acesteia sau a unei scule cu care se efectuează operația de prelucrare. 2. (Tehn.) Priboi¹ (1). 3. Sârmă care se introduce în interiorul instrumentelor înelare sau tubulare pentru a le destupa. [Var.: **mandrin** s.n.] Din fr. **mandrin**.

MANECHIN, *manechine*, s.n. 1. Figură de lemn, de ceară, de material plastic etc., care înfățișează corpul omenesc sau o parte a lui și este folosită ca model în pictură și sculptură, ca suport pentru a proba ori a expune o haină etc. ♦ Fig. Epitet dat unui om care execută servil și mecanic ceea ce i se cere; om lipsit de personalitate, ușor de condus și influențabil. 2. Persoană angajată de un (mare) atelier de croitorie, de o casă de mode etc. pentru a îmbrăca diverse obiecte vestimentare, cu scopul de a le prezenta public; model. Din fr. **mannequin**.

MANEJ, *manejuri*, s.n. 1. Loc special unde se dresază sau se antrenează caii, unde se învață călăria etc. ♦ Arenă pe care evoluează (la circ) animalele dresate. 2. Exerciții care se fac cu caii pentru a-i dresa sau pentru a-i antrena. 3. Dispozitiv rudimentar pentru punerea în mișcare a unor mașini agricole cu ajutorul unui cal. Din fr. **manège**.

MANETĂ, *manete*, s.f. Mică pârghie de mână cu care se declanșează sau se oprește un mecanism, un motor etc.; manelă. Din fr. **manette**.

MANETON, *manetoane*, s.n. (Mec.) Fus al unui arbore cotit, pe care se articulează capul bielei. Din fr. **maneton**.

MANEVRA, *manevrez*, vb. I. 1. Intrans. (Despre locomotive, trenuri, nave) A executa o manevră (2). 2. Intrans. (Despre unități militare) A executa o manevră (1). 3. Tranz. A manipula un aparat, un dispozitiv tehnic etc. ♦ A mânui bani. 4. Intrans. Fig.

A întrebuița diverse mijloace (incorecte) pentru a reuși într-o acțiune. Din fr. **manœuvrer**.

MANEVRARE, *manevrări*, s.f. Acțiunea de a *manevra* și rezultatul ei; mânăuire, manipulare. V. **manevra**.

MANEVRABIL, -A, *manevrabili*, -e, adj. (Rar; despre sisteme tehnice) Care poate fi manevrat (3), pe cale manuală sau automată. Din fr. **manœuvrable**.

MANEVRABILITATE s.f. (Rar) Capacitatea, proprietatea unui vehicul sau a unui sistem tehnic de a putea fi manevrat; faptul de a fi manevrabil. Din fr. **manœuvrabilité**.

MANEVRA, *manevre*, s.f. 1. (De obicei la pl.) Deplasare organizată și rapidă a unor unități militare pentru a lovi pe adversar sau pentru a respinge lovitura lui; *p. ext.* luptă.

♦ Pregătire tactică a unei armate sau a unei flote, în condiții asemănătoare cu cele de război. 2. Ansamblu de operații executate pentru a alcătui sau a desface o garnitură de tren, pentru a deplasa vagoanele în direcția voită etc. ♦ Ansamblu de operații executate pentru deplasarea unei nave în direcția voită, în special la acostare sau la ieșirea din port. ♦ (Concr.) Parămă folosită la legarea și la mânăuirea pânzelor, la legarea catargelor etc. 3. Manipulare a unui aparat, a unui dispozitiv tehnic etc. ♦ (Med.) Totalitatea mișcărilor executate, după un plan dinainte stabilit, în cursul unei intervenții. *Manevră obstetricală*. 4. Fig. (Mai ales la pl.) Uneltire întreprinsă de cineva pentru a-și atinge scopurile; tertip. Din fr. **manœuvre**.

MANEVRAȚ, *manevranți*, s.m. Lucrător feroviar care efectuează cuplarea, decuplarea sau frânarea vagoanelor în timpul manevrei. - **Manevră** + suf. -ant.

MANEVRIER, -Ă, *manevrieri*, -e, adj., s.m. (Persoană) care execută manevre; (fig.) (persoană) cu mare abilitate în politică. Din fr. **manœuvrier**.

MANGANAT, *manganați*, s.m. Nume generic dat sărurilor acidului manganic. Din fr. **manganate**.

MANGANEZIT s.n. (Min.) Oxid natural de mangan. Din fr. **manganésite**.

MANGANIC, -A, *manganici*, -ce, adj. Care conține mangan. ♦ *Acid manganic* = acid format din oxigen, hidrogen și mangan. Din fr. **manganique**.

MANGANIN s.n. Aliaj de cupru, mangan și nichel folosit în special la fabricarea rezistențelor electrice. Din fr. **manganin**.

MANGANISM s.n. Intoxicație cronică cu mangan. Din fr. **manganisme**.

MANGANIT s.n. Oxid natural de mangan hidratat. Din fr. **manganite**.

MANGANIT s.n. Oxid natural de mangan hidratat. Din fr. **manganite**.

MANGANOS, -OASĂ, *manganoși, -oase*, adj. Care conține mangan. Din fr. **manganeux**.

MANGLIER, *manglieri*, s.m. Copac rășinos subtropical sau tropical care crește în apa sărată a mării de la țărm. Din fr. **manglier**.

MANGROVĂ, *mangrove*, s.f. Formație vegetală tropicală alcătuită din arbori și arbuști, caracteristică țămurilor maritime mlăștinoase, inundate în timpul fluxului. Din fr. **mangrove**.

MANGUSTĂ, *manguste*, s.f. Mamifer carnivor din sudul Asiei, cu corpul alungit, suplu, cu bot ascuțit, cu labe scurte, cu coadă lungă și stufoasă și cu blană cenușie, aspră (*Herpestes mungo*). Din fr. **mangouste**.

MANIA, *maniez*, vb. I. Tranz. (Înv.) A mânui, a manipula. Din fr. **manier**.

MANIABIL, -Ă, *maniabili, -e*, adj. (Livr.) Care este ușor de mânuit. Din fr. **maniable**.

MANIABILITATE s.f. (Livr.) Calitatea de a putea fi ușor de mânuit. Din fr. **maniabilité**.

MANIAC, -Ă, *maniaci, -ce*, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de o manie (1); *p.ext.* (om) care este obsedat de o idee fixă sau care manifestă o preocupare exagerată pentru ceva, având adesea deprinderi ciudate; tipicar. Din fr. **maniaque**.

MANIACAL, -Ă, *maniacali, -e*, adj. (Med.) Care se referă la manie (1); caracteristic, propriu pentru manie și pentru maniaci; de maniac. Din fr. **maniacal**.

MANIAMENT, *maniamente*, s.n. (Zool.) Loc sub pielea corpului unui animal în care se depune de preferință grăsimea. Din fr. **maniement**.

MANIERĂ, *maniere*, s.f. 1. (La pl.) Mod de a se comporta sau de a se prezenta în societate; comportare, ținută. ♦ *Codul manierelor elegante* = ansamblu de reguli privitoare la buna purtare în societate. ♦ (La sg.) Politete, amabilitate; bună-cuviință. 2. Fel, chip, mod, procedee; modalitate. ♦ Loc. adv. *De (așa) (sau de o) manieră...* = în (așa) chip..., în (așa) mod... 3. Ansamblu de mijloace de expresie și de procedee care alcătuiesc stilul particular al unui artist. ♦ (Peior.) Tendință de a repeta, în artă, propriile procedee sau de a imita mecanic procedeele unui maestru. ♦ Folosire

mecanică a unor procedee stilistice într-o operă literară, din cauza căroră se ajunge la artificialitate. Din fr. **manière**.

MANIERIZA, manierizez, vb. I. (Rar; despre artiști) A se manifesta ca manierist. - **Manieră** + suf. *-iza*.

MANIERAT, -Ă, *manierați, -te*, adj. 1. (Despre oameni) Care are maniere (1) frumoase, care are o purtare aleasă și cuviincioasă; (despre comportamentul oamenilor) care dovedește bună creștere. 2. (Despre modul de a se manifesta al cuiva) Afectat, căutat. Din fr. **manieré**. Cf. fr. *manieré*.

MANIERIZARE, *manierizări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a se *manieriza*. V. **Manieriza**.

MANIERIZAT, -Ă, *manierizați, -e*, adj. (Rar; despre artiști) Care se manifestă ca manierist. V. **Manieriza**.

MANIERISM s.n. 1. Comportare manifestată plin lipsă de naturalețe, artificialitate, afectare². 2. Formalism în realizarea unei opere artistice sau literare, rezultat mai ales din folosirea mecanică și repetată a anumitor procedee. Din fr. **manierisme**.

MANIFEST, -Ă, *manieriști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Propriu manierismului; *p.ext.* șablonard. 2. Adj., s.m. și f. (Artist) adept al manierismului. Din fr. **manieriste**.

MANIFESTA, (1, 2) manifest, (3) manifestez, vb. I. 1. Tranz. A exprima, a arăta, prin comportare, prin atitudine etc., un sentiment, o tendință. 2. Tranz. și refl. A (se) face cunoscut, a (se) vădi, a (se) exterioriza, a (se) arăta. 3. Intrans. A face o manifestatie, a participa la o manifestatie, a demonstra. Din fr. **manifest**.

MANIFESTARE, *manifestări*, s.f. Acțiunea de a (se) *manifesta* și rezultatul ei. 1. Exteriorizare (prin vorbe, fapte, acțiuni) a gândurilor, sentimentelor, personalității etc. cuiva. 2. (De obicei la pl.) Acțiune, fapt prin care cineva sau ceva își manifestă existența, activitatea; *p.ext.* realizare, înfăptuire. ♦ Spec. Spectacol. V **manifesta**.

MANIFESTANT, -Ă, *manifestanți, -te*, s.m. și f. Persoană care participă la o manifestatie (1); demonstrant. Din fr. **manifestant**.

MANIFESTAȚIE, *manifestatii*, s.f. 1. Demonstrație de masă (pe străzile unui oraș) ca dovadă a simpatiei sau a protestului față de un eveniment de interes general sau față de o persoană. 2. Manifestare (1).

[Var.: **manifestațiune** s.f.] Din fr. **manifestation**.

MANIERIST, -Ă, *manieriști*, -ste, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Propriu manierismului; *p.ext.* șablonard. **2.** Adj., s.m. și f. (Artist) adept al manierismului. Din fr. **manieriste**.

MANIFESTAȚIE, *manifestații*, s.f. **1.** Demonstrație de masă (pe străzile unui oraș) ca dovadă a simpatiei sau a protestului față de un eveniment de interes general sau față de o persoană. **2.** Manifestare (1). [Var.: **manifestațiune** s.f.] Din fr. **manifestation**.

MANIHEISM s.n. Doctrină religioasă din Orientul Apropiat, potrivit căreia lumea este guvernată de două principii, al binelui și al răului. Din fr. **manichéisme**.

MANIHEIST, -Ă, *manihești*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al maniheismului. Din fr. **manichéiste**.

MANILA s.f. Fibră textilă extrasă din frunzele unei plante exotice (*Musa textilis*), folosită la fabricarea frânghiilor, a sforilor și a unor pânzeturi. Din fr. **manille**.

MANIOC s.n. Plantă erbacee tropicală, din ale cărei tubercule se extrage tapioca (*Manihot esculenta*); *p.ext.* tapiocă. Din fr. **manioc**.

MANIPULA, *manipulez*, vb. I. Tranz. A mânui, a manevra. Din fr. **manipuler**.

MANIPULARE, *manipulări*, s.f.

Acțiunea de a *manipula* și rezultatul ei; mânuire, manevrare. V. **manipula**.

MANIPULATOR, -OARE, *manipulatori*, -oare, subst. **1.** S.n. Aparat cu care se apucă și se manipulează piesele calde într-o uzină sau într-un atelier. **2.** S.n. Dispozitiv cu ajutorul căruia se stabilește sau se întrerupe circuitul electric la transmiterea semnalelor telegrafice. **3.** S.m. și f. Manipulant. Din fr. **manipulateur**.

MANIPULAȚIE, *manipulații*, s.f. **1.** Manipulare. **2.** Vagon special pentru șeful de tren și materialele necesare drumului, atașat imediat după locomotivă. [Var.: **manipulațiune** s.f.] Din fr. **manipulation**.

MANITA s.f. Substanță organică zaharată conținută în rășina de frasin și în unele ciuperci. Din fr. **mannite**.

MANITA, pers.3 *manitează*, vb. I. Refl. Despre vin) A se altera sub acțiunea unor bacterii specifice care transformă zahărul în manită. Din **manită**.

MANITARE, *manitări*, s.f. Acțiunea de a se *manita*. V. **manita**.

MANITAT, -Ă, *manitați*, -e, adj. Care s-a alterat sub acțiunea unor bacterii specifice. V. **manita**.

MANIVELĂ, *manivele*, s.f. Pârghie (cotită sau curbă) care servește la acționarea unui mecanism, la transformarea unei mișcări de rotație într-o mișcare rectilinie (și invers) etc. Din fr. **manivelle**.

MANOMETRIC, -Ă, *manometrici*, -ce, adj. Care aparține manometriei, privitor la manometrie. Din fr. **manométrique**.

MANOMETRIE s.f. Tehnică a măsurării presiunii gazelor sau a vaporilor dintr-un spațiu închis cu ajutorul manometrului. Din fr. **manométrie**.

MANOMETRU, *manometre*, s.n. Instrument cu care se măsoară presiunea unui gaz sau a unui lichid în stare de vapori dintr-un spațiu închis. Din fr. **manomètre**.

MANOTERMOGRAF, *manotermografe*, s.n. (Fiz.) Aparat înregistrator pentru presiune și temperatură. Din fr. **manotermographe**.

MANSARDAT, -Ă, *mansardați*, -te, adj. (Despre locuințe, încăperi) Care se găsește la mansardă sau are caracteristicile de construcție ale mansardei; care are mansardă. Din fr. **mansardé**.

MANSARDĂ, *mansarde*, s.f. Încăpere sau ansamblu de încăperi locuibile, așezate imediat sub acoperiș (având tavanul și pereții oblici și neregulați); etaj situat imediat sub acoperișul unei clădiri. Din fr. **mansarde**.

MANȘĂ¹, *manșe*, s.f. Pârghie folosită la comanda aripiorelor și a profundorului unui avion; *p.gener.* mâner, manivelă. Din fr. **manche**.

MANȘĂ², *manșe*, s.f. Fiecare din etapele în care se împart unele probe sportive (de tir, de motociclism etc.) V. *repriză*. Din fr. **manche**.

MANȘON, *manșoane*, s.n. **1.** Accesoriu de îmbrăcăminte feminină, în formă cilindrică, deschis la ambele capete, confecționat din blană sau din stofă vătuită și folosit pentru a apăra mâinile de frig. **2.** Piesă în formă de inel sau de țevă scurtă, care servește la îmbinarea a două țevi, bare etc.; parte lărgită de la capătul unui tub, care servește la îmbinarea acestuia cu un alt tub. ♦ Bucată de cauciuc care se introduce între camera și anvelopa unei roți de automobil, de motocicletă etc. pentru a proteja camera. ♦ Înveliș de protecție (de formă inelară) în care se îmbracă mânerul sau altă parte a unor obiecte. **3.** (Bot.) Membrană protectoare a seminței, a tulpinii etc. Din fr. **manchon**.

MANȘONA, *manșonez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A îmbina două țevi, bare etc. printr-un manșon (2). Din fr. **manchonner**.

MANȘONARE, *manșonări*, s.f. (Tehn.) Acțiunea de a *manșona*. V. **manșona**.
MANȘONAT, -Ă, *manșonați*, -te s.f. (Tehn.) (Despre bare, țevi etc.) Care a fost îmbinat printr-un manșon (2). - V. **manșona**.

MANTA, *mante*, s.f. (Înv.) Mantie. Din fr. **mante**.

MANTOU, *mantouri*, s.n. Palton sau pardesiu femeiesc. Din fr. **manteau**.

MANUFACTURA, *manufacturez*, vb. I. Tranz. (Rar) A fabrica obiecte de manufactură. Din fr. **manufacturer**.

MANUFACTURARE, *manufacturări*, s.f. Acțiunea de a *manufactura* și rezultatul ei. V. **manufactura**.

MANUFACTURIER, -Ă, *manufacturier*, -e, adj., s.m. 1. Adj. Care ține de manufactură, privitor la manufactură, producător de manufactură. 2. (Astăzi rar) Patron al unei manufacturi (2), lucrător într-o întreprindere de manufactură. Din fr. **manufacturier**.

MANUTANȚĂ, *manutanțe*, 1. Subunitate în cadrul armatei care se ocupă cu depozitarea cerealelor panificabile și care este dotată cu instalațiile și utilajul necesar fabricării pâinii pentru militari. 2. Operație de deplasare (uneori de cântărire, măsurare, ambalare) a materialelor, produselor, deșeurilor etc. în interiorul unei fabrici, al unui depozit etc. [Var.: **manutențiune** s.f.] Din fr. **manutention**.

MAOISM s.n. nume dat doctrinei politice și ideologice a lui Mao Tzedun Din fr. **maoïsme**.

MAOIST, -Ă, *maoiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al maoismului. Din fr. **maoïste**.

MAORI s.m. pl. Populație băștinașă din Noua Zeelandă. Din fr. **Maori[s]**.

MAQUIS s.n. 1. Formație vegetală deasă, compusă din tufșuri și din arbuști veșnic verzi, caracteristică unor regiuni mediteraneene. 2. Mișcare a partizanilor francezi din timpul celui de-al doilea război mondial. [Scriș și: *machi*.] Din fr. **maquis**.

MAQUISARD, -Ă, *maquisarzi*, -de, s.m. și f. Luptător din maquis (2). [Scriș și: *machisard*.] Din fr. **maquisard**.

MARABU s.m. I. 1. Pasăre exotică asemănătoare cu barza, cu pene albe strălucitoare (*Leptoptilus crumeniferus*); *p.restr.* pana sau penele acestei păsări, folosite ca podoabă; *p.ext.* podoabă formată din diferite pene (sau din fulgi) de pasăre (viu colorate), înșirate pe ață. 2. Fir de mătase pentru bățură, alcătuit din mai multe fire sucite la un loc, care, prin prelucrare, au căpătat aspect de fulgi. II. 1.

Membru al unui ordin religios musulman medieval din nordul Africii, care ducea viață de ascet și era venerat ca sfânt. 2. Moschee mică în care slujea un marabu (II 1). [Var.: **marabut** s.m.] Din fr. **marabout**.
MARATON, *maratoane*, s.n. Cursă athletică desfășurată pe o lungime de circa 42 km. [Pl. și *maratonuri*] Din fr. **marathon**.

MARATONIST, *maratoniști*, s.m.

Atlet specializat în probele de maraton.

- **Maraton** + suf. -ist.

MARCAJ s.n. Pastă obținută prin prelucrarea fructelor și a legumelor și folosită ca materie primă în industria alimentară. Din fr. **marc**.

MARCAJ, *marcaje*, s.n. Acțiunea de a *marca* și rezultatul ei; marcarea. 1. (Concr.) Semn aplicat pe un obiect, pe un animal etc. pentru a-l deosebi de altele. ♦ Spec. Semn făcut pe copaci, pe stânci etc. sau pe tăblițe speciale, pentru a indica turiștilor un anumit drum; *p.ext* totalitatea semnelor care indică un drum turistic; *spec.* semn convențional care indică ceva (pe o suprafață, pe drumurile rutiere etc.) 2. (Sport) Supraveghere a unor jucători din echipa adversă, pentru a-i împiedica să întreprindă acțiuni ofensive sau să marcheze (4). 3. (În sintagma) *Tabelă de marcaj* = tabelă pe care se afișează scorul într-o competiție (sportivă). Din fr. **marquage**.

MARCESCENT, -Ă, *marcescenți*, -te, adj. (Bot.; despre frunze) Care se usucă, dar rămâne pe arbori în timpul iernii. Din fr. **marcescent**.

MARCHER, *marcheri*, s.m. Persoană care marchează punctele câștigate la un joc. Din fr. **marqueur**.

MARCHETĂRIE, *marchetării*, s.f. Procedeu de decorare a unui obiect (de lemn), prin aplicarea pe suprafața lui a unor bucăți mici de lemn exotic de esențe și culori diferite, de fildeș, de metal etc.; *p.ext.* obiect (decorativ) obținut prin acest procedeu. Din fr. **marqueterie**.

MARCHIZ, *marchizi*, 1. Titlu purtat, în societatea medievală apuseană, de către conducătorul unui comitat de frontieră; conducătorul militar al unei mărci³. 2. Titlu de noblete în unele țări din Europa apuseană, superior aceluia de conte și inferior aceluia de duce. 3. Persoană care poartă unul dintre aceste titluri. Din fr. **marquis**.

MARCHIZĂ, *marchize*, s.f. I. Soție sau fiică de marchiz. II. 1. Acoperiș (de sticlă) prins într-o armătură de fier și așezat deasupra intrării principale a unei case în

școpul protejării intrării de intemperii. **2.** Încăpere cu (acoperiș și) pereți cu numeroase geamuri, așezată la intrarea unei case. **3.** Cabină pentru mecanic la locomotivele cu aburi. **III.** Tip de inel de podobă cu montură de pietre de formă ovală. Din fr. **marquise**.

MARCOMANIC, -**Ă**, *marcomanici*, -*ce*, adj. Care aparține marcomanilor, privitor la marcomani. Din fr. **marcomanique**.

MARCOTA, *marcotez*, vb. I. Tranz. A înmulți o plantă prin marcotaj. Din fr. **marcotter**.

MARCOTARE, *marcotări*, s.f. Acțiunea de a *marcota* și rezultatul ei. V. **marcota**.

MARCOTAJ, *marcotaje*, s.n. Procedeu de înmulțire a unei plante prin marcote. Din fr. **marcottage**.

MARCOTĂ, *marcote*, s.f. Lăstar al unei plante, nedesprins de ea, înfipt cu capătul liber în pământ pentru a prinde rădăcină și care, tăiat și răsădit după ce a făcut rădăcină, dă o plantă nouă. Din fr. **marcotte**.

MAREE, *maree*, s.f. **1.** Mișcare oscilatorie zilnică și alternativă (de înaintare sau de retragere de la țărm) a apelor mărilor și oceanelor, datorită atracției Lunii și a Soarelui. ♦ (În sintagma) *Maree neagră* = strat de petrol care plutește pe suprafața apei și poluează plajele, ca urmare a accidentării vaselor petroliere. Din fr. **marée**.

MAREIC, -**Ă**, *mareici*, -*ce*, adj. Referitor la marea. - **Maree** + suf. -*ic*.

MAREGRAF, *maregrafe*, s.n. Aparat cu care se determină și se înregistrează variația nivelului apelor unei mări (în special în timpul mareelor); mareometru. Din fr. **marégraphie**.

MAREGRAFIC, -**Ă**, *maregrafici*, -*ce*, adj. De marea. ♦ *Zi maregrafică* = interval de timp în care are loc un ciclu complet al mării. Din fr. **marégraphique**.

MAREOMETRU, *mareometre*, s.n. Maregraf. Din fr. **maréomètre**.

MAREȘAL, *mareșali*, s.m. **1.** Gradul cel mai înalt din ierarhia militară din unele țări; ofițer care are acest grad. ♦ *Mareșalul curții (regale)* sau *mareșalul palatului* = persoană care are conducerea administrativă generală a bunurilor unui monarh și răspunde de protocolul de la curte; titlu purtat de această persoană. **2.** Nume care se dădea în Rusia și în Polonia președintelui unui corp nobiliar. Din fr. **maréchal**.

MAREȘALAT, *mareșalate*, s.n. Funcția, demnitatea de mareșal. Din fr. **maréchalat**.

MARGARINĂ s.f. Produs alimentar asemănător cu untul, obținut prin emulsionarea unor grăsimi vegetale sau animale cu apă sau cu lapte smântănit. Din fr. **margarine**.

MARGINAL, -**Ă**, *marginali*, -*e*, adj. Care se află la margine; *spec.* (despre note, glose, comentarii) care este scris pe marginea unui text tipărit sau a unui manuscris. ♦ P.ext. (despre chestiuni, probleme) Secundar. Din fr. **marginal**.

MARGINALIZA, *marginalizez*, vb.I Tranz. și refl. **1.** A (se) situa la marginea unui obiect, a unui fenomen etc. **2.** Tranz. A diminua, a reduce (pe nedrept) valoarea, importanța unei persoane, a unui lucru, a unei idei prin neglijare în mod voit, prin neluare în seamă. - **Marginal** + suf. -*iza*.

MARGINALIZARE, *marginalizări*, s.f. Acțiunea de a *marginaliza* și rezultatul ei. V. **marginaliza**.

MARGINALIZAT, -**Ă**, *marginalizați*, -*te*, adj. **1.** (Rare) Care a fost plasat la margine. **2.** (Despre oameni) Care nu este apreciat conform pregătirii, capacității, valorii sale, care este subapreciat; care este neglijat, neluat în seamă (pe nedrept). V. **marginaliza**.

MARGINALISM s.n. Teorie economică ce consideră valoarea de schimb a unui produs ca fiind determinată de ultima unitate disponibilă din acel produs. Din fr. **marginalisme**.

MARGINALIST, -**Ă**, *marginaliști*, -*ste*, s.m. și f. (Adept) al marginalismului. Din fr. **marginaliste**.

MARGRAFIAT, *margrafiate*, s.n. **1.** Domeniu al unui margraf. **2.** Demnitatea de margraf. [Var.: **margraviat** s.n.] Din fr. **margraviat**. Cf. **marcgraf**.

MĂRIAȘ, *măriașe*, s.n. (Livr.) Căsătorie, căsnicie. Din fr. **mariage**.

MARIMBA, *marimbe*, s.f. (Muz.) Balafon. Din fr. **marimba**.

MARIN, -**Ă**, *marini*, -*e*, adj. Care ține de mare², care trăiește sau crește în mare², care este produs de acțiunea unei mări²; caracteristic mării², de mare². ♦ (și substantivat, f.) (Pictură) care înfățișează un peisaj de mare². ♦ Privitor la navigația pe mare²; maritim. *Hărți marine*. Din fr. **marin**.

MARINA, *marinez*, vb. I. Tranz. A prepara pește, carne etc. cu un sos făcut din untdelemn, bulion, lămâie sau oțet și diverse condimente (pentru consumul imediat sau pentru conservare). Din fr. **mariner**, germ. **marinieren**.

MARINAT, -Ă, *marinați*, -te, adj. (Despre pește, carne etc.) Pregătît sau conservat cu sos de bulion, untdelemn, lămâie sau oțet și diverse condimente. V. **marina**.

MARIONETĂ, *marionete*, s.f. Păpușă sau figurină acționată de o persoană (cu ajutorul unor sfori) spre a interpreta diferite roluri în teatrul de păpuși; fantoșă. ♦ Fig. Persoană care execută orbește ceea ce i se cere. ◇ (Adjectival) *Guvernul-marionetă*. Din fr. **marionette**.

MARIONETIST, -Ă, *marionetiști*, -ste, s.m. și f. (Rar) păpușar (2). Din fr. **marionettiste**.

MARITIM, -Ă, *maritimi*, -e, adj. 1. Care se află la țărmul sau în apropierea mării². 2. Care este în legătură cu navigația pe mare. ◇ *Putere maritimă* = stat care posedă o flotă puternică. Din fr. **maritime**.

MARJĂ, *marje*, s.f. (Livr.) Rezervă de care se poate dispune în anumite limite. Din fr. **marge**.

MARMATIT s.n. (Min.) Varietate de blendă feruginoasă. Din fr. **marmatite**.

MARMITĂ, *marmite*, s.f. 1. Vas mare (de metal) cu două toarte și cu capac, în care se transportă mâncarea caldă. 2. Scobitură formată prin eroziune în albia unui râu. Din fr. **marmite**.

MARMORA, *marmorez*, vb. I. Tranz. A da aspect de marmură hârtiei, lemnului etc. prin anumite procedee tehnice. Din **marmoră** (după fr. *marbre*).

MARO adj. invar. De culoarea castanei coapte; brun-roșcat, castaniu. ♦ (Substantivat, n.) Culoare brună-roșcată, castanie. Din fr. **marron**.

MARONIU, -IE, *maronii*, adj., s.n. 1. Adj. (Despre culori) Care bate în maro. 2. Culoare maronie. - **Maron** + suf. -iu.

MAROCAN, -Ă, *marocani*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Marocului sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Marocului sau marocanilor (1), care este originar din Maroc, privitor la Maroc sau la marocani. Din fr. **marocain**.

MAROCHINĂRIE, *marochinării*, s.f. 1. Meseria marochinierului. 2. Atelier sau magazin unde se lucrează sau se vând obiecte din marochin. 3. Obiecte făcute din marochin (sau, *p.gener.*, din orice fel de piele). [Var.: **marochinerie** s.f.] Din fr. **maroquinerie**.

MAROCHINIER, *marochinieri*, s.m. Lucrător specializat în confecționarea

obiectelor din marochin. [Var.: **marochiner** s.m.] Din fr. **maroquinier**.

MAROTĂ, *marote*, s.f. Preocupare excesivă (uneori obsedantă) pentru un anumit lucru, idee fixă; *p.ext.* obiect al unei astfel de preocupări. Din fr. **marotte**.

MARSUIN, *marsuini*, s.m., s.n. 1. S.m. Specie de mamifer cetaceu, asemănător cu delfinul, cu spatele negru, părțile laterale gri și abdomenul alb (*Phocaena phocaena*). 2. S.n. (Mar.) Împletură din parămă, fixată la prora și la pupa remorcherelor, folosită ca apărătoare. Din fr. **marsouin**.

MARSUPIAL, *marsupiale*, s.n. (La pl.) Ordin de mamifere inferioare, a căror femelă are o pungă abdominală în care își ține puii după naștere; (și la sg.) animal care face parte din acest ordin. Din fr. **marsupial**.

MARSUPIALIZARE, *marsupializări*, s.f. (Med.) Deschidere a unei colecții de puroi la nivelul pielii. - După fr. **marsupialisation**.

MARȘANDĂ, *marșande*, s.f. (Franțuzism inv.) Patroană a unui magazin de mode. Din fr. **marchande** [de modes].

MARȘARIER, *marșariere*, s.n. Mers înapoi al unui automobil; (concr.) dispozitiv al mecanismului de transmisie, care permite mersul înapoi al unui autovehicul. Din fr. **marche arrière**.

MARTENSITĂ s.f. Constituent structural din aliaj fier-carbon la oțelurile călite. Din fr. **martensite**.

MARTIN, *martini*, s.m. (Ornit.; de obicei urmat de determinări care indică specia) Nume dat mai multor specii de pescăruși și de pescari. Din fr. **martin**.

MARTINAȘ, *martinași*, s.m. Diminutiv al lui *martin*; pui de pescăruș. - **Martin** + suf. -aș.

MARTINGALĂ, *martingale*, s.f. I. 1. Curea de la ham în formă de furcă, ce nu permite calului să se ridice în două picioare. 2. Bară de metal în formă de sulită, care se fixează dedesubtul bompresului la navele cu pânze. II. Procedeu de a monta la jocurile de noroc, constând în dublarea mizei după o lovitură pierdută. Din fr. **martingale**.

MARTIR¹, *martire*, s.n. (Rar) Martiriu. Din fr. **martyr**.

MARTIR², -Ă, *martiri*, -e s.m., s.f. Persoană care a avut de îndurat suferințe, chinuri îngrozitoare sau moartea pentru ideile, convingerile sale. ♦ Spec. Mucenic (al bisericii). ♦ P. gener. Persoană care îndură persecuții, un tratament inuman, bătaie etc. Din fr. **martyr**.

MARTIRAJ, *martiraje*, s.n. Martiriu. - **Martir**² + suf. -aj.

MARTIRIZA, *martirizez*, vb. I. Tranz. A supune pe cineva la un martiriu; *p.gener.* a chinui, a maltrata, a tortura, a schingiui. Din fr. **martyriser**.

MARTIRIZARE, *martirizări*, s.f. Acțiunea de a *martiriza* și rezultatul ei. V. **martiriza**.

MARTIAN, -**Ă**, *marțieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Presupus locuitor al planetei Marte. 2. Adj. Din planeta Marte. Din fr. **martien**.

MARUFLA, *maruflez*, vb. I. Tranz. A lipi cu maruflu. Din fr. **maroufler**.

MARUFLARE, *maruflări*, s.f. Acțiunea de a *marufla*. V. **marufla**.

MARUFLAT, -**Ă**, *maruflați*, -te, adj. Care a fost lipit cu maruflu. V. **marufla**.

MARUFLAJ, *maruflaje*, s.n. Lipire cu maruflu a unei pânze pictate pe un suport; pânză pictată și lipită astfel. Din fr. **marouflage**.

MARUFLU s.n. Clei special pentru maruflaj. [Var.: **maruflă** s.f.] Din fr. **maroufle**.

MASA¹, *masez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) face masaj; a trage. Din fr. **masser**.

MASA², *masez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) aduna în număr mare, în grup compact; a (se) concentra, a (se) îngământă. Din fr. **masser**.

MASACRA, *masacrez*, vb. I. Tranz. A ucide cu sălbăticie și în masă oameni care nu se pot apăra; a măcelări, a extermina; *p.gener.* a ucide. ◇ Fig. A strica, a denatura, a descompleta o lucrare, un text etc. Din fr. **massacrer**.

MASACRAT, -**Ă**, *masacrați*, -te, adj. Măcelărit², exterminat; ucis. ◇ Fig. (Despre lucrări, texte) Stricat denaturat, deformat. V. **masacra**.

MASACRARE, *masacrări*, s.f. Acțiunea de a *masacra* și rezultatul ei. V. **masacra**.

MASACRU, *masacre*, s.n. Acțiune sângeroasă îndreptată de obicei asupra unei mulțimi fără apărare; omor (în masă), măcel, carnaj. Din fr. **massacre**.

MASAJ, *masaje*, s.n. Acțiunea de a (se) masa; procedeu medical de stimulare și de destindere a mușchilor, de activare a circulației sângelui etc., constând din fricțiuni sau lovituri ușoare, executate cu ajutorul mâinilor sau al unor aparate speciale. [Pl. și *masajuri*] Din fr. **massage**.

MASA, *mase*, s.f. 1. Mulțime compactă de oameni, considerată ca o unitate; grupare mare de oameni cu anumite caractere

comune; cercuri largi ale populației. ◇ Loc. adj. *De masă* = care cuprinde, care antrenează o (întreagă) colectivitate umană. ◇ *Cântec de masă* (sau *de mase*) = cântec cu conținut patriotic, având un caracter mobilizator. 2. Îngrământire de elemente (de aceeași natură ori diferite) care alcătuiesc împreună un singur corp; (totalitatea unui) corp format printr-o asemenea îngământire de elemente. ◇ *Masă verde* = nutreț pentru vite; furaj. *Mase plastice* = materiale plastice. *Masă de aer* = porțiune imensă, relativ omogenă, a troposferei, cu proprietăți distincte față de porțiunile înconjurătoare. ◇ Loc. adj. și adv. *În masă* = a) în cantitate mare; masiv. *Transporturi în masă*; b) cu toții; în număr mare. ♦ Cantitate mare din ceva (în raport cu restul ansamblului). ◇ *Masa vocabularului* = partea cea mai mare și mai mobilă a vocabularului. ♦ Corp solid, compact; bloc. 3. (Fiz.) Cantitatea de materie a unui corp considerată ca o mărime caracteristică (în raport cu volumul). ◇ *Masă atomică* = greutate atomică. *Masă moleculară* = greutate moleculară. *Masă specifică* = densitate. 4. (Jur.) Totalitate a creditelor sau datoritiilor unui falit; fond bănesc al unei succesiuni sau al unei întreprinderi lucrative. Din fr. **masse**.

MASCA, *maschez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A(-și) acoperi obrazul sau o parte a lui cu o mască (1); a (se) măscui. 2. Tranz. A sustrage vederii acoperind cu ceva, a împiedica să se vadă; a ascunde, a camufla. ◇ Fig. A ascunde ceva sub aparențe înșelătoare, cu intenția de a induce pe cineva în eroare; a disimula. Din fr. **masquer**.

MASCAT, -**Ă**, *mascați*, -te, adj. 1. Care poartă mască (1), acoperit cu mască; măscuit. ◇ *Bal mascat* = bal la care participanții sunt deghizați sau poartă mască (1). 2. Care nu se vede, fiind acoperit de un alt obiect, de un strat de material etc.; care este ascuns privirilor; camuflat. ♦ Fig. Care ascunde realitatea sub o aparență înșelătoare; disimulat. V. **masca**.

MASCARADA, *mascarade*, s.f. 1. Acțiune sau atitudine falsă, ipocrită; prefăcătorie, înșelătorie, farsă; înscenare. ◇ Expr. (Rar) *Om de mascaradă* = om de nimic; secătură. 2. (Înv.) Bal mascat; grup de oameni mascați. Din fr. **mascarade**.

MASCARON, *mascaroane*, s.n. Element decorativ folosit în arhitectură, la obiecte de mobilier etc., care reprezintă un cap

fantastic sau grotesc, lucrat de obicei în relief. Din fr. **mascaron**.

MASCOTA, *mascote*, s.f. 1. Ființă sau lucru considerate ca purtătoare de noroc; amuleta, talisman. 2. Numele unei prăjituri de ciocolată. Din fr. **mascotte**.

MASCULINITATE s.f. Ansamblu de trăsături care constituie specificul unui bărbat; *p.ext.* vigoare bărbătească, virilitate. Din fr. **masculinité**.

MASCULINIZA, *masculinizez*, vb. I. Tranz. fact. și refl. A face să capete sau a căpăta trăsături masculine (1), bărbățești. Din fr. **masculiniser**.

MASCULINIZARE, *masculinizări*, s.f. Faptul de a (se) masculiniza și rezultatul lui; *spec.* (Med.) apariție sau dezvoltare a caracterelor sexuale bărbățești la o persoană de sex feminin ca urmare a unor tulburări endocrine. - V. **masculiniza**.

MASCULINIZAT, -Ă, *masculinizați*, -te, adj. Cu calitate masculine, bărbățești. V. **masculiniza**.

MASELOTĂ, *maselote*, s.f. Surplus de metal lăsat la turnarea unei piese și care se îndalură după solidificarea piesei. Din fr. **masselotte**.

MASELOTIERĂ, *maselotiere*, s.f. Parte superioară a lingotierei în care se formează maselota. Din fr. **masselottière**.

MASETER, *maseteri*, adj. (În sintagma) *Mușchi maseter* (și substantivat, n.) = fiecare din cei doi mușchi fixați la un capăt pe maxilarul inferior și cu celălalt pe arcada zigomatică, cu rol important în masticatie. Din fr. **masséter**.

MASEZĂ, *maseze*, s.f. Femeie specializată în practicarea masajului. [Scriș și: (după fr.) *maseză*] Din fr. **masseuse**.

MASICOT s.n. Oxid de plumb galben, întrebuintat la obținerea unor smalturi în industria ceramică, chimică etc. Din fr. **massicot**.

MASIVITATE s.f. Însușirea de a fi masiv (1); starea a ceea ce este masiv. Din fr. **massivité**.

MASOCHISM s.n. Perversiune sexuală caracterizată prin apariția plăcerii sexuale numai în urma producerii unei dureri fizice. Din fr. **masochisme**.

MASOCHIST, -Ă, *masochiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Care aparține masochismului, privitor la masochism. 2. S.m. și f. Persoană care practică masochismul. Din fr. **masochiste**.

MASON, *masoni*, s.m. Francmason. Din fr. **maçon**.

MASONERIE s.f. Francmasonerie. Din fr. **maçonnerie**.

MASONIC, -Ă, *masonici*, -ce, adj. Francmasonic. Din fr. **maçonnique**.

MASOR, *masori*, s.m. Specialist în practicarea masajului. [Scriș și: (după fr.) *maseur*] Din fr. **masseur**.

MASTIC, *masticuri*, s.n. 1. Material fluid sau vâcos alcătuit dintr-un amestec de substanțe minerale sau vegetale, care are proprietatea de a se întări în contact cu aerul și care servește la lipit, chituit, nivelat etc. ♦ Preparat vâcos obținut pe bază de colofoniu și întrebuintat pentru acoperirea rănilor pomilor fructiferi. 2. Suc rășinos aromatic extras din trunchiul și din ramurile unui arbust asiatic (*Pistacia lentiscus*), care servește la fabricarea masticii, la prepararea unor lacuri, ca fixator pentru parfumuri etc. Din fr. **mastic**.

MASTICATOR, -OARE, *masticatori*, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care servește la masticatie, care se referă la masticatie. ♦ *Mușchi masticator* = fiecare dintre mușchii situați între cele două maxilare, care pun în mișcare falca inferioară. 2. S.n. Mașină cu ajutorul căreia se efectuează operația de amestecare și fărâmițare a cauciucului natural brut. Din fr. **masticateur**.

MASTICAȚIE, *masticații*, s.f. Mestecarea alimentelor în gură cu ajutorul limbii, al dinților și al mușchilor masticatori; masticare. Din fr. **mastication**.

MASTITA, *mastite*, s.f. Boală care constă în inflamarea glandelor mamare. Din fr. **mastite**.

MASTODONT, *mastodonti*, s.m. Mamifer pahiderm fosil uriaș, asemănător cu elefantul. Din fr. **mastodonte**.

MASTOGRAFIE, *mastografii*, s.f. (Rar) Mamografie. Din fr. **mastographie**.

MASTOIDĂ, *mastoide*, s.f., adj. 1. S.f. Fiecare dintre cele două proeminente ale osului temporal, situate dinapoia urechii. 2. Adj. (Rar) Care ține de mastoidă (1), care se referă la mastoidă. Din fr. **mastoïde**.

MASTOIDIAN, -Ă, *mastoidieni*, -e, adj. Care ține de mastoidă (1), care se referă la mastoidă, propriu mastoidei. *Mușchi mastoidian*. Din fr. **mastoïdien**.

MASTOIDITĂ, *mastoidite*, s.f. Boală care constă în inflamarea mastoidei (1). Din fr. **mastoïdite**.

MASTOPATIE, *mastopatii*, s.f. Denumire generică pentru afecțiunile mamare. Din fr. **mastopathie**.

MASTURBA, *masturbez*, vb. I. Refl. A practica onanismul. Din fr. **masturber**.

MASTURBARE, *masturbări*, s.f. Acțiunea de a se masturba și rezultatul ei; onanism, masturbatie. V. **masturba**.

MASTURBAȚIE, *masturbații*, s.f. Masturbare. Din fr. **masturbation**.

MAȘINAL, **-Ă**, *mașinali*, *-e*, adj. 1. (Adesea adverbial) Care acționează mecanic, automat, fără să gândească; inconștient. 2. (Rar) Care este caracteristic unei mașini (1), propriu mașinii, (ca) de mașină. Din fr. **machinal**.

MAȘINACEȘTE adv. În mod mașinal, ca o mașină; în mod automat, mecanic; inconștient; *p.ext.* fără interes, cu indiferență. **Mașinal** + suf. *-icește*.

MAȘINISM s.n. 1. Utilizare pe scară largă a mașinilor (1) în procesele de producție. 2. Denumire pentru cel de-al treilea stadiu istoric de dezvoltare a industriei capitaliste, caracterizat prin trecerea de la manufactură la marea industrie mașinistă, realizată prin revoluția industrială. Din fr. **machinisme**.

MATEMATICIAN, **-Ă**, *matematicieni*, *-e* s.m., s.f. Specialist în matematică. Din fr. **mathématicien**.

MATERIALIZA, *materializez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni material, a da sau a căpăta formă materială, a (se) transpune în viață; a (se) concretiza. Din fr. **matérialiser**.

MATERIALIZARE, *materializări* s.f. Acțiunea de a (se) materializa și rezultatul ei; concretizare. V. **materializa**.

MATERIALIZAT, **-Ă**, *materializați*, *-te*, adj. Care a căpătat formă materială; concretizat. V. **materializa**.

MATERNAL, **-Ă**, *maternali*, *-e*, adj. (Livr.) Matern. Din fr. **maternel**.

MATERNITATE, (2) *maternități*, s.f. 1. Stare, calitate de mamă; instinct matern. ♦ (Concr.) Sarcină (a mamei). 2. Spital care asigură asistența medicală a femeii gravide în perioada sarcinii, a nașterii și a lăuziei. Din fr. **maternité**.

MATINAL, **-Ă**, *matinali*, *-e*, adj. De dimineață, al dimineții, care se petrece dimineața. ♦ (Despre oameni) Care se scoală devreme. Din fr. **matinal**.

MATINEU, *matinee*, s.n. 1. Spectacol care are loc dimineața sau în primele ore ale după-amiezii. 2. (Înv.) Rochie de casă pe care o purtau femeile dimineața. Din fr. **matinée**.

MATISARE, *matisări*, s.f. Acțiunea de a *matisa* și rezultatul ei. - Cf. fr. *matissage*.

MATISA, *matisez*, vb. I. Tranz. A finisa o țesătură de mătase artificială pentru a-i micșora luciul. Din **matizare** (derivat regresiv).

MATISOR, **-OARE**, *matisori*, *-oare*, s.m. și f. Lucrător care face operația de matisare. - Cf. *matisa*.

MATISI, *matisesc*, vb. IV. Tranz. (Mar.) A îmbina capetele a două parame sau a două cabluri, prin împletirea șuvițelor din care sunt alcătuite. - Cf. fr. *matir*.

MATISEALA, *matiseli*, s.f. (Mar.) Matisare. - **Matisi** + suf. *-eală*.

MATISIT, **-Ă**, *matisiți*, *-te*, adj. (Despre capetele a două frânghii, a două cabluri) Îmbinat prin împletirea șuvițelor din care sunt făcute. V. **matisi**.

MATISIRE, *matisiri*, s.f. Împreunare a două capete de frânghie sau a două cabluri prin împletirea șuvițelor din care sunt alcătuite. - Cf. fr. *matir*.

MATITATE s.f. Aspect mat. Din fr. **matité**.

MATLASA vb. I. tr. A căptuși o stofă, o haină etc. cu lână sau cu vată, cosând astfel materialul încât să formeze figuri geometrice regulate în relief. Din fr. **matlasser**.

MATLASARE, *matlasări*, s.f. Acțiunea de a *matlasa* și rezultatul ei. V. **matlasa**.

MATLASAT, **-Ă**, *matlasați*, *-te*, adj. (Despre materiale textile) Căptușit cu un material mai gros, de care e fixat pe întreaga suprafață prin cusături care scot în relief un model. V. **matlasa**.

MATRIARHAL, **-Ă**, *matriarhali*, *-e*, adj. Privitor la matriarhat, care aparține matriarhatului. Din fr. **matriarcal**.

MATRICEAL, **-Ă**, *matriceali*, *-e*, adj. Care se referă la matrice, privitor la matrice. [Var.: **matricial**, **-ă** adj.] Din fr. **matriciel**.

MATRICID, **-Ă**, (1) *matricizi*, *-de*, (2) *matriciduri*, adj., subst. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană) care își ucide mama. 2. s.n. Crima celui care își ucide mama. Din fr. **matricide**.

MATRICULA, *matriculez*, vb. I. Tranz. (Rar) 1. A înmatricula. 2. A aplica un semn caracteristic pe ceva. Din fr. **matriculer**.

MATRICULAR, **-Ă**, *matriculări*, *-e*, adj. (Rar) Matricol (3). Din fr. **matriculaire**.

MATRIMONIAL, **-Ă**, *matrimoniali*, *-e*, adj. (Livr.) De căsătorie, privitor la căsătorie. Din fr. **matrimonial**.

MATURATIE, *maturatii*, s.f. 1. Totalitatea transformărilor pe care le suferă o celulă

sexuală, un fruct sau un organism până la dezvoltarea lor morfologică completă; proces de maturizare; maturare. **2.** Totalitatea transformărilor fizice sau chimice pe care le suferă unele substanțe sau sisteme coloide înainte de a ajunge la forma definitivă; maturizare. Din fr. **maturation**.

MAURESC, -Ă, *maurești*, adj. (Rare) Maur (2). Din fr. **mauresque**.

MAXI adj. invar., subst. **1.** Adj. invar. (Despre lungimea fustei) Care ajunge până aproape de gleznă. **2.** Subst. Fustă, palton etc. maxi (1). Din fr. **maxi**.

MAXIJUPA, *maxijupe*, s.f. Fustă lungă până aproape de gleznă. Din fr. **maxijupe**.

MAXIMAFIL, -Ă, *maximafil*, -e, adj. Referitor la maximafilie, de maximafilie. Din fr. **maximaphile**.

MAXIMAFILIE s.f. Colecționare de cărți poștale ilustrate pe care se găsesc aplicate mărci și ștampile în strânsă concordanță de subiect, loc și timp cu ilustrația. Din fr. **maximaphilie**.

MAXIMAFILIST, -Ă, *maximafilisti*, -ste, s.m. și f. Specialist în maximafilie. - **Maximafilie** + suf. -ist.

MAXIMAL, -Ă, *maximal*, -e, adj., s.n. **1.** Adj. Maxim² (1). ♦ *Preț maximal* = preț a cărui depășire este interzisă de lege. **2.** S.n. (Ieșit din uz) Tabel care conținea prețurile fixate de stat pentru mărfurile micilor producători. Din fr. **maximal**.

MAXIMIZA, *maximizez*, vb. I. Tranz. (Rare) A da valoare maximă². Din fr. **maximiser**.

MAXIMIZARE, *maximizări*, s.f. Acțiunea de a maximiza și rezultatul ei. V. **maximiza**.

MAXIMIZAT, -Ă, *maximizați*, -te, adj. Care este la valoarea maximă. V. **maximiza**.

MAZAGRAN, *mazagranuri*, s.n. Băutură răcoritoare preparată din cafea neagră foarte concentrată, în care se introduc bucățele de gheață. [Pl. și: *mazagrane*] Din fr. **mazagran**.

MAZDEISM s.n. Religie a vechilor persani întemeiată pe principiul dualist al binelui și răului. Din fr. **mazdéisme**.

MAZETĂ, *mazete*, s.f. (Fam.) Jucător prost, neîndemânatic (la unele jocuri de noroc, la biliard etc.) Din fr. **mazette**.

MEANDRU, *meandre*, s.n. **1.** Buclă accentuată a unei ape curgătoare, mai ales în regiunile de șes. ♦ P. anal. Sinuozitate, cotitură (a unui drum). **2.** Motiv ornamental (sculptat sau pictat) format din linii frânte

sau curbe, sugerând stilizarea unor valuri de apă. Din fr. **méandre**.

MEANDRIC, -Ă, *meandrici*, -ce, adj. (Despre cursul unei ape) Care are sau formează meandre. - **Meandru** + suf. -ic. Cf. fr. *méandrique*.

MECANIZA, *mecanizez*, vb. I. Tranz. A introduce în procesele de producție mașini, mecanisme, aparate etc. pentru executarea unor operații, activități, cu scopul de a înlocui sau a face mai eficientă munca fizică ori intelectuală a omului. Din fr. **mécanner**.

MECANIZARE, *mecanizări*, s.f. Acțiunea de a mecaniza și rezultatul ei. V. **mecaniza**.

MECANIZAT, -Ă, *mecanizați*, -te, adj. Care se face prin intermediul unor mecanisme, dispozitive sau mașini, omul având un rol de conducere și de întreținere. ♦ Care este înzestrat cu mașini, cu mecanisme. V. **mecaniza**.

HIDROMEKANIZARE, *hidromecanizări*, s.f. Ansamblul procedeele de mecanizare, cu ajutorul curenților de apă, a lucrărilor de excavare, transportare și depunere a materialelor rezultate, aplicat în exploatarea din cariere, în mine, la construcția de terasamente, diguri, canale etc. - **Hidro-** + **mecanizare**. Cf. fr. *hydromécanisation*.

MOTOMEKANIZARE, *motomecanizări*, s.f. Mecanizare făcută cu ajutorul motoarelor. - **Moto-** + **mecanizare**. Cf. fr. *motomécanner*.

SILVOMEKANIZARE s.f. Tehnică a exploatarea pădurilor cu mijloace mecanice. - **Silvo-** + **mecanizare**.

MECANO- Element de compunere însemnând "mecanic", care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **mécano-**.

MECANOTERAPIE s.f. Denumire generală pentru terapia prin masaj, prin gimnastică medicală, prin aparate mecanice, aplicată mai ales în boli articulare sau neuromusculare. Din fr. **mécanothérapie**.

MECENA s.m. invar. (Livr.) Protector al literaturii, al artelor, al științelor; mecenat. Din fr. **mécène**.

MECONINĂ, *meconine*, s.f. Alcaloid obținut prin hidroliza narcotinei, care produce convulsii. Din fr. **méconine**.

MED, *mezi*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană care făcea parte din populația de bază a Mediei sau care era originară de acolo. **2.** Adj. Care

apartine Mediei sau mezilor (1), privitor la Media sau la mezi. Din fr. **mède**.

MEDALIAT, -Ă, *medaliați, -te*, adj. Care a fost distins cu o medalie; decorat. - **Medalie** + suf. -at (după fr. *médaille*).

MEDALIA, *medaliez*, vb. I. Tranz. A distinge cu o medalie; a decora. Din **medaliat** (derivat regresiv).

MEDALION, *medalionane*, s.n. 1. Bijuterie de formă rotundă sau ovală, care încadrează sau închide între două capace o fotografie, o pictură, o suviță de păr etc. și care se poartă de obicei la gât. ♦ Ramă ovală sau rotundă în care este fixată o fotografie sau un tablou; *p. ext.* fotografie sau tablou fixat într-o astfel de ramă. 2. Element decorativ de formă circulară sau ovală, folosit în arhitectură, mobilier etc. și cuprinzând un basorelieu, o inscripție, un portret etc. 3. Scriere literară în proză de mici dimensiuni, pe o anumită temă, în care sunt schițate trăsăturile fundamentale ale vieții și operei unei personalități, adesea urmată de exemplificări din opera acesteia. - Din fr. **médallion** (după *medalie*). Cf. it. *medaglione*.

MEDIANTĂ, *mediante*, s.f. (Muz.) Treapta a treia sau a șasea a modurilor major și minor; acordul minor al acestei trepte. Din fr. **médiate**.

MEDIASTIN, *mediastine*, s.n. Cavitate anatomică cuprinsă între cei doi plămâni și care conține inima, timusul, esofagul, aorta și canalul toracic. Din fr. **médiastin**.

MEDIASTINAL, -Ă, *mediastinali, -e*, adj. (Anat.) Referitor la mediastin, de mediastin. Din fr. **médiastinal**.

MEDIASTINOSCOPI, *mediastinoscoape*, s.n. (Med.) Aparat care servește examinării vizuale a mediastinului. Din fr. **médiastinoscope**.

MEDIASTINOSCOPIE, *mediastinoscopii*, s.f. (Med.) Metodă chirurgicală pentru explorarea în scop diagnostic a mediastinului. Din fr. **médiastinoscopie**.

MEDIAT, -Ă, *mediați, -te*, adj. (Și adv.) Care are legătură indirectă cu ceva; indirect. Din fr. **médiat**.

MEDIATECĂ, *mediateci*, s.f. Încăpere dintr-o bibliotecă în care sunt păstrate mijloacele audiovizuale folosite mai ales la învățarea limbilor străine. Din fr. **médiathèque**.

MEDIAȚIE, *mediații*, s.f. Acțiunea de a media; mediere, mijlocire; intervenție a unui stat, a unei organizații internaționale ori a unei persoane oficiale pentru rezolvarea pașnică a conflictelor dintre

state, luând parte la tratative și uneori formulând propuneri. Din fr. **médiation**.

MEDICAL, -Ă, *medicali, -e*, adj. Care aparține medicului sau medicinei, privitor la medic¹ sau la medicină; de medic¹, de medicină. ♦ *Concediu medical* = concediu care se obține în caz de boală. *Gimnastică medicală* = sistem de exerciții de gimnastică menite să corecteze diferite defecte sau să reactiveze unele funcții fiziologice. Din fr. **médical**.

MEDICAMENTA, *medicamentez*, vb. I. Tranz. (Rar) A trata cu medicamente, a administra medicamente. Din fr. **médicamenter**.

MEDICAȚIE, *medicații*, s.f. Totalitatea medicamentelor sau a mijloacelor curative în tratarea unui bolnav; tratament medical (cu medicamente). Din fr. **médication**.

MEDICO- Element de compunere care înseamnă "(cu caracter) medical" și care servește la formarea unor adjective. Din fr. **médico-**.

MEDICO-VETERINAR, -Ă, *medico-veterinari, -e*, adj. Care aparține medicinei veterinare, privitor la medicina veterinară. Din fr. **médico-vétérinaire**.

MEDIEVAL, -Ă, *medievali, -e*, adj., s.f. pl. 1. Adj. Care aparține evului mediu, privitor la evul mediu, al evului mediu. ♦ (Substantivat) Om din evul mediu. 2. S.f. pl. (Tipogr.) Litere care imită scrierea din evul mediu. Din fr. **médiéval**.

MEDIEVALISM s.n. (Rar) Medievalistică. - **Medieval** + suf. -ism.

MEDIEVISM s.n. (Rar) 1. Medievalistică. 2. Interes, înclinare pentru evul mediu. Din fr. **médiévisme**.

MEDIEVIST, *medieviști*, s.m. Istoric care se ocupă cu studiul evului mediu. Din fr. **médiéviste**.

MEDIEVISTICĂ s.f. Ramură a istoriei care se ocupă cu studiul evului mediu. - **Medievist** + suf. -ică.

MEDIOCRU, -Ă, *mediocri, -e*, adj. 1. Care se află între două limite extreme, mijlociu, potrivit; care nu iese din comun, nu se evidențiază prin nimic, modest, banal. 2. Lipsit de inteligență, de capacitate ori cultură, de spirit; fără valoare. Din fr. **médiocre**.

MEDIOCRIZA, *mediocrizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A face sau a deveni mediocru. - **Mediocru** + suf. -iza.

MEDIOCRIZARE, *mediocrizări*, s.f. Faptul de a mediocriza. V. **mediocriza**.

MEDITA, *meditez*, vb. I. 1. Intranz. A cugeta adânc asupra unui lucru. 2. Tranz. (Înv.) A examina ceva din toate punctele de

vedere, a studia. **3.** Tranz. (Înv.) A pune ceva la cale; a plănuî, a urzi. **4.** Tranz. A ajuta un elev, un student etc. să-și pregătească (în afara orelor de curs) lecțiile, examenele; a da lecții particulare. Din fr. **méditer**.

MEDITARE, *meditări*, s.f. Faptul de a *medita*; meditație. V. **medita**.

MEDITAT, -**Ă**, *meditați*, -*te*, adj. (Despre elevi) Care a primit lecții (particulare) în afara orelor de curs; preparat. V. **medita**.

MEDITATOR, -**OARE**, *meditatori*, -*oare*, s.m. și f. Persoană care meditează (**4**) un elev; preparator (**4**). - **Medita** + suf. -*tor*.

MEDITATIV, -**Ă**, *meditativi*, -*e*, adj. Înclinat spre meditație¹, căruia îi place să mediteze; gânditor. Din fr. **méditatif**.

MEDITERANEAN, -**Ă**, *mediteraneeni*, -*e*, adj. Care aparține Mării Mediterane sau regiunilor situate în vecinătatea ei, privitor la Marea Mediterană sau la regiunile din jurul ei. ♦ *Climă mediteraneană* = climă temperată, cu ierni calde, caracteristică pentru regiunile din jurul Mării Mediterane. Din fr. **méditerranéen**.

MEDULAR, -**Ă**, *medulari*, -*e*, adj. Care aparține măduvei spinării sau măduvei osoase, care se referă la măduva spinării sau la măduva osoasă ori are caracterele ei; care alcătuiesc măduva. ♦ *Canal medular* = canal în interiorul coloanei vertebrale, în care se află măduva spinării; canal rahidian. Din fr. **médullaire**.

MEDULITĂ, *medulite*, s.f. (Med.) Inflație a măduvei osoase. Din fr. **médullite**.

MEDULOSUPRARENALĂ, *medulosuprarenale*, adj. (În sintagma) *Glandă medulosuprarenală* (și substantivat, f.) = glandă endocrină care formează porțiunea centrală a suprarenalelor. Din fr. **médullo-surrénale** (după *suprarenală*).

MEDULOTRANSFUZIE, *medulotransfuzii*, s.f. Transfuzie cu măduvă osoasă, efectuată pentru regenerarea acesteia la bolnavii cu boală de iradiere, anemie gravă etc. Din fr. **médullo-transfusion**.

MEDUZĂ, *meduze*, s.f. Nume dat mai multor (specii de) animale marine din încrângătura celenteratelor, cu corpul gelatinos, transparent, în formă de ciupercă. Din fr. **méduse**.

MEFIENT, -**Ă**, *mefienți*, -*te*, adj. (Livr.) Neîncrângător; bănuitor. Din fr. **méfiant**.

MEFIENȚĂ, *mefiențe*, s.f. **1.** (Livr.) Neîncrângătoare; bănuială. **2.** (Psih.) Suspiciune

patologică; așteptare anxioasă a răului. Din fr. **méfiance**.

MEFISTOFELIC, - **Ă**, *mefistofelici*, -*ce*, adj. (Livr.; adesea adverbial) Diabolic, drăcesc; răutăcios, perfid. Din fr. **méphistophélique**.

MEFITISM s.n. (Livr.) Poluare a aerului cu mirosuri mefitice sau toxice. Din fr. **méphitisme**.

MEGACALORIE, *megacalorii*, s.f. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru căldură, egală cu un milion de calorii; termie. [Abr.: *Mcal*] Din fr. **mégacalorie**.

MEGACOLON s.n. Dilatare pronunțată a intestinului gros, dobândită sau congenitală. Din fr. **mégacôlon**.

MEGADINĂ, *megadine*, s.f. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru forță, egală cu un milion de dine. [Abr.: *Mdyn*] Din fr. **mégadyne**.

MEGAERG, *megaergi*, s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru energie, egală cu un milion de ergi. [Abr.: *Merg*] Din fr. **mégaerg**.

MEGAFON, *megafoane*, s.n. **1.** Difuzor de mare putere, folosit pentru transmiterea programelor sonore în piețe, pe stadioane etc. **2.** (Nav.) Ansamblu format dintr-un amplificator și un difuzor, de forma unei pâlnii, folosit pentru transmiterea la distanță a comenzilor; portavoce. **3.** Instrument de forma unei pâlnii, folosit pentru comunicări verbale la distanță. Din fr. **mégaphone**.

MEGAGRAF, *megagrafe*, s.n. Planșetă mare de desen, montată articular pe un suport special, pentru a i se putea da orice înclinație. Din fr. **mégagraphe**.

MEGALITIC, -**Ă**, *megalitici*, -*ce*, adj. Care aparține megalitilor sau epocii lor, privitor la megaliti sau la epoca lor. Din fr. **mégalithique**.

MEGALOCEFAL, -**Ă**, *megalocefali*, -*e*, adj. (Adesea substantivat) Care prezintă fenomenul de megalocefalie. Din fr. **mégalocephale**.

MEGALOCEFALIE, *megalocefalii*, s.f. Anomalie care constă în dezvoltarea excesivă a capului. Din fr. **mégalocephalie**.

MEGALOCIT, *megalocite*, s.n. (Biol.) Celulă roșie, mare, care apare în sânge în cursul anemiei pernicioase. Din fr. **mégaloocyte**.

MEGALOCITOZĂ, *megalocitoze*, s.f. (Med.) Anemie pernicioasă provocată de megalocite. Din fr. **mégaloctose**.

MEGALOMAN, -**Ă**, *megalomani*, -*e*, adj., s.m. și f. **1.** (Persoană) care are o părere exagerat de bună despre calitățile sale;

grandoman. **2.** (Persoană) care suferă de megalomanie (**2**). Din fr. **mégalomane**.

MEGALOMANIE, *megalomanii*, s.f. **1.** Faptul de a fi megaloman (**1**). **2.** Stare psihică patologică întâlnită în unele boli mintale și manifestată prin delir de grandoare, asociat cu delir de persecuție. Din fr. **mégalomanie**.

MEGALOPSIE, *megalopsii*, s.f. (Med.) Tulburare de vedere costând în impresia că obiectele sunt mai mari decât în realitate; macropsie. Din fr. **mégalopsie**.

MEGARIC, -**Ă**, *megarici*, -*ce*, adj., s.m. **1.** Adj. (În sintagma) *Școala megarică* = școală filozofică din Grecia antică întemeiată de Euclid din Megara. **2.** S.m. Adept al acestei școli. Din fr. **mégarique**.

MEGASPOR, *megaspori*, s.m. (Bot.) Macrospor. Din fr. **mégaspor**.

MEGAWATT, *megawați*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru putere, egală cu un milion de wați. Din fr. **mégawatt**.

MEGERĂ, *megere*, s.f. (Franțuzism) Femeie rea și arțăgoasă. Din fr. **mégère**.

MEGOHM, *megohmi*, s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură a rezistenței electrice, egală cu un milion de ohmi. [Abr.: MΩ] Din fr. **mégohm**.

MEGOHMETRU, *megohmetre*, s.n. (Fiz.) Aparat pentru măsurarea rezistențelor electrice de valoare mare. Din fr. **mégohmètre**.

MÊIOZA, *meioze*, s.f. (Biol.) Diviziune a celulei prin separarea de perechi de cromozomi din nucleu și formarea de gameți. Din fr. **méiose**.

MELAFIR, *melafire*, s.n. Rocă magmatică vulcanică de tipul bazaltului. Din fr. **mélaphyre**.

MELAMINĂ, *melamine*, s.f. Substanță chimică organică, întrebuințată la fabricarea unor materiale plastice rezistente. Din fr. **mélatamine**.

MELAMINAT, -**Ă**, *melaminați*, -*te*, adj. (Despre materiale plastice) Fabricat din melamină. - De la **melamină**.

MELANCOLIC, -**Ă**, *melancolici*, -*ce*, adj. **1.** (Adesea adverbial) Stăpânit de melancolie (**1**); înclinat spre melancolie. ♦ Care exprimă melancolie; care rezultă dintr-o stare de melancolie. ♦ (Despre lucruri, peisaje etc.; adesea adverbial) Care inspiră melancolie, care predisune la melancolie; trist, posomorât. **2.** Care este bolnav de melancolie (**2**). Din fr. **mélancolique**.

MELANCOLIZA, pers. **3** *melancolizează*, vb. I. Refl. (Rar) A deveni melancolic. Din fr. **mélancoliser**.

MELANEZIAN, -**Ă**, *melanezieni*, -*e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația negroidă din Melanezia. **2.** Adj. Care aparține Melaneziei sau melanezienilor (**1**), privitor la Melanezia sau la melanezieni. Din fr. **mélanésien**.

MELANIC, -**Ă**, *melanici*, -*ce*, adj. Care conține melanină. Din fr. **mélanique**.

MELANINA, *melanine*, s.f. Pigment organic de culoare neagră, care conține fier și sulf și care se găsește în coroidă, în păr ori în piele. Din fr. **mélanine**.

MELANJ, *melanjuri*, s.n. **1.** (Franțuzism) Amestec. **2.** Fir textil obținut prin amestecul unor fibre de lână de sorturi și culori diferite sau prin amestecul fibrelor de lână cu cele sintetice; *p. ext.* țesătură obținută din astfel de fire. Din fr. **mélange**.

MELANJOR, *melanjoare*, s.n. (Tehn.) Amestecător. Din fr. **mélangeur**.

MELANODERMIE, *melanodermii*, s.f. Pigmentare patologică, brună sau neagră, localizată sau generalizată, care apare în unele boli cronice ca malarie, tuberculoza sau în intoxicațiile cu săruri de aur, argint etc. Din fr. **mélanodermie**.

MELANOM, *melanoame*, s.n. Tumoare malignă a pielii, de origine pigmentară. Din fr. **mélanome**.

MELANOSARCOM, *melanosarcomuri*, s.n. Tumoare malignă constituită din celule care conțin melanină, localizată în piele, coroidă sau rețină. Din fr. **mélanosarcome**.

MELANOZA, *melanoze*, s.f. **1.** (Med.) Denumire generică pentru pigmentația în exces a pielii și mucoaselor datorită acumulării difuze de melanină. **2.** (Bot.) Boală a viței de vie cauzată de ciuperci. Din fr. **mélanose**.

MELANTERIT s.n. Sulfat natural de fier, hidratat, cristalizat, de culoare verde, folosit mai ales în industria coloranților. Din fr. **mélanterite**.

MELENĂ, *melene*, s.f. Eliminare a unui scaun negru, conținând sânge provenit din părțile superioare ale tubului digestiv. Din fr. **melaena**.

MELEU, *meleuri*, s.n. (Sport) Luptă corp la corp. ♦ (Spec.) Grămadă la rugbi. Din fr. **mêlée**.

MELIFER, -**Ă**, *meliferi*, -*e*, adj., s.f., pl. **I.** Adj. (Despre plante) Care are flori cu mult nectar și polen, din care albinele produc mierea. **II.** S.f. pl. Grup de insecte himenoptere (cuprinzând albinele și viespile) care culeg nectarul și polenul din flori, producând apoi mierea sau ceara. Din fr. **mellifère**.

MELIFIC, -Ă, *melifici*, -ce, adj. (Rar) Melifer (I). Din fr. **mellifique**.

MELIORATIV, -Ă, *meliorativi*, -e, adj. (Lingv.; despre cuvinte, expresii etc.) Cu sens laudativ, favorabil. Din fr. **mélioratif**.

MELIORISM s.n. Concepție potrivit căreia lumea nu este nici cea mai rea cu putință, nici iremediabil rea, ci poate fi ameliorată sau este în curs de ameliorare. Din fr. **méliorisme**.

MELIORIST, -Ă, *melioristi*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al meliorismului. Din fr. **mélioriste**.

MELODIC, -Ă, *melodici*, -ce, adj., s.f. I. Adj. 1. Care ține de melodie, referitor la melodie. 2. Melodios, armonios. II. S.f. Ramură a muzicologiei care se ocupă cu studiul melodiei. ♦ Felul în care este compusă o melodie. Din fr. **mélodique**.

MELODICITATE, *melodicități*, s.f. Calitatea de a fi melodic; (rar) melodism. - **Melodic** + suf. -itate.

MELODIMETRU, *melodimetre*, s.n. (Fon.) Aparat electronic folosit pentru cercetări asupra intonației. Din fr. **mélodimètre**.

MELODIOS, -OASĂ, *melodioși*, -oase, adj. Plin de sunete armonioase; plăcut auzului, armonios; care emite astfel de sunete. Din fr. **mélodieux**.

MELODIST, -Ă, *melodiști*, -ste, s.m. și f. Compozitor de melodii; muzician care concepe melodia ca element esențial în muzică; compozitor la care predomină elementul melodic. Din fr. **mélodiste**.

MELODRAMATIZA vb. tr. 1. a face să devină melodramatic. 2. a da un caracter melodramatic. Din fr. **mélodramatiser**.

MELODRAMATIZAT, -Ă, *melodramatizați*, -te, adj. Care a devenit melodramatic (2). ♦ Care are un caracter melodramatic (2) exagerat. V. **melodramatiza**.

MELODRAMĂ, *melodrame*, s.f. 1. Dialog cântat în tragedia antică greacă, între un corifeu și un personaj. 2. Dramă care utiliza acompaniamentul muzical pentru a marca intrarea sau ieșirea personajelor din scenă. 3. Operă dramatică în care acțiunea complicată, neverosimilă, cu scene pline de groază, alternează cu scene comice, convenționale, de un patetism violent, rezervându-se un loc însemnat neprevăzutului. Din fr. **mélodrame**.

MELOFOB, -Ă, *melofobi*, -e, adj., s.m. și f. (Livr.) (Persoană) care urăște muzica. Din fr. **mélrophobe**.

MELOFOBIE s.f. (Livr.) Aversiune față de muzică. Din fr. **mélrophobie**.

MELOMAN, -Ă, *melomani*, -e, s.m. și f. Persoană căreia îi place mult muzica (în special cea clasică) și o înțelege. Din fr. **mélomane**.

MELOMANIE s.f. Pasiune, preferință deosebită pentru muzică. Din fr. **mélomanie**.

MELON, *meloane*, s.n. Gambetă. Din fr. **melon**.

MELONIDĂ, *melonide*, s.f. Fruct asemănător cu baca, cu epicarpul tare la maturitate și mezocarpul cărnos și suculent. Din fr. **mélonide**.

MELOPEE, *melopei*, s.f. Melodie lentă, ritmică și monotonă, care acompania în trecut o declamație; p. ext. compoziție muzicală, melodie. Din fr. **mélopée**.

MELOPEIC, -Ă, *melopeici*, -e, adj. (Rar) Ca o melopee; melodios, armonios. - **Melopee** + suf. -ic.

MELOTERAPIC, -Ă, *meloterapici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la meloterapie, de meloterapie. Din fr. **mélothérapie**.

MELOTERAPIE, *meloterapii*, s.f. (Med.) Muzicoterapie. Din fr. **mélothérapie**.

MEMBRANOS, -OASĂ, *membranoși*, -oase, adj. Care are structură asemănătoare cu cea a membranei; format din una sau din mai multe membrane. Din fr. **membraneux**.

MEMENTO s.n. 1. Semn distinctiv, însemnare, notă care reamintește ceva; p. ext. aducere-aminte. 2. Mic carnet de buzunar în care se fac însemnări pentru a reaminti o dată, un nume, o problemă etc. 3. Carte, de obicei de format mic, care rezumă esențialul, prin tabele, formule etc., dintr-una sau din mai multe discipline, științe; memorator. ♦ Listă a spectacolelor și conferințelor, publicată în presa cotidiană. Din fr. **mémento**.

MEMORATIV, -Ă, *memorativi*, -e, adj. (Rar) Comemorativ. Din fr. **mémoratif**.

MEMORATOR, *memoratori*, s.n. 1. Memento. 2. (Tehn.) Memorie (3). Din fr. **mémorateur**.

MEMORIALIST, -Ă, *memorialiști*, -ste, s.m. și f. Scriitor care compune memoriale sau memorii. Din fr. **mémorialiste**.

MEMORIZA, *memorizez*, vb. I. Tranz. A învăța (un text) pe de rost; a memora. Din fr. **mémoriser**.

MEMORIZARE, *memorizări*, s.f. Acțiunea de a memora și rezultatul ei; memorizat. V. **memoriza**.

MEMORIZAT s.n. (Rar) Memorizare. V. **memoriza**.

MENADĂ, *menade*, s.f. (Mitol.) Bacantă; *fig.* femeie exaltată, nestăpânită. Din fr. **ménade**.

MENAJ, *menajuri*, s.n. 1. Conducere a treburilor casnice; activitatea gospodinei; gospodărie. ♦ *Școală de menaj* = școală specială pentru fete, în care se predau noțiuni de gospodărie. *Obiect de menaj* = obiect de uz casnic. 2. Căsnicie. ♦ Familie. [Pl. și: *menaje*] Din fr. **menage**.

MENAJA, *menajez*, vb. I. Tranz. 1. A trata pe cineva sau ceva cu înțelegere; grijă și îngăduință, a se purta bine cu cineva; a cruța. ♦ Refl. A-și cruța sănătatea, forțele; a se îngriji, a se feri. 2. (Rare) A nu irosi în zadar, a economisi. 3. (Frantuzism), A pregăti ceva cu dibăcie, a procura; a înlesni. Din fr. **ménager**.

MENAJARE, *menajări*, s.f. Faptul de a (se) *menaja*; menajament. V. **menaja**.

MENAJAMENT, *menajamente*, s.n. (Adesea la pl.) Tact, grijă față de sensibilitatea și susceptibilitatea unei persoane (pentru a o cruța de neplăceri, de suferință etc.); menajare. Din fr. **ménagement**.

MENAJER, -Ă, *menajeri*, -e s.f., adj. 1. S.f. Femeie angajată să îngrijească de gospodăria cuiva. ♦ (Rare) Gospodină. 2. Adj. De menaj, privitor la menaj, de uz casnic. Din fr. **ménagère**.

MENDELEEVIU s.n. Element chimic transurancic, obținut pe cale artificială. Din fr. **mendélévium**.

MENDELISM s.n. Concepție care susține că transmiterea caracterelor ereditare se face potrivit legilor dominației, segregării și combinării independente a caracterelor. Din fr. **mendélisme**.

MENDELIST, -Ă, *mendeliști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al mendelismului. Din fr. **mendéliste**.

MENESTREL, *menestrel*, s.m. Poet și muzicant din Franța evului mediu, adesea ambulant, care cânta și recita versuri acompaniindu-se cu un instrument; *p. gener.* cântăreț popular. Din fr. **ménestrel**.

MENHIR, *menhire*, s.n. Monument megalitic (funerar sau de cult, întâlnit mai ales în provincia Bretagne și în sudul Angliei) de la sfârșitul epocii neolitice, construit dintr-un bloc înalt de piatră necioplită, așezat vertical, izolat sau în grup. Din fr. **menhir**.

MENILIT s.n. Rocă sedimentară silicioasă, alcătuită în cea mai mare parte din opal, argilă și hidroxizi de fier, de culoare neagră sau brună, cu aspect vărgat. Din fr. **ménilite**.

MENINGE, *meninge*, s.n. Fiecare dintre cele trei membrane care învelesc creierul și măduva spinării. Din fr. **méninge**.

MENINGIAN, -Ă, *meningieni*, -e, adj. (Anat.) De meninge; (rare) meningeal. Din fr. **méningien**.

MENINGITA, *meningite*, s.f. Boală (infecțioasă) care constă în inflamarea meningelor și care se manifestă prin dureri de cap, vărsături, înțepenirea cefei, febră. Din fr. **méningite**.

MENINGOCEL, *meningocole*, s.n. (Med.) Hernie a meningelor datorită unui defect al craniului sau al coloanei vertebrale. Din fr. **méningocèle**.

MENINGOCOC, *meningococi*, s.m. Agent patogen care provoacă meningita cerebrospinală, epidemică, prezent în lichidul cefalorahidian al bolnavilor. Din fr. **méningococque**.

MENINGOENCEFALITĂ, *meningoencefalite*, s.f. Inflamație a meningelui și a creierului, datorită unui agent infecțios (microbian sau virotic), toxic sau alergic. Din fr. **méningo-encéphalite**.

MENINGOPATIE, *meningopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile meningelor. Din fr. **méningsopathie**.

MENISC, *meniscuri*, s.n. 1. Lentilă subțire convexă pe o parte și concavă pe partea opusă. 2. Curbură a suprafeței unui lichid, care apare din cauza aderenței sau a lipsei de aderență în punctele de contact cu un corp solid. 3. Cartilaj în formă de disc, existent între unele articulații ale corpului. Din fr. **ménisque**.

MENIU, *meniuri*, s.n. Totalitatea felurilor de mâncare servite la o masă. ♦ Listă pe care sunt scrise felurile de mâncare și băuturile servite într-un restaurant, împreună cu prețurile respective; listă de bucate. ♦ *Meniu fix* = masă servită (la prânz) într-un restaurant, la care numărul și ordinea felurilor de mâncare sunt stabilite zilnic de restaurantul respectiv (și al cărei preț este redus). Din fr. **menu**.

MENOPAUZA s.f. Fenomen fiziologic complex, care constă în încetarea definitivă a menstruației la femei, ca urmare a încetării funcției ovariene. Din fr. **ménopause**.

MENORAGIC, -Ă, *menoragici*, -ce, adj. (Med.) Cu caracter de menoragie. Din fr. **ménorragique**.

MENORAGIE, *menoragii*, s.f. Afecțiune a uterului, manifestată prin pierderea unei

cantități excesive de sânge în timpul menstruației. Din fr. **ménorrhagie**.

MENOREE, *menoree*, s.f. (Med.)

Menstruație. Din fr. **menorrhée**.

MENOU, *menouri*, s.n. Element de construcție din piatră, din lemn sau din metal, folosit în trecut mai ales în arhitectura gotică, care servește la împărțirea unei uși sau a unei ferestre în mai multe părți. Din fr. **meneau**.

MENSTRUATIE, *menstruații*, s.f. Hemoragie fiziologică din mucoasa uterină, care apare la femeia adultă în mod regulat și periodic, începând din epocă pubertății, cu întreruperi temporare în perioadele de sarcină și de alăptare, și până la menopauză, când dispare definitiv; soroc, regulă, period. Din fr. **menstruation**.

MENTALITATE, *mentalități*, s.f. Fel particular de a gândi al unui individ sau al unei colectivități. Din fr. **mentalité**.

MENTOL s.n. Substanță volatilă cu miros aromatic, în formă de cristale, obținută din ulei de mentă sau pe cale artificială, întrebuințată în farmacie și în cosmetică. Din fr. **menthol**.

MENTOLAT, -Ă, *mentolați, -te*, adj. Care conține mentă, cu mentol. Din fr. **mentholé**.

MENTINE, *mențin*, vb. III. Tranz. **1.** A păstra ceva (în aceeași stare sau formă în care se afla la un moment dat), a lăsa neschimbat; *p. ext.* a face să dureze. ♦ Refl. A continua să existe sub același aspect, a rămâne neschimbat; a dura, a dăinui. **2.** (Rar) A întreține o familie, o persoană etc. **3.** (Franțuzism, rar) A afirma, a susține ceva cu tărie. Din fr. **maintenir** (după **ține**).

MENTINERE s.f. Acțiunea de a (*se*) *menține* și rezultatul ei. V. **menține**.

MENTIONA, *menționez*, vb. I. Tranz. A semnală ceva (verbal sau în scris), a aminti (în treacăt); a pomeni. ♦ A specifica, a consemna. Din fr. **mentionner**.

MENTIONABIL, -Ă, *menționabili, -e*, adj. Care poate fi menționat; citabil. - **Menționa** + suf. *-bil*.

MENTIONARE, *menționări*, s.f. Faptul de a *menționa*; mențiune. V. **menționa**.

MENTIONAT, -Ă, *menționați, -te*, adj. Care a fost pomenit, citat. V. **menționa**.

MENUET, *menuete*, s.n. Numele unui dans de origine franceză, cu caracter ceremonios și mișcare moderată, devenit cu timpul dans de curte și apoi de salon; melodie după care se execută acest dans. ♦ A treia parte a simfoniei clasice. [Pl. și: *menueturi*] Din fr. **menuet**.

MEOTIAN, -Ă, *meoțieni, -e*, subst., adj. **1.** Subst. Primul etaj al pliocenului din România, reprezentat prin faună de lamelibranchiate, gasteropode, mamifere etc. **2.** Adj. Care se referă la formațiile sau la vârsta meotianului (**1**). Din fr. **méotien**.

MEPLAT *meplaturi*, s.n. Plan intermediar care asigură, în sculptură, tranziția între două suprafețe plate. Din fr. **méplat**.

MEPRIZA, *mepriz*, vb. I. Tranz. (Franțuzism; inv.) A disprețui. Din fr. **mépriser**.

MER, *meri*, s.m. (Chim.) Unitate elementară constitutivă cu structură și cu masă dată invariabile, care se repetă în mod constant într-un lanț macromolecular al unui polimer. Din fr. **mère**.

MERCANTIL, -Ă, *mercantili, -e*, adj. (Livr.) **1.** Comercial, negustoresc. **2.** (Peior.) Care se preocupă numai de câștigul material, care urmărește în orice împrejurare să profite; interesat, materialist. ♦ (Despre sentimente) Bazat pe interese materiale. Din fr. **mercantile**.

MERCANTILAJ, *mercantilaje*, s.n. Imprimat folosit în activitatea comercială. - **Mercantil** + suf. *-aj*.

MERCANTILIZA, *mercantilizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar; peior.) A deveni sau a face să devină mercantil (**2**). - **Mercantil** + suf. *-iza*.

MERCANTILIZARE, *mercantilizări*, s.f. (Rar; peior.) Acțiunea de a (*se*) *mercantiliza* și rezultatul ei. V. **mercantiliza**.

MERCANTILISM s.n. **1.** (Livr.) Spirit negustoresc, interes comercial; (peior.) preocupare, tendință de a câștiga bani prin orice mijloace. **2.** Doctrină economică din sec. XV-XVIII, bazată pe principiul că averea socială rezidă în acumularea metalelor prețioase și a stocului monetar intern. Din fr. **mercantilisme**.

MERCANTILIST, -Ă, *mercantiliști, -ste*, s.m. și f. Adept sau teoretician al mercantilismului. Din fr. **mercantiliste**.

MERCAPTAN, *mercaptani*, s.m. Derivat organic al hidrogenului sulfurat, cu miros neplăcut, folosit în odorizarea gazelor combustibile spre a semnală pierderile accidentale de gaz; tiol. Din fr. **mercaptan**.

MERCERIE, (**3**) *mercerii*, s.f. **1.** (Cu sens colectiv) Articole mărunte care servesc la cusut și ca accesorii la îmbrăcăminte (ață, nasturi, copci etc.). **2.** Negot cu astfel de articole. **3.** Magazin de mercerie (**1**). Din fr. **mercerie**.

MERCERIZA, *mercerizez*, vb. I. Tranz. A trata firele sau țesăturile de bumbac cu o

soluție de hidroxid de sodiu, pentru a le face mai netede, mai mătăsoase, mai compacte și mai rezistente. Din fr. **mercériser**.

MERCERIZARE, *mercerizări*, s.f. Acțiunea de a *merceriza* și rezultatul ei. V. **merceriza**.

MERCERIZAT, -Ă, *mercerizați*, -te, adj. Care a fost supus mercerizării. V. **merceriza**.

MERCURIAL, *mercuriale*, s.n. Listă zilnică oficială de prețuri la produsele alimentare, care se afișează în piețe. Din fr. **mercuriale**.

MERCURIC, -Ă, *mercurici*, -ce, adj. (Despre compușii mercurului) Care conține un ion de mercur bivalent. Din fr. **mercurique**.

MERCURISM s.n. (Med.) Intoxicație cu mercur. Din fr. **mercurisme**.

MERCUROS, -OASĂ, *mercuroși*, -oase, adj. (Despre compușii mercurului) Care conține un ion de mercur monovalent. Din fr. **mercureux**.

MERING, *meringi*, s.m. Prăjitură preparată din albuș de ou bătut cu zahăr, coaptă în foc slab, adesea umplută cu cremă (de ciocolată) și acoperită cu frișcă. [Var.: **mereng** s.m.] Din fr. **meringue**.

MERINOS, -OASĂ, *merinoși*, -oase, subst., adj. 1. S.m. și f., adj. (Oaie sau rasă de oi) cu lână cretă, moale, foarte fină, de culoare albă. 2. Adj. (Despre lână) care este obținută de la oi merinos (1) ♦ (Substantivat) Lână obținută de la oile merinos (1). 3. S.n. invar. Stofă fabricată din lână merinos (2). Din fr. **mérinos**.

MERINOZA, *merinozez*, vb. I. Tranz. (Rar) A ameliora caracterele raselor de oi prin încrucișare cu merinos. Din **merinos**.

MERINOZARE, *merinozări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *merinoza* și rezultatul ei. V. **merinoza**.

MERISTEM, *meristeme*, s.n. Țesut vegetal tânăr situat la extremitatea rădăcinii, tulpinii și ramurilor, care se înmulțește continuu în vederea creșterii acestora. Din fr. **méristème**.

MERIT, *merite*, s.n. Calitate, însușire remarcabilă care face pe cineva sau ceva să fie vrednic de stimă, de laudă, de răsplată; valoare, virtute. ♦ Loc. adv. *Pe merit* = pe bună dreptate, justificat. Din fr. **mérite**.

MERITUOS, -OASĂ, *merituoși*, -oase, adj. Care are merite; reușit, valoros, meritoriu. ♦ (Despre manifestări ale oamenilor) Care merită să fie lăudat.

[Var.: **meritos**, -oasă]. - **Merit** + suf. -os.

MERITA, *merit*, vb. I. Tranz. A fi vrednic de răsplată sau de pedeapsă potrivit cu faptele sale (bune sau rele); a avea dreptul să primească o răsplată (bună sau rea); a i se cuveni, a merita. ♦ A justifica, a îndreptăți prețuirea, interesul sau grija care i se acordă. ♦ Spec. (Despre mărfuri, obiecte de schimb) A justifica prețul cerut; a face, a valora. Din fr. **mériter**.

MERITARISI, *meritarisesc*, vb. IV. Tranz. (Inv.) A merita. - **Merita** + suf. -arisi.

MERITAT, -Ă, *meritați*, -te, adj. Care îi revine cuiva în mod justificat, care i se cuvine. V. **merita**.

MERITALĂ, *meritale*, s.f. (Bot.) Internod. Din fr. **mérithalle**.

MERLON, *merloane*, s.n. Fiecare dintre masivele de zidărie care depășeau parapetul și limitau crenelurile la lucrările de fortificație antice și medievale. Din fr. **merlon**.

MERLOT s.n. Soi de viță de vie de origine franceză, cu struguri cilindrici, cu bobul negru, rotund și mic, care produce vinuri roșii superioare. Din fr. **merlot**.

MEROBLASTIC, -Ă, *meroblastici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. (Biol.) Proces de formare a blastomerelor în regiunea nucleului prin segmentarea oului sau a zigotului animal. 2. Adj. De meroblastică (1). Din fr. **méroblastique**.

MEROVINGIAN, -Ă, *merovingieni*, -e, adj. Care aparține primei dinastii de regi ai statului franc, privitor la această dinastie. Din fr. **mérovingien**.

MERSOL, *mersoli*, s.m. Produs care se află în fracțiunile de petrol și motorină, cu un amestec de bioxid de sulf și de clor, folosit la fabricarea mersolatului. Din fr. **mersols**.

MERSOLAT, *mersolați*, s.m. Produs obținut prin tratarea mersolilor cu o soluție concentrată de hidroxid de sodiu, folosit în industria textilă (pentru spălare, curățire etc.). Din fr. **mersolates**.

MESAJ, *mesaje*, s.n. 1. Apel oral sau scris (cu caracter oficial) adresat poporului, armatei etc. 2. Ceea ce se predă sau se comunică cuiva, ceea ce trebuie predat sau comunicat cuiva; știre, veste, comunicare. [Var.: **mesagiu** s.n.] Din fr. **message**.

MESALINĂ, *mesaline*, s.f. (Livr.) Femeie desfrănată. Din fr. **messaline**.

MESCALINĂ, *mescaline*, s.f. Alcaloid care se extrage dintr-o plantă din familia

cactaceelor din Mexic, utilizat ca stupefiant. Din fr. **mescaline**.

MESCHIN, -**Ă**, *meschini*, -e, adj. 1. Preocupat de interese mărunte. ♦ Lipsit de generozitate, de noblete sufletească, mic la suflet, egoist, josnic, murdar. ♦ Care arată sau trădează lipsă de generozitate, de noblete sufletească, micime sufletească. *Interese meschine*. 2. (Mai ales despre abstracte), Lipsit de importanță; neînsemnat, mărunț, banal. 3. (Despre construcții, părți de construcții etc.) Sărăcăcios. ♦ Lipsit de măreție; mic. Din fr. **mesquin**.

MESCHINIZA, *meschinizez*, vb. I. Refl. (Rar) A deveni meschin, a da dovadă de meschinărie. - **Meschin** + suf. - *iza*.

MESCHINIZARE, *meschinizări*, s.f. Faptul de a se meschiniza și rezultatul său. V. **meschiniza**.

MESCHINĂRIE, *meschinării*, s.f. 1. Lipsă de generozitate, de noblete sufletească, micime (sufletească, de caracter); (mai ales la pl.) atitudine, gest, faptă de om meschin. ♦ Zgârcenie, avarie. 2. Lipsă de importanță, de semnificație; întâmplare, fapt banal. Din fr. **mesquinerie**.

MESIANIC, -**Ă**, *mesianici*, -ce, adj. Referitor la Mesia; *p. ext.* care a fost prezis, care cuprinde o prezicere (de mântuire); profetic. Din fr. **messianique**.

MESIANISM, (rar) *messianisme*, s.n. Credință în Mântuitorul divin al lumii, care stă la baza religiei mozaice și a celei creștine. Din fr. **messianisme**.

MESIANIST, -**Ă**, *mesianiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al mesianismului. Din fr. **messianiste**.

MESMERIAN, -**Ă**, *mesmerieni*, -e, adj., s.m. și f. (Adept) al mesmerismului. Din fr. **mesmérrien**.

MESMERISM s.n. Teoria magnetismului animal; (Med.) tratament bazat pe această teorie. Din fr. **mesmérisme**.

MESOHIPPUS s.n. Gen fosil de mamifere din familia ecvideelor, strămoș direct al calului, de mărimea unui câine. Din fr. **mesohippus**.

MESOPOTAMIAN, -**Ă**, *mesopotamieni*, -e, adj. Care aparține Mesopotamiei, care se referă la Mesopotamia. Din fr. **mesopotamien**.

MEȘA, *meșe*, s.f. 1. Șuviță de păr (de altă culoare sau nuanță decât restul părului); șuviță falsă de păr atașată la părul natural (pentru a-l îmbogăți și a-l înfrumuseța). 2. Bucată de tifon sau de vată care se introduce într-o rană pentru a o drena,

pentru oprirea unei hemoragii, pentru cicatrizare etc. Din fr. **mèche**.

META- Element de compunere însemnând "după" sau exprimând ideea de transformare, de schimbare, folosit la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **méta-**.

METABIOZĂ, *metabioze*, s.f. (Biol.) Comensualism. Din fr. **métabiose**.

METABISULFIT, *metabisulfți*, s.m. (Chim.) Sare a unui acid care, adăugată în soluție apoasă diluată, trece în sulfitul acidului respectiv și este folosită în vinificație. Din fr. **métabisulfite**.

METABOLĂ, *metabole*, s.f. Procedeu retoric prin care se repetă un enunț schimbând ordinea cuvintelor. Din fr. **métabole**.

METABOLIC, -**Ă**, *metabolici*, -ce, adj. Care se referă la metabolism, care aparține metabolismului. Din fr. **métabolique**.

METABOLISM s.n. Totalitatea proceselor complexe de sinteză, de asimilare (cu înmagazinare de energie), de degradare și de dezasimilare (însoțită de eliberare de energie), pe care le suferă substanțele dintr-un organism viu. ♦ *Metabolism bazal* = cantitatea de calorii produse într-o oră, în condiții de repaus al organismului, raportată la un metru pătrat din suprafața corpului. Din fr. **métabolisme**.

METABOLIZA, *metabolizez*, vb. I. Tranz. A transforma substanțe prin procesul de metabolism. -De la **metabolism**.

METABOLIZARE, *metabolizări*, s.f. Acțiunea de a metaboliza. V. **metaboliza**.

METABOLIZAT, -**Ă**, *metabolizați*, -te, adj. (Despre substanțe) Care a fost transformat prin procesul de metabolism. V. **metaboliza**.

METABOLIT, *metaboliți*, s.m. (Biol.) Substanță care contribuie la procesele de metabolism. Din fr. **métabolite**.

METACARP, *metacarpuri*, s.n. Parte din scheletul mâinii cuprinsă între carp și falange, formată din cinci oase dispuse radiar; os care formează baza fluierului la picioarele din față ale unor animale. Din fr. **métacarpe**.

METACARPIAN, -**Ă**, *metacarpieni*, -e, adj. Care aparține metacarpului, privitor la metacarp. Din fr. **métacarpien**.

METACENTRIC, -**Ă**, *metacentrici*, -ce, adj. (Mar.) Referitor la metacentru, de metacentru. Din fr. **métacentrique**.

METACENTRU, *metacentre*, s.n. Punctul în care verticala centrului de greutate al

unui corp care plutește este intersectată de verticala centrului de carenă, aceasta din urmă fiind trasată pentru o poziție înclinată a corpului. Din fr. **métacentre**.

METACRILAT, *metacrilați*, s.m. Sare sau ester al acidului metacrilic. ◇ *Metacrilat de metil* = ester al acidului metacrilic cu alcoolul metilic, lichid incolor, inflamabil, folosit la fabricarea plexiglasului. Din fr. **métacrylate**.

METACRILIC adj. (În sintagma) *Acid metacrilic* = acid carbonic care se fabrică din acetonă și acid cianhidric și care se prezintă ca un lichid incolor cu miros neplăcut. Din fr. **métacrylique**.

METACROMATIC, -**Ă**, *metacromatici*, -*ce*, adj. (Biol.) Care prezintă metacromazie. Din fr. **métachromatique**.

METACROMAZIE s.f. (Med.) Însușirea de a se colora diferit în raport cu colorantul utilizat sau cu țesuturile din jur. Din fr. **métachromasie**.

METACRONISM, *metacronisme*, s.n. Eroare de dată prin postdatare. Din fr. **métachronisme**.

METAFAZĂ, *metafaze*, s.f. (Biol.) A doua fază în diviziunea celulei prin mitoză, în care fiecare cromozom se împarte în câte doi cromozomi. Din fr. **métaphase**.

METAFIZICIAN, -**Ă**, *metafizicieni*, -*e*, s.m. și f. Filozof care se ocupă de metafizică; adept al concepțiilor metafizice. Din fr. **métaphysicien**.

METAFONIE, *metafonii*, s.f. Modificare a timbrului unei vocale din tema unui cuvânt sub influența unui sunet dintr-o silabă învecinată. Din fr. **métaphonie**.

METAFORIZA, *metaforizez*, vb. I. Intrans. (Rare) A folosi mult metafore, a da unui cuvânt valoare metaforică. Din fr. **métaphoriser**.

METAFORIZARE, *metaforizări*, s.f. (Rare) Acțiunea de a *metaforiza* și rezultatul ei. V. **metaforiza**.

METAFOSFAT, *metafosfați*, s.m. Sare a acidului metafosforic. ◇ *Metafosfat de sodiu* = sare de sodiu a acidului metafosforic, care se prezintă ca o masă amorfă, sticloasă, utilizată la dedurizarea apei, în tăbăcărie etc. Din fr. **métaphosphate**.

METAFOSFORIC adj. (În sintagma) *Acid metafosforic* = acid oxigenat al fosforului. Din fr. **métaphosphorique**.

METAFRAZĂ, *metafrază*, s.f. 1. Transpunere a unei poezii în proză. 2. Anaforă care folosește sinonimele pentru a evita repetiția monotonă. Din fr. **métaphore**.

METAGALAXIE s.f. Sistem ipotetic în care ar fi grupate galaxiile, așa cum stelele sunt grupate în galaxii. Din fr. **métagalaxie**.

METAGENETIC, -**Ă**, *metagenetici*, -*ce*, adj. Conform cu metageneză, de metageneză. Din fr. **métagénétique**.

METAGENEZĂ s.f. (Biol.) Înmulțire în care alternează o generație sexuată cu alta asexuată. Din fr. **métagénèse**.

METAGRAMĂ, *metagrame*, s.f. Joc distractiv prin care se formează cuvinte noi înlocuind mereu câte o literă din cuvântul dat inițial. Din fr. **métagramme**.

METALDEHIDA s.f. Compus macromolecular rezultat prin polimerizarea acetaldehidei în prezența acizilor, cristalin, de culoare albă, folosit drept combustibil. Din fr. **métaldéhyde**.

METALEPSĂ, *metalepse*, s.f. Figură de stil înrudită cu metonimia, care constă în indicarea unui amănunt anterior pentru a sugera consecința unui fapt, sau invers. Din fr. **métalepse**.

METALIFER, -**Ă**, *metaliferi*, -*e*, adj. (Despre minerale, minereuri și zăcămintele acestora) Care conține metale, bogat în metale. Din fr. **métallifère**.

METALINGVISTICĂ s.f. Ramură a lingvisticii care studiază limbajul lingvistic. Din fr. **métalinguistique**.

METALIZA, *metalizez*, vb. I. Tranz. A acoperi un obiect cu un strat de metal în scopul protejării lui față de acțiunea agenților externi sau pentru a-i astupa porii, a-i da un aspect plăcut etc. Din fr. **métalliser**.

METALIZARE, *metalizări*, s.f. Acțiunea de a *metaliza* și rezultatul ei. V. **metaliza**.

METALOCERAMICĂ s.f. Ramură a metalurgiei care se ocupă cu fabricarea de piese, obiecte etc. din metale și aliaje pe baza pulberilor metalice. Din fr. **métallocéramique**.

METALOCHEMIC, -**Ă**, *metalochemici*, -*ce*, adj. Care aparține metalochimiei, privitor la metalochimie. Din fr. **métallochimique**.

METALOCHEMIE s.f. Parte a chimiei care se ocupă cu studiul metalelor. Din fr. **métallochimie**.

METALOCROMIE s.f. (Tehn.) Arta de a colora suprafața metalelor. Din fr. **métallochromie**.

METALOGENEZĂ s.f. Ramură a geologiei care studiază formarea și răspândirea zăcămintelor minerale în scoarța Pământului; (rar) metalogenie. Din fr. **métallogénèse**.

METALOGENIE s.f. (Rar) Metalogeneză. Din fr. *métalogénie*.

METALOGICĂ s.f. Disciplină care studiază fundamentele logicii, sistemele logice, expresiile logice și raporturile dintre acestea. Din fr. *métalogique*.

METALOGRAF, *metalografi*, s.m. Specialist în metalografie. Din fr. *métallographe*.

METALOGRAFIC, -Ă, *metalografici*, -ce, adj. Care aparține metalografiei, privitor la metalografie. Din fr. *métallographique*.

METALOGRAFIE s.f. 1. Ramură a metalurgiei care se ocupă cu studiul structurii metalelor și a aliajelor și cu legătura dintre proprietățile și structurile acestora. 2. Procedeu de tipar care folosește clișee din foi de metal gravate cu dalta. Din fr. *métallographie*.

METALOGRAVURĂ, *metalogravuri*, s.f. 1. Procedeu de gravare cu dalta a clișeeilor metalice, folosit la imprimarea timbrelor, bancnotelor, acțiunilor etc. 2. Clișeu metalic gravat prin procedeul de mai sus. Din fr. *métallogravure*.

METALOID, *metaloizi*, s.m. Element chimic rău conducător de căldură și de electricitate, lipsit de luciu metalic și de ductilitate; nemetal. [Pl. și: (rar, n.) *metaloide*] Din fr. *métalloïde*.

METALOIDIC, -Ă, *metaloidici*, -ce, adj. (Chim.) De natura metaloizilor; de metaloid. Din fr. *métalloïdique*.

METALOPLASTIC, -Ă, *metaloplastici*, -ce, adj. Care are proprietăți de metal și de material plastic. Din fr. *métalloplastique*.

METALOPLASTIE, *metaloplastii*, s.f. Procedeu de obținere a unui material metaloplastic; modelare a unui astfel de material. Din fr. *métalloplastie*.

METALOSFERĂ s.f. (Geol.) Barisferă. Din fr. *métalosphère*.

METALOTERAPIE s.f. Tratament cu compuși metalici, utilizat în diferite boli. Din fr. *métallothérapie*.

METALOTERMIE s.f. Procedeu de obținere a unor metale din compușii lor prin reducerea acestora cu ajutorul unui alt metal, a cărui afinitate față de oxigen, sulf etc. este mai mare decât a metalului care se extrage. Din fr. *métallothermie*.

METALURGIC, -Ă, *metalurgici*, -ce, adj. Care aparține metalurgiei, privitor la metalurgie, folosit în metalurgie. Din fr. *métallurgique*.

METALURGIE s.f. 1. Știință care se ocupă cu studiul proprietăților fizice și chimice ale metalelor (și aliajelor lor), precum și cu studiul proceselor fizice și

chimice care se produc la obținerea și la prepararea lor. 2. Tehnica extragerii și prelucrării în semifabricate a metalelor (industriale). ♦ Întreprindere sau secție într-o întreprindere în care se elaborează și se prelucurează metale. Din fr. *métallurgie*.

METALURGIST, -Ă, *metalurgiști*, -ste, ș.m. și f. Persoană calificată în prelucrarea industrială a metalelor; specialist în metalurgie; metalurg. Din fr. *métallurgiste*.

METAMAGNETISM s.n. Formă specifică de magnetism, prezentată de unele substanțe. Din fr. *métamagnétisme*.

METAMATEMATICĂ s.f. Știință care cercetează teoriile și adevărurile matematice din punctul de vedere al logicii matematice. Din fr. *métamathématique*.

METAMER, *metamere*, s.n. 1. Fiecare dintre elementele constitutive ale corpului viermilor anelizi și artropodelor, asemănătoare ca structură și așezate succesiv; segment. 2. Segment primitiv al embrionului. Din fr. *métamère*.

METAMERIE, *metamerii*, s.f. 1. Împărțire a corpului unor animale în segmente asemănătoare, care se succedă. 2. Divizare a mezodermului și a corpului în metamere. Din fr. *métamérie*.

METAMORALĂ s.f. (Rar) Parte a teoriei etice care studiază principiile fundamentale ale moralei. Din fr. *métamorale*.

METAMORFIC, -Ă, *metamorfici*, -ce, adj. Care aparține metamorfismului, privitor la metamorfism; care a suferit un metamorfism. Din fr. *métamorphique*.

METAMORFISM s.n. Totalitatea transformărilor mineralogice, structurale și chimice suferite de roci în stare solidă sub influența căldurii pământului, a presiunii și a reacțiilor chimice. Din fr. *métamorphisme*.

METAMORFOZA, *metamorfozez*, vb. I. 1. Refl. (Despre unele animale inferioare) A se dezvolta prin metamorfoză. 2. Refl. și tranz. A căpăta sau a face să capete altă figură, altă înfățișare; *fig.* a(-și) schimba caracterul, firea, comportarea. ♦ (Mitol.) A (se) preface în plantă, în animal sau într-un lucru neînsuflețit. Din fr. *métamorphoser*.

METAMORFOZARE, *metamorfozări*, s.f. Acțiunea de a (se) metamorfoza. V. *metamorfoza*.

METAMORFOZAT, -Ă, *metamorfozați*, -te, adj. 1. (Geol.) Care a suferit un metamorfism, care a fost afectat de metamorfism. 2. Care a suferit o metamorfoză; schimbat, transformat, modificat. V. *metamorfoza*.

METAMORFOZABIL, -Ă, *metamorfozabili*, -e, adj. (Rar) Care se poate metamorfoza. Din fr.

métamorphosable.

METAMORFOZĂ, *metamorfoze*, s.f. 1. Totalitatea transformărilor biologice pe care le suferă unele animale inferioare în cursul dezvoltării lor de la ieșirea din ou până la faza de adult. 2. Transformare morfologică și funcțională a unor organe ale plantelor. 3. Transformare, schimbare a înfățișării sau, fig. a caracterului, a felului de a fi al unei persoane; p. gener. transformare a unei ființe, a unui obiect etc. 4. (Mitol.) Transformare a unei ființe umane în animal, în plantă sau într-un lucru neînsușit. Din fr. **métamorphose**.

METAN s.n. Gaz din grupa hidrocarburilor, fără culoare și fără miros, care arde în aer cu flacără albastruie și care se formează din materia organică în descompunere. Din fr. **méthane**.

BIOMETAN s.n. Biogaz. - **Bio-** + **metan**

METANEPHROS s.m. (Biol.) Rinichiul definitiv care începe să funcționeze la vertebratele amniote în stadiul de adult. Din fr. **métanéphros**.

METANIER, *metaniere*, s.n. Cargobot folosit la transportarea metanului lichefiat. Din fr. **méthanier**.

METANOL, *metanoli*, s.m. (Chim.) Alcool metilic. Din fr. **méthanol**.

METAPLAZIE, *metaplazii*, s.f. (Med.) Proces de transformare a unui țesut diferențiat într-un țesut cu o altă structură morfologică. Din fr. **métaplasie**.

METAPSIHIC, -Ă, *metapsihici*, -ce, adj. (Despre fenomene psihice) Care nu poate fi încă explicat științific. Din fr. **métapsychique**.

METAPSIHOLOGIE s.f. Studiul fenomenelor metapsihice. Din fr. **métapsychologie**.

METASOMATOZĂ, *metasomatoze*, s.f. Proces de substituie, moleculă cu moleculă, a elementelor dintr-un mineral cu altele noi. Din fr. **métasomatose**.

METASTABIL, -Ă, *metastabili*, -e, adj. (Despre echilibru) Care aparent este stabil, dar care la cea mai ușoară perturbație exterioară se distruge. Din fr. **métastable** (după *stabil*).

METASTABILITATE s.f. Însușirea de a fi metastabil. Din fr. **métastabilité**.

METASTATIC, -Ă, *metastatici*, -ce, adj. Care aparține metastazei, privitor la metastază, care se manifestă prin metastază. Din fr. **métastatique**.

METASTAZĂ, *metastaze*, s.f. 1. Apariție în cursul unei boli a unui focar patologic secundar într-o regiune a corpului situată în altă parte față de focarul primitiv. 2. (Fon.) Detentă. Din fr. **métastase**.

METASTAZIC, -Ă, *metastazici*, -ce, adj. (Med.) Cu caracter de metastază. - **Metastază** + suf. -ic (după fr. *métastatique*).

METATARS, *metatarsuri*, s.n. Parte din scheletul labei piciorului cuprinsă între tars și falange, formată din cinci oase dispuse radial. Din fr. **métatarse**.

METATARSIAN, -Ă, *metatarsieni*, -e, adj. Care aparține metatarsului, privitor la metatars. Din fr. **métatarsien**.

METATEORIE, *metateorii*, s.f. Teorie asupra unei teorii date, aplicată mai ales asupra sistemelor formalizate. Din fr. **métathéorie**.

METATETIC, -Ă, *metatetici*, -ce, adj. (Lingv.) De metateză; din metateză. Din fr. **métathétique**.

METATEZĂ, *metateze*, s.f. Modificare fonetică produsă prin schimbarea locului sunetelor sau al silabelor dintr-un cuvânt. Din fr. **métathèse**.

METATEZA, pers. 3 *metatezează*, vb. I. Refl. pas. (Rar: despre cuvinte) A fi supuse metatezei, a-și modifica forma prin metateză. V. **metateză**.

METATEZAT, -Ă, *metatezați*, -te, adj. Rezultat prin metateză. V. **metateza**.

METATORACE, *metatorace*, s.n. Segmentul posterior al toracelui insectelor. [Var.: **metatorax** s.n.] Din fr. **métathorax** (după *torace*).

METATORACIC, -Ă, *metatoracici*, -ce, adj. (Zool.) Al metatoracelui. Din fr. **métathoracique**.

METAZOAR, *metazoare*, s.n. (La pl.) Subregn de animale constituite dintr-un număr mare de celule variate ca structură și diferențiate funcțional; (și la sg.) animal care face parte din acest subregn. Din fr. **métazoaire**.

METEC, *meteci*, s.m. (În Grecia antică; la pl.) Categorie socială lipsită de drepturi politice, precum și de posibilitatea de a dobândi proprietăți imobiliare, alcătuită din străinii stabiliți într-o cetate; (și la sg.) persoană care făcea parte din această categorie socială. Din fr. **métèque**.

METENCEFAL, *metencefale*, s.n. Parte a creierului embrionar din care derivă cerebelul, protuberanța cerebrală etc. Din fr. **métencéphale**.

METENSOMATOZĂ s.f. (Rar) Concepție mistică potrivit căreia sufletul omenesc

trece prin diferite corpuri spre a se apropia de perfecțiune. Din fr. **métensomatose**.

METEO adj. invar. Meteorologic. *Buletin meteo*. Din fr. **météo**.

METEORIC, -Ă, *meteorici*, -ce, adj., s.f.

1. Adj. Care aparține meteorilor (1), referitor la meteori. ♦ *Apă meteorică* = apă care provine din precipitațiile atmosferice.

2. Adj. Care ține de meteori (2), privitor la meteori. ♦ Fig. Care se ivește pe neașteptate, produce o puternică impresie și trece repede; trecător; efemer.

3. S.f. Capitol al astronomiei care se ocupă cu studiul meteoriților. Din fr. **météorique**.

METEORISM s.n. (Med.) Simptom caracterizat prin mărirea volumului abdomenului provocată de acumularea de gaze în stomac sau în intestin; balonare, meteorizație. Din fr. **météorisme**.

METEORIT, *meteoriți*, s.m. Bucată desprinsă dintr-un corp cosmic (care străbate atmosfera și cade la suprafața Pământului). Din fr. **météorite**.

MICROMETEORIT, *micrometeoriți*, s.m. Meteorit de dimensiuni foarte mici.

- **Micro** + **meteorit**.

METEORITIC, -Ă, *meteoritici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Care aparține meteoriților, privitor la meteoriți. 2. S.f. Ramură a astronomiei care studiază meteoriții. Din fr. **météoritique**.

METEORIZAȚIE, *meteorizații*, s.f. Meteorism. Din fr. **météorisation**.

METEOROBIOLOGIE s.f. (Biol.) Studiul influenței factorilor meteorologici asupra organismelor vegetale și animale. Din fr. **météorobiologie**.

METEOROBIOLOGIC, -Ă, *meteorobiologici*, -ce, adj. De meteorobiologie. - De la **meteorobiologie**.

METEOROGRAF, *meteorografe*, s.n. Aparat care măsoară și înregistrează, simultan și continuu, presiunea atmosferică, temperatura și umiditatea aerului. Din fr. **météorographe**.

METEOROLOG, -Ă, *meteorologi*, -ge s.m. și f. Specialist în meteorologie. Din fr. **météorologue**.

METEOROLOGIC, -Ă, *meteorologici*, -ce, adj. Care ține de meteorologie sau de meteori, privitor la meteorologie sau la meteori. Din fr. **météorologique**.

METEOROLOGIE s.f. Ramură a geofizicii care se ocupă cu studiul proprietăților atmosferei și cu fenomenele care au loc în aceasta. Din fr. **météorologie**.

METEOROPAT, -Ă, *meteoropați*, -te, s.m. și f. (Med.) Persoană care reacționează

patologic la modificările factorilor meteorologici. Din fr. **météoropathe**.

METEOROPATIE, *meteoropatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile cauzate sau influențate de fenomenele meteorologice. Din fr. **météoropathie**.

METEOROPATOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul stărilor patologice provocate sau influențate de unii factori meteorologici. Din fr. **météoropathologie**.

METEOROSENSIBILITATE s.f. (Med.) Sensibilitate a unor persoane la fenomenele meteorologice. Din fr. **météoro-sensibilité**.

METICULOS, -OASĂ, *meticuloși*, -oase, adj. Care dă atenție tuturor amănuntelor, preocupat (în mod exagerat) de amănunte; minuțios, pedant. ♦ (Adesea adverbial) Făcut cu multă atenție și migală; scrupulos. ♦ (Adverbial) Cu de-amănuntul, amănunțit. Din fr. **méticuleux**.

METICULOZITATE s.f. Însușirea de a fi meticulos; minuțiozitate, scrupulozitate; pedanterie. Din fr. **méticulosité**.

METIL s.m. Radical organic monovalent, derivat din metan prin îndepărtarea unui atom de hidrogen. Din fr. **méthyle**.

METILARE, *metilări*, s.f. (Chim.) Proces de fixare a unei grupări metil pe o moleculă. - După fr. **méthylation**.

METILCELULOZĂ, *metilceluloze*, s.f. Eter metilic al celulozei, obținut prin tratarea celulozei, în mediu alcalin, cu sulfat sau clorură de metil. Din fr. **méthylcellulose**.

METILCETONĂ s.f. Compus organic lichid cu miros caracteristic, utilizat ca solvent și ca intermediar la fabricarea unor medicamente și rășini sintetice; butanonă. Din fr. **méthylcétone**.

METILENICĂ, *metilenice*, adj. (Chim; În sintagma) *Grupare metilenică* = grupare organică ce conține radicalul metilen caracterizată prin mare reactivitate chimică în unele reacții de condensare sau cu metalele alcaline. Din fr. **méthylénique**.

METILFENOL, *metilfenoli*, s.m. (Chim.) Crezol. - Probabil din fr.

METILIC, -Ă, *metilici*, -ce, adj. (Despre compuși) Care derivă din metan. - ♦ *Alcool metilic* = lichid incolor, inflamabil, toxic, obținut prin distilarea lemnului sau prin sinteză și folosit ca dizolvant în industria coloranților etc.; metanol. Din fr. **méthyllique**.

METILORANJ s.n. Substanță organică din clasa coloranților azotici, care are proprietatea de a fi galbenă într-o soluție

bazică, portocalie într-o soluție neutră și roșie într-o soluție acidă; heliantină. Din fr. **méthylorange**.

METILSTIREN, *metilstireni*, s.m. (Chim.) Substanță organică, derivat al stirenului, folosită ca monomer în polimerizare. Din fr. **méthylstyrène**.

METILUREE s.f. Substanță chimică cristalină folosită în sinteze organice. Din fr. **méthylurée**.

METILVIOLET s.n. Substanță chimică folosită ca medicament antiseptic, antihelmintic și drept colorant în industria textilă și chimică. Din fr. **méthylviolet**.

METIONINA s.f. Aminoacid indispensabil vieții omului și animalelor, conținând mari cantități de sulf, folosit și ca medicament în tratamentul afecțiunilor hepatice. Din fr. **méthionine**.

METIS, -**Ă**, *metiși*, -*se*, s.m. și f. **1.** Persoană provenită din căsătoriile a doi indivizi de rase diferite. **2.** (Și adj.) Animal sau plantă provenite din încrucișarea a doi indivizi de rase diferite. Din fr. **métis**.

METISAJ s.n. Încrucișare a două rase de animale sau de plante. Din fr. **métissage**.

METODIC, -**Ă**, *metodici*, -*ce*, adj. (Adesea adverbial) Care se conformează unei metode, făcut după un plan organizat, sistematic. Din fr. **méthodique**.

METHODISM s.n. Doctrină religioasă protestantă care preconizează practicarea "metodică" a pietății. Din fr. **méthodisme**.

METHODIST, -**Ă**, *metodiști*, -*ste*, s.m. și f. Adept al metodismului. Din fr. **méthodiste**.

METODOLOG, -**Ă**, *metodologi*, -*ge*, s.m. și f. Specialist în metodologie. Din fr. **méthodologue**.

METODOLOGIE s.f. **1.** Parte a filozofiei care se ocupă cu analiza teoretică a metodelor de cunoaștere. **2.** Totalitatea metodelor de cercetare folosite într-o știință. **3.** Metodă de cunoaștere cu maximum de generalitate; metoda cea mai generală de cunoaștere. **4.** Metodă (2). Din fr. **méthodologie**.

METONIMIC, -**Ă**, *metonimici*, -*ce*, adj. Care are caracterul unei metonimii, privitor la metonimie; bazat pe metonimie, care conține multe metonimii. Din fr. **métonymique**.

METONIMIE, *metonimii*, s.f. Figură de stil care constă în inversiunea voluntară a categoriilor logice ale întregului prin parte, ale părții prin întreg, ale cauzei prin efect, ale efectului prin cauză, ale abstractului prin concret, ale posesorului prin lucrul posedat etc. Din fr. **métonymie**.

METOPIC, -**Ă**, *metopici*, -*ce*, adj. (Anat.) Frontal. Din fr. **métopique**.

METRAJ, *metraje*, s.n. Lungime a unui material (măsurată în metri); cantitate de material, în special de țesături (care se vinde sau se măsoară cu metrul). ♦ (*Film de scurt metraj* = film care are o lungime de maximum 1500 de m de peliculă. (*Film de lung metraj* = film care are o lungime mai mare de 1500 m de peliculă. Din fr. **métrage**.

SCURTMETRAJ, *scurtmetraje*, s.n. (Cin.) Film care nu depășește 1000 m lungime sau 30 de minute durată. - **Scurt** + **metraj** (după fr. *court-métrage*).

METRESA, *metrese*, s.f. Amantă, întreținută, ivoanică. Din fr. **maîtresse**.

METREZA, *metreze*, s.f. (Cin.) Instrument pentru măsurarea lungimii filmelor. Din fr. **mètreuse**.

METRITĂ, *metrite*, s.f. Inflamație acută sau cronică a uterului. Din fr. **mérite**.

METROANEXITA, *metroanexite*, s.f. Inflamație cronică sau acută a uterului și a anexelor acestuia (trompe și ovare). Din fr. **métroannexite**.

METROLOG, -**Ă**, *metrologi* -*ge*, s.m. și f. Specialist în metrologie; persoană care lucrează în metrologie. Din fr. **métrologue**.

METROLOGIC, -**Ă**, *metrologici*, -*ce*, adj. Care aparține metrologiei, privitor la metrologie. Din fr. **metrologique**.

METROLOGIE s.f. Parte a fizicii care se ocupă cu măsurările precise, cu stabilirea unităților și cu procedeele de măsură etc. ♦ Totalitatea activităților (legale și administrative) privitoare la măsurări, la etaloane, la aparate și instrumente de măsură, precum și la supravegherea folosirii lor economice. Din fr. **métrologie**.

METRONOM, *metronoame*, s.n. Instrument care marchează, prin bătăile regulate ale unui pendul, intervale egale de timp și care se întrebuințează în laboratoare, în muzică etc. Din fr. **métronome**.

METRONOMIE s.f. Ramură a metrologiei care se ocupă cu studiul și cu perfecționarea etaloanelor de măsură. Din fr. **métronomie**.

METROPATIE, *metropatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile uterului. Din fr. **métropathie**.

METROPOLA, *metropole*, s.f. **1.** Nume dat marilor orașe ale lumii (de obicei capitale de state), **2.** Oraș sau stat antic, considerat în raport cu coloniile sale. **3.** Stat considerat în raport cu coloniile sale. Din fr. **métropole**.

METROPOLITAN, -Ă, *metropolitani*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care aparține unei metropole; care are caracter de metropolă; originar dintr-o metropolă. 2. S.n. (Rar) Metrou. Din fr. **métropolitain**.

METRORAGIC, -Ă, *metroragici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la metroragie. Din fr. **métrorragie**.

METRORAGIE, *metroragii*, s.f. Eliminare de sânge provenit din uter, în afara ciclului menstrual; hemoragie uterină. Din fr. **métrorragie**.

METROU, *metroui*, s.n. Mijloc de transport în comun pe cale ferată urbană subterană, mai rar aeriană sau la nivelul solului; tren subteran, metropolitan (2). [Var.: **metro** s.m.] Din fr. **métro**.

METROZĂ, *metroze*, s.f. (Med.) Afecțiune uterină de origine hormonală sau nervoasă. Din fr. **métrose**.

MEXICAN, -Ă, *mexicani*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Mexicului sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Mexicului sau mexicanilor (1), privitor la Mexic sau la mexicani, originar din Mexic, caracteristic Mexicului sau mexicanilor. - **Mexic** (n. pr.) + suf. -an. Cf. fr. *mexicain*.

MEZALIANȚĂ, *mezalianțe*, s.f. Căsătorie cu o persoană de condiție socială considerată inferioară. Din fr. **mésalliance**.

MEZENCEFAL, *mezencefale*, s.n. Segment al creierului corespunzând părții superioare a trunchiului cerebral. Din fr. **mésencéphale**.

MEZENCHIM, *mezenchime*, s.n. Țesut conjunctiv embrionar, format din celule fusiforme sau stelate înglobate într-o substanță omogenă și din care se formează ulterior vasele sangvine și limfatice, țesutul conjunctiv etc. Din fr. **mésenchyme**.

MEZENTERIC, -Ă, *mezenteric*, -ce, adj. Care aparține mezenterului, privitor la mezenter. Din fr. **mésentérique**.

MEZENTERITĂ, *mezentерite*, s.f. (Med.) Inflecție a mezenterului. Din fr. **mésentérite**.

MEZOBLAST, *mezoblaste*, s.n. (Anat.) Mezoderm. Din fr. **mésoblaste**.

MEZOBLASTIC, -Ă, *mezoblastici*, -ce, adj. (Anat.) Al mezoblastului. Din fr. **mésoblastique**.

MEZOCARP s.n. Parte cărnosă a unui fruct, cuprinsă între coajă și sâmbure. Din fr. **mésocarpe**.

MEZOCEFAL, -Ă, *mezocefali*, -e, adj. (Med.; despre oameni; adesea substantivat) Care are craniul de formă intermediară între

brahicefal și dolihocēfal; (despre eraniu) care are formă intermediară între brahicefal și dolihocēfal. Din fr. **mésocéphale**.

MEZODERM, *mezoderme*, s.n. Foiță mijlocie a embrionului, situată între ectoderm și endoderm, formată în cea mai mare parte din mezenchim. Din fr. **mésoderme**.

MEZODERMIC, -Ă, *mezodermici*, -ce, adj. (Biol.) De mezoderm. ◇ *Muguri mezodermici* = dilatații bilaterale simetrice ale peretelui endodermic al gastrulei, din care se dezvoltă mezodermul. Din fr. **mésodermique**.

MEZODERMZOĂ, *mezodermoze*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru virozele care au afinitate pentru țesuturile și organele provenite din mezoderm. Din fr. **mésodermose**.

MEZOFIL, *mezofile*, s.n. 1. Țesut cuprins între epiderma superioară și cea inferioară a frunzei, format din celule care conțin clorofilă. 2. (La pl.) Microorganisme care se dezvoltă la temperaturi medii. Din fr. **mésophylle**.

MEZOFITĂ, *mezofite*, adj., s.f. (Plantă) care se dezvoltă în regiuni cu climă temperată și în condiții de umiditate moderată. Din fr. **mésophyte**.

MEZOGASTRIC, -Ă, *mezogastrici*, -ce, adj. (Anat.) Referitor la mezogastru, al mezogastrului. Din fr. **mésogastrique**.

MEZOGLÉE, *mezoglee*, s.f. (Zool.) Strat intermediar gelatinos situat între straturile celulare externe și interne ale corpului spongierilor și celenteratelor. Din fr. **mésoglée**.

MEZOLITIC, -Ă, *mezolitici*, -ce, adj., s.n. 1. Adj. Care aparține epocii situate între paleolitic și neolitic. 2. S.n. Epoca mijlocie a pietrei din perioada cuaternară, situată între epoca paleolitică și cea neolitică. ◇ Serie de straturi geologice din mezolitic (2). Din fr. **mésolithique**.

MEZOLOGIC, -Ă, *mezologici*, -ce, adj. (Biol.) Referitor la mezologie, de mezologie. Din fr. **mésologique**.

MEZOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care studiază influența mediilor asupra organismelor. Din fr. **mésologie**.

MEZOMER, -Ă, *mezomeri*, -e, adj. (Chim.; despre substanțe) Care este în stare de mezomerie. ◇ *Structură* (sau *formulă*) *mezomeră* = structură ipotetică limitată care ar oferi imaginea structurii electronice a unor substanțe. Din fr. **mésomère**.

MEZOMERIE s.f. (Chim.) Fenomen de oscilare a structurii unei substanțe între

formele ei izomere electronice; structură intermediară. Din fr. **mésomérie**.

MEZOMORF, -**Ă**, *mezomorfi*, -e, adj. (Fiz.; despre substanțe) Care prezintă stare mezomorfică. Din fr. **mésomorphe**.

MEZOMORFICĂ, *mezomorifice*, adj. (Fiz.; în sintagma) *Stare mezomorfică* = stare de agregare a materiei între starea cristalină și cea amorfă. Din fr. **mésomorphique**.

MEZONEPHROS s.n. (Anat.) A două fază în dezvoltarea rinichiului la embrion. Din fr. **mésonephros**.

MEZOPAUA s.f. Strat atmosferic de tranziție între mezosferă și termosfera atmosferei terestre caracterizat prin valori termice minime. Din fr. **mésopause** (după **pauză**).

MEZORELIEF, *mezoreliefuri*, s.n. (Geol.) Formă de relief cu dimensiuni reduse ca urmare a acțiunii de coroziune a agenților externi. Din fr. **mésorelief**.

MEZOSCAF, *mezoscafe*, s.n. Navă specială asemănătoare cu batiscafele și submarinele, folosită pentru cercetări subacvatice la adâncimi de câteva mii de metri. Din fr. **mésoscaphe**.

MEZOSFERĂ s.f. Inveliș cuprins între 1200 și 2900 kilometri în adâncimea pământului; strat atmosferic care se întinde deasupra stratosferei și sub ionosferă. Din fr. **mésosphère**.

MEZOTELIU, *mezotelii*, s.n. (Biol.) Strat de celule de origine mezodermică care câptușește cavitățile celomice ale vertebratelor. Din fr. **mésothélium**.

MEZOTERMAL, -**Ă**, *mezotermali*, -e, adj. Care se referă la stadiul depunerii mineralelor din soluții fierbinți, când se formează minereuri de cupru, plumb, zinc etc.; care aparține acestui stadiu. Din fr. **mésothermal**.

MEZOTORACE s.n. (Entom.) Al doilea segment al toracelui la insecte, de care sunt prinse aripile anterioare și a doua pereche de picioare. Din fr. **mésothorax**.

MEZOTORACIC, -**Ă**, *mezotoracici*, -ce, adj. (Entom.) Care ține de mezotorace. Din fr. **mésothoracique**.

MEZOZAU, *mezozauri*, s.m. Reptilă fosilă în formă de șarpe, lungă până la aproximativ 12 m, care a trăit în mările calde cretacice. Din fr. **mésosaurus**.

MEZOZOIC, -**Ă**, *mezozoici*, -ce, adj. s.n.

1. S.n. Eră geologică caracterizată prin mișcări importante ale scoarței pământului și prin apariția primelor păsări, a primelor mamifere și a primilor pești osoși; eră secundară. 2. Adj. Care aparține erei

mezozoice (1), care se referă la această eră; secundară². Din fr. **mésozoïque**.

MEZOZONĂ, *mezozone*, s.f. (Geol.) Zonă mediană de transformare metamorfică a Pământului. Din fr. **mésozone**.

MIALGIE, *mialgii*, s.f. Nume generic dat durerilor musculare care apar după eforturi fizice mari sau în diferite boli. Din fr. **myalgie**.

MIAȘMĂ, *miasme*, s.f. Emanație rău mirositoare; duhoare, putoare, exalație. Din fr. **miasme**.

MIASMATIC, -**Ă**, *miasmatici*, -ce, adj. Care conține sau produce miasme; puturos, pestilential. Din fr. **miasmaticque**.

MIASTENIE, *miastenii*, s.f. Boală a mușchilor scheletului, caracterizată prin oboseală anormală și rapidă, până la epuizare, la cele mai mici eforturi. Din fr. **myasthénie**.

MIATONIE, *miatonii*, s.f. (Med.) Absență a tonusului muscular. Din fr. **myatonie**.

MICACEU, -**EE**, *micacei*, -cee, adj. (Despre roci, minerale) Care face parte din grupa micelor¹ sau care conține mică². Din fr. **micacé**.

MICAFOLIU, *micafolii*, s.n. Material electroizolant obținut din foi de mică¹ așezate prin lipire pe o bandă de hârtie, folosit în construcția mașinilor electrice. - Cf. fr. *mica en feuille*.

MICANITĂ, *micanite*, s.f. Material electroizolant obținut din foite de mică¹ lipite în straturi cu lanți organici și folosit mult în construcția mașinilor și a aparatelor electrice. Din fr. **micanite**.

MICAȘIST, *micașisturi*, s.n. Rocă șistoasă alcătuită în cea mai mare parte din straturi paralele de mică și de cuarț. Din fr. **micaschiste**.

MICĂ, *mice*, s.f. Familie de minerale cristalizate, cu luciu sticlos, sidefos, care se desfac ușor în foite subțiri (elastice și transparente), întrebuințate în industria electrotehnică, a unor materiale de construcție, la fabricarea unor sorturi de hârtie și vopsele etc. Din fr. **mica**.

MICELIAN, -**Ă**, *micelieni*, -ei, adj. (Bot.) De miceliu, al miceliului. Din fr. **mycélien**.

MICELIU, *micelii*, s.n. Sistem de filamente subțiri și ramificate care alcătuiește aparatul vegetativ al majorității ciupercilor. Din fr. **mycélium**.

MICENIAN, -**Ă**, *micenieni*, -e, adj. Care aparține orașului grec Micene și civilizației lui, privitor la Micene și la civilizația lui. Din fr. **mycénien**.

MICOFLORĂ, *micoflore*, s.f. Totalitatea speciilor de ciuperci care cresc pe un anumit teritoriu. Din fr. **mycoflore**.

MICOLOG, -**Ă**, *micologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în micologie. Din fr. **mycologue**.

MICOLOGIC, -**Ă**, *micologici*, -ce, adj. Referitor la micologie, de micologie. Din fr. **mycologique**.

MICOLOGIE s.f. Ramură a botanicii care se ocupă cu studiul ciupercilor. Din fr. **mycologie**.

MICORIZĂ, *micorize*, s.f. Simbioză a rădăcinii plantelor superioare cu miceliul unei ciuperci. Din fr. **mycorhize**.

MICOSTEROL, *micosteroli*, s.m. Sterol care se găsește în ciuperci și în unele mucegaiuri, având un rol important în procesele celulare esențiale. Din fr. **mycostérol**.

MICRO¹- Element de compunere care înseamnă "mic" și care servește la formarea unor substantive. Din fr. **micro-**.

MICRO² s.n. invar. (Fam.) Microradiografie. - Prescurtare de la **microradiografie**.

MICROAMPER, *microamperi*, s.m. Unitate de măsură pentru intensitatea curentului electric, egală cu o milionime de amper. Din fr. **microampère**.

MICROAMPERMETRU, *microampermetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea curenților electrici foarte slabi. Din fr. **microampèremètre**.

MICROANALIZĂ, *microanalize*, s.f. Analiză chimică în care se lucrează cu cantități foarte mici de substanță, de ordinul miligramelor. Din fr. **microanalyse**.

MICROB, *microbi*, s.m. Nume generic dat unor ființe vii unicelulare, microscopice, care trăiesc în sol, în apă, în aer, în corpul plantelor sau al animalelor și care sunt agenți ai bolilor infecțioase, ai fermentațiilor, ai putrefacțiilor, etc. Din fr. **microbe**.

MICROBIST, -**Ă**, *microbiști*, -ste, s.m. și f. (Fam.) Spectator pasionat (în mod excesiv) la o întrecere sportivă (în special de fotbal). - **Microb** + suf. -ist.

MICROBOFOBIE, *microbofobii*, s.f. Teamă patologică față de microbi. - **Microb** + **fobie**.

INFRAMICROB, *inframicrobi*, s.m. Microorganism de dimensiuni foarte reduse, puțin evoluat și incomplet organizat, care nu-și poate realiza singur metabolismul și care se găsește ca parazit obligatoriu în celula vie. - **Infra-** + **microb**.

INFRAMICROBIAN, -**Ă**, *inframicrobieni*, -e, adj. Care aparține inframicrobilor, privitor la inframicrobi, de inframicrobi. **Inframicrob** + suf. -ian. Cf. fr. *inframicrobien*.

MICROBALANȚĂ, *microbalanțe*, s.f. Balanță de laborator foarte sensibilă, destinată cântării cantităților mici de substanță. Din fr. **microbalance**.

MICROBAROGRAF, *microbarografe*, s.n. (Fiz.) Barograf foarte sensibil care înregistrează variațiile foarte mici și rapide ale presiunii. Din fr. **microbarographe**.

MICROBIAN, -**Ă**, *microbieni*, -e, adj. Care se referă la microbi, care este cauzat de microbi; care răspândește microbi. Din fr. **microbien**.

MICROBICID, -**Ă**, *microbicizi*, -de, adj., s.n. (Substanță) care distruge microbii. Din fr. **microbicide**.

MICROBIOLOGIC, -**Ă**, *microbiologici*, -ce, adj. Care aparține microbiologiei, privitor la microbiologie. Din fr. **microbiologique**.

MICROBIOLOGIE s.f. Ramură a biologiei care se ocupă cu studiul morfologiei și fiziologiei microorganismelor, precum și cu metodele de combatere a microorganismelor patologice pentru animale și plante și de folosire a celor utile. Din fr. **microbiologie**.

MICROBIOLOG, -**Ă**, *microbiologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în microbiologie; microbiologist. Din **microbiologie** (derivat regresiv).

INFRAMICROBIOLOGIE s.f. Disciplină a biologiei care se ocupă cu studiul inframicrobilor; virusologie.

Infra- + **microbiologie**.

INFRAMICROBIOLOG, -**Ă**, *inframicrobiologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în inframicrobiologie. Din **inframicrobiologie** (derivat regresiv).

MICROBIOLOGIST, -**Ă**, *microbiologiști*, -ste, s.m. și f. Microbiolog. Din fr. **microbiologiste**.

MICROBIȘM s.n. Prezența în organism a unor germeni patogeni, uneori în stare latentă, ca urmare a rezistenței naturale sau dobândite a organismului respectiv. Din fr. **microbisme**.

MICROBUZ, *microbuze*, s.n. Autobuz pentru un număr mic de pasageri. Din fr. **microbus**.

MICROCEFAL, -**Ă**, *microcefali*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care prezintă fenomenul de microcefalie. Din fr. **microcéphale**.

MICROCEFALIE s.f. Malformație congenitală caracterizată prin dezvoltarea insuficientă a craniului și a creierului. Din fr. **microcéphalie**.

MICROCENTRALĂ, *microcentrale*, s.f. Centrală electrică sau centrală de termoficare de mică putere, folosită mai ales la țară. Din fr. **microcentrale**.

MICROCHIMIC, -Ă, *microchimici*, -ce, adj. Referitor la microchimie, la microanaliză. Din fr. **microchimique**.

MICROCHIMIE s.f. Ramură a chimiei care se ocupă cu studiul reacțiilor chimice dintre cantități foarte mici de substanță. Din fr. **microchimie**.

MICROCHIRURGIE s.f. Chirurgie practică la microscop. Din fr. **microchirurgie**.

MICROCHIRURGICAL, -Ă, *microchirurgicali*, -e, adj. Referitor la microchirurgie, de microchirurgie. - De la **microchirurgie**.

MICROCINEMATOGRAFIE s.f. Filmare a unor fenomene observate la microscop. Din fr. **microcinématographie**.

MICROCITOZĂ, *microcitoze*, s.f. (Med.) Boală a sângelui manifestată prin prezența crescută de microcite. Din fr. **microcytose**.

MICROCLIMAT, *microclimate*, s.n. Totalitatea condițiilor de climă (temperatură, umiditate, vânt) particulare unor spații mici; clima spațiului din imediata apropiere a solului; microclimă. Din fr. **microclimat**.

MICROCLIMATIC, -Ă, *microclimatici*, -ce, adj. Care aparține microclimatului, privitor la microclimat. Din fr. **microclimatique**.

MICROCLIN, *microcline*, s.n. Mineral din grupa feldspaților potasici, de culoare roz, galbenă, roșiatică sau verde, care constituie un element de bază al unor roci eruptive sau metamorfice și care este folosit în industria ceramicii și ca piatră semiprețioasă. Din fr. **microcline**.

MICROCOC, *micrococi*, s.m. Bacterie în formă de sferă, care se prezintă izolat sau în grup, de dimensiuni mai mici decât cocci. Din fr. **micrococo**.

MICROCOSMIC, -Ă, *microcosmici*, -ce, adj. Care aparține microcosmului, privitor la microcosm. Din fr. **microcosmique**.

MICROCLOULOMB, *microcoulombi*, s.m. Unitate de măsură pentru capacitatea electrică, egală cu o milionime de coulomb. Din fr. **microcoulombe**.

MICROCRISTALIN, -Ă, *microcristalini*, -e, adj. (Despre agregatele mineralelor și structura rocilor) Care este alcătuit din

cristale microscopice. Din fr. **microcristallin**.

MICRODACTIL, -Ă, *microdactili*, -e, adj. (Med.) Care prezintă microdactilie. Din fr. **microdactyle**.

MICRODACTILIE, *microdactilii*, s.f. (Med.) Malformație a degetelor caracterizată prin dezvoltare insuficientă. Din fr. **microdactylie**.

MICRODISECTIE, *microdiseccii*, s.f. Disecție fină făcută la microscop. Din fr. **microdissection**.

MICROECONOMIC, -Ă, *microeconomici*, -ce, adj. De microeconomie. Din fr. **microéconomique**.

MICROECONOMIE s.f. Economia sau relațiile economice la nivelul fiecărei întreprinderi în parte. Din fr. **micro-économie**.

MICROELEMENT, *microelemente*, s.n. Element chimic care intră în compoziția hormonilor, a enzimelor, a fermenților etc. și care se găsește în cantități foarte mici în sol și în organism. Din fr. **micro-élément**.

MICROFARAD, *microfarazi*, s.m. Unitate de măsură pentru capacitatea electrică, egală cu o milionime de farad. Din fr. **microfarad**.

MICROFIL, -Ă, *microfi*, -e, adj. (Bot.; despre plante) Cu frunze (foarte) mici. Din fr. **microfil**.

MICROFILMA, *microfilmez*, vb. I. Tranz. A reproduce documente sub formă de microfilme. Din fr. **microfilmer**.

MICROFILMARE, *microfilmări*, s.f. Acțiunea de a *microfilma* și rezultatul ei. V. **microfilma**.

MICROFIZICĂ s.f. Ramură a fizicii care studiază particulele elementare; fizică atomică. Din fr. **microphysique**.

MICROFONIC, -Ă, *microfonici*, -ce, adj. De microfon sau de microfonie (2). ◇ *Efect microfonic* = microfonie (2). Din fr. **microphonique**.

MICROFONIE, *microfonii*, s.f. 1. Reacție acustică nedorită care apare între microfonul și difuzorul unui sistem electroacustic în condițiile unei amplificări mari sau ale amplasării acestora în încăperi necorespunzătoare din punct de vedere acustic. 2. Perturbație într-un sistem electroacustic datorată vibrației mecanice nedorite a unor componente ale acestuia; efect microfonic. Din fr. **microphonie**.

MICROFONIST, -Ă, *microfoniști*, -ste, s.m. și f. Tehnician specializat în amplasarea și deplasarea microfoanelor. Din fr. **microfoniste**.

MICROFOSILĂ, *microfossile*, s.f. Fosilă microscopică (3). Din fr. **microfossile**.

MICROFOTOCOPIE, *microfotocopii*, s.f. Copie fotografică de dimensiuni foarte mici, obținută prin microfotografie. Din fr. **microphotocopie**.

MICROFOTOGRAFIC, -Ă, *microfotografici*, -ce, adj. Care se folosește în microfotografie, care se obține prin microfotografie. Din fr.

microphotographique.

MICROFOTOGRAFIE, *microfotografii*, s.f. 1. Fotografie reprezentând imaginea mărită a unor ființe sau obiecte microscopice, obținută cu ajutorul unui aparat fotografic adaptat la un microscop. ♦

Fotografie de dimensiuni foarte mici, care, pentru a permite să i se distingă amănuntele, trebuie mărită. 2. Tehnica obținerii microfotografiilor (1). Din fr. **microphotographie**.

MICROFOTOMETRU, *microfotometre*, s.n. Aparat folosit pentru determinarea, pe zone foarte mici, a opacității plăcilor fotografice. Din fr. **microphotomètre**.

MICROFOTORADIOGRAFIE, *microfotoradiografii*, s.f. Tehnică radiologică prin care se pot realiza radiografii pulmonare de dimensiuni reduse; radiografie obținută prin această tehnică. Din fr. **microphotoradiographie**.

MICROGENERATOR, *microgeneratoare*, s.n. (Tehn.) Generator (III 1) de mică putere. Din fr. **microgénérateur**.

MICROGLOSAR, *microglosare*, s.n. Glosar cu număr mic de cuvinte și explicații sumare. ♦ Glosar care înregistrează vocabularul specific unui domeniu foarte restrâns. Din fr. **microglossaire**.

MICROGRAM, *micrograme*, s.n. Unitate de măsură a masei egală cu o milionime de gram; gama (3). Din fr. **microgramme**.

MICROMANOMETRU, *micromanometre*, s.n. (Fiz.) Manometru special pentru variațiile foarte mici de presiune. Din fr. **micromanomètre**.

MICROMETRIC, -Ă, *micrometrici*, -ce, adj. 1. Care aparține micrometriei sau micrometriei, privitor la micrometru sau la micrometrie; care servește la măsurarea dimensiunilor mici și foarte mici. 2. (Despre șuruburi) Al cărui filet este foarte fin și precis prelucrat, putând fi utilizat la construcția instrumentelor de măsură. Din fr. **micrométrique**.

MICROMETRIE s.f. Disciplină care se ocupă cu măsurarea dimensiunilor foarte mici. Din fr. **micrométrie**.

MICROMETRU, (1) *micrometre*, s.n., (2) *micrometri*, s.m. 1. S.n. Instrument mecanic de precizie, pentru măsurarea dimensiunilor mici și foarte mici. 2. S.m. (Rar) Micron. Din fr. **micromètre**.

MICROMICRON, *micromicroni*, s.m. (Fiz.) A milioana parte dintr-un micron. Din fr. **micromicron**.

MICROMILIMETRU, *micromilimetri*, s.m. Micron. Din fr. **micromillimètre**.

MICROMINIATURIZA, *microminiaturizez*, vb. I. Tranz. A miniaturiza în limite microscopice. Din fr. **microminiaturiser**.

MICROMINIATURIZARE, *microminiaturizări*, s.f. Acțiunea de a microminiaturiza. V.

microminiaturiza.

MICROMINIATURIZAT, -Ă, *microminiaturizați*, -te, adj. Care a fost miniaturizat în limite microscopice. -

V. **microminiaturiza**.

MICROMODUL, *micromodule*, s.n. (Electron.) Circuit realizat prin asamblarea ordonată și de mare densitate a unor componente electronice distincte care pot fi testate înainte de asamblare. Din fr. **micromodule**.

MICROMOLECULĂ, *micromolecule*, s.f. (Fiz.) Moleculă cu un număr mic de atomi. Din fr. **micromolécule**.

MICROMOLECULAR, -Ă, *micromoleculari*, -e, adj. (Fiz.) (Despre substanțe) Cu micromolecule. Din fr. **micromoléculaire**.

MICROMOTOR, *micromotoare*, s.n. Motor electric de putere (foarte) mică. Din fr. **micromoteur**.

MICRONEZIAN, -Ă, *micronezieni*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) din Micronezia. Din fr. **micronésien**.

MICROORDINATOR, *microordinatoare*, s.n. Microcalculator. ♦ *Microordinator familial* = computer familial. Din fr. **microordinateur**.

MICROORGANISM, *microorganismes*, s.n. Nume dat organismelor microscopice vegetale sau animale; Din fr. **micro-organisme**.

MICROORGANISM, *microorganismes*, s.n. Nume dat organismelor microscopice vegetale sau animale; Din fr. **micro-organisme**.

MICROPALAEONTOLOGIE s.f. Ramură a paleontologiei care studiază microfosilele. Din fr. **micropaléontologie**.

MICROPIL, *micropile*, s.n. Canal microscopic situat în partea apicală a ovulului plantelor superioare, prin care

tubul polinic pătrunde la oosferă. Din fr. **micropyle**.

MICROPOROS, -OASĂ, *microporoși, -oase*, adj., s.n. s.m. pl. **1.** Adj. (Despre cauciucul sintetic sau despre materiale fabricate din cauciuc sintetic) Care are o structură asemănătoare cu a buretelui artificial. **2.** S.n. Cauciuc sintetic poros din care se confecționează talpă pentru încălțăminte. **3.** S.m. și pl. Încălțăminte confecționată din astfel de material sintetic. Din fr. **microporeux**.

MICROPOTAL, *microprotale*, s.n. Protal bărbătesc. Din fr. **microprothalle**.

MICROPSIE, *micropsii*, s.f. Tulburare a vederii datorită căreia obiectele sunt percepute mai mici decât sunt în realitate. Din fr. **micropsie**.

MICRORADIOGRAFIE, *microradiografii*, s.f. Radiografie efectuată pe un film special, de dimensiuni reduse, în anumite condiții care să permită examinarea ulterioară sau mărirea acesteia până la dimensiunile necesare; *micro*². Din fr. **microradiographie**.

MICROREACȚIE, *microreacții*, s.f. Reacție chimică între cantități foarte mici de substanță. Din fr. **microréaction**.

MICROSCOPIC, -Ă, *microscopici, -ce*, adj. **1.** Care nu se poate vedea sau cerceta decât cu microscopul. **2.** Care aparține microscopului, privitor la microscop. **3.** Fig. Foarte mic, minuscul; *p. ext.* fără valoare, neînsemnat. Din fr. **microscopique**.

MICROSEISM, *microseisme*, s.n. Cutremur de pământ de intensitate mică, înregistrat numai de aparate foarte sensibile. Din fr. **microseisme**.

MICROSION, *microsioane*, adj., s.n. (Disc muzical de calitate superioară) care are șanțul de înregistrare extrem de fin și care permite înregistrări și audiții de lungă durată. Din fr. **microsillon**.

MICROSOCIOLOG, *microsociologi*, s.m. Reprezentant, adept al microsociologiei. Din fr. **microsociologue**.

MICROSOCIOLOGIC, -Ă, *microsociologici, -ce*, adj. Care aparține microsociologiei, referitor la microsociologie. Din fr. **microsociologique**.

MICROSOCIOLOGIE s.f. Studiul formei de sociabilitate în cadrul micilor grupuri sociale (oamenii dintr-o echipă, elevii dintr-o clasă etc.). Din fr. **microsociologie**.

MICROSPOR, *microspori*, s.m. Spor al unor plante criptogame care dă naștere unui protal mascul. Din fr. **microspore**.

MICROSPORANGE, *microsporange*, s.n. Sporange în care se dezvoltă microspori. Din fr. **microsporange**.

MICROSPORIE, *microsporii*, s.f. (Med.) Micoză. Din fr. **microsporie**.

MICROSTRUCTURA, *microstructuri*, s.f. Structură a materialelor, observată cu ajutorul microscopului sau prin alte procedee. ◇ (În sintagma) *Microstructură socială* = totalitatea relațiilor personale și interpersonale și a rețelilor de integrare care definesc existența socială a unui individ. Din fr. **microstructure**.

MICROTOM, *microtoame*, s.n. Instrument cu ajutorul căruia se pot tăia felii foarte subțiri, de câțiva microni, dintr-un corp, pentru a putea fi cercetate la microscop. Din fr. **microtome**.

MICROTRAUMATISM, *microtraumatisme*, s.n. (Med.) Traumatism de mică intensitate care prin repetare frecventă poate deveni cauza unei boli profesionale. Din fr. **microtraumatisme**.

MICROUNDĂ, *microunde*, s.f. (Fiz.) Undă hertziană a cărei lungime de undă este cuprinsă între 1 cm și 1 m. Din fr. **micro-onde**.

MICROVOLT, *microvolți*, s.m. Unitate de forță electromotoare sau de diferență de potențial, egală cu a milioana parte dintr-un volt. Din fr. **microvolt**.

MICROVOLTMETRU, *microvoltmetre*, s.n. Instrument de măsură a tensiunilor joase de ordinul milionimilor de volt. Din fr. **microvoltmètre**.

MICROZOAR, *microzoare*, s.n. (La pl.) Încrengătură de animale de apă foarte mici, care se pot vedea numai cu microscopul; (și la sg.) animal care face parte din această încrengătură. Din fr. **microzoaire**.

MICROZONĂ, *microzone*, s.f. **1.** Regiune din masa solului arabil în care sunt grupate particule cu funcțiuni biochimice identice. **2.** (În sociologie) Zonă de mică întindere. Din fr. **microzone**.

MICTURITIE s.f. Nevoie permanentă de a urina. Din fr. **micturition**.

MICTIUNE, *mictiuni*, s.f. Urinare. Din fr. **miction**.

MIDINETĂ, *midinete*, s.f. Tânăra lucrătoare sau vânzătoare în magazinele sau în atelierile de croitorie și de modă din Paris. Din fr. **midinette**.

MIDRIATIC, -Ă, *midriatici, -ce*, adj. Care provoacă midriaza. Din fr. **mydriatique**.

MIDRIAZĂ, *midriaze*, s.f. Mărire a diametrului pupilei, care poate surveni fiziologic (la întineric), patologic (în paralizia fibrelor circulare ale irisului) sau

ca efect al administrării unor medicamente.

Din fr. **mydriase**.

MIELENCEFAL, *mielencefale*, s.n. (Anat.) Bulb rahidian. Din fr. **myélencéphale**.

MIELINA, *mieline*, s.f. Teacă ce înveleşte fibra nervoasă, constituită din colesterol, fosfolipide, acizi grași etc. Din fr. **myéline**.

MIELINIC, *mielinici*, adj. (În sintagma) *Nerv mielinic* = nerv învelit într-o teacă de mielină. Din fr. **myélinique**.

MIELINIZARE, *mielinizări*, s.f. (Biol.) Proces de formare și acoperire a fibrelor nervoase cu mielină. Din fr. **myélinisation**.

MIELITA, *mielite*, s.f. Boală care constă în inflamarea nervilor mielinici. Din fr. **myélite**.

MIELOGRAFIE, *mielografii*, s.f. (Med.) Metodă de investigație radiologică a canalului medular și a formațiilor celulare din măduva formatoare de sânge. Din fr. **myélographie**.

MIELOGRAMĂ, *mielogramă*, s.f. Metodă de determinare cantitativă și calitativă a elementelor celulare din măduvă, utilizată pentru stabilirea diagnosticului în numeroase boli de sânge. Din fr. **myélogramme**.

MIELOM, *mieloame*, s.n. Boală malignă având originea în măduva osoasă, caracterizată prin apariția unor tumori pe oasele late. [Pl. și: *mielomuri*] Din fr. **myélome**.

MIELOPATIE, *mielopatii*, s.f. Denumire generică pentru bolile măduvei spinării sau măduvei osoase. Din fr. **myélopathie**.

MIELOZA, *mieloze*, s.f. (Med.) Leucemie. Din fr. **myélose**.

MIGMATIT, *migmatite*, s.n. Rocă metamorfică provenită prin pătrunderea magmei granitice în rocile sedimentare. [Var.: **migmatită** s.f.] Din fr. **migmatite**.

MIGNON, *-Ă, mignoni*, -e, adj. (Franțuzism; adesea substantivat) Micuț; drăguț, delicat. Din fr. **mignon**.

MIGRATOR, *-OARE*, *migratori*, -oare, adj. Care migrează; călător. Din fr. **migrateur**.

MIGRENĂ, *migrene*, s.f. Durere de cap intensă, de obicei pe o singură parte, însoțită de greață, de vărsături etc. Din fr. **migraine**.

MILDIOGRAF, *mildiografe*, s.n. Aparat care detectează condițiile producerii manei la vița de vie. Din fr. **mildiographie**.

MILESIM, *milesime*, s.n. 1. (Livr.) Cifra 1 care indică mia în exprimarea miilor în cifre. 2. Cifră (sau cifre) de pe o monedă, o marcă poștală etc. care indică data de

emitere, o aniversare etc. [Var.: **milezimă** s.f.] Din fr. **millésime**.

MILIAMPER, *miliamperi*, s.m. Unitate de măsură a intensității curentului electric, egală cu a mia parte dintr-un amper. Din fr. **miliampère**.

MILIAMPERMETRU, *miliampemetre*, s.n. Ampermetru pentru măsurarea intensităților reduse ale curentului electric. Din fr. **miliampèremètre**.

MILIAR, *-Ă, miliari*, -e, adj. (Med.; despre unele formațiuni) De forma unui bob de mei. ♦ *Tuberculoză miliară* = granulie. Din fr. **miliaire**.

MILIARD, *miliarde*, num. card. Număr egal cu o mie de milioane; bilion, *p. ext.* (la pl.) număr considerabil. Din fr. **milliard**.

MILIARDIME, *miliardimi*, s.f. Număr egal cu a miliarda parte dintr-un întreg. - **Miliard** + suf. *-ime*. Cf. fr. **milliardième**.

MILIARDAR, *-Ă, miliardari*, -e, s.m. și f. (Si adjectival) Persoană care posedă o avere evaluată în miliarde (de lei, de dolari etc.). Din fr. **milliardaire**.

MILIBAR, *milibari*, s.m. Unitate de măsură pentru presiune, egală cu o miime de bar. Din fr. **milibar**.

MILIEU, *milieuri*, s.n. Obiect din pânză (brodată) sau din dantelă, care se așază (ca ornament) pe o mobilă. Din fr. **milieu**.

MILIGRAM, *miligrame*, s.n. Unitate de măsură pentru greutate, reprezentând a mia parte dintr-un gram. Din fr. **milligramme**.

MILILAMBERT, *mililamberti*, s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un lambert. [Abr.: *mL*] Din fr. **millilambert**.

MILILITRU, *mililitri*, s.m. Unitate de măsură pentru volum, reprezentând a mia parte dintr-un litru. Din fr. **millilitre**.

MILIMETRIC, *-Ă, milimetrici*, -ce, adj. 1. De mărimea unui milimetru; *p. ext.* foarte mic. ♦ (Adverbial) Cu mare exactitate. 2. (Despre scări ale unor instrumente) Gradat în milimetri. ♦ *Hârtie milimetrică* = hârtie liniată orizontal și vertical din milimetru în milimetru, întrebuințată în desenul tehnic sau pentru trasarea graficelor și a diagramelor. Din fr. **millimétrique**.

MILIMETRU, *milimetri*, s.m. Unitate de măsură pentru lungime, egală cu a mia parte dintr-un metru. Din fr. **millimètre**.

MILIMICRON, *milimicroni*, s.m. A mia parte dintr-un micron. [Abr.: *mμ*] Din fr. **millimicron**.

MILIOERSTED, *milioerstezi*, s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un oersted. [Abr.: *moe*] Din fr. **millioersted**.

MILION, *milioane*, num. card. Număr egal cu o mie de mii. ♦ (Fam.; în loc. adj. și adv.) *De milioane* = extraordinar (de frumos, de bun, de valoros etc.). Din fr. **million**.

MILIONIME, *milionimi*, s.f. Număr egal cu a milioanea parte dintr-un întreg; a milioanea parte dintr-un întreg. -

Milion + suf. *-ime*.

MILIONULEA, MILIOANA, num. ord. (Precedat de art. "al", "a") Care se află între al 999999-lea și al 1000001-lea. **Milion** + (u)le + a.

MILIROENTGEN, *miliroentgeni*, s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un roentgen. [Abr.: *mR*] Din fr. **milliröntgen**.

MILITA, *militez*, vb. I. Intrans. A desfășura o activitate intensă într-un domeniu social, politic, cultural; a lupta pentru un principiu, pentru o cauză. Din fr. **militer**.

MILITANT, -Ă, *militanți, -te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care militează, care luptă intens pentru un principiu, pentru o cauză, care desfășoară o activitate intensă într-un domeniu social, politic, cultural; luptător, combatant. Din fr. **militant**.

MILITANTISM s.n. (Rare) Concepție, atitudine, activitate de militant. Din fr. **militantisme**.

MILITARISM s.n. Politică de subordonare a activității de stat, și prin aceasta a întregii vieți sociale, intereselor de mărire a potențialului militar și de pregătire pentru război, precum și de menținere cu ajutorul forței a relațiilor de dominație atât pe plan intern, cât și pe plan internațional. Din fr. **militarisme**.

MILITARIST, -Ă, *militariști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține militarismului, privitor la militarism; propriu militarismului; războinic, agresiv. 2. S.m. și f. Adept al militarismului. Din fr. **militariste**.

MILITARIZA, *militarizez*, vb. I. Tranz. A subordona întreprinderi, teritorii etc. unui regim militar sau unor scopuri militare; a organiza militărește. Din fr. **militariser**.

MILITARIZARE, *militarizări*, s.f. Acțiunea de a militariza. V. **militariza**.

MILITARIZAT, -Ă, *militarizați, -te*, adj. Care este organizat militărește, condus de militari. V. **militariza**.

MILIVOLT, *milivolți*, s.m. Unitate de măsură a tensiunii electrice și electromotoare, egală cu a mia parte dintr-un volt. Din fr. **millivolt**.

MILIVOLTMETRU, *milivoltmetre*, s.n. Instrument de măsură pentru tensiuni

electrice foarte joase (de tipul milivoltului). Din fr. **millivoltmètre**.

MILIWATT, *miliwați*, s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un watt. [Abr.: *mW*] Din fr. **milliwatt**.

MILLERIT, *millerite*, s.n. Sulfură naturală de nichel, de culoare galbenă ca alama și cu luciu metalic puternic. Din fr. **millérite**.

MIM, (1) *mimuri*, s.n., (2) *mimi*, s.m. 1. S.n. Scurtă comedie la greci și la romani, alcătuită din scene simple. 2. S.m. Actor de pantomimă. Din fr. **mime**.

MIMA, *mimez*, vb. I. Tranz. A interpreta un rol, o piesă etc. sau a exprima ceva prin mimică, prin gesturi, ca un mim (2). ♦ A imita gesturile, apucăturile cuiva. Din fr. **mimer**.

MIMANT, -Ă, *mimanți, -te*, adj., s.m. și f. (Rare) (Persoană) care mimează. ♦ Figurant. - **Mima** + suf. *-ant*.

MIMARE, *mimări*, s.f. Acțiunea de a *mima* și rezultatul ei. V. **mima**.

MIMANSA s.f. Școală filosofică indiană, fondată în sec. III a.Cr., care a promovat atomismul în cadrul unei concepții dualiste și a abordat probleme ale teoriei cunoașterii. Din fr. **mimansa**.

MIMETIC, -Ă, *metetici, -ce*, adj. Care se referă la mimetism, care are mimetism. Din fr. **mimétique**.

MIMETISM s.n. Însușire dobândită de unele animale în cursul selecției naturale, de a avea ori de a lua culoarea sau forma unor obiecte din mediul înconjurător (pentru a se confunda cu acestea și a nu fi recunoscute de dușmani). Din fr. **mimétisme**.

MIMETIZA, *metetizez*, vb. I. Tranz. (Rare) A îmita. - **Mimet**[ism] + suf. *-iza*.

MIMIC, -Ă, *mimici, -ce*, s.f., adj. 1. S.f. Artă de a exprima pe scenă, prin mișcările feței (și prin gesturi), sentimente și idei. ♦ Ansamblu de modificări ale fizionomiei, care exteriorizează anumite sentimente sau gânduri; expresie a feței, mină². 2. Adj. Care se referă la mim (2) sau la mimică (1); de mim (2). Din fr. **mimique**.

MIMODRAMĂ, *mimodrame*, s.f. Operă dramatică în care actorii interpretează rolurile prin pantomimă. Din fr. **mimodrame**.

MIMODRAMATIC, -Ă, *mimodramatici, -ce*, adj. De mimodramă. Din fr. **mimodramatique**.

MINA, *minez*, vb. I. Tranz. 1. A așeza, a pune explozibile, mine¹ (2) pe uscat sau în apă; a depune o încărcătură de exploziv într-o clădire, la un pod etc. în scopul aruncării lor în aer. 2. (Despre ape) A săpa,

a roade un teren. ♦ (Fig.) A slăbi, a distruge (cu încetul); a măcina. Din fr. **miner**.

MINARE, *minări*, s.f. Acțiunea de a *mina* și rezultatul ei. V. **mina**.

MINAT, -**Ă**, *minați*, -*te*, adj. 1. În care sau sub care s-au pus mine¹ (2), cu mine¹. 2. Fig. Ruinat, distrus; nimicitor.

V. **mina**.

MINER, *mineri*, s.m. Muncitor calificat care lucrează într-o mină¹ (1). Din fr. **mineur**.

MINERI, *mineresc*, vb. IV. Intrans. (Rar) A lucra în mină¹ (1). Din **miner**.

MINERIT s.n. 1. Ramură a industriei extractive care se ocupă cu exploatarea zăcămintelor de minerale utile și a masivelor de roci, folosite fie în construcții, fie ca materii prime. 2. Îndeletnicire a minerului. V. **mineri**.

MINERITĂ, *minerite*, s.f. Muncitoare calificată care lucrează într-o mină¹. - **Miner** + suf. -*iță*.

MINERALIER, *mineraliere*, s.n. Cargobot folosit la transportul minereurilor. Din fr. **minéralier**.

MINERALIZA, *mineralizez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) transforma în mineral sau în apă minerală. Din fr. **minéraliser**.

MINERALIZARE, *mineralizări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) *mineraliza* și rezultatul ei. 2. Mineralizație (2). V. **mineraliza**.

MINERALIZAT, -**Ă**, *mineralizați*, -*te*, adj. Care s-a transformat în mineral sau în apă minerală. V. **mineraliza**.

MINERALIZABIL, -**Ă**, *mineralizabili*, -*e*, adj. (Rar) Care se poate mineraliza. Din fr. **minéralisable**.

MINERALIZATOR, -**OARE**, *mineralizatori*, -*oare*, adj., s.n. 1. Adj. Care favorizează ori determină formarea sau cristalizarea unor minerale. 2. S.n. Substanță ușor volatilă care se găsește în magmă și care favorizează formarea mineralelor și cristalizarea acestora prin reducerea viscozității și printr-o acțiune catalitică. Din fr. **minéralisateur**.

MINERALIZAȚIE, *mineralizații*, s.f. 1. Cantitate de substanțe minerale, de săruri etc. dizolvate într-o apă subterană. 2. Acumulare de substanțe minerale care se poate realiza, fie prin depuneri din soluții în crăpăturile și porii rocilor, fie prin înlocuirea chimică parțială sau totală a rocilor; mineralizare (2). Din fr. **minéralisation**.

MINERALOGIC, -**Ă**, *mineralogici*, -*ce*, adj. Care ține de mineralogie, privitor la mineralogie. Din fr. **minéralogique**.

MINEREU, *minereuri*, s.n. Acumulare de unul sau mai multe minerale din care se pot extrage, pe scară industrială, unul sau mai multe metale sau combinații ale acestora. Din fr. **minerais**.

MINI¹ - Element de compunere care însemnează "mic" și care servește la formarea unor substantive. Din fr. **mini-**.

MINI² adj. invar., subst. 1. Adj. invar. (Despre lungimea fustei) Care este (foarte) scurt (și ajunge până deasupra genunchiului). 2. Subst. Fustă, pantalon etc. mini² (1). Din fr. **mini**.

MINIATURIZA, *miniaturizez*, vb. I. Tranz. A executa în dimensiunile unei miniaturi; *p. ext.* a reda ceva la scară redusă. ♦ A reduce dimensiunile, greutatea și consumul specific în fabricarea unor mașini și aparate. Din fr. **miniaturiser**.

MINIATURIZARE, *miniaturizări*, s.f. Acțiunea de a *miniaturiza* și rezultatul ei. V. **miniaturiza**.

MINIATURIZAT, -**Ă**, *miniaturizați*, -*te*, adj. (Despre dispozitive electronice) Cu grad înalt de miniaturizare. V. **miniaturiza**.

MINICALCULATOR, *minicalculatoare*, s.n. 1. Calculator electronic universal, de dimensiuni reduse, cu lungimea cuvântului de 12-24 biți, accesibil din punctul de vedere al efortului financiar de dotare și exploatare; miniordinator, minicomputer. 2. (Impr.) Calculator de buzunar. Din fr. **minicalculeur**.

MINICASETĂ, *minicasete*, s.f. Casetă de mici dimensiuni folosită la minicasetofoane speciale. Din fr. **minicassette**.

MINIER, -**Ă**, *minieri*, -*e*, adj. Care ține de mină (1), privitor la mină. ♦ În care se găsesc (multe) mine, în care se practică minieritul. Din fr. **minier**.

MINIMAL, -**Ă**, *minimali*, -*e*, adj. Minim. ◇ *Program (sau plan etc.) minimal* = program (sau plan etc.) care cuprinde un ansamblu de sarcini minime care trebuie îndeplinite cu precădere. *Preț minimal* = prețul cel mai mic cu care poate fi pusă în vânzare o marfă. Din fr. **minimal**.

MINIMALIZA, *minimalizez*, vb. I. Tranz. A diminua, a reduce (la minimum), a micșora pe nedrept valoarea, importanța unei persoane, a unui lucru, a unei idei; a subaprecia, a bagateliza. - **Minimal** + suf. -*iza*.

MINIMALIZARE, *minimalizări*, s.f. Acțiunea de a *minimaliza* și rezultatul ei. V. **minimaliza**.

MINIMALIZATOR, -**OARE**, *minimalizatori*, -*oare*, adj. Care

minimalizează. - **Minimaliza** + suf. - *tor*.

MINIMETRU, *minimetre*, s.n. Instrument mecanic de măsurare a lungimilor prin metoda comparativă, folosit pentru verificarea dimensiunilor unor piese. Din fr. **minimètre**.

MINIMIZA, *minimizez* vb. I. Tranz. A reduce la minimum; a minimaliza. Din fr. **minimiser**.

MINIMIZARE, *minimizări*, s.f.

Minimalizare. V. **minimiza**.

MINIMIZAT, -**Ă**, *minimizăți*, -*te*, adj.

Minimalizat. V. **minimiza**.

MINIORDINATOR, *miniordinate*, s.n. Minicalculator (1). Din fr. **miniordinateur**.

MINISTER, *ministere*, s.n. 1. Organ central al administrației de stat care conduce o anumită ramură a activității statului și care este condus de un ministru; instituția respectivă; *p. ext.* clădirea în care își are sediul această instituție. 2. (Înv.) Funcție de ministru. 3. (Înv.) Guvern. Din fr. **ministère**.

MINISTERIAL, -**Ă**, *ministeriali*, -*e*, adj. Care aparține unui ministru sau unui minister, privitor la un ministru sau la un minister, emis de un ministru sau de un minister; de ministru sau de minister. ♦ *Bancă ministerială* = locul pe care îl ocupă reprezentanții guvernului în incinta unui parlament. *Coală (sau hârtie) ministerială (sau de format ministerial)* = coală de hârtie de format obișnuit pentru cereri. *Plic ministerial* = plic de dimensiuni mari, în care pot încăpea acte fără să fie îndoite. Din fr. **ministériel**.

MINISTERIAT, *ministeriate*, s.n. (Rar) Perioadă în care un guvern sau un ministru este la putere. Din fr. **ministériat**.

MINOIAN subst. Perioadă arhaică a civilizației cretane și grecești. Din fr. **minoen**.

MINORITAR, -**Ă**, *minoritari*, -*e*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care face parte dintr-o minoritate (1), care reprezintă cel mai mic număr dintr-o colectivitate. 2. S.m. și f. Persoană care face parte dintr-o minoritate politică sau națională. Din fr. **minoritaire**.

MINUTAJ, *minutaje*, s.n. Timp stabilit (în minute) pentru desfășurarea unei competiții, ceremonii etc. Din fr. **minutage**.

MINUTERIE, *minuterii*, s.f. Parte a unui ceasornic care imprimă minutarelor mișcarea de rotație. Din fr. **minuterie**.

MINUȚIE s.f. (Livr.) Minuțiozitate. ♦ ♦ Loc. adv. *Cu minuție* = amănunțit, minuțios, meticulos. Din fr. **minutie**.

MINUȚIOS, -**OASĂ**, *minuțioși*, -*oase*, adj. (Adesea adverbial) Care cercetează lucrurile în amănunt, cu multă atenție și răbdare; făcut cu deosebită atenție, cu grijă; meticulos. Din fr. **minutieux**.

MINUȚIOZITATE, *minuțiozități*, s.f. Însușirea de a fi minuțios; meticulozitate, minuție. - **Minuțios** + suf. -*itate*.

MIOCARD s.n. Mușchiul inimii, constituit din fibre musculare striate. Din fr. **myocarde**.

MIOCARDIC, -**Ă**, *miocardici*, -*ce*, adj. Care aparține miocardului, care se referă la miocard. - **Miocard** + suf. -*ic*.

MIOCARDITĂ, *miocardite*, s.f. Boală caracterizată prin inflamarea miocardului. Din fr. **myocardite**.

MIOCARDOPATIE, *miocardopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile miocardului. Din fr. **myocardopathie**.

MIOCEL, *miocеле*, s.n. (Med.) Hernie musculară. Din fr. **myocèle**.

MIOCEN, -**Ă**, *mioceni*, -*e*, s.n., adj. 1. S.n. Epoca inferioară a neogenului, caracterizată prin floră și faună apropiate de cele actuale, în care s-au format contururile actuale ale continentelor și principalele lanțuri de munți. 2. Adj. Care aparține miocenului (1), privitor la miocen; miocenic. Din fr. **miocène**.

MIOCLOIE, *mioclonii*, s.f. Con tracție musculară bruscă, involuntară, dezordonată, care apare adesea în crizele de epilepsie. Din fr. **myoclonie**.

MIOCROM s.n. (Biol.) Pigment roșu prezent în țesutul muscular. Din fr. **myochrome**.

MIODINIE, *miodinii*, s.f. Durere musculară care apare în anumite cazuri de reumatism, nevralgie etc. Din fr. **myodyn**.

MIOFIBRILĂ, *miofibrile*, s.f. Filament foarte fin al țesutului muscular, care determină contracția mușchilor. Din fr. **myofibrille**.

MIOFILAMENT, *miofilamente*, s.n. (Anat.) Filament al miofibrilelor cu rol important în contracția mușchiului. Din fr. **myofilament**.

MIOGEN s.n. Proteină de tipul albuminelor, care se găsește în țesutul muscular. Din fr. **myogène**.

MIOGRAF, *miografe*, s.n. Aparat pentru înregistrarea grafică a contracției musculare, cu ajutorul căruia se pot face aprecieri asupra mărimii, a formei și a duratei acesteia. Din fr. **myographe**.

MIOGRAFIC, -Ă, *miografici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la miografie, de miografie. Din fr. **miographique**.
MIOGRAFIE, *miografii*, s.f. Înregistrare grafică a contracțiilor musculare cu ajutorul miografului. Din fr. **myographie**.
MIOGRAMĂ, *miograme*, s.f. (Med.) Diagramă a contracției musculare obținută la miograf. Din fr. **myogramme**.
MIOLOGIC, -Ă, *miologici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la miologie, de miologie. Din fr. **myologique**.
MIOLOGIE s.f. Parte a anatomiei care studiază natura, structura și funcțiile mușchilor; sarcologie. Din fr. **myologie**.
MIOM, *miomuri*, s.n. Tumoare benignă a țesutului muscular. Din fr. **myome**.
MIOMER, *miomere*, s.n. (Zool.) Segment al benzilor musculare longitudinale la acraniate și la pești, care înlesnește înotul. Din fr. **myomère**.
MIOP, **MIOAPĂ**, *miopi*, *mioape*, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de miopie. ♦ Fig. (Persoană) fără perspicacitate, cu vederi înguste. Din fr. **myope**.
MIOPATIC, -Ă, *miopatici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la miopatie, de miopatie. Din fr. **myopathique**.
MIOPATIE, *miopatii*, s.f. Boală cronică cu caracter progresiv a sistemului muscular sau a unor mușchi, care se manifestă prin atrofii musculare. Din fr. **myopathie**.
MIOPIE, *miopii*, s.f. Defect al vederii care se manifestă prin imposibilitatea de a distinge clar obiectele situate la o distanță mai mare; miopism. ♦ Fig. Incapacitate de a vedea lucrurile în toată complexitatea lor. Din fr. **myopie**.
MIOPISM s.n. (Rar) Miopie. Din fr. **myopisme**.
MIOPLASMĂ, *mioplasme*, s.f. Protoplasmă care înconjură nucleul celulei musculare. Din fr. **myoplasma**.
MIOSCLEROZA, *mioscleroze*, s.f. (Med.) Scleroză a țesutului muscular. Din fr. **myosclérose**.
MIOSPASM, *miospasm*, s.n. (Med.) Contracție musculară spasmodică; crampă musculară. Din fr. **myospasme**.
MIOTOMIE, *miotomii*, s.f. Parte a anatomiei care se ocupă cu disecția mușchilor; incizie în mușchi. Din fr. **myotomie**.
MIOTONIE s.f. Boală care se manifestă prin tulburări în contracția mușchilor. Din fr. **myotonie**.
MIOTONOMETRU, *miotonometre*, s.n. (Med.) Aparat care măsoară tonicitatea musculară. Din fr. **myotonomètre**.

MIOZĂ s.f. Con tracție pronunțată a pupilei, care apare în timpul expunerii la lumină, la efortul de acomodare etc. Din fr. **myosis**.
MIOZINĂ, *miozine*, s.f. Proteină de tipul globulinelor, care se găsește în țesutul muscular, având rol important în contracția musculară. Din fr. **myosine**.
MIOZITĂ, *miozite*, s.f. Inflamație a unui mușchi striat. Din fr. **myosite**.
MIOZOTIS subst. (Bot.; livr.) Nu-mă-uita. Din fr. **myosotis**.
MIRA, *mirez*, vb. I. Refl. (Franțuzism înv.) A se privi în sau ca într-o oglindă; a se oglindi. Din fr. **mirer**.
MIRADOR, *miradoare*, s.n. 1. Încăpere deschisă pe terasele clădirilor, având rol de belvedere. 2. Post de observație sau de pază (situat pe o înălțime). Din fr. **mirador**.
MIRAJ, *miraje*, s.n. I. 1. Fenomen optic produs prin refracția treptată a luminii în straturi de aer cu densități diferite, datorită căruia în unele regiuni apar la orizont imagini răsturnate și suplimentare ale unor părți din natură, ale unor lucruri îndepărtate etc., ca și cum s-ar reflecta într-o apă; *p. ext.* fata morgana. 2. Fig. Imagine înșelătoare; închipuire, iluzie deșartă. 3. Fig. Farmec, atracție irezistibilă. II. (În sintagma) *Mirajul ouălor* = operație de examinare a ouălor supuse incubăției naturale sau artificiale.pentru a urmări starea și dezvoltarea embrionului. [Var.: (rar) **miragiu** s.n.] Din fr. **mirage**.
MIRA, *mire*, s.f. 1. Riglă cu diviziuni speciale, care servește la măsurarea indirectă a distanțelor sau a înălțimilor. 2. Cătare (la armă). 3. Imagine-tip transmisă pe ecranul televizoarelor pentru reglarea imaginii acestora. Din fr. **mire**.
MIRIADĂ, *miriade*, s.f. (Livr.; mai ales la pl.) Număr, cantitate foarte mare. Din fr. **myriade**.
MIRIAGRAM, *miriagrame*, s.n. Unitate de măsură pentru greutate, egală cu 10000 de grame. Din fr. **myriagramme**.
MIRIALITRU, *mirialitri*, s.m. Unitate de măsură pentru capacitate, egală cu 10000 de litri. Din fr. **myrialitre**.
MIRIAMETRU, *miriametri*, s.m. Unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 10000 de metri. Din fr. **myriamètre**.
MIRIFIC, -Ă, *mirifici*, -ce, adj. (Livr.) Minunat, măreț. Din fr. **mirifique**.
MIRMECOFAG, -Ă, *mirmecofagi*, -ge, adj. (Zool.; despre animale) Care se hrănește cu furnici. Din fr. **myrmécophage**.
MIRMECOFIL, -Ă, *mirmecofili*, -e, adj., s.m. și f. I. Adj., s.f. (Plantă) pe care trăiesc

furnici sau care este polenizată de către furnici. **2.** Adj., s.m. (Animal) care trăiește în simbioză cu furnicile. Din fr. **myrmécophile**.

MIRMECOLOGIE s.f. Studiu al furnicilor. Din fr. **myrmécologie**.

MIRMIDON, *mirmidoni*, s.m. (Livr.; în basme) Pitic². Din fr. **myrmidon**.

MIROBOLANT, -**Ă**, *mirobolanți*, -*te*, adj. (Livr.) Extraordinar, incredibil; minunat, magnific. Din fr. **mirobolant**.

MIRTACEE, *mirtacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate cu tulpina arborescentă, al cărei tip este mirtul; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **myrtacées**.

MISANDRIE, *misandrii*, s.f. (Med.) Repulsie patologică față de bărbați. Din fr. **misandrie**.

MISCIBILITATE s.f. Proprietate a mai multor substanțe de a putea forma împreună un amestec omogen. Din fr. **miscibilité**.

MISIONARIAT, *misionariate*, s.n. Funcția misionarului. Din fr. **missionariat**.

MISIVĂ, *misive*, s.f. (Astăzi glumet) Scrisoare, bilet. Din fr. **missive**.

MISOGINIE s.f. (Livr.) Atitudine a misoginului, ură față de femei; misoginism. Din fr. **misogynie**.

MISOLOG, -**Ă**, *misologi*, -*ge*, s.m. și f. (Livr.) Persoană care urăște rațiunea sau raționamentele. Din fr. **misologue**.

MISOLOGIE s.f. (Livr.) Ură față de rațiune. Din fr. **misologie**.

MISONEISM s.n. (Livr.) Sentiment de neîncredere sau aversiune față de orice noutate, schimbare. Din fr. **misonéisme**.

MISOPEDIE, *misopedii*, s.f. (Psih.) Repulsie patologică față de copii. Din fr. **misopedie**.

MISTACOCET, -**Ă**, *mistacoceți*, -*te*, adj., subst. **1.** Adj., s.m. (Pește) fără dinți. **2.** S.n. (La pl.) Specie de cetacee asemănătoare balenei; (și la sg.) animal din această specie. Din fr. **mystacocètes**.

MISTAGOG, *mistagogi*, s.m. Preot din antichitate care iniția pe cineva în misterele religioase; *p. ext.* epitet dat unui om înzestrat cu puterea de a pătrunde în adâncul lucrurilor, de a cunoaște aspectele ascunse ale realității. Din fr. **mystagogue**.

MISTAGOGIC, -**Ă**, *mistagogici*, -*ce*, adj. De mistagogic; care aparține mistagogilor. Din fr. **mystagogique**.

MISTAGOGIE s.f. Inițiere în misterele religioase făcută de mistagogi. Din fr. **mystagogie**.

MISTELĂ s.f. Must de struguri la care s-a adăugat alcool (de vin) în scopul opririi fermentației. Din fr. **mistelle**.

MISTIC, -**Ă**, *mistici*, -*ce*, adj., subst. **1.** Adj. Care aparține misticismului, care se referă la misticism; care vădește misticism. **2.** S.m. și f. Adept al misticismului. **3.** Adj. Care are un înțeles ascuns; care rămâne neînțeles; inexplicabil pe cale rațională; secret, tainic. ♦ *Testament mistic* = testament secret. **4.** S.f. Totalitatea orientărilor și practicilor propagate de misticism sau de o doctrină mistică (**1**); *p. ext.* misticism. Din fr. **mystique**.

MISTICISM s.n. Credință în existența unor forțe supranaturale și în posibilitatea omului de a comunica direct cu aceste forțe (prin revelație, intuiție, extaz); misticitate. ♦ Stare de spirit specifică misticului (**2**). Din fr. **mysticisme**.

MISTICITATE s.f. (Livr.) Misticism. Din fr. **mysticité**.

MISTIFICATOR, -**OARE**, *mistificatori*, -*oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care mistifică. Din fr. **mystificateur**.

MISTIFICAȚIE, *mistificații*, s.f. Mistificare. Din fr. **mystification**.

MISTRAL s.n. Vânt puternic, rece și uscat, care suflă în Franța, din valea Ronului spre Marea Mediterană. Din fr. **mistral**.

MITENĂ, *mitene*, s.f. Mănușă care acoperă numai o parte a mâinii, lăsând descoperite ultimele două falange ale degetelor. Din fr. **mitaine**.

MITIC, -**Ă**, *mitici*, -*ce*, adj. Care aparține unui mit, referitor la mit; legendar, fabulos. Din fr. **mythique**.

MITIFICA, *mitific*, vb. I. Tranz. (Rar) A mitiza. Din fr. **mythifier**.

MITIFICARE, *mitificări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a mitifica, mitizare, mitologizare. V. **mitifica**.

MITIFICAT, -**Ă**, *mitificați*, -*te*, adj. (Rar) Mitizat, mitologizat. V. **mitifica**.

MITOCONDRIAL, -**Ă**, *mitochondriali*, -*e*, adj. (Biol.) Referitor la mitocondrie, de mitocondrie. Din fr. **mitochondrial**.

MITOCONDRIE, *mitochondrii*, s.f. (Biol.) Organit citoplasmatic la plante și animale alcătuit din proteine, lipide și enzime care asigură celulei energia necesară. Din fr. **mitochondrie**.

MITOGRAF, -**Ă**, *mitografi*, -*e*, s.m. și f. Specialist în mitografie. Din fr. **mythographe**.

MITOGRAFIC, -**Ă**, *mitografici*, -*ce*, adj. Referitor la mitografie, de mitografie. Din fr. **mythographique**.

MITOGRAFIE s.f. Disciplină științifică care cercetează și compară structurile și sensurile miturilor. Din fr. **mythographie**.

MITOLOG, *mitologi*, s.m. Persoană care se ocupă cu studiul mitologiei. Din fr. **mythologue**.

MITOLOGIC, -*Ă*, *mitologici*, -*ce*, adj. Care aparține mitologiei, care se referă la mitologie. ♦ Care se inspiră din mitologie. Din fr. **mythologique**.

MITOLOGISM s.n. (Rar) Explicare (sistematică) a miturilor. ♦ Pasiune pentru mitologie, cultul mitologiei. Din fr. **mythologisme**.

MITOMAN, -*Ă*, *mitomani*, -*e*, s.m. și f. Persoană care suferă de mitomanie. Din fr. **mythomane**.

MITOMANIE s.f. Boală psihică caracterizată prin tendința de a denatura adevărul, de a inventa fapte care nu s-au petrecut în realitate; *p. gener.* mania de a minți. Din fr. **mythomanie**.

MITOTIC, -*Ă*, *mitotici*, -*ce*, adj. (Biol.) De mitoză. Din fr. **mitotique**.

MITOZĂ, *mitoze*, s.f. Diviziune celulară caracterizată prin apariția cromozomilor. Din fr. **mitose**.

MITRAL, -*Ă*, *mitrali*, -*e*, adj. Care se referă la valvula orificiului auriculo-ventricular stâng al inimii, care aparține acestei valvule, care afectează această valvulă. *Insuficiență mitrală. Stenoză mitrală*. Din fr. **mitral**.

MITRALIOR, *mitraliori*, s.m. Soldat specializat în folosirea mitralierei. Din fr. **mitrailleur**.

MITRIDATIZA, *mitridatizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) obișnui să consume anumite otrăvuri, obținând imunitate față de ele. Din fr. **mithridatiser**.

MITRIDATIZARE, *mitridatizări*, s.f. Imunitate față de o anumită otrăvă, datorită ingerării ei în cantități progresive. V. **mitridatiza**.

MIXAJ, *mixaje*, s.n. Suprapunere pe aceeași pistă sonoră a tuturor elementelor auditive ale unui film. Din fr. **mixage**.

MIXA, *mixez*, vb. I. Tranz. 1. A realiza mixajul unui film. 2. (Rar) A amesteca (1). Din **mixaj** (derivat regresiv).

MIXARE, *mixări*, s.f. Acțiunea de a *mixa* și rezultatul ei. V. **mixa**.

MIXEDEM s.n. Boală endocrină datorată unei grave insuficiențe tiroidiene, care duce la scăderea funcțiilor organismului. Din fr. **myxoedème**.

MIXOMICETE s.f. pl. Încrengătură de plante inferioare, constituind mase gelatinoase informe, care se întâlnesc pe

substanțe organice vegetale în descompunere. Din fr. **myxomycètes**.

MIXOTROF, -*Ă*, *mixotrofi*, -*e*, adj. (Biol.; despre organisme) Care se hrănește cu substanțe organice preparate sau luate din mediul înconjurător. Din fr. **myxotrophe**.

MIXOVIROZĂ, *mixoviroze*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile provocate de mixovirusi cum ar fi rujeola, oreionul, gripa și alte boli virale respiratorii. Din fr. **myxovirose**.

MIXOVIRUS, *mixovirusuri*, s.n. (Med.) Grup de virusuri din care fac parte virusurile gripale, virusul oreionului etc. [Pl. și: (m.) *mixovirusi*] Din fr. **myxovirus**.

MIXTIUNE, *mixtiuni*, s.f. (Farm.) Amestec de droguri într-un lichid pentru a prepara un medicament. Din fr. **mixture**. **MIZA**, *mizez*, vb. I. Tranz. 1. A depune ca miză; a juca pe...; a ponta. 2. Fig. A conta pe...; a se bizui pe... Din fr. **miser**.

MIZARE, *mizări*, s.f. Acțiunea de a *miza* și rezultatul ei; miză. V. **miza**.

MIZANSCENA, *mizanscene*, s.f. Organizare a unei reprezentații artistice care constă în găsirea locului, decorurilor, mișcărilor, jocului actorilor etc.; punere în scenă. V. **scenografie**. Din fr. **mis en scène**.

MIZANTROP, -*Ă*, *mizantropi*, -*e*, s.m. și f. Persoană stăpânită de mizantropie; *p. ext.* persoană nesociabilă, neprietenoasă, ursuză. Din fr. **misanthrope**.

MIZANTROPIC, -*Ă*, *mizantropici*, -*ce*, adj. Care se referă la mizantrop sau la mizantropie; care denotă mizantropie, provocat de mizantropie. Din fr. **misanthropique**.

MIZĂ, *mize*, s.f. Sumă de bani pe care o depune fiecare dintre participanții la un joc de noroc și care intră în posesiunea câștigătorului. ♦ Fig. Ceea ce constituie obiectul unei dispute. Din fr. **mise**.

MIZERABIL, -*Ă*, *mizerabili*, -*e*, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Om) ticălos, nemernic, infam. 2. Adj. Lipsit de (orice) valoare, de însemnătate; de calitate foarte proastă. 3. Adj. Care se află într-o stare foarte proastă, vrednică de plâns; nenorocit, jalnic. ♦ Care denotă o situație foarte proastă; cu aspect urât, sărăcăcios. Din fr. **misérable**.

MIZERICORDIOS, -*OASĂ*, *mizericordioși*, -*oase*, adj. (Livr.) Îndurător, milostiv; generos. Din fr. **miséricordieux**.

MNEMOTEHNIC, -*Ă*, *mnemotehnici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Ansamblu de procedee care înlesnesc memorarea cunoștințelor pe baza unor asociații dirijate; mnemotehnie. 2.

Adj. Care aparține mnemotehnicii (1), privitor la mnemotehnică. Din fr. **mnémotechnique**.

MNEMOTEHNIE s.f. Mnemotehnică. Din fr. **mnémotechnie**.

MNEZIC, -Ă, *mnezici*, -ce, adj. (Livr.) De memorie, al memoriei. Din fr. **mnésique**.

MOAR, *moaruri*, s.n. 1. Țesătură de mătase ori de bumbac mercerizat, care face ape. 2. (Tel.) Perturbație vizibilă pe ecranul unui televizor constând într-o rețea de linii cu deplasare aleatorie. Din fr. **moire**.

MOARAJ, *moaraje*, s.n. (Poligr.) Efect optic obținut prin suprapunerea a două tipare de clișee cu rețele de puncte sau de linii care formează între ele un unghi. Din fr. **moirage**.

MOARAT, -Ă, *moarați*, -te, adj. Care are aspectul moarului (1). Din fr. **moiré**.

MOAZA, *moazez*, vb. I. Tranz. (Constr.) A îmbina cu moaze. Din fr. **moiser**.

MOAZARE, *moazări*, s.f. Acțiunea de a moaza. V. **moaza**.

MOAZAT, -Ă, *moazați*, -te, adj. (Despre elemente de construcție) care a fost îmbinat cu moaze. V. **moaza**.

MOAZA, *moaze*, s.f. (Constr.) Fiecare dintre componentele unei perechi de grinzi care formează un element de consolidare la o construcție din lemn. Din fr. **moise**.

MOBIER, *mobilier*, s.n. Totalitatea mobilelor dintr-o încăpere, dintr-o locuință, dintr-o clădire; mobilă. ♦ Ansamblul mobilelor caracteristice unei epoci sau unui stil. Din fr. **mobilier**.

MOBILIZA, *mobilizez*, vb. I. Tranz. 1. A chema sub arme, a convoca de urgență la unități (în vederea războiului); a trece de la starea de pace la cea de război. ♦ Expr. *A mobiliza* (pe cineva) *pe loc* = a păstra în timp de război (pe cineva) pe postul civil pe care-l ocupă, supunându-l disciplinei militare impuse de starea de război. ♦ (Fam.) A chema într-un anumit loc, cu un anumit scop; a convoca, a întruni, a aduna. 2. A antrena o colectivitate la o acțiune sau la o activitate susținută, organizată și coordonată, de interes general. Din fr. **mobiliser**.

MOBILIZARE, *mobilizări*, s.f. Acțiunea de a mobiliza și rezultatul ei. V. **mobiliza**.

MOBILIZAT, -Ă, *mobilizați*, -te, adj. Chemat sub arme, supus mobilizării. V. **mobiliza**.

MOBILIZATOR, -OARE, *mobilizatori*, -oare, adj. Care antrenează ori poate antrena o colectivitate la o

acțiune de interes general; antrenant, stimulator. - **Mobiliza** + suf. -*tor*.

MOBILIZABIL, -Ă, *mobilizabili*, -e, adj. Care este supus mobilizării; apt de a fi mobilizat. Din fr. **mobilisable**.

MOCASIN, *mocasini*, s.m. Încălțăminte din piele netăbăcită, purtată de indienii din America de Nord. ♦ Încălțăminte foarte suplă și comodă, cu talpă plată, fără șireturi. Din fr. **mocassin**.

MOCHETA, *mochete*, s.f. Țesătură plușată, cu bătătură de în sau de cânepă și cu urzeală de lână, folosită pentru covoare; bucată din acest fel de țesătură, care acoperă (de obicei) toată suprafața podelei. Din fr. **moquette**.

MOCHETA, *mochetez*, vb. I. Tranz. A acoperi podeaua unei camere cu mocheta. Din **mochetă**.

MOCHETARE, *mochetări*, s.f. Acțiunea de a mocheta. V. **mocheta**.

MOCHETAT, -Ă, *mochetați*, -e, adj. (Despre podea) Care este acoperită cu mochete; (despre camere) Care au podeaua acoperită cu mocheta. V. **mocheta**.

MODAL, -Ă, *modali*, -e, adj. 1. (Gram.) Care aparține modului (2), care se referă la mod, care exprimă modul. 2. (Gram.) Care se referă la mod (1), care indică modul; de mod. 3. (Muz.) Care se referă la mod (3), care aparține modului. Din fr. **modal**.

MODALITATE, *modalități*, s.f. 1. Procedeu, mijloc, metodă folosită în vederea realizării unui scop; mod (1), manieră. 2. (Log.) Determinare a caracterului necesar, contingent, posibil sau imposibil al unei judecăți. Din fr. **modalité**.

MODELEU, *modelee*, s.n. Relief sau impresie de relief redată într-o sculptură sau într-o pictură. Din fr. **modèle**.

MODELIST, -Ă, *modeliști*, -ste, s.m. și f. (Rar) Modelor. Din fr. **modéliste**.

MODELOR, -OARE, *modelori*, -oare, s.m. și f. Lucrător sau lucrătoare care confecționează modele; modelist. Din fr. **modeleur**.

MODENATURĂ, *modenaturi*, s.f. Proporția și forma diferitelor profiluri care decorează un element de arhitectură; ansamblul mulurilor unei construcții. Din fr. **modenature**.

MODERA, *moderez*, vb. I. Tranz. și refl. 1. A face să devină sau a deveni mai puțin intens, mai puțin mare; a (se) micșora, a (se) reduce. 2. A face să devină sau a deveni mai cumpătat, mai stăpănit; a (se) înfrâna, a (se) potoli. Din fr. **modérer**.

MODERARE, *moderări*, s.f. Acțiunea de a (se) *modera* și rezultatul ei. V. **modera**.

Moderat, -Ă, *moderați*, -te, adj. 1. De intensitate sau de mărime mijlocie, care nu este excesiv; micșorat, redus. ♦ (Despre prețuri) Care nu este prea ridicat; convenabil, modic.

2. Chibzuit, cumpătat, ponderat. V. **modera**. Cf. fr. *modéré*, lat.

moderatus.

MODERANTISM s.n. Atitudine și opinie de moderat, de moderație. Din fr. **modérantisme**.

MODERANTIST, -Ă, *moderantiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Partizan) al moderantismului. Din fr. **modérantiste**.

MODERNISM, *modernisme*, s.n. 1. Însușirea de a fi modern, caracterul a ceea ce este modern; atitudine modernă; preferință (exagerată) față de tot ceea ce este nou, modern. 2. Curent sau tendință din arta și literatura sec. XX, care neagă tradiția și susține principiul de creație noi. Din fr. **modernisme**.

MODERNIST, -Ă, *moderniști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține modernismului, privitor la modernism, specific modernismului. 2. S.m. și f. Adept al modernismului. Din fr. **moderniste**.

ULTRAMODERNIST, -A, *ultramoderniști*, -ste, adj. De un modernism exagerat. - **Ultra-** + **modernist** (după fr. *ultramoderniste*).

MODERNITATE s.f. Caracterul a ceea ce este modern. - Cf. fr. *modernité*.

MODERNIZA, *modernizez*, vb. I. Tranz. A adapta la cerințele, la exigențele prezentului, a face să corespundă acestor cerințe; a înnoi. ♦ A da unui lucru un aspect modern, conform gusturilor și cerințelor actuale. ♦ Spec. A modifica limba unui text din trecut în conformitate cu normele limbii actuale. Din fr. **moderniser**.

MODERNIZARE, *modernizări*, s.f. Acțiunea de a *moderniza* și rezultatul ei; înnoire. V. **moderniza**.

MODERNIZAT, -Ă, *modernizați*, -te, adj. Adaptat, adus la nivelul exigențelor sau al cerințelor moderne. - V. **moderniza**.

MODERNIZATOR, -OARE, *modernizatori*, -oare, adj. (Rar) Care modernizează, care are tendința de a moderniza. - **Moderniza** + suf. -*tor*.

MODISTĂ, *modiste*, s.f. Femeie care confecționează (și vinde) pălării femeiești și unele accesorii de podobă. Din fr. **modiste**.

MODUL, *module*, s.n. 1. Unitate de lungime convențională, folosită în arhitectura clasică pentru determinarea proporțiilor elementelor componente ale unei construcții, ale unui ordin arhitectonic. 2. (Mat.) Valoare absolută a unui număr real (fără a se ține seamă de semnul algebric). ♦ Număr pozitiv egal cu rădăcina pătrată a sumei pătratelor elementelor unui număr complex. 3. Fiecare dintre părțile principale (și detașabile) ale unei nave cosmice. ♦ *Modul lunar* = parte a vehiculului de explorare lunară. 4. Parte componentă a unui ansamblu (cu funcționalitate proprie). Din fr. **module**.

MODULAT, -Ă, *modulați*, -te, adj. (Despre mobilă) Care este format din module. Din **modul**.

MODULA, *modulez*, vb. I. 1. Intrans. (Muz.) A trece de la o tonalitate la altă (după regulile armoniei). 2. Tranz. A exprima ceva prin inflexiuni ale vocii, a trece în chip melodios de la un ton la altul. 3. Refl. și tranz. A (se) modifica anumite mărimi caracteristice ale unei oscilații (spre a transmite semnale purtătoare de informații). 4. Tranz. (Înv.) A modela. Din fr. **moduler**.

MODULARE, *modulări*, s.f. Acțiunea de a (se) *modula* și rezultatul ei. V. **modula**.

MODULAT, -Ă, *modulați*, -te, adj. 1. (Despre sunete muzicale) Care a suferit o modulație. 2. (Fiz.) Cu modulații. - V. **modula**.

MODULATOR, -OARE, *modulatori*, -oare, adj., s.n. 1. Adj. Care modulează. 2. S.n. Aparat sau dispozitiv folosit pentru modularea unei oscilații. Din fr. **modulateur**.

MODULOMETRU, *modulometre*, s.n. (Tehn.) Aparat pentru măsurarea sau controlul gradului de modulație. Din fr. **modulomètre**.

MOHAIR, *mohairuri*, s.n. Păr de capră angora, folosit în industria textilă pentru stofe, covoare, fetru etc.; p. ext. postav sau stofă țesută din lână amestecată cu păr de capră angora (sau cu fire de mătase). Din fr. **mohair**.

MOHICAN, *mohicani*, s.m. (La pl.) Populație de indieni răspândită de-a lungul coastei Oceanului Atlantic, în Canada și nord-estul Statelor Unite ale Americii, astăzi pe cale de dispariție; (și la sg.) persoană care face parte din această populație. Din fr. **Mohican**.

MOLA, *molez*, vb. I. Tranz. (Mar.) A da drumul complet unei parâme. Din fr. **moler**.

MOLARE, *molări*, s.f. Acțiunea de a mola. V. **moła**.

MOLAT, -**Ă**, *molați*, -te, adj. (Despre parâme) Care a fost complet derulat. V. **mola**.

MOLAR¹, *molari*, adj. (În sintagma) *Dinte molar* (și substantivat, m.) = dinte mare cu suprafața lată, cu mai multe rădăcini, care servește la sfărâmarea și măcinarea alimentelor; măsea. Din fr. **molaire**.

MOLAR², -**Ă**, *molari*, -e, adj. (Chim.) Care aparține molului¹, privitor la **mol**. Din fr. **molaire**.

MOLARITATE, *molarități*, s.f. (Chim., Fiz.) Număr de moli dizolvați într-un kilogram de solvent; molalitate. Din fr. **molarité**.

MOLASĂ, *molase*, s.f. (Geol.) Conglomerat slab consolidat alcătuit de obicei din gresie feldspatică și ciment calcaros. Din fr. **mollasse**.

MOLASIC, -**Ă**, *molasici*, -ce, adj. (Geol.) Din molasă. Din fr. **mollassique**.

MOLDAV, -**Ă**, *moldavi*, -e, s.m. și f., adj. (Înv.) 1. S.m. și f. Moldovean. 2. Adj. Moldovenesc. Din fr. **moldave**.

MOLECULĂ, *molecule*, s.f. Cea mai mică parte dintr-o substanță care mai păstrează compoziția procentuală și toate proprietățile chimice ale acelei substanțe ♦ *Moleculă-gram* = cantitate dintr-o substanță a cărei greutate în grame este egală cu greutatea ei moleculară; mol¹. Din fr. **molécule**

MOLECULAR, -**Ă**, *moleculari*, -e, adj. Care aparține moleculei, privitor la moleculă; de natura moleculei. ♦ *Greutate moleculară* = număr egal cu suma greutăților atomice ale atomilor care compun o moleculă. Din fr. **moléculaire**.

MOLESCHIN, *moleschinuri*, s.n. Țesătură rezistentă de bumbac, foarte netedă și cu aspect de piele. Din fr. **moleskine**, **molesquine**.

MOLETA, *moletez*, vb. I. Tranz. A imprima pe un obiect striuri, zimți etc. cu ajutorul moletei. Din fr. **moleter**.

MOLETARE, *moletări*, s.f. Acțiunea de a moleta și rezultatul ei. - V. **moleta**.

MOLETIERA, *moletiere*, s.f. Obiect de îmbrăcăminte militară format dintr-o fâșie de stofă, cu care se înfășoară pulpa piciorului, peste pantalon, de la gleznă până sub genunchi. Din fr. **moletière**.

MOLIBDAT, *molibdați*, s.m. Sare a acidului molibdenic. Din fr. **molybdate**.

MOLIBDEN s.n. Metal de culoare albă-argintie, lucios și maleabil, inoxidabil la temperatura obișnuită, întrebuițat la

fabricarea unor oțeluri speciale. Din fr. **molybdène**.

MOLIBDENIC adj. (În sintagma) *Acid molibdenic* = acid oxigenat al molibdenului. - **Molibden** + suf. -ic.

MOLIBDENIT s.n. Sulfură naturală de molibden, de culoare plumburie, cristalizată, din care se extrage molibdenul. [Var.: **molibdenită** s.f.] Din fr. **molybdénite**.

MOLON, *moloane*, s.n. Bloc de piatră naturală prelucrat pe fețele vizibile, folosit în zidărie. Din fr. **moellon**.

MOLOS, *moloși*, s.m. Specie de câine de talie foarte mare, cu părul lung și moale. Din fr. **molosse**.

MOLTON, *moltoane*, s.n. Țesătură groasă, ușoară și moale de bumbac, de obicei pufoasă pe amândouă părțile. Din fr. **molleton**.

MONADELF, *monadelfe*, adj. (Bot.; despre androceul florii) Care are toate staminele unite prin filamentele lor, formând o coloană. Din fr. **monadelphé**.

MONADOLOGIE s.f. (Fil.; rar) Teorie a monadelor. Din fr. **monadologie**.

MONANDRĂ, *monandre*, adj. (Bot.; despre flori) Care are o singură stamină. Din fr. **monandre**.

MONARHISM s.n. Doctrină politică a partizanilor monarhiei (1). Din fr. **monarchisme**.

MONARHIIST, -**Ă**, *monarhiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. (Adesea substantivat) Care aparține monarhiei (1), privitor la monarhie, care susține monarhia; care se bazează pe monarhie. 2. S.m. și f. Adept, partizan al monarhiei; regalist. Din fr. **monarchiste**.

MONASTIC, -**Ă**, *monastici*, -ce, adj. Mănăstiresc. ♦ De călugăr, propriu călugărului; călugăresc. Din fr. **monastique**.

MONAZIT, *monazite*, s.n. Fosfat natural al unor pământuri rare, de culoare galben-brună, roșie sau cafenie. Din fr. **monazite**.

MONDEN, -**Ă**, *mondeni*, -e, adj. Care aparține înaltei societăți, care ține de viața de lux și de petreceri a acestei societăți; care reflectă sau privește o astfel de viață. ♦ (Adesea substantivat) Căruia îi place viața de societate, care frecventează reuniunile înaltei societăți. Din fr. **mondain**.

MONDENITATE, *mondenități*, s.f. Eveniment, întâmplare, particularitate a vieții mondene. ♦ Faptul de a fi monden; înclinare spre viața mondenă. Din fr. **mondainité** (după **modern**).

MONDIAL, -**Ă**, *mondiali*, -e, adj. Care aparține lumii întregi, privitor la lumea

întreagă; răspândit, cunoscut în toată lumea; care antrenează și interesează lumea întreagă. ♦ La care participă întreaga lume (sau majoritatea țărilor). Din fr. **mondial**. **MONDIALIZA**, *mondializez*, vb. I. Tranz. A extinde la scară mondială. Din fr. **mondialiser**.

MONDIALIZARE, *mondializări*, s.f. Acțiunea de a *mondializa*. V. **mondializa**.

MONDIALIZAT, -Ă, *mondializați*, -te, adj. Care s-a extins la scară mondială. V. **mondializa**.

MONERĂ, *monere*, s.f. (Biol.) Protozoar ipotetic, fără nucleu, care ar face trecerea de la materia nevie la cea vie. Din fr. **monère**.

MONETAR, -Ă, *monetari*, -e, adj., s.n., s.m. 1. Adj. Care aparține monedei, privitor la monedă. ♦ *Sistem monetar* = ansamblul reglementărilor legale cu privire la moneda unui stat. 2. S.n. Inventar al banilor, sortați după valoare, pe fișicuri și monede, întocmit de un mănunchi de bani la predarea casei. 3. S.m. Persoană care lucrează la baterea de monede. Din fr. **monétaire**.

MONETIZA, *monetizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A transforma metalul în monedă, a bate monedă. Din fr. **monétiser**.

MONETIZARE, *monetizări*, s.f. (Rar) Acțiunea de a *monetiza* și rezultatul ei. V. **monetiza**.

MONGOL, -Ă, *mongoli*, -e s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Mongoliei sau este originară de acolo; *p. ext.* persoană care face parte din una din populațiile care locuiesc în Asia centrală. 2. Adj. Care aparține Mongoliei sau mongolilor (1), privitor la Mongolia sau la mongoli; mongolic. Din fr. **mongol**.

MONGOLIC, -Ă, *mongolici*, -ce, adj. Mongol (2). ♦ *Limbi mongolice* = familie de limbi vorbite de către mongoli (1) pe un vast teritoriu din Asia. Din fr. **mongolique**.

MONGOLISM s.n. Boală congenitală care se datorește prezenței unui cromozom suplimentar și care se caracterizează prin debilitate mintală și printr-un facies de tip mongoloid (2). Din fr. **mongolisme**.

MONGOLOID, -Ă, *mongoloizi*, -de, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La pl.) Denumirea uneia dintre cele trei mari rase omenești, răspândită în Asia centrală, Asia de est și de sud-est; (și la sg.) persoană care aparține acestei rase. 2. Adj. Care prezintă caractere fizice asemănătoare cu ale unui mongol (1); care se referă la mongoloid (1). Din fr. **mongoloïde**

MONILIOZĂ, *monilioze*, s.f. Boală a pomilor fructiferi provocată de o specie de ciuperci, care se manifestă prin apariția pe fructe a unor cercuri concentrice de mușgai, urmată de putrezirea acestora. Din fr. **moniliose**.

MONISM s.n. Concepție filosofică potrivit căreia la baza tuturor fenomenelor lumii s-ar afla un singur principiu, fie material, fie spiritual; *p. gener.* orice concepție care explică printr-un singur principiu multitudinea fenomenelor dintr-un domeniu determinat. Din fr. **monisme**.

MONIST, -Ă, *moniști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține monismului, privitor la monism. 2. S.m. șif. Adept al monismului. Din fr. **moniste**.

MONITOR, *monitoare*, s.n. Navă fluvială de război, blindată, de tonaj mic, cu tunuri protejate cu turele. Din fr. **monitor**.

MONO- Element de compunere cu sensul de "unic", "singur", "o dată", care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **mono-**.

MONOACID, -Ă, *monoacizi*, -de, adj. (Despre acizi) Care are în moleculă un singur atom de hidrogen. Din fr. **monoacide**.

MONOARTICULAR, -Ă, *monoarticulari*, -e, adj. (Anat.) Cu o singură articulație. Din fr. **monoarticulaire**.

MONOATOMIC, -Ă, *monoatomici*, -ce, adj. (Despre molecule) Format dintr-un singur atom; (despre corpuri) cu molecule formate dintr-un singur atom. Din fr. **monoatomique**.

MONOAX, -Ă, *monoacși*, -xe, adj. (Tehn.) Care are un singur ax (1). Din fr. **monoaxe**.

MONOBAZIC, -Ă, *monobazici*, -ce, adj. (Despre acizi) Care are în molecula lui un singur atom de hidrogen, apt de a fi înlocuit cu un metal și formând numai o singură serie de săruri. Din fr. **monobasique**.

MONOBLEPSIE, *monoblepsii*, s.f. Defect al vederii care constă în neputința de a vedea clar cu ambii ochi, în timp ce cu fiecare în parte bolnavul vede bine. Din fr. **monoblepsie**.

MONOBLOC, (1) adj. invar., (2) *monoblocuri*, s.n. 1. Adj. invar. Care este constituit dintr-o singură piesă, dintr-o singură bucată. 2. S.n. Dispozitiv, aparat sau sistem tehnic format dintr-un singur bloc nedemontabil. Din fr. **monobloc**.

MONOCAMERAL, -Ă, *monocamerali*, -e, adj. (Despre sistemul politic și legislativ din unele state) Cu o singură cameră (III) Din fr. **monocamérale**.

MONOCAMERALISM s.n. Sistem politic bazat pe adunarea monocamerală. Din fr. **monocaméralisme**.

MONOCARP, -Ă, *monocarpi*, -e, adj. (Bot.; despre plante) Care înflorește și face fruct o singură dată în timpul vieții. Din fr. **monocarpe**.

MONOCARPELAR, -Ă, *monocarpelari*, -e, adj. (Bot.; despre flori) Care are gineceul format dintr-o singură carpelă. Din fr. **monocarpellaire**.

MONOCER, *monoceri*, s.m. Animal (fabulos) cu un singur corn. Din fr. **monocère**.

MONOCICLIC, -Ă, *monociclici*, -ce, adj. (Biol.; despre unele specii) Care prezintă o singură perioadă de înmulțire pe an. Din fr. **monocyclique**.

MONOCILINDRIC, -Ă, *monocilindrici*, -ce, adj. (Despre motoare, compresoare) Cu un singur cilindru. Din fr. **monocylindrique**.

MONOCINETIC, -Ă, *monocinetici*, -ce, adj. (Fiz.; despre fascicule) Care este format din particule cu aceeași viteză. Din fr. **monocinétique**.

MONOCIT, *monocite*, s.n. Tip de globulă albă, monocelulară, de dimensiuni mari. [Var.: **monocită** s.f.] Din fr. **monocyte**.

MONOCITOZA, *monocitoze*, s.f. (Med.) Boală caracterizată prin creșterea monocitelor din sânge. Din fr. **monocytose**.

MONOCLINAL, -Ă, *monoclinali*, -e, adj., s.n. 1. Adj. (Despre structuri geologice cutate) Care aparține unui singur flanc cutat. 2. S.n. Succesiune de straturi care prezintă aceeași înclinare și același sens. Din fr. **monoclinall**.

MONOCLINIC, -Ă, *monoclinici*, -ce, adj. (Despre cristale) Care cristalizează în prisme oblice cu baza dreptunghiulară. ♦ *Sistem monoclinic* = sistem cristalografic cu simetrie inferioară, în care se încadrează cristalele definite mai sus. Din fr. **monoclinique**.

MONOCLORURAT, -Ă, *monoclorurați*, -te, adj. (Chim.; despre substanțe, compuși, molecule) Care are un atom de clor apărut prin clorurare. - După fr. **monochloré**.

MONOCLU, *monocluri*, s.n. Lentilă rotundă, concavă sau convexă, care se fixează în orbita unui ochi pentru a corecta un defect de vedere. ♦ P. anal. Pensament făcut la un singur ochi. Din fr. **monocle**.

MONOCOTILEDONAT, -Ă, *monocotiledonați*, -te, adj., s.f. 1. Adj. (Despre plante) Al cărei embrion are un singur cotiledon; monocotiledon. 2. S.f. (La pl.) Clasă de plante superioare erbacee, rar

lemnoase, cu frunze care prezintă nervuri paralele, cu flori compuse din trei sau șase elemente și cu embrionul alcătuit dintr-un singur cotiledon; (și la sg.) plantă din această clasă. Din fr. **monocotylédoné**.

MONOCRISTAL, *monocristale*, s.n. Cristal cu atomii și moleculele dispuse într-o rețea cristalină spațială neîntreruptă. Din fr. **monocristal**.

MONOCROM, -Ă, *monocromi*, -e, adj. 1. Care are o singură culoare; monocromatic. 2. (Despre picturi) Executat în valorile apropiate ale aceluiași ton. ♦ Fig. Plictisitor, uniform, monoton. Din fr. **monochrome**.

MONOCROMATIC, -Ă, *monocromatici*, -ce, adj. Cu o singură culoare, monocrom (1). ♦ (Despre un fascicul de raze) Care este format din radiații cu aceeași lungime de undă. Din fr. **monochromatique**.

MONOCROMATOR, *monocromatoare*, s.n. Dispozitiv optic care servește la separarea radiațiilor monocromatice dintr-un fascicul complex. ♦ Dispozitiv electromagnetic care servește la separarea unui fascicul de particule monocinetice dintr-un fascicul neomogen. Din fr. **monochromateur**.

MONOCROMIE, *monocromii*, s.f. 1. Procedeu de pictură sau de tipar care constă în folosirea unei singure culori; predominare a unei culori într-un tablou. 2. Reproducere într-o singură culoare. Din fr. **monochromie**.

MONOCULAR, -Ă, *monoculari*, -e, adj. 1. (Med.; despre vedere) Care se realizează cu un singur ochi. 2. (Fiz.; despre sisteme optice) Cu un singur ocular. Din fr. **monoculaire**.

MONOCULTURĂ, *monoculturi*, s.f. 1. Sistem de cultivare a aceleiași plante mai mulți ani în șir pe același teren. 2. Predominare a plantațiilor de un anumit fel, în cadrul unei țări, al unei regiuni etc. Din fr. **monoculture**.

MONODACTIL, -Ă, *monodactili*, -e, adj., s.n. (Picioar) cu un singur deget; soliped. Din fr. **monodactyle**.

MONODIC, -Ă, *monodici*, -ce, adj. (Muz.) Care este specific monodiei, de monodie. Din fr. **monodique**.

MONODIE, *monodii*, s.f. Cântec pe o singură voce, solo sau amplificat de un ansamblu la unison sau la octavă. Din fr. **monodie**.

MONODIA, *monodiez*, vb. I. Tranz. A cânta o monodie. Din **monodie**.

MONODIAT, -Ă, *monodiați*, -te, adj. (Despre opere muzicale) Care este interpretat ca monodie. V. **monodia**.

MONODIERE, *monodieri*, s.f. (Muz.)

Acțiunea de a monodia. V. **monodia**.

MONOFAGIE s.f. Mod de nutriție bazat pe un singur tip de hrană. Din fr. **monophagie**.

MONOFAZAT, -Ă, *monofazați*, -te, adj. (Fiz.; despre un circuit electric alternativ) Care este alimentat cu o singură sursă de tensiune sau cu mai multe surse având tensiunile în fază; (despre o mașină, o instalație) care folosește circuitul electric descris mai sus; monofazic. Din fr. **monophasé**.

MONOFAZIC, -Ă, *monofazici*, -ce, adj. (Fiz.) Monofazat. ♦ (Despre substanțe omogene) Care prezintă, la un moment dat, o singură stare de agregare. Din **monofazat**.

MONOFIL, *monofile*, adj. (Bot.; despre caliciul florilor) Care este format dintr-o singură petală. Din fr. **monophylle**.

MONOFIETIC, -Ă, *monofietici*, -ce, adj. (Biol.; despre populații) Care descinde dintr-un strămoș comun sau dintr-o singură populație. Din fr. **monophylétique**.

MONOFIZIT, -Ă, *monofiziți*, -te, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține monofizitismului, privitor la monofizitism. 2. S.m. și f. Adept al monofizitismului. Din fr. **monophysite**.

MONOFIZITISM s.n. Doctrină creștină care susține uniunea divină și umană a lui Cristos într-o singură natură. - **Monofizit** + suf. -ism.

MONOFOBIE s.f. Stare patologică în care bolnavul se teme de singurătate. Din fr. **monophobie**.

MONOFONEMATIC, -Ă, *monofonematici*, -ce, adj. (Lingv.; despre grupuri de sunete) Care are valoarea unui singur fonem. Din fr. **monophonématique**.

MONOFTONG, *monoftongi*, s.m. Vocală provenită din reducerea unui diftong. Din fr. **monophthongue**.

MONOFTONGA, pers. 3 *monoftonghează*, vb. I. Refl. (Despre diftongi) A se reduce la o singură vocală. Din fr. **monophthonguer**.

MONOFTONGARE, *monoftongări*, s.f. Faptul de a se monoftonga. V. **monoftonga**.

MONOFTONGAT, -Ă, *monoftongați*, -te, adj. (Despre diftongi) Care este redus la o singură vocală. V. **monoftonga**.

MONOGAM, -Ă, *monogami*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f., adj. (Bărbat) căsătorit cu o singură femeie; (femeie) căsătorită cu un singur bărbat. 2. Adj. (Despre căsătorie,

familie) Bazat pe monogamie. ♦ (Despre plante) Unisexuat. Din fr. **monogame**.

MONOGAMIC, -Ă, *monogamici*, -ce, adj. Monogam. Din fr. **monogamique**.

MONOGENEZĂ, *monogeneze*, s.f. (Biol.) Reproducere directă (prin ouă sau prin ovule) cu faze de dezvoltare identice. ♦ P. ext. Punct de plecare unic al unui lucru, al unui fenomen. Din fr. **monogénese**.

MONOGENIC, -Ă, *monogenici*, -ce, adj. (Biol.; despre un caracter) Care este condiționat de o singură genă sau de o pereche de gene. Din fr. **monogénique**.

MONOGENIE s.f. (Biol.) Producere de către o femelă numai de descendenți masculi sau numai de descendenți femele. Din fr. **monogénie**.

MONOGENISM s.n. Teorie antropologică care consideră că specia umană are origine unică. Din fr. **monogénisme**.

MONOGENIST, -Ă, *monogeniști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al monogenismului. Din fr. **monogéniste**.

MONOGENOPATIE, *monogenopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiuni condiționate de o singură mutație genetică. - Probabil din fr.

MONOGRAF, *monografi*, s.m. Autor al unei monografii. Din fr. **monographe**.

MONOGRAFIC, -Ă, *monografici*, -ce, adj. Care ține de monografie, privitor la monografie, propriu monografiei. Din fr. **monographique**.

MONOGRAFIE, *monografii*, s.f. Studiu științific amplu asupra unui subiect anumit, tratat detaliat și multilateral. Din fr. **monographie**.

MONOGRAFIST, -Ă, *monografiști*, -ste, s.m. și f. Specialist în realizarea unei monografii; monograf. -

Monografie + suf. -ist.

MONOGRAFIA, *monografiez*, vb. I. Tranz. A trata monografic. Din **monografie**.

MICROMONOGRAFIE, *micromonografii*, s.f. Monografie de dimensiuni reduse. - **Micro** + **monografie**.

MONOGRAMA, *monograme*, s.f. Semn scris, gravat sau cusut, format prin alăturarea sau împletirea inițialelor numelui și prenumelui unei persoane. [Var.: **monogram** s.n.] Din fr. **monogramme**.

MONOHIBRID, -Ă, *monohibrizi*, -de, adj., s.m. (Biol.) (Organism) provenit din monohibridare. Din fr. **monohybride**.

MONOHIBRIDA vb. tr. a încrucișa doi genitori din aceeași specie care diferă

printr-un singur caracter ereditar. Din fr. **monohybrid**.

MONOHIBRIDARE, *monohibridări*, s.f. Acțiunea de a *monohibrida*. V. **monohibrida**.

MONOHIBRIDAT, -Ă, *monohibridați, -te*, adj. (Despre specii, indivizi) Care a fost încrucișat cu indivizi care diferă printr-un singur caracter. V. **monohibrida**.

MONOHIBRIDISM s.n. (Biol.) Încrucișare între indivizi care diferă printr-un singur caracter; monohibridare. Din fr. **monohybridisme**.

MONOHIDRAT, *monohidrați*, s.m. (Chim.) Hidrat al unei substanțe solide care conține o singură moleculă de apă. Din fr. **monohydrate**.

MONOIC, -Ă, *monoici, -ce*, adj. (Despre plante) Care are flori unisexuate, masculine sau feminine, dispuse pe același individ. Din fr. **monoïque**.

MONOIDEISM s.n. Predominare a unei singure idei în gândire. Din fr. **monoïdéisme**.

MONOLINGV, -Ă, *monolingvi, -e*, adj. (Despre dicționare, ediții etc.) Într-o singură limbă; unilingv. Din fr. **monolingue**.

MONOLINGVISM s.n. Întrebuintare a unei singure limbi (cea maternă) de către același individ sau același grup social. Din fr. **monolinguisme**.

MONOLIT, -Ă, *monoliți, -te*, adj. Care este constituit dintr-o singură bucată, dintr-un singur bloc (1). ♦ Fig. Bine încheșat, sudat; unitar, omogen; trainic, monolitic. ♦ (Substantivat, n.) Monument format dintr-un singur bloc de piatră. Din fr. **monolithe**.

MONOLITIZARE, *monolitizări*, s.f. Operație prin care elemente de construcție din beton turnate separat se solidarizează pentru a prelua împreună sarcinile exterioare. Din **monolit**.

MONOLITIC, -Ă, *monolitici, -ce*, adj. Privitor la monolit; de monolit. ♦ Fig. Bine încheșat, unitar. Din fr. **monolithique**.

MONOLITISM s.n. (Rar) Însușirea de a fi monolitic. Din fr. **monolithisme**.

MONOLOG, *monoloage*, s.n. 1. Scenă dintr-o lucrare dramatică în care un personaj, fiind singur pe scenă, își exprimă cu glas tare gândurile. ♦ *Monolog interior* = procedeu literar specific romanului sau nuvelei de analiză psihologică, prin care personajul supune introspecției propriile sentimente. ♦ Lucrare dramatică de proporții reduse, destinată să fie interpretată de către un singur actor. 2. Vorbire

neîntreruptă a cuiva, fără a da altuia timp pentru replică; vorbire cu sine însuși. [Pl. și: *monologuri*] Din fr. **monologue**.

MONOLOGA, *monologhez, vb.* I. Intrans. A vorbi singur, a vorbi cu sine însuși. Din fr. **monologuer**.

MONOLOGIC, -Ă, *monologici, -ce*, adj. (Rar) Care se bazează pe monolog (interior), de monolog. Din fr. **monologique**.

MONOM, *monoame*, s.n. 1. Expresie algebrică în care intervin numai semnele înmulțirii și ale împărțirii. 2. Fig. Șir, succesiune neîntreruptă (unul după altul). Din fr. **monôme**.

MONOMAN, -Ă, *monomani, -e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de monomanie. Din fr. **monomane**.

MONOMANIAC, -Ă, *monomaniaci, -ce*, adj. (Med.; rar) Monoman. Din fr. **monomaniaque**.

MONOMANIE, *monomanii*, s.f. Stare patologică în care bolnavul este obsedat de un singur gând; idee fixă. Din fr. **monomanie**.

MONOMER, *monomeri*, s.m. Substanță chimică simplă, de obicei organică, cu greutate moleculară mică și cu caracter instabil, care intră în constituția unui polimer. Din fr. **monomère**.

MONOMETALISM s.n. Sistem monetar bazat pe un singur etalon metalic (aurul sau argintul); teorie care preconizează acest sistem. Din fr. **monométallisme**.

MONOMETALIST, -Ă, *monometaliști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. (Despre sisteme monetare, teorii economice) Care se bazează pe monometalism. 2. Adj., s.m. și f. (Adept) al monometalismului. Din fr. **monométaliste**.

MONOMETRU, *monometre*, s.n. 1. Vers compus dintr-un singur metru. 2. Vers compus din metri de același fel. Din fr. **monomètre**.

MONOMOTOR, *monomotoare*, adj., s.n. (Avion) care este prevăzut cu un singur motor. Din fr. **monomoteur**.

MONONUCLEARĂ, *mononucleare*, s.f. Globulă albă a sângelui cu un singur nucleu. Din fr. **mononucléaire**.

MONONUCLEOZĂ s.f. (În sintagma) *Mononucleoză infecțioasă* = boală infecțioasă acută, provocată de un virus, frecventă la copii și la tineri, care se manifestă prin febră și prin creșterea numărului de limfocite și de monocite din sânge. Din fr. **mononucléose**.

MONOPETAL, -Ă, *monopetali, -e*, adj. (Despre flori) Cu o singură petală; (despre

plante) care are flori cu o singură petală. Din fr. **monopétale**.

MONOPLAN, *monoplane*, s.n. Avion cu o singură aripă, așezată transversal și simetric față de fuzelaj. Din fr. **monoplan**.

MONOPLASTIDĂ, *monoplastide*, s.f. Organism viu, format dintr-o singură celulă (plurinucleară sau uninucleară). Din fr. **monoplastide**.

MONOPLEGIE, *monopleгии*, s.f. Paralizie localizată la un singur membru al corpului sau la un singur mușchi. Din fr. **monoplégie**.

MONOPODIE, *monopodii*, s.f. 1. (Lit.) Structură metrică alcătuită dintr-un singur picior. 2. (Med.) Malformație congenitală caracterizată prin existența unui singur picior. Din fr. **monopodie**.

MONOPODIU, *monopodii*, s.n. Mod de ramificație a tulpinii în care axul principal crește continuu. Din fr. **monopode**.

MONOPOLIST, -Ă, *monopoliști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Organizat pe bază de monopol, privitor la monopol. 2. S.m. și f. Persoană care deține un monopol, participant la conducerea unui monopol. Din fr. **monopoliste**.

PREMONOPOLIST, -Ă, *premonopoliști*, -ste, adj. Care precedă monopolismul, care este imediat anterior dezvoltării monopolurilor. - Pre- + **monopolist**.

MONOPOLIZA, *monopolizez*, vb. I. Tranz. 1. A exercita un monopol, a pune stăpânire, cu drept de monopol, pe o ramură de producție; a supune unui monopol. 2. Fig. A acapara, a-și aroga drepturi exclusive asupra cuiva sau a ceva; a reține întreaga atenție sau interesul cuiva. Din fr. **monopoliser**.

MONOPOLIZARE, *monopolizări*, s.f. Acțiunea de a **monopoliza** și rezultatul ei. V. **monopoliza**.

MONOPOLIZAT, -Ă, *monopolizați*, -te, adj. Care ține de regimul monopolurilor, care aparține monopolurilor sau este supus unui monopol. V. **monopoliza**.

MONOPTER, -Ă, *monopteri*, -e, adj. (Mai ales despre edificii circulare) Cu un singur rând de coloane pe care se sprijină acoperișul. Din fr. **monoptère**.

MONORAI, *monoraiuri*, s.n. Monoșină. Din fr. **monorail**.

MONOREFRINGENT, -Ă, *monorefringenti*, -te, adj. (Fiz.; despre substanțe) Cu monorefringență. Din fr. **monoréfringent**.

MONOREFRINGENTĂ s.f. (Fiz.) Proprietate a unei substanțe de a emite o singură rază refractată pentru fiecare rază incidentă. Din fr. **monoréfringence**.

MONOSCOP, *monoscoape*, s.n. Tub cu fascicul electronic, folosit în televiziune pentru generarea unui semnal de imagine corespunzător unei imagini fixe. Din fr. **monoscope**.

MONOSEMANTIC, -Ă, *monosemantici*, -ce, adj. (Despre cuvinte) Care are un singur sens. Din fr. **monosémantique**.

MONOSEMANTISM s.n. (Lingv.) Caracter al cuvintelor monosemantice; monosemie. Din fr. **monosémantisme**.

MONOSEMIE s.f. (Lingv.) Monosemantism. Din fr. **monosémie**.

MONOSEPAL, -Ă, *monosepali*, -e, adj. (Bot.; despre flori) Care are o singură sepală; (despre plante) care are florile cu o singură sepală. Din fr. **monosépale**.

MONOSILAB, -Ă, *monosilabi*, -e, adj., s.n. și f. (Cuvânt) format dintr-o singură silabă. Din fr. **monosyllabe**.

MONOSILABIC, -Ă, *monosilabici*, -ce, adj. Care are o singură silabă; format din monosilabe. ♦ (Despre limbi) Format (mai ales) din cuvinte cu o singură silabă. Din fr. **monosyllabique**.

MONOSPERM, -Ă, *monospermi*, -e, adj. (Despre fructe) Care are o singură sămânță. Din fr. **monosperme**.

MONOSTIH, *monostihuri*, s.n. Poezie sau strofă alcătuită dintr-un singur vers. Din fr. **monostiche**.

MONOSTIL, *monostiluri*, s.n. (Arhit.) Coloană izolată. Din fr. **monostyle**.

MONOTEISM s.n. Sistem religios care recunoaște o singură divinitate. Din fr. **monothéisme**.

MONOTELISM s.n. (Rar) Doctrină religioasă care susține că Isus Cristos a întrupat două naturi, una divină și una umană, dar o singură voință, cea divină. Din fr. **monothéisme**.

MONOTELIT, *monoteliți*, s.m. (Rar) Adept al monotelismului. Din fr. **monothélite**.

MONOTIP, -Ă, *monotipi*, -e, adj., (2) *monotipuri*, s.n. 1. Adj. (Rar) Făcut după un singur model, de un singur tip. 2. S.n. (Tipogr.) Mașină care culege și toarnă literele una câte una. Din fr. **monotype**.

MONOTON, -Ă, *monotoni*, -e, adj. (Despre sunete, melodii; adesea adverbial) Care are sau care păstrează mereu același ton. ♦ Fig. Care îndispune, plictisește etc. prin lipsa de variație sau de varietate; uniform. Din fr. **monotone**.

MONOTONIE, *monotonii*, s.f. Lipsă de varietate în ton; ceea ce este monoton. ♦ Fig. Lipsă de variație sau de varietate; uniformitate plictisitoare. Din fr. **monotonie**.

MONOTONIZA, *monotonizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A (se) face monoton. Din fr. **monotoniser**.

MONOTONIZARE, *monotonizări*, s.f. Faptul de a (se) *monotoniza*. V. **monotoniza**.

MONOTONIZAT, -Ă, *monotonizați*, -te, adj. Care a devenit monoton. V. **monotoniza**.

MONOTREM, *monotreme*, s.n. (La pl.) Ordin de mamifere primitive, ovipare, cu cioc și cu corpul acoperit cu păr (sau țepi), cărora le lipsesc mameloanele; (și la sg.) animal care face parte din acest ordin. ♦ (Adjectival) *Mamifer monotrem*. [Var.: **monotremă** s.f.] Din fr. **monotrème**.

MONOVALENT, -Ă, *monovalenți*, -te, adj. (Despre elemente chimice sau radicali chimici) Care are valența unu. Din fr. **monovalent**.

MONOXID, *monoxizi*, s.m. (Chim.) Oxid cu un singur atom de oxigen în moleculă. Din fr. **monoxyde**.

MONOXIL, -Ă, *monoxili*, -e, adj., s.n. (Barcă primitivă) făcută dintr-un trunchi de copac scobit. Din fr. **monoxyle**.

MONOZAHARIDĂ, *monozaharide*, s.f. Substanță din clasa hidraților de carbon, care poate fi obținută prin hidroliza zaharurilor și care nu se poate desface în zaharide mai simple. Din fr. **monosaccharide**.

MONSENIOR, *monseniori*, s.m. Titlu care se dădea în Occident principilor din familiile dominante, cardinalilor și altor prelați; persoană care are unul dintre aceste titluri. Din fr. **monseigneur**.

MONȘER s.m. (Franțuzism fam.) Termen familiar cu care o persoană se adresează unui bărbat. Din fr. **mon cher**.

MONSTRUOS, -OASĂ, *monstruoși*, -oase, adj. 1. Care are un aspect respingător, ieșit din comun, care se abate de la normal, ca un monstru, anormal, cu mari anomalii; urât, oribil, hidos; fig. neestetic, neartistic. ♦ Fig. Ingrozitor, rău, denaturat. 2. Exagerat de mare; enorm, colosal. Din fr. **monstrueux**.

MONSTRUOZITATE, *monstruoziități*, s.f. Faptul de a fi monstruos; ceea ce este ieșit din comun și respingător ca aspect, ceea ce este monstruos. ♦ Fig. Ceea ce produce groază, repulsie; grozăvie, cruzime. Din fr. **monstruosité**.

MONTA, *montez*, vb. I. Tranz. 1. A fixa la locul lor diferite piese ale unui sistem tehnic; a asambla, a îmbina. ♦ A fixa, a amplasa la locul de funcționare o parte a unui mecanism, a unui obiect. ♦ A fixa pietre prețioase într-o bijuterie. 2. A pregăti reprezentarea unui spectacol artistic, a pune în scenă. 3. Fig. A pune la cale. ♦ A întârâta pe cineva împotriva cuiva; a ațâța. Din fr. **monter**.

MONTAT, -Ă, *montați*, -te, adj. (Despre piese, instalații etc.) Care a fost pus, fixat, îmbinat la locul potrivit. V. **monta**.

MONTATOR, -OARE, *montatori*, -oare, s.m. și f. Tehnician care montează diferite părți ale unor obiecte sau aparate; montor. - **Monta** + suf. -tor. Cf. it. *montatore*.

MONTARE, *montări*, s.f. Acțiunea de a *monta* și rezultatul ei. V. **monta**.

MONTAJ, *montaje*, s.n. 1. Montare¹; (concr.) ansamblu, sistem rezultat în urma unei montări. 2. Reunire a unor imagini (picturale, grafice, fotografice) independente sau a unora care fac parte dintr-o compoziție pentru a obține un ansamblu; (concr.) ansamblu realizat astfel. 3. Fază finală în tehnica de lucru a unui film, care cuprinde selectarea scenelor, stabilirea ordinii și lungimii definitive a secvențelor, mixajul cu acompaniamentul sonor etc. în conformitate cu succesiunea indicată de scenariu și cu viziunea artistică a regizorului. 4. Combinarea într-o ordine succesivă logică și într-un tot unitar, a scenelor și a episoadelor caracteristice dintr-o operă literară, dintr-o compoziție muzicală etc., în vederea unei transmisiuni radiofonice, de televiziune sau pentru un spectacol. *Montaj literar*. Din fr. **montage**.

MONTANT, -Ă, *montanți*, -te, adj., s.m. 1. Adj. Ridicat în sus, înălțat, înalt. 2. S.m. Bară de lemn sau de metal care se așază vertical într-o construcție și care servește ca piesă de susținere. Din fr. **montant**.

MONTĂ, *monte*, s.f. 1. Împreunare a două animale de sex opus în vederea reproducției; montare. 2. Herghelie de armăsari pentru reproducere. Din fr. **monte**.

MONTA, pers. 3 *montează*, vb. I. Tranz. (Despre animale masculine) A efectua o montă, a fecunda. Din **montă**.

MONTARE *montări*, s.f. Montă (1). V. **monta**.

MONTGOLFIER, *montgolfiere*, s.n. Aerostat primitiv umplut cu aer cald. [Var.: **montgolfieră** s.f.] Din fr. **montgolfière**.

MONTMORILLONIT, *montmorillonite*, s.n. Aluminosilicat natural de magneziu, aluminiu și fier, din grupa mineralelor argiloase, moale, gras, absorbant, de culoare alba, folosit la purificarea diferitelor soluții, în industria textilă, a cauciucului, cosmetică, alimentară etc. [var. (după alte surse) **montmorilonit**]. Din fr. **montmorillonite**.

MONTOR, -OARE, *montori, -oare*, s.m. și f. Montator. Din fr. **monteur**.

MONUMENTALITATE s.f. Însușirea de a fi monumental; calitatea a ceea ce este monumental; grandoare, măreție. Din fr. **monumentalité**.

MONUMENTALIZA, *monumentalizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A da sau a căpăta un caracter grandios, măreț. Din fr. **monumentaliser**.

MONUMENTALIZARE, *monumentalizări*, s.f. Acțiunea de a monumentaliza și rezultatul ei. -V. **monumentaliza**.

MORACEE, *moracee*, s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase, rareori erbacee, cu frunze alterne, întregi sau lobate, cu flori dispuse în inflorescențe și fructe nucule, achene sau drupe, reunite într-un fruct compus; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **moracées**.

MORALIST, -Ă, *moralști, -ste*, s.m. și f. 1. Filozof, gânditor, scriitor etc. care se preocupă de probleme de morală. 2. (Fam.; peior.) Persoană căreia îi place să dea sfaturi cicălitoare, să dojenească mereu. Din fr. **moraliste**.

MORALIZA, *moralizez*, vb. I. Tranz. 1. A da cuiva învățături morale. 2. (Fam.) A face cuiva morală; a mostra, a dojeni. Din fr. **moraliser**.

MORALIZARE, *moralizări*, s.f. Acțiunea de a moraliza și rezultatul ei. V. **moraliza**.

MORALIZANT, -Ă, *moralizanți, -te*, adj. (Rar) Moralizator. Din fr. **moralisant**.

MORALIZATOR, -OĂRE, *moralizatori, -oare*, adj. Care contribuie la crearea unei atmosfere morale, la răspândirea moralei, care dă învățături morale, care moralizează pe cineva; educativ. ♦ (Și substantivat; peior.) Care propovăduiește principiile morale cu ostentație. Din fr. **moralisateur**.

MORAV, -Ă, *moravi, -e*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Moraviei sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Moraviei sau moravilor (1), privitor la

Moravia sau la moravi. Din fr. **morave**. Cf. n. pr. Moravia.

MORBIDITATE s.f. 1. Faptul de a fi bolnav. 2. Caracterul a ceea ce este morbid; predispoziție spre îmbolnăvire. 3. Raportul dintre numărul bolnavilor și întreaga populație dintr-un loc dat într-o anumită perioadă de timp. Din fr. **morbidity**.

MORDANSARE s.f. Tratatment cu substanțe chimice speciale, aplicat fibrelor textile în scopul fixării pe ele a coloranților fără afinitate sau cu afinitate foarte mică pentru fibra respectivă. Cf. fr. *mordançage, mordancer*.

MORDANT, -Ă, *mordanți, -te*, adj., s.m. 1. Adj. (Rar; despre note muzicale) Care se execută printr-un mic ornament melodic, un fel de tril nereterminat. 2. S.m. Substanță chimică care fixează coloranții pe fibrele textile. [Var.: **mordant** s.m.] Din fr. **mordant**.

MORENĂ, *morene*, s.f. Grămadă de pietriș, nisip, sfărâmături de stânci și argilă, transportată de ghețari în alunecarea lor sau depusă de ghețari dispăruți. Din fr. **moraine**.

MORENIC, -Ă, *morenici, -ce*, adj. (Geogr.) De morenă. Din fr. **morainique**.

MORFEM, morfeme, s.n. (Gram.) Element morfologic (afix, accent, desinență, alternanță fonetică, cuvânt auxiliar etc.) cu ajutorul căruia se formează, de la o rădăcină, cuvinte și forme flexionare; cea mai mică unitate din structura morfologică a cuvântului cu un sens determinat (lexical sau gramatical). Din fr. **morphème**.

MORFEMATIC, -Ă, *morfematici, -ce*, adj. Care ține de morfem, privitor la morfem. - **Morfem** + suf. *-atic*.

MONOMORFEMATIC, -Ă, *monomorfematici, -ce*, adj. (Lingv.) Format dintr-un singur morfem. - **Mono-** + **morfem** + suf. *-atic*.

MORFINĂ s.f. Substanță alcaloidă extrasă din opiu, întrebuințată drept calmant, narcotic sau stupefiant; morfiu. Din fr. **morphine**.

METILMORFINĂ s.f. (Farm.) Codeină. - **Metil** + **morfină**.

MORFINISM s.n. Intoxicație provocată de folosirea excesivă a morfinei. Din fr. **morphinisme**.

MORFINOMAN, -Ă, *morfinomani, -e*, s.m. și f. Persoană care folosește în mod obișnuit morfină, care suferă de morfinomanie. Din fr. **morphinomane**.

MORFINOMANIE s.f. Toxicomanie care constă în introducerea repetată în organism,

prin injecții, a unor doze din ce în ce mai mari de morfină. Din fr. **morphinomanie**.

MORFOGEN, -**Ă**, *morfogeni*, -*e*, adj. (Biol.; rar) Morfogenetic (1). Din fr. **morphogène**.

MORFOGENETIC, -**Ă**, *morfogenetici*, -*ce*, adj. 1. (Biol.) De morfogeneză (1); (rar) morfogen. 2. (Geol.) Care contribuie la crearea formelor de relief. Din fr. **morphogénétique**.

MORFOGENEZA s.f. 1. Proces de formare a structurilor morfologice ale organismelor. 2. Ramură a geomorfologiei care studiază originea formelor de relief; morfogenie. Din fr. **morphogénèse**.

MORFOGENIE s.f. Ramură a geomorfologiei care se ocupa cu studiul originii formelor de relief. Din fr. **morphogénie**.

MORFOGNOZIE s.f. (Med.) Identificare a formei obiectelor numai prin pipăit. Din fr. **morphognosie**.

MORFOLOGIC, -**Ă**, *morfologici*, -*ce*, adj. 1. (Biol.) Privitor la structura organismelor plantelor și animalelor și la structura solului (terestru). 2. (Lingv.) Care privește studiul părților de vorbire și flexiunea lor, care țin de morfologie (2), privitor la morfologie. Din fr. **morphologique**.

MORFOLOGIE s.f. 1. Complex de discipline biologice care studiază forma exterioară și structura internă a organismelor plantelor și animalelor. 2. Parte a structurii gramaticale constituită din totalitatea regulilor de modificare a formei cuvintelor în diferitele lor întrebuintări; parte a gramaticii care se ocupă cu studiul acestor reguli. Din fr. **morphologie**.

MORFONEM, *morfoneme*, s.n. (Lingv.) Fonem care intră în alternanțe morfologice. Din fr. **morphonème**.

MORFONOLOGIC, -**Ă**, *morfonologici*, -*ce*, adj. (Lingv.) De morfonologie. Din fr. **morphonologique**.

MORFONOLOGIE s.f. Disciplină lingvistică având ca obiect studierea utilizării în morfologie a mijloacelor fonologice ale unei limbi. Din fr. **morphonologie**.

MORFOPATOLOGIE s.f. (Biol.) Ramură a morfologiei (1) care studiază forma și structurile diferitelor organe în condiții patologice. Din fr. **morphopathologie**.

MORFOPATOLOG, -**Ă**, *morfopatologi*, -*ge*, s.m. și f. Medic specialist în morfopatologie. Din **morfopatologie** (derivat regresiv).

MORGA¹, *morgi*, s.f. Clădire special amenajată în care se depun cadavrele

neidentificate și unde se fac autopsii în cazul când este necesar să se constate cauza morții. ♦ Sală specială într-un spital unde se depun morții până la înmormântare. Din fr. **morgue**.

MORGĂ², *morgi*, s.f. (Livr.) Atitudine afectată și disprețuitoare; aroganță, trufie, îngâmfare. Din fr. **morgue**.

MORION, (1) *morioane*, s.n. 1. Coif metalic cu marginea răsfrântă și cu o creastă înălțată pe calotă, utilizat în sec. XVI. 2. Varietate de cuarț de culoare neagră sau bruna, utilizată ca piatră semiprețioasă la confecționarea unor bijuterii. Din fr. **morion**.

MORMON, -**Ă**, *mormoni*, -*e*, s.m. și f. Membru al unei secte creștine din Statele Unite ale Americii, care inițial practica poligamia. Din fr. **mormon**.

MORMONISM s.n. Doctrina religioasă a mormonilor. Din fr. **mormonisme**.

MORSA, *morse*, s.f. Mamifer carnivor din mările polare, lung de 3-4 metri, gros și greoi, cu membre scurte în formă de lopeți, cu caninii superiori foarte dezvoltati; vacă-de-mare (*Odobenus rosmarus*). Din fr. **morse**.

MORSE subst, invar. (Și în sintagma *alfabet Morse*) Cod telegrafic în care literele alfabetului sunt reprezentate prin puncte și linii. ♦ (De obicei în sintagmele *aparat sau telegraf Morse*) Aparat cu care se transmit semnale telegrafice cu acest cod. Din fr. **morse**.

MORTEZA, *mortezez*, vb. I. Tranz. A prelucra un metal prin așchiere cu ajutorul unei morze. Din fr. **mortaiser**.

MORTEZARE, *mortezări*, s.f. Acțiunea de a morteza și rezultatul ei. V. **morteza**.

MORTEZAT s.n. Mortezare. V. **morteza**.

MORTEZĂ, *morteză*, s.f. Mașină de prelucrare prin așchiere a suprafețelor metalice cu profil complex, cu ajutorul unor cuțite speciale. Din fr. **mortaise**.

MORTEZOR, -**OARE**, *mortezori*, -*oare*, s.m. și f. Lucrător la morteză. Din fr. **mortaiseur**.

MORTIER, *mortiere*, s.n. (Mil.) Gură de foc de calibru mare sau mijlociu, cu țeavă scurtă și cu traiectoria de curbă mare, cu care se trage asupra obiectivelor din spatele unor obstacole. [Var.: **mortieră** s.f.] Din fr. **mortier**.

MORTIFIANT, -**Ă**, *mortifianti*, -*te*, adj. (Franțuzism) Chinuitor. Din fr. **mortifiant**.

MORTIFICA, *mortific*, vb. I. Tranz. A supune la chinuri fizice sau morale; a tortura. - După fr. **mortifier**.

MORTIFICARE, *mortificări*, s.f. Acțiunea de a *mortifica* și rezultatul ei; chinuire, torturare. V. **mortifica**.

MORTIFICAT, *-A*, *mortificați*, *-te*, adj. 1. (Despre țesuturi organice) Care nu mai este viu; mort, distrus; necrozat, cangrenat. 2. (Rare) Torturat, chinuit. V. **mortifica**.

MORTIFICAȚIE, *mortificații*, s.f. 1. Distrugere a unui țesut organic; necrozare. 2. (Rare) Chinuire, torturare; *fig.* (la pl.) neplăceri, vexațiuni. Din fr. **mortification**.

MORTINATALITATE s.f. Indice rezultat din raportul dintre numărul de copii născuți morți și numărul total al copiilor născuți vii, într-o anumită perioadă, pe un anumit teritoriu. Din fr. **mortinatalité**.

MORUĂ, *morue*, s.f. Pește din mările arctice din al cărui ficat se extrage untura de pește; cod² (*Gadus morrhua*). Din fr. **morue**.

MORULĂ, *morule*, s.f. Primul stadiu în dezvoltarea embrionară a metazoarelor, în timpul căruia embrionul capătă aspectul de mură. Din fr. **morulă**.

MORVĂ, *morve*, s.f. Boală contagioasă la cai sau la alte animale, caracterizată prin ulceratii pe mucoasa nazală, pe piele și pe alte organe, și care se poate transmite și la om, fiind mortală; răpciugă. Din fr. **morve**.

MORVOS, *-OASA*, *morvoși*, *-oase*, adj. Bolnav de morvă; răpciugos. Din fr. **morveux**.

MOSCHEE, *moschei*, s.f. Templu de cult mahomedan. [Pl. și: *moschee*] Din fr. **mosquée**.

MOSCOVIT, *-Ă*, *moscoviți*, *-te*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Moscovei sau este originară de acolo. 2. Adj. Care aparține Moscovei sau moscoviților (1), privitor la Moscova sau la moscoviți; *p. ext.* rusesc. Din fr. **moscovite**.

MOTET, *motete*, s.n. Compoziție muzicală polifonică, în care fiecare voce își are melodia sa, uneori și text propriu. Din fr. **motet**.

MOTILITATE, *motilități*, s.f. (Fiziol.) Proprietate a unor organe cu musculatura netedă de a efectua mișcări de contracție și de relaxare; motricitate. Din fr. **motilité**.

MOTIVA, *motivez*, vb. I. Tranz. A arăta motivele unui fapt, ale unei atitudini, ale unei acțiuni; a aduce explicații, argumente în favoarea unei acțiuni, a unei hotărâri; a justifica. ♦ Spec. (Despre elevi, studenți) A

prezenta o motivare (scrisă) pentru justificarea absențelor de la cursuri. ♦ A îndreptăți o acțiune, un gest etc. Din fr. **motiver**.

MOTIVABIL, *-Ă*, *motivabili*, *-e*, adj. Care poate fi motivat. - **Motiva** + suf. *-bil*.

MOTIVARE, *motivări*, s.f. Acțiunea de a *motiva* și rezultatul ei; justificare. ♦ Spec. Bilet prin care se justifică absențele unui elev sau ale unui student de la cursuri. V. **motiva**.

MOTIVAT, *-Ă*, *motivați*, *-te*, adj. 1. Care se justifică printr-un motiv. 2. (Psih.) Care se produce în vederea unui scop. V. **motiva**.

NEMOTIVAT, *-Ă*, *nemotivați*, *-te*, adj. Care nu are sau nu-și găsește motivare. - **Ne-** + **motiv** (după fr. *non-motivé*).

MOTIVAȚIE, *motivații*, s.f. Totalitatea motivelor sau mobilurilor (conștiințe sau nu) care determină pe cineva să efectueze o anumită acțiune sau să tindă spre anumite scopuri. Din fr. **motivation**.

MOTO- Element de compunere care înseamnă "pus în mișcare cu ajutorul unui motor", "echipat cu un motor" și care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. ♦ (Folosit independent) *Mijloace moto*. Din fr. **moto-**.

MOTOBAL s.n. Joc sportiv de echipe, în care mingea este lovită de sportivi de pe motocicletă sau cu motocicleta și introdusă în poarta adversarului. Din fr. **motoball**.

MOTOCICLETĂ, *motociclete*, s.f. Vehicul cu două roți în linie sau cu trei roți în triunghi isoscel, montate pe un cadru, cu motor cu ardere internă, construit pentru una sau două persoane. Din fr. **motocyclette**.

MOTOCICLISM s.n. Ramură sportivă care se practică pe motociclete (cu două sau cu trei roți) împărțite în clase după capacitatea cilindrică. Din fr.

motocyclisme.

MOTOCICLIST, *-Ă*, *motocicliști*, *-ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care conduce o motocicletă; sportiv care practică motociclismul. 2. Adj. Care aparține motocicliștilor (1) sau motociclismului, privitor la motocicliști sau la motociclism; care folosește motocicleta. Din fr.

motocycliste.

MOTOCICLU, *motocicluri*, s.n. 1. Autovehicul cu trei roți (mai rar, cu două) care are ghidonul fixat pe roata directoare din față. 2. (Înv.) Motocicletă. Din fr. **motocycle**.

MOTOCROS, *motocrosuri*, s.n. Cursă de motociclism care se desfășoară pe teren accidentat și în care plecările se dau de obicei în grup, pe clase, după capacitatea cilindrică a motocicletei. ♦ *Motocros nautic* = cursă care se desfășoară pe apă, cu ambarcații speciale, pe trasee în circuit sau în linie dreaptă; motonautică. Din fr. **motocross**.

MOTOCROSIST, *motocrosiști*, s.m. Sportiv specializat în cursele de motocros. - **Motocros** + suf. *-ist*.

MOTOCULTURĂ, *motoculturi*, s.f. Agricultură mecanizată. Din fr. **motoculture**.

MOTONAUTICĂ s.f. Motocros nautic. Din fr. **motonautique**.

MOTOPLANOR, *motoplanoare*, s.n. Planor cu motor auxiliar. Din fr. **motoplaneur**.

MOTOPROPULSOR, *motopropulsoare*, s.n. Agregat compus dintr-un motor cu ardere internă sau o turbină cu gaz, cuplat cu o elice propulsată sau portantă. Din fr. **motopropulseur**.

MOTOREACTOR, *motoreactoare*, s.n. Agregat folosit pentru propulsia avioanelor, format dintr-un motor cu ardere internă și un compresor. Din fr. **motoréacteur**.

MOTORETĂ, *motorete*, s.f. Motocicletă ușoară, pusă în mișcare de un motor cu putere mică și prevăzută cu pedale pentru acționarea auxiliară cu picioarele. Din fr. **motorette**.

MINIMOTORETĂ, *minimotorete*, s.f. Motoretă de mic litraj. - **Mini-** + **motoretă**.

MOTORIZA, *motorizez*, vb. I. Tranz. A înzestra cu motor, cu tracțiune mecanică; a înlocui tracțiunea animală prin tracțiune mecanică. Din fr. **motoriser**.

MOTORIZARE, *motorizări*, s.f. Acțiunea de a *motoriza* și rezultatul ei. V. **motoriza**.

MOTORIZAT, *-Ă, motorizați, -te*, adj. Care utilizează tracțiune mecanică; echipat cu motor. ♦ (Substantivat, n. pl.) Unitate militară care folosește mijloace mecanizate de luptă, în special tancuri. V. **motoriza**.

MOTRICE adj. invar. (În sintagma) *Forță motrice* = forță care produce o mișcare, forță care comandă o mișcare. Din fr. **motrice**.

MOV adj. invar., s.n. 1. Adj. invar. Care are culoarea violet-deschisă a florilor de stânjenel. 2. S.n. invar. Culoarea mov. Din fr. **mauve**.

MOVIOLĂ, *moviole*, s.f. Aparat de proiecție pentru montajul filmului sonor. Din fr. **moviola**.

MOZAIC, *-Ă, mozaici, -ce*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care ține de mozaism, privitor la mozaism. 2. S.m. și f. Adept al mozaismului. Din fr. **mosaïque**.

MOZAIST, *-Ă, mozaști, -ste*, s.m. și f. Mozaicar. Din fr. **mosaïste**.

MOZARTIAN, *-Ă, mozartieni, -e*, adj. De Mozart, al lui Mozart; în maniera lui Mozart. Din fr. **mozartien**.

MUABIL, *-Ă, muabili, -e*, adj. (Livr.) Schimbător. Din fr. **muable**.

MUABILITATE, s.f. (Livr.) Capacitate, posibilitate de schimbare; instabilitate. Din fr. **muabilité**.

MUCINĂ, *mucine*, s.f. Substanță semifluidă care intră în componența mucoasei gastrice și a unor mucusuri. Din fr. **mucine**.

MUCOITINĂ, *mucoitine*, s.f. Component al mucinei, obținut prin hidroliza acesteia. Din fr. **mucoïtine**.

MUCOPOLIZAHARIDĂ, *mucopolizaharide*, s.f. Substanță alcătuită din polizaharide și proteine, care se găsește în organismul animalelor, ca parte constitutivă a cartilajelor. Din fr. **mucopolysaccharide**.

MUCOPROTEIDĂ, *mucoproteide*, s.f. Materie mucoasă care se găsește în secrețiile glandelor din corpul animalelor. Din fr. **mucoprotéide**.

MUFLĂ, *muflă*, s.f. 1. Cameră a unui cuptor industrial sau de laborator, cu pereți refractari, în care materialul supus încălzirii nu vine în contact cu combustibilul sau cu gazele de ardere. 2. Dispozitiv construit din mai mulți scripeti, folosit pentru ridicarea greutăților mari. Din fr. **moufle**.

MUFLON, *mufloni*, s.m. Gen de mamifere care cuprinde reprezentanți ai ovinelor sălbatice, cu coarne groase, în spirală (*Ovis*); animal care face parte din acest gen. Din fr. **mouflon**.

MUGILID, *mugilide*, s.n. (La pl.) Familie de pești marini care au solzi și pe cap (*Mugilidae*); (și la sg.) pește din această familie. Din fr. **mugilidés**.

MUIANT, *-Ă, muianți, -te*, adj. (Tehn.; despre substanțe) Care face să devină elastic, moale, suplu; emolient. ♦ (Substantivat) Produs chimic folosit în industria textilă pentru înlăturarea cerurilor și a grăsimilor de pe fibre. Din fr. **mouillant**.

MULA, *mulez*, vb. I. Tranz. 1. A da formă unui obiect, prin presarea materialului

plastic în tipare sau în matrice. ♦ Fig. A da forma dorită, a modela, a fasona; a transforma. **2.** A scoate în relief, a contura corpul sau o parte a corpului omenesc. ♦ Refl. (Despre obiecte de îmbrăcăminte) A se lipi de corp (scoțându-i în evidență formele). Din fr. **mouler**.

MULARE, *mulări*, s.f. Acțiunea de a (*se*) *mula* și rezultatul ei. V. **mula**.

MULAJ, *mulaje*, s.n. Reproducere în ipsos, în ceară etc. a unui obiect, obținută prin mulare. ♦ Model executat din pânză sau din hârtie, după care se croiește un obiect de îmbrăcăminte. Din fr. **moulage**.

MULATRU, -**Ă**, *mulatri*, -*e* s.m. și f. Persoană născută dintr-un bărbat alb și o negresă sau dintr-o femeie albă și un negru. Din fr. **mulâtre**.

MULĂ, *mule*, s.f. (Rar) Mulaj; *p. ext.* tipar, formă [Var.: **mul** subst.] Din fr. **moule**.

MULINA, *mulinez*, vb. I. Tranz. A răsuși două sau mai multe fire de mătase pentru a obține un fir mai uniform, cu aspect mai frumos și cu o rezistență mai mare. Din fr. **mouliner**.

MULINARE, *mulinări*, s.f. Acțiunea de a *mulina* și rezultatul ei. V. **mulina**.

MULINETĂ, *mulinete*, s.f. **1.** Dispozitiv folosit în pescuitul sportiv cu lanșetă, fixat pe vergile de pescuit și constituit dintr-o bobină cu manivelă, care servește la înfășurarea firului, și dintr-un mecanism de frânare. **2.** Mică elice folosită la frânele aerodinamice de încercare. **3.** Elice mică montată în partea anterioară a unei elice propulsoare de avion pentru reglarea automată a pasului acesteia. Din fr. **moulinet**.

MULINEU, *mulineuri*, s.n. Fir de mătase, de bumbac sau de lână obținut prin mulinare și folosit la cusături artistice, la broderii etc.; *p. ext.* jurubiță din astfel de fire. Din fr. **mouliné**.

MULTI- Element de compunere care exprimă ideea de pluralitate și care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **multi-**.

MULTICELULAR, -**Ă**, *multicelulari*, -*e*, adj. Care este alcătuit din (mai) multe celule; pluricelular. Din fr. **multicellulaire**. **MULTIDIMENSIONAL**, -**Ă**, *multidimensionali*, -*e*, adj. Care are mai multe dimensiuni; pluridimensional. Din fr. **multidimensionnel**.

MULTIDIMENSIONALITATE, *multidimensionalități*, s.f. Caracterul a ceea ce este multidimensional; pluridimensionalitate. - **Multidimensional** + suf. -*itate*.

MULTIFORM, -**Ă**, *multiformi*, -*e*, adj. Care are sau poate avea mai multe forme, aspecte. Din fr. **multiforme**.

MULTIGRAD, -**Ă**, *multigrade*, adj. (Despre substanțe, uleiuri etc.) A cărei viscozitate nu este influențată de variațiile de temperatură. Din fr. **multigrade**.

MULTILATERAL, -**Ă**, *multilateral*, -*e*, adj. Care îmbrățișează mai multe aspecte ale realității, care se desfășoară pe mai multe planuri, orientat în mai multe sensuri. Din fr. **multilatéral**.

MULTILATERALITATE s.f. Faptul de a fi multilateral, însușirea, starea a ceea ce este multilateral. **Multilateral** + suf. -*itate*.

MULTILOBAT, -**Ă**, *multilobați*, -*te*, adj. (Despre frunze) Care este divizat în numeroși lobi. Din fr. **multilobé**.

MULTIMETRU, *multimetre*, s.n. Aparat electric pentru măsurarea tensiunilor, curenților și uneori a rezistențelor electrice. Din fr. **multimètre**.

MULTIMILIARDAR, -**Ă**, *multimiliardari*, -*e*, s.m. și f., adj. (Persoană) a cărei avere se ridică la mai multe miliarde. Din fr. **multimilliardaire**.

MULTINAȚIONAL, -**Ă**, *multinațional*, -*e*, adj. (Despre state) În care trăiesc mai multe națiuni; (despre acțiuni) la care participă mai multe națiuni. Din fr. **multinational**.

MULTIPAR, -**Ă**, *multipari*, -*e*, adj. (Despre animale) Care naște mai mulți pui deodată. ♦ (Despre femei; și substantivat, f.) Care a avut mai mulți copii, mai multe nașteri. Din fr. **multipare**.

MULTIPLAN, *multiplane*, adj., s.n. (Avion) cu mai multe aripi suprapuse. Din fr. **multiplan**.

MULTIPLĂT, *multipleți*, s.m. (Fiz.) Grup de linii spectrale cu frecvențe foarte apropiate. Din fr. **multiplet**.

MULTIPLĂX adj. invar. (În sintagma) *Sistem multiplex* = procedeu folosit în telecomunicații pentru transmiterea simultană a mai multor mesaje pe același circuit al unei linii electrice sau prin intermediul aceleiași unde electromagnetice. Din fr. **multiplex**.

MULTIPLICATIV, -**Ă**, *multiplicativi*, -*e*, adj. Care multiplică. ♦ (Gram.) *Numeral multiplicativ* = numeral care arată în ce proporție crește o cantitate sau se desfășoară o acțiune. Din fr. **multiplicatif**.

MULTIPOLAR, -**Ă**, *multipolari*, -*e*, adj. (Despre mașini electrice) Care are mai multe perechi de poli magnetici sau mai

multe borne electrice de acces. Din fr. **multipolaire**.

MULTISECULAR, -Ă, *multiseculari*, -e, adj. Care durează sau care există de mai multe veacuri. Din fr. **multiséculaire**.

MULTIVALV, -Ă, *multivalvi*, -e, adj. (Bot.; despre fructe) Cu mai multe valve. Din fr. **multivalve**.

MULTIVIBRATOR, *multivibratoare*, s.n. Circuit electronic, generator de oscilații de relaxare, folosind rezistoare, condensatoare și elemente neliniare de circuit. Din fr. **multivibrateur**.

MUNICIPAL, -Ă, *municipali*, -e, adj. Care aparține unui municipiu, privitor la un municipiu, de municipiu. Din fr. **municipal**.

MUNICIPALITATE, *municipalități*, s.f. Administrația unui municipiu (1); totalitatea organelor de conducere ale unui municipiu; persoanele care alcătuiesc aceste organe; *p. ext.* oraș municipal; municipiu. Din fr. **municipalité**.

MUNICIPALIZA, *municipalizez*, vb. I. Tranz. (Rare) A transforma un oraș în municipiu (1). Din fr. **municipaliser**.

MUNICIPALIZARE, *municipalizări*, s.f. Acțiunea de a *municipaliza* și rezultatul ei. - V. **municipaliza**.

MUNIFICENT, -Ă, *munificenți*, -te, adj. (Livr.) Foarte darnic; generos. Din fr. **munificent**.

MUS, *muși*, s.m. Elev marinar. Din fr. **mousse**.

MUSAGET, *musageți*, s.m. Conducător al muzelor în antichitatea greco-romană. Din fr. **musagète**.

MUSCARDINĂ, *muscardine*, s.f. Boală a viermilor de mătase, provocată de o ciupercă și manifestată prin apariția unor pete de culoare închisă. Din fr. **muscardine**.

MUSCARINĂ, *muscarine*, s.f. Alcaloid foarte toxic, puternic inhibitor cardiac, prezent în unele ciuperci otrăvitoare. Din fr. **muscarine**.

MUSCAT, -Ă, *muscați*, -te, adj. (Despre struguri sau vin) Tămâios. Din fr. **muscat**.

MUSCHETAR, *muschetari*, s.m. Soldat infanterist înarmat cu muschetă în timpul evului mediu; nobil care făcea parte din corpul de cavalerie în serviciu la curtea regilor Franței. Din fr. **mousquetaire**.

MUSCHETA, *muschete*, s.f. Armă de foc portativă din evul mediu, cu fitil, asemănătoare cu arcebuza. [Var.: **muschet** s.n.] Din fr. **mousquet**.

MUSCHETĂRIE, *muschetării*, s.f. Multime de muschete, totalitatea muschetelor. - **Muschetă** + suf. -ărie.

MUSCHETON, *muschetoane*, s.n. Veche armă de foc de calibru mai mare decât muscheta. Din fr. **mousqueton**.

MUSCHETĂ, -Ă, *musculari*, -e, adj. Care aparține mușchilor² (1), privitor la mușchi. [Var.: **mușchiulăr**, -ă adj.] Din fr. **musculaire**.

MUSCULATURĂ, *musculaturi*, s.f. Totalitatea mușchilor² (1) corpului sau ai unui organ; sistemul muscular al corpului. [Var.: **mușchiulatură** s.f.] Din fr. **musculature**.

MUSIU s.m. (Franțuzism; azi ir.) Termen de adresare către un bărbat. Din fr. **monsieur**.

MUSON, *musoni*, s.m. Vânt periodic stabil, caracteristic pentru părțile sudice ale Asiei, care bate șase luni dinspre continent spre ocean (iarna) și șase luni dinspre ocean spre continent (vara). Din fr. **mousson**.

MUSONIC, -Ă, *musonici*, -ce, adj. Referitor la muson, al musonilor; legat de muson. - **Mușon** + suf. -ic.

MUSTELIDĂ, *mustelide*, s.f. (La pl.) Familie de mamifere carnivore mici și mijlocii, cu corpul suplu, coada lungă și cu picioarele mici, a căror blană, la unele specii, este prețioasă; (și la sg.) animal care face parte din această familie. Din fr. **mustélidés**.

MUSTIMETRU, *multimetre*, s.n. Instrument destinat măsurării densității și procentului de zahăr din must. [Var.: **mustometru** s.n.] Din fr. **mustimètre**.

MUSULMAN, -Ă, *musulmani*, -e, adj., s.m. și f. Mahomedan; *p. restr.* turc. Din fr. **musulman**.

MUTACISM s.n. 1. Refuz deliberat de comunicare în virtutea unei tendințe simulatorii sau datorită atitudinii de supraestimare, opoziționism etc. 2. Pronunțare a unei consoane (mai ales a lui *m, b, p*) în locul alteia. Din fr. **mutacisme**.

MUTAGEN, -Ă, *mutageni*, -e, adj., s.m. (Biol.) (Agent) care produce o mutație (2). Din fr. **mutagène**.

MUTAGENEZĂ, *mutageneze*, s.f. (Biol.) Proces de modificare a materialului genetic datorită unui agent mutagen. Din fr. **mutagenese**.

MUTANT, *mutanți*, s.m. (Biol.) Individ care provine dintr-o mutație (2). Din fr. **mutant**.

MUTATOR, *mutătoare*, s.n. Aparat sau instalație pentru transformarea energiei electromagnetice de o anumită formă în

energie electromagnetică de altă formă. Din fr. **mutateur**.

MUTAȚIONISM s.n. Teorie biologică potrivit căreia speciile noi sunt produsul mutațiilor (2), fără intervenția selecției. Din fr. **mutationnisme**.

MUTAȚIONIST, -Ă, *mutaționiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al mutaționismului. Din fr. **mutationniste**.

MUTILANT, -Ă, *mutilanți, -te*, adj. Care mutilează. Din fr. **mutilant**.

MUTILATOR, -OARE, *mutilatori, -oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care mutilează; mutilant. Din fr. **mutileateur**.

MUTISM s.n. Muțenie; *p. ext.* tăcere încăpățănată. Din fr. **mutisme**.

MUTITATE s.f. (Med.) Muțenie (1). Din fr. **mutité**.

MUTON, *mutoane*, s.n. Blănă de oaie vopsită și prelucrată. ♦ Haină confecționată din această blănă. Din fr. **mouton**.

MUTUAL, -Ă, *mutuali, -e*, adj. Care se face în mod reciproc și simultan. ♦ *Inducție mutuală* = inducție electromagnetică exercitată reciproc între două circuite străbătute de curenți electrici variabili. ♦ (Impr.) Care are loc reciproc și fără cuvinte. Din fr. **mutuel**.

MUTUALISM s.n. (Rar) 1. Sistem de solidaritate și de ajutor reciproc. 2. (Biol.) Viețuire laolaltă a mai multor organisme diferite ca specie. Din fr. **mutualité**.

MUTUALIST, -Ă, *mutualiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al mutualismului. Din fr. **mutualiste**.

MUTUALITATE s.f. Caracterul a ceea ce este mutual; *p. ext.* mutualism. Din fr. **mutualité**.

MUTULĂ, *mutule*, s.f. (Arhit.) Ornament al antablamentului în stilul doric, care corespunde cu trigliful. Din fr. **mutule**.

MUZEOGRAF, -Ă, *muzeografi, -e* s.m. și f. Specialist în muzeografie. Din fr. **muséographe**.

MUZEOGRAFIC, -Ă, *muzeografici, -ce*, adj. Care aparține muzeografiei, privitor la muzeografie, de muzeografie. Din fr. **muséographique**.

MUZEOLOGIE s.f. Știință care are ca obiect studiul organizării muzeelor, al păstrării și prezentării exponatelor dintr-un muzeu; muzeistică. Din fr. **muséologie**.

MUZEOLOG, -Ă, *muzeologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în muzeologie. Din **muzeologie** (derivat regresiv).

MUZICAL, -Ă, *muzicali, -e*, adj. 1. Care aparține muzicii (1), privitor la muzică, de sau pentru muzică. ♦ În care se execută piese, compoziții muzicale. ♦ Înzestrat cu

simț, cu talent pentru muzică. 2. (Despre sunete, voce etc.; adesea adverbial) Armonios, melodios. Din fr. **musical**.

MUZICALISM s.n. Tendință în artă modernă după care muzica poate fi tradusă în pictură prin culori, arabescuri etc. Din fr. **musicalisme**.

MUZICALITATE s.f. Caracter muzical; însușirea de a fi muzical; armonie, sonoritate armonioasă. Din fr. **musicalité**.

MUZICIAN, -Ă, *muzicieni, -e*, s.m. și f. Persoană care compune sau execută compoziții muzicale. ♦ Persoană care cunoaște arta muzicii (1). Din fr. **musicien**.

MUZICOGRAF, -Ă, *muzicografi, -e*, s.m. și f. Specialist în muzicografie. Din fr. **musicographe**.

MUZICOGRAFIC, -Ă, *muzicografici, -ce*, adj. De muzicografie. Din fr. **musicographique**.

MUZICOGRAFIE s.f. Totalitatea studiilor consacrate muzicii. Din fr. **musicographie**.

MUZICOLOG, -Ă, *muzicologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în muzicologie. Din fr. **musicologue**.

MUZICOMANIE s.f. Pasiune (exagerată) pentru muzică. Din fr. **musicomanie**.

MUZICOTECA, *muzicoteci*, s.f. Colecție de piese muzicale; *p. ext.* mobilă în care se păstrează astfel de colecții; încăpere special dotată pentru audierea muzicii. Din fr. **musicothèque**.

MUZICOTERAPIE s.f. Tratament al unor boli nervoase cu ajutorul audițiilor muzicale. Din fr. **musicothérapie**.

NACRU s.n. (Livr.) Sidef. Din fr. **nacre**.

NAFTALEN s.n. (Chim.) Naftalină. Din fr. **naphtalène**.

NAFTALINĂ s.f. Substanță cristalizată, lucioasă, albă, cu miros pătrunzător, extrasă din gudroanele de la distilarea uscată a cărbunilor de pământ și folosită în industria chimică, ca insecticid, la conservarea blănurilor și a materialelor textile etc. ♦ Expr. (Fam.) (*Parc-ar fi*) *scos de la naftalină* = **a)** se spune despre ceva învechit, demodat, desuet; **b)** se spune despre ceva revenit în atenție după o lungă uitare. *A pune (ceva) la naftalină* = a nu te mai interesa ceva; a da uitării. Din fr. **naphtaline**.

NAFTENĂ, *naftene*, s.f. (Chim.; înv.) Hidrocarbură ciclică saturată. Din fr. **naphtènes**.

NAFTENAT, *naftenați*, s.m. Sare a acidului naftenic, folosită în industria săpunurilor. Din fr. **naphténate**.

NAFTOL, *naftoli*, s.m. Substanță cristalizată, insolubilă în apă, cu miros caracteristic, extrasă din naftalină, întrebuințată ca materie primă în industria coloranților și farmaceutică. Din fr. **naphtol**.

NAFTOLAT, *naftolați*, s.m. Sare sau ester al unui naftol. ♦ Derivat metalic al naftolului, folosit ca antiseptic. Din fr. **naphtolate**.

NAIV, -**Ă**, *naivi*, -e, adj. (Despre oameni; adesea adverbial și substantivat) **1.** Lipsit de experiență și de prefăcătorie, simplu, natural, credul și sincer. ♦ Care arată, denotă naivitate (**1**). **2.** (Peior.) Lipsit de judecată matură. ♦ Care arată, denotă naivitate (**2**), lipsă de judecată matură. ♦ Adj., s.m. (Pictor) care face parte dintr-o grupare ce ignoră intenționat perspectiva, anatomia artistică, legile proporțiilor și ale compoziției, inspirându-se adesea din pictura populară. Din fr. **naïf**.

NAIVITATE, (**2**) *naivități*, s.f. **1.** Înșușirea de a fi naiv; comportare de om naiv; simplitate; nevinovăție, ingenuitate, candoare. **2.** (Peior.) Lipsă de maturitate în judecată și în comportare; *p. ext.* vorbă, faptă, atitudine de om naiv (**2**). Din fr. **naïveté**.

NANISM s.n. **1.** Anomalie caracterizată prin creștere insuficientă în înălțime raportată la media vârstei și a speciei sau a rasei respective. **2.** Încetinire sau oprire a creșterii plantelor ca rezultat al unor

condiții nefavorabile sau al acțiunii unor agenți patogeni. Din fr. **nanisme**.

NANOMELIE s.f. Anomalie congenitală constând din proporțiile anormal de mici ale unuiu sau ale mai multor membre. Din fr. **nanomélie**.

NANOSECUNDĂ, nanosecunde, s.f. (Inform.) A miliarda parte dintr-o secundă. Din fr. **nanoseconde**.

NAPOLEONIAN, -**Ă**, *napoleonieni*, -e, adj. Care aparține lui Napoleon I sau epocii sale, privitor la Napoleon I sau la epoca sa. Din fr. **napoléonien**.

NAPOLITANĂ, *napolitane*, s.f. Produs de cofetărie preparat din straturi alternative de foi cu umplutură de cremă. Din fr. [*tranche*] **napolitaine**.

NARATIV, -**Ă**, *narativi*, -e, adj. Care aparține narațiunii, privitor la narațiune, specific narațiunii. Din fr. **narratif**.

NARCIS s.m. sg. Om încântat, îndrăgostit de propriul său aspect fizic. ♦ Tânăr deosebit de frumos. Din fr. **narcisse**.

NARCISIST, -**Ă**, *narcisiști*, -ste, adj. (Livr.) Care aparține narcisismului, referitor la narcisism. - **Narcis** + suf. - *ist*.

NARCISIAC, -**Ă**, *narcisiaci*, -ce, adj. (Livr.) Narcisic. - **Narcis** + suf. - *iac*.

NARCISIC, -**Ă**, *narcisici*, -ce, adj. (Livr.) Propriu unui narcis, de narcis; caracteristic celui stăpânit de narcisism; narcisiac. Din fr. **narcissique**.

NARCISISM s.n. Admirație și dragoste exagerată față de propria persoană fizică, care constituie adesea o stare patologică. Din fr. **narcissisme**.

NARCOANALIZĂ, *narcoanalize*, s.f. (Med.) Metodă psihanalitică de investigație a subconștientului în condiții de narcoză. Din fr. **narcoanalyse**.

NARCOLEPSIE s.f. Boală provocată de tulburări ale sistemului nervos central, caracterizată prin necesitatea irezistibilă de a dormi. Din fr. **narcolepsie**.

NARCOLEPTIC, -**Ă**, *narcoleptici*, -ce, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de narcolepsie. Din fr. **narcoleptique**.

NARCOMANIE, *narcomanii*, s.f. (Med.) Obişnuință morbidă de a lua narcotice. Din fr. **narcomanie**.

NARCOMAN, -**Ă**, *narcomani*, -e, s.m. și f. Persoană care folosește în mod obișnuit narcotice. Din **narcomanie** (derivat regresiv).

NARCOTERAPIE, *narcoterapii*, s.f. (Med.) Somnoterapie. Din fr. **narcothérapie**.

NARCOTINĂ, *narcotine*, s.f. Substanță extrasă din opiu, folosită în farmacie ca antipiretic și tonic. Din fr. **narcotine**.

NARCOTIZA, *narcotizez*, vb. I. Tranz. A administra cuiva un narcotic pentru a-i provoca narcoza. Din fr. **narcotiser**.

NARTEX, *nartexuri*, s.n. (în arhitectura creștină veche) Vestibul al unei bazilici; (în arhitectura bizantină) pronaos. Din fr. **narthex**.

NARVAL, *narvali*, s.m. Mamifer cetaceu asemănător cu delfinul, lung de 5-6 m, care trăiește în mările înghețate din nord, masculul având doi dinți canini, dintre care unul cu lungimea de circa doi metri (*Monodon monoceros*). Din fr. **narval**.

NASTIE, *nastii*, s.f. Fiecare dintre mișcările organelor plantelor, spontane sau provocate de variațiile de lumină, temperatură etc. Din fr. **nastie**.

NATALITATE s.f. Indice rezultat din raportarea nou-născuților vii la mia de locuitori într-o anumită perioadă de timp și care indică frecvența nașterilor în cadrul unei populații date. Din fr. **natalité**.

NATAȚIE s.f. Înotul practicat ca sport. Din fr. **natation**.

NATRIU s.n. (Chim.) Sodiu. Din fr. **natrium**.

NATURALISM s.n. 1. Curent sau tendință în artă și literatură, care se caracterizează prin observarea riguroasă a faptelor din realitatea obiectivă, prin redarea lor fidelă, prin preferința pentru aspectele urâte, vulgare ale naturii omenești etc. 2. Concepție filozofică care exclude supranaturalul, ridicând natura la rangul de principiu suprem. 3. Teorie etică care întemeiază noțiunea binelui pe un principiu situat în afara moralei (evoluție biologică, plăcere etc.), viața morală fiind o prelungire a celei biologice. Din fr. **naturalisme**.

SUPRANATURALISM s.n. Credință în supranatural; concepție potrivit căreia ar exista fapte, forțe etc. supranaturale. - **Supra-** + **naturalism** (după fr. *supernaturalisme*).

NATURALIZA, *naturalizez*, vb. I. 1. Tranz. A acorda unui străin cetățenia statului în care locuiește. ♦ Refl. (Despre străini) A obține dreptul de cetățean al statului în care locuiește. 2. Tranz. fact. și refl. A (se) adapta într-un mediu nou, intrând în componența obișnuită a florei sau a faunei naturale a acestuia. Din fr. **naturaliser**.

NATURALIZARE, *naturalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *naturaliza* și rezultatul ei. V. **naturaliza**.

NATURALIZAT, -Ă, *naturalizați, -te*, adj. 1. (Despre oameni) Care a obținut cetățenia noului stat în care s-a stabilit. 2. (Despre plante și animale) Care a devenit apt să trăiască într-un mediu nou. V. **naturaliza**.

NATURISM s.n. Curent literar-artistic sau atitudine caracterizate prin atenția acordată reflectării naturii, prin cultul pentru natură.

♦ Cult al naturii sau al unor forțe personificate ale ei. Din fr. **naturisme**.

NATURIST, -Ă, *naturiști, -ste*, adj. Care aparține naturismului, privitor la naturism, bazat pe naturism. Din fr. **naturiste**.

NAȚIONALISM s.n. Doctrină politică bazată pe apărarea (uneori exagerată) a drepturilor și aspirațiilor naționale. Din fr. **nationalisme**.

NAȚIONALIZA, *naționalizez*, vb. I. Tranz. 1. A trece din proprietate particulară în proprietatea statului unele întreprinderi, pământul, unele zăcămintele etc. 2. (Rare) A imprima sau a da caracter național, a adapta la specificul național. Din fr. **nationaliser**.

NAȚIONALIZARE, *naționalizări*, s.f. Acțiunea de a *naționaliza* și rezultatul ei. V. **naționaliza**.

NAȚIONALIZAT, -Ă, *naționalizați, -te*, adj. Trecut în proprietatea statului. V. **naționaliza**.

NAUPATIE, *naupatii*, s.f. (Med.) Rău de mare. Din fr. **naupathie**.

NAUPLIUS s.m. Prima formă larvară a crustaceelor, care are un ochi și trei perechi de apendice. Din fr. **nauplius**.

NAUTILOIDE s.n. pl. Ordin de cefalopode fosile și actuale cu cochilia externă împărțită în mai multe compartimente. Din fr. **nautiloïdées**.

NAVAL, -Ă, *navali, -e*, adj. Care ține de nave sau de navigație, privitor la nave sau la navigație. Din fr. **naval**.

NAVETĂ¹, *navete*, s.f. 1. Instrument de forma unui ac lung cu care se lucrează plase, fileuri. 2. Parcurgerea de către o persoană a unui drum dus și întors, cu regularitate, de obicei între două localități (relativ apropiate). A *face naveta*. 3. Vehicul de transport în comun care asigură legătura între două puncte relativ apropiate, efectuând regulat drumuri dus și întors. 4. Obiect (în formă de ladă compartimentată) care servește la transportul unor produse alimentare. Din fr. **navette**.

NAVETIST, -Ă, *navetiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Fam.) (Persoană) care face navetă¹ (2) la serviciu. - **Navetă**¹ + suf. -*ist*.

NAVETĂ², *navete*, s.f. Plantă oleaginoasă înrudită cu rapița, cu frunze late acoperite cu peri și cu semințe mici, de culoare castanie (*Brassica rapa oleifera*). Din fr. **navette**.

NAVIGABILITATE s.f. (Rar) Însușirea unei ape de a fi navigabilă. Din fr. **navigabilité**.

NAVIGANT, -Ă, *naviganți*, -te, adj. Care navighează. ♦ *Personal navigant* = personal care face parte din echipajul unei nave sau aeronave. Din fr. **navigant**.

NAVIGRAF, *navigrafe*, s.n. Instrument de bord al unei aeronave, cu ajutorul căruia se determină deriva și viteza față de sol și se trasează drumul parcurs. Din fr. **navigraphe**.

NAZALITATE s.f. Particularitate a unui sunet de a fi pronunțat cu timbru nazal (2). Din fr. **nasalité**.

NAZALIZA, *nazalizez*, vb. I. Tranz. A pronunța nazal un sunet, a da unui sunet nuanță nazală. ♦ Refl. A căpăta un caracter nazal. Din fr. **nasaliser**.

NAZALIZARE, *nazalizări*, s.f. Faptul de a (se) nazaliza. V. **nazaliza**.

NAZALIZAT, -Ă, *nazalizați*, -te, adj. (Fon.; despre sunete, voce) Care a fost supus nazalizării, care a devenit nazal. V. **nazaliza**.

NAZOFARINGIAN, -Ă, *nazofaringieni*, -e, adj. Care ține de nas și de faringe, referitor la nas și la faringe. Din fr. **nasopharingien**.

NEANT s.n. Noțiune filozofică care desemnează vidul, neființa, inexistența, nimicul. Din fr. **néant**.

NEBULOS, -OASĂ, *nebuloși*, -oase, s.f., adj. 1. S.f. Corp ceresc difuz alcătuit din gaze sau din pulberi, aflat în spațiile dintre stelele galaxiei noastre; sistem stelar cu lumină difuză, aflat dincolo de limitele galaxiei noastre. 2. Adj. Fig. Neclar, imprecis, confuz, neguros, incert. Din fr. **nébuleux**.

NECESARMENTE adv. (Rar) în mod necesar, în mod obligatoriu; inevitabil. Din fr. **nécessairement**.

NECESITA, pers. 3 *nécessită*, vb. I. Tranz. (Rar) A cere (în mod imperios), a reclama (ceva necesar), a pretinde, a impune. *Problema necesită o analiză specială*. Din fr. **nécessiter**.

NECROBIE, *necrobii*, s.f. Insectă coleopteră care trăiește pe cadavre (*Necrobia*). Din fr. **nécrobie**.

NECROBIOTIC, -Ă, *necrobiotici*, -ce, adj. (Med.) Care se referă la necrobioză. Din fr. **nécrobiotique**.

NECROBIOZĂ, *necrobioze*, s.f. (Med.) Necroză care apare ca urmare a unor leziuni distrofice. Din fr. **nécrobiose**.

NECROFAG, -Ă, *necrofagi*, -ge, adj., s.m. (Animal) care se hrănește cu cadavre. Din fr. **nécropophage**.

NECROFAGIE s.f. Caracteristică a unor animale de a se hrăni cu cadavre. - **Necrofag** + suf. -ie.

NECROFIL, -Ă, *necrofili*, -e, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de necrofilie. Din fr. **nécrophile**.

NECROFILIE, *necrofilii*, s.f. (Med.) Perversiune constând în practicarea relațiilor sexuale cu cadavre. Din fr. **nécrophilie**.

NECROFOB, -Ă, *necrofobi*, -e, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de necrofobie. Din fr. **nécrophobe**.

NECROFOBIE, *necrofobii*, s.f. (Med.) 1. Teamă patologică de cadavre, de morți. 2. Teamă patologică de moarte. Din fr. **nécrophobie**.

NECROFOR, *necrofori*, s.m. Gen de insecte din ordinul coleopterelor, care se hrănesc cu cadavre; gropar (*Necrophorus*). Din fr. **nécropaphore**.

NECROLOG, *necrologuri*, s.n. Discurs, articol sau anunț cu caracter funebru în care de obicei sunt relevate calitățile morale și valoarea socială a unei persoane decedate de curând. ♦ Imprimat prin care se anunță decesul cuiva. Din fr. **nécrologe**.

NECROLOGIC, -Ă, *necrologici*, -ce, adj. Care se referă la necrologie. Din fr. **nécrologique**.

NECROLOGIE, *necrologii*, s.f. Listă care cuprinde numele oamenilor de seamă morți într-o anumită perioadă de timp. Din fr. **nécrologie**.

NECROMANTIC, -Ă, *necromantici*, -ce, adj. (Rar) Privitor la necromanție, din domeniul necromanției. Din fr. **nécromantique**.

NECROPSIC, -Ă, *necropsici*, -ce, adj. (Med.) De necropsie. Din fr. **nécropsique**.

NECROPSIE, *necropsii*, s.f. (Med.; rar) Autopsie. Din fr. **nécropsie**.

NECROSPERMIE, *necrospermii*, s.f. (Med.) Prezență în spermă a spermatozoizilor morți, cauză a sterilității masculine. Din fr. **nécrospermie**.

NECROTOMIE, *necrotomii*, s.f. Disecție făcută pe cadavre. Din fr. **nécotomie**.

NECROZA, pers. 3 *necrozează*, vb. I. Refl. (Despre țesuturi sau organe) A suferi, a fi atins de necroză. Din fr. **nécroser**.

NECROZARE, *necrozări*, s.f. Acțiunea de a se *necroza* și rezultatul ei. V. **necroza**.

NECROZAT, -Ă, *necrozați*, -te, adj. (Despre țesuturi sau organe) Atins de necroză. V. **necroza**.

NECROZA, *necroze*, s.f. Distrugere a unor țesuturi sau organe vii ale plantelor sau ale animalelor, provocată de întreruperea circulației sangvine, de infecții, arsuri etc. Din fr. **nécrose**.

NECTARIFER, -Ă, *nectariferi*, -e, adj. (Despre plante sau părți ale lor) Care secretă nectar. Din fr. **nectarifère**.

NECTARII s.f. pl. Glande nectarifere. Din fr. **nectaires** (după *nectar*).

NECTARINĂ, *nectarine*, s.f. Varietate de piersici cu pielea fără puf. Din fr. **nectarine**.

NEFALISM s.n. (Livr.) Abținere totală de la orice băutură alcoolică. Din fr. **népalisme**.

NEFALIST, -Ă, *nefaliști*, -ste, adj., s.m. și f. (Livr.) (Adept) al nefalismului. Din fr. **népaliste**.

NEFAST, -Ă, *nefaști*, -ste, adj. Care aduce nenorocire, necaz, supărare; dăunător, fatal. Din fr. **néfast**.

NEFELOMANȚIE s.f. (Livr.) Ghicitul viitorului prin observarea norilor. Din fr. **néphéломancie**.

NEFELOMETRIE s.f. (Chim.) Procedeu de analiză constând în măsurarea concentrației unei emulsii, comparându-i transparența cu un preparat etalon. Din fr. **néphéломétrie**.

NEFLĂ, *nefle*, s.f. (La unele jocuri de cărți) Carte de mică valoare sau fără valoare. Din fr. **nefle**.

NEFOSCOPI, *nefoscoape*, s.n. (Met.) Instrument cu care se determină viteza și direcția de deplasare a norilor. Din fr. **néphoscope**.

NEFRALGIE, *nefralgii*, s.f. (Med.) Durere de rinichi. Din fr. **néphralgie**.

NEFRECTOMIE, *nefrectomii*, s.f. (Med.) Extirpare a unui rinichi. Din fr. **néphrectomie**.

NEFRIDIE, *nefridii*, s.f. Organ de excreție la unele animale nevertebrate. Din fr. **néphridie**.

NEFROGRAFIE, *nefrografii*, s.f. (Med.) Radiografie a rinichiului făcută cu ajutorul unei substanțe de contrast. Din fr. **néphrographie**.

NEFROLITOTOMIE, *nefrolitotomii*, s.f. (Med.) Extragere chirurgicală a unui calcul renal. Din fr. **néphrolithotomie**.

NEFROLOGIC, -Ă, *nefrologici*, -ce, adj. (Med.) De nefrologie. Din fr. **nephrologique**.

NEFROLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul rinichiului. Din fr. **néphrologie**.

NEFRON, *nefroane*, s.n. (Med.) Unitate morfologică și funcțională a rinichiului. Din fr. **néphron**.

NEFROPAT, -Ă, *nefropați*, -te, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de rinichi. Din fr. **néphropathe**.

NEFROPATIE, *nefropatii*, s.f. (Med.) Denumire generică a bolilor de rinichi. Din fr. **néphropathie**.

NEFROPEXIE, *nefropexii*, s.f. (Med.) Fixare chirurgicală a unui rinichi deplasat. Din fr. **néphropexie**.

NEFROPTOZĂ, *nefroptoze*, s.f. (Med.) Boală caracterizată prin deplasarea rinichiului. Din fr. **néphroptôse**.

NEFROSCLEROTIC, -A, *nefrosclerotici*, -ce, adj. (Med.) Care se referă la nefroscleroză. Din fr. **néphrosclérotique**.

NEFROSCLEROZĂ, *nefroscleroze*, s.f. (Med.) Scleroză renală. Din fr. **néphrosclérose**.

NEFROZĂ, *nefroze*, s.f. (Med.) Afecțiune cronică a rinichiului pricinuită de tulburări metabolice. Din fr. **néphrose**.

NEGATIVISM s.n. 1. Atitudine de ignorare voită sau de respingere sistematică și fără discernământ a ceva care de fapt are și elemente pozitive. 2. Simptom care apare în unele boli mintale și care se caracterizează prin tendința bolnavului de a se împotrivi oricăror solicitări din exterior. Din fr. **négativisme**.

NEGATIVITATE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi negativ. Din fr. **négativité**.

NEGATOR, -OARE, *negatori*, -oare, adj., s.m. și f. (Livr.) (Persoană) care neagă, combate, contestă (ceva sau pe cineva). Din fr. **négateur**.

NEGATOSCOP, *negatoscoape*, s.n. Ecran luminos pentru examinarea prin transparență a negativelor fotografice și a radiografiilor. Din fr. **négatoscope**.

NEGLIJA, *neglijez*, vb. I. Tranz. A nu avea grijă de cineva sau de ceva, a nu da atenția cuvenită; a trece cu vederea, a lăsa la o parte, a omite. ♦ Refl. A nu avea grijă de propria sa persoană; a se lăsa. Din fr. **négliger**.

NEGLIJAT, -Ă, *neglijati*, -te, adj. Căruia nu i s-a dat atenția cuvenită; neîngrijit. V. **neglija**.

NEGLIJABIL, -A, *neglijabili*, -e, adj. Care poate fi lăsat la o parte sau trecut cu

vederea (fără nici o pierdere); care nu trebuie luat neapărat în seamă; fără însemnătate. Din fr. **négligeable**.

NEGLIJENT, -Ă, *neglijenți*, -te, adj. 1. Care nu-și îndeplinește îndatoririle cu destulă grijă; indolent, nepăsător. 2. Care nu se îngrijește de ținuta sa, care are o ținută dezordonată, murdară etc.; neîngrijit. 3. (Despre acțiuni, atitudini etc. ale oamenilor) Care denotă lipsă de atenție, de grijă, de interes (față de ceva, de cineva sau de sine). Din fr. **négligent**.

NEGLIJENȚĂ, *neglijențe*, s.f. Faptul de a fi neglijent; atitudine de nepăsare, de delăsare în îndeplinirea unei datorii; faptă, atitudine care denotă lipsă de grijă, de atenție, de interes (față de ceva, de cineva sau de sine). Din fr. **négligence**.

NEGLIJEU, *neglijeu*, s.n. (Astăzi rar) Îmbrăcăminte comodă de casă pe care o poartă femeile dimineata. ◇ Expr. *A fi în neglijeu* = a fi îmbrăcat sumar. Din fr. **négligé**.

NEGOCIA, *negociez*, vb. I. Tranz. 1. A trata cu cineva încheierea unei convenții economice, politice, culturale etc. ♦ A intermedia, a mijloci o afacere, o căsătorie. 2. A efectua diverse operații comerciale (de vânzări de titluri, de rente etc.). Din fr. **négociier**.

NEGOCIERE, *negocieri*, s.f. Acțiunea de a *negocia* și rezultatul ei; negociere. V. **negocia**.

NEGOCIABIL, -Ă, *negociabili*, -e, adj. Care poate fi negociat. Din fr. **négociable**.

NEGOCIABILITATE s.f. Însușirea de a fi negociabil. Din fr. **négociabilité**.

NEGOCIATOR, -OARE, *negociatori*, -oare, s.m. și f. Persoană care negociază (1) (în numele său sau al altuia). Din fr. **négociateur**.

NEGOCIAȚIE, *negociații*, s.f. (Înv.) Negociere. Din fr. **négociation**.

NEGRESĂ, *negrese*, s.f. Femeie care aparține rasei negride. Din fr. **négresse**.

NEGRID, -Ă, *negrizi*, -de s.m. și f. (La m. pl.) Una dintre rasele umane răspândită în Africa de Sud, Sahara, în Melanezia, Noua Guinee și America; (și la sg.) persoană care face parte din această rasă umană. ◇ (Adjectival) *Populație negridă* Din fr. **négroïde**.

NEMATELMINȚ, *nematelminți*, s.m. (Zool.; la pl.) Încrengătură care cuprinde viermi cilindrici neîmpărțiți în segmente (*Nemathelminthes*); (și la sg.) vierme care face parte din această încrengătură. Din fr. **némathelminthes**.

NEMATOCIST, *nematociste*, s.n. (Zool.) Organ urzicător la celenterate. Din fr. **nématocyste**.

NEMATOD, *nematozi*, s.m. (Zool.; la pl.) Clasă de viermi cilindrici din încrengătura nematelmintor, cu corpul lung și subțire (*Nematoda*); (și la sg.) vierme care face parte din această clasă. Din fr. **nématodes**.

NENUFAR, *nenufari*, s.m. (Bot.; livr.) Nufăr. Din fr. **nénuphar**.

NEO- Element de compunere care înseamnă "nou", "recent" și care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **néo-**.

NEOANACREONTIC, -Ă, *neoanacreontici*, -ce, adj. Care se inspiră din poezia lirică cultivată de imitatori târzii ai lui Anacreon; care aparține acestei poezii. Din fr. **néo-anacréontique**.

NEOARTROZĂ, *neoartrorze*, s.f. (Med.) Articulație nou creată între două extremități osoase aliate în raporturi anatomice anormale. Din fr. **néoarthrose**.

NEOCAPITALISM s.n. Stadiu al capitalismului caracterizat prin intervenția mărită a statului în economie, prin concentrarea societăților pe acțiuni și dezvoltarea unei societăți de consum. Din fr. **néocapitalisme**.

NEOCAPITALIST, -Ă, *neocapitaliști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept, partizan) al neocapitalismului. Din fr. **néocapitaliste**.

NEOCATHARSIS s.n. (Med.) Metodă psihanalitică prin care se provoacă reactualizarea evenimentelor din copilărie ale pacientului în scopul descărcării unor tensiuni. [Scriș și: *neocatarsis*.] Din fr. **néo-catharsis**.

NEOCATOLIC, -Ă, *neocatolici*, -ce, adj., s.m. și f. (Adept) al neocatolicismului. Din fr. **néo-catholique**.

NEOCATOLICISM s.n. Doctrină a catolicismului care încearcă să apropie și să adapteze vechile principii și teorii ale catolicismului la problemele lumii contemporane. Din fr. **néo-catholicisme**.

NEOCLASIC, -Ă, *neoclasici*, -ce, adj. Care aparține neoclasicismului, privitor la neoclasicism, specific neoclasicismului. Din fr. **néo-classique**.

NEOCLASICISM s.n. Curent în artă, literatură și arhitectură apărut în sec. XVIII care își ia ca model arta, literatura și arhitectura clasică (antică). Din fr. **néo-classicisme**.

NEOCOLONIALISM s.n. Formă nouă a colonialismului care urmărește să domine din punct de vedere economic fostele

colonii, declarate state independente. Din fr. **néo-colonialisme**.

NEOCOLONIALIST, -Ă, *neocolonialiști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține neocolonialismului, privitor la neocolonialism. 2. S.m. și f. Adept al neocolonialismului. Din fr. **néo-colonialiste**.

NEOCRITIC, -Ă, *neocritici*, -ce, adj., s.m. și f. Neocriticist. Din fr. **néo-critique**.

NEOCRITICISM s.n. Curent filozofic francez care încearcă să restabilească doctrina kantiană potrivit datelor și speculațiilor științifice moderne. Din fr. **neo-criticisme**.

NEOCRITICIST, -Ă, *neocriticiști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al neocriticismului; neocritic. Din fr. **néo-criticiste**.

NEODARWINISM s.n. Teorie de tradiție darwinistă după care evoluția este un proces gradat, care are loc în condițiile mutațiilor genetice și ale selecției naturale. Din fr. **néo-darwinisme**.

NEODARWINIST, -Ă, *neodarwiniști*, -ste, adj., s.m. și f. (Adept) al neodarwinismului. Din fr. **néo-darwiniste**.

NEODIM s.n. Element chimic din grupa pământurilor rare. Din fr. **néodyme**.

NEOFALINĂ s.f. Produs obținut la distilarea țiteiului, constituind un amestec de benzen cu benzină ușoară, întrebuințat la curățarea materialelor textile, a parchetului etc. Din fr. **néophaline**.

NEOFASCISM s.n. Curent politic de extremă dreaptă apărut după cel de-al doilea război mondial în diverse țări ale lumii și care preia elemente ale doctrinei fasciste, adaptându-le la condițiile existente. Din fr. **néo-fascisme**.

NEOFASCIST, -Ă, *neofasciști*, -ste, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține neofascismului, privitor la neofascism, specific neofascismului. 2. S.m. și f. Adept al neofascismului. Din fr. **néo-fasciste**.

NEOFIT, -Ă, *neofiți*, -te, s.m. și f. Persoană care a îmbrățișat de curând o nouă religie, abandonând credința veche; *p. ext.* persoană care a aderat de curând la o cauză sau care a intrat de curând într-o grupare, într-o colectivitate etc. și este încă neinițiată deplin. Din fr. **néophyte**.

NEOFOBIE s.f. Fobie față de tot ceea ce este nou. Din fr. **néophobie**.

NEOFORMAȚIE, *neoformații*, s.f. (Med.) Tumoare malignă. [Var.: **neoformațiune** s.f.] Din fr. **néoformation**.

NEOFREUDISM s.n. Denumire germanică pentru curentele psihanalitice apărute după 1930 care acceptă importanța

factorilor sociali și culturali în apariția nevrozelor; neopsihanaliză. Din fr. **néo-freudisme**.

NEOGEN, -Ă, *neogeni*, -e, s.n., adj. 1. S.n. A doua perioadă a erei neozoice, caracterizată prin existența unor specii de plante și de animale din paleogen, precum și a altora care trăiesc și astăzi. 2. Adj. Care aparține neogenului, care se referă la neogen. Din fr. **néogène**.

NEOGOTIC, -Ă, *neogotici*, -ce, adj., s.n. (Stil în arhitectura și artă) care reevaluează goticul și prelucrează formal elementele lui decorative. Din fr. **néo-gothique**.

NEOGREC, -EACA, *neogreci*, -ce, adj. 1. (În sintagma) *Limba neogreacă* (și substantivat, f.) = limba greacă din perioada modernă, începând din sec. XVI până în zilele noastre; greaca modernă. 2. Care se referă la limba neogreacă, care ține de limba neogreacă, propriu limbii neogrecești sau, *p. ext.*, poporului grec modern sau Greciei moderne; neogrecesc. *Influența neogreacă*. Din fr. **néo-grec**.

NEOHEGELIAN, -Ă, *neohegelieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al neohegelianismului. 2. Adj. Care ține de neohegelianism, propriu, caracteristic neohegelianismului. Din fr. **néo-hégélien**.

NEOHEGELIANISM s.n. Curent filozofic contemporan apărut în Anglia în a doua jumătate a sec. XIX, care dezvoltă studiul filozofiei lui Hegel. Sau: care preia anumite elemente ale filozofiei lui Hegel. Din fr. **néo-hégélianisme**.

NEOIMPRESIONISM s.n. Direcție modernistă în pictură care recurge la culorile complementare, aplicând procedeul contrastului simultan în vederea obținerii unei forme distincte. Din fr. **néo-impressionnisme**.

NEOIMPRESIONIST, -Ă, *neoimpresioniști*, -ste, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al neoimpresionismului. 2. Adj. Care ține de neoimpresionism, propriu, caracteristic neoimpresionismului. Din fr. **néo-impressionniste**.

NEOKANTIAN, -Ă, *neokantieni*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al neokantianismului. 2. Adj. Care ține de neokantianism, caracteristic, propriu neokantianismului. Din fr. **néo-kantien**.

NEOLATIN, -Ă, *neolatini*, -e, adj. (Despre limbi) Care continuă limba latină; romanic; (despre popoare) care descinde din romani, de origine latină. Din fr. **néo-latin**.

NEOLIBERALISM s.n. Curent al economiei politice contemporane care susține intervenția limitată a statului în

economie în vederea stabilirii cadrului juridic care să permită organizarea concurenței, funcționarea armonioasă a prețurilor etc. Din fr. **néo-libéralisme**.

NEOLITIC, -Ă, *neolitici*, -ce, adj. **1.** S.n. Perioadă din istoria omenirii care a urmat după mezolitic și a precedat epoca metalelor, caracterizată prin folosirea uneltelor de piatră lustruită și de bronz, prin apariția agriculturii primitive, a creșterii vitelor și a olăriei; epoca pietrei lustruite. **2.** Adj. Care aparține neoliticului (**1**), care se referă la neolitic. Din fr. **néolithique**.

NEOLOG, *neologi*, s.m. (Rar) Adept al introducerii și folosirii neologismelor în limba proprie; neologist. Din fr. **néologue**.

NEOLOGIC, -Ă, *neologici*, -ce, adj. (Despre cuvinte, expresii) Care a fost împrumutat recent dintr-o limbă străină; care constituie o formație lingvistică nouă; propriu neologismelor; neologicistic. *Formație neologică*. Din fr. **néologique**.

NEOLOGISM, *neologisme*, s.n. Cuvânt împrumutat de curând din altă limbă sau creat recent într-o limbă prin mijloace proprii. Din fr. **néologisme**.

NEOLOGISTIC, -Ă, *neologistici*, -ce, adj. (Rar) Neologic. Din **neologism**.

Cf. germ. *neologistisch*.

NEOLOGIST, *neologiști*, s.m. (Înv.) Neolog. Din fr. **néologiste**.

NEOMALTHUSIAN, -Ă, *neomalthusieni*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al neomalthusianismului; neomalthusianist (**1**). **2.** Adj. Care ține de neomalthusianism, relativ la neomalthusianism, caracteristic, propriu pentru neomalthusianism; neomalthusianist (**2**). Din fr. **néo-malthusien**.

NEOMALTHUSIANIST, -Ă, *neomalthusianiști*, -ste, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Neomalthusian **2.** Adj. Neomalthusian. - **Neomalthusian** + suf. -ist.

NEOMALTHUSIANISM s.n. Teorie contemporană care reia teoria lui Malthus, potrivit căreia populația globului crește mult mai repede decât mijloacele de subzistență. Din fr. **néo-malthusianisme**.

NEOMICINĂ, *neomicine*, s.f. Medicament realizat dintr-un grup de antibiotice extrase din ciuperca *Streptomyces fradiae*, care are acțiune mai ales asupra stafilococilor patogeni. Din fr. **néomycine**.

NEON s.n. Element chimic, gaz nobil neinflamabil, fără miros și fără culoare, folosit la umplerea unor lămpi electrice. Din fr. **néon**.

NEOPLASM, *neoplasme*, s.n. Formă de cancer caracterizată prin invazia țesuturilor învecinate, recidivă după o intervenție chirurgicală; *p. gener.* cancer. Din fr. **néoplasme**.

NEOPLATONICIAN, -Ă, *neoplatonicieni*, -e, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Neoplatonic. **2.** Adj. Neoplatonic. Din fr. **néo-platonicien**.

NEOPLATONISM s.n. Doctrină filozofică din sec. III-VI ai cărei adepți relatau filozofia lui Platon, încercând s-o concilieze cu concepțiile mistice-religioase din Orient. Din fr. **néo-platonisme**.

NEOPLATONIC, -Ă, *neoplatonici*, -ce, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al neoplatonismului; neoplatonician (**1**). **2.** Adj. Care ține de neoplatonism, privitor la neoplatonism; neoplatonician (**2**). - **Neoplaton**[ism] + suf. -ic. Cf. it. *neoplatonico*.

NEOPLAZIC, -Ă, *neoplazici*, -ce, adj. (Med.) Care se referă la neoplazie sau la neoplasm, caracteristic, propriu pentru neoplazie. *Țesut neoplazic*. Din fr. **néoplasique**.

NEOPLAZIE, *neoplazii*, s.f. (Med.) Proces patologic de formare a unui țesut nou, tumoral, prin înmulțirea exagerată a celulelor și uneori prin modificarea structurii caracteristice a țesutului din care a luat naștere. ♦ Cancer. Din fr. **néoplasie**.

NEOPOZITIVISM s.n. Curent filozofic contemporan care acordă o atenție deosebită cunoașterii raționale și logicii, precum și analizei logice a limbajului științei. Din fr. **néo-positivisme**.

NEOPOZITIVIST, -Ă, *neopozitivști*, -ste, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al neopozitivismului. **2.** Adj. Care ține de neopozitivism. Din fr. **néo-positiviste**.

NEOREALISM s.n. **1.** Curent filozofic contemporan care identifică conștiința cu existența, redusă la un complex de senzații independente. **2.** Curent în literatura, artele plastice și cinematografia italiană contemporană, care se manifestă printr-o tendință de apropiere de faptul real, de viața cotidiană a oamenilor obișnuiți. Din fr. **néo-réalisme**.

NEOREALIST, -Ă, *neorealiști*, -ste, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al neorealismului. **2.** Adj. Care aparține neorealismului, privitor la neorealism. Din fr. **néo-réaliste**.

NEOROMANTIC, -Ă, *neoromantici*, -ce, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al neoromantismului. **2.** Adj. Care ține de neoromantism, caracteristic, propriu

neoromantismului, care se referă la neoromantism. Din fr. **néo-romantique**.

NEOROMANTISM s.n. Curent în literatura modernă și contemporană apărut ca o reacție de tip romantic împotriva naturalismului. Din fr. **néo-romantisme**.

NEOTENIE s.f. Capacitate a unor organisme de a atinge maturitatea sexuală și de a se reproduce în stadii larvare. Din fr. **néoténie**.

NEOTOMISM s.n. Curent filozofic contemporan care reînvie sistemul scolastic al lui Toma d' Aquino, având ca scop concilierea științei cu religia. Din fr. **néo-thomisme**.

NEOTOMIST, -Ă, *neotomiști, -ste*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al neotomismului. **2.** Adj. Care se referă la neotomism, care aparține neotomismului, propriu neotomismului. Din fr. **néo-thomiste**.

NEOZEELANDEZ, -Ă, *neozeelandezi, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Noii Zeelande sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține neozeelandezilor sau Noii Zeelande, privitor la neozeelandezi sau la Noua Zeelandă. Din fr. **néo-zélandais**.

NEOZOIC, -Ă, *neozoici, -ce*, s.n., adj. **1.** S.n. Ultima eră geologică, care cuprinde timpul scurs de la sfârșitul mezozoicului până în zilele noastre. **2.** Adj. Care se referă la neozoic (**1**), care aparține neozoicului. Din fr. **néozoïque**.

NEPALEZ, -A, *nepalezi, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Nepalului sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține nepalezilor sau Nepalului, privitor la nepalezi sau la Nepal. Din fr. **népalais**.

NEPER, *neperi*, s.m. Unitate de măsură a nivelului de transmisiune al unui semnal electric sau acustic. Din fr. **néper**.

NEPERMETRU, *nepermetre*, s.n. Instrument de măsură a atenuării unei mărimi fizice, gradat în neperi. Din fr. **népermètre**.

NEPOTISM s.n. Faptul de a uza de autoritatea sau de influență personală în favoarea rudelor sau a prietenilor; promovare prin protecția rudelor și a prietenilor influenți. Din fr. **népotisme**.

NEPTUNIAN, -Ă, *neptunieni, -e*, adj. (Geol.) Neptunic. Din fr. **neptunien**.

NEPTUNISM s.n. Concepție în geologie care susține că toate rocile s-ar fi format pe cale sedimentară. Din fr. **neptunisme**.

NEPTUNIU s.n. Element chimic transuranic obținut pe cale sintetică, prin reacții nucleare. Din fr. **neptunium**.

NERITIC, -Ă, *neritici, -ce*, adj. **1.** (În sintagma) *Regiune* (sau *zonă*) *neritică* = zonă a fundului mării situată în apropierea țărmului continental, caracterizată prin adâncimi ale apei mai mici de 200 de metri. **2.** Care provine din regiunea neritică, care este specific, propriu acestei regiuni. Din fr. **néritique**.

NERVAȚIE, *nervații*, s.f. **1.** (Bot.) Ansamblul nervurilor (**1**) de pe o frunză. ♦ Mod în care sunt dispuse nervurile (**1**) la o frunză. **2.** (Tehn.) Nervatură. **3.** (Zool.) Ansamblul nervurilor (**2**) de pe aripa unei insecte. ♦ Mod de dispunere a nervurilor (**2**). [Var.: *nervațiune* s.f.] Din fr. **nerivation**.

NERVISM s.n. Concepție fiziologică care extinde influența sistemului nervos asupra unui număr foarte mare de activități ale organismului. Din fr. **nervisme**.

NERVOZITATE s.f. Stare de enervare, de încordare nervoasă; iritare, surescitare; *p. ext.* nerăbdare. ♦ Loc. adv. Cu *nervozitate* = **a)** în mod nervos, crispat; **b)** cu nerăbdare, precipitat. Din fr. **nervosité**.

NERVURĂ, *nervuri*, s.f. **1.** Fiecare dintre fasciculele conducătoare liberiene lemnoase care străbat limbul frunzelor și prin care circulă sevă. *P. anal.* (Rar) Fiecare dintre ramificațiile cele mai subțiri ale rădăcinii unui copac. **2.** Fiecare dintre fibrele cornoase, ramificate în formă de rețea, care străbat membrana aripii unor insecte. **3.** (La pl.) Rețea de dungi de altă culoare decât fondul, care dau un aspect marmorat unei suprafețe; (și la sg.) fiecare dintre dungile care formează această rețea. **4.** Proeminență pe suprafața interioară sau exterioră a unei piese, a unui organ de mașină etc., care servește la mărirea rezistenței sau a rigidității piesei, la mărirea suprafeței de schimb de căldură etc. **5.** (Arhit.) Fiecare dintre mulurile care formează osatura unei bolti (gotice sau romanice); murlă care conturează și decorează muchiile unei bolti, marginile unei nișe etc. **6.** Grindă de beton armat turnată o dată cu planșul și servind la întărirea acestuia. **7.** Fiecare dintre piesele așezate pe axa unei aripi de avion pentru a asigura profilul aripii, a împiedica deformarea ei și a mări rezistența scheletului acesteia. **8.** (De obicei la pl.) Cută foarte îngustă, cusută ca garnitură pe un obiect de îmbrăcăminte; cerculeț. Din fr. **nervure**.

NERVURAȚIE, *nervurații*, s.f. (Rar) Ansamblu de nervuri; mod de dispunere a nervurilor. - **Nervură** + suf. -*ație*.

NERVURAT, -Ă, *nervurați, -te*, adj. (Rar) care este străbătut de nervuri, cu nervuri. Din fr. **nervuré**.

NESCAFÉ s.n. Praf de cafea solubil, care se prepară prin simpla dizolvare în apă; nes. ♦ Băutură preparată cu astfel de cafea; nes. - Cuv. fr.

NES, *nesuri*, s.n. Nescafe. Din **nes**[café].

NESESER, *neseseri*, s.n. Mică trusă de călătorie care cuprinde cele necesare pentru îngrijirea corpului (săpun, perii, foarfece etc.). Din fr. **nécessaire**.

NESTIGIBIL, -Ă, *nestigibili, -e*, adj. (Rar) Care nu poate fi stins, oprit, potolit. - După fr. **inextinguible**.

NET, -Ă, *neți, -te*, adj. 1. (Adesea adverbial) Clar, deslușit, precis; hotărât, categoric. 2. (Despre venituri) Din care s-au scăzut cheltuielile, impozitele; curat; (despre greutatea mărfurilor) din care s-a scăzut daraua, ambalajul. Din fr. **net**.

NEUMĂ, *neume*, s.f. Semn de notație muzicală fără portativ, folosit în evul mediu în cântarea liturgică. ♦ Parte dintr-o frază muzicală religioasă care constă în prelungirea melodiei pe ultima silabă a unui cuvânt sau care se executa fără cuvinte, prin vocalizare. Din fr. **neume**.

NEURAL, -Ă, *neurali, -e*, adj. Care face parte din sistemul nervos, care este în legătură cu sistemul nervos. ♦ *Canal neural* = șanț care străzeste ectodermul embrionului, din pereții căruia ia naștere sistemul nervos. Din fr. **neural**.

NEURASTENIC, -Ă, *neurastenici, -ce*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f., adj. (Persoană) bolnavă de neurastenie. 2. Adj. Privitor la neurastenic; specific neurasteniei. Din fr. **neurasthénique**.

NEURASTENIE, *neurasteniei*, s.f. Boală caracterizată prin tulburări funcționale ale scoarței cerebrale, care se manifestă prin dureri de cap, insomnie, oboseală, depresiune psihică, anxietate, palpații, sufocări etc. Din fr. **neurasthénie**.

NEURASTENIZA, *neurastenizez.*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) îmbolnăvi de neurastenie. Din **neurastenie**.

NEURASTENIZANT, -Ă, *neurastenizanți, -te*, adj. (Rar) Care produce neurastenie. **Neurasteniza** + suf. -ant.

NEURASTENIZAT, -Ă, *neurastenizați, -te*, adj. Bolnav de neurastenie; p. ext. cu nervii slăbiți, sensibilizați. V. **neurasteniza**.

NEURINĂ, *neurine*, s.f. Substanță organică toxică care se găsește de obicei în

materiile intrate în putrefacție. Din fr. **neurine**.

NEUROCHIRURGIE s.f. Ramură a chirurgiei având ca obiect bolile sistemului nervos care necesită o intervenție chirurgicală. Din fr. **neurochirurgie**.

NEUROCIT, *neurocite*, s.n. (Anat.)

Neuron. Din fr. **neurocyte**.

NEUROFIBROMATOZĂ, *neurofibromatoze*, s.f. Boală caracterizată prin apariția pe piele a unor pete pigmentare sau a unor tumori care își au originea în țesutul fibros al tecilor nervilor. Din fr. **neurofibromatose**.

NEUROLIMFA, *neurolimfe*, s.f. (Anat.) Lichid cefalorahidian. Din fr.

neurolymphe.

NEUROLOG, -Ă, *neurologi, -ge*, s.m. și f. Medic specialist în boli ale sistemului nervos. Din fr. **neurologue**.

NEUROLOGIC, -Ă, *neurologici, -ce*, adj. Care aparține neurologiei, privitor la neurologie. Din fr. **neurologique**.

NEUROLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază formarea, structura, funcțiile și bolile sistemului nervos. Din fr. **neurologie**.

NEURÓMUSCULAR, -Ă, *neuromusculari, -e*, adj. Care aparține nervilor sistemului muscular, privitor la acești nervi. Din fr. **neuromusculaire**.

NEURON, *neuroni*, s.m. Element structural și funcțional de bază al sistemului nervos compus dintr-un corp celular protoplasmatic, care conține un nucleu, și din prelungiri protoplasmice; neurocit. Din fr. **neurone**.

NEUROPATOLOGIE s.f. Ramură a neurologiei care se ocupă cu studierea bolilor sistemului nervos. Din fr. **neuropathologie**.

NEUROPLEGIC, -Ă, *neuroplegici, -ce*, adj., s.n. (Medicament, substanță) care are o acțiune deconectantă asupra sistemului nervos central, provocând o reducere a stării de tensiune psihică, fără să producă somn. Din fr. **neuroplégique**.

NEUROPSIHIATRIE s.f. Ramură a medicinei care studiază în ansamblu afecțiunile sistemului nervos, incluzând și bolile psihice. Din fr. **neuropsychiatrie**.

NEUROPSIHIC, -Ă, *neuropsihici, -ce*, adj. De neuropsihiatrie. Din fr. **neuropsychique**.

NEUROPSIHOLOGIC, -Ă, *neuropsihologici, -ce*, adj. De neuropsihologie. Din fr. **neuropsychologique**.

NEUROPSIHOLOGIE s.f. Disciplină care studiază fenomenele psihice în legătură cu sistemul nervos central. Din fr. **neuropsychologie**.

NEUROSIMPATIC, -Ă, *neurosimpatici*, -ce, adj. Privitor la sistemul nervos al marelui simpatic, care aparține acestui sistem. Din fr. **neurosympathique**.

NEUROTROP, -Ă, *neurotropi*, -e, adj., s.m. (Microorganism, virus) care se fixează și provoacă modificări în special în sistemul nervos. Din fr. **neurotrope**.

NEUROVEGETATIV, -Ă, *neurovegetativi*, -e, adj. **1.** (În sintagmă) *Sistem nervos neurovegetativ* = totalitatea organelor nervoase de transmisiune ale organismului care reglează funcțiile de nutriție. **2.** Care ține de sistemul nervos neurovegetativ, care aparține sau este propriu, caracteristic acestui sistem. Din fr. **neurovégétatif**.

NEUTRALIZA, *neutralizez*, vb. I. **1.** Tranz. A pune în imposibilitate de a se manifesta, a face inofensiv, a reduce la pasivitate, a paraliza; a anihila acțiunea unei forțe prin altă forță contrară, a contracara, a zădărnici. ♦ Tranz. și refl. (Lingv.) A determina sau a suferi o neutralizare. **2.** Tranz. fact. și refl. (Chim.) A (se) face neutru **(4)**. **3.** Tranz. (Fiz.) A compensa cuplajul dintre circuitul electric de intrare și cel de ieșire al unui amplificator electric. Din fr. **neutraliser**.

NEUTRALIZARE, *neutralizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *neutraliza*. ♦ (Lingv.) Suprimarea, în condiții determinate, a unei opoziții existente între două unități. V. **neutraliza**.

NEUTRALIZAT, -Ă, *neutralizați*, -te, adj. Făcut sau devenit neutru. V. **neutraliza**.

NEUTRALIZANT, -Ă, *neutralizanți*, -te, adj. Care neutralizează. Din fr. **neutralisant**.

NEUTRODINARE, *neutrodinări*, s.f. (Elt.) Compensare a unei reacții existente între ieșirea și intrarea unui etaj amplificator cu circuite acordate. - După fr. **neutrodynation**.

NEUTRON, *neutroni*, s.m. (Fiz.) Particulă elementară neutră din nucleul atomului lipsită de sarcină electrică, cu masa puțin mai mare decât cea a protonului. Din fr. **neutron**.

NEUTRONIC, -Ă, *neutronici*, -ce, adj. Care aparține neutronilor, care se referă la neutroni; alcătuit din neutroni. Din fr. **neutronique**.

NEURALGIC, -Ă, *neuralgici*, -ce, adj. Privitor la nevralgie, provocat de nevralgie. ♦ Expr. *Punct sau centru neuralgic* = **a)** parte a corpului în care este localizată o nevralgie; punct sensibil, dureros; **b)** parte dificilă, greu de rezolvat a unei situații, a unei discuții, a unei probleme; partea cea mai spinoasă (a unei probleme în discuție). Din fr. **névralgique**.

NEURALGIE, *nevralgii*, s.f. Durere (acută) localizată pe traiectul unui nerv. Din fr. **neuralgie**.

NEVRAX, s.n. (Anat.) Sistem nervos central. Din fr. **névraxe**.

NEVRECTOMIE, *nevectomie*, s.f. Operație care constă din tăierea și îndepărtarea unui nerv bolnav sau a unei porțiuni bolnave dintr-un nerv. Din fr. **névrectomie**.

NEVRITĂ, *nevrite*, s.f. Leziune inflamatorie sau degenerativă a unui nerv. Din fr. **névrite**.

NEVROGLIE s.f. Țesut conjunctiv situat între neuroni. Din fr. **névroglie**.

NEVROM, *nevroame*, s.n. Tumoare benignă foarte dureroasă, care se dezvoltă în țesutul sau pe traiectul unui nerv. [Var.: **neurom** s.n.] Din fr. **névrome**.

NEVROPATIC, -Ă, *nevropatici*, -ce, adj. (Rar) Care aparține nevropatiei sau nevropatului, privitor la nevropatie sau la nevropat. Din fr. **névropathique**.

NEVROPATIE s.f. Denumire generală pentru diferite tulburări ale sistemului nervos; *spec.* boală a sistemului nervos central caracterizată prin tulburări ale funcțiilor psihice. Din fr. **névropathie**.

NEVROPTER, *nevroptere*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte cu aripile membranoase, străbătute de o rețea deasă de nervuri; (și la sg.) insectă care face parte din acest ordin. ♦ (Adjectival) *Insectă nevropteră*. Din fr. **névroptère**.

NEVROTIC, -Ă, *nevrotici*, -ce, adj., s.m. și f. **1.** Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de nevroză. **2.** Adj. Care aparține nevrozei, privitor la nevroză, care are caracterul unei nevroze. ♦ Care provoacă nevroză. Din fr. **névrotique**.

NEVROTOMIE s.f. Secționare chirurgicală a unui nerv. [Var.: **neurotomie** s.f.] Din fr. **névrotomie**.

NEVROZĂ, *nevroze*, s.f. Nume generic dat afecțiunilor sistemului nervos provocate de tulburarea dinamicii normale a proceselor nervoase în urma unor solicitări psihice excesive. Din fr. **névrose**.

NEVROZAT, -Ă, *nevrozați*, -te, adj. Bolnav de nevroză; *p. ext.* dezechilibrat, exaltat. - După fr. **névrosé**.

NEWTONIAN, -Ă, *newtonieni*, -e, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Referitor la teoriile lui Newton. **2.** Partizan al teoriilor lui Newton. Din fr. **newtonien**.

NICHEL, *nichel*, vb. I. Tranz. A acoperi suprafața unei piese metalice cu un strat subțire de nichel. Din fr. **nickeler**.

NICHELARE, *nichelări*, s.f. Acțiunea de a *nichela* și rezultatul ei; nichelaj (**1**). V. **nichela**.

NICHELAT, -Ă, *nichelați*, -te, adj. (Despre obiecte de metal sau despre suprafața unor obiecte de metal) Care este acoperit cu un strat de nichel. V. **nichela**.

NICHELATOR, *nichelatori*, s.m. Persoană care are ca profesiune nichelarea obiectelor. - **Nichela** + suf. -*tor*.

DENICHEL, *denichel*, vb. I. Tranz. A înlătura stratul de nichel depus pe plăcile de stereotipie. - **De** + **nichela**.

DENICHELARE, *denichelări*, s.f. Acțiunea de a *denichela* și rezultatul ei. V. **denichela**.

NICELAJ, *nichelajuri*, s.n. **1.** Nichelare. **2.** (Concr.) Strat depus prin nichelare pe suprafața unei piese metalice. Din fr. **nickelage**.

NICELINĂ, *nicheline*, s.f. **1.** Aliaj de nichel, cupru și zinc din care se execută sârma întrebuintată la fabricarea rezistențelor electrice și unele piese de precizie. **2.** Mineral de culoare roșie-arămie care conține nichel și arsen. Din fr. **nickéline**.

NICOTINIC, -Ă, *nicotinici*, -ce, adj. Care se referă la nicotină; care este produs din nicotină. ♦ *Acid nicotinic* = compus organic, cristalizat, incolor, obținut pe cale sintetică și folosit la prepararea vitaminei PP. ♦ (Substantivat; f. pl.) Grupă de substanțe care acționează asupra neuronilor din ganglionii vegetativi și asupra receptorilor din sistemul nervos central. Din fr. **nicotinique**.

NICOTINISM s.n. (Med.) Tabagism. Din fr. **nicotinisme**.

NICTAGINACEE, *nictaginacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate cu frunze simple, ale căror flori se deschid numai în timpul nopții; (și la sg.) plantă din această familie. Din fr. **nyctaginacées**.

NICTALFOBIE, *nictalfobii*, s.f. (Med.) Teamă de întuneric (nocturn). Din fr. **nyctalphobie**.

NICTALGIE, *nictalgii*, s.f. (Med.) Durere de cap care apare noaptea în timpul somnului. Din fr. **nyctalgie**.

NICTALOP, -Ă, *nictalopi*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană sau animal) care suferă de nictalopie. Din fr. **nyctalope**.

NICTALOPIE s.f. Tulburare de vedere datorită căreia omul ori animalul bolnav vede normal numai noaptea sau în prezența unei lumini slabe. Din fr. **nyctalopie**.

NICTEMER s.n. (Med.) Interval de timp de 24 de ore (o zi și o noapte) folosit pentru a urmări variațiile unor funcții biologice. Din fr. **nyctémère**.

NIFE s.n. (Geol.) Barisferă, centrosferă. Din fr. **nife**.

NIFOBLEPSIE, *nifoblepsii*, s.f. (Med.) Orbire provocată de strălucirea zăpezii. Din fr. **niphoblepsie**.

NIGROZINĂ, *nigrozine*, s.f. Amestec de coloranți negri obținut din anilină și întrebuintat la fabricarea cremei de ghetă, la îmbibarea panglicilor pentru mașinile de scris etc. Din fr. **nigrosine**.

NIHILISM s.n. Atitudine, tendință, concepție sau manifestare care neagă rânduilele, instituțiile, morala, tradițiile culturale existente într-o societate dată, fără să le opună, în schimb, altele superioare; atitudine de negare absolută. Din fr. **nihilisme**.

NIHILIST, -Ă, *nihiliști*, -ste s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Adept al nihilismului. **2.** Adj. Care aparține nihilismului, privitor la nihilism; care dă dovadă de nihilism. Din fr. **nihiliste**.

NILGAU s.m. Specie de antilopă de talie mare care trăiește prin sudul Asiei (*Boselaphus tragocamelus*). Din fr. **nilgaut**.

NIMB, *nimburi*, s.n. **1.** Cerc (luminos) convențional cu care sunt înconjurată, în pictura bisericească, capetele sfinților și, în general, în artele plastice capetele unor personaje importante; aureolă; *p. gener.* cerc luminos; zonă luminoasă, strălucitoare. **2.** Fig. (Aspect, semn, manifestare care marchează) prestigiu, măreție, glorie, slavă. Din fr. **nimbe**.

NIMBOSTRATUS s.m. Tip de nori inferiori, situați în mediu la 800 m înălțime, de culoare cenușiu-închis, care se prezintă ca o pânză întinsă, producând precipitații de lungă durată; nimbus. Din fr. **nimbostratus**.

NIMFOMANĂ, *nimfomane*, adj., s.f. (Femeie) care suferă de nimfomanie. Din fr. **nymphomane**.

NIMFOMANIE s.f. (Med.) Stare patologică la femei și la animalele femele,

manifestată printr-o excitație sexuală exagerată. Din fr. **nymphomanie**.

NIPON, -**Ă**, *niponi*, -*e*, s.m. și f., adj. (Livr.) 1. S.m. și f. Japonez. 2. Adj. Japonez. Din fr. **nippon**.

NIRVANA s.f. art. (În religia budistă, în filozofia indiană etc.) Stare de fericire realizată prin eliberarea de grijile vieții, de suferințe și prin contopirea sufletului individual cu esența divină, cu ajutorul contemplației și al ascezei. Din fr. **nirvâna**.

NIȘA, *nișe*, s.f. 1. Adâncitură (dreptunghiulară, în formă de arcadă etc.) anume lăsată într-un zid, în peretele unei sobe, la o mobilă etc., în care de obicei se așază obiecte decorative, obiecte de uz casnic etc.; firidă. 2. Întrând amenajat pe o latură a unei încăperi, care servește ca anexă a unei camere de locuit. 3. Întrând amenajat în peretele unei galerii de mină sau al unui tunel, care servește pentru adăpostirea lucrătorilor în timpul execuției unor lucrări periculoase sau la trecerea trenului, precum și pentru depozitarea unor materiale. ♦ Fiecare dintre adânciturile amenajate în pereții unei ecluze pentru a adăposti canaturile porților când acestea sunt deschise. 4. Construcție specială în formă de dulap sau de cameră, cu pereții de sticlă, legată de un coș de evacuare și folosită în laboratoare pentru lucrul cu substanțe care emană gaze (vătămătoare). 5. (În sintagmă) *Nișă de abraziune* = formă de relief cu aspect de firidă alungită, formată la baza unei faleze alcătuite din roci rezistente la eroziune, din cauza acțiunii valurilor puternice. 6. (Med.) Ulcerație adâncă până la perforare a unor organe interne (stomac, plămâni etc.). Din fr. **niche**.

NISTAGMUS s.n. Stare patologică manifestată prin mișcări oscilatorii ritmice ale globilor oculari în toate direcțiile, din cauza contracțiilor mușchilor ochilor. Din fr. **nystagmus**.

NITMETRU, *nitmetre*, s.n. (Fiz.) Fotometru pentru măsurarea luminației unei suprafețe. - Cf. fr. *n i t o m è t r e*.

NITRA, *nitrez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A introduce o grupare alcătuită din azot și oxigen în molecula unei substanțe organice. Din fr. **nitrer**.

NITRARE, *nitrări*, s.f. Acțiunea de a *nitra* și rezultatul ei. V. **nitra**.

NITRAGIN s.n. Îngrășământ bacterian pentru culturile de plante leguminoase. Din fr. **nitragine**.

NITRAT, *nitrați*, s.m. (Chim.) Azotat. ♦ *Nitrat de argint* = compus al azotului, folosit în medicină și în industria

cernelurilor; azotat de argint. *Nitrat de celuloză* = nitroceluloză. Din fr. **nitrate**.

NITRATIE, *nitrații*, s.f. Tratatment chimic cu acid nitric. Din fr. **nitration**.

NITRIC, -**Ă**, *nitrici*, -*ce*, adj. (Chim.) Azotic. ♦ *Acid nitric* = acid azotic. Din fr. **nitrique**.

NITRIFICA, pers. 3 *nitrifică*, vb. I. Refl. (Despre amoniacul din sol) A se transforma prin oxidare, sub acțiunea unor bacterii, în azotați folosiți de plante la sinteza materiei organice. - După fr. **nitrifier**.

NITRIFICARE, *nitrificări*, s.f. Acțiunea de a *se nitrifica* și rezultatul ei. V. **nitrifica**.

NITRIFICAȚIE, *nitrificații*, s.f. Nitricare. Din fr. **nitrication**.

NITRIFICATOR, -**OARE**, *nitrificatori*, -*oare*, adj. (Chim.) Care produce o nitricare. Din fr. **nitricateur**.

NITRIT, *nitriți*, s.m. (Chim.) Azotit. Din fr. **nitrite**.

NITROBACTERIE, *nitrobacterii*, s.f. Bacterie care oxidează acidul azotos format în sol, transformându-l în acid azotic. Din fr. **nitrobactérie**.

NITROBENZEN s.m. Lichid uleios, gălbui, insolubil în apă, otrăvitor, cu miros de migdale amare, preparat prin nitrare din benzen și întrebuințat mai ales la fabricarea anilinei și a unor produse intermediare pentru industria coloranților. Din fr. **nitrobenzène**.

NITROCELULOZĂ, *nitroceluloze*, s.f. Substanță solidă inflamabilă, de culoare albă, cu aspect fibros, asemănătoare cu bumbacul, obținută prin tratarea celulozei cu un amestec de acid azotic și acid sulfuric, întrebuințată ca exploziv, la fabricarea celuloidului, a unor lacuri etc.; azotat de celuloză. Din fr. **nitrocellulose**.

NITROGEN s.m. (Chim.) Azot. Din fr. **nitrogène**.

NITROGLICERINĂ s.f. Substanță lichidă, uleioasă, gălbuie sau incoloră, foarte toxică, obținută prin tratarea glicerinei cu un amestec de acid azotic și acid sulfuric și întrebuințată la fabricarea dinamitei și, în doze mici, ca medicament în unele boli de inimă. Din fr. **nitroglycérine**.

NITRONATRIT, *nitronatriți*, s.m. Nitrat de sodiu care formează componentul principal al salpetrului de Chile. Din fr. **nitronatrite**.

NITROTOLUEN s.n. Substanță de culoare gălbuie cu miros caracteristic derivată din toluen, folosită mai ales pentru obținerea unor amine. Din fr. **nitrotoluène**.

NITRURA, *nitrurez*, vb. I. Tranz. A trata termochimic anumite oțeluri pentru a le mări duritatea la suprafață, prin încălzirea lor într-o atmosferă de amoniac și prin răcire lentă. Din fr. **nitruer**.

NITRURARE, *nitruări*, s.f. Acțiunea de a *nitrua* și rezultatul ei. V. **nitrua**.

NITRURAT, *-Ă, nitruați, -ie*, adj. (Despre anumite oțeluri) Tratat prin nitruare. V. **nitrua**.

NIVAȚIE, *nivații*, s.f. Acțiunea de modelare a reliefului făcută de înghețurile și dezghețurile succesive în zonele înalte ale munților. Din fr. **nivation**.

NIVELA, *nivelez*, vb. I. Tranz. A face să fie la același nivel; a realiza o suprafață plană. ♦ Fig. A pune pe același plan, a face să dispară diferențele; a egaliza. ♦ A măsura cu ajutorul unor instrumente speciale diferența de nivel dintre două sau mai multe puncte. Din fr. **niveler**.

NIVEL, (1, 3) *niveluri*, (2) *nivele*, s.n.

1. Înălțimea la care se găsește un punct, o linie sau o suprafață a unui loc, a unui obiect etc. în raport cu un plan orizontal dat. ♦ *Nivelul mării* = punct situat la înălțimea mijlocie a mărilor și a oceanelor care comunică între ele, în raport cu care se măsoară toate altitudinile. *Curbă* (sau *linie*) *de nivel* = linie care unește punctele suprafeței terestre cu aceeași altitudine față de o suprafață de referință; punct, suprafață care corespunde acestei linii. *Pasaj de nivel* = loc unde se încrucișează (la aceeași altitudine) o cale ferată cu o șosea. ♦ Loc. prep. *La nivelul...* = în regiunea..., în dreptul... ♦ Etaj, cat. ♦

Zonă geologică, subdiviziune stratigrafică a etajelor și a subetajelor, care se distinge după fosilele caracteristice pe care le conține. ♦ (Fiz., Chim.) Valoarea intensivă a unei mărimi în raport cu o valoare de referință. 2. Nume dat mai multor unelte, instrumente, dispozitive care servesc la determinarea liniei (sau a poziției, a suprafețelor) orizontale sau cu care se măsoară pe teren diferențele de înălțime dintre două sau mai multe puncte de pe suprafața terestră. ♦

Nivelă cu (sau *de*) *apă* = instrument construit pe principiul vaselor comunicante, care servește la determinarea planului orizontal după înălțimea la care se ridică apa în două tuburi gradate. 3. Fig. Stadiu, grad (de pregătire, de dezvoltare), treaptă (a

calității), indice (al cantității). ♦ *Nivel de trai* = gradul de satisfacere a nevoilor materiale și spirituale ale populației unei țări, ale unor clase sau ale unei persoane în condiții istorice date. [Var.: (2) **nivelă** s.f.] Din **nivela** (derivat regresiv).

NIVELARE, *nivelări*, s.f. Acțiunea de a *nivela* și rezultatul ei. V. **nivela**.

NIVELAT, *-Ă, nivelați, -te*, adj. Supus nivelării; netezit, îndreptat; neted, egal, uniform. - V. **nivela**.

NIVELATOR, *-OARE, nivelatori, -oare*, adj. Care nivelează. - **Nivela** + suf. *-tor*.

NIVELMENT, *nivelmente*, s.n. (Top.) Totalitatea metodelor, procedeele și operațiunile prin care se determină altitudinea unor puncte terestre în scopul reprezentării lor pe o hartă sau pe un plan. Din fr. **nivellement**.

NIVOMETRIC, *-Ă, nivometrici, -ce*, adj. Referitor la măsurători făcute cu nivometrul. Din fr. **nivométrique**.

NIVOMETRU, *nivometre*, s.n. Instrument folosit pentru măsurarea cantității de zăpadă căzute pe o suprafață, într-un anumit interval de timp. Din fr. **nivomètre**.

NIVOPLUVIAL, *-Ă, nivopluviali, -e*, adj. (Met.; în sintagma) *Regim nivopluvial* = regim al cursurilor de apă alimentate de zăpezi și ploii. Din fr. **nivo-pluvial**.

NIVOȚĂ s.f. (Livr.) A patra lună a calendarului republican francez (21 decembrie - 19 ianuarie). Din fr. **nivôse**.

NOBELIU s.n. Element chimic transuranic obținut pe cale artificială. Din fr. **nobelium**.

NOBILIAR, *-Ă, nobiliari, -e*, adj. Care aparține nobilimii sau nobililor, privitor la nobilime sau la nobili, specific nobilimii; nobilitar. Din fr. **nobiliaire**.

NOBILITAR, *-Ă, nobilitari, -e*, adj. (Înv.) Nobiliar. - Cf. fr. **nobiliaire**.

NOBLEȚE s.f. 1. Calitatea de nobil; rangul sau titlul de nobil; nobilime, nobilitate. 2. Atitudine, însușire morală superioară; caracter nobil; nobilitate. 4. Distincție, eleganță. [Var.: **nobleță** s.f.] Din fr. **noblesse**.

NOCIVITATE s.f. Faptul de a fi nociv, caracter nociv. Din fr. **nocivité**.

NOCTAMBUL, *-Ă, noctambuli, -e*, s.m. și f. (Med.) Somnambul. ♦ Fig. (Fam.) Persoană care își pierde nopțile în petreceri. Din fr. **noctambule**.

NOCTAMBULISM s.n. (Med.; rar) Somnambulism. Din fr. **noctambulisme**.

NODAL, *-Ă, nodali, -e*, adj. Care se referă la locul de intersecție a mai multor căi de

comunicație, artere, ligamente etc. ♦ Fig. Esențial, fundamental. Din fr. **nodal**.

NODOZITATE, *nodozități*, s.f. 1. Formație patologică rezultată din înmulțirea celulelor rădăcinilor de leguminoase în urma infecției cu anumite bacterii. 2. Proeminență la articulațiile corpului sau a unei părți a lui. ♦ Nodul (1). 3. Ridicătură mică, rotunjită pe suprafața unui obiect. Din fr. **nodosité**.

NOETIC, -*Ă*, *noetici*, -*ce*, adj. (Fil.) Care se referă la procesul de gândire. Din fr. **noétique**.

NOMA¹, *nome*, s.f. (Med.) Stomatită cangrenoasă, specifică copiilor subalimentați și oamenilor slăbiți. Din fr. **nama**.

NOMA², *nome*, s.f. Diviziune administrativă în vechiul Egipt și în Grecia actuală. Din fr. **nome**.

NOMAD, -*Ă*, *nomazi*, -*de*, adj., s.m. și f. 1. Adj., s.m. și f. (Persoană, grup social) care nu are așezare statornică într-un loc, care se mută dintr-un loc în altul, care rătăcește. 2. Adj. Caracteristic nomadismului. *Viață nomadă*. Din fr. **nomade**.

NOMADISM s.n. Mod de viață al unei colectivități umane, caracterizat prin lipsa unei așezări stabile. Din fr. **nomadisme**.

NOMARH, *nomarhi*, s.m. Guvernator al unei nome². Din fr. **nomarque**.

NOMINALISM s.n. Curent în filozofia medievală care susținea că numai lucrurile individuale au existență reală, în timp ce noțiunile generale sunt simple cuvinte, nume ale acestor lucruri. Din fr. **nominalisme**.

NOMINALIST, -*Ă*, *nominaliști*, -*ste*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Adept al nominalismului. 2. Adj. Care aparține nominalismului, privitor la nominalism. Din fr. **nominaliste**.

NOMOGRAF, *nomografi*, s.n. Autor al unei culegeri de legi sau al unui tratat despre legi. Din fr. **nomographe**.

NOMOGRAFIC, -*Ă*, *nomografici*, -*ce*, adj. Care se referă la nomograme, care aparține nomogramelor. Din fr.

nomographie.

NOMOGRAFIE s.f. Disciplină matematică având ca obiect întocmirea și folosirea nomogramelor. Din fr.

nomographie.

NOMOGRAMĂ, *nomograme*, s.f. (Mat.) Reprezentare grafică în plan, folosind linii sau puncte cotate, a unei relații dintre două sau mai multe mărimi variabile, cu ajutorul căreia se pot determina rapid valorile unei mărimi în funcție de valorile cunoscute ale

celorlalte mărimi care intră în relația considerată. Din fr. **nomogramme**.

NONCONFORMISM s.n. Tendința de a nu accepta moravurile, mentalitatea, tradițiile unui anumit mediu; neconformism. Din fr. **non-conformisme**.

NONCONFORMIST, -*Ă*, *nonconformiști*, -*ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) care nu acceptă, nu se conformează uzanțelor stabilite, care are convingeri proprii; persoană care dovedește originalitate; neconformist. Din fr. **non-conformiste**.

NONCONTRADICȚIE, *noncontradicții*, s.f. Principiu fundamental al gândirii potrivit căruia despre un subiect este imposibil a afirma și a nega același predicat în același timp și sub același raport. Din fr. **non-contradiction**.

NONPAREIL s.n. Corp de literă având mărimea de șase puncte tipografice, folosit de obicei pentru tipărirea tabelelor, adnotațiilor etc. [Pr.: *nonparei*. Var.: **nonparel** s.n.] Din fr. **nonpareille**.

NONȘALANȚĂ s.f. (Livr.) Indiferență; degajare (ostentativă). Din fr. **nonchalance**.

NONSENS, *nonsensuri*, s.n. Ceea ce este lipsit de înțeles; vorbă, faptă fără rost; absurditate. Din fr. **non-sens**.

NONVIOLENȚĂ s.f. Doctrină social-politică care neagă necesitatea violenței ca mijloc de acțiune politică. Din fr. **non-violence**.

NOOSFERĂ s.f. (Fil.) Ansamblu al sistemelor de informație, cunoaștere și valorizare specifice ființei umane. Din fr. **noosphère**.

NORADRENALINĂ s.f. (Biol.) Hormon analog adrenalinei care se găsește în glanda suprarenală și în terminațiile nervilor simpatici. Din fr. **noradrénaline**.

NORD-EST s.n. Punct cardinal secundar situat pe direcția bisectoarei unghiului format de direcțiile nord și est; parte a globului pământesc, a unui continent, a unei țări etc. așezată între nord și est. Din fr. **nord-est**.

NORD-ESTIC, -*Ă*, *nord-estici*, -*ce*, adj. De (la) sau dinspre nord-est, spre nord-est. - **Nord-est** + suf. -*ic*.

NORMALIZA, *normalizez*, vb. I. 1. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni normal, a (se) aduce sau a reveni în starea normală. 2. Tranz. A supune unei norme, a face să se conformeze unei norme. 3. Tranz. A elabora norme interne. ♦ A standardiza. Din fr. **normaliser**.

NORMALIZARE, *normalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) *normaliza* și rezultatul ei. ♦ Tratament termic aplicat

pieselor de oțel cu scopul de a obține o structură normală cu granulație fină. V. **normaliza**.

NORMAND, -Ă, normanzi, -de, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. (La m. pl.) Nume sub care erau cunoscute neamurile germanice care locuiau în Peninsula Scandinavă, Irlanda și în insulele vecine; vikingi, varegi; (și la sg.) persoană care făcea parte din aceste neamuri sau populații. **2.** Locuitor al Normandiei. **3.** Adj. Care aparține normanzilor **(1)** sau locuitorilor Normandiei, privitor la normanzi sau la locuitorii Normandiei. Din fr. **normand**.

NORVEGIAN, -A, norvegieni, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Norvegiei sau este originară de acolo. **2.** Adj. Care aparține Norvegiei sau populației ei, privitor la Norvegia sau la populația ei. ♦ (Substantivat, f.) Limba vorbită de norvegieni **(1)**. Din fr. **norvégien**.

NORVEGIANCĂ, norvegience, s.f. Femeie care face parte din populația de bază a Norvegiei sau este originară de acolo. - **Norwegian** + suf. -că.

NOSOFOBIE s.f. (Rar) Stare patologică manifestată printr-o teamă exagerată de boli. Din fr. **nosophobie**.

NOSTALGIC, -A, nostalgici, -ce, adj. Plin de nostalgie, care predispune la nostalgie. Din fr. **nostalgique**.

NOSTALGIE, nostalgii, s.f. Sentiment de tristețe, de melancolie provocat de dorința de a revedea un loc iubit, o persoană apropiată sau de a retrăi un episod din trecut. ♦ Dorință (plină de regrete) pentru ceva greu de realizat. Din fr. **nostalgie**.

NOTABILITATE, notabilități, s.f. (Mai ales la pl.) Personalitate de seamă, cu o situație politică ori socială importantă, personaj important, cu prestigiu, cu vază; notabil. Din fr. **notabilité**.

NOTARIAL, -Ă, notariali, -e, adj. Care este făcut de un notar sau de notariat, care se referă la notar sau la notariat. Din fr. **notarial**.

NOTES, notesuri, s.n. Carnet de însemnări; blocnotes. Din fr. [bloc]**notes**.

NOTIFICAȚIE, notificații, s.f. Act, document prin care se notifică ceva. ♦ Înștiințare oficială scrisă adresată unei persoane, prin organul competent, cu scopul de a o informa că un fapt sau un act juridic a fost îndeplinit sau urmează să fie îndeplinit; notificare. [Var.: **notificațiune** s.f.] Din fr. **notification**.

NOTIONAL, -Ă, notionali, -e, adj. Care exprimă o noțiune **(1)**, care se referă la o noțiune, de noțiune. Din fr. **notionnel**.

NOTIȚĂ, notițe, s.f. Diminutiv al lui *notă*. ♦ Informație, știre (de proporții reduse), de obicei publicată undeva. ♦ (La pl.) Însemnări rezumative după un curs, o lecție etc.; note. Din fr. **notice**.

NOTOCORDA, notocorde, s.f. Organ elastic în formă de nuia, situat în axa corpului unor animale, sub sistemul nervos și deasupra tubului digestiv, din care derivă coloana vertebrală. [Var.: **notocord** s.n.] Din fr. **notochorde**.

NOTORIETATE s.f. Însușirea de a fi notoriu, faptul de a fi cunoscut de multă lume; reputație, faimă. Din fr. **notoriété**.

NOVA, nove, s.f. Stea variabilă a cărei strălucire crește puternic și relativ brusc, pentru a reveni apoi treptat la strălucirea inițială. Din fr. **nova**.

NOVICE, novici, -ce, s.m. și f. 1. Persoană care abia a început să învețe ceva sau care a început de curând să activeze într-un domeniu; începător. ♦ (Adjectival) Care nu are experiența vieții. **2.** Persoană care a intrat de curând într-o mănăstire și are de făcut un stagiu până la călugărie. **3.** Spec. Marinar care face ucenicie. Din fr. **novice**.

NOVICIAT, noviciate, s.n. Situația, starea, condiția de novice **(2)**; timpul cât durează această stare. Din fr. **noviciat**.

NOVOCAINĂ, novocaine, s.f. Substanță chimică în formă de ace incolor, inodore, cu gust ușor amar, puțin solubile în apă, solubile în alcool, întrebuințată ca anestezic local. Din fr. **novocaïne**.

NOVOLAC, novolacuri, s.n. Rășină sintetică obținută prin condensarea fenolului cu formaldehidă în prezența acizilor și întrebuințată în industria lacurilor. Din fr. **novolaque**.

NUANȚA, nuanțez, vb. I. Tranz. 1. A reproduce, a da nuanțele unei culori, ale unui ton etc.; a reda ceva în diverse nuanțe. **2.** Fig. A pune în evidență (prin treceri subtile, gradate), a reliefa prin mijloace expresive; a colora, a da expresie. Din fr. **nuancer**.

NUANȚARE, nuanțări, s.f. Acțiunea de a nuanța și rezultatul ei. V. **nuanța**.

NUANȚAT, -Ă, nuanțați, -te, adj. 1. Cu varietăți de tonuri, de culori; bogat în nuanțe. ♦ (Despre culori) Combinat în chip armonios. **2.** Fig. Care prezintă variații marcate prin treceri subtile, gradate. ♦ (Despre stil, limbă etc.) Expresiv, colorat. V. **nuanța**.

NUANȚĂ, *nuanțe*, s.f. 1. Fiecare dintre varietățile unei culori, determinată de compoziția sa cromatică. ♦ P. gener. Culoare. 2. Fig. Diferență foarte mică între aspecte sau lucruri de același gen; varietate de manifestare a unei acțiuni, a unui sunet, a unei senzații etc. ♦ Aspect ușor deosebit al sensului de bază al unui cuvânt. ♦ Ceea ce se adaugă esențialului, modificându-l ușor; caracter, notă particulară. Din fr. **nuance**.

NUBILITATE s.f. (Livr.) Perioadă finală a adolescenței, a pubertății: stare a unei persoane nubile. Din fr. **nubilité**.

NUCELĂ, *nucle*, s.f. Partea centrală din ovulul unei plante fanerogame, în care se găsește sacul embrionar. Din fr. **nucelle**.

NUCIFER, -Ă, *nuciferi*, -e, adj. (Despre plante) Care produce nuci. Din fr. **nucifère**.

NUCIFORM, -Ă, *nuciformi*, -e, adj. Care are forma (și mărimea) unei nuci. ♦ *Structură nuciformă* = structură a solului care se prezintă sub formă de agregate puțin alungite, cu colțuri și muchii rotunjite. Din fr. **nuciforme**.

NUCLEAR, -Ă, *nucleari*, -e, adj. 1. Care aparține nucleului atomic, privitor la nucleul atomic. ♦ *Fizică nucleară* = ramură a fizicii care se ocupă cu studiul nucleului atomic și al fenomenelor în care nucleul are rolul principal. *Chimie nucleară* = ramură a chimiei care se ocupă cu studiul nucleului atomic. *Reacție nucleară* = fenomen de interacțiune între două sau mai multe nuclee atomice (ori constituenți ai lor), în urma căruia se modifică natura, structura, numărul etc. particulelor participante și se dezvoltă o mare cantitate de energie. *Energie nucleară* = energie obținută prin dezintegrarea atomului în urma unor reacții nucleare; energie atomică. 2. Care se bazează pe energia atomică, pe degajarea de energie atomică sau pe arme atomice. Din fr. **nucléaire**.

NUCLEARIZA, *nuclearizez*, vb. I. Tranz. (Despre state, uzine etc.) A introduce, a folosi energia nucleară. - **Nuclear** + suf. -iza.

DENUCLEARIZA, *denuclearizez*, vb. I. Tranz. A interzice, pe baza unui tratat internațional, producerea, stocarea, instalarea, experimentarea și folosirea armelor nucleare într-un spațiu, teritoriu, într-o zonă, țară sau într-un grup de țări. - **Des-** + **nuclear**.

DENUCLEARIZARE, *denuclearizări*, s.f. Acțiunea de a **denucleariza** și rezultatul ei. V. **denucleariza**.

DENUCLEARIZAT, -Ă, *denuclearizați*, -te, adj. Scos de sub

acțiunea armelor nucleare. V. **denucleariza**.

PLURINUCLEAR, -Ă, *plurinucleari*, -e, adj. (Biol.; despre celule) Polinuclear.

- **Pluri-** + **nuclear**.

NUCLEIC, *nucleici*, adj. (În sintagma) *Acid nucleic* = acid organic complex care conține în moleculă baze azotate de tip special, acid fosforic etc., având un rol fundamental în sinteza proteinelor din organism și în transmiterea caracterelor ereditare; acid nucleic. Din fr. **nucléique**.

NUCLEINĂ, *nucleine*, s.f. Substanță organică bogată în fosfor. Din fr. **nucléine**.

NUCLEINIC, *nucleinici*, adj. (În sintagma) *Acid nucleic* = acid nucleic.

- **Nucleină** + suf. -ic. Cf. fr. *nucléinique*.

NUCLEOL, *nucleoli*, s.m. Corpuscul sferic constituit din proteine, enzime și acizi nucleici, care se găsește în nucleul unei celule organice. Din fr. **nucléole**.

NUCLEON, *nucleoni*, s.m. Denumire generică pentru cele două particule elementare (protonul și neutronul) care alcătuiesc nucleele atomilor. Din fr. **nucléon**.

NUCLEONICĂ s.f. Disciplină al cărei scop este aplicarea energiei nucleare în știință și în industrie. Din fr. **nucléonique**.

NUCLEOPLASMA, *nucleoplasme*, s.f. (Biol.) Substanță fundamentală a nucleului formată din proteine, enzime și acizi ribonucleici. Din fr. **nucléoplasme**.

NUCLEOPROTEIDĂ, *nucleoproteide*, s.f. Compus organic alcătuit din acizi nucleici și din proteine baze, care intră în structura tuturor celulelor animale și vegetale. Din fr. **nucléoprotéide**.

NUCLEOSINTEZĂ, *nucleosinteze*, s.f. (Astron.) Formare a nucleelelor de elemente chimice în urma reacțiilor termonucleare din stadiile inițiale ale expansiunii universului sau din interiorul stelelor. Din fr. **nucléosynthèse**.

NUCULĂ, *nucule*, s.f. Tip de fruct de forma unei nuci mici. Din fr. **nucule**.

POLINUCULĂ, *polinucule*, s.f. (Bot.) Fruct uscat indehiscent format din mai multe nucule. - **Poli-** + **nuculă**.

NUDISM s.n. Expunere (în scop terapeutic) a corpului uman gol la razele solare. ♦ Doctrină care preconizează viața în aer liber, practicarea sporturilor complet dezbrăcat. Din fr. **nudisme**.

NUDIST, -Ă, *nudiști*, -e, s.m. și f. Persoană care practică nudismul. Din fr. **nudiste**.

NUDITATE, *nudițăți*, s.f. 1. Starea, înfățișarea unei persoane nude; goliciune. 2.

Lipsă de podoabe; simplitate. ♦ Fig. Ceea ce se prezintă fără artificii, fără rezerve, fără ascunzișuri, direct. Din fr. **nudité**.

NUGA, *nugale*, s.f. Preparat de cofetărie făcut din albuș de ou, zahăr (sau miere) și nuci (sau alune), pus de obicei între două vafele. Din fr. **nougat**.

NULIPARĂ, *nulipare*, s.f. (Adesea adjectival) Femeie care nu a născut niciodată un făt viabil. Din fr. **nullipaire**.

NUMEN s.n. Lucru în sine, cunoscut numai prin rațiune, în opoziție cu fenomenul, cunoscut senzorial. Din fr. **numène**.

NUMENAL, -Ă, *numenali*, -e, adj. Care se referă la numen, al numenului. Din fr. **numénal**.

NUMEROTA, *numerotez*, vb. I. Tranz. A însemna o serie de obiecte sau de ființe cu numere în ordine succesivă (pentru a le putea identifica și a le deosebi între ele). Din fr. **numéroter**.

NUMEROTARE, *numerotări*, s.f. Acțiunea de a *numerota* și rezultatul ei; numerotație, numerotat (1). V. **numerota**.

NUMEROTAT¹ s.n. Numerotare. V. **numerota**.

NUMEROTAT², -Ă, *numerotați*, -te, adj. Care poartă un număr de ordine (pentru a putea fi identificat și deosebit); înregistrat sub un anumit număr; *spec.* paginat. V. **numerota**.

NUMEROTATOR, *numerotatoare*, s.n. Aparat cu care se numerotează ceva. - **Numerota** + suf. -tor.

NUMEROTAȚIE, *numerotații*, s.f. Numerotare. Din fr. **numérotation**.

NUMISMAT, -Ă, *numismați*, -te, s.m. și f. Persoană care colecționează (și studiază) monede și medalii vechi; specialist în numismatică. Din fr. **numismate**.

NUMISMATIC, -Ă, *numismatici*, -ce, s.f., adj. 1. S.f. Disciplină auxiliară a istoriei, care se ocupă cu istoricul monedelor, al medaliilor vechi etc., studiind evoluția acestora din punctul de vedere al formei, al gravurii, al baterii, al circulației etc., precum și documentele conținând date referitoare la monede. 2. Adj. Care aparține numismaticii (1), privitor la numismatică. Din fr. **numismatique**.

NUMULIT, *numuliți*, s.m. (La pl.) Gen fosil de foraminifere perforate, care cuprinde specii în formă de lentilă ale căror cochilii sunt constituite dintr-o lamă în spirală; (și la sg.) animal care face parte din acest gen. Din fr. **nummulite**.

NUMULITIC, -Ă, *numulitici*, -ce, s.n., adj. 1. (Geol.) Paleogen. 2. Adj. (despre terenuri) Care conține fosile de numuliți, format din numuliți. ♦ Care aparține numuliticului (1), privitor la numulitic. Din fr. **nummulitique**.

NUPTIALITATE s.f. (Rar) Actul căsătoriei; numărul de căsătorii pe o perioadă dată. Din fr. **nuptialité**.

NUVELIST, -Ă, *nuveliști*, -ste, s.m. și f. Autor de nuvele. Din fr. **nouvelliste**.

NUVELISTIC, -Ă, *nuvelistici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Care aparține nuvelei, privitor la nuvelă; de nuvelă. 2. S.f. Totalitatea nuvelor unui scriitor, ale unei epoci, ale unei literaturi etc. - **Nuvelist** + suf. -ic.

OBELĂ, *obele*, s.f. Semn care servea la marcarea pasajelor interpolate pe manuscrisele vechi. Din fr. **obèle**.

OBELISC, *obeliscuri*, s.n. Monument comemorativ de origine egipteană, de forma unui stâlp înalt și ascuțit la vârf, alcătuit de obicei dintr-un singur bloc de piatră și acoperit cu inscripții. ♦ Stâlp sau piesă de lemn, de piatră etc. de forma monumentului descris mai sus, folosit ca element de arhitectură. Din fr. **obélisque**.

OBEZ, **-Ă**, *obezi*, *-e*, adj. Care suferă de obezitate; foarte gras. Din fr. **obèse**.

OBEZIC, **-Ă**, *obezici*, *-ce*, adj. De obezitate, care produce obezitate. Din fr. **obésique**.

OBEZITATE s.f. Creștere exagerată a greutateii corporale printr-o îngrășare anormală, ca urmare a acumulării de grăsime în diferite organe și țesuturi. Din fr. **obésité**.

OBIECȚIE, *obiectii*, s.f. Argument pe care îl invocă cineva împotriva unei teze, a unei popuneri sau a unei pretenții; observație prin care cineva își manifestă dezacordul față de ceva. [Var.: **obiecțiune** s.f.] Din fr. **objection**.

OBIECTIV, **-Ă**, *obiectivi*, *-e*, adj., s.n. **I**. Adj. **1**. (Fil.) Care există în afara conștiinței omenești și independent de ea. ♦ *Idealism obiectiv* = aspect al idealismului care susține existența unei idei absolute, mistice, independente de conștiința omenească și prin a cărei dezvoltare ia naștere lumea materială. **2**. Care are însușirea de a reda realitatea în chip nefalsificat, detașat de impresii subiective; nepărtinitor, imparțial; obiectivist (**2**). **3**. (Gram.) Care se referă la obiectul direct sau indirect. *Reflexiv obiectiv*. **II**. S.n. **1**. Sistem optic convergent, format din una sau mai multe lentile care intră în construcția unui aparat optic (de fotografiat, microscop, lunetă etc.), fiind îndreptat spre obiectul studiat. **2**. Porțiune de teren, localitate, fortăreață etc. care prezintă interes în timp de război. ♦ Țintă asupra căreia se execută o tragere sau se lansează bombe. **3**. Fig. Scop, țință, țel. ♦ (Concr.) Ceea ce urmează să fie realizat, construit etc. Din fr. **objectif**.

OBIECTIVIZA, pers. 3 *obiectivizează*, vb. I. Refl. (Rar) A căpăta un caracter obiectiv. - **Obiectiv** + suf. *-iza*.

OBIECTIVIZARE, *obiectivizări*, s.f. (Rar) Faptul de a se obiectiviza. V. **obiectiviza**.

OBIECTIVA, *obiectivez*, vb. I. Tranz. (Rar) A considera un lucru ca obiectiv (**I 1**); a transforma în valori cu existență obiectivă. ♦ Refl. A deveni obiectiv (**I 1**). Din fr. **objectiver**.

OBIECTIVITATE s.f. **1**. Însușirea a ceea ce este obiectiv (**I 1**). **2**. Nepărtinire, imparțialitate. Din fr. **objectivité** (după *objectiv*).

OBLICA, *oblichez*, vb. I. Intrans. (Rar) A ocoli, a coti. Din fr. **obliquer**.

OBLICITATE s.f. Proprietate a unei linii sau a unei suprafețe de a fi înclinată față de o altă linie sau suprafață; poziție oblică. Din fr. **oblicité**.

OBLITERANT, **-Ă**, *obliteranți*, *-te*, adj. (Med.) Care obliterează. Din fr. **oblitérant**.

OBNUBILAȚIE, *obnubilații*, s.f. (Rar) Obnubilare. Din fr. **obnubilation**.

OBOVAT, **-Ă**, *obovați*, *-te*, adj. (Despre frunze, petale, sepale etc.) Care are lățimea cea mai mare în treimea superioară. Din fr. **obové**.

OBSCURA, *obscur*, vb. I. Tranz. **1**. A face să devină obscur (**1**); a întuneca. **2**. A face să devină neclar, greu de priceput, de neînțeles. Din fr. **obscur**.

OBSCURARE, *obscurări*, s.f. Acțiunea de a obscura. V. **obscura**.

OBSCURAT, **-Ă**, *obscurați*, *-te* adj. Care a devenit obscur; obscurizat. V. **obscura**.

OBSCURANTISM s.n. Stare de înapoiere culturală; atitudine ostilă, refractară față de tot ce reprezintă progres. Din fr. **obscurantisme**.

OBSCURANTIST, **-Ă**, *obscurantiști*, *-ste*, adj., s.m. și f. **1**. Adj. Care aparține obscurantismului, care oglindește sau susține obscurantismul. **2**. S.m. și f. Adept al obscurantismului. Din fr. **obscurantiste**.

OBSECVENT, **-Ă**, *obsecvenți*, *-te*, adj. (Despre o vale) Care are o direcție de curgere contrară direcției de înclinare a straturilor. Din fr. **obsequent**.

OBSECVIOZITATE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi obsecvios; servilism, slugărnicie. Din fr. **obsequiosité**.

OBSEDA, *obsedez*, vb. I. Tranz. (Despre imagini, idei, sentimente etc.) A urmări, a preocupa intens și permanent pe cineva, a stăruii în mintea cuiva; a persecuta, a chinui. Din fr. **obséder**.

OBSEDARE, *obsedări*, s.f. Acțiunea de a obseda și rezultatul ei; obsesie. V. **obseda**.

OBSEDAT, **-Ă**, *obsedați*, *-te*, adj., s.m. și f. (Om) preocupat, urmărit, chinuit

neîncetat de o idee, de un sentiment, de o manie etc. V. **obseda**.

OBSEDANT, -**Ă**, *obsedanți, -te*, adj. Care obsedează. Din fr. **obsédant**.

OBSESIE, *obsesii*, s.f. Tulburare a voinței care se manifestă prin idei fixe, prin dorința irezistibilă de a face un act determinat, bolnavul fiind conștient de caracterul anormal al acțiunilor sale. ♦ Imagine sau idee inadecvată care revine neîncetat în câmpul conștiinței, stăruitor și anormal; preocupare chinuitoare. [Var.: (inv.) **obsesiune** s.f.] Din fr. **obsession**.

OBSESIV, -**Ă**, *obsesivi, -e*, adj. Care ține de obsesie, privitor la obsesie, de obsesie. ♦ (Adverbial) Ca o obsesie; obsedant. Din **obsesie**. Cf. fr. **obsessif**.

OBSESIONAL, -**Ă**, *obsesionali, -e*, adj. De obsesie; obsesiv. Din fr. **obsessionnel**.

OBSTETRIC, -**Ă**, *obstetrici, -ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care aparține obstetricii, privitor la obstetrică, de obstetrică; obstetrical. 2. S.f. Ramură a chirurgiei care se ocupă cu fiziologia și patologia sarcinii și a nașterii, precum și cu asistența în timpul nașterii și în perioada de lăuzie. Din fr. **obstétrique**.

OBSTETRICAL, -**Ă**, *obstetricali, -e*, adj. Obstetric (1). Din fr. **obstétrical**.

OBSTETRICIAN, -**Ă**, *obstetricieni, -e*, s.m. și f. Specialist în obstetrică. Din fr. **obstétricien**.

OBSTINA, *obstinez*, vb. I. Refl. (Liv.) A se încăpățâna, a se îndârji. Din fr. **obstiner**.

OBSTINAT, -**Ă**, *obstinați, -te*, adj. (Liv.) Încăpățânat, îndărătnic. V. **obstina**.

OBSTRU, *obstruez*, vb. I. Tranz. (Med.) A astupa (un canal, un vas de sânge). Din fr. **obstruer**.

OBSTRUANT, -**Ă**, *obstruanți, -te*, adj. (Med.) Care obstruează; obstructiv, obstructor. **Obstrua** + suf. -*ant*.

OBSTRUARE, *obstruări*, s.f. (Med.) Acțiunea de a **obstrua**. V. **obstrua**.

OBSTRUAT, -**Ă**, *obstruați, -te*, adj. (Med.; despre canale, vase de sânge) Care este astupat, prin care nu mai poate circula sângele în mod normal. V. **obstrua**.

OBSTRUCTIONISM s.n. Atitudine a celor care folosesc sistematic obstrucția (2) Din fr. **obstructionnisme**.

OBSTRUCTIONIST, -**Ă**, *obstructioniști, -ste*, adj., s.m. și f. 1. Adj. Care aparține obstructionismului, privitor la obstructionism. 2. S.m. și f. Persoană care practică obstructionismul. Din fr. **obstructionniste**.

OBSTRUCTIV, -**Ă**, *obstructivi, -e*, adj. (Med.) Care astupă, care oprește circulația normală în organism; care produce o obstrucție. Din fr. **obstructif**.

OBSTRUCTOR, -**OARE**, *obstructori, -oare*, adj. (Rar) Care obstruează, obstruant. Din fr. **obstruteur**.

OBTURA, *obturez*, vb. I. Tranz. A astupa (temporar), a înfunda, a închide (o deschizătură, un tub, un vas, o arteră sangvină etc.). Din fr. **obturer**.

OBTURANT, -**Ă**, *obturați, -te*, adj. Care obturează. - **Obtura** + suf. -*ant*.

OBTURARE, *obturări*, s.f. Acțiunea de a **obtura** și rezultatul ei; astupare, închidere, obturație. V. **obtura**.

OBTURAT, -**Ă**, *obturați, -te*, adj. (Despre deschizături, tuburi, p. ext. vase sangvine) Care este astupat (temporar); înfundat. V. **obtura**.

OBTURATIE, *obturații*, s.f. Obturare. ♦ (Med.) Închidere, astupare a unui orificiu sau a unei cavități. ♦ *Obturație dentară* = astuparea terapeutică a cavității unui dinte cariat. Din fr. **obturation**.

OBTURATOR, *obturatoare*, s.n. Dispozitiv utilizat în scopul micșorării secțiunii de trecere a unui material fluid sau pulverulent, a unui fascicul de lumină printr-o deschidere etc. ♦ *Obturator fotografic* = dispozitiv mecanic montat pe un aparat fotografic, având drept scop să oprească sau să permită căderea luminii pe placa sau pe filmul fotografic. Din fr. **obturateur**.

OBTUZ, -**Ă**, *obtuzi, -e*, adj. 1. (În sintagma) *Unghi obtuz* = unghi mai mare de 90 de grade. 2. Fig. (Despre minte; p. ext. despre oameni) Care pricepe greu; redus, mărginit. Din fr. **obtus**.

OBTUZITATE, *obtuziități*, s.f. Lipsă de înțelegere sau de pătrundere, îngustime de vederi, mărginire spirituală; prostie, tâmpenie, obtuziune. - **Obtuz** + suf. -*itate*.

OBTUZUNGHII, *obtuzunghiuri*, adj. (În sintagma) *Triunghi obtuzunghi* = triunghi care are un unghi obtuz. - **Obtuz** + **unghi** (după fr. *obtusangle*).

OBTUZIUNE, *obtuziuni*, s.f. (Rar) Obtuzitate. Din fr. **obtusion**.

OBUZ, *obuze*, s.n. Proiectil de artilerie. [Pl. și: (inv.) *obuzuri*] Din fr. **obus**.

OBUIER, *obuziere*, s.n. Gură de foc de artilerie asemănătoare cu tunul, care trage cu traiectorii foarte curbe pentru a lovi obiective situate înapoia unor obstacole înalte. Din fr. **obusier**.

OBVERSIUNE, *obversiuni*, s.f. Operație logică prin care dintr-o judecată, prin schimbarea calității și înlocuirea predicatului cu contradictoriul său, obținem o nouă judecată echivalentă cu prima. Din fr. **obversion**.

OCAZIONA, *ocazionez*, vb. I. Tranz. (Rar) A pricinui, a prilejui, a cauza, a provoca (ceva cuiva). Din fr. **occasionner**.

OCAZIONAL, -**Ă**, *ocazionali*, -*e*, adj. 1. Care are loc cu prilejul unui anumit eveniment. 2. Care se ivește întâmplător; accidental, de ocazie. ♦ (Adverbial) *L-a întâlnit ocazional*. Din fr. **occasionalnel**.

OCAZIONALISM s.n. Doctrină teologică care consideră că singura cauză reală a modificărilor corporale și sufletești este voința divinității. Din fr. **occasionalisme**.

OCCIDENTALIZA, *occidentalizez*, vb. I. Tranz. și refl. A da sau a căpăta caracter occidental. Din fr. **occidentaliser**.

OCCIDENTALIZARE,

occidentalizări, s.f. Acțiunea de a (se) *occidentaliza*. V. **occidentaliza**.

OCCIDENTALIZAT, -**Ă**, *occidentalizați*, -*te*, adj. Care a căpătat caracter occidental. V. **occidentaliza**.

OCCIPITAL, -**Ă**, *occipitali*, -*e*, s.n., adj. 1. S.n. Os nepereche lat, care formează partea de dinapoi și de jos a cutiei craniene. 2. Adj. Care aparține occipitalului (1), care se referă la occipital. ♦ *Lobul occipital* = lobul posterior al creierului, unde sunt localizați centrii vederii. *Orificiul occipital* = orificiul circular din osul occipital, prin care trec măduva spinării și nervii spinali. Din fr. **occipital**.

OCEANIDĂ, *oceanide*, s.f. Nimfă a mării, în mitologia greacă. Din fr. **océanide**.

OCEANOĞRAF, -**Ă**, *oceanografi*, -*e*, s.m. și f. Specialist în oceanografie. Din fr. **océanographe**.

OCEANOGRAFIE s.f. Ramură a hidrologiei care se ocupă cu studiul fenomenelor fizice și chimice din oceane și din mări și al reliefului și structurii fundului oceanelor și al mărilor; oceanologie. ♦ Știință care se ocupă cu studiul influenței mediului marin asupra florei și a faunei marine de la diferite adâncimi. Din fr. **océanographie**.

OCEANOGRAFIC, -**Ă**, *oceanografici*, -*ce*, adj. Care aparține oceanografiei, privitor la oceanografie. V.

océanographique.

OCEANOLOGIC, -**Ă**, *oceanologici*, -*ce*, adj. Referitor la oceanologie, de oceanologie. Din fr. **océanologique**.

OCELOT, *oceloți*, s.m. Mamifer carnivor din familia felidelor, răspândit în America de Sud, având blana gri cu puncte roșcate, foarte apreciată (*Felix* sau *Leopardus pardalis*). Din fr. **ocelot**.

OCITOCIC, -**Ă**, *ocitocici*, -*ce*, adj., s.n. (Farm.) (Substanță) care are acțiune stimulatorie asupra contracției musculaturii uterine. Din fr. **ocytocique**.

OCITOCINĂ, *ocitocine*, s.f. Substanță cu acțiune stimulentă asupra contracției musculaturii uterine, secretată ca hormon de lobul hipofizar posterior. Din fr. **ocytocine**.

OCCLUSIVĂ, *occlusive*, adj.f. (În sintagma) *Consoană occlusivă* (și substantivat, f.) = consoană care se articulează printr-o ocluziune a canalului fonator, urmată de o explozie; consoană explozivă. [Var.: **ocluzivă** adj.f.] Din fr. **occlusive**.

SEMIOCCLUSIVĂ, *semioclusive*, adj. (În sintagma) *Consoană semioclusivă* (și substantivat, f.) = consoană africată.

Semi + oclusivă (semi- + occlusive)

OCLUZIUNE, *ocluziuni*, s.f. 1. Închidere, astupare a unui orificiu, a unei conducte etc. în scopul opririi unui fluid care trece prin conducta respectivă. 2. Bulă de gaz rămasă în interiorul unei piese metalice după turnarea acesteia. 3. (Med.; în sintagma) *Ocluzie intestinală* = boală care constă în oprirea sau întreruperea circulației materiilor fecale într-un punct oarecare al intestinului; obstrucție intestinală, încurcătură de mațe. 4. (Fon.) Mișcare articulatorie care constă din închiderea canalului fonator (prin apropierea buzelor, a limbii de palat etc.) și care are ca rezultat întreruperea scurgerii curentului de aer. [Var.: **ocluzie** s.f.] Din fr. **occlusion**.

OCRU s.n. 1. Varietate de argilă de culoare galbenă, roșie, brună etc., formată din hidroxizi de fier și folosită ca pigment la fabricarea unor vopsele. 2. Vopsea preparată din ocră (1). 3. (Adesea adjectival) Culoare galbenă-brună. Din fr. **ocre**.

OCTACORD, -**Ă**, *octacorzi*, -*de*, adj., s.n. (Muz.) 1. Adj. Care are opt coarde. 2. S.n. Liră cu opt coarde. Din fr. **octacorde**.

OCTAEDRIC, -**Ă**, *octaedrici*, -*ce*, adj. Care are formă de octaedru. Din fr. **octaédrique**.

OCTAEDRU, *octaedre*, s.n. Poliedru cu opt fețe. Din fr. **octaèdre**.

OCTAL adj.n. (În sintagma) *Sistem de numerație octal* = sistem de numerație a cărei bază este cifra opt. Din fr. **octale**.

OCTANT, *octante*, s.n. 1. Instrument de navigație maritimă și aeriană sau care

servește la măsurarea înălțimii astrilor, a distanțelor lor unghiulare etc. **2.** A opta parte din circumferința unui cerc sau dintr-o suprafață circulară. ♦ Fiecare dintre cele opt porțiuni din suprafața unui corp sferic, determinate de trei planuri perpendiculare care se intersectează în centrul corpului. Din fr. **octant**.

OCTAVĂ, *octave*, s.f. Interval între două sunete ale gamei la distanță de opt trepte. ♦ Strofă alcătuită din opt versuri endecasilabice, dintre care primele șase cu rimă încrucișată, iar ultimele două cu rimă împerecheată, folosită, mai ales în poezia italiană, spaniolă și portugheză. Din fr. **octave**.

OCTAVIN, *octavine*, s.n. Flaut mic care emite sunete cu o octavă mai sus decât cele obișnuite. Din fr. **octavin**.

OCTOCORALIER, *octocoralieri*, s.m. (La pl.) Subclasă de celenterate antozoare marine coloniale cu opt tentacule; (și la sg.) animal din această subclasă. Din fr. **octocoralliaires**.

OCTODĂ, *octode*, s.f. Tub electronic cu un anod, un catod și șase grile, folosit de obicei ca schimbător de frecvență în radioreceptoare. Din fr. **octode**.

OCTOGENAR, -Ă, *octogenari*, -e, adj., s.m. și f. (Persoană) care a atins (sau a depășit) vârsta de optzeci de ani. Din fr. **octogénaire**.

OCTOGON, -Ă, *octogoni*, -e, s.n., adj. **1.** S.n. Poligon cu opt laturi. **2.** Adj. Octogonal. Din fr. **octogone**.

OCTOGONAL, -Ă, *octogonali*, -e, adj. (Despre poligoane) Care are opt laturi; octogon (**2**). Din fr. **octogonal**.

OCTOPOD, -Ă, *octopozii*, -de, adj., s.n. **1.** Adj. (Despre animale) Care are opt picioare. **2.** S.n. (La pl.) Ordin de moluște cefalopode, care cuprinde animale cu opt tentacule în jurul capului, purtătoare de ventuze; (și la sg.) animal din acest ordin. Din fr. **octopode**.

OCTOSILAB, *octosilabe*, s.n. (Rar) Vers de opt silabe. Din fr. **octosyllabe**.

OCTOSILABIC, -Ă, *octosilabici*, -ce, adj. Care are opt silabe. Din fr. **octosyllabique**.

OCTUPLU, -Ă, *octupli*, -e, adj., s.n. **1.** Adj. De opt ori mai mare sau mai mult în raport cu cantitatea dată. **2.** S.n. Multime, grup compus din opt unități. Din fr. **octuple**.

OCTUPLET, *octuplete*, s.m. Fiecare dintre cei opt gemeni. - **Octuplu** + suf. -*et*.

OCULIST, -Ă, *oculiști*, -ste, s.m. și f. Oftalmolog. Din fr. **oculiste**.

OCULISTIC, -Ă, *oculistici*, -ce, adj., s.f. **1.** Adj. (Neobișnuit) De ochi. **2.** S.f. (Fam.) Oftalmologie. Din fr. **oculistique**.

OCULOMOTOR, -OARE, *oculomotori*, -oare, adj., s.m. (Anat.) (Mușchi, nerv) care controlează mișcarea globului ocular. Din fr. **oculomoteur**.

OCULT, -Ă, *oculți*, -te, adj. **1.** Care aparține ocultismului, privitor la ocultism, de ocultism; ocultist (**2**), ocultistic (**1**). ♦ *Științe oculte* = doctrine și practici secrete care au ca obiect fenomene tainice, inaccesibile cunoașterii obișnuite. **2.** Ascuns, tainic, misterios. ♦ (Adverbial) Pe ascuns, în taină. Din fr. **occulte**.

OCULTISTIC, -Ă, *ocultistici*, -ce, adj., s.f. (Rar) **1.** Adj. Ocult (**1**). **2.** S.f. Ocultism. - **Ocult** + suf. -*istic*.

OCULTAȚIE, *ocultații*, s.f. **1.** Dispariție temporară a unui astru datorită interpușierii între el și observator a unui alt corp ceresc. **2.** (Mar.) Acoperire temporară a luminii unui far prin interpușierii unui ecran. ♦ (În sintagma) *Lumină de ocultație* = lumină intermitentă (a farului, a geamandurii). Din fr. **occultation**.

OCULTISM s.n. Ansamblul științelor și al practicilor oculte; *p.ext.* concepțiile care stau la baza științelor oculte. Din fr. **occultisme**.

OCULTIST, -Ă, *ocultiști*, -ste, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care practică ocultismul. **2.** Adj. Ocult (**1**). Din fr. **occultiste**.

OCUPANT, -Ă, *ocupanți*, -te, s.m. și f. (Adesea adjectival) Stat care (prin forțele sale armate) ia în stăpânire un teritoriu, un oraș străin etc. ♦ *P.ext.* Persoană care are sau ia (temporar) în posesiune ceva; ocupator. Din fr. **occupant**.

OCURENT, -Ă, *ocurenți*, -te, adj. **1.** (Înv.) Care se întâmplă, care survine. **2.** (Despre unități lingvistice) Care se întâlnește într-un text. Din fr. **occurent**.

ODĂ, *ode*, s.f. Specie a poeziei lirice (formată din strofe cu aceeași formă și cu aceeași structură metrică), în care se exprimă elogiul, entuziasmul sau admirația față de persoane, de fapte eroice, idealuri etc. ♦ (În antichitate) Poezie sau poem (cu subiect eroic) cântate sau recitate cu acompaniament de liră. ♦ Compoziție muzicală cu caracter eroic, solemn. Din fr. **ode**.

ODALISCĂ, *odalisce*, s.f. Femeie de serviciu în haremul unui sultan; *p.ext.* cadână. Din fr. **odalisque**.

ODEON, *odeoane*, s.n. Tip de edificiu specific antichității greco-romane, destinat manifestărilor culturale. Din fr. **odéon**.

ODICOLON, *odicolonuri*, s.n. (Pop.) Apă de colonie. Din fr. **eau de Cologne**.

ODISEE s.f. Călătorie lungă și plină de aventuri; șir de întâmplări neprevăzute; viață plină de peripeții. Din fr. **odyssée**.

ODOGRAF, *odografe*, s.n. Traseu al unui drum. Din fr. **odographe**.

ODOGRAFIE, *odografii*, s.f. Descriere a drumurilor dintr-o anumită regiune. Din fr. **odographie**.

ODOMETRIC, -Ă, *odometrici*, -ce, adj. De odometrie. Din fr. **hodométrique**.

ODOMETRIE s.f. Tehnică a măsurării distanțelor parcurse (pe jos). Din fr. **hodométrie**.

ODOMETRU, *odometre*, s.n. Podometru. Din fr. **odomètre**.

ODONAT, *odonate*, s.n. (La pl.) Ordin de insecte din care face parte libelula; (și la sg.) insectă din acest ordin. Din fr. **odontates**.

ODONTALGIC, -Ă, *odontalgici*, -ce, adj. Referitor la durerile de dinți. Din fr. **odontalgique**.

ODONTALGIE, *odontalgii*, s.f. Durere de dinți. Din fr. **odontalgie**.

ODONTOBLAST, *odontoblaste*, s.n. Fiecare dintre celulele conjunctive dispuse într-unul sau în mai multe rânduri la limita dintre pulpa dentară și dentină, având rol important în formarea dentinei. Din fr. **odontoblaste**.

ODONTOCIE, *odontocii*, s.f. Proces de decalcifiere a dinților, care provoacă carierea lor. Din fr. **odontocie**.

ODONTOGENIE, *odontogenii*, s.f. (Med.) Procesul de dezvoltare a dinților. Din fr. **odontogénie**.

ODONTOLIT, *odontolite*, s.n. Tartru dentar. Din fr. **odontolite**.

ODONTOLOG, -Ă, *odontologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în odontologie. Din fr. **odontologue**.

ODONTOLOGIC, -Ă, *odontologici*, -ce, adj. Care aparține odontologiei, referitor la odontologie. Din fr. **odontologique**.

ODONTOLOGIE s.f. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul dinților. Din fr. **odontologie**.

ODORANT, -Ă, *odorați*, *te*, adj. Care răspândește un miros plăcut; parfumat, mirositor, odorifer, odoriferant. ♦ (Tehn.; despre unele substanțe) Care conține odorizanți. Din fr. **odorant**.

ODORAT, (rar) *odoraturi*, s.n. (Înv.) Miros. Din fr. **odorat**.

ODORIFERANT, -Ă, *odoriferanți*, -te, adj. (Înv.) Odorant. Din fr. **odoriférant**.

ODORIFIC, -Ă, *odorifici*, -ce, adj. Mirositor. Din fr. **odorifique**.

ODORIZANT, *odorizanți*, s.m. Compus chimic cu miros puternic, folosit pentru a da miros gazelor combustibile (inodore) în scopul detectării pierderilor accidentale de gaze din conducte, din recipiente etc. Din fr. **odorisant**.

ODORIZA, *odorizez*, vb. I. Tranz. A face ca un gaz combustibil inodor să exale un miros prin amestecarea lui cu un odorizant. Din **odorizant** (derivat regresiv).

ODOROLOGIE s.f. (În sintagma) *Odorologie judiciară* = domeniu al criminalisticii care elaborează metodologia de căutare, descoperire și examinare a urmei de miros lăsate de infractor. Din fr. **odorologie**.

OENOCHOE s.n. Tip de vas grecesc din ceramică, de dimensiuni mici, cu deschidere trilobată și cu un singur mâner. Din fr. **oenochœ**.

OERSTED, *oerstezi*, s.m. Unitate de măsură a intensității câmpului magnetic. Din fr. **oersted**.

OERSTEDMETRU, *oerstedmetre*, s.n. (Fiz.) Aparat pentru măsurarea intensității câmpului magnetic. Din fr. **oerstedmètre**.

OFENSA, *ofense*, s.f. Cuvânt, comportare, faptă jignitoare; insultă, jignire; injurie. Din fr. **offense**.

OFENSARE, *ofensări*, s.f. (Rar) Faptul de a (se) ofensa; insultare, jignire; supărare. V. **ofensa**.

OFENSAT, -Ă, *ofensați*, -te, adj. Care a suferit o ofensă; insultat, jignit; supărat. V. **ofensa**.

OFENSATOR, -OARE, *ofensatori*, -oare, adj. Care ofensează, care constituie o jignire; insultător, jignitor; injurios. - **Ofensa** + suf. -*tor*.

OFENSANT, -Ă, *ofensanți*, -te, adj. (Rar) Ofensator. Din fr. **offensant**.

OFENSIV, -Ă, *ofensivi*, -e, adj. Care atacă sau cu care se atacă; cu caracter de ofensivă; agresiv. Din fr. **offensif**.

OFICIA, *oficiez*, vb. I. Tranz. A face o slujbă bisericească; a sluji în biserică. ♦ A săvârși un act public sau privat, în special o căsătorie (cu solemnitatea unei ceremonii); a celebra. Din fr. **officier**.

OFICIERE, *oficieri*, s.f. Acțiunea de a ofica și rezultatul ei; celebrare. V. **oficia**.

OFICIALITATE, (1) *oficialități*, s.f. 1. Persoană oficială; (la pl.) autoritățile dintr-o

țară, dintr-un oraș; reprezentanții oficiali ai autorității. **2.** (Jur.; în sintagma) *Principiul oficialității* = principiu de bază al dreptului procesual penal, potrivit căruia procurorul și organele de urmărire penală, precum și instanțele penale pot să săvârșescă din oficiu orice act care intră în competența lor. **3.** Caracter oficial, calitate, ținută, atitudine oficială. Din fr. **officialité**.

OFICIALIZA, *oficializez*, vb. I. Tranz. A da sau a face să dobândească un caracter oficial; a consfinți (prin lege). Din fr. **officialiser**.

OFICIALIZARE, *oficializări*, s.f. Acțiunea de a oficializa și rezultatul ei. V. **oficializa**.

OFICIALMENTE adv. (Înv.) În mod oficial. După fr. **officiellement**.

OFICIANT, -*Ă*, *oficianți*, -*te*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care oficiază (slujba bisericească). **2.** S.m. și f. (Grad de) funcționar în unele instituții sau înțepinderi de stat. Din fr. **officiant**.

OFICLEID, *oficleide*, s.n. Instrument muzical de suflat din alamă, cu timbru de bas. Din fr. **ophicléide**.

OFIDIAN, *ofidieni*, s.m. (La pl.) Ordin de reptile care cuprinde șerpii; (și la sg.) reptilă care face parte din acest ordin. Din fr. **ophidien**.

OFIDISM s.n. (Med.) Otrăvire cu venin de șarpe. Din fr. **ophidisme**.

OFIOfAGIE, *ofiofagii*, s.f. Folosire a șerpilor ca hrană de către unele animale, păsări etc. Din fr. **ophiophagie**.

OFIGRAFIE s.f. Ofiologie. Din fr. **ophiographie**.

OFIOLATRIE s.f. Adorare, cult al șerpilor (la unele popoare). Din fr. **ophiolâtrie**.

OFIOLATRU, -*Ă*, *ofiolatri*, -*e*, s.m. și f. Adorator al șerpilor. Din fr. **ophiolâtre**.

OFIOLIT, *ofiolite*, s.n. Rocă eruptivă care apare ca rezultat al activității de scufundare și de oscilații ale magmei. Din fr. **ophiolite**.

OFIGOLOGIC, -*Ă*, *ofiologici*, -*ce*, adj. Referitor la ofiologie, de ofiologie. Din fr. **ophiologique**.

OFIGOLOGIE s.f. Ramură a zoologiei care studiază șerpii; ofiografie. Din fr. **ophiologie**.

OFIT s.n. Varietate de marmură de culoare verde-închis cu vînșoare galbene. Din fr. **ophite**, germ. **Ophit**.

OFITIC, -*Ă*, *ofitici*, -*ce*, adj. (Rar) Care aparține ofitului, privitor la ofit. Din fr. **ophitique**.

OFIGURIDĂ, *ofiuride*, s.f. (La pl.) Clasă de echinoderme asemănătoare cu stelele de mare, cu cinci brațe, însă mai lungi, foarte

mobile, bine delimitate de discul central (*Ophiuroidea*); (și la sg.) animal care face parte din această clasă. [Var.: **ofiurid** s.m.] Din fr. **ophiurides**.

OFRANDĂ, *ofrande*, s.f. Jertfă adusă unei divinități; prinos; dar făcut bisericii. ♦ Fig. Dar oferit unei persoane în semn de devotament, de respect, de recunoștință; omagiu. ♦ Fig. Contribuție la o operă de binefacere; ajutor material dat celor săraci. Din fr. **offrande**.

OFSET, *ofseturi*, s.n. Procedeu de reproducere și de multiplicare a tipăriturilor cu ajutorul formelor de tipar plane din metal, la care hârtia nu ajunge în contact cu clișeu metalic, ci cu un cilindru de cauciuc care preia imaginea de pe forma de tipar și o aplică pe hârtie. Din fr. **offset**.

OFTALMIC, -*Ă*, *oftalmici*, -*ce*, adj. Care aparține ochiului sau bolilor ochiului, privitor la ochi sau la bolile ochiului. Din fr. **ophtalmique**.

OFTALMIE, *oftalmii*, s.f. **1.** Conjunctivită gravă, adesea purulentă. **2.** Termen generic pentru afecțiunile inflamatorii grave ale structurilor profunde ale globului ocular. Din fr. **ophtalmie**.

OFTALMOLOG, -*Ă*, *oftalmologi*, -*ge*, s.m. și f. Medic specializat în oftalmologie; oculist. Din fr. **ophtalmologue**.

OFTALMOLOGIC, -*Ă*, *oftalmologici*, -*ce*, adj. Care aparține oftalmologiei, privitor la oftalmologie. Din fr. **ophtalmologique**.

OFTALMOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu fiziologia și cu patologia ochilor și a anexelor acestora. Din fr. **ophtalmologie**.

OFTALMOMETRIC, -*Ă*, *oftalmometrice*, -*ce*, adj. (Med.) Referitor la oftalmometrie, de oftalmometrie. Din fr. **ophtalmométrique**.

OFTALMOMETRIE, *oftalmometrii*, s.f. (Med.) Determinare a viciilor de curbură ale corneei cu ajutorul oftalmometrului. Din fr. **ophtalmométrie**.

OFTALMOMETRU, *oftalmometre*, s.n. **1.** Instrument care servește la măsurarea razelor de curbură a corneei în diferite direcții, folosit în special pentru determinarea astigmatismului. **2.** Instrument folosit pentru determinarea distanței vizibilității distincte a ochiului. Din fr. **ophtalmomètre**.

OFTALMOPATIE, *oftalmopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile de ochi. Din fr. **ophtalmopathie**.

OFTALMOPLÉGIE, *oftalmoplegii*, s.f. (Med.) Paralizie a mușchilor motori ai ochiului. Din fr. **ophtalmoplégie**.

OFTALMORAGIE, *oftalmoragii*, s.f. (Med.) Hemoragie oculară. Din fr. **ophthalmorrhagie**.
OFTALMOSCOPIE, *oftalmoscoape*, s.n. Instrument folosit pentru examinarea interiorului globului ocular și a fundului de ochi. [Pl. și: *oftalmoscopuri*] Din fr. **ophthalmoscope**.
OFTALMOSCOPIC, *-Ă, oftalmoscopici*, -ce, adj. Referitor la oftalmoscopie, care aparține oftalmoscopiei. Din fr. **ophthalmoscopique**.
OFTALMOSCOPIE, *oftalmoscopii*, s.f. Examinare a interiorului globului ocular cu ajutorul oftalmoscopului. Din fr. **ophthalmoscopie**.
OFTALMOTOMIE, *oftalmotomii*, s.f. Extirpare a unui glob ocular bolnav. Din fr. **ophthalmotomie**.
OGIVĂ, *ogive*, s.f. 1. Sistem de construcție caracteristic arhitecturii gotice, format din intersecția a două arcuri de cerc dispuse diagonal, care formează osatura unei bolti. 2. Partea anterioară a unui proiectil de artilerie, a unei bombe sau a unei rachete, având formă aerodinamică. Din fr. **ogive**.
OGIVAL, *-Ă, ogivali*, -e, adj. În formă de ogivă, ca o ogivă. ♦ *Stil ogival* = stil gotic. Din fr. **ogival**.
OHM, *ohmi*, s.m. Unitate de măsură a rezistenței electrice, în sistemul de unități metru-kilogram-secundă-amper, egală cu rezistența pe care o opune un conductor electric străbătut de un curent de un amper la tensiunea de un volt. Din fr. **ohm**.
MICROOHM, *microohmi*, s.m. Unitate electrică de rezistență, egală cu a milioana parte dintr-un ohm. **Micro**¹ + **ohm**. (fr. **micro-** + fr. **ohm**.)
OHMIC, *-Ă, ohmici*, -ce, adj. Referitor la rezistența circuitelor electrice fără reactanțe inductive. Din fr. **ohmique**.
OHMMETRU, *ohmmetre*, s.n. Instrument electric portativ pentru măsurarea rezistențelor electrice. Din fr. **ohmmètre**.
OIDIUM s.n. 1. Nume dat unui stadiu al ciupercilor parazite, care formează pete cenușii-fumurii pe suprafața organelor plantelor atacate. 2. Boală a viței de vie și a altor plante de cultură provocată de aceste ciuperci; făinare. Din fr. **oidium**.
OLEACEE, *oleacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante lemnoase dicotiledonate, cu frunze opuse, care cuprinde specii ca măslinele, liliacul, frasinul etc.; (și la sg.) plantă care face parte din această familie. Din fr. **oléacées**.
OLEAGINOS, *-OASĂ, oleaginoși*, -oase, adj. (Despre plante și semințele lor) Care

conține ulei; din care se poate extrage ulei. Din fr. **oléagineux**.
OLEAT, *oleați*, s.m. Sare sau ester al acidului oleic. Din fr. **oléate**.
OLEFINĂ, *olefine*, s.f. (Chim.) Alchenă. Din fr. **oléfines**.
OLEIC, *-Ă, oleici*, -ce, adj. Care provine din (sau se referă la) grăsimi și uleiuri naturale. ♦ *Acid oleic* = acid gras, nesaturat, care se găsește în numeroase grăsimi naturale, având întrebuințări în industrie la obținerea săpunurilor moi, a plastifiantilor etc. Din fr. **oléique**.
OLEIFER, *-Ă, oleiferi*, -e, adj. Care conține ulei, bogat în ulei. Din fr. **oleifère**.
OLEIFORM, *-Ă, oleiformi*, -e, adj. (Rar) Ca uleiul. Din fr. **oléiforme**.
OLEINĂ, *oleine*, s.f. (Chim.) 1. Substanță lichidă incoloră, uleioasă, răspândită mai ales în grăsimile vegetale. 2. Denumire dată acidului oleic care rezultă la scindarea grăsimilor prin hidroliză. Din fr. **oléine**.
OLEOFIL, *-Ă, oleofili*, -e, adj. (Chim.) Care absoarbe ulei. Din fr. **oléophile**.
OLEOMETRU, *oleometre*, s.n. Aparat folosit pentru determinarea densității uleiurilor grase. ♦ Aparat folosit pentru dozarea uleiurilor și a grăsimilor provenite din semințe. Din fr. **oléomètre**.
OLEUM, s.n. Amestec de acid sulfuric concentrat și anhidridă sulfurică. Din fr. **oléum**.
OLFACTIV, *-Ă, olfactivi*, -e, adj. Care se referă la simțul mirosului. ♦ *Mucoasă (sau membrană) olfactivă* = mucoasă care căptușește pereții cavităților nazale. *Nervi olfactivi* = prima pereche de nervi cranieni. Din fr. **olfactif**.
OLFACTOMETRIE, *olfactometriei*, s.f. (Med.) Determinare a gradului de sensibilitate olfactivă. Din fr. **olfactométrie**.
OLFACTOMETRU, *olfactometre*, s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea acuității olfactive. Din fr. **olfactomètre**.
OLIGANT, *-Ă, oliganți*, -te, adj. (Bot.; despre plante) Care are puține flori. Din fr. **oliganthe**.
OLIGANTROPIE, *oliganthropii*, s.f. (Livr.) Scădere a populației unei țări, a unui oraș etc. Din fr. **oliganthropie**.
OLIGARHIC, *-Ă, oligarhici*, -ce, adj. Care aparține oligarhiei, privitor la oligarhie, propriu oligarhiei. Din fr. **oligarchique**.
OLIGIST s.n. Varietate de hematit cu luciu metalic puternic. Din fr. **oligiste**.
OLIGOCEN, *-Ă, oligoceni*, -e s.n., adj. 1. S.n. Epocă geologică aparținând perioadei

superioare a paleogenului, caracterizată prin numuliți, lamelibranhiate, gasteropode, echinide, mamifere etc. **2.** Adj. Care se referă la oligocen (**1**) sau la formațiile din această epocă. Din fr. **oligocène**.

OLIGOCHET, *oligochete*, s.n. (La pl.) Clasă de anelide terestre și dulcicole, lipsite de parapode și cu puțini peri (*Oligochaeta*); (și la sg.) vierme din această clasă. Din fr. **oligochètes**.

OLIGOCITEMIE, *oligocitemii*, s.f. Scădere a numărului de globule sangvine, întâlnită în hemoragii, în unele boli de sânge etc. Din fr. **oligocytémie**.

OLIGOELEMENT, *oligoelemente*, s.n. Element care se găsește în organism în cantități foarte mici, îndeplinind, în unele procese biologice, rolul de catalizator. Din fr. **oligo-élément**.

OLIGOFAGIE, *oligofagii*, s.f. **1.** Regim alimentar lipsit de varietate. **2.** (Med.) Scădere a pozei de mâncare. Din fr. **oligophagie**.

OLIGOFREN, -Ă, *oligofreni*, -e, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de oligofrenie. Din fr. **oligophrène**.

OLIGOFRENIE s.f. Stare patologică caracterizată prin rămânerea în urmă a dezvoltării facultăților psihice, însoțită uneori de tulburări ale dezvoltării fizice și de leziuni ale sistemului nervos central, ca urmare a unor suferințe cerebrale, survenite în perioada intrauterină, în cursul nașterii sau în perioada copilăriei. Din fr. **oligophrénie**.

OLIGOFRENOLOGIE s.f. Ramură a pedagogiei speciale care se ocupă de instruirea, educarea și recuperarea socială a copiilor cu deficiență mintală. Din fr. **oligophrénopédagogie**.

OLIGOMENOREE, *oligomenoree*, s.f. Reducere a frecvenței menstruației, întâlnită înainte de menopauză, în unele boli endocrine. Din fr. **oligoménorrhée**.

OLIGOPOL, *oligopoluri*, s.n. Piață a mărfurilor monopolizată de un număr redus de mari producători. Din fr. **oligopole**.

OLIGOPOT, -Ă, *oligopoți*, -te, s.m. și f. Persoană care bea foarte puțin. Din fr. **oligopote**.

OLIGOSPERM, *oligosperme*, s.n. Fruct care nu conține decât un număr mic de semințe. Din fr. **oligosperme**.

OLIGOTROF, -Ă, *oligotrofi*, -e, adj. **1.** (Despre soluri) Sărac în substanțe minerale și nutritive. **2.** (Despre plante) Care crește pe soluri oligotrofe (**1**). Din fr. **oligotrophe**.

OLIGOTROFIE, *oligotrofii*, s.f. Însușire a plantelor oligotrofe. ♦ (Med.) Nutriție deficitară. Din fr. **oligotrophie**.

OLIGURIE, *oligurii*, s.f. Scădere a cantității de urină eliminată în timp de 24 de ore. Din fr. **oligurie**.

OLIMPIAN, -A, *olimpiani*, -e, adj. **1.** Care aparține lumii zeilor din antichitatea greacă; din Olimp. ♦ Fig. Maiestuos, măreț, impunător. **2.** (Fig.; despre oameni, despre expresia figurii lor, despre manifestările lor) Senin (**2**). Din fr. **olympien**.

OLIMPIANISM s.n. (Livr.) Caracter olimpiant, atitudine olimpiantă. **Olimpian** + suf. -ism.

OLIMPIC, -Ă, *olimpici*, -ce, adj., s.m. **1.** Adj. (În sintagma) *Jocuri olimpice* = competiții sportive cu caracter periodic, practicate în Grecia antică și reluate în timpurile moderne sub formă de concursuri internaționale complexe; olimpiadă (**2**). **2.** Adj. Care aparține jocurilor desfășurate în cadrul unei olimpiade. **3.** Adj. Fig. (Rar) Olimpiant, maiestuos. **4.** S.m. Participant la o olimpiadă. Din fr. **olympique**.

NEOLIMPIC, -Ă, *neolimpici*, -ce, adj. (Despre sporturi) Care nu este inclus în programul olimpic. **Ne-** + **olimpic**.

OLIV adj. invar. Care are o culoare galbenă-verzuie; măsliniu. Din fr. **olive**.

OLIVINĂ, *olivine*, s.f. Silicat natural de magneziu și fier, cristalizat în sistemul rombic, de culoare verde-măslinie și cu luciu sticlos, care se întrebuințează ca materie primă pentru produse refractare. Din fr. **olivine**.

OLOGRAF, -Ă, *olografi*, -e, adj. (Despre un testament) Scris în întregime de mâna persoanei care lasă o moștenire; *p. ext.* (despre acte, scrisori etc.) scris de mâna autorului; autograf. Din fr. **olographe**.

OMAGIAL, -A, *omagiali*, -e, adj. Care are caracter de omagiu, care este, se face în semn de omagiu, drept omagiu. Din fr. **hommagial**.

OMATIDIE, *omatidii*, s.f. Fiecare dintre elementele care constituie ochiul compus al insectelor. Din fr. **ommatidie**.

OMBILC, *ombilicuri*, s.n. Orificiu abdominal prin care trece cordonul ombilical la fetus; buric. Din fr. **ombilic**.

OMBILICAL, -Ă, *ombilicali*, -e, adj. Care aparține ombilicului, privitor la ombilic. ♦ *Cordon ombilical* = formație anatomică în formă de tub care conține vase sangvine și care leagă placenta fătului de mamă, asigurând schimburile nutritive dintre mamă și făt. Din fr. **ombilical**.

OMEGATRON, *omegatroane*, s.n. Spectrometru de masă, care funcționează după sistemul ciclotronului. Din fr. **oméatron**.

OMFALOCCEL, *omfaloccele*, s.n. (Med.) Hernie ombilicală. Din fr. **omphalocèle**.

OMFALOTOMIE, *omfalotomii*, s.f. (Med.) Secționare a cordonului ombilical. Din fr. **omphalotomie**.

OMILETIC, -*Ă*, *omiletici*, -*ce*, adj., s.f. 1. Adj. Care se referă la elocvența bisericească. 2. S.f. Disciplină teologică privitoare la principiile și la regulile oratoriei (predicilor) bisericești. Din it. **omiletico**, lat. **homileticus**, fr. **homilétique**.

OMLETA, *omlete*, s.f. Mâncare făcută din ouă bătute și prăjite în grăsime, uneori cu o umplutură de șuncă, brânză, spanac etc. Din fr. **omelette**.

OMNI- Element de compunere cu sensul "(a) tot, (a) toate", care servește la formarea unor adjective și a unor substantive. Din fr. **omni**-.

OMNIDIRECȚIONAL, -*Ă*, *omnidirecțional*, -*e*, adj. (Despre surse sau receptoare de radiații) Care nu are o direcție precisă. Din fr. **omnidirectionnel**.

OMNIPOTENȚĂ s.f. (Livr.) Putere nelimitată, autoritate absolută; atotputernicie. [Var.: (inv.) **omneputință** s.f.] Din fr. **omnipotence**.

OMNIPREZENT, -*Ă*, *omniprezenți*, -*te*, adj. Care este prezent, activ pretutindeni. Din fr. **omniprésent**.

OMNIVOR, -*Ă*, *omnivori*, -*e*, adj., s.m. și f. (Animal) care se hrănește atât cu substanțe vegetale, cât și cu substanțe animale; (animal) care mănâncă de toate. Din fr. **omnivore**.

OMOFAG, -*Ă*, *omofagi*, -*ge*, adj. Care se hrănește cu carne crudă. Din fr. **omophage**.

OMOFON, -*Ă*, *omofoni*, -*e*, adj. (Despre cuvinte, grupuri de cuvinte, silabe etc.) Care se pronunță la fel cu alt cuvânt, grup de cuvinte, silabe etc., fără a se scrie identic. Din fr. **homophone**.

OMOFONIC, -*Ă*, *omofonici*, -*ce*, adj. Care se referă la omofonie, care ține de omofonie. - **Omofo**n + suf. -*ic*.

OMOFONIE, *omofonii*, s.f. 1. Însușirea de a fi omofon. 2. Factură a unei piese muzicale caracterizată prin predominarea unei voci sau a unei melodii asupra celorlalte (care formează acompaniamentul). Din fr. **homophonie**.

OMOFORM, -*Ă*, *omoformi*, -*e*, adj. (Despre forme ale unor părți de vorbire

diferite) Care coincide ca pronunțare. Din fr. **homoforme**.

OMOGRAF, -*Ă*, *omografi*, -*e*, adj., s.n. (Cuvânt) care se scrie la fel cu alt cuvânt, dar diferă de acesta (de obicei) din punct de vedere fonetic. Din fr. **homographe**.

OMOGRAFIC, -*Ă*, *omografici*, -*ce*, adj. Referitor la omografie, de omograf. Din fr. **homographique**.

OMOGRAFIE, s.f. Faptul sau însușirea de a fi omograf; situația în care se află două cuvinte omografe. Din fr. **homographie**.

OMOLOG, -*OAGĂ*, *omologi*, -*oage*, adj., s.m. 1. Adj. (Despre două elemente aparținând unor figuri geometrice între care există o corespondență determinată) Care corespunde, care se află în corespondență. *Laturi omologe*. 2. Adj. (Despre o substanță organică) Care are o structură chimică diferită de structura altei substanțe prin prezența unei grupe în care carbonul se află în combinație cu doi atomi de hidrogen. *Hidrocarburi omologe*. 3. Adj. (Biol.; despre unele organe) Care are structură asemănătoare și origine comună, dar formă externă și funcțiuni diferite. 4. S.m. Persoană care deține o funcție oficială într-o organizație sau într-un stat, privită în raport cu o altă persoană care deține aceeași funcție oficială într-o altă organizație sau într-un alt stat. Din fr. **homologue**.

OMOLOGA, *omologhez*, vb. I. Tranz. A confirma, în baza autorității conferite de lege, valoarea sau autenticitatea unui act scris. ♦ A recunoaște oficial o performanță, un rezultat sportiv (după o verificare prealabilă). ♦ A accepta un tip de produs și a aproba fabricarea lui (în serie). Din fr. **homologuer**.

OMOLOGARE, *omologări*, s.f. Acțiunea de a omologa și rezultatul ei. V. **omologa**.

OMOLOGIE, *omologii*, s.f. (Biol.) Corespondență de structură a unuiu sau a unor organe la două specii diferite, datorită originii lor comune. Din fr. **homologie**.

OMONIM, (1) *omonime*, s.n., (2) *omonimi*, s.m. 1. S.n. Cuvânt care are aceeași formă și aceeași pronunțare cu alt cuvânt sau cu alte cuvinte, de care diferă ca sens și ca origine. 2. S.m. Persoană care poartă același nume cu altcineva; tiz. Din fr. **homonyme**.

OMONIMIC, -*Ă*, *omonimici*, -*ce*, adj. De omonim sau de omonimie. Din fr. **homonymique**.

OMONIMIE, *omonimii*, s.f. Faptul sau însușirea de a fi omonim (1); situație în care se află două sau mai multe omonime. Din fr. **homonymie**.

OMORGANIC, -Ă, *omorganici*, -ce, adj. (Despre consoane) Emis de aceleași organe și având același mod de articulare. Din fr. **homorganique**.

OMOTETIC, -Ă, *omotetici*, -ce, adj. Care se află în raport de omotetie. Din fr. **homothétique**.

OMOTETIE, *omotetii*, s.f. (Geom.) Relație între două figuri asemenea, în care dreptele care unesc puncte omoloage se întâlnesc într-un singur punct. Din fr. **homothétie**.

ONCOGEN, -Ă, *oncogeni*, -e, adj., s.f. 1. Adj. (Med.) Cancerigen. 2. S.f. Genă anormală care antrenează modificări de natură canceroasă. Din fr. **oncogène**.

ONCOGRAF, *oncografe*, s.n. (Med.) Aparat folosit în oncografie. Din fr. **oncographe**.

ONCOGRAFIE, *oncografii*, s.f. (Med.) Reprezentare grafică a volumului, a locului și a configurației unui organ cu ajutorul oncografului. Din fr. **oncographie**.

ONCTUOS, -OASĂ, *onctuoși*, -oase, adj. Unsuos, gras, uleios. ♦ Fig. Mieros, insinuant. Din fr. **onctueux**.

ONCTUOZITATE s.f. 1. Faptul de a fi onctuos. ♦ Proprietate a unui lubrifiant de a adera la suprafețele a două piese care alunecă una peste alta cu presiune, asigurând ungerea lor. 2. Fig. Atitudine, comportare mieroasă, insinuantă. Din fr. **onctuosité**.

ONDOGRAF, *ondografe*, s.n. Instrument de măsură care înregistrează pe o bandă de hârtie curba de variație a tensiunii sau a intensității curentului electric la încărcarea sau descărcarea periodică a unui condensator. Din fr. **ondographe**.

ONDULA, *ondulez*, vb. I. 1. Intrans. A avea o mișcare ondulatorie, a se legăna ca udele apei; a se undui. ♦ A prezenta un contur sinuos; a șerpui; a se arcui. 2. Tranz. A da unei benzi, unei table formă de valuri, de undulații. 3. Tranz. A face cârlionți; a bucla, a încreți părul. ♦ Refl. *S-a undulat singură*. [Var.: (pop.) **undula** vb. I.] Din fr. **onduler**.

ONDULARE, *ondulări*, s.f. Acțiunea de a *ondula* și rezultatul ei; unduire; șerpuire. ♦ Încrețire a părului; buclare, undulație. [Var.: (pop.) **undulare** s.f.] V. **undula**.

ONDULAT, -Ă, *ondulați*, -te, adj. 1. Cu ușoare diferențe de nivel, asemănătoare undelor; ca undele. ♦ (Despre linii, contururi etc.) Sinuos, șerpuitor. 2. (Despre obiecte de piele, de tablă etc.) În formă de valuri, vâluit. 3.

(Despre păr) Cu undulații, buclat, inelat. V. **ondula**.

ONDULATOR, -OARE, *ondulatori*, -oare, adj. (Rar) Care se leagăna ca valurile, care ondulează; unduitor, văluos. [Var.: **ondulător**, -oare adj.] - **Undula** + suf. -*tor*.

ONDULATOR, *ondulatoare*, s.n. Aparat care înregistrează semnalele telegrafice prin deviația unui ac indicator. Din fr. **ondulateur**.

ONDULEU, *onduleuri*, s.n. (Fam.) Undulație a părului. Din fr. **ondulé**.

ONDULOGRAF, *ondulografe*, s.n. Aparat de recepție și de înregistrare a semnalelor telegrafice după codul Morse, folosit în radiotelegrafie. Din fr. **ondulographe**.

ONDULOR, *onduloare*, s.n. Aparat care servește la obținerea curentului continuu din curent alternativ. Din fr. **onduleur**. [Definiție greșită. Este vorba de obținerea curentului alternativ din curent continuu].

ONDULOS, -OASĂ, *onduloși*, -oase, adj. (Franțuzism inv.) Ondulat. [Var.: **undulos**, -oasă adj.] Din fr. **onduleux**.

ONDULOZITATE s.f. (Rar) Unduire, mlădiere. - **Ondulos** + suf. -*itate*.

ONEROZITATE s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este oneros. Din fr. **onérosité**.

ONGLEU, *ongleuri*, s.n. (Poligr.) Falț. Din fr. **onglet**.

ONICHIE, *onichii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile unghiilor. Din fr. **onychie**.

ONICOFAGIE s.f. (Livr.) Obicei de a-și mânca unghiile; roadere a unghiilor. Din fr. **onychophagie**.

ONICOMICOZĂ, *onicomicoze*, s.f. (Med.) Boală a unghiilor cauzată de unele ciuperci parazite. Din fr. **onychomycose**.

ONIRIC, -Ă, *onirici*, -ce, adj. 1. Privitor la vise, care aparține visului; care delirează, care aiurează din cauza unei obsesii sau unor halucinații. ♦ *Delir oniric* = delir asemănător cu visul, care se manifestă în unele boli psihice și în care bolnavul se comportă ca un somnambul. ♦ (Despre oameni) Care este străin de ce se întâmplă în jurul lui, care trăiește într-o lume de vis. 2. (Despre creații literare) care are ca temă principală situațiile onirice (1). Din fr. **onirique**.

ONIRISM s.n. 1. Delir, aiurare asemănătoare visului, provocată de obsesii sau de halucinații. 2. (Lit.) Înclinare spre cultivarea situațiilor, a motivelor onirice; atmosferă, caracter oniric al unei creații. Din fr. **onirisme**.

ONIRIST, -Ă, *oniriști*, -ste, adj., s.m. și f. (Lit.) (Adept) al onirismului. - **Onir**[ism] + suf. -ist.

ONIROMANȚIE s.f. Precizare pe baza viselor, interpretare a viselor. Din fr. **oniromancie**.

ONIX s.n. Varietate neagră de agat fin, adesea cu striatii de diferite culori (albe, roșii, cenușii etc.), folosită ca piatră semiprețioasă la confecționarea unor obiecte ornamentale; *p. ext.* obiect făcut din acest material. Din fr. **onyx**.

ONIXIS s.n. Inflamație a marginii cărnoase laterale a unghiei unui deget de la picior, mai ales a degetului mare; unghie incarnată. Din fr. **onyxis**.

ONOMASIOLOGIC, -Ă, *onomasiologici*, -ce, adj. Care se referă la onomasiologie, privitor la onomasiologie. Din **onomasiologie**.

ONOMASTIC, -Ă, *onomastici*, -ce, adj., s.f. 1. Adj. Privitor la nume proprii, în special la nume de persoane. ♦ *Zi onomastică* (adesea substantivat, f.) = zi în care cineva își serbează numele; ziua numelui. 2. S.f. Disciplină lingvistică al cărei obiect de studiu este originea, formarea și evoluția numelor proprii. 3. S.f. Totalitatea numelor proprii dintr-o limbă, dintr-o regiune, dintr-o epocă etc. Din fr. **onomastique**.

ONOMATOMANIE, *onomatomanii*, s.f. Revenire obsesivă în memorie a unui cuvânt, a unui nume, a unei cifre etc. Din fr. **onomatomanie**.

ONOMATOPEE, *onomatopee*, s.f. Cuvânt care, prin elementele lui sonore, imită sunete, zgomote etc. din natură; cuvânt imitativ. [Pl. și *onomatopei*] Din fr. **onomatopée**.

ONOMATOPEIC, -Ă, *onomatopeici*, -ce, adj. (Despre cuvinte, fraze, versuri etc.) Cu caracter de onomatopee, format din onomatopee; imitativ, onomatopoetic. Din fr. **onomatopéique**.

ONORABILITATE s.f. (Rar) Calitatea de a fi onorabil; cinste. Din fr. **honorabilité**.

ONTIC, -Ă, *ontici*, -ce, adj. (Livr.) Care ține de domeniul existenței; ontologic. Din fr. **ontique**.

ONTOGENETIC, -Ă, *ontogenetici*, -ce, adj. Care aparține ontogeniei, privitor la ontogenie, specific ontogeniei; ontogenic. Din fr. **ontogénétique**.

ONTOGENIC, -Ă, *ontogenici*, -ce, adj. (Rar) Ontogenetic. Din fr. **ontogénique**.

ONTOGENIE s.f. (Biol.) Ontogeneză. ♦ Ramură a biologiei care studiază acest proces. Din fr. **ontogénie**.

ONTOGENIST, *ontogeniști*, s.m. Specialist în probleme de ontogenie. - **Ontogenie** + suf. -ist.

ONTOGONIE, *ontogonii*, s.f. Studiu al apariției ființelor pe Pământ. Din fr. **ontogonie**.

ONTOGONIC, -Ă, *ontogonici*, -ce, adj. Referitor la ontogonie, de ontogonie. - De la **ontogonie**.

ONTOLOGIC, -Ă, *ontologici*, -ce, adj. Care aparține ontologiei, privitor la ontologie, specific ontologiei; ontic. Din fr. **ontologique**.

ONTOLOGIE s.f., Ramură a filosofiei care studiază trăsăturile generale ale existenței. Din fr. **ontologie**.

ONTOLOG, -Ă, *ontologi*, -ge, s.m. și f. Ontolog. Din **ontologie** (derivat regresiv).

ONTOLOGIST, -Ă, *ontologiști*, -ste, s.m. și f. Specialist în probleme de ontologie; ontolog. Din fr. **ontologiste**.

OOCIT, *oocite*, s.n. (Biol.) Celulă germinativă femelă la animale. Din fr. **oocyte**.

OOGENEZĂ, *oogeneze*, s.f. (Biol.) Proces de formare a ovulului animal; ovogeneză. Din fr. **oogenèse**.

OOGON, *oogoaane*, s.n. Organ femel caracteristic plantelor la care procesul sexual are loc prin oogamie. Din fr. **oogone**.

OOLIT, *oolite*, s.n. Formație sferică sau elipsoidală constituită dintr-un material (calcit, aragonit, fosfat de calciu etc.) dispus concentric prin precipitarea mineralelor în jurul unui nucleu (grăunte de nisip, fragment de cochilie etc.). Din fr. **oolithe**.

OOLITIC, -Ă, *oolitici*, -ce, adj. Care conține oolite, format din oolite. Din fr. **oolithique**.

OOLOGIC, -Ă, *oologici*, -ce, adj. Referitor la oologie, de oologie. Din fr. **oologique**.

OOLOGIE s.f. Parte a ornitologiei care se ocupă cu studiul științific al ouălor. Din fr. **oologie**.

OOSFERĂ, *oosfere*, s.f. Celulă reproducătoare femelă a plantelor care, în urma fecundației, devine oul plantei. Din fr. **oosphère**.

OOSPOR, *oospori*, s.m. Oul criptogamelor, format în oogon după fecundație. Din fr. **oospore**.

OOTECA, *ooteci*, s.f. (Entom.) Pungă în care sunt închise ouăle la insectele ortoptere. Din fr. **oothèque**.

OPACIFIA, *opacifiz*, vb. I. Refl. A deveni opac, a se face opac. Din fr. **opacifier**.

OPACIFIAT, -Ă, *opacificați*, -te, adj. (Rar) Opac. V. **opacifia**.

OPACIFIERE, *opacifieri*, s.f. Faptul de a se opacifia. V. **opacifia**.

OPACIMETRIE, *opacimetrii*, s.f. (Fiz.) Măsurare a opacității unor substanțe. Din fr. **opacimétrie**.

OPACIMETRU, *opacimetre*, s.n. Aparat pentru determinarea opacității sau a transparenței hârtiei. Din fr. **opacimètre**.

OPALESCENT, -Ă, *opalescenți*, -te, adj. Care prezintă fenomenul de opalescență; (rar) care răspândește o lumină slabă, difuză; opalin. Din fr. **opalescent**.

OPALESCENTĂ, *opalescențe*, s.f. Aspect lăptos prezentat, în urma fenomenului de refracție a luminii, de unele medii cu particule fin dispersate sau bule de gaz microscopice și care apare roșcat când este observat prin transparență și albăstrui când este observat lateral. Din fr. **opalescence**.

OPALIN, -Ă, *opalini*, -e, adj. Care are culoarea lăptoasă și reflexele caracteristice ale opalului; opalescent. Din fr. **opalin**.

OPALIZA, *opalizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A (se) face asemănător opalului, a căpăta aparența opalului. Din fr. **opaliser**.

OPALIZARE, *opalizări*, s.f. Acțiunea de a (se) opaliza și rezultatul ei. ♦ Fabricare a sticlei opalizate. V. **opaliza**.

OPALIZAT, -Ă, *opalizați*, -te, adj. Care a devenit asemănător opalului. V. **opaliza**.

OPERABIL, -Ă, *operabili*, -e, adj. Care poate fi operat (2) (în bune condiții). Din fr. **opérable**.

NEOPERABIL, -Ă, *neoperabili*, -e, adj. Care nu poate fi operat. Ne- + **operabil**.

OPERANT, -Ă, *operanți*, -te, adj. Care își produce (repede) efectul; eficace. Din fr. **opérant**.

OPERAȚIONAL, -Ă, *operaționali*, -e, adj. Referitor la operații (militare). ♦ *Cercetare operațională* = tehnica analizei unei probleme administrative, comerciale, industriale sau logice prin metoda matematică. Din fr. **opérationnel**.

OPERAȚIONALITATE s.f. Caracterul a ceea ce este operațional. **Operațional** + suf. -itate.

OPERATIV, -Ă, *operativi*, -e, adj. 1. Care lucrează repede, expeditiv, activ; care are efect (rapid); eficace, eficient. 2. Privitor la acțiuni, de acțiune. Din fr. **opératif**.

OPERATIVITATE s.f. Calitatea de a fi operativ (1), expeditiv, de a acționa rapid; eficacitate. - **Operativ** + suf. -itate.

OPIACEU, -EE, *opiacee*, adj. (Și substantivat, n.) Care conține opiu sau provine din opiu. Din fr. **opiacé**.

OPIAT, *opiate*, s.n. Preparat farmaceutic în conținutul căruia intră și opiu. Din fr. **opiat**.

OPIOMAN, -Ă, *opiomani*, -e, s.m. și f. Persoană care consumă opiu. Din fr. **opiomane**.

OPIOMANIE, *opiomanii*, s.f. Abuz de opiu; obișnuința de a consuma opiu. Din fr. **opiomanie**.

OPISTODOM, *opistodomuri*, s.n. (Arhit.) Partea din spate a unui templu grecesc unde se păstrau obiectele de cult și tezaurul. Din fr. **opisthodom**.

OPISTOTONUS s.n. Spasm prelungit al mușchilor spatelui, ducând la poziția de arc de cerc a acestuia. Din fr. **opisthotonus**.

OPOTERAPIC, -Ă, *opoterapici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la opoterapie, de opoterapie. Din fr. **opothérapie**.

OPOTERAPIE s.f. Tratament aplicat în diferite boli care constă în administrarea de sucuri, extracte sau pulberi de țesuturi, de organe sau de glande endocrine; organoterapie. Din fr. **opothérapie**.

OPOZABIL, -Ă, *opozabili*, -e, adj. 1. Care poate fi opus, care se poate opune. 2. (Despre un drept, un mijloc de apărare, o hotărâre judecătorească, un act juridic etc.) Care trebuie respectat și de alte persoane, nu numai de titularul dreptului sau de părți. Din fr. **opposable**.

NEOPOZABIL, -Ă, *neopozabili*, -e, adj. (Despre un act judiciar) Care nu poate fi invocat față de alte persoane și în alte cazuri decât în cele determinate de lege; inopozabil. Ne- + **opozabil** (după fr. *non-opposable*).

OPOZABILITATE s.f. Faptul de a fi opozabil (2). Din fr. **opposabilité**.

OPOZANT, -Ă, *opozanți*, -te, s.m. și f. 1. Oponent. 2. (În țările cu regim parlamentar) Persoană care face parte dintr-un partid sau dintr-un grup politic de opoziție. ♦ (Adjectival) *Ziar opozant*. Din fr. **opposant**.

OPRESIV, -Ă, *opresivi*, -e, adj. Care oprimă, împiedică; asupritor. Din fr. **oppressif**.

OPRESOR, -OARE, *opresori*, -oare, s.m. și f., adj. (Persoană) care oprimă; asupritor. Din fr. **opresseur**.

OPRIMA, *oprim*, vb. I. Tranz. A asupri, a împila, a exploata. Din fr. **opprimer**.

OPRIMARE, *oprimări*, s.f. Acțiunea de a *oprima* și rezultatul ei; asuprire, împilare. V. **oprîma**.

OPRIMAT, -Ă, *oprimați*, -te, adj.

Asuprit, împilât, exploatat. V. **oprîma**.

OPRIMANT, -Ă, *oprimanți*, -te, adj. (Rar)

Care oprîmă. Din fr. **opprimant**.

OPSOMANIE, *opsomanii*, s.f. Particularitate morbidă potrivit căreia unele persoane nu pot suporta decât anumite alimente. Din fr. **opsomanie**.

OPTIC, -Ă, *optice*, -ce s.f., adj. **I. 1.** S.f. Ramură a fizicii care se ocupă cu studiarea naturii luminii, a emisiei și absorbției ei, cu fenomenele legate de propagarea și de interacțiunea ei cu diverse substanțe etc. ♦

Parte a fizicii care se ocupă cu studiul radiațiilor de aceeași natură cu lumina (radiații infraroșii, ultraviolete etc.). ♦ *Optică electronică* = domeniu al electronicii care studiază mișcarea

electronilor în vid, într-un câmp electric sau magnetic. **2.** Fig. Fel, mod de a vedea și de a interpreta faptele și fenomenele; concepție, punct de vedere. **II. Adj. 1.** Care se bazează pe lumină, care ține de fenomenele luminii sau de senzațiile vizuale, privitor la astfel de fenomene și de senzații; care aparține obiectului de studiu al opticii (**I 1**). ♦ *Centru optic* = punct de pe axa unei lentile către care tind punctele principale și cele nodale ale ei și prin care raza de lumină trece fără să-și schimbe direcția. **2.** Care ține de vedere sau de organele de simț ale acestuia. ♦ *Nerv optic* = nerv care transmite impresiile vizuale de la ochi la centrul nervos respectiv din creier. Din fr. **optique**.

SEMIOPTIC, -Ă, *semioptici*, -ce, adj.

Care ajută parțial la vedere. **Semi-** + **optic**. (fr., lat. **semi-** + fr. **optique**.)

OPTICIAN, -Ă, *opticieni*, -e, s.m. și f. Specialist în optică (**I 1**); persoană care face, repară sau vinde instrumente optice. Din fr. **opticien**.

OPTIMAL, -Ă, *optimali*, -e, adj. (Cu caracter) optim. Din fr. **optimal**.

OPTIMETRU, *optimetre*, s.n. Instrument optic de mare precizie cu care se măsoară dimensiunile pieselor. Din fr. **optimètre**.

OPTIMIST, -Ă, *optimiști*, -ste, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Care manifestă optimism; care se bazează pe optimism, care denotă optimism. **2.** S.m. și f. Persoană care manifestă optimism. Din fr. **optimiste**.

OPTIMIZA, *optimizez*, vb. **I.** Tranz. A face ca randamentul unei mașini, al unui sistem tehnic etc. să fie optim, să

corespundă unor exigențe sporite. Din fr. **optimiser**.

OPTIMIZAT, -Ă, *optimizați*, -te, adj. (Despre mașini, sisteme tehnice etc.) Al cărui randament a devenit optim. V.

optimiza.

OPȚIONAL, -Ă, *opționali*, -e, adj. Cu caracter de opțiune; facultativ. Din fr. **optionnel**.

OPTOCUPLOR, *optocuploare*, s.n. (Electron.) Cuplor optic. Din fr.

optocoupleur.

OPTOELECTRONICĂ s.f. Ramură a electronicii care se ocupă de producerea, măsurarea și folosirea radiației electromagnetice din domeniul optic, precum și de conversia acestei radiații în semnal electric. Din fr. **optoélectronique**.

OPTOMETRIC, -Ă, *optometrici*, -ce, adj. De optometrie. Din fr. **optométrique**.

OPTOMETRIE s.f. Partea opticii care se ocupă cu cercetarea și măsurarea defectelor de vedere, precum și cu corectarea sau compensarea lor. Din fr. **optométrie**.

OPTOMETRU, *optometre*, s.n. Instrument folosit pentru determinarea caracteristicilor optice ale ochiului. Din fr. **optomètre**.

ORAJ, *oraje*, s.n. (Met.) Fulger însoțit de tunet. Din fr. **orage**.

ORAJOS, -OASĂ, *orajoși*, -oase, adj. (Met.; despre fenomene atmosferice) Cu caracter de furtună. Din fr. **orageux**.

ORAL, -Ă, *orali*, -e, adj. **1.** (Anat.) Care se referă la gură, care aparține gurii; bucal. ♦ *Sunet oral* = sunet la articularea căruia aerul trece numai prin gură. ♦ Care se ia pe cale bucală. **2.** Care se transmite verbal, din gură în gură. ♦ Care se face verbal, prin viu grai, care caracterizează graiul viu, vorbirea (în opoziție cu limba scrisă). ♦ (Și substantivat, n.; despre examene) Care se desfășoară prin întrebări și răspunsuri expuse verbal. **3.** (În sintagma) *Stil oral* = fel de exprimare în scris care imită naturalitatea exprimării prin viu grai. Din fr. **oral**.

ORALITATE s.f. **1.** Calitate a stilului unei scrieri beletristice de a părea vorbit, dând expunerii un caracter spontan și viu atât în dialogurile care notează particularitățile vorbirii personajelor, cât și în narațiunea propriu-zisă; ansamblu de particularități ale limbii vorbite, ale graiului viu. **2.** (Jur. în sintagma) *Principiul oralității* = principiu fundamental al dreptului procesual, potrivit căruia dezbaterrea litigiului se face verbal. - **Oral** + suf. - *itate*. Cf. it. *oralità*.

ORANJ adj. invar., s.n. (Livr.) Portocaliu. Din fr. **orange**.

ORANJADĂ, *oranjade*, s.f. Băutură răcoritoare preparată din suc de portocale, zahăr și sifon sau apă. Din fr. **orangeade**.

ORANJERIE, *oranjerii*, s.f. Seră în care se cultivă portocali. ♦ Tapiserie care reprezintă o grădină de portocali. Din fr. **orangerie**.

ORANZ, *oranzi*, s.m. (Înv.) Portocal. Din fr. **orange** (după *naramz*).

ORBITAL, **-Ă**, *orbitali*, **-e**, adj. **1.** Care aparține orbitei cerești, privitor la orbita unui corp ceresc. ♦ (Despre un mobil) Care parcurge o orbită. **2.** Care aparține sau se află în orbita oculară. Din fr. **orbital**.

ORCHESTRA, *orchestrez*, vb. I. Tranz. A aranja o bucată muzicală pentru a putea fi executată de orchestră. Din fr. **orchestrer**.

ORCHESTRARE, *orchestrări*, s.f. Acțiunea de a *orchestra* și rezultatul ei; orchestrație. V. **orchestra**.

ORCHESTRATOR, *orchestratori*, s.m. Persoană care orchestrează bucăți muzicale. - **Orchestra** + suf. **-tor**.

ORCHESTRAL, **-Ă**, *orchestrali*, **-e**, adj. Care aparține orchestrei, propriu orchestrei, privitor la orchestră, care se execută de orchestră. Din fr. **orchestral**.

ORCHESTRĂȚIE, *orchestrații*, s.f. Artă de a orchestra; transcriere, aranjare pentru orchestră a unei bucăți muzicale prin folosirea mijloacelor tehnice de execuție și a timbrului propriu diverselor instrumente muzicale, în vederea realizării unei sonorități globale. ♦ Felul cum sunt îmbinate diferitele grupuri de instrumente ale unei orchestre (într-o bucată muzicală). Din fr. **orchestration**.

ORDINAL, *ordinale*, adj. (În sintagma) *Numeral ordinal* = numeral care indică, într-o serie, locul, ordinea numerică. Din fr. **ordinal**.

ORDINATOR, *ordinatoare*, s.n. Calculator numeric universal, compus dintr-un număr variabil de unități specializate și comandate de același program înregistrat, care permite efectuarea unor operații aritmetice și logice fără intervenția omului în timpul lucrului și rezolvă probleme de calcul științific, de gestiune a întreprinderilor comerciale sau industriale etc. ♦ *Ordinator familial* = computer familial. Din fr. **ordinateur**.

ORDONA, (1) *ordón*, (2) *ordonez*, vb. I. Tranz. **1.** A da un ordin, a porunci, a comanda; a cere, a pretinde, a dispune. ♦ (Înv.) A prescrie un medicament, un tratament. **2.** A pune în ordine, a aranja, a

rândui, a grupa anumite lucruri. [Var.: (înv.) **ordina** vb. I] Din fr. **ordonner**.

ORDONARE, *ordonări*, s.f. Acțiunea de a *ordona* și rezultatul ei. ♦ *Raport de ordonare* = cuprindere a unei noțiuni în sfera unei alte noțiuni mai generale. V. **ordona**.

ORDONAT, **-Ă** *ordonati*, **-te**, adj. **1.** (Despre oameni) Căruia îi place ordinea, care păstrează ordinea, dichisit; *p. ext.* disciplinat, echilibrat. **2.** (Despre obiecte) (Pus) în ordine, rânduit după anumite criterii, aranjat. V. **ordona**. Cf. fr. **ordonné**.

REORDONA, *reordonez*, vb. I. Tranz. A reface o ordine stricăță sau a ordona după alte criterii. - **Re-** + **ordona**.

REORDONARE, *reordonări*, s.f. Acțiunea de a reordona. V. **reordona**.

REORDONAT, **-Ă**, *reordonați*, **-te**, adj. Care a fost ordonat din nou (după alte criterii sau refăcând ordinea deranjată). V. **reordona**.

ORDONANȚA, *ordonanțez*, vb. I. Tranz. A dispune plata unei sume prin emiterea unei ordonanțe, a unui ordin de plată. Din fr. **ordonnancer**.

ORDONANȚARE, *ordonanțări*, s.f. Acțiunea de a *ordona* și rezultatul ei. V. **ordona**.

ORDONANȚĂ, *ordonanțe*, s.f. **1.** Dispoziție scrisă emisă de o autoritate administrativă, judecătorească etc., act care conține această dispoziție. ♦ *Ofițer de ordonanță* = ofițer atașat pe lângă marile comandamente, cu misiunea specială de a transmite ordinele. *Ordonanță de plată* = dispoziție, ordin de plată a unei sume. *Ordonanță prezidențială* (sau, ieșit din uz, *președințială*) = măsură cu caracter urgent și provizoriu pe care președintele unei instanțe judecătorești o poate ordona, în cazuri excepționale, pentru evitarea unei pagube iminente și ireparabile sau pentru înlăturarea piedicilor care s-ar ivi cu prilejul unei executări. ♦ (În trecut) Hotărâre, sentință judecătorească. ♦ (Înv.) Rețetă medicală. **2.** (În vechea armată) Soldat atașat pe lângă un ofițer pentru servicii personale. **3.** Aranjare, orânduire, organizare a elementelor unei opere de artă ale unei construcții etc. Din fr. **ordonnance**.

ORDONATĂ, *ordonate*, s.f. (Mat.) A doua coordonată a unui punct în sistemul rectangular de coordonate din plan sau din spațiu. ♦ Înălțimea unui punct de pe traiectoria unui proiectil în raport cu linia de ochire. Din fr. **ordonnée**.

ORDONATOR, -OARE, *ordonatori, -oare*, s.m. și f. Conducător al unei instituții bugetare, centrală sau locală, care are dreptul să dispună de creditele bugetare aprobate prin planul de venituri și de cheltuieli al instituției. Din fr. **ordonnateur**.

ORDOVICIAN, -Ă, *ordovicieni, -e*, s.n., adj. **1.** S.n. A doua perioadă a paleozoicului. **2.** Adj. Care se referă la ordovician (1) sau la formațiile din această perioadă. Din fr. **ordovicien**.

ORDURA, orduri, s.f. (Rar) Murdărie, gunoi. Din fr. **ordure**.

ORDURIER, -Ă, *ordurieri, -e*, adj. (Rar) Murdar, obscen. Din fr. **ordurier**.

OREADĂ, oreade, s.f. Nimfă din mitologia greco-romană, care locuia prin munți și prin peșteri. Din fr. **oréade**.

OREION, oreioane, s.n. Boală contagioasă și epidemică de natură virotică, frecventă la copii, care se manifestă prin febră și prin inflamarea glandelor salivare parotide. Din fr. **oreillons**.

OREXIMANIE s.f. Poftă de mâncare exagerată, foame patologică. Din fr. **oreximanie**.

ORFELIN, -Ă, *orfelini, -e* s.m. și f., adj. (Rar) (Copil) orfan. Din fr. **orphelin**.

ORFELINAT, orfelinate, s.n. Așezământ, instituție de caritate pentru creșterea copiilor orfani. Din fr. **orphelinat**.

ORFEVRĂRIE, orfevrării, s.f. Meșteșugul creării obiectelor de artă aplicată, din metal prețios. ♦ Obiecte prelucrate prin acest meșteșug. ♦ Comerț cu obiecte fine de aur și de argint. [Var.: **orfevererie, orfăurărie** s.f.] Din fr. **orfevrerie**.

ORFEVRIER, -Ă, *orfevrieri, -e*, adj. Care se referă la orfevrărie, care aparține orfevrăriei. Din **orfevrărie**.

ORFEVRU, orfevri, s.m. (Livr.) Meșter care lucrează orfevrărie; aurar. Din fr. **orfevre**.

ORFISM s.n. **1.** Curent religios din Grecia antică, care preconiza dualismul suflet-corp și credința în metempsihoză. **2.** Curent în pictură care susține primatul culorii pure ca mijloc de exaltare a luminozității și a dinamismului. Din fr. **orphisme**.

ORGANICISM s.n. Curent sociologic după care societatea ar fi un organism analog organismelor biologice. Din fr. **organicisme**.

ORGANICIST, -Ă, *organiciști, -ste* s.m. și f., adj. (Adept) al organicismului. Din fr. **organiciste**.

ORGANIGRAMĂ, organigrame, s.f. **1.** Redare schematică (grafică) în toate

detaaliile a organizării, a subordonării și a legăturilor dintre compartimente din cadrul unei întreprinderi sau al unei instituții. **2.** (Inform.) Reprezentare grafică a unui algoritm. **3.** (Cib.) Diagramă logică. Din fr. **organigramme**.

ORGANIT, organite, s.n. Fiecare dintre elementele constitutive permanente ale celulei. Din fr. **organite**.

ORGANIZA, organizez, vb. I. Tranz. A face ca un grup social, o instituție etc. să funcționeze sau să acționeze organic (repartizând însărcinările și coordonându-le conform unui plan adecvat); a stabili și a coordona mijloacele tehnice, economice, administrative, astfel încât să permită executarea în condiții optime a unui proces. ♦ Refl. A proceda metodic și ordonat în acțiunile sale, a-și coordona acțiunile orientându-se după un plan; a-și strânge și a-și întări forțele. ♦ A pregăti temeinic o acțiune după un plan bine chibzuit; a întocmi, a alcătui, a aranja, a orândui. Din fr. **organiser**.

ORGANIZARE, organizări, s.f. Acțiunea de a (se) organiza și rezultatul ei; p. ext. rânduială, disciplină, ordine. ♦ Orânduire, alcătuire. ◇ *Organizarea producției* = ansamblu de măsuri privind stabilirea, asigurarea și coordonarea mijloacelor de producție și a forței de muncă în vederea desfășurării producției cu maximum de eficiență economică. *Organizarea muncii* = ansamblu de măsuri privind asigurarea și utilizarea eficientă a forței de muncă. V. **organiza**.

ORGANIZAT, -Ă, organizați, -te, adj. Care are o organizare, care se desfășoară conform unui plan chibzuit. V. **organiza**.

ORGANIZATOR, -OARE, *organizatori, -oare*, adj. (Adesea substantivat) Care organizează, care se referă la organizare. - **Organiza** + suf. -*tor*.

ORGANIZATORIC, -Ă, *organizatorici, -ce*, adj. Care ține de organizare, privitor la organizare. - **Organizator** + suf. -*ic*.

NEORGANIZAT, -Ă, neorganizați, -te, adj. Care nu este organizat (în prealabil); spontan. ♦ Care și-a pierdut organizarea, funcționarea normală; dezorganizat. Ne- + **organizat**.

ORGANIZAȚIONAL, -Ă, *organizaționali, -e*, adj. Referitor la organizare, de organizare. Din fr. **organisationnel**.

ORGANOGEN, -Ă, *organogeni*, -e, adj. 1. (Despre elemente chimice) Care intră în compoziția substanțelor organice din structura animalelor și a vegetalelor. 2. (Despre minerale, roci, minereuri, formații geologice) Care constă din resturi sau urme de organisme animale ori vegetale; care s-a format sub acțiunea organismelor. Din fr. **organogène**.

ORGANOGENEZĂ s.f. Proces de formare a organelor în cursul dezvoltării individuale a organismelor; organogenie. Din fr. **organogénese**.

ORGANOGRAFIC, -Ă, *organografici*, -ce, adj. (Rare) Structural. Din fr. **organographique**.

ORGANOGRAFIE s.f. 1. Parte a zoologiei și a botanicii care se ocupă cu descrierea organelor animalelor sau ale vegetalelor. 2. Descriere amănunțită a părților care alcătuiesc un instrument muzical și a felului de funcționare a acelui instrument. Din fr. **organographie**.

ORGANOLEPTIC, -Ă, *organoleptici*, -ce, adj. (În sintagma) *Examen organoleptic* = apreciere a calității produselor alimentare cu ajutorul văzului, mirosului, gustului și, uneori, al pipăitului. Din fr. **organoleptique**.

ORGANOLIT, *organolite*, s.n. (Geol.) Mineral sau rocă formate prin transformarea unor substanțe organice. - Cf. fr. **organolithien**.

ORGANOSOL, *organosoli*, s.m. Soluție coloidală aflată într-un lichid organic. Din fr. **organosol**.

ORGANOTERAPIE, *organoterapii*, s.f. Tratatment medical care constă în administrarea de extracte de organe sau de glande endocrine; opoterapie. Din fr. **organothérapie**.

ORGANUM s.n. Una dintre formele cele mai vechi ale muzicii pe mai multe voci distincte, care consta dintr-un contrapunct improvizat pe o temă de cânt liturgic. Din fr. **organum**.

ORGANZIN, *organzine*, s.n. Fir de mătase naturală, foarte răsucit, format din două sau din mai multe fire subțiri. Din fr. **organsin**.

ORGASM s.n. Punctul culminant al excitației sexuale. Din fr. **orgasme**.

ORGA, *orgi*, s.f. 1. Instrument muzical complex, al cărui mecanism se compune dintr-un sistem de tuburi sonore, puse în acțiune cu ajutorul unor pedale, al unei claviaturi și al unor manete de registru, prin care trece aerul suflat de niște foale. ♦ *Orgă de lumini* = a) set de becuri colorate diferit ale căror aprindere și intensitate sunt

comandate electronic în concordanță cu zonele spectrale ale unui semnal acustic; b) pupitru de comandă pentru reglarea intensității luminoase a surselor de lumină în studiouri, teatre etc. 2. Sistem de armare a unei lucrări miniere subterane, stâlp lângă stâlp, ca tuburile de orgă (1). Din fr. **orgue**. **ORGIAIC**, -Ă, *orgiaci*, -ce, adj. (Rare) Cu caracter de orgie; orgiastic. Din fr. **orgique**.

ORGIASTIC, -Ă, *orgiastici*, -ce, adj. (Livr.) Orgiac; fig. extraordinar. Din fr. **orgastique**.

ORIENTA, *orientez*, vb. I. 1. Refl. A ști încotro să se îndrepte pentru a ajunge la destinație, a recunoaște, a stabili direcția, a găsi drumul; p. ext. a găsi calea cea mai bună de urmat într-o anumită împrejurare, atitudinea, soluția cea mai potrivită, a acționa adecvat. ♦ Tranz. A îndrepta pe cineva într-o anumită direcție. 2. Tranz. A așeza pe cineva sau ceva într-o anumită poziție sau direcție față de punctele cardinale. ♦ Fig. A îndruma, a îndrepta, a dirija. ♦ Refl. A se călăuzi după..., a se conduce. ♦ (Mat.) A da un sens unei drepte; a alege un sens de rotație în plan în jurul unui punct. Din fr. **orienter**.

ORIENTABIL, -Ă, *orientabili*, -e, adj. Care poate fi condus, care poate fi orientat. - **Orienta** + suf. -bil. Cf. fr. **orientable**.

ORIENTARE, *orientări*, s.f. Acțiunea de a (se) orienta și rezultatul ei; p. ext. direcție, sens. ♦ Fig. Tendință, înclinare; convingere, concepție. V. **orienta**.

ORIENTAT, -Ă, *orientați*, -te, adj. 1. Care a recunoscut locul unde se află, care știe în ce direcție trebuie să se îndrepte; p. ext. informat, lămurit, edificat. 2. (Mat.) Îndreptat spre o anumită direcție. V. **orienta**.

NEORIENTAT, -Ă, *neorientați*, -te, adj. Care nu cunoaște locul unde se află, care nu știe în ce direcție trebuie să se îndrepte, dezorientat; p. ext. neinformați, nelămurit. Ne- + **orientat**.

ORIENTATIV, -Ă, *orientativi*, -e, adj. Care servește la orientare, care informează; informativ. Din fr. **orienta**.

ORIENTATOR, -OARE, *orientatori*, -oare, adj. (Rare) Care indică direcția, care orientează. **Orienta** + suf. -tor.

REORIENTA, *reorientez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) orienta într-o nouă direcție. - + **orienta**.

REORIENTARE, *reorientări*, s.f. Acțiunea de a (se) reorienta. V. **reorienta**.

REORIENTAT, -Ă, *reorientați*, -te, adj. Care este orientat într-o nouă direcție. V. **reorienta**.

ORIENTALISM s.n. Ceea ce caracterizează pe orientali, moravurile, felul de a fi al orientalilor. ♦ (Rar) Ceea ce se referă la Orient și la orientali. ♦ (Rar) Orientalistică. Din fr. **orientalisme**.

ORIENTALIST, -Ă, *orientaliști*, -ste, s.m. și f. Specialist în orientalistică. Din fr. **orientaliste**.

ORIENTAȚIE, *orientații*, s.f. (Înv.) Orientare. Din fr. **orientation**.

ORIGINALITATE, (2) *originalități*, s.f. 1. Însușirea de a fi original (2, 3); *spec.* fel particular de a fi. 2. Faptă originală (3); ciudățenie, excentricitate, extravagantă. Din fr. **originalité**.

ORIPILA, *oripilez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A îngrozi. ♦ A indispuce, a supăra foarte tare. Din fr. **horripiler**.

ORIPILARE s.f. (Livr.) Faptul de a *oripila*. V. **oripila**.

ORIPILANT, -Ă, *oripilanți*, -te, adj. (Livr.) Înfiorător, îngrozitor. Din fr. **horripilant**.

ORIPILAȚIE s.f. (Med.; rar) Reacție nervoasă cauzată de frică, de repulsie. Din fr. **horripilation**.

ORIZONTALITATE s.f. Însușirea de a fi orizontal; poziție, așezare sau direcție orizontală. Din fr. **horizontalité**.

ORZAD s.n. (Înv.) Băutură răcoritoare preparată din sirop de orz sau de migdale. Din fr. **orgeat**.

ORNAMENTA, *ornamentez*, vb. I. Tranz. A împodobi, a înfrumuseța cu ornamente; a decora cu un motiv. Din fr. **ornementer**.

ORNAMENTARE, *ornamentări*, s.f. Acțiunea de a *ornamenta* și rezultatul ei; împodobire, înfrumusețare. V. **ornamenta**.

ORNAMENTAL, -Ă, *ornamentali*, -e, adj. Care servește ca ornament, ca podoabă; decorativ. ♦ *Plante ornamentale* = grup de plante cultivate în parcuri, grădini sau locuințe în scopuri decorative. Din fr. **ornamental**.

ORNAMENTAȚIE, *ornamentații*, s.f. Faptul de a împodobi cu ornamente; arta, tehnica ornamentării; totalitatea elementelor care ornamează ceva; ansamblu ornamental. Din fr. **ornementation**.

ORNITOFIL, -Ă, *ornitofili*, -e, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Iubitor de păsări. 2. Adj. (Despre plante) La care polenizarea se face cu ajutorul păsărilor. 3. Adj. De ornitofilie. Din fr. **ornithophile**.

ORNITOFILIE, *ornitofilii*, s.f. 1. Grija pentru păsări, pasiune de a crește păsări exotice și cântătoare. 2. Polenizare prin intermediul păsărilor. Din fr. **ornithophilie**. **ORNITOLOG**, -Ă, *ornitologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în ornitologie; ornitologist. Din fr. **ornithologue**.

ORNITOLOGIC, -Ă, *ornitologici*, -ce, adj. Care aparține ornitologiei, privitor la ornitologie. Din fr. **ornithologique**.

ORNITOLOGIST, -Ă, *ornitologiști*, -ste, s.m. și f. (Înv.) Ornitolog. Din fr. **ornithologiste**.

ORNITOPTER, *ornitoptere*, s.n. Aeronavă mai grea decât aerul, cu aripi batante, care imită zborul păsărilor; ortopter. Din fr. **ornithoptère**.

ORNITORINC, *ornitorinci*, s.m. Animal mamifer semiacvatic din Australia, cu gura în forma ciocului de rață și cu membrane înotoare între degete, care depune ouă, dar alăptează puii ieșiți din ouă (*Ornithorhynchus anatinus*). Din fr. **ornithorynque**.

ORNITOZA, *ornitoze*, s.f. Boală infecțioasă întâlnită la păsări și transmisibilă la om, care se manifestă, la păsări, prin conjunctivită, coriză, diaree și tulburări generale, iar la om prin pneumonii, tulburări circulatorii și digestive etc. Din fr. **ornithose**.

OROFIT, -Ă, *orofiți*, -te, adj. (Despre plante) Care este adaptat mediului alpin. Din fr. **orophyte**.

OROGENIC, -Ă, *orogenici*, -ce, adj. Care se referă la orogeneză, care este provocat, aparține sau rezultă prin procesul de orogeneză, privitor la orogeneză; orogenic. Din fr. **orogénique**.

OROGENIE s.f. 1. Orogeneză. 2. (Rar) Parte a geologiei care studiază procesele de formare a lanțurilor muntoase cutate. Din fr. **orogénie**.

OROGRAF, -Ă, *orografi*, -e s.m. și f. Specialist în orografie. Din fr. **orographe**.

OROGRAFIC, -Ă, *orografici*, -ce, adj. Care ține de orografie, privitor la orografie. ♦ *Nod orografic* = ansamblu montan din care pornesc radiar culmi încadrate de o rețea hidrografică complexă. Din fr. **orographique**.

OROGRAFIE s.f. Parte a geografiei fizice care se ocupă cu descrierea, clasificarea și studierea formelor de relief ale uscatului. Din fr. **orographie**.

OROHIDROGRAFIC, -Ă, *orohidrografici*, -ce, adj. (Rar) Privitor la relieful și la apele unei regiuni. Din fr. **orohydrographique**.

OROLOGERIE, (2) *orologerii*, s.f. (Înv.) 1. Meseria ceasornicarului. 2. Ceasornicărie. Din fr. **horlogerie** (după *orologiu*). Cf. it. *orologeria*.

ORONIMIE s.f. 1. Totalitatea numelor geografice (proprii și apelative) care desemnează formele de relief. 2. Ramură a toponimiei care se ocupă cu studiul formării și al evoluției numirilor referitoare la formele de relief. Din fr. **oronymie**.

ORONIMIC, *oronimice*, s.n. Denumire toponimică pentru formele de relief. Din **oronimie**.

ORPIMENT s.n. Pigment natural de arsen, de culoare galben-strălucitor, folosit ca vopsea în pictură. Din fr. **orpiment**.

ORTIC, *ortice*, adj. (În sintagma) *Triunghi ortic* = triunghi ale cărui vârfuri sunt punctele de intersecție ale înălțimilor cu laturile opuse vârfurilor triunghiului din care sunt coborâte. Din fr. **orthique**.

ORTICONOSCOPIE, *orticonoscoape*, s.n. (Tehn.) Orticon. Din fr. **orthiconoscope**.

ORTO- Element de compunere care înseamnă "drept", "conform cu", "corect" și care servește la formarea unor substantive și a unor adjective. Din fr. **ortho-**.

ORTOCENTRU, *ortocentre*, s.n. Punctul de întâlnire a înălțimilor unui triunghi; punctul de întâlnire a înălțimilor unui tetraedru cu muchiile opuse perpendiculare. Din fr. **orthocentre**.

ORTOCERAS, *ortocerași*, s.m. Moluscă din mările primare, cu cochilie conică dreaptă împărțită în cămăruțe. Din fr. **orthoceras**.

ORTOCLAZ s.n. (Min.) Ortază. Din fr. **orthoclase**.

ORTOCROMATIC, -Ă adj. (Despre emulsii sau materiale fotografice) Care este sensibil la toate culorile spectrului, în afară de roșu. Din fr. **orthochromatique**.

ORTOCROMATISM s.n. Caracteristică a emulsiilor sau a materialelor fotografice de a fi ortocromatice. Din fr. **orthochromatisme**.

ORTODIAGRAFIE, *ortodiagrafii*, s.f. Formă de reproducere cu ajutorul razelor Roentgen, care scoate în evidență conturul exterior și mărimea organelor interne. Din fr. **orthodiagraphie**.

ORTODIAGRIMĂ, *ortodiagrame*, s.f. Trauseu desemnat de radiolog pe un ecran fluorescent, care reprezintă proiecția conturului exterior al unui organ intern, determinată cu ajutorul razelor X. Din fr. **orthodiagramme**.

ORTODIASCOPIE s.f. Metodă radiosopică pentru obținerea conturilor

unui obiect în mărime naturală. Din fr. **orthodiascopie**.

ORTODONTIC, -Ă, *ortodontici*, -ce, adj. Referitor la ortodonție, de ortodonție. Din fr. **orthodontique**.

ORTODONTIE s.f. Parte a stomatologiei care asigură așezarea în poziție normală a dinților pe arcadele dentare. Din fr. **orthodontie**.

ORTODONTOLOGIE s.f. Specialitate a stomatologiei care studiază anomalii de poziție, dezvoltare etc. a dinților pe arcadele dentare și tratamentul acestora. Din fr. **orthodontologie**.

ORTODROMIC, -Ă, *ortodromici*, -ce, adj. Referitor la ortodromă, de ortodromă. Din fr. **orthodromique**.

ORTOEDRIC, -Ă, *ortoedrici*, -ce, adj. (Despre cristale) Care are planurile coordonate perpendiculare între ele, care are fețele intersectate în unghi drept. Din fr. **orthoédrique**.

ORTOEPIIC, -Ă, *ortoeplici*, -ce, adj. Care aparține ortoepiei, privitor la ortoepie. Din fr. **orthoépique**.

ORTOEPIE s.f. Ansamblu de reguli proprii unei limbi care stabilesc pronunțarea corectă (literară) a cuvintelor; disciplină care se ocupă cu studiul acestor reguli. Din fr. **orthoépie**.

ORTOFONIC, -Ă, *ortofonici*, -ce, adj. (Despre transmisiuni radio-electrice) Care nu modifică timbrul sunetului emis. Din fr. **orthophonique**.

ORTOFONIE s.f. Pronunțare considerată normală sau corectă a unui fonem sau a unui grup de foneme. Din fr. **orthophonie**.

ORTOFOSFORIC, adj. (În sintagma) *Acid ortofosforic* = acid fosforic. Din fr. **orthophosphorique**.

ORTOGENEZA s.f. Dezvoltare tot mai accentuată a unor caractere în generațiile care se succedă. Din fr. **orthogénèse**.

ORTOGENIE s.f. (Med.) Dezvoltare simetrică a arcadelor dentare superioare și inferioare care face posibilă întâlnirea dinților cap la cap. Din fr. **orthogénie**.

ORTOGONAL, -Ă, *ortogonali*, -e, adj. (Despre figuri geometrice) Care formează unghiuri drepte. ♦ *Proiecție ortogonală* = proiecție obținută prin trasarea unei perpendiculare de la fiecare punct de proiectat pe planul de proiecție. ♦ (Despre curbe) Care se întretaie astfel încât tangentele lor în punctul de intersecție să fie perpendiculare. ♦ (Despre suprafețe) Care se întretaie astfel încât planurile lor tangente în orice punct al curbei de

intersecție să fie perpendiculare. Din fr. **orthogonal**.

ORTOGONALITATE s.f. Proprietatea de a fi orthogonal. Din fr. **orthogonalité**.

ORTOGRAFIA, *ortografiez*, vb. I. Tranz. A scrie după regulile ortografice; a aplica o anumită ortografie. Din fr. **orthographier**.

ORTOGRAFIC, -**Ă**, *ortografici*, -*ce*, adj. Care aparține ortografiei, privitor la ortografie, de ortografie. ♦ În conformitate cu regulile ortografiei, corect din punctul de vedere al ortografiei. Din fr.

orthographique.

ORTOHIDROGEN s.n. Hidrogen cu moleculele alcătuite din doi atomi ale căror nuclee au spinii paraleli. Din fr. **orthohydrogène**.

ORTOLAN, *ortolani*, s.m. Pasăre migratoare cu penele de culoare brună-roșcată, cu capul cenușiu-verzui și cu gusa galbenă (*Emberiza hortulana*). Din fr. **ortolan**.

ORTOPANCROMATIC, -**Ă**, *ortopancromatici*, -*ce*, adj. (Despre materiale fotografice) Care este sensibil la toate culorile spectrului, inclusiv la roșu. Din fr. **orthopanchromatique**.

ORTOPOL, *ortopoli*, s.m. Punct în care se intersectează perpendiculele coborâte pe laturile unui triunghi din proiecțiile ortogonale ale vârfurilor acestuia pe o dreaptă din planul triunghiului. Din fr. **orthopôle**.

ORTOPTER, *ortoptere*, s.n. 1. (La pl.) Ordin de insecte cu aripile anterioare pergamentoase, cu cele posterioare late și membranoase, pliate în sensul lungimii, și cu picioarele posterioare lungi, adaptate pentru sărit (*Orthoptera*); (și la sg.) insectă care face parte din acest ordin. ♦ (Adjectival) Care are însușirile insectei descrise mai sus. 2. (Aeron.) Ornitopter. Din fr. **orthoptère**.

ORTOPTIC, -**Ă**, *ortoptici*, -*ce*, s.f., adj. 1. S.f. Ramură a oftalmologiei care asigură tratamentul ambliopiei, educarea vederii stereoscopice și tratamentul dezechilibrului muscular în strabism. 2. Adj. De ortoptică (1). Din fr. **orthoptique**.

ORTORADIOGRAFIE, *ortoradiografii*, s.f. (Fiz.) Ortoradioscopie. Din fr. **orthoradiographie**.

ORTORADIOSCOPIE, *ortoradioscopii*, s.f. (Fiz.) Metodă radiosopică pentru obținerea conturului unui obiect în adevărata lui mărime; ortoradiografie. Din fr. **orthoradioscopie**.

ORTOSCOPIC, -**Ă**, *ortoscopici*, -*ce*, adj. (Despre un sistem optic) Care formează

imagini corecte, fără distorsiuni; rectiliniar. Din fr. **orthoscopique**.

ORTOSCOPIE s.f. Calitate a unui obiectiv fotografic sau a unui sistem optic de a nu prezenta imagini deformate. Din fr. **orthoscopie**.

ORTOSIMPATIC, -**Ă**, *ortosimpatici*, -*ce*, adj. (Med.) Al sistemului nervos vegetativ. Din fr. **orthosympathique**.

ORTOSTATIC, -**Ă**, *ortostatici*, -*ce*, adj. (Med.) (Care se produce numai) în poziție verticală. Din fr. **orthostatique**.

ORTOSTATISM s.n. (Med.) Menținere a corpului în poziția verticală. Din fr. **orthostatisme**.

ORTOTONUS, *ortotonusuri*, s.n. Spasm prelungit al mușchilor capului, trunchiului și membrilor care determină o poziție rigidă în linie dreaptă a corpului. Din fr. **orthotonos**.

ORTOTROPIC, -**Ă**, *ortotropici*, -*ce*, adj. (Fiz.; despre corpuri) A cărui strălucire este aceeași, oricare ar fi direcțiile de iluminare și de observație. Din fr. **orthotropique**.

ORTOZA, *ortoze*, s.f. Mineral din grupul feldspaților, cu aspect lăptos, roșiatic sau gălbui și cu luciu sticlos sau sidefos, întrebuințat în ceramică sau în industria sticlei; ortoglaz. Din fr. **orthose**.

OSATURĂ, *osaturi*, s.f. 1. Totalitatea oaselor unui vertebrat; schelet, osărie. 2. Schelet de rezistență al unei construcții, al unei mașini, al unei nave etc. ♦ Fig. Constituție internă, structurală, alcătuire (a ceva). Din fr. **ossature**.

OSC, -**Ă**, *osci*, -*ce*, s.m. și f., adj. 1. S.m. și f. Persoană care făcea parte dintr-o veche populație din Italia centrală sau care era originară de acolo. 2. Adj. Care aparține oscilor (1) sau care se referă la osci. Din fr. **osque**.

OSCILA *oscilez*, vb. I. Intrans. 1. A se mișca alternativ în direcții opuse; a se legăna, a se balansa, a pendula. 2. Fig. A manifesta nehotărâre, a fi instabil; a sta în cumpănă; a șovăi, a ezita; a fluctua. 3. (Despre un sistem fizic) A evolua în așa fel încât una sau mai multe dintre mărimile sale caracteristice să ia succesiv valori pozitive și negative, simetrice în raport cu valoarea zero. Din fr. **osciller**.

OSCILARE, *oscilări*, s.f. Acțiunea de a *oscila* și rezultatul ei; balansare, clătinare, legănare, pendulare. ♦ Fig. Șovăială, ezitare; fluctuație. V. **oscila**.

OSCILATOR, *oscilatoare*, s.n. 1. Sistem fizic care poate efectua oscilații libere. 2. Aparat sau dispozitiv care produce oscilații electromagnetice,

alimentat de la o sursă de energie (electrică). ◇ *Oscilator pilot* = oscilator destinat să producă o oscilație de frecvență constantă utilizată ca frecvență de referință. *Oscilator multispot* = oscilator care poate afișa simultan mai multe imagini. - **Oscila** + suf. -*tor*. Cf. fr. *oscillateur*.

OSCILANT, -Ă, oscilanți, -te, adj. Care oscilează. ♦ Fig. Șovăitor, ezitant; fluctuant. Din fr. **oscillant**.

OSCILAȚIE, oscilații, s.f. 1. Mișcare periodică alternativă și simetrică a unui corp în raport cu o anumită poziție a sa; vibrație, pendulare, oscilare. 2. Variație periodică în timp a valorilor unei mărimi care caracterizează un sistem fizic, însoțită de o transformare a energiei dintr-o formă în alta. 3. Fig. Nehotărâre, șovăială; fluctuație. Din fr. **oscillation**.

OSCILATORIU, -IE, oscilatorii, adj. Care oscilează, cu oscilații. Din fr. **oscillatoire**.

OSCILOGRAF, oscilografe, s.n. Aparat care indică sau înregistrează grafic, la scară, variația unei mărimi fizice variabile în funcție de timp. Din fr. **oscillographe**.

OSCILOGRAFIE, oscilografii, s.f. Înregistrare a oscilațiilor cu ajutorul oscilografului. Din fr. **oscillographie**.

OSCILOGRAMĂ, oscilogramă, s.f. Diagramă obținută cu ajutorul oscilografului. Din fr. **oscillogramme**.

OSCILOMETRIE, oscilometrie, s.f. (Med.) Măsurare a amplitudinii modificărilor de volum ale arterelor periferice. Din fr. **oscillométrie**.

OSCILOMETRU, oscilometre, s.n. Aparat folosit pentru determinarea pulsațiilor pereților arteriali și care permite înregistrarea indirectă a tensiunii arteriale. Din fr. **oscillomètre**.

OSCILOSCOP, osciloscoape, s.n. Aparat de măsură pentru observarea vizuală a curbei care reprezintă variația rapidă în timp a unor mărimi fizice, de obicei electrice. Din fr. **oscilloscope**.

OSCUATAȚIE s.f. (Mat.) Contact mai strâns decât contactul de tangență între o curbă sau o suprafață și altă curbă sau suprafață. Din fr. **osculation**.

OSULATOR, -OARE, osculatori, -oare, adj. (Mat.; despre curbe, suprafețe) Care se află în contact de osculație. Din fr. **osculateur**.

OSEINĂ s.f. Substanță organică din clasa proteinelor, care formează partea organică a oaselor. Din fr. **osséine**.

OSIANIC, -Ă, osianici, -ce, adj. Care aparține lui Ossian ori seamănă cu poemele atribuite lui, privitor la Ossian sau la poemele atribuite lui. Din fr. **ossianique**.

OSIANISM s.n. (Lit.) Caracter, atmosferă proprie poemelor osianice; imitație a poemelor osianice. Din fr. **ossianisme**.

OSIFICA, pers. 3 osifică, vb. I. Refl. (Despre părțile membranoase și cartilaginease ale corpului) A se transforma în os, a se întări ca un os, a căpăta consistența osului. - După fr. **ossifier**.

OSIFICARE, osificări, s.f. Faptul de a se osifica; osteogeneză, osificație. V. **osifica**.

OSIFICAT, -Ă, osificați, -te, adj. (Despre părțile membranoase și cartilaginease ale corpului) Transformat în os, întărit ca un os. ♦ Fig. Osos, scheletic. V. **osifica**.

NEOSIFICAT, -Ă, neosificați, -te, adj. (Despre părțile membranoase și cartilaginease ale corpului) Care nu s-a transformat în os, care nu s-a întărit ca un os. **Ne-** + **osificat**.

OSIFICAȚIE, osificații, s.f. Osificare. Din fr. **ossification**.

OSMIRIDIU s.n. Aliaj de osmiu și iridiu, caracterizat prin duritate mare, folosit la confecționarea vârfului penițelor de stilou, axelor pentru mecanismele de ceasornic etc. Din fr. **osmiridium**.

OSMIU s.n. Metal de culoare albă-cenușie, lucios, foarte dur, dar casant, care se găsește în natură, în stare nativă, sub formă de aliaj cu iridiul. Din fr. **osmium**.

OSMOLOGIE s.f. Studiul mirosurilor, al parfumurilor. Din fr. **osmologie**.

OSMOMETRIC, -Ă, osmometrici, -ce, adj. Referitor la osmometrie, de osmometrie. Din fr. **osmométrique**.

OSMOMETRU, osmometre, s.n. Instrument pentru măsurarea presiunii osmotice a unei soluții. Din fr. **osmomètre**.

OSMOTIC, -Ă, osmotici, -ce, adj. Care ține de osmoză, privitor la osmoză, al osmozei. ◇ *Presiune osmotică* = presiune care apare în soluții și care produce fenomenul de osmoză. Din fr. **osmotique**.

OSPITALIER, -Ă, ospitalieri, -e, adj. Care primește bucuros oaspeți; care este amabil, primitor cu oaspeții. ♦ (Despre o casă, un oraș, o țară) În care ești bine primit, în care te simți bine; care oferă ospitalitate. Din fr. **hospitalier**.

OSTEALGIE, ostealgii, s.f. Durere de oase. Din fr. **ostéalgie**.

OSTEITĂ, *osteite*, s.f. Boală care constă în inflamarea acută sau cronică a unui os. Din fr. **ostéite**.

OSTENSIBIL, -Ă, *ostensibili*, -e, adj. (Rar) Care se poate arăta sau vedea; vizibil; p. ext. evident. Din fr. **ostensible**.

OSTENTATORIU, -IE, *ostentatorii*, adj. (Rar) Ostentativ. Din fr. **ostentatoire**.

OSTEOARTRITĂ s.f. Inflamație care cuprinde atât articulația, cât și partea osoasă din jur. Din fr. **ostéo-arthrite**.

OSTEOBLAST, *osteoblaste*, s.n. Celulă osoasă tânără, nediferențiată complet, din care se formează osteocitul. Din fr. **ostéoblaste**.

OSTEOCIT, *osteocite*, s.n. Celulă osoasă în stadiu matur, complet diferențiată, care prezintă numeroase prelungiri ramificate. Var. (după alte surse) *osteocită*] Din fr. **ostéocyte**.

OSTEOCLAST, *osteoclaste*, s.n. (Biol.) Celulă din sânge cu rol în osteoporoză. Din fr. **ostéoclaste**.

OSTEOCLAZIE, *osteoclazii*, s.f. 1. Operație chirurgicală care necesită sfărâmarea anumitor oase. 2. (Biol.) Proces lent de resorbție osoasă datorită osteoclastelor. Din fr. **ostéoclasie**.

OSTEOFIBROZĂ, *osteofibroze*, s.f. Boală a animalelor care se manifestă prin îngroșarea și deformarea oaselor capului și ale membrilor, în urma demineralizării acestora. Din fr. **ostéofibrose**.

OSTEOFIT, *osteofite*, s.n. Modificare patologică manifestată prin proliferarea anormală a țesutului osos în apropierea unei articulații vertebrale; cioc de papagal. Din fr. **ostéophyte**.

OSTEOFLEBITĂ, *osteoflebite*, s.f. (Med.) Inflamație a venelor din interiorul oaselor. Din fr. **ostéophlebite**.

OSTEOGEN, -Ă, *osteogeni*, -e, adj. Care produce țesut osos. Din fr. **ostéogène**.

OSTEOGENEZA s.f. 1. (Biol.) Parte a embriologiei care studiază formarea țesutului osos. 2. Osificare. Din fr. **ostéogènese**.

OSTEOGENIC, -Ă, *osteogenici*, -ce, adj. De osteogeneză. Din fr. **ostéogénique**.

OSTEOID, -Ă, *osteoizi*, -de, adj. Care este asemănător structurii, naturii osului. Din fr. **ostéoïde**.

OSTEOLIT, *osteoliți*, s.m. Os fosilizat. Din fr. **ostéolithe**.

OSTEOLOG, -Ă, *osteologi*, -ge, s.m. și f. Specialist în osteologie. Din fr. **ostéologue**.

OSTEOLOGIC, -Ă, *osteologici*, -ce, adj. Care aparține osteologiei, privitor la osteologie. Din fr. **ostéologique**.

OSTEOLOGIE s.f. Parte a anatomiei care se ocupă cu studiul oaselor. Din fr. **ostéologie**.

OSTEOM, *osteoame*, s.n. Tumoare formată din țesut osos. Din fr. **ostéome**.

OSTEOMALACIE, *osteomalacii*, s.f. Formă de decalcifiere a oaselor provocată de tulburări profunde în metabolismul fosforului și al calciului din substanța osoasă. Din fr. **ostéomalacie**.

OSTEOMIELITĂ, *osteomielite*, s.f. Formă de osteită de natură infecțioasă, localizată mai ales la nivelul măduvei oaselor. Din fr. **ostéomyélite**.

OSTEONECROZĂ, *osteonecroze*, s.f. Necrozare a unui os. Din fr. **ostéonécrose**.

OSTEOPATIE, *osteopatii*, s.f. Boală a unui os sau a sistemului osos. Din fr. **ostéopathie**.

OSTEOPLASTIE, *osteoplastii*, s.f. Operație de înlocuire a unui fragment de os sau a unui os întreg cu bucăți corespunzătoare de os, de metal sau de material plastic. Din fr. **ostéoplastie**.

OSTEOPOROZĂ, *osteoporoze*, s.f. Stare patologică caracterizată prin rarefierea oaselor. Din fr. **ostéoporose**.

OSTEOSARCOM, *osteosarcoame*, s.n. Tumoare malignă a oaselor, de natură conjunctivă. Din fr. **ostéosarcome**.

OSTEOSCLEROZĂ, *osteoscleroze*, s.f. (Med.) Condensare a țesutului osos. Din fr. **ostéosclérose**.

OSTEOSINTEZĂ, *osteosinteze*, s.f. Intervenție chirurgicală care constă în reunirea și imobilizarea fragmentelor unui os fracturat cu ajutorul unor plăci sau fire metalice. Din fr. **ostéosynthèse**.

OSTEOTOMIE, *osteotomii*, s.f. Rezecție a unui os, făcută cu scopul de a remedia o diformitate a acestuia sau în scop terapeutic. Din fr. **ostéotomie**.

OSTEOZĂ, *osteoz*, s.f. Afecțiune datorată unei secreții exagerate de hormon, caracterizată prin decalcifiere osoasă generalizată, depuneri de calciu în țesuturi etc. Din fr. **ostéose**.

OSTIL, -Ă, *ostili*, -le, adj. Care manifestă o atitudine potrivnică sau dușmănoasă față de cineva sau de ceva; dușmănos, vrăjmaș. Din fr. **hostile**.

OSTILITATE, *ostilități*, s.f. 1. Atitudine dușmănoasă, plină de ură; dușmănie, vrăjmașie. 2. (La pl.) Operații militare întreprinse de trupele unor state care sunt în război. Din fr. **hostilitéé**.

OSTRACEE, *ostracee*, s.f. (La pl.) Subordin de moluște lamelibranhiate al căror tip este stridia; (la sg.) animal care

face parte din acest subordin. Din fr. **ostracées**.

OSTRACISM s.n. 1. Formă de judecată a adunării poporului, în vechea Atena, prin care un cetățean, considerat primejdios pentru libertatea și securitatea regimului, era exilat temporar. 2. Persecuție, ostracizare. Din fr. **ostracisme**.

OSTRACITA, *ostracite*, s.f. Stridie fosilă. Din fr. **ostracite**.

OSTRACIZA, *ostracizez*, vb. I. Tranz. A înlătura pe cineva din viața publică, dintr-un colectiv; a proscrie; a exclude, a exila, a persecuta. Din fr. **ostracizer**.

OSTRACIZARE, *ostracizări*, s.f. Acțiunea de a *ostraciza* și rezultatul ei. V. **ostraciza**.

OSTRACOD, *ostracode*, s.n. (La pl.) Ordin de crustacee inferioare mici, cu corpul nesegmentat, adăpostit într-o cochilie bivalvă; (la sg.) animal care face parte din acest ordin. Din fr. **ostracodes**.

OSTRACODERM, *ostracodermi*, s.m. (La pl.) Subclasă de vertebrate fosile cu corpul plat sau în formă de fus, acoperit de plăci și de solzi, care trăiau în mările paleozoice; (la sg.) animal care face parte din această subclasă. Din fr. **ostracodermes**.

OSTREICOL, -**Ă**, *ostreicoli*, -e, adj. Referitor la ostreicultură, de ostreicultură. Din fr. **ostréicole**.

OSTREICULTOR, *ostreicultori*, s.m. (Rar) Persoană care se ocupă cu ostreicultura. Din fr. **ostréiculteur**.

OSTREICULTURĂ, *ostreiculturi*, s.f. Ramură a zootehnicii care se ocupă cu cultura stridiilor. Din fr. **ostréiculture**.

OTAJ, *otaje*, s.n. (Inv.) Ostatic, chezaș. [Var.: **otagiu** s.n.] Din fr. **otage**.

OTALGIC, -**Ă**, *otalgici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la otalgie, de otalgie. Din fr. **otalgique**.

OTALGIE s.f. Durere localizată la ureche, provenită din inflamația acesteia sau a unei boli a organelor vecine. Din fr. **otalgie**.

OTARIE, *otarii*, s.f. Mamifer carnivor din Oceanul Pacific, asemănător cu foca (*Otaria jubata*). Din fr. **otarie**.

HOTEL, *hoteluri (hotele)*, s.n. Clădire mare cu multe camere mobilate, care se închiriază de obicei cu ziua (călătorilor). [Var.: **otel** s.n.] Din fr. **hôtel**.

OTITA, *otite*, s.f. Inflamație acută sau cronică a membranei care acoperă canalul auditiv. Din fr. **otite**.

OTOCIST, *otociste*, s.n. (Anat.) Organ auditiv al nevertebratelor, format dintr-o veziculă cu celule ciliate plină cu lichid și

cu numeroase otolite; statocist. Din fr. **otocyste**.

OTOLIT, *otolite*, s.n. (Anat.) Corpuscul calcaros din urechea internă a vertebratelor sau din vezicula auditivă a nevertebratelor, care servește la formarea senzației de echilibru sau la transmiterea vibrațiilor sonore. Din fr. **otolithe**.

OTOLOGIC, -**Ă**, *otologici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la otologie, de otologie. Din fr. **otologique**.

OTOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul urechii din punct de vedere anatomic și patologic. Din fr. **otologie**.

OTOLOG, -**Ă**, *otologi*, -ge, s.m. și f. Medic specialist în otologie. Din **otologie** (derivat regresiv).

OTOMICHOZA, *otomicoze*, s.f. (Med.) Inflamație a canalului auditiv extern și a timpanului, cauzată de paraziți vegetali. Din fr. **otomycose**.

OTOPLASTIE, *otoplastii*, s.f. (Med.) Refacere plastică a urechii externe. Din fr. **ostoplastie**.

OTORAGIE, *otoragii*, s.f. (Med.) Scurgere a unei cantități de sânge din ureche în urma unei tumori, a vegetațiilor, a polipilor etc. Din fr. **otorragie**.

OTOREE, *otoree*, s.f. (Med.) Simptom caracterizat prin scurgere de puroi din ureche, care survine, de obicei, în cursul otitei. Din fr. **otorrhée**.

OTORINOLARINGOLOGIC, -**Ă**, *otorinolaringologici*, -ce, adj. (Med.) Referitor la otorinolaringologie, de otorinolaringologie. Din fr. **oto-rhinolaryngologique**.

OTORINOLARINGOLOGIE s.f. Ramură a medicinei care studiază anatomia, fiziologia și patologia urechii, a nasului și a laringelui. Din fr. **oto-rhinolaryngologie**.

OTORINOLARINGOLOG, -**Ă**, *otorinolaringologi*, -ge, s.m. și f. Medic specialist în otorinolaringologie. Din **otorinolaringologie** (derivat regresiv).

OTOSCLEROZĂ, *otoscleroze*, s.f. (Med.) Scleroză a timpanului. Din fr. **otosclérose**.

OTOSCOP, *otoscoape*, s.n. Instrument optic cu care se examinează canalul auditiv extern și timpanul. Din fr. **otoscope**.

OTOSCOPIE, *otoscopii*, s.f. (Med.) Examinare a canalului auditiv extern și a timpanului cu ajutorul otoscopului. Din fr. **otoscopie**.

OVA, *ove*, s.f. Ornament arhitectural de forma unui ou folosit la decorarea în relief a mulurilor, a cornișelor și a capitulurilor și în

ornamentația mobilierului sculptat, în giuvaiergerie. Din fr. **ove**.

OVAL, -**Ă**, *ovali*, -e, adj., s.n. 1. Adj. Care are formă alungită asemănătoare cu a oului de găină; eliptic. 2. S.n. Curbă convexă închisă, cu o axă de simetrie, a cărei curbura este mai mare în punctele de intersecție cu axa decât în oricare alt punct al ei; formă sau contur asemănător cu figura descrisă mai sus. Din fr. **ovale**.

OVALBUMINĂ, *ovalbumine*, s.f. Compus al albuminei care formează cea mai mare parte a albușului de ou. Din fr. **ovalbumine**.

OVALIZA, pers. 3 *ovalizează*, vb. I. Refl. (Tehn.; despre corpuri cilindrice) A se deforma prin uzură astfel încât secțiunea circulară să devină ovală; a lua formă ovală. Din fr. **ovaliser**.

OVALIZARE, *ovalizări*, s.f. Acțiunea de a se ovaliza și rezultatul ei. V. **ovaliza**.

OVARIAN, -**Ă**, *ovarieni*, -e, adj. Care aparține ovarelor (1), privitor la ovare. Din fr. **ovarien**.

OVARIECTOMIE, *ovariectomii*, s.f. Operație care constă în extirparea unuia sau a ambelor ovare. fr. **ovariectomie**.

OVARIOCEL, *ovariocele*, s.n. (Med.) Hernie a ovarului. Din fr. **ovariocele**.

OVARIOTOMIE, *ovariotomii*, s.f. (Med.) Secționare chirurgicală a ovarului. Din fr. **ovariotomie**.

OVARITĂ, *ovarite*, s.f. Boală care constă în inflamarea acută sau cronică a ovarelor (1), însoțită, de obicei, de inflamarea trompelor uterine. Din fr. **ovarite**.

OVAȚIÃO, *ovaționez*, vb. I. Tranz. și intrans. A manifesta aprobare sau entuziasm pentru o persoană, o idee, o acțiune etc., prin urale sau aplauze; a aplauda, a aclama. Din fr. **ovationner**.

OVAȚIÃOARE, *ovaționări*, s.f. Acțiunea de a ovaționa și rezultatul ei. V. **ovaționa**.

OVIBOS, *oviboși*, s.m. (La pl.) Gen de mamifere rumegătoare din regiunile boreale, care are caractere de oaie și de bou; (și la sg.) animal care face parte din acest gen. Din fr. **ovibos**.

OVICID, *ovicide*, s.n. Substanță chimică folosită pentru a distruge ouăle insectelor, ale acarienilor etc. Din fr. **ovicide**.

OVIDUCT, *oviducte*, s.n. (Anat.) Conducte care transportă ovulele ajunse la maturitate spre exterior. Din fr. **oviducte**.

OVIFORM, -**Ă**, *oviformi*, -e, adj. Care are forma unui ou; ovoid, ovoidal, oval. Din fr. **oviforme**.

OVIN, -**Ă**, *ovini*, -e, adj., s.f. 1. Adj. (Despre animale) Din familia oii și a caprei; (despre produse) care provin de la oi sau de la capre; de oaie sau de capră. 2. S.f. (La pl.) Denumire generică dată oilor; (și la sg.) animal din familia oii. Din fr. **ovin**.

OVIPAR, -**Ă**, *ovipari*, -e, adj. (Despre animale) Care se înmulțește, se reproduce prin ouă. ♦ (Substantivat; mai ales la pl.) Animal care se înmulțește prin ouă. Din fr. **ovipare**.

OVIPARITATE s.f. (Biol.) Reproducere prin ouă. Din fr. **oviparité**.

OVIPOZITOR, *ovipozitoare*, s.n. Organ al insectelor cu ajutorul căruia ouăle sunt depuse în mediul în care se vor dezvoltă; oviscapt. Din fr. **ovipositeur**.

OVISCAPT, *oviscapte*, s.n. (Zool.) Ovipozitor. Din fr. **oviscapte**.

OVOGENEZĂ s.f. Proces de formare a ovulelor la animale prin diviziuni succesive ale unor celule din ovar. Din fr. **ovogenèse**.

OVOGLOBULINĂ s.f. (Biol.) Globulină din albușul de ou. Din fr. **ovoglobuline**.

OVOID, -**Ă**, *ovoizi*, -de, adj. Care are forma unui ou; oval, ovoidal, oviform. Din fr. **ovoïde**.

OVOIDAL, -**Ă**, *ovoidali*, -e, adj. Ovoid, oval, oviform. Din fr. **ovoidal**.

OVOSCOOP, *ovoscoape*, s.n. Aparat utilizat în avicultură pentru urmărirea dezvoltării embrionului în timpul incubăției. Din fr. **ovoscope**.

OVOVIVIPAR, -**Ă**, *ovovivipari*, -e, adj. (Despre animale) Care se înmulțește prin ouă, pe care femela le clocește în oviduct. ♦ (Substantivat, f.; mai ales la pl.) Animal care face parte din categoria animalelor ovovivipare. Din fr. **ovovivipare**.

OVUL, *ovule*, s.n. Gametul femel al animalelor. ♦ Element sexual femel al plantelor fanerogame, produs al carpelilor, care, după fecundare, se transformă în sămânță. Din fr. **ovule**.

OVULAR, -**Ă**, *ovulari*, -e, adj. Care se referă la ovul, care aparține ovulului. Din fr. **ovulaire**.

OVULAȚIE, *ovulații*, s.f. Stadiu din ciclul ovarian care constă în eliminarea ovulului matur (apt de a fi fecundat) din ovar. Din fr. **ovulation**.

OXALAT, *oxalați*, s.m. Sare sau ester al acidului oxalic, întrebuințat în medicină, în vopsitorie și în industrie. Din fr. **oxalate**.

OXALEMIE, *oxalemii*, s.f. (Med.) Prezență a oxalaților în sânge; cantitate de oxalați prezentă în sânge. Din fr. **oxalémie**.

OXALIC adj. (În sintagma) *Acid oxalic* = substanță solidă, albă, cristalizată, toxică,

solubilă în apă, întrebuințată ca mordant în vopsitorie, la fabricarea cernelii, la scoaterea petelor de rugină, de cerneală etc. Din fr. **oxalique**.

OXALURIE, *oxalurii*, s.f. (Med.) Prezență a oxalaților în urină; cantitate de oxalați prezentă în urină. Din fr. **oxalurie**.

OXIACETILENĂ s.f. (Chim.) Combinație a acetilenei cu oxigen. Din fr. **oxyacétylène**.

OXIACETILENIC, -**Ă**, *oxiacetilenici*, -*ce*, adj. De oxiacetilenă. ♦ *Sudură oxiacetilenică* = procedeul de sudură în care flacăra este întreținută de combinația dintre oxigen și acetilenă. Din fr. **oxiacétylénique**.

OXICEFAL, -**Ă**, *oxicefali*, -*e*, adj., s.m. și f. (Organism) care prezintă oxicefalie. Din fr. **oxycéphale**.

OXICEFALIE, *oxicefalii*, s.f. (Med.) Acrocefalie. Din fr. **oxycéphalie**.

OXICLORURĂ, *oxicloruri*, s.f. (Chim.) Combinație a unei substanțe cu oxigenul și clorul. ♦ *Oxiclorură de carbon* = fosgen. Din fr. **oxycloreure**.

OXID, *oxizi*, s.m. Compus al oxigenului cu alt element chimic. Din fr. **oxyde**.

OXIDA, *oxidez*, vb. I. Refl. și tranz. A (se) combina cu oxigenul; a reacționa cu alte substanțe, cedând electroni. ♦ A (se) acoperi cu oxid; a rugini. Din fr. **oxyder**.

OXIDARE, *oxidări*, s.f. Acțiunea de a (se) oxida și rezultatul ei; oxidație. V. **oxida**.

OXIDAT, -**Ă**, *oxidați*, -*te*, adj. (Despre metale) Care a suferit procesul de oxidare. V. **oxida**.

NEOXIDAT, -**Ă**, *neoxidați*, -*te*, adj. (Despre metale) Care nu este oxidat. **Ne- + oxidat**.

OXIDATIV, -**Ă**, *oxidativi*, -*e*, adj. 1. Care are proprietatea de a oxida. 2. (Biol.) Care influențează arderile din organism; oxidant (2). - **Oxida** + suf. -*tiv*.

OXIDABIL, -**Ă**, *oxidabili*, -*e*, adj. Care se poate oxida, care poate rugini (ușor). Din fr. **oxydable**.

NEOXIDABIL, -**Ă**, *neoxidabili*, -*e*, adj. (Rar) Inoxidabil. **Ne- + oxidabil**. (după engl. *non-oxidable*). *Oxida* e din fr., e numai calc după engl. !

OXIDANT, -**Ă**, *oxidanți*, -*te*, adj. 1. Care are proprietatea de a oxida, care produce oxidare. ♦ (Substantivat, m.) Substanță care are proprietatea de a produce o oxidare. 2. (Biol.) Oxidativ (2). Din fr. **oxydant**.

OXIDAȚIE, *oxidații*, s.f. Oxidare. Din fr. **oxydation**.

OXIDAZĂ, *oxidaze*, s.f. Enzimă conținută în celulele vegetale și animale, care catalizează oxidările celulare. Din fr. **oxydase**.

OXIDIMETRIC, -**Ă**, *oxidimetrici*, -*ce*, adj. (Chim.) De oxidimetrie. Din fr. **oxydimétrique**.

OXIDIMETRU, *oxidimetre*, s.n. (Chim.) Instrument pentru analiza cantitativă a soluțiilor de oxidanți. Din fr. **oxydimètre**.

OXIDRIL, *oxidrili*, s.m. (Chim.) Hidroxil. Din fr. **oxyhydre**.

OXIGEN s.n. Element chimic gazos, incolor, inodor, esipid, care reprezintă o cincime din aerul atmosferic, fiind indispensabil în procesul respirației și al arderii, și care, în combinație cu hidrogenul, formează apa. Din fr. **oxygène**.

OXIGENA, *oxigenez*, vb. I. 1. Refl. (Despre diverse substanțe chimice) A se combina cu oxigenul. 2. Refl. (Med.; despre sânge) A se încălca cu oxigen prin combinarea acestuia cu hemoglobina din globulele roșii. 3. Tranz. și refl. A(-și) decolora părul prin tratare cu apă oxigenată. ♦ Tranz. A albi textilele prin tratare cu apă oxigenată. Din fr. **oxygéner**.

OXIGENARE, *oxigenări*, s.f. 1. Acțiunea de a (se) oxigena și rezultatul ei. 2. Hematoză. V. **oxigena**.

OXIGENAT, -**Ă**, *oxigenați*, -*te*, adj. 1. (Despre substanțe chimice) Care conține (mult) oxigen; transformat cu ajutorul oxigenului. ♦ *Apă oxigenată* = lichid incolor sau albăstrui alcătuit dintr-o soluție de perhidrol cu apă, care are proprietăți decolorante și dezinfectante. 2. (Despre păr) Decolorat prin tratare cu apă oxigenată; (despre persoane) cu părul decolorat prin tratare cu apă oxigenată. V. **oxigena**.

NEOXIGENAT, -**Ă**, *neoxigenați*, -*te*, adj. (Despre păr) Care nu a fost decolorat prin tratare cu apă oxigenată; *p. ext.* nevopsit. ♦ (Despre persoane) Cu părul blond natural. **Ne- + oxigenat**.

OXIGENOTERAPIE s.f. Tratament prin inhalatii sau injecții cu oxigen, asociat adesea cu respirație artificială. Din fr. **oxygénothérapie**.

OXIHEMOGLOBINĂ, *oxihemoglobine*, s.f. Compus nestabil format în procesul respirației prin acțiunea oxigenului asupra hemoglobinei. Din fr. **oxyhéoglobine**.

OXILIT, *oxiliți*, s.m. Peroxid de sodiu, care, în contact cu apa, pune în libertate oxigen. Din fr. **oxylithe**.

OXIMETRIE s.f. (Med.) Determinare a cantității de oxigen din hemoglobina;

cantitate de oxigen conținută de hemoglobina sangvină. Din fr. **oxymétrie**.

OXIMETRU, *oximetre*, s.n. (Med.) Aparat pentru determinarea cantității de oxigen din hemoglobină în sângele periferic. Din fr. **oxymètre**.

OXIMORON, *oximoroane*, s.n. Figură de stil care exprimă o ironie subtilă sau un adevăr usturător sub forma asocierii paradoxale a doi termeni contradictorii. Din fr. **oxymoron**.

OXIUR, *oxiuri*, s.m. Vierme parazit care trăiește în intestinul oamenilor (mai ales al copiilor) și al unor animale, depunându-și ouăle în jurul orificiului anal. Din fr. **oxyure**.

OXOSINTEZĂ, *oxosinteze*, s.f. Procedu industrial de obținere a aldehydelor prin tratarea olefinelor cu un amestec de hidrogen și carbon în prezența unui catalizator pe bază de cobalt. Din fr. **oxysynthèse**.

OZALID s.n. Hârtie acoperită cu o substanță sensibilă la acțiunea luminii, folosită pentru multiplicarea heliografică a desenelor executate pe hârtie de calc. Din fr. **ozalid**.

OZENĂ, *ozene*, s.f. Inflamație cronică a mucoasei nazale, care duce la atrofia acesteia și la dispariția simțului mirosului. Din fr. **ozène**.

OZOCHERITĂ, *ozocherite*, s.f. Ceară minerală alcătuită din hidrocarburi parafinice, de culoare galbenă, galbenă-brună, verzuie sau negricioasă, cu miros aromatic și ușor fuzibilă, folosită la fabricarea lumânărilor, a cerurilor etc.; ceară de pământ. Din fr. **ozokérite**.

OZON s.n. Corp gazos de culoare albăstruie, cu miros caracteristic, a cărui moleculă se compune din trei atomi de oxigen, care se găsește în natură sau se poate obține prin descărcări electrice în aer și este folosit ca antiseptic și la sinteze organice. Din fr. **ozone**.

OZONA, *ozonez*, vb. I. Tranz. (Rar) A ozoniza. Din fr. **ozoner**.

OZONAT, -Ă, *ozonați*, -te, adj. Care conține (mult) ozon; ozonizat. V. **ozona**.

OZONIZA, *ozonizez*, vb. I. Tranz. 1. A introduce ozon într-un mediu pentru a-l steriliza, a transforma oxigenul în ozon. 2. A adăuga ozon (în aerul dintr-o încăpere) în scopul sporirii cantității de oxigen. Din fr. **ozoniser**.

OZONIZARE, *ozonizări*, s.f. 1. Acțiunea de a ozoniza și rezultatul ei. 2. Sterilizare a apei prin tratare cu ozon. V. **ozoniza**.

OZONIZAT, -Ă, *ozonizați*, -te, adj. Ozonat. V. **ozoniza**.

NEOZONIZAT, -Ă, *neozonizați*, -te, adj. Care nu (mai) conține ozon. Ne- + **ozonizat**.

OZONIZATOR, *ozonizatoare*, s.n. Aparat pentru transformarea aerului în ozon. - **Ozoniza** + suf. -tor.

OZONIZOR, *ozonizoare*, s.n. Aparat pentru prepararea ozonului din oxigen pur sau din oxigenul din aer, destinat sterilizării aerului din încăperi, a apei etc. Din fr. **ozoniseur**.

OZONOMETRIC, -Ă, *ozonometrici*, -ce, adj. Referitor la ozonometrie, de ozonometrie. Din fr. **ozonométrique**.

OZONOMETRIE, *ozonometrii*, s.f. Măsurare a proporției de ozon din atmosferă. Din fr. **ozonométrie**.

OZONOMETRU, *ozonometre*, s.n. Aparat pentru măsurarea proporției de ozon din atmosferă. Din fr. **ozonomètre**.

OZONOSCOP, *ozonoscoape*, s.n. Dispozitiv optic pentru determinarea prezenței ozonului. Din fr. **ozonoscope**.

OZONOSFERĂ s.f. Strat al atmosferei bogat în ozon, cuprins între 15 și 40 km altitudine. Din fr. **ozonosphère**.

OZONOTERAPIE, *ozonoterapii*, s.f. (Med.) Folosire a unui amestec de oxigen cu ozon în scop terapeutic. Din fr. **ozonothérapie**.